COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS XXI

PARS II ANONYMI ET STEPHANI IN RHETORICA

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MDCCCLXXXXVI

ANONYMI ET STEPHANI
IN ARTEM RHETORICAM
COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

HUGO RABE

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MDCCCLXXXXVI

PRAEFATIO

I DE COMMENTARIO ANONYMO

Vaticanus gr. 1340 [Brandis *Abhandl. der Berl. Akad.* 1831 p. 77 V
nr. 200] "ex libris Fulvii Ursini", bombycinus, quadratus saeculi XIV, foliorum 199. contulit J. Graeven. duo codices diversi nunc uno illo coniuncti sunt, quorum alter (usque ad f. 42) continet Aristotelis Artem rhetoricam a tribus librariis scriptam, alter commentaria in Artem rhetoricam (f. 43^r—163^r commentarium anonymum, f. 163^r—166^r scholia in ultima capita libri III, f. 166^r—194^v commentarium Stephani). codicem restauravit Ioannes Honorius (circiter annum 1550); cf. P. Nolhac, *La bibliothèque de Fulvio Orsini* p. 162 sq.: "*Un calligraphe né à Otrante, établi à Rome et attaché au service de la Vaticane, Giovanni Onorio, fut employé très souvent par Orsini pour copier ou réparer des manuscrits . . . . Les manuscrits réparés et complétés par Onorio étaient fort nombreux chez Orsini: il restituait, dans l' un le titre, dans l' autre une page absente; il réunissait les feuillets épars, refaisait les marges et donnait à des manuscrits fragmentaires une valeur et un intérêt plus grands, tout au moins aux yeux des bibliophiles du XVI siècle. Parmi les restaurations je citerai . . . la Rhétorique d' Aristote et les commentaires d' Étienne de Byzance, deux manuscrits distincts du XIV siècle, réunis dans le 1340*". codicem Vatic. gr. 1340 revera ab Honorio restauratum esse ex inventario bibliothecae Fulvii Ursini apparet (Nolhac l. l. p. 341): "*Rhetorica d' Aristotele, con l' espositione de innominato scrittore. Stephano sopra la medesima Rhetorica, libro antichissimo de più de 500 anni, ristorato da Gio. Honorio, et ligato alla greca, coperto di corame rosso, in papiro in foglio*"[1]).

---

[1]) codex est 27×21 centimetrorum.

Ea codicis pars, quae commentaria continet, male servata est: primos quaterniones octo perisse ex quaternionum numeris colligitur; etiam in fine codex mutilus est, praeterea multorum foliorum margo interior adeo laceratus est, ut versuum primae sive ultimae litterae legi non iam possint. margini charta agglutinata est partim dilucida, partim non dilucida; ne sub dilucida quidem charta, quid ubique scriptum sit, certo cognosci potest; in charta autem non dilucida litterae tectae a restauratore suppletae sunt nec semper recte. postquam Vaticanus damna illa fecit, ex eo descripti sunt codices ceteri vel, si ex partibus illorum codicum collatis concludere licet, ceterorum archetypus codex Parisinus gr. 1869 (saec. XIV). nullus enim codex commentarium integrum, quod fuit quondam in Vaticano, praebet, omnes locis in Vaticano male servatis plus semel eandem lectionem vitiosam tradunt.

Ab Honorio codicem Vaticanum restitutum esse Nolhac l. l. docet. sed mirum est, quod Parisinus gr. 1869, qui saeculo XIV ex eo descriptus est, prorsus eadem continet atque diversi illi codices, qui nunc Vaticano coniuncti sunt: et Aristotelis Artem rhetoricam et commentaria mutila. si is, qui Parisinum 1869 scripsit, Artis textum ex eo codice descripsit, qui nunc Vaticani 1340 pars prior est, ab Honorio non duas Vaticani partes coniunctas esse statuemus, sed codicis dudum coniuncti margines tantum charta tectos et ea, quae evanuerant, suppleta esse. sitne textus Aristoteleus, quem praebet Parisinus 1869, descriptus ex Vaticano 1340, tum demum poterit discerni, cum accurate uterque excussus erit.

Octo quaterniones initio avulsos esse dixi [1]. numeri enim quaternionum primo cuique folio recto et ultimo verso magnis litteris inscripti sunt, minoribus litteris additi singulorum foliorum numeri. ut alia folia non pauca, ita f. 43, primum quaternionis Θ, a quo nunc codicis pars altera incipit, numero caret, quoniam margo inferior avulsus est; f. 44^r legitur βθ, f. 45 γθ, f. 46 δθ, f. 47 εθ, f. 48 ϛθ, f. 49 ζθ, f. 50 ηθ, f. 51 αι. — denique f. διβ (nunc f. 82; pag. 57,20 κοινὰ — 59,18 ἄλλους) suo loco semotum est, duo autem folia, βιδ (pag. 85,24 sq.) et ζιδ (pag. 98,1 sq.), prorsus interciderunt. quoniam ei, qui codicem Parisinum gr. 1869 ex

[1]) si Ars rhetorica Aristotelea, quod simillimum est veri, praeter commentarii anonymi initium in octo illis quaternionibus deperditis scripta erat, 57 fere foliorum spatium ei suffecisse satis certo potest computari; tum commentarii anonymi septem fere folia (i. e. quattuordecim paginas huius editionis) initio perisse putandum est.

Vaticano iam decurtato descripsit, tria folia suo loco omnia praesto fuerunt, ea iactura aperte posteriore tempore quam illae, de quibus supra egi, codici illata est; neque vero possum discernere, utrum saeculo XVI perierint, cum Honorius codicem tractaret, an saeculo XIX, cum codex denuo ligaretur[1]).

Codicum, qui originem ducunt a Vaticano 1340, ut vetustissimus ita optimus est

Parisinus gr. 1869 chartaceus, forma maxima, saeculi XIV, foliorum 196. Athoum fuisse eum docent verba manu posteriore inscripta βιβλίον τῆς ἁγίας ἀναστασίας τῆς φαρμακολυτρίας τῆς ἐν τῶ μεγάλω βουνῶ κειμένης. continet f. 1^r—55^r Aristotelis Artem rhetoricam, f. 57^r—172^r commentarium anonymum, f. 172^r—174^v scholia in ultima capita libri III, f. 174^v—196^r (inferior paginae pars vacua est) commentarium Stephani. commentarium anonymum contulit K. Kalbfleisch. — textui huius editionis fundamento erat duobus locis, quibus deest Vaticanus: p. 85,24—88,35 et p. 98,1—100,11.

Ceteros codices, quorum partes tantum collatae sunt, enumerare satis habeo.

I Vaticanus gr. 1326 chartaceus, forma maxima, saeculi XVI.

II Barberinianus I 86 recentissimus.

III Ambrosianus B 3 inf., chartaceus, forma maxima, saeculi XV.

IV Parisinus gr. 1950 chartaceus, forma maxima, saeculi XV.

V Parisinus gr. 1951 chartaceus, forma maxima, saeculi XVI, foliorum 109.

VI Laudensis gr. 49 chartaceus, forma maxima, saeculi XVI.

VII Laudensis gr. 14 chartaceus, quadratus, saeculi XVII (ἐν τῶ ἔτει αχλη). continet commentarium in librum III.

VIII Monacensis gr. 90 chartaceus, forma maxima, saeculi XV—XVI, foliorum 187.

IX Monacensis gr. 200 chartaceus, forma maxima, miscellaneus; commentaria in Artem rhetoricam (f. 174—237) saeculo XVI scripta sunt.

---

[1]) involucro codicis Vaticani nunc insignia Pii IX pontificis maximi et cardinalis bibliothecarii Tosti impressa sunt.

X Monacensis gr. 447 chartaceus, forma quadrata, foliorum 96, scriptus inter annos 1539—1578. continet solum commentarium anonymum. descriptus est ex editione Parisina: bis editionis versus in codicis textu omissus suppletus est in margine f. 6ᵛ8 καὶ νῦν—εἰρήνης, f. 15ᵛ4 τὸ δυνατὸν—ἐπ' ἐ.

Codices Ambrosianus B 3 inf., Parisinus 1951, Monacensis 200 certe originem ducunt a Parisino 1869, cf. infra pag. XII.

II Editum est commentarium anonymum s. t. *ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΑΝΩΝΥΜΟΝ. Nunc primum in lucem editur cum Regio privilegio in quinquennium. PARISIIS PER CONRADUM NEOBARIUM, REGIUM TYPOGRAPHUM. 1539.* litterae duernionibus et ternionibus appositae sunt a—s, numeri foliis usque ad 80; brevis "Elenchus" additus est, quo secundum litterarum ordinem verba memoratu digna composita sunt. numeri post folium 63 turbati: omissi sunt numeri 64 et 72; ultimi sunt 76, 77, 77, 79, 79, 77, 80. numeros correctos in margine dextro ponendos, falsos editionis numeros uncis inclusos illis subiungendos curavi. f. 2ʳ—ᵛ epistula est: *GEORGIO SELVAE, EPISCOPO Vaurensi, Conradus Neobarius S.* — quibus praesidiis usus sit, ipsius verba docent:

. . . Deinde qua nos privatim benevolentia prosequeris, locupletem habemus testem, tuam in communicandis vetustis codicibus facilitatem. Iam de labore hoc nostro, te nemo potest iudicare rectius. Nam in his Commentariis edundis tuo sumus usi codice, eoque unico, ac multis in locis scribae si non inscitia, at saltem negligentia depravato. In quo restituendo, quantum equidem laboris sit nobis exhaustum, quantumque desudatum, testes habemus non vulgares, quorum opera iudicioque sumus adiuti: an vero operae precium fecerimus, tuo id candori iudicandum submittimus . . . Quare maximas tibi gratias ago, vir excelse, ac maiores etiam nunc habeo quam calamo exarare liceat, quod me, et quam ex professo suscepi, graecam typographiam praecipua quadam benevolentia parique studio prosequeris: adeo ut nihil habeat instructissima illa tua bibliotheca, tantis vel sumptibus, vel operis, vel denique vigiliis comportatum, quod non gratis modo, sed et studiose nobis excudendum typis, invulgandumque offeras. Vobis itaque, studiosi adolescentes, gratulor tantae ad studia vestra rite constituenda provehendaque commoditatis accessionem. Patet enim vobis praesulis Vaurensis, viri cum literis tum religione clarissimi bibliotheca, vetustis pariter ac probatis codicibus instructissima: ex qua et has primitias iam proferimus, et in posterum licebit ad communia studia depromere, quantum vel sumptus nostri ferent, vel animi vestri candor industriaque merebitur . . . Lutetiae, ex musaeo nostro. 1539. Augusti 12.

Tum in brevi ad lectorem praefatione (f. 2ᵛ) loquitur de codice illo Vaurensi "*quo usi sumus a typographica elegantia prorsum abhorrente*".

Editionis duo exempla mihi praesto erant in minutiis inter se diversa:

	a	b
p. 98,13	ἐπιθυμοῦσι	ἐπιτυμοῦσι
p. 105,34	γεραιότεροι	γηραιότεροι
p. 107,5	τεριμπίσαι	τελιμπίσαι
p. 137,11	ἐκ τῆς	ἐκ τοῦ
p. 139,3	εἰσέβηκεν — ἤ	ἠσέβηκεν — εἰ
p. 168,9	στρουθιοὶ	στρουθοὶ
p. 179,12	παιδεῖα	παιδία
p. 188,11	ἀδόντων	ὀδόντων
p. 217,33	μορύκῳ	κωρύκῳ.

Editioni fundamento fuisse codicem multis vitiis inquinatum editor declarat; fortasse etiam plura vitia textus concepit, cum ipsa editio pararetur; nam saepissime in editione sola singularem quendam loquendi usum correctum, locos corruptos lacunosos praecipue male tractatos, lemmata sive correcta ex textu Aristoteleo sive praeter necessitatem quin etiam alieno loco[1]) addita reperimus.

Codex Vaurensis certe non ex ipso Vaticano 1340 descriptus erat, sed ortus erat a Parisino 1869. unius autem loci lectio inde explicari nequit: p. 2,13—15 in editione leguntur verba οἷον συλλογίσασθαι βούλομαι κτλ., quae solus Vaticani restaurator in charta agglutinata supplevit, ceterorum codicum librarii nec non Parisini 1869 spatio vacuo relicto omiserunt. quod quomodo factum sit, coniectare licet, non certo scire. ceterum mecum non constat, sintne verba illa prorsus recte suppleta.

In textu constituendo considerandum erat cum auctorem saeculo ut videtur XII vixisse[2]), tum exscripta esse varia variorum scholia (cf.

---

[1]) e. g. p. 151,8. 152,1 et 4. 237,6.

[2]) A. von Gutschmid, *Vermischte Schriften* V 47: "*. . . die mehrfachen Anspielungen auf Kämpfe zwischen Romäern und Ismaëliten weisen uns auf die späteste Zeit hin. Untrüglich aber ist, dass II fol. 33a, 13* [pag. 99,14] *der Perser* Τανισμάνης *als typisches Beispiel für einen Feind der Romäer angeführt wird; unter diesem Namen kennt auch Kinnamos den Turkmanen Kamschteghin ben el Danischmend, König von Malatia, der 1126 verheerend in das Romäerreich einfiel und in der Geschichte dieser Zeit eine grosse Rolle spielt. Andererseits glaube ich nicht, dass der Scholiast viel später geschrieben hat: als grösste That der neuern Geschichte wird zur Exemplificirung I fol. 18b, 33* [pag. 52,20] *der Fall des Bulgarenreiches (durch Basilios II. 1019) verwendet, der in den Hintergrund getreten sein würde, wenn der Scholiast auf das ganze Komnenenzeitalter hätte zurückblicken können.*"

Ind. nominum s. v. σχόλιον). omnino nil mutandum censebam, quod a quovis alio auctore dictum reperirem, servavi etiam nonnulla, quae nusquam mihi occurrebant, sed aliquam veri speciem praebebant, imprimis quam maxime servavi declinationis et coniugationis formas singulares, temporum et modorum usum primo obtutu offensione non carentem. compluribus exemplis demonstrabo, quid servandum, quid mutandum censuerim. in verbis Byzantinorum sermonis propriis etiam accentus et spiritus eos posui, quos praebet codex; p. 74,10 et 176,5 γρανάτα legitur; p. 77,26 ἁρμάτων et ἅρματα eo minus mutanda erant, quod aperte Romanum verbum 'arma' a Byzantinis cum Graeco 'ἅρμα' confusum est. — quod attinet ad geminationem consonarum, dubitari potest, quid faciendum sit: p. 180,23 ἐρήθη traditur; editionem Neobarii secutus litteram ρ geminavi coll. p. 143,17 ἐρρέθη[1]), p. 215,27 ἐρρήθη. ἄρυθμος traditur p. 179,3. 190, 28 sq. et μεταρύθμισον p. 242,36; tamen mutavi, cum reperiantur p. 69,34 ἀπορραπίζειν, p. 235,17 ἀπορρίψῃ, p. 236,20 ἀπορρίπτειν, p. 207,18 καταρραθυμοῦντα, p. 233,19 et 22 καταρραθυμοῦσι, p. 65,10 παραρρυέντος, p. 94,22 παραρρεύσαντος, p. 254,32 προρρηθεισῶν, p. 261,32 προρρηθέντων. — multa nomina propria in codice corrupta leguntur; quia non pauca in ipso codice varie scripta sunt, vulgarem morem sequi solitus sum (cf. Ind. nom. s. v. Ἀμφιάραος, Ἀναξανδρίδας, Αὐτοκλῆς, Ἐριφύλη, Θεοδέκτης, Κηφισόδοτος, Μέλητος, Μοιροκλῆς, Τευμησσός, Χαβρίας, Χαιρήμων). — saepe ordinem a textu Aristoteleo adeo diversum deprehendimus, ut tolerari non posse videatur, cf. p. 131,32. 134,31. 141,34. 146,23. 26. 29. 148,21. 154,28. 156,22. 177,28. 247,25. 249,28. 262,27. nihilosetius talia mutanda non erant; cf. infra p. XIII et XIV.

Quia commentator verba Aristotelis ita suis inseruit, ut paene paraphrasin efficeret, non omnibus locis discerni potest, utrum illius textum a nostro diversum exscripserit an sua rettulerit. nisi differentiae graviores erant, textum Aristoteleum litteris latius dispositis imprimendum curavi; eiusmodi locis in annotatione subiunxi lectiones textus Aristotelei variantes. tamen apparatum criticum Aristoteleum nec volui afferre integrum nec potui, cum praeter codicem A^c nullius praesto sit collatio eum in finem sufficiens. usus sum iis, quae in editione a Roemero parata notata sunt; unde vereor, ne saepius, cum e silentio colligerem, falsa rettulerim. codices Aristotelis sunt hi:

---

[1]) fortasse in codice Vaticano ἐρρήθη scriptum est; compluribus locis collator discernere non poterat, utrum εθ an ηθ scriptum esset. ipse codicem non vidi.

A (A^c Bekkeri)	Parisinus 1741
B	Parisinus 1869
C	Parisinus 1818
D	Parisinus 2338
E	Parisinus 2116
Q	Marcianus 200
Y^b	Vaticanus 1340 [1]
Z^b	Vaticanus 23
Tr.	vetusta translatio
vulg.	Aristotelis codicum praeter A consensus sive omnium sive plurimorum
cet.	codicum consensus omnium praeter eos, qui singillatim nominati sunt

Verbo moneo commentatori alios auctores laudanti maxime diffidendum esse; quomodo scriptorum locos laudaverit vel potius finxerit, vides e. g. ex p. 189,27 et 200,2 collatis Isocr. 4,186 et Arist. 1408 b 16, 1410 a 16. cave, ne ipsi illi commentatori talia culpae des omnia; aperte enim iam eius auctores eadem ratione usi erant, cf. p. 203,29 et Isocr. 5,73, Arist. 1410 b 29. tamen solus servavit etiam egregia fragmenta.

Complures emendationes ex iis sumpsi, quae Brandis editionis parandae causa excerpserat in Academia Berolinensi nunc servata.

[1]) signo Y^b semper significavi lectiones textus Aristotelei, signo V lectiones commentariorum, quae scripta ab alio librario nunc ipsa quoque illo codice continentur.

II DE COMMENTARIO STEPHANI

V Vaticanus gr. 1340 (v. supra p. V sq.), ceterorum codicum archetypus. contulerunt J. Graeven et J. Tschiedel.

Praeter Vaticanum examinati sunt hi codices:

I Ottobonianus gr. 35 chartaceus, forma maxima, saeculi XV. continet Stephani commentarium usque ad p. 282, 33 ἐπὶ.

II Palatinus gr. 53 chartaceus, forma maxima, saeculi XVI.

III Barberinianus I 86 recentissimus.

IV Ambrosianus gr. B 3 inf., saeculi XV.

V Parisinus gr. 1869, saeculi XIV.

VI Parisinus gr. 1951, saeculi XVI.

VII Monacensis gr. 200, saeculi XVI.

In Parisino 1869 folium intercidit post f. 192. quo factum est, ut in editione Crameriana pars illa (p. 310,28—313,18) desideretur. praeterea inde, quod eadem omissa est in codicibus Ambrosiano B 3 inf., Parisino 1951, Monacensi 200, horum archetypum esse Parisinum 1869 evincitur; casu factum est, ut in ceteris codicibus ille locus non examinaretur; tamen ex lectionibus partium collatarum certo colligitur illorum quoque archetypum esse Parisinum 1869 praeter unum Ottobonianum, qui me iudice textum praebet ab ipso Vaticano ortum, multis autem locis temere mutatum. Parisini 1951 lectiones hic illic commemoravi, quia una cum gemello codice Palatino 53 textum praebet penitus retractatum a docto quodam homine, qui plurima praeter necessitatem immutavit, multa corrupit, pauca correxit; idem finem commentarii supplere studuit, cum scriberet p. 322,6 τὸ γὰρ χαλκοῦ πτῶσις ἐστὶ τοῦ χαλκοῦς; denique lacuna p. 310,28 post ἡμῶν in Parisino 1951 indicata est spatio IV—V litterarum.

Edidit commentarium Cramer, Anecd. Paris. vol. I 245—312 (1839). c usus est codicibus Parisinis gr. 1869 et 1951.

Stephanus usus iam est Suidae lexico, cf. p. 285,18. exscribam, quae Brandis [*Abhandl. der Berl. Akad.* 1831 p. 77] de eo disserit: "*Das späte Zeitalter des Stephanus verräth sich in allem, namentlich der Sprache, wie sehr er sich auch bemüht rein zu schreiben. Er redet (zu I 13,1* [p. 285, 3]*) von den Gerichtsbedrückungen, denen Fremde, wie Aegyptier und Korinthier, in Konstantinopel ausgesetzt, von den selbst gegen die Venetianer gerichteten Seeräubereien der Sicilianer* [p. 285, 12]. *Wahrscheinlich lebte er in Konstantinopel.*" quamobrem in Stephani commentario edendo eadem atque in anonymo ratione usus sum, cf. p. IX sq. de Aristotelis codicibus cf. p. XI.

Ut commentatores anonymi (cf. p. X et XIV) ita Stephanus plus semel interpretandi ordinem textu Aristoteleo praescriptum immutavit: p. 269,7. 294,34 sq. 306,16—36. 315,28—316,19. 319,1. non librariorum neglegentia id factum esse sed ab auctore ex ipsius verbis elucet: p. 285,32 τὸ δ' ἀληθέστατον τῆς ἱστορίας γραφήσεται κάτω ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου. cf. p. 296,7. pauca, quae omiserat, addit auctor p. 306,16 ὄπισθεν εἴρηται τοῦτο εἰς τὸν τέταρτον τόπον; apparet enim subaudiendum esse ὑπ' Ἀριστοτέλους. cf. etiam p. 306,31.

Ex Brandisii schedis complures coniecturas petivi.

III DE FRAGMENTO COMMENTARII IN RHETORICA

V Vaticanus gr. 1340 (cf. p. V sq.), unicum textus fundamentum. contulit J. Graeven.

Examinati sunt codices a Vaticano orti:

I Parisinus gr. 1869.
II Parisinus gr. 1951.
III Monacensis gr. 90.
IV Monacensis gr. 200.

s Edidit ex codice Parisino gr. 1869 L. Spengel, *Aristotelis Ars rhetorica* (1867), vol. I p. 155—162.

Haec scholia in codice Vaticano et in apographis scripta sunt post commentarium anonymum sine superscriptione parvo spatio intermisso. non eiusdem auctoris ea esse atque anonymum vel inde sequitur, quod scriptor textum Aristoteleum explicationesque non inter se permiscet, sed singula interpretamenta accurate distinguit.

Interpretationum ordinem auctor ipse diversum instituit a textu Aristoteleo (v. supra p. X et XIII); cf. p. 325,19 ἀνώτερον εἴρηται τὸ κτλ. p. 327,34 ὄπισθεν πρὸ δύο ἴσως τετραδίων περὶ ἐπιδεικτικῶν προοιμίων λέγων ἐμνήσθη ὁ Ἀριστοτέλης ἔπους τοῦ Χοιρίλλου. p. 329,3 ἐν οἷς ἀνώτερον περὶ προδιηγήσεως ἔλεγε κτλ.

IV DE FRAGMENTO PARAPHRASIS IN RHETORICA

(Περὶ ἐρωτήσεως. Περὶ ἀποκρίσεως.)

Parisinus gr. 1874, olim Colbertinus, bombycinus, quadratus, sae- P
culi XIII, foliorum 163. ipse contuli. fragmentum paraphrasis f. 145^{v}—146^{v} nullo spatio intermisso annexum est Apsinis Arti rhetoricae. margo multis locis laceratus chartulis agglutinatis tectus est. manu posteriore litterae, quae aut prorsus evanuerant aut vix iam cognosci poterant, nigriore atramento restauratae sunt, eadem coniecturae infelices margini inscriptae sunt ad supplendas lacunas (cf. p. 334,6. 9).

Primum edidit ex unico codice Séguier, *Dissertation sur le fragment de Longin contenu dans la rhétorique d' Apsine, suivie de deux chapitres inédits de cette rhétorique. Paris 1838.*

Iterum edidit primi editoris libello nisus Schneidewin, *Longinos und Apsines*, Musei Rhenani vol. V (1847) p. 254—265.

Post illos edidit L. Spengel, *Aristotelis Ars rhetorica* (1867), vol. I s
p. 147—152. idem de hoc fragmento egerat Musei Rhenani vol. V (1847) p. 588—595 *Das rhetorische Fragment* περὶ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως. Spengel in editione paranda obiter usus est etiam iis lectionibus, quas ex Cobeti apographo Bake praebuit in praefatione ad Apsinem; codicem non contulit.

Paraphrasin illud fragmentum nominavi; et est paraphrasis, dum ne de artissima eius vocis significatione cogitemus: quae paucis Aristo-

teles monstraverat magis quam exposuerat, ea auctor circumscribendo, explicando, disponendo intellectu faciliora reddere studuit; sed etiam nova exempla addidit, ipsam doctrinam novis praeceptis auxit, omnino caput illud de interrogando et respondendo ita transcripsit, ut aequalibus etiam ea praeberet, quae post Aristotelem a rhetoribus excogitata erant.

Scribebam Hannoverae
Idibus Maiis MDCCCLXXXXVI. Hugo Rabe.

I ANONYMI

IN ARTEM RHETORICAM COMMENTARIUM

II STEPHANI

IN ARTEM RHETORICAM COMMENTARIUM

III FRAGMENTUM COMMENTARII

IN ARTEM RHETORICAM

IV FRAGMENTUM PARAPHRASIS

IN ARTEM RHETORICAM

(ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ. ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΡΙΣΕΩΣ.)

P	Parisinus gr. 1874
V	Vaticanus gr. 1340
c	Anecdota Parisina, ed. Cramer (vol. I p. 245—312: Stephani commentarium)
n	Anonymi commentarium, ed. Neobarius
s	Aristotelis Ars rhetorica, ed. L. Spengel (vol. I p. 155—162: fragmentum commentarii, p. 147—152: fragmentum paraphrasis)
†	mendum indicat
⁘	indicat quaedam in codice evanuisse nec coniectura satis certa restitui potuisse
⟨ ⟩	indicant supplementum ex coniectura additum, quod in codice nec nunc legitur nec quondam scriptum fuit, priusquam codex damna conciperet
[ ]	indicant ea, quae leguntur in codice, ab auctore autem videntur aliena esse. paginae editionis Aristoteleae a Bekkero paratae isdem uncis saeptae in textu notatae sunt

ANONYMI IN ARISTOTELIS RHETORICA

* *

*

ed. Neobarii

[1356b34] καὶ ἡ διαλεκτικὴ οὐ σκοπεῖ τὸ δοκοῦν τῷ καθεκάστῳ, f. 3r ἀλλὰ τὸ δοκοῦν τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς σοφοῖς. οὐ τοίνυν συλλογίζεται ἐξ ὧν ἔτυχε· δοκοῦσι γάρ τινα καὶ τοῖς παραληροῦσιν ἔνδοξα· ἀλλ' ἐκείνη μὲν συλλογίζεται ἐκ τῶν λόγου δεομένων ἤγουν τῶν λόγου ἀξίων τῶν δοκούντων τοῖς ἐλλογίμοις, ἡ δὲ ῥητορικὴ ἐκ τῶν ἤδη βουλεύεσθαι εἰωθότων ἤτοι τῶν βουλευτῶν. [1357a1] ἔστι δὲ τὸ ἔργον αὐτῆς περί τε τοιούτων, περὶ ὧν βουλευόμεθα καὶ μὴ ἔχομεν τέχνας, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς εἶπε, περὶ τίνων ἐστὶν ἡ βούλευσις, ὅτι οὔτε περὶ τῶν ἀναγκαίων, εἰ κινηθῇ ὁ ἥλιος ἢ ἀνατελεῖ, οὔτε περὶ τῶν ἀδυνάτων, εἰ σύμμετρος ἡ διάμετρος, οὔτε περὶ ὧν ἔστι τέχνη καὶ ἐπιστήμη, οἷον εἰ τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσίν· ἀεὶ γὰρ οὕτως ἔχει, κἂν μὴ βουλευσώμεθα, τὰ ἀναγκαῖα· καὶ τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι οὐκ ἀπὸ βουλῆς ἀλλ' ἐπιστήμῃ διδάσκονται. τοίνυν βουλευόμεθα περὶ τούτων, ὧν οὐκ ἔχομεν τέχνας, [a 3] καὶ ἐν τοιούτοις ἀκροαταῖς, οἳ οὐκ εἰσι προειλημμένοι· τοῦτο γὰρ βούλεται λέγειν ἐκ τοῦ εἰπεῖν οἳ οὐ δύνανται διὰ πολλῶν συνορᾶν τὰ λεγόμενα ἐκ τοῦ μὴ προειλῆφθαι· ἡνίκα γὰρ οὐκ ἔστι προειλημμένος, ἀκολουθεῖ ταῖς πίστεσι τοῦ λέγοντος κατὰ μικρὸν καὶ συμπεραίνει ἠρέμα προσέχων ἑκάστῳ τῶν λεγομένων καὶ διανύων 'ἡσύχῳ ποδὶ' τὸ τοῦ λόγου τὴν εἰς γνῶσιν τῶν λεγομένων ἄγουσαν ὁδόν, οὐ μέντοι πόρρωθεν συλλογιζόμενος ὡς προειδὼς τὸ λεγόμενον. καὶ ἐν ἀκροαταῖς. ἤ, ὡς ἔφθην ὑφηγησάμενος, ἢ οὕτως 'οὐ δεινοῖς δια-

πολλὰ ἐκλείπει ἐν τῷ ἀντιγράφῳ n 4 ἐκ τῶν V Arist.: ἐκ τῶν τοῦ n 7 τέχνας μὴ ἔχομεν Arist. 8 ἐν τοῖς Ἠθικοῖς] Eth. Nic. Γ 5 p. 1112a18 Ζ 5 p. 1140a31 9 κινῆται n ἀνατέλλῃ n 10 ἔστι V: ἡ n 13 ἐπιστήμης n τοίνυν βουλευόμεθα V: βουλευόμεθα τοίνυν n 14 ἐν V: ἐν τοῖς n Arist. 19 ἡσύχῳ ποδί] Eurip. Or. 136 20 vide annot. ad p. 2,6 21 τοῖς τοιούτοις post ἐν add. n Arist.

λεκτικοῖς οὐδὲ συλλογιζομένοις καὶ σοφισταῖς'· πεζὸς γὰρ καὶ καταλογάδην f. 3r ὁ λόγος· οἱ δ' ἀκροαταὶ οὐ δύνανται διὰ πολλῶν τεθέντων παρὰ τοῖς ῥήτορσι συνορᾶν καὶ θεωρεῖν τὸ ἐκ τῶν πολλῶν συναγόμενον, οὐδὲ συλλογίζεσθαι πόρρωθεν δύναται καὶ λέγειν, ὅτι ὅδε ὁ ῥήτωρ ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ταύτης ἢ τούτου τοῦ νῦν τεθέντος λόγου μέλλει πιθανολογεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι, εἰ καὶ πολλὰ παρεμπλέκει μεταξύ. [a 4] βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν ἐνδεχομένων γίνεσθαι ἀμφοτέρως ἔχειν, ἤγουν βουλευτέον περὶ τῶν ἐπαμφοτεριζόντων, οἷον 'εἰ μὲν πλεύσω καὶ ἐμπορεύσομαι, πλουτήσω, εἰ δ' ἡσυχάσω καὶ μελέτῃ λόγων προσέξω, θεωρητικὸς γενήσομαι'. [a 5] περὶ γὰρ τῶν ἀδυνάτων ἄλλως ἔχειν οὐδεὶς ὡς εἴπομεν βουλεύεται· ἀεὶ γάρ εἰσιν ἀδύνατα, ὡς τὰ ἀναγκαῖα ἀεὶ ὄντα. [a 7] ἐνδέχεται δὲ συλλογίζεσθαι καὶ ἀποδεικνύειν τὰ μὲν ἐξ ἀποδεδειγμένων πρότερον, οἷον 'συλλογίσασθαι βούλομαι τὰ κατηγορημένα· ἀπέδειξα τὸν Φίλιππον μηδὲν ἀπηγγελκότα ἀληθές' καὶ τὰ ἑξῆς, τὰ δὲ ἐξ ἀσυλλογίστων μὲν δεομένων δὲ συλλογισμοῦ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἔνδοξα, οἷον ⟨ὁ⟩ θάπτων νεοσφαγὲς σῶμα· 'εἰ μὲν μὴ παρίστασο μηδὲ ἔθαπτες, εἰ μὴ ἦν τὸ σῶμα νεοσφαγές, οὐκ ἂν ὑποψίαν δέδωκας'· ταῦτα λέγει δεόμενα συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως διὰ τὸ μὴ εἶναι ἔνδοξα. [a 10] ἀνάγκη δὲ τούτων τῶν λεγομένων τὰ μὲν μὴ εἶναι εὐπαρακολούθητα διὰ τὸ εἶναι πολλά, τὸν δὲ ἀκροατὴν μὴ προειλημμένον, τὰ δὲ μὴ πιθανὰ εἶναι διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτόπιστα μηδὲ ὁμολογούμενα. [a 13] ὥστε ἀναγκαῖον ἐντεῦθεν εἶναι ⟨τό τε ἐνθύμημα⟩ καὶ τὸ παράδειγμα, ἵνα καὶ πιθανὸς ὁ λόγος ᾖ καὶ ἀγωνιστικὸς καὶ ἀναγκαστικὸς ἐκ τῶν προτάσεων τοῦ ἐνθυμήματος καὶ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ ἵνα εὐσύνοπτος ᾖ καὶ συντετμημένος καὶ εὐεπακολούθητος. [a 16] δεῖ δὲ καὶ ἐξ ὀλίγων λέγειν καὶ κατασκευάζειν τὸ λεγόμενον καὶ πολλάκις ἐλαττόνων ἢ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός· τοῦ γὰρ συλλογισμοῦ ὄντος ἐκ δύο προτάσεων τὸ ἐνθύμημα ἔχει μίαν. ὃ γοῦν λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν ὅτι 'συντομίας φροντίζων καὶ βραχυλογίας ἐκ μιᾶς προτάσεως συμπέραινε τὸ λεγόμενον· τὸ γὰρ ἄλλο συνεννοεῖται τῷ ἀκροατῇ· ἐὰν γὰρ ᾖ γνώριμον, οὐδὲν δεῖ προστιθέναι'. [a 19] καὶ ἐπιφέρει τὸ παράδειγμα, οἷον 'ὅδε ὁ Δωριεὺς 'Ολύμπιον ἀγῶνα νενίκηκε'· συμπέραινε οὖν 'στεφα-|

2 τεθέντων Brandis: τιθέντων Vn 3 τῶν om. n 3. 4 λογίζεσθαι Arist. 4 δύναται V: δύνανται n 6 βουλευόμεθα — ἔχειν (7) hic om., post p. 1, 20 λεγόμενον ponit V 7 ἐνδεχομένων γίνεσθαι Vn: φαινομένων ἐνδέχεσθαι Arist. ἤγουν n: ἢ γοῦν V βουλευτέον Ern. Richter: βουλητέον n: βουλὴ τέως V 10 ἄλλως ἢ γενέσθαι ἢ ἔσεσθαι ἢ ἔχειν Arist. 11 ἐνδέχεται δὲ συλλογίζεσθαι Vn Arist. A: ἢ οὕτως ἐνδέχεται συμβουλεύειν Arist. vulg. 13 οἷον — οἷον (15) sub charta agglutinata latent, sed manu posteriore in illa charta suppleta sunt V συλλογίσασθαι κτλ.] Demosth. 19,177 (cf. p. 3, 7) συλλογίζεσθαι n 14 ἀληθὲς ἀπηγγελκότα n Demosth. 15 ὁ cod. Laudens. gr. 49. Paris. gr. 1951: om. Vn 19 τὰ — εὐπαρακολούθητα V: τὰ — εὐεπακολούθητα Arist. C (cf. Tr.): τὸ — εὐεπακολούθητον Arist. cet.: τὰ — ἀπαρακολούθητα n 21. 22 εἶναι τό τε ἐνθύμημα n Arist. BCYb: τό τε ἐνθύμημα εἶναι Arist. cet.: τό τε ἐνθύμημα om. V 24 εὐπαρακολούθητος n 26 ὁ πρῶτος συλλογισμός Arist. (cf. p. 3,5) 28 φροντίζον n 30 οὐδὲν Vn: *nihil* Arist. Tr.: οὐδὲ Arist. cet. 31 οἷον ὅτι Δωριεὺς στεφανίτην ἀγῶνα Arist.

νίτης ἄρα, τὴν δὲ μείζονα τὴν λέγουσαν, ὅτι πᾶς ὁ Ὀλύμπια νικῶν f. 3v στεφανίτης, ἔασον· νοεῖται γὰρ καὶ μὴ προστεθεῖσα. οὕτω μὲν ἡ ἀλήθεια κατ' ἐμὲ διαφαίνεται. ὁ μέντοι φιλόσοφος οὕτως ἐξηγήσατο τὸ ῥητὸν τὸ λέγον, ὅτι [a 16] καὶ ἐξ ὀλίγων τε καὶ πολλάκις ἐλαττόνων ἢ ἐξ ὧν ὁ πρῶτος συλλογισμός· ἔφη γάρ, ὅτι πρῶτον μὲν ἀποδεῖξαι δεῖ τὸ πρᾶγμα διὰ λόγων μακροτέρων, εἶτα συλλογίσασθαι ἐκεῖνο διὰ λόγων ἐλαττόνων· ὡς καὶ ὁ Δημοσθένης 'συλλογίσασθαι βούλομαι τὰ κατηγορηθέντα· ἀπέδειξα τὸν Φίλιππον μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα' καὶ τὰ ἑξῆς. δεῖ γοῦν ἐξ ὀλίγων τε καὶ πολλάκις ἐλαττόνων ὕστερον συλλογίζεσθαι ἢ ἐκ τοσούτων καὶ τοσαῦτα λέγειν, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος συλλογισμὸς ἤγουν ἡ τοῦ πράγματος διὰ μακροῦ ἀφήγησις. κάλλιστον μὲν οὖν τὸ νόημα καὶ τῆς ἐκείνου συνέσεως καὶ μεγαλονοίας ἄξιον. δεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς οἴκοθεν προσεπεξευρίσκειν τινά. [a 22] ἐπεὶ δέ ἐστιν ὀλίγα μὲν τὰ ἀναγκαῖα. βούλεται διὰ τούτων εἰπεῖν ὡς, ἐπειδὴ τινὰ μὲν τῶν πραγμάτων, περὶ ἃ καταγίνονται οἱ ῥήτορες, ἀναγκαῖα, τινὰ δὲ ἐνδεχόμενα, πλείω δὲ τὰ ἐνδεχόμενα τῶν ἀναγκαίων, ἔσται καὶ τὰ ἐνθυμήματα τινὰ μὲν ἀναγκαῖα, τινὰ δὲ ἐοικότα καὶ ἐνδεχόμενα. ἐπεὶ δέ ἐστι φησὶν ὀλίγα μὲν τὰ ἀναγκαῖα, ἐξ ὧν οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοί, εἶτα λέγει καί, διὰ τί ὀλίγα. [a 25] πράξουσιν † ἐπὶ μέτρον· σκοπεῖ γάρ τις περὶ ὧν πράξει. ταῦτα δὲ πάντα ἐνδεχομένης φύσεως. [a 27] καὶ ἐπεὶ τὰ μὲν ἀναγκαῖα, τὰ δ' ἐνδεχόμενα, καὶ σχεδὸν ὀλίγα τὰ ἀναγκαῖα, τὰ πλείω δὲ ἐνδεχόμενα, τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐνδεχόμενα ἐκ τοιούτων προτάσεων συλλογίζονται ἐνδεχομένων, ὡς καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐξ ἀναγκαίων (τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν), φανερὸν ὅτι αἱ προτάσεις, ἐξ ὧν τὰ ἐνθυμήματα, αἱ μὲν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἐξ εἰκότων καὶ σημείων εἰσὶ καὶ τὰ μὲν εἰκότα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ ⟨δὲ⟩ σημεῖα ἀναγκαῖα, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ τὰ τεκμηριώδη. [a 33] ὥστε ἀνάγκη τούτων ἑκάτερον ταὐτὸ εἶναι ἐκείνοις, τὸ μὲν εἰκὸς τοῖς ἐνδεχομένοις πράγμασι, τὸ δὲ σημεῖον τὸ τεκμηριῶδες τοῖς ἀναγκαίοις. λέγει τοίνυν ἐφεξῆς, τί τὸ σημεῖον καὶ τί τὸ εἰκός, καὶ πῶς τοῦ σημείου τὸ μὲν ἀναγκαῖον καὶ τεκμήριον, τὸ δὲ ἀνώνυμον ὁμωνυμοῦν τῷ σημείῳ τῷ γένει, ἐνδεχόμενον δέ. [a 34] εἰκὸς οὖν ἐστι τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον,

1 ὀλυμπιονικῶν n 6 ante ἐκεῖνο III litt. eras. V 9 συλλογίζεσθαι n 7 Δημοσθένης] 19,177 (cf. p. 2, 13) 13 προσεξευρίσκειν n τῶν ἀναγκαίων Arist. (*necessaria* Tr.) 16 ἔσται δὴ καὶ n 19 περὶ ὧν μὲν γὰρ ante πράξουσιν add. n ex Aristotele πράττουσι Arist. ἐπὶ μέτρον (vix μέτριον) V: ἐπίμετρον n: ἐπὶ μεσότητος cod. Laudens. gr. 49 20 τὰ δὲ ὡς ἐπιτοπολὺ συμβαίνοντα καὶ ἐνδεχόμενα ἐκ τοιούτων ἀνάγκη ἑτέρων συλλογίζεσθαι, τὰ δὲ ἀναγκαῖα ἐξ ἀναγκαίων post φύσεως add. n, cf. Arist. 22 δ' ὡς n 24 ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν] cf. Anal. pr. A 8 sq. 25 τὰ δὲ Vn: τὰ δ' Arist. A: λέγεται γὰρ Arist. vulg. (*dicuntur. enthymemata autem* Tr.) 26 σημείων Vn Arist. Tr.: ἐκ σημείων Arist. δὲ n: om. V 27 τὰ om. n 28 ἑκάτερον ἑκατέρῳ ταὐτὸ Arist. 31 ὁμωνυμοῦν V: ὁμώνυμον n 32 τὸ ὡς Vn Arist. E: τὸ om. Arist. cet.

οἷον ὁ καλλωπιζόμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πόρνος καὶ ὁ νύκτωρ πλανώμενος f. 3v ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κλέπτης, οὐ πᾶς δέ, καὶ ὁ πυκνὸν ἀναπνέων πυρέττει· οὐχ ἁπλῶς δὲ ⟨οὐδὲ⟩ ἐπὶ τὸ πολὺ ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἔλαττον· τοῦτο γὰρ τῆς φύσεως τὸ ποτὲ διαμαρτάνειν· εἰκὸς γὰρ τὸν ἔχοντα πανοπλίας τυραννῆσαι καὶ τὸν ὀρύττοντα θησαυρῷ ἐντυχεῖν καὶ τὸν ἐπὶ βαλανεῖον πορευόμενον φίλῳ ἐντυχεῖν ἀνδρὶ ἢ βιβλίῳ χρησίμῳ ἢ ἄλλῳ χρειωδεστάτῳ. [a 36] οὕτω δὲ ἔχει τὸ εἰκὸς ⟨πρὸς ἐκεῖνο, πρὸς ὃ εἰκός⟩, ὡς τὸ καθ' ὅλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος, ἀποδεικνύμενον καὶ κατασκευαζόμενον· οἷον 'ὁ δεῖνα νύκτωρ πλανᾶται· κλέπτης ἄρα.' παρέλειψα τὸ 'πᾶς νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης' καὶ κατεσκεύασα διὰ τῆς ἐλάττονος καὶ μερικῆς προτάσεως τὸ λεγόμενον. ἐνταῦθα οὖν ἡ μὲν ἐλάττων μερική, ἡ δὲ μείζων, ἣν παραλιμπάνει, ψευδής, τὸ 'πᾶς ὁ νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης', καὶ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος. εἰ δ' εἴπῃ 'τὶς νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης', αἱ δύο μερικαὶ προτάσεις εὑρίσκονται. τοιοῦτον μὲν τὸ εἰκός. καὶ οὕτω δὴ ἔχει τοῦτο τὸ εἰκὸς τὸ καὶ ἐπὶ πλέον καὶ ἐπ' ἔλαττον πρὸς ἐκεῖνο, ὃ εἰκὸς μὲν ἐπὶ πολὺ δέ, ὡς τὸ καθ' ὅλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος· ὃ γὰρ περιέχει καὶ τὸ ἐπὶ πολὺ καὶ τὸ ἐπ' ἔλαττον, πῶς οὐκ ἐπὶ πλέον καὶ καθολικώτερον τοῦ εἰκότος ἐκείνου, ὅπερ ἐστὶ μόνον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; τοῦ δὲ σημείου τὸ μὲν τεκμήριον, ὃ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι, τὸ δὲ ὁμώνυμον τῷ σημείῳ τῷ γένει, αὐτὸ ἀνώνυμον ὄν, ὃ καὶ λυτὸν καὶ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ ἀσυλλόγιστον. [b 2] ἔστι δὲ τούτων τὸ μὲν ὡς τὸ καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου, λυτὸν δέ, ὡς τὸ [b 12] οἱ σοφοὶ δίκαιοι συμπέρασμα· Σωκράτης γὰρ σοφὸς ἦν καὶ δίκαιος. [b 3] τὸ δὲ | ὡς τῶν καθ' ὅλου f. 4r τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος· τούτου δὲ τὸ μὲν ἀναγκαῖον καὶ τεκμήριον, τὸ δὲ οὐκ ⟨ἀναγκαῖον⟩ ἀνώνυμον καὶ οὐκ ἀληθές. ῥητέον δὲ καὶ τὰ παραδείγματα τοῦ τεκμηρίου οὕτως· 'ἥδε ἡ γυνὴ γάλα ἔχει· τέτοκεν ἄρα.' 'ὅδε πυρέττει· νοσεῖ ἄρα.' ταῦτα ἀναγκαῖα σημεῖα καὶ ἄλυτα· τεκμήρια γάρ. ῥητέον δὲ καὶ τὸ λυόμενον· 'ὅδε πυκνὸν ἀναπνεῖ· νοσεῖ ἄρα'· ψεῦδος· οὐ γὰρ πᾶς ὁ πυκνὸν ἀναπνέων νοσεῖ, ἐπεὶ ὁ πνευστιῶν πυκνὸν μὲν ἀναπνεῖ, οὐ νοσεῖ δέ. ἴδωμεν δὲ καὶ τὴν λέξιν. [b 1] τῶν σημείων φησὶ τὸ μὲν οὕτως ἔχει, ὡς τὸ καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου (θήσει δὲ τούτου καὶ τῶν ἑξῆς παραδείγματα), τὸ δέ, ὡς τῶν καθ' ὅλου τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος. τούτου δ' ἐλέγομεν τὸ μὲν τεκμήριον, τὸ δ' ἀνώνυμον καὶ εἰκός. [b 5] ἀναγκαῖα μὲν οὖν εἰσιν, ἐξ ὧν γίνεται συλλογισμὸς ἐν πρώτῳ σχήματι. διὸ καὶ τεκμήριον τὸ

1 post οἷον cr. II litt. (fort. ὡς) eras. V 3 οὐδὲ addidi 4 exspectes εἰκὸς δὲ καὶ 6 ἀνδρὶ n: ἀν, superscr. ᾱ', i. e. ἀνάγκῃ aut ἀναγκαίῳ aut sim., V βιβλίῳ Diels: βίῳ n: βί, superscr. η aut ο (non ω), V 7 πρὸς — εἰκός addidi ex Aristotele 12 ψευδὲς n 18 τοῦ δὲ σημείου Vn: τούτων Arist. 19 αὐτὸ scripsi: αὐτοῦ Vn 21 τὸ καθ' ἕκαστον (om. τι) Arist. p. 1357b11: τῶν καθ' ἕκαστόν τι ib. b2 23 ἦν V Arist.: ὧν n 24 τούτων Arist. καὶ om. Arist. 25 οὐκ Vn: μὴ Arist. ἀναγκαῖον om. V 30 δὲ (ante καὶ) om. n τῶν δὲ σημείων Arist. 31 ὡς τῶν καθ' Arist. 32 ὡς τῶν V Arist.: ὡς τὸ n 33 τούτων Arist. 34 δὲ n

τοιοῦτο τῶν σημείων ἐστὶν ἤτοι ἀναγκαῖόν ἐστιν. [b 7] ὅταν γὰρ μὴ f. 4r οἷόν τε ἐνδέχεσθαι λυθῆναι τὸ λεχθέν, τότε φέρειν οἴονταί τινες τεκμήριον ὡς πεπερασμένον καὶ δεδειγμένον καὶ τετελειωμένον διὰ προτάσεων ἀκριβῶν καὶ ἀληθῶν. [b 10] ἔστι δὲ τῶν σημείων τὸ μέν, ὡς τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθ' ὅλου, ὧδε. τοῦτο παράδειγμα τῆς πρώτης τομῆς τοῦ σημείου καὶ τοῦ πῶς ἔχει τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθ' ὅλου, ὡς τὸ 'οἱ σοφοὶ δίκαιοι· Σωκράτης γὰρ σοφὸς ὢν δίκαιός ἐστιν'. ἀσυλλόγιστον δέ ἐστιν ἐν τρίτῳ σχήματι, ὡς εἶπε καὶ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς, ἐκ δύο μερικῶν συναγόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος· οὐ γὰρ πᾶς σοφὸς δίκαιος. [b 14] τὸ δὲ οἷον εἴ τις εἴπῃ 'σημεῖον ὅτι νοσεῖ' τὸ συμπέρασμα, 'πυρέττει γάρ' ὁ μέσος ὅρος, ἢ 'τέτοκεν ἡ γυνή' τὸ συμπέρασμα, 'ἔχει γὰρ γάλα' ὁ μέσος ὅρος, ταῦτα ἀναγκαῖα. [b 17] τὸ δὲ ὡς τὸ καθ' ὅλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος, οἷον εἴ τις εἴπῃ 'ὅδε πυρέττει' τὸ συμπέρασμα· διὰ τί; 'διότι πυκνὸν ἀναπνεῖ' ὁ μέσος ὅρος. 'πᾶς δὲ ὁ πυκνὸν ἀναπνέων νοσεῖ' ἡ μείζων πρότασις· ψευδὴς γάρ. εὑρίσκεται δὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀσυλλόγιστον ἐκ δύο καταφατικῶν καὶ τὸ 'ἥδε τέτοκεν· ὠχρὰ γάρ· πᾶσα δὲ ὠχρὰ τίκτει'· τοῦτο γὰρ ψεῦδος. [b 21] τί μὲν οὖν εἰκὸς καὶ τί σημεῖον καὶ τεκμήριον, ἐστενωμένως εἴρηκε νῦν, πλατύτερον δὲ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς. [b 25] ῥητέον δὲ καὶ περὶ παραδείγματος. τὸ παράδειγμα ταὐτὸν μέν, ὡς εἴπομεν, τῇ ἐπαγωγῇ· ὃ γὰρ ἐν διαλεκτικῇ ἐπαγωγή, τοῦτο ἐν ῥήτορσι παράδειγμα. [b 26] ἔστι δὲ τὸ παράδειγμα οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον· ὁ γὰρ ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὅλον πιστούμενος ἐπαγωγὴν ποιεῖ· οἷον ὁ ἄνθρωπος τὴν κάτω γένυν κινεῖ, ὁ κύων, ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον, ἡ ἄρκτος· πᾶν ἄρα ζῷον τὴν κάτω γένυν κινεῖ. πάλιν ἡ κορώνη ἄχολον οὖσα μακρόβιον, ὁ ἐλέφας, ἡ ἔλαφος· πᾶν ἄρα ἄχολον μακρόβιον. ὁ οὖν ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὅλον δεικνύων ἐπαγωγικῶς συμπεραίνει. ἔχεις ἐντεῦθεν ὡς πόρισμα καὶ τί τὸ διάφορον ἐπαγωγῆς καὶ παραδείγματος· ἡ μὲν γὰρ ἐπαγωγὴ ὡς μέρος πρὸς ὅλον, τὸ δὲ παράδειγμα, ὡς ἐφεξῆς ἐροῦμεν, τοιοῦτόν ἐστιν, ἡνίκα ἐκ μέρους ⟨μέρος⟩ δεικνύμενον ἢ καὶ πιστούμενον· ὡς ὅταν κωλύῃ τις Διονυσίῳ δοῦναι φυλακὴν τοῦ σώματος Συρρακουσίους αἰτοῦντι, ἵνα μὴ ἐπιχειρήσῃ τυραννίδι· καὶ γὰρ Πεισίστρατος αἰτήσας παρ' Ἀθηναίων φυλακὴν ἐτύραν-

---

1 τοιοῦτον n Arist. 2 ἐνδέχεσθαι οἷόν τε λῦσαι Arist. BCYb: ἐνδέχεσθαι οἴωνται λῦσαι Arist. cet. (*putant* Tr.) 3 δεδειγμένον καὶ πεπερασμένον Arist. 7. 8 σοφὸς ἦν καὶ δίκαιος (om. ἐστιν) Arist. 8. 9 ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς] cf. Anal. pr. B 27 p. 70a 16 10 ψευδές n εἴπῃ Vn: εἴπειεν Arist. A: εἴποι Arist. BEQ: εἴποιεν Arist. cet. 12 ὅτι γάλα ἔχει Arist. 13 μέρος ἔχον οἷον Arist. 14 εἴπῃ Vn: εἴπειεν Arist. A: εἴποι Arist. EQ: εἴποιε Arist. cet. ὅδε Vn: ὅτι Arist. 14. 15 πυκνὸν γὰρ ἀναπνεῖ Arist. 17 καταφατικῶν, pr. κ ex φ corr., V 18 ψευδές n εἰκός ἐστι καὶ Arist. 19 ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς] Anal. pr. B 27 21 post διαλεκτικῇ add. ἡ n 29—p. 6,3 haec isdem fere verbis exponit Alexander Aphrod. in Arist. Anal. pr. 25b 32 (p. 43,17—24 Wallies.) 29 ἡνίκα Vn: ὅταν Alexander 30 μέρος addidi (μέρος ἐκ μέρους Alexander) 32 fort. ⟨καὶ λαβὼν⟩ φυλακὴν (αἰτήσας παρ' Ἀθηναίων λαβὼν Alexander)

νησε καὶ Θεαγένης παρὰ Μεγαρέων. ἑκάτερον δὲ τούτων, καὶ τὸ δεικνύ- f. 4r μενον καὶ τὸ δι' οὗ δείκνυται καὶ κωλύεται, μέρη ἐστὶν ὅλου τοῦ ὅτι οἱ φυλακὴν αἰτοῦντες ἐπιτίθενται τυραννίδι. μέρος οὖν πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον τὸ παράδειγμα. [b 27] οὐκ ἔστι δὲ οὐδ' ὡς ὅλον πρὸς μέρος· ὡς γάρ, ἡνίκα ἐκ μέρους τὸ ὅλον, τότε ἐπαγωγὴ τὸ λεγόμενον, οὕτως, ἡνίκα τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὅλου λαμβάνει τὴν πίστιν, συλλογισμὸς γίνεται. καὶ ἔστιν ἀναγκαστικωτάτη τῶν πίστεων αὕτη· ὃ γὰρ τῷ καθ' ὅλου ὑπάρχει, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης καὶ τῷ περιεχομένῳ ἐν τούτῳ καὶ μερικῷ· ἡνίκα γὰρ λέγω 'τὸ ἐλεεῖν δικαιοσύνη, πᾶσα δικαιοσύνη καλόν, πᾶν καλὸν ἀγαθόν. τὸ ἐλεεῖν ἄρα ἀγαθόν,' ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ συλλογιζόμενος τότε τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὅλου δεικνύω· ὁ γὰρ δούς, ὅτι πᾶσα δικαιοσύνη καλόν, δίδωσι καὶ τὸ ἐλεεῖν (ὃ τὶς δικαιοσύνη καὶ μέρος ἐστί) καλὸν καὶ ἀγαθόν. [b 27] οὔτε οὖν τοιοῦτον τὸ παράδειγμα, ὡς ὅλον πρὸς μέρος, οὔτε ὡς ὅλον πρὸς ὅλον, οἷον ὡς πάντων τῶν | ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, f. 4v οὕτω καὶ τῶν ἐναντίων αἰσθητῶν ἡ αὐτὴ αἴσθησις, καὶ ὡς πᾶσα νόσος βλάπτει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ πᾶσα κακία τὴν ψυχήν· ἀλλ', ὅπερ ἐλέγομεν, ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον, ὅταν ἄμφω μὲν ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τό τε γὰρ τὸν Πεισίστρατον λαβεῖν φυλακὴν καὶ τὸ τὸν Διονύσιον ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἰσὶ τὸ ἐπιτίθεσθαι τυραννίδι. [b 29] γνωριμώτερον δὲ θάτερον θατέρου ἐστί· τὸ μὲν γὰρ τὸν Διονύσιον τυραννίδι ἐπιθέσθαι ἄδηλον νῦν αἰτοῦντα φυλακὴν σώματος, τὸ δὲ τὸν Πεισίστρατον καὶ Θεαγένη τῶν προδήλων· ἐπέθεντο γὰρ τυραννίδι φυλακὴν αἰτήσαντες. τὰ δ' ἄλλα σαφῆ. [1358 a 1] ἐξ ὧν μὲν οὖν γίνονται αἱ πίστεις, εἴρηται, τίνα εἰσίν, ὅτι ἐνθύμημα καὶ παράδειγμα, τὸ δὲ ἐνθύμημα ἐξ εἰκότων καὶ σημείων, τῶν δὲ σημείων τὰ μὲν ἀναγκαῖα καὶ τεκμήρια, τὰ δὲ ἀνώνυμα καὶ πιθανὰ καὶ λυτὰ καὶ οἷον εἰκότα. [a 2] τῶν δὲ ἐνθυμημάτων μεγίστη διαφορά. ἢ βούλεται εἰπεῖν, ὅτι εἰσὶ τόποι τινὲς κοινοὶ ἐφαρμόζοντες πᾶσιν, ὡς ὁ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὁ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου, τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, εἰσὶ δὲ ἄλλα ἐνθυμημάτων τισὶ μονομερῶς ἐφαρμόζοντα — παραδώσει οὖν πρῶτον μὲν περὶ τῶν ἰδίων ἑκάστοις, εἶτα καὶ περὶ τῶν κοινῶν τόπων —. ἢ ὃ λέγει, καὶ τοιοῦτον, ὅτι λανθάνει τοὺς πολλοὺς τὰ ἐνθυμήματα πολλὰ ὄντα καὶ διαφόρων πραγματειῶν, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἠθικά εἰσιν ἐνθυμήματα, τὰ δὲ φυσικά, τὰ δὲ γεωμετρικὰ τυχόν, τὰ δὲ ἴσως ἀριθμητικά· ὥσπερ γὰρ ὁ διαλεκτικὸς ποτὲ μὲν συλλογίζεται φυσικόν τι θεώρημα λαβὼν καὶ εἴη ἂν τότε ὁ συλλογισμὸς φυσικός, ποτὲ δὲ ἠθικόν τι θεώρημα συλλογίζεται καὶ εἴη ἂν ὁ συλλογισμὸς ἠθικός, ποτὲ δὲ γεωμετρικῶς συμπεραίνει, ἡνίκα ποιεῖ τὰ ψευδογραφήματα, καὶ εἴη ἂν τότε γεωμετρικὸν τὸ συλλογιζόμενον, οὕτω καὶ ὁ

1 δὲ Vn: γὰρ Alexander 2. 3 οἱ φυλακὴν αἰτοῦντες τοῦ σώματος πάντες Alexander 4 οὐθ' ὡς Arist. 5 ἡ post τότε add. n 6 λαμβάνῃ n 7 τῷ V: τὸ n 12 κἀγαθόν n 20 ἢ θατέρου (om. ἐστί) Arist. 24 ἐνθύμημα καὶ ex ἐνθυμήματα καὶ corr. V 27 μεγίστη Vn Arist. A Tr.: μεγάλη Arist. vulg. 28 ὁ utrumque om. n 31 καὶ τοιοῦτον Vn: fort. ἐστὶ τοιοῦτον

ῥήτωρ ἐκ διαφόρων μεθόδων καὶ πραγματειῶν ἐνθυμήματα ποιῶν εὑρε- f. 4v θήσεται· καὶ δόξαιεν ἂν ἴσως ταῦτα ῥητορικά, οὐκ εἰσὶ δέ, ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ τῆς ἠθικῆς, ἠθικά, εἰ δὲ ἐκ τῆς φυσικῆς, φυσικά. παραδείγματος δὲ χάριν ἔστω φυσικὸν ἐνθύμημα 'τόδε τὸ ἀδικεῖν φύσει· καλὸν ἄρα· πᾶν γὰρ τὸ φύσει καλόν· ἐπεὶ καὶ οἱ λύκοι φύσει ἀδικοῦντες καὶ ἁρπάζοντες ζῶσι καὶ οἱ ἰχθύες ἀδικοῦντες καὶ ἐσθίοντες τοὺς μικροὺς ζῶσι'. πάλιν 'ὅδε τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα ἔχει τῶν μερῶν· ἰσχυρὸς ἄρα καὶ πολεμιστής', φυσικόν· εἰ δ' εἴπωμεν 'ὅδε τιμῆς ἄξιος· σώφρων γὰρ καὶ ἀνδρεῖος καὶ δίκαιος', ἠθικὸν τὸ ἐνθύμημα. εἰ δὲ βούλομαι συμβουλεῦσαι φανῆναι τὸ ἡμέτερον στρατόπεδον ὀλίγον τοῖς πολεμίοις, καίτοι μυριοπληθὲς ὂν τυχόν, ἐρῶ οὕτως 'παρατασσέσθω κατὰ κύκλον· πολυχωρητότατος γὰρ ὁ κύκλος· μικρὸν δὲ φαίνεται πορρωτέρω τὸ κυκλικῶς στρατηγοῦν καὶ φραττόμενον'· ἢ τὸ ἀνάπαλιν, εἰ βουλόμεθα πολὺ φανῆναι τὸ πλῆθος ὂν ὀλίγον, ἐροῦμεν ὡς 'ἐν τριγώνου σχήματι στρατοπεδευτέον καὶ παρατακτέον· πολλοὶ γὰρ φανούμεθα', συνεννοουμένης προτάσεως τῆς 'τὸ τρίγωνον μέγα δοκεῖ, εἰ καὶ ἔστιν ὀλιγοχώρητον'. ταῦτα δὲ συνταγματικὰ καὶ γεωμετρικά. μὴ ζήτει δὲ τὸ ἀκριβὲς ἐν τοῖς παραδείγμασιν. ἔσται δὲ τυχὸν καὶ ἀριθμητικὸν τὸ ἐνθύμημα· οἷον ὄρυγμα ποιήσας πορνοβοσκὸς δέκα ἀριστεῖς ἀπέκτεινεν· ἐρεῖς 'ἠτίμωκας τὸν τέλειον ἀριθμόν, ἐφόνευσας ἀριστεῖς'. ὁ συλλογισμὸς 'οἵδε δέκα ἀριστεῖς· ὁ δέκα τέλειος ἀριθμός· οἵδε ἐν τελείῳ ἀριθμῷ· ὁ τοίνυν ἀποκτείνας ἠτίμωσε τὸν δέκα καὶ τέλειον ἀριθμόν'. [a 2] τῶν ἐνθυμημάτων φησὶ μεγίστη διαφορὰ καὶ σχεδὸν λεληθυῖα τοὺς πολλούς, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διαλεκτικῇ μεθόδῳ πολλοὶ οἱ συλλογισμοί, ἠθικοί, φυσικοί, γεωμετρικοί, ὁποῖοι οἱ ἐκ ψευδογραφημάτων, καὶ διαλεκτικοὶ καὶ διάφοροι. [a 4] τὰ μὲν γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων εἰσὶ ῥητορικὰ ἤτοι οἰκεῖα τῇ ῥητορικῇ, ὡς τὸ 'ὅδε πλανᾶται νύκτωρ· κλέπτης ἄρα', ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διαλεκτικῇ εἰσι διαλεκτικοὶ οἰκεῖοι συλλογισμοί. [a 6] τὰ δὲ τῶν ἐνθυμημάτων εἰσὶ κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τὰ μέν, ὡς εἴπομεν, ἠθικά, τὰ δὲ διαλεκτικά, εἴ γε ἐκ τῶν δοκούντων εἰσὶ τοῖς σοφοῖς, τὰ δὲ φυσικά· τοῦτο γὰρ δηλοῖ λέγων τὰ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας καὶ δυνάμεις, τὰς μὲν | εὑρεθείσας καὶ τεχνωθείσας καὶ ὀργανωθείσας, f. 5r τὰς δὲ οὔπω καταληφθείσας, ὅτι ἴσως ὁ χρόνος πάλιν εὑρετὴς ἄλλων τεχνῶν φωραθήσεται· ἀλλὰ τὰ τῆς ἐπικρατούσης οἰήσεως καὶ τῆς διακένου σοφίας τὸ περιὸν ἐν πολλοῖς δέδοικα μὴ καὶ τὰς ὀργανωθείσας ἐντέχνως μεθόδους καὶ δυνάμεις καὶ ἐπιστήμας εἰς τὸ πρῴην ἄτεχνον ἐληλακέναι καὶ ἀντιπεριστῆναι παρασκευάσῃ κατὰ ἀνάλυσιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ἐπεισοδιῶδες ἐάσθω καὶ πάρεργον. [a 8] ὃ δὲ ἐλέγομεν, διὰ τοῦτο τὰ ἐνθυμή-

---

1 καὶ om. n 9 βούλομαι scripsi: βουλόμενος Vn καὶ post φανῆναι add. n 11 παρατάττεσθε n 12 κυκλϊκῶς ex κυκλοτερῶς corr. V: κυκλοτερικῶς n 14 τριγώνῳ n 15 συννενοουμένης V 19 fort. ⟨δέκα⟩ ἀριστεῖς 21 ἠτίμωσε scripsi: ultimae litt. incertae V: ἠτίμωσας n τῶν δὲ Arist. 22 μεγίστη Vn Arist. ATr.: μεγάλη Arist. vulg. 27 fort. διαλεκτικοῖς οἰκεῖοι om. Stephan. ad h. l. 28 et 30 τὰς om. Arist. 33 τὰ om. n διακόνου n 34 παριὸν n 37 ἐάσω n λέγομεν n

ματα λανθάνουσί τε τοὺς ἀκροατὰς οἰομένους εἶναι πάντα ῥητορικῆς, f. 5r πλὴν εὐδοκιμοῦσιν οἱ μᾶλλον ἐνθυμημάτων μὲν ἁπτόμενοι ἠθικῶν καὶ φυσικῶν, κατὰ τρόπον δὲ καὶ δεόντως μεταβαίνοντες ἐξ αὐτῶν καὶ οἰκεῖα τῇ ῥητορικῇ ταῦτα ποιοῦντες καὶ προσφυῶς συναρμόζοντες. [a 9] σαφὲς δ' ἔσται τὸ λεγόμενον περὶ τῶν ἐνθυμημάτων διὰ πλειόνων ἐπεξεργασθέν. [a 10] λέγω γὰρ οὐ μόνον εἶναι ἐπὶ τῆς διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἄλλον μὲν συλλογισμὸν γεωμετρικὸν καὶ ἕτερον φυσικόν, καὶ ἄλλο μὲν ἐνθύμημα ἠθικὸν καὶ ἑτεροῖον φυσικόν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις λέγω καὶ κοινοὺς εἶναι τόπους πᾶσιν ἁρμόττοντας καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα τόπον φυσικῆς πραγματείας καὶ ἠθικῆς καὶ ῥητορικῆς καὶ διαλεκτικῆς καὶ ποιητικῆς καὶ [a 13] πολλῶν διαφερόντων τῷ εἴδει, οἷον ὁ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον τόπος καὶ τοῖς φυσικοῖς ἁρμόττει· τὸ μᾶλλον γὰρ κοῦφον ἄνω φέρεται μᾶλλον, τὸ δ' ἧττον φέρεται μὲν ἄνω, ἧττον δέ, καὶ τὸ μᾶλλον βαρὺ μᾶλλον κάτω φέρεται. ἐπὶ δὲ ἰατρικῆς μᾶλλον ἡ θριδακίνη ψύχει, ἧττον δὲ ἥδε ἡ πόα. ἐπὶ δὲ τῶν ἠθικῶν μᾶλλον μὲν ἡ μεγαλοπρέπεια, ἧττον δὲ ἡ ἐλευθεριότης ἀγαθόν· ὑπερέχει γὰρ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς ἐλευθεριότητος, ἀρεταὶ δὲ ἄμφω· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν κακιῶν μᾶλλον μὲν κακὸν ἡ ἀκολασία, ἧττον δὲ ἡ ἀναισθησία. ἐπὶ δὲ τῆς διαλεκτικῆς μᾶλλον μὲν δοκεῖ τοῖς σοφοῖς τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἀρετὴν εἶναι ἀγαθόν, ἧττον δὲ τὸν πλοῦτον. ἐπὶ δὲ τῆς ῥητορικῆς μᾶλλον μὲν κακὸν ἡ ἱεροσυλία, ἧττον δὲ κακὸν ἡ κλοπή, καὶ μᾶλλον μὲν ὁ φόνος, ἧττον δὲ κακὸν τὸ αἰκίσαι, καὶ μᾶλλον μὲν ἀγαθὸν τὸ τύραννον ἀποκτεῖναι, ἧττον δὲ τὸ πεῖσαι ἀποσχέσθαι τῆς τυραννίδος. ἐπὶ δὲ γεωμετρίας μᾶλλον ὁ κύκλος πολυχωρητότερον, ἧττον δὲ τὸ τρίγωνον· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὕτως ὁ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον τόπος κοινότατος. εἰσὶ δὲ καὶ τοῖς ῥήτορσι κοινοὶ τόποι, ἀφ' ὧν καὶ ὁ πανηγυρίζων ὅτι δυνατὸν γενέσθαι τόδε κατασκευάζει καὶ ὁ συμβουλεύων καὶ ὁ ἀμφισβητῶν· καὶ ὁ περὶ τοῦ μέγα τόδε ἢ μικρὸν κοινὸς τοῖς τρισίν. [a 16] εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι τόποι τοιοῦτοι περὶ δικαίων ἤτοι ῥητορικῆς οἰκεῖοι ἢ περὶ φυσικῶν ἢ περὶ ὁτουοῦν, ἠθικῆς ἢ διαλεκτικῆς πραγματείας. καίτοι ταῦτα εἴδει διαφέρει τὰ ῥητορικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ πολιτικά, ἀλλ' ὅμως κοινοί τινες τόποι τούτοις ἐφαρμόττουσιν, ὡς δῆλον ἐκ τούτου τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον τόπου· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἔσται ἐκ τούτου συλλογίσασθαι διαλεκτικῶς ἢ ἐνθύμημα εἰπεῖν περὶ δικαίων ῥητορικῶς ἢ περὶ φυσικῶν ἢ περὶ ὁτουοῦν ἑτέρου. [a 16] ταῦτα δέ, ὡς εἴπομεν πολλάκις, τῷ εἴδει διαφέρει. ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς ἔχομεν κοινοὺς τόπους πᾶσιν ἐφαρμόζοντας. ἴδια δὲ ἐπιχειρήματα καὶ πίστεις, ὅσα εἰσὶν ἐκ τῶν οἰκείων ἑκάστῳ εἴδει καὶ ὑποκειμένῳ προ-

3 δεόντως Vn Arist. vulg.: om. Arist. A   5 μᾶλλον δὲ σαφὲς Arist.
11 τῷ Vn Arist. vulg. et A man. rec.: om. Arist. A man. pr.   13 ἄνω φέρεται μᾶλλον V: μᾶλλον φέρεται ἄνω n   14 fort. φέρεται ⟨, ἧττον δὲ τὸ ἧττον φέρεται⟩. ἐπὶ   18 κακὸν V: γὰρ n   20 κακὸν om. n   23 δὲ (ante τὸ) om. n
28 εἰσὶ V: εἰ n   29 καὶ post prius ἢ add. n   περὶ φυσικῶν Vn Arist. A Tr.: περὶ om. Arist. vulg.   οὑτοιοῦν n   30 καίτοι ταῦτα V Arist. vulg.: καὶ τοιαῦτα n Arist. A

τάσεων, οἷον περὶ φυσικῶν εἰσι προτάσεις, ἐξ ὧν οὔτε ἐνθύμημα f. 5r ἔσται ῥητορικὸν οὔτε συλλογισμός ἐστι περὶ τῶν ἠθικῶν· τί γὰρ κοινὸν νοήμασι φυσικοῖς καὶ ἠθικοῖς; [a 20] καὶ περὶ τούτων αὖ, τῶν ἠθικῶν φημι καὶ ῥητορικῶν, εἰσὶν ἐνθυμήματα καὶ τόποι οἰκεῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔστι συλλογισμὸς φυσικοῖς οἰκεῖος. [a 21] ὁμοίως δὲ τοῦτ' ἐπὶ πάντων· τὰ γὰρ τοῖς γεωμετρικοῖς οἰκεῖα οὐκ ἔσται τῶν ἀριθμητικῶν. κἀκεῖνα μέν, οἱ κοινῶς πᾶσιν ἐφαρμόζοντες τόποι. οὐ ποιεῖ περὶ οὐδὲν γένος ὑποκείμενον τέχνης τινὸς ἐπιστήμονα καὶ τεχνίτην· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἔμφρονα, ὅτι μὴ περὶ ἓν ὑποκείμενον καταγίνονται. [a 23] ταῦτα δὲ ἤτοι τὰ ἴδια ἑκάστης φυσικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ λογικῆς πραγματείας ἴσως καὶ ῥητορικῆς θεωρήματά τε καὶ ἐνθυμήματα ἐκλεξάμενός τις λήσει ποιήσας ἄλλην ἐπιστήμην τῆς διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς· [a 25] ἂν γὰρ τύχῃ ἀρχαῖς ὡρισμέναις καὶ ταύταις ἰδίας πορίσηται προτάσεις καὶ κατασκευάς, οὐκέτι διαλεκτικὴν οὐδὲ ῥητορικὴν ἐκ τούτων οὖσαν εὑρήσει καὶ γνώσεται· αὗται γὰρ οὐχ ὡρισμένον γένος ἔχουσιν ἀλλ' ἐκείνην, ἧς ἔχει τὰς ἀρχάς, ἢ ἀριθμητικὴν τυχὸν ἢ γε|ωμετρίαν ἢ ἠθικήν, f. 5v καθάπερ εἴπομεν. [a 26] ἔστι δὲ τὰ πλείω τῶν ἐνθυμημάτων ἐκ τούτων τῶν εἰδῶν τῶν κατὰ μέρος καὶ ἰδίων, τῶν οἰκείων ἑκάστῃ τέχνῃ θεωρημάτων, ἐκ δὲ τῶν κοινῶν τόπων τῶν πάσαις ἐφαρμοττόντων ἢ ταῖς πλείοσιν ἐπιστήμαις ὀλίγα. [a 29] καθάπερ οὖν καὶ ἐν τοῖς Τοπικοῖς ἄλλους μὲν ἔχομεν τόπους κοινούς, ἑτέρους δὲ ἰδίους καὶ καταλλήλους καὶ προσφόρους τῇ κατασκευῇ τοῦ γένους ἢ τῇ ἀνασκευῇ, ἑτέρους δὲ οἰκείους τῇ δείξει τοῦ εἶναι τόδε εἶδος ἢ μή, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα διαιρετέον τῶν ἐνθυμημάτων τά τε εἴδη τὰ οἰκεῖα ἑκάστῳ, ἐξ ὧν τὸ δίκαιον (τοῦ δικανικοῦ) ἢ τὸ ἄδικον, καὶ ἐξ ὧν τὸ συμφέρον (τοῦ συμβουλευτικοῦ) ἢ τὸ βλαβερόν, καὶ ἐξ ὧν τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν (τοῦ πανηγυρικοῦ)· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πίστεις καὶ τόπους παραδώσει, ἐξ ὧν τόδε μέγα, τόδε δὲ μικρόν, καὶ ἐξ ὧν τόδε δυνατόν, τόδε δὲ ἀδύνατον. ταῦτά τε οὖν διαιρετέον τὰ ἴδια ἑκάστῳ, ἅπερ εἴδη λέγει, καὶ τοὺς κοινοὺς τόπους ἁπάντων ὡς πᾶσιν ἐφαρμόζοντας. [a 32] πρῶτον οὖν εἴπωμεν περὶ τῶν εἰδῶν, τῶν οἰκείων ἑκάστῳ λέγω πίστεων καὶ ἐνθυμημάτων καὶ τόπων· ἀλλὰ πρὸ τούτων εἴπωμεν, πόσα τὰ γένη τῆς ῥητορικῆς ἤγουν εἴδη, ὅπως διελόμενοι, πόσα ἐστὶ ταῦτα τὰ εἴδη αὐτῆς, περὶ τούτων παραδώσομεν ἐφεξῆς τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς προτάσεις τῶν πίστεων, ἐξ ὧν ἕκαστον κατασκευάζεται ἢ ἀνασκευάζεται, καὶ τῶν οἰκείων τόπων καὶ ἐνθυμημάτων.

3. Ἔστι δὴ τῆς ῥητορικῆς εἴδη τρία τὸν ἀριθμὸν δηλονότι ὅτι τοσοῦτοι καὶ οἱ ἀκροαταί, δικαστής, ἐκκλησιαστὴς καὶ θεωρός. εἰς

---

3 νόημα n 5 οὐκ ἔσται Arist. τοῦτ' ἔχει ἐπὶ Arist. 7 ποιήσει Arist. 10 ἴδια n: ἀΐδια V 13 ἐντύχῃ Arist. 14 οὐδὲ ῥητορικὴν om. n 17 τὰ πλεῖστα Arist. 18 εἰδῶν λεγόμενα τῶν Arist. 28 τόδε μὲν μέγα n 31 πρότερον Arist. (*primum* Tr.) πρῶτον μὲν οὖν n λέγω V: λόγῳ n 34 παραδώσωμεν n 35. 36 ἢ ἀνασκευάζεται om. n 36 καὶ τῶν scripsi: ἐκ τῶν Vn 37 δὴ V: *itaque* Arist. Tr.: δὲ n Arist. cet. ὅτι om. n 38 τοσοῦτοι γὰρ καὶ Arist.

κατασκευὴν δὲ τοῦ ὅτι τρεῖς οἱ ἀκροαταὶ προσλαμβάνει λῆμμα τοιοῦτον f. 5v τὸ ‘ὁ μὲν γὰρ λόγος ἐκ τριῶν σύγκειται, ἐκ τοῦ λέγοντος καὶ περὶ οὗ πράγματος λέγει καὶ πρὸς ὃν ἀκροατήν’. τούτου τεθέντος, ὅτι ἕτερος ὁ λέγων καὶ ἄλλο τὸ περὶ οὗ λέγει, ἕτερος δὲ ὁ ἀκροατής, πρὸς ὅν, ἐφεξῆς θεωρεῖ τὸν ἀκροατήν. [b 2] οὗτος δὲ ἢ θεωρός ἐστι τῆς δυνάμεως τοῦ πανηγυρίζοντος, καὶ ποιεῖ ἓν εἶδος, ἢ κριτής, ἀλλ' εἰ μὲν περὶ μελλόντων, τὸν ἐκκλησιαστὴν σημαίνει, καὶ ἰδοὺ τὸ συμβουλευτικόν, εἰ δὲ περὶ παρελθόντων, τὸν δικαστήν, καὶ ἰδοὺ τὸ δικανικόν. ἐφερμηνεύει δὲ τὸ λεγόμενον οὑτωσὶ φάσκων· [b 4] ἔστι δὲ ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων ἐκκλησιαστής, ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων δικαστής, ὁ δὲ περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ γράφοντος, εἴτε ἐντέχνως εἴτε ἀτέχνως ἐνεκωμίασε καὶ ἐπήνεσε τὸ προκείμενον, ὁ τοιοῦτος θεωρός· καὶ ἰδοὺ τρία εἴδη. ἀλλὰ διὰ τί περὶ δυνάμεως εἴρηκεν, ἐρωτᾷς. ἐγώ σοι τὴν αἰτίαν ἀκριβῆ παραδώσω περιεργότερον καὶ αὐτὸς βασανίσας τὴν λέξιν· διηπόρηται γὰρ κἀμοί, διὰ τί ἐνταῦθα λέγει τὸν ἀκροατὴν τοῦ πανηγυρίζοντος θεωρὸν τῆς ἐκείνου δυνάμεως· ἔστι γὰρ καὶ ἐν τοῖς δικαζομένοις καὶ συμβουλεύουσι δύναμις. ἡ δ' αἰτία φαίνεται τοιαύτη καὶ τῆς σῆς ἀπορίας ἡ ἐπίλυσις ἀξία. ὁ μὲν συμβουλεύων τοῦτο μόνον δεικνύει τὸ συμφέρον εἶναι τὸ περὶ οὗ ἡ συμβουλή, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀληθῶν καὶ δοκούντων καὶ φαινομένων πιθανῶν ὀφείλει κατασκευάζειν. ὁμοίως καὶ ὁ δικαζόμενος κατηγορῶν εἴτε ἀπολογούμενος δεῖξαι μέλλει, ὅτι γέγονε τόδε, οὐχ ἁπλῶς δὲ ἀλλὰ μετὰ βασάνου καὶ πίστεως ἀκριβοῦς. ὁ δὲ πανηγυρίζων ἐπαινῶν τοῦτο μόνον ἔχει σκοπὸν ἐγκωμιάσαι καὶ πολλάκις ἐκ ψευδῶν καὶ ἀπιθάνων τῷ περιόντι τῆς οἰκείας δυνάμεως κατασκευάζει τὸ λεγόμενον· τὴν δύναμιν οὖν ἐπιδείκνυται τὴν οἰκείαν δεικνὺς τὸν κώνωπα ἴσον τῷ λέοντι καὶ τὸν χειμῶνα κρείττω τοῦ θέρους καὶ τὴν μυῖαν ἐπαινετήν, ὥσπερ οἱ δεινοὶ ῥήτορες μυίας ἔπαινον ἐποιήσαντο. καὶ μᾶλλον θαυμάζεται ὁ ῥήτωρ καὶ τὴν οἰκείαν ἐκφαίνει δύναμιν, ὅταν τὰ προφανῶς φαῦλα μετασκευάσῃ καὶ δείξῃ ἐπαινετά· ποίας γὰρ δυνάμεως εἴποις ἂν τὸ τὸν Ἕκτορα τῷ Ἀχιλλεῖ ποιῆσαι ἴσον; οὐ πολλῆς καὶ ἐν λόγοις ἱκανῆς; τὸ δὲ μυίας ἐγκώμιον οὐ δυνάμεως Δημοσθενικῆς καὶ ἐντέχνου; ὁ τοίνυν θεωρὸς τὴν δύναμιν ὁρᾷ τοῦ ἐγκωμιάζοντος, εἰ ἐντέχνως ἢ μὴ ἐξῆρε τὸν ἐπαινούμενον· κἂν ἐκ τῶν ὁμολογουμένως φαύλων καὶ φευκτῶν ἐπιχειρήσας ἐπαινετὰ τὰ κατορθώματα τοῦ ἐγκωμιαζομένου ἔδειξε, μᾶλλον θαυμάζεται τῆς τοιαύτης δυνάμεως. ἀκολούθως δὲ καὶ ἐπιδεικτικὸν τὸ πανηγυρικὸν λέγεται τῆς δυνάμεως ἐντεῦθεν φαινομένης τοῦ λέγοντος, ὁποία ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ δικανικὸς ῥήτωρ ἢ τῇ ἀληθείᾳ τοῦ πράγματος βοηθούμενος | καὶ νικῶν οὐ f. 6r τοσοῦτον ἐπαινετός ἐστιν ἢ πιθανὰ μὲν εἰπὼν καὶ ὅσα ἔδει ἡττηθεὶς δὲ οὐ

---

2 ἔκ τε τοῦ Arist. 3 ἀκροατήν, ην ex ης corr., V 10 οἷον (ὁ superscr. D) ἐκκλησιαστής Arist. οἷον ὁ (ὁ om. BCYb) δικαστής Arist.
12 ἐνεγκωμίασε n ὁ θεωρός Arist. 14 δὲ καὶ n 21 εἴτε κατηγορῶν εἴτε n 23 fort. ⟨τὸ⟩ ἐγκωμιάσαι 26 μυίαν V 28 ἐμφαίνει n κατασκευάσῃ n 29 γὰρ om. n 33 ἐπιχειρῆσαι n 34 ἔδοξε n

τοσοῦτον ἐπίψογος· ὁ δὲ πανηγυρίζων ἢ ψέγων δείξας ἢ τὸ φαῦλον ἐπαι- f. 6r νετὸν ἢ τὸ ἐπαινετὸν φαῦλον θαυμαστὸς εὑρίσκεται καὶ πολλοὺς ἐπαινέτας εὑρίσκει τῆς οἰκείας δυνάμεως. [b 6] ὥστε τρία γένη ἤγουν εἴδη τῆς ῥητορικῆς. σαφῆ δὲ τὰ ἑξῆς· τίνα γὰρ τὰ τρία εἴδη ταύτης καὶ τίνες οἱ χρόνοι τοῖς τρισί, σαφῶς διηγεῖται. [b 20] τέλος δὲ ἑκάστοις ἕτερόν ἐστιν, τῷ μὲν συμβουλεύοντι τὸ συμφέρον καὶ βλαβερόν· ὁ γὰρ συμβουλεύων εἰς βέλτιον μὲν προτρέπει, ἀποτρέπει δὲ τοῦ χείρονος· τέλος δὲ καὶ σκοπὸν ἔχων ταῦτα τὰ ἄλλα χάριν τούτων λαμβάνει ὡς φέροντα πρὸς ἐκεῖνα, τὸ μὲν δίκαιον εἰς δεῖξιν τοῦ ὅτι συμφέρει, τὸ δὲ ἄδικον διὰ τὸ ὅτι οὐ συμφέρει βλαβερὸν ὄν, ὁμοίως τὸ καλὸν εἰς πίστωσιν τοῦ ὅτι συμφέρει, τὸ δ' αἰσχρόν, ὅτι βλαβερὸν τόδε. [b 25] τοῖς δὲ δικαζομένοις τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὁ μὲν κατηγορῶν δεικνύων ἀδικῆσαι τὸν φεύγοντα, ὁ δὲ φεύγων οὐκ ἀδικῆσαι ἀλλὰ δίκαιον ποιῆσαι διατεινόμενος ἢ μὴ ποιῆσαι τὸ ἄδικον. [b 26] τὰ δ' ἄλλα καὶ οὗτοι συμπαραλαμβάνουσιν εἰς δεῖγμα τούτων, ὁ μὲν κατήγορος τὸ αἰσχρόν, τὸ βλαβερὸν καὶ τὰ λοιπὰ εἰς κατασκευὴν τοῦ ὅτι ἄδικον, ὁ δὲ φεύγων τὸ συμφέρον καὶ καλὸν εἰς βεβαίωσιν τοῦ ὅτι δίκαιον τὸ γεγονός. [b 27] τοῖς δὲ ἐπαινοῦσι ⟨καὶ ψέγουσι⟩ τέλος τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, τὰ δ' ἄλλα καὶ οὗτοι συμπαραλαμβάνουσι, τὸ δίκαιον μὲν καὶ τὸ συμφέρον ἕνεκα τοῦ παρ' αὐτοῖς κειμένου τέλους, λέγω δὴ τοῦ καλοῦ, τὸ δὲ ἄδικον καὶ βλαβερὸν ἕνεκα τοῦ δεῖξαι, ὅτι αἰσχρὸν τόδε τὸ προκείμενον εἰς ψόγον. [b 29] σημεῖον δὲ τοῦ ταῦτα εἶναι τὰ τέλη τοῖς τρισί, διότι ἐπὶ τῶν δικανικῶν ἀμφισβητήσεων ἐνίοτε ὁ φεύγων ὁμολογεῖ τὸ γεγονὸς ἐκτὸς τῶν στοχαστικῶν ζητημάτων καὶ βλαβερὸν εἶναι συντίθεται, οὐ μὴν ἄδικον ὁμολογεῖ ἀποδεικνύων αὐτό (εἰ γὰρ συγκατετίθετο καὶ ἄδικον αὐτὸ εἶναι, [b 33] οὐδὲ δικαστηρίων ἔδει), ὁ δὲ διώκων σπεύδει δεῖξαι ἄδικον. ὁ δὲ συμβουλεύων πολλάκις ἄδικον μὲν εἶναι λέγει τὸ περὶ οὗ ἡ συμβουλή, συμφέρον δέ· ὅτι μὲν γὰρ ἄδικον τὸ καταδουλοῦσθαι τοὺς ἀστυγείτονας καὶ μηδὲν βλάπτοντας, συντίθεται, συμβουλεύει δὲ καὶ προτρέπει ὡς ὠφελοῦν τὴν πόλιν. ὁρᾷς, ὅτι τέλος τοῦ συμβουλεύοντος οὐχὶ τὸ δίκαιον καὶ ἄδικον ἀλλὰ τὸ συμφέρον καὶ βλαβερόν. [b 38] πάλιν οἱ ἐπαινοῦντες καὶ ψέγοντες οὐ φροντίζουσιν, εἰ μὴ συμφέρει τὸ γεγονὸς ὡς βλαβερὸν ἢ εἰ συμφέρει, σκοποῦσι δὲ μόνον, εἰ καλόν· εἰ δὲ καὶ βλαβερόν, ἐν ἐπαίνου μοίρᾳ μᾶλλον τοῦτο τιθέασιν, ὅτι τοῦ οἰκείου συμφέροντος ὀλιγωρήσας ὁ ἀριστεὺς τοιοῦτόν τι καλὸν τῇ πόλει περιεποιήσατο, νίκην τυχόν, ἐλευθερίαν, τρόπαια, νόμων παρρησίαν ἢ ἄλλο τι, [1359a3] ὁποῖόν τι καὶ Ἀχιλ-

2 ἐπαινέτας V: ἐπαίνους n 3. 4 τῆς ῥητορικῆς — εἴδη (4) om. n 5 σαφῶς ex corr. V ἑκάστοις τούτων Arist. 6 ἐστι n καὶ τρισὶν οὖσι τρία ante τῷ add. Arist. 7 μὲν τρέπει n τῷ χείρονι n 10 τὸ ὅτι V: τοῦ ὅτι n βλαβερὸν — συμφέρει (11) om. n 11 δ' V: δὲ n 18 καὶ ψέγουσι n Arist.: om. V 19 συμπαραλαμβάνουσι V: πρὸς ταῦτα ἐπαναφέρουσι n Arist. 26 οὐδὲ Vn Arist. BDEQYb: οὐδὲν Arist. cet. ἔδει Vn: ἂν ἔδει Arist. διώκων n: φεύγων V 31 τὸ ἄδικον n 32 καὶ οἱ ψέγοντες Arist. 35 πόλει V: πολιτείᾳ n

λεὺς ἐποίησε βοηθήσας μὲν Πατρόκλῳ, ὅπερ ἐπαινετὸν καὶ καλόν, πεσὼν f. 6r δέ, ὃ οὐ συμφέρον. [a 6] φανερὸν δὲ ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ὅτι, εἰ τῆς ῥητορικῆς εἴδη τοσαῦτα καὶ μέρη, δεῖ προτάσεις ἔχειν οἰκείας τούτοις καὶ ἐνθυμημάτων εἴδη, ἐξ ὧν τὸ πανηγυρικὸν κατασκευασθήσεται, καὶ ἑτέρας, ἐξ ὧν τὸ |δικανικόν, καὶ ἄλλας, ἐξ ὧν τὸ συμβουλευτικόν· [a 7] τὰ γὰρ τεκμήρια καὶ τὰ εἰκότα καὶ τὰ σημεῖα ῥητορικαί εἰσι πίστεις καὶ προτάσεις· ὁ μὲν γὰρ ἁπλῶς συλλογισμὸς ἐκ προτάσεών ἐστι, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμός τις, φημὶ δὴ ῥητορικός, συνεστηκὼς ἐκ τεκμηριωδῶν προτάσεων καὶ εἰκότων καὶ σημείων. [a 11] ἐπεὶ δὲ οὔτε πραχθῆναι οἷόν τε οὔτε πεπρᾶχθαι τὰ ἀδύνατα. ὃ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι οὐ μόνον χρήζομεν τῶν ἐνθυμημάτων τῶν οἰκείων ἑκάστῳ καὶ καταλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν· ἐπειδὴ γὰρ περὶ δυνατῶν γενέσθαι συμβουλεύει τις ἢ δικάζεται ἢ πανηγυρίζει, ὅτι οὔτε πανηγυρίζων τις ἐρεῖ πραχθῆναι τὰ ἀδύνατα οὔτε συμβουλεύων ἐρεῖ πραχθήσεσθαι τὰ ἀδύνατα οὔτε ὁ δικαζόμενος ἐρεῖ πεπρᾶχθαι τὰ ἀδύνατα — ἀναλόγως γὰρ τοῖς τρισὶν εἴδεσι τοὺς τρεῖς χρόνους ἀπέδωκεν —, ἐπὶ δὴ τούτῳ χρήζομεν, φησί, τόπων κοινῶν, ἀφ' ὧν καὶ ὁ πανηγυρίζων καὶ ὁ συμβουλεύων καὶ ὁ δικαζόμενος ἀποδείξουσι δυνατὸν εἶναι τόδε ἢ μή. [a 16] ἔτι δὲ χρήζομεν τόπων κοινῶν εἰς τὸ δεῖξαι τόδε μέγα ἢ μικρόν, μέγα δὲ ἢ καθ' αὑτό, ὡς ἡ ἀσέβεια, ἢ πρὸς ἄλλο, ὡς ἡ ἱεροσυλία πρὸς τὴν κλοπήν, καὶ μικρὸν ὁμοίως ἢ καθ' αὑτό, ⟨ὡς⟩ τὸ ῥῆξαι τὸ τεῖχος καὶ νίκην ποιῆσαι, ἢ ⟨ὡς πρὸς ἄλλο, ὡς ἡ⟩ ἱεροσυλία μικρὸν πρὸς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν εἰς θεοὺς ὕβριν. [a 23] δεῖ τοίνυν ἔχειν τόπους κοινοὺς τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἥττονος, οἷον τί μεῖζον ἀγαθόν, ὅπερ ὀφείλει δεῖξαι διὰ κοινῶν | προτάσεων ὁ πανηγυρικός, καὶ τί μεῖζον ἀδίκημα ἢ δικαίωμα, f. 6v τοῦ δικανικοῦ· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ συμφέροντος καὶ βλαβεροῦ, τί μεῖζον καὶ τί ἧττον συμφέρον καὶ ποῖον βλαβερὸν καὶ ποῖον μή· ταῦτα γὰρ δηλῶν εἶπε [a 26] καὶ περὶ τῶν ἄλλων. μετὰ ταῦτα διαιρετέον, περὶ τίνων μὲν συμβουλεύει ὁ συμβουλεύων, περὶ τίνων δὲ οἱ ἐπιδεικτικοὶ λόγοι εἰσὶ καὶ περὶ ὧν οἱ δικανικοί· ἐπεὶ γὰρ διωρισάμεθα, πόσα τὰ εἴδη τῆς ῥητορικῆς καὶ τί τὸ τέλος τούτων τῶν τριῶν καὶ πῶς χρήζουσι καὶ κοινῶν τόπων καὶ προτάσεων καὶ εἰδῶν ἐνθυμημάτων οἰκείων καὶ προσφόρων ἑκάστῳ, ῥητέον καὶ περὶ τίνων βουλεύονταί τινες καὶ περὶ τίνων δικάζουσι καὶ περὶ τίνων πανηγυρίζουσι. καὶ νῦν μὲν ἐρεῖ, ὅτι περὶ πέντε τινῶν κυρίως συμβουλεύει ὁ συμβουλεύων, πολέμου καὶ εἰρήνης, ἀλλὰ καὶ περὶ χρημάτων, ὅθεν πορισθήσονται, ἔτι δὲ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας, πρὸς τού-

1 βοηθήσας — πατρόκλῳ V (cf. Arist. 1359a3): τιμωρήσας — πάτροκλον n 2 ὃ V: ὅπερ n 6. 7 προτάσεις εἰσὶ ῥητορικαί Arist. 7 καὶ προτάσεις om. n 8 τις Vn: ἐστι Arist. 9 τεκμηριωδῶν Vn: τῶν εἰρημένων Arist. 10 πεπρᾶχθαι Vn Arist. A: πραχθήσεσθαι Arist. vulg. 10. 11 ἀδύνατα ἀλλὰ τὰ δυνατά Arist. 11 ὃ δὲ λέγει n 15 ὁ om. n 16. 17 ἐπὶ δὴ τούτῳ cod. Paris. gr. 1869: ἐπειδὴ τοῦτο V: ἐπειδὴ τούτων n 20 ἢ ὡς πρὸς ἄλλο ὡς ἱεροσυλία n 21 μὲν post μικρὸν add. n ὡς n: om. V 22 ὡς πρὸς ἄλλο ὡς n: om. V ἡ addidi 28 μετὰ δὲ Arist. 30 ἐπεὶ V: ἐπειδὴ n 32 καὶ post εἰδῶν add. n 34 ἐρεῖ n: ἐρ evanuit V

τοις καὶ περὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων, ἀλλὰ καὶ περὶ νομοθεσίας· f. 6v ἐφεξῆς δὲ προϊὼν ἐρεῖ καὶ περὶ τίνων πανηγυρίζουσι καὶ περὶ τίνων δικά- 11 ζουσι.

4. Πρῶτον δὲ ῥητέον, περὶ τίνων βουλεύεταί τις· δῆλον γὰρ ὡς οὐ περὶ ἀναγκαίων οὐδὲ περὶ ἀδυνάτων βουλεύσεται, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν. [a 34] οὐδὲ δὴ περὶ τῶν ἐνδεχομένων πάντων· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπ' ἔλαττον ἐνδεχομένου βουλεύσεταί τις, οἷον εἰ δεῖ εὑρεῖν θησαυρὸν βαδίζοντα, οὐδὲ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινομένων (τοῦτο γὰρ τῆς φύσεως, τὸ πενταδάκτυλον ποιεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ), 15 ἀλλὰ περὶ τῶν ἐπ' ἴσης, ἃ τῆς ἡμετέρας εἰσὶ προαιρέσεως καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸν ἀρχηγὸν νοῦν ἀνάγονται. [a 39] καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐφ' ἡμῖν ἐστι· μέχρι γὰρ τούτου σκοποῦμεν, ἕως ἂν εὕρωμεν, εἰ ἡμῖν δυνατὰ πραχθῆναι. βουλόμενος δὲ εἰπεῖν περὶ πέντε ἁπλῶς τινων βουλεύεσθαι τὸν ὑποτιθέμενον φησίν, ὅτι τὰ καθ' ἕκαστα λέγειν, περὶ ὧν τις βουλεύεται, ἀμήχανον μᾶλλον ἢ ἀστέρας ἀριθμεῖν, ἐπεὶ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα ἄπειρα, ἔτι δὲ καὶ τὸ διορίσαι περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς πάντων, πόσα εἰσί, περὶ ὧν ἡ συμβουλή, ἀδύνατον· τῆς γὰρ 20 ῥητορικῆς καὶ διαλεκτικῆς, ἐπεὶ δυνάμεις εἰσίν, ἴδιον τὸ μὴ περὶ ὡρισμένον ὑποκείμενον στρέφεσθαι ἀλλὰ περὶ πολλά. [b 5] οὐ δεῖ γοῦν κατὰ τὸν παρόντα καιρόν, καθ' ὃν περὶ δυνάμεως τῆς ῥητορικῆς διαλεγόμεθα, τὸ ὡρισμένον ζητεῖν καὶ τὸ ὅσον ἐνδέχεται· οὐ γὰρ τοῦτο τῆς ῥητορικῆς οἰκεῖον. ἀλλὰ τίνος; ἐρωτᾷς. ἐμφρονεστέρας ἐπιστήμης, γεωμετρίας, ἀριθμητικῆς καὶ τῶν ἄλλων. ἔα γοῦν, μὴ ζήτει τὸ ἀκριβὲς διὰ τὸ μήτε ῥητορικῆς εἶναι τοῦτο καὶ διὰ τὸ [b 7] πλείω δεδόσθαι ⟨καὶ νῦν⟩ 25 αὐτῇ τῶν οἰκείων θεωρημάτων, ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸν τῷ 'καίτοι καὶ νῦν πολλὰ ἀπεχαρισάμεθα αὐτῇ καὶ ἀρκείσθω ἐν αὐτοῖς πλείω τοῦ δέοντος λαβοῦσα, ἱκανῶς ἐχέτω χάριν λαβοῦσα παρ' ἡμῶν μείζω τῆς ἰδίας δυνάμεως'. τίνα χάριν δεδώκαμεν; ὅτι σύγκειται καὶ μετέχει διαλεκτικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ σοφιστικῆς τυχόν, ἡνίκα τὸν κώνωπά τις ἀποδεικνύει ἴσον τῷ λέοντι. [b 12] ὅσῳ δ' ἄν τις βιάσαιτο τὴν διαλεκτικὴν ἢ τὴν ῥητορικὴν κατασκευάζειν οὐχὶ δυνάμεις ἀλλ' ἐπιστήμας ὑποκειμένων 30 τινῶν ὡρισμένων, λήσεται τὴν φύσιν αὐτῶν ἀφανίσας, ὥσπερ εἰ καὶ τῇ σιμότητι σπουδάσει τις ἐπιδοῦναι τὸ μέσον τῆς ἀκριβοῦς θέσεως τῆς ῥινός, ἀφανίσει τὸν λόγον τῆς σιμότητος· ἀφανίσει γοῦν τὴν δύναμιν τῆς ῥητορικῆς τις καὶ τῆς διαλεκτικῆς ἐπισκευάζων εἰς ἐπιστήμας ὑποκειμένων τινῶν πραγμάτων ὡρισμένων, ἀλλὰ μὴ μόνον λόγων

2 προϊὼν om. n 5 βουλεύεται n 6 καὶ — ἐνδεχομένων om. n 7 ἁπάντων Arist. 8 εἰ V: οὐ n 9 fort. φύσεως ⟨ὡς⟩ 10 εἰσὶ V: ἐστὶ n 13 δυνατὸν n δυνατὰ ἢ ἀδύνατα πρᾶξαι Arist. (ἢ ἀδύνατα om. Tr.) 14 φησὶ n ὅτι om. n 15 ἄστρα n ἐπεὶ δὲ n 21 τοῦτο V: τὸ n 22 οἰκεῖον V: ἴδιον n 24 τῆς ῥητορικῆς Arist. καὶ νῦν ex Aristotele addidi 28 διαλεκτικῆς Vn: *ex dialectica scientia* Arist. Tr.: ἔκ τε τῆς ἀναλυτικῆς ἐπιστήμης Arist. cet. 30 ἢ τὴν διαλεκτικὴν Arist. 33 θέσεως V: θεωρίας n 36 μόνων n

ἐπιστήμας ἢ δυνάμεις ἐν πολλοῖς καὶ ἀορίστοις καὶ διαφόροις θεωρουμένας f. 6v ὑποκειμένοις [καὶ] πράγμασιν. [b 16] ὅμως, ἔχοντος τοῦ πράγματος οὕτω καὶ τῆς ῥητορικῆς οὐχ ὡρισμένα τὰ ὑποκείμενα ἐχούσης, ὅσα πρὸ ἔργου, εἴπωμεν, ἤτοι ὅσα τὸ παρὸν ἔργον καὶ ἡ παροῦσα ἐγχείρησις ἀπαιτεῖ, διέλωμεν νῦν· ταῦτα γὰρ καὶ τῇ πολιτικῇ ἐπιστήμῃ σκέψιν ὑπολείπουσιν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτον· ὅσα τῷ συμβουλευτικῷ εἴπωμεν ὑποκεῖσθαι πρὸς σκέψιν, ταῦτα φαίνονται καὶ τῷ πολιτικῷ ὑποκεῖσθαι. τοῦτο δὲ δῆλον ἔσται οὕτως· [b 20] πέντε ὑπόκεινται τῷ συμβουλευτικῷ, τὸ περὶ πόρων ἤτοι χρημάτων συμβουλεύειν, τὸ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, τὸ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας, τίνα δεῖ εἰσάγειν, ὧν χρῄζει πάντως ἡ πόλις, καὶ τίνα ἐξάγειν, ἃ περιττὰ τῇ πόλει δηλονότι, καὶ περὶ νομοθεσίας· ταῦτα δὲ καὶ ὁ πολιτικὸς σκοπεῖ καὶ περὶ τούτων βουλεύεται. [b 24] τὸν μὲν οὖν περὶ χρημάτων μέλλοντα συμβουλεύειν δέοι ἂν τὰς προσόδους εἰδέναι τῆς πόλεως καὶ τίνες εἰσὶ καὶ πόσαι, ὅπως, εἴτε λείπεταί πρόσοδος, προστεθῇ, ὥσπερ ἡνίκα δεκάτας συμβουλεύει τις γενέσθαι | ἢ ὅτε συμβουλεύει Δημοσθένης τὰ θεωρικὰ χρή- f. 7r ματα γενέσθαι πολέμου παραναλώματα· ἐλάττων δὲ οὖσα προστίθεται, ἡνίκα αἱ ὑποτελεῖς πόλεις πεντήκοντα τάλαντα διδοῦσαι ὀφείλουσι διδόναι ἑκατόν. [b 26] ἔτι δὲ δεῖ τὰς δαπάνας εἰδέναι τῆς πόλεως, ὅπως εἴ τίς ἐστι περιττὴ δαπάνη καὶ ἀνωφελὴς κόπτηται, ὡς ἡνίκα τρέφει ἡ πόλις ἵππους δρομικοὺς χάριν τοῦ σταδίου καὶ ἀνθρώπους σταδιοδρόμους καὶ ἡνιόχους· δεῖ γὰρ ταύτην ἀφαιρεθῆναι καὶ ἐκβληθῆναι τὴν δαπάνην· [b 27] καὶ εἴ τις μείζων ἐλάττων γένηται, ὡς ἡνίκα ἔχει ναυτικὸν ἡ πόλις τριήρεων τετρακοσίων τυχόν, ἀρκουμένη ταῖς ἡμισείαις. οὐ μόνον γὰρ εἰ προστιθέασιν οἱ πολῖται τοῖς χρήμασι χρήματα καὶ ταῖς προσόδοις προσόδους, εἰ δεκάτας ἐπινοοῦσι καὶ τῶν νηῶν πορθμεῖα, πλουσιώτεροι γίνονται, ἀλλὰ καὶ εἰ ἀφαιροῦσι τέλεον τὰ ⟨περιττὰ⟩ δαπανήματα, ὥσπερ εἰ κόψειέ τις τέλεον τὰ πάλαι τοῖς ἀξιώμασι διδόμενα κατ' ἔτος, εἴτε τὰ ἡμίση παρέχουσιν ἀντὶ τοῦ διπλασίου, οἷον εἰ τριήρεις ἔχοντες ὡς εἴρηται τόσας, ὑποδιπλασίους κατέλειψαν, τὰς ἄλλας παρεικότες ὡς ἀχρήστους τῇ πόλει τυχόν. [b 30] ταῦτα δὲ ἐνδέχεται συνορᾶν οὐ μόνον ἐκ τῆς περὶ τὰ ἴδια πράγματα ἐπιστήμης καὶ πείρας ἀλλὰ καὶ † ἐκ τῶν παρ' ἄλλοις εὑρημένων ἱστορικὸν εἶναι καὶ ἔμπειρον τὸν περὶ ταῦτα συμβουλεύοντα. [b 33] περὶ δὲ πολέμου καὶ εἰρήνης δεῖ τὴν δύναμιν εἰδέναι τῆς πόλεως, πόση τε ὑπάρχει, ἣν ἔχει, οἷον εἰ ἱππόται χίλιοί εἰσι καὶ πεζοὶ διπλάσιοι καθ' ὑπόθεσιν, καὶ πόσην ἐνδέχεται

2 καὶ πράγμασιν V: καὶ om. n   ὅμως δὲ Arist.   6 τοιοῦτόν ἐστιν n   εἴπομεν n   8 δὲ om. n   οὕτω n   10 χωρίας n   13 συμβουλεύειν Vn Arist. ACD: συμβουλεύσειν Arist. cet. (*debentes consiliari* Tr.)   14 τῆς πόλεως εἰδέναι Arist.   15 εἴτε τις παραλείπεται Arist.   16 ἢ om. n   ὅτι n   19 πόλεως ἁπάσας Arist.   22 ταῦτα n   23 ἔχῃ n   24. 25 γὰρ μόνον Arist.   27 περιττὰ addidi   28. 29 τὰ ἡμίση V: ἥμισυ (om. τὰ) n   30 κατέλειψαν, κατέ evanuerunt, V: κατελήψειαν n   32 καὶ ἐκ Vn: ἀναγκαῖον καὶ Arist.   32. 33 παρὰ τοῖς ἄλλοις Arist.   33 εὑρημένων V Arist.: ὡρισμένων n   ταῦτα V (ut videtur): τὰ τοιαῦτα n   35 ὁπόση τε ὑπάρχει ἤδη Arist.

ἀρκεῖν τῇ πόλει, πλείω ἢ ἐλάττω, καὶ ποία τις ἡ ὑπάρχουσά ἐστι, f. 7r πεζὴ ἢ ἱππικὴ ἢ ναυτική, καὶ † τοξικὴ ἢ μετὰ δόρατος παρατάττεται, καὶ ποίαν χρὴ προσγενέσθαι τῇ πόλει, ποίας χρῄζει, τοξικῆς ἢ ἄλλης δυνάμεως· ἔτι δὲ τίνας πολέμους ἡ πόλις ἐπολέμησε, δεῖ σκοπεῖν, καὶ πρὸς τίνας καὶ πότε καὶ πῶς ἐπολέμησε, τοξικῶς ἢ μετὰ σπάθης ἢ ἐν δόρατι καὶ πάλιν μετὰ ναυμαχίας ἢ ἱππικῶς ἢ πεζικῷ λαῷ. [b 37] οὐ μόνον δὲ τῆς πόλεως εἰδέναι δεῖ τὴν δύναμιν καὶ πότε καὶ πρὸς οὓς ἐπολέμησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν γειτόνων, ποίαν ἔχουσι δύναμιν καὶ πῶς ἐπολέμησαν καὶ πρὸς τίνας. δεῖ δὲ σκοπεῖν καὶ πρὸς οὓς τὸ πολεμεῖν δόξαν ποιεῖ τῇ πόλει, καὶ ὅτι πρὸς μὲν τοὺς κρείττους οὐ δεῖ πολεμεῖν ἀλλ' εἰρηνεύειν, πρὸς δὲ τοὺς ἥττους, εἰ μὲν χρῄζομεν χρημάτων ἢ βλάπτουσιν ἡμᾶς, δεῖ πολεμεῖν, εἰ δὲ μή, οὐ χρή. [1360a1] δεῖ δὲ καὶ τὰς δυνάμεις θεωρεῖν ἡμῶν καὶ τῶν πολεμίων, πότερον ὅμοιαι ταῖς ἡμῶν δυνάμεσιν αἱ ἐκείνων ἢ οὔ, οἷον εἰ ἐκεῖνοι ἀσπιδηφόροι καὶ δορατισταὶ καὶ ἀνδρεῖοι οἱ πολέμιοι, ἆρά γε τοιοῦτοι καὶ οἱ ἡμέτεροι. ἔστι γὰρ καὶ ταύτῃ πλεονεκτεῖν τῇ δυνάμει ἢ ἡμᾶς ἢ τοὺς ἐναντίους, εἰ ἴσοι μὲν ἡμεῖς κἀκεῖνοι τῷ πλήθει, ἀλλ' ἡμεῖς ἀσπιδηφόροι καὶ δορατισταὶ καὶ ἱππηλάται πρωτεπιστήμονες, ἐκεῖνοι δὲ πεζοὶ καὶ τοξόται καὶ ἄοπλοι τυχόν. [a 6] ἔτι δὲ καὶ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας δεῖ μὴ λανθάνειν, πῶς ἡ χώρα φυλάσσεται, πόσας ἔχει ὀχυρότητας καὶ τόπους ὀρεινοὺς φυλακτικούς, οἳ κλεῖδες λέγονται καὶ οἳ θριγκώματα. [a 7] δεῖ δὲ καὶ τὸ πλῆθος εἰδέναι τῆς φυλακῆς, πόσον ἀρκεῖ τῷδε τῷ χαρακώματι πλῆθος εἰς φυλακὴν καὶ πόσον ἐν ἑτέρῳ, καὶ ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἀρκοῦσιν ἑκατὸν εὐφυλάκτῳ ὄντι, ἐκεῖ δὲ δεῖ χιλίων διὰ τὸ ἀφύλακτον καὶ τῶν τειχῶν τὸ ὑπόσαθρον καὶ εὐεπιβούλευτον, ἵνα, εἴτε ἐλάττων ἐν τῷδε τῷ μέρει τῆς πόλεως ἡ φυλακή, προστεθῇ, εἴτε πλείων τοῦ δέοντος ἡ φυλακή, τυχὸν ὁπλιτῶν ὄντων ἑκατὸν ἀρκούντων πεντήκοντα, ἐκκοπῇ ἡ πλείων, καταλειφθῇ δὲ ἡ ἡμίσεια. [a 12] ἔτι περὶ τροφῆς δεῖ συμβουλεύειν, πόση δαπάνη ἱκανὴ τῇ πόλει πρὸς διατροφὴν τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν οἰκείων ἀρχόντων, καὶ πόσην γεωργεῖ ἡ πόλις αὐτὴ καὶ πόσην δεῖ μετακομισθῆναι ἐξ ἑτέρων χωρῶν, καὶ τῆς ποίων πραγμάτων εἰσαγωγῆς δέονται, οἴνου ἢ σίτου, καὶ τίνων ὄντων περιττῶν δεῖ ἐξάγειν καὶ ἀποποιεῖσθαι αὐτά, ἵνα πρὸς τούτοις καὶ συμβολαὶ ἤτοι πραγματεῖαι καὶ εἰσβολαὶ τῶν ἐμπόρων γίνωνται· [a 15] εἰς δύο γὰρ φυλαττέσθωσαν

---

1 ἀρκεῖν Vn: ὑπάρξαι Arist. (*fore* Tr.) ἡ V: om. n: ἥ τε Arist. 2 exspectes καὶ ⟨ἡ πεζὴ εἰ ἔστι⟩ τοξικὴ 4 δεῖ V: δοκεῖ n 5 ἐπολέμησεν n 6 πεζῷ n 7 τῆς οἰκείας πόλεως Arist. 9 οὓς ἐπίδοξον πολεμεῖν Arist. 10 κρείττους Vn Arist. ABC: κρείττονας Arist. cet. 14 et 17 ἀσπιδιφόροι n 15 τοιοῦτοι V: τοι n 16 καὶ om. n ἐναντίους V: ὑπεναντίους n 20 φυλάττεται Arist. ὀρεινοὺς V: εἰρηνικοὺς n 21 καὶ οἳ V: οἳ om. n θριγγώματα n 24 εὐφυλάκτω V: φυλακτῷ n 28 ἔτι δὲ περὶ Arist. βουλεύειν n 30 πόσην — αὐτὴ scripsi: πόση ἦν — αὕτη Vn 32 ἐξαγαγεῖν n 33 τούτοις Vn Arist. Zb: τούτους ex τούτοις corr. man. l. Arist. A: τούτους Arist. cet. καὶ συνθῆκαι καὶ συμβολαὶ Arist. συμβολαί, ο ex ου, V

εἰρηνεύοντες οἱ πολῖται, εἰς τοὺς κρείττους καὶ δυνατωτέρους καὶ εἰς f. 7r τοὺς χρησίμους εἰς τὰ χρειώδη τῇ χώρᾳ. [a 20] ἀναγκαῖον εἰδέναι καὶ πόσα πολιτειῶν εἴδη καὶ ποῖα συμφέρει ἑκάστῃ πολιτείᾳ. περὶ δὲ τούτων ἀκριβῶς εἴρηκεν ἐν τῇ πραγματείᾳ τῶν Πολιτειῶν οὕτω λεγομένων, ἐκ τίνων συνίστανται καὶ | φθείρονται. βελτίστην δὲ πολιτείαν f. 7v λέγει τὴν βασιλείαν. [a 24] αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι καὶ ἀνιέμεναι καὶ ἐπιτεινόμεναι φθείρονται, ὥσπερ ἥ τε τυραννὶς καὶ ἡ δημοκρατία· εἴτε γὰρ πάντες ἄρχουσι, καὶ οἱ ἀγύρται καὶ βωμολόχοι καὶ οἱ νηπιώδεις καὶ ἄφρονες, ἐπετάσθη καὶ ἐφθάρη, εἴτε ὀλίγοι καὶ κρείττους, ἀριστοκρατία γέγονεν, εἴτε ὀλίγοι καὶ πλούσιοι, ὀλιγαρχία, φθαρεῖσα, ὅπερ ἦν. [a 27] ὥσπερ καὶ ἡ γρυπότης καὶ ἡ σιμότης ἀνιέμεναι μὲν εἰς τὸ μέσον ἔρχονται, ἐπιτεινόμεναι δὲ οὕτω διατίθενται, ὡς μηδὲ ῥῖνα δοκεῖν τὴν ἔχουσαν τὰς ὑπερβολὰς ταύτας, ὥσπερ ἡ τοῦ ἀετοῦ καὶ ἡ τοῦ ἐλέφαντος οὐδὲ ῥῖνες δοκοῦσι. τὰ δ' ἑξῆς σαφῆ. [a 38] περὶ ὧν μὲν οὖν δεῖ συμβουλεύειν τὸν μέλλοντα συμβουλεύειν, ταῦτά ἐστι πέντε τὸν ἀριθμὸν ὄντα. ἐξ ὧν δὲ προτάσεων καὶ πίστεων δεῖ ἐπιχειροῦντας συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτων τῶν πέντε καὶ περὶ τῶν ἄλλων πάντων, περὶ ὧν συμβουλεύει τις, ῥητέον.

5. Σχεδὸν σκοπὸς τοῖς ζῶσιν ἐν βίῳ, οὗ ἐφίενται, ἡ εὐδαιμονία ἐστί· δεῖ οὖν ἐκ τῶν φερόντων πρὸς ταύτην λόγων ἐπιχειρεῖν καὶ συμβουλεύειν. ἔστι δὲ σκοπὸς τούτοις καὶ αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς τῆς εὐδαιμονίας, ἤτοι φρόνησις, ἀνδρία, εὐγένεια, τιμή, δόξα. εἰπὲ οὖν 'τόδε δόξαν ποιεῖται τῇ πόλει, ἀγαθὸν ἄρα καὶ συμφέρον· τόδε εὐγένειαν, καλὸν ἄρα· τόδε τιμήν, αἱρετὸν ἄρα'. [b 7] λάβωμεν δέ, τί ἐστιν εὐδαιμονία καὶ τί ἔχει σκοπὸν καὶ τέλος ὁ συμβουλεύων, λάβωμεν δὲ καί, τίς ὁ ὁρισμὸς τῶν μερῶν αὐτῆς, πρὸς ἃ τὰς ἀποδείξεις ὁ ῥήτωρ ἐνθυμηματικῶς ποιεῖται. [b 14] σαφῶς δὲ ἀπαγγέλλει τοὺς ὅρους τῆς εὐδαιμονίας, σαφῶς δὲ διηγεῖται καὶ τὰ μέρη ταύτης. [b 19] εἰπὼν δὲ διηρθρωμένως καὶ καθαρῶς τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ (πλοῦτον, εὐτεκνίαν, εὐγένειαν, εὐγηρίαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν) καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ σώματος (κάλλος, ἰσχύν, δύναμιν ἀγωνιστικὴν τὸ πυκτεύειν, τὸ θέειν, τὸ ἕλκειν, τὸ ὠθεῖν), τὰς τῆς ψυχῆς (ἀνδρίαν, φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, εὐφυΐαν, ἀγχίνοιαν, μνήμην, σοφίαν, συμπάθειαν), ταῦτα εἰπὼν ὁρίζεται, τί ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν. [b 31] εὐγένεια μὲν οὖν ἔθνει καὶ πόλει τῶν Ἀθηναίων τυχὸν τὸ εἶναι αὐτόχθονας τοὺς πολίτας ἀλλὰ μὴ περιοίκους, τὸ ἀρχαίους, ὡς οἱ

1 οἱ πολῖται εἰς V: εἰς ἀίποτε n   3 πόσα τέ ἐστι Arist.   4 ἐν τῇ πραγματείᾳ τῶν Πολιτειῶν] cf. Pol. Δ 2 p. 1289a26 sq.   7 τε om. n   9 ἀριστοκρατεῖα n (abbrev. V)   12 ὡς Vn: ὥστε Arist.   δοκεῖν εἶναι Arist.   13 ἡ (post καὶ) om. n   14 ὃῦν ἔχειν δεῖ Arist.   15 τ cum incerta ligatura post πέντε eras. V   22 ἀνδρεία n (per comp. V)   24 ἐστιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἡ Arist.   25 καὶ τί n: καὶ τιν V man. rec. (evanuerunt, quae manus prior scripserat): fort. καὶ τίνα   26 πρὸς V: καὶ n   27 ἐπαγγέλλει n   28 εἰπὼν δὴ n   30 fort. ἀγωνιστικὴν ⟨κατὰ⟩   31 ὠθεῖν καὶ τὰς n   ἀνδρείαν n   34 οὖν Vn Arist. vulg.: οὖν ἐστιν Arist. A ἔθνει μὲν καὶ Arist. (*genti et* Tr.)

Ῥωμαῖοι, τὸ ἔχειν ἡγεμόνας τοὺς πρώτους ἐπιφανεῖς, ὡς ἐν f. 7v Ἀθήναις ἐστρατήγει μὲν ὁ περιβόητος Ἐπαμινώνδας καὶ Ζάλευκος Περικλῆς τε καὶ Κλέων ἐκεῖνος καὶ Μιλτιάδης καὶ Καλλίμαχος καὶ Κυναίγειρος, ὁ δ' ἀστρονομικώτατος Τίμαιος ἐπολιάρχει τε καὶ ἐπρέσβευεν, ἐν δὲ Ῥώμῃ Καῖσαρ Αὔγουστος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν εὐγενῶν ὕπατοι καὶ πραίτωρες. [b 33] εὐγένεια δὲ καὶ τὸ πολλοὺς ἐπιφανεῖς γεγονέναι ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ζηλουμένοις, οὐκ ἐπὶ κακοῖς τισιν ἐπιφανεῖς· εἰσὶ γάρ τινες ἐπὶ κακίᾳ περιφανεῖς. [b 34] ἰδίᾳ δὲ εὐγένεια τῷδε τινὶ τυχὸν ἡ ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς λαμπρότης. καὶ ὥσπερ ἐπὶ πόλεως εἴπομεν εὐγένειαν τὸ ἔχειν τοὺς πρώτους ἐπιφανεῖς καὶ προδήλους ἐπὶ ταῖς ἡγεμονίαις, οὕτω καὶ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἔχειν ἐπισήμους τοὺς προγόνους ἐπὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ. [1361 a 1] ἔστι δὲ τῷ κοινῷ μὲν καὶ τῇ πόλει εὐτεκνία, νεότης ἂν ᾖ πολλὴ καὶ ἀγαθή, [a 5] ἰδίᾳ δὲ ἑκάστῳ εὐτεκνία τὸ τὰ ἴδια τέκνα ἔχειν κάλλιστα καὶ ἀγαθά. [a 6] θηλειῶν δὲ ἀρετὴ κατὰ ψυχὴν μὲν σωφροσύνη καὶ φιλεργία ἄνευ ἀνελευθερίας, ἵνα μὴ περὶ χύτρας καταγίνηται καὶ λοπάδων κάθαρσιν καί τινων εὐτελῶν πραγμάτων ἐπιτήρησιν καὶ νήματα νήθειν, ὥστε πωλεῖν, ἀλλὰ χρυσοϋφῆ ἔπιπλα τοῖς ναοῖς, κατὰ δὲ σῶμα κάλλος, περιουσία καὶ μέγεθος. ἁπλῶς δὲ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ δεῖ σκοπεῖν καὶ ἐν ἀνδράσι καὶ ἐν γυναιξὶν ἓν ἕκαστον τῶν ῥηθέντων ἀγαθῶν τῆς εὐγενείας ὑπάρχειν ὡς ἐνεῖναι πᾶσι καὶ ἄρρεσι καὶ θηλείαις σωφροσύνην, φιλεργίαν, μέγεθος, κάλλος, ἰσχύν, δύναμιν ἀγωνιστικήν. εἴρηται δέ μοι ζητεῖν ταῦτα καὶ ἐν ἀνδράσι καὶ ⟨ἐν⟩ γυναιξί, [a 10] διότι, ὅσοις κακῶς ἔχουσι τὰ κατὰ τὰς γυναῖκας, ὥσπερ τοῖς Λακεδαιμονίοις στρατευομένοις πολλάκις, τῶν δὲ γυναικῶν ἑταιριζομένων καὶ ἐπανισταμένων ἐκείνοις, οὗτοι κατὰ τὸ ἥμισυ δυσδαίμονες, οὐκ εὐδαίμονες, τῷ μὲν ἄλλῳ μέρει τυχὸν τῶν ἀγαθῶν εὐδαιμονοῦντες, τῷ δὲ γυναικῶν εὐμοιρεῖν μαινάδων τὸ ἥμισυ τῆς εὐδαιμονίας ἀφαιρούμενοι. [a 16] ἔστι δὲ χρήσιμα μὲν τῶν κτημάτων καὶ χωρίων καὶ φυτῶν μᾶλλον τὰ κάρπιμα, οἷον ἐλαῖαι, ἄμπελοι, μηλέαι, ἐλευθέρια δὲ τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν, οἷον κυπάριττοι, μυρίναι, δρύες κα|τάσκιοι. [a 19] ὅρος δὲ ἀσφαλείας τῶν κτημάτων τούτων f. 8r τὸ κατέχειν ἀσφαλῶς καὶ ἐπ' ἐξουσίας ἔχειν πωλεῖν καὶ δωρητικῶς ἐκδιδόναι καὶ ἀπαλλοτριοῦν ἤτοι ἀποποιεῖσθαι ἐφ' ὁποίῳ δήποτε βούλεται προσώπῳ. [a 23] ὅλως δὲ τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἐν τῷ χρῆσθαι καὶ ἐνεργεῖν, ἀλλὰ μὴ κεκτῆσθαι μὲν καταχωννύειν δέ· καὶ γὰρ ἡ ἐνέργειά ἐστιν ἀρετὴ τοῦ πλούτου, οὐ τὸ κλεῖσαι αὐτὸν ἐν ταμείοις καὶ κατορύξαι, καὶ ἡ χρῆσίς ἐστι πλοῦτος, οὐχ ἡ διακατοχὴ μόνον καὶ ἀχρησία.

2 ἐπαμινώνδας, ει supra ι man. rec., V 4 τε om. n ἐπρέσβευε n 12 ἀρετῇ ἢ πλούτῳ Arist. 14 εὐτεκνία καὶ πολυτεκνία Arist. 16 ἀνελευθερίας n Arist.: ἐλευθερίας V χυτρῶν n 18 ἔπιπλα ex πέπλα corr. V 21 ὡς εἶναι n πᾶσιν n ἄρρεσιν n σωφροσύνη φιλεργία V 23 ἐν γυναιξί n: ἐν om. V ὅσοις V Arist.: τοῖς n 26 οὐκ εὐδαίμονες om. n 32 κατάσχειν n δωρετικῶς V 35 ἐνεργεῖν V: εὐεργετεῖν n κτῆσθαι n 37 χρῆσις Vn Arist. A Tr.: κτῆσις Arist. vulg. ἀχρηστεία n

[a 25] εὐδοξία δέ ἐστι τὸ ἔχειν τι πρᾶγμα, οὗ ὀρέγονται οἱ πολλοί, οἷος f. 8r ὁ πλοῦτος, ἢ οἱ ἀγαθοί, ὁποία ἡ ἀρετή, ἢ οἱ φρόνιμοι· εἴη δ' ἂν ἡ σοφία, ἧς ἐρῶσιν οἱ φρόνιμοι. [a 30] εὐεργεσία δέ ἐστιν ἢ εἰς σωτηρίαν, ἡνίκα τις ἰατρεύσει ἄριστά τινα ἀόκνως καὶ ἀμισθὶ ἢ πλοῦτον δώσει ἢ διδάξει μάθημά τι κάλλιστον ἢ οἰκίαν ἀποδώσει δωρεαστικῶς. ὁ τοίνυν εὐεργετήσας οὕτως εὐεργέτης λέγεται ἢ ἁπλῶς τοιοῦτόν τι χαρισάμενος δυσκόλως κτώμενον ἢ ἐν τῇ τοιαύτῃ χώρᾳ μὴ κτώμενον εὐχερῶς, ἔνθα δίδωσί τις· ἢ ποτὲ δούς τις εὐεργέτης καὶ πλουτοδότης καλεῖται, ἡνίκα ἐν πολιορκίᾳ καὶ καιρῷ ἐνδείας σῖτον ἐπιδώσει τινὶ τὸν χρειώδη. [a 32] πολλοὶ γὰρ διὰ μικρὰ τιμῆς ἄξιοι, διὰ τὸν τόπον μὴ ἔχοντα ἀφθονίαν τοῦ πράγματος ἢ διὰ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἔνδειαν ἢ καὶ διὰ τὸν τρόπον, οἷον εἰ μὴ πονήσαντά μέ τις μηδὲ ὑπηρετήσαντα αὐτῷ μηδὲ ὑπεραποθανόντα αὐτοῦ εὐηργέτησε. [a 34] μέρη δὲ τιμῆς τὸ θυσίας τῷ τιμωμένῳ διδόναι θανόντι, ὥσπερ Ἕλληνες Ἀχιλλεῖ τὴν Ἑκάβης θυγατέρα. τοῖς τοιούτοις οὖν ἀριστεῦσι δίδονται μνῆμαι καὶ ᾠδαὶ ἐπιτύμβιοι ἡρωικαὶ καὶ ἐγκωμίων λαμπρότητες ἐν λόγοις, γέρα δὲ τοῖς ζῶσι, τεμένη δ' αὖ τοῖς θανοῦσι καὶ τάφοι καὶ εἰκόνες· τοῖς δὲ παροῦσιν εὐεργέταις προεδρίαι καὶ τὸ τρέφεσθαι ἐκ τῶν δημοσίων ἀναλωμάτων καὶ αἱ προσκυνήσεις καὶ τὸ ὑπεξίστασθαι τοῦ θρόνου· ταῦτα δὲ τὰ βαρβαρικά. [a 37] καὶ δῶρα τὰ παρ' ἑκάστοις, καὶ τοῖς διδοῦσι καὶ τοῖς λαμβάνουσι, τίμια τιμῆς σημεῖον, οἷον εἰ φιλόσοφός τις ὢν ὁ διδοὺς χρῄζει τῶν ἐκκρίτων καὶ δυσευρέτων ἐξηγητῶν, ἐπιδώσει δὲ † ταύτας εὐεργέτῃ τινὶ τῷ λαμβάνοντι καὶ τιμωμένῳ, ἀπλήστως ὀρεγομένῳ τούτων, καὶ πρὸ πολλοῦ τότε σημεῖον τιμῆς τὸ διδόμενον. πάλιν τῷ φιλοχρημάτῳ σημεῖον τιμῆς χρυσοῦ δόσις καὶ τῷ φιλίππῳ ἵππος δρομεὺς καὶ πιότατος. τιμὴ οὖν ἡ δόσις ἐκείνου, οὗ ἐφίενται οἱ φιλότιμοι. [b 3] ὑγεία δὲ τὸ ἀρίστως ἔχειν καὶ καύσωνα ὑπομένειν καὶ ψῦχος καὶ πυγμὰς καὶ τρώσεις, ἀλλὰ μὴ καθάπερ Ἡρόδικος ἀεὶ νοσαζόμενος καὶ ἰατροῖς προσανέχων καὶ καθ' ἑκάστην ἀλεξιτηρίοις τισὶ καὶ φαρμάκοις ἐπιβοηθῶν τῷ σώματι. [b 7] κάλλος ἐστὶν ἐν νέοις, ἐν μέσοις, ἐν γέρουσιν. ἐν νέοις μὲν τὸ κάλλος τὸ πρὸς πόνους χρήσιμον αὐτοῖς σαρκίον· τοὺς πρὸς δρόμον δὲ καὶ βίαν πόνους λέγω· βίαν δὲ τὸ ὠθῆσαί τινα, τὸ ἕλξαι πρὸς ἑαυτόν, τὸ βαστάσαι, τὸ θλῖψαι, τὸ πυγμῇ τρέψαι, τὸ πάλῃ νικῆσαι, τὸ δρόμῳ ὑπερνικῆσαι· ταῦτα δὲ καὶ τοῦ ἀκμάζοντος. κάλλος δὲ νέου καὶ τὸ εἶναι ἡδὺν πρὸς ἀπόλαυσιν, ὡς αὐτὸς Ἀριστοτέλης φησί. [b 10] διὸ οἱ πένταθλοι κάλλιστοι. τοῦτο δηλωτικόν ἐστι τοῦ εἶναι ἀρετὰς τοῦ νέου, εἰ καὶ μὴ παντός, θλῖψιν, ὤθησιν, πυγμικήν, πάλην, δρόμον. πένταθλός ἐστι θλῖψις, ὤθησις βίας, δρόμος, πάλη † τε, πυγμικῆς αὖθις τόνος. πένταθλός ἐστι τὸ

1 οἱ V: ἢ n: ἢ οἱ Arist. 7 μὴ κτώμενος n 12 ὑπεραποθανόντα, θανόντα non certo legi potest, V: exspecto ὑπεραποτίσαντα vel sim. 13 εὐεργέτησε n 16 ἐγκωμιόν n δ' αὖ V: δὲ n 21 εἰ V: ὁ n 22 ἐξηγητῶν, τ incerta, V ἐπὶ δώσει V ταύτους n 25 πιώτατος n 30. 31 πρὸς τοὺς πόνους Arist. ὑπερνικήσεσθαι n 34 δὴ (ante καὶ) n ἡδὺν ὄντα ἰδεῖν πρὸς Arist. 36 ἐστι om. n

θλίβειν ἐναντίους, ὤθησις αὖθις, πυγμική, πάλη, δρόμος. [b 13] γέροντος f. 8r δὲ κάλλος τὸ ἐν πόνοις τοῖς ἀναγκαίοις εὔτονον, τὸ οὐρεῖν, τὸ κνήθεσθαι, τὸ εἰς ναὸν βαδίζειν, τὸ λούεσθαι ἀλύπως, τὸ ἐσθίειν καὶ πέττειν εὐχερῶς, τὸ μὴ περιττότητας ἔχειν, ἃς ἡ τοῦ γήρως ὑγρότης εἴωθε φέρειν, ἢ κήλην. ἰσχὺς δέ ἐστι τὸ ἕλκειν πρὸς ἑαυτόν, τὸ ὠθεῖν πόρρω, τὸ ἄχθη φέρειν. [b 18] μεγέθους δὲ ἀρετὴ τὸ ὑπερέχειν μὲν ἐν μήκει καὶ πλάτει καὶ βάθει, ἀλλὰ συμμέτρως καὶ τοσοῦτον, ὥστε μὴ νωθῆ ποιεῖν καὶ βραδὺν καὶ ἀκίνητον τὸν ἔχοντα. [b 21] ἀγωνιστικὴ δὲ πάλη σύγκειται ἐκ μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους· καὶ γὰρ ὁ ταχὺς ἰσχυρός τις κατὰ τὸ ῥιπτεῖν τὰ σκέλη ταχέως μόνον· ἔχει δὲ πλεῖον τοῦ δρομικοῦ καὶ ταχέος ὁ ἰσχυρός, ὅτι καὶ ἕλκει καὶ ὠθεῖ καὶ θλίβει. φαίνεται δὲ λέγων, τίς ὁ πένταθλος, ἐκ τοῦ εἰπεῖν οὕτως, [b 23] ὅτι ὁ μὲν δυνάμενος τὰ σκέλη ῥιπτεῖν δρομικός, πρῶτον εἶδος τοῦ πεντάθλου, ὁ δὲ θλίβειν καὶ κατέχειν παλαιστικός, δεύτερον, τρίτον ὁ ὦσαι τῇ πληγῇ πληκτικός, τέταρτον δὲ ὁ ἀμφοτέροις τούτοις, τῷ | καὶ παλαίειν καὶ f. 8v πλήττειν, παγκρατιαστικός, ὁ δὲ πᾶσι τοῖς ῥηθεῖσιν ἐνευδοκιμῶν, τῷ τρέχειν, τῷ θλίβειν καὶ κατέχειν, τῷ ὠθεῖν καὶ πλήσσειν, καὶ μέγεθος ἔχειν καὶ ἰσχὺν καὶ τὰ ἄλλα, πένταθλος. [b 26] εὐγηρία δὲ βραδυτὴς γήρως μετὰ ἀλυπίας· εἰ γὰρ ταχὺ γηράσκει, δεινόν, μαραινομένης τῆς ἀκμῆς πρὸ τῆς ὥρας· εἰ δὲ βραδέως μὲν γηράσκει τις, ἐπιπόνως δέ, καὶ τοῦτο χαλεπώτατον, οἷον εἰ ὀφθαλμιᾷ, εἰ τετρεμαίνει, εἰ παραληρεῖ, εἰ κωφεύει. [b 28] ἔστι δὲ εὐγηρία καὶ ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν, εἰ ἰσχυρόν ἐστι τὸ σῶμα καὶ ἀνένδοτον πρὸς τὰ τοῦ γήρως κακὰ καὶ τὴν ψυχρότητα καὶ τὸ θάλπος. καὶ ἐκ τῆς τύχης ἤτοι τῶν τυχηρῶν ἀγαθῶν· εὐγηρία γὰρ τὸ ἔχειν τὰ ζωαρκῆ καὶ χρειώδη καὶ τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ τὰ πρὸς τιμήν. [b 29] μὴ ἄνοσος γὰρ ὢν μηδὲ ἰσχυρὸς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ χρειώδεσι πόνοις οὐκ ἔσται ἀπαθὴς οὐδ' ἄλυπος οὐδὲ πολυχρόνιος, ἐφ' ᾧ χρήζει τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν, οὔτε ἂν εὐτυχὴς διαμένοι μὴ τοῖς ἀπὸ τύχης ἀγαθοῖς καὶ τοῖς ἐκτὸς ὀργανικοῖς βοηθούμενος χρήμασι καὶ κτήμασι καὶ πλήθει φίλων. [b 31] ἔστι δὲ καὶ ἄλλη μακροβιότης οἷον εὐγηρία, χωρὶς μέντοι ἰσχύος καὶ ὑγείας καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν· πλὴν τί τὸ κέρδος, εἰ μακρόβιος ὤν τις νοσώδης ἐστὶ καὶ περίλυπος καὶ πόνους τοὺς ἀναγκαίους οὐ φέρων μηδὲ ταῖς φυσικαῖς λειτουργίαις ὑπουργῆσαι δυνάμενος; [b 39] εὐτυχία δ' ἐστὶν ἐκεῖνα τὰ ἀγαθά, ὧν ἡ τύχη αἰτία, ἢ πάντων ἢ τῶν γε πλει-

3 πέπτειν n   4 κήλην V: κήτη n   6 πλάτει καὶ om. n   8 πάλη Vn: σώματος ἀρετὴ Arist.: fort. πάλιν   9 τις Vn: ἐστι Arist. (*quidem est* Tr.)   13 ῥιπτεῖν πως καὶ κινεῖν ταχὺ καὶ πόρρω δρομικός Arist.   14 ὦσαι om. n   14. 15 πληκτικός Vn Arist. vulg.: πυκτικός Arist. A Tr.   16 πλήπτειν n   ῥηθεῖσιν scripsi: ῥηθήσιν n: ῥηθῆναι V   εὐδοκιμῶν n   18 fort. ἔχων   δ' ἐστὶν Arist.   23 τοῦ om. n   26 ἀνάπαισιν n   28 οὐδὲ Vn: *et non* Arist. Tr.: καὶ Arist. cet.   29 ἂν εὐτυχὴς διαμένοι V: ἐὰν εὐτυχὴς διαμένῃ n: ἂν εὐτυχὴς διαμείνειεν ἄν Arist.
33 οὐ V: μὴ n   34 φυλακαῖς n   ὑπεργῆσαι n   35 δέ n   ἢ πάντων scripsi (cf. Arist.): καὶ πάντων Vn

όνων. τίνων δὲ αἰτία ἡ τύχη; [1362 a 2] ἐνίων μὲν καὶ ὧν αἱ τέχναι, f. 8v οἷον εἰ τῆς κεφαλῆς πληρωθείσης αἵματος, ὃ βάρος τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνεποίει καὶ τύφλωσιν, καταπεσὼν ἢ προσράξας τις νέος τὴν κεφαλὴν ἢ τὴν ῥῖνα ἐκένωσε τὸ αἴτιον καὶ ὀπτικὸς ἐφάνη καὶ ἀνάλγητος τὴν κεφαλήν, εὐτυχὴς ἂν ὁ παῖς ἐκεῖνος· τούτου δὲ τέχνη ἡ ἰατρική. πάλιν τις πυρέττων κατὰ τύχην ὕδωρ πιὼν ἢ οἶνον ἀνθοσμίαν ἔπαυσε τὸν πυρετόν. τούτων ἡ τύχη αἰτία. [a 3] πολλῶν δὲ καὶ ἀτέχνων, ὧν οὐχὶ τέχνη προΐσταταί τις, ἀγαθῶν ἡ τύχη αἰτία γίνεται, οἷον πολλῶν δυσειδῶν καὶ μελάνων τεχθέντων εἷς κάλλιστος ἐτέχθη· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ὅσων ἡ φύσις, ἐνδέχεται δὲ καὶ παρὰ τὴν φύσιν εἶναι· αἰτία μὲν γὰρ ἡ φύσις τῶν δυσειδῶν, ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ δυσειδὲς γενέσθαι· ἔστι γὰρ τοιούτων παραλόγων ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἡ τύχη αἰτία· ἢ γὰρ καλὰ τίκτουσά τις γυνὴ παρὰ φύσιν καὶ τὸν λόγον δυσειδὲς ἔτεκεν ἢ τοὐναντίον δύσμορφα καὶ τεράτώδη τίκτουσα κάλλιστον καὶ ὡραῖον ἐκυοφόρησεν. [a 6] ἢ τυχηρόν ἐστιν, ἐφ' ᾧ καὶ φθόνος, ἡνίκα ἄλλοι μὲν οὐκ εἶδον τὸν θησαυρόν, εἷς δὲ ἐκείνων εὗρεν, ἢ εἰ τῶν ἀδελφῶν ἐφεστώτων ἢ τῶν γειτόνων ἢ ἄλλου τινὸς τοῦ μὲν πλησίον αὐτοῦ ὄντος τὸ βέλος ἔτυχε καὶ ἔτρωσεν, αὐτὸν δὲ μή· ἢ εὐτυχής τίς ἐστιν, εἰ ἔθος εἶχε φοιτᾶν εἰς τὸ θέατρον ἀεί, ἐν δὲ ἡμέρᾳ τινὶ αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπῆλθεν, οἱ δὲ ἀδελφοί, οἳ καὶ στάσεως γενομένης ἐφθάρησαν. ἰσχὺς οὖν ἐστιν, ἵνα πάλιν εἴπωμεν, δύναμις τοῦ κινεῖν ἕτερον καθ' ἕλξιν, ὤθησιν, πίεσιν, σύνθλιψιν. μέγεθος δέ ἐστιν αὖθις ὑπεροχὴ κατὰ μῆκος, πλάτος, βάθος.

6. Ἐπειδή, φησί, τοῖς συμβουλεύουσι σκοπὸς τὸ συμφέρον, συμφέρον δὲ λέγεται τὸ ἀναγκαῖον προαχθῆναι ἐκείνῳ, πρὸς ὃν ἡ συμβουλὴ γίνεται, διά τι τέλος, τὸ δὲ συμφέρον ἀγαθόν, ληπτέον τόπους ἀγαθοῦ καὶ συμφέροντος. [a 17] ἐπεὶ τοίνυν σκοπός ἐστι τῷ συμβουλεύοντι τὸ συμφέρον, οὐδεὶς δὲ περὶ τοῦ τέλους βουλεύεται ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὡς πρὸς τὸ τέλος, τῶν συμφερόντων καὶ χρησίμων ταῖς πράξεσι δηλονότι (τὸ γὰρ φέρον πρὸς τὸ τέλος τὸ συμφέρον ἐστί), δοτέον τόπους τῷ συμβουλεύοντι, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἀγαθόν ἐστι τόδε καὶ συμφέρον. διὰ τί συμφέρον; διὰ τὸ καὶ τό. ὀφείλομεν οὖν δοῦναι, φησί, στοιχεῖα καὶ τόπους εἰς τὸ ἀποδεικνύειν, ὅτι τόδε συμφέρον καὶ πῶς ἐστιν ἐκεῖνο συμφέρον. [a 21] ἔστω δὴ ἀγαθόν, ὃ ἑαυτοῦ ἕνεκα αἱρετόν, οἷον τὸ ζῆν, ἡ ὑγεία, ἡ εὐδαιμονία. ἀγαθὸν δὲ κἀκεῖνο, οὗ χάριν ἄλλο βουλόμεθα, οἷον ἡ νίκη, ἧς χάριν εἱλόμεθα τὸ πολεμεῖν καὶ στρατεύεσθαι, ἢ ἡ

1 καὶ ὧν αἱ Vn Arist. AZb: καὶ ὧν καὶ αἱ Arist. C: ὧν καὶ αἱ Arist. cet. 2 τοῖς ὀφθαλμοῖς V: τῆς κεφαλῆς n 3 προσρήξας n 5 γὰρ post εὐτυχὴς add. n ἂν ut videtur (vix ὢν) V ex corr.: ὢν n ἡ om. n 6 πυρεττὸν V 7 τούτου n 9 ὅσον n 10 ἐνδέχεται — φύσις om. n 11 δὲ καὶ V: γὰρ n δυσειδὲς ut videtur ex δυσειδῆ corr. V: δυσειδεῖς n 13 δύσμορφον n 16 fort. ἐκεῖνον 24 πραχθῆναι n 25 τι V: τὸ n 26. 27 τῷ συμβουλεύοντι σκοπὸς Arist. βουλεύοντι n 27. 28 ἀλλὰ καὶ V: om. n: fort. καὶ delendum, cf. Arist. 30 δὲ ante τόπους add. n 32. 33 fort. ἐκεῖνο ⟨οὐ⟩ συμφέρον 33 ὃ ἂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα ᾖ αἱρετόν Arist. 35 ἡ (post ἢ) om. n

ὑγεία, ἧς χάριν τὰ γυμνάσια καὶ τὰ φάρμακα ὕποιστα καὶ οὐ λυπηρὰ νο- f. 8v μίζονται καὶ οἱ καυτῆρες ἡδεῖς δοκοῦσιν. [a 23] ἀγαθὸν δὲ καί, οὗ πάντα ἐφίενται, οἷον τὸ εἶναι καὶ ἡ ἡδονή. τὰ δὲ ἐφιέμενα ἢ πάντα λέγει τὰ αἴσθησιν ἔχοντα, πρὸς ἃ ἡ ἡδονὴ λεχθήσεται (ταύτης γὰρ ἐφίεται), ἢ ἀγαθόν, οὗ ἐφίεται τὰ νοῦν ἔχοντα, φρονήσεως, ὑγείας καὶ τιμῆς καὶ τοῦ μηδὲν κακὸν παθεῖν. κἀκεῖνα ἀγαθά, ὅσα ὁ νοῦς ἀποδώσει, εὐμάθειαν, ἀγχίνοιαν, μνήμην, τέ|χνης ποικιλίαν καὶ ἀκρίβειαν· καὶ εἰ περὶ f. 9r πολλὰ ὑποκείμενα τεχνῶν καταγίνεται τυχὸν ὅδε ὁ ἄνθρωπος. ἀγαθά εἰσιν, ὅσα περὶ ἕκαστον γένος καὶ ὑποκείμενον ὁ ἐκείνου ἐφεῦρε νοῦς, ἢ ὅσα περὶ ἕκαστον πρᾶγμα προτεθὲν τέχνης ἢ ἐπιστήμης, ὁποῖον ἂν ᾖ, ὁ νοῦς εὕρῃ † τί ἀγαθόν, ἐκεῖνο καλόν ἐστιν, ᾧ καὶ συντίθεμαι μᾶλλον. [a 26] καὶ ἐκεῖνο ἀγαθόν, οὗ παρόντος εὖ διάκειταί τις, ὡς ἡ φρόνησις καὶ ἡ ὑγεία· τούτων γὰρ οὐσῶν εὖ ἔχομεν. καὶ τὸ αὔταρκες ἀγαθόν, ὡς ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ ἀνενδεὲς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τὸ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, ὡς τὰ γυμνάσια ὑγείας καὶ αἱ ἀρεταὶ ποιητικὰ τῶν ἀγαθῶν. ἀγαθὸν καὶ τὸ φυλακτικόν, ὡς ἡ δίαιτα ἡ ἀγαθή, καὶ ἐκεῖνο ἀγαθόν, ᾧ ἀκολουθεῖ τι τίμιον καὶ διωκτόν, οἷον τὸ μανθάνειν ἰατρικὴν καὶ τὸ φιλοσοφίαν, ἵν' ἐπιστήμη ὕστερον ἐπιγένηταί μοι. καὶ τὸ ὑγιαίνειν ἀγαθόν· ἐπακολουθεῖ γὰρ ἅμα αὐτῷ τὸ ζῆν. [a 29] καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων ἀγαθά, ὡς τὸ τὰ ψιλὰ τῶν γραμμάτων μὴ ἀναγινώσκειν κωλυτικὸν τοῦ ἐναντίου, τοῦ ὀφθαλμοπονεῖν, καὶ τὸ μὴ ψυχροποτεῖν † κωλυτικὸν καὶ τὸ μὴ ἀπληστεύεσθαι καὶ τὸ μὴ προσφέρεσθαι τὰ δύσπεπτα. κωλυτικὸν δὲ τοῦ ἐναντίου καὶ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ πλήθους ἡ κένωσις καὶ ἡ μάθησις τῆς ἀγνοίας, καὶ τῶν νόσων κωλυτικαὶ αἱ τοιαίδε φλεβοτομίαι. [a 29] καὶ τὰ φθαρτικὰ τῶν ἐναντίων ἀγαθά, οἷον τὰ φάρμακα. διχῶς δὲ ἀκολουθεῖ τινα ἀγαθά· ἢ γὰρ ἅμα, ὡς τῷ ὑγιαίνειν τὸ ζῆν, ἢ ὕστερον, ὥσπερ τῷ μανθάνειν ἡ ἐπιστήμη ὕστερον ἐπιγίνεται. [a 31] καὶ τὰ ποιητικὰ δὲ τριχῶς, τὰ μὲν ὡς ὁδοποιὰ καὶ ἄγοντα πρὸς τὸ τέλος, τὰ δὲ ὡς συντηρητικά, ὡς τὰ σιτία τὰ ὑγιεινά, τὰ δὲ ἐπανασωστικά, ὡς τὰ γυμνάσια ἄγει πρὸς αὐτὴν καὶ παροῦσαν τηρεῖ καὶ ἀπελθοῦσαν ἐπανάγει. ποιητικὰ οὖν τὰ ὁδοποιά, τὰ τηρητικὰ καὶ ἐπανασωστικά· τριχῶς οὖν τὰ ποιητικὰ ἀγαθά. [a 32] τῶν γὰρ ποιητικῶν τὰ μὲν ὡς τὸ ὑγιαίνειν ἤγουν τὸ ὑγιάζεσθαι ὑγείας· ὁδὸς γὰρ τὸ ὑγιάζεσθαι τῆς ὑγείας· τὰ δὲ ὡς σιτία ὑγείας ὡς τὸ οὗ οὐκ ἄνευ ὄντα· ἄνευ γὰρ σιτίων οὐκ ἔστιν ὑγεία· τὰ δὲ φυλακτικὰ ὡς τὸ γυμνάζεσθαι καὶ ἡ τοιάδε δίαιτα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ

---

1 ὕπιστα n 2. 3 ἐφίενται πάντες Aristotelis cod. Monac. gr. 313 et B: ἐφίενται πάντες ex ἐφίεται πάντα corr. man. rec. Arist. A: ἐφίεται πάντα Arist. cet. 5 καὶ (ante
θυ
τιμῆς) om. n 6 μηδένα n 6. 7 εὐμάθειαν V: εὐμαθίαν n 8 καὶ post εἰσιν add. n 10 ᾖ om. n 11 τί V: τὶ n fort. ἔτι ἀγαθὸν ἐκεῖνο, ⟨ὃ⟩ καλόν ἐστιν 13 fort. παρουσῶν 15 ὑγείας, ι post γ del., V 17 τὸ φιλοσοφ´, post ὁ littera erasa, V: τὸ φιλοσοφεῖν n 20 τοῦ ἐναντίου scripsi: τῶν ἐναντίων Vn 21 fort. ὀφθαλμοπονεῖν ⟨·τοῦ δὲ πονεῖν⟩ καὶ μὴ | fol. 53r | μὴ ψυχροποτεῖν V 25. 26 ἀκολουθεῖ δὲ διχῶς Arist. 26 τὸ ὑγιαίνειν τῷ n 34 οὗ ἄνευ οὐκ ἂν ὄντα n

πολὺ ποιεῖ ὑγείαν. [a 34] τούτων δὲ κειμένων ἀνάγκη τάς τε f. 9r λήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀγαθὰς εἶναι καὶ τὰς ἀποβολὰς τῶν κακῶν ἀγαθὰς ὁμοίως· καὶ γὰρ τὸ λαμβάνειν ἀγαθὸν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀποβάλλειν τὸ κακὸν ἀγαθόν. [a 36] καὶ ἀκολουθεῖ τῷ μὲν ἤτοι τῇ λήψει τῶν ἀγαθῶν τὸ μὴ ἔχειν τὸ κακὸν ἅμα, τῷ δὲ ἤτοι τῇ ἀποβολῇ τῶν κακῶν ἔχειν τὸ ἀγαθὸν ὕστερον· ἐκκλίνοντες γὰρ τοῦ κακοῦ οὕτως ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν μετὰ τὴν ἀποβολὴν δηλαδὴ τοῦ κακοῦ. καὶ ἀγαθὸν δὲ πάλιν ἡ λῆψις τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ ἀντ' ἐλάττονος· τὸ γὰρ λαβεῖν δύο καλὰ κρεῖττον τοῦ ἓν καὶ τὸ μεῖζον λαβεῖν κρεῖττον τοῦ ἔλαττον. [a 37] καὶ ἡ ἀντὶ μείζονος κακοῦ ἐλάττονος λῆψις ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἔλαττον κακὸν τοῦ μείζονος κακοῦ ἀγαθὸν ἀντισυγκρινόμενον. εἶτα τίθησι καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸ ἧττον κακὸν ἀγαθόν, οὐχὶ τὸ μεῖζον, φανερῶς τοῦτο λέγων, ὅτι τὸ ἧττον κακὸν ἀγαθὸν καὶ κακόν· διότι, εἰ χρεωστῶν δέκα τάλαντα (τὸ μεῖζον κακόν) δώσω δύο (τὸ ἧττον κακόν), τὰ μὲν ὀκτὼ δοκῶ κερδαίνειν καὶ λαμβάνειν παρά τινος, τὰ δὲ δύο διδόναι· ὑπερέχει δὲ τὰ δέκα τῶν δύο ὀκτάδι· δοκῶ γοῦν τὰ μὲν ὀκτὼ λαμβάνειν, τὰ δὲ δύο διδόναι. ἐπειδὴ γοῦν διδόναι τὰ δέκα μέλλω, κερδαίνω τὰ ὀκτώ, δίδωμι δὲ τὰ δύο. διὰ τοῦτο τὸ ἧττον κακὸν ἀγαθόν· κερδαίνομεν γάρ τι. [b 2] γίνεται μὲν οὖν λῆψις ἐμοὶ τῷ μέλλοντι διδόναι ἐκείνου τοῦ ὑπερέχοντος ἤτοι λαμβάνω τὰ ὀκτώ, τοῦ δὲ ἐλάττονος ἤγουν τῶν δύο καθ' ὑπόθεσιν ἀποβολή. τὰ δ' ἑξῆς σαφῆ. [b 28] ταῦτα μὲν οὖν σχεδὸν τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθά. εἶπε περὶ τῶν ὁμολογουμένων καὶ κυρίως ἀγαθῶν· ἐφεξῆς δὲ μέλλει παραδοῦναι τόπους καὶ πίστεις, πῶς ἂν κατασκευάσῃ τις πιθανῶς, ὅτι τόδε ἀγαθόν. καὶ ἐπεὶ πιθανῶς εἴπομεν, ἔσται τὸ αὐτὸ διὰ τόνδε μὲν τὸν τόπον ἀγαθόν, διὰ δὲ ἕτερον φαῦλον ἢ μὴ ἀγαθὸν ἀλλὰ μέσον. βούλεται δὲ μετὰ ταῦτα πάλιν εἰπεῖν τόπους, οἷς ἀποδείξει τις τόδε μεῖζον αἱρετὸν καὶ συμφέρον μᾶλλον τοῦδε καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων φαῦλον καὶ βλαβερὸν μᾶλλον τόδε τοῦδε. [b 29] ἐν δὲ τοῖς ἀμφισβητησίμοις. ἄνω εἶπε | περὶ ὁμολογουμένων ἀγαθῶν, ἐνταῦθα δὲ λέγει πιθανὰ καὶ f. 9v ἀμφισβητήσιμα, χρειώδη μέντοι τῷ ῥήτορι. τίνα δὲ ταῦτα τὰ κατασκευάζοντα τόδε εἶναι ἀγαθόν, ὁμοῦ δ' ὄντα καὶ ἀμφισβητήσιμα, ἐπιφέρει αὐτὸς κοινοὺς καὶ πιθανοὺς παρατιθέμενος τόπους· οἷον [b 30] ᾧ τὸ ἐναντίον κακόν, τοῦτο ἀγαθόν, ὡς τὸ εἰρηνεύειν ἀγαθὸν ὃν ἐναντίον ὂν τῷ μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους· εἰ γοῦν τὸ μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους φαῦλον, ἀγαθὸν τὸ εἰρηνεύειν. καὶ ἀγαθὸν ἐκεῖνο, οὗ τὸ ἐναντίον συμφέρει τοῖς ἐχθροῖς. συμφέρει ἐκείνοις τὸ εἶναι ἡμᾶς δειλούς· λοιπὸν τὸ ἐναντίον

2 τῶν κακῶν ἀποβολάς Arist. 4 ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ Arist. 6 ἔχειν τὸ Vn: τὸ ἔχειν τὸ Arist. EZb: τὸ ἔχειν Arist. cet. 9 τοῦ ἓν V: ἢ τὸ ἓν n 11 fort. κακὸν ⟨κρεῖττον⟩ 13 τὸ om. n χρεωστῶ n 15 δὲ (ante τὰ) V: γὰρ n 16 τῶν scripsi: τοῦ Vn ὀκτάδι V: ὀκτὼ διδόναι n 17 γοῦν om. n μέλλων n 18 κερδαίνω μὲν n 19 μὲν om. n 21 δ' om. n 22 ἀγαθά ἐστιν Arist. 24 ἔσται ex τι corr. V 25 post τόπον I—II litt. eras. V 29 δὲ om. n 33 ἐναντίον ὂν om. n 35. 36 τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει Arist.

τούτῳ τῷ συμφέροντι ἐκείνοις ἀγαθόν· ποῖον τοῦτο; ἡ ἀνδρία. [b 34] καὶ f. 9v ὅλως ἐπί τινος, ὃ οἱ ἐχθροὶ βούλονται ἢ ἐφ' ᾧ χαίρουσι, τὸ ἐναντίον τούτου ὠφέλιμον, ὥσπερ εἰ βούλονται μὴ ἔχειν ἡμᾶς σῖτον οἱ πολέμιοι· εἰ δὲ τοῦτο, τὸ ἔχειν σῖτον τῶν ὠφελίμων ἡμῖν· διό, ὡς ἐδείξαμεν, ἐπειδὴ κακὸν ἡμῖν τὸ συμφέρον τοῖς πολεμίοις, ἀγαθὸν δὲ ἡμῖν τὸ ἐναντίον τῷ συμφέροντι τοῖς πολεμίοις, ὡς τὸ εἰρηνεύειν κρεῖττον τοῦ μάχεσθαι, καλῶς εἶπε Νέστωρ "ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος". [b 36] ἔστι δὲ οὐκ ἀεὶ τοῦτο τὸ εἶναι τὸ συμφέρον τοῖς ἐναντίοις ἡμῖν βλαβερόν, τὸ δ' ἐναντίον ἐκείνοις ἡμῖν ὠφέλιμον, ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ πολὺ ὁ τόπος ἔχει καὶ οὐκ ἀναγκαῖός ἐστι. καὶ ἡ αἰτία. διότι οὐδὲν κωλύει ἐνίοτε ταὐτὰ συμφέρειν ἡμῖν καὶ τοῖς ἐναντίοις· συμφέρει γὰρ ἐκείνοις μὴ πολεμηθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ μείζονος ἔθνους, ἵνα μὴ καταπολεμηθέντων ἡμῶν καταπολεμηθῶσι κἀκεῖνοι, ὥσπερ Λακεδαιμονίοις συνέφερε μὴ πολεμηθῆναι τοὺς Ἀθηναίους παρὰ τοῦ Ξέρξου μυριάνθρωπον στρατόπεδον ἐξοπλίσαντος, ἵνα μὴ κἀκεῖνοι πολεμηθῶσιν. [b 37] ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους· ὁ πόλεμος γὰρ ὁ κροτηθεὶς παρὰ τοῦ Ξέρξου Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους συνῆξε καὶ ἥνωσε τοὺς πρῴην πάντῃ διεστηκότας καὶ ἀντιμαχομένους ἀλλήλοις στερρότερον. συνάγει δὲ αὐτούς, ὅταν ᾖ τὸ κακὸν βλαβερὸν ἀμφοῖν. [1363a1] καὶ οὗ μή ἐστιν ὑπερβολή, τοῦτο ἀγαθόν. ὡς ἡ σωφροσύνη μὲν ἀγαθόν (οὐκ ἔστι γὰρ αὐτῆς ὑπερβολή), ἡ δ' ἐγκράτεια οὐδαμοῦ (ἔστι γὰρ αὐτῆς ὑπερβολή, ἡ σωφροσύνη). [a 2] ὃ δ' ἂν ᾖ μεῖζον ἢ δεῖ, κακόν. τὸ γὰρ φωτίζεσθαι ἀγαθόν· ἀλλ' ἡ ὑπερβάλλουσα τοῦ φωτὸς αἴγλη τυφλοῖ πολλάκις τὸν ὀφθαλμόν, ὥσπερ ἡνίκα χιόνος οὔσης καθαρῶς ὁ ἥλιος λάμψει, ἢ ἡνίκα ἀνατέλλει, εἰ ἀντωπήσῃ τις. οὕτω μὲν ὁ φιλόσοφος. μή ποτε δὲ εἷς ὁ τόπος ἐστὶ λέγων, ὡς, ὃ μὲν οὐκ ἔχει ὑπερβολήν, ἤτοι ὅπερ ἐκφεύγει τὴν ὑπερβολήν, ἔστι δὲ μέσον, ἐπαινεῖται, ὃ δέ ἐστι μεῖζον ἢ δεῖ, ἤτοι ὅπερ συντρέχει τῇ ὑπερβολῇ, τῆς μεσότητος ἀπολαθόν, κακόν· τὸ γὰρ θερμαίνεσθαι μέχρι τινὸς ἀγαθόν, οὐχ ὑπερβαλλόντως, καὶ τὸ φαρμακεύεσθαι μέχρι τινός, οὐ μὴν ὑπερβαλλόντως, καὶ τὸ πονεῖν μέσως τοῦ ὑπερβαλλόντως κρεῖττον καὶ μεῖζον, καὶ τὸ ἔχειν μέγεθος σώματος οὐχ οἷον τὸ τῶν πολυσαρκούντων καὶ ἄκρως ἐπιμηκίστων ἀγαθόν. [a 2] καὶ ἐκεῖνο, οὗ χάριν ἐδαπανήθη πολλά, ἀγαθόν ἐστιν, οἷον τοῦ πορθῆσαι τὴν Ἴλιον χάριν ἐδαπανήθη πολλά· ἀγαθὸν οὖν ἐκεῖνο· τέλος γὰρ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀναλωμάτων ἡ ἅλωσις, πᾶν δὲ τὸ παρά τινων ὡς τέλος διωκόμενον

---

2. 3 τοὐναντίον Arist. 3 τούτου Vn Arist. A: τούτῳ Arist. vulg. ὠφέλιμον φαίνεται Arist. 7 ἦ κεν κτλ.] Hom. A 255 8 τὸ (post εἶναι) om. n 9 τὸ ὡς Vn: τὸ om. Arist. πολὺ V: τὸ πολὺ n Arist. 10 ἀναγκαῖόν n οὐδὲν γὰρ Arist. 11 ταὐτὰ Vn: ταῦτα Arist. Q: *eadem* Arist. Tr.: ταὐτὸ Arist. cet. 13 λακεδαιμονίους n 16 καλὰ n τοὺς ἀνθρώπους n Arist.: τοῖς ἀνθρώποις V 19 καλὸν n 24 χίωνος n λάμψῃ n 25 ἀνατέλλῃ n 27 ὃ post μέσον add. n 28 ἀπολαθόν scripsi: ἀπελαθὲν V: ἀπέλαθεν n 29 καὶ τὸ — ὑπερβαλλόντως (30. 31) om. n 31 fort. ⟨μέσον⟩ μέγεθος 33 πορθήσεσθαι n

ἀγαθὸν ἐκείνοις ἢ κυρίως ἢ φαινόμενον. [a 5] ὅθεν ταῦτ' εἴρηται f. 9v "κὰδ δέ κεν εὐχωλὴν Πριάμῳ." ἤγουν 'εἰ μὴ τὸ τέλος ἕξομεν, δι' ὃ τοσαῦτα πεπονήκαμεν, εὖχος γένοιτο τῷ Πριάμῳ'. καὶ 'αἰσχρὸν τοσοῦτον μὲν καιρὸν μένειν ἡμᾶς ἐπὶ ξένης, ἀποτυχεῖν δὲ τοῦ τέλους, δι' ὃ τοσούτοις μόχθοις καὶ πολέμοις ἐπατταλεύθημεν'. [a 6] καὶ ἡ παροιμία τὸ ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. τοῦτο ἐκ τοῦ ἐναντίου κατασκευαστικὸν τοῦ ὅτι μέγα τὸ ἀγαθὸν τὸ τέλος ἐκεῖνο, δι' ὃ πολλὰ πονήσομεν. ὡς καὶ ὁ μέγας φησὶ Γρηγόριος τὸ καὶ τοῦτον πολλοῖς ἱδρῶσι συντελεσθέντα καὶ πόνοις, εἴη † δὲ εἰπεῖν ὅτι καὶ τῶν πόνων ἄξιον. εἰ γὰρ τὸ ἐπὶ θύραις ἔχειν τι καὶ πρόχειρον ἤτοι τὴν ὑδρίαν οὐ μέγα ὡς ἐφ' ἡμῖν ὄν, ὅτε βουλόμεθα, πάντως τὸ μὴ ῥᾳδίως κτώμενον μέγα, τὸ μαργαρίτας ὑφαιρεῖν ἔνδον κειμένους μυρίων οἴκων. [a 8] καὶ οὗ πάντες ἐφίενται, τοῦτ' ἀγαθὸν ἦν· ὑγείας γὰρ καὶ φρονήσεως καὶ τοῦ ὑπατεύειν πάντες ἐφίενται. [a 10] καὶ τὸ ἐπαινετὸν ἀγαθόν, ὡς ἡ φρόνησις καὶ ἡ γνῶσις τῆς φιλοσοφίας, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν πάντων τῶν ὄντων, ἐπαινετόν. καὶ πάλιν ἀγαθόν, ὃ οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσιν, | ὡς τοὺς Ῥωμαίους οἱ Ἰσμαηλῖται f. 10r ἐπαινοῦσιν ὡς ἀνδρείους· ὥστε τὸ καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπαινούμενον ἀγαθόν ἐστιν, ὁποία καὶ ἡ ἀρετή τινος· αἰδεῖται γὰρ ἀνδρὸς ἀρετὴν καὶ πολέμιος. [a 12] καὶ ὃ οἱ κακῶς πεπονθότες ἐπαινοῦσιν, ἀγαθόν, ὥσπερ οἱ Τρῶες τὸ τῆς Ἑλένης κάλλος καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα

"ὦ μάκαρ Ἀτρείδη, μοιρηγενές, ὀλβιόδαιμον"

καὶ τὸ "βασιλῆι γὰρ ἀνδρὶ ἔοικε". [a 12] διὰ γὰρ τὸ εἶναι φανερὸν τὸ ἀγαθὸν ὁμολογοῦσι καὶ οἱ ἐχθροί, ὥσπερ φαῦλοί εἰσιν, οὓς οἱ φίλοι ψέγουσιν· εἰ γὰρ ἀγαθοί, οὓς οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσι, φαῦλοι πάντως, οὓς οἱ φίλοι ψέγουσι. γράφεται δὲ καὶ οὕτως· φαῦλοί εἰσιν, οὓς οἱ φαῦλοι ⟨οὐ⟩ ψέγουσιν· εἰ γὰρ φαῦλοί εἰσιν, οὓς οὐ ψέγουσιν οἱ φαῦλοι (οἱ γὰρ κλέπται τοὺς κλέπτοντας ὡς ὁμοίους οὐ ψέγουσιν οὐδ' οἱ λῃσταὶ τοῖς ὁμοίοις ἐπιμέμφονται, ἀλλ' ἐπαινοῦσι), καλῶς ἄρα ὑπέλαβον λελοιδορῆσθαι Κορίνθιοι ποιήσαντος τοῦ Σιμωνίδου

[a 16] "Κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον".

φαῦλοι γὰρ οἱ Ἰλιεῖς· καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἐμέμφοντο τοῖς Κορινθίοις, συναναφαίνεται κἀκείνους φαύλους εἶναι· φαῦλοι γάρ εἰσιν, οὓς οἱ φαῦλοι οὐ ψέγουσιν. οὐκοῦν καὶ οἱ Ἰλιεῖς, ἐπεὶ φαῦλοι ἦσαν, οὐκ ἐμέμφοντο δὲ τοῖς Κορινθίοις, φαύλους ἐκείνους ἡμῖν ὑπονοεῖσθαι δεδώκασιν. ὕβριν οὖν ἡγήσαντο Κορίνθιοι τὸ ποιηθὲν ὑπὸ Σιμωνίδου καλῶς· δειλοὶ γὰρ καὶ ἄνανδροι πεποίηνται παρ' αὐτοῦ, εἴπερ οὐκ ἐμέμψατο τὸ Ἴλιον αὐτοῖς, ταὐτὸν

1 ταῦτα n 2 κὰδ δέ κεν κτλ.] Hom. B 160 διότι n 5 πολέμοις Vn: fort. πόνοις ἐπεπταλεύθημεν n παροιμία δὲ τὸ Arist. 9 πόνοις. εἴη V ὅτι V: om. n 10 ὄν om. n 11 γὰρ ante μαργαρίτας add. n 12. 13 τοῦτο τἀγαθὸν n 16 ἐχθροὶ καὶ οἱ (οἱ om. vulg.) φαῦλοι Arist. ἰσμαηλῖται V 19 καὶ ὃ Vn Arist. C: εἰ καὶ Arist. cet. 21 ὦ μάκαρ κτλ.] Hom. Γ 182 22 βασιλῆι κτλ.] Hom. Γ 170 23 ὥσπερ καὶ Arist. 24 ψέγουσι n εἰ—ψέγουσι (25) om. n 25 καὶ superscr. V: om. n 26 pr. οὐ n: om. V 27 τοὺς κλέπτας n ὁμοίους ex ὁμοίως V 28 λελοιδορεῖσθαι n 29 Σιμωνίδου] fr. 50 Bergk. 30 δ' n Arist.: δὲ V 36 αὐτοῦ V: αὐτῷ n

δὲ εἰπεῖν οὐ ψόγον οὐδὲ λοιδορίαν ἀφῆκεν αὐτοῖς· τὸ γὰρ ὅμοιον οὐ μέμ- f. 10r
φεται τῷ ὁμοίῳ. ἢ καὶ ὥσπερ ἀγαθόν ἐστι πρᾶγμα τὸ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν 16
ἐπαινούμενον, φαῦλοι δὲ ἄνθρωποι, οὓς οἱ φίλοι ψέγουσιν, οὕτω καὶ ἀγα-
θοὶ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οὓς ἐπαινοῦσιν οἱ ἐχθροὶ μὴ ψέγοντες μηδὲ μεμφό-
μενοι. τοῦτο μέντοι μὴ εἰδότες οἱ Κορίνθιοι, ὅτι ἀγαθοὶ μᾶλλον, οὓς οὐ
ψέγουσιν οἱ ἐχθροί, λελοιδορῆσθαι ὑπέλαβον ὑπὸ Σιμωνίδου ποιήσαντος
"Κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον"
ἤτοι οὐ ψέγει τοὺς Κορινθίους τὸ Ἴλιον οὐδὲ δειλίαν καταγινώσκει, ἀλλ' 20
ἐπαινεῖ καὶ θαυμάζει τὴν ἀνδρίαν, εἰ καὶ κακῶς παρ' ἐκείνων ἔπαθε καὶ
ἐχθρὸν ἦν τὸ ἔθνος καὶ πολέμιον. ἐκεῖνο δ' οὐ συνῆκαν, ὅτι τὸ 'οὐ μέμ-
φεται' ταὐτὸν ἦν τῷ 'οὐ ψέγει', τὸ δὲ μὴ ψέγεσθαί τινα παρὰ τῶν ἐναν-
τίων ἔπαινος κατορθώματος. [a 16] καὶ ὃ τῶν φρονίμων τις προέκρινεν,
ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεύς, ὃν ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἡ Ἑλένη, ἣν ὁ Θησεύς,
καὶ Ἀλέξανδρος ἀγαθός, ὃν αἱ θεαὶ ἐπελέξαντο κριτήν, καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς
μείζων, ὃν Ὅμηρος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ τῆς ἀνδρίας ἀγαθῷ 25
κρείττονα πάντων ἔδειξε. [a 19] καὶ ὅλως ἀγαθὰ τὰ προαιρετά· ἃ γὰρ
πρὸ τῶνδε αἱρούμεθα ὡς ὠφελιμώτερα, ταῦτα ἀγαθά. προαιροῦνται δὲ
οἱ ἄνθρωποι πράττειν τά τε προειρημένα ἤτοι τὰ πᾶσιν ἐπαινετὰ καὶ τὰ
βλαβερὰ τοῖς ἐχθροῖς καὶ ἀγαθὰ τοῖς φίλοις καὶ ἃ ὁ φρόνιμος προκρίνει
καὶ τὰ δυνατὰ αὐτοῖς· ἂν γὰρ διαγνῶμέν τι ἀδύνατον ὂν ἡμῖν, ἀφιστά-
μεθα. [a 21] τὰ δὲ δυνατὰ διχῶς, τά τε γενόμενα μέν, δυσκόλως δὲ καὶ
ἐπιπόνως· δυνατὸν γὰρ κτηθῆναι τὴν ἀρετήν, ἀλλ' ἐν πόνῳ πολλῷ, καὶ
τὴν σοφίαν καὶ γνῶσιν τῶν ὄντων, ἀλλ' ἐν ἱδρῶτι. δυνατὰ δὲ καὶ τὰ προ- 30
χειρότατα καὶ ὅσα χωρὶς λύπης κτῶνται, ὡς ἡ τῶν νῦν ᾀσμάτων διδα-
σκαλία ῥᾳόνως τοῖς εὐφώνοις καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καταλαμβανομένη,
ὁποῖαι καί τινες τῶν τεχνῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατορθούμεναι. ἐπιχειρῶν
οὖν τις ἑκατέρωθεν ποτὲ μὲν ἀποδείξει μεῖζον ἀγαθὸν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ πολ-
λοὺς πόνους εὕρομεν, ποτὲ δὲ τοὐναντίον μεῖζον τὸ προχείρως καὶ ἄνευ
λύπης καταλαμβανόμενον· τὰ χαλεπὰ γὰρ ὁρίζονται οἱ ἄνθρωποι ἢ τὰ μετὰ
λύπης καὶ πόνου κτώμενα, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ γνῶσις τῶν ὄντων, ἢ τὰ ἐν 35
πλήθει χρόνου κατορθούμενα, ὡς αὐτά τε ταῦτα, ἃ εἴπομεν, καὶ πρὸς τού-
τοις ἰατρικὴ καὶ νομικὴ πολλῆς ἐμπειρίας καὶ χρόνου καὶ γυμνασίας χρή-
ζοντα διὰ τὰ καθ' ἕκαστα ὑποκείμενα ἄπειρά τε ὄντα καὶ ἀπερίληπτα.
[a 25] καλὰ δέ εἰσι καὶ ἀγαθὰ κἀκεῖνα, ἃ κατορθοῦνταί τισιν, ὡς βούλον-
ται αὐτοὶ οὗτοι οἱ σπουδάζοντες κτήσασθαι. βούλονται δὲ ἢ μηδὲν
κακὸν παθεῖν, οἷον νίκης ἐφίεται καὶ τροπαίων τις καὶ τοῦ καταπολεμῆ- 40
σαι τὸν ἀλλόφυλον, βούλεται μηδὲν ἐν πολέμῳ παθεῖν κακὸν καὶ μηδένα
τῶν ἐκείνου ὑποστρατήγων ἢ στρατιωτῶν πεσεῖν· ἢ τὸ δεύτερον καλόν, ἐὰν

---

1 δ' n 6 λελοιδορεῖσθαι n 10 δ' om. n 15 ὃ post ὃν add. n ἀνδρείας n 16 κρείττον' ἁπάντων n ἃ γὰρ — ἐπαινετὰ (18) om. n 17 ταῦτα, ult. τα in ras., V 21 τὰ δὲ δυνατὰ Vn: *possibilia autem* Arist. Tr.: ταῦτα δὲ Arist. cet. (γρ. δυνατά A marg.) 22 κτησθῆναι τὸν ἀκροατὴν ἀλλ' n 23 τὴν γνῶσιν n δυνατὰ Vn: ῥᾴδια Arist. 25 καταλαμβανόμενα V 31 τὲ V: δε n 32 νομικὸν n ἐμπορίας n 37 fort. βούλεται ⟨δὲ⟩

πάθωσι μέν, ἀλλὰ πάθωσιν ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μέγα ἀγαθόν, ὅπερ **f. 10r** ἐκτήσαντο· εἰ γὰρ ὀλίγοι πτῶσιν πάθωσιν ἐν πολέμῳ, τῶν δὲ ἀλλοφύλων χιλιάδες, ἀγαθὸν τοῦτο, καὶ ἔλαττον μὲν τὸ κα|κόν, μεῖζον δὲ καὶ πολλα- **f. 10v** πλάσιον τὸ ἀγαθόν. [a 26] τοῦτο δὲ ἔσται, τὸ ἔλαττον μὲν κακόν, μέγα δὲ ἀγαθόν, ἐὰν ἢ λανθάνῃ ἡ τιμωρία καὶ τὸ γεγονὸς κακόν, οἷον εἰ τοσοῦτόν ἐστι τὸ ἀγαθόν, ὥστε ποιῆσαι ἐπιλαθέσθαι τῆς κακώσεως, ἣν ἐκτησάμεθα δι' ἐκεῖνο, καὶ ἐὰν ὀλίγοι ἔπεσον ἐν πολέμῳ, τοσοῦτον ὥστε μηδὲ φαίνεσθαι ἀλλὰ λανθάνειν, εἰ πέπτωκέ τις τῶν ἡμετέρων, ἢ ἐὰν οὐ λανθάνῃ μὲν ἡ τιμωρία καὶ τὸ γεγονὸς κακόν, μικρὰ δέ ἐστιν ἡ βλάβη καὶ ἡ κατάπτωσις καὶ πληγὴ τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ ἐπιζήμιον ἡμῖν πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὅπερ ἐκτησάμεθα. [a 27] ἔτι ἀγαθὰ καὶ τὰ ἴδια, ὡς ἀνθρώπου μόνου τὸ γελαστικὸν καὶ τὸ λογογραφεῖν τῶν ῥητορευόντων καὶ τῶν πλουτούντων τὸ εὖ ποιεῖν. ἔτι ἀγαθά, ἃ μηδεὶς ἔχει, ὡς ἡ βασιλεία καὶ ὁ λίθος ὁ πολυτίμητος, καὶ τὰ περιττὰ καὶ κομψὰ καὶ ποικίλα ἔργα ἢ κτήματα ἢ χρήματα μείζω, οἷον εἰ τύχῃ τι εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἠσκημένον ἔργον ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἢ εἰ ἐκ χρωμάτων μέν, ἀλλ' ἀνίκητον τὸ ἔργον, ὁποῖα τὰ τῶν παλαιῶν χρωματογράφων, ἢ οἰκία μεγάλη καὶ περιφανὴς ἐν πολλῇ περιττότητι· τιμὴ γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐχόντων. [a 28] καὶ τὰ ἁρμόττοντά τισιν ἀγαθά, ὡς τῷδε μὲν ἥδε ἡ στολή, ἄλλη δὲ ἄλλῳ (τοῖς γὰρ ἱερωμένοις ἄλλη καὶ τοῖς μοναχοῖς ἄλλη) καὶ τῷ πλουσίῳ καὶ εὐγενεῖ τὸ εὐεργετεῖν ἁρμόττει καὶ τῷ ἀνδρείῳ τὸ ἀριστεύειν ἐν πολέμῳ. [a 29] καὶ τὰ ἐλλείποντα, κἂν μικρὰ ᾖ, ἀγαθὰ δοκεῖ· ὥσπερ εἰ ἔν τινι πλουσίου οἴκῳ ἐνδεῖ τὸ ὕδωρ, ἐκεῖνος τὸ ἐν μέσῃ τῇ οἰκίᾳ ῥέειν ὕδωρ ποθεινὸν ἡγεῖται καὶ μέγα ἀγαθόν· καὶ πάλιν, εἰ εὐγενής τις ὢν οὐκ ἔχει τι προσῆκον τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ, σπουδάζει τὸ ἐνδεὲς ἁρμόττον δὲ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ πρᾶξαι λέγων καθ' ἑαυτὸν ὡς 'εἰ καὶ μικρὸν τόδε, ἀλλ' οὖν τῇ ἐμῇ εὐγενείᾳ πρεπῶδές ἐστιν', οἷον τὸ τὸν παῖδα διὰ παιδαγωγῶν καὶ μυσταγωγῶν τελειοῦσθαι. [a 31] καὶ τὰ εὐκατέργαστα καὶ συντόμως τελειούμενα ἀγαθά, οἷον τὸ ψηφηφορεῖν ἢ ἱππεύειν· ταῦτα γὰρ ὡς ῥᾴδια ἀγαθά. ἑρμηνεύει δέ τινα τὰ εὐκατέργαστα λέγων ἐκεῖνα εἶναι, ἃ οἱ πάντες κατωρθώκασιν, ὡς τὸ θέειν ἐν παιδιαῖς ἢ τὸ ἱππεύειν, ὡς εἴρηται, ἢ οἱ πολλοὶ κατώρθωσαν, ὅπερ οἶμαι ἐπανορθωτικὸν καὶ ἐφερμηνευτικὸν ἔσται τοῦ πάντες· εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντες, ἀλλ' οἱ πολλοί· οἷον τὸ γραμματικεύειν, εἰ κατώρθωσαν πολλοί, εὐκατέργαστον. [a 32] ἢ ὅσα ὅμοιοι κατώρθωσαν, ἀγαθὰ ὡς εὐκατέργαστα· οἷον εἰ στρατιωτῶν παῖς εἴη τις, εὐκατέργαστα ἀγαθὰ ἐκείνῳ, ὅσα οἱ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν παῖδες ἰσήλικες ὄντες κατώρθωσαν. καὶ ὅσα οἱ ἥττους κατώρθωσαν, εὐκατέργαστα· οἷον εἰ δέκα ὅμοιοι στρατιῶται νενικήκασι, πολλῷ δήπου πάντως, εἰ τεσσαράκοντα ἐκεῖνοι τυγχάνουσι. [a 33] καὶ ἃ χαριοῦνται τοῖς

11 ὡς V: οἷον τοῦ n 15 τί, superscripto compendio incerto (νος aut νῖ?), V 16 εἰ om. n 22 καὶ ἂν Arist. 23 ἐκεῖνο n 29 ψηφοφορεῖν n 29. 30 δυνατὰ γὰρ ὡς ῥᾴδια Arist. 31 οἱ om. Arist. 35 ὅμοιοι Vn Arist. YbZb cod. Monac. gr. 313: οἱ ὅμοιοι Arist. cet.

φίλοις, ἀγαθὰ ἐκεῖνα πάντως. ὧν χρῄζουσι. καὶ ἃ ἀπεχθήσονται τοῖς f. 10v ἐχθροῖς, ἤτοι ἀγαθά, ἅπερ εἰς ἀπέχθειαν καὶ μῖσος τῶν ἐχθρῶν καὶ ἄμυναν ἐπιδείξονται. [a 34] καὶ ὅσα ὁ σπουδαῖος πράττειν βούλεται καὶ ἐκεῖνοι, οὓς θαυμάζομεν. ἀγαθὰ τὸ τὰ δίκαια ποιεῖν, τὸ ἐπίστασθαι τὰ ὄντα, τὸ εὖ ποιεῖν, τὸ ἀληθές, τὸ ἐπιεικές, τὸ πονεῖν ἐν λόγοις. καὶ ἀγαθά, πρὸς ἃ εὐφυεῖς εἰσιν· ἔστι δὲ ὁ μὲν εἰς τὸ ῥητορεύειν δεξιός, ὁ δὲ εἰς τὸ στωμύλον καὶ ἀναισχυντεῖν. [a 35] καὶ πρὸς ἃ ἔμπειροι· οἷον εἰ πολλοῖς ἐτρίβη πράγμασί τις καὶ δίκαις ἐνετράφη καὶ δικασπολείοις, θᾶττον γενήσεται νομικὸς καὶ ἀγαθὸν ἐντεῦθεν ἐκείνῳ ἡ τῶν νόμων εἴδησις· ὥσπερ εἰ μετὰ ἰατρῶν ἀνήχθη τις καὶ νοσαζομένων καὶ θεραπευομένων, ἑτοίμως ἔχει πρὸς τὸ μαθεῖν τὰ τῆς ἰατρικῆς καὶ διὰ τοῦτο ἀγαθὸν ἐκείνῳ τὸ ἰατρεύειν. καὶ ἡ αἰτία· ῥᾷον γὰρ κατορθώσειν οἴονται ταῦτα, περὶ ἃ ἔμπειροί εἰσι. [a 36] καὶ ἃ μηδεὶς φαῦλος ἔχει, ἀγαθά· ἐπαινετὰ γάρ, οἷον τὸ σωφρονεῖν καὶ φιλοσοφεῖν. καὶ ἐκεῖνα ἀγαθά, ὧν ἐπιθυμήσας τις ἐπέτυχεν· οὐ γὰρ φαίνεται μόνον ἡδέα ταῦτα ἀλλὰ καὶ βελτίω. [a 38] καὶ ἔτι ἀγαθά, ἃ μάλιστα ἀποδέχεται ὁ καθ' ἕκαστα. πρὸς ἃ φιλοτοιοῦτός ἐστιν· οἷον εἰ φιλόνεικος ἔστι τις, πρόκειται δέ πῃ φιλονεικία καὶ πόλεμος, ἀγαθὸν ἐκείνῳ φαίνεται τὸ προκείμενον. εἰ δὲ φιλεῖ τὴν νίκην ἐν τῷ παίζειν ἢ πυκτεύειν, εἰ πρόκεινται ταῦτα τὰ ἐξ ὧν | ἡ νίκη, ἀσπάζεται αὐτά. f. 11r καὶ οἱ φιλότιμοι· εἰ τιμή τις ἐκ τοῦ λογογραφεῖν ἐπιγίνεται, τὸ λογογραφεῖν ἐπιτηδεύεται, ἵνα δι' ἐκείνου τιμὴν εὑρήσει. [b 3] περὶ μὲν οὖν ἀγαθοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος ἐκ τούτου δεῖ τοὺς τόπους καὶ τὰς πίστεις λαμβάνειν.

7. Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ πότερόν ἐστι μεῖζον τόδε ἀμφισβήτησίς ἐστι, ληπτέον τόπους, ἐξ ὧν τι κατασκευασθήσεται μέγα ἢ μικρόν, κακὸν ἢ ἀγαθόν· ἀμφιβάλλεται γάρ, πότερον μεῖζον τὸ εὐεργέτημα τὸ ποιῆσαι νίκην καὶ ἀριστεῦσαι ἢ τὸ ἁμάρτημα τὸ ἀνελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος. καὶ πότερον μεῖζον εὐεργέτημα τὸ διῶξαι τὸν τύραννον ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἢ τὸ ἀποκτεῖναι, καὶ ποῖον μεῖζον ἀδίκημα, τὸ κατασκάψαι τὴν πόλιν ἢ τὸ γεωργῆσαι. ῥητέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ καὶ μᾶλλον συμφέροντος. [b 7] ἔστω δὲ ὡς λῆμμά τι καὶ ἀξίωμα προϋποκείμενον, ὅτι ὑπερέχει τί τινος, ἡνίκα τοσοῦτόν ἐστιν, ὅσον ἐκεῖνο, καὶ ἔτι, ὡς ὁ δέκα ὑπερέχει τοῦ ἓξ τοσοῦτος ὢν καὶ ἔτι. ὑπερεχόμενον δὲ λεγέσθω τὸ ἐλαττούμενόν τινος καὶ ὑποβεβηκὸς καὶ ὑπερεχόμενον. [b 9] καὶ τὸ μεῖζον μὲν πρὸς τὸ ἔλαττον λέγεται, μέγα δὲ πρὸς τὸ μικρὸν καὶ

4 ἀγαθά· ὡς τὸ n 7 στωμύ^λ^ V 11 πρὸς τὸ om. n 12 κατορθιώσειν V 13 εἰσιν n 14 γὰρ μᾶλλον Arist. 16 κάλλιστα n φιλοτοιοῦτος V: φιλότιμός n (τοιοῦτοι Arist.) 17 φιλόνικός n (cf. φιλόνεικοι Arist. ABYb: φιλόνικοι Arist. cet.) δὲ τῇ φιλονεικίᾳ n 18 ἐκεῖνο n 19 πρόκειται n ὧν om. n 20 ὁ φιλότιμος n 21 εὑρήσῃ n οὖν Vn Arist. ACDE: om. Arist. cet. 22 τούτων Arist. 24 δὲ πολλάκις Arist. fort. τόδε ⟨ἢ τόδε⟩ 29. 30 καὶ — γεωργῆσαι om. n 30 καὶ τοῦ μᾶλλον Arist. 32 τί om. n τὸ post ἡνίκα add. n 34 ὑπερεχόμενον Vn: aut ἐνυπάρχον ex Aristotele scrib. aut περιεχόμενον ex p. 28,7

πολὺ πρὸς τὸ ὀλίγον, καθὼς ἔχουσι μεγέθους τὰ θεωρούμενα· εἰ μὲν f. 11r γὰρ ὑπερέχει τῷ μεγέθει, μέγα λέγεται, εἰ δὲ τοὐναντίον, μικρόν. τούτων ὑποτεθέντων, ἵνα δηλωθῇ, ποῖον τὸ μεῖζον καὶ ποῖον τὸ ἔλαττον — χρῄζομεν γὰρ αὐτοῦ τούτου τοῦ λήμματος διὰ τὸ εἰδέναι σε, ὅτι καὶ τὸ τέλος, οὗ χάριν τἆλλα πράττεται, κρεῖττον τῶν πρὸς τὸ τέλος φερόντων, εἰ περιέχει ἐκεῖνα (ὄντος μὲν γὰρ τέλους ἀνάγκη εἶναι κἀκεῖνα, οὐ μὴν ἐκείνων ὄντων ἔστι καὶ τέλος) καὶ πολὺ ὡσαύτως τὸ περιέχον, ὀλίγον δὲ τὸ περιεχόμενον καὶ ἐλαττούμενον —, [b 12] ἐπεὶ οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ἀγαθὸν δὲ λέγομεν τὸ αὐτὸ αὑτοῦ ἕνεκα ἤγουν τὸ τέλος, οἷον ὑποδείγματος χάριν ἡ ὑγεία· οὐ γὰρ ἄλλου χάριν αἱρετόν, ὡς τὸ γυμνάσιον· πολλοὶ γὰρ τῆς ὑγείας μὴ οὔσης οὐδὲ τὸ ζῆν ἐθέλουσιν. [b 14] καὶ ἀγαθόν, οὗ πάντ' ἐφίεται. ἢ τὸ εἶναι ἔχει καὶ ἡ ἡδονή· τοῦ γὰρ εἶναι πάντα καὶ τῆς ἡδονῆς τὰ αἰσθανόμενα ἐφίεται. καὶ ἀγαθά, ἃ ἕλοιτο νοῦν καὶ φρόνησιν λαβόντα τὰ ζῷα, ὡς τὸ θεωρεῖν ἐμφρόνως καὶ εἰδέναι τὰ ὄντα, τὰ ἄνω, τὰ κάτω, τὰ περὶ ἀνθρώπου, τὰ περὶ ζῴων καὶ τὰ λοιπὰ πολυωφελῆ καὶ ἀναγκαῖα ὄντα. [b 15] ἔστι δὲ ἀγαθὸν καὶ τὸ ποιητικόν, ὡς τὸ ἡδὺ ἡδονῆς καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ ὑγιεινὸν ὑγείας. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ φυλακτικόν, ὡς τὰ γυμνάσια ὑγείας φυλακτικά. [b 16] ἀγαθὸν δὲ καί, ᾧ ἕπεται τὰ ἀγαθά, ὥσπερ τὸ μανθάνειν ἀγαθόν· ἕπεται γὰρ αὐτῷ τὸ ἐπίστασθαι. καὶ τὸ ὑγιάζεσθαι καλόν· ἕπεται γὰρ αὐτῷ τὸ ἀπόνως ἔχειν. βούλεται οὖν ἐν τούτοις τοῦτο συναγαγεῖν καὶ εἰπεῖν, ὅτι μεῖζόν ἐστι τὸ μετὰ τοῦ τέλους ἔχον πλείονα ἀγαθὰ τοῦδε, οἷον εἰ ὑγεία τὸ τέλος, ἡ ῥώμη καὶ τὸ κάλλος καὶ ὁ πλοῦτος μετὰ τῆς ὑγείας τοῦ τέλους κρείττω καὶ μείζω τοῦ κάλλους καὶ τοῦ πλούτου μόνου· ὡς περιέχοντα γὰρ μείζω τῶν περιεχομένων εἰσίν. ἀπαρτίζεται δὲ τὸ νόημα εἰς τὸ [b 18] 'ἀνάγκη τὰ πλείω ἀγαθὰ μετὰ τοῦ τέλους κρείττω εἶναι τῶν ὀλίγων'. τὸ οὖν οὗ ἕνεκα τέλος· τέλος δέ, οὗ χάριν τὰ λοιπά· αὐτὸ δὲ ἀγαθόν. διὸ ἐκεῖνα οὕτως ὤφειλεν εἰπεῖν· αὐτὸ δὲ τελικώτατον τὸ παθὸν ἐκεῖνα δι' ἑαυτὸ τὰ πρὸς αὐτὸ φέροντα δι' αὐτό· τέλος γὰρ τὸ παθὸν ἐκεῖνα δι' ἑαυτό· αὐτὸ οὖν ἀγαθὸν τὸ πεπονθὸς ἐκεῖνα δι' ἑαυτό. φέρεται δὲ οὕτως ἡ γραφή· [b 17] οὗ ἕνεκα τἆλλα αὐτῷ· τὸ δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸ πεπονθὸς ταῦτα. καὶ ἴσως κάλλιον οὕτως· ἀγαθὸν γάρ, οὗ ἕνεκα τἆλλα αὐτῷ ἤγουν ἐν αὐτῷ, τὸ δὲ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ πεπονθὸς ἐκεῖνα· τοῦ γὰρ πεπονθέναι καὶ ὑπάρξαι ἐκεῖνα τὸ τέλος αἴτιον. εἰ δὴ ταῦτα

4 σε om. n   7 ὄντων om. n   9 τό τε αὐτὸ Arist.   11 ἐθέλουσι n   12 ἢ V: ὡς n: οἷον p. 21,3   ἔχειν n   ἡ om. n   13 ἕλοι τὸν νοῦν n   14 ὡς V: ὥσπερ n   18 τὸ Vn Arist. A: om. Arist. vulg.   τὰ om. n   22 εἰ V: om. n   22. 23 ὑγεία τὸ scripsi: ὑγείας Vn   27 οὗ prius om. n   τὸ τέλος ἐστίν Arist.   29 αὐτό V: ἑαυτό n   31 ἀγαθὸν, ὂν ex corr., V   27 et 32. 33 οὗ ἕνεκα τὰ ἄλλα, αὐτῷ (αὔτωι, τω corr., A: *ipsum* Tr.) δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸν (sic A man. pr., EZb; αὐτὸ A man. rec. et ceteri) ταῦτα πεπονθός Arist.   34 ὑπάξαι n   δὴ V: δὲ n

οὕτως ἔχει (πολλοῖς γὰρ καὶ σχοινοτενέσι ῥήμασι τὸ θεώρημα ἐμεστώσαμεν), f. 11r ἀνάγκη τὰ πλείω ἀγαθὰ συναριθμούμενα τῷ τέλει κρείττω εἶναι τῶν ὀλίγων. εἰκότως δὲ προσέθηκε τὸ συναριθμεῖσθαι τῷ τέλει τὰ συγκρινόμενα· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, εὑρεθήσεται τὰ πλείω χείρω τῶν ἐλαττόνων· καὶ γὰρ τὸ τέλος μεθ' ἑνὸς ἀγαθοῦ κρεῖττον τῶν πλειόνων μὴ τελῶν ὄντων, οἷον ἡ ὑγεία καὶ ἡ ῥώμη κρείττω τοῦ κάλλους καὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς εὐτεκνίας. πρῶτος οὖν τόπος τοῦ μεῖζον εἶναί τι ὅδε τὸ τὰ πλείω ἀγαθὰ εἶναι κρείττω τῶν ἐλαττόνων | μετὰ τοῦ τέλους. ἐπεὶ δ' εἴπομεν ἀρχῆθεν f. 11v ἐν τοῖς ὑποτεθεῖσι λήμμασιν, ὅτι καὶ μέγα ἔχομεν τὸ ὑπερέχον τοῦ μικροῦ, δεύτερος ἔστω τόπος οὗτος· [b 21] εἰ τὸ μέγιστον ἔν τισι πράγμασι θεωρούμενον ὑπερέχει τοῦ μεγίστου τοῦδε, καὶ αὐτὰ ἁπλῶς τὰ πράγματα ἐκείνων, οἷον εἰ ὁ μέγιστος ἀνὴρ ὑπερέχει τῆς μείζονος γυναικός, καὶ οἱ ἄνδρες ἁπλῶς τῶν γυναικῶν. καὶ ἀντιστρέψας αὖθις εἰπέ, εἰ ἁπλῶς τάδε τῶνδε κρείττω, καὶ τὰ μέγιστα τῶν μεγίστων κρείττω· εἰ γὰρ οἱ ἁπλῶς ἄνδρες κρείττονες τῶν ἁπλῶς γυναικῶν, καὶ οἱ μέγιστοι τῶν μεγίστων, καὶ εἰ οἱ ἄνθρακες τῶν μαργαριτῶν μείζους, καὶ ὁ μείζων ἄνθραξ τοῦ μείζονος μαργαρίτου μείζων, καὶ εἰ ὁ μείζων ῥήτωρ τοῦ μείζονος γραμματικοῦ καὶ νομικοῦ κρείττων, καὶ ὁ ἁπλῶς ῥήτωρ τοῦ ἁπλῶς γραμματικοῦ καὶ νομικοῦ κρείττων· πᾶς γὰρ ῥήτωρ καὶ γραμματικὸς κείσθω· ἡ ἀναλογία γὰρ οὕτως ἔχει 'εἰ τὰ ἁπλῶς τῶν ἁπλῶς, καὶ τὰ μείζω τῶν μειζόνων, καὶ εἰ τὰ μείζω τῶν μειζόνων κρείττω, καὶ τὰ ἁπλῶς τῶν ἁπλῶς κρείττω'. [b 27] καὶ ὅταν τόδε μὲν τῷδε ἕπηται, ἐκεῖνο δὲ μὴ τούτῳ ἕπηται, πάντως ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἡγούμενον καὶ συνεισφέρον ἕτερον ἀγαθόν, οὐ μὴν τὸ ἑπόμενον τὸ μὴ συνεισφέρον, οἷον ἡ ὑγεία συνεισφέρει τὸ ζῆν ἑπόμενον αὐτῇ καὶ τὴν ἐπιστήμην εἰσφέρει τὸ μεμαθηκέναι καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ζῷον· κρείττω ἄρα τὰ συνεισφέροντα· ἔνεισι γὰρ αὐτοῖς κἀκεῖνα. [b 29] λέγει δὲ τὰ ἑπόμενα ἢ ἅμα εἶναι τῷ συνεισφέροντι ἀγαθῷ, ὡς τὸ ζῆν τῇ ὑγείᾳ, ἢ ἐφεξῆς, ὡς ἡ ἐπιστήμη τῷ μανθάνειν ἐφεξῆς· εἰσφέρεται γὰρ τῷ μανθάνειν ὕστερον τὸ ἐπίστασθαι· ὃς μὲν γὰρ μανθάνει, ἐπίσταται, οὐ μήν, ὃς ἐπίσταται, μανθάνει· ἐπίσταται γὰρ καὶ αὐτοφυῶς, ὡς αἱ ψυχαὶ κατὰ Πλάτωνα ἀναμιμνησκόμεναι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ζητήσεως καὶ εὑρέσεως· οὐκ ἀντιστρέφει ἄρα. ὥστε ἐπὶ πλέον τὸ ἐπίστασθαι τοῦ μανθάνειν, κρεῖττον δὲ τὸ μανθάνειν κατά γε τὸν παρόντα τόπον. [b 30] ἕπεται δὲ καὶ τῇ δυνάμει τοῦ ῥητορεύειν τὸ λογογραφεῖν καὶ τῷ ἱεροσυλεῖν τὸ ἀποστερεῖν· ὥστε μεῖζον μὲν ἀγαθὸν τὸ ῥητορεύειν, κακὸν

---

5 ἡ om. n   8 δ' V: δὴ n   εἴπομεν] p. 28, 2   9 ὑποτεθεῖσιν n   λήμμασιν om. n   ἔχομεν Vn: fort. λέγομεν   10 τὸ V: καὶ n   13 ante εἰ littera erasa V   14 οἱ om. n   16 οἱ om. n   19 πᾶς V: παράδειγμα n   21 καὶ εἰ — μειζόνων om. n   22. 23 τούτῳ μὴ Arist.   24 μὴ V: μὲν n   ἡ om. n   25 τὴν om. n   27 ἢ V: ἃ n   τῷ συνεισφέροντι V: αὐτῷ συνεισφέρεται n   29 γὰρ V: δὲ n   31 κατὰ Πλάτωνα] Phaed. 72 E   32 ὥστε V: ὡς n   τὸ V: τοῦ n   34. 35 τοῦ ἱεροσυλεῖν n

δὲ τὸ ἱεροσυλεῖν, ἔλαττον δὲ καλὸν μὲν τὸ λογογραφεῖν, κακὸν δὲ τὸ ἀπο- f. 11v στερεῖν. ἐπιφέρει δὲ αἰτίαν τοῦ εἶναι μείζω τὰ ἡγούμενα καὶ συνεισφέροντα ἀγαθὰ τῶν ἑπομένων τὸ ἐνυπάρχειν αὐτῶν τὴν χρῆσιν τοῖς ἡγουμένοις· [b 30] εἰ γὰρ ὑγεία, καὶ ζωή· ἕπεται οὖν καὶ ἐνυπάρχει τὸ ζῆν τῇ ὑγείᾳ. ἐνταῦθα τοίνυν, ὁποῖον βούλει, δείκνυε ἀγαθόν, ποτὲ μὲν τὸ ἡγούμενον ἤγουν τὴν μάθησιν ὡς συνεισάγουσαν τὴν ἐπιστήμην, ἥτις ἐστὶ τὸ ἑπόμενον, ὁτὲ δὲ κρεῖττον ἀγαθὸν λέγε τὴν ἐπιστήμην ὡς τέλος ἐκείνης μὴ τέλους οὔσης, ἥτις ἐστὶν ἡ μάθησις. ἀδιάφορον οὖν, εἴτε τὸ ῥητορεύειν κρεῖττον, ᾧ ἕπεται τὸ λογογραφεῖν, εἴτε τὸ λογογραφεῖν κρεῖττον ὡς τέλος. τὸ δὲ τὴν ῥητορικὴν μανθάνειν οὐ μέγα ἀγαθόν, διότι μὴ τέλος. [b 33] καὶ τὰ ὑπερέχοντά τινος μείζονι μείζω, οἷον μείζων ἡ φρόνησις τοῦ πλούτου· διὰ τί; ὅτι ὑπερέχει μὲν καὶ ἡ φρόνησις τοῦ κάλλους, ὑπερέχει δὲ καὶ ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ ἐν μείζονι μέρει ὑπερέχει ἡ φρόνησις τοῦ κάλλους ἢ ὁ πλοῦτος· ἡ ἄρα φρόνησις κρείττων· τῶν δύο γὰρ ὑπερεχόντων τινὸς ἑνὸς ὑποκειμένου μᾶλλον ὑπερέχει τόδε τοῦδε. ὥστε μεῖζον τὸ ὑπερέχον μᾶλλον τοῦ ἐλαττόνως ὑπερέχοντος, ὥσπερ καὶ ὁ δέκα μείζων τοῦ ὀκτώ· ὑπερέχουσι γὰρ ἀμφότεροι τοῦ ἕξ, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ δέκα ὑπερέχει, ἧττον δὲ ὁ ὀκτώ. [b 35] καὶ τὰ τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ ποιητικὰ μείζω, ὡς ἡ τεκτονικὴ τῆς σκυτοτομικῆς μείζων· ἡ μὲν γὰρ τεκτονικὴ οἰκίαν, ἡ δὲ σκυτοτομικὴ ὑπόδημα, κρείττων δὲ ἡ οἰκία τοῦ ὑποδήματος καὶ ἡ τεκτονικὴ λοιπὸν τῆς σκυτοτομικῆς. καὶ ἡ δόσις τῆς λήψεως κρείττων· ἡ μὲν γὰρ τὸ εὖ ποιεῖν δρᾷ, ἡ δὲ τὸ εὖ πάσχειν, κρεῖττον δὲ τὸ εὖ ποιεῖν τοῦ εὖ πάσχειν, κρεῖττον ἄρα τὸ διδόναι τοῦ λαμβάνειν. [b 36] καὶ ἀντιστρόφως μεῖζόν ἐστιν, οὗ τὸ ποιητικὸν μεῖζον· μείζων γὰρ ἡ οἰκία τοῦ ὑποδήματος, διότι καὶ τὸ ποιητικὸν τῆς οἰκίας κρεῖττον τοῦ ποιητικοῦ τοῦ ὑποδήματος, ἐπειδὴ κρείττων ἡ οἰκοδομικὴ τῆς σκυτοτομικῆς. πάλιν ἑτέρῳ παραδείγματι· [b 37] τὸ ὑγιεινὸν κρεῖττον τοῦ ἡδέος· τὸ γὰρ ὑγιεινὸν μείζονος ἀγαθοῦ ποιητικόν, τῆς ὑγείας, τὸ δὲ ἡδὺ ἐλάττονος, τῆς ἡδονῆς· ὡς οὖν τὸ ποιητικὸν μείζονος μεῖζον τοῦ ποιητικοῦ τοῦ ἐλάττονος, οὕτω καὶ ἡ ὑγεία ἡ ἐκ τοῦ ὑγιεινοῦ κρείτ|των f. 12r τῆς ἡδονῆς καὶ μείζων τῆς ἐκ τοῦ ἡδέος. [1364a 1] καὶ τὸ αἱρετὸν δι' ἑαυτὸ καὶ καθ' αὑτὸ κρεῖττον τοῦ μὴ δι' ἑαυτὸ αἱρετοῦ, οἷον ἡ ἰσχὺς κρεῖττον τοῦ ὑγιεινοῦ· ἡ μὲν γὰρ ἰσχὺς δι' ἑαυτὸ διωκτόν, τὸ δὲ ὑγιεινὸν διὰ τὴν ὑγείαν, οὐ δι' ἑαυτό. [a 3] καὶ ἐὰν ᾖ τὸ μὲν ἀγαθὸν τέλος, τὸ δὲ πρὸς ἐκεῖνο φέρον, μεῖζον τὸ τέλος, οἷον τὸ εὖ ἔχειν κρεῖττον τοῦ γυμνάζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ γυμνάζεσθαι πρὸς ἐκεῖνο φέρει, τὸ δὲ εὖ ἔχειν τέλος καὶ οὐ δι' ἄλλο. καὶ ἡ ἐγκράτεια πρὸς τὴν σωφροσύνην ὁδός· ὥστε

---

6 συνάγουσαν n 7 ὁτὲ V: ποτὲ n 9 τὸ (post εἴτε) om. n τὸ post ὡς add. n 11 τινὸς Vn: τοῦ αὐτοῦ Arist. μείζονος n 15 fort. ἑνός τινος 20 exspectes οἰκίαν ⟨ποιεῖ⟩ ὑπόδημα V: ὑποδήματα n 32 αἱρετοῦ V: καὶ καθ' αὑτὸ n (ex Aristotele) 32. 33 κρείττων (ο superscr.) V: κρείττων n 34 τῆς ὑγείας V κἂν Arist.

κρείττων ἡ σωφροσύνη. [a 5] καὶ τὸ ἧττον προσδεόμενον θατέρου f. 12r κρεῖττον τοῦ προσδεομένου αὐτοῦ, οἷον ἡ γραμματικὴ κρείττων τῆς ῥητορικῆς· οὐ γὰρ προσδέεται αὐτῆς, ἡ μέντοι ῥητορικὴ δέεται αὐτῆς. πάλιν ἡ φιλοσοφία δέεται ἑτέρων, ῥητορικῆς φημι καὶ γραμματικῆς, ἡ μέντοι γραμματικὴ οὐκ αὐτῶν, καὶ ἐντεῦθεν κρείττων αὐτῶν ἡ γραμματικὴ ἐλαττόνων προσδεομένη ἢ ῥαόνων. [a 7] καὶ ὅταν τόδε μὲν ἄνευ τοῦδε μὴ ᾖ, οἷον κρείττων ἡ γεωργία τῆς σκυτοτομικῆς· γεωργὸς μὲν γὰρ ἄνευ ὑποδημάτων ζήσεται, σκυτοτόμος δὲ χωρὶς σίτου καὶ γεωργίας οὐδαμῶς. πάλιν κρείττων ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῆς βασιλείας· στρατιῶται μὲν γὰρ καὶ χωρὶς βασιλέως ἐπιζήσονται στρατεύοντες καὶ διατρεφόμενοι, βασιλεία δὲ χωρὶς στρατιωτῶν οὐδαμοῦ συστῇ. πάλιν φρόνησις ἀνδρίας· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις οὐ δέεται ἀνδρίας, ἀνδρία δὲ φρονήσεως ἀναγκαίως. καὶ ὥσπερ ὁ θεμέλιος κρείττων τοῦ ὀρόφου (ἄνευ γὰρ τούτου ἀδύνατον γενέσθαι ὄροφον· ὄροφος γὰρ ἀναγκαίως τούτου χρῄζει, οὐ μὴν ὁ θεμέλιος τοῦ ὀρόφου). ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γραμματικὴ ἧττον προσδέεται τῆς ῥητορικῆς, ῥητορικὴ μέντοι ἀναγκαίως χρῄζει τῆς γραμματικῆς· κρείττων οὖν ἡ γραμματική· αὐταρκεστέρα γὰρ ὡς μὴ δεομένη ἑτέρας. [a 10] κἂν ᾖ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή. ἐντεῦθεν κρείττων ἡ ἐγκράτεια τῆς σωφροσύνης· ἀρχὴ γὰρ ἡ ἐγκράτεια, οὐκ ἀρχὴ δὲ ἡ σωφροσύνη. καὶ ὁ φόβος ὁ στοιχειώδης κρείττων ἐν ἀρεταῖς ἀρχὴ ὤν. καὶ τὸ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς συλλαβὰς εἰδέναι τοῦ ψηφηφορεῖν κρεῖττον ὡς ἀρχή. κἂν ᾖ αἴτιον, τὸ δ' οὐκ αἴτιον. ἐντεῦθεν κρεῖττον τὸ ὑγιεινὸν τῆς ὑγείας ὡς ποιητικὸν αὐτῆς. [a 11] ἄνευ γὰρ αἰτίου καὶ ἀρχῆς ἀδύνατον εἶναι ἢ γενέσθαι τι. ὥστε αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια λόγον ἔχοντα τὸν ὧν οὐκ ἄνευ μείζω ἀγαθὰ τῶν ὑπ' αὐτά. [a 12] καὶ ἐν δυσὶν ἀρχαῖς τὸ ἀπὸ τῆς μείζονος ἀρχῆς μεῖζον. κείσθωσαν φρόνησις καὶ πλοῦτος ὡς ἀρχαί, εὐβουλία δὲ καὶ εὐεργεσία ὡς ἐξ αὐτῶν· ἐπειδὴ γοῦν μείζων ἡ φρόνησις τοῦ πλούτου, καὶ ἡ εὐβουλία μεῖζον ἀγαθὸν ἢ ἡ εὐεργεσία, εἴπερ ἡ εὐβουλία ἀπὸ μείζονος ἀρχῆς τῆς φρονήσεως πρόεισι. [a 13] καὶ δυοῖν αἰτίοιν τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος αἰτίου μεῖζον. τεθείσθω τὸ ὑγιεινὸν ὑγείας ποιητικόν, τὸ δὲ ἡδὺ ἡδονῆς, μεῖζον δὲ τὸ ὑγιεινὸν τοῦ ἡδέος, μείζων ἄρα καὶ ἡ ὑγεία τῆς ἡδονῆς· ἡ γὰρ ὑγεία τὸ αἰτιατὸν αἰτίου ὄντος τοῦ ὑγιεινοῦ ἐξ ἀνάγκης ὑπέρκειται τῆς ἡδονῆς, εἴπερ ἔστιν αὕτη αἰτιατὸν τοῦ ἡδέος, οὗπερ εὑρίσκομεν ἀσυγκρίτως τὸ ὑγιεινὸν ὑπερκείμενον. [a 14] καὶ ἀνάπαλιν δὲ δυοῖν ἀρχαῖν. ἐντεῦθεν βούλεται ἀντιστρόφως δεῖξαι ἀπὸ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ

---

5 ἡ om. n 11 διαφερόμενοι n 12 φρόνησις κρείττων ἀνδρείας n ἀνδρείας ἀνδρεία n
15 χρήσει n fort. γραμματικὴ ⟨κρείττων τῆς ῥητορικῆς· ἡ μὲν γὰρ γραμματικὴ⟩
21 ψηφοφορεῖν n 24 τι om. Arist. 25 ἔχουσι n μείζω — αὐτά om. n
26 ἐν δυσὶν ἀρχαῖς V: δυοῖν ἀρχαῖν n Arist. A: δυεῖν ἀρχαῖν Arist. BYb: δυοῖν ἀρχῶν Arist. cet. τὸ n Arist.: τὰ V 28 μεῖζον — εὐβουλία (29) om. n 31 ὑγείας — ὑγιεινὸν (32) bis n 32. 33 ἡ γὰρ V: εἰ γὰρ ἡ n 35 δὲ Vn Arist. C Tr.: δὴ Arist. cet. δυεῖν Arist. BYb: δυοῖν Vn Arist. cet. ἡ τοῦ μείζωνος ἀρχὴ μείζων ἀρχή post ἀρχαῖν add. n, cf. Arist.

αἰτιατοῦ πρός τι ἕτερον αἰτιατὸν καὶ τὸ αἴτιον τοῦ μείζονος αἰτιατοῦ ὑπερφέρον τοῦ ἐλάττονος αἰτιατοῦ αἰτίου· δύο γὰρ κειμένων αἰτιατῶν, εἰ τόδε μεῖζον τοῦδε, καὶ τὸ αἴτιον ἐκείνου τοῦ μείζονος ὑπερέξει τοῦ ἑτέρου αἰτίου, ὅπερ ἐστὶν ἐλάττονος αἴτιον. καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν ὁμοίως· εἰ γὰρ δύο πρόκεινται τελοῦντα ὑπό τινας ἀρχάς, ἔστι δὲ τόδε κρεῖττον τοῦδε, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ κρείττονος κρείττων ἐστὶ τῆς ἑτέρας ἀρχῆς τῆς ἐχούσης ὑφ' ἑαυτὴν ἔλαττον ἀγαθόν, ὡς ἐφ' ὧν εἴπομεν παραδειγμάτων, εἰ καὶ μὴ σῴζουσιν ἀκριβῶς. [a 15] δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἀμφοτέρως μεῖζόν ἐστι φαίνεσθαι. τοῦτο πρὸς τὸν ἄνω τόπον ἀποδοτέον, ἐν ᾧ ἐλέγομεν [a 10] κἂν ᾖ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή. ὁποτέρως γάρ, φησί, βούλει, τὸ προκείμενον μεῖζον δείκνυε, ποτὲ μὲν μείζω τὸν θεμέλιον καὶ τὴν γραμματικὴν τυχὸν κατασκεύαζε τοῦ ὀρόφου καὶ τῆς ῥητορικῆς (ἀρχαὶ γὰρ ἐκεῖνα, τὰ δὲ οὐκ ἀρχαί), ὁτὲ δὲ τὰ τέλη συλλογίζου μείζω τῶν ἀρχῶν εἶναι, εἴπερ ἐχρήζομεν ἐκείνων, τῶν τελῶν καταστοχαζόμενοι· τοῦτο βουλόμενος ἐπάγει [a 16] καὶ γὰρ εἰ ἀρχὴ τόδε ἤγουν ἡ γραμματική, τὸ δὲ μὴ ἀρχὴ ἤ|γουν ἡ ῥητορική, δόξει μεῖζον εἶναι τὸ τῆς ἀρχῆς ἤτοι ἡ γραμματική. [a 17] καὶ εἰ μὴ ἀρχὴ τόδε ἀλλὰ τέλος ὡς ἡ ῥητορική, τὸ δὲ ἀρχή, κρεῖττον τὸ τέλος ἤτοι κρείττων ἡ ῥητορικὴ τῆς γραμματικῆς· τὸ γὰρ τέλος μεῖζον καὶ οὐκ ἀρχή. [a 19] τούτων τῶν ἐφ' ἑκάτερα κατασκευῶν ἀντιστρόφως εἰσάγει τὸν Λεωδάμαντα μάρτυρα κατηγοροῦντα μὲν Καλλιστράτου, ἐπειδὴ ὑπέθετο τῷ Χαβρίᾳ καὶ συνεβούλευσεν ἀναιρεθῆναί τινα, καὶ μεῖζον εἶναι τὸ ἀδίκημα τούτου τοῦ βουλεύσαντος ἢ τὸ τοῦ πράξαντος διατεινόμενον (οὐ γὰρ ἂν ἐπράχθη τὸ τέλος, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ τῆς βουλῆς προηγήσατο), ὁτὲ δὲ τοῦ Χαβρίου μᾶλλον καταφερόμενον ὡς πράξαντος καὶ μεῖζον τοῦ βουλεύσαντος Καλλιστράτου ἔγκλημα τούτῳ προστρίβοντα ([a 22] οὐδὲ γὰρ ἂν γενέσθαι τὴν βουλὴν διετείνετο, εἰ μὴ ἦν ὁ πράξων). ὁρᾷς, ὅπως ἀμφοτέρωθεν ὁτὲ μὲν μείζω τὴν ἀρχὴν ὁτὲ δὲ τὸ τέλος κατασκευάσαι δυνάμεθα. σὺ δέ μοι ὁ συνετὸς ἀκροατὴς διελὼν ἀκριβῶς τὰ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ αἰτίου σημαινόμενα (πολλαχῶς γὰρ λέγεται) εὑρὲ καὶ τῶν λεγομένων τὰ παραδείγματα προσφυῆ καὶ κατάλληλα. [a 23] καὶ τὸ σπανιώτερον μεῖζόν ἐστι μᾶλλον τοῦ ἀφθόνου, ὡς ὁ χρυσὸς μᾶλλον τοῦ σιδήρου κρείττων ὢν διὰ τὸ εἶναι χαλεπωτέραν τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. ἄλλον δὲ τρόπον τὸ ἄφθονον μεῖζον τοῦ σπανίου διὰ τὴν χρῆσιν· τὸ γὰρ χρησιμώτατον κρεῖττον, ὅθεν καὶ τὸ "ἄριστον μὲν ὕδωρ" διὰ τὸ πολλάκις ἡμᾶς ἔχειν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. [a 28] καὶ ὅλως τὸ χαλεπώτερον μεῖζον τοῦ προχείρου καὶ ῥᾴονος, κάλλιον δὲ καὶ μεῖζον ὡς σπανιώ-

f. 12r … f. 12v

1 τοῦ n: τὸ V 5 δὲ om. n 9 μείζων n φαίνεσθαι V Arist. A marg. et Tr.: om. Arist. cet.: φαίνεται n 15 γὰρ V Arist. A Tr.: om. n Arist. cet. 16 alt. ἡ om. n 17 τῆς ἀρχῆς V: τε ἀρχὴ n 18 ἀλλὰ τὸ τέλος n ἤτοι — τέλος (19) om. n 19 μεῖζον καὶ V Arist.: καὶ μεῖζον n 23 τοῦ (post τούτου) om. n 24 μὴ V: μὴν n 26 οὐδὲ Vn: *neque* Arist. Tr.: οὐ Arist. cet. 35 κρεῖττον om. n ἄριστον κτλ.] Pind. Olymp. I 1

τερον· ἄλλον γὰρ τρόπον κρεῖττον τοῦ χαλεπωτέρου τὸ ῥᾷον ὡς f. 12v χρησιμώτερον. [a 30] καὶ ᾧ τὸ ἐναντίον μεῖζον, ὡς ἡ ὑγεία μεῖζον ἀγαθὸν ἢ ὁ πλοῦτος· ἡ γὰρ νόσος ἡ ἀντικειμένη τῇ ὑγείᾳ μεῖζον κακὸν ἢ ἡ πενία ἡ ἀντικειμένη τῷ πλούτῳ· μεῖζον οὖν ἀγαθὸν ἡ ὑγεία, ᾗ μεῖζον κακὸν ἀντίκειται. [a 31] καὶ οὗ ἡ στέρησις μείζων, ὡς ⟨εἰ⟩ ἡ φρόνησις μείζων τῆς ἀνδρίας, μᾶλλον χείρων ἡ στέρησις τῆς φρονήσεως ἢ τῆς ἀνδρίας· οὗ δὲ ἡ στέρησις μείζων, καὶ αὐτὸ μεῖζον. καὶ ἀρετὴ μὴ ἀρετῆς καὶ κακία μὴ κακίας μείζων· τὰ μὲν γὰρ τέλη, τὰ δὲ οὐ τέλη. οὐ τοῦτο λέγω, ὅτι ἡ ἀρετὴ μεῖζον καλὸν τῆς μὴ ἀρετῆς (τίνος γὰρ λόγου δεῖται τοῦτο καὶ ἀποδείξεως, ὅτι μείζων ἡ ἀρετὴ τῆς μὴ ἀρετῆς καὶ ἡ κακία μεῖζον κακὸν τῆς μὴ κακίας;), ἀλλ' ὅτι αἱ ἕξεις κρείττους τῶν διαθέσεων καὶ γενέσεων ἐν ἀγαθοῖς, ἐν δὲ φαύλοις χείρων ἡ ἕξις τῆς διαθέσεως· οἷον εἰ ὅδε μὲν γραμματικὴν ἕξιν ἔχει, ὁ δὲ γίνεται, καὶ εἰ ὁ μὲν ἕξιν ἀνδρίας ἔχει, ὁ δὲ οὔπω, κρείττων ὁ ἔχων τὴν ἕξιν τοῦ μὴ ἔχοντος μὲν κτωμένου δὲ καὶ γινομένου· καὶ ὁ ἐν κακοῖς τισιν ἕξιν ἔχων ἢ μέθης ἢ ἀκρασίας χείρων τοῦ μήπω τὴν ἕξιν λαβόντος ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα. μείζω δὲ ἁπλῶς τὰ τέλη τῶν ἀτελῶν ἐν μὲν ἀγαθοῖς ἀγαθά, ἐν δὲ φαύλοις φαῦλα· μεῖζον οὖν ἀγαθὸν ἡ ὑγεία τοῦ ὑγιάζεσθαι, ὥσπερ μεῖζον κακὸν τὸ ἤδη ὂν τοῦ μὴ τέλος λαβόντος· ὥστε ἡ νόσος χείρων καὶ μείζων τοῦ νοσάζεσθαι καὶ τῆς φερούσης εἰς νόσον διαθέσεως. τὰ μὲν οὖν τέλη ἐν ἀρεταῖς μείζω ἀγαθά, τὰ δὲ φαῦλα ἐν κακοῖς μείζω κακά, τὰ δὲ μὴ τέλη ἐλάττω μὲν ἐν ἀγαθοῖς ἀγαθά, ἐλάττω δὲ ἐν κακοῖς κακά. [a 33] καὶ ὧν τὰ ἔργα καλλίω ἢ αἰσχίω, μείζω αὐτά, ὡς ἡ ἀνδρία μείζων τῆς σωφροσύνης· τά γὰρ ἔργα ταύτης μείζω τῶν ἔργων τῆς σωφροσύνης· ὥσπερ μείζους κακίαι, ὧν κακιῶν τὰ ἔργα αἰσχίω, ὡς ἡ μοιχεία καὶ ἡ ἀσέλγεια καὶ ἡ ἀνδροφονία χείρονες τῆς κλοπῆς καὶ ἱεροσυλίας, ἤδη δέ που καὶ ἀσεβείας διὰ τὸ εἶναι τὰ ἔργα αὐτῶν αἰσχίω, ἐπειδή, [a 35] ὡς ἔχουσι τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν ἔργων, οὕτω καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβαίνοντα, καὶ ὡς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβαίνοντα καὶ γινόμενα, οὕτως ἔχουσι καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια. εἰ μὲν οὖν μείζονες αἱ ἀρχαί, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ εἰ τὰ ἐξ αὐτῶν, καὶ αἱ ἀρχαί· εἰ γὰρ κάλλιον τὸ ἔργον τῆσδε τῆς ἀρετῆς πρὸς ἑτέραν καὶ μεῖζον, καλλίων κἀκείνη καὶ μείζων, καὶ εἰ καλλίων ἡ ἀρετὴ αὕτη καὶ μείζων πρὸς ταύτην, καὶ τὰ ἔργα πάντως αὐτῆς καλλίω καὶ μείζω (ἀνδρίας γὰρ τὰ ἔργα καλλίω εἰσὶ πρὸς τὰ τῆς σωφροσύνης), καὶ εἰ τὰ αἴτια μείζω τῶνδε τῶν αἰτίων καὶ ἀγαθά, μείζω καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν καὶ ἀγαθά, ἐπειδή, εἰ τὸ ὑγιεινὸν μεῖζον τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ ὑγεία μείζων τῆς ἡδονῆς,

---

1 γὰρ Vn: δὲ Arist. τὸ ῥᾷον τοῦ χαλεπωτέρου Arist. 2 χρησιμώτ V: χρησιμώτατον n 3 ὁ om. n 5 εἰ n: om. V 6 et 7 ἀνδρείας n (per comp. V) 10 τίνος — ἀρετῆς (11) om. n 14 ἕξιν ἀνδρίας V: ἐξ ἄνδρας n κρείττων — γινομένου (15) om. n 24 ὡς V: οἷον n ἀνδρεία n (per comp. V) 26 ἀνδροφονεία n 29 alt. αὐτῶν V: αὐτοῦ n 30 καὶ τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀρχαὶ Arist. 31 αἱ om. n 34. 35 ἀνδρείας n (per comp. V) 35 αἴτια om. n 37 εἰ om. n

καὶ εἰ ὑγεία μείζων τῆς ἡδονῆς, καὶ τὸ αἴτιον πάντως (τὸ ὑγιεινὸν f.12v λέγω) μεῖζον τοῦ ἡδέος. [a 37] καὶ ὧν πραγμάτων αἱ ὑπεροχαὶ αἱρετώτεραι καὶ καλλίονες, καὶ αὐτὰ ἁπλῶς χωρὶς ὑπεροχῆς αἱρετώτερα καὶ καλλίω, ὡς ἐφ' ὧν παραδειγμάτων προτεθείκαμεν ἔστιν ἰδεῖν τοῦ ὁρᾶν f.13r καὶ ὀσφραίνεσθαι, καὶ ἀντιστρόφως, εἰ τὰ ἁπλῶς κρείττω, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ καλλίους· ἄνω μὲν γὰρ ἐκ τοῦ εἶναι τὰς ὑπεροχὰς βελτίους καὶ τὰ ἁπλῶς κρείττω ἐδεικνύομεν, νῦν δὲ ἐκ τοῦ τὰ ἁπλῶς κρείττω φαίνεσθαι κρείττονας τὰς ὑπεροχὰς συλλογιζόμεθα. [b 4] καὶ ὧν αἱ ἐπιθυμίαι καλλίους, ἐκεῖνα καλλίω· εἰ γὰρ ὁ σοφὸς μᾶλλον ἐπιθυμεῖ ἡσυχίας καὶ τοῦ ἀπερισπάστου ἢ τοῦ ἔχειν πλοῦτον, ὅς ἐστι πολλῶν περισπασμῶν αἴτιος, κρείττων ἂν εἴη πενία, ἧς ἡσυχία τὸ κάλλιστον, ἢ πλοῦτος, οὗ τὸ πολυμέριμνον καὶ πολυόχλητον ἴδιον· πάλιν τῷ φιλοχρημάτῳ μᾶλλον ἐπιθυμία χρημάτων ἢ δόξης, ὥστε παρ' ἐκείνῳ κρείττω τὰ χρήματα τῆς δόξης· ἡ ἐπιθυμία τῆς ὑγείας μᾶλλον πᾶσιν ἢ χρημάτων, κρείττων οὖν ἡ ὑγεία τῶν χρημάτων. καὶ ἀνάπαλιν, εἰ ἐκεῖνα βέλτιστα, ὧν μᾶλλον ἐπιθυμοῦμεν, καὶ αἱ τῶν τοιούτων καλλιόνων ἐπιθυμίαι μείζονες τῶν ἐπιθυμιῶν, ἃς ἔχομεν ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἀγαθοῖς. [b 7] καὶ ὧν αἱ ἐπιστῆμαι καλλίους καὶ σπουδαιότεραι, καὶ τὰ πράγματα καλλίω καὶ σπουδαιότερα· εἰ γὰρ ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη ἐπιστημῶν καὶ ὑπέρκειται, κρείττω ταύτης τὰ ἔργα καὶ τὰ πράγματα ἢ τὰ τῆς νομικῆς. [b 9] ὡς γὰρ ἔχει ἡ ἐπιστήμη, οὕτω καὶ τὸ ἐν ταύτῃ ἀληθές· ἔχει δὲ ἡ φιλοσοφία ἀποδεικτικῶς καὶ ἐξ ἀληθῶν καὶ πρώτων εὑρίσκει τὰ πράγματα· κρείττω οὖν τὰ ταύτης πράγματα τῶν τῆς νομικῆς, ἣ σοφιστική τίς ἐστιν ἐφ' ἑκάτερα βοηθοῦσα. σπουδαιότεραι δὲ ἁπλῶς αἱ λογικώτεραι τέχναι τῶν πρακτικῶν καὶ βαναύσων. τῶν οὖν σπουδαιοτέρων καὶ τὰ ἔργα κρείσσω. ἀναλόγως δὲ καὶ τοῦδε τοῦ σπουδαιοτέρου ἀνδρὸς ἡ ἐπιστήμη κρείττων τῶν ἐπιστημῶν ἐκείνων, ἃς ἔχουσιν οἱ μὴ σπουδαιότεροι· οἱ γὰρ σπουδαιότεροι τὰς κρείττους ἐκλέγονται ἐπιστήμας, οἱ δὲ ῥαθυμότεροι τὰς χείρονας. [b 11] καὶ ὃ κρίναιεν ἂν ἢ κεκρίκασιν οἱ φρόνιμοι, μεῖζόν ἐστι τοῦ παρὰ μὴ τοιούτων κριθέντος· καὶ ὃ οἱ πάντες κρίνουσι, μεῖζον ἐκείνου, ὅπερ οὐχ οἱ πάντες κρίνουσι· καὶ ὃ οἱ πολλοὶ κρίνουσι, μεῖζον ἐκείνου, ὅπερ οὐχ οἱ πολλοὶ κρίνουσι· καὶ ὅπερ οἱ πλείους ἔκριναν, μεῖζον τοῦ παρ' ὀλίγοις κριθέντος. πιθανοὶ δὲ οἱ τόποι καὶ εὐανάτρεπτοι. καὶ ὅπερ οἱ κράτιστοι ἔκριναν, ἀγαθὸν μεῖζον. [b 13] οἱ δὲ κρίνοντες ἢ ἁπλῶς κρίνουσιν ἤτοι ἐπιστήμονες ὄντες· ὁ μὲν γὰρ στρατηγὸς κρίνει τόδε κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ περὶ τὰ

1 καὶ εἰ—ἡδονῆς om. n 3 αὐτὰ scripsi: sub charta agglutinata τὰ cognoscitur V: ταῦτα n 6 ἄνω] p. 29,10 9 κἀκεῖνα n 13 ἐπιθυμία, ί ex εῖ corr., V 14 ἐπιθυμία, θυ in rasura, V 18 καὶ (post καλλίους) Vn: ἢ Arist. 21 ἔχει Vn Arist. AC: om. Arist. cet. 23 τὰ (post οὖν) om. n 29 κρίναιεν Vn: κρίνειεν Arist. BDEY[b]: κρίνειαν Arist. cet. 30 οἱ om. Arist. 33 fort. παρ' ὀλίγων πιθανοὶ—εὐανάτρεπτοι (34) fortasse aliunde irrepserunt (similia leguntur ad III 11 p. 1412b25) 34. 35 ἀγαθὸν ἢ μεῖζον Arist. 35 κρίναντες n

πολεμικὰ ἐμπειρίαν, ὁ δὲ ῥήτωρ κρίνει τόδε κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ ἐπιστήμην f. 13r καὶ γνῶσιν καὶ δύναμιν. [b 14] ἤγουν οὕτω κρίνουσιν ἢ κατὰ φρόνησιν ἤτοι ὅπερ κρίνουσί τινες πεπαιδευμένοι ὄντες περὶ πᾶν· εἰσὶ γάρ τινες ἐκ τῆς οἰκείας φρονήσεως οἷον γνώσεις τινὰς ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς καὶ γεωμετρικῶν θεωρημάτων καὶ φυσικῶν καὶ ἀστρονομικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ τῶν ἄλλων· οὗτοι δὲ καὶ δύνανται κρίνειν, εἰ ὅδε διαλέγεται καλῶς, ὅδε δὲ οὔ, καὶ εἰ ὅδε φυσικῶς ἀποδείκνυσιν ἄριστα τόδε ἢ μή, καὶ εἰ ῥήτωρ γενναῖος οὗτος, ὁ δὲ μή· οὗτοι λέγονται περὶ πᾶν πεπαιδευμένοι ὡς ἔχοντὲς οἷον πάντων ἀρχὰς καὶ ἀκούσματα, οὐ μέντοι ἀκριβῆ ἕξιν· ὁ γὰρ ἔχων ἀκριβῆ κατάληψιν ἐπιστήμων κυρίως λέγεται, οἱ μέντοι διαθέσεις τινὰς ἔχοντες καὶ μετρίαν γνῶσιν καὶ ἀρχάς τινας καὶ ἀκούσματα μόνον ἐν πᾶσι καὶ δυνάμενοι κρίνειν πεπαιδευμένοι καὶ κριταὶ λέγονται. μήποτε οὖν μᾶλλον τὸ ἁπλῶς λέγεται ἐπὶ τῶν περὶ πᾶν πεπαιδευμένων, τὸ δὲ κατὰ φρόνησιν ταὐτόν ἐστι τῷ κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον, ὅτι ἢ ἁπλῶς κρίνουσιν ὡς περὶ πᾶν πεπαιδευμένοι ἢ κατὰ τὴν οἰκείαν φρόνησιν ἤγουν κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς ἐπιστήμην, περὶ τὴν ῥητορικὴν τυχὸν ἢ γεωμετρικὴν ἢ φυσικὰ μαθήματα· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς λέγει "ἁπλῶς δὲ ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος", ἐν δὲ τῷ προοιμίῳ τῆς Περὶ ζῴων πραγματείας ὅλως πεπαιδευμένον καὶ κριτικὸν περὶ πάντων λέγει τὸν τοιοῦτον. ἀλλὰ καὶ ἐφεξῆς τοῦτο δηλῶν ἐπάγει [b 16] ὡς ἂν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φρόνησις εἴπῃ, ὡς τῆς ἐπιστήμης εἰς ταὐτόν ποτε τῇ φρονήσει συντρεχούσης. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, ἀγαθόν ἐστιν, ὅπερ οἱ οὕτως ἔχοντες κρίνουσιν ἢ ὡς ἐπιστήμονες ἢ ὡς πεπαιδευμένοι. [b 14] ἔστι δὲ φησὶ | τοῦτο τὸ λεγόμενον κοινότατον ἐπὶ πάντων τῶν f. 13v πραγμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἐπί τε γραμματικῶν κρεῖττον εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀρίστων καὶ ἐπὶ τῶν ῥητόρων τὸ λεγόμενον ὑπὸ Ἑρμογένους μᾶλλον ἢ τὸ ὑπὸ Μινουκιανοῦ, καὶ ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἰατρικῶν, λογικῶν, φυσικῶν. κοινότατος οὖν ὁ τόπος· ἐπὶ πᾶσι γάρ, εἴ τι πρᾶγμα κρίνουσιν οἱ ἄριστοι καὶ πεπαιδευμένοι, μέγα τοῦτο ἀγαθόν, οἷον εἰ λέγουσι πολεμῆσαι τῷ Φιλίππῳ ἢ τειχίσαι τὴν πόλιν καὶ ὀχυρῶσαι ἐν ναυσίν, ἢ εἰ λέγουσιν οἱ ἄριστοι ἰατροὶ καὶ οἱ πεπαιδευμένοι συμφέρειν τὸ μὴ τέμνεσθαι τὴν φλέβα τῶν ἐχόντων τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἀσθενές· εἰ κρίνουσιν οὖν τι πρᾶγμα, ἄριστόν ἐστιν· οἷον οἱ στρατηγικοὶ καὶ πολεμισταὶ πάλιν εἰ λέγουσι κάλλιον εἶναι τὸ μετὰ ἀσπίδων καὶ σπαθῶν πολεμῆσαι, καὶ εἰ τὸ ποσὸν τῶν ἀσπίδων καὶ τῶν σπαθῶν λέγουσι καὶ τὸ ποιόν, ὅτι ὁλόκυκλοι μὲν αἱ ἀσπίδες, δίστομοι δὲ αἱ σπάθαι, ἢ εἰ κρίνουσι μέν τι πρᾶγμα, οἷον ὅτι τριήρεις εἰς τὸν διὰ θαλάττης πόλεμον ἑτοιμασθήτωσαν. ποσὸν δέ, εἰ εἴπωσιν, ὅτι πεντήκοντα

---

2 ἢ εἰ κατὰ τὴν Arist. 4 ἐκ om. n οἰκίας n 10 οἱ V: οὐ n 13 κατὰ τὴν φρόνησιν Arist. 17 ἐν τοῖς Ἠθικοῖς] Eth. Nic. A 1 p. 1095a1 18. 19 ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς Περὶ ζῴων πραγματείας] De part. anim. A 1 p. 639a7 sq. 21 εἴποι Arist. 30 λέγει n 31 ὠχυρῶσαι n

ἥττωσαν αἱ τριήρεις, ποιὸν δὲ τὸ εἶναι τὰς τριήρεις τοιάσδε κατὰ τὸ f. 13v ἔμπρόσθιον, τοιάσδε δὲ κατὰ τὰ πλάγια καὶ κατὰ τὰ ὄπισθεν. λέγων δὲ τὴν αἰτίαν τοῦ διὰ τί ἐστιν ὁ τόπος κοινότατος καὶ οἷον ἐπεξηγούμενος τὸ [b 14] ἔστι δὲ κοινὸν τοῦτο καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐπιφέρει [b 16] ἀλλ' ἡμεῖς ἐπ' ἀγαθῶν τῶν μειζόνων ἐξελαβόμεθα τὸν τόπον· ὃ γὰρ κρίνουσιν οἱ ἄριστοι, μεῖζον ἀγαθόν. οὐδὲν δὲ καινὸν κοινὸν καὶ καθ' ὅλου τόπον ἐκλαμβάνειν καὶ ἐπὶ τῆς δείξεως τῶν μειζόνων ἀγαθῶν· [b 17] ὥρισται γὰρ φησὶν ἀγαθὸν ἐκεῖνο, ὃ εἰ λάβοιεν ἅπαντα τὰ ὄντα φρόνησιν ἕλοιτ' ἄν· ὥστε ὃ κρίνουσιν ἅπαντες, ἀγαθὸν κατ' ἐκείνην τὴν ὑποτεθεῖσαν ἀξίωσιν. [b 19] καὶ τὸ τοῖς βελτίοσιν ὑπάρχον κρεῖττον· εἰ γὰρ ὁ ἀνδρεῖος κρείττων τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ ἡ ἀνδρία τῆς ἰσχύος. προσέθηκε δὲ τὸ ἁπλῶς ἢ ᾗ βελτίους δηλῶν, ὅτι ἢ ἁπλῶς εἰσι κρείττους τινὲς καὶ βελτίους τῶνδε, ὡς οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν, ἢ ἁπλῶς μὲν οὔκ εἰσι βελτίους, διὰ τόδε δὲ βελτίους, ἤγουν διὰ ἀνδρίαν ἢ δικαιοσύνην τυχὸν ἢ φρόνησιν. τὸ ὑπάρχον οὖν τοῖς βελτίοσιν εἴτε ἁπλῶς εἴτε διά τι κρεῖττόν ἐστιν ἐκείνου, ὅπερ ὑπάρχει μέν τισιν, οὐχὶ βελτίοσι δέ. [b 21] καὶ ὃ ἕλοιτ' ἂν ὁ βελτίων ἁπλῶς, ἄριστον, οἷον ὅπερ ἀνὴρ ἕλοιτο, κρεῖττον ἢ ὃ ἡ γυνή, ἢ ὅπερ ἂν ἕλοιτο ὁ ἐν γραμματικῇ βελτίων ἢ ἐν ῥητορικῇ ἢ ἐν φιλοσοφίᾳ ἢ ὁ ἐν ἀρετῇ βελτίων ἢ ὁ ἐν φρονήσει, βέλτιον καὶ μεῖζον ἀγαθόν, οἷον τὸ ἀδικεῖσθαι κρεῖττον ἢ τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γάρ, τὸ ἀδικεῖσθαι λέγω, αἱρεῖται ὁ βελτίων, τὸ δὲ ὁ χείρων, τὸ ἀδικεῖν λέγω. [b 23] καὶ τὸ ἥδιον μᾶλλον κρεῖττον καὶ μεῖζον τοῦ ἧττον ἡδέος, οἷον ἡ μουσικὴ κρείττων τῆς γεωμετρίας· ἡ μὲν γὰρ μουσικὴ ἡδίων, ἡ δὲ ἧττον, καὶ τὸ γυμνάζεσθαι ἐν γυμνασίοις καὶ κυνηγεσίοις μεῖζον καλὸν ἢ τὸ ἀναπαύεσθαι ἐν ἑνὶ τόπῳ. [b 26] καὶ τὸ κάλλιον τοῦ ἧττον καλοῦ ὁμολογουμένως μεῖζον, ὡς φρόνησις εὐτεκνίας ἢ ἰσχὺς τοῦ κάλλους κρείττων. καὶ ὅσων αὐτοὶ ἑαυτοῖς βούλονταί τινες αἴτιον εἶναι ἢ φίλοις, ταῦτα μείζω ἀγαθά, ἤγουν καὶ ἐκεῖνά εἰσιν ἀγαθά, ὅσων βούλομαι ἐμαυτῷ γενέσθαι αἴτιος. ἀγαθὰ οὖν πάντως εἰσίν, ὧν βούλομαι ἐπιτυχῆ γενέσθαι με δι' ἑαυτοῦ ἢ τοῦ οἰκείου πόνου καὶ ὁπόσων τὸν φίλον μου τυχεῖν παρ' ἐμοῦ θέλω· ὅσων δὲ οὔτ' ἐμαυτὸν βούλομαι τυχεῖν οὔτε τὸν ἐμὸν φίλον, ταῦτα κακὰ μείζω. [b 30] καὶ τὰ πολυχρονιώτερα μείζω τῶν ὀλιγοχρονιωτέρων, οἷον ὡς ἐν παραδείγματι μεῖζον ἀγαθὸν τὸ ἔχειν ἀγροὺς καὶ κτήματα πολύκαρπα ἢ πλοῦτον διὰ χρημάτων εὐφθάρτων, ὑφασμάτων τυχὸν ἢ καὶ ἄλλων οὕτω ῥευστῶν. [b 31] καὶ τὰ βεβαιότερα τῶν

2 δὲ (ante κατὰ) om. n 4 τοῦτο κοινὸν Arist. 6 οὐδὲ καινὸν n fort. ⟨τὸν⟩ τόπον 8 ἀγαθὸν εἶναι Arist. (εἶναι om. Tr.) 8 ὄντα scripsi (cf. Stephan. ad hunc locum): ἔχοντα Vn: πράγματα Arist. 11 ἀνδρεία n (per comp. V) 12 προσέθηκε scripsi: προέθηκε Vn βελτίων, ἢ ἁπλῶς ἢ ᾗ βελτίων Arist. 14 ἀνδρείαν n (per comp. V) 18 fort. ⟨ἂν⟩ ἀνὴρ 20. 21 κρεῖττον ἢ τὸ Vn: μᾶλλον ἢ Arist. 21 τὸ (post γὰρ) om. n 24 ἥττων n 26 ὡς ἡ φρόνησις n 27 αὐτοῖς ἢ φίλοις βούλονται αἴτιον (sic plerique codices; αἴτιοι AC) εἶναι μᾶλλον Arist. 29 et 30 βούλομαι n: βούλονται V 32. 33 μείζω κακά Arist. 36 ἄλλων scripsi: ἄλλως Vn

ἀβεβαιοτέρων, οἷον τὸ ἔχειν ἕξιν τῆσδε τῆς ἐπιστήμης κρεῖττον ἢ τὸ f. 13v διάθεσιν καὶ ἀκούσματα μόνα ψιλὰ κεκτῆσθαι, καὶ τὸ λαβεῖν με δεσποτείαν πράγματός τινος ἤγουν ἀγροῦ ἢ βιβλίων μεῖζον ἀγαθὸν ἢ τὸ ἔχειν με χρῆσιν μόνην. διὰ τί δὲ μείζω τὰ πολυχρονιώτερα καὶ τὰ βεβαιότερα; [b 32] διότι ὑπερέχει τῶν πολυχρονιωτέρων ἡ χρῆσις (μᾶλλον γάρ, ὡς ἔφημεν, διαρκοῦσιν οἱ ἀγροὶ ἢ τὰ ὑφάσματα), τῶν δὲ βεβαιοτέρων ἡ χρῆσις τῇ βουλήσει παρέπεται, ἤγουν εἴ τις ἕξιν | ἔχει ῥητορικῆς, f. 14r ἔχει τῇ βουλήσει τὴν δύναμιν σύνδρομον καὶ ἅμα τῇ θελήσει τὴν χρῆσιν ἐφεπομένην καὶ λογογραφεῖ εὐθέως, οὐ μὴν τοιοῦτος ὁ διάθεσιν ἔχων. [b 34] καὶ ἐκ τῶν συστοίχων. εἰ τὸ ἀνδρείως τοῦ σωφρόνως μεῖζον καὶ βέλτιον, καὶ ἀνδρία σωφροσύνης κρείττων καὶ τὸ ἀνδρεῖον εἶναι τόνδε τοῦ σωφρονεῖν ἕτερον κάλλιον. [b 37] καὶ ὃ πάντες αἱροῦνται ὁμοῦ, κρεῖττον τοῦ πράγματος, ὅπερ οὐχ οἱ πάντες αἱροῦνται, οἷον τὸ φῶς ὁρᾶν κρεῖττον τοῦ τέκνα ἔχειν τυχὸν ἤ τινος ἄλλου, ὃ μὴ πάντες αἱροῦνται. [1365 a 1] ἀγαθὸν γάρ ἐστιν, οὗ πάντες ἐφίενται, μεῖζον δέ, οὗ μᾶλλον πάντες ἐφίενται· ὑγείας γὰρ μᾶλλον ἅπαντες ἢ χρημάτων ἐρῶσι. καὶ οἱ ἀμφισβητοῦντες. ἔτι μεῖζόν ἐστιν, ὅπερ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀμφισβητοῦντες πρότερον καὶ λέγοντες μὴ εἶναι ἀγαθὸν συνέθεντο ὕστερον, ὅτι ἀγαθόν ἐστιν· οἷον εἰ συνεβούλευον μεῖζον εἶναι ἀγαθὸν τὸ συμμαχῆσαι τοῖς Ὀλυνθίοις. Αἰσχίνης δὲ καί τινες ἄλλοι ἀντέλεγον ἐμοὶ συμβουλεύοντες, ὕστερον δὲ συνέθεντο καὶ αὐτοί, ὅτι κάλλιον τὸ συμμαχῆσαι Ὀλυνθίοις, πάντως μεῖζον ἐκεῖνο. [a 2] ἢ ὅπερ οἱ ἐχθροὶ αὐτοί φασιν ἀγαθὸν εἶναι, μεῖζον ἐκεῖνο, οἷον τὸ θεῖναι πεζικὸν οἷον φρούριόν τι καὶ πρόβλημα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσι καὶ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἀρίστην ἱππείαν οἱ Ἰσμαηλῖται ἐπαινοῦσιν. ἢ ὅπερ οἱ κρίνοντες εἴπωσι, μεῖζον· ὃ γὰρ οἱ κριταὶ εἴπωσιν ὡς κύριοι, ἀγαθόν. καὶ ὅπερ αὐτοὶ οἱ κρινόμενοι ἐροῦσιν ἀγαθὸν εἶναι, τοῦτο κάλλιον· ὃ γὰρ ἑαυτοῖς συμφέρειν νομίζουσι, τοῦτο ἐξελέξαντο. [a 3] τὸ μὲν γάρ, ὅπερ οἱ ἀμφισβητοῦντες καὶ οἱ ἐχθροὶ λέξουσιν εἶναι καλόν, τοιοῦτόν ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἰ πάντες συνέθεντο· τὸ δέ, ὅπερ οἱ κρίνοντες εἴπωσιν, ἀγαθόν ἐστι μεῖζον, διότι παρὰ τῶν κυρίων καὶ τῶν εἰδότων ἐλέχθη. [a 4] καὶ ὁτὲ μὲν οὗ πάντες μετέχουσι μεῖζον. οἷον τὸ παρρησίας μετέχειν ἐν δημοκρατίᾳ, ἧς (τῆς παρρησίας καὶ ἐλευθερίας) πάντες μεταλαμβάνουσιν· ἀτιμία γὰρ τὸ μὴ μετέχειν· ὁτὲ δὲ ἀγαθόν, οὗ μηδεὶς μετέχει, ὡς ἡ βασιλεία, ὁτὲ δὲ ἀγαθόν, οὗ μετέχουσιν ὀλίγοι, οἷον τιμή, ἧς μετέχουσιν ἐν ἀριστοκρατίᾳ οἱ ἄριστοι, κάλλιον δὲ ὡς σπανιώτερον. [a 6] καὶ τὰ ἐπαινετώτερα· καλλίω

1 ἀβεβαιοτέρων Vn Arist. A: *minus firmis* Arist. Tr.: μὴ βεβαιοτέρων Arist. cet. 5 χρῆσις τῶν μὲν τῷ χρόνῳ Arist. 6 γὰρ V: δὲ n 6. 7 βεβαιωτέρων V 8 ἔχει καὶ τῇ n 9 ὁ om. n 10 καὶ ὡς ἂν ἐκ Arist. σωφρόνως, εἶν supra ν del., V 11 ἀνδρεία n (per comp. V) 12 V in marg. man. I: ἀνάγνωθι τόπον κε΄ τοῦ β΄ βιβλίου τῶν τοπικῶν 15 γὰρ ἦν Arist. 16 ὥστε καὶ μεῖζον οὗ Arist. 17 καὶ ὃ οἱ Arist. 24 τι V: τε n 25 ἰσμαηλῖται V 29 κάλλιον n 30 ὡς ἂν Arist. 33 fort. παρρησίας ⟨καὶ ἐλευθερίας⟩ μετέχειν 37 ὡς V: ὃ n κάλλιον n

γάρ. τὰ τῇ πολιτείᾳ φησὶν ἐπαινετώτερα καλλίω. καὶ εἰ μὲν ὀρθῶς f. 14r ἔχει καὶ ἀδιαστρόφως ἡ πολιτεία καὶ οὐκ ἀσπάζεται τὸ πλεονεκτεῖν καὶ τὰ χρήματα, ἐπαινετὰ νομίζει τὰ κυρίως καλά, ἀρετήν, γνῶσιν, σοφίαν· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ὡς εἴπομεν, ἔχει, ἐπαινετώτερα νομίζει τὰ χείρονα, ὥσπερ νῦν τὴν νομικὴν διὰ τὸ τῆς πλεονεξίας νόσημα τιμῶσιν οἱ πολλοὶ καὶ οἴονται τῶν ἐπαινετῶν καὶ τιμίων αὐτήν. [a 7] καὶ ὧν αἱ τιμαὶ μείζους. πρόσθες τὸ 'ἐκεῖνα μείζω ἀγαθά'. οἷον τὸ ἀριστεύειν κρεῖττον ἢ τὸ τέκτονα εἶναι· ἡ τιμὴ γὰρ τῶν ἀριστέων κρείττων ἢ τῶν τεκτόνων. [a 8] καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους. συνεννόει πάλιν τὸ 'ἐκεῖνα μείζω ἀγαθά'· εἰ γὰρ χείρων καὶ μείζων ἡ ζημία τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ποδῶν, κρεῖττον ἀγαθὸν τὸ τῆς ὁράσεως ἢ τὸ βαδίζειν, καὶ εἰ τὸ ἀπολέσαι ὑγείαν μεῖζον τοῦ ἀπολέσαι χρήματα, μεῖζον ἀγαθὸν ἡ ὑγεία. [a 8] καὶ τὰ τῶν ὁμολογουμένων ἢ φαινομένων μεγάλων ἀγαθῶν μείζω καὶ αὐτά εἰσι μείζω πάντως καὶ κρείττω· οἷον φαινόμενον ἀγαθόν ἐστιν ἥδε ἡ ἀρχή, Κύπρου τυχὸν ἢ Φοινίκης, ἢ ὁμολογούμενον ἀγαθὸν τὸ ἄρξαι Ἀντιοχέων, ἀλλὰ τούτων κρεῖττον τὸ καίσαρα εἶναι τυχὸν ἢ βασιλέα· μείζω ἄρα τὰ καὶ τῶν ὁμολογουμένων ἀγαθῶν ἢ φαινομένων ὑπερκείμενα. [a 10] καὶ διαιρούμενα δὲ εἰς τὰ μέρη ταὐτὰ μείζω φαίνεται· οἷον εἰ λέγω 'δεῖ βοηθῆσαι τοῖς Ὀλυνθίοις', εἶτα διαίρεσιν ποιήσομαι τῶν αὐτοῦ μερῶν 'εἰ γὰρ βοηθήσαντες ἐκείνοις πολεμήσομεν Φιλίππῳ, ἔσται δόξα τῇ πόλει, λαμπρότης, ἐλευθερία, τὰ παρόντα ἀγαθὰ μενοῦσι, τὰ οὐκ ὄντα δὲ προσκτησόμεθα', οὕτω διαιρεθὲν τὸ ἀγαθὸν μεῖζον ἐφάνη, ὥσπερ μεῖζον κακὸν δείκνυται τὸ διαιρούμενον· ὥσπερ ὁ Δημοσθένης ἐποίησε θέλων ἀπελέγξαι μέγα τὸ τοῦ Αἰσχίνου τῆς παραπρεσβείας ἔγκλημα, καὶ ὅπως ὁ Φίλιππος πόλιν τινὰ τῶν Ἀθηναίων οὖσαν ἐπόρθησεν, οὕτω λέγει 'ἡνίκα γὰρ ἐπορευόμεθα εἰς Δελφούς, ἦν ὁρᾶν τὰ τείχη μὲν οὕτως ἔχοντα, ὡς διηγεῖται, τοὺς δὲ ἄνδρας ἐλεεινούς, αἰχμαλώτους, γύναια δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα καὶ πρεσβύτας οἰκτρούς'. [a 11] πλειόνων γὰρ ὑπερέχειν δοκεῖ τὸ διαιρούμενον, ὥσπερ καὶ ὁ ποιητὴς εἰσάγει τινὰ δεόμενον τῆς | γυναικὸς τοῦ Μελεάγρου, ἵνα πείσῃ τὸν ἄνδρα ἐξελθεῖν πρὸς τὸν πόλεμον. f. 14v δέεται δὲ τῆς γυναικὸς εἰς πειθὼ τοῦ ἀνδρὸς διηγήσασθαι τὰ μέρη τῆς ἁλώσεως, ἵνα μεῖζον κακὸν φανῇ ἡ ἅλωσις καὶ ἐντεῦθεν πεισθῇ ὁ Μελέαγρος διαναστῆναι πρὸς τὸν πόλεμον. Ὅμηρος ἐν τῷ ἰῶτα τῆς Ἰλιάδος εἰσάγει τὴν Κλεοπάτραν δεομένην τοῦ Μελεάγρου, ἵν' ἐξέλθῃ πρὸς τὸν πόλεμον. [a 16] καὶ τὸ συντιθέναι δὲ καὶ τὸ ἐποικοδομεῖν μέγα ποιεῖ φαίνεσθαι τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐποίει καὶ ὁ Ἐπίχαρμος. 'ἐφόνευσα τὸν τύραννον, οὐ μόνον δὲ τὸν τύραννον, ἀλλὰ καὶ τὸν τύραννον καὶ τὴν γυναῖκα, οὐδὲ τὸν τύραννον μόνον καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τὸν τύραννον, τὴν

3 τὰ (post νομίζει) om. n 7 ὡσαύτως post μείζους add. Arist. (om. Tr.) 16 τοσούτων n 18 τὰ αὐτὰ Arist. 20 πολεμήσωμεν n 23 Δημοσθένης] 19,65 26 εἰς om. n 29 ὁ ποιητής] Hom. I 590 sq. 32 πεισθεὶς n 33 διαστῆναι n (ἀναστῆναι Arist.) 35 δὲ Vn Arist. A Tr.: om. Arist. cet. τὸ om. Arist. 36 ἐφόνευσα κτλ.] vide infra ad II 24 p. 1401a34 38 οὐδὲ — γυναῖκα (p. 39,1) om. n verbis ἀλλὰ (34) — γυναῖκα (p. 39,1) linea subducta est (ut deleantur?) V

γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας' καὶ ἐφεξῆς τοὺς πέντε ἢ ἐξ τυχὸν μέχρι f. 14v τῶν τριάκοντα ἠρίθμει· τὸ συντιθέναι οὖν μέγα τὸ πρᾶγμα ἐποίει, ὥσπερ καὶ ἡ διαίρεσις. [a 17] ἡ σύνθεσις γὰρ ὑπεροχὴν δίδωσι τῷ πράγματι, ὥσπερ καὶ ὅτε λέγομεν 'εἰ πολεμήσομεν τῷ Φιλίππῳ, προσέσται τῇ πόλει κλέος, ἄδεια τοῖς πολίταις, φόβος τοῖς λοιποῖς ἐναντίοις, τῶν νῦν προσόντων ἀγαθῶν αὔξησις, τῶν κακῶν μείωσις· ἀλλὰ καὶ μεγάλα ἡμῖν ἀγαθὰ προσγενήσεται'. [a 19] ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον. ὡς εἴρηται ἄνωθεν καὶ τὸ σπανιώτερον μεῖζον ἀγαθόν, ποιήσουσιν αὐτὸ μέγα ἀγαθὸν οἱ καιροί, οἷον εἰ ἐν καιρῷ πολιορκίας ἢ ἀνελθών τις εἰς τὸ τεῖχος ἠρίστευσεν ἢ στρατόπεδον λαβὼν καὶ ῥήξας τὰς πύλας ἐνίκησε. καὶ αἱ ἡλικίαι μέγα τὸ πρᾶγμα κηρύττουσιν, εἰ παρ' ἡλικίαν τις ἠρίστευσεν, οἷον γέρων ἢ δεκαετής. [a 20] καὶ οἱ τόποι· εἰ γὰρ ἐν τῷ τόπῳ τις ἐκείνῳ, ἐν ᾧ σπάνις σίτου καθέστηκεν, εὐεργετήσει τις ἢ τὴν πόλιν ἢ τόνδε τὸν πολίτην σίτου ἀφθονίαν δούς, μέγα ἀγαθόν. καὶ οἱ χρόνοι μέγα τὸ πρᾶγμα ποιοῦσιν, οἷον εἰ πολλάκις εὐεργέτησε τὴν πόλιν ἀριστεύων καὶ ἐν χρόνοις πολλοῖς καὶ νῦν ἐν χρόνῳ ἀνάγκης καὶ πολιορκίας ἠρίστευσε. [a 21] καὶ αἱ δυνάμεις, εἰ μικρὰ δυνάμενός τις μεγάλα τὴν πόλιν ὠφέλησε καὶ μικρὰν στρατιῶτιν δύναμιν ἔχων πολλὰς πολεμίων χιλιάδας ἐτρέψατο. ταῦτα κατασκευάζων ἐπήγαγε τὸ εἰ γὰρ παρὰ τὴν δύναμιν τὴν οἰκείαν ἐποίησέ τις κατόρθωμα μόνος. ἐν πολλοῖς πολεμίοις τυχὸν περιπλακείς, ἢ σῖτον δέδωκε τῇ πόλει πολὺν εἰς διατροφὴν πλείονα τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, τοῦτο μέγα ἀγαθόν, οἷον δυνάμενος δοῦναι χιλιάδας δύο τέσσαρας δέδωκε. [a 22] καὶ εἰ παρ' ἡλικίαν ἐποίησέ τι δεκαετὴς ἀριστεύσας ἢ γέρων, μεῖζον τὸ κατόρθωμα. καὶ εἰ παρὰ τοὺς ὁμοίους ποιεῖ τι, μεῖζον τὸ κατόρθωμα, οἷον εἰ πάντες μὲν οἱ νέοι ἐξ Ἄργους εἰς Τεγέαν διὰ τριῶν ἡμερῶν βαδίζουσιν ἄλλος δὲ διὰ μιᾶς, μεῖζον τὸ ἀγαθόν. εἰ οὖν παρὰ τοὺς ὁμοίους ποιεῖ τι. ἢ οὕτως ἤγουν ἁπλῶς. ὡς τὸ πορεύεσθαι διὰ μιᾶς ἡμέρας τὸ διάστημα τῶν τριῶν ἡμερῶν, ἢ ἐνταῦθα ἤτοι ἐν τόπῳ δυσβάτῳ καὶ τραχεῖ καὶ ἀδιεξιτήτῳ πεπόρευται, ἢ τότε ἤγουν εἰ ἐν χρόνῳ χρειώδει ἀνάγκης κατεπειγούσης τὸ διάστημα ἤνυσε. καὶ ἐπ' ἄλλων ὁποίων βούλει παραδειγμάτων τὸν λόγον ἐξέταζε· πάντως ἀγαθὸν ἐκεῖνο μέγα καὶ μέγεθος ἕξει τὸ τοιοῦτον ὑπερέχον καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων. [a 24] τὸ δὲ καὶ τῶν ἐναντίων τί βούλεται τῷ Ἀριστοτέλει προσκείμενον; ἢ πάντως, ὅτι καὶ ἀντιστρόφως ἐκεῖνο μέγα κακὸν καὶ μέγεθος ἔχει ὑπερέχον τῶν ἀδίκων καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν φαύλων. ὅπερ οὔτε ἐν καιρῷ γέγονεν οὔτε ἐν χρόνῳ οὔτε ἐν ἡλικίᾳ οὔτε ἐν δυνάμει.

---

1 καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς n 3 γὰρ σύνθεσις Arist. δίδωσι Vn: *dat* Arist. Tr.: δείκνυσι Arist. cet. 5 λοιποῖς V: πολλοῖς n 8 ἄνωθεν] p. 32,36 τὸ om. Arist. 9 εἰ καὶ ἐν n 13 τις om. n fort. εὐεργέτησε 14 καὶ om. n 15 ποιοῦσι n 15. 16 τῇ πόλει n 20 οἰκίαν n μόνον n 21 πολέμοις n 22 ὁ post οἷον add. n 25 ὁμοίους Vn Arist. A Tr.: ἄλλους Arist. vulg. 30 καὶ δυσεξιτήτῳ n 32 γὰρ post πάντως add. n 33 *bonorum et pulchrorum* Arist. Tr.: καλῶν καὶ ἀγαθῶν Arist. cet.

οἷον τί λέγω; δύναμιν ἔχων εὖ ποιῆσαί τις οὐκ ἐποίησε, καιρὸν f. 14v ἔχων οὐκ ὠφέλησεν, ἡλικίας εὖ ἔχων οὐκ ἠρίστευσεν· ἢ ἔδρασε μέν τι, ἀνάξιον δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως καὶ τῆς ἡλικίας· μεῖζον οὖν τοῦτο κακόν. [a 24] τὸ δὲ ὅθεν καὶ τὸ ἐπίγραμμα τῷ ὀλυμπιονίκῃ παράδειγμά ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ ποιεῖ τις παρὰ τοὺς ὁμοίους, ὁποῖον καὶ τοῦτο συνέβη τῷ ὀλυμπιονίκῃ· φαίνεται γὰρ καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι νικήσας ἐκ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ ὀλυμπιονίκου· τί δὲ τὸ ἐπίγραμμα, ὁ ὀλυμπιονίκης εἰσάγεται λέγων ταῦτα

"πρόσθε μὲν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων τραχεῖαν ἄσιλλαν",

ἤτοι πρόσθεν ἔχων ἐν τοῖς ὤμοισιν τραχεῖαν ἄσιλλαν, τουτέστιν ἄγγος ἰχθύων τραχύ, ὃ καὶ σκάφην λέγουσιν,

"ἰχθῦς ἐκ τοῦ Ἄργους εἰς Τεγέαν ἔφερον"·

ἰσχυροῦ δὲ ἀνδρὸς καὶ ῥωμαλέου τὸ κατόρθωμα. τὸ δὲ ἐφεξῆς τὸ [a 28] καὶ ὁ Ἰφικράτης αὑτὸν ἐνεκωμίαζε λέγων ὁ μὲν φιλόσοφος διὰ τὸν ὀλυμπιονίκην εἶ|πεν, ὡς εἶναι τὸ δηλούμενον, ὅτι καὶ ὁ Ἰφικράτης ἐνεκω- f. 15r μίαζε τὸν ὀλυμπιονίκην λέγων, ἐξ οἵων εἰς οἷα μετέβαλλεν. ἕτερος δὲ λόγος ἀληθέστερος πείθει πάλιν ἕτερον ἐννοεῖν τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ὡς εἶναι καὶ αὐτὸ παράδειγμα εἰς τὸ παρὰ τοὺς ὁμοίους, ὅτι καὶ ὁ Ἰφικράτης αὑτὸν ἐνεκωμίαζε λέγων, ἐξ ὧν ὑπῆρξε ταῦτα, ἤγουν ἀπὸ κόπων καὶ ἱδρώτων πολλῶν ὑπῆρξε τοιοῦτος· φασὶ γάρ, ὅτι ὁ Ἰφικράτης δοκῶν εἶναι γονέων εὐτελῶν καὶ ἀσήμων υἱὸς (σκυτέα γὰρ ἔλεγον τὸν αὐτοῦ πατέρα τινές) ἐντεῦθεν κατεφρονεῖτο, ἡνίκα δὲ πολέμιον ἄνδρα συναρπάσας ζῶντα μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν ἑαυτοῦ τριήρη κατήνεγκε, τότε δόξαν ἐκαρπώσατο συγκρύπτουσαν τὸ δυσγενὲς καὶ περιφανὲς εὕρηκε τὸ κλέος. ὅτι δὲ οὐ μάτην ἐπερραψῴδησα ταῦτα οὐδ' ἀντιλέγω τοῖς τοῦ φιλοσόφου ῥήμασιν εἰκῇ, αὐτὸς ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης μαρτυρείτω τῷ λόγῳ λέγων ἐν τοῖς τόποις, οὓς τῷ πανηγυρικῷ παραδίδωσιν, οὕτω "τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ἐξ οἵων εἰς οἷα"· ἐφεξῆς δὲ τούτῳ τῷ ῥητῷ φησι "καὶ τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου

πρόσθε μὲν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων τραχεῖαν ἄσιλλαν".

ὁρᾷς, πῶς ἕτερον τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου καὶ ἕτερον τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ἐξ ὧν εἶπε "καὶ τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου" ὡς ἕτερον ὂν παρὰ τὸ τοῦ Ἰφικράτους. εἰ δέ τις ἐρεῖ, ὅτι φησὶν ὁ Ἰφικράτης 'νῦν δὲ κράτος φέρομαι ὀλυμπιονίκαις μετὰ πᾶσιν', ἀκούσεται, ὡς οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ τὸν τοιοῦτον ἐν Ὀλυμπίοις νικῆσαι· πολλοὶ γὰρ ἐκράτησαν τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα κατ' ἔτος ἀγωνιζόμενοι. [a 29] καὶ τὸ αὐτοφυὲς τοῦ ἐπικτήτου μεῖζον ἀγαθόν, ὥσπερ ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ῥητορικαῖς χάρισιν ἐκόσμουν τὸν λόγον καὶ λογοειδῶς ἀφηγοῦντο τὰ τῆς πολιτείας, μήπω τῆς ῥητορικῆς

---

9 πρόσθε κτλ.] Simonid. fr. 163 Bergk. 10 ὤμοισι, ἵν supra σ, V: ὤμοις n 12 ἐκ τοῦ Vn: ἐξ Arist. 14, 15, 19 ἐνεγκωμίαζε n 25 οὐ V: οὐδὲ n ἐπεραψῴδησα V 26 μαρτυρεῖ n 27 ἐν τοῖς τόποις] Art. rhet. A 9 p. 1367b17 οὓς τῷ V: οὕτω n παραδίδωσιν οὕτω V: παραδείγματι n καὶ om. Arist. 30 ἔχον n ἄσιλλαν om. Arist. p. 1367b17

τεχνωθείσης· αὐτοφυῶς οὖν παρ' ἐκείνοις ἡ ῥητορική. μεῖζον δὲ τὸ αὐτο- f. 15r φυὲς καὶ οἰκεῖον τοῦ ἐπικτήτου· χαλεπώτερον γάρ· [a 30] ὅθεν καί τις ποιητής φησιν "αὐτοδίδακτος δ' εἰμί". καὶ τὸ τοῦ μεγάλου μέγιστον μέρος. συνεπινόει δὲ τὸ 'μεῖζον ἀγαθόν'· οἷον μέγα μὲν ἡ πόλις, μέρος δὲ μέγα ταύτης ἡ νεότης· λέγει οὖν ὁ Περικλῆς 'ἡ νεότης ἐκ τῆς πόλεως ἀνῄρηται'· ἐπιτάφιον δὲ ἐποίει τῇ νεότητι τῆς πόλεως πεσούσῃ λέγων ταῦτα 'ἡ νεότης ἐκ τῆς πόλεως ἀνῄρηται, ὥσπερ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθείη'. [a 33] καὶ τὰ ἐν χρείᾳ μείζονι χρήσιμα μείζω, οἷον τὰ ἐν γήρᾳ καὶ νόσοις καλὰ μείζω ἀγαθά, οἷον ἡ εὐγηρία ἐν τῷ τέλει οὖσα τοῦ βίου καὶ ἐν χρείᾳ μείζονι κρατίστη, καὶ τὸ διδόναι τινὶ μεῖζον ἐν γήρει καὶ τυφλότητι, καὶ τὸ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὄντα τραφῆναι παρά τινος μεῖζον. καὶ τὸ ἐν κινδύνῳ μεγάλῳ βοηθηθῆναι μεῖζον ἢ τὸ ἐν ἐλάττονι. [a 34] καὶ δυοῖν τὸ ἐγγύτερον τοῦ τέλους· οἷον πρόκειται πλοῦτος καὶ ἀρετή, τέλος δὲ ἡ εὐδαιμονία. ἐγγύτερον δὲ ἡ ἀρετὴ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἢ ὁ πλοῦτος· κρείττων οὖν καὶ μείζων ἡ ἀρετὴ τοῦ πλούτου ὡς ἐγγυτέρα τῷ τέλει ἤγουν τῇ εὐδαιμονίᾳ. πολλάκις δὲ εἶπον, ὡς οὐκ ἀκριβολογούμεθα νῦν ἐν τοῖς παραδείγμασι. [a 35] καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἁπλῶς. οὕτω μὲν ὁ φιλόσοφος γράφεσθαι βούλεται τὸ ῥητόν· γράφεται δὲ καὶ οὕτως καὶ τὸ αὐτῷ ἢ ἁπλῶς. καὶ τὴν μὲν πρώτην γραφὴν οὕτως ὁ φιλόσοφος ἐξηγήσατο· καὶ τὸ αὐτό τε ὂν τέλος καὶ ἁπλῶς ἤγουν πρὸς ἄλλο τέλος ἀπονεῦον κρεῖττον καὶ μεῖζον τοῦ πρὸς ἄλλο μόνον συντελοῦντος καὶ μόνον πρὸς τέλος ἄγοντός τι, οὐ μὴν καὶ τέλους ὄντος, ὥσπερ ἡ μὲν στρατηγικὴ πρὸς τὴν νίκην ὡς τέλος τι ἀφορᾷ, ἡ δὲ νίκη τέλος οὖσα τῆς ἱππικῆς παρασκευῆς ἀφορᾷ καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν· οὐκ εὐδαίμων γὰρ κυρίως ὁ ἡττώμενος, ὡς ὁ Κροῖσος· ἡ μὲν οὖν νίκη καὶ τέλος καὶ πρὸς τέλος ἄγει κρεῖττον, ἡ δὲ ἱππικὴ ἁπλῶς πρὸς ἄλλο μόνον λυσιτελεῖ· μεῖζον οὖν τὸ αὐτὸ ὂν τέλος ἄλλου καὶ ἁπλῶς ἤτοι πρὸς ἄλλο λυσιτελοῦν καὶ φέρον πρὸς ἐκεῖνο ἢ τὸ μόνον πρὸς ἄλλο φέρον, ὁποῖον ἡ ἱππική. τῆς δὲ δευτέρας γραφῆς ἡ ἐξήγησις αὕτη· καὶ τὸ αὐτῷ λυσιτελοῦν καὶ χρησιμεῦον ἤτοι ἐμοὶ μεῖζον ἢ τὸ ἁπλῶς ἤγουν τὸ ἄλλοις τισὶ χρησιμεῦον, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον, ὅτι τὸ ἐμοὶ ὠφέλιμον μεῖζον τοῦ ὠφελίμου ἄλλοις | ἢ τὸ τινὶ ὠφέλιμον κρεῖττον τοῦ ἄλλοις ὠφελίμου· μεῖζον γὰρ τὸ αὐτὸν f. 15v ὠφελοῦν ἢ τὸ ἄλλους. [a 35] καὶ τὸ δυνατὸν τοῦ ἀδυνάτου μεῖζον. ὡς τὸ γενέσθαι με γραμματικὸν δυνατὸν μᾶλλον ἢ τὸ μαθεῖν με ἀστρονομίαν καὶ κατοπτρικὴν καὶ Χαλδαϊκὴν φιλοσοφίαν· κρεῖττον οὖν καὶ μεῖζον τὸ δυνατόν. [a 36] τὸ μὲν γὰρ αὐτῷ ἤγουν ἐπ' ἐμοὶ κεῖται, τὸ δὲ οὔ·

---

1 αὐτοφυὴς n 2 οἰκίον n 3 τις Vn: ὁ Arist. αὐτοδίδακτος κτλ.] Hom. χ 347 αὐτοδιδάσκαλός n δ' V Arist. A: om. n Arist. cet. 6 ἐπιτάφιον — ἀνῄρηται (7) om. n 7 τὸ ἔαρ Arist. A: καὶ τὸ ἔαρ Arist. vulg. 9 εὐγηρία V: εὐεργεσία n 11 γήρει V: γήρᾳ n 16 ὡς post τέλει ponit n 17. 18 καὶ τὸ αὐτῶι καὶ (ἡ superscr.) ἁπλῶς Arist. A: καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἁπλῶς Arist. vulg.: γρ. καὶ οὕτω· καὶ τὸ αὐτῷ ἢ ἁπλῶς Arist. C marg. man. 1 18 ὁ om. n 19 αὐτὸ ἢ n 20 τε V: τότε n 28 ὁποῖον ἡ V: ὡς ἅπασα n 29 αὐτὸ n 30 ἢ τὸ V: ἤτοι n

εἰ γὰρ ἀδύνατον, οὐκ ἐπ' ἐμοί· τὸ γὰρ πτερωθῆναί με τυχὸν ἢ τὸ ἀθάνατον γενέσθαι με ἐν σώματι ἀδύνατον· καίτοι μέγα ἡ ἀθανασία, ἀλλ' ἀδύνατον· κάλλιον οὖν ἐμοὶ τῆς ἀθανασίας τὸ ζῆσαι μέχρι ἐτῶν ἑβδομήκοντα. [a 36] καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ βίου ἀγαθὰ μείζω· τὸ γὰρ ἀναπαύεσθαι ἐν τῷ γήρει μᾶλλον καλὸν καὶ τὸ τιμᾶσθαι ἐν γήρᾳ ἐπαινετὸν μᾶλλον. τότε ἐπιδιωρθώσατο τὸν λόγον, ἐπεὶ ὁ θάνατος μᾶλλόν ἐστι τέλος, καὶ εἶπε [a 37] τέλη γὰρ μᾶλλόν εἰσι τὰ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου ἀγαθά. διὰ τοῦτο παραινοῦμεν πονεῖν ἐν νεότητι, διότι μεγάλα τὰ ἐν τῷ γήρᾳ καλά, ἅπερ εὑρίσκει ὁ πονῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς νεότητος. [a 37] καὶ τὰ πρὸς ἀλήθειαν τῶν πρὸς δόξαν μείζω, ὡς τὸ ὑγιαίνειν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθόν, τὸ δὲ οἰκίαν ἔχειν λαμπρὰν καὶ ἐφεπομένους καὶ προπομπεύοντας φαινόμενα καὶ πρὸς δόξαν· καὶ τῆς τιμῆς κρεῖττον τὸ ὁρᾶν· τὸ μὲν γὰρ πρὸς δόξαν ἤτοι φαινόμενον ἀγαθὸν οὐκ ἀληθές, τὸ δὲ ὁρᾶν ἀληθὲς ἀγαθὸν καὶ μεῖζον. διὰ τοῦτο καὶ τὸ εὖ ποιεῖν τοῦ δοκεῖν δίκαιον κρεῖττον· τὸ γὰρ πρὸς δόξαν καὶ οὐκ ἀληθὲς ἀγαθὸν διὰ τὸ φανῆναί τισι ποιοῦμεν. [b 1] ὅρος γὰρ τοῦ πρὸς δόξαν τὸ μὴ λαθεῖν· λανθάνων γάρ τις τὸν πολλῶν ὀφθαλμὸν οὐκ ἂν ἕλοιτο λαμπροφορεῖν καὶ χρυσῷ κοσμεῖν τὸν ἵππον, ἃ πρὸς δόξαν τείνει καὶ φαντασμόν. [b 2] ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ τόπου καὶ τὸ εὖ πάσχειν δόξειεν ἀληθέστερον εἶναι καὶ κρεῖττον τοῦ εὖ ποιεῖν· τὸ μὲν γὰρ εὖ ποιεῖν οὐκ ἂν λαθεῖν τις αἱρήσεται· τοιοῦτος δὲ τοῦ πρὸς δόξαν ὅρος· ὥστε τὸ εὖ ποιεῖν πρὸς δόξαν· τὸ δὲ πρὸς δόξαν οὐ μέγα ἀγαθόν. τὸ δὲ εὖ πάσχειν λανθάνειν αἱρεῖται· ὃ δὲ ἔχων τις λανθάνειν αἱρεῖται, μέγα ἀγαθόν· εὖ δὲ πάσχων βούλεται λανθάνειν· κρεῖττον οὖν τὸ εὖ πάσχειν ἔχον τὸν ὅρον τὸν πρὸς ἀλήθειαν ἀγαθόν. ἦσαν δὲ ταῦτα πρὸς ἀλήθειαν, ἅ, κἂν λανθάνωσιν, ἔχειν φιλεῖ τις, πρὸς δόξαν δέ, ἅπερ οὐ λανθάνεσθαι βούλεταί τις· τοιοῦτον δὲ τὸ εὖ ποιεῖν· κρεῖττον οὖν τὸ εὖ πάσχειν τοῦ εὖ ποιεῖν. [b 5] καὶ ὅσα εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν μᾶλλον βούλεται, 'μείζω ἀγαθά' συνεπινόει ἐκτός· τὸ γὰρ εἶναί τινα σοφὸν κρεῖττον ἢ τὸ δοκεῖν· μείζων οὖν ἡ οὖσα σοφία ἢ ἡ δοκοῦσα· πρὸς ἀλήθειαν γὰρ ἡ οὖσα μᾶλλόν ἐστι, πρὸς δόξαν δὲ ἡ δοκοῦσα. ἐλέγομεν δὲ ἐν τῷ ἀνωτέρω τόπῳ τὰ πρὸς ἀλήθειαν εἶναι κρείττω καὶ μείζω, τὰ δὲ πρὸς δόξαν ἐλάττω· καὶ μᾶλλον ἔχειν βούλεταί τις πλοῦτον ἢ δοκεῖν, εἰ καὶ τισὶ δοκεῖ τὸ ἀντίστροφον· καὶ τὸ ὑγιαίνειν μεῖζον ἐκ πάλιν τούτου τοῦ τόπου καὶ κρεῖττον δικαιοσύνης καὶ ἐλευθεριότητος καὶ μεγαλοπρεπείας· δοκεῖν μὲν γὰρ βούλεταί τις ἢ εἶναι ἐλευθέριος, καὶ δίκαιος δοκεῖν ἢ εἶναι, καὶ μεγαλοπρεπὴς δοκεῖν μᾶλλον ἢ εἶναι, ὑγιαίνειν δὲ δοκεῖν οὐ βούλεταί τις, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ὑγιὴς θέλει. [b 8] καὶ τὸ πρὸς τὰ πολλὰ χρησιμώτερον μεῖζον ἀγαθόν, ὡς αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐναργὲς παράδειγμα τίθησι τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑγείαν· ταῦτα γὰρ χρησι-

f. 15v

5 γήρει V: γήρᾳ n 7 εἰσι V: om. Arist.: εἰσι ἢ n 11 οἰκείαν V 13 τὸ post ἤτοι add. n 16 γὰρ Vn: δὲ Arist. 17 fort. ⟨τῶν⟩ πολλῶν 19 δόξειεν ἂν αἱρετώτερον εἶναι Arist. 20 λαθεῖν V: λαθῇ n 24 ἔχων V 28 μᾶλλον om. n Arist. βούλονται Arist. 31 ἐλέγομεν] p. 42,10 ἀνωτέρῳ n 33. 34 πάλιν ἐκ n 38 τὰ om. Arist.

μεύουσι πρὸς πλείω καὶ μέγιστα ἀγαθά, πρὸς τὸ ζῆν, πρὸς τὸ εὖ ζῆν, f. 15v πρὸς τὴν ἡδονήν, πρὸς τὸ πράττειν τὰ καλά. καὶ τὰ γυμνάσια καὶ κυνηγέσια πρὸς πολλὰ χρήσιμα, πρὸς ὑγείαν, πρὸς ἡδονήν, πρὸς ἀλυπίαν· κρείττω ἄρα καὶ μείζω. [b 11] καὶ τὸ ἀλυπότερον καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς, συνεπινόησον ὁμοίως 'μεῖζον ἀγαθὸν μᾶλλον τοῦ ἔχοντος τὸ ἀλυπότερον μόνον ἢ τὸ μεθ' ἡδονῆς μόνον', ὥσπερ ἡ ἐλευθεριότης καὶ τὸ ἄλυπον ἔχει καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια· ἡ δὲ ἀνδρία ἐν πολέμοις τὸ μεθ' ἡδονῆς οὐκ ἔχει· ἀγαπητὸν οὖν, εἰ καὶ τὸ ἀλύπως ἔχει καὶ τὸ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς. εἰ οὖν τὸ ἓν ἀγαθὸν μέγα πολλάκις, τὸ ἔχον δύο μεῖζον· ὅπερ οὖν ἔχει τὸ ἄλυπον καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς, μέγα ὡς ἔχον δύο ἀγαθά, ὁποῖα καὶ τὰ ἱππηλάσια καὶ γυμνάσια. ῥητέον δὲ καὶ τὰ τῶν πεπαιδευμένων παίγνια· παίζου|σι γὰρ οἱ πεπαιδευμένοι πολλάκις, ἵνα σπουδάζωσιν, ὅτι μηδὲ δεῖ συντονωτέρᾳ χρῆσθαι τῇ σπουδῇ ἀεί· κρείττων οὖν f. 16r ἡ ἐλευθεριότης τῆς ἐγκρατείας· ἡ δ' εὐφροσύνη καὶ ἡδονὴ τάχα διὰ τὸν παρόντα τόπον κρείττων ἔσται τῆς ἀρετῆς καὶ ὁ πλοῦτος τῆς πενίας· ὁ μὲν γὰρ τὸ μεθ' ἡδονῆς καὶ τὸ ἄλυπον ἔχει, ἡ δὲ οὐδέτερον· καὶ ἡ ἀλυπία δὲ ἀγαθόν, εἰ ἡ ἡδονὴ μέγα ἀγαθόν. [b 13] καὶ δυοῖν, ὃ τῷ αὐτῷ προστιθέμενον μεῖζον τὸ ὅλον ποιεῖ· εἰ γὰρ ἡ φρόνησις μεῖζον ποιεῖ προστιθεμένη τῇ ἰσχύι ἤπερ τὸ κάλλος, μείζων ἡ φρόνησις τοῦ κάλλους. [b 14] καὶ ἃ μὴ λανθάνει παρόντα ἢ ἃ λανθάνει. κρείττω φησὶν ἀγαθά, ἃ παρόντα οὐ λανθάνει, οἷον ἡ εὐτεκνία καὶ τὸ ἔχειν τέκνα ἀγαθὰ καὶ πολλὰ κρεῖττον ἢ τὸ ῥώμην ἔχειν· τὸ μὲν γὰρ ἔχειν τέκνα παρὸν οὐ λανθάνει, τὸ δὲ ῥώμην ἔχειν λανθάνει. καὶ τὸ ἐγκωμιάζειν ῥητορικῶς καὶ ἐπιστέλλειν κρεῖττον τοῦ μόνον ἔχειν τέχνην ῥητορικὴν καὶ ἕξιν, οὐ μὴν καὶ ἐνέργειαν· τὸ μὲν γὰρ λανθάνει, ἡ ἕξις φημὶ ἐνοῦσα, τὸ δέ, ἡ ἐνέργεια, οὐδαμοῦ. καὶ τὸ πλουτεῖν καὶ φαίνεσθαι μεῖζον τοῦ πλουτεῖν καὶ μὴ φαίνεσθαι· εἰ γὰρ δύο τινῶν ὄντων ὁ μὲν φαίνεται πλουτῶν, ὁ δὲ πλουτεῖ μέν, ἄπορος δὲ δοκεῖ, μᾶλλον ὑπερέχει ὁ τὸν πλοῦτον ἔχων φαινόμενον ἢ ὁ κρυπτόμενον· τὸ γὰρ φαινόμενον κρεῖττον τοῦ λανθάνοντος καὶ ἀφανοῦς. καὶ εἰ ὁ μὲν ἐπαγγέλλεται σοφὸς εἶναι, ὁ δὲ δεικνύει τὴν ἐνέργειαν, κρείττων ὁ ἐνεργῶν καὶ δεικνύων ἢ ὁ ἐπαγγελλόμενος. [b 16] καὶ τὸ ἀγαπητὸν τοῖς μὲν μόνον, τοῖς δὲ μετ' ἄλλων. κρεῖττόν φησι τὸ ἀγαπητόν, ὅταν ᾖ μοναδικόν, ἢ μετ' ἄλλων ἤγουν πεπληθυσμένον· ὡς γὰρ ὁ μονογενὴς παῖς ἀγαπᾶται πλέον ἢ ὁ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς θεωρούμενος, οὕτω καὶ πᾶν ἀγαθὸν μεμονωμένον παρ' ὃ μετ' ἄλλων ἀγαθῶν δεικνύμενον μεῖζον. [b 17] αὐτίκα εἴ τις κατά τινα περίστασιν ὀφθαλμὸν ἔχει ἕνα, μᾶλλον ἀσπάζεται αὐτὸν τῶν ἐχόντων δύο ὀφθαλμούς· διό, ἄν τις αὐτὸν τυφλώσῃ, ζημίαν μείζονα πεποίηκε, παρ' ὃ εἰ ἄλλου τινὸς δύο ἔχοντος τὸν ἕνα ἀφήρηκεν, ἐπειδὴ τούτῳ μόνος ὢν ὁ ὀφθαλμὸς μᾶλλον ἦν

1 τὸ (ante εὖ) om. n   ἀνδρεία n (per comp. V)   10 τὸ (ante μεθ') om. n
11 καὶ τὰ γυμνάσια n   12. 13 σπουδάζουσιν n   16 ἀλύπως ἔχει· ὁ δὲ n   17 ἡ om. n   32 τοῖς μὲν Vn Arist. C Tr.: καὶ τοῖς μὲν Arist. cet.   35 ἀγαθῶν V: ἀγαθὸν n   39 ἀφήρηκε n

ἀγαπητὸς καὶ ἀσπαστὸς ὁλοσχερῶς. καὶ εἰ ὁ μὲν δύο ἔχει ἀγρούς, ὁ δὲ f. 16r ἕνα, καὶ ὁ μὲν πολλοὺς θησαυρούς, ὁ δὲ ἕνα, κρεῖττον τὸ ἓν τῷ ἔχοντι τὸ ἕν, ὅταν τις ἔχῃ ὡς πένης ἕν τι ἀγαθόν, ἐφ' ᾧ πέποιθεν, ἤ τις ὢν ἐν στειρώσει πάλαι ὀψὲ πατὴρ ἑνὸς τέκνου γεγένηται. [b 19] ταῦτα μὲν οὖν εἰσιν, ἐξ ὧν ἄν τις προτρέπων καὶ ἀποτρέπων ἀποδείξῃ τι μέγα ἀγαθὸν εἶναι. εἰς ὃ προτρέπει, καὶ μέγα κακόν, ἀφ' οὗ ἀποτρέπει.

8. Μέγιστον δὲ πρὸς τὸ δύνασθαι καὶ πείθειν καὶ συμβουλεύειν τὸ εἰδέναι τὰς πολιτείας πάσας καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς συμβουλαῖς καὶ χρησιμώτατον τῷ συμβουλευτικῷ τὸ διελεῖν τὰ ἑκάστης ἤθη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα· ἄλλα γὰρ ἀριστοκρατίας ἔθη καὶ νόμιμα, ἄλλα δὲ δημοκρατίας καὶ ἕτερα συμφέροντα ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ ἄλλα ἄλλῃ. [b 25] πάντες μὲν γὰρ τῷ συμφέροντι πείθονται· συμφέρει δὲ τὸ σῷζον τὴν πολιτείαν. ἔτι δὲ ἐν τοῖς συμβουλεύουσι κυρία ἐστὶν ἡ τοῦ κυρίου ἀπόφασις· ὁ γὰρ ἄρχων ἑκάστης πολιτείας ἀποφαίνεται τήνδε μὲν εἶναι κυρίαν τὴν βουλήν, τήνδε δὲ μή. ἄλλος δὲ ἐν ἄλλῃ πολιτείᾳ ἄρχων καὶ ἄλλος ἐν ἄλλῃ, ἐν μὲν μοναρχίᾳ βασιλεὺς καὶ τύραννος, ἐν δὲ ἀριστοκρατίᾳ οἱ ἄριστοι κατὰ τὴν ὑπὸ νόμου κειμένην, ἐν δὲ δημοκρατίᾳ οἱ τῷ κλήρῳ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, ἐν ὀλιγαρχίᾳ δὲ οἱ ἀπὸ τιμημάτων· τὰ κύρια οὖν καὶ οἱ ἄρχοντες διῄρηνται κατὰ τὰς πολιτείας. [a 3] δεῖ τοίνυν καὶ τὸ συμφέρον τῇ πολιτείᾳ σκοπεῖν καὶ τὰ τέλη ἑκάστης καὶ τὰ τῶν ἀρχόντων ἔθη καὶ τὰ σῴζοντα ἐκείνους καὶ ἀφορᾶν ὡς εἰς σκοπόν τινα τὸν ἄρχοντα καὶ οὕτω ποιεῖσθαι τὰς συμβουλάς. δεῖ δὲ καὶ τῇ πολιτείᾳ συνεξομοιοῦν ἑαυτὸν τὸν συμβουλεύοντα· οἷον εἰ δημοκρατία ἐστίν, ὀφείλει λέγειν ὁ συμβουλεύων 'ἐγὼ ἑκάστου τῶν πολιτῶν κήδομαι καὶ ἐπ' ἴσης τιμῶ πάντας καὶ βούλομαι καὶ παραινῶ πάντας ἐλευθερίας μετέχειν'· εἰ δὲ βασιλεία ἐστί, δεῖ κατὰ τῶν βασιλειώντων ἀγανακτεῖν καὶ λέγειν ὡς 'ἀγαθὸν ἡ μοναρχία καὶ ἄφρονες οἱ ἐπανιστάμενοι καὶ δεῖ διδόναι δίκας αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τούτοις ἀξιοῦν αὐτοὺς ὀργῆς καὶ κολάσεως'· ἢ λέγει 'τίς οὐκ ἀγανακτεῖ κατ' αὐτῶν; τίς οὐ χαλεπαίνει;' ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, βουλὴ † κρίσις κυρία ἐστὶν ἐν ταῖς | συμβουλαῖς ἡ ἀπόφασις τοῦ ἄρχοντος. [b 27] τὰ δὲ κύρια διῄρηται κατὰ τὰς πολιτείας· τοσοῦτοι γὰρ οἱ ἄρχοντες, ὁπόσαι καὶ αἱ πολιτεῖαι. [b 29] εἰσὶ δὲ πολιτεῖαι τέσσαρες, δημοκρατία, ὀλιγαρχία, ἀριστοκρατία, μοναρχία, ὥστε καὶ τὸ κύριον καὶ τὸ κρῖνον ἐν συμβουλαῖς καὶ δίκαις (ἀλλὰ νῦν περὶ συμβουλῆς ἡμῖν πρόκειται) τούτων τι ἂν εἴη· εἰ γὰρ ἄρχων εἴη τῆς μοναρχίας, βασιλεύς, ἢ εἰ f. 16v

6 καὶ — ἀποτρέπει om. n 9 ἤθη Vn: ἤ^{ε}θη Arist. A: ἔθη Arist. cet. νόμικα n 13 πολιτείαν Vn Arist. A Tr.: πόλιν Arist. cet. μέν ἐστιν Arist. 14 ἀπόφανσις Arist. DEZbC man. alt.: ἀπόφασις Arist. cet. 17 οἱ ἄριστοι κατα superscr. V 21 ὡς om. n 26 βασιλειώντων V: βασιλειόντων n: exspecto βασιλεῖ ἐναντιουμένων, cf. p. 45,35 28 ἢ n: εἰ V 29 ἐλέγομεν] p. 44,14 fort. βουλὴ ⟨καὶ⟩ κρίσις 31 καὶ κατὰ Arist. EQZbYb man. pr.: καὶ om. Vn Arist. cet. καὶ post ἄρχοντες del. V 33 καὶ τὸ κύριον Vn: τὸ μὲν κύριον Arist. 35 τοῦτον n ἂν εἴη μόριον Arist. vulg.: ἐστιν ἂν εἴη μόριον, punctis ἐστιν del, Arist. A εἰ γὰρ n: ἢ γὰρ V

δημοκρατία ἐστὶν ἡ πολιτεία, ἔσται τὸ κύριον καὶ κρῖνον ἢ πάντες οἱ κλήρῳ f. 16v λαχόντες τὴν ἀρχὴν ἢ οὐχὶ πάντες ἀλλ' οἱ πλείους ἢ μόριον τούτων τὸ τρίτον τυχὸν ἢ τὸ τέταρτον οἱ τῆς συμβουλῆς ἀκούοντες καὶ κρίνοντες. [b 31] ἔστι δὲ δημοκρατία μέν, ἐν ᾗ κλήρῳ διανέμονται τὰς ἀρχάς· ἐπειδὴ γὰρ πάντες ἰσονομίαν ἔχουσι καὶ τῆς αὐτῆς ἐλευθερίας μετέχουσι, καὶ ἰσότιμοι διανέμονται τὰς ἀρχὰς ἐν τῷ κλήρῳ, ἵν' ὁποίου προδράμῃ τὸ λάχος, οὗτος ἄρξῃ εἰς τὰς τριήρεις τυχὸν ἢ εἰς στρατηγίαν ἢ εἰς ἑορτὴν ἕνα χρόνον· καὶ πάλιν ἐπετίθετο πᾶσι κλῆρος καὶ ὁ λαχὼν ἦρχεν ἐνιαυτόν· καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ τῆς ἀρχῆς διενέμετο ὑπὸ τοῦ λάχους ἑκάστοις. [b 33] ὀλιγαρχία δέ, ἐν ᾗ ἄρχουσιν οἱ ἀπὸ τιμημάτων ἤτοι οἱ πλουσιώτεροι. ἀριστοκρατία δέ, ἐν ᾗ ἄρχουσιν οἱ νόμῳ καὶ παιδείᾳ ἐντραφέντες καὶ ἐνεθισθέντες καὶ γένει καὶ βίῳ καὶ γνώσει τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες. [b 37] μοναρχία δέ ἐστιν, ἐν ᾗ εἷς ἁπάντων κύριος, ὡς τὸ ὄνομα τοῖς πολίταις δηλοῖ, καθ' ἃ καὶ αἱ ἄλλαι ὀνομάζονται καὶ ἔχουσιν. εἰ μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ἄρχει τις καὶ κατὰ τάξιν πρέπουσαν, βασιλεία, εἰ δὲ ἀόριστος καὶ ἄτακτος, τυραννίς. [1366a2] τὸ δὲ τέλος ἑκάστης πολιτείας οὐ δεῖ λανθάνειν· αἱροῦνται γὰρ πάντες τὸ φέρον πρὸς τὸ τέλος, καὶ εἰ συμβουλεύει τις τὸ φέρον πρὸς τὸ τέλος, ἀκούουσιν ἐκείνου. ἄλλα δὲ ἄλλῃ πολιτείᾳ τέλη· [a 4] τῆς μὲν γὰρ δημοκρατίας ἐλευθερία τέλος, ὀλιγαρχίας δὲ ὁ πλοῦτος, ἀριστοκρατίας δὲ τέλος παιδεία καὶ νόμοι, βασιλείας δὲ τὸ ἐννόμως ἐπιστατεῖν καὶ ὡς πατέρα ἄρχειν τὸν βασιλέα, [a 6] τυραννίδος δὲ τέλος φυλακή. πρὸς ταῦτα οὖν ἀποβλέπων ὁ συμβουλεύων ἀναλόγως τοῖς τέλεσιν ὑποτιθέσθω τὰ πρὸς τὸ τέλος ἑκάστης πολιτείας φέροντα· καὶ ὑποθετέον κατὰ τὰ ἑκάστης ἔθη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα καὶ αἱρετέον ἐκεῖνα, εἴπερ αἱροῦνται πάντες ἐκεῖνα, ὅσα πρὸς τέλος οἰκεῖον αὐτοῖς φέρουσιν· ἐπειδὴ τότε πείθεταί τις, ὅταν, ὃ λέγει ὁ συμβουλεύων, ἀναφέρῃ αὐτὸς ὁ ἀκροατὴς εἰς τέλος τὸ τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας. [a 8] ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον αἱ πίστεις γίνονται διὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ λόγου, βούλεται εἰπεῖν, ὅτι ὀφείλεις, ὦ συμβουλεύων, ἠθικὸν ἑαυτὸν ποιεῖν ἤτοι εὔνουν, ἀληθῆ, φιλόπολιν· ἀναγκαῖον μὲν γὰρ καὶ τὸ ἐνθυμηματικῶς καὶ ἀποδεικτικῶς κατασκευάζειν τὸ λεγόμενον. λυσιτελεῖ δὲ καὶ τὸ ποιὸν ἑαυτὸν ἀποδεικνύειν· εἰ γὰρ βασιλεία ἐστὶν ἡ πολιτεία, ἐπαινέτην τῆς μοναρχίας ἑαυτὸν φαῖνε καὶ ὑπεραποθνῄσκοντα τοῦ βασιλέως καὶ ἐχθρὸν τῶν ἐναντιουμένων αὐτῷ· καὶ πάλιν, εἰ δημοκρατία ἐστίν, ἑαυτὸν δείκνυε πάντας

---

4 μὲν πολιτεία ἐν Arist. 9 ἦρξεν n 10 μὲν post ᾗ add. n 13 ἐστὶν κατὰ τοὔνομα ἐν Arist. 14 κύριός ἐστιν Arist. τοῖς πολίταις V: τῆς πολιτείας n 15 κατὰ τάξιν τινά, in marg. κατ' ἀξίαν τινά, Arist. A 17 δὲ Vn Arist. Zb: δὴ Arist. cet. 18 τὰ πρὸς τὸ τέλος Arist. (*quod ad finem* Tr.) 20 τέλος ἐλευθερία Arist. ὁ om. Arist. 21 βασιλείας κτλ. desiderantur in Aristotelis codicibus 24 ὑποτιθέσθαι n τὰ — ὑποθετέον om. n 25. 26 καὶ αἱρετέον Vn: διαιρετέον Arist. 29 διὰ τοῦ Vn: δι' Arist. 30 ὦ συμβουλεύων V: ᾧ συμβουλεύεις n

ἐπ' ἴσης ἀγαπῶντα καὶ τιμῶντα ἕκαστον καὶ τὸν ἕνα πάντας νομίζοντα f. 16v καὶ τοὺς πάντας ἕνα. [a 8] ἐπειδὴ οὐ μόνον, φησίν, αἱ πίστεις γίνονται διὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ λόγου ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἠθικοῦ λόγου· συναρπάζεται γὰρ ὁ ἀκροατὴς τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος, εἰ φιλόπολιν οἴεται καὶ νομίζει μηδέποτε αὐτὸν συμβουλεῦσαι τὸ λυμαῖνον καὶ βλάπτον τὴν πολιτείαν ἐκ τοῦ εἶναι τοιοῦτον, ἀληθῆ, σώφρονα, δίκαιον, καὶ πιστεύει τῷ ποιόν τινα φαίνεσθαι αὐτόν. [a 11] τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν συμβουλεύοντα, ἂν φαίνηται ἀγαθὸς ἢ εὔνους ἢ ἄμφω. διὰ τοῦτο (ποῖον; τὸ ποιεῖν ἑαυτὸν ἠθικόν) δεῖ εἰδέναι τὰ ἤθη τῶν πολιτειῶν ἑκάστης· πρὸς γὰρ τὰ ἔθη καὶ νόμιμα ἑκάστης ἑαυτόν τινα ποιὸν κατασκευάσει συμβουλεύων. [a 13] τὸ γὰρ ἑκάστης ἔθος πιθανώτατον πρὸς ἑκάστην· ὥστε καὶ ὁ ἔχων τὸ ἔθος ἑκάστης καὶ ποιόν τινα ἑαυτὸν δεικνύων πιθανώτατος ἔσται. ταῦτα δὲ τὰ ἤθη ἑκάστης ληφθήσεται ἐκ τῶν αὐτῶν τῶν τελῶν ἑκάστης πολιτείας· τὰ μὲν γὰρ ἤθη τῆς προαιρέσεως, τῶν πρὸς τὸ τέλος δὲ ἡ προαίρεσις· τὰ ἤθη ἄρα τῶν πρὸς τὸ τέλος· ὁ οὖν ἔχων τὰ τέλη ἔχει καὶ τὰ πρὸς τὸ τέλος, τὰ ἤθη τῆς πολιτείας. συμπέρασμα δὲ καὶ τέλος ἐπιθεῖναι βουλόμενος ταῖς πίστεσι καὶ τοῖς τό|ποις, ἐξ ὧν ὁ συμβουλευτικὸς ὁρμώμενος παραινεῖ, λέγει f. 17r [a 21] ταῦτα τὰ ἐν τῷ τέλει ῥηθέντα ἠκριβῶσθαι μᾶλλον ἐν τῇ πραγματείᾳ τῶν Πολιτειῶν, ἐνταῦθα δὲ τοσοῦτον ῥηθῆναι περὶ αὐτῶν, ὅσον ἔδει.

9. Μετὰ δὲ ταῦτα, φησί, λέγωμεν περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ αἰσχροῦ καὶ καλοῦ· οὗτοι γὰρ σκοποὶ καὶ τέλη τοῖς πανηγυρίζουσι. [a 25] συμβήσεται δὲ λέγοντας ἡμᾶς τόπους καὶ πίστεις, ἐξ ὧν ὁ ἐπαινῶν καὶ ψέγων ἐπιχειρῶν φανεῖται, παραδοῦναι κἀκεῖνα, ἐξ ὧν ποιός τις φανήσεται ὁ ἐπαινῶν ἢ ψέγων· πόρισμα γὰρ οἷον κάλλιστον ἀκολουθήσει τὸ καὶ ποιὸν γενέσθαι τὸν πανηγυρίζοντα ἐκ τῶν πίστεων, ἐξ ὧν ἐγκωμιάζων ἐπιχειρήσει τόδε μὲν ἐπαινεῖν, τόδε δὲ ψέγειν· εἰ γὰρ ἐξαίρω τοῦδε τὰ κατορθώματα καὶ δεικνύω τυχὸν ἀνδρεῖον καὶ σώφρονα ἐκ τῶν τοιῶνδε λόγων καὶ πίστεων καὶ δίκαιον ἀπὸ λόγων ἀκριβῶν καὶ τεκμηρίων, ἃ χαρακτηρίζουσι τὸν δίκαιον, ἀνάγκη κἀμὲ δίκαιον ὑπολαμβάνεσθαι καὶ σώφρονα, ὅτι μηδ' ἔστιν εἰκὸς ἐκθειάζειν με πάνυ τεχνικῶς τάδε τῶν ἀγαθῶν, ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, μὴ εἰδέναι δέ, τίνα εἰσὶ τὰ ἐπαινούμενα καὶ ἐξαιρόμενα· ἐπεὶ οὔτε τὸ μέλι θαυμάσει τις, εἰ μὴ τῆς γλυκύτητος ἀπογεύσαιτο, οὔτε τὸ πῦρ ὡς θερμὸν καὶ ζῳογόνον ἐγκωμιάσει μὴ εἰδὼς ὅπερ ἐστίν, οὔτ' ἀρετῆς ἐπαινέτης ἔσται μὴ ζηλωτὴς ὢν αὐτῆς καὶ θερμὸς ἐραστής, οὔτε σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύνης ἐξᾶραι θελήσειεν, εἰ μὴ τὴν πεῖραν ἐξ ἔργων ἔχει, ποῖαι δή τινες καθεστήκασιν. εἰκότως δὲ τὸ ἠθικὸν καὶ ποιόν τινα φαίνεσθαι δευτέραν λέγει πίστιν· [a 27] πρώτη γὰρ ἡ διὰ

---

2 ἐπεὶ δὲ Arist. 3 (bis) διὰ τοῦ Vn: δι' Arist. 5 συμβουλεύεται n 8 ἀγαθὸς φαίνηται Arist. 10. 11 fort. ποιόν τινα 11 fort. ⟨ὁ⟩ συμβουλεύων τὸ μὲν γὰρ Arist. ἑκάστης Vn Arist. AC: ἑκάστου Arist. cet. ἦθος Arist. 11. 12 πιθανώτατον ἀνάγκη πρὸς ἑκάστην εἶναι Arist. 12 ὁ om. n 14 ἐκ Vn: διὰ Arist. 22 καλοῦ καὶ αἰσχροῦ Arist. (*turpi et honesto* Tr.) 23 δὲ Vn: *autem* Arist. Tr.: γὰρ Arist. cet. 27 μὲν τόδε n 31 ἐκθειάζεσθαι πάνυ n

τῶν πίστεων καὶ τῶν ἐνθυμημάτων ἀπόδειξις. [a 28] ἐπεὶ δὲ συμβαίνει f. 17r καὶ χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν. βούλεται εἰπεῖν, ὅτι ὁ μετὰ σπουδῆς καὶ πόθου ἐνδιαθέτου ἐπαινῶν τοῖς ἀληθέσι καὶ ὁμολογουμένοις χρώμενος φαίνεται καὶ ἀποδεικτικῶς οἷον καὶ πιθανῶς κατασκευάζει, ὁ δὲ χωρὶς σπουδῆς ἐπαινῶν τοῖς φαινομένοις πιθανοῖς καὶ ἐνδόξοις καὶ οὐκ ἀληθέσι πλέκει τὸν ἔπαινον, ἐπειδή, φησί, συμβαίνει καὶ χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν πολλάκις. ἔχεις δὲ καὶ τοῦ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν παράδειγμα τὸν μέγαν ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριον ἐπιτάφιον οἷον εἰς τὸν ἱεροφάντην καὶ μέγαν Βασίλειον πλέξαντα. ἐπαινεῖ δέ τις ἢ ἄνθρωπον ἢ θεὸν (ὑμνεῖν δὲ μᾶλλον δεῖ κυρίως λέγειν) ἢ ἄψυχα (τόπον, χρόνον, λιμένα) ἢ ζῷα ἄλογα, φυτά. [a 31] τὸν αὐτὸν τρόπον ληπτέον καὶ περὶ τούτων τὰς προτάσεις καὶ τοὺς τόπους * * προτάσεις. αἱ προτάσεις δὲ πάντως ἢ ἀληθεῖς ἢ φαινόμεναι. καὶ πρῶτον μὲν ὑποθετέον, τίνα εἰσίν, ἅπερ ὡς πίστεις καὶ ἐνθυμήματα ἕξει ὁ ἐγκωμιάζων, καὶ τίνα ὡς ἀρχετύπους εἰκόνας ὁρῶν ἐγκωμιάζειν ἐπιχειρεῖ· ὡς γὰρ τῷ συμβουλευτικῷ τέλος μὲν ἦν τὸ συμφέρον καὶ βλαβερόν (περὶ δὲ ὧν συνεβούλευε, πέντε τινὰ τὸν ἀριθμόν, πόρος χρημάτων, πόλεμος καὶ εἰρήνη, φυλακὴ χώρας, τὰ εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα καὶ τελευταῖον καὶ πέμπτον νομοθεσία· αἱ δὲ πίστεις, ἐξ ὧν προέτρεπε καὶ ἀπέτρεπεν, ἦσαν εὐδαιμονία καὶ τὰ μέρη ταύτης καὶ τὰ ἐναντία, εἶτα καὶ τόποι, ἐξ ὧν ἢ μέγα τι ἀγαθὸν δειχθήσεται ἢ μέγα κακόν), οὕτω δὴ κἀνταῦθα ἐπὶ τῶν πανηγυριζόντων τέλος μὲν τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, ὑποκείμενα δὲ πρὸς ἔπαινον καὶ ψόγον ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, αἰσθητικὰ καὶ ἀναίσθητα, λογικά τε καὶ ἄλογα, πίστεις δέ, ἐξ ὧν τόδε καλὸν ἀποδείξομεν καὶ ἐγκωμιάσομεν ἢ ψέξομεν, αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι· καὶ γὰρ τά, ἐξ ὧν τι ὡς φαῦλον καὶ αἰσχρὸν ψέξομεν, αἱ κακίαι εἰσίν. ἀρκτέον οὖν τούτων, ὧν καταστοχαζόμενος ὁ ἐγκωμιάζων ἐπαινεῖ ἢ ψέγει. ὡρίσθω δὲ πρῶτον, τί ἐστι τὸ καλόν, ὃ τέλος τῷ ἐγκωμιάζοντι, εἶτα θεωρητέον τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ μέρη αὐτῆς. εἰ δ' ἐρεῖ τις, ὅπως καὶ τῷ συμβουλεύοντί εἰσι πίστεις καὶ τόποι εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι καὶ τὰ μέρη αὐτῶν, καὶ τοῖς πανηγυρίζουσιν ὁμοίως σκοπὸς αἱ ἀρεταί, ἀκουέτω, ὅτι, ἅπερ ὑποτίθησί τις παραινῶν, ταῦτα καὶ ἐν ἐπαίνου μοίρᾳ παραλήψεται εὐφυῶς καὶ αὐτά, ἐξ ὧν ἐγκωμιάζει τις, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐρεῖ προϊών, καὶ τῷ συμβουλεύοντι λυσιτελεῖ· εἰ γὰρ συνεβούλευέ τις, ὅτι οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν, ἐπαινῶν εἰπὲ 'οὐκ | ἐφρόνει μέγα ὁ πρὸς ἔπαινον ἡμῖν προκείμενος'· καὶ ἐπὶ f. 17v τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐδὲν οὖν καινὸν καὶ τῷ συμβουλεύοντι καὶ ἀποτρέποντι καὶ προτρέποντι καὶ τῷ ἐπαινοῦντι καὶ ψέγοντι τὰς αὐτὰς εἶναι πίστεις καὶ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν τόπους καὶ οὐχ ἑτερόφυλα τὰ τῶν ἀπο-

7 δὲ om. n 11 fort. ⟨ἢ⟩ φυτά; cf. Aphthon. Progymn. II 36,1 Sp.: ἄλογα ζῷα καὶ πρὸς τούτοις φυτά ante τὸν II—III litt. eras. V 12 καὶ περὶ τούτων ληπτέον Arist. post τόπους quaedam evanuerunt V: ὅθεν αἱ supplet n 22 ὑποκείμενα V: προκείμενα n 23 αἰσθητικὰ V: αἰσθητὰ n 25 τὰ om. n 29 ὅπως Vn: fort. ὅτι, ὡς 32 μοιρίαις n 33 Ἀριστοτέλης ἐρεῖ προϊών] I 9 p. 1367b37
35 ἡμῖν V: ὑμῖν n 38 καὶ (ante οὐχ) om. n

δείξεων εἴδη· ἐκεῖ τε γὰρ εὐδαιμονίας ἔφεσιν ἔχειν πάντας λέγομεν καὶ διὰ f. 17v τοῦτο τὰ τῆς εὐδαιμονίας μέρη διείλομεν καὶ τεθεωρήκαμεν ἱκανῶς, ἐνταῦθά τε τὰ μὲν ἐπαινούμενα ὡς ἀρετῆς εὖ ἔχοντα ἐξαίροντες, τὰ δὲ ψεγόμενα ὡς εἰς ἄκρον κακίας ἐληλακότα δεικνύντες εἰκότως τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ταύτης μερῶν παραδώσομεν. [a 33] καλὸν οὖν ἐστιν, ὃ ἂν δι' αὑτὸ αἱρετὸν ὂν ἐπαινετόν ἐστι, καὶ ὃ ἀγαθὸν ὂν καὶ ἡδύ ἐστιν, ὅτι ἀγαθόν. εἰ δὲ τὸ καλὸν τοιοῦτον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀρετὴν καλὸν εἶναι· ἀγαθὸν γὰρ ὂν καὶ ἐπαινετόν ἐστι καὶ ἡδὺ ἡ ἀρετή, ὅτι καὶ ἀγαθόν· οὕτω μὲν οὖν ἡ ἀρετὴ καλόν, ἐπειδὴ δι' αὑτὸ αἱρετόν ἐστι καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐπαινετόν. [a 36] ἀρετὴ δὲ ἔστι μὲν δύναμις, ὡς δοκεῖ πᾶσι, ποριστικὴ ἀγαθῶν καὶ φυλακτικὴ καὶ δύναμις εὐεργετικὴ πολλῶν ἐπὶ μεγάλοις πράγμασι καὶ πάντων περὶ πάντα· εὐεργετικὴ γάρ ἐστι δύναμις οὐχὶ τινῶν μὲν τινῶν δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντων εὐεργέτις ἐστί, καὶ οὐχὶ περὶ τινὰ μὲν εὐεργετεῖ περὶ δὲ τινὰ οὔ, φθονοῦσα μεταδοῦναι τῶν αὐτῆς καλῶν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν εὐεργετεῖ. [b 1] μέρη δὲ αὐτῆς δικαιοσύνη, ἀνδρία, σωφροσύνη, μεγαλοπρέπεια, μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης, πραότης, φρόνησις, σοφία. ἀνάγκη δὲ μεγίστας εἶναι ἀρετὰς τὰς τοῖς ἄλλοις χρησιμωτάτας, ὁποία ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ ἀνδρία· ὁ μὲν γὰρ σώφρων ἑαυτῷ μόνῳ σώφρων καὶ ὁ ἐγκρατὴς καὶ πρᾶος ἑαυτῷ μόνῳ, ἡ δὲ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία κοινῇ τῇ πόλει χρήσιμα καὶ πολυωφελῆ ἀγαθά. ἐπάγει δέ, διὰ τί μεγίστη ἀρετὴ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία· διότι, φησίν, ὑπεθέμεθα ὅρον ἀρετῆς τὸ εἶναι αὐτὴν δύναμιν εὐεργετικὴν πολλῶν περὶ πάντα· τοιοῦτον δ' ἡ ἀνδρία καὶ ἡ δικαιοσύνη· μέγισται ἄρα. [b 4] ἐπεὶ δέ. ἔστι κάλλιον ἀντὶ τοῦ δέ κεῖσθαι τὸ γάρ, ἵν' ᾖ κατασκευαστικὸν τῶν ἄνω λεγομένων· ἐπεὶ γάρ ἐστιν ἡ ἀρετὴ δύναμις εὐεργετική, διὰ τοῦτο τοὺς δικαίους καὶ ἀνδρείους μάλιστα ἐπαινοῦμεν καὶ τιμῶμεν· ἡ μὲν γὰρ ἀνδρία ἐν πολέμῳ μεγάλα λυσιτελεῖ κοινῶς, ἡ δὲ δικαιοσύνη καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ χρησιμωτάτη. [b 7] εἶτα μεγίστη μετ' αὐτὰς ἡ ἐλευθεριότης· προΐενταί τε γὰρ τὰ ἑαυτῶν οἱ ἐλευθέριοι καὶ οὐκ ἀγωνίζονται περὶ τῶν χρημάτων. [b 9] ἔστι δὲ ἡ δικαιοσύνη, δι' ἣν τὰ ἑαυτῶν ἔχουσιν ἕκαστοι, ὡς νόμος προστάσσει, οἷον ἀπὸ εὐλόγων πόρων καὶ πόνων οἰκείων καὶ πατρῴου κλήρου, ἀδικία δέ, δι'

1 fort. ἐλέγομεν   2 διείλομεν] p. 16,19 sq.   3 μὲν superscr. V   5 μὲν οὖν Arist.   6 ἐπαινετὸν ᾖ ἢ ὃ ἂν ἀγαθὸν ὂν ἡδὺ ᾖ, ὅτι Arist.   7 δὲ τοῦτό ἐστι τὸ καλόν, ἀνάγκη τὴν Arist.   8 καὶ (post ὂν) om. Arist.   11 πᾶσι om. Arist.   12 ἐπὶ ex ἐπεὶ corr. V   16 αὐτῆς Vn: ἀρετῆς Arist.   16, 19, 21, 22, 24, 28 ἀνδρεία n (per comp. V)   23 ἀρετῆς V: αὐτῆς n   24 ἐπεὶ δὲ Vn: εἴπερ Arist.   25 κατασκευὴ n   27 τιμῶμεν Vn: τιμῶσιν (superscr. μεν) Arist. A: τιμῶσιν Arist. cet.   28 πολέμοις n   29 καὶ ἐν εἰρήνῃ, superscr. man. pr. πολέμῳ καὶ, Arist. A (cf. Tr.): πολέμῳ καὶ om. Arist. cet.   30 ἡ Vn Arist. A: om. Arist. vulg.   τε om. Arist.   31 ἀνταγωνίζονται Arist.   ἡ om. Arist.   ἔστι Vn Arist. vulg.: ἔστι, superscr. ἔτι, Arist. A: *adhuc* Arist. Tr.   μὲν ἀρετὴ ante δι' add. Arist.   32 αὑτῶν ἕκαστοι ἔχουσι καὶ ὡς ὁ νόμος Arist.

ἣν τὰ ἀλλότρια κατέχει τις, οὐχ ὡς ὁ νόμος κελεύει. [b 11] ἡ δὲ f. 17v ἀνδρία ἐστί, δι' ἣν ἐσμεν πρακτικοὶ τῶν καλῶν ἔργων ἐν τοῖς κινδύνοις. ἐν οἷς ὁ νόμος κελεύει τὸν ἀνδρεῖον τὴν οἰκείαν δεικνύειν ἐνέργειαν, ὑπὲρ ἐλευθερίας πατρίδος, ὑπὲρ εὐσεβείας πατροπαραδότου, ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων· ἐν τοῖς τοιούτοις προκινδυνεύσει ὁ ἀνδρεῖος. [b 13] ἀνδρεῖοι δὲ καὶ οἱ ὑπηρετικοὶ τῷ νόμῳ· εἶπε γὰρ καὶ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς εἶδος ἀνδρίας εἶναι τὸ προκινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τῶν συμφερόντων τῇ πόλει· ἀνδρεῖοι οὖν οἱ πεπαιδευμένοι πολῖται καὶ τὰ τοῦ νόμου φυλάττοντες καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες ὑπὲρ τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως διὰ τιμήν. [b 13] ἡ δὲ δειλία τἀναντία τούτων ἔχει. τὰ δὲ περὶ σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας καὶ ἐλευθεριότητος καὶ ἀνελευθεριότητος προχειρότατα, ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω δηλωθέντα· κατὰ σπουδὴν γὰρ τάχα τὰ καιριώτερα παρασημειούμεθα. [b 17] μεγαλοψυχία δέ ἐστιν ἀρετὴ ἐν ποιήσει μᾶλλον ἢ δόσει φαινομένη μεσότης· ἔστι γὰρ μεγάλων εὐεργετημάτων ποιητική, νίκης, λυτρώσεως αἰχμαλώτων, οἰκισμοῦ πόλεως, τιμῆς καὶ μόνης ἀξίως ὀρεγομένη, ναῶν, θεάτρων, οἰκιῶν, ἀγαλμάτων καὶ ἄλλων. [b 18] μικροψυχία δὲ τοὐναντίον. μεγαλοπρέπεια δὲ ἀρετὴ ἐν δόσει καὶ δαπανήμασι μᾶλλον· ἐν γὰρ ἑορταῖς καὶ συνεισφοραῖς καὶ στραταρχίαις καὶ τριηραρχίαις καὶ θεάτροις καὶ ταῖς ἄλλαις δόσεσίν ἐστι μεγέθους ποιητική. ὡς δὲ συγγενῶν οὐσῶν τῶν δύο τούτων ἀρετῶν καὶ σχεδὸν ὁμοίων ἐπιφέρει [b 19] μικροψυχία δὲ καὶ σμικροπρέπεια τοὐναντίον· | ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει, εἴτε ἡ σμικροψυχία ἀντί- f. 18r κειται τῇ μεγαλοπρεπείᾳ εἴτε ἡ σμικροπρέπεια· εἰ γὰρ ταὐτὰ σχεδὸν παρὰ μικρόν τι ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια, καὶ τὰ ἐναντία αὐταῖς ἔσται ταὐτὰ σχεδόν, καὶ οὐδὲν τὸ διάφορον, εἴτε ἡ σμικροψυχία ἀντίκειται τῇ μεγαλοπρεπείᾳ εἴτε ἡ σμικροπρέπεια. [b 20] φρόνησις δέ ἐστιν ἀρετὴ διανοίας, καθ' ἣν εὖ βουλεύεσθαι δύνανταί τινες περὶ ἀγαθῶν τῶν κυρίως ἢ κακῶν φαινομένων δὲ ἀγαθῶν ἢ κακῶν ὄντων καὶ φαινομένων κακῶν, ἐκείνῳ δὲ ὡς ἀγαθῶν διωκομένων ὡς τάχα λυσιτελούντων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν. ὡς ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν περὶ ἀρετῆς ἱκανῶς εἴρηται. [b 24] περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν· ἐξετάζων γὰρ εὑρήσεις καὶ τὰ ποιητικὰ τῆς ἀρετῆς ἀγαθά· τὸ γὰρ ἐνεθίζεσθαι τοῖς πόνοις τοῖς εἰς ἀρετὴν ἄγουσι καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα καλῶς † ἀγαθὸν καὶ τὸ ὑγιεινὸν τὸ ποιητικὸν τῆς ἀρετῆς ἀγαθόν. [b 27] καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καλά· τὰ γὰρ τῆς ἀνδρίας ἔργα, οἷον τρόπαια, νῖκαι, ἐλευθερία πόλεων, καλά· καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἔργα ἐπαινετά. [b 26] καὶ τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενα καλά· τοιαῦτα δὲ τά τε σημεῖα τῆς ἀρετῆς, οἷον τὸ βάδισμα, τὸ λέγειν εὐσχήμονα,

2 ἀνδρέια n (per comp. V) πρακτικοί εἰσι Arist. 3 ἐν οἷς Vn: καὶ ὡς Arist. 7 ἐν τοῖς Ἠθικοῖς] Eth. Nic. Γ 10 p. 1116a18 ἀνδρέιας n (per comp. V) 11 ἀκρασίας Vn: ἀκολασία Arist. (*incontinentia* Tr.: γρ. ἀκρασία A marg. man. pr.) 16 μονῆς ἀξίας n 17 τοὐναντίων ἡ μεγαλοπρέπεια n 22 μικροψυχία n 26 εἴτε scripsi: οὔτε Vn 27 δύνανται n Arist.: δύναται V τινες om. Arist. 28 ἢ (post κυρίως) Vn: καὶ Arist. 29 ἐκείνῳ V: ἐκείνων n 33 καὶ om. n 34 καὶ om. n 35 ἀνδρείας n (per comp. V)

τὸ αἰδεῖσθαι, τὸ μὴ καγχάζειν. [b 27] ἐπεὶ δὲ τά τε σημεῖα τῆς ἀρε- f. 18r τῆς καλά, ὡς ἡ ἐκτὸς σεμνότης τὴν ἐντὸς παραδηλοῖ κατάστασιν πολλάκις καὶ τὸ βάδισμα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἔργα, καλά, ὡς τὰ τρόπαια καὶ αἱ νῖκαι, καὶ τὰ πάθη ὁμοίως καλά, οἷον τὸ εὐφημεῖσθαι τὸν ἀνδρεῖον, τὸ τιμᾶσθαι τὸν ἐλευθέριον καὶ χαίρειν, τὸ τὸν δίκαιον ἥδεσθαι ἐπὶ τοῖς συναλλάγμασιν, ἀνάγκη ἐπὶ πάσης ἀρετῆς τὰ σημεῖα καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ πάθη ἄριστα εἶναι καὶ καλά. [b 30] καὶ τὰ δίκαια ἔργα ἀνάγκη εἶναι καλὰ καὶ τὰ δικαίως, οἷον τὸ κήδεσθαι τῶν υἱῶν τοὺς πατέρας καὶ τοὺς υἱοὺς τιμᾶν τοὺς γονεῖς. τὰ πάθη δὲ τῆς δικαιοσύνης μόνον οὐκ εἰσὶ καλά· καίτοι ἐπὶ πασῶν ἀρετῶν καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ πάθη ἐπαινετά, αὐτίκα ἐπὶ τῆς ἀνδρίας τὸ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀποθανεῖν ἄριστον καὶ τὸ σφαγῆναι πολεμοῦντα καλόν, ἐπὶ δὲ τῆς δικαιοσύνης τὸ δικαίως πάσχειν οὐκ ἐπαινετόν· τὸ γὰρ κολάζεσθαι δικαίως καὶ τὸ ζημιοῦσθαι χρήματα δικαίως καὶ τὸ ἀποθνῄσκειν δικαίως φευκτόν. [b 31] ἐν μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῇ δικαιοσύνῃ οὐκ ἀεὶ τὸ δικαίως καλόν· ἐπὶ γὰρ τῶν παθῶν οὐκ ἐπαινετὸν τὸ δικαίως, τὸ δὲ ἀδίκως παίεσθαι καὶ ἀποθνῄσκειν μᾶλλον καλόν· καὶ ἐπὶ τοῦ ζημιοῦσθαι αἰσχρὸν τὸ δικαίως παρ' ὃ τὸ ἀδίκως· τὸ γὰρ ἀδίκως ζημιοῦσθαι τὸν δίκαιον οὐ φευκτὸν τοσοῦτον, τὸ δὲ δικαίως ζημιοῦσθαι φαῦλον, ἐπειδὴ τοῦτο κλεπτῶν καὶ κακούργων ἐστί. τὸ δὲ [b 33] 'καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ὁμοίως' πρὸς τὰ ἄνω ἀποδοτέον, ὅτι τῶν ἄλλων ἀρετῶν καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰ πάθη καλά· τὸ γὰρ τῆς σωφροσύνης καλὸν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸ πάθος. [b 34] καὶ ἐφ' οἷς τὰ ἆθλα τιμή, καλά· ὡς ἡ ἀριστεία καὶ ἡ τυραννοκτονία καλόν, ἧς αἱ στῆλαι καὶ αἱ εἰκόνες. καὶ τὰ ἐφ' οἷς τιμὴ μεγάλη δίδοται, οἷον ἀξιώματος ὄγκος, παρ' ὃ χρήματα μεγάλα ἐκεῖνα, ὡς ἡ στρατηγία ἡ ἔντεχνος, ἀφ' ἧς Καῖσαρ ἐκεῖνος ὁ πρῶτος καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων γεγόνασι περιώνυμοι. [b 36] καὶ ὅσα μὴ αὐτοῦ ἕνεκα πράττει τις τῶν ἀρετῶν· ἃ γὰρ πράττει τις ἀνδρεῖος οὐχ ἑαυτοῦ ἕνεκα ἀλλὰ τῆς πόλεως, τῶν ἀρετῶν ἔργα. γράφεται δὲ καὶ τῶν αἱρετῶν. καὶ τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ ἤγουν τὰ πρὸς ἄλλων γινόμενα ὠφέλειαν καλά, οἷον τὰ τῆς ἐλευθεριότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀνδρίας, ὅσα τις ὑπὲρ πατρίδος ἐποίησε παριδὼν τὸ ἑαυτοῦ, καλά. [b 38] καὶ τὰ τῇ φύσει ἀγαθὰ καλά, ὡς τὸ τιμᾶν γονεῖς καὶ θεὸν καὶ ἀνδρία καὶ φρόνησις καὶ ῥώμη καὶ κάλλος τὸ φυσικόν, ἀλλὰ μὴ τὸ περίαπτον καὶ νόθον. καὶ ἃ μὴ αὐτῷ ἀγαθὰ ἀλλὰ ἄλλοις, καλά, οἷον τὸ ἀποκτεῖναι τύραννον

---

1 τε om. Arist. 3 τὰ om. n ὅσα ἐστὶ Vn Arist. C: ἅ ἐστιν Arist. A ex corr.: ὅσα εἰσιν Arist. cet. 8 δίκαια V: δίκης n καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ δικαίως ἔργα Arist. 11 ἀνδρείας n (per comp. V) 16 παίεσθαι V: πένεσθαι n 17 παρὰ τὸ n 20 ἄλλας δὲ Arist. 23 οἷς Vn Arist. CTr.: ὅσοις Arist. cet. καλά V Arist.: καλόν n 24 οἷς Vn: ὅσοις Arist. 28 ἀρετῶν Vn Arist. Zb: αἱρετῶν Arist. cet. 31 ἀνδρείας n (per comp. V) 31. 32 ὑπὲρ τῆς πατρίδος τις ἐποίησε Arist. (τις om. BCYb; ἐποίει τις EQ) 32 αὐτοῦ Arist. καλά scripsi: καλόν Vn 33. 34 ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν καὶ ῥώμην n 34 μὴ τὸ V: τὸ μὴ n

καὶ τὸ τρέφειν παῖδας τῶν γειτόνων καὶ τὸ ἐλεεῖν πτωχοὺς καὶ τὸ μὴ f. 18r τρυφᾶν ἐμὲ τυχὸν ἢ τὸν βασιλέα ἢ τὸν προϊστάμενον ἀρχῆς τινος ἀλλὰ τοὺς ὑπὸ χεῖρα. ἃ τοίνυν ἄλλοις ἀγαθά, καλά, ἃ δὲ αὑτῷ τῷ ἔχοντι, οὐ καλὰ τοσοῦτον. διὰ τί; [1367a1] αὑτοῦ γὰρ ἕνεκα τὰ τοιαῦτα ποιεῖ ὁ ἔχων καὶ οὐ τοσοῦτον καλά· οἷον τὸ μὲν ποιεῖν λέγω πενήτων οἰκίαν καλόν, τὸ δὲ ἑαυτοῦ οὐ τοσοῦτον καλόν. [a1] καὶ ὅσα τεθνεῶτι ἐνδέχεται ὑπάρχειν, μᾶλ|λον ἢ ζῶντι καλά, καὶ αἱ στῆλαι καὶ αἱ εἰκόνες καὶ οἱ τύμβοι καὶ τὰ f. 18v σεμνεῖα· τὸ γὰρ ἑαυτοῦ ἕνεκα τὰ χρειώδη ἔχει καὶ ζωτικὰ ἤτοι πρὸς τροφὴν χρειώδη· ταῦτα δὲ φθείρονται, οἷον τὸ δημοσίᾳ τρέφεσθαι καὶ τὰ σιτηρέσια· φθείρεται οὖν τὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα, τὸ δὲ ζῶντι καὶ θανόντι σῳζόμενον καλόν. [a3] καὶ ὅσα ἔργα τῶν ἄλλων ἕνεκα, καλά, οἷον τὸ νόμους τιθέναι τῇ πολιτείᾳ συμφέροντας καὶ ψηφίσματα, τὸ ἐν πόλεσιν ἐγείρειν ζωστῆρας τειχῶν καὶ προβολὰς στοῶν φυλακτικὰς τῆς χώρας ὑπὲρ τῶν πολιτῶν. καὶ ὅσαι εὐπραγίαι περὶ ἄλλους καὶ τοὺς εὖ ποιήσαντας, ἀλλὰ μὴ περὶ αὑτόν, καλαί· τὸ γὰρ εὖ ποιεῖν καὶ πράττειν ἄλλους καὶ τοὺς εὖ ποιήσαντας μέγα, τὸ δὲ ἑαυτὸν οὐ τοσοῦτον· φιλαυτία γὰρ τοῦτο. τὸ δὲ [a5] ʽδίκαιον γάρʼ δηλοῖ τὸ δίκαιον εἶναι ποιεῖν εὖ ἄλλους καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας. καὶ τὰ εὐεργετήματα τῶν ἄλλων καλά· οὐ γὰρ εἰς αὑτόν. καὶ τὰ ἐναντία ἢ ἐφ᾽ οἷς αἰσχύνονται καλά· εἰ γὰρ αἰσχρά εἰσιν, ἅπερ αἰσχύνονται καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες καὶ ποιοῦντες καὶ μέλλοντες ποιεῖν, καλά εἰσι τὰ ἐφ᾽ οἷς οὐκ αἰσχύνονται. τίθησι δὲ παράδειγμα τῶν ἐφ᾽ οἷς αἰσχύνεταί τις· [a8] πεποίηκε γὰρ ἡ Σαπφὼ λέγοντα τὸν Ἀλκαῖον

"θέλω τί τ᾽ εἰπεῖν, ἀλλά με κωλύει αἰδώς".
"αἴθ᾽ ἦκες ἐς ἐσθλῶν ἵμερον",

ἤτοι αἴθε ἦλθες ἐς ἵμερον τῶν ἀγαθῶν. εἶτα πάλιν ἕτερον ἔπος

"καὶ μὴ τί τ᾽ εἰπεῖν γλῶσσ᾽ ἐκύκα κακόν,
αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματα,
ἀλλ᾽ ἔλεγες περὶ ὧ δικαίω".

τινὲς δὲ οὕτω λέγουσιν ʽαἴδ᾽ ἦκες. ἐὰν δ᾽ ἦκες ἐς ἐσθλῶν ἵμερον καὶ μὴ ἐκύκα γλῶσσά σού τι κακὸν εἰπεῖν, οὐκ ἂν εἶχέ σου τὰ ὄμματα αἰδώςʼ. [a15] καὶ περὶ ὧν ἀγωνιῶσι μὴ φοβούμενοι, ἐκεῖνα καλά, οἷον εἰ διαλέγεταί τις καὶ ἀγωνιᾷ, ἵνα μὴ ἡττηθῇ, ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ δι᾽ ὃ ἡ ἀγωνία, οἷον ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἐν λόγοις δεινότης καὶ ἡ τιμή· διὰ ταῦτα γὰρ ἀγωνιᾷ. πάλιν

---

3 ἄλλοις V: ἀλλόκλοις n 8 αὐτοῦ Arist. ἔχει scripsi ex Aristotele: ἔχειν Vn 11 ἔργα om. n ἄλλων V Arist. ABCDE: καλῶν n Arist. QYb Zb 14. 15 ἀλλὰ μὴ περὶ αὐτόν. καὶ περὶ τοὺς εὖ ποιήσαντας Arist. ποιεῖν om. n 24 θέλω κτλ.] Alcaei fr. 55 Bergk. εἰπεῖν Vn Arist. vulg.: εἰπῆν Arist. A 25 αἴθ᾽ κτλ.] Sapph. fr. 28 Bergk. αἴθ᾽ Vn: αἰ δ᾽ Arist. ἦκες Vn: ἴκες Arist. BYb: ἦχες Arist. cet. (ex corr. A) ἐς Vn Arist. A: om. Arist. cet. 27 μητιτειπῆν Arist. A: μήτ᾽ εἰπεῖν Arist. QYb γλῶσσαι κυκᾶι Arist. A 28 ὄμματα Vn Arist. A: ὄμματ᾽ Arist. vulg. 29 ὧ V Arist. QZb: ᾧ n: τῶ Arist. cet. (τω corr. A) δικαίῳ n; ceterum ι προσγεγρ. in V plerumque abest 31 τι V: τὲ n

ἡνίκα τις ἀγωνιᾷ τυχὸν τυχεῖν τινος, μέγα ἐκεῖνο καλόν, οὗ τυχεῖν f. 18v ἐφιέμενος ἀγωνιᾷ, οἷον ἀρχῆς τινος ἢ ἀξιώματος. καλῶς δὲ προσέθηκε τὸ 'μὴ φοβούμενοι'· οἱ γὰρ κλέπται καὶ μοιχοὶ οὐκ ἀγωνιῶσι μόνον ἀλλὰ καὶ φοβοῦνται. [a 16] καὶ αἱ τῶν φύσει σπουδαιοτέρων ἀρεταὶ καλλίους καὶ τὰ ἔργα, οἷον ἀνδρὸς ἢ γυναικός· καὶ ὅσαι ἀπολαυστικαὶ ἄλλοις εἰσὶν ἀρεταὶ ἢ αὑτοῖς καλλίους, ὡς τὸ δίκαιον καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ ἡ ἀνδρία μέγα καλόν. [a 19] καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι καὶ μὴ καταλλάττεσθαι καλόν· τὸ γὰρ ἀνταποδιδόναι δίκαιον, τὸ δὲ δίκαιον καλόν· τὸ ἄρα τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ καταλλάττεσθαι καλόν· τὸ γὰρ ἀνταποδιδόναι δίκαιον. ἔτι δ' οὖν ἀνδρείου τὸ μὴ ἡττᾶσθαι· ἀνδρείων οὖν τὸ μὴ καταλλάττεσθαι πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν ἡττᾶσθαι. [a 22] καὶ νίκη καὶ τιμὴ τῶν καλῶν· αἱρετά τε γὰρ ταῦτα ἄκαρπα ὄντα καὶ δι' ἑαυτὰ μόνον ὄντα διωκτά· τὰ μὲν γὰρ εὔκαρπα διὰ κέρδος καὶ χρηματισμὸν διώκομεν, τὰ δὲ ἄκαρπα ὡς δι' ἑαυτὰ αἱρετὰ σπεύδομεν λαβεῖν. [a 23] δηλοῖ δὲ ὑπεροχὴν ἀρετῆς ἡ τιμὴ καὶ ἡ νίκη. καὶ τὰ μνημονευτὰ ἤτοι τὰ μνήμης ἄξια ἔργα, οἷον τὸ τοῦ Κυναιγείρου, οἱ ἐπιτύμβιοι στίχοι, οἱ τύμβοι, οἱ ἐπιτάφιοι λόγοι, καὶ τὰ ἐν Σφακτηρίᾳ καὶ Πύλῳ τῶν Ἀθηναίων ἔργα. [a 24] καὶ μᾶλλον τὰ μᾶλλον, ὡς ἅλωσις Τροίας, ὡς κατάπτωσις Βουλγάρων, ὡς ἡ Περσῶν κατάλυσις ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ ἃ μὴ ζῶντι ἕπεται, μνήμης ἄξια, ἀλλὰ καὶ θανόντι μεγάλα καλά, οἷον νοσοκομεῖα, ξενῶνες, πτωχῶν ἐτήσια καὶ μετὰ θάνατον σιτηρέσια, ναῶν θείων ἀνοικοδομαὶ ἀρετῆς ἔργα καὶ μετὰ θάνατον περιλάλητα. [a 25] καὶ τὰ περιττὰ καλά, ὡς τὸ εἰδέναι γεωμετρίαν, μεγάλην σύνταξιν, ἀστρονομίαν, μουσικήν· ταῦτα γὰρ περιττὰ καὶ δεινὰ καὶ διὰ τοῦτο μεγάλα· περιττὰ δὲ τὰ ποικίλα καὶ κομψὰ καὶ ὡραῖα καὶ εἰς κάλλος εὖ ἔχοντα, ὡς ἔφημεν ὄπισθεν. καὶ τὰ μόνῳ ὑπάρχοντα ὡς ἡ βασιλεία. καὶ ὅπερ ἂν εὑρεθῇ παρά τινι ἀγαθὸν μόνῳ μηδενὸς ἄλλου ἔχοντος ἐκεῖνο, μέγα, ὡς ἐν τῇ νέᾳ Ῥώμῃ ὁ περιώνυμος τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ναός· [a 26] εὐμνημονευτότερα γὰρ τὰ μόνῳ ὑπάρχοντά τινι. καὶ κτήματα ἄκαρπα καλὰ διὰ τὸ τῆς εὐφροσύνης ἐλευθέριον. καὶ τὰ παρ' ἑκάστοις δὲ ἴδια καλά. ἀνωτέρω μὲν εἶπε τὸ ἑνὶ μόνῳ ὑπάρχον καλόν, νῦν δὲ καὶ τὰ παρ' ἑκάστοις, οἷον | ⟨ἐν⟩ Ἀθηναίοις λέγω λόγος, ἐν Λάκωσιν ἀνδρία, f. 19r ἐν Ἠλείοις Ὀλύμπια. [a 28] καὶ ὅσα σημεῖα τῶν παρ' ἑκάστοις

---

5 ὅσαι Vn: αἱ Arist. 7 καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἡ ἀνδρεία n 8 τιμωρεῖσθαι Vn Arist. A: τιμωρεῖσθαι μᾶλλον Arist. vulg. 9 τό τε γὰρ Arist. δίκαιον (post δὲ) scripsi ex Aristotele: abscissum in V: om. n 11 ἀνδρείου scripsi ex Arist. A: ἀνδρ´ V: ἀνδρεῖον Arist. vulg.: ἀνδρεία n 16 μνημονευτὰ Vn Arist. CTr.: μνημονεύματα Arist. cet. 17 οἱ ἐπιτύμβιοι — λόγοι (18) sententiae conexum interrumpunt 18 καὶ post τύμβοι add. n 19 καὶ μᾶλλον τὰ μᾶλλον Vn Arist. BC Tr.: καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον Arist. cet. 23 οἰκοδομαὶ n 27 ὄπισθεν] p. 26,14 29 εὐμνημονευτότερα V Arist. ABCTr.: εὐμνημόνευτα Arist. cet.: εὐμνημοτευτότερα n 33 ἐν addidi ἀνδρεία n (per comp. V) 34 σημεῖά ἐστιν Arist.

ἐπαινουμένων, οἷον ἐν Λακεδαίμονι τὸ κομᾶν σημεῖον ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας. [a 31] καὶ τὸ μηδεμίαν ἐργάζεσθαι βάναυσον τέχνην σημεῖον ἀνδρὸς ἐλευθέρου μὴ θέλοντος πρὸς ἄλλον ζῆν. καὶ τὸ σπουδάζειν ἐν λόγοις δεῖγμα φιλοπονίας καὶ σπουδαίου ἀνδρός. [a 32] ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς τοῖς ὑπάρχουσιν. εἴπομεν, φησί, περὶ ἀρετῶν μεσοτήτων καὶ ἔργων αὐτῶν καὶ σημείων καί τινων τόπων· νῦν δὲ βουλόμεθά σε διδάξαι, πῶς καὶ ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἀρετῶν καὶ ταῖς ἐλλείψεσιν εὑρήσεις τι πρὸς ἔπαινον χρησιμώτατον, ὥσπερ καὶ ἐκ τῶν μεσοτήτων εὑρήσεις τι πρὸς καταφοράν τινος ἐπιτηδειότατον τὸ παράδοξον. ὑπάρχουσι μὲν ἀγαθὰ αἱ μεσότητες, σύνεγγυς δὲ αὐταῖς τὰ ἄκρα εἰσίν, οἷον τῇ σωφροσύνῃ ἡ ἠλιθιότης καὶ τῇ ἀνδρίᾳ ἡ θρασύτης καὶ τῇ φρονήσει ἡ πανουργία· ἐγκωμιάζων οὖν εἰπὲ τὸν ἠλίθιον σώφρονα καὶ χρηστὸν καὶ τὸν εὐλαβῆ καὶ εὔψυχον δειλὸν καὶ ἐπίβουλον (ὁρᾷς, ὅπως ἐκ τῆς μεσότητος τόπος σοι πρὸς ψόγον παραδοξότατος δέδοται) καὶ τὸν ἀνάλγητον κάλει πρᾶον. [a 35] καὶ ἕκαστον δὲ ἐκ τῶν παρακολουθούντων αἰεὶ κατὰ τὸ βέλτιστον, ἤτοι ἐπαίνει τὸ τῆς ἀκρότητος φαῦλον προσφόρως κατὰ τὸ βέλτιστον τῆς μεσότητος. [a 37] οἷον τὸν ὀργίλον καὶ τὸν μανικὸν ἁπλοῦν εἰπὲ καὶ ὡς οὐ βουλόμενον βυσσοδομεύειν ἐντός, καὶ τὸν αὐθάδη μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνὸν ὡς οὐ θέλοντα ὑπείκειν ἐν πράγμασιν εὐτελέσι. τὰ δ᾽ ἄλλα σαφῆ. [b 7] σκοπεῖν δὲ καὶ παρ᾽ οἷς ὁ ἔπαινος. δεῖ, φησί, τὸν ἐγκωμιάζοντα καὶ ἐπαινοῦντα σκοπεῖν, παρ᾽ οἷς ἀκροαταῖς ὁ ἔπαινός ἐστι καὶ τί ἐν ἐκείνοις τὸ ἐπαινούμενον καὶ τιμώμενον. οἷον ἐν Ἀθήναις λόγος· οὐκοῦν εἴποις ἄν, ὅτι ὁ ἐπαινούμενος ἐν λόγῳ πάντων ἐκράτει· ἐν δὲ Λάκωσίν ἐστιν ἀνδρία τὸ τιμώμενον καὶ κάλλιστον· εἰ τοίνυν ἐπαινεῖς, ἐρεῖς ἄν, ὅτι ἀνδρεῖος ὅδε κατ᾽ ἐξαίρετόν ἐστι· καὶ οὕτως ἐν πᾶσιν. [b 8] ὥσπερ καὶ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν· εἰ γὰρ ἐν Ἀθηναίοις ὁ λόγος τιμᾶται καὶ πρεσβεύεται, τὸ τοὺς Ἀθηναίους ἐπαινεῖν διὰ λόγου τοῦ καλλίστου σπουδάσματος παρ᾽ αὐτοῖς οὐ χαλεπόν. οὕτω μὲν ὁ φιλόσοφος ἔφη, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τοιόνδε εἶναι τὸ νόημα· σκόπει, παρὰ τίσιν ἀκροαταῖς ἐγκωμιάζεις· οὐ γὰρ παρ᾽ ἅπασιν ἁπλῶς καὶ ἀδιαστόλως ἀκροαταῖς ὁ ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος γίνεται, δεόμεθα δέ τινος ὑποδιαστολῆς· τίς δέ ἐστιν αὕτη; ὃν βούλει ἐγκωμιάσαι, ἀγαπώμενος ἔστω τοῖς ἀκροαταῖς καὶ τιμώμενος, ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον ἐχθρός. αὐτίκα, εἰ τὸν Φίλιππον ἐπαινέσαι θελήσεις παρ᾽ Ἀθηναίοις, ἄτεχνος ὁ ῥήτωρ ὀφθήσῃ, καὶ εἰ Λακεδαιμονίους ἐν Ἀθηναίοις, οὐ μεθοδεύεις ὀρθῶς. ἀλλὰ τί δεῖ; ψέγε Φίλιππον ἐν Ἀθηναίοις, ἐγκωμίαζε Περικλῆν, ἐν

f. 19r

1 τὸ om. Arist. ἐλευθερίας Vn Arist. vulg.: ἐλευθέρου Arist. A Tr. 3 ἐλευθέρου Vn Arist. ATr.: ἐλευθέριον Arist. vulg. 8 καὶ om. n 11 ἡ (ante ἠλιθιότης) om. n ἀνδρείᾳ n (per comp. V) 12 εἰπὲ scripsi: abscissum est in V: ἐρεῖς n 14 πρὸς ψόγον V: καὶ ψόγος n 16 ἀεὶ Arist. τὸ om. n 18 οὐ om. n 21 σκοπεῖ n 23 fort. ἐν Ἀθηναίοις 25 ἀνδρεία n (per comp. V) 27 καὶ n: γὰρ ὁ Arist. Σωκράτης] cf. Plat. Menex. 235 D

Ἀθηναίοις Ἀθηναίους, ἐν Λακεδαιμονίοις Λάκωνας, ἐν Ἠλείοις Ἠλείους, f. 19r μὴ Ἀθηναίους, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην αἰκισθῇς ὑπ' αὐτῶν τῆς ἀρίστης πόλεως εἰπόντα εἶναι. [b 9] δεῖ δὲ τὸ παρ' ἑκάστοις τίμιον ὡς ὑπάρχον λέγειν. ὃ δοκεῖ, φησί, τῇ πολιτείᾳ τίμιον εἶναι, τοῦτο ἐπαινείσθω ὡς καλόν, οἷον τὸ παρ' Ἀθηναίοις τίμιον τὸν λόγον λέγε καλὸν καὶ ἀγαθόν, τὸ παρὰ Ταυροσκύθαις τίμιον τὸ ξενοκτονεῖν ἀποδείκνυε καλόν, εἴ γε παρ' ἐκείνοις τίμιον· τὸ δὲ τίμιον καλόν· ἐπεὶ γειτνιᾶν δοκεῖ τὸ τίμιον καὶ τὸ καλόν· δεῖ γὰρ τὸν ῥήτορα τὸ τῆς πόλεως ἔθιμον ἢ νόμιμον ἢ τὸ τιμώμενον ἁπλῶς καλὸν λέγειν. [b 12] καὶ ὅσα κατὰ τὸ προσῆκον, οἷον εἰ ἄξια τῶν προγόνων καὶ τῶν πορρωτέρω αὐτοῦ γονέων ἔπραξέ τις ἔργα· εὐδαιμονικὸν γὰρ τοῦτο καὶ καλὸν τὸ πρᾶξαί τινα τῶν προγόνων ἐπάξια. [b 14] καὶ τὸ προσεπικτᾶσθαι τιμὴν καλόν· τὸ γὰρ προσεπαύξειν ἑαυτῷ τινα τιμὴν ἐπὶ τιμῇ καὶ δόξαν | ἐπὶ δόξῃ ἐκ τῶν καλλίστων πάντως ἔργων καλὸν μέγα. [b 14] ἢ εἰ f. 19v παρὰ τὸ προσῆκον ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ κάλλιον, οἷον εἰ δεκαετὴς ἠρίστευσέ τις, παρὰ τὸ προσῆκον μέν, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιον καὶ κάλλιον. καὶ εἰ εὐτυχῶν μέτριός ἐστι, παρ' ἐλπίδα τοῦτο· ἕπεται γὰρ τῷ εὐτυχοῦντι τὸ ἐπαίρεσθαι. καὶ εἰ ἀτυχῶν μεγαλόψυχός ἐστι, παρὰ τὸ προσῆκον καὶ παρ' ἐλπίδα, ἐπὶ τὸ βέλτιον δέ· τῷ γὰρ ἀτυχοῦντι προσῆκον τὸ καταπίπτειν καὶ μικροψυχεῖν καὶ ταπεινοῦσθαι. [b 16] πάλιν εἰ μείζων γινόμενός τις μετριώτερος ἑαυτοῦ καὶ πρακτικώτερος γίνεται. γράφεται δὲ καὶ καταλλακτικώτερος, ἤγουν ἐστὶ μνησίκακος καὶ ταπεινόφρων παρὰ τὸ προσῆκον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον. οἷον τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ἐξ οἵων εἰς οἷα μετῆλθε, μένει δὲ ὅμως μέτριος. [b 18] καὶ τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου·

"πρόσθεν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων τραχεῖαν ἄσιλλαν" ·

ὕστερον ἐκλείσθη μένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ μὴ κατεπαιρόμενος τῶν πολλῶν. [b 19] καὶ τὸ τοῦ Σιμωνίδου περὶ γυναικός τινος 'καὶ πατρὸς μὲν καὶ ἀνδρὸς καὶ ἀδελφῶν βασιλέων οὖσα, μένουσα μέντοι μετριόφρων καὶ πᾶσιν ἐξισταμένη τοῦ θρόνου καὶ μετριάζουσα καὶ τὴν ἰσονομίαν ἀσπαζομένη'. ταῦτα εἰπὼν καὶ βουλόμενος ἐπὶ τούτοις διδάξαι, ὅτι δεῖ τὸν ἐγκωμιάζοντα πρὸς τοῖς ἄλλοις δεῖξαι καὶ μετὰ προαιρέσεως ἐργαζόμενον ἢ ἐργασάμενον τὸ ἀγαθὸν τὸν ἐπαινούμενον, φησὶν [b 21] ὅτι, ἐπεὶ ὁ

---

1 fort. ἐν Ἀθηναίοις, ⟨καὶ ὅλως ἐν Ἀθηναίοις⟩ Ἀθηναίους   2 ὑπὸ n   3 δὲ καὶ τὸ n   4 τίμιον ὂν λέγειν ὡς ὑπάρχε[I litt. erasa]ν Arist. A (ὂν om. Arist. vulg.; ὑπάρχον CDTr., ὑπάρχει cet.)   12 καὶ τὸ Vn Arist. A: καὶ om. Arist. vulg.   14 ἢ Vn Arist. vulg.: καὶ Arist. A   15 δὲ ἐπὶ Arist.   15. 17 καὶ τὸ κάλλιον, οἷον εἰ (ὁ add. vulg.) εὐτυχῶν Arist.   17 μὲν μέτριος Arist.   18 ἀτυχῶν δὲ Arist. A: ὁ δ' ἀτυχῶν Arist. vulg.   21 γιγνόμενος Arist. A: γενόμενος Arist. vulg.   πρακτικώτερος Vn: *in aliis operosior* Arist. Tr. (codicem, quo tralator usus est, exhibuisse καταλλακτικώτερος, ascriptam autem fuisse variam lectionem ἐν ἄλλοις 'πρακτικώτερος' Roemer vidit): καταλλακτικώτερος Arist. vulg.   23 τὸ τοῦ Vn Arist. A: τὸ om. Arist. vulg.
26 πρόσθεν Vn: πρόσθε μὲν Arist. (μὲν om. Tr.); cf. p. 40,8 (Simonid. fr. 163 Bergk.) ἄσιλλαν hic om. Arist.   28 Σιμωνίδου] fr. 111 Bergk.   33 ἐπεὶ om. n

ἔπαινος ἐκ τῶν πράξεων, τοῦ δὲ σπουδαίου τῶν πράξεων ἐργάτου f. 19ʳ ἴδιον τὸ κατὰ προαίρεσιν πράττειν, πειρατέον δεικνύναι τὸν ἐπαινούμενον κατὰ προαίρεσιν πράττοντα. [b 23] χρήσιμον δὲ τὸ δεῖξαι πολλάκις ὅτι κατὰ προαίρεσιν ἔπραξεν· οὕτω γὰρ μέγα φανεῖται καὶ προαιρετικὸν τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἀκούσιον· διὸ κἂν μετὰ προαιρέσεως ἔπραξεν, εἰπέ, ὅτι καὶ πολλάκις τὸ τοιοῦτον πέπραχε, κἂν κατὰ σύμπτωμα, πάλιν μετὰ προαιρέσεως γεγονέναι πειράσθητι κατασκευάσαι, οἷον εἰ τὴν ἀσπίδα ὡς δειλὸς ἔρριψε καὶ πολέμιον πλήξας νίκην εἰργάσατο κατὰ σύμπτωμα καὶ τύχην, ὡς ἐν προαιρέσει ληπτέον τὸ γεγονός, καὶ εἰ μαινόμενός τις ἐφόνευσε τύραννον, ὁμοίως ἐν προαιρέσει γενέσθαι δεῖξον· [b 25] πρόφερε δὲ καὶ ἕτερ' ἄττα τοιαῦτα παρ' αὐτοῦ γεγονότα, καὶ τόδε βεβαιωθήσεται καὶ σημεῖον εἶναι δόξει ἀρετῆς τε καὶ προαιρέσεως· οἷον τυχὸν ἐξῆλθέ τις τῆς πόλεως διὰ τὸ διψῆν καὶ ἐντυχὼν τῷ στρατηγῷ τῶν πολεμίων κοιμωμένῳ ἐφόνευσεν αὐτὸν καὶ νίκην εἰργάσατο· εἰπέ, ὅτι μὴ κατὰ τύχην ἔκτεινεν, ἀλλὰ προσκεψάμενος καὶ βουλευσάμενος καὶ μετὰ προαιρέσεως ἐφιεμένης ἀριστεύειν ἐξῆλθε καὶ σκοποῦ ἐπαινετοῦ. [b 26] ἔστι δὲ ἔπαινος λόγος αὐξητικὸς ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς. τῶν ἕξεων δέ ἐστιν ὁ ἔπαινος, τὸ δὲ ἐγκώμιον τῶν ἔργων καὶ τῶν πράξεων. δεῖ οὖν τὰς πράξεις δεικνύναι μεγάλας τῶν ἐχόντων τὰς ἕξεις καὶ ἐγκωμιάζειν τὰ ἔργα. [b 29] τὰ δὲ κύκλῳ καὶ ἐκτὸς εἰς πίστιν παραλαμβάνειν τῶν πράξεων, οἷον εὐγένειαν, εὐείδειαν. γράφεται δὲ καὶ παιδείαν· κάλλιον δὲ εἶναι παιδείαν διὰ τὸ ἐφεξῆς· εἰκὸς γάρ φησι τὸν οὕτω τραφέντα καὶ παιδευθέντα τοιοῦτον εἶναι. διὸ ἐγκωμιάζομεν πράξαντας ἤτοι πολεμήσαντας γενναίως καὶ στρατηγήσαντας καὶ τριηραρχήσαντας. [b 31] τὰ δὲ ἔργα σημεῖα τῆς πράξεως. τὸ δὲ ἔργον ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων, ἡ δὲ πρᾶξις ἐνέργεια μετὰ λόγου· ἐπαινοῦμεν οὖν τὰς ἕξεις, ἐγκωμιάζομεν δὲ τὰς πράξεις· τὰ δὲ ἔργα σημεῖα τῶν πράξεων φέρομεν ἀναγκαῖα τεκμήρια καὶ παραστατικὰ καὶ ἄλυτα. οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιφέρομεν ἐγκώμια τῶν πράξεων, ἐπεὶ καὶ χωρὶς ἔργων ἐπαινέσομεν τὸν ἔχοντα τὴν ἕξιν ὡς μέλλοντα πρᾶξαι, οἷον τὸν νῦν προχειρισθέντα στρατηγὸν ἐπαινοῦντες ἐροῦμεν, ὅτι στρατηγήσει, ὅτι νικήσει ἔχων τὴν ἕξιν, καὶ τὸν ῥητορικῆς ἔχοντα ἕξιν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. [b 33] μακαρισμὸς δὲ καὶ εὐδαιμονισμὸς ἑαυτοῖς μὲν ταὐτά, τούτοις δέ, τῷ ἐπαίνῳ καὶ τῷ ἐγκωμίῳ, οὐ ταὐτά, ἀλλ' ἐμπεριέχονται καὶ ὑποβεβηκότα εἰσὶ πρὸς τὸν μακαρισμόν· ὡς γὰρ ἡ εὐδαιμονία περιέχει τὴν ἀρετήν, οὕτω καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς περιέχει τὸ ἐγκώμιον

---

3 χρήσιμον — πολλάκις om. n exspectes ὅτι πολλάκις 4 κατὰ προαίρεσιν hic om. Arist. (praeter Tr.) 6 τοιοῦτο n 13 τῆς πόλεως V: τῇ πόλει n τὸ om. n 21 εὐήθειαν n εὐγένεια καὶ παιδεία Arist. 23 διὸ καὶ Arist. 24 τριηραρχίσαντας n 25 πράξεως V Arist. C (et A posteriore libri III loco): ἕξεως n Arist. cet.: cf. Stephan. ad hunc locum οὕτω (scil. ἕξεως) γραπτέον καὶ μὴ πράξεως κτλ. 33 αὐτοῖς Arist.

καὶ τὸν ἔπαινον. [b 36] ἔχουσι δέ τι κοι|νὸν αἱ συμβουλαὶ καὶ ὁ f. 20r ἔπαινος· ὧν γὰρ στοχάζεται ὁ συμβουλευτικός, ταῦτα λυσιτελεῖ τῷ πανηγυρίζοντι, καὶ ὅσα τοῖς πανηγυρίζουσι συντείνει, ταῦτα καὶ τῷ συμβουλεύοντι μεγάλην εἰς τὸ συμβουλεύειν παρέξει ῥοπήν. [b 37] ἃ γὰρ φησὶν ἐν τῷ συμβουλεύειν ὑπόθοιο ἄν, ταῦτα μετατεθέντα τῇ λέξει καὶ τῇ φράσει ἐγκώμια γίνεται· ἐπεὶ οὖν, ὡς ἤδη παραδεδώκαμεν ἐν τοῖς περὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ τόποις καὶ ἐνθυμήμασι καὶ ταῖς πίστεσιν, ἔχομεν ἃ δεῖ πράττειν ἀγαθά, καὶ ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν συμβουλεύοντα, ἡνίκα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ, καὶ ἐκ τίνων πίστεων ὁρμᾶσθαι, ταῦτα, ἃ ὡς ὑποθήκας ἔλεγε καὶ παραινέσεις, δεῖ μετατιθέναι καὶ στρέφειν, οἷον ὑποθήκη μὲν τὸ 'οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν', εἰ δ' ἐρεῖς 'οὐ μέγα ἐφρόνει τοῖς ἐκτὸς ἀλλὰ τοῖς δι' ἑαυτὸν καὶ ἐντὸς ἀγαθοῖς ἔργοις', ἔπαινος. [1368a 10] χρηστέον δὲ καὶ τῶν αὐξητικῶν, ὅτι μόνος ἠρίστευσεν, ὅτι πρῶτος ἔτρεψε τοὺς πολεμίους ἢ μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, ἢ ἄλλοι μὲν ἠρίστευσαν, μάλιστα δὲ πάντων οὗτος. [a 12] ἅπαντα δὲ ταῦτα καλά. ἔτι δὲ τὰ τῶν καιρῶν, ὅτι ἐν καιρῷ ἀνάγκης καὶ πολιορκίας ὠφέλησε τὴν πόλιν ῥήξας τὰς πύλας ὁ στρατηγός· καὶ τὰ τῶν χρόνων, ὅτι ἐν χρόνοις τοιούτοις ἐσιτάρκησε τῇ πόλει ἢ τρόπαιον ἔστησε. [a 13] ταῦτα δέ, εἰ παρὰ τὸ προσῆκον ἤτοι παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, καὶ ὅπερ ἔμπροσθεν εἰρήκειμεν, εἰ νέος ὢν δεκαετὴς ἠρίστευσε, παρὰ τὸ προσῆκον, καὶ εἰ ἀνελθὼν ξένος εἰς τὸ τεῖχος ἠρίστευσε, παρὰ τὸ προσῆκον, ἐπὶ τὸ βέλτιον δέ. καὶ εἰ πολλάκις τὸ αὐτὸ κατώρθωκε· μέγα δὲ οὐκ ἀπὸ τύχης ἀλλὰ δι' αὐτὸν δείξει καὶ μετὰ προαιρέσεως. [a 15] καὶ εἰ τὰ προτρέποντα καὶ τιμῶντα δι' αὐτὸν εὑρέθη, ἐπαινετός, ὥσπερ πολλοὶ τῶν σοφῶν ἐπαινετοί, οἱ μὲν εὑρόντες τὰ προτρέποντα, τὰς παραινέσεις καὶ συνθήκας, οἱ δὲ τὰ τιμῶντα καὶ εἰς τιμὴν ἄγοντα, ὡς τὰς ἐπιστήμας τὰς λογικάς, αἳ εἰς τιμὴν ἄγουσι. [a 16] καὶ εἰς ὃν πρῶτον ἐγκώμιον ἐποιήθη, μέγας οὗτος καὶ ἐπαινετός, ὥσπερ Ἱππόλοχος εὗρε πρῶτος τὸ ἐγκωμιασθῆναι, μᾶλλον δὲ εὐτύχησε καὶ ἔσχε, καὶ Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων εὗρον πρῶτοι τὸ σταθῆναι ἐπ' ἀγορᾶς ἐν στήλαις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων φαῦλός ἐστι μεῖζον, εἰς ὃν ἐποιήθη πρώτως ψόγος καὶ ἀφ' οὗ εὑρέθη τὰ εἰς κακίαν προτρέποντα, ὥσπερ ὁ Κάιν, ᾧ πρώτως φόνος τετόλμηται, καὶ ᾧπερ εὑρέθη πρώτως

1 τι Vn Arist. C: om. Arist. cet. καινὸν n κοινὸν εἶδος Arist. 1. 2 ὁ ἔπαινος καὶ αἱ συμβουλαί Arist. 4. 5 γὰρ — ὑπόθοιο ἄν Vn Arist. AC (ὑπόθοι n): γὰρ ἂν — ὑπόθοιο Arist. cet. 6 παραδεδώκαμεν] p. 20,23 sq. 8 ἀγαθὸν n ὁποῖον Vn: ποιόν τινα Arist. δεῖ εἶναι Vn Arist. CTr.: εἶναι δεῖ Arist. cet. 10 μετατιθέναι δεῖ Arist. ACTr.: δεῖ om. Arist. cet. 12 ἐντὸς V: ἐν τοῖς n 13 αὐξητικῶν πολλοῖς Arist. 16 δὲ (ante ταῦτα) Vn: γὰρ Arist. 18 ἐσιτάρκησε, κ ex χ (nisi forte χ ex κ), V τὴν πόλιν n 19 εἰ om. Arist.: fort. εἰσι 20 ἔμπροσθεν] p. 39,11 εἰρήκαμεν n 23 δὲ Vn: γὰρ καὶ Arist. δείξει Vn: ἂν δόξειεν Arist. 24 διὰ τοῦτον Arist. 28 ὃν Vn Arist. ABCD: ὃ Arist. cet. 31 μεῖζον n: μείζων V 32 πρῶτος n 33 κάϊν V: καίνων n καὶ — τετόλμηται (p. 57,1) om. n

τι φαῦλον ᾖ τετόλμηται. [a 19] κἂν μὴ εἰς αὐτὸν εὐπορῇς, ἀντι- f. 20r παράβαλλε πρὸς ἄλλον τὸν συγκρινόμενον, ὅπερ Ἰσοκράτης ἐποίησεν παραβαλὼν τὴν Ἑλένην τῇ Ἀφροδίτῃ διὰ τὸ κάλλος. καὶ ὁ Ἀφθόνιος τὸν Ἕκτορα τῷ Ἀχιλλεῖ. [a 21] δεῖ δὲ ἐν τῷ παραβάλλειν πρὸς ἐνδόξους παρεξετάζειν· αὐξητικὸν γάρ, εἰ καλλίων ὁ ἐπαινούμενός ἐστι τοῦ ἀντεξεταζομένου σπουδαίου· οἷον εἰ δείξομεν Ἕκτορα μείζονα τυχὸν ἢ ἴσον τῷ Ἀχιλλεῖ, αὔξησις. [a 22] πίπτει δὲ εὐλόγως μᾶλλον ἐν τοῖς πανηγυρίζουσι καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἡ αὔξησις· δέχονται μὲν γὰρ καὶ τὰ ἕτερα εἴδη τῆς ῥητορικῆς τὴν αὔξησιν, μᾶλλον δὲ προσήκει τοῖς ἐπαίνοις ἡ αὔξησις· ἐν ὑπεροχῇ γάρ ἐστιν. ἡ ὑπεροχὴ τῶν καλῶν ἤτοι τὰ καλὰ ὑπερέχει μέν, ἀλλὰ δεῖ ταῦτα λαβεῖν ὑπεροχὴν μείζω παρὰ τῶν ἐπαινετῶν, ἵνα γένωνται ἑαυτῶν ὑπερέχοντα καὶ διαδηλότερα. [a 24] ἡ ὑπεροχὴ τοίνυν τῶν καλῶν ἤτοι τὸ διδόναι αὐτοῖς ὑπεροχὴν ἐν ὑπεροχῇ ποιεῖ αὐτὰ καὶ οἷον μείζω ἑαυτῶν. διὸ κἂν μὴ πρὸς ἐνδόξους ἰσχύῃς παραβάλλειν, ἀλλὰ κἂν πρὸς τοὺς πολλούς, παράβαλλε, ἵν' ὁ σπουδαῖος πρὸς πολλοὺς συγκρινόμενος ὑπερέχειν αὐτῶν δόξῃ εἰς πρὸς πολλοὺς ἀντεξεταζόμενος καὶ ὑπερφέρων φαινόμενος· καὶ ἄλλως δὲ οἱ πολλοὶ δόξουσιν ἕνα σπουδαῖον καὶ ἔνδοξον ποιεῖν, [a 25] ἐπείπερ ἡ ὑπεροχὴ ἡ πρὸς πολλοὺς δοκεῖ μηνύειν ὑπεροχὴν τοῦ ἐγκωμιαζομένου· δεικνὺς οὖν, ὅτι ἡ αὔξησις λυσιτελεῖ ἐν τοῖς ἐπαίνοις, φησίν, ὅτι πολλὰ μὲν ἔχουσι κοινὰ τὰ τρία εἴδη· τά τε γὰρ ἐνθυμήματα κοινὰ καὶ τὰ παραδείγματα κοινὰ καὶ ἡ αὔξησις κοινὴ τοῖς τρισίν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλα κοινὰ τούτοις τοῖς λόγοις τῶν τριῶν εἰδῶν, τὸ ποιὸν ἑαυτὸν δεικνύειν, τὸ τὸν ἀκροατὴν τοιῶσδε προπαρασκευάζειν, τὸν ἐκκλησιαστήν, τὸν δικαστήν, τὸν θεωρὸν ἀναδιδάσκειν περὶ τῶν προτεθέντων. πολλῶν οὖν ὄντων κοινῶν | δοκεῖ μᾶλλον f. 20v τοῖς ἐπαίνοις ἁρμόττειν ἡ αὔξησις. τὰ δὲ λοιπὰ σαφῆ.

10. Περὶ δὲ κατηγορίας καὶ ἀπολογίας ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν, ἐκ πόσων καὶ ποίων ὁρμώμενος ὁ κατηγορῶν ἢ ὁ ἀπολογούμενος ποιήσει τοὺς συλλογισμοὺς καὶ τὰς ἀποδείξεις τοῦ προκειμένου. [b 3] δεῖ γοῦν λαβεῖν τρία ἐνταῦθα, ἃ σκοποὶ τῷ κατηγόρῳ καὶ τῷ ἀπολογουμένῳ, ὡς ἐκεῖ τῷ συμβουλεύοντι πέντε. πρῶτον μέν, τίνων ἕνεκα καὶ πόσων ἀδικεῖ ὁ βλάπτων τινά, ἤγουν τίνα εἰσὶ τὰ ἐν οἷς βλάπτει μὲν οὗτος, ἕτερος δὲ βλάπτεται καὶ κατηγορεῖ, τυχὸν χρήματα, ἡδονὴ καὶ τιμή, καὶ ἐφεξῆς τίνα ἐρεῖ καὶ πόσα· καὶ ὁ μὲν κατήγορος ἐρεῖ διὰ ταῦτα

---

1 εἰς αὐτὸν Vn Arist. CYb man. 2: *ad eundem* Arist. Tr.: καθ' αὑτὸν Arist. cet.
1. 2 πρὸς ἄλλους ἀντιπαραβάλλειν Arist. (δεῖ add. C marg.) 2 ὅπερ Vn Arist. vulg.: ὅπερ ὃ Arist. A ἐποίησε n: ἐποίει Arist. 3 Ἀφθόνιος] Progymn. II 43,7 Sp. 5 παρετάζειν n αὐξητικὸν V Arist.: αὔξηται n 8 καὶ τοῖς V: τοῖς om. n 10 ἡ δ' Arist. 14 πρὸς τοὺς Arist. 15 κἂν om. Arist. πρὸς τοὺς ἄλλους δεῖ παραβάλλειν Arist. (τοὺς πολλοὺς Yb man. 2 et Tr.) 16 δόξει n 19 τοῦ om. n 22 τρισί n 24 παρασκευάζειν n 25 οὖν om. n 27 περὶ τοῦ δικανικοῦ εἴδους capiti superscriptum n (in marg. V) κατηγορίας scripsi ex Aristotele: κατηγόρου Vn 30 τῷ (post καὶ) om. n 31. 32 καὶ πόσων ἕνεκα Arist. 32 ἤγουν V: οἷον n

ἀδικῆσαι τόνδε τὸν ἐναγόμενον, ὁ δὲ ἐναγόμενος δείξει ὡς οὐ διὰ ταῦτα. f. 20v [b 4] δεύτερον δέ, πῶς αὐτοὶ διακείμενοι ἀδικοῦσιν, ἤτοι δυνάμενοι, πλούσιοι ὄντες, λαθεῖν ὑπολαμβάνοντες, φίλοι τῶν κριτῶν ὄντες, καὶ ὅσα ἐφεξῆς παραδώσει μετὰ τὸ τεχνῶσαί σε ἐν ἐκείνοις, δι' ἃ ἀδικοῦσι. καὶ διδάξαι σε, πόσα εἰσὶ καὶ τίνα, δι' ἃ ἀδικοῦσιν οἱ ἀδικοῦντες· τάξιν γὰρ ἀρίστην τηρεῖ καὶ ἀλληλουχίαν. [b 5] τρίτον ἐπὶ τούτοις, τοὺς ποίους καὶ πῶς ἔχοντας ἀδικοῦσιν, ἤγουν τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἔχοντας πράγματα τοιαῦτα, ὧν αὐτοὶ χρήζουσι, τοὺς ῥαθύμους καὶ ἀμελεῖς, τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας καὶ μὴ ἐπεξελθόντας, τοὺς αἰδήμονας, τοὺς αἰσχυντηλούς· ὥσπερ πάλιν καὶ περὶ τούτων ἑπομένως διδάξει μετὰ τὸ παραδοῦναι λόγους γενναίους τε καὶ ἀρίστους περὶ τοῦ πῶς αὐτοὶ διακείμενοι ἀδικοῦσι. πρῶτον οὖν παραδοτέον, τίνα καὶ πόσα εἰσί, δι' ἅ τινες ἀδικοῦσιν· ἀλλὰ πρότερον εἴπωμεν, τί ἐστι τὸ ἀδικεῖν, εἶτα καὶ περὶ τῶν ἑξῆς λέγωμεν. [b 6] ἔστω δὴ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἕκαστον παρὰ τὸν νόμον· δεῖ γὰρ προϋποθεῖναι πρότερον, τί τὸ ἀδικεῖν, καὶ πῶς ἀδικεῖ τις, ἑκὼν ἢ ἄκων, καὶ πότε ποιεῖ τις ἑκών, καὶ διὰ τί μοχθηρός ἐστι καὶ ἀδικητικός, ὅτι διὰ χρήματα τυχὸν ἢ νίκην, καὶ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν περὶ τῶν ὑποσχεθέντων τριῶν. ἀδικία ἐστὶ τὸ βλάπτεσθαί τινα παρὰ τὸν νόμον. [b 7] ὁ δὲ νόμος ἴδιός ἐστιν ἢ κοινὸς ἤγουν φυσικός, ἴδιος μέν, καθ' ὃν νόμον ἐγγράφως τεθέντα καὶ κυρωθέντα παρὰ νομοθετῶν καὶ τῶν τῆς πολιτείας σοφῶν, κοινὸς δὲ νόμος ὁ ἄγραφος καὶ πᾶσιν ὁ αὐτὸς ὁμολογούμενος, οἷον τὸ γονεῖς τιμᾶν, τὸ τὸν μὲν ὠνεῖσθαι, τὸν δὲ πωλεῖν, καὶ τὸν μὲν μισθοῦν, τὸν δὲ ἐκμισθοῦν. χρήζομεν δὲ καὶ ἑτέρου λήμματος, πῶς ἀδικοῦσιν οἱ ἀδικοῦντες, ἑκόντες ἢ οὔ, καὶ τί ἐστι τὸ ἑκόντας ποιεῖν· [b 10] ὅταν εἰδότες ποιῶμεν καὶ μὴ ἀναγκαζόμενοι· εἰ γὰρ ἀκούσιόν ἐστι τὸ βίᾳ καὶ δι' ἄγνοιαν, ἑκούσιον τὸ μήτε ἐξ ἀγνοίας μήτε διὰ βίαν. βούλεται οὖν εἰπεῖν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ἄδικος ὁ μετὰ προαιρέσεως βλάπτων, ἐπεὶ πολλάκις ἑκουσίως μὲν ποιεῖ τις, οὐ μὴν προαιρούμενος· τὸ γὰρ ῥίπτειν ἐν πελάγει τὰ χρήματα ἑκούσιον μέν, οὐ μὴν προαιρέσεως, ἀλλ' ἀπὸ βίας τινὸς ἢ ἀνάγκης. ἐφίσταται δέ ποτε καὶ ὁ φίλος αἴφνης ἐμοὶ ἑκουσίως μέν, οὐ μὴν προεβουλευσάμην ἢ προέκρινα ἐλθεῖν αὐτόν, ἀλλ' ἄφνω ἐπέστη, ἑκόντι δέ μοι. [b 10] ὅσα οὖν ἑκόντες ποιοῦμεν, οὐ πάντα προαιρούμεθα· εἰ γὰρ κελευσθῇ τις ὑπήκοος τόνδε ἀποκτεῖναι, ἑκούσιον μὲν τοῦτο ποιεῖ, οὐ μὴν δὲ καὶ προαιρετόν· προαιρετὸν γάρ ἐστιν, ὅταν ὄντων πολλῶν, περὶ ὧν ἡ βουλή, ἀνθέλωμαι τόδε τοῦδε. ὅσα μὲν οὖν ἑκούσια, οὐ πάντα προαιρετά· [b 11] ὅσα δὲ προαιρούμενοι πράττομεν, ταῦτα καὶ ἑκόντες καὶ εἰδότες ποιοῦμεν. τοιαῦτα δ' ἂν εἶεν οὐ μόνον τὰ ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ τὰ ἀδικήματα· ὅ τε γὰρ ἀγαθὸς μετὰ προαιρέσεως καὶ γνώσεως ὀφείλει ποιεῖν, εἰ μέλλει κυρίως ἀγαθὸς εἶναι, ὅ τ'

---

6 τρίτον δὲ Arist. 14 ἕκαστον Vn: ἑκόντα Arist. 21 τῶν om. n fort. πολιτεύονται post σοφῶν addendum ex Aristotele 22 οἷον τὸ γονεῖς τιμ evanuerunt V: supplevit n 23 χρήσομεν n 32 ὅσα μὲν οὖν Arist. 33 προαιρούμενοι Arist. 35 ἀνθέλωμεν n 37 καὶ (post ταῦτα) om. n

ἄδικος ὁμοίως μετὰ προαιρέσεως καὶ γνώσεως πράττων ἄδικος λεχθήσεται· f. 20v οὐ γὰρ ἄγνοιαν προβαλεῖται, ὅτι οὐδεὶς ὃ προαιρεῖται ἀγνοεῖ. [b 12] τίνα δὲ τὰ δι' ἃ προαιροῦνται βλάπτειν; προθεωρείσθω γὰρ καὶ τοῦτο. κακία καὶ ἀκρασία· ἐὰν γάρ τινες ἔχωσι μοχθηρίαν ἢ μίαν ἢ πολλάς, περὶ ἐκεῖνο ἄδικοί εἰσιν, εἰς ὃ μοχθηροί εἰσιν. ἐπιφέρει δὲ καὶ τὰ | παραδείγματα· [b 16] οἷον ὁ μὲν ἀνελεύθερος μοχθηρίαν f. 21r καὶ κακίαν ἔχει τὴν περὶ τὰ χρήματα καὶ οὕτως ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀκόλαστος κακίαν καὶ μοχθηρίαν ἔχει τὴν περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ περὶ ἐκείνας ἀδικεῖ, ὁ δὲ μαλακὸς περὶ τὰ ῥᾴθυμα ἠσχόληται. μαλακὸς δὲ ὁ˙ περὶ τὴν τῶν ἀμφιασμάτων λαμπρότητα καὶ τὰς θρύψεις καὶ τὰς χλιδὰς ἐπτοημένος καὶ οὐδ' ἂν ἔχειν τὴν ἐσθῆτα βουλόμενος· ἀδικεῖ οὖν βλάπτων, ἐπεὶ ῥᾳθυμίας διδάσκαλος γίνεται, καὶ παρὰ τοῖς Λάκωσιν ὡς κλέπτου ἔγκλημα ἀποφερόμενος κολάζεται. ναὶ μὴν ὁ μαλακὸς τῶν ἡδέων ἐφίεται· ἐὰν οὖν ἴδῃ προσόν τισιν ἡδύ τι, ἀποστερεῖ καὶ ἀδικεῖ. [b 18] ὁ δὲ δειλὸς κακίαν ἔχει τὴν περὶ τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους· ἀδικοῦσιν οὖν οἱ δειλοὶ τοὺς συγκινδυνεύοντας ἐγκαταλιμπάνοντες. ὁ δὲ φιλότιμος τιμῆς ὀρεγόμενος ἑαυτῷ μόνῳ προσάπτει πάντα τὰ ἐξ ὧν ἡ τιμή· ἀδικεῖ οὖν λέγων τοὺς ἄλλους ἀσόφους καὶ μὴ ἐπιστήμονας. [b 20] ὁ δὲ ὀξύθυμος μοχθηρίαν ἔχων καὶ κακίαν ἐν ταῖς ὀργαῖς ἀδικεῖ πολλοὺς διὰ τὴν ὀργὴν ζητῶν ἀμύνασθαι καὶ πρᾶξαι τὰ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ φιλόνικος διὰ νίκην, ἧς ὀρεγόμενος ἀδικεῖ τινας δωροδοκῶν πολλάκις καὶ σκαιωρίας ἐπινοῶν τινας καὶ τὰ φέροντα πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς νίκης. [b 21] ὁ πικρὸς δὲ διὰ τιμωρίαν κακὸς ὢν ἀδικεῖ μὴ καταλλαττόμενος, ἀλλὰ πολλάκις φονεύων ἢ παίων τινάς. ἀδικεῖ οὖν οὐχὶ καταλλαττόμενος, ὡς εἴπομεν, διὰ τὴν κακίαν, ἣν ἔχει περὶ τὸ τιμωρῆσαί τινας. ὁ δὲ ἄφρων ἀδικεῖ, διότι κακίαν ἔχει τὴν ἄγνοιαν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος, καὶ πολλάκις οἰόμενος τὸ δίκαιον ἄδικον τὸ δ' ἄδικον δίκαιον τόνδε μὲν κρίνει εἶναι ἄδικον δίκαιον ὄντα, τόνδε δὲ δίκαιον ἄδικον ὄντα. [b 22] ὁ δὲ ἀναίσχυντος κακίαν νοσεῖ τὸ ὀλιγωρεῖν δόξης· ὀλιγωρῶν οὖν δόξης ποιεῖ τὰ μὴ θεμιτὰ προφανῶς, οὐκ αἰδούμενος παίει τὸν αἰδούμενον, ὑβρίζει αἰσχρῶς, ἁρπάζει τὰ μὴ προσήκοντα. ὁμοίως δὲ καὶ ἕκαστος τῶν ἄλλων περὶ ἕκαστον πάθος κακίας ὃ νοσεῖ ἀδικεῖ. [b 24] δῆλον δὲ περὶ τούτων, τὰ μὲν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς εἰρημένων, τὰ δὲ ἐκ τῶν περὶ τὰ πάθη ῥηθησομένων ἐφεξῆς· μέλλει γὰρ εἰπεῖν περὶ παθῶν ἐφεξῆς. τούτων δὲ τεθέντων ὡς λημμάτων ἀναγκαίων πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἐπαναλήψομαι, ὅπερ ὑπεσχέθην, καὶ ἐρῶ σοι πάλιν, ὅτι μέλλω

---

2 οὐδεὶς γὰρ Arist. 3 δι' ἃ δὲ Arist. 4 κακία ἐστὶν καὶ Arist. 5 ἢ πλείους Arist. ἐκεῖνο ἄδικοί n (cf. Arist.): κεῖνο ἀδικ evanuerunt V 7 τὰ om. Arist. 10 τὴν om. n 17 προσάπτει, ἀπ evan., V 18 τὰ om. n 20 τὴν om. Arist. 21 φιλόνεικος Arist. AB (*contentiosus* Tr.): φιλόνικός Arist. cet. 22 σκαιορίας n 23 πικρὸς δὲ Vn Arist. A: δὲ πικρὸς Arist. vulg. 32 τῶν ἄλλων ἕκαστος Arist. 33 κακίαν n 35 ῥηθησομένων, ῥηθη in rasura, V

εἰπεῖν περὶ τριῶν, ἵνα σοι ἡ * ἤδη γινομένη προκατάστασις διευκρινεῖ f. 21r σοι τὰ λεγόμενα· [b 27] πρῶτον μέν, τίνος ἕνεκα ἀδικοῦσι· πόσων γὰρ ἕνεκα, συνετῶς ἀκροωμένῳ σοι τάχα δεδήλωκα· τοσαῦτα γὰρ ἀδικοῦσιν, ὅσα καὶ πάθη ἔχουσι κακίας. ὅσα τοίνυν πάθη κακιῶν καὶ μοχθηριῶν, τοσαῦτα καὶ ἀδικήματα. ῥητέον οὖν πρῶτον, τίνος ἕνεκα ἀδικοῦσι, δεύτερον, πῶς ἔχοντες, τρίτον, τίνας ἀδικοῦσι. [b 28] πρῶτον δὲ τὸ πρῶτον κείσθω, τίνων ὀρεγόμενοι ἐγχειροῦσιν ἀδικεῖν, ὅτι τῶν ἡδέων καὶ ποθητῶν αὐτοῖς ἢ χρημάτων ἢ νίκης ἢ δόξης, καὶ ποῖα φεύγοντες ἀδικίαν ποιοῦσι, ζημίαν, πενίαν, ποῖα †, κακῶν ἀπέλευσιν καὶ τὰ ἀνιαρὰ καὶ τὰ ἐναντία οἷς ποθοῦσιν· εἰ γὰρ ἐρῶσιν ὡς ἡδέων τῶνδε, πάντως τὰ ἐναντία φεύγουσιν. [b 29] ἔστω δὲ δῆλον, ὅτι τῷ μὲν κατηγοροῦντι σκοπὸς λέγειν, πόσα ὑπάρχει τῷ ἀντιδίκῳ καὶ ποῖα ἡδέα, ὧν ἐφιέμενος ἀδικεῖ, τῷ δὲ ἀπολογουμένῳ, ποῖα καὶ πόσα τούτων τῶν ἀδικημάτων οὐχ ὑπάρχει. [b 32] πάντες δὴ πάντα πράττουσι τὰ μὲν οὐ δι' ἑαυτούς, τὰ δὲ δι' αὐτούς. προθέμενος εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα ἀδικοῦσιν οἱ ἀδικοῦντες καὶ τίνος ἐφιέμενοι βλάπτουσιν, εἰ μὲν εἶπεν, ὅτι διὰ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς ἢ φαινόμενα ἀγαθὰ ἢ ἡδέα κυρίως ἢ τὰ φαινόμενα ἡδέα ἀδικοῦσιν, εἶπεν ἂν σαφῶς, καὶ εἰ ἔφη, ὅτι, ὅσα δι' αὐτοὺς πράττουσιν ἑκόντες, ἐκεῖνά εἰσιν ἡδέα αὐτοῖς ἢ κυρίως ἢ φαινόμενα, ὧν ὀρεγόμενοι τοὺς πλουσίους πολλάκις ἀδικοῦσιν, ἀπήλλαξεν ἂν πραγμάτων τὸν ἀκροατήν· νῦν δὲ τῆς συνήθους δεινότητος ἔχεται καὶ τέως πρῶτον ἐκ διαιρέσεως εὑρίσκει, [1369a5] ὅτι δι' ἑπτὰ αἰτίας πράττουσιν οἱ πράττοντες, ὅσα πράττουσι. διὰ τύχην, ὅταν ἐν ἐρήμῳ τοξεύων ἐπέτυχέ τινος κατὰ τύχην ὁδεύοντος, τυχὸν ἐχθροῦ ἢ λῃστοῦ, ἢ διψῶν καὶ ἐξελθὼν πολιορκίας οὔσης ἐν- | έτυχε κοιμωμένῳ τῷ στρατηγῷ τῶν πολεμίων καὶ πεφόνευκεν αὐτόν, ἢ f. 21v ῥίψας ὡς δειλὸς τὴν ἀσπίδα τινὰ πολέμιον ἐφόνευσε καὶ νίκην εἰργάσατο. [a 6] διὰ βίαν, ὅτε λιμώττων τις πολλὰς ἡμέρας ἅψεται κρεάτων ἀνοσίων, καὶ ὅτε πολυήμερον δίψαν διψήσας γεύσαιτο θαλάττης· πολλαὶ δὲ μητέρες καὶ οἰκείων βρεφῶν ἀπεγεύσαντο, ὡς ἱστορεῖται ἱστορικοῖς. διὰ φύσιν, ὡς οἱ Αἰθίοπες Αἰθίοπας τίκτουσι τῇ φύσει· φύσει οὖν τὸ παῖδα ποιεῖν ὅμοιον ἑαυτῷ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· καὶ ἕτερα δὲ πολλὰ κατὰ φύσιν πράττεται παρ' ἡμῶν, ὡς τὸ πατέρας τιμᾶν, τὸ αἰδεῖσθαι καὶ ἄλλα. δι' ἔθος, ὅτε τις ἐθισθεὶς ἐν ἀγορᾷ περιπατεῖν ἐρᾷ διατρίβειν καὶ ἐκεῖσε ἢ ἐν καπηλείῳ ἢ ἐν ἄλλοις τισὶ καὶ τούτων ἔχεται δι' ἔθος. διὰ λογισμόν,

---

1 post ἡ quaedam evanuerunt V: δὶς supplet n 6 δεύτερον δὲ n 9 ποῖα V (ποῖα; n): exspectes πόνους 11 δὲ om. n 12 πόσα καὶ ποῖα τούτων ὑπάρχει Arist. 14 οὐχ Vn Arist. AC: μὴ Arist. E: om. Arist. cet. δὴ πάντα πράττουσι Vn Arist. A: δὲ πράττουσι πάντα Arist. vulg.: *autem omnia agunt* Arist. Tr. 15 ἑαυτοὺς Vn: αὐτοὺς Arist. αὐτούς V Arist.: ἑαυτοὺς n ἀδικοῦσι n 16 εἶπε n 18 ὅσα V: ἃ n ἑαυτοὺς n 20 ἐπήλλαξεν n 22 δι' αἰτίας ἑπτά Arist. (cf. p. 61,8 et 33) 27 βίαν scripsi ex Aristotele (cf. p. 61,33): κακίαν V: ἀνάγκην n 27 et 29 ordinem διὰ φύσιν διὰ βίαν praebet Arist. A: διὰ βίαν διὰ φύσιν Arist. vulg. 27 λιμόττων n 28 πολήμερον n θαλάσσης n 34 καπη^λ' V: καπηλίῳ n

ὁπότε καθ' ἑαυτὸν ἐννοήσω 'εἰ πόνοις ἐμαυτὸν ἐπιδώσω διὰ λόγους, φιλο- f. 21r σοφίας ἐπιτεύξομαι· εἰ ἐμπορικῶς σταλῶ θαλαττοπορῶν, πλουτήσω· εἰ φιλέρημος γενήσομαι καὶ φιλήσυχος, καθαρθήσομαι καὶ ἐλλαμφθήσομαι τὴν διάνοιαν'. [a 7] διὰ θυμὸν καὶ ὀργήν, ὅταν ἢ κολάζῃ τις ἢ τιμωρῇ, τὸ μὲν ὡς παιδεύων καὶ σωφρονίζων, τὸ δὲ ὡς ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θυμοῦ. δι' ἐπιθυμίαν, ὅτε τις τὰ ἡδέα διώκει, ὁρατά, ὀσφραντά, γευστά, ἁπτά, ἀκουστά. ὅπερ οὖν ἔλεγον, πρῶτον εὑρίσκει ἀπὸ τῆς διαιρέσεως, ὅτι πάντα, ὅσα πράττουσί τινες, δι' αἰτίας ἑπτὰ ποιοῦσιν, εἶτα λέγει κατ' ἐκεῖνα ἀδικεῖν τινας, ὅσα δι' ἑαυτοὺς πράττουσιν ἡδέων τινῶν ἐφιέμενοι, μετὰ ταῦτα διορίζεται, τίς ἐστιν ὁ τῆς ἡδονῆς ὅρος καὶ τότε λέγει ἡδέα τυγχάνειν τά τε ποιητικὰ αὐτῆς καὶ τὰ φθαρτικὰ τῆς λύπης καὶ ἄλλα τινά· καὶ οὕτως ἀκολούθως δεικνύει σοι, πόθεν κατασκευάσαι ἕξεις, ὅτι ὅδε ὀρεγόμενος τούτου καὶ ἐφιέμενος ἠδίκησεν. ὁρᾷς, ὅπως ἀναγκαία ἡ προθεωρία διὰ τὴν δεινότητα. ὅρα οὖν τὴν λέξιν, ὅρα δὲ καὶ τὴν διαίρεσιν. [1368b 33] οἱ πράττοντες ἢ δι' ἑαυτοὺς πράττουσιν ἢ οὐ δι' ἑαυτοὺς ἤτοι οὐ προαίρεσιν ἔχοντες τόδε πρᾶξαι, ὡς ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα ὡς δειλὸς καὶ τυχὼν τοῦ πολεμίου καὶ νίκην ποιήσας. ἑκάτερον δὲ τῶν δύο μερῶν τῆς πρώτης διαιρέσεως ὑποδιαιρῶν πρῶτον ἴδε, εἰς τίνα τέμνεται τὸ οὐ δι' αὑτούς· [b 34] τούτου οὖν ἤτοι τῶν οὐ δι' αὑτοὺς πραττόντων τὰ μὲν διὰ τύχην πράττονται, τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης· τῶν ἐξ ἀνάγκης δὲ τὰ μὲν βίᾳ, τὰ δὲ φύσει. εἰρήκαμεν δὲ τούτων τὰ παραδείγματα ἐν τῇ ἀπαριθμήσει αὐτῶν καὶ οἷον προθεωρίᾳ· ὥστε ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εὑρέθησαν τρία, ὅσα πράττουσί τινες οὐ δι' αὑτούς. χρῄζει δὲ τῶν λεγομένων καὶ ἀκολουθεῖ ὁ ἀκροώμενος κατὰ μικρόν. τὰ μὲν ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ βίᾳ. ἴδε δὲ καὶ τὸ ἄλλο μέρος. [b 37] τῶν γὰρ δι' ἑαυτοὺς καὶ ὧν αὐτοὶ αἴτιοι τὰ μὲν δι' ἔθος πράττομεν ἐνεθισθέντες ἐκ βρέφους τῷ πράγματι καὶ ἀσπαζόμενοι ἐκεῖνο, ὁποῖον ἂν τύχοι, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν· τῆς δὲ ὀρέξεως ἡ μὲν λογιστικὴ ὄρεξις, ἡ δὲ ἄλογος. [1369a 2] καὶ ἡ μὲν λογιστικὴ ὄρεξις καὶ βούλησίς ἐστιν ἀγαθοῦ μετὰ λόγου ὄρεξις· οὐδεὶς γὰρ βούλεταί τι φαῦλον, ἀλλ' ἢ ἀγαθοῦ καὶ τούτου ὀρέγεται. [a 4] ἄλογοι δὲ ὀρέξεις θυμὸς καὶ ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι. ὥστε ἐκ τῆς διαιρέσεως σύναξον, ὅτι πάντα, ὅσα πράττουσι, δι' αἰτίας ἑπτὰ πράττουσι, διὰ τύχην, ὡς εἴρηται, διὰ βίαν, διὰ φύσιν, δι' ἔθος, διὰ λογισμόν, δι' ἐπιθυμίαν· [a 7] τὸ δὲ προσδιαιρεῖ-

---

2 θαλαττηπορῶν n 3 καθαρθήσομαι, pr. θ ex τ corr., V ἐλαφθήσομαι n 5 ἐκπαιδεύων n 9 πράττουσι n 11 τυγχάνειν, γρ. εἶναι, V 15. 16 τὰ μὲν οὐ δι' αὑτούς, τὰ δὲ δι' αὑτούς Arist.; cf. p. 60, 15 19 τίνας n ἑαυτούς n τοῦτο n οὖν V: ἦν n 20 fort. πραττομένων τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης Arist. 23 εὑρεθήσαν τρία, τ corr. (fort. ex ται), V: εὑρεθήσεται τρία n χρήσει n δὲ om. n 26 αὑτοὺς Arist. ὧν V Arist.: ᾧ n 30 μετὰ λόγου ὄρεξις ἀγαθοῦ Arist. vulg.: ἀγαθοῦ ὄρεξις (om. μετὰ λόγου) Arist. A 33 πράττουσι n: πράττειν V εἴρηται] p. 60, 23 sq. διὰ βίαν διὰ φύσιν Arist. vulg.: διὰ φύσιν διὰ βίαν Arist. A

σθαι καὶ λέγειν, ὅτι καὶ καθ' ἡλικίας πράττουσι νέοι ὄντες ἢ γέροντες f. 21v
ἢ καθ' ἕξεις πράττουσι δικαιοσύνης ἢ ἀρετῆς ἢ κακίας (ἔχοντες γὰρ 36
τὴν ἕξιν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα πράττουσί τινες, ἃ πράττουσι), περιττόν ἐστι
παντελῶς· ἀνάγονται γὰρ πάντα τὰ δι' ἃ πράττουσι τινες εἰς ταῦτα. [a 9] εἰ
γὰρ καὶ τοῖς νέοις συμβέβηκεν ἢ ὀργίλοις εἶναι ἢ ἐπιθυμητικοῖς, πάντα ταῦτα οὐ διὰ τὴν νεότητα ὡς αἰτίαν πράττουσί τινες,
ὡς αἰτιῶν οὐσῶν τῆς πλουσιότητος καὶ τῆς πενίας. ἀλλὰ διὰ ποίαν 40
αἰτίαν πράττουσιν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πένητες, ἃ πράττουσιν; ἦν μὲν προχείρως εἰπεῖν, ὅτι δι' ἐπιθυμίαν, διότι οἱ μὲν πένητες ἐφίενται χρημάτων, οἱ δὲ πλούσιοι ἐπιθυμοῦσιν ἡδονῶν· ὁ δὲ λέγει πρώτην αἰτίαν εἶναι τῶν πραττομένων παρ' αὐτοῖς τοῖς μὲν πτωχοῖς ἔνδειαν, τοῖς δὲ πλουσίοις
ἐξουσίαν, δι' ἣν ἐπιθυμοῦσι τῶν μὴ ἀναγκαίων ἡδονῶν· ἐπα|νορθού- f. 22r
μενος δέ σου τὴν πλάνην φησὶν [a 15] 'ἀλλὰ καὶ τούτων αἰτία ἡ ἐπιθυμία'. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα πράττουσιν οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἄδικοι πράττουσι μὲν κατὰ τὰς ἕξεις, πλὴν ἐξετάσας αὐτοὺς εὑρήσεις ἢ δι' ὄρεξιν ἢ δι' ἔθος ἢ διὰ λογισμὸν χρηστὸν ἢ φαῦλον πράττοντάς τι· ταῦτα δὲ τῶν ἑπτὰ αἰτιῶν ἦσαν. [a 17] ἢ γὰρ διὰ λογισμὸν ἢ διὰ πάθος ὀρέξεως
λογιστικῆς ἢ ἀλόγου ἤτοι διὰ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ διὰ ζῆλον ἐπαινε- 5
τόν· τοῦτο δηλῶν ἐπήγαγε [a 18] 'πλὴν τῶν καθ' ἕξεις πραττόντων οἱ μὲν πράττουσι δι' ἔθος χρηστὸν καὶ λογισμὸν ἐπαινετόν, οἱ δὲ διὰ φαῦλον ἔθος καὶ λογισμὸν κακόν'. οἱ πλούσιοι διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπιθυμοῦσι τῶν μὴ ἀναγκαίων ἡδονῶν· [a 16] καὶ οἱ ἄλλοι οἱ λεγόμενοι πράττειν κατὰ τὰς ἄλλας ἕξεις ἤτοι σωφροσύνην ἢ ἀνδρείαν· διὰ ταῦτα πράττουσιν ἤτοι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ οὐχὶ διὰ πλοῦτον ἢ
πενίαν ἢ νεότητα ἢ γῆρας· ἢ γὰρ διὰ τὸν λογισμὸν ἤτοι διὰ τὸν λόγον 10
τι πράττουσιν ἢ διὰ πάθος. πάθη εἰσὶν ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ φιλοτιμία. ἀλλ' οἱ μὲν πράττουσι δι' ἦθος, οἷον εἴθισέ τις ποιεῖν τι καὶ ποιεῖ τοῦτο. πάθη χρηστά, τὴν φιλοτιμίαν φησί. [a 19] καὶ τὰ τοιαῦτα ταῖς τοιαῖσδε ἕξεσιν, οἷον τῇ σωφροσύνῃ ἀκολουθεῖ χρηστὴ ἐπιθυμία, ταῖς δὲ τοιαῖσδε ἕξεσιν, οἷον τῇ ἀκολασίᾳ, τὰ τοιάδε, φαῦλαι δηλονότι
ἐπιθυμίαι. [a 25] εἰ μὲν γὰρ λευκὸς ἢ μέλας, ἤτοι οὐδὲν ὀφείλομεν 15
θεωρῆσαι, τί ἀκολουθεῖ τῷ Σωκράτει ὡς λευκῷ ἢ μέλανι ἢ μεγάλῳ ἢ μικρῷ· ἀπὸ γὰρ τοῦ εἶναί τινα λευκὸν ἢ μέλανα οὐδεμία διαφορὰ τοῖς ἤθεσι θεωρεῖται τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ δὲ τοῦ εἶναι νέον ἢ πρεσβύτην ἢ

---

1 ἡλικίας Vn Arist. vulg.: ἡλικίαν Arist. A 2 κακίας V: οἰκίας n 4 ταυτά n 4. 5 εἰ γὰρ συμβέβηκε τοῖς νέοις ὀργίλοις Arist. 8 πένητες V: πάντες n 19 καθ' ἕξεις n (cf. Arist.): καθεξῆς V 20 διὰ ἤθη Arist. 22. 23 κατὰ τὰς ἕξεις πράττειν Arist. 23 ταῦτα Vn Arist. A: ταῦτα πάντα Arist. vulg. 24 πράξουσιν Arist. 27 δι' ἦθος V: δι' ἔθος n: διὰ ἤθη Arist. εἰ post οἷον add. n ποιεῖ V: ποιεῖν n 28 καὶ πάθη Arist. χρηστά Vn Arist. ABC Tr.: καὶ χρηστά Arist. cet. φησὶ V: εἰσὶ n 28. 29 ταῖς μὲν τοιαύταις (A; τοιαισδί vulg.) ἕξεσι τὰ τοιαῦτα Arist. 30 τοιαῖσδε Vn Arist. A: τοιαισδὶ Arist. vulg. ἀκολαστίᾳ n 31 μέλας ἢ μέγας ἢ μικρός Arist.

δίκαιον ἢ ἄδικον μεγάλη διαφορὰ τοῖς ἤθεσι τῶν ἀνθρώπων ἐπιγίνεται. f. 22r
[a 28] καὶ ὅλως ὅσα ἀπὸ τῶν συμβαινόντων τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώ-
πων ποιοῦσι διάφορα, οἷον αἱ τοιαίδε ἢ τοιαίδε ἕξεις καὶ κράσεις, οἷον
διοίσει τις ἐν τῷ δοκεῖν πλουτεῖν ἢ πένεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ εὐτυχία 20
καὶ ἡ ἀποτυχία διάφορα τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων ποιεῖ. [a 32] ὅσων δὲ
ἡ αἰτία ἀόριστος καὶ μὴ ἕνεκά του γίνεται, ταῦτα γίνονται κατὰ
τύχην (γράφεται καὶ ἕνεκα τούτου)· ὃ γὰρ γίνεται κατὰ τύχην, ἣν ἂν
ἕνεκά του, εἰ σκοπὸν τοῦτο ἔθεμεν ποιῆσαι· οἷον εἰ εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπελ-
θὼν ὠνήσασθαι ἰχθὺν εὗρον τὸν χρεωστοῦντά μοι καὶ ἀπέδωκέ μοι τὸ
χρέος, τοῦτο κατὰ τύχην, εἰ δὲ ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τὸ ἐντυχεῖν 25
τῷ χρεώστῃ καὶ ἐντυχὼν τῷ χρεώστῃ ἔλαβον τὸ χρέος, ἔστι τοῦτο ἕνεκά
του· ἔστι γὰρ ἡ τύχη αἰτία τῶν κατὰ προαίρεσιν γινομένων ἐν τοῖς ἕνεκά
του γινομένοις. [b 2] ἢ ὡσαύτως ἀποβαίνει. ἀεὶ γὰρ γενειῶσιν οἱ
ἄνθρωποι ὡσαύτως ἤτοι κατὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτόν. περὶ δὲ
τῶν παρὰ φύσιν οὐ δεῖ ζητεῖν, εἴτε κατὰ φύσιν γίνονται εἴτε παρὰ φύσιν·
πάντα γοῦν τὰ παρὰ φύσιν ὥρμηνται μὲν φύσει καὶ ἐκεῖθεν λαμβάνουσι
τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, οὐ κατὰ σκοπὸν δὲ τῆς φύσεως ἀποβαίνουσιν, ἡ 30
δὲ τύχη αἰτία ἐστὶ τῶν τοιούτων ἤτοι τῶν παρὰ φύσιν. [b 6] ἔθει
δὲ ποιοῦσιν, ὅσα γίνονται διὰ τὸ πολλάκις πεποιηκέναι. διὰ λογι-
σμὸν δέ, ὅσα γίνονται διὰ τὸ συμφέρον· τίνα δέ εἰσι τὰ συμφέροντα, ἔγνω-
μεν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν· δοκοῦντα δὲ συμφέρειν ἢ ὡς τέλη
ἢ ὡς συμβαλλόμενα πρὸς τὸ τέλος. [b 9] τινὰ δὲ ποιοῦσιν οἱ ἀκό-
λαστοι ὡς συμφέροντα αὐτοῖς εἰς τὸ οὗ ὀρέγονται, πλὴν πράττουσι
ταῦτα οὐχ ὡς αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ συμφέροντα οὐδὲ δι' ἑαυτὰ ἀλλὰ τὴν 35
ἡδονήν. [b 12] ἡ μὲν κόλασις λέγεται ἐπὶ τοῦ πάσχοντος ὡς κω-
λύουσα τὴν ἄλογον ὁρμὴν αὐτοῦ, ἡ δὲ τιμωρία ἐστὶ τοῦ ποιοῦντος·
δι' αὐτὸ γὰρ τιμωρεῖ, ἵνα πληρώσῃ ἣν εἶχεν ὄρεξιν τοῦ ἀντιλυπῆσαι αὐ-
τὸν τὸν ὀργιζόμενον. [b 16] ἡδὺ δοκεῖ καὶ τὸ ἐθιστόν, ὃ ἔχω ἔθος
διαπράττειν. [b 18] ὅταν οὖν πράττωμέν τινα δι' ἑαυτοὺς ἤτοι ὧν
αὐτοί ἐσμεν αἴτιοι, ταῦτα ἢ ἀγαθά εἰσιν ἢ φαινόμενα ἀγαθά. [b 24]
ἀγαθὸν δέ ἐστι καὶ ἡ τῶν κακῶν ἀποφυγὴ καὶ ἡ λῆψις τῶν ἐλαττόνων 40
κακῶν ἀντὶ τῶν μειζόνων. [b 31] τοὺς δὲ ὅρους τοὺς νῦν λαμβανο-
μένους οὐ δεῖ ἀπαιτεῖν αὐτοὺς εἶναι ἀναγκαίους καὶ οὐσιώδεις· ἀρκεῖ γάρ,
ἂν σαφεῖς εἰσι, κἂν ἀκριβεῖς οὐκ εἰσιν.

11. Ἡδονή ἐστι κίνησις τῆς ψυχῆς καὶ ἀθρόα καὶ αἰφνίδιος κατά-
στασις αἰσθητὴ εἰς τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν ἤτοι εἰς τὴν κατὰ φύσιν· ὅταν

---

2 ἀπὸ om. Arist. 3 αἱ post ἢ add. n 5 ἡ om. n 5. 6 ὅσων ἥ τε Arist. 6 ἕνεκά του Arist. (sed ἕνεκα τούτου Q Tr.) 7 δὲ καὶ n τούτου scripsi ex Arist. Q Tr.: του Vn 18 ἔθει n Arist.: ἔθη V 19 ποιοῦσιν post πεποιηκέναι Arist. ὅσα Vn Arist. vulg.: ὅτι Arist. A 21 τέλη Vn: τέλος Arist. 22 τὸ Vn Arist. ACE: om. Arist. cet. τίνα Vn: ἔνια Arist. 23 ὡς om. n Arist. 29 αὑτοὺς Arist. 36 ἤτοι — φύσιν om. n τὴν κατὰ V: exspectes hic et infra p. 64,5 et 7 τὸ pro τὴν

γὰρ πεινᾷ τις, εἶτα ἐσθίῃ καὶ ἀναπληροῖ τὴν γαστέρα βρω|μάτων, ἀθρόως f. 22v ἥδεται ὡς κινούμενος εἰς τὸ κατὰ φύσιν καὶ ἀνελλιπές, οὐχὶ ἀνεπαισθήτως δὲ κινεῖται, ἀλλ' αἰσθάνεται τῆς ἀναπληρώσεως. ἐπὶ δὲ τῆς αὐξητικῆς κινήσεως οὐχ ἡδόμεθα, διότι ἀνεπαισθήτως κινούμεθα εἰς αὔξησιν. λύπη δέ ἐστιν ἡ εἰς τὴν παρὰ φύσιν κίνησις· παρὰ φύσιν δὲ κινεῖται, ὅταν ἡ γαστὴρ βρωμάτων ἐνδεὴς γένηται καὶ λυπῆται τὸ ζῷον. [b 35] εἰ δή ἐστιν ἡδονὴ τὸ τοιοῦτον ἤτοι ἀθρόα κατάστασις ἡ εἰς τὴν κατὰ φύσιν, λοιπὸν καὶ ἡδύ ἐστι τὸ ποιητικὸν τῆς τοιαύτης διαθέσεως· καὶ μάλιστα ἥδονται τὰ ζῷα, ὅταν λάβωσι τὴν ἑαυτῶν φύσιν, οἷον εἰ ὑγροτέρας ὂν κράσεως ξηρότερον γένηται, λυπεῖται, ἐὰν δὲ ἢ διὰ διαίτης ὑγρᾶς ἢ λουτροῦ λάβῃ τὴν κατὰ φύσιν κρᾶσιν, ἥδεται, ἢ ἐὰν ἔθος ἔχῃ τις λούεσθαι, λυπεῖται ἀποκοπῇ τοῦ ἔθους, εἰ δὲ πάλιν ποιήσει, ὃ ἔχει ἔθος, ἥδεται. [1370 a 10] καὶ αἱ ἀνάγκαι οἷον αἱ ἐπιμέλειαι καὶ αἱ σπουδαὶ λυπηραὶ ὡς βίαιοι· πᾶν γὰρ πρᾶγμα ἀναγκαῖον καὶ βίαιον λυπηρόν. τοῦτο δὲ παρέφρασεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐκ τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος

"πᾶν τ' ἐξ ἀνάγκης δοῦλον ἔσται τοῖς σοφοῖς".

ἐὰν δὲ ἔθος ἔχῃ τις κοπιᾶν, ἡδὺ δοκεῖ αὐτῷ ὁ κόπος. [a 16] καὶ ἅπαν ἐστὶν ἡδύ, οὗτινος ἐνῇ καὶ ἐνυπάρχει ἐπιθυμία καὶ ὄρεξις. ἄλογοι ἐπιθυμίαι εἰσίν, ὅσων ἐπιθυμοῦσί τινες μὴ ὑπολαβόντες μηδὲ λογισάμενοι ὠφέλειάν τινα μηδὲ κέρδος ἐκ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας. [a 20] εἰσὶ δὲ τοιαῦται ἄλογοι αἱ φυσικαὶ καὶ αἱ διὰ σώματος, οἷον ἡ δίψα καὶ ἡ πεῖνα ποιεῖ ἐπιθυμίαν τῆς τροφῆς, καὶ ὁ πεινῶν φαγὼν οὐδὲν ἄλλο σπουδάζει ἢ τὸ ἐμπλῆσαι τὴν γαστέρα. εἰ δὲ καὶ ὠφέλειά τις αὐτῷ μέλλει ἐπιγίνεσθαι ἐκ τούτου, οὐκέτι λογίζεται. καὶ ἐν ἑκάστῳ εἴδει τροφῆς παρακολουθεῖ ἄλλο καὶ ἄλλο εἶδος ἐπιθυμίας καὶ ἐν τοῖς ἀφροδισίοις ἄλλη. [a 25] μετὰ λόγου δὲ ἐπιθυμίαι, ὅσων ἐπιθυμοῦσί τινες ἐκ τοῦ λογίσασθαι καὶ πεισθῆναι, ὅτι μέλλουσι παθεῖν τι ἀγαθόν· πολλὰ γάρ τινες ἐθεάσαντο ἢ ἤκουσαν καὶ προσελογίσαντο ὠφεληθῆναι ἐκ τοῦ τούτων ἐπιθυμῆσαι καὶ ἐπείσθησαν ὠφεληθῆναι καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπεθύμησαν. [a 27] ἐπεὶ δὲ τὸ ἥδεσθαι ἐπιγίνεται ἐκ τοῦ αἰσθάνεσθαι — εἶδε γὰρ καὶ ἡ αἴσθησις καὶ ὃ εἶδε παρέπεμψε τοῦτο τῇ φαντασίᾳ, εἶτα ἐν τῇ φαντασίᾳ ὂν ἀεὶ φαντάζομαι καὶ διανοοῦμαι τοῦτο καὶ μεμνημένος ἥδομαι, οἷον ἤκουσά τι καὶ παρεπέμφθη τοῦτο τῇ φαντασίᾳ καὶ φανταζόμενος καὶ ἐλπίζων τοῦτο γενέσθαι ἥδομαι — ἐπεὶ δὲ τὸ ἥδεσθαι γίνεται ἐκ τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ φαντάζεσθαι πάθος τι, ἤτοι ἢ γλυκὺ ἢ ἄλλο τι ἡδὺ ἢ ἐπαινετόν (ἔστι γὰρ καὶ λέγεται καὶ ἡ φαντα-

2 οὐχί, ῖ ex ει corr., V 5 δὲ (post φύσιν) om. n 6 λυπεῖται n 7 δή ἐστιν Vn: δ' ἐστὶν Arist. AC: δή ἐστιν ἡ Arist. cet. 10 διὰ superscr. V 13 αἱ ἀνάγκαι Vn Arist. vulg.: τὸ ἀναγκαῖον Arist. A 15 ἐκ τοῦ Εὐριπίδου] Orest. 488 16 τ' ἐξ Vn: τοὐξ Eurip. ἔσται Vn: ἐστ' ἐν Eurip. 18 οὗ ἂν ἡ ἐπιθυμία ἐνῇ Arist. 22 ἡ (ante πεῖνα) superscr. V πίνα n 23 τὸ om. n ἐκπλῆσαι n 26 ὅσα Arist. (*quascunque* vel *quas* Tr.) 35 ἐπιγίνεται supra v. 30 36 καὶ ἡ V: καὶ om. n

σία αἴσθησίς τις ἀμυδρὰ καὶ ἀσθενής), καὶ διὰ τοῦτο κἂν τῷ με- f. 22v μνημένῳ καὶ ἐλπίζοντι παρακολουθοίη φαντασία τις καὶ συναίσθησις, οὗ μέμνηται καὶ ἐλπίζει, καὶ διὰ τοῦτο μεμνημένοι τινὲς καὶ ἐλπίζοντες ἥδονται, ἐπείπερ αἴσθησιν ἔχουσι καὶ φαντασίαν, οὗ μέμνηνται καὶ ἐλπίζουσιν. [a 32] ὥστε ἀνάγκη ἥδεσθαί τινα ἢ ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, εἴ γε αἰσθάνεταί τις καὶ φαντάζεται παρόντα ἀγαθά, ἢ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἤτοι παρελθοῦσιν ἐπιμεμνημένος αὐτῶν ἢ ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ὡς ἐλπίζων αὐτά. [b 1] τὰ γοῦν μνημονευτὰ ἡδέα εἰσὶν οὐ μόνον ὅσα ἦσαν ἡδέα καὶ ὅτε παρῆν, οἷον τὸ λαβεῖν με χρήματα ἡδὺ ἦν καὶ ὅτε ταῦτα ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ καιροῦ πολλοῦ παραρρυέντος μεμνημένος, ὅτι ἔλαβον ἀπὸ τοῦ δεῖνος χρήματα ἥδομαι· ἀλλὰ καὶ ἔνια, ὅταν ταῦτα πάσχωμεν, οὐχ ἡδέα εἰσίν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων ἀποβησόμενον, εἰ ἀγαθόν ἐστιν ἢ καλόν, ἥδομαι μεμνημένος ἐκείνων τῶν λυπηρῶν, ἀφ' ὧν ἐπεγένετό μοι ἀγαθόν τι· οἷον τὸ δαίρεσθαι πικρόν ἐστι τότε, ὅτε δαίρομαι, ἀλλ' εἰ μετὰ χρόνων παραδρομὴν ἐπηκολούθησέ μοι σοφία ἐκ τοῦ δαίρεσθαι ἀγαθὸν οὖσα, ἥδομαι μεμνημένος τῶν δαρμῶν ἐκείνων, ἐξ ὧν ἐπεγένετό μοι σοφία.

[b 4] "ἀλλ' ἡδύ τι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων",

Εὐριπίδου τὸ ῥητόν· καὶ τὸ

"μετὰ γάρ τε ⟨καὶ⟩ ἄλγεσι τέρπεται ἀνήρ"

ἐκ τῆς Ὀδυσσείας εἴληπται. τὰ δὲ ἐλπιζόμενα δοκοῦσιν ἡδέα, εἴ γε φαίνονται μεγάλα δυνάμενα ὠφελεῖν, ὅτε τὰ παρόντα γένωνται, ἢ κἂν μὴ μεγάλως δύνανται ὠφελεῖν, ἀλλ' οὖν ἵνα δύνωνται ὠφελεῖν ἄνευ λύπης ἤτοι ἀλύπως· κἂν μὴ ἡδονή τις μεγάλη ἐκ τούτου γίνηται, ἀλλὰ κἂν εἴη μικρὰ ἢ ἄλυπος. [b 9] ὅλως δὲ | ὅσα παρόντα εὐφραίνουσι, f. 23r ταῦτα ἐλπιζόμενα καὶ μεμνημένα εὐφραίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. διὸ καὶ ὁ ὀργιζόμενος ἥδεται ἢ μεμνημένος, ὅπως ἐκόλασε τὸν λυπήσαντα, ἢ ἀνατυπῶν, πῶς μέλλει κολάσαι αὐτόν· ἀλλὰ καὶ ὅτε κολάζει αὐτόν, ἥδεται· ὥστε ἐπεὶ ὁ ὀργιζόμενος ἥδεται ἢ ἐν τῷ μεμνῆσθαι ἢ ἀνατυποῦν, ἃς μέλλει ἐπάξαι κολάσεις αὐτῷ, λοιπὸν ἀσθενέστερος ἔσται τοῦ ὀργιζομένου ὁ κολασθησόμενος· [b 12] οὐδεὶς γὰρ ὀργίζεται, ὃν οὐ δύναται τιμωρῆσαι. ἀλλὰ καὶ τοῖς πολὺ οὖσιν ὑπὲρ αὐτὸν ἢ οὐδ' ὅλως ὀργίζεται ἢ ἧττον ἤτοι μικρῶς. [b 20] ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις. καὶ ἐν τῷ γράφειν περὶ τοῦ ἐρωμένου καὶ ποιεῖν τι, μεμνημένοι αὐτοῦ οἴονται οἷον αἰσθάνεσθαι ἤτοι δοκοῦσιν ὁρᾶν αὐτόν. καὶ ἀρχὴ τοῦ ἔρωτος

1 κἂν Vn Arist. vulg.: ἀεὶ ἐν Arist. A 2 καὶ τῷ ἐλπίζοντι Arist. παρακολουθοίη Vn: ἀκολουθοῖ ἂν Arist. A: ἀκολουθοίη Arist. vulg. 2. 3 ἀναίσθησις n 3 μέμνηται ἢ ἐλπίζει Arist. 6 ἢ om. n 11 ἔνια καὶ Arist. 17 τι Vn Arist. vulg.: τοι Arist. A 18 Εὐριπίδου] Andromed. fr. 133. F. T. G.[2] p. 399 N. 19 μετὰ γάρ κτλ.] Hom. ο 400 καὶ addidi ex Aristotele 22 ἵνα δύνωνται V: εἰ δύνανται n 22. 23 ἄνευ λύπης ὠφελεῖν Arist. 24 ἢ V: εἰ n 30 οὐθεὶς Arist. 33 τοῦ om. n μεμνημένοι Arist.: μεμνημένος n: per compend. V 33. 34 οἷον αἰσθάνεσθαι οἴονται Arist. 34. 66,1 καὶ ἀρχὴ τοῦ ἔρωτος γίνεται V: ἀρχὴ τὸ ἔρωτος γίνεται n: καὶ ἀρχὴ δὲ τοῦ ἔρωτος αὕτη γίγνεται πᾶσιν Arist. A: καὶ ἀρχὴ ἔρωτος γίνεται αὕτη πᾶσιν Arist. vulg.

γίνεται, ὅταν μὴ μόνον χαίρωσιν ἐν τῷ παρεῖναι τὸν ἐρώμενον, ἀλλὰ f. 23r καὶ μεμνημένοι αὐτοῦ ἀπόντος, ὃ δὴ καὶ πόθος λέγεται. [b 24] διὸ καὶ ὅταν λύπη προσγίνηται τῷ ἐρῶντι ἐν τῷ μὴ παρεῖναι τὸν ἐρώμενον καὶ ὁρᾶν αὐτὸν καὶ ἐν οἷς πενθεῖ καὶ θρηνεῖ ἥδεται. λυπεῖται μὲν ἐπὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν τὸν ἐρώμενον, ἥδεται δὲ ἐν τῷ δοκεῖν ὁρᾶν ἐκεῖνον καὶ μεμνῆσθαι αὐτοῦ. τὸ δὲ

[b 28] "ὣς φάτο, τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἵμερον ὦρσε γόοιο" περὶ Ἀχιλλέως ὁ Ὅμηρος εἴρηκεν· εἰ γὰρ λυπηρὸν τὸ ἀποτυγχάνειν τοῦ τιμωρῆσαι τὸν λυπήσαντα, τὸ τυγχάνειν τοῦ τιμωρῆσαι αὐτὸν ἡδύ. τὸ [b 31] τιμωρούμενοι ἀντὶ τοῦ τιμωροῦντες ἐκληπτέον. [b 34] οὐ πάντες ἀντὶ τοῦ ἧστινος τῆς ὑπεροχῆς ἔχουσι πάντες ἐπιθυμίαν. [1371a2] ἀστραγάλισίς ἐστι τὸ παίζειν κύτζια. [a 3] ἐσπουδασμένη ἐστὶ παιδιὰ τὰ κυνηγέσια. [a 8] καὶ ἡ τιμὴ ἥδιστον δοκεῖ διὰ τὸ φαντάζεσθαι τὸν τιμώμενον ὅτι 'διὰ τοῦτο τιμῶμαι, διότι τοιοῦτός εἰμι, οἷός ἐστιν ὁ σπουδαῖος καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ'. [a 10] καὶ μᾶλλον, ὅταν πολλοί, οὓς οἴεται φιλαλήθεις εἶναι, φῶσιν αὐτὸν ἀγαθὸν εἶναι, ἥδεται. τοιοῦτοι δέ εἰσιν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἀληθεύειν οἱ ἐγγὺς ἤτοι οἱ γείτονες· οὗτοι γὰρ μᾶλλον παρ' ὃ οἱ πόρρω, εἰ λέγουσι περὶ αὐτοῦ τι ἀγαθόν, δοκοῦσιν αὐτῷ ἀληθεύειν ὡς γινώσκοντες τὰ αὐτοῦ· [a 13] μᾶλλον γὰρ εἰκὸς ἀληθεύειν τοὺς εἰρημένους ἤτοι τοὺς φρονίμους καὶ γείτονας καὶ συνήθεις παρὰ τοὺς ἐναντίους ἤτοι τοὺς ἄφρονας καὶ πόρρω· [a 14] ἐπεὶ οὐδεὶς φροντίζει τιμηθῆναι ἢ δοξασθῆναι παρὰ παιδίων ἢ θηρίων, ὧν κατὰ πολὺ καταφρονεῖ, ὅσον ἐπὶ τῷ κτήσασθαι δόξαν ἀπ' αὐτῶν· ἀλλ' ἐάνπερ οὐ καταφρονῇ αὐτῶν, οὐ διὰ τὸ τιμηθῆναι ἀπ' αὐτῶν τούτου χάριν οὐ καταφρονεῖ, [a 16] ἀλλὰ δι' ἄλλο τι, ἢ τῷ φοβεῖσθαι τὸν παῖδα ὡς βασιλέως υἱὸν ἢ τῷ ἐλπίζειν φαγεῖν αὐτὸν τὸ θηρίον. [a 21] ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγαπᾶσθαι ἡδὺ δοκεῖ, διότι οἴεται ὁ ἀγαπώμενος, ὡς ὑπάρχει αὐτῷ τι ἀγαθόν, οὗ πάντες ἐφίενται. καὶ τὸ θαυμάζεσθαι ἡδύ, διότι ὁ θαυμαζόμενος ἐπαινεῖται. [a 24] ἡδὺ δοκεῖ καὶ τὸ τὰ αὐτὰ πράττειν πολλάκις· ἡ γὰρ συνήθεια ποιεῖ αὐτὸν ἥδεσθαι ἐν τῷ ποιεῖν αὐτό. [a 25] ἀλλὰ καὶ ἡ μεταβολὴ ἡδὺ καὶ τὸ μεταβάλλειν ἀπὸ ἑτέρου τόπου εἰς ἕτερον ἢ τὸ μεταβάλλειν τὴν δίαιταν· καθ' ὅσον γὰρ μεταβάλλει, οἴεται γίνεσθαι αὐτῷ μεταβολὴν καὶ ἔκτασιν εἰς φύσιν ἤτοι εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἐπεὶ καὶ ἡ ἡδονὴ ἀθρόα κίνησίς ἐστιν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν. [a 26] τὸ γὰρ αὐτὸ ἤτοι τὸ μεταβάλλειν ἀεὶ καὶ συχνότερον εἰς τὸ αὐτὸ ποιεῖ ἐν αὐτῷ ὑπερβολὴν τῆς ἕξεως ἐκείνου τοῦ εἰς ὃ

---

7 ὣς φάτο κτλ.] Hom. Ψ 108 ὑφ' V Arist. ABCYb: *super* Arist. Tr.: ἐφ' n Arist. cet. 8 ἐπιτυγχάνειν V 10 τιμωρούμενοι V Arist.: τιμωρούμενος n 12 κύτζι^{α} V: κότρια n 23 τῷ V: τὸ n 25 ἀλλ' εἴπερ, δι' Arist. τῷ V: τὸ n 26 τῷ V: τὸ n 29 ἡδὺ post πολλάκις Arist. ταὐτὰ Arist. 32 τὸ om. n 33 'fort. ἔκστασιν' Brandis 34 παρὰ Brandis: κατὰ Vn 35 κατὰ Brandis: παρὰ Vn γὰρ om. n συχνότερον, ερον evan., V 36 ὑπερβολὴν ποιεῖ Arist. ἐν αὐτῷ V: ἑαυτῷ n

μεταβάλλει τῆς καθεστώσης καὶ ἐπιγινομένης αὐτῷ ἐκ τῆς συχνοτέρας f. 23r μεταβολῆς· λαμβάνει γὰρ ἕξιν ἐκ τούτου αὐτοῦ. [a 28] ἀλλὰ καὶ τὰ διὰ χρόνου ἐπικτώμενά τινι ἡδέα εἰσίν. [a 33] ἐν δὲ τῷ μανθάνειν ἐπιγίνεται τὸ καθίστασθαι εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἤτοι εἰς τὴν γνῶσιν· ἐξ ἀγνοίας γὰρ εἰς τὴν γνῶσιν καταντῶμεν ἤτοι ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν. [a 35] τὸ μὲν γὰρ εὖ πάσχειν ἐστὶν ἡδὺ διὰ τὸ ἐπιτυγχάνειν, οὗ ἐπιθυμοῦσι, τὸ δὲ εὖ ποιεῖν ἡδύ ἐστι διὰ τὸ ἔχειν καὶ αὐτάρκη εἶναι ὡς καὶ διδόναι τοῖς ἄλλοις καὶ δοκεῖν ὑπερέχειν διὰ τὸ δύνασθαι καὶ ἄλλους εὐεργετεῖν, ὥντινων ἀμφοτέρων ἤτοι τοῦ ἔχειν καὶ τοῦ ὑπερέχειν ἐφίενται πάντες. [b 3] καὶ τὸ ἐπανορθοῦν τοὺς πλησίον σφάλλοντας ἡδὺ δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις· δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐν τῷ ἐπανορθοῦν εὖ ποιεῖν, τὸ δὲ εὖ ποιεῖν ἀγαθόν. [b 4] καὶ τὸ ἀποτελεῖν καὶ ἐκπληροῦν τὰ | παρ' ἄλλοις ἐλλιπῶς γινόμενα καὶ προστιθέναι, ὃ ἐκεῖνοι f. 23v ἔλειψαν, ἡδὺ δοκεῖ, ὡς εἴ τις ὀρθώσει λόγον τινός. [b 7] ἀλλὰ καὶ τὰ μεμιμημένα εὖ ἡδέα. κἂν μὴ ἡδύ ἐστιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ μεμιμημένον, ἥδεταί τις ἐπὶ τούτῳ· οἷον ὁ κοχλίας αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἡδὺ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ ὁ βάτραχος, ἀλλ' ἐὰν ἴδω αὐτὰ ἐπὶ εἰκόνος ἐζωγραφημένα καὶ ἄκρως μεμιμημένα παρὰ τοῦ ζωγράφου, ἥδομαι καὶ συλλογισμὸς γίνεται ἤτοι καὶ συλλογίζομαι, ὅτι τοῦτο, τουτέστιν ὁ ἐζωγραφημένος βάτραχος, ἐκεῖνό ἐστιν ἤτοι ζῶν βάτραχος, διὰ τὴν ἄκραν μίμησιν· ὥστε ἐκ τοῦ θαυμάζειν συμβαίνει διεγερθῆναί με εἰς τὸ μαθεῖν τὴν ζωγραφικὴν τέχνην. [b 10] καὶ αἱ περιπέτειαι· εἶτα ἑρμηνεύει, τίνες εἰσὶν αὗται, καί φησιν, ὅτι τὸ ἐκ τῶν κινδύνων σῴζεσθαι· ἡδεῖαι γοῦν καὶ αὗται. [b 18] ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ ὅμοιον καὶ συγγενές ἐστιν, ἅπας δὲ μᾶλλόν ἐστιν ἑαυτῷ ὅμοιος καὶ συγγενὴς παρ' ὃ ἑτέρῳ τινί, διὰ τοῦτο ἅπας αὐτὸς ἑαυτὸν ἀγαπᾷ καὶ ἡδὺ νομίζει καὶ φίλαυτος γίνεται· [b 20] τὰ γὰρ τοιαῦτα ἤτοι τὸ ὅμοιον καὶ τὸ συγγενὲς πρὸς ἑαυτὸν βλέπει ταῦτα μᾶλλον ὑπάρχοντα· ἕκαστος γάρ ἐστιν ἑαυτῷ ὅμοιος καὶ συγγενὴς παρ' ὃ ἑτέρῳ τινί. διὰ οὖν τοῦτο φιλοῦσι καὶ τοὺς κόλακας ὡς ἑαυτῶν ἐπαινέτας. ἀλλὰ καὶ ἐὰν ποιῇ τίς τι, ἐάσῃ δὲ τοῦτο ἐλλιπές, εἶτα ἐλθὼν ὁ Σωκράτης ἀποπληρώσῃ αὐτό, ὡς ἔργον αὐτοῦ οἴεται τοῦτο εἶναι, κἂν ἄλλος ἤρξατο τοῦτο ποιεῖν· ὅθεν καὶ ἥδεται ἐπ' αὐτῷ. [b 26] ἀλλὰ καὶ ὁ σοφὸς ἡδὺ δοκεῖ· ἀρχικὸν γὰρ τὸ φρονεῖν ἤτοι τὸ σοφὸν εἶναι, ἐπεὶ καὶ τὸ ἄρχειν ἥδιστον. ἔτι ἐπεὶ οἱ ἄνθρωποι φιλότιμοι καὶ τὰς τιμὰς ἀγαπῶντες, ἡδὺ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ τὸ ἐπιτιμᾶν καὶ μέμφεσθαι καὶ τοῖς πέλας ὡς μὴ κατορθοῦσιν εὖ, ὃ ἐπαγγέλλονται εἰδέναι· ἐκ τούτου

---

4 εἰς τὸ κατὰ φύσιν καθίστασθαι Arist. 10 καὶ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 10. 11 ἡδὺ τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ τοὺς πλησίον Arist. 12 ἐπιτελεῖν Arist. 13 ἄλλοις n: ἀλλήλοις V 15 κἂν ᾖ μὴ ἡδὺ αὐτὸ τὸ μεμιμημένον Arist. A: καὶ ἐὰν μὴ ᾖ ἡδὺ οὗ τὸ μίμημα Arist. vulg. 16 ἐπὶ τούτω non certo cognoscitur in V: ἐπὶ τοῦτο n 19 καὶ om. n 23 καί φησιν — αὗται (24) om. n σῴζεσθαι ἐκ τῶν κινδύνων Arist. 24 καὶ (τὸ add. A) συγγενὲς ἡδὺ ἑαυτῷ ἅπαν Arist. 27 αὑτὸν Arist. 33 καὶ τὸ σοφὸν δοκεῖν εἶναι ἡδύ Arist. 34 καὶ (post ἐπεὶ) om. n

γὰρ οἴονται ὑπεροχήν τινα ἔχειν πρὸς τοὺς ἐπιτιμωμένους. ἀλλὰ καὶ τὸ f. 23v ἄρχειν ἡδύ ἐστιν αὐτοῖς. [b 30] καὶ τὸ ἐν ᾧ βέλτιστος δοκεῖ εἶναι, ἤτοι εἰ καὶ πολλά τις ἔχει ἐπιτηδεύματα, οἷον εἰ καὶ ῥήτωρ ἐστὶ καὶ γεωμέτρης καὶ γραμματικός. εὐδοκιμεῖ δὲ τῇ γεωμετρίᾳ καὶ κρείττων ἐστὶν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ ταύτην, ἐνταῦθα βούλεται διατρίβειν ἀεὶ ἤτοι περὶ τὰ γεωμετρικά, ἐν οἷς καὶ τὸ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων ἔχει. καὶ ἐπὶ τούτῳ σπουδάζει ἕκαστος, ἵνα καὶ ὅπου αὐτὸς ἑαυτοῦ κρείττων φαίνηται, νέμων καὶ καταναλίσκων ἐνταῦθα τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας. [b 35] ἀνάγκη καὶ τὰ γελοῖα ἡδέα εἶναι, εἴτε ἄνθρωπός ἐστι γελοῖος, ὡς ὁ πίθηκος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ πιθήκου γελοῖόν ἐστιν, εἴτε λόγος ἐστὶ γελοῖος.

12. Ταῦτα μὲν οὖν εἰσιν, ἤτοι τὸ ἡδύ, τὸ καλόν, τὸ τίμιον, ὧν χάριν ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι· τίνας δὲ ἀδικοῦσι καὶ πῶς ἔχοντας αὐτούς, ῥητέον. [1372a5] ἀδικοῦσι καὶ ἁρπάζουσι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, ὃ δυνατόν ἐστιν ἀνυσθῆναι παρ' ἑαυτῶν ἢ ὃ εἰ πράξουσι λάθωσιν, ὅτι τοῦτο διεπράξαντο, ἢ εἰ μὴ λάθωσιν ὡς διαπραξάμενοι τοῦτο τὸ ἀδίκημα, οὐκ ἂν δώσουσιν ὑπὲρ τούτου δίκας, ἢ εἰ καὶ δώσουσιν, ἀλλ' οὖν ἐλάττω κατὰ πολὺ τὴν ζημίαν καὶ τὴν δίκην εἶναι τοῦ κέρδους τοῦ ἐπιγινομένου ἢ ἑαυτοῖς ἢ τοῖς φίλοις ἢ τοῖς τέκνοις, ὧν κήδονται, ἐκ τοῦ ποιῆσαι τουτὶ τὸ ἀδίκημα. [a 9] ταῦτα γὰρ τὰ δυνατὰ καὶ τὰ ἀδύνατα ὡς τελικὰ κεφάλαια κοινά εἰσι τῶν λόγων πάντων ἤτοι τοῦ δικανικοῦ, τοῦ συμβουλευτικοῦ καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ. οὗτοι δὲ οἴονται ἀδικῆσαι καὶ μὴ ζημιωθῆναι οἱ δυνάμενοι εἰπεῖν ἤτοι οἱ κατὰ τὰς συνηγορίας δεινοί, καὶ οἱ πρακτικοὶ ἤτοι οἱ πολλὰ τοιαῦτα πράξαντες, καὶ οἱ ἔμπειροι πολλῶν ἀγώνων ἤτοι δικαστηρίων. [a 13] καὶ εἰ πλούσιοί εἰσιν ἢ πολύφιλοι, θαρροῦσι τῷ πλούτῳ ἢ τοῖς φίλοις καὶ ἀδικοῦσι θαρροῦντες δόσεσιν ἀθῳωθῆναι ἢ φίλων ἀξιώσεσι. καὶ μάλιστα, ἂν αὐτοὶ ὦσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις, ἤτοι εἰπεῖν δυνάμενοι καὶ πρακτικοί, οἴονται ἀδικεῖν δύνασθαι. εἰ δὲ μή, ἤτοι εἰ δὲ μήτε εἰπεῖν εἰσι δυνάμενοι μήτε πρακτικοί, κἂν εἰ ἔχωσι φίλους τοιούτους ἤτοι δυναμένους εἰπεῖν καὶ πρακτικούς, ἢ κἂν φίλους τοιούτους οὐκ ἔχωσιν, ἀλλ' ἢ ἐὰν ὦσιν ὑπηρέται καὶ δουλεύοντες τοῖς δυναμένοις εἰπεῖν καὶ πρακτικοῖς ἢ εἰσι κοινωνοὶ τοιούτων δυνατῶν εἰπεῖν. [a 17] ἀδικοῦσι καὶ εἰ φίλοι

---

1. 2 καὶ τὸ ἄρχειν Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. 2 τὸ ἐν Vn Arist. A: τὸ om. Arist. vulg. βέλτιστος δοκεῖ εἶναι αὐτὸς αὑτοῦ Arist. vulg.: δοκεῖ βέλτιστος αὐτὸς αὑτοῦ εἶναι Arist. A 9 καὶ Vn Arist. A: δὲ καὶ Arist. vulg. 13 πῶς δὲ ἔχοντες Arist. 19 αὐτοῖς Arist. 21 τελικὰ V: τε καὶ n τῶν λόγων πάντων Vn: ταῦτα πάντων τῶν λόγων Arist. A: τῶν μερῶν τῆς ῥητορικῆς ταῦτα πάντων Arist. BE: *omnium partium rhetoricae haec* Arist. Tr.: τῶν μερῶν τῆς ῥητορικῆς ταῦτα πάντα Arist. cet. 22 τοῦ (post καὶ) om. n αὐτοὶ δ' Arist. 23 εἰπεῖν δυνάμενοι Arist. ἤτοι scripsi: ὅτι Vn 24 πραγματικοὶ n 24. 25 οἱ ἔμπειροι Vn Arist. vulg.: οἱ om. Arist. A 26 πολύφιλοι Vn Arist. A: πολλοὶ φίλοι Arist. vulg. 27 μέν, ἂν Arist. 30 εἰ om. n

εἰσὶ τῶν ἀδικουμένων· θαρροῦσι γάρ, ὅτι, ἐπεὶ φίλος μού ἐστιν, οὐ θέλει f. 23v φυλάττεσθαι, μή πως ἀδικηθῇ παρ' ἐμοῦ, καὶ ῥᾳδίως αὐτὸν ἀδικήσω ὡς ἀφύλακτον μένοντα, καὶ ὅτι, εἰ ἀδικηθῇ, φθάσει προκαταλλαγῆναι καὶ σπείσασθαι αὐτῷ πρὸ τοῦ ἐξ|ελθεῖν τὴν ὑπόθεσιν. [a 21] λανθάνουσι f. 24r καὶ οἱ ἐναντίοι τοῖς ἐγκλήμασιν· οἷον εἰ ἔνδοξός τις κατηγορεῖ τινος πένητος ὡς αὐτὸν παίσαντος, ἀπίθανα δόξει λέγειν καὶ ἀδύνατα· καὶ ὁ αἰσχρὸς ἤτοι ὁ ἀειδὴς καὶ πτωχὸς (ἅμα τὰ δύο εἰπέ) εἰ κατηγορηθῇ, ὡς ἐμοίχευσε τὴν δεῖνα. ἄπιστον δόξει· πῶς γὰρ ἠράσθη τοιούτου δυσειδοῦς ἅμα καὶ πτωχοῦ; [a 23] καὶ τὸ λίαν ἐν φανερῷ, οἷον ὃ ἐν χερσὶ κρατῶ ἀεί. οὐ φυλάττεται παρ' ἐμοῦ, οἷον τὸ καλαμάριόν μου. καὶ διὰ τοῦτο ῥᾳδίως ἄν τις δυνηθῇ ἀφελέσθαι αὐτὸ παρ' ὃ τὸν ἐγκεκρυμμένον θησαυρὸν καὶ φυλαττόμενον παρ' ἐμοῦ ἐν ἀφανεῖ τόπῳ. [a 25] καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀδικοῦσιν, ἃ μηδείς τις ἠδίκησε· καὶ τὸ οἷον ἐμίγη τις τεταριχευμένῳ σώματι. τίς γὰρ ἠθέλησεν ἀδικῆσαί με περὶ τὸ ὑπόδημα; εὐτελὲς ὂν τοιοῦτον καὶ διὰ τοῦτο ἀφύλακτον μένον ὡς εὐκαταφρόνητον ῥᾳδίως ἀφαιρεῖται παρὰ τοῦ ἀδικοῦντος. [a 28] ἀδικοῦσι καὶ οἱ μηδένα ἐχθρὸν ἔχοντες καὶ οἱ πολλούς· οἱ μὲν γὰρ ἤτοι οἱ πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχοντες λανθάνουσι καὶ οὐ φαίνονται ἀδικῆσαι διὰ τὸ μὴ δοκεῖν μηδὲ ὅλως ἐπιχειρῆσαι ἀδικῆσαι ὡς φυλαττόμενοι παρὰ τῶν ἐχθρῶν. οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ἐχθρὸν οἴονται λαθεῖν διὰ τὸ μὴ φυλάττεσθαι παρά τινος. [a 32] ἀδικοῦσι καὶ περὶ ἐκεῖνα, ἃ ἔστι ῥᾳδίως κρύψαι ἢ διὰ τὸ εἶναι σμικρά, ἢ τρόπος, ἢ ἔστι τρόπος τις κρύψεως ἤγουν τὸ πέμψαι αὐτὸ εἰς ἕτερον τόπον, ὡς μηδὲ γνωσθῆναι, τί ἐγένετο, ἢ τόπος ἤτοι τὸ κρύψαι αὐτὸ ἔν τινι τόπῳ εὐφυλάκτῳ καὶ κεκρυμμένῳ, ἢ διάθεσις εὔπορος ἤτοι μετὰ τὸ κλέψαι αὐτὸ διαθεῖναι καὶ ἀλλοιῶσαι καὶ μετασχηματίσαι, ὡς μηδὲ δοκεῖν ὁρώμενον, εἰ ἐκεῖνό ἐστι, διὰ τὸν μετασχηματισμόν. [a 33] ἀδικοῦσι καὶ ὅσοι μὴ λαθόντες δύνανται ἀφ' ἑαυτῶν διῶσαι τὴν δίκην. οἷον εἰ ἱερώμενός ἐστιν, ἀποσείσει τὴν δίκην ἑλκόμενος εἰς ἀπρόσφορον δικαστήν. ἢ ἀναβολὴ χρόνιος, ἤτοι ποιεῖ ὑπερθέσεις καὶ ἀναβάλλεται τὸ δικαστήριον. ἢ διαφθείρει τοὺς κριτὰς χρήμασιν. ὡς μὴ δικάσαι δικαίως. [a 34] ἀδικοῦσι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δύνανται ἀποδιῶσαι ἀφ' ἑαυτῶν τὸ ἐκτῖσαι καὶ ἀπαιτηθῆναι, ἃ ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀδικουμένου, ἐὰν γένηται αὐτοῖς ζημία ἤτοι ἐὰν κατακριθῶσι ζημιωθῆναι, ἢ ἀναβολὴ χρόνιος, ἤτοι εἰ οὐ δύναται ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπορραπίσαι τὴν ζημίαν, κἂν ἵνα ἀναβάλληται καὶ ὑπερθήσει δοῦναι αὐτὸ μετὰ παραδρομὴν πέντε ἢ ἓξ

---

3 φθάσῃ n   7 ἀειδὴς n: ἀηδὴς V   9 τὸ Vn: τὰ Arist.   10. 11 διὰ τὸ τοῦτο n   13 καὶ τὰ τηλικαῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἃ μηδὲ εἷς (vulg.; οἷα μηδ' ἂν εἷς A) Arist.   13. 14 locum corruptum non expedivi; fort. verba καὶ τὸ — σώματι delenda sunt, margini quondam ascripta ex iis, quae leguntur p. 78,24 sq.   15 fort τοσοῦτον   18 διὰ — ἀδικῆσαι (19) om. n   22 τρόπος et 23 τόπος Vn Arist. vulg.: τρόποις et τόποις, ι postea add., Arist. A   24. 25 διάθεσις εὔπορος Vn Arist. vulg.: διαθέσεις εὔποροι Arist. A   28 διῶξαι n   29 χρόνιος Vn Arist. vulg.: χρόνου Arist. A   31 ἀποδιῶσαι scripsi: ἀποδιῶξαι Vn   35 ἀναβάλληται, βάλλ evan., V   ὑπερθήσει, post ρ littera erasa, V

ἐνιαυτῶν, ἢ δι' ἀπορίαν μηδὲν ἕξει ἀπολέσαι διὰ τὸ μηδεμίαν ἀγω- f. 24r γὴν εἶναι ἐπ' ἀπόρῳ. [a 36] καὶ οἷς τὰ κέρδη εἰσὶν ἐγγὺς ἤτοι ἀνὰ χεῖρας, ἡ δὲ ζημία ἡ ἐκ τοῦ λαβεῖν τόδε ἀνακύψασά ἐστι πόρρω, ἤτοι καὶ τὸ μὲν κέρδος ἐγγύς ἐστιν (ἤδη γὰρ ἔσχον αὐτό), ὁ δὲ μέλλων με ἑλκύσαι εἰς δικαστήριον ἕνεκα τοῦ κέρδους τούτου κατοικεῖ πόρρω ἤτοι εἰς Ἀφρικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἢ οὐ προσδοκῶ αὐτὸν ἐλθεῖν ἢ διὰ χρόνων καὶ βραδέως. [b 1] ἀδικοῦσι καὶ ἐκεῖνοι, ὧν ἡ τιμωρία οὐκ ἴση ἐστὶ τῇ ὠφελείᾳ, οἵτινες ὠφεληθέντες μεγάλως ἐκ τοῦ ἀδικῆσαι ἐλπίζουσι τιμωρηθῆναι ὀλίγα, οἷόν ἐστιν ὁ τύραννος· μεγάλα γὰρ ὠφελούμενος ἐκ τῆς τυραννίδος χώρας καὶ πόλεις ἀνδραποδίζων ὀλίγα τιμωρηθῆναι ἐλπίζει· ἡ γὰρ τιμωρία αὐτοῦ ἐστι τὸ ἐκβληθῆναι τῆς τυραννίδος. [b 2] ἀδικοῦσι καὶ ὅσοις τὰ μὲν ἀδικήματά εἰσι δωρεῶν μεγάλων λήμματα ἤτοι λήψεις, ἡ δὲ ζημία αὐτῷ οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἀλλ' ἢ μέμψις καὶ τὸ ὀνειδισθῆναι. [b 3] καὶ οἷς τὸ ἀδίκημα τείνει εἰς ἔπαινον· οἷον εἰ γινώσκων τὸν Σωκράτην, ὅτι ποτὲ ἔβλαψε τὸν πατέρα μου ἢ τὴν μητέρα μου, καὶ ἀδικήσω αὐτόν, ἐπαινοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἠδίκησα αὐτὸν διὰ τοὺς γονεῖς· ὑπὲρ οὗ δὲ ἠδίκησα τὸν Σωκράτην διὰ τοὺς γονεῖς, πρόκειταί μοι ζημιωθῆναι χρήματα ἤτοι φυγὴν ἢ ἐξορίαν. [b 6] δι' ἀμφότερα γὰρ ἀδικοῦσιν ἤτοι δι' ἔπαινον καὶ διὰ λῆψιν χρημάτων καὶ ἀμφοτέρως ἔχοντες ἤτοι καὶ διακείμενοι πρὸς ἀμφότερα ἤτοι καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ πρὸς χρήματα, πλὴν οὐχὶ οἱ αὐτοὶ διάκεινται καὶ περὶ χρήματα καὶ περὶ ἐπαίνους. [b 8] ἐναντίοι γὰρ τοῖς ἤθεσίν εἰσιν οἱ μικροπρεπεῖς καὶ οἱ μεγαλοπρεπεῖς· καὶ οἱ μὲν μεγαλοπρεπεῖς ἀδικοῦσι διὰ τὸ κτήσασθαι ἔπαινον, οἱ δὲ μικροπρεπεῖς ἀδικοῦσι διὰ τὸ κτήσασθαι χρήματα. πλὴν οὐχὶ οἱ αὐτοὶ ἀδικοῦσι περὶ ἀμφότερα ἤτοι περὶ χρήματα ἢ ἔπαινον, ἀλλ' οἱ ἐναν|τίοι τοῖς ἤθεσιν ἤτοι οἱ μικροπρεπεῖς καὶ μεγαλοπρε- f. 24v πεῖς, πλὴν οἱ μὲν μικροπρεπεῖς περὶ χρήματα, οἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς περὶ ἔπαινον. [b 8] καὶ οἱ πολλάκις ἀδικήσαντες ἀδικοῦσιν ὡς ἐθάδες τῆς ἀδικίας. ἢ οἱ λεληθότες ἤτοι οἱ πολλάκις ἀδικήσαντες καὶ λαθόντες διὰ τὸ πεφυκέναι λανθάνειν ἀδικοῦσι. καὶ οἱ πολλάκις ἀδικήσαντες καὶ κρατηθέντες καὶ μὴ ζημιωθέντες ἀδικοῦσι διὰ τὸ μηδέποτε ζημιωθῆναι ἐφ' οἷς ποιοῦσι. [b 9] καὶ οἱ πολλάκις ἀποτετυχηκότες ἤτοι πολλάκις ὁρμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ μὴ δυνηθέντες ἀδικοῦσιν· ὡς γὰρ ἐν τοῖς πολεμικοῖς πολλάκις ὁρμήσαντές τινες κατ' ἐχθρῶν καὶ ἡττηθέντες οὐ στέργουσιν ἀλλ' ἀναμάχονται καὶ ἐπὶ τῶν παλαιόντων πίπτοντές τινες προσκαλοῦνται πάλιν εἰς πάλην τὸν ἀντίπαλον, ἵνα ἀναπαλαίσωσιν, οὕτω καὶ οὗτοι πολλάκις ἀποτυχόντες ὁρμῶσιν εἰς τὸ ἀδικεῖν, ὡς ἂν ὀψέ ποτε τούτου ἐπιτύχωσι. [b 11] καὶ οἷς ἂν ᾖ τὸ ἡδύ, ἤτοι ἀδικοῦσι καὶ οἷς ἡ μὲν

---

1 ἢ δι' n Arist.: evanuerunt V 2 εὐπόρῳ n τὰ μὲν Arist. 6 προσδοκῶ scripsi: προσδοκᾶ Vn 9 τιμηθῆναι n ἐξ n 14 οἷς V: ἧς n γινώσκω n 16 ἀδικήσω αὐτῶν n 18 δι' ἀμφότερα Vn Arist. A: καὶ ἀμφότεροι Arist. vulg. et A marg. man. 1 21 οὐχ Arist. 22 εἰσιν om. n 25 οὐχ Arist. 34 πολλάκις om. n 38 ἂν παραχρῆμα ᾖ Arist. 38 καὶ — παραχρῆμα (p. 71,1) om. n

ὠφέλειά ἐστι παραχρῆμα ὡς τοῖς πορνεύουσιν ἤτοι εὐθὺς καὶ ἐν χερσί, f. 24v τὸ δὲ λυπηρὸν καὶ ἡ βλάβη ἡ μέλλουσα ἐπισυμβῆναι αὐτοῖς ἐκ τοῦ νοηθῆναι καὶ κρατηθῆναι ὕστερον καὶ μετὰ χρόνους πολλοὺς ἀποβήσεται. [b 12] ἢ τὸ κέρδος ἤτοι ἡ ὠφέλεια αὐτοῖς ἐπεγένετο εὐθύς, ἡ δὲ ζημία ὕστερον καὶ μετὰ χρόνους· οἱ γὰρ ἀκρατεῖς τοιοῦτοι, τὴν μὲν ἐκ τῆς ἀκρασίας ὠφέλειαν ἔχουσιν ἐν χερσί, τὴν δὲ ζημίαν ὕστερον παρακολουθοῦσαν· ἡ δὲ ἀκρασία ἐστὶ περὶ πάντων, ὅσων ὀρέγονται, ἤτοι ὁ χρημάτων ὀρεγόμενός ἐστιν ἀκρατὴς περὶ χρήματα καὶ ὁ τιμῆς ὀρεγόμενός ἐστιν ἀκρατὴς περὶ τιμήν. [b 13] ἀδικοῦσι καὶ οἷς τὸ μὲν λυπηρὸν καὶ ἡ ζημία ἤδη ἐστὶν ἤτοι εὐθὺς παρακολουθοῦσι, πλὴν πάλιν συντόμως παρέρχονται, τὸ δὲ ἡδὺ καὶ ἡ ὠφέλεια ὕστερα μὲν ἐπακολουθοῦσι, πλὴν παραμένουσιν· [b 15] οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς καὶ οἱ φρόνιμοι τὰ τοιαῦτα ἀδικοῦσιν. ἐξ ὧν, εἰ κρατηθῶσιν, ὀλίγα μὲν ζημιωθήσονται, ἀλλὰ καὶ συντόμως τῆς λύπης καὶ τῆς ζημίας ἀπαλλαγήσονται, ὕστερον δὲ μεγάλα ὠφεληθῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ γινομένη ὠφέλεια ἔσται ἐπὶ πολὺ παραμένουσα. [b 17] ἀδικοῦσι καὶ οἵτινες δόξουσιν ἀδικῆσαι κατὰ τύχην, ἤτοι ‘κατὰ τύχην ἔσυρα τὸ βέλος τὸ τρῶσαν τὸν δεῖνα’. ἢ κατ' ἀνάγκην· ‘ἔκλεψα, ἐπείνων γάρ’. ἢ διὰ φύσιν· ‘ἡ φύσις με ἠνάγκασεν ὑπνῶσαι’, ὡς ἐπὶ τῶν φυλάκων τῶν ὑπνωσάντων καὶ διὰ τοῦτο εἰσελθόντων τῶν πολεμίων. ἢ τὸ ἔθος, ἤτοι ‘ἔθος τῇ πόλει ἦν μὴ ἀνοίγειν τὰς θύρας νύκτωρ καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἤνοιξα αὐτάς’, ὡς ἐπὶ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ μὴ ἀνοίξαντος τὰς πύλας, ὥστε εἰσελθεῖν τοὺς αἰχμαλώτους φυγόντας καὶ καταδιωκομένους ὑπὸ τῶν πολεμίων. [b 18] ἁμαρτεῖν λέγονται οἱ κατὰ συναρπαγὴν ἢ κατὰ ἀνάγκην ἄδικόν τι ποιήσαντες ἢ διὰ τύχην ἢ δι' ἔθος ἢ διὰ θυμόν. ἀλλ' οὐχὶ ἀδικεῖν· ἀδικεῖν γάρ ἐστι τὸ μετὰ προαιρέσεως καὶ προβουλεύσεως καὶ σκέψεως. ἀδικοῦμεν καὶ ἐκείνους, ἐν οἷς ἔστι τυχεῖν ἐπιεικοῦς τοῦ κριτοῦ ἤτοι συγγνωμονικοῦ· εἰ γάρ τις ἀδικήσει τὸν τὰ ἀλλότρια ὑφαρπάζοντα, συγγνώμης ἂν εἴη ἄξιος. ἀδικοῦσι καὶ οἱ ἐνδεεῖς. [b 19] οἱ δὲ ἐνδεεῖς διχῶς ἐκλαμβάνονται· ἢ γὰρ ἐνδεεῖς εἰσιν ἀναγκαίου, ὡς οἱ πένητες τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων· ἀδικοῦσι γὰρ οὗτοι, ὡς ἂν ἐμπλήσωσι τὴν γαστέρα· καὶ οἱ πλούσιοι ἐνδεεῖς εἰσιν εἰς τὰ περιττὰ ὑπερβολῆς ἤτοι τοῦ ὑπερέχειν πάντων δέονται. οἱ δὲ εὐδοκιμοῦντες ἀδικοῦσι θαρροῦντες, ὡς οὐ δόξουσιν ἀδικεῖν, οἱ δὲ ἀδοξοῦντες ἀδικοῦσιν ἐν τῷ θαρρεῖν, ὡς οὐδὲν ἧττον ἀτιμωθῶσι παρ' ὅ εἰσιν, εἴ γε τέως κρατηθῶσιν. [b 24] ἀδικοῦσι δὲ τοὺς ἔχοντας τὰ τοιαῦτα, ὧν αὐτοὶ χρῄζουσιν. ἢ εἰς τὰ ἀναγκαῖα ἀδικοῦσιν ἤτοι ἄρτον, οἶνον καὶ ὅλως εἰς τὰ πρὸς τὸ ζῆν. [b 25] ἀδικοῦσι καὶ εἰς

---

1 παραχρῆμα post πορνεύουσιν add. n 5 γὰρ Vn Arist. A: δὲ Arist. vulg. 7 πάντα Arist. 9 οἷς ἂν τοὐναντίον τὸ Arist. 13 τὰ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. ἀδικοῦσιν V: διώκουσι n Arist. 25 ἀλλὰ μὴ Arist. 26 βουλεύσεως n 27 τοῦ ἐπιεικοῦς τυχεῖν Arist. 28. 29 ἀδικοῦσι δὲ καὶ n 32 τοῦ om. n 34 ἀδοξοῦντες Vn Arist. A: δόξοντες Arist. vulg. ὡς οὐδὲν V: ὥστε n 35. 36 δὲ τοὺς τοιούτους καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς ἔχοντας ὧν Arist. 36 τἀναγκαῖα Arist.

ὑπεροχήν· ἁρπάζουσι γὰρ χρήματα καὶ πλῆθος δούλων συνάγουσιν, ἵνα f. 24v ἐν τούτοις τῶν ἄλλων ὑπερέχωσι. καὶ εἰς ἀπόλαυσιν ἤτοι ἀδικοῦσι καὶ εἰς τὰ χρησιμεύοντα εἰς ἀπόλαυσιν, οἷον εἰς κήπους, εἰς δένδρα ὑψίκομα, ζῴδια. [b 26] τοὺς μὲν γὰρ τῶν ἐγγὺς ἀδικοῦσι, διότι ἡ λῆψις ταχεῖα, ἤτοι ἐν χερσὶ τὰ πράγματα τῶν ἐγγὺς ἔχουσι καὶ διὰ τοῦτο ῥᾷον λαβεῖν αὐτά. τῶν δὲ ἤτοι τῶν πόρρω ἡ τιμωρία βραδεῖα· εἰ γάρ τις ἐν Λακεδαίμονι ἀδικήσει τὸν ὄντα εἰς Ἀφρικήν, βραδέως ἐλπίζει αὐτὸν ἐλ|θεῖν f. 25r ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ὥστε ἑλκύσαι αὐτὸν εἰς δίκας, περὶ ὧν ἠδίκηται παρ' αὐτοῦ. [b 27] οἱ συλῶντες τοὺς Καρχηδονίους ἤτοι τοὺς ἐν Ἀφρικῇ πέραν τῆς μεγάλης ὄντας θαλάττης οὐκ ἐλπίζοντές ποτε ἐλθεῖν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς τινα, ἵνα αὐτοὺς ἑλκύσῃ εἰς δίκην, ὑπὲρ ὧν ἠδικήθησαν. [b 28] ἀδικοῦμεν καὶ τοὺς μὴ εὐλαβεῖς μηδὲ φυλάττοντας ἑαυτοὺς ἀλλὰ πιστεύοντας παντί· ῥᾷον γάρ ἐστι πάντας ἀνθρώπους λαθεῖν, ὥστε ἀδικῆσαι τοὺς τοιούτους τοὺς παντὶ πιστευτικούς. [b 29] ἀδικοῦμεν καὶ τοὺς ῥᾳθυμοῦντας ἐπεξιέναι τῇ δίκῃ ἤτοι τοὺς μαλακοὺς ὡς οὐκ ἄν ποτε ἐλπίζοντες παρ' αὐτῶν εἰς δικαστήριον ἑλκυσθῆναι. καὶ τοὺς αἰσχυνομένους ἀπαντᾶν εἰς δικαστήριον. [b 31] ἀδικοῦμεν καὶ τοὺς ἀδικηθέντας ὑπὸ πολλῶν καὶ μὴ ἐπεξελθόντας τοὺς ἀδικήσαντας ἐλπίζοντες, ὡς οὐδὲ καθ' ἡμῶν κινήσουσι. Μυσῶν λεία. τοῦτο παροιμία ἐπὶ τῶν κακῶς ἁρπαζομένων λεγομένη· οἱ γὰρ περίοικοι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοὺς Μυσοὺς ἐληίζοντο· ἦσαν γὰρ ἄναρχοι, ἕως ἦρξεν ὁ Τήλεφος. [b 33] ἀδικοῦμεν καὶ οὓς μηδεὶς πώποτε ἠδίκησε καὶ οὓς πολλάκις τινὲς ἠδίκησαν· οἱ μὲν ἤτοι οἱ μὴ παρά τινων ἀδικηθέντες ποτὲ ἀφύλακτοί εἰσιν ὡς οὐδέποτε ἀδικηθέντες, οἱ δὲ οἱ πολλάκις ἀδικηθέντες εἰσὶν ἀφύλακτοι ὡς μὴ παρά τινος ἐλπίζοντες ἀδικηθῆναι ἔτι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν δοκεῖν ἐκ τοῦ πολλάκις ἀδικηθῆναι. [b 35] εὐδιάβολοί εἰσιν οἱ ἔχοντές τι ἀγαθὸν καὶ διὰ τοῦτο παρὰ πάντων φθονούμενοι („πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει") ἢ οἱ εὐκολοδιάβλητοι· οἱ τοιοῦτοι γὰρ οὐ προαιροῦνται ἑλκύσαι εἰς δικαστήριον τοὺς ἀδικήσαντας οἱ διαβεβλημένοι φοβούμενοι, μή πως ἐκβληθῶσι παρὰ τῶν δικαστῶν, οὔτε δύνανται πείθειν τοὺς δικαστάς, ὡς παρὰ τῶν ἀδικησάντων μισοῦνται ἢ φθονοῦνται, ὡς οἱ εὐδιάβολοι. [b 37] ἀδικοῦμεν καὶ ἐκείνους, οὓς ἔχομεν προφασίσασθαι ὡς ἀδικήσαντάς ποτε ἢ τοὺς προγόνους ἡμῶν ἢ τοὺς φίλους ἢ μελετήσαντας καὶ φροντίσαντας ἀδικῆσαι ἢ τοὺς προγόνους ἢ ἡμᾶς ἢ τοὺς παῖδας ἡμῶν, ὧν κήδονται. [1373a4] τοὺς μὲν γὰρ ἤτοι τοὺς φίλους ῥᾴδιόν ἐστιν ἀδικῆσαι ὡς ἀφυλάκτους, τοὺς δὲ ἤτοι τοὺς ἐχθροὺς ἀδικῆσαι ἡδὺ δοκεῖ. [a 5] καὶ μὴ δεινοὺς εἰπεῖν ὡς

---

6. 7 λακεδαιμονίᾳ n 7 εἰς τὴν ἀφρικὴν n 9 οἷον οἱ Arist. καρχηδονίους V Arist.: καλχηδονίους n Arist. Tr. 13 ῥᾴδιον Arist. 15 ῥαθυμοῦντας Vn Arist. vulg.: ῥαθύμους Arist. A 18 ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας Arist. 19 λείαν Arist. 22 οὓς Vn Arist. vulg.: τοὺς Arist. A μηδεὶς πώποτε Vn: μηδεπώποτε Arist. 28 πρὸς γὰρ τὸν κτλ.] Soph. Aiac. 157 29 οὐ Vn: οὔτε Arist. 32 οἱ om. n 37 καὶ τοὺς μὴ Arist.

τοὺς συνηγόρους· ἢ γὰρ ἀδικηθέντες οὐκ ἐγχειροῦσιν ἐπεξιέναι τὴν f. 25r δίκην ὡς μὴ δεινοὶ εἰπεῖν ἢ καταλλάττονται ἤτοι συμβιβάζονται. [a 7] ἀδικοῦμεν καὶ τοὺς ξένους, οἷς οὐ λυσιτελὲς διατρίβειν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτηροῦσιν ἢ δίκην ἢ ἔκτισιν· οἱ γὰρ ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀδικηθέντες παρά τινος καταλλάττονται συντόμως· οὐ γὰρ βούλονται ἑλκύειν εἰς δικαστήριον τοὺς ἀδικήσαντας καὶ ἐνδιατρίβειν ἐπὶ πολὺ φοβούμενοι τὰς ἐκτίσεις, ἤτοι μή πως φωραθῶσι παρὰ τῶν δανειστῶν καὶ ἀναγκάζωνται ἐκτῖσαι τὸ χρέος, ἢ μή πως ἑλκυσθείη εἰς δίκην παρά τινος ἀδικηθέντος παρ' αὐτοῦ φωραθεὶς καὶ ἐπιδημήσας τῇ Κωνσταντινουπόλει. [a 8] καὶ αὐτουργοὶ ἤτοι οἱ γεωργοὶ ἀδικηθέντες λαβόντες μικρὰ παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος ὑπὲρ ὧν ἠδικήθησαν διαλύονται τὰς δίκας τὰς κατὰ τῶν ἀδικησάντων. [a 10] ἀδικοῦμεν καὶ τοὺς πολλὰ ἀδικήσαντας ἢ τοιαῦτα ἀδικήσαντας, οἷα καὶ ἀδικοῦνται· ἐγγὺς γάρ ἐστι τοῦ μὴ ἀδικεῖν, ὅταν τις ἀδικηθῇ, οἷον εἰώθει ἀδικεῖν· ἡδὺ γάρ ἐστι τὸ ἀδικεῖν τοὺς πολλὰ ἀδικήσαντας, ἀλλὰ καὶ καλόν ἐστι καὶ δίκαιον ἀδικεῖν αὐτοὺς τοιαῦτα, οἷα εἰώθεισαν ἀδικεῖν, καὶ ἐγγὺς τοῦ μὴ ἀδικεῖν φαίνεται τὸ ἀδικῆσαί τινα, οἷον εἰώθει ἀδικεῖν. [a 16] καὶ οἷς χαριοῦνται, ἤτοι ἀδικοῦμεν καὶ ἐκείνους, ὧν ἀδικουμένων χαριζόμεθα ἢ φίλοις ἢ θαυμαζομένοις ἤτοι θαυμασταῖς ἢ ὅλως πρὸς οὓς ζῶσιν αὐτοί, ἤτοι οὓς θεραπεύειν σπουδάζομεν, ὡς πρὸς τὸ ζῆν συμβαλλομένους ἡμῖν. [a 18] ἀδικοῦμεν καὶ οὓς ἀδικηθέντας ἔστι τυχεῖν ἐπιεικείας, οὓς ἐλπίζομεν ἐπιεικευθῆναι ἡμῖν· ἐπιείκεια δέ ἐστιν ἐλάττωσις τῶν οἰκείων κατορθωμάτων καὶ τῶν οἰκείων δικαίων· ἐπιεικευθῆναι ἤτοι τοῦ οἰκείου καταφρονῆσαι δικαίου. [a 18] ἀδικοῦμεν καὶ οἷς ὦμεν ἐγκαλέσαντες ἤτοι καθ' ὧν ἐνεκαλέσαμεν πάλαι καὶ πάλιν προδιακεχωρήκαμεν ἤτοι συνεβιβάσθημεν· φαίνεται γάρ, ὅτι διὰ τοῦτο συνεβιβάσθημεν τότε, διότι οὐκ ἠδυνήθη|μεν ἀνταμῦναι· οἷον ὁ f. 25v Διονύσιος ἀπέκτεινε τὸν Δίωνα φίλον ὄντα τοῦ Καλλίππου, ὁ δὲ Κάλλιππος ἐκίνησε κατὰ τοῦ Διονυσίου· μὴ δυνηθεὶς αὐτὸν βλάψαι συνεβιβάσθη αὐτῷ, εἶτα εὑρὼν καιρὸν ἴσχυσε φονεῦσαι τὸν Διονύσιον. [a 21] ἀδικοῦμεν καὶ τούς, οἳ ἔμελλον παρ' ἄλλων ἀδικηθῆναι, ὡς μὴ ἦν δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον βουλεύσασθαί τι ἐκφυγεῖν τὸ μὴ παρ' αὐτῶν ἀδικηθῆναι· τούτους εἰ ἀδικήσομεν ἡμεῖς ἐν τῷ προλαβεῖν τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν αὐτούς, οὐκ ἀδικεῖν φαινόμεθα. [a 23] τὰ κοττάβια ἢ ἐκπώματά εἰσι Θετταλικὰ ἢ σκυλία. ὁ Γέλων ἐσπούδαζε κατασχεῖν τὴν Γέλην καὶ ἤδη

---

3 οἷς V: οἷον n 9 παρ' om. n 11. 12 διαλύονται τὰς om. n 14. 15 ἀδικεῖν εἶναι, ὅταν τι τοιοῦτον ἀδικηθῇ τις, οἷον εἰώθει καὶ αὐτὸς ἀδικεῖν Arist. 16 εἰώθασιν n 21. 22 καὶ πρὸς οὓς ἔστιν ἐπιεικείας τυχεῖν Arist. 28 καλίππου V κάλιππος V 31 τοὺς V: τούτους n ἦν Vn: fort. ὂν (ὡς οὐκέτι ἐνδεχόμενον βουλεύσασθαι Arist.) 34 ἐκπτώματα V 35 σκυλία Vn: σκυλάκια Stephan. ad hunc locum ὁ om. n γέλων manu priore V: αἰνεσίδημος n et superscr. man. rec. V; cf. Arist. ὥσπερ λέγεται Αἰνεσίδημος Γέλωνι πέμψαι κοττάβια ἀνδραποδισαμένῳ, ὅτι ἔφθασεν, ὡς καὶ αὐτὸς μέλλων

ἔμελλε κρατῆσαι αὐτήν, εἶτα ἐλθὼν Αἰνεσίδημος προέλαβε καὶ κατέσχεν f. 25v αὐτὴν καὶ ἔπεμψε τῷ Γέλωνι κοττάβια χαριζόμενος ὡς μέλλοντι κατασχεῖν τὴν πόλιν καὶ ἐμποδισθέντι, ὅτι προέφθασε κατασχεῖν αὐτήν. ὁ Αἰνεσίδημος ἐπεχείρησε κρατῆσαι τὴν Γέλην καὶ προέφθασεν αὐτὸν ὁ Γέλων καὶ ἐκράτησε τὴν Γέλην. ἔσφαλται δὲ ἄνωθεν ἡμῖν ἡ ἐξήγησις. [a 24] ἀδικοῦμεν καὶ ἐκείνους, οὓς εἰ ἀδικήσομεν δυνάμεθα πάλιν πολλὰ καὶ δίκαια πρᾶξαι ἄλλα καὶ ῥᾳδίως τοὺς ἀδικηθέντας εὐεργετῆσαι. [a 27] συγγνωμονηθῆναι γὰρ οἴονται ὡς ἀδικήσαντες, ἃ εἰώθεισαν οἱ πολλοὶ ἀδικεῖν. οἷον ἀδικοῦμεν ἁρπάζοντες ἐδώδιμα· ῥᾴδιον γὰρ ἀναλίσκονται ταῦτα, οἷον γρανάτα. [a 30] ἢ τὰ εὐμετάβλητα σχήμασιν, οἷον εἰ ἀργυροῦν ἔκπωμά ἐστι, μετασχηματίσει τις αὐτὸ καὶ ποιήσει καπτρίον· ἢ χρώμασιν, οἷον εἰ ἀληθινὸν πανίον ἁρπάσει καὶ βάψει αὐτὸ βένετον· ἢ κράσεσιν, οἷον εἰ Χιώτης οἶνός ἐστι, συγκεράσει τις μετὰ οἴνου ἑτέρου καὶ ἀλλοιώσει αὐτόν. [a 31] ἢ ἃ πολλαχοῦ ἔστιν ἀφανίσαι ἤτοι κρύψαι. καὶ οἷς ἀδιάφορα πολλὰ καὶ ὅμοια ὑπῆρχεν, οἷον εἴ τις κλέψει βιβλίον θεολόγον ἔχων πολλοὺς θεολόγους.

13. Πρὸς νόμους δύο, ἤτοι τὸν ἴδιον, τουτέστι τὸν γραπτόν, καὶ τὸν κοινόν, τουτέστι τὸν φυσικόν. [b 3] τὸ δὲ πρὸς οὓς ἐστι τὸ δίκαιον διχῶς, ἤτοι πρὸς ἕνα ἢ πρὸς πολλούς· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ πρὸς οὓς διχῶς. ἴδιος μὲν νόμος ἐστὶν ὁ ὡρισμένος ἐν ἑκάστοις, ἤτοι ἐν Λακεδαίμονι, ἐν Ἀθήναις, ἤτοι ὁ γραπτός· [b 5] διαιρεῖται δὲ ὁ νόμος ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἄγραφον ἤτοι εἰς τὸ ἔθος καὶ εἰς τὸν γεγραμμένον. κοινὸν δὲ λέγω τὸν φυσικόν· ἔστι γὰρ κοινὸν φύσει δίκαιον, ὃ μαντεύονται ἤτοι ὃ λέγουσι πάντες, καὶ οἱ Κελτοὶ καὶ οἱ Σκύθαι· καὶ φυσικῶς δοξάζουσι, κἂν μηδεμίαν κοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν, [b 10] ὅτι δίκαιον φυσικόν ἐστι θάψαι τὸν Πολυνείκην, καὶ ταῦτα ἀπειρημένον ἤτοι καὶ ταῦτα ἀπειρημένου ὄντος καὶ ἀπηγορευμένου θάψαι αὐτόν. [b 14] καὶ ὃ Ἐμπεδοκλῆς λέγει, μὴ δεῖν κτείνειν τὰ ἔμψυχα ἤτοι τὰ ζῷα. [b 18] ὡς ἐν τῷ Μεσηνιακῷ λέγει Ἀλκιδάμας ὑπὲρ Μεσηνίων ἀποστατησάντων Λακεδαιμονίων καὶ μὴ πειθομένων δουλεύειν μελετᾷ καὶ λέγει Ἀλκιδάμας ‘ἐλευθέρους ἀφῆκε πάντας θεός· οὐδένα δοῦλον ἡ φύσις πεποίηκεν’. [b 19] ἢ γὰρ τὸ δίκαιον ἔστι πρὸς τὸ κοινὸν ἤτοι ὅλην

---

1 αἰνεσίδημος manu priore V: ὁ γέλων n et superscr. man. rec. V 2 γέλωνι manu priore V: αἰνεσιδήμῳ n et superscr. man. rec. V 3. 4 ὁ αἰνεσίδημος — ἐξήγησις (5) manu priore V: om. n et linea transducta del. man. rec. V 6 εἰ om. n 7 ἄλλα n: ex ἀλλὰ corr. man. rec. V 8. 9 ordo perturbatus est, etiam quaedam excidisse videntur, cf. Arist.: καὶ ἃ πάντες ἢ πολλοὶ ἀδικεῖν εἰώθασιν· συγγνώμης γὰρ οἴονται τεύξεσθαι (vulg.; τεύξασθαι A). καὶ τὰ ῥᾴδια κρύψαι· τοιαῦτα δὲ ὅσα ἢ (ἢ om. A) ταχὺ ἀναλίσκεται, οἷον τὰ ἐδώδιμα κτλ. 11 αὐτὸ om. n σκαπτρίον n 12 πανίον V: πάνιον n 15 καὶ ὅμοια πολλὰ Arist. 17 πρός τε Arist. 18 οὓς scripsi ex Aristotele: οἷς Vn 23. 24 μαντεύονταί τι Arist. 26 τὸ ante θάψαι add. n 28 ὁ Vn: ὡς Arist. λέγει περὶ τοῦ μὴ Arist. τὸ ἔμψυχον Arist. 29 ἐν τῷ μεσσηνιακῷ λέγει Arist. A: λέγει ἐν τῷ μεσσηνιακῷ Arist. vulg. Ἀλκιδάμας] fr. 1 Sauppe 31 θεός V: θεοὺς n

τὴν πόλιν ὠφελοῦν ἢ ἃ δεῖ πράττειν καὶ μὴ ἤτοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ f. 25v ἄδικον θεωρεῖται πρὸς ἕνα τινὰ τῶν κοινωνούντων τινὶ ἤτοι τῶν ἐχόντων κοινόν τι μετά τινος. [b 24] ὁ δὲ μὴ στρατευόμενος οἷον ὁ λειποτάκτης ἀδικεῖ τὸ κοινὸν οἷον τὴν πόλιν. ἄλλων δὲ ὄντων ἀδικημάτων πρὸς ἄλλον ἤτοι πρὸς ἕνα ἢ πρὸς ἄλλους ἤτοι πρὸς πολλούς. [b 33] ὥστε πάντα τὰ ἐγκλήματα ἤτοι τὰ ἀδικήματα εἶναι πρὸς τὸ κοινὸν ἢ πρὸς πόλιν ἢ πρὸς ἴδιον ἤτοι πρὸς ἕνα· [b 34] καὶ ἢ ἀγνοοῦντος, οἷον εἰ βέλος ἔσυρα ἀγνοῶν ἵστασθαί τινα, ἔνθα τὸ βέλος ἔπεσε, καὶ ἔτρωσα τὸν ἐκεῖ ἱστάμενον, ἢ ἄκοντος, εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρά μου ἔτυψε δι' αὐτῆς τὸν βασιλέα. καὶ τινὰ τούτων τῶν ἀδικημάτων γίνονται προελομένου καὶ προβουλευσαμένου τινός, ἤτοι προεβουλεύσατο τὸν δεῖνα ἀδικῆσαι, τὰ δὲ γίνονται οὐ διά τινος προβουλεύσεως ἀλλὰ διὰ πάθος ἤτοι δι' ὀργὴν ἢ λύπην· θυμωθεὶς γὰρ προήχθην τύψειν τὸν δεῖνα. [b 38] ἐπεὶ δὲ ὁμολογοῦντες πρᾶξαι τὸ ἀδίκημα ἢ ὅλως οὐχ ὁμολογοῦμεν τὸ ἐπίγραμμα ἤγουν τὰ ἐν τῷ λιβέλλῳ γραφέντα καὶ δοθέντα ἡμῖν (ἐπίγραμμα γὰρ λέγεται ὁ λίβελλος) ἢ περὶ οὗ τὸ ἐπίγραμμα, ἤτοι ἢ πολλάκις ὁμολογοῦμεν τὸ ἐν τῷ ἐπιγράμματι γραφὲν ποιῆσαι, πλὴν ἀρνούμεθα, | ὡς οὐκ ἐγένετο παρ' ἡμῶν οὕτω, ὡς ὁ λίβελλος λέγει f. 26 γενέσθαι, οἷον λαβεῖν μὲν ὁμολογήσει, οὐ μὴν δὲ κλέψαι, ὡς ὁ λίβελλος ἐδίδου, καὶ συγγενέσθαι καὶ συνδιατρίβειν τῇ Ξανθίππῃ, οὐ μὴν δὲ μοιχεύειν κατὰ τὸν λίβελλον. [1374a4] οὐ γὰρ θεοῦ ἀναθήματα τὰ ἀφαιρεθέντα. ἢ ἐργάσασθαι μὲν καὶ σπεῖραι γῆν κοινὴν ἀλλ' οὐ δημοσίαν· τὸ γὰρ παλαιόν, εἴ τις ἔσπειρε γῆν τῷ δημοσίῳ ἀνήκουσαν, ἐζημιοῦτο μεγάλα. [a 5] ἢ διελεγόμην τοῖς πολεμίοις καὶ συνωμίλουν οὐχὶ διὰ τὸ προδοῦναι τὴν πόλιν ἀλλὰ τὸ πρὸς εἰρήνην. [a 8] ὅπως, εἴτε βουλόμεθα δεῖξαι ὅτι ὑπάρχει εἴτε μὴ ὑπάρχει, ἔχωμεν ἐμφανίζειν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον. [a 12] τὰ δὲ τοιαῦτα ὀνόματα, οἷον ἡ ὕβρις καὶ ἡ κλοπὴ προσσημαίνουσι καὶ τὴν μοχθηρὰν τῶν ὑβριζόντων καὶ κλεπτόντων προαίρεσιν· ὁ γὰρ ὑβρίζων φαίνεται, ὅτι ἐκ μοχθηρᾶς προαιρέσεως προήχθη ὑβρίσαι τόνδε ἢ τόνδε. [a 13] οὐ γὰρ εἰ ἁπλῶς ἐπάταξεν, ἤδη καὶ ὕβρισεν, ἀλλ' εἰ ἐπάταξεν αὐτὸν ἕνεκα ἢ τοῦ ἀτιμῶσαι τὸν παταχθέντα ἢ ἕνεκα τοῦ ἡσθῆναι ἐν τῷ παταχθῆναι αὐτόν· ἀεὶ γὰρ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀδικοῦντος ἐξετάζομεν. [a 15] οὐδὲ εἰ λάθρᾳ ἔλαβον βιβλίον ἤτοι εἰ κρυφίως ἀπῆρα τὸ βιβλίον τοῦ δεῖνος, ἤδη αὐτὸ ἔκλεψα, ἀλλ' εἰ ἔκλεψα αὐτὸ καὶ εἰ ἔμελλον αὐτὸ σφετερίσασθαι καὶ

---

1 ἤτοι, ι evanuit, V: ἢ n   3 τινος V: τινων n   4 δὲ V: δ' n   6 ὥστ' ἀνάγκη Arist.   ἢ πρὸς Arist.   7 ἢ V: ἤτοι n   τὴν ante πόλιν add. n   τὸ ἴδιον n Arist. AC: τὸ om. V Arist. cet.   καὶ ἢ Vn: ἢ καὶ vel ἢ Arist.   9 καὶ ἄκοντος Arist.   11 προεβουλεύσατο V: προβουλεύσαντος n   14 ὁμολογοῦντες πολλάκις Arist.; cf. infra v. 17   14. 15 τὸ ἐπίγραμμα οὐχ ὁμολογοῦμεν Arist.   16 οὗ Vn: ὃ Arist.   18 ἐγένοντο n   οὕτως n   21 fort. λίβελλον ⟨ἢ κλέψαι μὲν ἀλλ' οὐχ ἱεροσυλῆσαι κατὰ τὸν λίβελλον⟩, cf. Arist.   22 ἐπεργάσασθαι Arist.   28 μοχθηρὰν scripsi: μοχθηρίαν Vn   31. 32 ἀτιμάσαι Arist.

ἰδιοποιήσασθαι· εἰ δὲ ἀπῆρα αὐτό, ἵνα ἀναγνώσω αὐτὸ καὶ πάλιν ὑποστρέψω, τοῦτο οὐ κλοπή. [a 21] τὰ μὲν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς, ἤτοι ὅταν μέγα ἀγαθὸν ποιήσω, ἐφ' ᾧ ἐπακολουθεῖ μοι ἔπαινος, ἢ καθ' ὑπερβολὴν κακίας, ἤτοι μέγα κακὸν ποιήσω, ἐφ' ᾧ ἐπακολουθεῖ μοι μεγάλη ἀτιμία καὶ ὄνειδος. [a 25] τὰ δέ εἰσιν ἔλλειμμα τοῦ γεγραμμένου νόμου· τὸ γὰρ δίκαιον οὐ προσέθετο ὁ νομοθέτης, τοῦτο ἐπαναπληροῖ καὶ προστίθησιν ὁ ἐπιεικής. [a 26] καὶ λέγεται ἐπιεικὲς δίκαιον· οἷον ὁ μὲν νόμος διορίζεται τὸν κλέπτην ἁλόντα ἀπαιτεῖν εἰς τὸ τετραπλάσιον, ὁ δὲ ἐπιεικὴς διορίζεται ἀπαιτεῖν εἰς τὸ διπλοῦν· ἔστι γὰρ ἐπιείκεια ἐλάττωσις τοῦ οἰκείου δικαίου ἢ τοῦ ἐν τῷ νόμῳ ἀναγεγραμμένου. [a 28] συμβαίνει δὲ τοῦτο, ἤτοι τὸ παραλεῖψαί τι τὸν νομοθέτην καὶ οὐ νόμους θεῖναι ἐπί τινων πραγμάτων, ἢ ἐν τῷ λαθεῖν αὐτὰ τὰ πράγματα ἢ ὅταν οὐ δύνωνται διορίσαι καὶ λαβεῖν πάντα, οἷς τὸν νόμον τίθησι, διὰ τὸ εἶναι ἄπειρα· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι καταριθμήσασθαι πάντα ἀναγκάζεται καθ' ὅλου θεῖναι τὸν νόμον, οὐκ ἔστι δὲ καθ' ὅλου ἤτοι οὐκ ἀληθεύει δὲ καθ' ὅλου ὁ νόμος, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. [a 31] καὶ ὅσα μὴ ῥᾴδιον διορίσαι καὶ περιλαβεῖν διὰ τὴν ἀπειρίαν, οὐδὲ τούτοις ἔστι νόμον θεῖναι, ἀλλὰ καθ' ὅλου αὐτὸν τίθησιν, οἷον εἰ τρώσει τις σιδήρῳ τινά, οὐ δύναται προσδιορίσαι πηλίκῳ κατὰ τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ εἰ βελόνη ἐστὶ καὶ εἰ σπάθη. [a 33] ἂν οὖν εἰσι τὰ πράγματα ἀδιόριστα καὶ ἄπειρα, ἀνάγκη ἁπλῶς ἤτοι καθ' ὅλου θεῖναι τὸν νόμον. ὥστε κἂν δακτυλίδιόν τις φορῇ καὶ ἐν οἷς ἐπάρῃ τὴν χεῖρα καὶ σηκώσῃ, ἵνα τύψῃ τινά, ἐκπέσῃ τὸ δακτυλίδιον καὶ πηδῆσαν πατάξῃ τινά, κατὰ μὲν τὸν νόμον ἐνέχεται ὡς ἄδικος· ἐπάταξε γάρ· ὁ γὰρ νόμος ἁπλῶς διατάττεται τὸν πατάξαντα ἄδικον εἶναι, οὐκ ἐνεθυμήθη δὲ προσθεῖναι 'εἰ δὲ τὸ δακτυλίδιον ἐκπεσὸν πατάξει τινά, μὴ ἄδικον κρίνεσθαι τὸν ἐξ οὗ ἐξέπεσε'· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐπιεικὴς κρίνει μὴ ἀδικεῖν τὸν ἐπαρόντα τὴν χεῖρα, οὗ καὶ ἐκπεσὸν τὸ δακτυλίδιον ἐπάταξεν· ὃ γὰρ οὐ προσέθηκεν ὁ νομοθέτης, προστίθησιν ὁ ἐπιεικής. [b 1] καὶ τὸ ἐπιεικὲς τοῦτό ἐστι τὸ προσθεῖναι τὸ ἐλλεῖπον τοῦ νόμου· ἐπιεικῆ γάρ εἰσι τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς συγγνώμη ἐπακολουθεῖ. [b 6] ἀτυχήματά εἰσι τὰ παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ μοχθηρίας, οἷον εἴ τις ἀφήσει βέλος ὥστε τρῶσαι ἔλαφον καὶ τρώσει ἄνθρωπον· παράλογον γάρ ἐστι τὸ συμβὰν ἤτοι τὸ τρωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, πλὴν οὐκ ἐποίησε τοῦτο ἀπὸ μοχθηρᾶς προαιρέσεως· οὐ γὰρ προῃρήσατο τοῦτο γενέσθαι. [b 7] ἁμαρτήματα δέ εἰσιν, ὅσα οὔκ εἰσι παράλογα, οἷον εἴ τις τύπτει τινὰ διὰ τὸ σωφρονίσαι αὐτόν, εἶτα συμβῇ τυπτόμενον αὐτὸν θανεῖν, τοῦτο τὸ θανεῖν τινα ἐν τῷ τύπτεσθαι οὐ παράλογόν ἐστι· συμβαίνει γὰρ πολλὰ f. 26r

4 ὅταν post ἤτοι add. n   6 τὸ V: ὃ n   10 τῷ om. n   12 οὐ om. n   13 ὅταν μὴ Arist.   17 ἔστι om. n   19 ἐστὶ om. n   20 ἀδιόριστον Arist. vulg.: ἀόριστον Arist. A man. 1   21 εἰπεῖν post ἁπλῶς add. n Arist. δακτύλιον Arist.   22 ἐπάρηται Arist.   23 πηδῆσαν V: ποδῆσαν n   25 πατάξῃ n   26 καὶ om. n   27 ἐπαρόντα sic Vn   28. 29 καὶ τὸ Arist. ABCD: τὸ om. Arist. cet.   29 τοῦ νόμου n: τὸν νόμον V   32 γὰρ om. n

τοιαῦτα γίνεσθαι, ἤτοι τὸ ἐν οἷς τύπτεταί τις ἀποθνήσκειν· οὐκ ἀπὸ πονη- f. 26r ρᾶς δὲ προαιρέσεως τοῦτο ἐποίησεν· οὐ γὰρ διὰ τὸ θανατῶσαι αὐτὸν ἔδαιρεν, ἀλλὰ διὰ τὸ σωφρονίσαι. [b 8] ἀδική|ματα δέ εἰσιν, ὅσα οὐ f. 26v παράλογα, οἷον εἴ τις ζητήσει μοι φάρμακον καθάρσιον, ἐγὼ δὲ δώσω αὐτῷ δηλητήριον, εἶτα φαγὼν θάνῃ· τὸ γοῦν θανεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ φαγεῖν τὸ δηλητήριον οὐ παράλογον, θάνατον γὰρ ἀνάγκη ἕπεσθαι τῷ φαγόντι τὸ δηλητήριον· τὸ δὲ δοῦναι αὐτῷ τὸ δηλητήριον ἀπὸ πονηρίας ἐποίησεν. [b 10] ἐπιεικές ἐστι τὸ συγγινώσκειν τοῖς ἀνθρώποις, οἷον συγγνωμονήσει ὁ δῆμος τῷ πυλωρῷ τῷ ὑπνώσαντι, καὶ διὰ τοῦτο εὑρεῖν τοὺς πολεμίους ἄδειαν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν· ἔπαθε γάρ τι φυσικὸν ἤτοι τὸ ὑπνῶσαι. [b 11] καὶ τὸ μὴ ἀποβλέπειν πρὸς τὸν νόμον ἤτοι τὸ ῥητὸν ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου διάνοιαν, ὡς ἐπὶ τοῦ 'ξένος εἰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τὸ τεῖχος, τεθνάτω'. καὶ μὴ ἀποβλέπειν πρὸς τὴν πρᾶξιν, ὅτι ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἀλλὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν ἤτοι ἐπὶ προαιρέσει ἀνῆλθεν οὐχ ὡς κατασκοπεύσων οὐδ' ὡς πολέμιος ἀλλ' ὡς ὠφελήσων τὴν πόλιν. καὶ μὴ πρὸς τὸ μέρος ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅλον, ὡς ὁ στρατηγὸς ὁ ῥήξας τὸ τεῖχος καὶ νικήσας τοὺς πολεμίους, ὃ ἀντίστασις· ἢ οὐχὶ δεῖ ἀποβλέπειν, εἰ ἐλειποτάκτησεν ὅδε ὁ στρατιώτης ἅπαξ, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρίας ἀξιοῦν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅλον, ἤγουν ἀποβλεπτέον ὅτι τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἠρίστευε καὶ διὰ τοῦτο συγγνωμονητέον ἐπ' αὐτῷ ἅπαξ λειποτακτήσαντι. [b 15] μηδὲ ποῖός τις νῦν ἤτοι ὁ λειποτάκτης νῦν ἐστιν, οὐ δεῖ ὁρᾶν, ἀλλὰ ποῖός τις αἰεί, ἤγουν ἠρίστευεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ διὰ τοῦτο συγγνωμονητέον αὐτῷ. ἐπιεικές ἐστι καὶ τὸ μνημονεύειν, ὧν ἔπαθον ἀγαθῶν μᾶλλον παρ' ὃ ὧν ἐποίησαν. [b 19] καὶ τὸ ἐθέλειν κρίνεσθαι καὶ πείθειν τὸν ἀντίδικον διὰ τοῦ λόγου μᾶλλον παρ' ὃ δι' ἔργων ἤτοι δι' ἁρμάτων ἤτοι παρ' ὃ φορέσαι ἅρματα καὶ διῶξαι τὸν ἀντίδικον καὶ οὕτω βίᾳ εἰσελθεῖν εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ. [b 20] ἐπιεικές ἐστι καὶ τὸ βουλεύεσθαι ἰέναι εἰς δίαιταν ἤτοι εἰς αἱρετὸν δικαστὴν παρ' ὃ εἰς δίκην ἤτοι δικαστήριον· ἐπὶ γὰρ τοῦ δικαστηρίου πλείων ἡ ἔξοδος καὶ ἡ κατατριβή, ἐπὶ δὲ τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ συντόμως ἀπαλλάττονται οἱ ἀντιδικοῦντες καὶ ὀλίγη ἐστὶν ἡ καταβαλλομένη ἔξοδος· [b 20] ὁ γὰρ διαιτητὴς ἤτοι ὁ αἱρετὸς δικαστὴς ὁρᾷ τὸ ἐπιεικὲς ἤτοι τὸ ὀλίγα ζημιοῦν, κἂν ὁ νόμος ἐπὶ τῷ πλημμεληθέντι ἁμαρτήματι μεγάλην ζημίαν διορίζηται, ὁ δὲ δικαστὴς κατὰ τὸν νόμον κρίνει καὶ τὴν ἐπεγνωσμένην τῷ νόμῳ ζημίαν διορίζεται κατὰ τοῦ ἁμαρτήσαντος, εἴτε κλέπτης ἐστὶν εἴτε μοιχός.

14. Ἀδικήματα μείζονά εἰσιν, ὅσα γίνονται ἀπὸ μείζονος ἀδικίας ἤτοι μεγάλης πονηρίας. διὸ τὰ ἐλάχιστα ἁμαρτήματα μέγιστα κρίνονται, εἴ γε ἀπὸ μεγίστης πονηρίας ἐγένοντο. [b 26] ἡμιωβέλιόν ἐστιν

---

8 fort ἀνθρωπίνοις scribendum ex Aristotele (ἀνοις V)   9 cf. p. 71,19   καὶ Vn: exspecto ὥστε   22 αἰεί V: ἀεί n Arist. vulg.: ἦν ἀεί Arist. A   ἠρίστευε n   28 εἰς δίαιταν μᾶλλον ἢ εἰς δίκην βούλεσθαι ἰέναι Arist.   αἱρετὴν V   37 ἀδικήματα δὲ μείζονα ὅσα Arist. vulg.: ἀδίκημα δὲ μεῖζον ὅσῳ ἂν Arist. A   38 διὸ Vn Arist. ATr.: διὸ καὶ Arist. vulg.

εἶδος σταθμοῦ μικροῦ. ναοποιοὶ λέγονται, οἵτινες ποιοῦσι ναοὺς ἤτοι ὡς f. 26v εἰκονοστάσια μικρὰ ξύλινα καὶ πωλοῦσι ταῦτα. παρελογίσατο ἤγουν παρεψήφισεν. ἐπὶ δικαιοσύνης δὲ τοὐναντίον μέγα δίκαιον κρίνεται τὸ ἀπὸ μεγίστης δικαιοσύνης γινόμενον. ἔστι δὲ τὰ τρία ταῦτα ἡμιωβέλια μεγάλα, καθ' ὅσον ὑπερέχουσι τῇ δυνάμει, κἂν καὶ τῷ ποσῷ εἰσιν ὀλίγα· [b 28] ὁ γὰρ τρία κλέψας κἂν ὁτιοῦν ἀδικήσειεν. [b 30] ὁτὲ δὲ κρίνεται μείζων ἡ ἀδικία ἐκ τοῦ βλάβους, ἤγουν εἴτε καὶ ἡ βλάβη μεγίστη ἐστί. μέγα ἀδίκημά ἐστι καὶ οὗ ἀντάξιος τιμωρία οὐχ εὑρίσκεται καὶ ὃ οὐκ ἔστι δυνατὸν ἰαθῆναι. [b 32] μέγα ἀδίκημά ἐστι καὶ οὗ χάριν οὐκ ἔστι τὸν παθόντα δίκην λαβεῖν ἤτοι δικαιωθῆναι· εἰ γὰρ ὁ παῖς τινος ἐφωράθη παρὰ τοῦ Καλλίππου, τί ἂν πάθοι ὁ Κάλλιππος ἀντάξιον οὗ ἔδρασε; [b 34] καὶ εἰ ὁ παθὼν αὐτὸς ἑαυτὸν μεγάλως ἐκόλασεν· οἷον εἰ Σωκράτης ὑβρίσθη παρά τινος καὶ μὴ φέρων τὴν ὕβριν ὡς ὁ Αἴας ἀπέκτεινεν ἑαυτόν, τί ἂν πάθοι δεινότερον ὁ τοῦτον ὑβρίσας οὕτω καὶ γενόμενος αὐτῷ αἴτιος θανάτου; καὶ γὰρ ὁ ποιήσας ἤτοι ὁ ὑβρίσας τὸν Σωκράτην δίκαιός ἐστι κολασθῆναι μειζόνως καὶ παθεῖν χεῖρόν τι τοῦ φόνου· [b 36] οἷον ὁ Εὐκτήμων ὑβρισθεὶς ἤτοι πορνευθεὶς βιαίως ἔσφαξεν ἑαυτὸν καὶ συνηγορῶν αὐτῷ ὁ Σοφοκλῆς ἔφη μὴ ἀξιῶσαι ἄλλης τινὸς τιμωρίας ἐλάττονος τὸν δράσαντα ταύτην τὴν ὕβριν ἢ ἐκείνης τῆς τιμωρίας, ἧς ἠξίωσεν ἑαυτὸν ὁ παθών, ἤτοι δεῖ ἀπο|σφάξαι αὐτὸν τὸν δράσαντα, f. 27r ὥσπερ καὶ ὁ παθὼν ἀπέσφαξεν ἑαυτόν. [1375a2] μέγα ἀδίκημά ἐστι καὶ ὃ μόνος τις ἐποίησεν ἢ πρῶτος. μέγα ἀδίκημά ἐστι καὶ δι' ὃ ἐζητήθη καὶ εὑρέθη τὰ κωλύοντα καὶ ζημιοῦντα, οἷον νόμος ἐστὶ ταριχεύειν τὰ νεκρὰ σώματα· ἐμίγη τις ταριχευομένῳ σώματι καὶ γράφει τις λυθῆναι τὸν νόμον· ὁ γοῦν συμμιγεὶς τῷ ταριχευομένῳ σώματι μέγα ἀδίκημα ἥμαρτε· διὸ καὶ ἐκωλύθη τὸ ταριχεύειν τὰ νεκρὰ σώματα. [a 6] καὶ τὸ θηριωδέστατον ἀδίκημα ἤτοι τὸ φονεύειν καὶ τὸ ἐκ προνοίας ἤτοι τὸ ἐκ προβουλεύσεως γεγονὸς ἀδίκημα καὶ ὃ οἱ ἀκούοντες φοβοῦνται μᾶλλον, οἷον ὅτι ἀπέσφαξε τὸν δεῖνα ἢ διὰ κερκίδος ἐξέβαλε τὰς κόρας αὐτοῦ. [a 8] καὶ τὰ μὲν ῥητορικά, ἤτοι ἃ ὀφείλει ὁ ῥήτωρ λέγειν, τοιαῦτα. [a 10] ἐπιγαμίας ἤτοι ἐπιγαμεύσεις· τὸ γὰρ δεῖξαι, ὅτι παρέβη ὅρκους καὶ νόμους, ὑπεροχὴν ποιεῖ πολλῶν ἀδικημάτων. [a 11] μέγα ἀδίκημά ἐστι καὶ τὸ ἀδικῆσαί τινα ἐνταῦθα ἤτοι ἐν Ἀθήναις, ἔνθα κολάζονται οἱ ἀδικοῦντες, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ ψευδομάρτυρες, ἤτοι τὸ ἐν δικαστηρίῳ ψευδομαρτυρεῖν, ὅπου τὸ ψεῦδος

---

6 τρία ἡμιωβέλια ἱερὰ Arist. A: τρία ἱερὰ ἡμιωβέλια Arist. vulg. 9. 10 μὴ ἔστι δίκην λαβεῖν τὸν παθόντα Arist. 10 ἐφωράθη Vn: exspectes ἐφθάρη 11 καλίππου V πάθη n κάλιππος n 12 καὶ εἰ ὁ παθὼν καὶ (εἰ ὁ add. vulg.) ἀδικηθεὶς Arist. αὑτὸν Arist. 14 οὕτως n 17. 18 ἔσφαξεν ἑαυτὸν om. n 22 ὃ (post δι') Vn Arist. A: ὃν Arist. vulg. 23 ἐζητήθη καὶ εὑρέθη Vn: ἂν ζητηθῇ καὶ (αὐξηθῇ καὶ add. C) εὑρεθῇ Arist. vulg.: ἂν ζητηθείη καὶ εὑρεθείη Arist. A 27 θηριωδέστερον Arist. καὶ τὸ Vn Arist. vulg.: καὶ ὃ Arist. A 28 προβουλεύσεως V: προαιρέσεως n 35 ψευδομάρτυρες Vn Arist. vulg.: ψευδομαρτυροῦντες Arist. A

κολάζεται. καὶ τὸ μοιχεύειν καὶ τὸ πορνεύειν μέγα ἀδίκημά ἐστιν, ἐφ' 27r οἷς αἰσχύνη μάλιστα ἐπακολουθεῖ τῷ δράσαντι. [a 14] καὶ εἰ τοῦτον ἠδίκησεν, ὑφ' οὗ ἔπαθεν εὖ· πλείω γὰρ ἀδικεῖ, ὅτι τε κακῶς ποιεῖ τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ὅτι οὐκ εὖ ἤτοι οὐκ εὐεργέτησεν αὐτόν. [a 15] καὶ ὁ περὶ τὰ ἄγραφα δίκαιος, εἰ περὶ τὰ γεγραμμένα δίκαιος οὐκ ἔστι, πολλῷ μᾶλλον ἔσται ἄδικος. [a 17] τὸν μὲν γεγραμμένον νόμον τηρεῖν ἀναγκαζόμεθα, τὸν δὲ ἄγραφον οὐ καταναγκαζόμεθα παρ' οὐδένος τηρεῖν, ἀλλ' ἢ τοῦτον φυλάττομεν ἐκ προαιρέσεως ἀληθοῦς· ἄγραφος δὲ νόμος ἐστὶ τὸ ἔθος. [a 16] ἀμείνονος ἤτοι ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐστι τὸ ποιεῖν τὸ δίκαιον οὐ δι' ἀνάγκην τινὰ ἀλλ' ἑκών. [a 17] ἄλλον δὲ ⟨τρόπον⟩ ἄδικός ἐστιν ὁ τὰ γεγραμμένα παραβαίνων· εἰ γὰρ ταῦτα παραβαίνει καὶ ταῦτα φοβερὰ ὄντα καὶ ἀδικῶν περὶ ταῦτα ὡς ἐπαπειλοῦντα καὶ τιμωρίαν τοῖς παραβαίνουσι, πολλῷ μᾶλλον ἄδικος φανῇ περὶ τὰ μὴ προξενοῦντα αὐτῷ τιμωρίαν μηδὲ ζημίαν ἤτοι περὶ τὰ ἄγραφα ἔθη· εἰ γὰρ κατατολμῶσιν, ὧν ὁ νόμος κωλύει, πολλῷ μᾶλλον, ὧν ὁ νόμος οὐ κωλύει οὐδὲ ἀφ' ὧν ζημία τις οὐκ ἐπανακόπτει.

15. Μάρτυρες, συνθῆκαι ἤτοι συμφωνίαι. [a 27] ἐὰν μὲν ὁ γεγραμμένος νόμος ἐστὶν ἐναντίος τῷ πράγματι, οἷον ὅτι ὁ νόμος λέγει 'υἱὸς μητρὶ οὐχ ὑπόκειται', χρηστέον τῷ κοινῷ νόμῳ ἤτοι τῷ φυσικῷ ἤτοι 'ἄλλος φυσικὸς νόμος ἀναγκάζει τοῖς γονεῦσιν ὑποκεῖσθαι'. [a 29] καὶ χρηστέον τοῖς ἐπιεικέσιν ὡς δικαιοτέροις· οἱ γὰρ ἐπιεικεῖς οὐ προσέχουσι τῷ νόμῳ· ἐλαττωτικοὶ γάρ εἰσιν, ὧν οἱ νόμοι προστάττουσι. καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς κρίνειν χρωμένους τῇ ἀρίστῃ γνώμῃ. ἀρίστη δὲ γνώμη ἐστὶ τὸ μὴ πάντως χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις· ἀλλὰ δεῖ ἀποφαίνεσθαι περὶ αὐτῶν, ὡς ἂν ὁ φρόνιμος ὁρίσηται, οἷον εἰ δικαζόμενος μετά τινος ἐξωδίασα πολλὰ ἐν δικαστηρίοις, εἰ μέλλω ἀπαιτῆσαι τὰς δαπάνας, ἐπεὶ ἄδηλόν ἐστι, πόσα ἐξωδίασα, δεῖ ἀπιδεῖν πρὸς τοὺς φρονίμους καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνιμος στοχαζόμενος ὁρίσηται, ὅτι τόσα εἰκὸς ἐξοδιάσαι, ἀναγκάζειν καὶ τὸν ἄδικον τοσαῦτα καταβαλεῖν. [a 32] οὐδὲ ὁ κοινὸς ἤτοι ὁ φυσικὸς νόμος μεταπίπτει, ἀλλὰ μένει αἰεὶ ὁ αὐτός, οἱ δὲ γεγραμμένοι νόμοι ἀλλάττονται καὶ μεταπίπτουσιν. ὁ Κρέων προσέταξε μὴ ταφῆναι τὸν Πολυνείκην, ἡ δὲ Ἀντιγόνη ἔθαψε καὶ ἀνακρινομένη φησὶν 'ἔθαψα παρὰ τὸν νόμον τοῦ Κρέοντος, οὐ παρὰ τὸν ἄγραφον ἤτοι τὸν φυσικόν, καὶ διὰ ταῦτα οὐκ ἐφρόντιζον οὐδενὸς

3 ὑφ' Vn Arist. vulg.: ἐφ' Arist. A τε V Arist.: σὲ n 4 καὶ ὅτι Vn Arist. A: ὅτι τε Arist. vulg. 5 περὶ Vn Arist. AQY^b Z^b: παρὰ Arist. cet. δίκαιος Vn Arist. vulg.: μὴ δίκαιος Arist. C: δίκαια Arist. A 7 δ' n 10 τρόπον n Arist.: om. V 14. 15 κατατολμῶσιν V: καὶ τολμῶσιν n 18 ἐναντίος ᾖ ὁ γεγραμμένος Arist. 19 μητέρι n νόμῳ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A 21 ἐπιεικέσιν ὡς Arist. vulg.: ἐπιεικεστέροις καὶ Arist. A 23 γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ Arist. 24 πάντως Vn Arist. vulg.: παντελῶς Arist. A 28. 29 ἐξωδίασα n 33 ἔθαψα κτλ.] cf. Soph. Antig. 454 sq. ἔπραξα (θαψα superscr.) manu priore V: ἔπραξα n τοῦ κρέοντος νόμον Arist. vulg.: τοῦ κρέοντος om. Arist. A ἀλλ' οὐ Arist.

ἀνδρὸς θάπτουσα τὸν Πολυνείκην'. [b 3] ἀλλ' οὐ τὸ δοκοῦν τῷ Κρέ- f. 27r οντι ἢ τῷ δεῖνι καὶ τῷ δεῖνι δίκαιόν ἐστι καὶ ἀληθές· οὐ γὰρ ποιεῖ τὸ ἔργον τοῦ νόμου ἤτοι τὸ συμφέρον καὶ δίκαιον. καὶ ἀρίστου ἀνδρός ἐστι τὸ χρᾶσθαι τῷ εὐδοκιμοῦντι νόμῳ καὶ τῷ κρείττονι, εἴ γε δύο νόμοι ἐναντιοῦνται. [b 9] καὶ εἰ ὁ αὐτὸς νόμος ἐναντιοῦται ἑαυτῷ αὐτός, ἀρίστου ἀνδρός ἐστι τὸ ἐκλαμβάνειν αὐτὸν εἰς τὸ δίκαιον. ἀλλ' ὁ μὲν νόμος διατάττεται ἐρρῶσθαι, ἅτινα | ἂν σύνθηται ἤτοι τὰς συμφωνίας καὶ f. 27v ἃ συμφωνήσουσιν, ὁ δὲ ἀπαγορεύει μὴ συντίθεσθαι παρὰ τὸν νόμον ἤτοι τὸ τὰς παρανόμους συμφωνίας μὴ ἐρρῶσθαι· ἐνταῦθα ἐναντιουμένων τῶν δύο τούτων νόμων ἀρίστου ἐστὶ τὸ χρήσασθαι τῷ κρείττονι. [b 11] καὶ εἰ ὁ αὐτὸς νόμος ἐστὶν ἀμφίβολος ἤτοι ἐναντιούμενος αὐτὸς ἑαυτῷ, δεῖ στρέφεσθαι ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη τοῦ νόμου (διττὰς γὰρ τὰς ἀγωγὰς ὁ τοιοῦτος ἀπογεννᾷ) καὶ βλεπτέον, ποίᾳ ἀγωγῇ ἁρμόζει τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, εἶτα χρηστέον τῷ νόμῳ ἐπὶ τούτῳ τῷ μέρει αὐτοῦ, ᾧ ἁρμόζει τὸ δίκαιον. [b 13] καὶ εἰ τὰ μὲν πράγματα, ἐφ' οἷς ὁ νόμος ἐτέθη, μὴ μένουσιν, ὁ δὲ ἐπ' αὐτοῖς νόμος τεθεὶς ἔτι κρατεῖ, εἰ ὁ ἀντίδικός σοι προσφέρει τὸν νόμον τοῦτον, δεῖ σε τοῦτο δηλοῦν, ὅτι ὁ νόμος αὐτὸς ἤργησεν, ὅτι καὶ τὰ πράγματα, ἐφ' οἷς ὁ νόμος ἐτέθη, μὴ μένουσι, καὶ ταύτῃ, ἤτοι οὐ γὰρ δεῖ μάχεσθαι πρὸς τὸν τοιοῦτον νόμον. [b 16] ἐὰν δὲ ὁ νόμος ὁ γεγραμμένος πρὸς τὸ πρᾶγμά ἐστι καὶ συμβάλλεταί σοι ἐν τῇ ὑποθέσει σου, λεκτέον ἤτοι 'τὸ κρίνειν ἐν τῇ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ οὐκ ἔστιν ἕνεκα τοῦ δικάζειν παρὰ τὸν νόμον', ἤτοι 'γνώμη ἀρίστη ἐστὶν οὐχ ἵνα παρὰ τοὺς νόμους δικάζωμεν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τοῦτο τηρητέον καὶ τὸν νόμον τοῦτον, διότι καὶ τὰ πράγματα μένουσι'. τὸ δὲ κρίνειν ἀρίστῃ γνώμῃ ἐστίν, ἵνα ὁ δικαστής, εἰ ἀγνοήσει τι, ὧν λέγει ὁ νόμος, μὴ δόξῃ ἐπιορκεῖν· τὸ γὰρ παλαιὸν πρῶτον ὤμνυον οἱ δικασταὶ μὴ παραδικάσαι, εἶθ' οὕτως ἐκάθηντο εἰς τὸ κρῖναι τήνδε ἢ τήνδε τὴν ὑπόθεσιν. καὶ ὅτι ἀρίστη ἐστὶν ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου ἡ ἐμφαινομένη ἐν τῷδε τῷ νόμῳ τῷ παρὰ σοῦ διαβαλλομένῳ. [b 19] καὶ ὅτι ἕκαστος αἱρεῖται οὐ τὸ ἁπλῶς ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ ἑαυτῷ ἀγαθόν. καὶ ὅτι ἄτοπόν ἐστι τὸ μὴ χρῆσθαι τῷ κειμένῳ νόμῳ· τὸ γὰρ τῷ κειμένῳ μὴ χρῆσθαι ταὐτόν ἐστι τῷ εἰ μηδὲ ἔκειτο. [b 20] καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις οὐ λυσιτελεῖ παρασοφίζεσθαι ἤτοι σοφώτερον φαίνεσθαι τοῦδε τοῦ τεχνίτου, οἷον τοῦ ἰατροῦ ἢ τοῦ γεωμέτρου· οὐ γὰρ τοσοῦτον βλάπτει ἡ ἁμαρτία τοῦ ἰατροῦ ἤτοι τὸ δοκεῖν σοφώτερον τοῦ ἰατροῦ καὶ ἀπειθεῖν τῷ τεχνίτῃ, ὅσον ἐκ τῶν τοιούτων ἐθίζεταί τις

---

3 ἔργον τὸ τοῦ Arist. 4 χρῆσθαι n 5 αὐτῷ Arist. 12 ἀναγωγὰς n 15 ἐτέθη ὁ νόμος Arist. 16 ἔτι κρατεῖ V: ἐπικρατεῖ n 18 ὅτι Vn: fort. διότι vel ὅτε 19 οὐ γὰρ Vn: fort. οὕτως μάχεσθαι ταύτῃ Arist. τὸν νόμον Vn Arist. A: αὐτὸν Arist. vulg. 20 ᾖ πρὸς Arist. 24 τηρητέον V: ῥητέον n 25 εἰ n: evanuit V 26 δόξῃ non certo cognoscitur V: δόξει n 28 ἐστὶ γνώμη n 30 οὐ τὸ ἁπλῶς ἀγαθὸν αἱρεῖται οὐδείς, ἀλλὰ Arist. 31 τῷ (post γὰρ) om. n 35 τοσοῦτο Arist. βλάττει n 36 εἰ post τοιούτων add. n

ἀπειθεῖν τῷ ἄρχοντι. [b 23] καὶ ὅτι τὸ ζητεῖν τινα φαίνεσθαι σοφώτερον τοῦ νόμου καὶ τοῦ νομοθέτου τοῦτό ἐστι τὸ ἀπειθεῖν πρὸς τὸν ἄρχοντα ἢ τὸν δικαστήν, ὃ καὶ οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσι. [b 27] πρόσφατοι μάρτυρές εἰσιν οἱ νεώτεροι. καὶ οἱ μὲν τῶν μαρτύρων συμμετέχουσι τοῦ κινδύνου, οἷον εἰ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠδικήθησαν τὴν αὐτὴν ἀδικίαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνός, εἶτα ἐνάγουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος καὶ μάρτυρας τούτου παρεισάγουσι τοὺς Ἀθηναίους, ἀναγκαῖον αὐτοὺς ἀληθῆ μαρτυρῆσαι· εἰ γὰρ ψευδομαρτυρήσουσιν, οὐ μόνον τοὺς Λακεδαιμονίους βλάψουσιν ἀλλὰ καὶ ἑαυτούς. [b 29] οἷον οἱ Ἀθηναῖοι μέλλοντες δεῖξαι, ὅτι ἡ Σαλαμὶν ὑποτελὴς ἦν αὐτοῖς, ἐχρήσαντο τῷ Ὁμήρῳ μάρτυρι· ἐν γὰρ τῇ Βοιωτίᾳ τοῦτο Ὅμηρος ἐδήλωσε. [b 31] καὶ οἱ Τενέδιοι μέλλοντες δεῖξαι, ὅτι τὸ Σίγειον ἦν ὑπ' αὐτούς, ἐχρήσαντο τῷ Περιάνδρῳ μάρτυρι. καὶ ὁ Κλεοφῶν κινῶν κατὰ τοῦ Κριτίου· καὶ μέλλων δεῖξαι, ὅτι πάλαι ἀσελγὴς ἦν ἡ τοῦ Κριτίου οἰκία, ἐχρήσατο τοῖς ἐλεγείοις τοῦ Σόλωνος· εἰ γὰρ μὴ ἀσελγὴς ἦν, οὐκ ἂν ὁ Σόλων ἐποίησεν ἤτοι ποιητικῶς εἶπε τὸ [b 34] 'εἰπεῖν τῷ Κριτίᾳ τῷ πυρότριχι πατρὸς ἀκούειν'· ᾗ μὲν γὰρ εἶπεν αὐτὸν πυρότριχα, ὡς γυναικώδη τοῦτον ἀπέσκωψεν, ᾗ δὲ εἶπεν αὐτὸν πατρὸς ἀκούειν, ὡς πατραλοίαν καὶ τοῦ πατρὸς παρακούειν ἐδήλωσεν. ὅτι τὸ ξύλινον τεῖχος λέγει, ναυμαχητέον. [1376a2] καὶ αἱ παροιμίαι μάρτυρές εἰσιν, οἷον εἴ τις συμβουλεύει τὸ μὴ δεῖν ποιεῖσθαι φίλον γέροντα, διότι καὶ ἡ παροιμία φησὶ 'μήτ' εὖ ποιεῖν ἔρδειν φίλον γέροντα'. [a 5] καὶ εἴ τις συμβουλεύει τὸ 'ἀναιρετέον τοὺς υἱεῖς, ὧν καὶ τοὺς πατέρας ἀπεκτείναμεν, μή ποτε οἱ υἱοὶ ζῶντες τιμωρήσωσι τοὺς φονεῖς τῶν πατέρων'. [a 8] χρήσιμοι γὰρ καὶ αἱ τούτων κρίσεις ἤτοι μαρτυρίαι· ὁ Χάρης ψευδομάρτυς ἦν· καθ' οὗ ἔχων ὁ Εὔβουλος εἶπεν, ὃ καὶ ὁ Πλάτων εἶπεν, ὅτι νῦν ἐπιδέδωκε τῇ πόλει τὸ ὁμολογεῖν ἕκαστον ἑαυτόν, ὅτι πονηρός ἐστι. [a 12] καὶ εἰ ὁ | ἐπαγόμενος μάρτυς συμμετέχει τοῦ κινδύνου, ᾧ περιπεσεῖν κινδυνεύει ὁ κομίζων αὐτόν, εἴ γε ἀποδειχθῇ, ὅτι ψευδῆ λέγει, ὃς καὶ τοὺς μάρτυρας ἐπάγει, ἀνάγκη ψευδῆ ὁμωμοκέναι τὸν ἐπαγόμενον μάρτυρα. [a 12] οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοί εἰσι μάρτυρες τῶν τοιούτων μόνων, † ὅτι ἐγένετο τὸ πρᾶγμα ἢ οὐκ ἐγένετο μαρτυροῦσι, περὶ δὲ τοῦ ποταπόν ἐστι τὸ γενόμενον, εἴτε δίκαιον εἴτε ἄδικον, οὐ μαρτυρῆσαι δύνανται· πάθος γὰρ ἴσως ἔχοντες, καθ' οὗ τὰς ψευδομαρτυρίας φέρουσιν, οἷον φθόνον ἢ φιλίαν,

(f. 27v at line 1; f. 28r at line 28)

2 τοῦτ' n Arist. 7 μάρτυρος V 11 Ὁμήρῳ μάρτυρι ἐχρήσαντο Arist. Ὅμηρος] B 557 15 Σόλωνος] fr. 22 Bergk. 16. 17 εἰπεῖν μοι Κριτίᾳ Arist. 17 τῷ (post Κριτίᾳ) om. n Arist. πυρότριχι V Arist. vulg.: πυρρότριχι n Arist. AC 20 ὅτι ναυμαχητέον, τὸ ξύλινον λέγει τεῖχος (vulg.; τεῖχος λέγων A) Arist. 22 διότι V: διὸ n μήποτ' εὖ ἔρδειν Arist. ποιεῖν verbi ἔρδειν interpretatio est; fort. ποιεῖν ⟨καὶ⟩ 24 οἱ υἱοὶ V: ἡμᾶς οἱ n τιμωρήσουσι n 27 ὁ om. n Πλάτων] fr. 219. C. A. F. I 660 K. ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ Arist. 32 τῶν τοιούτων Vn Arist. vulg.: τούτων Arist. A μόνων V Arist. QTr.: μόνον Arist. cet.: ἤτοι μόνον n

οὐκ ὀρθῶς ἀποφήνωνται, εἴτε δίκαιόν ἐστιν εἴτε ἄδικον, περὶ οὗ λέγουσιν. f. 28r εἰ δὲ οἱ προφερόμενοι μάρτυρες πόρρωθεν ἤχθησαν καὶ οὐ γειτνιῶσι, περὶ ὧν καὶ μαρτυρῆσαι ἤχθησαν, καὶ περὶ τούτων ἤτοι τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου πιστότατοι φαίνονται, εἴ γε μαρτυροῦσι καὶ περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ εἰκὸς ψευδῆ μαρτυρῆσαι, εἴ γε ἤχθησαν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Περσίαν χάριν τοῦ μαρτυρῆσαι καὶ οὐ γειτνιῶσιν αὐτοῖς καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ φιλίαν οὐδὲ φθόνον οὔτ' ἄλλο τι πάθος ἔχειν ἀπελέγχονται. [a 16] πιστεύονται δὲ καὶ οἱ παλαιοί· οὐ γὰρ οἴδασι τὰ προσφάτως γινόμενα, ἵν' εἴπωμεν διὰ χάριν τινὸς ψευδομαρτυρῆσαι. οἷον εἴ τις τὸν Ὅμηρον ἄξει μάρτυρα περί τινος νῦν γενομένου. πιστώματα δὲ μαρτυριῶν τάδε. [a 18] εἰ δὲ οὐκ ἔχεις μάρτυρας, ὁ δὲ ἀντίδικός σου ἔχει, δεῖ λέγειν οὕτως, ὅτι οὐ δεῖ μάρτυρας ζητεῖν ἐπὶ τῶν γινομένων, ἀλλ' ἐξ εἰκότων κρίνειν τὰ πράγματα, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ κρίνειν ἐν γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ τὸ μὴ τοῦ πράγματος ζητεῖν μάρτυρας, καὶ ὅτι τὰ μὲν εἰκότα οὐ δυνατὸν ἀπατῆσαι δι' ἀργυρίου, τοὺς δὲ μάρτυρας διαφθείρει τις καὶ δι' ἀργυρίου, καὶ οὐδέποτε ψευδομαρτυρήσουσιν, ἀλλ' ὡς ἔχουσι φύσεως, τοιαῦτα ἀεί εἰσιν. [a 21] εἰ δὲ ἔχεις μάρτυρας, ὁ δὲ ἀντίδικός σου οὐκ ἔχει, ῥητέον, ὅτι τὰ εἰκότα οὐχ ὑπόδικα, ὅτι οὐκ εὐθύνονται, εἴ γε ψευδῆ ἀπελεγχθῶσιν — οὐδὲ γὰρ δυνατὸν εὐθυνθῆναι αὐτά —, οἱ δὲ μάρτυρες, εἰ ψευδομαρτυρήσουσι καὶ ἁλῶσι, τιμωροῦνται, καὶ ὅτι, εἰ ἀεὶ ἐκ τῶν λόγων κρίνονται τὰ πράγματα ἀληθῆ, οὐδέποτε ἂν εἴχομεν χρείαν μαρτύρων. [a 23] αἱ δὲ μαρτυρίαι, ἅς τις προκομίζει, ἢ λόγῳ ἑαυτοῦ προκομίζει ἢ χάριν τοῦ ἀμφισβητοῦντος ἤτοι τοῦ ἀντιδίκου· καὶ αἱ μὲν μαρτυροῦσι περὶ τοῦ πράγματος, ὅτι ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο, αἱ δὲ περὶ τοῦ ἤθους ἢ τοῦ οἰκείου ἢ τοῦ ἀντιδίκου, ὅτι οὐ πονηρός ἐστιν, οὐ φαῦλος, οὐκ ἄδικος. [a 26] εἰ μὴ γὰρ εὐπορεῖς μαρτυρίας κατὰ τοῦ πράγματος, ἀλλ' οὖν εὐπορήσεις μαρτυρίας ἢ ὁμολογουμένης καὶ συμβαλλομένης αὐτῷ ἤτοι σοὶ ἢ τῷ ἀμφισβητοῦντι ἤτοι τῷ ἀντιδίκῳ ἐναντίας ἤτοι κατὰ τοῦ ἀντιδίκου, ἀλλ' εὐπορήσεις μαρτυρίας περὶ τοῦ ἤθους ἢ αὐτοῦ ἤτοι τοῦ οἰκείου εἰς ἐπιείκειαν δεικνύων, ὅτι ἐπιεικής ἐστιν, ἢ κατὰ τοῦ ἤθους τοῦ ἀμφισβητοῦντος ἤτοι τοῦ ἀντιδίκου δεικνύων, ὅτι φαῦλός ἐστι. [a 29] τὰ δὲ ἄλλα περὶ μάρτυρος δεικνύων, ὅτι φίλος ἐστὶ τοῦ ἀντιδίκου σου ἢ ἐχθρός σου καὶ διὰ τοῦτο κατὰ σοῦ ψευδομαρτυρήσει, εἴ γε παρὰ τοῦ ἀντιδίκου κομίζεται. εἰ δὲ παρὰ σοῦ εἰσάγεται, δείξεις μεταξὺ ἤτοι 'οὔτε φίλος μού ἐστιν οὔτε ἐχθρὸς τοῦ ἀντιδίκου'· ἢ ὅτι εὐδοκιμεῖ ἤτοι ὅτι ἔνδοξός ἐστι καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀληθῆ μαρτυρήσει. εἰ δὲ παρὰ τοῦ ἀντιδίκου κομίζεται μάρτυς, διαβαλεῖς αὐτὸν λέγων ἄδοξον εἶναι καὶ πένητα καὶ ἀνυπόληπτον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς φίλον ψευδομαρτυρήσει. [a 32]

τοι
3 τούτων Vn Arist. vulg.: τούτων Arist. A 4 εἴ γε V: εἰ γὰρ n 6 μαρτυρῆσαι V: ψευδομαρτυρῆσαι n 10 γινομένου n 14 ἀπατῆσαι cod. Paris. gr. 1869 (ἐξαπατῆσαι Arist.): ἀπαιτῆσαι Vn 16 ἀεί V: ἄν n 17. 18 οὐχ ὑπόδικα τὰ εἰκότα Arist. 22 αὐτοῦ Arist. 25 πονηρός V: πορνός n 29 ἢ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 30. 31 δεικνύων — ἀντιδίκου V: ἢ τοῦ ἀμφισβητοῦντος εἰς φαυλότητα n (ex Aristotele) 32 φίλος n: φαῦλος V

ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων ὁρμητέον εἰς διαβολὴν τῶν μαρτύρων καὶ εἰς f. 28r σύστασιν, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἐνθυμήματα λαμβάνομεν. [a 33] περὶ δὲ συνθηκῶν ἤτοι συμφωνιῶν, αἵ εἰσι μερικοὶ νόμοι, τοσοῦτον χρηστέον τῷ λόγῳ, ὅσον αὔξειν αὐτὰς καὶ δεικνύειν μέγα τι χρῆμα εἶναι ταύτας ἢ καθαιρεῖν καὶ μειοῦν καὶ δεικνύειν μηδὲν εἶναι τὰς συνθήκας καὶ ὡς οὐ δεῖ συνθήκας ποιεῖν ὡς ἀπίστους. ἂν μὲν αὐτῷ ὑπάρχωσιν ἤτοι ἂν ὠφελῶσί σε αἱ συνθῆκαι, δείκνυε ταύτας πιστάς, εἰ δὲ ὠφελοῦσι τὸν ἀντίδικόν σου, δείκνυε ταύτας ὡς ἀπίστους. [b 2] τὸ μὲν οὖν δεικνύειν πιστὰς ἢ ἀπίστους τὰς συνθήκας, ἤτοι ἀφ' ὧν τόπων ὁρμώμεθα εἰς τὸ δεῖξαι τοὺς μάρτυρας πιστοὺς καὶ ἀληθεῖς ἢ ἀπίστους καὶ ψευδεῖς, ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων ὁρμητέον εἰς τὸ δεικνύειν καὶ τὰς συνθήκας | πιστὰς ἢ ἀπίστους. [b 4] ὁποῖοι γάρ εἰσιν οἱ ἐπιγεγραμμένοι f. 28v ἤτοι οἱ τὰς συνθήκας γράψαντες ἢ φυλάττοντες, τούτων ἀληθῶν ὄντων καὶ αἱ συνθῆκαί εἰσι πισταί. εἰ μὲν ὁμολογουμένη καὶ ἀληθής ἐστιν ἡ συνθήκη καὶ ἡ συμφωνία, εἰ μὲν οἰκεία ἐστὶ καὶ συμβαλλομένη σοι αὕτη, αὐξητέον ταύτην, ὡς ὅτι ἡ συνθήκη νόμος ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖ παρορᾶν αὐτήν. [b 7] καὶ κατὰ μέρος ἤτοι καὶ μερικὸς νόμος ἐστί. [b 9] καὶ ὁ νόμος ὅλος καὶ ἅπας συνθήκη τίς ἐστιν ἤτοι ἐκ συνδρομῆς πολλῶν σοφῶν συντεθείς· ὥστε ὁ ἀναιρῶν τὴν συνθήκην καὶ τὴν συμφωνίαν τοὺς νόμους ἀναιρεῖ. [b 12] εἰσὶ καὶ συναλλάγματα ἀκούσια, οἷον εἰ κρατηθεὶς παρά τινος ἀκουσίως συμφωνήσω δοῦναι αὐτῷ ἡμιόνων κάλλιστον λαβὼν νομίσματα τρία. ὥστε ἂν ἀναιρεθῶσιν αἱ συνθῆκαι, ἀνήρηνται τὰ συναλλάγματα, τῶν δὲ συναλλαγμάτων ἀναιρεθέντων οὐδὲ οἱ ἄνθρωποι ἀλλήλων χρήζουσι. [b 14] καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἁρμόττει εἰς σύστασιν τῶν συνθηκῶν, ἐπιπολῆς καὶ εὔκολον ἔστιν ἰδεῖν. ἐὰν δὲ ἡ συνθήκη ἐναντία ἐστὶ καὶ μὴ συμβαλλομένη σοι, ἀλλὰ τῷ ἀντιδίκῳ συμβάλλεται, δι' ὧν ἄν τις χωρήσῃ πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, ταῦτα λαβὼν ἀναιρήσεις καὶ τὰς συνθήκας· νόμοι γὰρ καὶ αἱ συνθῆκαι. δεῖ δέ σε λέγειν οὕτως· [b 17] ἄτοπόν ἐστιν, εἰ μὴ τοῖς ὀρθῶς κειμένοις νόμοις οὐ πειθόμεθα, ἀναγκαῖον δὲ ἡγούμεθα πείθεσθαι ταῖς συνθήκαις. [b 19] τοῦ γὰρ δικαίου ὁ δικαστής ἐστι βραβευτής, καὶ διὰ τοῦτο οὔκουν τοῦτο σκεπτέον ἤτοι τὸ προσέχειν ταῖς συνθήκαις, ἀλλ' ὡς δικαιότερον ἤτοι ἀποβλεπτέον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ ὃ διατάσσεται ὁ δικαστής. [b 21] τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔστι μεταστρέψαι οὔτε ἀπάτῃ οὔτε ἀνάγκῃ καὶ βίᾳ· πεφυκὸς γάρ ἐστιν ἤτοι κατὰ φύσιν γὰρ ἔχον ἐστί. συνθῆκαι δὲ γίνονται καὶ κατὰ τὴν ἀπάτην καὶ ἀναγκασθέντων ἤτοι κατὰ βίαν. [b 23] πρὸς δὲ τούτοις ἀνατρέπεται ἡ συνθήκη, καὶ εἰ ἐναντιοῦταί τινι ἤτοι τῶν γεγραμμένων νόμων ἢ τῶν κοινῶν ἤτοι τῶν φυσικῶν

---

1 τῶν (ante μαρτύρων) om. n 6 ὡς om. n ἐὰν Arist. 9 ὁρμώμενοι n 14 πισταί εἰσιν Arist. 18 καὶ ὅλως αὐτὸς ὁ νόμος Arist. 20 καὶ τὰ ἑκούσια ante εἰσὶ add. n ex Aristotele 24 χρήσουσι n καὶ τἆλλα δέ Arist. 25 ἰδεῖν ἔστιν Arist. 27 χωρήσει n 29 exspectes τοῖς μὴ 36 τὴν om. n

ἢ τοῖς δικαίοις. ἔπειτα ἀνατρέπεται ἡ συνθήκη, καὶ εἰ ἐναντιοῦται f. 28v ὑστέραις συνθήκαις γενομέναις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἐφ' οὗ καὶ ἐκεῖνος, ἢ προτέραις· ἢ γὰρ λέγε, ὅτι αἱ ὕστεραί εἰσιν ἄκυροι, αἱ δὲ πρότεραι ὀρθαί, ἢ τοὐναντίον· [b 28] καὶ ἁπλῶς, ὁποτέρως ἂν ᾖ χρήσιμον ἤτοι καὶ ἁπλῶς, ὁποτέρως σοι χρησιμεύει, εἴτε αἱ πρότεραι εἴτε αἱ ὕστεραι, ἐκείνας μὲν ποίει ὀρθάς, τὰς δ' ἑτέρας ἀκύρους. [b 29] ἔτι δὲ καὶ τὸ συμφέρον ὅρα ἢ τὸ σὸν ἢ τὸ τοῦ ἀντιδίκου, εἰ ἐναντιοῦται τοῖς κριταῖς. καὶ γὰρ ταῦτα εὐθεώρητά εἰσιν ὁμοίως τῷ περὶ μαρτύρων λόγῳ. [b 31] δοκοῦσι δὲ αἱ βάσανοι ἔχειν τὸ πιστόν, ὅτι ἀνάγκη πρόσεστιν ἤτοι διότι ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν βασάνων ὁμολογεῖν τὸ ἀληθές. οὔκουν χαλεπόν ἐστιν εἰπεῖν τοὺς τόπους, ἐξ ὧν ἄν τις ἐπιχειρήσῃ αὔξειν καὶ δεικνύειν, ὅτι αἱ βάσανοι ἀληθεῖς εἰσιν, εἴ γε τέως οἰκεῖαί εἰσι καὶ χρήσιμοι αὐτῷ. [1377a1] εἰ δ' ὑπεναντίοι εἰσὶν αὐτῷ αἱ μαρτυρίαι αἱ διὰ τῶν βασάνων, συμβάλλονται δὲ τῷ ἀμφισβητοῦντι ἤτοι τῷ ἀντιδίκῳ, λύσῃ ἂν τὰ ἀληθῆ οὕτως λέγων καὶ καταδρομὴν ποιούμενος τοῦ γένους τῶν βασάνων, ὅτι οἱ βασανιζόμενοι λέγουσι τὰ ψευδῆ παρ' ὃ τὰ ἀληθῆ, ἵν' οἱ κολάζοντες παύσωνται τοῦ μὴ βασανίζειν αὐτοὺς ὡς ἀκούσαντες, ὃ ἐζήτουν μαθεῖν· [a 6] δεῖ δὲ ἐπαναφέρειν καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ παραδείγματα, ἃ καὶ οἱ κριταὶ γινώσκουσιν, ὡς ὁ δεῖνα βασανιζόμενος ψευδῆ εἴρηκε καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, καὶ ὅτι πολλοὶ παχύδερμοι ὄντες καὶ τὴν ψυχὴν ἀνδρεῖοι καὶ λιθόδερμοι ἐγκαρτεροῦσι ταῖς βασάνοις καὶ οὐδὲν λέγουσιν, ἕτεροι δὲ τρυφεροὶ ὄντες καὶ δειλοὶ πρὸ τῶν βασάνων κατηγορήσουσιν ἤτοι κατηγορήσουσιν ἑαυτῶν ψευδῆ λέγοντες. [a 8] ἢ γὰρ δίδωσι καὶ ἐπάγει ὅρκον τῷ ἀντιδίκῳ καὶ λαμβάνει καὶ ὀμνύει οὗτος τὸν τέλειον ἢ οὐδέτερον ἤτοι οὔτε δίδωσι τὸν ὅρκον οὔτε λαμβάνει, ἢ τὸ μὲν τὸ δ' οὔ, ἤτοι ἢ δίδωσι μὲν οὐ λαμβάνει δέ, ἢ τοὐναντίον. ἔτι οὐ δεκτέον τὸν ὅρκον, εἰ ὀμώμοται πολλάκις ὑπ' ἐκείνου τοῦ ἀντιδικοῦντος· εἰ δὲ συντελεῖ σοι ὁ ὅρκος καὶ ὀμώμοσται παρὰ σοῦ πολλάκις, ῥητέον ὅτι καὶ ἀληθής ἐστιν, ἐπεὶ καὶ | πολλάκις ὀμοσθεὶς f. 29r παρ' ἐμοῦ ἐδέχθη τοῖς δικασταῖς. [a 11] οὐ δίδωσι μὲν οὖν καὶ ἐπάγει τὸν ὅρκον τῷ ἀντιδίκῳ, διότι ῥᾳδίως ἐπιορκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅτι, εἰ μὲν ὀμόσει ὁ ἀντίδικος, οὐκ ἀποδώσει τὸ ζητούμενον χρέος, εἰ δὲ μὴ ὀμόσει, ἴσως ἂν καταδικασθῇ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖ καταναγκάζειν αὐτὸν ὀμνύειν, καὶ ὅτι ὁ κίνδυνος ὁ παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπαχθησόμενος τῷ ἀντιδίκῳ σου, εἰ καὶ καταδικασθεὶς οὐκ ἀποδώσει, κρείττων ἐστὶ τοῦ ἐπαχθη-

1 δικαίοις Vn Arist. vulg.: οἰκείοις Arist. A 2 συνθήκαις ὑστέραις Arist. ἐφ' scripsi: ἀφ' Vn 3 fort. ἐκείνη 7 εἴ που Arist. A: εἴ πῃ Arist. vulg. 9 τὸ πιστόν Vn Arist. A: τὴν πίστιν Arist. vulg. 12 ἐπιχειρήσει n 13 αὐτῷ (post εἰσὶν) om. n 15 οὕτω n 17 οἱ V: οὐ n 20 παχύδερμοι Vn: παχύφρονες Arist. 23 κατηγορ (ante ἤτοι) V: κακηγορήσουσιν n: καταθαρροῦσιν Arist. 26 μὲν om. Arist. AQZbTr. 27 ὑπ' n: ἐπ' V 28 ὀμώμοσται V: ὀμώμοται n 31 διότι Vn: ὅτι Arist. 32 ὅτι Vn Arist. vulg.: διότι Arist. A

σομένου αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὅρκου. [a 14] τοῖς μὲν γὰρ πιστεύειν ἤτοι f. 29r τοῖς δικασταῖς ὡς τιμωρήσουσι τὸν ἀντίδικον, τοῖς δὲ ἤτοι τοῖς ὅρκοις οὐ πιστεύειν· ἄδηλον γάρ, εἰ παρὰ τῶν ὅρκων τιμωρηθήσεται. οὐ λαμβάνω δὲ ὅρκον καὶ ζητῶ ὀμόσαι τὸν ἀντίδικον, διότι ὁ ὅρκος ἀποτελεσθῇ τῷ ἀντιδίκῳ ἀντὶ τῶν χρημάτων ἤτοι ἵνα τὰ χρήματα κερδήσῃ, ἃ δανειακῶς αὐτῷ δέδωκα. [a 16] καὶ ὅτι ῥᾳδίως ὀμόσει τις, εἰ φαῦλος ἦν· κρεῖττον γὰρ ἡγεῖται φαῦλον εἶναι ἕνεκα τοῦ κερδῆσαι παρ' ὃ μηδενὸς ἤτοι μηδεμιᾶς προκειμένης νομίμης ὠφελείας νομίζεσθαι φαῦλον καὶ διὰ τοῦτο ὀμόσας οὐ πτοεῖται τὸ φαῦλος ἀκοῦσαι· κερδαίνει γὰρ ἐντεῦθεν. [a 18] ὥστε οὐ δι' ἀρετὴν ἂν εἴη ὀμόσας καὶ ὡς εὐσεβής, ἀλλ' οὐκ ἐκφεύξεται τὸ μὴ ἤτοι τὸ μὴ ὀμόσαι διὰ τὴν ἐπιορκίαν. ἢ καὶ οὕτω κάλλιόν ἐστι νοηθῆναι, ὅτι οὐκ ἂν εἴη ὀμόσας δι' ἀρετήν· δι' ἀρετὴν γὰρ εὐλαβεῖται τὸ μὴ ὀμόσαι, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐπιορκίαν ἤτοι ἀλλ' οὐχὶ φοβούμενος, μὴ ὀμόσω ψευδῆ καὶ ὅτι ὁ ἀντίδικός μου ἀσεβής ἐστιν, ὑφ' οὗ ὀμόσαι καταναγκάζομαι· καὶ διὰ τοῦτο ῥᾴδιόν ἐστιν αὐτῷ τὸ ὀμόσαι. τὸ γοῦν τὸν ἀσεβῆ προκαλεῖν τὸν εὐσεβῆ εἰς τὸ ὀμόσαι ὅμοιόν ἐστι καὶ εἴ τις ἰσχυρὸς προκαλεῖται τὸν ἀσθενῆ εἰς πάλην ἢ εἰς πληγήν. [a 21] εἰ δὲ λαμβάνει ὅρκον ἤτοι εἰ δὲ μέλλει αὐτὸς ὀμόσαι, λεγέτω, ὅτι ἐγὼ μὲν ὀμόσω, διότι πιστεύω ἐμαυτῷ, ἐκείνῳ δὲ οὐ πιστεύω τῷ ἀντιδίκῳ καὶ διὰ τοῦτο οὐ ζητῶ ὀμόσαι αὐτόν. [a 24] δεινὸν γάρ ἐστι τὸ μὴ ἐθέλειν ὀμνύειν ἐμέ, ὑπὲρ ὧν ἀναγκάζω τοὺς δικαστὰς ὀμόσαι καὶ οὕτω δικάζειν· πρῶτον γὰρ οἱ δικασταί, ὡς εἴπομεν, ὤμνυον, εἶτα ἐδίκαζον. [a 26] καὶ ὅτι εὐσεβές ἐστι τὸ θέλειν ἐπιτρέπειν τοῖς θεοῖς τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἀληθὲς παρ' ὃ τοῖς μάρτυσι καὶ τοῖς δικασταῖς. καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐμὲ κριτῶν δέεσθαι ἄλλων· ἑαυτῷ γὰρ τὴν κρίσιν δίδωμι ἐν τῷ ὀμνύειν. [a 28] καὶ ὅτι ἄτοπον μὴ ὀμνύειν, περὶ ὧν ἄλλους ἤτοι τοὺς δικαστὰς ἀξιῶ ὀμόσαι. [a 29] ἐπεὶ δὲ δῆλόν ἐστι, πῶς λεκτέον καθ' ἕκαστον, ἤτοι ἁπλοῦν, οἷον τὸ διδόναι ὅρκον· [b 3] εἰ γεγενημένος ἐστὶν ὑπὸ σοῦ ἤτοι ὤμοσας αὐτὸν καὶ ἄλλοτε καὶ ἐναντίος ἐστὶν ᾧ μέλλεις ὀμόσαι ὅρκῳ (οὐ γὰρ ὡσαύτως καὶ τότε τοῦτον ὀμώμοκας), ῥητέον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπιορκία· [b 4] τὸ γὰρ ἐπιορκεῖν ἐστι τὸ ἑκουσίως ἀδικεῖν· ἐγὼ δὲ βίᾳ καὶ ἀκουσίως ἀπατηθεὶς αὐτὸν ὤμοσα· ἁλοὺς γὰρ παρὰ πολεμίων ἢ δικαστῶν ἠναγκάσθην ὀμόσαι αὐτόν· ἄλλως τε καὶ

---

1 αὐτῷ V: αὐτοῦ n   πιστεύειν Vn: πιστεύει Arist. (post ει littera erasa A) 3 παρὰ Vn: fort. περὶ   4 ζητῶν n   5 τῶν V: om. n Arist.   6 ἦν φαῦλος Arist.   9 ὀμόσαι n   10 ὥστε οὐ Vn: ὥστε δὲ Arist. vulg.: οὕτως δ' οὐ (οὐ eras.) Arist. A: *sic* Arist. Tr.   15 τὸ om. n   16 post ὀμόσαι II—III litt. eras. V   20 θέλειν Arist. ABC: ἐθέλειν Arist. cet.   22 εἴπομεν] p. 80,26 ὤμνυον ex ὀμνύουσιν corr. V   23 τοῖς θεοῖς ἐπιτρέπειν Arist.   24 post παρὸ (fin. folii 81v) unum folium intercidit in V; itaque ad hanc partem (p. 85, 24 τοῖς μάρτυσι — p. 88,35 οὐκ ὀρθῶς) enotavi lectiones codicis Parisini gr. 1869   24. 25 κριτῶν Paris. 1869 n Arist. vulg.: δικαστῶν Arist. A   25 δεῖσθαι Arist. 27 δὲ καθ' ἕκαστον δῆλον Arist.   πῶς Paris. 1869 n Arist. vulg.: ὅπως Arist. A

ἐπιορκεῖν ἐστιν οὐχὶ τὸ προφορικῷ λόγῳ λέγειν τι καὶ ὀμνύειν, ἀλλὰ καὶ f. 29r τό, ὃ λέγω ἐν τῷ ὅρκῳ, δοξάζειν ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτι ἀληθῶς τοῦτο λέγω· εἰ γὰρ λέγω μὲν στόματι, ἄλλα δὲ δοξάζω ἐν τῇ διανοίᾳ μου, οὐκ ἐπιορκία τοῦτό ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ὅρκος ὠμόθη πολλάκις παρὰ τοῦ ἀντιδίκου σου καὶ ἐναντίως, ῥητέον, ὅτι πάλαι ἄλλως σοι ὠμόθη ὁ ὅρκος οὗτος· [b 8] καὶ ἐπεὶ οὐκ ἐμμένεις οἷς ὤμοσας, λοιπὸν ἀναιρεῖς τὰ πάντα. ἐπεὶ καὶ οἱ δικασταὶ πρότερον ὀμόσαντες οὕτω χρῶνται τοῖς νόμοις καὶ δικάζουσιν, ἄτοπον, εἰ οἱ δικασταὶ ὀμόσαντες δικάσαι ὀρθῶς τῷ ὅρκῳ ἐμμένουσιν, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐμμενοῦμεν οἷς ὠμόσαμεν. |

---

1 τὸ Paris. 1869: τῷ n 2 λέγω scripsi: λέγειν Paris. 1869 n 9 subscr. τέλος τοῦ εἰς τὸ πρῶτον ὑπομνήματος n: om. Paris. 1869

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ. f. 29v

1. Καὶ ποῖαι δόξαι ἤτοι ὑπολήψεις, ἤτοι καὶ ποίαν ὑπόληψιν ἔχοντες περὶ τοῦ λέγοντος οἱ δικασταὶ ἢ πρὸς οἶκτον κινοῦνται ἢ πρὸς ὀργὴν ἢ πρὸς φόβον καὶ πιστεύουσι καὶ τῷ λέγοντι κατ' αὐτοῦ. [1377 b 18] προτάσεις δὲ λέγει τὰ ἐνθυμήματα. τὰ γὰρ ἐνθυμήματα ὥρμηνται ἐκ τούτων ἤτοι τοῦ δικαίου, τοῦ καλοῦ, τοῦ συμφέροντος, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ στρέφονται, ἤτοι δίκαιον, καλόν, συμφέρον. [b 20] περὶ ἕκαστον γένος ἤτοι εἶδος τῶν λόγων, τοῦ τε δικανικοῦ φημι καὶ συμβουλευτικοῦ καὶ πανηγυρικοῦ, πλὴν ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ μέλλω θεωρεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον τὸ ἐν τῷ συμβουλευτικῷ καὶ ἰδίᾳ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τὸ ἐν τῷ δικανικῷ καὶ ἰδίᾳ τὸ ἐν τῷ πανηγυρικῷ — καὶ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ κρίνουσι καὶ τὰς συμβουλὰς ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ δίκη ἤτοι τὸ δικανικὸν ἐν κρίσει ἐστί. [b 22] δεῖ μὴ μόνον θαρρεῖν εἰς τὸ πείθειν, εἰ ὁ λόγος ἤτοι ὁ δικανικὸς ἢ ὁ συμβουλευτικὸς ἢ ὁ πανηγυρικὸς ἀποδεικτικός ἐστι καὶ ἰσχυρός, ἀλλὰ κατασκευάζειν καὶ δεικνύειν καὶ ἑαυτὸν ποιόν τινα ἤτοι ἀγαθὸν καὶ φιλαλήθη καὶ εὔνουν τῇ πόλει καὶ τὸν κριτὴν ποιὸν ἤτοι εἰς ὀργὴν κινῆσαι κατὰ τοῦ ἀντιδίκου ἢ οἶκτόν σου λαβεῖν· εἰ γὰρ λόγος ἐστὶν ἰσχυρός, πονηρὸς δὲ δοκεῖ τοῖς ἀκροαταῖς, οὔπω ἰσχύσεις πεῖσαι τὸν κριτὴν πιστεῦσαί σοι ἢ τοὺς ἀκροατὰς ὡς ἐχθρῷ ἢ τῇ πόλει ἢ τῷ ἀντιδίκῳ. [b 25] πολὺ γὰρ διαφέρει καὶ συμβάλλεται εἰς πίστιν τὸ δεικνύειν ἑαυτὸν ποιόν τινα ἢ τὸν κριτήν, κυρίως μὲν καὶ πρώτως ἐν ταῖς συμβουλαῖς, εἶτα καὶ ἐν ταῖς δίκαις ἤτοι τῷ δικανικῷ τό τε φαίνεσθαι τὸν λέγοντα ποιόν τινα ἤτοι εὔνουν ἢ ἀγαθὸν ἢ πονηρὸν καὶ τὸ τοὺς κριτὰς ὑπολαμβάνειν ἔχειν αὐτὸν τὸν λέγοντά πως ἤτοι

---

1 βιβλίον δεύτερον τῆς ῥητορικῆς Paris. 1869: εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον n 4 καὶ (ante τῷ) om. n 6 fort. περὶ ταῦτα (cf. Arist. περὶ τούτων) 7 ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ τὸ γένος Arist. 14 μὴ om. n 15 ἐστι Paris. 1869 n: ἔσται Arist. 16 αὑτὸν Arist. 19 fort. δοκεῖς 20 ἐχθρῷ n: ἐχθρὸν Paris. 1869 23 εἶτα Paris. 1869 n Arist. A: εἶτα δὲ Arist. vulg. τε Paris. 1869 n Arist. A: om. Arist. vulg. 23. 24 ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα Arist. 25 ἔχειν πως αὐτὸν Arist. vulg.: πως διακεῖσθαι αὐτὸν Arist. A

διακεῖσθαι ἢ ἐχθρωδῶς ἢ φιλίως καὶ ἀγαθῶς πρὸς αὐτοὺς τοὺς κριτάς. f. 29v [b 28] πρὸς δὲ συμβάλλεται εἰς πίστιν, καὶ ἐὰν αὐτοὶ οἱ ἀκροαταὶ τυγχάνωσι διακείμενοί πως πρὸς αὐτόν· ἢ γὰρ οἰκτείρουσιν αὐτὸν ἢ ὀργίζονται κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἄν ποτε αὐτῷ πιστεύσωσι. [b 30] τὸ δὲ διακεῖσθαί πως τὸν ἀκροατὴν ἤτοι ἢ ὀργίλον κατὰ τοῦ λέγοντος ἢ περίφοβον ἢ φιλίως συμβάλλεται εἰς τὸ δικανικόν. [1378a1] ἀλλ' ἢ τὸ παράπαν ἕτερα, οἷον εἰ ὁ κριτὴς ἐχθρός ἐστι τοῦ λέγοντος, κἂν δικαίως τι λέγῃ, ἄδικον τοῦτο φαίνεται τῷ κριτῇ, ἢ κατὰ μέγεθος, ἤγουν ἢ εἰ μέγα δίκαιόν ἐστι, νομισθήσεται τοῦτο μικρόν· ὥσπερ πάλιν, εἰ ἀγαθὸς δοκεῖ τῷ κριτῇ καὶ φιλεῖται αὐτῷ, κἂν ἄδικόν τι λέγῃ ὁ δικαζόμενος, ἕτερον τοῦτο νομίζεται τῷ δικάζοντι ἤτοι δίκαιον ἢ κατὰ μέγεθος ἕτερον, ἤτοι ἢ κἂν μικρὸν ᾖ ὃ λέγει δίκαιον, μέγα τοῦτο νομίζεται τῷ φιλοῦντι δικαστῇ. [a 1] τῷ γὰρ φιλοῦντι τὸν ἄνθρωπον, περὶ οὗ ποιεῖται τὴν κρίσιν ἤτοι περὶ οὗ κρίνει, ἢ οὐκ ἀδικεῖν δόξει ὅλως αὐτὸν ἢ μικρὰ ἀδικήσει, εἰ δὲ μισεῖ ὁ κριτὴς τὸν λέγοντα, μεγάλως ἀδικήσει. [a 3] καὶ τῷ μὲν ἐπιθυμοῦντι κτήσασθαί τι καὶ ἐλπίζοντι τοῦτο λαβεῖν, εἰ καὶ τοῦτο, ὃ ἐλπίζει λαβεῖν, ἡδὺ δοκεῖ αὐτῷ, φαίνεται τοῦτο τῷ ἐπιθυμοῦντι αὐτῷ καὶ ἔσεσθαι ἤτοι προσγενέσθαι καὶ κτηθῆναι αὐτῷ καὶ ἀγαθὸν ἔσεσθαι· τῷ δὲ ἀπειθεῖ ἤτοι τῷ μισοῦντί τι τοὐναντίον, ἤτοι οὐδὲ ἐλπίζει τοῦτο κτηθῆναι αὐτῷ ποτε. [a 8] τὸ ἔξω τῶν ἀποδείξεων ἀντὶ τοῦ χωρὶς τῶν ἀποδείξεων. [a 9] ἢ διὰ ταῦτα πάντα διαψεύδονται ⟨ἢ διὰ τούτων τι⟩, ἤτοι εἰ μὴ πάντα ταῦτα ἔχει, ἤτοι καὶ ἀρετὴν καὶ φρόνησιν καὶ εὔνοιαν, ἀλλ' ἓν ἀπ' αὐτῶν λείψει, οὐ τὰ ἀληθῆ ὁ ῥήτωρ οὗτος ἐρεῖ· κἂν γὰρ ἐνάρετος ᾖ καὶ εὔνους, οὐ φρόνιμος δέ, δι' ἀφροσύνην οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ· ἢ δοξάζουσι μὲν καὶ νοοῦσιν ὡς φρόνιμοι τὸ ἀληθές, διὰ δὲ μοχθηρίαν καὶ πονηρίαν οὐ δοκοῦσι λέγειν τὰ ἀληθῆ· ὑποπτεύονται γὰρ τοῖς ἀκροαταῖς ὡς πονηροὶ καὶ φυλάττονται. [a 12] ἢ φρόνιμοι μέν εἰσι καὶ ἐπιεικεῖς ἤτοι ἀγαθοί, ἀλλ' οὐκ εὐνόητοι τῇ πόλει, καὶ διὰ τοῦτο ἐνδέχεται καὶ εἰκός ἐστιν αὐτούς, κἂν γινώσκωσι τὸ ἀληθές, μὴ συμβουλεῦσαι αὐτό. [a 17] ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς διῃρημένων ἢ ἐνταῦθα | ἢ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς. [a 18] ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ τόπων ὁρμώ- f. 30r μενός τις καὶ ἑαυτὸν δείξει ἀγαθὸν καὶ ἕτερον. [a 20] τὰ δὲ πάθη, καθ' ἃ μεταβάλλοντες καὶ ἀλλοιούμενοι οἱ ἀκροαταὶ καὶ οἱ κριταὶ πρὸς τὰς κρίσεις διαφέρουσιν ἤτοι οὐκ ὀρθῶς ἀποφαίνονται, ταῦτά εἰσιν,

2 τούτοις post δὲ add. n Arist καὶ ἐὰν Paris. 1869 n: ἐὰν καὶ Arist. 3 διακείμενοί πως τυγχάνωσιν Arist. 4 πιστεύουσι n 5 ἢ om. n 8 τί Paris. 1869: τὲ n μέγεθος Paris. 1869 n Arist. ACD: τὸ μέγεθος Arist. cet. 11 κομίζεται Paris. 1869 13 μὲν γὰρ Arist. 14 δόξει om. n δείξει post ὅλως add. n 19 ἀπειθεῖ Paris. 1869 n Arist. BDEZb: ἀπαθεῖ Arist. A τι Paris. 1869: om. n 22 διὰ πάντα ταῦτα Arist. (δι' ἅπαντα A) ἢ διὰ τούτων τι n Arist.: om. Paris. 1869 24 οὗτος Paris. 1869: οὕτως n 25 ᾖ Paris. 1869: ἦν n 29 εὐνόητοι Paris. 1869 n: εὖνοι Arist. 32 τῶν αὐτῶν γὰρ Paris. 1869 n Arist. vulg.: γὰρ τῶν αὐτῶν Arist. A 34. 35 διαφέρουσι πρὸς τὰς κρίσεις Arist. 35 ab ἀποφαίνονται incipit fol. 83r (γιδ) V εἰσιν om. n

οἷς ἕπεται λύπη καὶ ἡδονή. [a 25] καὶ ἐπὶ ποίοις πράγμασιν ὀργί- f. 30r ζονται· εἰ γὰρ τὸ μὲν ἓν ἀπὸ τούτων τῶν τριῶν ἔχοιμεν ἢ τὰ δύο, τὸ δὲ ἕτερον οὐκ ἔχοιμεν, οὐκ ἂν ὀργισθῶμεν· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἤτοι καὶ ἐλέους καὶ φόβου τρία εἰσί, καθ᾽ ἅ τις παρακινεῖται πρὸς φόβον ἢ ἔλεον. [a 28] ὥσπερ οὖν διεγράψαμεν καὶ διετυπώσαμεν τὰς προτάσεις ἐπὶ τῶν εἰρημένων, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων τῶν παθῶν ποιήσωμεν καὶ διέλωμεν ταῦτα, ἐν τίσι καὶ ποίοις θεωροῦνται.

2. Ἔστω δὴ ὀργὴ ὄρεξις τιμωρίας φαινομένης ἤτοι φανερᾶς μετὰ λύπης· λυπηθεὶς γὰρ ὁ ὀργιζόμενος ὥρμησεν εἰς τὸ τιμωρῆσαι τὸν λυπήσαντα, ἐλυπήθη δὲ διὰ τὸ ὀλιγωρηθῆναι καὶ καταφρονηθῆναι μὴ προσηκόντως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν αὐτοῦ οἷον συγγενὴς ἢ φίλος. πρόσκειται δὲ τὸ [a 31] φαινομένης, διότι εἰ τιμωρήσει τὸν λυπήσαντα, ἀγνοεῖ δὲ οὗτος, ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ ἐτιμωρήθη, ὅν ποτε ἐλύπησεν. [a 33] εἰ δὲ ὀργή ἐστι τοῦτο, ὁ ὀργιζόμενος ὀργίζεταί τινι μερικῷ, οἷον τῷ Κλέωνι, ἀλλ᾽ οὐ τῷ τυχόντι ἀνθρώπῳ, διότι πεποίηκε καὶ ἔβλαψέ τινα τῶν αὐτοῦ ἢ αὐτὸν ἢ ἔμελλε βλάψαι· ὁ δὲ ὀργιζόμενος ἐλπίζων τιμωρῆσαι τὸν λυπήσαντα ἥδεται. ὅτι δὲ τῇ ὀργῇ καὶ ἡδονὴ ἕπεται, δηλοῖ καὶ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ Ἀχιλλέως λέγων περὶ τοῦ θυμοῦ [b 5] "ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος"· ἀκολουθεῖ γοῦν ἡδονή τις διά τε τοῦτο ἤτοι τὸ ἐλπίζειν τιμωρῆσαι καὶ ὅτι διατρίβουσι τῇ διανοίᾳ ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι, ἤτοι εὐφραίνεται καὶ † γὰρ ἀναλογιζόμενος ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ οἷον ὑποτυπῶν, ὅπως αὐτὸν κατέχει ἐκ τῶν τριχῶν καὶ κολάζει. τὸ γοῦν φαντάζεσθαι ἐν τῇ διανοίᾳ, πῶς δεσμεῖ τὸν λυπήσαντα καὶ μαστιγοῖ, ἡδονὴν ποιεῖ· ὥσπερ ἥδεται καὶ εἴ τις ἐν ὕπνοις ὁρᾷ, ὅτι εὗρε θησαυρόν. [b 10] ὀλιγωρία δέ ἐστιν ἐνέργεια δόξης ἤτοι τὸ δοξάζειν ἐνέργειαν, ὅτι τόδε οὐδενὸς δοκεῖ ἄξιον. καὶ γὰρ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἤγουν καὶ τὸν δυνάμενον ὠφελῆσαι καὶ τὸν δυνάμενον βλάψαι ἀξιοῦμεν τιμῆς καὶ σπουδῆς. ὅσα δὲ μηδὲν ἢ πάνυ μικρά, ἤτοι ὅσοι μήτε δύνανται ὠφελῆσαι μήτε βλάψαι ἢ δύνανται μικρὰ ὠφελῆσαι καὶ μικρὰ βλάψαι, ὀλιγωροῦνται καὶ καταφρονοῦνται παρ᾽ ἡμῶν. [b 14] ἔστι δὲ καὶ ὁ ἐπηρεασμὸς ὀλιγωρία· ἔστι δὲ οὗτος [b 18] ἐμποδισμὸς ταῖς βουλήσεσιν, οἷον εἰ Σωκράτης βούλεται ἀπελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον ἀπολογηθησόμενος, συμφωνήσας λίτρας χρυσίου κατα-

---

1 πράγμασιν, μασιν evan., V 2 ἔχοιμεν, χοιμεν evan., V ἢ τὰ δύο ἔχοιμεν τούτων Arist. 3 δὲ καὶ Arist. 5. 6 οὖν καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων διεγράψαμεν τὰς προτάσεις Arist. 6 περὶ τούτων Arist. ACTr.: ἐπὶ τούτων Arist. cet. 7 ποιήσωμεν n Arist.: ποιήσομεν V 9 μετὰ λύπης post ὄρεξις (8) Arist. 11 προσηκόντως Vn Arist. vulg.: προσήκοντος Arist. A 11. 12 πρόκειται n 14 εἰ scripsi ex Aristotele: ἡ Vn 15 τυχοῦντι n διότι Vn: καὶ ὅτι Arist. (καὶ om. C) 18. 19 ὅς τε κτλ.] Hom. Σ 109 19 τε (ante πολὺ) scripsi ex Aristotele: τις Vn 20 καὶ διότι Arist. 20. 21 ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τῇ διανοίᾳ Arist. 21 εὐφραίνονται n 23 δεσμοῖ n 24 ποιεῖ Vn Arist. vulg.: ἐμποιεῖ Arist. A 26 γὰρ om. n 27 τἀγαθὰ Arist. 28 μὴ ante δυνάμενον add. n δὲ om. n 28. 29 ἢ πάνυ μικρὰ Vn Arist. vulg.: τι ἢ μικρόν Arist. A 33 ἀπολογησόμενος n

βαλέσθαι τρεῖς, εἰ μὴ παραβάλοι κατὰ τὴν δεῖνα ἡμέραν, εἶτα ἐλθούσης f. 30r τῆς ἡμέρας ἐμποδίζεται παρ' ἐμοῦ ὥστε παραβαλεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐχ ἵνα αὐτῷ γένηται καὶ ἐμοὶ κέρδος τι καὶ ὠφέλεια ἐκ τοῦ μὴ ἀπελθεῖν ἐκεῖνον ἐκεῖ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκείνῳ τῷ Σωκράτει ὠφέλειά τις γένηται. ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ [b 10] ἐπεὶ δὲ ἡ ὀλιγωρία καὶ ἐπεμβαλὼν μεταξύ, εἶτα ποιήσας ἐπανάληψιν εἰπὼν [b 19] ἐπεὶ οὖν οὐχ ἵνα τι αὐτῷ, τί ἀπέδωκεν εἰς τὸ ὀλιγωρεῖν; δῆλον γοῦν, ὅτι δι' αὐτὸ ἐπηρεάζει τὸν Σωκράτην, διότι οὔτε ὑπολαμβάνει αὐτὸν δυνατὸν βλάψαι οὔτε δυνάμενον ὠφελῆσαι οὐδὲ ἄξιον λόγου ἤτοι ἀξιόλογόν τι καὶ μέγα· εἰ γὰρ ἠπίστατο αὐτὸν ἱκανὸν ὠφελῆσαι μεγάλα, ἐφρόντιζε φίλος εἶναι αὐτοῦ. [b 22] ἀλλὰ καὶ ὁ ὑβρίζων ὀλιγωρεῖ. ὕβρις δέ ἐστι τὸ βλάπτειν τὸν λυπήσαντα ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐκείνοις, ἐφ' οἷς ἕπεται τῷ πάσχοντι αἰσχύνη ἀλλ' οὐ ζημία, οὐχ ἵνα τι ἄλλο αὐτῷ γένηται, ἤτοι οὐχ ἵνα ὠφεληθῇ, ἢ ὅτι ἐγένετο ἤτοι ὠφελήθη, ἀλλ' ὅπως μόνον εὐφρανθῇ· [b 25] οἱ γὰρ ἀντιποιοῦντες ἤτοι οἱ σπουδάζοντες ἀντιτιμωρῆσαι τὸν τιμωρήσαντα, οἷον εἰ ἐβλάβην παρά τινός τι, εἶτα μετὰ λαοῦ κατ' ἐκείνου χωρήσω, οὐχ ὑβρίζειν αὐτὸν λέγομαι ἀλλὰ τιμωρεῖν. εὐφραίνονται δὲ οἱ ὑβρίζοντες, διότι κακῶς δρῶντες τοὺς λυπήσαντας οἴονται ὑπερέχειν αὐτῶν. [b 28] διὰ τοῦτο καὶ οἱ νέοι εἰσὶν ὑβρισταί, ἵνα ἐκ τοῦ ὑβρίζειν ὑπερέχειν δοκῶσι· τὸ γὰρ ἄξιον μηδενὸς οὔτε ὡς καλὸν τιμᾶται οὔτε ὡς ἀγαθόν. [b 31] διὸ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ὀργιζόμενος λέγει διὰ τὸν Ἀγαμέμνονα 'ἠτίμη|σεν· ἑλὼν γὰρ ἔχει τὸ γέρας'· καὶ οὕτως f. 30v με ἠτίμησεν, 'ὡς εἴ τινα μετανάστην', ὡς διὰ ταῦτα ὀργιζόμενος ἤτοι τὴν ἀτιμίαν. [b 34] οἴονται δὲ οἱ ἄνθρωποι πολυωρεῖσθαι καὶ ὑπερέχειν καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἡττόνων κατὰ γένος, οἷον εἰ οἱ μὲν εὐγενεῖς, οἱ δὲ δυσγενεῖς. κατὰ δύναμιν καὶ οἱ δυνατοὶ καὶ ἀνδρεῖοι θέλουσι τιμᾶσθαι παρὰ τῶν ἀδυνάτων. κατὰ ἀρετὴν οἱ ἐνάρετοι θέλουσι τιμᾶσθαι παρὰ τῶν μὴ τοιούτων, οἷον ὁ πλούσιος ὑπερέχει τοῦ πένητος ἐν χρήμασι, καὶ ὁ οἰόμενος αὐτὸν ἄξιον τοῦ ἄρχειν ζητεῖ τιμᾶσθαι παρὰ τῶν ἀξίων ἄρχεσθαι. διὰ τούτων γὰρ εἴρηκε τὸ [1379a5] 'ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχουσι κότον, ὄφρα τελέσσῃ', διότι ἀγανακτοῦσιν ὡς ὑπερέχοντες καὶ διὰ τοῦτο μὴ θέλοντες καταφρονεῖσθαι. [a 6] ἔτι ὀργί-

---

3 οὐχ Vn Arist. vulg.: μὴ Arist. A ἵνα τι Arist. 4 Σωκράτει Ern. Richter: σώματι Vn 6. 7 αὐτῷ τι Arist. 7 ἀποδέδωκεν n δηλοῖ n 9 οὐδὲν Arist. 10 ἐπίστατο n 11 καὶ ὁ ὑβρίζων δὲ Arist. βλάπτειν καὶ λυπεῖν Arist. vulg.: πράττειν καὶ λέγειν Arist. A 12. 13 αἰσχύνη ἐστὶ τῷ πάσχοντι Arist. 13 οὐκ n γένηται Vn Arist. vulg.: γίγνηται Arist. A 16 μετὰ τοῦ λαοῦ n 20 μηδενὸς ἄξιον Arist. καλὸν Vn: fort. κακὸν; cf. Arist. ἔχει τιμὴν οὔτε κακοῦ οὔτε ἀγαθοῦ (vulg.; οὔτε ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ A) 21 διὸ καὶ V: διότι n διὸ λέγει ὀργιζόμενος ὁ Arist. 22 ἠτίμησεν κτλ.] Hom. A 356 τὸ om. Arist. οὕτω n 23 ὡς εἴ κτλ.] Hom. I 648 τιν' ἀτίμητον μετανάστην Arist. 26 καὶ (ante οἱ) om. n 30 εἴρηται Arist. ἀλλά κτλ.] Hom. A 82 ἀλλά τε Arist. AYb Zb, Hom.: ἀλλά γε Arist. cet. 31 ἔχουσι V: ἔχει n Arist. ὄφρα τελέσσῃ Vn Arist. EQ: om. Arist. cet. 31 ὡς ὑπερέχουσιν ante ὡς add. n

ζεταί τις καὶ εἰ καταφρονεῖται ὑφ' ὧν οἴεται δεῖν εὖ πάσχειν, διότι f. 30v αὐτοὺς εὐηργέτησεν ἢ αὐτὸς ἢ ἕτερός τις δι' αὐτὸν ἢ βούλεται εὐεργετῆσαι. [a 10] αὐτοὶ μὲν ὀργίζονται, ὅταν λυπῶνται. ἐάν τε οὖν τις ἀντικρούῃ τινὰ ἢ κατ' εὐθυωρίαν ἤτοι φανερῶς καὶ ἀμέσως, † ἢ γὰρ φανερῶς κωλύει τὸν διψῶντα πιεῖν, ἐάν τε μή, ὁμοίως, ἤτοι ἐάν τε μὴ φανερῶς κωλύῃ τὸν διψῶντα πιεῖν, ἀλλ' ἐκ πλαγίου οὐ κωλύει μὲν τὸν διψῶντα, θολοῖ δὲ τὴν κρήνην, ταὐτόν ἐστιν. [a 13] ὀργίζεταί τις καὶ ἐάν τις ἀντιπράττῃ αὐτῷ ἢ εἰ οὐ συμπράττει καὶ βοηθεῖ, καὶ ταῦτα βοηθεῖν δυνάμενος ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ, ὅταν βοηθείας ἔχρῃζον· καὶ ἂν ἐνοχλῇ τι ἄλλο ἔχον οὕτως ἤτοι τοιοῦτόν τι, ὀργίζεται πᾶσι τούτοις ἤτοι καὶ τοῖς συμπράττουσι καὶ τοῖς ἀντιπράττουσι. [a 17] μάλιστα μὲν ὀργίζεται πρὸς τοὺς ὀλιγωροῦντας τοῦ παρόντος, οἷον ὁ κάμνων καὶ νοσῶν ὀργίζεται ⟨τοῖς⟩ πρὸς τὴν νόσον, οἷον τοῖς δυναμένοις βοηθεῖν καὶ θεραπεῦσαι τὴν νόσον καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο. καὶ ὁ πενόμενος ὀργίζεται τοῖς πρὸς τὴν πενίαν ἤτοι τοῖς δυναμένοις τὴν πενίαν αὐτοῦ ἰάσασθαι καὶ μὴ τοῦτο ποιοῦσι. καὶ ὁ ἐρῶν ὀργίζεται τοῖς μὴ βοηθοῦσιν αὐτῷ εἰς τὸ τὸν ἔρωτα ἐκπληρῶσαι. [a 21] ὑπὸ γὰρ τοῦ ἐνόντος τινὶ πάθους προοδοποιεῖται εἰς τὴν ὀργὴν ἑκάστου πράγματος, οἷον ὁ ἐρῶν προωδοποίηται πρὸς τὸ ὀργισθῆναι κατὰ τῶν ἐμποδιζόντων αὐτὸν εἰς τὸ ἐκπληρῶσαι τὸν ἔρωτα καὶ ὁ νοσῶν πρὸς τοὺς δυναμένους βοηθεῖν αὐτῷ καὶ μὴ βοηθοῦντας. [a 22] ἔτι εἰ τὰ ἐναντία τύχῃ προσδεχόμενος, οἷον εἰ ἐν καιρῷ πολέμου ἢ δικαστηρίου ᾤμην τὸν Σωκράτην βοηθῆσαί μοι, ὁ δὲ παρὰ τὴν δόξαν μου καὶ τὸ ἐλπιζόμενον ἐχθρὸς μᾶλλον ἐφάνη· τὸ κατὰ πολὺ γοῦν παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὸ ἐλπιζόμενον φανὲν λυπεῖ, ὥσπερ τέρπει καὶ τὸ κατὰ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν, εἴ γε τέως γένηται ὃ βούλεται, οἷον εἰ ἐν δικαστηρίῳ χρῄζων βοηθηθῆναι παρά τινος καὶ μὴ ἐλπίζων παρά τινος βοηθηθῆναι τῶν ἱσταμένων ἐκεῖ διὰ τὸ ἐχθροὺς εἶναι ἐβοηθήθην παρά τινος αὐτῶν. [a 25] καὶ διαθέσεις ἤγουν κράσεις. [a 31] ἀνάγκη δὲ τοιαῦτα εἶναι ταῦτα τὰ ὕβρεως σημεῖα, ἃ μήτε ἀντί τινος ἐγένετο πραχθέντος, ἵνα δοκῇ ἀντίδρασις, ἤτοι εἴ τις μὴ λυπηθεὶς παρ' ἐμοῦ ἐσπούδασεν ὑβρίσαι με, μήτε ἐκ τούτων, ὧν με ὕβρισεν, ὠφελήθη ἐκεῖνος· εἰ γὰρ λυπηθεὶς ἀντέδρασε καὶ ἀντελύπησεν,

---

1 τις οἴεται εὖ πάσχειν δεῖν Arist. 3 μὲν γὰρ Arist. 3. 4 ἐάν τε κατ' εὐθυωρίαν οὖν ἀντικρούῃ τις Arist. vulg.: ἐάν τε οὖν κάτ' εὐθυωρίαν ὁτιοῦν ἀντικρούσῃ τις Arist. A 6 κωλύει n 7 τις V: σοι n 8 τε ἀντιπράττῃ τις Arist. εἰ om. n συμπράττῃ n βοηθεῖ scripsi: βοη$^{\vartheta}$ V: βοηθῇ n 10 ἔχον Vn Arist. vulg.: ἔχων Arist. Q: *habens* Arist. Tr.: ἔχοντα Arist. A 11. 12 μὲν πρὸς τοὺς τοῦ παρόντος ὀλιγωροῦντας Arist. vulg.: πρὸς τοὺς παρόντας ὀλιγωροῦντας Arist. A 13 τοῖς (ante πρὸς) n Arist.: om. V 16 βοηθεῖσιν n 18 fort. ἕκαστος ante ἑκάστου addendum, cf. Arist. 19 προωδοποίηται V (cf. Arist. A): προοδοποιεῖται n (cf. Arist. vulg.) 21 ἔτι δ' ἐὰν τἀναντία Arist. 24 et 25 τὸ πολὺ (καὶ ins. vulg.) παρὰ δόξαν Arist. 25 καὶ τέρπει Arist. εἴ γε Vn: ἐὰν γὰρ Arist. vulg.: ἐὰν Arist. ATr. 31 fort. ὑβρίσαι με, ⟨μήτ' ὠφέλιμα τοῖς ποιοῦσιν, ἤτοι⟩; cf. Arist. 32 εἰ V: ἢ n

οὐ καινόν· ἤδη γὰρ δοκεῖ δι' ὕβριν ποιῆσαι πάντα, ὅσα ἂν ἐποίησε. f. 30v [a 33] καὶ τοῖς καταφρονήσασι, περὶ ἃ σπουδάζομεν, ὀργιζόμεθα, οἷον εἰ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐνδείκνυμαι καὶ σπουδάζω, καταφρονήσει μου δέ τις περὶ τούτου, ὀργισθῶ ἂν κατ' αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ἤτοι δοκοῦντες εἶναι εὐειδεῖς ὀργίζονται τοῖς εἰς τὴν ἰδέαν ἀποσκώψασι. [a 36] πολλῷ δὲ μᾶλλον ὀργίζονται οἱ σπουδάζοντες σοφοὶ δοκεῖν κατὰ τῶν καταφρονησάντων, καὶ μᾶλλον, εἴ γε καὶ ὑποπτεύουσι μὴ ὑπάρχειν αὐτοῖς τὴν φιλοσοφίαν, ἢ ὅλως, ἤτοι ἢ ὅλως οὐκ εἰσὶ φιλόσοφοι, ἢ μὴ ἰσχυρῶς, ἤτοι ἢ οὐκ εἰσὶ καλοί, ἢ σοφοὶ ὄντες οὐ δοκοῦσι σοφοί. [b 1] εἰ δὲ οἴονται εἶναι σοφοὶ ἀκριβεῖς ἢ εὐειδεῖς, σκώπτονται δὲ παρά τινων, οὐκ ὀργίζονται κατ' αὐτῶν. [b 2] ὀργίζονται καὶ τοῖς φίλοις καταφρονήσασιν· ὀργίζονται καὶ τοῖς ἔθος ἔχουσι τιμᾶν καὶ προσκυνεῖν καὶ μετὰ φειδοῦς ὁμιλεῖν, εἴ γε συναντηθέντες αὐτοῖς οὐκ ἐτιμήθησαν παρ' αὐτῶν, ὡς εἰώθασι τιμᾶσθαι ἀεί, ἢ οὐχ ὡμίλησαν αὐτοῖς μετὰ φειδοῦς, ὡς ᾠή|θησαν ὁμιλεῖν· [b 6] ἔδει γὰρ ταὐτὸν ποιεῖν, ὃ εἰώθασιν ἀεὶ ποιεῖν. f. 31r ὀργίζονται δὲ καὶ τοῖς εὐεργετηθεῖσι παρ' αὐτῶν, μὴ ἀντιποιήσασι δὲ μηδὲ τὰ ἴσα ἀποδοῦσι. καὶ τοῖς εὐεργετηθεῖσι μέν, μὴ μόνον δὲ ἀντευεργετήσασιν ἀλλὰ καὶ τἀναντία αὐτοῖς ποιήσασιν ἤτοι βλάψασι, καὶ ταῦτα, εἰ καὶ ἥττους εἰσὶν οἱ λυπήσαντες· [b 9] καὶ οἱ μὲν ἤτοι οἱ μὴ τιμήσαντες, οὓς εἰώθασι τιμᾶν, ὡς ἔθος εἶχον, καταφρονοῦσι τῶν πρότερον τιμωμένων καὶ ἡττόνων γενομένων, οἱ δὲ ἤτοι ⟨οἱ⟩ μὴ μόνον ἀντευεργετήσαντες ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάψαντες καταφρονοῦσι τῶν εὐεργετησάντων, ὡς παρ' ἡττόνων δοκοῦντες εὐεργετηθῆναι. [b 10] ὀργίζονται μᾶλλον καὶ τοῖς ἐν μηδενὶ λόγῳ οὖσιν ἤτοι τοῖς χυδαίοις, ἄν τι ὀλιγωρήσωσι καὶ καταφρονήσωσιν αὐτῶν. [b 11] ὑπόκειται δὲ ἡ ὀργὴ τῆς καταφρονήσεως ἤτοι τὸ ὀργίζεσθαι πρὸς τοὺς προσήκοντας· προσῆκον γὰρ ὀργισθῆναι, εἴ γε οἱ ἥττους αὐτῶν καταφρονοῦσι. [b 13] τοῖς δὲ φίλοις ὀργίζονται, ἐάν τε μὴ λέγωσιν εὖ ἤτοι ἐπαινῶσιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τἀναντία ἤτοι ψέγουσι. καὶ ἐὰν φίλον ἔχω τὸν Σωκράτην, δέομαι δὲ βιβλίου, οὗ ἔχει οὗτος, καὶ οὐκ αἰσθάνεται οὗτος, ὅτι δέομαι τοῦδε τοῦ βιβλίου, ὀργίζομαι κατ' αὐτοῦ, [b 15] ὥσπερ ὁ Πλήξιππος ἐλυπήθη κατὰ τοῦ Μελεάγρου, ὅτι ἀνεψιὸς ὢν αὐτοῦ ὁ Μελέαγρος οὐκ ᾐσθάνθη, ὅτι θέλει τοῦ Καλυδωνίου χοίρου τὸ δέρμα καὶ τὴν κεφαλήν, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Μελέαγρος· δέδωκε δὲ ταύτην ὁ Μελέαγρος τῇ ἐρωμένῃ αὐτοῦ τῇ Ἀταλάντῃ· ἔδει γοῦν τὸν Πλήξιππον διὰ τοῦτο ὀργισθῆναι. [b 16] οὐ λανθάνειν

2 ἃ Vn Arist. vulg.: ὧν Arist. A 4 δοκοῦν$^{\tau}$ V: δοκοῦνται n 6. 7 καταφρονησάντων scripsi: φρονησάντων Vn 7 ὑποπτεύουσι scripsi (cf. Arist. ὑποπτεύσωσι): ἐποπτεύουσι Vn 9 δὲ Vn Arist. vulg.: γὰρ Arist. ATr. 10 fort. ἀκριβῶς (σφόδρα Arist.) 15 ᾠήθησαν V: εἰώθασιν ὁμιθησαν n ἔδει Vn Arist. C: om. Arist. cet. 21 οἱ addidi 24. 25 ὀλιγωρῶσι Arist. 25 δὲ Vn: γὰρ Arist. 26 προσήκοντας Vn Arist. vulg.: μὴ προσήκοντας Arist. ATr. 28 τε V Arist.: τι n εὖ λέγωσιν Arist. ἤτοι n: εἴ τι V 29 μᾶλλον ἐὰν τἀναντία Arist. 35 ὧν γὰρ φροντίζομεν, οὐ λανθάνει Arist.

ἤτοι οὐ χρὴ λανθάνειν, ὧν φροντίζομεν. ὀργιζόμεθα καὶ κατὰ τῶν f. 31r ἐπιχαιρόντων ταῖς ἡμῶν ἀκοαῖς. [b 19] ὀργιζόμεθα καὶ κατὰ τῶν μὴ φροντιζόντων, εἴ γε λυπήσουσιν. ὀργιζόμεθα καὶ κατὰ τῶν κακὰ λεγόντων καθ' ἡμῶν ὡς μὴ φροντιζόντων λυπῆσαι. [b 21] ὀργιζόμεθα καὶ κατὰ τῶν ἀκουόντων, ὅπως τινὲς ἡμᾶς ὑβρίζουσι, καὶ κατὰ τῶν θεωμένων τὰ φαῦλα ἡμῶν, οἷον εἴ τις δαίρει ἡμᾶς καὶ ἵστανταί τινες καὶ ὁρῶσι καὶ ἢ οὐκ ἐπαρήγουσιν ἢ οὐκ ἀλγοῦσιν· οἱ γὰρ φίλοι συναλγοῦσι, πάντες δὲ οἱ βλέποντες τὰ ἴδια κακά, οἷον ὅτι κολάζονται καὶ δαίρονται, ἀλγοῦσιν. [b 24] ἔτι τοῖς ὀλιγωροῦσιν ὀργίζονται οἱ ἄνθρωποι διὰ πέντε τινά. ἓν μέν, εἴ τις αὐτῶν καταφρονεῖ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐν οἷς φιλοτιμοῦνται καὶ ἐπιδείκνυνται εἴτε ὡς σοφοὶ εἴτε ὡς ἀνδρεῖοι. [b 26] δεύτερον, εἴ τις καταφρονεῖται ἔμπροσθεν τῶν αἰσχυνομένων καὶ ἐντρεπομένων αὐτούς. καὶ εἴ τις καταφρονεῖ αὐτῶν εἰς τοιαῦτα, οἷον εἰς γονεῖς, εἰς τέκνα, οἷς μὴ βοηθεῖν αἰσχρὸν ἔσται. ὀργίζονται καὶ κατὰ τῶν εὐεργετηθέντων, μὴ ἀποδόντων δὲ τὴν ἀντίχαριν· [b 30] καὶ γὰρ ἡ ὀλιγωρία καὶ ἡ καταφρόνησις, καθ' ἣν οὐκ ἀντευεργέτησε, παρὰ τὸ προσῆκόν ἐστιν. ὀργιζόμεθα καὶ τοῖς εἰρωνευομένοις πρὸς τοὺς σπουδάζοντας ἤτοι τοῖς σπουδάζουσι δεικνύειν ἑαυτοὺς σοφοὺς πρὸς τοὺς σπουδάζοντας ἤτοι πρὸς σοφούς. καὶ τοῖς σπουδάζουσιν ἄλλους μὲν εὐεργετεῖν, μὴ καὶ ἡμᾶς δέ. [b 34] οἷον καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων οὕτως οὖσα παρὰ μικρόν, οἷον εἴ τις μέλλων καλέσαι τὸν δεῖνα ὡς 'δεῦρο, ὦ Θεόδωρε' οἷον ἐπιλαθόμενος τοῦ ὀνόματος εἴπῃ 'δεῦρο, Δωρόθεε'. [1380a2] δῆλον δέ, ὡς δεῖ αὐτὸν τὸν λέγοντα κατασκευάζειν τοὺς ἀκροατὰς τοιούτους, οἷοί εἰσιν οἱ ὀργιζόμενοι, καὶ τοὺς ἐναντίους ἤτοι τοὺς ἀντιδίκους ποιεῖν τοιούτους ἤτοι ἐνόχους τοιούτοις ἐγκλήμασιν, ἐφ' οἷς ὀργίζονται οἱ ἀκροαταὶ κατὰ τῶν ποιησάντων.

3. Ἔστω δὴ πράυνσις κατάστασις καὶ ἠρέμησις τῆς ὀργῆς. [a 9] φανερὸν δέ, ὅτι καὶ τοῖς μηδὲν τούτων ποιοῦσι τῶν παρακινούντων τινὰ εἰς ὀργὴν ἢ ποιήσασι μὲν ἀκουσίως δὲ ἢ φαινομένοις καὶ δοκοῦσιν ἀκουσίως ποιῆσαι πρᾶοί εἰσι. πρᾶοι φαινόμεθα καὶ τοῖς βουλομένοις τἀναντία ὧν ἐποίησαν, οἷον εἴ τις ἐποίησέ τι εἰς καταφρόνησιν ἐμὴν καὶ ταῦτα δοκῶν μὴ διὰ καταφρόνησιν τοῦτο ποιῆσαι ἀλλὰ διὰ δόξαν ἐμήν. [a 12] ὅσοι καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν καταφρο|νοῦσι f. 31v καὶ πρὸς ἑαυτοὺς τοιοῦτοί εἰσιν ἤτοι ἑαυτῶν ἀμελοῦσι. [a 15] παύον-

2 ἀκοαῖς Vn: ἀτυχίαις Arist. 5 τινὲς om. n ὑμᾶς n 10 καταφρονεῖ αὐτῶν n 13 οἷον εἰς n: οἷον εἰ V 13. 14 αἰσχρὸν μὴ βοηθεῖν (AC; βοηθοῦσιν cet.) Arist. 16 ἐστι n 17 τοὺς Vn Arist. vulg.: om. Arist. A 20 ἡ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. λήθη post ὀνομάτων add. n οὕτως Vn Arist. A: om. Arist. vulg. παρὰ Vn Arist. BQ et ex corr. A: περὶ Arist. cet. 21 τοὐνόματος n 22 ὡς Vn Arist. vulg.: ὅτι Arist. A δέοι ἂν αὐτὸν Arist. vulg: αὐτὸν om. Arist. A 23 τοιούτους om. n 24. 25 τοὺς ἐναντίους τούτοις ἐνόχους ὄντας, ἐφ' οἷς ὀργίζονται, καὶ τοιούτους, οἵοις ὀργίζονται Arist. 27 ὀργῆς, ὀρ evan., V 29 φαινομένοις n Arist.: φαινομένως V 31 βουλομένοις post ἐποίησαν Arist. 33 καὶ ὅσοι καὶ Arist. αὐτοὶ scripsi ex Arist. A: ἑαυτοὶ Vn: om. Arist. vulg.

ται γὰρ τῆς ὀργῆς ὥσπερ ἔχοντες δίκην καὶ ἐκδίκησιν τοῦτο τὸ f. 31v μεταμέλεσθαι, ἐφ' οἷς ἔδρασαν. [a 25] πραεῖς ἐσμεν καὶ τοῖς σπουδάζουσι καὶ ἀξίους τιμῆς καὶ σπουδῆς ἑαυτοὺς νομίζουσι πρὸς τοὺς σπουδάζοντας καὶ ἡγουμένους ἑαυτοὺς τιμῆς ἀξίους· δοκεῖ γὰρ σπουδάζεσθαι καὶ σπουδῆς ἄξιος νομίζεσθαι, ἀλλ' οὐ καταφρονεῖσθαι. [a 27] πραεῖς φαινόμεθα καὶ τοῖς κεχαρισμένοις καὶ τὴν ἀντίχαριν μείζω ἐπιδειξαμένοις. καὶ τοῖς δεομένοις καὶ παραιτουμένοις ἤτοι παρακαλοῦσιν. [a 30] ἢ εἰς μὴ χρηστοὺς ἤτοι εἰς ἀπαιδεύτους. πραεῖς ἐσμεν καὶ τοῖς, οὓς φοβούμεθα ἢ αἰσχυνόμεθα· ἕως γὰρ οὕτως ἔχουσιν ἤτοι φοβοῦνται ἢ αἰσχύνονταί τινας, οὐκ ὀργίζονται κατ' αὐτῶν. [a 34] καὶ τοῖς ἐξεστηκόσι τὸν λογισμὸν ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίσασιν ἡμᾶς πραεῖς φαινόμεθα ἢ ἧττον ὀργιζόμεθα· οὐ γὰρ ὡς καταφρονῶν ἔπραξεν εἰς ἡμᾶς τι, ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς παρακινηθείς· [a 36] ἡ μὲν γὰρ ὀλιγωρία ἄλυπον, ἤτοι οὐ προηγησαμένης λύπης, ἤτοι 'οὐ διότι με ἐλύπησεν ὁ Σωκράτης, διὰ τοῦτο ὠλιγώρησα αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι αὐτόν', ἡ δὲ ὀργὴ μετὰ λύπης ἐστίν· οὕτως γὰρ ὀργίζεταί τις κατὰ τοῦ Σωκράτους, διότι ἔφθασεν αὐτὸν λυπῆσαι. [b 1] πραεῖς ἐσμεν καὶ τοῖς αἰσχυνομένοις ἡμᾶς. ἀλλὰ καὶ οἱ παίζοντες ἢ ἐν ἑορτῇ ὄντες ἅτε ἐναντίως διακείμενοι τῷ ὀργίζεσθαι πρᾶοί εἰσιν. [b 4] ἐν πληρώσει, ἤτοι ὅτε κεκορεσμένοι ἐσμέν. καὶ ἡδονῇ μὴ ὑβριστικῇ, οἵα ἐστὶν ἡ τῶν κιναίδων. [b 5] ἔτι δὲ πρᾶοί ἐσμεν κεχρονικότες ἤτοι πολλοῦ χρόνου παραρρεύσαντος, ἀφ' ὅτου παρεκινήθημεν παρά τινος εἰς ὀργήν, καὶ μὴ οὔσης τῆς ὀργῆς ὑπογύου ἤτοι προσφάτου. ἀλλὰ καὶ εἰ ὀργίζομαι κατὰ τοῦ Σωκράτους, φθάσω δὲ τιμωρῆσαι τὸν Πλάτωνα ὡς λυπήσαντα, ἡ πρὸς τὸν Πλάτωνα τιμωρία πραότερόν με ἐποίησε πρὸς τὸν Σωκράτην. [b 12] ὁ Ἐργόφιλος προδότης γέγονε τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων· μᾶλλον γὰρ ὀργιζόμενοι κατ' αὐτοῦ παρ' ὃ κατὰ τοῦ Καλλισθένους, ἐπεὶ ἔφθασαν τὸν Καλλισθένην τιμωρῆσαι καὶ ἐθανάτωσαν, ἀφῆκαν τὸν Ἐργόφιλον. [b 14] καὶ ἐὰν ἕλωσι καὶ ὑποτάξωσι τὸν λυπήσαντα καὶ ὑποχείριον ἑαυτῶν ποιήσωσιν, οὐκέτι ὀργίζονται κατ' αὐτοῦ. καὶ εἴ τίς με ἐλύπησε καὶ διὰ τοῦτο κατ' αὐτοῦ ὀργίζομαι, ἔφθασε δὲ οὗτος κολασθῆναι παρά τινος μειζόνως, παρ' ὃ εἰ αὐτὸς καὶ ἐγὼ ἐκόλασα ἂν αὐτὸν ὡς λυπήσαντα καὶ ἔδρασα κακόν τι ὡς ὀργιζόμενος, παύομαι τοῦ ἔτι πρὸς αὐτὸν ὀργίζεσθαι. καὶ εἰ ὁμολογοῦσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ πταίσαντες ἀδικεῖν, πραϋνόμεθα. [b 18] ἡ δὲ ὀργὴ τοῦτό ἐστι τὸ ὁμολογεῖν τινα πάσχειν παρὰ τὸ προσῆκον. διὸ δεῖ καὶ τῷ λόγῳ πρότερον κολάζειν καὶ δεικνύειν αὐτοὺς δικαίως κολασθησομένους·

1 ἔχοντες ex Aristotele scripsi: ἔχονται Vn 2 ἐφ' V: ἀφ' n 8 εἰς μὴ Vn Arist. AC: μὴ εἰς Arist. cet. 9 οὓς V: οἷς n γὰρ Vn: ἂν Arist. A: γὰρ ἂν Arist. vulg. 10 ἔχωσιν Arist. 14 ἄλυπον V Arist. A: ἄλυπος n Arist. vulg. 16 οὕτως V: οὔπω n 18 ἢ scripsi: evanuit V: καὶ n 22 ἀφ' ὅτου V: ἀφόδου n 26 στρα^τ V: στρατηγοῦ n 29 καὶ (ante ἐὰν) evanuit V 29 ἕλωσι Vn Arist. vulg. (et A man. rec.): ἐλεῶσι Arist. A man. 1 32 μείζονος n εἰ om. n 36. 37 δεῖ τῷ λόγῳ Arist. A: τῷ λόγῳ δεῖ Arist. vulg.

οὕτω γὰρ καὶ οἱ δοῦλοι νοήσαντες, ὅτι δικαίως πάσχουσιν, ἧττον ἤτοι ἔλαττον ἀγανακτοῦσιν, εἰ κολάζονται. [b 20] καὶ εἰ ἔμελλον τιμωρῆσαί τινα λυπήσαντά με πρότερον, οἴομαι δὲ αὐτὸν μὴ αἰσθέσθαι καὶ νοῆσαι, ὅτι ἐτιμωρήθη δι' αὐτὸν ἤτοι δι' ἐμὲ καὶ ἀνθ' ὧν ἔπαθον παρ' αὐτοῦ, οὐκ ὀργίζομαι· ὁ γὰρ ὀργιζόμενος οὐκ ὀργίζεται τῷ καθ' ὅλου ἀνθρώπῳ ἀλλὰ τῷ μερικῷ. [b 22] διὸ ὀρθῶς πεποίηται ἤτοι ποιητικῶς ὁ Ὅμηρος εἴρηκε 'φάσθαι τὸν Ὀδυσσέα' πρὸς τὸν Κύκλωπα, ὅτι 'ἐγώ εἰμι ὁ τυφλώσας σε'· οὐ γὰρ ὁ Κύκλωψ ἐλυπήθη καὶ ὠργίσθη καὶ ἔδοξε τιμωρηθῆναι, εἰ μὴ ᾔσθετο καὶ ἔμαθεν, ὑφ' οὗ ἤτοι ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐτιμωρήθη, καὶ ἀνθ' ὅτου, ἤτοι διότι ἔφαγε τοὺς φίλους αὐτοῦ. [b 24] ὥστε οὔτε ὀργιζόμεθα, ὅσοι μὴ αἰσθάνονται, ἤτοι κατὰ τῶν ἀναισθήτων, οὔτε κατὰ τῶν τεθνεώτων ὡς πεπονθότων τὸ ἔσχατον ἤτοι τὸ ἀποθανεῖν. [b 30] ἐκ τούτων οὖν τῶν τόπων ἤτοι ἐπιχειρημάτων δεῖ σε ἐπιχειρεῖν, ὥστε δύνασαι καταπραΰνειν τοὺς ὀργιζομένους· αὐτοὺς μὲν τοὺς δικαστὰς ὀργιζομένους δεῖ παρασκευάζειν τοιούτους ἤτοι πραεῖς, τοὺς δὲ ἀνθρώπους, καθ' ὧν ὀργίζονται, δεικνύειν φοβεροὺς καὶ ἐνδόξους καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι βλάψαι αὐτοὺς ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίζειν βλαβῆναι παρ' αὐτῶν ἢ δεικνύειν αὐτούς, καθ' ὧν ὀργίζονται, αἰσχύνης ἀξίους ἤτοι τιμῆς ἢ μηδενὸς ἀξίους ἢ κεχαρισμένους ἤτοι χαρίεντας καὶ ἀστείους ἢ ἄκοντας ποιήσαντας ἐκεῖνο, ὃ τούτους ἐλύπησεν, ἢ συνιέντας τὸ οἰκεῖον πταῖσμα μεταμελομένους καὶ ὑπεραλγοῦντας ἐφ' οἷς ἔπταισαν. f. 31v

4. Τίνας δὲ φιλοῦσι καὶ μισοῦσιν, ἔσται δῆλον, εἴ γε τὴν φιλίαν καὶ τὸ φιλεῖν ὁρισόμεθα. [b 35] φιλεῖν γοῦν ἐστι τὸ βούλεσθαί τινι ἤτοι τῷ φίλῳ, ἃ | οἴεται ὅτι εἰσὶν ἀγαθά, οὐχ ἵνα τι κερδήσῃ αὐτὸς ἐκ τοῦ παθεῖν τὸν φίλον ἀγαθόν τι, ἀλλὰ χάριν ἐκείνου τοῦ φίλου, καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἤτοι ὅσον δύναται πρακτικὸν εἶναι τούτων τῶν ἀγαθῶν. [1381a 2] οἴονται δὲ φίλοι εἶναι οἱ οἰόμενοι οὕτως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, ὡς καὶ φιλεῖν καὶ ἀντιφιλεῖσθαι τὸν συνηδόμενον τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων καὶ συναλγοῦντα πάλιν τοῖς λυπηροῖς αὐτῶν μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον τὸν φίλον. [a 6] γινομένων γάρ, ὧν βούλονται· τοῦτο κατασκευαστικόν ἐστι τοῦ πῶς τοῖς τῶν φίλων ἀγαθοῖς συνήδονται. καί φησιν ὅτι 'ἐπεί, ὅταν γένηται ὃ βούλομαι, χαίρω, βούλομαι δὲ τὰ ἀγαθὰ τῷ φίλῳ, διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐπιγενομένων τῷ φίλῳ χαίρω, ὥσπερ πάλιν λυποῦμαι, εἰ μὴ ταῦτα αὐτῷ γένωνται, ἀλλὰ λυπηρά'. [a 8] εἰσὶ φίλοι καὶ οἷς ἀγαθά εἰσι ταὐτά. καὶ εἰ τὰ αὐτὰ κακὰ f. 32r

---

4 δι' (ante ἐμὲ) om. n 6 διὸ V Arist.: διότι n 7 φάσθαι Ὀδυσσῆα Hom. ι 504 σφάσθαι n τὸν om. Arist., Hom. Ὀδυσσῆα Arist., Hom. 9 οὗ Vn Arist. vulg.: ὅτου Arist. A 14 δεικνύειν ante ἐπιχειρεῖν linea del. V καταπραΰνειν Vn Arist. AC: πραΰνειν Arist. cet. 16 δεικνύειν — ὀργίζονται (18) om. n 19 ἤτ τιμ (tum littera evanuit) ἢ V: ἤτοι ἢ n 25. 26 κερδήσει n 28. 29 οὕτως ἔχειν οἰόμενοι Arist. 31 διά τι ἕτερον Arist. 32 τοῦτο V: οὗ τὸ n

ἔχουσι, καὶ οὗτοι φίλοι εἰσί. καὶ οἱ τοὺς αὐτοὺς φίλους ἔχοντες ἢ τοὺς f. 32r αὐτοὺς ἐχθροὺς φίλοι εἰσίν. ἀνάγκη γὰρ τούτους τοὺς φίλους βούλε- 11 σθαι τὰ αὐτά, ἤτοι ἢ τοὺς αὐτοὺς φίλους ἔχειν ἢ τοὺς αὐτοὺς ἐχθρούς. [a 11] ἀλλὰ καὶ οὗτός μου φίλος ἐστίν, ὅστις πεποίηκε καὶ εὐηργέτησεν ἢ αὐτὸν καὶ ἐμὲ ἢ συγγενῆ μου, οὗ κήδομαι, ἢ εἰ μεγάλα με εὐηργέτησεν ἢ εἰ προθύμως ἢ ἐν τοιούτῳ καιρῷ, ἤτοι ἐν λιμῷ ἢ ἐν πολέμῳ ἢ ὅτε παρὰ βασιλέως ὠργισμένος ἦν. καὶ εἰ εὐηργετήθην ἕνεκα αὐτῶν 15 τῶν φίλων, φίλος μοί ἐστι. [a 14] καὶ ὃν † βούλεσθαι ποιεῖν εὖ ἡμᾶς ἤτοι εὐεργετεῖν. [a 18] πᾶσι γὰρ τούτοις ἤτοι τοῖς μισοῦσιν, οὓς μισοῦμεν, καὶ τοῖς φιλοῦσιν, οὓς φιλοῦμεν, φαίνονται ταὐτὰ ἀγαθὰ ὑπάρχειν καὶ ἑαυτοῖς ἤτοι ἡμῖν· ὥστε συμβαίνει καὶ ἐκείνους τοὺς φιλοῦντας τοὺς αὐτοὺς ἢ μισοῦντας εὐεργετεῖν. [a 20] εἰς χρήματα καὶ σωτηρίαν. τοὺς μὲν ἐλευθερίους φιλοῦμεν ὡς δυναμένους εἰς χρήματα εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἀνδρείους φιλοῦμεν ὡς δυναμένους εὐεργε- 20 τεῖν εἰς σωτηρίαν, καὶ τοὺς δικαίους φιλοῦμεν διὰ τὸ δύνασθαι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλους ἐμβιβάζεσθαι. [a 22] τοιούτους δὲ ὑπολαμβάνουσι δικαίους τοὺς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας ἤτοι τοὺς γεωργούς· τοιοῦτοι δέ εἰσι μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντες οἱ ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι ζῶντες, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ ἤτοι μετὰ χειρῶν ἐργαζόμενοι. [a 24] φιλοῦμεν καὶ τοὺς σώφρονας· οὐδὲ γὰρ ἄδικοι ἤτοι οὐκ ἐπιβουλεύουσι ταῖς ἀλλοτρίαις γυναιξί. καὶ τοὺς ἀπράγμονας 25 φιλοῦμεν διὰ ταὐτό, ἤτοι οὐκ εἰσιν ἄδικοι. φιλοῦμεν καὶ οὓς βουλόμεθα φίλους ἔχειν, εἴ γε καὶ οὗτοι βούλονται φίλους ἔχειν ἡμᾶς. [a 28] ἢ οἱ εὐδοκιμοῦντες ἐν τοῖς θαυμαζομένοις ὑπ' αὐτῶν, ἤτοι εἰ τὴν γεωμετρίαν θαυμάζω, εὕρω δέ τινα εὐδοκιμοῦντα ἐπὶ ταύτῃ, βούλομαι τοῦτον φίλον ἔχειν, ἢ εἰ θαυμάζομαι ἐν ἐπιτηδεύματι ἤτοι ἐν γεωμετρίᾳ, ἴδω δέ τινα εὐδοκιμοῦντα ἐν ταύτῃ, φιλῶ αὐτόν. [a 29] ἔτι φίλους ἔχομεν καὶ τοὺς ἡδεῖς εἰς τὸ συνδιάγειν καὶ συνομιλεῖν καὶ συνδιημερεύ- 30 ειν· τοιοῦτοι δέ εἰσιν ἡδεῖς εἰς τὸ συνδιάγειν οἱ εὔκολοι ἤτοι οἱ ἀγαθοὶ καὶ μὴ ἐλεγκτικοὶ τῶν ἁμαρτανομένων ἤτοι καὶ μὴ ἐλέγχοντες τοὺς φίλους, εἴ γε κατά τι ἁμάρτωσιν, ἀλλὰ παρορώμενοι τοῦτο καὶ μὴ φιλόνεικοι. [a 32] πάντες γὰρ οἱ τοιοῦτοι μαχητικοί, οἱ δὲ μαχόμενοι τἀναντία βούλονται, οἱ δὲ μαχόμενοι πρὸς τοὺς φιλοῦντας τἀναντία τοῖς φίλοις βούλονται, οἱ δὲ τἀναντία τοῖς φίλοις βουλόμενοι οὐ φίλοι

---

2. 3 ταὐτὰ γὰρ τούτοις βούλεσθαι ἀνάγκη Arist. 4 fort. ⟨εὖ⟩ πεποίηκε (cf. Arist.) 5 καὶ ἐμὲ om. n 6 ἢ (post προθύμως) Vn Arist. CE: ἢ εἰ Arist. cet. 7 εὐηργετήθη n 8 βούλεσθαι V: βουλόμεθα n: fort. ⟨οἰόμεθα⟩ βούλεσθαι, cf. Arist. ἢ οὓς ἂν οἴωνται βούλεσθαι ποεῖν n 9 οὓς V: οἷς n 10 τὰ αὐτὰ Arist. 13 καὶ Vn Arist. vulg.: καὶ εἰς Arist. A ἐλευθέρους n 17 ἑτέρου Arist. DEQZb: ἑτέρων Arist. cet. 19 ἀπὸ om. Arist. fort. ἤτοι ⟨οἱ⟩ 22 ταὐτό Vn: τὸ αὐτὸ Arist. vulg.: ταῦτα Arist. A 24 ὑπ' αὐτῶν Vn Arist. vulg.: ὑφ' αὐτῶν Arist. A 28 συνδιάγειν Vn Arist. vulg.: συνδιαγαγεῖν Arist. A 29 εἰσι n 33 ἤτοι post βούλονται add. n

αὐτῶν. [a 33] καὶ οἱ ἐπιδέξιοι καὶ εἰς τὸ παῖσαι καὶ εἰς τὸ δύνασθαι f. 32r ὑπομεῖναι, εἴ τις αὐτὸν ἀντιπαίσῃ ἢ ὑβρίσει, ἤτοι ὁ ὑβρίζων καὶ ὑβριζόμενος ἀνεχόμενος· καὶ γὰρ ἀμφότεροι, οἱ τωθάζοντες καὶ τωθαζόμενοι ἀνεχόμενοι, σπεύδουσιν ἐπὶ ταὐτὰ τῷ πλησίον ἤτοι τῷ φίλῳ ἤτοι ὁμονοεῖν τοῖς φίλοις σπεύδουσι. καὶ ἐμμελῶς ἤτοι ἐπιτηδείως σκώπτοντες. [a 36] ἔχομεν φίλους καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ἐνόντα ἡμῖν ἀγαθά, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν εἰ ἐπαινοῦσιν ἐκεῖνα τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν ἀγαθά, ἃ ὑποκρινόμεθα καὶ δοκοῦμεν ἔχειν, φοβούμεθα δὲ μὴ ἔχειν αὐτά· οἷον εἰ ῥήτωρ εἶναι δοκῶ καὶ ταῦτα μὴ ὤν, φοβοῦμαι μή πως ἀπελεγχθῶ μὴ ὢν ῥήτωρ, καὶ διὰ τοῦτο, εἴ τίς με ἐπαινεῖ ὡς ὄντα ῥήτορα, φιλῶ αὐτὸν ὡς ἐπιβεβαιοῦντα, ὃ δοκῶ μὲν ἔχειν, φοβοῦμαι δέ, μή πως ἀπολέσω αὐτὸ καὶ μὴ ἔχειν ἀπελεγχθῶ. [b 1] φιλοῦμεν καὶ τοὺς καθα|ρίους περὶ f. 32v ὄψιν ἤτοι τοὺς εὐειδεῖς καὶ μὴ θέλοντας ῥυπαροὺς περιπατεῖν· καὶ τοὺς καθαροὺς περὶ ἀμπεχόνας ἤτοι ἱμάτια ἤτοι τοὺς μὴ ῥυπαρὰ ἐνδεδυμένους ἱμάτια· καὶ τοὺς μὴ ὀνειδιστὰς τῶν ἁμαρτημάτων, ἤτοι ὅτι † ἔπταισάς με τὸ μήποτε ὀνειδίζοντας, ὅτι εὐηργέτησά σέ ποτε. [b 5] οἵους γὰρ ὑπολάβωσιν εἶναι, ἤτοι εἰ γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους πταίσαντάς εἰσιν εὐδιάλλακτοι, λοιπὸν καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς τοιοῦτοι ἔσονται, εἴ γέ τι πταίσομεν. [b 7] καὶ μὴ εἰδότας μήτε τὰ κακὰ τῶν πλησίον ἤτοι τῶν φίλων μήτε τὰ αὐτῶν ἤτοι τὰ οἰκεῖα· ὁ γὰρ ἀγαθὸς ταῦτα μόνα ὁρᾷ τὰ ἀγαθά. φιλοῦμεν καὶ τοὺς μὴ ἀντιτείνοντας τοῖς σπουδάζουσιν, ἤτοι εἰ σπουδάζω ὡς ῥήτωρ ἐπιδείκνυσθαι, φιλῶ τὸν μὴ ἀντιπίπτοντά μοι, πρὸς ὃ σπουδάζω. [b 10] καὶ τοὺς πρὸς αὐτοὺς ὡσαύτως ἔχοντας ἤτοι φιλῶ καὶ τοὺς ἔχοντας πρὸς ἐμὲ οὕτως, ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτοὺς ἔχω, ἤτοι οἵαν διάθεσιν ἔχω πρὸς αὐτούς, εἰ ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν πρὸς ἐμέ. [b 13] φιλοῦμεν καὶ τοὺς πεπονθότας τὰ αὐτὰ ἡμῖν, περὶ ἃ βουλόμεθα θαυμάζεσθαι, οἷον εἰ βουλόμενος θαυμάζεσθαι ἐπὶ γεωμετρίᾳ ἐξωδίασα πολλὰ καὶ ἐκοπίασα, ἴδω δέ τινα ἐξοδιάσαντα πολλὰ καὶ κοπιάσαντα ἐπὶ τῇ ταύτης κτήσει, φιλῶ τοῦτον. [b 14] ἢ σπουδαίους δοκεῖν ἤτοι ἐναρέτους. καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύοντας, οἷον εἴ τίς ἐστι γεωμέτρης, εἰμὶ δὲ καὶ αὐτός, φιλῶ αὐτόν, εἰ μή που παρενοχλεῖ μοι, οἷον εἰ ὁ βίος καὶ τὸ ζῆν μοί ἐστιν ὁμοίως δὲ καὶ ἐκείνῳ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἤτοι ἀπὸ τοῦ διδάσκειν τὴν γεωμετρίαν καὶ ἐκ τοῦ διδομένου μοι μισθοῦ πορίζομαι

1 καὶ τῶι παῖσαι Arist. AEY^b B man. rec.: καὶ τωθάσαι Arist. cet. 2 ὑβρίσῃ n 3 ἀνεχόμενοι n ταὐτὰ V Arist. vulg.: ταὐτὸ Arist. A: ταῦτα n 12 τοὺς (α) evanuit V 14 ἀμπεχόνας n: ἀμπεχόν V: ἀμπεχόνην Arist. 15 μήτε τῶν ἁμαρτημάτων μήτε τῶν εὐεργετημάτων Arist. 16 τὸ V: τὸν n ὀνειδίζοντας V: ὀνειδίζοντά σοι n γὰρ ἂν Arist. 16. 17 ὑπολάβωσιν Vn Arist. vulg.: ὑπολαμβάνωσιν Arist. A 17 εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ πρὸς αὐτοὺς οἴονται Arist. πταίσαντές n 19 τὰ om. n μήτε τὰ τῶν πλησίον κακὰ Arist. 21 τοῖς ὀργιζομένοις (ἢ τοῖς vulg.; τοῖς om. A) σπουδάζουσιν Arist. 23 ὡσαύτως Vn Arist. vulg.: σπουδαίως πως Arist. A 26 καὶ om. n 29 σπουδαίους n: σπου (δ') V: σπουδαῖοι Arist. 30 τοὺς ὁμοίους καὶ ταὐτὰ Arist. 32 τὸ om. n ταὐτοῦ Arist.

τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιότατα, παρενοχλεῖ μοι οὗτος σπουδάζων τοὺς ἐμοὺς f. 32v μαθητὰς ἀποσυλᾶν, τότε μισῶ αὐτόν· εἰ δὲ ἀμφότεροι ἦμεν ἀνενδεεῖς, ἢ θάτερος μέν ἐστιν ἀνενδεὴς θέλων δὲ μόνον ἐπὶ τῇ γεωμετρίᾳ σπουδάζειν, θάτερος δὲ ἀποζῇ ἀπὸ τοῦ διδάσκειν ταύτην, οὐδὲν τὸ κωλύον φίλον ἔχειν αὐτόν· εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ὁ βίος ἐστί, γίνεταί μοι τότε φθόνος· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ [b 16] 'κεραμεὺς ⟨κεραμεῖ⟩'. καὶ τοὺς ἐπιθυμοῦντας τῶν αὐτῶν, ὧν ἐνδέχεται ἅμα μετέχειν· οἷον εἰ δύο τινὲς ἐπιθυμοῦσι μητροπολῖται γενέσθαι, εἰκὸς ἅμα καὶ τοὺς δύο γενέσθαι ἐπ' ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ μητροπόλει, καὶ οὗτοι φίλοι ἀλλήλοις εἰσίν· εἰ δὲ μὴ ἤτοι εἰ δὲ μὴ δυνατὸν τυχεῖν ἅμα καὶ τοὺς δύο, ὧν ἐφίενται, οἷον ἐπιθυμοῦσί τινες γενέσθαι ῥήτορες καὶ ῥητορεῖον λαβεῖν, ἅμα μὲν καὶ τοὺς δύο τὸ ῥητορεῖον λαβεῖν ἀδύνατον, ἀνάγκη δὲ τὸν ἕτερον λαβεῖν τὸ ῥητορεῖον, ἐπεὶ γοῦν οὐκ ἔστι δυνατὸν καὶ ἀμφοτέρους ἐπιτυχεῖν, οὗ ἐπιθυμοῦσι. [b 18] καὶ οὕτω συμβαίνει τὸ αὐτό, ἤτοι τὸ 'κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει' ἤτοι φθόνος. φιλοῦμεν καὶ ἐκείνους, πρὸς οὓς οὐκ αἰσχυνόμεθα τὰ πρὸς δόξαν ἤτοι ὥστε ἀδοξῆσαι· οἷον εἰ φιλῶ τινα, οὐκ αἰσχύνομαι ἔμπροσθεν ἐκείνου ἄτακτόν τι ποιῆσαι, ἵνα μή με ἀδοξήσῃ· οὐκ αἰσχύνομαι δὲ ἀτακτῆσαι οὐχ ὡς καταφρονῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς θαρρῶν ἐν αὐτῷ. [b 20] καὶ πρὸς οὓς αἰσχύνονται τὰ πρὸς ἀλήθειαν, ἤτοι καὶ τούτους φιλοῦμεν, πρὸς οὓς αἰσχυνόμεθα ψεύδεσθαι. φιλοῦμεν καὶ πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται ἤτοι ἐπιδείκνυνται. καὶ ἐκείνους φιλοῦμεν, ὑφ' ὧν βουλόμεθα ζηλοῦσθαι ἤτοι ζηλωτοὶ φαίνεσθαι καὶ μὴ τοὐναντίον φθονεῖσθαι. [b 23] φιλοῦμεν καὶ οἷς συμπράττομεν καὶ συναγωνιζόμεθα εἰς τὸ κτήσασθαι τὰ ἀγαθά, οἷον εἰ συναγωνίζομαί τινι εἰς τὸ κτήσασθαι τὴν βασιλείαν, εἰ μή που μέλλομεν μείζω παθεῖν κακὰ ἢ παρ' αὐτῶν, ὅτε βασιλεύσουσι, ἢ παρ' ἄλλων, εἴ γε νοηθῶμεν, ὡς συμπράττομεν τῷ τυραννῆσαι μελετῶντι· διὸ φιλοῦμεν καὶ τοὺς φιλοῦντας τοὺς τεθνεῶτας. [b 27] φιλοῦμεν καὶ τοὺς μὴ ἐγκαταλείποντας ἡμᾶς ἐν καιρῷ πειρασμῶν ἢ ἐν πολέμῳ· καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μάλιστα φιλοῦμεν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς τὸ φιλεῖν. φιλοῦμεν καὶ τοὺς μὴ πλαττομένους καὶ κρύπτοντάς τι περὶ αὐτοὺς ἤτοι πρὸς ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς μὴ πλαττομένους ἤτοι τοὺς ἀπλάστους εἰς ἑαυτούς. [b 30] εἴρηται γάρ, ὅτι πρὸς τοὺς φίλους οὐκ αἰσχυνόμεθα τὰ πρὸς δό|ξαν, f. 33r ἤτοι οὐκ αἰσχυνόμεθα ἀτακτῆσαι, ἵνα μὴ ἀδοξήσωμεν. εἰ οὖν ὁ αἰσχυνόμενος εἰπεῖν τὸ ἀληθές, ἵνα μὴ ἀδοξήσῃ, οὐ φίλος, ὁ μὴ αἰσχυνό-

---

1 post ζῆν (fin. folii 86v) unum folium intercidit in V; itaque ad hanc partem (p. 98,1 ἀναγκαιότατα — p. 100,11 ἐπεί) enotavi lectiones codicis Parisini gr. 1869 fort. παρενοχλεῖ ⟨δὲ⟩ σπουδάζειν Paris. 1869 6 τὸ κεραμεὺς Paris. 1869 n Arist. vulg.: καὶ κεραμεὺς Arist. AC κεραμεῖ n Arist.: om. Paris. 1869 6. 7 τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας Arist. 14 ταὐτὸ καὶ οὕτω συμβαίνει Arist. 24 τἀγαθὰ Arist. 25 μέλλωμεν n 26 ὅτε, ο ex ει corr., Paris. 1869 28 ἐγκαταλείποντας Paris. 1869 n Arist. vulg.: ἐγκαταλιπόντας Arist. A 31 περὶ αὐτοὺς Paris. 1869 n: πρὸς ἑαυτοὺς Aristotelis codices 33 τὰ πρὸς δόξαν οὐκ αἰσχυνόμεθα Arist.

μενος εἰπεῖν τὸ ἀληθὲς φίλος ἐστί. φιλοῦμεν καὶ τοὺς μὴ φοβερούς. f. 33r [b 34] ἑταιρία ἐστὶν ἡ ἀπὸ κοινωνίας φιλία, οἷον εἰ κοινωνοὶ ἦσαν ἐπὶ πράγματί τινι. οἰκειότης ἐστὶν ἡ φιλία ἡ ἀπὸ πράξεως, οἷον εἰ συνήργησέ τινι ἐπιχειροῦντι πρᾶξαί τι ἢ ἐν πολέμῳ ἐβοήθησεν, ἔκτοτε οἰκειοῦται αὐτῷ. [b 35] καὶ τὸ μὴ δεηθέντος ποιῆσαι, ἤτοι καὶ εἰ ποιήσαι τις, ὃ ἤθελον ἀξιῶσαι αὐτὸν ποιῆσαι, καὶ ταῦτα μὴ δεηθεὶς καὶ ἀξιώσας αὐτόν, ἔχω φίλον αὐτόν, καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι, ὃ ἤθελον ἀξιῶσαι αὐτόν, μὴ δηλῶσαι καὶ εἰπεῖν ὅτι 'εὐηργέτησά σε'· καὶ γὰρ φαίνεται ἢ οὕτως ποιήσας ἤτοι εὐεργετήσας με οὐ δι' ἕτερόν τι ἀλλ' αὐτοῦ ἕνεκα ἤτοι ἕνεκα ἐμοῦ τοῦ φίλου. [1382 a 1] ἐκ τῶν ἐναντίων δεῖ θεωρεῖν ἤτοι ἐκ τῶν περὶ φιλίας τόπων. ἡ μὲν ὀργὴ γίνεται ἐκ τῶν κακῶν τῶν πρὸς αὐτόν, ἤτοι ὀργὴ γίνεται, ὅταν τις λυπῆσαι σπουδάζῃ τινά, ἐξ οὗ ἐλυπήθη καὶ ἔπαθέ τι κακόν· ἔχθρα δὲ καὶ ἄνευ τῶν πρὸς αὐτόν, ἤτοι ἐχθραίνομαι δὲ καὶ μισῶ τὸν Τανισμάνην, κἂν οὐδέν τι κακὸν οὗτος πρὸς ἐμὲ ἔδρασε. [a 6] μισεῖν δὲ λέγομαι οὐ τὸν Καλλίαν, ἀλλὰ τὸ γένος ὅλων τῶν Περσῶν ἢ τῶν συκοφαντῶν. καὶ τὸ μὲν ἤτοι τὸ ὀργίζεσθαί ἐστιν ἰατὸν τῷ χρόνῳ, τὸ δὲ μῖσος ἀνίατον· καὶ ἡ μὲν ὀργὴ ἐφίεται τοῦ μόνον λυπῆσαι, ἡ δὲ ἔχθρα ἐφίεται τοῦ κακῶσαι ἤτοι χαλάσαι καὶ ἀπολέσαι, ὥστε μὴ ζῆν. [a 8] ἐπεὶ γὰρ ὁ ὀργιζόμενος βούλεται αἴσθεσθαι καὶ νοῆσαι, πρὸς ὃν ὀργίζεται, ὅτι κατ' αὐτοῦ ὀργίζεται, φαίνεται, ὅτι μερικῷ ὀργίζεται ὁ ὀργιζόμενος· τῷ δέ, τῷ ἐχθραίνοντι, οὐδὲν διαφέρει καὶ συμβάλλεται, εἴτε νοήσει ὁ ἄνθρωπος, πρὸς ὃν ἐχθραίνεται, ὅτι κατ' αὐτοῦ ἐχθραίνεται καὶ μελετᾷ ποιῆσαί τι κακόν, εἴτε καὶ μὴ νοήσει. [a 9] τὰ μὲν οὖν λυπηρὰ πάντα εἰσὶν αἰσθητὰ ἤτοι μετὰ αἰσθήσεως γινόμενα· ἐπαισθάνεται γὰρ ὁ πάσχων τῆς λύπης. τὰ δὲ μᾶλλον κακὰ οὐδαμῶς εἰσιν αἰσθητά· ἡ γὰρ παρουσία τῆς ἀδικίας οὐ λυπεῖ τὸν ἔχοντα, ἀλλὰ μὴ οἷον αἰσθανόμενος ταύτης φαίνεται· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄφρων οὐκ αἰσθάνεται τῆς ἀφροσύνης. [a 13] ὁ δὲ μισῶν οὐ λυπεῖται. καὶ ὁ μὲν ὀργιζόμενος ἐλεήσει τὸν καθ' οὗ ὀργίζεται πολλῶν γινομένων, ἤτοι εἰ προσπέσῃ αὐτῷ ἢ εἰ μετάμελον σχῇ, ὁ δὲ ἐχθραινόμενος οὐδενός, ἤτοι εἴ τι ἂν ποιήσῃ ὁ, πρὸς ὃν ἐχθραίνεται, οὐκ ἐλεήσει αὐτόν. ὁ μὲν γάρ, ὁ ὀργιζόμενος, βούλεται ἀντιπαθεῖν

---

2 φιλίας n 3. 4 συνήργησα Paris. 1869 9 εὐηργέτησάς n δι' ἕτερόν τι Paris. 1869 n: διά τι ἕτερον Arist. A: τι om. Arist. vulg. 10 δεῖ Paris. 1869 n Arist. vulg.: ἐστὶ Arist. A 12 αὐτόν scripsi ex Aristotele: αὐτῶν Paris. 1869 n 13 τῶν Paris. 1869 n Arist. vulg.: τοῦ Arist. A ἀυτῶν n 13. 14 αἰχθραίνομαι Paris. 1869 14 ἐμὲ Paris. 1869: με n 15 fort. ὅλον καὶ ἡ μὲν τοῦ λυπῆσαι ἐφίεται, ἡ δὲ τοῦ κακῶσαι μᾶλλον Arist. vulg.: καὶ τὸ μὲν λύπης ἔφεσις, τὸ δὲ κακοῦ Arist. A 16 ἐστὶ n 18 χαλάσαι Paris. 1869: κολάσαι n 20 αἴσθεσθαι Paris. 1869 n Arist. A: αἰσθάνεσθαι Arist. vulg. 23 αἰχθραίνεται (ante καὶ) n 26 παρουσία scripsi ex Aristotele: παρρησία Paris. 1869 n 29 τὸν — εἰ (30) om. n 30 πολλῶν ἂν γενομένων ἐλεήσειεν Arist. εἰ μετάμελον Paris. 1869: ἂν μεταμελλοῦντα n 31 οὐδενὸς Paris. 1869 Arist.: οὐδένα n αἰχθραίνεται Paris. 1869 32 ἀντιπαθεῖν βούλεται Arist.

καὶ ἀντιλυπῆσαι τόν, πρὸς ὃν ὀργίζεται, ὁ δὲ μισῶν βούλεται μηδὲ ὅλως f. 33r εἶναι καὶ ζῆν τόν, ὃν μισεῖ. [a 16] ἐκ τούτων τῶν τόπων δείξει τις καὶ τὸν μὴ ὄντα καὶ φαινόμενον ἐχθρόν, ὅτι ἔστιν ἐχθρός, καὶ τὸν φάσκοντα ἐχθρὸν εἶναι διαλύειν καὶ δεικνύειν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐχθρός, καὶ δεικνύειν τόν τε φιλονεικοῦντα δι᾽ ὀργὴν καὶ πάλιν τὸν φιλονεικοῦντα δι᾽ ἔχθραν· καὶ οἵαν ἂν βούληται, δείξει, εἴτε ὅτι δι᾽ ἔχθραν φιλονεικεῖ, εἴτε δι᾽ ὀργήν.

5. Ὁ φόβος λύπη ἐστὶν ἐκ τοῦ φαντάζεσθαι καὶ ἀνατυποῦν τῇ διανοίᾳ ἢ μέλλον γενέσθαι κακὸν ἢ φθαρτικόν. [a 23] ἢ βραδὺς εἰς τὸ νοεῖν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνα φοβεῖταί τις, ὅσα δύνανται προξενεῖν μεγάλας λύπας. καὶ ταῦτα φοβούμεθα, ἃ μὴ πόρρω εἰσίν· ὁ γὰρ θάνατος, εἰ καὶ φοβερόν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἐπεί ἐστι πόρρω καὶ οὐ σύνεγγυς (μετὰ γὰρ τριάκοντα χρόνους τις θνήσκει ἢ πεντήκοντα), διὰ τοῦτο αὐτὸν οὐ φοβούμεθα. [a 25] ὥστε μέλλειν ἤτοι ὀφείλειν ἤδη γίνεσθαι σύνεγγυς· οἷον εἰ τοὺς πολεμίους βλέπω ἤδη ἐγγίζοντάς μοι. [a 30] τὰ σημεῖα τῶν τοιούτων οἷον τῶν νόσων φοβερά εἰσιν· ὁ γὰρ κίνδυνός ἐστι πλησιασμὸς τοῦ φοβεροῦ. τοιαῦτα δὲ ἤτοι φοβερά εἰσιν ἡ ἔχθρα καὶ ἡ ὀργὴ τῶν ἐνδόξων τῶν δυναμένων ποιεῖν ἤτοι βλάπτειν. [a 34] ὥστε, εἰ βούλονται καὶ δύνανται βλάπτειν, λοιπὸν ἐγγύς εἰσι τοῦ ποιεῖν· εἰ γὰρ ἠβούλοντο μέν, οὐκ ἠδύναντο δέ, πόρρω ἂν ἦσαν. καὶ ἡ ἀδικία δύναμιν ἔχουσα φοβερόν, οἷον εἰ ἄδικος μέν ἐστι καὶ δύναται καὶ βλάπτειν, φοβερός ἐστι. [a 35] καὶ ἀρετὴ ὑβριζομένη δύναμιν ἔχουσα, ἤτοι εἰ ἔστι τις ἀνδρεῖος ἅμα καὶ δυνατὸς ἤτοι ἔνδοξος καὶ παραδυναστεύων βασιλεῖ, φοβερός ἐστι τῷ ἐπιχειρήσαντι τῷ ὑβρίσαι αὐτόν. [b 2] καὶ φόβος τῶν δυναμένων τι ποιῆσαι, ἤτοι καὶ φοβού|μεθα τοὺς δυναμένους βλάπτειν· f. 33v ἀνάγκη γὰρ εἶναι τὸν τοιοῦτον ἤτοι τὸν δυνάμενον βλάπτειν ἐν παρασκευῇ ἤτοι ἕτοιμον εἰς τὸ βλάπτειν. [b 5] φοβερὸν τὸ ἐπ᾽ ἄλλῳ αὐτὸν εἶναι ἤτοι τὸ ἐλπίζειν ζῆν ἐπ᾽ ἄλλῳ καὶ τὸ κεῖσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ παρ᾽ ἄλλῳ· ἴσως γὰρ διὰ κέρδος απόσχωνται αὐτοῦ ἢ διὰ δειλίαν· εἰ γάρ τις σύνοιδεν ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντι τῷ βασιλεῖ, φοβερός ἐστιν ἐμοί, μή πως κατείπῃ μου ἀφορῶν ἐκ τῆς προσαγγελίας κερδῆσαι ἢ πολλάκις δειλιάσας, μή πως ἁλῷ ὡς συνειδὼς καὶ διὰ τοῦτο τιμωρηθῇ· ἢ ἐν καιρῷ κινδύνου καταλείψουσι. [b 8] καὶ οἱ δυνάμενοι ἀεὶ ἀδικεῖν φοβεροὶ τοῖς δυναμένοις ἀδικεῖσθαι. καὶ οἱ ἠδικημένοι φοβεροί εἰσιν ἢ οἱ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι καὶ ἀεὶ ἐπιτηροῦσι καιρόν, ἵνα τὸν ἀδικήσαντα βλάψωσι. καὶ οἱ ἀδικήσαντες ἀεί εἰσι φοβεροί· δεδιότες γάρ, μή πως οἱ ἀδικηθέντες

---

7 ὁ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. ἐστὶ n 9 δύνανται Paris. 1869 Arist. vulg.: δύναται n Arist. A ἢ (ἢ om. A) λύπας μεγάλας Arist. 10 φοβερός n 11 ab ἐστι incipit fol. 88r (ηιδ) V οὐ add. manu altera V 14 ἐγγύζοντας V τὰ V: καὶ τὰ n Arist. 16 ἔχθρα τε καὶ ὀργή Arist. A: τε om. Arist. vulg. 17 ποιεῖν τι Arist. εἰ óm. n 17. 18 βούλονταί τε καὶ δύνανται Arist. vulg.: τε καὶ δύνανται om. Arist. A 19 ἡ om. Arist. 20 καὶ (post δύναται) om. n βλάττειν n 25 εἶναι καὶ Arist. 26 φοβερὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ Arist. 28 ἀπόσχονται n 32 ἀδικεῖν ἀεὶ Arist. vulg.: ἀεὶ om. Arist. A 34 καὶ ἀεὶ Vn: ἀεὶ γὰρ Arist.

ἰσχύσωσι καὶ ἀντιβλάψωσιν αὐτούς, ἀεὶ σπεύδουσιν ἐκτρῖψαι αὐτούς· f. 33v [b 12] ἐπέκειτο γὰρ φοβερὸν τὸ τοιοῦτον ἤτοι τὸ ἀντιπαθεῖν. καὶ οἱ τῶν αὐτῶν ἀγωνισταί εἰσι φοβεροὶ πρὸς ἀλλήλους· οἷον εἰ ὑπὲρ βασιλείας ἀγωνίζονται δύο τινές, ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται ἀμφοτέροις τὴν βασιλείαν περιελθεῖν ἅμα, διὰ τοῦτο φοβοῦνται ἀλλήλους. [b 14] αἰεὶ γὰρ πολεμοῦσι πρὸς τοὺς τοιούτους ἤτοι πρὸς ἀλλήλους. καὶ οἱ φοβεροὶ τοῖς κρείττοσι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐλάττοσι φοβεροί. [b 16] φοβεροί εἰσι καὶ οὓς φοβοῦνται οἱ κρείττους διὰ τὸ αὐτὸ ἤτοι διὰ τὸ δύνασθαι καὶ σὲ τὸν ἐλάττω βλάψαι, ὥσπερ καὶ τὸν κρείττω· [b 18] ᾗ γὰρ ἤδη εἰσὶ φοβεροὶ οἱ καὶ τοῖς κρείττοσιν ἐπιτιθέμενοι ἢ προσδοκῶνται ἔτι μᾶλλον γενέσθαι φοβεροί, εἴ γε αὔξησιν τῆς ἑαυτῶν δυναστείας λάβωσι καὶ ἐπίτασιν. γράφεται καὶ οἱ τοῖς ἥττοσιν ἐπιτιθέμενοι· οὗτοι γὰρ εἰ ἔτι αὐξηθῶσι, καὶ κατὰ τῶν κρειττόνων ἐπιχειρήσουσι. [b 19] φοβεροί εἰσι καὶ οἱ φίλοι τῶν ἀδικηθέντων παρ' ἡμῶν καὶ οἱ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἡμετέρων φίλοι καὶ οἱ φίλοι τῶν ἀντιπάλων καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡμῖν. οὐδὲ οἱ ὀξύθυμοί εἰσι φοβεροί· οἱ γὰρ πρᾶοί εἰσι φοβεροί, καθ' ὃ ἄδηλοί εἰσιν, εἰ ἐχθροί εἰσιν ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ φυλάττονται παρ' ἡμῶν, [b 21] ᾗ ἐγγύς, ἤτοι ὡς ἐγγίζοντες καὶ φίλοι ἡμῶν φαινόμενοι· ὥστε οἱ ὀξύθυμοι ⟨οὐκ⟩ εἰσι φοβεροί, διότι πόρρω εἰσὶν ἡμῶν καὶ οὐ φαίνονται τὴν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς ὑποκρινόμενοι καὶ διὰ τοῦτο ἀεὶ παραφυλάττονται παρ' ἡμῶν· ἢ καὶ διότι, ὃ ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ, τοῦτο προφέρουσι καὶ ἐκτὸς καὶ ἔστι δήλη ἡ αὐτῶν κακία, οἱ δὲ πρᾶοι ἐνδομυχοῦσιν ἐντὸς καὶ διὰ τοῦτο φοβεροὶ ὡς κακοὶ ὄντες ἀφανεῖς. [b 22] πάντα δὲ τὰ φοβερὰ γίνονται φοβερώτερα, ὅσα, ἐὰν ἁμάρτωσι καὶ γένωνται, οὐ δύνανται ἐπανορθωθῆναι, ἀλλ' ἢ ὅλως ἀδύνατα ἢ οὐχὶ ἐπ' αὐτοῖς ἤτοι ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν κεῖται τὸ ἐπανορθώσασθαι τὸ ἁμάρτημα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις· οἷον εἰ δι' ἐμὲ ἐάσαντά σε ἐν τῷ πολέμῳ μόνον αἰχμάλωτος γέγονας, παρὰ τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐναντίων ἤτοι τῶν πολεμίων κεῖται τὸ ἀπολυθῆναί σε, οὐ παρ' ἐμοί. [b 25] καὶ ὧν βοήθειαι μή εἰσιν· οἷον εἰ ἐπιχειρήσω βασιλεῦσαι καὶ ἀποτύχω τούτου καὶ κρατηθῶ, οὐδεὶς ἔσται ὁ βοηθήσων· ἢ εἰ καὶ ἔσται βοηθηθῆναί με, ἀλλ' οὐ ῥᾳδίως. καὶ ὅλως φοβερά εἰσιν ἐκεῖνα, ἃ εἰ ἴδω ἐπὶ ἑτέρων γινόμενα,

---

2 ὑπέκειτο γὰρ τὸ τοιοῦτο φοβερόν Arist. 3 ἀνταγωνισταὶ Arist. 5 ἀεὶ Arist. 6 τοὺς Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 6. 7 καὶ οἱ τοῖς κρείττοσιν φοβεροὶ καὶ αὐτοῖς φοβεροί Arist. vulg.: καὶ οἱ τοῖς κρείττοσιν αὐτῶν φοβεροί Arist. 8 κρείττους αὐτῶν διὰ ταὐτό Arist. 10 καὶ οἱ τοῖς ἥττοσιν (κρείττοσιν B man. rec.: *melioribus* Tr.) αὐτῶν ἐπιτιθέμενοι· ἢ γὰρ ἤδη φοβεροὶ ἢ αὐξηθέντες Arist. προσδοκοῦνται n 11 δυναστείας, δυν evan., V 15 τῶν (post καὶ) om. n 16 ὃ om. n 17 εἰ om. n εἰσιν om. n 18 ᾗ Vn: ἢ Arist. A: οἱ Arist. vulg. 19 οὐκ addidi, cf. Arist. ὥστε οὐδέποτε φανερὸν (vulg.; φανεροὶ A) ὅτι πόρρω 21. 22 προσφέρουσι n 24 φοβερώτερα, ώτερα evan., V ὅσα ἂν ἁμάρτωσιν Arist. vulg. (ἁμαρτάνωσιν C): ὅσα ἁμαρτάνουσιν Arist. A man. 1 (ἂν ἁμαρτάνωσιν corr. man. rec.) 25 οὐχὶ Vn: μὴ Arist. ἐπ' αὐτοῖς Vn Arist. A: ἐφ' ἑαυτοῖς Arist. vulg. 31 εἰ om. n 32 γιγνόμενα ἢ μέλλοντα Arist.

ἐλεεινά μοι δοκοῦσιν, οἷον εἰ μαστιγούμενον ἴδω τινά, ἐλεῶ αὐτόν. f. 33v [b 29] ὡς δὲ διακείμενοι ἤτοι πῶς δὲ διακείμενοι φοβοῦνται, λέγωμεν. [b 32] οὐδὲ τούτους φοβεῖται, ὑφ' ὧν μὴ οἴεται βλαβῆναι, οὐδὲ τότε ἤτοι οὐδὲ ἐλπίζει τότε βλαβῆναι, ὅτε οὐκ οἴεται. ἐκεῖνοι γοῦν φοβοῦνται οἰόμενοι παθεῖν τι δεινόν, καὶ οἰόμενοι βλαβῆναι ὑπὸ τούτων ἤτοι ὑπὸ ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ δυναστῶν καὶ ταῦτα ἤτοι μεγάλα τινὰ βλαβῆναι καὶ τότε ἤτοι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν φοβοῦνται, ὅτε καὶ ἐλπίζουσι βλαβῆναι. [b 35] οὔτε δὲ οἱ εὐτυχοῦντες φοβοῦνται οὔτε οἱ δοκοῦντες παρ' ἑαυτοῖς εὐτυχεῖν καὶ διὰ τὸ μὴ φοβεῖσθαί εἰσιν ὑβρισταὶ καὶ ὀλίγωροι. οὔτε φοβοῦνται οἱ παθόντες πάντα τὰ δεινὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀπεψυγμένοι καὶ ἀποκαραδοκοῦντες εἰς τὸ μέλλον· ἐπεὶ γάρ, εἴ τι ἂν εἶχον, ἀπώλεσαν, οὐκέτι φοβοῦνται ἀπολέσαι τι. [1383a 5] ὥσπερ ἀποτυμπανιζόμενοι ἤτοι ἀποκεφαλιζόμενοι· οἴονται γὰρ οἷον ἀποκεφαλισθῆναι· τούτου δὲ οὐδὲν φοβερώτερον· ὁ γὰρ φοβούμενος ἐν δεινοῖς ὢν οὕτω φοβεῖται ἐν τῷ ἐλπίζειν σωτηρίαν καὶ | ἀπαλλαγὴν ἔχειν τῶν δεινῶν, περὶ ὧν ἀγωνίζονται f. 34r ἀπαλλαγῆναι, καὶ φοβοῦνται, μή πως οὐκ ἰσχύσωσιν ἀπαλλαγῆναι τῶν κινδύνων. [a 6] σημεῖον δὲ τοῦ τότε φοβεῖσθαι, ὅτε ἐλπίδα ἔχουσι σωτηρίας, διότι, εἰ φοβούμεθα, καὶ βουλευόμεθα, πῶς ἀπαλλαγησόμεθα· ὥστε, εἰ οὐκ ἐλπίζομεν, οὐκ ἂν ἐβουλευόμεθα. [a 8] ὥστε, εἰ συμβουλευόμεθά τινι τὰ λυσιτελῆ, δεῖ αὐτοὺς παρασκευάζειν τοιούτους ἤτοι φοβητικούς, εἴ γε καλόν ἐστι τὸ φοβεῖσθαι αὐτούς, ποιεῖν δὲ αὐτοὺς περιφόβους ἐν τῷ δεικνύειν, ὅτι δυνατοί εἰσι τοῦ παθεῖν παρὰ τοῦδε καὶ ἀδικηθῆναι, ἐπεὶ καὶ ἄλλοι μείζους καὶ κρείττους αὐτῶν ἔπαθον ἤτοι ἠδικήθησαν παρ' αὐτοῦ· καὶ ὅτι οἱ ὅμοιοι αὐτοῖς, οἷς καὶ συμβουλεύουσι, πάσχουσιν ἢ ἔπαθον καὶ ἠδικήθησαν παρὰ τοῦδε. [a 11] καὶ ὑπὸ τούτων ἐβλάβησαν, ὑφ' ὧν οὐκ ᾤοντο βλαβῆναι. [a 16] θάρρος δέ ἐστι τὸ ἐλπίζειν καὶ φαντάζεσθαι, ὅτι ἡ μὲν σωτηρία ἐστὶν ἐγγὺς καὶ ἤδη ἔστιν ἡ σωτηρία, τὰ δὲ φοβερὰ ἢ οὐκ εἰσιν ἢ ὅτι μακράν εἰσιν. [a 19] καὶ τὰ θαρραλέα ἐγγύς εἰσιν ἤτοι τὰ σωτήρια. θαρροῦμεν καὶ ὅτε περιπεσόντες πειρασμοῖς ἔχομεν ἐπανορθώσεις καὶ βοηθείας καὶ μεγάλας καὶ πολλάς. καὶ εἰ μήτε ἠδικήθημεν παρά τινος μήτε ἠδικήσαμεν, καὶ οὕτω θαρροῦμεν, ὡς οὐκ ἄν ποτε βλαβῶμεν παρά τινος. [a 22] καὶ ὅτε ἢ ὅλως ἀνταγωνιστὰς καὶ ἀντιπάλους οὐκ ἔχομεν ἢ ἔχομεν ἀντιπάλους ἀδυνάτους δέ. ἢ θαρροῦμεν καὶ ὅτε ἔχομεν ἀντιπάλους δυνατούς, εἰσὶ δὲ οὗτοι φίλοι ἡμῶν, ἢ ὅτι ἐποιήσαμεν αὐτοὺς εὖ ἤτοι ὅτι εὐηργετήσαμεν αὐτούς ποτε, ἢ ὅτι ἐπάθομεν καὶ εὐηργετήθημεν παρ' αὐτῶν ποτε καὶ λοιπὸν οὐδὲ νῦν βλαβησόμεθά ποτε παρ' αὐτῶν. ἢ θαρροῦμεν καὶ ὅτε ἐλπίζομεν ἀδικηθῆναι παρά τινος, εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἱ μέλλοντες τὰ αὐτὰ ἐμοὶ δεινὰ παθεῖν καὶ διὰ

---

6 δυνατῶν n 8 δοκοῦντες Vn Arist. ACTr.: om. Arist. cet. 10 πάντα om. n 11 ἀποκαταδοκοῦντες n 12 ὥσπερ οἱ Arist. 18 καὶ post εἰ add. n 20 τοιούτους παρασκευάζειν Arist. 25 ὑπὸ τοιούτων Arist. 26 θάρρος V: θάρσος n Arist. 33 ἀδυνάτους — ἀντιπάλους (34) om. n 35 ἤτοι V: ἢ n αὐτοὺς V: αὐτοῖς n

τοῦτο συμφέρει αὐτοῖς, ὃ καὶ ἐμοί, ἤγουν τὸ ἀποκρούσασθαι τὸν ἀδικήσαντα· θαρροῦμεν γοῦν, ὅτι ὁ ἀδικήσων ἐστὶν εἷς, ἡμεῖς δὲ πολλοὶ καὶ διὰ τοῦτο ἰσχύσομεν νικῆσαι αὐτόν. ἢ εἰ πολλοὶ μὲν οὐκ εἰσιν οἱ ταὐτὰ παθεῖν ἐμοὶ κινδυνεύοντες, ὀλίγοι δὲ πλὴν ἰσχυροὶ καὶ κρείττους, διὰ τοῦτο θαρροῦμεν κρείττους γενέσθαι τοῦ ἀδικήσαντος· [a 25] ἢ εἴ εἰσιν οἱ μέλλοντες τὰ αὐτὰ παθεῖν ἐμοὶ ἄμφω ἤτοι καὶ κρείττους ἤγουν καὶ ἰσχυροὶ καὶ πολλοί. [a 28] διχῶς οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀπαθεῖς ἤτοι θαρραλέοι, ἢ τῷ μηδέποτε πεπειρᾶσθαι κακοῦ — καὶ διὰ τοῦτο, κἂν πειρασμοῖς ἐμπέσωσι, θαρροῦσιν ἀποφυγεῖν — ἢ ἐν τῷ ἔχειν βοηθείας πολλάς, δι' ὧν ἀποφύγωσι τὰ δεινά· [a 29] ὥσπερ εἴ τις ἐν θαλάσσῃ περιπέσῃ κλύδωνι ἄπειρος τοῦ χειμῶνος ἤτοι μὴ ἰδών ποτε κλύδωνα καὶ τὰ ἐκ τούτου κακά, θαρρεῖ περὶ τὸ μέλλον, ὡς οὐ κινδυνεύσει· ἀλλὰ θαρρεῖ καὶ ὁ ἐμπεσὼν κλύδωνι, ἔχων δὲ βοήθειαν ἐκ τῆς τέχνης καὶ ἐμπειρίας· ἴσως γὰρ εἴη ναύτης καλός. [a 32] καὶ ἐὰν τοῖς ὁμοίοις φοβερὸν μὴ ᾖ, ἤτοι εἰ καὶ τοῖς συνναύταις αὐτοῦ οὐ δοκεῖ ὁ κλύδων φοβερός, οὐδὲ αὐτῷ ἔσται φοβερός. καὶ εἰ μηδὲ τοῖς ἥττοσιν αὐτοῦ ἤτοι τοῖς μὴ ναύταις οὖσιν οὐ δοκεῖ φοβερός, πολλῷ μᾶλλον αὐτῷ οὐκ ἔσται. κεκρατήκασι δὲ πολλάκις ἢ τῶν κρειττόνων ἢ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς καὶ θαρροῦσιν, ἐὰν οἷόν τε ἔχειν πλείους δυνάμεις ἢ μείζους· οἷον εἰ οἱ πολέμιοι ἔχουσιν ἑκατὸν τοξότας, ἡμεῖς δὲ διακοσίους, ἢ εἰ ἐκεῖνοι ἔχουσι τοξότας μόνους, ἡμεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ κονταράτους. [b 2] ἰσχὺς σωμάτων, ἤγουν εἰ δυνατοί εἰσιν ἢ ἐὰν φίλους πολλοὺς ἔχωμεν ἢ χώραν μεγάλην καὶ δύσβατον, θαρροῦμεν κατὰ τῶν πολεμίων. καὶ ἐὰν πάσας τὰς παρασκευὰς ἔχωμεν τὰς πρὸς πόλεμον, οἷον τοξότας, ἀκοντιστάς, πεζούς, ἱππεῖς· ἢ εἰ μὴ πάσας ἔχομεν, ἀλλ' οὖν τὰς μεγίστας. [b 3] θαρροῦμεν καὶ εἰ οὐκ ἠδικήσαμεν τούτους, παρ' ὧν φοβούμεθα ἀδικηθῆναι· εἰ γὰρ οὐκ ἠδικήσαμεν αὐτούς, οὐδὲ βλαβησόμεθα παρ' αὐτῶν. [b 5] καὶ ὅλως θαρροῦμεν, ἐὰν τὰ πρὸς θεοὺς καλῶς ἔχωμεν ἤτοι εὐσεβοῦμεν· τοῦτο δὲ τὸ παρὰ τῶν θεῶν σκέπεσθαι· ἢ ἐὰν ἀπὸ σημείων, ἢ ἐὰν ἀπὸ τῶν λογίων, οἷον εἰ μάντις τις ἐξεῖπε τὸ εὐμενεῖς εἶναι πρὸς ἡμᾶς τοὺς θεούς. ἀλλὰ καὶ ἡ ὀργὴ ἤτοι τὸ οἴεσθαι ὀργίζεσθαι τὸ θεῖον κατὰ τῶν πολεμίων θαρραλέους ποιεῖ ἡμᾶς· τὸ γὰρ ἀδικεῖν ἐκμαίνει τὸ θεῖον. [b 9] καὶ ὅταν προεπιχειροῦντές ἐσμεν, καὶ προεπιχειροῦντες τοῖς πολεμίοις ἐπιτεθῶμεν ἀφανῶς ἀνετοίμοις οὖσι, θαρ|ροῦμεν ὡς

f. 34r … f. 34v

---

2 ὁ om. n 5 εἴ om. n 6 καὶ (ante κρείττους) non certo cognoscitur V fort. καὶ ⟨πλείους καὶ⟩ κρείττους 9 βοηθείας ἔχειν Arist. 10 ἀποφεύγωσι n 13 ἔχων n: ἔχω V 14 καὶ ὅταν Arist. 16 φοβερὸν μὴ ᾖ V Arist. A: φοβερὸς μὴ ᾖ n: μὴ ᾖ φοβερόν Arist. vulg. 17 φοβερὸν n 19 οἷόν τε Vn: fort. οἴονται scribendum ex Aristotele 20 εἰ om. n 28 ἂν Arist. τὰ πρὸς Vn Arist. vulg.: πρὸς τοὺς Arist. A αὐτοῖς καλῶς ἔχῃ Arist. 29 εὐσεβῶμεν n σκέπτεσθαι n 30 λογείων V (λογίων, ι in litura, Arist. A) 33 προεπιχειροῦντες Vn Arist. vulg.: ἐπιχειροῦντες Arist. A

προεπιχειρήσαντες καὶ προετοιμασθέντες, ἢ μηδὲν παθεῖν παρὰ τῶν f. 34ᵛ πολεμίων ἢ κατορθῶσαι καὶ νικῆσαι.

6. Ἔστι δὲ αἰσχύνη λύπη καὶ ταραχὴ ἀπὸ τῶν κακῶν περὶ τὰ κακὰ τὰ εἰς ἀδοξίαν φέροντα, κἄν τε πάρεισι ταῦτα κἄν τε μέλλωσι γενέσθαι. [b 16] ἀναίσχυντος δέ ἐστιν ὁ καταφρονῶν τῶν τοιούτων κακῶν τῶν εἰς ἀδοξίαν φερόντων καὶ μηδὲν πάσχων ὑπὸ τῶν τοιούτων, ὅσα δοκοῦσιν αἰσχρὰ εἶναι ἢ αὐτῷ ἢ ὧν φροντίζει, ἤτοι φίλων, παίδων. [b 22] καὶ τὸ συγγενέσθαι, οἷς οὐ δεῖ, ἤτοι τῇ αὐτοῦ μητρυιᾷ, ἢ ὅπου οὐ δεῖ, ἤτοι εἰ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐμοίχευσεν, ἢ ὅτε μὴ δεῖ, ἤτοι ἐν καιρῷ νηστείας καὶ προσευχῆς. καὶ τὸ σπουδάζειν ἁρπάζειν καὶ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἤτοι τῶν πτωχῶν ἢ ἀπὸ αἰσχρῶν ἤτοι ἀπὸ τοῦ μαυλίζειν ἢ ἀπὸ τοῦ πορνοβοσκὸν εἶναι· [b 25] ὅθεν καὶ ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν σπουδαζόντων κερδαίνειν καὶ ἀπὸ τῶν τεθνεώτων τὸ κἂν καὶ ἀπὸ τῶν νεκρῶν φέρειν· ἐκδύουσι γὰρ τὰ σάβανα αὐτῶν, ὡς οἱ λωποδύται. [b 27] καὶ τὸ τὸν δυνάμενον βοηθῆσαι τῷ κινδυνεύοντι μεγάλως ἧττον ἤτοι μικρῶς βοηθῆσαι αἰσχύνης ἐστὶν ἄξιον τοῦτο δοκεῖν. αἰσχύνεσθαι δὲ δεῖ καὶ τὸ σὲ ἔνδοξον ὄντα βοηθεῖσθαι παρὰ τῶν ἧττον εὐπόρων ἤτοι τῶν πτωχῶν. καὶ τὸ δανείζεσθαι, ὅτε δόξει αἰτεῖν· οἷον εἰσί τινες ζητοῦντες λαβεῖν ἀπό τινων χρήματα μὴ ἔχοντες καὶ οὐ ζητοῦσιν ἐξ ὀρθοῦ, ἀλλὰ δανειακῶς ζητοῦσι νομίσματα. [b 30] αἰσχύνεσθαι δὲ δεῖ καὶ τὸ ἐπαινεῖν τινα, ἵνα δόξῃ αἰτεῖν, ἤτοι διὰ τὸ λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ τι· κολακεύει γὰρ τοῦτο. καὶ τό, ἐὰν ζητήσῃ τινὰ καὶ ἀποτύχῃ ἤτοι οὐ λάβῃ ἀπ' αὐτοῦ τι, μηδὲν ἧττον ζητεῖν πάλιν. [b 32] καὶ τὸ ἐπαινεῖν μὲν τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κατορθώματά τινος, συναλείφειν δὲ καὶ μειοῦν καὶ σμικρύνειν τὰ φαῦλα ἤτοι τὰ κακά. καὶ τὸ παρών τινι λυπουμένῳ δοκεῖν συλλυπεῖσθαι ἐκείνῳ καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ. [b 35] καὶ τὸ μὴ ὑπομένειν πόνους, οὓς οἱ πρεσβύτεροι, οἷον εἰ οἱ γηραιοὶ ἢ οἱ ἐν ἐξουσίᾳ ἑαυτοὺς λούουσι, σὺ δὲ βούλει ὑπ' ἄλλων λούεσθαι. [1384 a 5] καὶ τὸ περὶ ἑαυτοῦ λέγειν καὶ ἐπαγγέλλεσθαι μεγάλα ἤτοι τὸ ἐπαινεῖν ἑαυτόν. καὶ τὸ φάσκειν τὰ ἀλλότρια πράγματα εἶναι ἑαυτοῦ· οἷον εἰ τὸ κτῆμα τὸ ἀλλότριον λέγω ἐμὸν εἶναι. [a 7] ὁμοίως καὶ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων κακιῶν τῶν ἠθικῶν εἰσιν αἰσχρὰ καὶ ἄξια αἰσχύνης. αἰσχυντικόν ἐστι καί, εἰ μὴ μετέχει τις τοῦ ἀγαθοῦ, οὗ πάντες μετέχουσι· [a 13] κἂν ἐπὶ τοσοῦτον ἤγουν ἐπὶ μικρόν· οἷον εἰ πάντες

---

1 ἂν παθεῖν Arist. 3 ἔστω Arist. καὶ Vn: τις καὶ Arist. vulg.: τις ἢ Arist. A 6. 7 ὅσα αἰσχρὰ δοκεῖ εἶναι ἢ αὐτῷ Arist. A: ἃ δοκεῖ αἰσχρὰ εἶναι αὐτῷ Arist. vulg. 7 ὧν Vn Arist. vulg.: ᾧ Arist. A φίλων καὶ παίδων n 9 ὅπου Vn Arist. vulg.: οὗ Arist. A εἰ om. n ἢ ὅτε μὴ δεῖ V Arist. vulg.: ἢ ὅτε οὐ μὴ δεῖ n: om. Arist. A 11 ἢ ἀπ' Arist. vulg.: ἀπ' οιω. Arist. A 14 κἂν Vn Arist. vulg.: om. Arist. A καὶ V: om. n Arist. ἀπὸ νεκροῦ Arist. 16 ἧττον V: ἢ ἧττον n Arist. 18 τὸ om. Arist. 20 ζητοῦσι νομίσματα (per comp.) V: ζητοῦσίν τινα n 28 οἱ ἐν Vn Arist. vulg.: οἱ om. Arist. A ἑαυτοὺς V: αὐτοὺς n 29 περὶ αὐτοῦ Arist. λέγειν Vn Arist. vulg.: πάντα λέγειν Arist. A 30. 31 τἀλλότρια αὑτοῦ φάσκειν Arist. 34 ἐπὶ om. n τοσοῦτο n

μετέχουσι παιδεύσεως καὶ τῶν ἄλλων, οἷον γραμματικῆς, οὐ μόνος f. 34v ἐστέρησαι· πάντα γοῦν ταῦτά εἰσιν αἰσχυντικά, εἴ γε φαίνεταί τις μείνας ἀπαίδευτος δι' ἑαυτόν, ἤτοι εἰ αὐτὸς ἐγένετο αἴτιος ἑαυτῷ τοῦ μεῖναι ἀπαίδευτος καὶ τῶν ἑτέρων κακῶν ἢ τῶν ὑπαρχόντων, ἤτοι ὧν ἔχει, ἢ τῶν μελλόντων, φαίνεται φαύλης καὶ κακῆς γνώμης ὤν. [a 18] εἰς ὑπηρετήσεις σώματος, οἷον εἰ δουλεύει τινὶ ἢ εἰ δώσει τὸ ἑαυτοῦ σῶμα εἰς τὸ πορνεύεσθαι παρ' ἄλλων, ἢ αἰσχρῶν ἔργων, ὧν ἐστι τὸ ὑβρίζεσθαι ἤγουν τὸ μαστροπεύειν. αἰσχρόν ἐστι καὶ τὸ πάσχειν μὲν τὰ πρὸς ἀκολασίαν, εἴτε ἑκών τις ταῦτα πάσχει εἴτε καὶ ἄκων, αἰσχυντηλόν ἐστιν. [a 20] εἶτα λέγει καὶ τίνα εἰσὶ τὰ πρὸς ἀκολασίαν ἄκοντα καί φησι 'φημὶ δὲ ἄκοντα τὰ πρὸς βίαν', οἷον βίᾳ τις συσχεθεὶς ἐφθάρη παρὰ τοῦ κατασχόντος· ἄνανδρος γὰρ φαίνεται ὁ τοιοῦτος ὡς ὑπομείνας καὶ ἄκων τὴν οἰκείαν ὕβριν. αἰσχυντικόν ἐστι καὶ εἰ ἐβλάβην παρά τινος καὶ οὐκ ἀμύνωμαι αὐτόν. [a 23] ἐπεὶ δὲ ἡ αἰσχύνη ἐστὶ φαντασία περὶ ἀδοξίας ἤτοι τὸ φαντάζεσθαι, ὅτι θέλω ἀτιμηθῆναι καὶ ἀδοξασθῆναι, καὶ ταύτης αὐτῆς χάριν ἤτοι καὶ φαντάζεσθαι ἀτιμηθῆναι χάριν ταύτης αὐτῆς ἤτοι χάριν αὐτοῦ τοῦ ἀτιμηθῆναι, ἀλλὰ μὴ φαντάζεσθαι ἀτιμηθῆναι ἕνεκεν τῶν ἀποβαινόντων ἤτοι ἐκ τοῦ ἀφαιρεθῆναι τὰ οἰκεῖα χρήματα ἤτοι τοῦ ἐλπίζειν ἡττηθῆναι εἰ πολεμήσει. οὐδεὶς δὲ φροντίζει τῆς δόξης ἀλλ' ἢ διὰ τοὺς δοξάζοντας, ἀνάγκη αἰσχύνεσθαι τούτους, ὧν ἔχει λόγον ἤτοι ὧν φροντίζει. [a 27] φροντίζει δὲ τῶν θαυμαζόντων αὐτόν, ἵνα μὴ παρ' ἐκείνοις ἄδοξος νομισθῇ, καὶ οὓς θαυμάζει· ἐπειδὴ γὰρ θαυμάζει αὐτούς, δῆλον, ὡς καλοὺς ὄντας θαυμάζει αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦτο φροντίζει, μή πως ἄδοξος φανῇ παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς οὖσι. [a 28] καὶ πρὸς οὓς φιλοτιμεῖται καὶ ἐπιδείκνυται, καὶ ὧν τις δόξης οὐ καταφρονεῖ ἤτοι καὶ | ὑφ' ὧν δοξάζεται, οὐ καταφρονεῖ. [a 30] οἵ f. 35r ἔχουσί τι ἀγαθὸν τῶν τιμίων, οἷον ἡ σοφία τίμιόν ἐστι καὶ ἡ ἀρετή. θαυμάζουσι καὶ ἐκείνους, ὧν δέονται σφόδρα ἕνεκά τινος, ὧν οὗτοί εἰσι κύριοι, οἷον οἱ ἐρῶντες θαυμάζουσι τοὺς ἐρωμένους, ἵνα παρ' αὐτῶν τύχωσιν ἢ ὁμιλίας ἢ συνουσίας, ἧς κύριοί εἰσιν οἱ ἐρώμενοι. [a 32] φιλοτιμοῦνται δὲ πρὸς τοὺς ὁμοίους, οἷον οἱ φιλόσοφοι πρὸς τοὺς φιλοσόφους. μᾶλλον δὲ φροντίζουσι τῶν φρονίμων, διότι οὗτοι ἀληθεύουσιν, εἴ τι ἂν καὶ εἴπωσι. [a 34] τοιοῦτοι δὲ ἤτοι φρόνιμοί εἰσιν οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γηραιότεροι διὰ τὸν χρόνον καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἤτοι οἱ σοφοί. αἰσχύνονται καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς ἤτοι

---

3 εἰ scripsi: ἢ Vn ἑαυ^τ V: ἑαυτοῦ n 4 ἢ V: ἤτοι n 6 ἢ σώματος Arist. 7 ἔργων αἰσχρῶν Arist. 14 ἀμύνομαι n 14. 15 περὶ ἀδοξίας φαντασία ἐστὶν ἡ αἰσχύνη Arist. 16 χάριν ταύτης - φαντάζεσθαι ἀτιμηθῆναι (17) om. n 19. 20 τῆς δόξης φροντίζει Arist. 20 ἀλλ' ἢ διὰ τοὺς δοξάζοντας Vn Arist. vulg.: ἀλλὰ διὰ τοὺς δόξαντας Arist. A 20. 21 τούτους αἰσχύνεσθαι, ὧν λόγον ἔχει Arist. 22 ἢ ante ἵνα add. n 25. 26 καὶ ὧν μὴ καταφρονεῖ τῆς δόξης Arist. 26 οἵ scripsi ex Arist. vulg.: οἷον Vn: ὅσοι Arist. A 27 ἔχουσί τι Vn Arist. vulg.: τι ἔχουσιν Arist. A 33. 34 οἵ τε πρεσβύτεροι Arist. 34 γηραιότεροι editionis alterum exemplar, γεραιότεροι alterum

τὰ φανερά, οἷόν τινες ἐπιτηδεύονται· τὰ μὲν μανίκια τῶν ὑποκαμίσων f. 35r ποιοῦσι καὶ καθαρὰ καὶ ψιλά (αἰσχύνονται γάρ, εἴ γε ταῦτα μὴ τοιαῦτά εἰσι, διὰ τὸ φανερὰ εἶναι), τὸ δὲ ὅλον κορμίον καὶ ῥυπαρὸν καὶ τραχὺ ποιοῦσιν. [a 35] ὅθεν καὶ ἡ παροιμία τὸ εἶναι αἰδῶ καὶ ἐντροπὴν ἐν τοῖς κειμένοις ὀφθαλμοῖς ἤτοι εἰς τὸ φανερόν. καὶ διὰ τοῦτο αἰσχύνονται τοὺς αἰεὶ παρεσομένους ἤτοι τοὺς ἀνθρώπους, μεθ' ὧν ἀεὶ συνδιάγουσι, καὶ τοὺς προσέχοντας καὶ παρατηροῦντας αὐτοὺς ἀεί, διότι ἐν ὀφθαλμοῖς ἐστι καὶ τῶν συνδιαγόντων αὐτοῖς ἀεὶ καὶ τῶν παρατηρούντων. [b 1] καὶ τοὺς μὴ περὶ ταὐτὰ ἐνόχους, οἷον ὁ κάπηλος αἰσχυνθῇ ἂν τὸν μὴ ὄντα κάπηλον, κάπηλος δὲ κάπηλον οὐδέποτε αἰσχύνεται· δῆλον γάρ, ὅτι οἱ μὴ ἔνοχοι τοῖς αὐτοῖς ἐγκλήμασιν ἤτοι οἱ μὴ κάπηλοι ὄντες τἀναντία δοξάζουσι τοῖς καπήλοις. [b 2] καὶ τοὺς μὴ συγγνωμονοῦντας, εἴ τινα ἴδωσιν ἁμαρτήσαντα· ἃ γάρ τις αὐτὸς ποιεῖ ἤτοι εἰ κλέπτης ἐστί τις καὶ ἄδικος, λέγει μὴ νεμεσᾶν καὶ μέμφεσθαι τοῖς πέλας, εἴ γε καὶ οὗτοι δρῶσι ταῦτα ἤτοι τὸ κλέπτειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, ὁ δὲ μὴ ποιῶν ἤτοι ὁ μὴ κλέπτων δῆλον ὅτι νεμεσᾷ τῷ κλέπτῃ. [b 5] καὶ τοὺς ἐξαγγελτικοὺς ἤτοι τοὺς μὴ φυλάσσοντας μυστήριον, ἀλλ' εἴ τι ἂν ἀκούσωσι, τοῦτο καὶ λέγουσι· τὸ γὰρ μὴ δοκεῖν ἤτοι συνιέναι, οἷοί εἰσιν οἱ ἀναίσθητοι, καὶ συναισθάνεσθαι καὶ τὸ μὴ ἐξαγγέλλειν καὶ λέγειν, ἃ ἀκούσωσι, ταὐτά εἰσιν. [b 7] ἐξαγγελτικοὶ δέ εἰσιν οἱ ἀδικηθέντες παρά τινος καὶ διὰ τοῦτο παρατηροῦντες, μή πως ἀκούσωσιν αὐτοῦ εἰπόντος λόγον τινά, καὶ οἱ κακολόγοι ἤτοι οἱ λοίδοροι· εἰ γὰρ ὑβρίζουσι τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας, πολλῷ μᾶλλον ὑβρίζουσι τοὺς ἁμαρτήσαντας. [b 11] αἰσχύνονται καὶ ἐκείνους, ἐν οἷς μηδὲν ἀποτετυχήκασιν ἤτοι ἐν οἷς οὐδέποτε ἀπέτυχον δεηθέντες· καὶ διὰ τοῦτο φοβοῦνται, μή ποτε νοηθέντες αὐτῷ φαῦλοι οὐκ ἂν ἐπιτύχωσιν, οὗ δέονται. γράφεται καὶ [b 13] οὐδέν πω ἠδοξηκότες. αἰσχυνόμεθα καὶ τοὺς πρῶτόν τι δεηθέντας ἡμῶν, εἴ γε οὐδέποτε ἐφάνημεν αὐτοῖς ἄδοξοι, ἀλλ' ὡς ἀεὶ τιμώμενοι παρ' αὐτῶν ἐκτελοῦμεν καὶ τὴν αἴτησιν· εἰ γὰρ βουλόμεθα φίλοι τούτοις γενέσθαι, οὐκ ἀποπεμπόμεθα αὐτοὺς πρώτως δεηθέντας· [b 15] τὰ γὰρ βέλτιστα τίθενται ἤτοι οὐκ ἠδόξησάν ποτε παρ' αὐτοῖς, εἴπερ φιλῆσαι θέλουσιν. [b 16] Εὐριπίδης πρὸς τοὺς Συρρακουσίους πρέσβυς ἀποσταλεὶς καὶ περὶ εἰρήνης καὶ φιλίας δεόμενος, ὡς ἐκεῖνοι ἀνένευον, εἶπεν 'ἔδει, ἄνδρες Συρρακούσιοι, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλά γε διὰ τὸ ἄρτι ὑμῶν δέεσθαι

1 fort. ἐπιτηδεύονται, ⟨οἳ⟩ 4. 5 τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ Arist. 5 καὶ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A 6 τοὺς ἀεὶ παρεσομένους μᾶλλον αἰσχύνονται Arist. 14 λέγει Vn: λέγεται Arist. 18 οἷοι V: οἷον n 20 ἠδικηθέντες n 22 λοίδωροι n 23 πολλῷ — ἁμαρτήσαντας om. n 26 αὐτῷ V: αὐτοῖς n οὗ (ante δέονται) man. 1, δ' ου ex οὗ corr. man. 2, V 27 πω V Arist.: πως n ἠδοξηκότες Vn Arist. (sed ἠξιωκότες BD, *dignificati* Tr.) τι δεηθέντας Vn Arist. vulg.: δεηθέντας τι Arist. A 29 τούτοις φίλοι n 31 τίθενται Vn: *proponuntur* Arist. Tr.: τεθέανται Arist. cet. ἡ τοῦ εὐριπίδου ἀπόκρισις post θέλουσιν add. n ex Aristotele 34 ὑμῶν, ὑ ex ἡ corr., V: ἡμῶν n

αἰσχύνεσθαι ἡμᾶς ὡς θαυμάζοντας'. τὸ δὲ ὅλον τοιοῦτόν ἐστι· φησὶν ὁ f. 35r Εὐριπίδης πρὸς τοὺς Συρρακουσίους ὡς 'οὐ δεῖ ἀποπεμφθῆναι παρ' ὑμῶν, διότι ἅπαξ ὑμῶν ἐδεήθημεν ὡς ὑμᾶς θαυμάζοντες'. [b 16] καὶ ἀπὸ τῶν πάλαι γνωρίμων οἱ μηδὲν καθ' ἡμῶν συνειδότες κακὸν αἰσχύνονται ἡμᾶς. [b 19] ἀλλὰ καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, οἷον τὸ τζιμπίσαι. καὶ οὐ μόνον ποιοῦντες τὰ αἰσχρά, ἀλλὰ καὶ λέγοντες· ἔλεγε γὰρ καὶ ὁ Δημόκριτος 'λόγος ἔργου σκιή'. [b 23] ὧν πολὺ καταφρονοῦσι τῆς δόξης τοῦ ἀληθεύειν· καταφρονοῦσι γὰρ αὐτῶν, διότι, εἰ καὶ κατ' αὐτῶν εἴπωσί τι, ἀλλ' οὐ δόξωσιν ἀληθεύειν. [b 25] ἀλλὰ τοὺς μὲν γνωρίμους αἰσχύνονται τὰ πρὸς ἀλήθειαν κακά, ἤτοι μή πως νομισθῶσιν, ὅτι εἰσὶ φαῦλοι ἐν τοῖς κατὰ ἀλήθειαν οὖσι κακοῖς, οἷον ὅτι εἰσὶν ἀκόλαστοι ἢ ἠλίθιοι. τοὺς δὲ ἄποθεν αἰσχύνονται τὰ πρὸς τὸν νόμον, ἤτοι μή πως φωραθῶσι παρ' αὐτῶν ποιήσαντες ἐκεῖνα, ἃ τῷ νόμῳ κολάζονται, οἷον εἰ προδότης ἐστίν· εἴ που γὰρ προσαγγείλῃ | τῷ βασιλεῖ, ὅτι προ- f. 35v δότης εἰμί, κολασθήσομαι παρ' αὐτοῦ· ὁ γὰρ νόμος τοὺς προδότας κολάζει. γράφεται καὶ τοὺς δὲ ἄποθεν τὰ πρὸς δόξαν μόνον, ἤτοι ἵνα μὴ νομισθῶσι παρ' αὐτοῖς φαῦλοι ἐν τοῖς κατὰ δόξαν οὖσι κακοῖς· εἰσὶ γάρ τινα μὴ κατὰ ἀλήθειαν ὄντα κακὰ ἀλλὰ φαινόμενα καὶ δοκοῦντά τισι κακά. [b 28] πρῶτον μέν, εἴ τινες ὑπάρχουσιν ἔχοντες πρὸς αὐτοὺς οὕτως, ὥσπερ ἔχειν ἔφαμεν, οὓς αὐτοὶ αἰσχύνονται· οἷον ἐπεὶ αἰσχυνόμεθα τοὺς θαυμάζοντας ἡμᾶς, δηλονότι καὶ ἄλλοι αἰσχυνθῶσιν ἡμᾶς, εἴ γε διάκεινται οὗτοι πρὸς ἡμᾶς οὕτως, ὡς ποιεῖν αὐτοὺς θαυμάζεσθαι παρ' ἡμῶν· καὶ εἰ αἰσχυνόμεθα ἐκείνους, παρ' ὧν θαυμαζόμεθα, λοιπὸν καὶ ἄλλοι ἡμᾶς αἰσχυνθῶσιν, εἴ γε παρ' ἡμῶν θαυμάζονται. [b 31] ἢ ὧν δέονται κατά τινα χρείαν, ὧντινων οὐκ ἂν ἐπιτύχωσιν, εἴ γε δόξουσιν ἐκείνοις ἄδοξοι ὡς ἀπαίδευτοι· οὐ γὰρ τὰ τῶν μυσαττομένων παρ' ἡμῶν ἐκτελοῦμεν αἰτήματα. [b 32] καὶ οὗτοι οἱ θαυμάζοντες ἢ εἴ εἰσιν ὁρῶντες ἡμᾶς, μέλλουσιν αἰσθήσεσθαι καὶ νοῆσαι ἡμᾶς ὡς πράξαντάς τι κακόν. οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφισβητοῦντες, τίνι ἀνήκει ἡ Σάμος, ἔθεντο κλήρους περὶ αὐτῆς. ὁ Κυδίας Λακεδαιμόνιος ἦν. [b 36] διὸ καὶ ὁρᾶσθαι ἀτυχοῦντες· οἷον εἰ εὐδαίμων ὢν εἶχον πολλοὺς τοὺς ζηλοῦντάς με, εἰ δυστυχήσω, αἰσχύνομαι βλέπειν ἐκείνους τοὺς ζηλοῦντας ἐμέ. [1385 a 1] αἰσχύνονται καὶ ὅταν ἔχωσιν ἔργα τοιαῦτα, ἃ καταισχυνοῦσι τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις ἢ αὐτῶν ἢ τῶν προγόνων ἢ φίλων, ὑπὲρ ὧν αἰσχύνονται οὗτοι. [a 4] καὶ οἱ εἰς αὐτοὺς ἀναφερόμενοι· οἷον εἰ διδάσκαλος ὢν τοῦ Σωκράτους ἐποίησά τι, δι' οὗ ἀπεφάνθην ἀμαθής, δηλονότι καὶ τὸν μαθητήν μου ἀμαθῆ ἀπέδειξα· ὁ γὰρ μαθητὴς πρὸς τὸν διδάσκαλον ἀναφέρεται. καὶ εἰ συνεβουλευσάμην τινὶ

---

5 αὐτοῦ Vn Arist. A: αὐτῶν Arist. vulg. τζιμπίσαι V: τεριμπίσαι editionis alterum exemplar, τελιμπίσαι alterum 7 Δημόκριτος] fr. 105 Natorp. πολὺ V Arist. A: πολλοὶ n Arist. vulg. 8 εἰ καὶ V: καὶ εἰ n 12 ἄπωθεν Arist. 16 πρὸς δόξαν μόνον Arist. E 26 τῶν n: evanuit V 33. 34 καταισχυνοῦσι V Arist. vulg.: καταισχύνουσι n: *erubescunt* Arist. Tr.: καταισχύνωσι Arist. A

ποιῆσαι τό, εἶτα ἐφάνη κακόν τι ποιήσας καὶ ἀλόγιστον, κατῄσχυνα καὶ f. 35v τὸν ἐμοὶ χρησάμενον συμβούλῳ ὡς ἀπατηθέντα καὶ μὴ χρησάμενον ἀγαθῷ συμβούλῳ. [a 6] ἢ ἐὰν ὦσιν ἕτεροι ὅμοιοι, πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται, ἤτοι εἰ σοφοί εἰσι, πρὸς οὓς ἐπιδεικνύμεθα σοφοὶ ὄντες καὶ αὐτοί, αἰσχυνόμεθα αὐτούς· καὶ δι' αὐτούς, εἰ ἐνεργοῦμεν, πολλὰ ποιοῦσι καὶ παρὰ τὴν οἰκείαν προαίρεσιν καὶ οὐ ποιοῦσι δι' αἰδῶ. [a 8] καὶ εἴ μέ τις σύνοιδεν ὡς πόρνον, εἰ μέλλω τούτῳ ὁρᾶσθαι καὶ συνδιάγειν αὐτῷ ὡς συνειδότι, αἰσχύνομαι.

7. Ἔστω δὴ χάρις, ὅταν τις ὑπουργῇ καὶ βοηθῇ τῷ δεομένῳ χάριν ἤτοι δωρεὰν καὶ μὴ ἀντί τινος ἤτοι καὶ μὴ διότι ἔπαθε παρ' αὐτοῦ τι ἀγαθόν ποτε οὐδὲ ἐβοήθησεν αὐτῷ ὡς ἐλπίζων αὐτὸς ὁ ὑπουργήσας καὶ βοηθήσας εὑρεῖν τι ἀγαθὸν παρὰ τοῦ βοηθηθέντος, οὐδ' ἵνα αὐτῷ τῷ βοηθοῦντι γένηταί τι ὕστερον ἀγαθόν, ἀλλ' ἵνα ἐκείνῳ ἤτοι ἀλλ' ἁπλῶς δι' ἐκεῖνον τὸν δεόμενον ἐποίησεν, ὃ ἐποίησε, καὶ ἐβοήθησε. [a 20] μεγάλη δὲ χάρις ἐστίν, ἐὰν ἡ χάρις καὶ ἡ βοήθεια πρός τινας δεομένους σφόδρα καὶ χρείαν ἔχοντας τοῦ βοηθήσοντος· ἢ εἰ δέονται μεγάλων καὶ δυσκόλων καὶ βοηθήσομεν αὐτοῖς, καὶ οὕτω μεγάλη χάρις, ἢ εἰ ἐβοήθησα αὐτῷ τῷ δεομένῳ ἐν καιρῷ τοιούτῳ ἤτοι ἐν πολέμῳ ἤ, ὅτε παρὰ τοῦ βασιλέως δέσμιος ἐκρατεῖτο καὶ οὐ συνεχωρεῖτό τις δοῦναι αὐτῷ ἄρτον, ἐγὼ δέδωκα τούτῳ ἄρτον, ἢ εἰ μόνος ἐγὼ αὐτῷ ἐβοήθησα, ἢ εἰ πολλῶν βοηθησάντων ἐγὼ πρῶτος ἐβοήθησα, [a 22] καὶ τούτων τῶν ὀρέξεων ἐκείνου αἱ ὀρέξεις τοῦ πράγματος τοῦ μὴ γινομένου μετὰ λύπης, ἤτοι ὅ, ἐὰν ⟨μὴ⟩ γένηται, λύπην μοι προξενεῖ. καὶ ἐν ταῖς τοῦ σώματος κακώσεσιν, ἤτοι καὶ εἰ κολαζομένῳ τινὶ αὐτῷ ἐβοήθησα καὶ ἀπήλλαξα τῆς κολάσεως. διὸ καὶ οἱ παριστάμενοι καὶ οἱ βοηθοῦντες τῷ ἐν πενίᾳ ὄντι ἢ ἐν φυγαῖς ἤτοι ἐξορίαις. [a 26] κἂν μικρὰ ὑπηρετήσωσι καὶ βοηθήσωσι διὰ τὸ μέγεθος τῆς αἰσθήσεως, ἤτοι διότι ᾐσθάνθη ὁ παθὼν τὴν χάριν, ὅτι μεγάλη ἐστίν (ἐν καιρῷ γὰρ τοιούτῳ ἐβοήθησαν αὐτῷ), κεχαρισμένοι τούτῳ νομίζονται. [a 28] οἷον ὁ ἐν Λυκείῳ τὸν φορμὸν διδοὺς ἤτοι μικρὸν καλαθίσκιον· κἂν γὰρ μικρὰ ἡ χάρις, ἀλλ' οὖν μεγάλη αὐτῷ ἐνομίσθη ὡς ἀποκεκλεισμένῳ ὄντι καὶ δι' αὐτοῦ ἐξελθόντι· ἐν τείχει γὰρ ἢ πύργῳ ἦν τις ἀποκεκλεισμένος, εἶτα διερχόμενός τις καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐναπόκλειστον, ἐπαφῆκε φορμὸν εἰς τὸν πύργον, οὗ ἐντὸς ἐμβληθεὶς καθῆκεν ἑαυτὸν διὰ | τοῦ πύργου ἢ τοῦ f. 36r τείχους. [a 28] ἀνάγκη οὖν τὸν παθόντα ταύτην τὴν χάριν ἔχειν τὴν

---

1 τό V: τι n 2 συμβούλῳ scripsi: σύμβουλον Vn 3 ἢ Vn Arist. A: καὶ Arist. vulg. 7 αὐτὸ ὡς n 10 καὶ μὴ Vn: καὶ om. Arist. 11 ἐλπίζειν n 15 fort. ἐὰν ⟨ᾖ⟩, cf. Arist. 17 καὶ (ante δυσκόλων) om. n 20 ἔδωκα n 22. 23 αἱ μετὰ λύπης τοῦ μὴ γιγνομένου Arist. ATr.: αἱ μετὰ λύπης τοῦ μεταγιγνομένου Arist. vulg. 23 μὴ addidit Brandis καὶ Vn Arist. vulg.: καὶ αἱ Arist. A 25 οἱ ἐν πενίᾳ παριστάμενοι καὶ φυγαῖς Arist. 27 αἰσθήσεως Vn Arist. E: αἰτήσεως Arist. vulg.: δεήσεως Arist. A 30 διδοὺς Vn: δοὺς Arist. 33 ἐπαφῆκε V: ἀφῆκε n

ὑπουργίαν ἤτοι τὴν ἀνθυπουργίαν καὶ τὴν ἀντίχαριν ποιεῖν εἰς τοιαῦτα f. 36r ἤτοι ἐν καιρῷ φυλακῆς ἢ πολέμου καὶ αὐτὸν ποιῆσαι τὴν αὐτὴν ἀντίχαριν πρὸς αὐτόν, ἤτοι καλαθίσκον δοῦναι αὐτῷ ἢ ἄρτον, εἰ ἔλαβεν ἄρτον. [a 29] εἰ δὲ μὴ τὰ αὐτὰ δύναται ποιῆσαι, ἀλλ' οὖν τὰ ἴσα ἢ τὰ μείζω. καὶ πῶς ἔχουσιν ἤτοι διακειμένοις ἡ χάρις δίδοται αὐτοῖς. φανερόν ἐστιν ἐκ τούτων, πῶς ἰσχύσομεν δεῖξαι μὲν τούτους ὄντας τοιούτους ἤτοι δεομένους βοηθείας, ἢ ὅτι ποτὲ ἐδεήθησαν καὶ ἐγένοντο ἐν τοιαύτῃ λύπῃ ἤτοι μεγάλης δεομένῃ παρηγορίας καὶ ἐν δεήσει, ἤτοι ἑαυτοὺς δὲ δείξομεν ὑπηρετηκότας καὶ βοηθήσαντας αὐτοῖς ἐν χρείᾳ οὖσι βοηθείας. καὶ ποιεῖν ἑαυτοὺς εὐχαρίστους ἤτοι μὴ παθόντας χάριν παρὰ τοῦ δεῖνος κατὰ τὸν τότε καιρὸν ἢ ἀεὶ καὶ ὑπηρετοῦντας καὶ βοηθοῦντας.

[a 34] φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τίνων δεῖ ἀφαιρεῖν τὴν χάριν καὶ ποιεῖν εὐχαρίστους· ἔστι γὰρ λέγειν ὅτι, εἰ καὶ ἐβοήθησάς μοι, ἀλλὰ χάριν ἑαυτοῦ ὑπηρέτησας καὶ ἐβοήθησας ἐμοὶ ἢ ὑπηρετεῖς· ἔδει γὰρ βοηθῆσαί μοι, ἢ διότι ἐγὼ μεῖζόν σοι ἐβοήθησά ποτε, σὺ δὲ ἔλαττον ἐβοήθησας, ἢ ὅτι ἐβοήθησά σοι καὶ ταῦτα μὴ δεηθέντι. [b 2] τοῦτο δὲ οὐκ ἦν χάρις ἤτοι τὸ βοηθῆσαί μοι χάριν ἑαυτοῦ ἤτοι διὰ τὸ ἐλπίζειν μᾶλλον ἑαυτὸν ὠφεληθῆναι ἐκ τῆς πρὸς ἐμέ σου βοηθείας ἢ τὸ ἔλαττον βοηθῆσαί μοι καὶ ταῦτα βοηθήσαντί σοι καὶ μὴ δεηθέντι. ἢ ὅτι ἀπὸ τύχης μοι ἐβοήθησας ἤτοι κατὰ τύχην ἢ κατὰ τύχην ἔσυρας τὸν φορμόν, ὁ δὲ εἰς τὸν πύργον ἔπεσεν. [b 2] ἢ ἠναγκάσθησαν ἤτοι ὅτι βίᾳ· βιασθεὶς γὰρ ἐβοήθησάς μοι. ἢ ὅτι ἀπέδωκαν· οἷον παθὼν συ ἀγαθὰ πολλὰ παρ' ἐμοῦ ἀπέδωκάς μοι τὴν ἀντίχαριν· χρεώστην σε γὰρ εἶχον. εἴτε εἰδότες εἰσὶν ἤτοι γνωρίζοντες ὅτι, ὃ ἐποίησας εἰς ἐμέ, ἀπόδοσίς ἐστι καὶ χάρις, εἴτε καὶ μή, ἢ ὅτι μεῖζον ἐγὼ εὐηργέτησα αὐτούς, αὐτοὶ δὲ ἔλαττόν μοι ἀπέδωκαν, ἢ ὅτι ὑπηρέτησαν καὶ ἐβοήθησαν ἐμοὶ μὴ δεηθέντες καὶ παρακαλεσθέντες παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ διότι εὐηργετήθησαν αὐτοὶ πολλὰ παρ' ἐμοῦ· τοῦτο δὲ οὐκ ἦν χάρις τὸ ἐνδείξασθαι εἰς ἐμὲ τοιαῦτα, ἃ ἐγώ ποτε εἰς αὐτούς· [b 4] ἀμφοτέρως γάρ, εἴτε ἐγίνωσκον παρ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες εἴτε καὶ μή. τὶ ἀντί τινός ἐστιν ἤτοι ἀντίχαρίς ἐστιν, ὃ ἐποίησαν εἰς ἐμέ, καὶ οὐ χάρις. [b 5] καὶ περὶ ἁπάσας τὰς δέκα κατηγορίας σκεπτέον, εἰ τὸ γενόμενον χάρις ἐστίν. ἢ ὅτι τοδὶ δέδωκας αὐτῷ ἤτοι ζῷον ἢ δοῦλον ἢ τοσονδὶ ἤτοι δέκα λίτρας ἢ τοιονδὶ οἷον σκεῦός τι χρυσοῦν, αὐτὸς δὲ δέδωκέ σοι φορμὸν ἢ ἄρτον, καὶ ποτὲ ἐβοήθησας αὐτῷ ἤτοι ἐν καιρῷ περιστάσεως καὶ ποὺ ἤτοι ἐν τόπῳ τοιούτῳ, ἔνθα οὐκ ἦν

---

1 τοιαῦτα Vn Arist. vulg.: ταῦτα Arist. A 7 ἐν Vn Arist. vulg.: ἐν τῇ Arist. A 8 λύπῃ καὶ δεήσει Arist. A: δεήσει καὶ λύπῃ Arist. vulg. fort. post δεήσει ἤτοι interpretamentum verbi δεήσει excidit 10 εὐχαρίστους Vn: ἀχαρίστους Arist., quod hoc locum rectum est; infra v. 13 εὐχαρίστους mutandum non est. auctor duo scholia diversa descripsisse videtur ratione non habita diversae eorum lectionis 20 ἢ V: οἷον n 21 ἠναγκάσθησαν Vn Arist. vulg.: συνηναγκάσθησαν Arist. A 23. 25 εἴτε εἰδότες εἴτε μή Arist. vulg.: εἴτε εἰδὼς εἴτε μὴ εἰδώς Arist. A 28 τοῦτο n: evanuit V 29. 30 εὐεργετηθέντος n 30 τὶ Vn Arist. vulg.: τὸ Arist. A 33 τοσονδὶ Vn Arist. vulg.: τοσόνδε Arist. A τοιονδὶ Vn Arist. vulg.: τοιόνδε Arist. A

δυνατόν τινα εἰσελθεῖν, αὐτὸς δὲ ἐβοήθησέ σοι οὐκ ἐν καιρῷ περιστάσεως f. 36r οὐδ' ἐν τοιούτῳ τόπῳ. [b 7] σημεῖον δὲ τοῦ μὴ εἶναι χάριν, εἰ μὴ ὑπηρέτησεν ὅδε ποτὲ τῷ βοηθήσαντι αὐτῷ νῦν ἔλαττον ἤτοι ὀλίγον, αὐτὸς δὲ νῦν ὀλίγον ὑπηρέτησε· καὶ εἰ τοῖς ἐχθροῖς ἢ ταὐτὰ ἢ τὰ ἴσα ἢ μείζω, ἤτοι εἰ μὴ μόνον εἰς ἐμὲ φίλον ὄντα τοιαῦτα ἐνεδείξατο ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τοιαῦτα ἐνδείκνυται ἢ ἴσα ἢ μείζω ἢ ταῦτα ἃ ἐποίησεν εἰς ἐμὲ τὰ ἀγαθά, οὐ χάριν ἐμοῦ ταῦτα ἐποίησεν, ἀλλὰ διότι ἐκ τούτου καὶ εἰς αὐτὸν ἀνέτρεχέ τις ὠφέλεια, ἢ δέδωκέ μοι τόνδε τὸν ἵππον εἰδὼς αὐτὸν φαῦλον ἤτοι στασιάριν ἤ τι ἄλλο πάθος ἔχοντα· φαύλου δὲ οὐδεὶς δέεται.

8. Ὁ ἔλεός ἐστι λύπη ἐπὶ φαινομένῳ κακῷ φθαρτικῷ, ἤτοι ὅταν τις λυπῆται ἐπί τινι παθόντι φαινόμενον κακὸν φθαρτικὸν καὶ λυπηρὸν καὶ ταῦτα μὴ ὄντι ἀξίῳ παθεῖν τοιαῦτα κακὰ ἀλλὰ μᾶλλον ἀγαθά, ἅτινα (τὰ κακὰ τὰ ἐπισυμβάντα τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ) προσδοκήσει καὶ οὗτος ὁ λυπούμενος παθεῖν, ἤ τις τῶν αὐτοῦ ἤτοι ἢ φίλων ἢ συγγενῶν· καὶ μᾶλλον, εἰ φαίνονται ταῦτα τὰ κακὰ πλησίον ἤδη ἐγγίζοντα καὶ ἐπιφερόμενα τῷ λυπουμένῳ καὶ ἐλεοῦντι. [b 18] καὶ τοιοῦτον κακὸν ἤτοι φθαρτικόν, οἷον εἴπομεν ἐν τῷ ὅρῳ, τὸ μὲν ὅμοιόν ἐστι τὸ ἀπαραλλάκτως ὂν τοιοῦτον, τὸ δὲ παραπλήσιόν ἐστι τὸ πῇ μὲν ἐοικὸς ἑαυτῷ, πῇ δὲ καὶ διαλλάττον. οὔτε γοῦν ἐλεοῦσιν οἱ παντελῶς ἀπολωλότες ἤτοι παθόν|τες πάντα τὰ δεινὰ καὶ μηκέτι προσδοκῶντες παθεῖν τι διὰ τὸ f. 36v μηδέν τι καταλειφθῆναι τῶν κακῶν, ὃ οὐκ ἔπαθον, οὔτε ⟨οἱ⟩ ὑπερευδαιμονεῖν οἰόμενοι ἤτοι οἱ εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἐλθόντες ἐλεοῦσιν, ἀλλ' ὑβρίζουσι καὶ ὑπερηφανεύονται· ἐπειδὴ γὰρ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἔχουσιν, ἔστι δὲ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παθεῖν τι κακόν, λοιπὸν καὶ τοῦτο τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παθεῖν τι κακὸν ὑπάρχει αὐτῷ. [b 24] εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι, οἷοι νομίζειν παθεῖν ἄν, ἤτοι οἱ δυνάμενοι παθεῖν κακόν τι, οἱ πεπονθότες κακόν τι καὶ διαπεφευγότες· οἱ γὰρ γηραιότεροι διά τε τὸ φρονεῖν καὶ τὴν πολυπειρίαν πάντα ἐλπίζουσι παθεῖν τὰ δεινά· ἀλλὰ καὶ οἱ πεπαιδευμένοι εὐλόγιστοί εἰσιν ἤτοι συλλογίζονται παθεῖν ποτε τὰ δεινά. [b 28] ἐλπίζουσι παθεῖν τὰ δεινὰ καὶ οἱ ἔχοντες γονεῖς ἢ τέκνα ἢ γυναῖκας· καὶ γὰρ ταῦτα, ἅτινα πάσχουσιν οἱ παῖδες ἢ αἱ γυναῖκες, αὐτοῦ εἰσιν ἤτοι ὡς ἴδια κακὰ λογίζεται τὰ ἐπεισφρήσαντα τῇ γυναικὶ ἢ τῷ παιδὶ κακά, καὶ δυνατά εἰσιν αὐτὰ τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες παθεῖν τὰ εἰρημένα ἤτοι τὰ φθαρτικὰ κακά. [b 30] καὶ γὰρ

2 εἰ ἔλαττον μὴ Arist. 3 ὑπηρέτησεν Vn Arist. vulg.: ὑπηρέτησαν Arist. A 4 ὑπηρέτησεν n τὰ om. Arist. 7 ἢ ταυτὰ n 11 ὁ om. n Arist. λύπη τις ἐπὶ Arist. 14 καὶ οὗτος Vn: κἂν αὐτὸς Arist. 15 ἑαυτοῦ n 16. 17 ἐπιφερόμενα V: ἐπιφαινόμενα n 17 τοιοῦτο Arist. 20 ἐλεοῦσιν post ἀπολωλότες Arist. 22 ἔπαθεν n: ἔπαθον V οἱ addidi ex Aristotele 25 τι Vn Arist. vulg.: μηδὲν Arist. A 28 οἱ Vn Arist. vulg.: οἵ τε Arist. A πεπονθότες ἤδη Arist. 30 εὐλόγιστοι γάρ Arist. 31 δὲ post ἐλπίζουσι add. n 35 τὰ εἰρημένα Vn Arist. A: διὰ τὰ εἰρημένα Arist. vulg.

ταῦτα ἤτοι ἡ ὀργὴ καὶ τὸ θάρρος ἀλόγιστά εἰσιν ἤτοι ποιοῦσι τὸν f. 36v ὀργιζόμενον ἢ τὸν θαρροῦντα μὴ λογίζεσθαι, ὡς ἐπισυμβήσεται αὐτοῖς τι κακόν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ὡς θαρροῦντες καὶ ὀργίλοι οὐκ ἐλεοῦσιν. [b 31] ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ ὄντες ἐν ὑβριστικῇ διαθέσει ἤτοι οἱ μὴ διακείμενοι καὶ μὴ θέλοντες πάντας ὑβρίζειν ἐλεοῦσι καὶ οὗτοι· καὶ γὰρ οὐδὲ οὗτοι οἱ ὑβρισταὶ λογίζονται παθεῖν τι κακὸν καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλεοῦσιν· ἀλλ' οἱ μεταξὺ τούτων ἐλεοῦσιν οἱ μήτε πάντη ὀργίλοι ὄντες μήτε πάντη θαρροῦντες, ἀλλ' οἱ μέσον πως ἔχοντες. [b 33] οὔτε οἱ φοβούμενοι σφόδρα· οἱ γὰρ ἐκπεπληγμένοι διὰ τὸν φόβον οὐκ ἐλεοῦσι διὰ τὸ εἶναι πρὸς τῷ οἰκείῳ πάθει ἤτοι διὰ τὸ ὅλοι τοῦ πάθους γενέσθαι· καὶ γὰρ οἱ ἐν κλύδωνι κατασχεθέντες καὶ κινδυνεύοντες ποντισθῆναι, εἰ ἐκπλαγεῖς τῷ φόβῳ γένωνται, οὐκ ἄν ποτε ἐλεήσωσι τὸν συμπλέοντα αὐτοῖς, εἴ γε ὁρῶσιν αὐτὸν ἐλεεινὰ θρηνοῦντα διὰ τὸν κίνδυνον· εἰ δὲ μήτε ἄγαν φοβηθῶσι τὸν κλύδωνα μήτε πάλιν πολλὰ θαρροῦσιν, ἐλεήσουσιν οὗτοι τὸν συμπλέοντα καὶ παραθαρρυνοῦσιν. ἐλεοῦσι καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς· [b 35] ὁ γὰρ μηδένα οἰόμενος ἐπιεικῆ οἰήσεται πάντας ἀξίους τοῦ παθεῖν τὰ κακά. [1386 a 1] καὶ ὅλως ἐλεοῦσι βλέποντές τινα κακῶς πάσχοντα οἱ ἀναμιμνησκόμενοι, ὅτι τοιαῦτά ποτε καὶ αὐτοὶ ἔπαθον ἢ φίλοι αὐτῶν, ἢ καὶ ἐλπίζοντες παθεῖν ποτε τοιαῦτα. [a 11] ἐλεεινόν ἐστι καὶ τὸ αἶσχος ἤτοι τὸ δυσειδὲς καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἀναπηρία ἤτοι τὸ βεβλαμμένον. καὶ τὸ ὅθεν προσῆκεν ἀγαθὸν πρᾶξαι ἤτοι καὶ τὸ παθεῖν τι κακόν, ἀφ' οὗ ἤλπιζε καὶ ἔδει παθεῖν τι ἀγαθόν. καὶ τὸ γενέσθαι τι ἀγαθὸν τῷ πεπονθότι, οἷον ὁ Διοπείθης ἔπαθέ τι κακὸν ἤγουν τὸ ἐξορισθῆναι παρὰ βασιλέως· καὶ ὅτε ἔμελλεν ἐπισυμβῆναι αὐτῷ τι ἀγαθὸν ἤτοι ὅτε ἤδη ἤγγιζεν ἡ βασιλικὴ πρόσταξις ἡ συμπαθοῦσα αὐτὸν καὶ ἐπανακαλουμένη τῆς ἐξορίας καὶ ἤδη ἦλθεν εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἐξωρίσθη, ἀπέθανεν ὁ Διοπείθης· ἐλεεινὸν γοῦν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸν πρὸ τοῦ ἐπαπολαῦσαι τῆς συμπαθείας. [a 15] ἐλεεινόν ἐστι καὶ τὸ μηδὲν παθεῖν ποτε ἀγαθὸν ἢ γενομένων τινὶ ἀγαθῶν μὴ ἐπαπολαῦσαι αὐτῶν, ἀλλ' ἢ θανεῖν ἢ ἐξορισθῆναι. [a 17] ἐλεοῦσι τοὺς γνωρίμους, ἀλλ' οὐχὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πολλὴν τὴν οἰκειότητα καὶ συγγένειαν· τούτους γάρ, πρὸς οὓς ἔχουσι τὴν συγγένειαν, ὡς ἑαυτοὺς ἡγοῦνται καὶ διὰ τοῦτο, εἰ ἐπισυμβῇ τι αὐτοῖς κακόν, ὡς οἰκεῖον ἡγοῦνται. [a 21] καὶ γὰρ τοῦτο μὲν τὸ προσαιτεῖν τὸν φίλον ἐλεεινόν ἐστιν, ἐκεῖνο δὲ τὸ ἀποθανεῖν τὸν υἱὸν δεινόν· τὸ γὰρ δεινὸν ἐπίτασίς ἐστι τοῦ ἐλεεινοῦ. [a 22] καὶ πολλάκις τῷ ἐναντίῳ χρήσιμον ἤτοι καὶ πολλάκις τὸ δεινὸν χρησιμεύει

---

7 οἱ μεταξὺ Vn Arist. A: ἀεὶ μετάξὺ Arist. vulg. 12 γίνονται n 15 παραθαρρύνουσιν Vn 16. 17 πάντας οἰήσεται ἀξίους εἶναι κακοῦ Arist. 19 φίλος n αὐτῶν scripsi: αὐτοῦ Vn ἐλπίζων n 21 ἀγαθόν τι Arist. 22 ἤδει n 22. 23 καὶ τὸ πεπονθότος γενέσθαι τι ἀγαθόν Arist. vulg.: καὶ τὸ πεπονθὸς γενέσθαι τὸ ἀγαθόν Arist. A 23 διοπάθης n 27 διοπάθης n 28 μηδὲν Vn Arist. vulg.: ἢ μηδὲν Arist. A 30 θανεῖν, θα evan., V 31 καὶ n: evan. V 33 τοῦτο τὸ μὲν τὸ n 34 ἔστι n

εἰς τὸ ἐναντίον ἤτοι τὸ μὴ ἐλεεῖν· διὰ γὰρ τὴν πολλὴν λύπην οὐκ ἐλεοῦσι f. 36v τοὺς αἰτοῦντας· [a 23] ἐλεοῦσι καὶ τοὺς ὄντας ἐγγὺς τοῦ δεινοῦ· καὶ ἁπλῶς, ὅσα φοβεῖταί τις παθεῖν, ἐὰν ἴδῃ ταῦτα ἐπισυμβάντα ἄλλῳ, ἐλεεῖ αὐτόν, τὰ δὲ ἐπισυμβάντα πρὸ μυρίων χρόνων τινὶ ἢ τὸν μέλλοντα παθεῖν μετὰ πεντήκοντα χρόνους τι δεινὸν οὐκ ἐλε|οῦσι. [a 31] συναπεργά- f. 37r ζεσθαί ἐστιν, ὅταν σὺν τῷ πάθει ἐργάζηταί τις καὶ ὑποκρίνηται καὶ τὰ σχήματα τῶν πασχόντων καὶ τὰς φωνάς· [a 33] ὁ γὰρ ὑποκρινόμενος ταῦτα πρὸ ὀφθαλμῶν ποιεῖ τὰ δεινὰ ἢ ὡς μέλλοντα ἤδη γενέσθαι ἢ ὡς ἤδη γεγονότα. [b 4] καὶ μάλιστα, ἐὰν τελευτῶντες σπουδαῖοι καὶ ἀγαθοὶ φαίνωνται ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου· ἀγαθὸς δέ ἐστιν, εἰ σπουδάζει μὴ ἀσχημονῆσαι ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου· ὡς ὁ Εὐριπίδης παρεισάγει τὴν Πολυξένην σφαζομένην πρόνοιαν πολλὴν ποιουμένην τοῦ σώματος· [b 7] τὸ γὰρ θνήσκειν τοὺς σπουδαίους ἐλεεινόν ἐστι κατ' ἄμφω, ὡς ἀναξίους τε ὄντας τοῦ παθεῖν καὶ ὡς τοῦ πάθους ὄντος πρὸ ὀφθαλμῶν·

9. Τὸ γοῦν ἐλεεῖν ἐστιν, ὅταν τις λυπῆται ἐπί τινι ἀναξίως πάσχοντι καὶ κακοπραγοῦντι, νεμεσᾶν δέ ἐστι τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ ἀναξίως εὐπραγοῦντι ὡς πονηρῷ· δεῖ γὰρ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ τοῖς ἀναξίως πράττουσιν ἤτοι δυσπραγοῦσι, νεμεσᾶν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὖ πράττουσιν ἤτοι ἐπὶ τοῖς ἀναξίως εὐπραγοῦσι· [b 15] διὸ καὶ τοὺς θεοὺς νεμεσᾶν λέγομεν· ‘Ζεὺς γάρ οἱ νεμεσᾷ’. [b 19] ὁ μὲν φθόνος ἐστὶ λύπη εἰς εὐπραγίαν, ἤτοι ὅταν τις λυπῆται ἐπὶ ἀγαθῷ ἀνθρώπῳ εὐπραγοῦντι. [b 21] ἅπασι δὲ ἤγουν καὶ τῷ φθονερῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ νεμεσητικῷ δεῖ ὑπάρχειν ὁμοίως τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ πλησίον εὐπραγοῦντι, οὐχ ἵνα μὴ ἐπισυμβῇ αὐτῷ τι κακὸν ἀπὸ τοῦ εὐπραγῆσαι τὸν πλησίον, ἀλλ' ἵνα λυπῆται διὰ τὸ εὐπραγῆσαι αὐτὸν τὸν πλησίον, καὶ ταῦτα μὴ ὑποπτεύων παθεῖν τι κακὸν ἐκ τοῦ πλουτῆσαι ἐκεῖνον· ὅταν γὰρ λυπῆταί τις ἐπὶ τῷ πλησίον εὐπραγοῦντι δι' αὐτὸ τοῦτο ἤτοι διὰ τὸ ὑπάρξαι αὐτῷ τι φαῦλον καὶ κακὸν ἀπὸ τῆς ἐκείνου εὐπραγίας, φόβος ἐστὶ τοῦτο, ἀλλ' οὐ νέμεσις. [b 26] εἰ γοῦν τις λυπεῖται, ἐὰν ἴδῃ τινὰ ἀναξίως κακοπραγοῦντα, πάντως ἡσθήσεται, ἐὰν ἴδῃ τινὰ κακὸν κακοπραγοῦντα ἀξίως· ὡσαύτως δὲ εὐφρανθῇ, καὶ ἐὰν ἴδῃ τινὰ ἀγαθὸν εὖ πράττοντα κατ' ἀξίαν· [b 32] διὰ τοῦτο γὰρ χαίρει, διότι ἐλπίζει αὐτῷ ἀγαθῷ ὄντι ὑπάρξαι τὰ ὅμοια, ἐπεὶ καὶ τῷ ὁμοίῳ ἤτοι τῷ ἐπιεικεῖ ταῦτα συνέβησαν. τὰ δ' ἐναντία ἤτοι τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς ἀξίως εὐπραγοῦσιν εἰσὶ τοῦ ἐναντίου ἤτοι τοῦ φθόνου. φθόνος μέν ἐστι λύπη ἐπὶ τῷ ἐπιγινομένῳ ἀγαθῷ τινι τῶν πλησίον· [b 34]

---

2 ἔτι ἐλεοῦσιν ἐγγὺς (ἐγγὺς post δεινοῦ BCYb) αὐτοῖς (A; αὐτοῦ vulg.) τοῦ δεινοῦ ὄντος Arist. 7 οἱ γὰρ ὑποκρινόμενοι n 8 πρὸς n ποιεῖ scripsi: ποιοῦσι Vn 10 φαίνονται n 11 Εὐριπίδης] Hec. 569 12 σφραζομένην n 13 κατ' n: καὶ V 13. 14 ἀναξίου ὄντος Arist. ATr.: ἀναξίου τε ὄντος Arist. BC: ἀναξίους τε ὄντας Arist. cet. 16 ὃ καλοῦσι νεμεσᾶν post κακοπραγοῦντι add. n ex Aristotele (manu posteriore in marg. add. V) 20 Ζεὺς κτλ.] Hom. Λ 543 ´νεμέσασκε vel νεμέσησ' Arist. p. 1387a 35 εἰς εὐπραγίαν Vn Arist. vulg.: ἐπὶ εὐπραγίᾳ Arist. A (ἐπὶ man. rec., quae et ν delevit) 21 ἅπασιν Arist. A: πᾶσιν Arist. vulg. 22. 23 ὁμοίως δεῖ ὑπάρχειν Arist. 24 διὰ τὸ V: ἀπὸ τοῦ n 27 δι' αὐτὸ τοῦτο Arist. vulg.: διὰ τοῦτο Arist. A 30 κακὸν om. n 31 ἀγαθὸν ex ἀγαθὰ corr. V: ἀγαθὰ n

ἐπιχαιρέκακος δέ ἐστιν, ὅταν τις χαίρῃ, εἰ ἴδῃ τὸν πλησίον στερηθέντα f. 37r τοῦ ἐνόντος αὐτῷ ἀγαθοῦ. [1387a4] ὥστε ταῦτα, ἃ εἴπομεν, χρησιμεύουσί σοι, ὥστε δεικνύειν μὴ ἐλεεινὰ ὄντα τὰ ἐπισυμβάντα τινὶ ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ἀξίως τοῦτο πέπονθεν. [a 11] οὐδεὶς γὰρ νεμεσᾷ τῷ ἀνδρείῳ ἢ τῷ ἔχοντι ἄλλην τινὰ ἀρετήν, ἐπεὶ οὐδὲ ἐλεοῦμεν τοὺς ἐναντίους τούτοις ἤτοι τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀδίκους, ἀλλὰ νεμεσᾷ τις ἐπὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει καὶ τοῖς τοιούτοις. εἰ δὲ δύο τινὲς ἔχουσι τὸν πλοῦτον, ὁ μὲν νεωστὶ τοῦτον κτησάμενος, ὁ δὲ ἔκπαλαι, νεμεσῶμεν μᾶλλον τῷ νεωστὶ τοῦτον κτησαμένῳ. [a 20] καὶ διὰ γένους ἤτοι ἐκ γένους τὸν πλοῦτον ἔχοντες. κἂν διὰ ταῦτα ἤτοι τὸ εἶναι πολυφίλοις ἐπιγένηται αὐτοῖς τι ἀγαθόν, ὡσαύτως νεμεσῶσιν· ἐλλειπτικῶς νοητέον, ὡσαύτως νεμεσῶσιν, εἰ ἐκ νέου αὐτοῖς ἐπιγένηται. [a 25] ὅτι οἱ μὲν ἤτοι οἱ ἀρχαιόπλουτοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ οἰκεῖα, οἱ δέ, οἱ νεόπλουτοι, οὐ δοκοῦσιν ἔχειν τὰ οἰκεῖα· τὸ γὰρ ἀεὶ καὶ ἔκπαλαι φαινόμενον οὕτως ἔχον ἀληθές· ὥστε οἱ ἕτεροι, οἱ νεόπλουτοι, οὐ τὰ αὐτὰ ἔχειν δοκοῦσιν ἀλλὰ τὰ ἀλλότρια. [a 27] καὶ ἐπεὶ ἕκαστον ἀγαθὸν οὐχὶ ἁρμόζει τῷ τυχόντι, ἀλλ' ἔστι τις ἀναλογία καὶ ἐπ' αὐτῷ, οἷον τῷ μὲν ἀνδρείῳ ἁρμόττει τὸ κάλλος τῶν ὅπλων καὶ οἱ γάμοι οἱ διαφέροντες ἤτοι ὑπερβάλλοντες ἁρμόττουσι τοῖς εὐγενέσιν, εἰ γοῦν ἐπιγένηταί τινι ἀγαθόν. οὐχὶ ἀναλόγως νεμεσῶμεν τούτῳ. [a 32] νεμεσῶμεν καὶ εἰ ὁ ἥττων ἀμφισβητεῖ τῷ κρείττονι, καὶ μάλιστα νεμεσῶμεν τοὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ. οἷον εἴ εἰσιν οἱ δύο ἀνδρεῖοι ἢ μουσικοί, εἰ ὁ ἥττων ἀμφισβητεῖ τῷ κρείττονι („Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην" ὁ Ἕκτωρ). εἰ δὲ μὴ ἤτοι εἰ δὲ μή εἰσιν | ὁμότεχνοι ἢ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἀρετήν, ἀλλ' οὖν νεμεσῶμεν f. 37v τὸν ἔχοντα τὴν ἥττονα τέχνην ἢ τὴν ἀρετήν, εἴ γε ἀμφισβητεῖ τῷ ἔχοντι μείζονα τέχνην ἢ μείζονα ἀρετήν. [b 2] ἡ δικαιοσύνη κρείττων τῆς μουσικῆς. νεμεσητικοὶ δέ εἰσιν οἱ μεγάλων ἀγαθῶν ὄντες ἄξιοι· καὶ ταῦτα ἔχοντες νεμεσῶσιν, εἴ γε ἴδωσί τινα μὴ ὄντα ἄξιον τούτων τῶν ἀγαθῶν μηδὲ ὅμοιον ὄντα αὐτοῖς ἢ τῇ ἀρετῇ ἢ τῇ εὐγενείᾳ ἔχοντα ταῦτα τὰ ἀγαθά. [b 7] δεύτερον δέ, ἂν ὦσί τινες ἀγαθοὶ καὶ σπουδαῖοι ἤτοι ἐνάρετοι ⟨καὶ⟩ τυγχάνουσιν ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν· οἱ τοιοῦτοι γὰρ κρίνουσιν εὖ καί, εἰ ἴδωσι μὴ σπουδαῖον ἔχοντα τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, νεμεσῶσι τοῦτον καὶ μισοῦσιν ὡς ἄδικον. [b 9] καὶ ὀρεγόμενοί τινων μεγάλων πράξεων νεμεσητικοὶ καὶ οὗτοι. [b 11] καὶ ὅλως οἱ ἀξιοῦντες

1 χαίρει n 2 ἃ V: om. n 3 τὰ ἐπισυμβάντα om. n 4 οὐδεὶς γὰρ Vn Arist. vulg.: οὐ γὰρ Arist. A νεμεσᾷ Vn Arist. vulg.: νεμεσήσει Arist. A 9 γένους Vn Arist. ABCD$Y^b Z^b$: γένος Arist. cet. 10 κἂν Vn Arist. vulg.: καὶ ἂν Arist. A πολυφίλους n 13 τὰ αὐτῶν ἔχειν Arist. οἱ (post δέ) om. n 14 καὶ om. n οὕτω φαινόμενον ἔχειν Arist. 15 οἱ (post ἕτεροι) om. n αὐτὰ Vn: αὐτῶν Arist. 17 ἀλλά τις ἔστιν Arist. 18 γάμοι διαφέροντες Arist. vulg.: γάμοι ἁρμόττοντες Arist. A 20 οὐχὶ V: οὐχ ἵνα n 21 ἐπὶ Vn: ἐν Arist. 23 Αἴαντος κτλ.] Hom. Λ 540 30 τὰ om. n ὦσι τινὲς Vn: ὄντες Arist. 31 καὶ add. n: om. V τυγχάνουσιν V: τυγχάνωσιν n Arist. 34 πράξεων Vn Arist. vulg.: πραγμάτων Arist. AC

ἑαυτοὺς ἀγαθῶν, ὧν ἄλλους μὴ ἀξιοῦσιν ἤτοι ἀναξίους κρίνουσι, νεμε- f. 37v σητικοὶ τούτοις εἰσὶν [ὡς ἔχοντες] ὡς ἔχουσιν, ὧν ἀνάξιοί εἰσιν ἔχειν, καὶ τούτων ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν. [b 15] ἢ μὴ τυγχάνουσιν, ὧν ζητοῦσιν ἀγαθῶν, δεῖ χαίρειν καὶ ἀλύπως ἔχειν. ὥστε ἂν ὁ λόγος παρασκευάσῃ τοὺς κριτὰς τοιούτους ἤτοι νεμεσητικοὺς καὶ δείξῃ μὴ ὄντας ἀξίους τυχεῖν ἐλέους τὸν ἀξιοῦντα ἐλεηθῆναι, ἀδύνατον τοὺς κριτὰς ἐλεεῖν τοὺς ἀξιοῦντας ἐλεηθῆναι· ὁ γὰρ λόγος ἐκβολὴν ἐλέους ἐποίησεν.

10. Ὁ φθόνος λύπη τίς ἐστι περὶ τοὺς ὁμοίους ἢ τῇ δόξῃ ἢ τῇ εὐγενείᾳ· φθονοῦσι δὲ αὐτοῖς οὐχί, διότι αὐτοῖς μέλλει γενέσθαι τι κακὸν ἐκ τῆς ἐκείνων εὐπραγίας, ἀλλὰ δι' ἐκείνους τοὺς πλησίον λυποῦνται, ὅτι εὐημέρησαν. [b 25] εἰσί τινες ὅμοιοι ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἢ φαίνονται μέν, οὐκ εἰσὶ δέ. φθονοῦσι καὶ οἱ ἔχοντες πάντα τὰ ἀγαθά· ἐπεὶ γὰρ πάντα ἔχουσι τὰ ἀγαθά, ὡς οἰκεῖα ταῦτα ἡγοῦνται καὶ διὰ τοῦτο, εἰ ἴδῃ τινὰ ἔχοντά τι τῶν ἐνόντων αὐτῷ ἀγαθῶν, φθονεῖ τούτῳ ὡς ἔχοντι τὸ ἑαυτοῦ· [b 29] πάντας γὰρ τοὺς ἔχοντάς τι ἀγαθὸν οἴονται φέρειν καὶ ἔχειν τὰ ἑαυτῶν ἀγαθά. καὶ οἱ τιμώμενοι ἐπὶ σοφίᾳ φθονοῦσιν, εἰ ἀκούσουσιν ἕτερον ὄντα σοφόν. [b 33] καὶ οἱ μικρόψυχοι φθονεροί· διότι γὰρ δοκεῖ αὐτοῖς πάντα μεγάλα, διὰ τοῦτο, κἂν ἴδωσί τινα φοροῦντα ζωνάριον, μέγα τοῦτο δοκεῖ αὐτοῖς καὶ διὰ τοῦτο φθονοῦσι. [1388 a 4] καὶ περὶ ταῦτα τὰ πράγματα καταγίνεται ὁ φθόνος, ὧν τῇ κτήσει ἢ μικρῷ ὑπερέχουσί τινων ἐχόντων καὶ ἐκείνων ταῦτα ἢ μικρῷ ἐλλείπουσι, καὶ διὰ τοῦτο φθονοῦσι καὶ τοῖς ἔχουσι ταῦτα, ὧν ἢ μικρῷ ὑπερέχουσιν ἢ μικρῷ ἐλλείπουσι. φθονοῦσι γὰρ τῷ ἐγγὺς ἢ χρόνῳ ἤτοι τοῖς ὁμήλιξιν· οὐδέποτε γὰρ ὁ παῖς φθονήσει τῷ γέροντι, οὐδὲ ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φθονήσει τῷ Μακεδόνι· οἱ γὰρ ὁμόχωροι ἀλλήλοις φθονοῦσι. [a 7] τοῦ Αἰσχύλου τοῦ ποιητοῦ ἐστι

"τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται".

[a 8] φιλοτιμοῦνται δὲ καὶ ἐπιδείκνυνται πρὸς τοὺς εἰρημένους ἤτοι τοὺς ἐγγὺς καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ἡλικίᾳ. οὐδεὶς φθονεῖ οὔτε τῷ ὄντι πρὸ μυρίων χρόνων οὔτε τῷ ἐσομένῳ μετὰ μυρίους χρόνους οὐδὲ τῷ ἐφ' Ἡρακλείαις στήλαις ὄντι. οὐδὲ φθονοῦσι, ὧν κατὰ πολὺ λείπονται, εἴτε αὐτοὶ ἑαυτοὺς οἴονται ἐκείνων λείπεσθαι, εἴτε ἄλλοι νομίζουσιν ἐκείνων τούτους λείπεσθαι. [a 12] ὡσαύτως καὶ πρὸς τούτους τοὺς ὁμοίους ἤτοι τοὺς ὁμοιοτέχνους ὁ φθόνος γίνεται ἢ ὁμοφύλους

---

1 αὐτοὶ αὑτοὺς Arist. ἀναξίως n 2 ὡς ἔχοντες V: οὕτως ἔχοντες n: delevi 4 καὶ V: om. n: ἢ Arist. δεῖ post ἔχειν Arist. 4. 5 ὥστ' ἐὰν τούς τε κριτὰς τοιούτους παρασκευάσῃ ὁ λόγος Arist. 6 τὸν ἀξιοῦντα Vn: exspectaris τοὺς ἀξιοῦντας 9 αὐτοῖς (post δὲ) V: αὐτοὺς n 10 τοὺς V: τὸν n 15. 16 τὰ αὑτῶν φέρειν Arist. 17 οἱ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A 20 τῇ κτήσει ἢ Vn: τῇ κτήσει Arist. A: αὐτοὶ τῇ κτήσει Arist. vulg. 23 τῷ Vn: τοῖς Arist. ἢ V: καὶ Arist.: ἢ τῷ n 24 ὁμίλιξιν n 25 ἀλλήλους n 26 Αἰσχύλου] fr. 305. F. T. G.[2] p. 95 N. 27 γὰρ καὶ Vn Arist. vulg.: καὶ γὰρ Arist. A 31 φθονοῦσιν n 33 τούτους καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα Arist. vulg.: τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα Arist. A 34 ὁμοφύλους (ι supra υ) V

ἢ ὁμήλικας· καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ἃ εἴπομεν ἀγαθὰ ἀνάγκη τούτοις τοῖς f. 37v ἀνταγωνισταῖς φθονεῖν καὶ ἀντερασταῖς. καὶ οἱ μόλις κτησάμενοι ἢ πλοῦτον 36 ἢ σοφίαν ἢ ἄλλο τι φθονοῦσι τοῖς ταχέως ταῦτα κτησαμένοις. καὶ οἱ μὴ τυχόντες τούτων τῶν ἀγαθῶν βραδέως φθονοῦσι τοῖς τυχοῦσι τούτων ταχέως. [a 17] φθονοῦμεν καὶ περὶ ἐκεῖνα, ἃ εἰ κατορθωθῶσιν ἄλλοις καὶ εἰ ταῦτα ἄλλοι κέκτηνται, ἡμεῖς δὲ ταῦτα οὐ κατορθώσομεν, ὄνειδος ἡμῖν ἐπιγίνεται. εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι οἱ κατορθώσαντες ταῦτα καὶ ἐγγὺς 40 ἡμῶν καὶ τῷ τόπῳ καὶ τῷ χρόνῳ καὶ ὅμοιοι, οἷον εἰ ἴδωσί τινες τὸν ὁμήλικά μοι καὶ ὁμότεχνον γενόμενον ἄρχοντα, ἐμὲ δὲ μὴ γενόμενον, ὀνειδίζουσί με· [a 19] φαίνεται γάρ, ὅτι παρ' αὐτοὺς ἤτοι δι' ἐμέ, ἤτοι ἐγὼ ἐγενόμην αἴτιος ἑαυτῷ τοῦ μὴ γενέσθαι με ἄρχοντα ποιήσας ἑαυτὸν φαῦλον καὶ ἀνάξιον τῆς τοιαύτης | δόξης. ὥστε τοῦτο τὸ ὀνειδίζεσθαί f. 38r με παρὰ πάντων διὰ τὸ ἐκεῖνον μὲν γενέσθαι ἄρχοντα, ἐμὲ δὲ οὔ, λυποῦν ἐμὲ ἀπογεννᾷ τὸν φθόνον ἐν ἐμοί. [a 21] φθονοῦμεν καὶ τοῖς ἔχουσι ταῦτα, ὅσα προσῆκεν ἡμῖν ἔχειν, ἤτοι ὅσα ἡμεῖς ἔχομεν, ἢ εἴχομέν ποτε. [a 25] ὥστε ἂν αὐτοὶ μὲν ἢ οἱ δικασταὶ ἢ ἀκροαταὶ ἢ οἱ κύριοι παρασκευασθῶσιν οὕτως ἔχειν, ὡς νομίζειν ἐκείνους τοὺς ἐλεη- 5 θῆναι αἰτοῦντας μὴ ἀξίους τοιούτων καὶ ἐλέους, οἱ δὲ ἀξιούμενοι ἐλεεῖσθαί εἰσι τοιοῦτοι, οἷοι οἱ εἰρημένοι, ἤτοι ἀνάξιοι ἐλέους τυχεῖν ἤ τινος ἀγαθοῦ, δῆλον ὡς οὐκ ἐλεηθήσονται παρὰ τῶν κυρίων ἤτοι τῶν δικαστῶν ἢ τῶν ἀκροατῶν.

11. Ἐὰν γὰρ ὁ ζῆλος λύπη τίς ἐστι παρὰ τοὺς ὁμοίους τῇ φύσει. τότε γὰρ ζηλοῖ τις, ὅταν ἴδῃ τὸν ὅμοιον ἑαυτῷ ἢ τῷ χρόνῳ ἢ τῇ εὐγενείᾳ τυχόντα τινῶν ἀγαθῶν ἐνδεχομένων καὶ αὐτῷ λαβεῖν, ἤτοι ἃ ἐνεδέχετο καὶ αὐτὸν ἔχειν. ζηλοῖ δὲ αὐτόν, οὐχ ὅτι ἄλλῳ ἤτοι 10 οὐχ ὅτι ἐνεδέχετο ἄλλον ἔχειν ταῦτα τὰ ἀγαθά, ἀλλ' ὅτι οὐχὶ καὶ αὐτῷ ἤτοι ὅτι οὐδὲ αὐτὸς ταῦτα ἔχει. [a 34] ὁ μὲν γὰρ ζηλῶν ἑαυτὸν παρασκευάζει τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν τῶν προσόντων τῷ πλησίον, ὁ δὲ φθονῶν παρασκευάζει τὸν πλησίον μὴ ἔχειν, ἃ ἔχει ἀγαθά, διὰ τὸν φθόνον. [a 36] ζηλωτικοὶ μὲν οὖν εἰσιν οἱ ἀξιοῦντες αὑτοὺς ἤτοι οἵτινες κρίνουσι καὶ ἑαυτοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ ἀγαθά, ἃ ἔχει ἕτερος ὅμοιος αὐτῷ· 15 ζηλοῦσι γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ διὰ τὸ οἴεσθαι αὑτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἔχειν τὰ ἀγαθά, ἃ προσήκει ἔχειν τοὺς ἀγαθούς. [b 7] ζηλοῦσι καὶ ἐκεῖνοι, οὓς οἱ ἄλλοι ἀξιοῦσιν ἤτοι ἀξίους τῶν τοιούτων νομίζουσιν. οἰκεῖα γὰρ ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαθά. [b 13] καὶ ὅσων

1 ὁμίλικας n ἀνάγκη (per compend.) V: ἀνὰ n 8 καὶ ὅμοιοι Vn Arist. A: καὶ om. Arist. vulg. 9 ὁμίλικά n γενόμενον V: δεόμενον n 12 τοῦ^το τὸ V: τοῦτο om. n 13 μὲν V: μὴ n 15 ταῦτα ἢ κεκτημένοις, ὅσα (A; εἰ vulg.) αὐτοῖς προσῆκεν Arist. 16 ἢ οἱ ἀκροαταὶ n 18 τοὺς V: τοῦ n τοιούτων V: τούτων n 19 οἷοι Vn Arist. vulg.: in rasura om. Arist. A 22 παρὰ Vn: περὶ Arist. 24 ἀγαθῶν ἐντίμων καὶ ἐνδεχομένων αὐτῷ Arist. 25 ἐνδέχετο n 25. 26 ἄλλῳ ἤτοι οὐχ ὅτι om. n 26 ἐνδέχετο n 27 ὅτι om. n αὐτὸν Arist. 28 διὰ τὸν ζῆλον τυγχάνειν Arist. 34 ἐκείνους n 35 οἴονται αὐτοῖς Arist.

ἀγαθῶν ἀπόλαυσις τοῖς πλησίον ἐστίν, ἤτοι καὶ ὧν ἀρετῶν τὸ f. 38r ἀγαθὸν παρεκτείνεται οὐ μόνον εἰς τὸν ἔχοντα ταύτας ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους, οἷον τὸ τῆς ἀνδρίας ἀγαθὸν καὶ τὸ τῆς ἐλευθεριότητος παρεκτείνεται καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας αὐτὰς καὶ τὸ τοῦ κάλλους ἀγαθὸν παρεκτείνεται οὐ μόνον εἰς τὸν εὐειδῆ ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐραστάς. [b 19] ζηλωτοί εἰσι καὶ ἐκεῖνοι, οἷς πολλοὶ βούλονται εἶναι ὅμοιοι, ἢ οὓς πολλοὶ γνωρίζειν θέλουσιν ἢ φίλους ἔχειν. ζηλωτοί εἰσι καὶ ἐκεῖνοι, οὓς αὐτοὶ καὶ ἡμεῖς θαυμάζομεν. [b 24] ἀνάγκη δὲ τοὺς ἔχοντας οὕτως, ὥστε ἢ ζηλοῦσθαι παρ' ἄλλων ἢ ἄλλους ζηλοῦν αὐτούς, καταφρονεῖν τούτων, ὅσοι ἔχουσι τὰ ἀγαθῶν ἐναντία κακὰ τῶν ζηλωτῶν. τίνα δέ εἰσι ταῦτα, ἔφθημεν εἰπόντες. [b 27] καταφρονοῦνται οἱ εὐτυχοῦντες, εἴ γε καὶ τὰ ἔντιμα ἀγαθὰ οὐκ ἔχουσιν, οἷον ἀνδρία, κάλλος καὶ τὰ τοιαῦτα.

12. Ποῖοι δέ εἰσι κατὰ τὰ ἤθη καὶ τὰ πάθη, διέλθωμεν. [b 35] καὶ ποῖα προαιρεῖται ἕκαστος, ἤγουν ὁ νέος, ὁ ἀνδρεῖος καὶ ὁ γηραιός, καὶ τίνων εἰσὶ πρακτικοὶ ὁ νέος καὶ ὁ γηραιὸς καὶ ὁ ἀνδρεῖος. [1389a6] ἁψίκοροι περὶ τὰς ἐπιθυμίας· συντόμως γὰρ ἐρῶσι καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἔρωτος ἀποπλήρωσιν πάλιν συντόμως μισοῦσι τὸ ἐρώμενον. καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ τοῦ θεοῦ ὁρμῇ. [a 10] διὰ γὰρ φιλοτιμίαν ἤτοι διὰ τὸ φιλεῖν τὸ τιμᾶσθαι οὐκ ἀνέχονται ὀλιγωρούμενοι ἤτοι καταφρονούμενοι παρά τινων. [a 14] καὶ εἰσὶ μᾶλλον ταῦτα ἄμφω ἤτοι φιλότιμοι καὶ φιλόνικοι παρ' ὃ φιλοχρήματοι. [a 16] ὁ Πιττακὸς ἐδίδου τῷ Ἀμφιαράῳ τῷ μάντει χρήματα, ὁ δ' οὐκ ἤθελε λαβεῖν· ὅθεν καὶ ὁ Πιττακὸς λέγει πρὸς αὐτὸν 'σὺ δ' οὔπω χρυσῶν ἔρωτος ἐγεύσω· ἢ γὰρ ἂν χεῖρας ἑτοίμους εἶχες λαβεῖν'. εὐήθεις εἰσίν, ὧν τὸ ἦθος εὐπεριάγωγον. καὶ εὔπιστοι ἤτοι ῥᾳδίως πιστεύουσιν. [a 19] ὥσπερ γὰρ οἱ οἰνωμένοι ἤτοι οἱ μεθύοντες ἀναλογίζονται καὶ φαντάζονται, ὡς βασιλεύσουσιν ἢ πάθωσί τι ἕτερον ἀγαθόν, οὕτω καὶ οἱ νέοι διάθερμοι ὄντες ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ ἐκπυρούμενοι φαντάζονται τὰ ὑπὲρ αὐτοὺς ἤτοι ὡς βασιλεύσουσιν. [a 21] εἰκότως δὲ οἱ νέοι ζῶσι τὰ πλεῖστα ἐν ἐλπίδι, διότι τὸ μὲν παρεληλυθὸς αὐτῶν ἐστιν ὀλίγον καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔχουσιν ἀναμνημονεύειν πολλά· ἐπεὶ δὲ τὸ μέλλον αὐτοῖς ἐστι πολύ, ἡ δὲ ἐλπὶς τοῦ μέλλοντος, διὰ τοῦτο ζῶσι καὶ ἐν ἐλπίδι. [a 24] τῇ γὰρ πρώτῃ | ἡμέρᾳ, καθ' ἣν γεννηθῶσι, μέμνηνται μὲν οὐδενός, ἐλπίζουσι δὲ πολλά. f. 38v καὶ εὐεξαπάτητοί εἰσι διὰ τὸ εἰρημένον ἤτοι διὰ τὸ μήπω ἠπατῆσθαι· ἐλπίζουσι γὰρ ἤτοι πιστεύουσι γὰρ ῥᾳδίως τοῖς λεγομένοις.

---

1 ἀγαθῶν Arist.: ὧν evan. V: ἀγαθῶν ἡ n 3 ἀνδρείας n (per comp. V) 6 ὅμοιοι βούλονται εἶναι Arist. 8 οὕτως ἔχοντας ὥστε ζηλῶσαί τινας ἢ ζηλοῦσθαι Arist. 9 τουτόν n 9. 10 τούτων τε καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅσοι τὰ ἐναντία κακὰ ἔχουσι τῶν ἀγαθῶν τῶν ζηλωτῶν Arist. 11 εἰπόντες, εἰπ evan., V 12 ἀνδρεία n (per comp. V) 13 καὶ τὰ V: καὶ κατὰ τὰ n 16 περὶ Vn: πρὸς Arist. 17 τὸ V: τὸν n 18 fort. θυμοῦ ´ ὁρμῇ Vn Arist. vulg.: ὀργῇ Arist. A 21 φιλόνεικοι n ὥσπερ τὸ πιττακοῦ ἔχει ἀπόφθεγμα ante ὁ add. n ex Aristotele 22 ἠθέλησε n 26 ἀναλογίζονται, ονται evan., V βασιλεύσωσιν n 26. 27 πάθωσί τι n: πάθω τί V 27 οὕτω διάθερμοί εἰσιν οἱ νέοι Arist. 29 ἐν om. Arist.

[a 27] ὧν τὸ μὲν ἤγουν τὸ θυμῶδες ποιεῖ αὐτοὺς μὴ φοβεῖσθαι, τὸ f. 38v δέ, τὸ εὔελπι, ποιεῖ αὐτοὺς θαρρεῖν. [a 29] καὶ αἰσχυντηλοί· αἰσχύνονται γὰρ κλέπτειν, ἕτερα γὰρ καλὰ οὐκ ἐπίστανται, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπαιδεύθησαν, οἷον τὸ μὴ κλέπτειν, τὸ μὴ μοιχεύειν, τὸ μὴ πορνεύειν· ταῦτα γὰρ καλά εἰσιν ὡς τῷ νόμῳ διαγορευόμενα· ἡ δὲ ἀνδρία καὶ ἡ σωφροσύνη καλὰ μέν εἰσιν, ἀλλ' οὐ τῷ νόμῳ διαγορευόμενα. [a 32] ἄπειροι γάρ εἰσι τῶν ἀναγκαίων ἤτοι τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. μεγαλόψυχος δέ ἐστιν ὁ μεγάλων ἀγαθῶν καὶ τιμῶν ἀξιῶν ἑαυτὸν ἤγουν ἡγούμενος ἑαυτὸν ἄξιον. [a 33] τοῦτο δὲ τὸ ἀγαθὸν εὐέλπιδός ἐστι τὸ ἀξιοῦν ἑαυτὸν μεγάλων. καὶ πράττουσι τὰ καλὰ μᾶλλον τῶν συμφερόντων. καλὸν μέν ἐστι τὸ φανερῶς καὶ ἀδόλως κατατροπῶσαι τοὺς πολεμίους· ἀνδρείου γὰρ ἔργον τοῦτο· τὸ δὲ νύκτωρ καὶ μετὰ δόλου ἐπιτεθῆναι αὐτοῖς συμφέρον μέν ἐστιν, οὐ καλὸν δέ. [a 35] τῷ γὰρ ἤθει τουτέστι τῇ ἠθικῇ ζῶσιν ἀρετῇ παρ' ὃ τῷ λογισμῷ τῷ κριτικῷ τοῦ συμφέροντος. [b 1] καὶ μήπω πρὸς τὸ συμφέρον κρίνειν μηδέν· οὐ γὰρ δύνανται κρῖναι καὶ συννοῆσαι, ἃ συμφέρει αὐτοῖς. μὴ συζῆν τοῖς φίλοις· ἐκ γὰρ τοῦ συνδιημερεύειν αὐτοῖς συμβαίνει καταδαπανᾶν τὴν οἰκείαν περιουσίαν· ὥστε οὐδὲ τοὺς φίλους κρῖναι δύνανται. [b 2] καὶ πάντα ἐπὶ τὸ μᾶλλον ποιοῦσιν· ἄγαν γὰρ φιλοῦσι καὶ ἄγαν μισοῦσι. [b 6] τοῦτο γὰρ τὸ διισχυρίζεσθαι πάντα εἰδέναι τοῦ πάντα ἄγαν ποιεῖν. εἰσὶ δὲ καὶ ἐλεητικοὶ διὰ τὸ πάντας χρηστοὺς ὑπολαμβάνειν.

13. Καὶ τὰ πλείω τῶν πραγμάτων φαῦλα εἶναι ἤτοι καὶ τὰ πλείω τῶν πραγμάτων κακῶς καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκβαίνουσιν. [b 16] οὐ διαβεβαιοῦνται, ὅτι καλῶς μέλλει ἀποβῆναι τόδε· ἐλπίζει γὰρ τὸ ἐναντίον ἀποβῆναι. καὶ ἅπαντα ἧττονά γε ἤτοι ἔλαττον οἴονται ἀποβῆναι καλῶς, ἔλαττον παρ' ὃ δεῖ· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γὰρ τὰ χείρω σκοποῦσι γενέσθαι. [b 17] καὶ οἴονται, ἤτοι εἴ τι μέλλει εἰπεῖν, οὐ τοῦτο λέγει ὡς ἐπιστάμενος ἀλλ' ὡς ἐνδοιάζων καὶ ἀμφιβάλλων, εἴτε γενήσεται εἴτε καὶ μή. [b 19] καὶ πάντα λέγουσιν οὕτως ἤτοι μετὰ δισταγμοῦ, παγίως δὲ ἤτοι βεβαίως δὲ οὐδὲν λέγουσι διὰ τὸ εἰδέναι τὰ πράγματα ἀβέβαιά τε καὶ ἄστατα. καὶ κακοήθεις ἤτοι πάντα ὑπολαμβάνοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον. [b 21] ἔτι δέ εἰσι καχύποπτοι ἤτοι ὑποπτεύοντες ἀεὶ τὰ κακὰ γενέσθαι διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀβεβαίωσιν τῶν πραγμάτων. [b 24] διὰ τὸ ταπεινωθῆναι καὶ καταδαρῆναι πολλὰ ἐν τῷ βίῳ εἰσὶ καὶ μικρόψυχοι. ἀλλ'

2 εὐέλπιδες n ποιεῖν V θαρρεῖν ποιεῖ Arist. 5 ἀνδρεία n (per comp. V) 8 ἀξιῶν καὶ τιμῶν n 9 εὐέλπιδές n 14 παρὸ V: παρὰ n: μᾶλλον ἢ Arist. 16 δύναται κρίνειν n 19 ἅπαντα Arist. 20 fort. εἰδέναι ⟨αἴτιόν ἐστι καὶ⟩ ex Aristotele scribendum 21 ἐλεειτικοὶ n χρηστοὺς καὶ βελτίους Arist. 23 φαῦλα εἶναι τῶν πραγμάτων Arist. καὶ V: ὅτι n 26 ἧττονά γε Vn: ἧττόν τε ἄγαν Arist. 28 εἰπεῖν ex εἶπον corr. V ὡς n: evanuit V 30 οὕτως n Arist.: οὕτ evan. V 32 κακοήθεις ex Aristotele scripsi: κακοβοήθεις Vn 33 καχύποπτοι V Arist. ATr.: ταχύποπτοι Arist. EQ 35 εἰσὶ καὶ μικρόψυχοι ante διὰ (34) ponit n; cf. Arist. καὶ μικρόψυχοι διὰ τὸ τεταπεινῶσθαι ὑπὸ τοῦ βίου

ἐπιθυμοῦσι μόνα ἔχειν τὰ πρὸς τὸν βίον ἤτοι τὰ πρὸς τὸ ζῆν συμ- f. 38v βαλλόμενα. [b 27] καὶ ἀνελεύθεροι ἤτοι μὴ θέλοντες διδόναι ὧν ἔχουσί τι. ἡ γὰρ οὐσία ἤτοι ἡ περιουσία ἐστὶν ἕν τι τῶν ἀναγκαίων ἤτοι τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. [b 33] καὶ μάλιστα ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ ἤτοι ἐν τῇ τελευτῇ ἐρῶσι τῆς ζωῆς, διότι ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀπόντος ἐστίν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἤδη ἄπεστιν, ἐρῶσιν αὐτῆς ὡς ἀπούσης. [b 34] καὶ τούτου μάλιστα ἐπιθυμοῦσιν, οὗ εἰσιν ἐνδεεῖς· ἐνδεεῖς δέ εἰσι τῶν ἡμερῶν· ὥστε τῶν ἡμερῶν ἐπιθυμοῦσι. [b 35] καὶ φίλαυτοι, ἀγαπῶντες αὑτούς. μᾶλλον παρ' ὃ δεῖ. καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ζῶσι μᾶλλον παρ' ὃ δεῖ, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ καλόν, ἤτοι οὐ φροντίζουσιν εἶναι καλοὶ ἤγουν δίκαιοι, ἀλλὰ τὸ συμφέρον ἀεὶ ζητοῦσιν ἤτοι τὸ περισυνάγειν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια καὶ διὰ τὸ φροντίζειν τοῦ συμφέροντος ἀδικοῦσι καὶ ἁρπάζουσι. [b 37] τὸ μὲν γὰρ συμφέρον ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτῷ μόνῳ· αὐτῷ γὰρ περιποιεῖται τὸ ζῆν· τὸ δὲ καλὸν ἤτοι τὸ δίκαιον ἁπλῶς ἐστιν ἀγαθόν. καὶ διὰ τὸ φροντίζειν τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ ζῆν εἰσιν ἀναίσχυντοι καὶ οὐκ αἰσχύνονται ἀναισχυντεῖν καὶ ἅρπαγες φαίνεσθαι. [1390a3] ὀλιγωροῦσι τοῦ δοκεῖν εἶναι κακοί τε καὶ ἄδικοι. καὶ δυσέλπιδες ἤτοι ἀεὶ τὰ φαῦλα | προσδοκῶσιν. [a 9] εἰσὶ δὲ καὶ f. 39r ἀδόλεσχοι· ἀφηγοῦνται ἔργα ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ οἰκεῖα. [a 11] καὶ οἱ θυμοὶ αὐτῶν ὀξεῖς ἤτοι καὶ συντόμως θυμοῦνται καὶ πάλιν συντόμως ἀσθενεῖ καὶ παύεται ὁ θυμὸς αὐτῶν. [a 13] οὔτε πρακτικοὶ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἤτοι κατὰ πάσας τὰς ἐπιθυμίας ἢ κατὰ τὰ ἀφροδίσια, ἀλλὰ κερδαίνειν ἀεὶ ἀφορῶσιν. [a 15] αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι ἀνείκασιν ἤγουν ἐνέδωκαν. ἕκαστος ζῇ κατὰ τὸ οἰκεῖον ἦθος· ὁ θυμώδης ζῇ ἤθει θυμώδει, ὁ ἀνδρεῖος ἀνδρικῷ ἤθει. ὁ σώφρων σώφρονι ἤθει· ὁ δὲ γηραιὸς οὐ ζῇ κατὰ τὸ ἦθος ἤτοι ἀκολουθῶν ἤθει θυμώδει ἢ ἀνδρικῷ, ἀλλὰ κατὰ λογισμόν, ἤτοι σκοπεῖ, πῶς θέλει ζῆν κατὰ τὸ συμφέρον. [a 17] τὸ δὲ ἦθος κρίνεται ἑκάστου ἀπὸ τῆς ἐνούσης ἀρετῆς ἑκάστῳ, ἤγουν ἀνδρίας, σωφροσύνης καὶ τῶν λοιπῶν. [a 20] οἱ μὲν γὰρ νέοι ἐλεοῦσι διὰ φιλανθρωπίαν ἤτοι διὰ τὸ οἴεσθαι πάντας ἀγαθούς, οἱ δέ εἰσιν ἐλεεινοὶ δι' ἀσθένειαν· εἰ γὰρ ἴδωσί τινα κακῶς πάσχοντα, ἐλεοῦσιν αὐτὸν διὰ τὸ ἐλπίζειν ἑαυτοὺς τῷ αὐτῷ πάθει περιπεσεῖν. [a 25] ὥστε ἐπεὶ ἀποδέχονται πάντες, ἄνπερ ἀκούσωσί τινα λέγοντα, λόγους οἰκείους τῷ ἤθει αὐτῶν, οἱ ἀνδρεῖοι λόγους ἀνδρικοὺς ἀποδέχονται καὶ οἱ σώφρονες σωφρονικοὺς καὶ ὅλως τοὺς ὁμοίους τῷ ἤθει αὐτῶν, οὐκ ἄδηλον, πῶς χρώ-

---

1 περὶ τὸν Arist. BDQZb: πρὸς τὸν Arist. cet. 3 ἔχουσί τι V: ἔχουσιν n ἕν γάρ τι τῶν ἀναγκαίων ἡ οὐσία Arist. ἤτοι ἡ περιουσία om. n 4 μάλιστα Vn Arist. vulg.: μᾶλλον Arist. ATr. ἐν Vn: ἐπὶ Arist. 7 ἐπιθυμοῦσιν Vn Arist. vulg.: ἐπιθυμεῖν Arist. A 8 δὲ om. n φίλαυτοι Vn Arist. ACDTr.: φιλαίτιοι Arist. cet. 13. 14 αὐτῷ (vulg.; αὐτῶν A) ἀγαθόν ἐστι Arist. 18 προσδοκοῦσιν n 22 τὰς n: evanuit V 23 αἵ τε γὰρ Arist. 25 σώφρονικῷ ἤθει n γεραιὸς n 27 κατὰ scripsi: καὶ Vn 28 ἀνδρείας n (per comp. V) 30 γεραιοί ante εἰσιν add. n

μενοι τοῖς λόγοις δείξομεν οὓς λέγομεν λόγους οἰκείους τῷ ἤθει τῶν f. 39r ἀκροατῶν ἢ τῶν δικαστῶν.

14. Οἱ δὲ ἀκμάζοντες ἔχουσι τὸ ἦθος μεταξὺ τούτων ἤτοι τῶν νέων καὶ τῶν γηραιῶν, ἀλλ' ἔχουσιν ἄμφω, ἤτοι τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὸ θαρρεῖν, ὡς δεῖ· [b 1] καὶ οὔτε πρὸς φειδῷ ζῶσιν, ἤγουν οὔτε φειδωλοὶ καὶ κνιποί εἰσιν, οὔτε ἐξοδιασταὶ καὶ ἄσωτοι. [b 4] ἐν γὰρ τοῖς νέοις καὶ τοῖς γέρουσι διῄρηται ταῦτα, ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρία· οἱ μὲν γὰρ νέοι εἰσὶν ἀνδρεῖοι, οἱ δὲ γέροντες σώφρονες. [b 7] ὅσα μὲν διῄρηνται ἤτοι ὅσα διῃρημένως ἔχουσιν ἥ τε νεότης καὶ τὸ γῆρας, ταῦτα ἄμφω ἔχουσιν οἱ ἀκμάζοντες. τούτων τὸ μέτριον ἤτοι τὸ σύμμετρον ἔχουσι. περὶ τὴν πέμπτην ἡλικίαν ἀκμάζει τὸ σῶμα· πεντάκις γὰρ ἑπτὰ λε'. περὶ δὲ τῷ τέλει τῆς ἑβδόμης ἡλικίας παρακμάζει καὶ ἡ ψυχή· ἑπτάκις γὰρ ἑπτὰ τεσσαρακονταεννέα. [b 12] ποίων ἠθῶν ἐστιν ἕκαστον ἤτοι νεότης καὶ τὸ γῆρας, εἴρηται.

15. Δι' ὅσα αὐτῶν τῶν τυχηρῶν ἀγαθῶν καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων συμβαίνει εἶναι ποιά, ἤτοι μεταλλάσσονται καὶ ἀλλοιοῦνται· εἰ γὰρ πλουτήσει τις, καὶ ἐπηρμένον ἦθος κτᾶται. [b 16] τὸ φιλότιμον εἶναι ἤτοι τὸ ἀγαπᾶν τὰς τιμάς. πάντες γάρ, ὅταν ὑπάρχῃ τι αὐτοῖς ἀγαθόν, πρὸς τοῦτο πάντα ἐπισωρεύουσιν· εἰ μὲν ὑπάρχουσι φιλότιμοι, ἐπισωρεύουσι πάντα χάριν τοῦ τιμᾶσθαι, εἰ δὲ ἀφροδισιακοί, ἐπισωρεύουσι πάντα πρὸς ἀποπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας. καὶ εὐγένεια προγόνων μὲν ἐντιμότης ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔχειν προγόνους ἐντίμους καὶ ἐνδόξους. [b 19] οἱ εὐγενεῖς εἰσι καταφρονητικοὶ καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς προγόνοις αὐτῶν, οἷον ἐάν εἰσί τινες πλούσιοι καὶ ἔνδοξοι ὡς οἱ πρόγονοι αὐτῶν, καταφρονοῦσιν αὐτῶν ὡς νεοπλούτων, διότι τὸ μὲν πλουτεῖν καὶ τὸ ἔνδοξον πάλαι ὑπῆρχε τοῖς προγόνοις αὐτῶν, οὗτοι δὲ νέον ταῦτα ἐκτήσαντο. [b 20] ταῦτα γὰρ πόρρω τισὶν ἐπιγινόμενα ἤτοι πάλαι καὶ ἐκ χρόνων πολλῶν παρ' ὃ ἐγγὺς ἤτοι νεωστὶ ἐντιμότερά εἰσι. καὶ εὐαλαζόνευτον ἤτοι ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ ποιῆσαι ἀλαζονείαν. [b 22] ἡ μὲν εὐγένεια κρίνεται κατὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ γένους ἤγουν τὴν ἐντιμότητα. γενναῖον δέ ἐστι τὸ μὴ ἐξίστασθαι ἐκ τῆς φύσεως ἤτοι τὸ συντηρῆσαι τὴν εὐγένειαν ἢ τὴν δόξαν τὴν ἐνοῦσαν τοῖς προγόνοις ἢ τὴν ἀνδρίαν σώαν. ὅπερ, τοῦτο τὸ μὴ ἐξίστασθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ συμβαίνει

---

4 γεραιῶν n ἔχουσι n καλῶς πρὸς ante ἄμφω add. n ex Aristotele 7 ἀνδρεία n (per comp. V) 8 ὅσα n Arist.: ὅσοι V 9 διῄρηνται V: διῄρηται n Arist. ὅσα V: ὅσοι n τε om. Arist. 10 γῆρας τῶν ὠφελίμων, ταῦτα Arist. ἄμφω Vn Arist. ATr: om. Arist. vulg. ἔχουσιν, ὅσα δὲ ὑπερβάλλουσιν ἢ ἐλλείπουσι, τούτων Arist. 13 καὶ om. n γὰρ om. n ποίων n Arist.: ποία V 14 ἐστιν ἕκαστον Vn Arist. vulg.: ἕκαστόν ἐστιν Arist. A 17 φιλοτιμότερον Arist. 18 πάντες Vn Arist. vulg.: ἅπαντες Arist. A 21. 22 ἐντιμότης (τις add. vulg.) προγόνων ἐστίν Arist. 23 τοῖς Vn Arist. vulg.: ἐστὶν τοῖς Arist. A 24 αὐτῶν Vn Arist. A: τοῖς αὐτῶν Arist. vulg. 27 ταῦτα Vn τισὶ n 28 νεωστὶ ἐντιμότερά V: νεὼς ἐντιμώτερά n 28. 29 εὐαλαζόνευτα Arist. 30 τοῦ γένους ἀρετήν Arist. 31 ἐστι τὸ Vn: κατὰ τὸ Arist. ἐκ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A ἤτοι V: ἤγουν n 32 ἀνδρείαν n (per comp. V) 33 σώην n ὡς Vn Arist. A: om. Arist. vulg. ἐπὶ τὸ evan. V πολύ· οὐ n

γὰρ εὐγενέσι· πολλάκις γὰρ οἱ μὲν πατέρες εἰσὶ πλούσιοι καὶ ἔνδοξοι καὶ f. 39r ἀνδρεῖοι, τὰ δὲ τέκνα καὶ πένητες καὶ ἀσθενεῖς, καὶ οὐχὶ προβαίνει ἄχρι μιᾶς εἴτε καὶ δευτέρας γενεᾶς τὸ τῶν πατέρων ἔνδοξον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐκγόνους. [b 25] ὥσπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ χώραν γινομένοις φορά τις· πολλάκις γὰρ ἡ γῆ τῆσδε τῆς χώρας δύο καὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς εὐφορεῖ, ἔκτοτε δὲ ἀφορεῖ. καὶ ἐπὶ τῆς γενεᾶς, ἐὰν ᾖ τὸ γένος ἀγαθόν, γίνονται ἐξ αὐτοῦ ἄνδρες περιττοὶ ἤγουν κομψοὶ καὶ ἔντιμοι, εἶτα πάλιν ἀναδίδωσιν ἤτοι ἀνάπαλιν | χείρονες ἐξ αὐτοῦ γίνονται καὶ ἀναποδίζει f. 39v εἰς τὸ ἀπογεννᾶν κακούς. [b 29] ὁ Ἀλκιβιάδης εὐφυὴς λέγεται εἶναι. τὰ δὲ γένη τὰ στάσιμα ἤτοι τὰ βεβηκὸς φρόνημα ἔχοντα ἔχουσιν ἐκγόνους ἀβελτέρους καὶ νωθροὺς ἤτοι μωρούς. ἐπιπολῆς ἤτοι ῥᾷόν ἐστιν ἰδεῖν.

16. Πάσχοντές τι ἤτοι ἀλλοιούμενοι ὑπὸ τοῦ πλούτου. [1391a1] ὁ γὰρ πλοῦτός ἐστιν οἷον τιμὴ καὶ ἀγορὰ πάντων· ὁ γὰρ πλούσιος διὰ τῆς τῶν χρημάτων δόσεως ἀγοράζει καὶ σοφούς, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς ὑποχειρίους καὶ ἐμμίσθους, καὶ ἀξιώματα μεγάλα. [a 3] τρυφεροὺς μὲν λέγει αὐτοὺς διὰ τὸ τρυφᾶν, σαλάκωνας δὲ καὶ σολοίκους ὡς ἀπειροκάλους· ἡ γὰρ σαλακωνία ὑπερβολὴ τῆς μεγαλοπρεπείας. ὡς γὰρ οἱ σολοικίζοντες ἄρχονται μὲν τοῦ λόγου σώου καὶ εὖ ἔχοντος κατὰ τὴν ἀρχήν, κατὰ δὲ τὸ τέλος διαφθείρουσιν αὐτὸν κατὰ τὴν σύνταξιν, οὕτως οἱ πλούσιοι ἀπό τινος μὲν χρείας ὁρμῶνται, εἶτα παραφθείρουσι ταύτην ὡς παραχρώμενοι· οἷον ὑποδημάτων χρήζουσι καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ μετὰ μαργάρων καὶ λίθων καὶ παραχρῶνται τῇ χρήσει περὶ τὸν πλοῦτον τὸν ἐρώμενον καὶ θαυμαζόμενον ὑπ' αὐτῶν. [a 7] ἅμα δὲ καὶ εἰκότως πάσχουσι ταῦτα ἤτοι τὸ ὑπερήφανοι καὶ ὑβρισταὶ εἶναι. πολλοὶ γάρ εἰσιν οἱ δεόμενοι τῶν ἐχόντων αὐτὰ ἤτοι τὰ τυχηρὰ ἀγαθά. [a 12] καὶ οἴονται ἑαυτοὺς ἀξίους ἄρχειν. καὶ ὅλως ὁ πλοῦτός ἐστιν ἤθους ἀνοήτου εὐδαίμονος ἤτοι μωροῦ. τὸ μὲν ἦθος τῶν ἐχόντων πάλαι καὶ ἐκ προγόνων τὸν πλοῦτόν ἐστι μετριώτερον ὡς ἤδη εἰθισμένων τῷ πλούτῳ, τὸ δὲ ἦθος τῶν νεοπλούτων ἐστὶ φαυλότερον· ἀλαζονικώτερον γάρ ἐστι καὶ ἐπηρμένον, καὶ εἰσὶν οἱ νεόπλουτοι ἀκρατευταὶ εἰς μοιχείαν ἤτοι ἀκόλαστοι.

17. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ δυνάμεως ἤτοι στρατηγίας, σατραπίας καὶ ἑτέρας τινὸς ἐξουσίας ἐχούσης πολλὴν δύναμιν παρ' ἑαυτῆς καὶ τὰ ἤθη τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν σατραπῶν φανερά εἰσιν· ἡ γὰρ δύναμις αὕτη οἷον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ σατράπαι τὰ μὲν ἔχουσι τὰ αὐτὰ τῷ

---

1 γὰρ (ante εὐγενέσι) om. Arist. καὶ (ante ἀνδρεῖοι) evan. V 3 εἴτε V: εἶτα n 4 ἐν τοῖς κατὰ τὰς χώρας Arist. 7 ἤγουν V: ἤτοι n 9 οἱ ἀπὸ ἀλκιβιάδου ante ὁ add. n ex Aristotele 12 τι Vn Arist. A: om. Arist. vulg. ἀλλοιούμενοι V: ἀλγούμενοι n 19 διαθφείρουσι n 20 ὡρμῶνται n 21 χρήσουσι n 23 ταῦτα πάσχουσιν Arist. vulg.: τοῦτο πάσχουσιν Arist. A 24 εἰσιν Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 26 ἀνοήτου εὐδαίμονος ἤθους ὁ πλοῦτός ἐστιν Arist. vulg.: ἀνοήτου εὐδαίμονος ἦθος πλούτου (man. rec. πλοῦτος) ἐστίν Arist. A, cf. Tr. 28 ἐστὶν μετριότερον n ἐθισμένων n 30 ἀκραταὶ n 31 δὲ καὶ Vn Arist. AC: καὶ om. Arist. cet. 32 ἑαυ^{τ} V: ἑαυτοῦ n

πλουσίῳ ἤθη, ἄλλα δὲ καὶ βελτίω καὶ κρείττω διὰ τὸ ἐφίεσθαι ἔργων f. 39v μεγάλων, ὅσα ἐξουσία ἐστὶν αὐτοῖς πράττειν· θέλουσι γὰρ κτίζειν πόλεις μεγάλας καὶ ναοὺς περικαλλεῖς· ἔχουσι γὰρ δύναμιν καὶ λαὸν πολύν. [a 25] καὶ ἀεὶ ὄντες ἐν ἐπιμελείᾳ ἤτοι φροντίδι καὶ μερίμνῃ φαίνονται σπουδαστικώτεροι. ἐμμέριμνοι δέ εἰσι διὰ τὸ ἐπισκοπεῖν τὰ περὶ τὴν δύναμιν, ἤτοι ὅπως συντηρήσωσι τὴν δύναμιν αὐτῶν ἤγουν τὸ ὑπήκοον καὶ τὴν δυναστείαν ἂν μὴ ἀπολέσωσι. [a 27] βαρεῖς λέγονται οἱ φρόνημα ἔχοντες ἐπηρμένον καὶ μὴ θέλοντες ἰδεῖν τινα συγκαθίσαι ἢ συντυχεῖν δι' ἀλαζονείαν. τὸ γὰρ ἀξίωμα ἤτοι ἡ δύναμις καὶ ἡ στρατηγία καὶ ἡ ἄλλη ἐξουσία ποιεῖ αὐτοὺς ἐμφανεστέρους ἤτοι ἐνδόξους καὶ ἀλαζονικούς. [a 28] ἡ δὲ σεμνότης ἐστὶ μαλακὴ βαρύτης ἤγουν τὸ ἀξίωμα· οἱ γὰρ σεμνοὶ βαρεῖς, μαλακοί, ἤτοι ἀλαζονεύονται μὲν καὶ αὐτοί, πλὴν μετρίως, καὶ συγκάθηνται καὶ συνομιλοῦσι τοῖς ἐντυγχάνουσι. [a 30] τὰ δὲ μόρια τῆς εὐτυχίας εἰσὶ τὰ ἤθη τῶν εἰρημένων ἤτοι τῶν πλουσίων καὶ τῶν δυνατῶν· καὶ γὰρ αἱ δοκοῦσαι μέγισται εὐτυχίαι συντείνουσιν εἰς ταῦτα ἤτοι εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν. καὶ ἡ εὐτυχία ποιεῖ τοὺς ἔχοντας αὐτὴν πλεονεκτεῖν κατὰ τὰ ἀγαθὰ τὰ κατὰ τὸ σῶμα· εἰσὶ γὰρ καὶ οὗτοι εὐειδεῖς καὶ ποιοῦσι καὶ τὰ παιδία εὐειδῆ. καὶ ἀλογικώτεροι ἤτοι ἀλαζονικώτεροι καὶ μωρότεροι. [b 2] εἰσὶ δὲ φιλόθεοι· οἴονται γὰρ διὰ τὸ πλουτεῖν, ὡς τὸ θεῖον εὐμενῶς ἔχει πρὸς αὐτούς, καὶ διὰ τοῦτο σέβονται αὐτό.

18. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν πιθανῶν λόγων χρῆσις ἤτοι ἐπεὶ δὲ χρώμεθα τοῖς πιθανοῖς λόγοις καὶ πιστευτικοῖς ἀφορῶντες πρὸς τὴν κρίσιν. κρίσιν δὲ νοητέον καὶ ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ καὶ τοῦ πανηγυρικοῦ καὶ μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ κριτής ἐστι, πρὸς ὃν γίνεται ἡ συμβουλὴ ἢ πρὸς οὕς· κρίνει γὰρ οὗτος, εἴτε τὰ λεγόμενά εἰσι συμφέροντα εἴτε καὶ μή. ἀλλὰ καὶ ὁ πανηγυριστὴς κριτὴν ἔχει τὸν ἀκροατήν· οὗτος γὰρ κρίνει, εἴτε ἀφ' ὧν εἶπεν ὁ πανηγυρίζων ἐδείχθη τῶν ἀγαθῶν ὁ ἐπαινούμενος εἴτε καὶ μή. [b 9] οὐδὲ γὰρ δεόμεθα λόγου καὶ ἀποδείξεως περὶ τῶν ὁμολογουμένων, ὧν ἴσμεν ἤτοι πίστιν | ἔχομεν ἀκριβῆ. ἔστι δὲ κρίσις καὶ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, f. 40r ἄν τέ τις προτρέπῃ εἴτε ἀποτρέπῃ χρώμενος τῷ λόγῳ καὶ τῇ συμβουλῇ πρὸς ἕνα. [b 11] νουθετοῦντας λέγομεν τοὺς συμβουλεύοντας, πείθοντας δὲ τοὺς συνομιλοῦντάς τινι ἁπλῶς καὶ σπουδάζοντας πεῖσαι· καὶ γὰρ οὗτός ἐστιν ὁ κριτής, ὃν σπουδάζει πεῖσαι ταῖς συμβουλαῖς καὶ δι' ὃν τὴν συμβουλὴν ἐνέστησεν. ἄν τε γάρ τις λέγῃ ἤτοι ποιῆται τὸν λόγον καὶ τὴν συμβουλὴν πρὸς τὸν ἀμφισβητοῦντα ἤτοι τῇ ἀληθείᾳ

3 περικαλεῖς n   7 δυναστείαν ᾽᾽ | fin. vers. | μὴ man. 1; II—III litterae abscissae sunt, in charta agglutinata manu posteriore suppletum est αν, V   10 ἐμφανεστέρους Vn Arist. vulg.: σεμνοτέρους Arist. ATr.   11 ἔστι δὲ ἡ σεμνότης μαλακὴ καὶ εὐσχήμων βαρύτης Arist.   15 μέγισται Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg.   συντείνουσι n   18 ἀλογιστότεροι Arist.   32 χρώμενος τῷ λόγῳ Vn Arist. vulg.: τῷ λόγῳ χρώμενος Arist. A   34 πειθοῦντας n   36 τις om. n   ποιεῖται n

ἀγωνιζόμενον καὶ σπουδάζοντα δεῖξαι τόνδε ἱερόσυλον, ὡς ἐπὶ τοῦ δικανι- f. 40r κοῦ, ἢ δεῖξαι τόδε συμφέρον, ὡς ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ, ἄν τε καὶ πρὸς ὑπόθεσιν ἤτοι καθ' ὑπόθεσιν καὶ χάριν γυμνασίας πλάττῃ ὑπόθεσιν ἢ δικανικὴν ἢ συμβουλευτικήν, ὡς αἱ μελέται Λιβανίου, καὶ περὶ ἐκείνης ποιεῖται τὸν λόγον, οἷοί εἰσιν οἱ πλασματογράφοι, καὶ ἀμφότεροι ἀκροατὴν καὶ κριτὴν ἔχουσιν ἐκεῖνον, πρὸς ὃν ποιοῦνται τοὺς λόγους. [b 15] τὰ ἐναντία λέγει τὰς ἀντιθέσεις καὶ ἐνστάσεις· κἂν γὰρ κατ' ἀλήθειαν ἀγωνιζώμεθα, εἴτε δικαζόμενοι εἴτε συμβουλευόμενοι, ἔχομεν τὰς ἀντιθέσεις τὰς ἐκ τῶν ἀντιδίκων, ἃς ἀνάγκη λύειν καὶ ἀναιρεῖν ἡμᾶς χρωμένους τῷ λόγῳ ἤτοι τῷ πιθανῷ λόγῳ, κἂν καθ' ὑπόθεσιν ἀγωνιζώμεθα πλάσματα ποιήσαντες, ὡς ἂν τὴν οἰκείαν γνῶμεν δύναμιν, καὶ ἐπὶ τούτου λαμβάνομεν ἀντιθέσεις, ἃς εἰκὸς προβαλεῖν τινα, εἴ γε ἔχομέν τινα ἀντιδικοῦντα ἡμῖν, ἃς καὶ ἀναιροῦμεν καὶ λύομεν διὰ λόγων πιθανῶν. [b 15] πρὸς ἃ τἀναντία ἤτοι πρὸς ἃς τὰς ἀντιθέσεις ὥσπερ ἀμφισβητοῦντα ἤτοι εἰσαχθείσας ὥσπερ ἀπὸ ἀντιδικοῦντός τινος ποιεῖται τὸν λόγον ἤτοι τὴν ἀπολογίαν καὶ τὴν λύσιν. ἢ τὸ μὲν [b 13] πρὸς ἀμφισβητοῦντα ληπτέον ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ, τὸ δὲ ἐάν τε πρὸς ὑπόθεσιν ληπτέον ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ· καὶ τοῦτο δῆλον, ὡς οὕτως δεῖ ἐκλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ λέγειν αὐτὸν κάτωθεν [b 19] τά τε γὰρ ἀμφισβητούμενα ζητεῖται πῶς ἔχει καὶ περὶ ὧν βουλεύονται. [b 17] θεωρὸς λέγεται ὁ ἀκροατὴς τοῦ πανηγυρίζοντος· κρίνει γὰρ καὶ οὗτος, εἴτε καλῶς ἐπῄνεσε τὸν καὶ ἀληθῆ ἔλεγεν εἴτε καὶ μή· ὁ γὰρ ἐν πολιτικοῖς ἀγῶσιν ἤτοι τοῖς δικανικοῖς. [b 20] περὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας ἠθῶν. τὰ δὲ ἤθη τὰ μιᾷ ἑκάστῃ πολιτείᾳ ἀνάλογα ἔφθημεν εἰπεῖν ἤτοι τὰ τῇ δημοκρατίᾳ ἀνάλογα καὶ τὰ τῇ ἀριστοκρατίᾳ. ὥστε διωρισμένον ἂν εἴη. τοῦ [b 8] ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πιθανῶν λόγων χρῆσις πρὸς κρίσιν ἐστίν ἀπόδοσίς ἐστι τὸ [b 21] ὥστε διωρισμένον ἂν εἴη, πῶς ποιήσομεν οὓς γράφομεν λόγους ἠθικοὺς ἤτοι καταλλήλους τῷ τῆς πολιτείας ἤθει. [b 23] ἐπεὶ δὲ ἕκαστον γένος καὶ εἶδος τῆς ῥητορικῆς τέλος οἰκεῖον ἔχει περὶ τὴν τῶν τελῶν ἑνὸς ἑκάστου εἴδους, αἱ δόξαι καὶ αἱ προτάσεις, ἐξ ὧν ἀποδεικνύομεν τόδε ἄδικον ἢ συμφέρον, εἰλημμέναι εἰσὶν ἤτοι δεδιδαγμέναι· περὶ γὰρ τούτων τῶν προτάσεων ἔφθημεν διαλαβεῖν καὶ εἰπεῖν ὄπισθεν· [b 26] ἔτι καὶ ἐξ ὧν τοὺς λόγους ποιήσομεν ἠθικοὺς ἤτοι καταλλήλους τῷ τῆς πολιτείας ἤθει· ῥητέον δὲ νῦν περὶ τῶν κοινῶν. [b 28] κοινὰ λέγει τὰ τελικὰ κεφάλαια, τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἀδύνατον, καὶ ἄλλους μὲν λόγους δεικνύειν, ὡς ἔσται, ἤτοι ὅτι δυνατὸν γενέσθαι, ὅτι ἐγένετο. ἔτι δέ ἐστι κοινὸν καὶ τὸ μεγεθύνειν τὸ πρᾶγμα ἢ μειοῦν. [1392a4] τὴν

---

1 τόνδε n: τόν τε V 2 τόδε V: τὸ n 7. 8 ἀγωνιζόμεθα n 9 ἃς scripsi: ἃ Vn 13 τὰ ἐναντία n 15 τὸν λόγον ποιεῖται Arist. 18 οὕτω n 22 γὰρ ἐν n: ἐν γὰρ V 30 καὶ Vn Arist. vulg.: om. Arist. ATr. 31 δεδαγμέναι n 33 ἠθικοὺς τοὺς λόγους Arist. 36 fort. ⟨ἄλλους δέ,⟩ ὅτι ἐγένετο ἔτι scripsi ex Aristotele: ὅτι Vn

ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν ἤτοι τὸ δύνασθαι πιθανῶς λέγειν καὶ ὅσα ἐνδέ- f. 40r χεται περὶ ἑκάστου πράγματος.

19. Ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις τῶν ἐναντίων ἐστίν· ἀφ' ἧς γὰρ δυνάμεως καὶ τεχνῶν σώσει τις τὸ πλοῖον, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἂν τέχνης ἀπολέσῃ αὐτό (ὧν τὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ ποιεῖ, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός), καὶ ἀφ' ἧς ἂν τέχνης ποιήσῃ ὑγείαν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἂν ποιήσῃ καὶ νόσον. [a 16] καὶ οὗ ἡ ἀρχὴ δυνατή, καὶ τὸ τέλος· τοῖς γὰρ ἀδυνάτοις οὐδὲ ὅλως ἀρχόμεθα ἐγχειρεῖν. [a 24] ἡ μὲν ἐπιθυμία λέγεται ἐπὶ πάντων, ὁ δὲ ἔρως ἐπὶ τῶν σωμάτων· καὶ εἰ ἔστιν ἔρως καὶ ἐπιθυμία, εἰσὶ λοιπὸν καὶ τὰ πράγματα, ὧν ἐρῶμεν· καὶ ὧν πραγμάτων ἐστὶν ἐπιστήμη, ἀνάγκη καὶ ταῦτα τὰ ἐπιστητὰ πράγματα εἶναι. [a 27] ἀνάγκη καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα γενέσθαι, ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως καὶ τῆς πράξεως ἐν τούτοις ἐστίν, οὓς ἡμεῖς ἢ ἀναγκάσαι δυνάμεθα ἢ πεῖσαι· οἷον ἐὰν ἡ ἀρχὴ τοῦ γενέσθαι τόδε τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς φίλοις | μού ἐστιν ἢ παρὰ f. 40v τοῖς δούλοις μου, δύναμαι τοὺς μὲν φίλους μου πεῖσαι χαλάσαι τόδε τὸ τεῖχος, εἰ τοῦτο δύναμαι ποιῆσαι, τοὺς δὲ δούλους καταναγκάσαι. τὸ δὲ [a 27] τούτοις ἐπὶ οὐδετέρου εἴληπται. ταῦτα δὲ τὸ ἀναγκάσαι καὶ πεῖσαι ἐπὶ ἐκείνων θεωρεῖται ἤτοι ἐκείνους δύναμαι ἀναγκάσαι, ὧν κρείσσων καὶ δεσπότης εἰμὶ ἢ κύριος ἢ φίλος. [a 31] πρόσχισμα λέγεται τὸ ἔμπροσθεν τῆς τραχηλέας τοῦ ὑποκαμίσου, κεφαλὶς δὲ ἡ τραχηλέα. καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ καλιγίου πρόσχισμα τὸ κοῖλον, κεφαλὶς δὲ τὸ καύκαλον. [b 5] καὶ εἰ ἄνευ τέχνης ὑπόδημα δυνηθῶ ποιῆσαι, πολλῷ μᾶλλον, εἰ τὴν τέχνην μάθω, τοῦτο ποιήσω. [b 7] ὁ Ἀγάθων ποιητὴς ὢν εἴρηκε 'τὰ μὲν τύχῃ γίνονται' ἤτοι χωρὶς τέχνης, 'τὰ δὲ ἡμῖν καὶ τῇ τέχνῃ' ἤτοι καὶ ἐκ τέχνης καὶ ἐκ τύχης. [b 11] δεινὸν γάρ, εἰ ὁ Εὐθύνους ἄφρων ὢν καὶ ἀνόητος ἔμαθεν, αὐτὸς δὲ μὴ δυνήσομαι εὑρεῖν καὶ μαθεῖν. [b 20] ἔτι εἰ ἐβούλετο ποιῆσαί τι καὶ μηδὲν τῶν ἔξω ἐκώλυεν ἤτοι καὶ τὸ ἐμποδίζον οὐκ ἦν, καὶ ἐποίησεν ἂν τοῦτο. καὶ εἰ ὠργίσθη καὶ ἠδύνατο βλάψαι, καὶ ἔβλαψεν ἄν. καὶ εἰ ἐπεθύμει καὶ ἠδύνατο πληρῶσαι καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἐποίησεν ἂν αὐτήν. [b 24] καὶ εἰ ἔμελλέ τι γενέσθαι, ἀνάγκη καὶ τοῦτο ποιεῖν· εἰκὸς γὰρ τὸν μέλλοντα ποιῆσαί τι καὶ ποιῆσαι τοῦτο. καὶ εἰ ἐπείρασε πωλῆσαι τὸ βιβλίον, καὶ ἔπρασεν ἄν. [b 27] ἡμῖν ὕστερον γίνεται

---

3 τῶν V Arist.: καὶ τῶν n 4 τεχνῶν Vn: fort. τέχνης 6 ποιήσῃ (ante καὶ) n: σῃ evan. V 7 δυνατή Vn: δυνατὴ γενέσθαι Arist. vulg.: δύναται γενέσθαι Arist. A 9 εἰ om. n 12 ὧν Vn: ὅσων Arist. 13 οὓς Vn (ceterum cf. infr. v. 17): ἃ Arist. A: ἃ καὶ Arist. vulg. δυνάμεθα V: δεόμεθα n 18 δύναμαι n: δύ- λ ναται V 20 τραχηλέας V: τραχηλαίας n 21 τραχη V: τραχηλαία n καληγίου n 23 ὃ ἀγαθῶν n Ἀγάθων] fr. 8. F. T. G.[2] p. 765 N. 25 τέχνῃ n: τύχῃ V 26 εὔθυνος Arist. A: εὔθυμος Arist. QYbZb 27 ἔτι Vn Arist. AC: καὶ Arist. cet. 28 τὸ om. n 29 ὀργίσθη n 30 καὶ εἰ ἐδύνατο n 32. 33 ἐπείρησε n 33 εἰ ἤστραψε, καὶ ἐβρόντησε ante ἡμῖν add. n ex Aristotele

ἡ βροντή, πρῶτον δὲ ἡ ἀστραπή· εἰ τὸ ὕστερον οὖν γέγονεν, ἀνάγκη καὶ f. 40v τὸ πρῶτον γενέσθαι· ἡ ἀστραπὴ χάριν τῆς βροντῆς γίνεται. [b 31] τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης τὴν ἀκολούθησιν γίνεται ἔχοντα, οἷον εἰ ἐβρόντησεν, ἀνάγκη καὶ ἀστράψαι, καὶ εἰ οἰκία ἐγένετο, ἀνάγκη καὶ θεμέλιον· τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἤτοι οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὴν ἀκολούθησιν ἔχουσιν· οὐ γάρ, εἰ θεμέλιος, ἀνάγκη καὶ οἰκίαν γενέσθαι. [1393a1] τό τε γὰρ ἐν δυνάμει καὶ βουλήσει ὄν, οἷον εἰ βούλομαί τι καὶ δύναμαι καὶ τοῦτο ποιῆσαι, ἔσται ἤτοι γενήσεται, καὶ εἰ ἐπιθυμῶ τινος καὶ λογίζομαι τοῦτο ποιῆσαι, καὶ εἰ ὀργίζομαι κατά τινος, δύναμαι δὲ καὶ ποιῆσαι καὶ βλάψαι, καὶ ἔσται ἤτοι γενήσεται. καὶ εἰ ἐν ὁρμῇ τοῦτο ποιεῖν, ἤτοι καὶ εἰ ὁρμῶ ποιῆσαί τι, καὶ ἐν μελλήσει, ἤτοι καὶ φροντίζω τοῦτο ποιῆσαι, καὶ ἔσται ἤτοι καὶ γενήσεται· [a 4] τὰ γὰρ μέλλοντα γενέσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀποβαίνουσι καὶ γίνονται παρ' ὃ τὰ μὴ μέλλοντα γενέσθαι. [a 15] φανερόν, ὅτι δι' ἐκείνων ἤτοι ἀπὸ τῶν τόπων, ἀφ' ὧν δεικνύομεν τόδε συμφορώτερον ἢ δικαιότερον ἢ μεῖζον καλόν, μέλλομεν ἐπιχειρεῖν, ὥστε αὔξειν τόδε καὶ δεικνύειν αὐτὸ καὶ μεῖζον δίκαιον καὶ μεῖζον συμφέρον. [a 16] τὸ δὲ ζητεῖν περὶ τοῦ ἁπλῶς μεγέθους ἤτοι περὶ αὐτοῦ τοῦ καθ' ὅλου μεγέθους ἤτοι περὶ αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ τοῦ μεγέθους μὴ ἐν ὑποκειμένῳ καὶ ἔν τινι θεωρουμένου κενολογεῖν ἤτοι ματαιολογεῖν ἐστιν· ὥστε περὶ τῶν καθ' ἕκαστα μεγεθῶν θεωρητέον ἤτοι περὶ τοῦ ἐν τῷ δικαίῳ ἢ τῷ συμφέροντι μεγέθους θεωρητέον ἢ τῷ καλῷ.

20. Ἡ γὰρ γνώμη μέρος ἐστὶ τοῦ ἐνθυμήματος ἤτοι ἢ τὸ ἐν τῷ ἐνθυμήματι συμπέρασμα ἢ ἡ ἐν τῷ ἐνθυμήματι μείζων πρότασις· γνώμη γάρ ἐστιν οἷον τὸ

"αἴ, αἴ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πεφυκέναι",

ὅ ἐστι συμπέρασμα τοῦ ἐνθυμήματος 'ὁ δεῖνα δοῦλος· αἶ αἶ τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πεφυκέναι· αἶ αἶ ἄρα τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πεφυκέναι τὸν δεῖνα.' [a 26] ἡ δὲ ἐπαγωγή ἐστιν ἀρχὴ βεβαιώσεως καὶ ἀποδείξεως. [a 29] ἓν δὲ τὸ αὐτὸν καὶ σὲ ποιεῖν καὶ πλάττειν τὰ παραδείγματα. τούτου δὲ τοῦ αὐτὸν καὶ σὲ ποιεῖν τὰ παραδείγματα ἓν μέν ἐστι παραβολή, ἤτοι γὰρ ἐξ ἀναλογίας, οἷον εἰ ὁ ποιμὴν ἐπαγρυπνεῖ διὰ τὸ ποίμνιον, λοιπὸν καὶ τὸν βασιλέα δεῖ ἀγρυπνεῖν διὰ τὸ ἐπήκοον· ἕτερον δὲ οἱ λόγοι ἤτοι μύθους πλάττειν καταλλήλους τῷ πράγματι. [b 2] λαβὼν δὲ διέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε καὶ οὗτος ὁ βασιλεύς, εἰ λάβῃ τὴν Αἴγυπτον, διαβῇ

3 ἔχοντα, superscr. γρ. ἔχουσιν, V 7 βουλήσει Vn: ἐν βουλήσει Arist. ATr.: ἐν βουλῇ Arist. vulg. 8 ἔσται — ποιῆσαι (9) om. n 10 γενήσεται n: γενήσονται V εἰ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A τοῦτο Vn: τοῦ Arist. 11 μελλήσει scripsi ex Aristotele: μελήσει Vn 13 μὴ om. n 14 ἐκείνων ex ἐκεῖνον corr. V: ἐκείνων Arist.: ἐκεῖνον n 17 περὶ μεγέθους ἁπλῶς Arist. 18 ἤτοι περὶ αὐτοῦ τοῦ καθ' ὅλου μεγέθους om. n αὐτοῦ (ante καθ') scripsi: ἑαυτοῦ Vn 20 ἕκαστα Vn Arist. AC: ἕκαστον Arist. cet. 23 μέρος ἐνθυμήματός ἐστιν Arist. 24 ἡ om. n 26 αἴ, αἴ κτλ.] Eurip. Hec. 332 32 γὰρ Vn: exspectes τὸ ἀγρυπνεῖ n 34 πράττειν n

εἰς τὴν Ἑλλάδα· διὸ οὐκ ἐπιτρεπτέον ἑλεῖν τὴν Αἴγυπτον. [b 4] κλη- f. 40v ρωτοί εἰσι, διότι ἔβαλλον κλήρους ἤτοι βόλια, καὶ οὗου κλῆρος ἐξῆλθεν, οὗτος καὶ βασιλεὺς ἐγένετο ἢ στρατηγός. καὶ ἐὰν οἱ ἀθληταὶ κληρωτοί εἰσι, τύχῃ καὶ ὁ ἄναλκις κληρωθεὶς εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι. [b 8] λόγος δέ ἐστιν ἤτοι μῦθος, οἷός ἐστιν ὁ τοῦ Στησιχόρου· τῶν γὰρ Ἱμεραίων ἑλομένων τὸν Φάλαριν στρατηγὸν ἐζήτει ὁ Φάλαρις στρατιώτας χάριν φυλακῆς. [b 17] συνομολογήσαντος δὲ ἤ|τοι θελήσαντος τοῦ ἐλάφου, f. 41r ὡς ἂν ἐπιβῇ * [b 23] δημαγωγὸς ἐν Σάμῳ καταναλώσας δημοσιακὰ πράγματα κατεκρίθη θανεῖν. [b 26] κυνοραισταὶ λέγονται τὰ τζιμούρια ἢ αἱ λεγόμεναι ἀλογομυῖαι παρὰ τὸ ῥαίζειν καὶ κείρειν τοὺς κύνας. [1394a3] τὸ μὲν οὖν εὑρεῖν πράγματα πάλαι γεγενημένα, ὡς λαβεῖν αὐτὰ εἰς παράδειγμα, δύσκολον, τὸ δὲ πλάττειν λόγους καὶ μύθους ῥᾷον. [a 4] ποιεῖν δὲ δεῖ μύθους ὥσπερ καὶ παραβολάς· εἰ γὰρ δύναταί τις συνορᾶν τὰς ὁμοιότητας τῶν πραγμάτων, οἷον ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ποιμὴν ὁμοιότητά τινα ἔχουσι, εὐκόλως ἂν ποιήσῃ παραβολάς· ὅπερ, τοῦτο τὸ βλέπειν τὰς ὁμοιότητας, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ἤγουν τῇ διαλεκτικῇ παρεδώκαμεν καὶ ἐκεῖθέν ἐστι ῥᾷον λαβεῖν αὐτάς. [a 6] τὰ μὲν οὖν παραδείγματα τὰ διὰ τῶν λόγων ἤτοι τὰ ἐκ τῶν μύθων πλαττόμενα εὔκολόν ἐστι λαβεῖν, τὰ δὲ διὰ τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ παραδείγματα τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων λαμβανόμενα, τῶν δὲ γεγενημένων πάλαι, ἃ καὶ ἐξ ἱστορίας ἔχομεν, δύσκολόν ἐστι λαβεῖν· οὐ γάρ ἐστι δυνατὸν συναγαγεῖν τοιαῦτα πολλά· εἰ δὲ καὶ εὑρεθῶσι, χρήσιμά εἰσι πρὸς συμβουλήν. [a 9] εἰ μὲν οὐκ ἔχομεν ἐνθυμήματα, χρηστέον τοῖς παραδείγμασιν ὡς ἀποδείξεσιν, εἰ δὲ ἔχομεν, δεῖ λαβεῖν τὰ παραδείγματα ὡς μαρτύρια ἐπιλογικὰ μετὰ τοῦ ἐνθυμήματος· τὸ γὰρ [a 11] ἐπιλόγοις ὡς ἓν μέρος λόγου ληπτέον, ὡς μετὰ τὰ ἐνθυμήματα λεγομένοις· καὶ εἰ μὲν πρὸ τῶν ἐνθυμημάτων λέγομεν τὰ παραδείγματα, ἀνάγκη πολλὰ λέγειν τοιαῦτα, εἰ δὲ μετὰ τοῦ ἐνθυμήματος, ἀρκεῖ καὶ ἓν παράδειγμα ὡς μαρτυρία ληφθῆναι. [a 16] εἴδη παραδειγμάτων εἰσὶ δύο, τό τε διὰ λόγων καὶ μύθων καὶ τὸ διὰ γεγενημένων πραγμάτων. [a 17] καὶ πῶς αὐτοῖς χρηστέον, ἤτοι εἰ μὲν ἐνθυμήματα οὐκ ἔχομεν, χρηστέον αὐτοῖς ὡς ἀποδείξεσιν, εἰ δὲ ἐνθυ-

2 ἔβαλον n 4 ἀγωνίζεσθαι scripsi ex Aristotele: ἀναγινώσκεσθαι Vn δέ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 5 οἷος scripsi ex Aristotele: evanuit in V, quod manu priore scriptum erat; manu posteriore in charta agglutinata ὅς suppletum est: ὅ n ἐστι n 7 συνομολογήσαντος, pr. ο ex ω corr., V: συνομολογήσαντες n ἐλάφου Vn: immo ἵππου 8 post ἐπιβῇ quinque fere litterae evanuerunt in V; quae manu posteriore in charta agglutinata suppleta sunt, αὐτ ὁ, ne ipsa quidem certo leguntur; ceterum ς ante δημαγωγὸς manu priore scriptum fuisse cognoscitur: αὐτῷ. ὁ supplet n 9 κατακριθῇ n τεριμούρια n 10 ἀλογομῦλαι n 19 ἤτοι post πραγμάτων add. n 20 δὲ om. n δύσκολόν n: evanuit V 22 ἃ ante χρήσιμα add. n 25 ἐπιλόγοις Vn Arist. vulg.: ἐπι λόγωι Arist. A man. 1 ἓν n: ἑνὸς V 26 λεγομένοις scripsi: λεγομ V, cetera evanuerunt: λεγόμενα n 28 μαρτυρίαν n πόσα μὲν οὖν εἴδη παραδειγμάτων τὰ ante εἴδη add. n ex Aristotele 29 τὸ n: τῶν V 30 αὐτοῖς καὶ πότε χρηστέον Arist.

μήματα ἔχομεν, χρηστέον αὐτοῖς ὡς μαρτυρίαις. καὶ πότε, ἤτοι ἐν μὲν f. 41r τοῖς δημηγορικοῖς λόγοις χρηστέον τοῖς διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν μύθων παραδείγμασιν, ἐν δὲ τοῖς συμβουλευτικοῖς χρηστέον τοῖς διὰ τῶν γεγενημένων πραγμάτων παραδείγμασι· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀνωτέρω εἴρηκε [a 6] ‛ῥᾷον μὲν γάρ ἐστιν ἐν τοῖς δημηγορικοῖς λόγοις πορίσασθαι τὰ διὰ τῶν λόγων καὶ μύθων παραδείγματα, πρὸς δὲ τὴν συμβουλὴν χρησιμώτερά εἰσι τὰ διὰ τῶν γεγενημένων παραδείγματα· τὰ γὰρ μέλλοντα πράγματα γενέσθαι ὅμοιά εἰσι τοῖς προγεγονόσι’.

21. Γνώμη δέ ἐστιν ἀπόφανσις περὶ τῶν καθ’ ὅλου, ἀλλ’ οὐ περὶ πάντων τῶν καθ’ ὅλου, οἷον ὅτι πᾶν εὐθὺ ἐναντίον ἐστὶ παντὶ καμπύλῳ, ἀλλὰ περὶ ὧν αἱ πράξεις, ἤτοι περὶ τῶν καθ’ ὅλου τῶν πρακτῶν καὶ τῶν αἱρετῶν πρὸς τὸ πράττειν ἢ φευκτῶν. [a 26] ἐπεὶ γὰρ τὰ ἐνθυμήματα οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἀλλ’ ὁ συλλογισμὸς ὁ περὶ τῶν τοιούτων ἤτοι τῶν πρακτῶν, τῶν αἱρετῶν καὶ τῶν φευκτῶν, τὰ συμπεράσματα τῶν ἐνθυμημάτων ἀφαιρεθέντος τοῦ συλλογισμοῦ ἤτοι τοῦ μέσου ὅρου, δι’ οὗ ὁ συλλογισμὸς γίνεται, γνῶμαί εἰσιν. [a 27] ἔτι δὲ καὶ αἱ ἄμεσοι ἀπαρχαὶ τῶν ἐνθυμημάτων κἀκεῖναι γνῶμαί εἰσιν· εἰ μὲν εἴπω οὕτως ‛τὸν δεῖνα ἀνάγκη εἶναι ἀργὸν καὶ φθόνον ἔχειν παρ’ ἀστῶν· διὰ δὲ τὸ μὴ εἶναι ἀργὸν καὶ φθόνον ἔχειν παρὰ τῶν ἀστῶν οὐ χρὴ τὸν ἀρτίφρονα παῖδας περισσῶς καὶ κομψῶς ἐκδιδάσκειν· τὸν δεῖνα ἄρα οὐ χρὴ τοὺς παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκειν’, ἐστὶ γνώμη. [a 34] τὸ ἀλφάνω δηλοῖ τὸ λαμβάνω ἢ τὸ εὑρίσκω. [b 5] σὺν δὲ τῷ ἐχομένῳ ἤτοι τῷ αἰτίῳ ἐνθύμημά ἐστιν. [b 8] ἢ γὰρ μετὰ ἐπιλόγου καὶ αἰτίας ἐστὶν ἢ ἄνευ ἐπιλόγου καὶ αἰτίας. αἱ μὲν παράδοξόν τι λέγουσαι καὶ ἀμφισβητούμεναι· διὰ τὸ δοκεῖν παράδοξόν τι λέγειν δεῖ καὶ τὴν ἀπόδειξιν καὶ τὴν αἰτίαν λέγειν· εἰ γὰρ οὔ, παράδοξόν τι δοκεῖ λέγειν ὁ λέγων ὡς ‛οὐ χρὴ τὸν ἀρτίφρονα τοὺς παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκειν’, εἰ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν προσθήσει, οὐκέτι παράδοξον δοκεῖ. [b 10] ὅσαι δὲ οὐ δοκοῦσι παράδοξον λέγειν, ἄνευ ἐπιλόγου ἤτοι αἰτίας εἰσακτέον αὐτάς. τούτων δὲ τῶν ἄνευ αἰτίας εἰσαγομένων ἀνάγκη τὰς μὲν μὴ δεῖσθαι αἰτίας διὰ τὸ προδιεγνῶσθαι καὶ εἶναι φανεράς· συναναφαίνεται γὰρ καὶ τὸ αἴτιον, διότι [b 16] πᾶς ἐρα|στής, ἢ ἐραστής, ἐρᾷ καὶ φιλεῖ· [b 13] οἷον τὸ ‛ἄριστόν ἐστι τὸ f. 41v ὑγιαίνειν τὸν ἄνδρα’ προδιέγνωσται πᾶσι καὶ αἰτίας οὐ δέεται· αἱ δέ, κἂν

---

1 μαρτυρίαις n: μαρτυρίας V 4 γὰρ om. n 9 ἀλλ’ οὐ — καθ’ ὅλου (10) om. n 10 πάντων καθ’ ὅλου Arist. vulg.: καθ’ ὅλου om. Arist. A 11 ὧν Vn: ὅσων Arist. 13. 14 ὁ περὶ τοιούτων (ATr.; τούτων vulg.) συλλογισμός Arist. 14 τὰ Vn Arist. A: τά τε Arist. vulg. 15 ἐνθυμημάτων καὶ αἱ ἀρχαὶ Arist. 17 αἱ ἄμεσοι ἀπαρχαὶ V: οἱ μέσοι καὶ αἱ ἀρχαί n 18 οὕτω n ἀργὸν V: ἄρα n 18. 19 φθόνον παρ’ ἀστῶν κτλ.] cf. Eurip. Med. 294 sq. 20 παῖδας om. n τὸν δεῖνα — ἐκδιδάσκειν (21) om. n 21 ἀλφάνω V: ἐμφαίνω n (cf. ἀλφάνουσι Arist. A: ἀμφάνουσι aut ἀμφανοῦσι Arist. vulg.) 23. 24 ἀποδείξεως μὲν οὖν δεόμεναί εἰσιν (αἱ μετὰ ἐπιλόγου add. vulg.), ὅσαι παράδοξόν τι λέγουσιν ἢ ἀμφισβητούμενον Arist. 26 εἰ n: ἢ V λέγειν, ει ex ω corr., V 30 διὰ τὸ προεγνῶσθαι μηδὲν δεῖσθαι ἐπιλόγου Arist. 32 ἐραστής κτλ.] cf. Eurip. Troad. 1051 ἄριστον κτλ.] scol. 8 Bergk.

μὴ προδιεγνωσμέναι εἰσίν, ἀλλ' οὖν λεγόμεναι ἤτοι ἅμα τῷ ῥηθῆναι δῆλαι f. 41v γίνονται καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ προσθεῖναι δέονται. ὡς τὸ 'οὐδεὶς ἐραστής, ὃς οὐκ αἰεὶ φιλεῖ'. [b 17] αἱ μέν εἰσι μέρος ἐνθυμήματος ἤτοι ἢ ὡς συμπέρασμα ἢ ὡς μία τῶν προτάσεων τοῦ ἐνθυμήματος, αἱ δὲ ἐνθυμηματικαί. ἐνθυμηματικαί εἰσιν αἱ συμβαλλόμεναι εἰς τὸ ἐνθύμημα, αἳ λαμβάνονται πρὸς κατασκευὴν μιᾶς τῶν ληφθεισῶν προτάσεων ἐν τῷ ἐνθυμήματι· αἱ γὰρ ἐν τῷ ἐνθυμήματι ληφθεῖσαι προτάσεις, εἰ δέονται κατασκευῆς αἱ προτάσεις αἱ ληφθεῖσαι πρὸς κατασκευὴν τῶν προτάσεων, λέγονται ἐνθυμηματικαί, αἳ καὶ εὐδοκιμοῦσιν ἤτοι ἐπαινοῦνται ὡς κατασκευαστικαὶ τῶν προτάσεων. [b 20] εἰσὶ δὲ αὗται, ἐν ὅσαις ἐμφαίνεται ἡ αἰτία τῶν λεγομένων προτάσεων· τὸ γὰρ θνητὸν εἶναι αἰτία ἐστὶ τοῦ λεγομένου ἤτοι τοῦ μὴ δεῖν ἀθάνατον ὀργίζεσθαι. κρεῖττον δέ ἐστιν, εἰ εἴπωμεν ἐνθυμηματικὰς τὰς προτάσεις ἐχούσας καὶ τὴν αἰτίαν συνεμφαινομένην· καὶ ἐνθυμηματικαὶ μὲν λέγονται, ᾗ τὸ αἴτιον ἔχουσι, καθ' ὃ δὲ οὐ πρόδηλόν ἐστι τὸ αἴτιον, οὐκ ἔστιν ἐνθύμημα· τὸ γὰρ ἐνθύμημα ἔχει καὶ τὸ αἴτιον πρόδηλον. ἡ δὲ ἀναίτιος γνώμη ἐστὶ μέρος τοῦ ἐνθυμήματος, εἴ γε καὶ κατασκευῆς δέεται χρῆσθαι τῷ συμπεράσματι τοῦ ἐνθυμήματος καὶ τῇ γνώμῃ προσθέντος καὶ τὴν αἰτίαν ὕστερον· [b 31] ἢ προειπεῖν δεῖν καὶ τὴν αἰτίαν, εἶτα καὶ τὸ συμπέρασμα ἐπαγαγεῖν. [b 31] ἔμπροσθεν λέγει τὸ [b 29] ἐγὼ μέν, ἐπειδὴ οὔτε φθονεῖσθαι δεῖ. [b 33] στρογγύλως λέγει τις, ὃς περιοδικῶς καὶ συντόμως καὶ συντετμημένως εἴπῃ τὸ πρᾶγμα, συμπεριλαβὼν καὶ τὴν αἰτίαν. Λακωνικὰ ἀποφθέγματα λέγει τὰ σύντομα, ὡς τὸ 'οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν οὕτω διαφθαρῶμεν, ὡς μηδὲ δένδρον ἢ ξύλον ἀπομεῖναι ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν, ἵνα κἂν οἱ τέττιγες καθήμενοι ᾄδωσι.' Λακωνικόν ἐστι καὶ τὸ 'ποτὶ πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον ὅπλον ἁ πονηρία.' [1395 a 2] τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἁρμόττει τὸ γνωμολογεῖν καὶ περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ὧν ἔμπειροί εἰσιν· ἀπρεπὲς γάρ ἐστιν, εἴ γε ὁ μὴ τηλικοῦτος ἤτοι ὁ νεώτερος γνωμολογεῖ· ὥσπερ καὶ τὸ μυθολογεῖν τοῖς πρεσβυτέροις ἀνήκει· τὸ δέ, περὶ ὧν οὐκ ἐπίσταταί τις, εἰ γνωμολογεῖ, ἠλίθιον κρίνεται. [a 7] γνωμοτύποι εἰσὶν ἤτοι πολύπειροι καὶ διὰ τοῦτο ῥᾳδίως γνώμας ἀποφαίνονται. καθ' ὅλου δὲ μὴ ὄντος τοῦ πράγματος, εἴ τις θέλει τοῦτο καθ' ὅλου ἀποφήνασθαι, μάλιστα ἁρμόζει, εἴ γε μετὰ σχετλιασμοῦ καὶ δεινώσεως ἤτοι δεινοπαθείας ἐκφέρει τις

---

1 οὖν scripsi: οὐ manu posteriore in charta agglutinata V: εἰ n   2 ἐραστὴς Vn Arist. vulg.: ἐρασθεὶς Arist. A   2. 3 ὃς οὐκ αἰεὶ V: ὃς οὐκ ἀεὶ n: ὅστις οὐκ ἀεὶ Arist. vulg., Eurip.: ὅστις οὐχὶ καὶ Arist. A   3 ἐνθυμήματος μέρος Arist.   10. 11 ἐμφαίνηται n   13 εἴπομεν n   15 ἔστι ἐνθύμημα n   20 μὲν οὖν Arist.   26 ποτὶ Plut. Quom. ad. p. 21 E: ποτὲ Vn   τὸν πονηρὸν Plut.   ἁ πονηρία Plut.: ἀπονηρία Vn   27 πρεσβυτέροις Vn Arist. DEY^{b}Z^b: πρεσβυτέρῳ Arist. Q: πρεσβύτερον Arist. BTr.: πρεσβυτέρων Arist. A   29 ὁ scripsi: ἡ Vn   30 τὸ δὲ περὶ Vn Arist. vulg.: περὶ δὲ Arist. A   31 ἠλίθιον Arist.: ἠλίθι^{ο} V: ἠλίθιος n   33 θέλει V: μέλλει n   μάλιστα Vn Arist. A: om. Arist. DEQZ^b ἁρμόττει Arist.   34 δεινώσεως V: δυνώτητος n

τοῦτο· εἰ δὲ ἄνευ δεινοπαθείας τοῦτο ἐκφέρει, μεμπτέος ἂν δόξῃ· οἷον εἴ f. 41v τις ἱερέα ἰδὼν εἰς τὸ πορνεῖον εἰσελθόντα, εἰ μὲν εἴπῃ οὕτως 'οὐ χρὴ τοὺς ἱερεῖς τιμᾶν', μεμπτέος ἂν δόξῃ· εἰ δὲ σχετλιάσας τοῦτο ἐρεῖ, οἷον 'ὢ τῆς συμφορᾶς· οὐ χρὴ τοὺς ἱερεῖς τιμᾶν', φαίνεται, ὅτι ὑπὸ τοῦ πάθους κινηθεὶς τῶν ἱερέων κατέδραμεν. [a 9] καὶ ἐν τούτοις ἤτοι τῷ σχετλιασμῷ καὶ τῇ δεινώσει ἢ ἀρχόμενον ἤτοι πρὸ τῶν ἐνθυμημάτων δεῖ σε σχετλιάσαντα εἰπεῖν ἢ μετὰ τὰ ἐνθυμήματα καὶ τὰς ἀποδείξεις. καὶ * 35 τεθρυλλημέναι γνῶμαί εἰσιν, ἃς καὶ πάντες ὁμολογοῦσι, τὸ

[a 13] "εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης."

ἔχουσί τινες ἔθος μὴ ἄλλως ἐξέρχεσθαι εἰς τὸν πόλεμον, εἰ μὴ πρότερον θύσουσιν· εἴ τις γοῦν παρακαλεῖ τινας ἐξελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ταῦτα μὴ πρότερον θύσαντας, εἰπάτω τὸ τοῦ Πολυδάμαντος τὸ "εἷς οἰωνὸς ἄριστος." καὶ πάλιν, εἴ τις παρακαλεῖ τοὺς Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς Ἀθηναίους ἢ ἄλλους τινὰς ἐξελθεῖν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ ταῦτα πολλῷ 40 ἥττους καὶ ὀλιγωτέρους ὄντας τῶν πολεμίων, εἰπάτω παραθαρρύνων αὐτοὺς τὸ [a 15] 'κοινὸς Ἐνυάλιος', ἤτοι 'ὁ πόλεμος ποτέ ἐστι μεθ' ἡμῶν, ποτὲ μετὰ τῶν πολεμίων· ὥστε θαρρεῖτε'. καὶ τῷ παρακαλοῦντί τινας ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ταῦτα ἥττους ὄντας αὐτῶν τῶν πολεμίων καὶ τῷ παρακαλοῦντι ἐπὶ τὸ ἀναιρεῖν τὰ τῶν ἐχθρῶν | τέκνα τινὲς παροιμίαι εἰσὶ καὶ ὡς γνῶμαι· οἷον ἡ παροιμία αὕτη [a 18] f. 42r ''Ἀττικὸς πάροικος'. οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν, ὡς ὁ Κράτερός φησιν ἢ καὶ ὁ Δοῦρις ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν παροιμιῶν Ζηνοβίου ἀπὸ τῶν τοῦ Ταρραίου, εἰς Σάμον ἀποίκους. εἴ τις γοῦν συμβουλεύει τισίν, οἷον Λακεδαιμονίοις ἢ Κορινθίοις, στεῖλαί τινας ἐξ αὐτῶν εἰς μετοικίαν, εἰπάτω ''Ἀττικὸς πάροικος'· εἰ γὰρ οἱ Ἀττικοὶ ἔστειλαν εἰς μετοικίαν πολλοὺς τῶν ἐποίκων, 5 πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς δεῖ τοῦτο ποιῆσαι. ἢ καὶ οὕτως· οἱ Ἀθηναῖοι ἀεὶ ἠδίκουν τοὺς γειτνιῶντας καὶ παροικοῦντας αὐτοῖς· ἔσπευδον γὰρ ἀεὶ ταπεινοῦν αὐτούς. εἴ τις οὖν συμβουλεύει Λακεδαιμονίοις ταπεινοῦν καὶ συντρίβειν τοὺς γειτνιῶντας αὐτοῖς εἰπάτω τὸ ''Ἀττικὸς πάροικος'· εἰ γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐταπείνουν τοὺς γειτνιῶντας αὐτοῖς, πολλῷ μᾶλλον δεῖ τοῦτο ἡμᾶς ποιεῖν. [a 18] δεῖ δὲ καὶ τὰς γνώμας ταύτας τὰς κοινὰς λέγειν παρὰ τὰ δεδημοσιευμένα, ἤτοι παρ' ὃ λέγει ταύτας ὁ δῆμος καὶ τὸ πλῆθος, ἤτοι οὐ δεῖ λέγειν αὐτὰς ἀπαραλλάκτως, ὡς οἱ πολλοὶ 10 λέγουσιν, ἀλλὰ παραλλάσσειν αὐτός, εἴ γε μέλλει ὁ λέγων αὐτὰς φαίνειν τὸ ἑαυτοῦ ἦθος βέλτιον καὶ ἀγαθὴν ἔχειν προαίρεσιν φαίνεσθαι· ἢ εἰ

1 μεμπτέος ἄν, πτέος ἂν evan., V: μεμπταῖος ἂν n 2 εἴπω n 3 μεμπταῖος n 5 κατέδρακεν n 8 ante τεθρυλλημέναι VII fere litterae evanuerunt V (αἱ αυτ non certo cognoscuntur) ὁμολογοῦσιν ὡς τὸ n 9 εἷς οἰωνὸς κτλ.] Hom. M 243 ἄριστος bis V ἀμύνεσθαι V Arist.: ἀμύνασθαι n 16 ξυνὸς Arist., Hom. Σ 309 19. 20 τῶν ἐχθρῶν τὰ τέκνα Arist. 20 εἰσὶν n 22 Ζηνοβίου] II 28 τῶν om. n 28 λακεδαιμονίοις, ίοις evan., V 29 εἰπάτω — αὐτοῖς (30) om. n 30 μᾶλλον om. n 32 παρὰ Vn: καὶ παρὰ Arist. vulg.: καὶ πάντα Arist. A 33 αὐτὰς V: αὐτοὺς n ἀπαραλλάκτους n 34 καὶ post ἀλλὰ add. n αὐτός V: αὐτούς n

βούλεται παθητικῶς καὶ σχετλιαστικῶς λέγειν αὐτάς, ἀνάγκη ταύτας f. 42r παραλλάσσειν, εἶτα μεταξὺ λέγειν καὶ τίνες εἰσὶν αἱ δεδημοσιευμέναι γνῶμαι, καί φησι τὸ μηδὲν ἄγαν. [a 23] παθητικῶς ἂν εἴποις τοῦτο, εἴ γε εἴποις αὐτὸ οὕτως 'ψεῦδός ἐστιν, ὡς δεῖ γινώσκειν αὑτόν· οὗτος γάρ, εἰ ἑαυτὸν ἐγίνωσκεν, οὐκ ἂν εἵλετο στρατηγεῖν'. [a 25] δείξει δέ τις τὸ ἑαυτοῦ ἦθος βέλτιον καὶ ἀγαθόν, εἴ γε οὕτως ἐρεῖ ὅτι 'οὐ δεῖ φιλεῖν τινα ὡς μισήσοντα, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν ὡς φιλήσοντα'· οὕτως γὰρ εἰπὼν φαίνεται ἀγαθὸς εἶναι ὡς ὀρεγόμενος τῶν κρειττόνων. σὺν δὲ τῷ λέγειν τὰς κοινὰς γνώμας παρηλλαγμένως δεῖ ἢ τὴν προαίρεσιν ἀποφαίνειν ἐν τῇ λέξει καὶ ἐν τῷ λόγῳ ἢ τὴν αἰτίαν· [a 28] τοῦ μὲν εἰπεῖν καὶ τὴν αἰτίαν παράδειγμα τὸ ὅτι 'δεῖ φιλεῖν οὐχ ὥσπερ φασίν, ἤτοι ὡς μισήσοντα, ἀλλ' ὡς ἀεὶ φιλήσοντα·' τὸ γὰρ ἕτερον ἤτοι τὸ φιλεῖν ὡς μισήσοντα ἐπιβουλή ἐστι· τοῦτο ἡ αἰτία. ἢ οὕτω ῥητέον (τοῦτο παράδειγμα τοῦ τὴν προαίρεσιν τῇ λέξει παραδηλοῦν) 'οὐκ ἀρέσκει δέ μοι τὸ λεγόμενον' ἤτοι τὸ 'δεῖ φιλεῖν ὡς μισήσοντα'· εἶτα κατασκευὴ τούτου 'τὸν γὰρ ἀληθινὸν φίλον δεῖ φιλεῖν ὡς ἀεὶ φιλήσοντα'· ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰπεῖν 'οὐκ ἀρέσκει δέ μοι τὸ λεγόμενον' ἀπὸ τοῦ λόγου τούτου δηλοῖ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, ὡς ἔστιν ἀγαθὴ καὶ μὴ ἀρεσκομένη φαύλῳ ἤτοι τῷ φιλεῖν ὡς μισήσοντα. [a 31] καὶ οὐδὲ ἀρέσκει μοι τὸ μηδὲν ἄγαν· τοὺς γὰρ κακοὺς ἄγαν μισητέον. ἔχουσι δὲ βοήθειαν εἰς τοὺς λόγους ἤτοι εἰς τὸ προφέρειν τὰς γνώμας καὶ ἀποδέχεσθαι παρὰ τῶν ἀκροατῶν καὶ τὴν φορτικότητα καὶ τὴν ἀγροικίαν καὶ τὴν χωρικίαν τῶν ἀκροατῶν· χωρικοὶ γὰρ ὄντες ἀποδέχονται τὸν παραλλάξαντα τὴν γνώμην ταύτην τὴν 'μηδὲν ἄγαν' καὶ εἰπόντα ὡς 'οὐκ ἀρέσκει μοι τὸ μηδὲν ἄγαν, ἀλλὰ τοὐναντίον τὸ ἄγαν μισεῖν τοὺς κακούς'. [b 7] εἰ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ δοξάζουσιν, ὅτι φαῦλόν ἐστι τὸ γειτονεῖν τινι διὰ τὸ ἐντυχεῖν φαύλοις γείτοσιν, ἀποδέξαιτ' ἂν τὸν εἰπόντα καθ' ὅλου ὡς οὐδὲν γειτονίας χαλεπώτερον. ὥστε δεῖ τὸν μέλλοντα εἰπεῖν γνώμην ἀποβλέπειν εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ στοχάζεσθαι, τίνων οὗτοι ὀρέγονται καὶ τί δοξάζουσι, καὶ οὕτως ἃ δοξάζουσιν οὗτοι, κἂν μερικὰ ὦσιν, ἀποφαίνεσθαι περὶ τούτων καθ' ὅλου· οἷον εἰ ὁ ἀκροατής μου δοξάζει, ὡς κακὸν τὸ τεκνοποιῆσαι, διὰ τὸ ἐντυχεῖν φαύλῳ τέκνῳ, εἰ εἴπω ὡς οὐδὲν ἠλιθιώτερον καὶ χεῖρον τεκνοποιίας, καὶ μάλα ἄν με καὶ αὐτὸς ἀποδέξαιτο. [b 10] ὥστε δεῖ στοχάζεσθαι, πῶς τυγχάνουσιν ἔχοντες

3 φησὶν n 4 ἐστι n 5 γὰρ Vn Arist. Tr.: γοῦν Arist. A: μὲν οὖν Arist. E: om. Arist. D: οὖν Arist. cet. ἐγίγνωσκεν ἑαυτόν Arist. ἕλοιτο n 7 δεῖ, ὥσπερ φασίν, φιλεῖν Arist. μισήσοντα Vn Arist. vulg.: μισήσοντας Arist. A 8 φιλήσοντα Vn Arist. vulg. (φιλήσαντα Zb): φιλήσαντας Arist. A γὰρ V: ἄρα n 9. 10 ἢ τὴν V: ἤτοι n 11 δεῖ Vn Arist. vulg.: δεῖ δὲ Arist. A 13 ἐπιβούλου γὰρ θάτερον Arist. 14 τοῦτο τὸ παράδειγμα n 21 δ' εἰς τοὺς λόγους βοήθειαν Arist. εἰς (post ἤτοι) om. n 22 ἀποδέχεται V φορτικώτητα n 22. 23 ἀγρικίαν n 27 γείτωσιν n ἀποδέξαιτ' V: ἀποδέξαντ' n: exspectes ἀποδέξαιντ' 28 δεῖ V: δοκεῖ n 29. 30 ὀρέγονται—οὗτοι om. n 30 μερικαὶ n 33 μάλιστα n 34. p. 130,1 πῶς τυγχάνουσι ποῖα προϋπολαμβάνοντες Arist. A: ποῖα τυγχάνουσι προϋπολαμβάνοντες Arist. vulg.

οἱ ἀκροαταὶ καὶ ποῖα ὑπολαμβάνουσι καὶ δοξάζουσιν, εἶτα περὶ τούτων f. 42r ἀποφαίνεσθαι καθ' ὅλου. [b 12] ταύτην δεῖ μίαν χρῆσιν τοὺς γνωμολογοῦντας ἤτοι τὸ βλέπειν καὶ στοχάζεσθαι, τίνα δοξάζουσιν οἱ ἀκροαταί, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι περὶ αὐτῶν, εἰ βούλεται ἀποδέχεσθαι παρὰ τῶν ἀκροατῶν, γνωμολογοῦντα, καὶ ἑτέραν χρῆσιν κρείττω, ἥτις καὶ δείκνυσι τὸ ἦθος τοῦ γνωμολογοῦντος βέλτιον· [b 13] ἡ γὰρ τοιαύτη χρῆσις τῶν γνωμῶν, ἣν καὶ εἰπεῖν μέλλει, ποιεῖ τοὺς λόγους ἠθικοὺς ἤτοι παρεμφαίνοντας | τὸ ἦθος τῶν λεγόντων τὰς γνώμας, εἴτε φαῦλόν ἐστιν, εἴτε f. 42v ἀγαθόν. ἐκεῖνοι δὲ οἱ λόγοι ἔχουσιν ἦθος, ἐν οἷς παρεμφαίνεται ἡ προαίρεσις τοῦ λέγοντος, εἴτε ἀγαθή ἐστιν, εἴτε φαύλη. [b 14] αἱ γὰρ γνῶμαι πᾶσαι τοῦτο ποιοῦσιν ἤτοι τὸ παρεμφαίνειν τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος οἷόν ἐστι, διότι ὁ λέγων τὰς γνώμας περὶ τῶν προαιρετῶν ἀποφαίνεται ἤτοι περὶ ἐκείνων ἀποφαίνεται, περὶ ὧν προαιρεῖται καὶ βούλεται.

22. Ἄλλο γὰρ εἶδος ἑκατέρου τούτων ἤτοι ἄλλος ἐστὶν ὁ τρόπος, καθ' ὃν δεῖ λαμβάνειν αὐτά, ἤτοι ἐν τῷ ἀποβλέπειν εἰς τὰ ὑπάρχοντα τῷ ἐπαινουμένῳ ἢ τῷ ψεγομένῳ, καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ τόποι, ἐξ ὧν ἐπιχειρεῖν μέλλομεν. [b 23] καὶ πῶς ἐστι συλλογισμὸς ἤτοι ἀτελής, καὶ τί διαφέρει τῶν διαλεκτικῶν, ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς τέλειός ἐστι, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμὸς ἀτελής, ἢ ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς συλλογισμὸς περὶ παντὸς προτεθέντος γίνεται, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμός ἐστι περὶ τὰ πολιτικὰ μόνα θεωρούμενος. [b 24] οὔτε γὰρ πόρρωθεν γίνονται συλλογισμοί, ὅταν λάβωμεν τὰς προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τὰς προτάσεις τῶν προσυλλογισμῶν τῶν προτάσεων ἐν τοῖς ἐνθυμήμασιν, οὔτε δεῖ πάντα ἤτοι πάσας τὰς προτάσεις λαμβάνειν, καὶ τὴν μείζονα καὶ τὴν ἐλάττονα, καὶ συνάγειν τὸ συμπέρασμα· ἀρκεῖ γὰρ εἰπεῖν τὴν ἐλάττονα, τὴν δὲ μείζονα ὡς γνώριμον παρεῶσι. [b 25] τὸ μὲν γὰρ ἤτοι τὸ λαμβάνειν πόρρωθεν ἤτοι καὶ τὰς προτάσεις τῶν προσυλλογισμῶν ἀσάφειαν ποιεῖ διὰ τὸ μῆκος, τὸ δὲ ἤτοι τὸ λαμβάνειν πάντα ἤτοι καὶ τὰς προτάσεις ἀδολεσχία ἐστίν· ἀδολεσχία γὰρ νομίζεται, ὅταν τὴν μείζονα πρότασιν γνώριμον οὖσαν καὶ ταῦτα μὴ παρεάσωμεν ἀλλ' εἴπωμεν. [b 26] καὶ γὰρ

1 ὑπολαμβάνουσιν n οὕτως εἶτα Arist. DEQZb: εἶθ' οὕτως Arist. cet. 2 ταύτην τε (δὲ BD) δεῖ μίαν χρῆσιν ἔχειν Arist. vulg.: ταύτην δὲ δὴ (δεῖ corr. man. rec.) ἔχειν μίαν χρῆσιν Arist. A 3 καὶ τὸ στοχάζεσθαι n δοξάζουσιν scripsi: δόξουσιν Vn 5 γνωμολογοῦ$^{\tau}$ν V: δοξολογοῦντα n 7 ἠθικοὺς γὰρ ποιεῖ τοὺς λόγους Arist. λόγους om. n 9 ἦθος δὲ ἔχουσιν οἱ (A; οἱ om. vulg.) λόγοι Arist. οἷς Vn Arist. vulg.: ὅσοις Arist. AC 10 αἱ γὰρ Vn Arist. vulg.: αἱ δὲ Arist. AC 11 ἦθος n: evanuit V 12 προαιρετῶν Vn Arist. vulg.: προαιρέσεων Arist. AC 15 ἑκατέρου Vn Arist. vulg.: ἑκάτερον Arist. A τούτων evanuit V ἐστὶ n 17 ψεγουμένῳ n 18 ἐστιν n 19 ἐστιν n 21. 22 τὰ πολιτικὰ μόνα n: evanuerunt V 24 προσυλλογι$^{\sigma}$μῶν V τῶν om. n ἐν δὲ τοῖς n οὔτε scripsi, cf. Arist.: οὐ Vn 27 παρεῶσιν n 28 πρ^{o}συλλογισμῶν V: συλλογισμῶν n 30. 31 exspectes καὶ ταῦτα γνώριμον οὖσαν

τοῦτο ἤτοι τὸ βραχυλογεῖν καὶ μὴ πάντα λαμβάνειν ἐστὶν αἴτιον καὶ f. 42v τοὺς χωρικοὺς ἀπαιδεύτους πιθανωτέρους καὶ ἀληθεστέρους τῶν πεπαιδευμένων καὶ σοφῶν· ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησὶν

"ἐγὼ δ' ἄκομψος πρὸς ὄχλον δοῦναι λόγον".

[b 28] ὥσπερ καὶ οἱ ποιηταί, οἷον ὁ Εὐριπίδης φησὶ τοὺς ἀπαιδεύτους ἤτοι τοὺς χωρικοὺς μουσικωτέρους καὶ πιθανωτέρους παρὰ τῷ ὄχλῳ φαίνεσθαι, καθ' ὅσον βραχυλογοῦσι. καὶ ἀπεριεργότεροι ἐντεῦθεν φαίνονται· οἱ μὲν γάρ, οἱ πεπαιδευμένοι καὶ οἱ σοφοί, λέγουσι τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθ' ὅλου καὶ τὰ πόρρω τοῦ πράγματος, οἱ δὲ ἤτοι οἱ ἀπαίδευτοι καὶ χωρικοὶ λέγουσιν ἐκεῖνα, ἃ πάντες ἴσασι, καὶ τὰ ἐγγὺς τοῦ πράγματος. [b 31] καὶ λεκτέον καὶ ἐπιχειρητέον ἐκ τῶν ὡρισμένων καὶ ἐγνωσμένων ἢ τοῖς κρίνουσιν ἢ ἐκείνοις, οὓς ἀποδέχονται οἱ κρίνοντες, εἴτε νομοθέται εἰσὶν εἴτε ποιηταὶ οἱ παρὰ τῶν κρινόντων ἀποδεχόμενοι· ἐπεί τοί γε, εἰ μὴ ἐπιχειρεῖς, ἐξ ὧν γινώσκουσιν ἢ οἱ κρίνοντες ἢ οἱ παρὰ τῶν κρινόντων ἀποδεχόμενοι, οὐδὲν ἀνύσεις οὐδὲ πείσεις. [1396a1] καὶ τοῦτο, ὃ λέγεις, ἔστω δῆλον καὶ γνώριμον, ὅτι οὕτω φαίνεται καὶ δοκεῖ, ἢ πᾶσι τοῖς κρίνουσιν ἢ τοῖς πλείστοις. καὶ μὴ μόνον συνάγειν καὶ συλλογίζεσθαι ἐν τῷ λαμβάνειν ἀναγκαίας προτάσεις, ἀλλ' ἐν τῷ λαμβάνειν καὶ τὰς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἤτοι τὰς ἐνδεχομένας. [a 3] πρῶτον μὲν δεῖ λαβεῖν τὸ πρόβλημα, περὶ οὗ δεῖ λέγειν καὶ συλλογίζεσθαι, εἴτε πολιτικῷ καὶ ῥητορικῷ συλλογισμῷ εἴτε ὁποιῳοῦν, εἶτα θεωρεῖν τὰ ὑπάρχοντα τούτοις· [a 6] μηδὲν γὰρ ἔχων καὶ λαβὼν ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων τῷ πράγματι, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐξ οὐδενὸς ἂν συλλογίσῃ· πῶς γὰρ ἂν δυνησόμεθα συμβουλεύσασθαι, πῶς δεῖ πολεμῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ἢ μὴ πολεμῆσαι, εἰ μὴ ἔχομεν, τίς ἡ δύναμις αὐτῶν; [a 12] καὶ πάλιν πῶς δεῖ ἐπαινεῖν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ μὴ ἔχοιμεν, πῶς ἐν Σαλαμῖνι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν; [a 13] ἢ τὰ ὑπὲρ Ἡρακλειδῶν πραχθέντα. οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξῶσαν τοὺς Ἡρακλείδας, οὗτοι δὲ διωχθέντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δὲ ἀσμένως αὐτοὺς ἐδέξαντο καὶ ἐτύπωσαν αὐτοὺς ἐκ τοῦ δημοσίου τρέφεσθαι. τοῖς Ἀθηναίοις συνεμάχησαν εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ξέρξου πόλεμον Αἰγινῆται καὶ Ποτιδαιᾶται, εἶτα ὕστερον ἠνδραπόδισαν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς. [a 4] εἴτε πολιτικῷ συλλογισμῷ ἤτοι ἐνθυμήματι (τὸ γὰρ ἐνθύμημά ἐστι πολιτικὸς συλλογισμός), εἴθ' ὁποιῳοῦν ἄλλῳ ἤτοι διαλεκτικῷ ἢ ἐπαγωγῇ ἢ

1. 2 αἴτιον καὶ τοῦ (τὸ BEZb) πιθανωτέρους εἶναι τοὺς ἀπαιδεύτους Arist. 2 fort. χωρικοὺς ⟨καὶ⟩ 3 Εὐριπίδης] Hipp. 986 4 πρὸς Vn: εἰς Eurip. 6 μουσικωτέρους Vn Arist. A: μουσικωτέρως Arist. QYbZbTr.: μουσικώτερον Arist. E 7 βραχυλογοῦσιν n 8 fort. οἱ ante σοφοί del. λέγουσιν n 8. 9 τὰ κοινὰ καὶ τὰ (τὰ om. A) καθ' ὅλου λέγουσιν Arist. 10 ἴσασιν n 11 καὶ (ante λεκτέον) V: ὥστε n 12 ἢ ἐκείνοις om. n 17 ἢ πᾶσι Vn Arist. vulg.: ἅπασιν Arist. A 20 μὲν οὖν Arist. 24 δυνησώμεθα n 25 ἡ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 27 ἔχομεν n 28 ὑπὲρ V: περὶ n: ὑπὲρ τῶν Arist. 29 ἀπῆλθεν n 31 συνεμάχεσαν n 32 ἠνδραπόδισαν V: ἠνδραπόδησαν n: ἠνδραποδίσαντο Arist. 33 ἔστιν n

τοιούτῳ τινί. | [a 33] ἐπεὶ καὶ πάντες οὕτω φαίνονται ἀποδει- f. 43r κνύντες ἐν τῷ ἀποβλέπειν εἰς τὰ ὑπάρχοντα τῷ πράγματι, περὶ οὗ ἐστιν ὁ συλλογισμὸς καὶ ἡ ἀπόδειξις, ἀκριβέστερον συλλογίζονται οἱ ἀποδεικνύοντες, μαλακώτερον δὲ οἱ διαλεγόμενοι ὡς ἀπὸ ἐνδόξων προτάσεων ἐπιχειροῦντες. [b 2] ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ ἕκαστα ὑπαρχόντων καὶ διὰ τοῦ λόγου ἤτοι τοῦ συλλογισμοῦ καὶ τῆς δείξεως, ὥσπερ ἐν τοῖς Τοπικοῖς πρῶτον εἴπομεν εἶναι ἀναγκαῖον ἐκλέγεσθαι περὶ ἑκάστου πράγματος τά τε ἐνδεχομένως ὑπάρχοντα αὐτῷ καὶ τὰ ἐπικαιροτάτως ἤτοι ἀναγκαίως καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸ τῆς διαλέξεως. [b 6] ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐξ ὑπογύου γινομένων ἤτοι περὶ τῶν ἐγγὺς γινομένων πραγμάτων καὶ ἐξαίφνης παρεμπεσόντων εἰς τὴν διάλεξιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δεῖ σκοπεῖν καὶ ἀποβλέπειν εἰς τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ, καὶ οὐ δεῖ ἀποβλέπειν εἰς τὰ ἀόριστα ἤτοι εἰς τὰ κοινὰ τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἐκείνῳ τῷ πράγματι, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστίν, ἀποβλεπτέον. [b 17] ὁ Κύκνος παῖς τοῦ Ἄρεως, ὃς ἐκώλυε τοὺς Ἕλληνας ἀποπηδῆσαι εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῶν Τρώων ἐκ τῶν νηῶν. [b 18] καὶ ὅτι νεώτερος ὢν καὶ οὐκ ἔνορκος. ὁ Τυνδάρεως, ὁ πατὴρ Ἑλένης, κατέσχε τοὺς μνηστῆρας ὅρκῳ, ὥστε στρατεύεσθαι ὑπὲρ τοῦ προκριθέντος παρ' αὐτοῦ. [b 21] ὁ τοπικὸς κατάλληλος τοῖς τοπικοῖς· ὁ συλλογισμός, ἐπεὶ δηλωτικός ἐστι πράγματός τινος, λοιπὸν ἔχει καὶ στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς τοῦ πράγματος, ἔχει καὶ στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς τοῦ συμπεράσματος. καὶ στοιχεῖα μέν εἰσι τοῦ πράγματος τὰ καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντα τῷ πράγματι, περὶ οὗ ὁ συλλογισμός, περὶ ὧν φθάσαντες παρεδώκαμεν, στοιχεῖα δὲ τοῦ συμπεράσματος τοῦ τοιοῦδε καὶ τοῦ συλλογισμοῦ ἡ τοιάδε σύνθεσις τῶν προτάσεων καὶ ἡ τοιάδε ἐπιχείρησις. περὶ γοῦν τοῦ στοιχείου τοῦ συμπεράσματος ὑπισχνεῖται νῦν εἰπεῖν· στοιχεῖα γὰρ ἐνθυμημάτων νοητέον τὴν τοιάνδε τῶν προτάσεων σύνθεσιν καὶ τὴν τοιάνδε ἐπιχείρησιν. [b 24] τὰ μὲν γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων εἰσὶ δεικτικά, ἃ δεικνύουσιν, ὅτι ἔστι τι ἢ οὐκ ἔστιν, ἤτοι Ἀχιλλεὺς ἀνδρεῖός ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν. ἐλεγκτικὰ ἐνθυμήματά εἰσι τὰ λαβόντα τὸν λόγον τοῦ ἀντιθέτου καὶ ἐξ αὐτοῦ συνάξαντα ἄτοπόν τι καὶ ἀδύνατον, ὅπερ ἐστὶν ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή· ἐλεγκτικὰ δέ εἰσιν ἐνθυμήματα, ὅταν τις συνάγῃ δι' αὐτῶν ἀνομολογούμενα καὶ ἀσύμφωνα, ἤτοι ὅταν τις δεικνύῃ τὸν ἀντιλέγοντα καὶ προσδιαλεγόμενον λέγοντα ἀνομολογούμενα καὶ ἀσύμφωνα ἢ ἑαυτῷ ἢ

---

1 ἐπεὶ Vn: ἐπειδὴ Arist. πάντες Vn Arist. vulg.: οἱ πάντες Arist. A 2 τῷ (ante πράγματι) V: om. n πράγματα n 4 δεικνῦντες n 5 ἕκαστον Arist. 6. 7 ἐν τοῖς Τοπικοῖς] Top. A 14 p. 105b13 9 ἑαυτοὺς V: ἑαυτὸ n πρὸ τῆς V: πρώτης n 13 fort. κοινά, ⟨ἀλλ' εἰς⟩ τὰ ὑπάρχοντα [καὶ] ἐκείνῳ; cf. Arist. μὴ εἰς ἀόριστα ἀλλ' εἰς (A; ἀλλά, om. εἰς, vulg.) τὰ ὑπάρχοντα 14 τὸν κύκνον post ἀποβλεπτέον add. n ex Aristotele παῖς n: ταῖς V 15 ἄρεος V ἀποδῆσαι n 16 νεώτατος Arist. ὢν post ἔνορκος Arist. εὔορκος n 19 ἐστιν n 20. 21 ἔχει καὶ στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς τοῦ συμπεράσματος om. n 27 εἰσὶν n 28 δείκνυσιν n ἔστι τι Vn: ἔστιν Arist. 30 ἐστὶ n 31 ἐπαγωγή n 32 ἀνομολογούμενα ex Aristotele scripsi: ὁμολογούμενα Vn

ταῖς κοιναῖς δόξαις καὶ ταῖς τῶν σοφῶν. [b 28] σχεδὸν μὲν ἡμῖν περὶ f. 43r ἕκαστον τῶν εἰδῶν τῶν τε ἐλεγκτικῶν καὶ τῶν δεικτικῶν ἐνθυμημάτων οἱ τόποι οἱ παραδοθησόμενοι ἔχονται τῶν χρησίμων καὶ τῶν ἀναγκαίων ἤτοι παραδιδόασι, ποῖά εἰσι χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἰς τὰ ἐλεγκτικὰ ἐνθυμήματα καὶ ποῖα εἰς τὰ δεικτικά. [b 30] καὶ γὰρ αἱ προτάσεις αἱ χρησιμεύουσαι περὶ ἕκαστον εἶδος ἤτοι περὶ τὸ ἐλεγκτικὸν καὶ περὶ τὸ ἐπιδεικτικόν, εἰσὶν ἐξειλεγμέναι. ἐφθάσαμεν δὲ παραδόντες τόπους καὶ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου καὶ περὶ τῶν παθῶν ἤτοι φόβου καὶ ὀργῆς καὶ ζήλου. [1397 a 1] ἔτι δὲ καθ' ὅλου λέγωμεν περὶ πάντων τῶν τόπων τῶν χρησιμευόντων εἰς τὰ ἐλεγκτικὰ καὶ τὰ δεικτικὰ παρασημαινόμενοι μόνον, ὅτι οἵδε οἱ τόποι χρησιμεύουσιν εἰς τὰ δεικτικὰ ἐνθυμήματα καὶ οἵδε εἰς τὰ ἐλεγκτικά.

23. Ἢ ὡς ἐν τῷ Μεσηνιακῷ. οἱ Μεσηνιᾶται ἄποικοί εἰσι τῶν Λακεδαιμονίων· καὶ διότι συνεμάχησαν καὶ προσετέθησαν τοῖς Ἀθηναίοις, ὡρμήθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καταδουλῶσαι αὐτούς. συμβουλεύει γοῦν ὁ Ἀλκιδάμας τοῖς Λακεδαιμονίοις καταδουλῶσαι τοὺς ἐν Μεσήνῃ ἐπιχειρῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου· [a 11] εἰ γὰρ ὁ πόλεμος, φησί, προυξένησε τάδε τὰ κακά, εἰρήνη πάλιν ταῦτα ἐπανορθώσεται. καὶ εἴ τις οὐκ ὀργίζεται κατὰ τοῦ ἀκουσίως κακόν τι δράσαντος εἰς αὐτόν, λοιπὸν οὐδὲ χάριν ὀφείλει νέμειν τῷ εὐεργετήσαντι αὐτὸν ἀκουσίως καὶ ἐν τῷ καταναγκασθῆναι παρ' ἑτέρου. [a 17] καὶ εἰ ἔστιν ἐν βροτοῖς ψευδηγορεῖν πιθανὰ ἤτοι ψεύδεσθαι καὶ δοκεῖν πιθανὰ τοῖς πολλοῖς καὶ ἀληθῆ λέγειν, οὐ μέντοι γε δὲ ψευδῆ, χρὴ νομίζειν καὶ τὸ ἐναντίον. ἤτοι ὅτι συμβαίνει πολλάκις ἀληθῆ μὲν λέγειν τινά, ἄπιστα δὲ καὶ ψευδῆ νομίζεσθαι τοῖς ἀκροαταῖς. [a 21] εἰ πᾶν δίκαιον ἀγαθόν, ἦν ἂν καὶ πᾶν τὸ δικαίως γινόμενον ἀγαθόν· ἀλλὰ μὴν τὸ δικαίως ἀποθανεῖν | οὐκ ἄν τις αἱρήσεται· δικαίως γὰρ ἀπο- f. 43v θνήσκει ὁ μοιχὸς ἢ ὁ φονεύς. [a 23] ἄλλος τόπος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα ἤτοι τῶν πρός τι· εἰ γὰρ τῷ ἑτέρῳ ὑπάρχει ἤγουν τῷ φονεύσαντι τὸ καλῶς καὶ δικαίως ποιῆσαι, καὶ τῷ φονευθέντι ὑπάρχει τὸ καλῶς πεπονθέναι· καὶ εἰ καλῶς ἐκέλευσεν ὁ Σωκράτης τὸν Πλάτωνα ποιῆσαι τόδε, καὶ ὁ Πλάτων τόδε καλῶς ἐποίησεν. [a 26] ὁ Διομέδων Ἀθηναῖος ἦν καὶ ἠγόρασε τὸ φορολογεῖν ἀπὸ τοῦ δημοσίου, εἶτα ὠνειδίζετο

---

1 μὲν οὖν Arist. 2 ἕκαστον Vn Arist. Tr.: ἑκάστων Arist. AC: ἕκαστα Arist. cet. 3. 4 τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαίων ἔχονται οἱ τόποι Arist. 5 εἰς V: εἰσι n 7 ἐξειλεγμέναι scripsi ex Aristotele: ἐξηλεγμέναι V: ἐξηκλεγμέναι n 8 παθῶν Vn: παθημάτων Arist. 9 δὲ ἄλλον τρόπον καθ' Arist. πάντων Vn Arist. vulg.: ἁπάντων Arist. A 10 καὶ τὰ—δεικτικὰ (11) om. n 12 οἵδε εἰς V: οἷά εἰσι n 13 ἐν τῷ Μεσηνιακῷ] Alcidam. fr. 2 Sauppe μεσηνιακῷ Vn Arist. QYbZb: μεσσηνιακῷ Arist. cet. εἰσιν n 15 γοῦν V: οὖν n 17 προηξένησε n 18 ἐπανορθώσατο n ὀργίζεται V: ἐργάζεται n 19 ἑκουσίως n 21 ἔστιν ἐν κτλ.] Eurip. fr. 396. F. T. G.[2] p. 481 N. ψευδηγορεῖν Vn et ex corr. Arist. AC: ψευδολογεῖν Arist. cet. πιθανὰ Vn Arist. A: πιθανόν Arist. vulg. 26 αἱρήσηται n γὰρ om. n 27 ἐκ scripsi ex Aristotele: ἔνι V: ἐνὶ n 28 θατέρῳ Arist. 29 καὶ Vn: καὶ τὸ Arist. vulg.: ἢ Arist. A ποιῆσθαι n

παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐν Ἀθήναις τῶν καὶ πωλησάντων αὐτῷ τὸ φορολογεῖν, f. 43v διότι τοῦτο ἐποίησε, καί φησιν ὅτι ‘εἰ μὴ ὑμῖν αἰσχρὸν τὸ πωλεῖν, οὐδ’ ἐμοὶ λοιπὸν τὸ ἀγοράσαι’. [a 30] εἰ γὰρ δικαίως ἀπέθανεν ἡ Κλυταιμνήστρα ὡς φονεύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλ’ οὐχ ὑπὸ σοῦ τοῦ Ὀρέστου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἔδει αὐτὴν ἀποκτανθῆναι. διὸ σκοπητέον χωρὶς καὶ ἰδίᾳ, εἰ καὶ ὁ παθὼν ἄξιος ἦν παθεῖν καὶ ὁ ποιήσας ἄξιος ἦν ποιῆσαι· οὐ μέντοι γε δὲ προσῆκον ἦν τὸν Ὀρέστην φονεῦσαι αὐτὴν ἀλλ’ ἕτερον. [b 1] εἶτα χρήσασθαι, ὁποτέρως ἁρμόττει καὶ συμφέρει σοι· εἰ γὰρ μέλλεις δεῖξαι, ὅτι ὁ παθὼν ἄξιος ἦν τοῦ παθεῖν καὶ ὁ ποιήσας ἄξιος ἦν τοῦ ποιῆσαι, ἐπιχείρησον τοῦτο δεῖξαι, εἰ καὶ εὑρήσεις τὸν παθόντα ἄξιον τοῦ παθεῖν καὶ τὸν ποιήσαντα ἄξιον τοῦ ποιῆσαι. εἰ δὲ μέλλεις δεῖξαι, ὅτι ὁ μὲν παθὼν ἄξιος ἦν τοῦ παθεῖν, οὐ μέντοι γε δὲ ὁ ποιήσας ἄξιος τοῦ ποιῆσαι, ἐπιχείρησον τοῦτο δεῖξαι, εἴ γε τέως εὑρήσεις καὶ τὸν μὲν παθόντα ἄξιον τοῦ παθεῖν, οὐ μέντοι γε τὸν ποιήσαντα ἄξιον τοῦ ποιῆσαι. [b 2] ἐνίοτε γὰρ διαφωνεῖ τὸ τοιοῦτο καὶ ὁ μὲν παθὼν ἄξιός ἐστι τοῦ παθεῖν, οὐ μέντοι γε δὲ ὁ ποιήσας ἄξιός ἐστι τοῦ ποιῆσαι, ὡς ἐπὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. ὁ Θεοδέκτης τραγικὸς ἦν. ὁποτέρως ἁρμόττει, εἴτε καὶ οἱ δύο δικαίως εἴτε καὶ ὁ εἷς. [b 3] ὁ Ἀλκμαίων υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμφιαράου τοῦ μάντεως, ὃς ἀπέκτεινε τὴν αὐτοῦ μητέρα. [b 2] καὶ οὐδὲν κωλύει διαφωνεῖν ἤγουν τὸν μὲν παθόντα δικαίως παθεῖν, τὸν δὲ ποιήσαντα μὴ δικαίως ποιῆσαι. εἰσάγει δὲ ὁ Θεοδέκτης τινὰ ἐρωτῶντα τὸν Ἀλκμαίωνα ‘οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐστύγει τὴν μητέρα τὴν σήν;’ [b 4] φησὶ δὲ ἀποκρινόμενος τὸ ναί. πῶς ἐστύγει; τοῦτο τοῦ Ἀριστοτέλους. ἀλλὰ διαλαβόντα καὶ διελόντα ἰδίᾳ τὸν παθόντα καὶ ἰδίᾳ τὸν ποιήσαντα χρὴ σκοπεῖν, εἰ καὶ ὁ παθὼν ἀξίως ἔπαθε καὶ ὁ ποιήσας ἀξίως ἐποίησε· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ τί ἐστι τὸ συμβαῖνον. εἶτα παρεισάγει ὁ Θεοδέκτης τὴν Ἀλφεσίβοιαν ἐρωτῶσαν ‘καὶ πῶς σε κατέκριναν, ὦ Ἀλκμαίων;’ ὁ δὲ Ἀλκμαίων ὑπολαβών φησι ‘διότι τὴν μὲν ἔκριναν ἀξίαν τοῦ θανεῖν ὡς φαύλην, ἐμὲ δὲ οὐκ ἄξιον ἔκριναν τοῦ κτανεῖν τὴν μητέρα, ἀλλ’ ὑπὸ ἄλλου ἔδει φονευθῆναι αὐτήν’. ἡ Ἐριφύλη ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἀλκμαίωνος. [a 17] “ἀλλ’ εἴπερ ἔστιν ἐν βροτοῖς ψευδηγορεῖν πιθανά.” Εὐριπίδης ταῦτά φησι πρὸς τὸν Θυέστην, ὅς ταῦτά φησι πρὸς τὸν Ἀτρέα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. [b 7] τοῦ Ἀλεξάνδρου τελευ-

2 φησι n μὴ Vn: γὰρ μηδ’ Arist. 3 οὐδὲ n ἀπέθανεν V Arist. vulg.: ἔπαθέν τι Arist. A: ἀπέθανε (om. ἡ) n 3. 4 κληταιμνῆστρα n 4 ὡς V: ἡ n ἀλλ’ ἴσως οὐχ Arist. 8 χρήσασθαι Vn Arist. vulg.: χρῆσθαι Arist. A ἁρμόττει Vn Arist. A: ἂν ἁρμόττοι Arist. C: ἂν ἁρμόττῃ Arist. cet. 10 ἐπιχείρησον τοῦτο δεῖξαι om. n 15 τοιοῦτον n Arist. 16 ἐστιν τοῦ ποιῆσαι n 17 κληταιμνήστρας n θεόδεκτος Vn 19 ἀμφιάρου V 21 θεόδεκτος Vn 22 οὐδεὶς V: οὐ τὶς n 24 διαλαβόντα Vn Arist. AC: διαλαβόντας Arist. cet. 25 χρὴ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 26 ἔπαθεν n ἐποίησεν n ἐστιν n 27 θεόδεκτος Vn 28 ὑπολαβών — ἄξιον (29) om. n 29 ἔκρινε (post ἄξιον) n 30. 31 ἐριφίλη n: ἐριφύλλη V 32 πιθανά V Arist. A: πιθικόν n: πιθανόν Arist. vulg. εὐριπι^{o} V: εὐριπίδου n Eurip. fr. 396. F. T. G.[2] p. 481 N. 33 τῶν ἀποκτεινάντων νικάνωρα ante τοῦ add. n ex Aristotele

τήσαντος ἡ Μακεδονία διῃρέθη εἰς ἀρχὰς πολλάς. καὶ ὁ Νικάνωρ Μακεδὼν f. 43v ἦν· λαβὼν καὶ αὐτὸς μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ ἄρχων ἐν αὐτῷ ἔσπευδε καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα· τέως γοῦν ἀνῃρέθη παρὰ τῶν συγγενῶν. ὁ γοῦν ῥήτωρ δικάζεται εἰς πρόσωπον τοῦ Νικάνορος μετὰ τῶν ἀποκτεινάντων τὸν Νικάνορα. [b 8] ἐπεὶ γὰρ ἐκρίθησαν δικαίως ἀποκτεῖναι, ἔδοξε καὶ δικαίως ἀποθανεῖν ὁ Νικάνωρ· ἀλλὰ μὴν οὐ δίκαιον ἦν ἀποθανεῖν παρὰ τῶν ὁμογενῶν· δίκαιον γὰρ ἦν θανεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς καὶ καταδουλοῦν ἔσπευδεν, οὐ μὴν δὲ παρὰ τῶν ὁμογενῶν. [b 9] Θήβησι θανὼν ἦν ὁ Τιμόλαος, περὶ οὗ ἐκέλευεν ὁ κατηγορούμενος κρῖναι καὶ ἐξετάσαι, εἰ δίκαιος ἦν οὗτος ἀποθανεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἄδικόν ἐστιν ἀποκτεῖναι τὸν δικαίως ἀποθανόντα. [b 16] ἐκ τοῦ εἰ τὸ ἧττον ὑπάρχει, ἤτοι εἰ τὸ ἧττον ὀφεῖλον ὑπάρχειν τῷδε ὑπάρχει αὐτῷ (ἔστι δὲ τὸ τύπτειν τὸν πατέρα), καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρξει αὐτῷ ἤτοι πολὺ μᾶλλον ὑπάρξει αὐτῷ τὸ τύπτειν τοὺς πλησίον. καθ' ὁπότερον ἂν δέῃ δεῖξαι, ἤτοι εἴτε κατασκευάσαι εἴτε ἀνασκευάσαι, χρήσιμος οὗτος ὁ τόπος· ἀντίστρεψον γὰρ καὶ εἰπὲ 'εἰ τοὺς πλησίον οὗτος οὐ τύπτει, οὓς δεῖ μᾶλλον τύπτειν, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ τὸν πατέρα, ὃν ἧττον δεῖ τύπτειν'. [b 20] κλεινότατον γόνον λέγει τὸν Μελέαγρον. καὶ ὅτι εἰ μὴ Θησεὺς ἀφελὼν τὴν Ἑλένην ἠδίκησεν, οὐδὲ Ἀλέξανδρος. [b 25] οὐδ' οἱ σοφισταὶ λοιπόν εἰσι φαῦλοι, | εἴ γε πολλάκις ἡττῶνται παρὰ f. 44r τῶν προσδιαλεγομένων. λέγουσιν οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐξάρχοντες ῥήτορες ὅτι 'οἱ ἰδιῶται σπουδάζουσιν ἡμᾶς δοξάζεσθαι· δεῖ λοιπὸν καὶ ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ὅπως φροντίζωμεν, πῶς ἂν οἱ Ἕλληνες δοξάζωνται'. [b 28] ὁ Ἁρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἀπέκτειναν τὸν Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου τυραννοῦντα· καὶ ἀξιοῖ Ἰφικράτης στῆσαι τούτοις εἰκόνας καί φησιν ὅτι 'εἰ πρὸ τοῦ ποιῆσαι ἤτοι εἰ πρὸ τοῦ φονεῦσαι αὐτοὺς τὸν Πεισίστρατον ὁ δῆμος ἠξίου καὶ ὑπισχνεῖτο εἰκόνα στῆσαι, ἐὰν ποιήσῃ ἤτοι φονεύσῃ, οὐ δώσετε δὲ τὸ ὑποσχεθὲν τῷ ποιήσαντι τὸν φόνον;' [b 31] ὁ Φίλιππος ἐβοήθει τοῖς Θηβαίοις πολεμοῦσι τοῖς Φωκεῦσιν ὑποσχομένοις βοηθῆσαι αὐτῷ εἰς τὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων πόλεμον. καὶ πάλιν πρὸς τὸ τοὺς Θηβαίους διιέναι καὶ πέμψαι καὶ διαβιβάσαι τὸν Φίλιππον πρὸς τὴν

---

1 ἡ scripsi: ἐν Vn πολλὰς ἀρχάς n 2 αὐτῶ V: αὐτῇ n 4 νικάνωρος n 5 νικάνωρα n ἐπεὶ Vn Arist. A: ἐπειδὴ Arist. vulg. δικαίως ἐκρίθησαν Arist. 6 δικαίως ἔδοξεν ἀποθανεῖν Arist. 9 ἐκέλευεν V: ἐκέλευσεν n Arist. vulg.: κελεύει Arist. ATr. 10 κρῖναι Vn Arist. vulg.: κρίνεσθαι Arist. ATr. 11 εἰ τὸ om. n 12 ὑπάρχειν (ante ἤτοι) n ὑπάρχει (ante αὐτῷ) n: χει evan. V 13 ὑπάρξει Vn: ὑπάρχει Arist. 18 κλεινότατον Vn Arist. vulg.: κλεινὸν Arist. A (adesp. fr. 81. F. T. G.[2] p. 855 N.) μὴ Vn Arist. vulg.: μὴ δὲ Arist. A 19 ἠδίκησε n 20 οὐδ' V: οὐδὲ n 22 fort. ⟨εἰ⟩ οἱ ἰδιῶται, cf. Arist. δοξάζεσθαι V: δέξασθαι n 23 πρὸς ἁρμόδιον post δοξάζωνται add. n ex Aristotele 24 πισειστράτου n 26 πισείστρατον n: immo Ἵππαρχον (num τὸν Πεισιστράτου scrib.?) 27 ποιήσῃ Vn Arist. vulg. et A man. 1: ποιήσω corr. Arist. A man. rec. φονεύσῃ, η ex αι corr., V fort. ἔδοτε ἄν post φονεύσῃ addendum, cf. Arist. 29 ἐβοήθη n 30 τὸ τοὺς Vn: τοὺς om. Arist. A: τὸ om. Arist. vulg. 31 διιέναι Vn Arist. vulg.: δεῖ εἶναι Arist. A man. 1 (man. rec. corr. διιέναι vel διεῖναι) πρὸς Vn Arist, vulg.: εἰς Arist. A

Ἀττικήν, ὅτι ὑπέσχοντο ἂν οἱ Θηβαῖοι διαβιβάσαι τὸν Φίλιππον εἰς f. 44r τὴν Ἀττικήν, εἰ ὁ Φίλιππος ἠξίου αὐτοὺς τοῦτο τὸ διαβιβάσαι αὐτὸν πρὸ τοῦ βοηθῆσαι αὐτοῖς εἰς τοὺς Φωκεῖς. [1398 a 2] ἄτοπον οὖν, εἰ, διότι προεῖτο καὶ ἐνέδωκεν εἰς τὸ βοηθῆσαι αὐτοῖς κατὰ τῶν Φωκέων καὶ πιστεύσας αὐτοῖς ὡς ὑποσχεθεῖσι διαβιβάσαι αὐτὸν εἰς τὴν Ἀττικήν, οὐ μὴν διήσουσι καὶ διαβιβάσουσι νῦν αὐτόν. [a 3] ἄλλος τόπος ἐκ τῶν εἰρημένων καθ' ἑαυτούς, ἤτοι ἐξ ὧν εἶπον καὶ ἔπραξαν ἂν ἐκεῖνοι οἱ ἀξιοῦντες τόδε γενέσθαι, ἐπιχειρητέον· οἷον ὁ Ἀντιφῶν ἠρώτησε τὸν Ἰφικράτην, εἰ προδώσει τὰς νῆας, ὁ δὲ ἀνταπεκρίθη 'σὺ μὲν Ἀντιφῶν ὢν καὶ προδότης οὐκ ἂν τοῦτο ἔδρασας, καὶ ἐμὲ ἀξιοῖς τοῦτο δρᾶσαι;' [a 4] διαφέρει δὲ οὗτος ὁ τρόπος· εἰ μὲν γὰρ ὁ ἀξιῶν κλέπτης ἐστὶ καὶ διαβαλλόμενος, ἔστι τούτῳ τῷ τρόπῳ χρήσασθαι ὅτι 'σὺ μὲν τοῦτο οὐκ ἂν ἐποίησας· ἐγὼ δὲ τοῦτο πῶς ποιήσω;' δεῖ γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἀξιοῦντα δοκεῖν εἶναι ἄδικον καὶ κλέπτην. [a 9] εἰ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἄδικος, οἷον ὁ Ἀριστείδης, γελοῖος ἂν φανῇ ὁ χρησάμενος τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπὶ τοῦ Ἀριστείδου ὅτι 'σὺ μὲν ὢν Ἀριστείδης οὐκ ἂν προέδωκας, καὶ ἐμὲ ἀξιοῖς προδοῦναι;' τὸν γὰρ κατήγορον δεῖ εἶναι ἄπιστον καὶ ἄδικον, ἵνα πρὸς τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ ἀποβλέπων εἴποι ὁ κατηγορούμενος ὅτι 'σὺ μὲν ἄπιστος ὢν οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησας'. [a 4] οἷον ἐν τῷ Τεύκρῳ. Τεῦκρος ποιητής ἐστιν. ὁ Ἰφικράτης στρατηγὸς ἦν εὐφυὴς εἰς τὰς ἀποκρίσεις. [a 12] δεῖ οὖν ἀεὶ ἐξελέγχειν τοῦτο, ὅτι οὐ κρείττων ὁ κατήγορος· οἷον διεβλήθη Σωκράτης ὡς μὴ εἶναι λέγων θεοὺς καὶ ὡς καινῶν δαιμονίων καταγγελεύς· δείξει τις ὅτι εἰσὶ θεοὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ δαιμονίου· εἰ γὰρ τὸ δαιμόνιόν ἐστιν ἔργον θεοῦ, ἀνάγκη εἶναι καὶ θεοὺς τοὺς δημιουργήσαντας· κατὰ Σωκράτην λοιπὸν τὸ δαιμόνιον. [a 18] καὶ πάλιν ὅτι δὲ ὁ βέλτιστός ἐστι γενναιότατος, μᾶλλον δῆλον ἐκ τοῦ τὸν Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα μὴ ἄλλως κληθῆναι καὶ γενναίους, εἰ μὴ γενναῖόν τι εἰργάσαντο· καὶ ἐγὼ συγγενέστερος ἤτοι ἐγγίζω μᾶλλον τῷ Ἁρμοδίῳ καὶ τῷ Ἀριστογείτονι παρ' ὃ σύ, διότι καὶ τὰ ἐμὰ ἔργα ἐγγίζουσι τοῖς ἐκείνων ἔργοις παρ' ὃ τὰ σά· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ· ἐκεῖνον γάρ φαμεν συγγενῆ τῶνδε, οὗ τὰ ἔργα ἐγγίζουσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν. [a 22] κατηγορεῖ τις τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς ἀκολάστου καί φησιν, ὅτι μὴ κόσμιος ἤτοι ἀκόλαστος ἢ μὴ ἐρῶν ἑνὸς σώματος· ὁ γὰρ σώφρων ἑνὸς ἐρᾷ· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πολλῶν σωμάτων ἐρᾷ, λοιπὸν κόσμιός

---

1 ὅτι ὑπέσχετο ἂν οἱ θηβαῖοι διαβιβάσαι τὸν φίλιππον πρὸς τὴν ἀττικήν ante ὅτι ὑπέσχοντο add. n 2 αὐτοὺς V: αὐτὸς n 4 ποιεῖτο n 5 πιστεῦσαι n 6 οὐ μὴν Vn: μὴ Arist. διήσουσιν n διαβιβάσουσιν n 7 αὐτοὺς Arist. 8 ἠρώτησεν n 10 τοῦτο om. n 11 ἐστὶν n 14 οὐκ Vn: οὐ Arist. vulg.: μὴ Arist. A 19. 20 οἷον τεῦκρος ποιητὴς ἐστὶν· οἷον ἐν τῶ τεύκρω V: corr. n 21 ἐξελέγχειν V Arist.: ἐλέγχειν n κρεῖττον n 23 καταγγελεύς V: καταγελῶν n cf. Act. apost. 17,18 ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι 28 ἠργάσαντο n 31 ἐκεῖνου n ἐγγίζουσιν n 33 et 34 κόσμ^ο V

ἐστιν οὔ. [a 24] καὶ πάλιν Σωκράτης ἐρωτηθείς, διὰ τί οὐ βαδίζει f. 44r πρὸς τὸν Ἀρχέλαον τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων καὶ ταῦτα πολλὰ παρ' αὐτοῦ εὐεργετηθείς, ἔφη 'διότι εὖ παθὼν παρ' αὐτοῦ οὐ δύναμαι ὁμοίως καὶ ἐπ' ἴσης ἀμῦναι καὶ βοηθῆσαι αὐτῷ καὶ ὠφελῆσαι αὐτόν, ὥσπερ τῷ παθόντι κακῶς παρά τινος ὕβρις ἐστὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἀντιδρᾶσαι ὁμοίως αὐτὸν κακῶς καὶ ἀνταμῦναι'. [a 29] τὸ ὀρθὸν σημαίνει πολλά· λαμβάνεται γὰρ καὶ ἐπὶ ξύλου, ὅτι ὀρθόν ἐστι τόδε τὸ ξύλον, καὶ ἐπὶ λόγου 'ὀρθὸς ὁ λόγος ἐστί' καὶ 'ὀρθῶς ἐδίδαξας'. [a 31] εἰ γοῦν ἐγὼ διὰ τὰ δύο οὐκ ἠδίκησά σε, διὰ δὲ τὸ τρίτον οὐδὲ αὐτοὶ λέγετε ἀδικηθῆναι παρ' ἐμοῦ, λοιπὸν ὑμᾶς οὐκ ἠδίκησα. [a 32] ἡ Πεπάρηθος ἢ νῆσός ἐστιν ἢ γυνὴ ἐκ τῆς Πεπαρήθου· φησὶν αὕτη, ὅτι περὶ τῶν τέκνων αἱ γυναῖ|κες ἤτοι αἱ μητέρες διορίζουσι καὶ μαρτυροῦσι τὸ ἀληθές, f. 44v εἴτε νόθα τὰ τέκνα εἰσὶν εἴτε καὶ μή. ἠμφισβήτει ὁ Μαντίας περὶ τοῦ οἰκείου υἱοῦ, ὅτι νόθος ἐστὶ καὶ οὐχὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ γυνὴ τοῦ Μαντίου ἐμαρτύρησε τὸν παῖδα εἶναι σπέρμα αὐτοῦ. [b 2] ἀπέφηνεν ἤτοι ἐμαρτύρησεν. ἡ Δωδωνὶς γυνὴ ἦν τοῦ Ἰσμηνίου παῖδα ἔχουσα τὸν Θετταλίσκον· ὁ γοῦν Ἰσμηνίας λέγων τὸν Θετταλίσκον μὴ εἶναι παῖδα αὐτοῦ, ἡ Δωδωνὶς ἡ μήτηρ ἐμαρτύρησεν αὐτὸν εἶναι σπέρμα αὐτοῦ. [b 5] κακῶς ἐπεμελήθη ὁ Σωκράτης τῶν ἀλλοτρίων ἵππων, οὐ δεῖ παραδοῦναι αὐτῷ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἵππους· οὐδὲ δεῖ ἐπιδοῦναι τὰς οἰκείας ναῦς τοῖς ἀνατρέψασι τὰς ἀλλοτρίας. [b 10] τοὺς σοφοὺς εἶπε περὶ ὁτουοῦν· ἐκ τούτου ἐδήλωσε 'πάντα ἐπιστήμονα καίπερ βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν τετιμήκασι'. [b 13] καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐποίησαν τὸν Χίλωνα ἀπὸ τῶν γερόντων ἤτοι τῶν ἐντίμων· τοὺς γὰρ ἄρχοντας γέροντας ὡς ἐντίμους ἐκάλουν. [b 18] οἱ προστάται ἤτοι οἱ ἄρχοντες. ἄλλος τόπος ὁ ἐκ τῆς κρίσεως περὶ τοῦ αὐτοῦ. εἰ περί τινος λέγεις, ὃ ἔφθασε κριθῆναι, λέγε, ὅτι οὕτως τοῦτο ἔφθασε κριθῆναι. ἢ ὁμοίου, ἤτοι εἰ ἔφθασε κριθῆναί τι ὅμοιον ὂν τούτῳ, περὶ οὗ λέγεις, λέγε, ὅτι ὅμοιον τούτῳ πάλαι ἐκρίθη. ἢ τοῦ ἐναντίου, ἤτοι ἢ εἰ, περὶ οὗ λέγεις, τοῦτό ἐστιν ἐναντίον ᾧ ἔφθασε πάλαι κριθῆναι, λέγε, εἰ, ὃ ἐκρίθη

---

1 διὰ τί V: διότι n   4 ἀμῦναι, μῦναι in ras., V   5 παρὰ — κακῶς (6) om. n   8 ἐστίν n   εἰ πάντες τριῶν ἕνεκεν ante εἰ add. n ex Aristotele   9 αὐτοὶ V: αὐτὸς n   λέγετε scripsi: λέγεται Vn   11 ἐστι n   τῆς editionis alterum exemplum: τοῦ alterum exemplum: τῶν V   πεπαρη (θ' superscr.) V   12 μαρτυροῦσιν n   τἀληθές Arist.   13 καὶ om. n   μαντείας n   14 ἐστὶν n   μαντείου n   18 ἐκ τοῦ θεοδέκτου post αὐτοῦ add. n; cf. Arist.   κακῶς scripsi ex Aristotele: καλ, tum foramen, V: καὶ εἰ n   20. 21 ἀνατρέψασι V Arist. (ἀναστρέψασι $Y^b Z^b$ et A man. 1): ἀνατρέψασιν n   21 εἶπε V: τιμῶσι n ex Aristotele   περὶ ὁτουοῦν Vn Arist. vulg.: om. Arist. A   22 ἐδήλωσεν n   πάντα Vn: Πάριοι Arist.   βλασφημήσαντα Vn Arist. vulg.: βλάσφημον ὄντα Arist. ATr.   23 τετιμηκέναι n   χείλωνα n   23. 24 χίλωνα τῶν Arist. vulg.: χείλωνα καὶ τῶν Arist. A   26 ὃ V: εἰ n   28 ἔφθασεν n   28 et 29 του (τ superscr.) V: τούτου n   29 πάλαι V: πάλιν n   30 ἐστι n   30 ᾧ — ἐναντίον (p. 138,1) om. n

πάλαι, τουτό ἐστιν ἐναντίον τῷ νῦν λεγομένῳ καὶ ἐξεταζομένῳ· ‘εἰ τῷ f. 44v
ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον, λοιπὸν καὶ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον.’ μάλιστα μέν, εἰ, 16
ὃ λέγεις, ἔφθασαν πάντες τοῦτο κρῖναι ἢ οἱ πλεῖστοι καὶ ἀεὶ τοῦτο οὕτως
κρίνουσι πάντες. [b 22] ἢ ἐὰν οἱ κρίνοντες αὐτοὶ ἢ οὓς ἀποδέχονται οἱ
κρίνοντες τοῦτο οὕτως ἔκριναν, ἢ εἰ τοῦτο ἔκριναν οἱ κύριοι, οἷς τὰ ἐναντία
κρῖναι τὸν ὑπὸ χεῖρα ἀδύνατον, ἢ εἰ ἔκρινε τοῦτο πατὴρ ἢ θεὸς ἢ διδάσκαλος,
οἷς τὰ ἐναντία κρῖναι ἀδύνατον· οὐ γὰρ δύναται ὁ υἱὸς τἀναντία κρῖναι οἷς
ἔκρινεν ὁ πατήρ. [b 25] ὁ Μιξιδημίδης ἤγετο εἰς κρίσιν· καὶ ἔλεγόν τινες 20
μὴ δεῖν τὸν Μιξιδημίδην κριθῆναι ἔνδοξον ὄντα, εἶτα ὁ Αὐτοκλῆς ἀντι-
λέγων φησὶν ‘ἄτοπον, εἰ αἱ σεμναὶ θεαὶ ἤτοι αἱ Ἐριννύες ἐκρίθησαν μετὰ
τοῦ Ὀρέστου ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, Μιξιδημίδης δὲ οὐ κριθήσεται’, ἐπιχείρησις
ἐκ κρίσεως πάλαι κριθείσης. [b 30] εἰπόντα ἤτοι ὑποσχεθέντα ἐπαγγελ-
τικώτερον ἤτοι λεπτομερέστερον εἰπεῖν καὶ ἀφηγήσασθαί τι· εἰπεῖν ὅτι
ὁ Σωκράτης ἑταῖρος ἡμῶν οὐδὲν τοιοῦτον ἔλεγεν’ ἤτοι λεπτομερῶς
οὐ δεῖν ἔλεγεν ἀφηγεῖσθαι καὶ ἐν μακρηγορίᾳ, ἀλλὰ βραχυλογεῖν ἀεὶ ἐδί- 25
δασκεν· ἐνταῦθα ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ διδασκάλου ἐπεχείρησε· διδάσκαλος
δὲ ὁ Σωκράτης τοῦ Πλάτωνος. [b 32] καὶ ὁ Ἡγησίπολις κεχρημένος
καὶ μαντευσάμενος ἐν ταῖς Ὀλυμπιάσιν ἤτοι τῷ Διί· ἠρώτησε γὰρ τὸν Δία
περί τινος, εἶθ’ οὕτως ἐν Δελφοῖς ἐπειρᾶτο τὸν Ἀπόλλωνα, εἰ ταὐτὰ δοκεῖ
τῷ Ἀπόλλωνι, ἅπερ καὶ τῷ πατρὶ ἤγουν τῷ Διί· αἰσχρὸν δὲ ἦν
εἰπεῖν τὸν Ἀπόλλωνα τἀναντία τῷ πατρί. [1399 a 2] καὶ ὁ Ἰσο-
κράτης ἔγραψεν, ὅτι σπουδαία ἦν ἡ Ἑλένη, ἐπεὶ καὶ ὁ Θησεὺς 30
σπουδαίαν κρίνας αὐτὴν ἥρπαξεν. ὁ Ἀλέξανδρος φρόνιμος ἦν καὶ παρ’
αὐτοῦ ᾑρετίσαντο αἱ θεαὶ κρίνεσθαι καὶ ἔκρινε τῇ καλῇ τὸ μῆλον· ὃν αἱ
θεαὶ προὔκριναν. [a 4] καὶ πάλιν ὁ Ἰσοκράτης φησίν, ὅτι Εὐαγόρας
σπουδαῖος· δῆλον δέ ἐστι, διότι καὶ ὁ Κόνων στρατηγὸς ὢν τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ ἔνδοξος δυστυχήσας εἰς τὸν Εὐαγόραν ἦλθε κρίνας αὐτὸν
σπουδαῖον· ἔχομεν ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ Κόνωνος, ὅτι ὁ Εὐαγόρας σπουδαῖος.
[a 7] ὅτι δὲ ἡ ψυχὴ κίνησις οὐκ ἔστι, δῆλόν ἐστιν ἐκ τοῦ λαβεῖν τὰ μέρη τῆς 35
κινήσεως· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ψυχὴ οὔτε ἥδε ἡ κίνησίς ἐστιν ἤτοι γένεσις
οὔτε ἥδε ἤτοι φθορὰ οὔτε αὔξησις οὔτε φθίσις οὔτε κατὰ τόπον μεταβολή,

2 μὲν V: δὲ n 3. 4 οὕτω κρίνουσιν n 4 αὐτοὶ (αὐτοὶ om. QZb) οἱ κρίνοντες Arist. 4. 5 οἱ κρίνοντες (ante τοῦτο) Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. 7 υἱὸς τὰ ἐναντία n 8 τὸ εἰς μιξιδημήδην post πατήρ add. n; cf. Arist. μιξιδημήδης n: μιξημήδης V 9 μιξιδημήδην n: μιξιμήδην V αὐτοτελὴς V 11 μιξιδημήδης n: μιξιμήδης V 12 κριθείσης n: σης evan. V εἰπόντα Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 13 λεπτομερέστερον — ἤτοι (14) om. n 13 fort. εἶπεν ὅτι 14 οὐδὲν Vn: ἔφη οὐθὲν Arist. 15 μακριγορίᾳ n 16 ἐπεχείρησε V: ἐπιχείρησιν n 17 ἡγήσιππος n Arist. 19 ἐν ἀδελφοῖς n 20 καὶ Vn Arist. Tr.: om. Arist. cet. πατέρι n δὲ om. n 21 πατέρι n 21. 22 Ἰσοκράτης] 10, 18 sq. 24 ἠρατήσαντο n 24. 25 ὃν αἱ θεαὶ προὔκριναν fort. ante 23 ὁ Ἀλέξανδρος ponend. αἱ θεαὶ Vn Arist. AC: οἱ θεοὶ Arist. cet. 25 προέκριναν Arist. Ἰσοκράτης] 9,51 sq. φησὶ n 26 κώνων n 27 ἦλθεν n 28 κώνωνος n 29 ποία κινεῖ ἡ ψυχή ante ὅτι add. n; cf. Arist. 30 ἡ (post ἥδε) om. n ἐστι n 31 φθίσις V: μείωσις n μεταβολήν n

λοιπὸν κίνησις οὐκ ἔστι ψυχή. καὶ παράδειγμα ἐκ τοῦ Σωκράτους, f. 44v περὶ οὗ Θεοδέκτης ποιητὴς ὢν φησι λαβὼν καὶ διαιρήσας τὰ τεμένη τῆς πόλεώς φησιν 'εἰς ποῖον ἱερὸν ἠσέβηκεν ὁ Σωκράτης; ἢ τίνας θεοὺς οὐ τετίμηκεν;' ἀσεβὴς γὰρ ἐκρίνετο. [a 10] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει ἕπεσθαι τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ πράγματι, εἰ καὶ ἀγαθόν, καὶ κακόν. [a 12] οἷον τῇ παιδεύσει ἕπεται τὸ φθονεῖσθαι κακὸν ὄν, ὁμοίως ἕπεται αὐτῷ καὶ τὸ σοφὸν γενέσθαι ἀγαθὸν ὄν. δεῖ γοῦν ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος καὶ τοῦ ὑστέρου προτρέπειν ὅτι 'δεῖ παιδεύεσθαι, ἵν' ἐκ τούτου σοφὸς γένηται' ἢ ἀποτρέπειν οἷον 'οὐ δεῖ παιδεύεσθαί τινα, ἵνα μὴ φθονῆται παρὰ τῶν πολιτῶν'. [a 16] ὁ Κάλλιππος ἦν ῥήτωρ· καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ οὗτος ὁ λόγος ἦν ἤτοι τοῦτο ἐδίδασκε τὸ ἐπιχειρεῖν ἐκ τοῦ ἑπομένου προσλαμβάνουσα καὶ τὸ δυνατὸν καὶ τὰ ἄλλα ἤτοι τὸ ἀδύνατον, τὸ συμφέρον. τὸ ἀσύμφορον, οἷον 'δεῖ παιδεύεσθαι· δυνατὸν f. 45r γὰρ ἢ συμφέρον ἐστὶ σοφόν γενέσθαι'· ἢ ἐὰν ἀποτρέπῃς, ἐπιχείρει λέγων 'οὐ δεῖ παιδεύεσθαι· ἀδύνατον γὰρ σοφόν τινα γενέσθαι'. [a 17] ἄλλος τόπος χρησιμεύων εἰς τὸ προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, ὅταν λάβῃς δύο ἀντικείμενα, οἷόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ ἐπιχειρήσῃς ἐξ αὐτῶν, οἷον 'εἰ τὰ δίκαια λέγεις, μισήσουσί σε οἱ ἄνθρωποι'. [a 18] ἔστι δὲ τῷ προτέρῳ τρόπῳ χρῆσθαι καὶ ἐπ' ἀμφοῖν ἤτοι τῷ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν. πρότερον τρόπον λέγει, ἐν ᾧ ἔλεγεν 'εἰ λάβῃς τὰ ἑπόμενά τινι, εἴ γε αὐτῷ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν'. [a 19] διαφέρει δὲ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ προτέρου, διότι ἐν μὲν τῷ τρόπῳ τούτῳ λαμβάνομεν ἐναντία κυρίως, οἷον δίκαιον καὶ ἄδικον, ἐν δὲ τῷ προτέρῳ τρόπῳ ἐλαμβάνομεν τὰ τυχόντα ἐναντία, οἷον τῇ παιδείᾳ ἐλέγομεν ἕπεσθαι τὰ τυχόντα ἐναντία ἤτοι τὸ φιλοσοφεῖν καὶ τὸ φθονεῖσθαι· ταῦτα δέ, τὸ φθονεῖσθαι καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, κυρίως ἐναντία οὐκ εἰσιν. [a 25] καὶ τὸ ἕλος καὶ οἱ ἅλες ἀντικείμενά εἰσιν οὐ κυρίως, καὶ τῷ μὲν ἕλει ἕπεται τὸ σύνδενδρον, τὸ εὐκραὲς τοῦ ἀέρος καὶ εὔκρατον, τῷ δὲ ἅλατι ἕπεται τὸ ἐπὶ σήψει λαμβάνεσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἑπόμενα ἀντικείμενα. [a 26] βλαισοὶ πόδες λέγονται οἱ τῆς σαύρας· τὸ μὲν γὰρ μέρος τοῦ ποδὸς αὐτῆς ἐστιν ἔξω, τὸ δὲ ἔσω· καὶ βλαίσωσις τοῦτό ἐστιν, ὅταν λάβῃς δύο ἀντικείμενα καὶ ἕπεται τῷ ἑνὶ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ πάλιν τῷ ἑτέρῳ ὁμοίως

---

2 φησι om. n τεμένη V: μέρη n 3 ἠσέβηκεν editionis alterum exemplar: εἰσέβηκεν alterum ἢ alterum exemplar: εἰ alterum: om. Arist. θεοὺς Vn: θεῶν Arist. 4. 5 συμβαίνει ὥστε ἕπεσθαί τι τῷ (τῷ om. vulg.) αὐτῷ (αὐτοῖς A) Arist. 5 καὶ (ante ἑνὶ) om. n εἴ γε καὶ n 7 ἀγαθὸν — παιδεύεσθαί (9) om. n 10 κάλιππος V 11 οὗτος ὁ λόγος Vn Arist. vulg.: ὁ τόπος οὗτος Arist. ATr. ἐδίδασκεν n 12 προσλαβοῦσα Arist. καὶ τὸ Vn Arist. vulg.: καὶ om. Arist. A τἄλλα n, cf. Arist. 13 τὸ ἀσύμφορον om. n 14 ἐστὶν n ἀποτρέπειν n ἐπιχείρῃ n 15 τινα om. n 19 ἀμφοῖν, φοῖν evan., V 20 πρότε[ρον evan.] τρόπον λέγει V: ὃ πρότερον προλέγει n 22 τἀναντία Arist. 24 ἐλέγομεν] p. 139,6 25 ἤτοι τὸ n: ἤτοι τῶ V καὶ τὸ n: καὶ τῶ V 29 βλαισσοὶ V 30 ἔξω V: ἔσω n 31 ἔσω V: ἔξω n βλαίσσωσις V 32 ἕπεται V: ἕπηται n Arist.

ἔπεταί καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν, ὃ λέγεται ἔσω καὶ ἔξω. [a 27] εἰσὶ δὲ f. 45r ἑκάτερα τὰ ἑπόμενα ἑκατέροις ἐναντία, οἷον τόδε τὸ ἀγαθόν ἐστιν ἐναντίον ⟨τῷδε⟩ τῷ ἀγαθῷ καὶ τὸ κακὸν τῷ κακῷ. [a 28] φανερῶς μὲν καὶ πρὸς τὸν δῆμον δημηγοροῦντες ἐπαινοῦσι τὰ δίκαια, ἄλλα δὲ βούλονται ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἢ καὶ πρὸς ἕνα λέγοντες ἐπαινοῦσι τὰ συμφέροντα καὶ ταῦτα ἄδικα ὄντα· ἐκ τούτων ἐπιχειρεῖν τὸ ἕτερον, οἷον 'εἰ καὶ τὰ δίκαια λέγεις εἰς πλῆθος, ἀλλ' ἕτερον βούλει καὶ ἰδίᾳ συμβουλεύεις' ἢ τοὐναντίον 'εἰ καὶ ἰδίᾳ συμβουλεύεις τὸ συμφέρον, ἀλλ' εἰς πλῆθος λέγεις τὰ δίκαια'. [b 2] τοὺς μὲν μισθοφόρους ἐπιεικεῖς ὄντας καὶ ἀγαθοὺς ποιεῖσθε πολίτας, τοὺς δὲ πεπραγμένους ἀνήκεστα καὶ φαῦλα οὐ ποιήσετε φυγαδίας καὶ ἐξορίστους; [b 4] ἕτερος τόπος, ὅταν τὸ συμβαῖνον καὶ τὸ ἀποτέλεσμά ἐστι ταὐτὸ καὶ ἕν, οἷον τὸ μὴ εἶναι θεούς, εἰσὶ δὲ δύο· οἷον τὸ γενέσθαι θεοὺς καὶ τὸ θνήσκειν, ἐξ ὧν συνέβη τὸ μὴ εἶναι θεούς· εἴτε γὰρ δώσεις τὸ γενέσθαι τοὺς θεούς, συμβαίνει τὸ μὴ εἶναί ποτε τοὺς θεούς, εἴτε δὲ δώσεις τὸ θνήσκειν τοὺς θεούς, συμβαίνει πάλιν τὸ αὐτὸ ἤτοι τὸ εἶναι καιρόν, καθ' ὃν θεοὶ οὐκ ἦσαν· ἐπεὶ οὖν ἐκ τῶν δύο τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἀποτέλεσμα, καὶ αὐτά εἰσι ταὐτά. [b 8] καὶ ὅλως λαμβάνειν, ὅτι ταὐτόν ἐστι καὶ ἓν ἀεί, ὃ συμβαίνει ἐξ ἑκάστου ἤτοι τοῦ θνήσκειν καὶ τοῦ γενέσθαι τοὺς θεούς. καὶ πάλιν πρὸς τοὺς κατακρίνοντας τὸν Σωκράτην καὶ θανάτου κρίνοντας ἄξιον, ὅτι ἐκ τοῦ κρίνειν τὸν Σωκράτην ἀποβαίνει τὸ μὴ δεῖν τινα φιλοσοφεῖν· ὥστε οὐ τὸν Σωκράτην κρίνετε, εἰ χρὴ θανεῖν ἢ μή, ἀλλὰ τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ ἤτοι τὴν φιλοσοφίαν, εἰ χρὴ φιλοσοφεῖν ἢ μή. [b 11] καὶ ὅτι ἐκ τοῦ διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ τῷ Ξέρξῃ ἀποβαίνει τὸ δουλεύειν τῷ Ξέρξῃ. ὁ Φίλιππος κατηνάγκαζε τοὺς Ἀθηναίους, ἵν' εἰρηνεύωσι μετ' αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι, ὁ δὲ Δημοσθένης λέγει ἀντιπίπτων ὅτι 'τὸ μετέχειν τῆς κοινῆς εἰρήνης ἤτοι τὸ εἰρηνεύειν μετὰ τοῦ Φιλίππου ἡμᾶς ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἐστὶ τὸ ποιεῖν, ὃ προστάττει ὁ Φίλιππος'. [b 13] ληπτέον δὲ τὸν τόπον τοῦτον τὸν ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος, πρὸς ὁπότερον χρησιμεύει σοι, ἤτοι εἴτε κατηγορεῖν ὀφείλεις εἴτε ἀπολογεῖσθαι· καὶ εἴτε προτρέπειν ὀφείλεις, χρησιμεύει σοι ὁ τόπος, εἴτε πάλιν ἀποτρέπειν, καὶ οὕτως ὁ τόπος χρησιμεύει σοι. [b 13] ἄλλος τόπος ἐκ τοῦ μὴ τὸ αὐτὸ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ αἱρεῖσθαι· οἷον

1 ἔπηται n 2 ἐναντία ἑκάτερα ἑκατέροις Arist. vulg.: ἑκάτερα om. Arist. AQ 3 τῷδε n: om. V φανερῶς καὶ ἀφανῶς ante φανερῶς add. n ex Aristotele 5 βούλονται n Arist.: βούλεται V 6 θάτερον Arist. 7 βούλεις n fort. βούλει ἰδίᾳ καὶ 10 ποιεῖσθε n Arist. vulg.: ποιεῖσθαι Arist. A: ποιεῖται V: fort. ποιεῖτε πεπραγμένους Vn Arist. vulg.: διαπεπραγμένους Arist. A 11 ποιήσετε n Arist.: ποιήσεται V φυγαδίας V: φυγάδας n Arist. τόπος V: δὲ τρόπος n 12 ἐστὶν n ταὐτόν Arist. 13 καὶ τὸ — θεούς (14) om. n 15 ποτε τοὺς θεοὺς V Arist. vulg.: τοὺς θεοὺς ποτε Arist. A 19 ἑκάστου Vn Arist. A: ἑκατέρου Arist. vulg. μέλλετε δὲ κρίνειν post θεούς add. n ex Aristotele 25 τῷ Ξέρξῃ ὁ om. n κατηνάγκασε n 25. 26 εἰρηνεύωσιν n 26 Δημοσθένης] cf. 17,30 29 τρόπον n 32 οὗτος ὁ τρόπος n χρησιμεύσει n 33 ταὐτὸ Arist. τοὺς αὐτοὺς Vn Arist. vulg.: om. Arist. A

τινὲς ἐγένοντο φυγάδες καὶ ἐξόριστοι τῆς πατρίδος καὶ κατιέναι παρεκάλουν f. 45r εἰς τὴν πατρίδα· εἶτα πολεμουμένῃ τῇ πατρίδι ἐβοήθησαν καὶ κατῆλθον εἰς τὴν πατρίδα· εἶτα μετὰ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα ἐγένετο πάλιν πόλεμος· καὶ βουλευόμενοι πάλιν φυγεῖν, ἵνα μὴ πολεμῶσιν, εἴ συμ- f. 45v βουλεύει τις αὐτοῖς μὴ δεῖν φυγεῖν, ἐρεῖ [b 15] 'ἄτοπον, εἰ φεύγοντες μὲν καὶ ἐξόριστοι ὄντες ἐμαχόμεθα τοῖς πολεμοῦσι τὴν πατρίδα, ἵνα συγχωρηθῶμεν κατελθεῖν παρὰ τῶν πολιτῶν, κατελθόντες δὲ εἰς τὴν πατρίδα ἐκ ταύτης φευξόμεθα, ἵνα μὴ πολεμῶμεν· ὁτὲ μὲν γὰρ φυγάδες ὄντες ᾑρετισάμεθα μένειν ἐν τῇ πατρίδι ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ἤτοι ἀντὶ τοῦ πολέμου, οἳ ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμοῦντας τὴν πατρίδα, ὁτὲ δὲ αἱρετισόμεθα τὸ μὴ μένειν ἐν τῇ πατρίδι, ἵνα μὴ μαχώμεθα καὶ πολεμῶμεν.' [b 19] ἄλλος τόπος τὸ οὗ ἕνεκα ἂν εἴη· οἷον ἔδωκά τινι νομίσματα σκοπὸν ἔχων πάλιν ταῦτα λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα οὕτως αὐτὸν λυπήσω, ὡς ἀφαιρεθέντων, ἃ ᾤετό με χαρίσαι αὐτῷ· εἰ οὖν ἐγκαλοῦμαι παρ' αὐτοῦ 'διὰ τί, ἅ μοι ἐχάρισας νομίσματα, ταῦτα πάλιν ἀφείλου ἀπ' ἐμοῦ;' ἐρῶ 'διότι τούτου ἕνεκά σοι ταῦτα ἐχάρισα, ἵνα λαβὼν ταῦτα ἀπὸ σοῦ λυπήσω σε'· † τὸ γὰρ εἰπεῖν ἀνῆκον ἀνιαρὸν εἰς ἀφαίρεσιν. τὸ φάναι ἐν τῷ ἀνακρίνεσθαι διὰ τὸ ἀφαιρεῖν αὐτὸν τὰ νομίσματα τούτου ἕνεκα εἶναι ἢ γεγενῆσθαι ἤτοι 'ἔλαβον ἀπὸ σοῦ τὰ νομίσματα, ἵνα σε λυπήσω', οὗτινος ἕνεκα εἶναι ἤτοι 'δίδωμί σοι τὰ νομίσματα', ἢ γένοιτο ἤτοι 'ἔδωκα'. [b 22] 'πολλοῖς ὁ δαίμων πλοῦτον δίδωσιν οὐ δι' εὔνοιαν' ἤτοι οὐ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτούς, 'ἀλλὰ διὰ τὸ ἵνα λυπήσῃ αὐτοὺς ἐπιφανεστέρως καὶ λαμπρῶς ἐν τῷ λαβεῖν πάλιν ταῦτα ἀπ' αὐτοῦ'. [b 25] περὶ οὗ Μελεάγρου ὁ Ἀντιφῶν γράφει, ὅτι συνῆλθον τῷ Οἰνεῖ τῷ πατρὶ τοῦ Μελεάγρου οἱ ἔκκριτοι τῶν Αἰτωλῶν, οὐχ ἵνα κτάνωσι τὸν σῦν τὸν ἐξελθόντα τὸν Ἐρυμάνθιον, ἀλλ' ἵν' ἴδωσι τὸν Μελέαγρον, ὅπως τὸν θῆρα ἀπέκτεινε, καὶ μαρτυρῶσι τοῦτο. [b 28] καὶ ὁ Θεοδέκτης λέγει, ὅτι ὁ Διομήδης ἔλαβε τὸν Ὀδυσσέα ἐξελθὼν εἰς τὸ ἑλεῖν τινα Τρωικόν, ὅτε ἐκράτησε καὶ τὸν Δόλωνα, οὐ τιμῶν καὶ προτιμῶν αὐτὸν τοῦ Αἴαντος, ἀλλ' ἵνα ᾖ ὁ ἀκολουθῶν αὐτῷ ἐλάττων. [b 30] ἐνδέχεται γὰρ ποιῆσαι τοῦτο ἤτοι τὸ λαβεῖν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ὀδυσσέα ἕνεκεν τούτου ἤτοι τοῦ εἶναι αὐτὸν ἐλάττονα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀνδρίαν, ἵνα μὴ τὸ τρόπαιον λογισθῇ τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτῷ. τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἤτοι τοῖς δικαζομένοις, ὡς ἐπὶ τῶν δικανικῶν. [b 25] δρᾶμα τοῦ λεγομένου

4 βουλόμενοι n 4. 5 πολεμῶσι συμβουλεύων n 8 ταύτης superscr. V 9 et 11 ἡρετησάμεθα n 15 δια τί V: διότι n ἀφέλου n 18. 19 τούτου ἕνεκα φάναι εἶναι Arist. 20 εἶναι Vn: ἂν εἴη Arist. διὸ post ἤτοι add. n ἢ Vn Arist. C (ex corr.): εἰ μὴ Arist. cet. 21 πολλοὺς V (cf. adesp. fr. 82. F. T. G.[2] p. 855 N.) 23 exspectes ἀπ' αὐτῶν ἐκ τοῦ μελεάγρου ante περὶ add. n ex Aristotele 24 Ἀντιφῶν] fr. 2. F. T. G.[2] p. 792 N. πατέρι n 25. 26 κτάνωσι τὸν συνεξελθόντα n 26 ἐρυμάντιον n ἵνα n 27 καὶ ἐκ τοῦ αἴαντος post τοῦτο add. n ex Aristotele Θεοδέκτης] F. T. G.[2] p. 801 N. 30 ἵνα ἥττων ᾖ ὁ Arist. 31 τούτου ἕνεκα ποιῆσαι Arist. ἕνεκεν V: ἕνεκα n Arist. 32 ἀνδρεῖαν n (per comp. V)

Μελεάγρου ἐποίησεν ὁ Ἀντιφῶν. [b 31] καὶ σκοπεῖν καὶ ἐκεῖνα, ὧν f. 45v ἕνεκα καὶ πράττουσι καὶ φεύγουσι τὴν πρᾶξιν. [b 33] εἰσὶ δὲ ταῦτα τὸ δυνατόν, τὸ ῥᾴδιον, τὸ ὠφέλιμον, ἅτινα, ταῦτα εἰ μὴ ὑπάρχει ἤτοι εἰ μὲν ὑπάρχει τὸ δυνατὸν γενέσθαι καὶ ῥᾳδίως τῷ πράγματι, ἔστι δὲ δυνατὸν ἢ αὐτῷ τῷ ἐπιχειροῦντι ποιῆσαι ἢ τῷ φίλῳ, δεῖ πράττειν. ὁμοίως δεῖ πράττειν, καὶ εἰ ἔστι βλαβερὸν τοῖς ἐχθροῖς. [b 35] ἢ εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα, ὃ δεῖ ποιῆσαι, ἐστὶ πολλοῦ ἄξιον, ἡ δὲ ζημία, ἣν ἔπαθεν εἰς τὸ κτήσασθαι τὸ πρᾶγμα, ⟨ἐλάττων⟩ (ἴσως γὰρ κατεβάλου νομίσματα εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ), ἐπιχειρητέον εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα. [b 36] προτρέπονται εἰς τὸ ποιῆσαι ἐκ τούτων ἤτοι ἐκ τοῦ εἶναι ἐκεῖνο δυνατὸν ἢ ὠφέλιμον, ἀποτρέπονται δέ, ὥστε μὴ πρᾶξαι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἤτοι ἐκ τοῦ εἶναι ἀδύνατον ἢ βλαβερόν, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ ἀποφυγεῖν ὡς βλαβερόν. [1400a 4] ὁ Πάμφιλος καὶ ὁ Κάλλιππός εἰσι ῥήτορες· ἡ γοῦν ῥητορικὴ τέχνη αὐτῶν ὅλη ἐστὶν ὁ τόπος οὗτος· διδάσκει γὰρ ἐπιχειρεῖν ἐκ τοῦ δυνατοῦ καὶ ὠφελίμου καὶ ἀδυνάτου. [a 5] ἄλλος τόπος ἐκ τῶν δοκούντων μέν, ἀπίστων δέ. ἄπιστα δὲ νοητέον ἐνταῦθα οὐχὶ τὰ πάντα ἀδύνατα καὶ ψευδῆ πάμπαν, ἀλλὰ τὰ ἀμφίβολα καὶ εἰκὸς πιστευθῆναι καὶ μή· εἰ γοῦν ἐστιν ἄπιστον τοιοῦτον, οἷον εἴπομεν, ὑπελήφθη δέ τινι, ἀνάγκη εἶναι καὶ ἀληθές· οὐ γὰρ ἂν ἔδοξέ τι καὶ ὑπέλαβεν, ὅτι οἱ Σίφνιοι καὶ οἱ Μαρωνῖται βουλεύονται περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς, εἰ μὴ ἦν ἢ ὂν καὶ ἀληθὲς ἢ τῆς ἀληθείας ἐγγὺς καὶ μᾶλλον ὂν καὶ ἀληθές· [a 7] πάντες γὰρ ἢ τὰ ὄντα ὑπολαμβάνουσιν ἢ τὰ εἰκότα ἤτοι τὰ ἐγγὺς τῆς ἀληθείας. εἰ οὖν τοῦτο, ὃ ὑπελήφθη, ἄπιστόν ἐστι, τοιοῦτον δὲ ἄπιστον ἀμφίβολον καὶ οἷον εἴπομεν καὶ οὐδὲ εἰκὸς λέγεις τοῦτο, f. 46r λοιπὸν ἀληθές ἐστιν· ὃ γάρ τις ὑπολάβῃ γενέσθαι, εἰ μή ἐστιν εἰκός, ἀνάγκη εἶναι ἀληθές· πᾶν γὰρ τὸ δοξαζόμενον ἢ εἰκὸς ἢ ἀληθές ἐστιν. [a 8] οὐ γὰρ δοκεῖ οὕτως ἤτοι οὐ γὰρ ὑπελήφθη τοῦτο καὶ ἐδοξάσθη διὰ τὸ εἰκὸς καὶ τὸ πιθανόν· καὶ ἐπεὶ οὐχ ὑπελήφθη τοῦτο οὔτε διὰ τὸ εἰκὸς οὔτε διὰ τὸ πιθανόν, ἔστι λοιπὸν ἀληθές. [a 11] ἐπεὶ καὶ οἱ ἰχθύες δέονται τοῦ ἁλός, ἵνα μὴ σαπῶσιν· ἁλατίζονται γάρ· καίτοι ἔδει μὴ δεῖσθαι ἁλὸς καὶ ἁλατίζεσθαι, διότι ἐν ἅλμῃ τρέφονται. [a 13] στέμφυλα λέγει τὰ τζίπουρα τῶν ἐλαιῶν, ἅτινα ἀνέφυρον οἱ παλαιοὶ μετὰ τοῦ ἐλαίου καὶ ἔτρωγον. [a 15] τὸ σκοπεῖν τὰ ἀνομολογούμενα καὶ

2 πράττουσιν n 3 ἅτινα κτλ.] ταῦτα γάρ ἐστιν, ἃ (vulg.; ἃ om. A), ἐὰν μὲν ὑπάρχῃ, δεῖ πράττειν, ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ, μὴ πράττειν Arist. C et marg. Yb: ἐὰν δὲ—πράττειν om. Arist. cet. 3. 4 μὴ ὑπάρχει ἤτοι εἰ μὲν ὑπάρχει τὸ V: μὴ ὑπῆρχον τὸ n 5 ὃ ante δεῖ add. n 8 ἐλάττων addidi ex Aristotele: om. V: μείζων n κατέβαλλον n 9. 10 προτρέπονται V Arist.: προτρέποντας n 13 ὅλη τέχνη ἥ τε παμφίλου καὶ ἡ καλλίππου post βλαβερόν add. n ex Aristotele 16 γίγνεσθαι post μὲν add. Arist. 17 πάντά Vn: fort. πάντῃ fort. ἀμφίβολα, ⟨ἃ⟩ καὶ 18 ὃ ante ὑπελήφθη add. n 21 ἢ ὂν καὶ V: ἢ οὐκ n 22 ἢ τὰ εἰκότα ὑπολαμβάνουσιν Arist. 23 ἐστιν n 24 λέγει n 27 οὐ γὰρ διά γε τὸ εἰκὸς καὶ πιθανὸν δοκεῖ οὕτως Arist. καὶ ἐδοξάσθη V: οὔτε n 31 ἐν om. n 32 τρίπουρα n 33 τὸ τὰ ἀνομολογούμενα σκοπεῖν χωρὶς Arist.

ἀσύμφωνα χωρὶς μὲν ἐπὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος καὶ ἀντιδικοῦντος f. 46r ἐμοί, εἰ ἀνομολογούμενον καὶ ἀσύμφωνόν ἐστιν, ἢ τῷ χρόνῳ, οἷον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ πρᾶξαί τι ἐνίσταται, καθ' ὃν οὐκ ἦν εἰκὸς γενέσθαι. ἢ εἰ, ὃ ἔπραξε νῦν ἢ εἶπεν ἀσύμφωνον, ἐναντίον ἐστὶν ἢ οἷς πάλαι ἔπραξεν ἢ εἶπεν, οἷον λέγει πρός τινα τῶν Ἀθηναίων προδότην ὅτι 'λέγεις μὲν ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους φιλεῖν, συνώμοσας δὲ τοῖς τριάκοντα τυράννοις καὶ ἐσπείσω· ὡς ὃ ἔπραξας ἐναντίον ἐστὶν οἷς λέγεις.' [a 18] χωρὶς δέ, εἰ ἀπολογούμενος ἐφ' ἑαυτῷ ἤτοι ἑαυτῷ ἀσύμφωνόν τι λέγει, ὅτι 'σὺ μὲν ἑαυτὸν φῂς εἶναι φιλόδικον, οὐκ ἔχεις δὲ ἀποδεῖξαι ὡς ἐδίκασας δίκαιον'· [a 20] ἢ ἐφ' ἑαυτοῦ ὀφείλεις σκοπεῖν τὸ ἀσύμφωνον καὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος ἤτοι δεῖ σε σκοπεῖν, εἰ ὃ ἐποίησας ἀσύμφωνόν ἐστιν οἷς ὁ ἀντίδικός σου λέγει ποιῆσαι, ὅτι 'σὺ μὲν λιμοῦ ὄντος οὐ δεδάνεικας οὐδέτινι τῶν Ἀθηναίων ἢ αἰχμαλώτων πολλῶν κρατηθέντων οὐδενὶ ἐδάνεισας πρὸς τὸ ἀγορασθῆναι, ἐγὼ δὲ πολλοὺς ἔλυσα καὶ ἠλευθέρωσα τῶν αἰχμαλώτων δοὺς νομίσματα'. [a 22] ἄλλος τόπος· εἰ προεβλήθη τις ἢ ἀληθῶς ἢ ὅτι ἔστι τοιοῦτος, οἷος διεβλήθη, λύσις ἔσται τῆς διαβολῆς, εἴ γε εἴπῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ παράδοξος αὕτη διαβολὴ ἐρρέθη· ἢ κἂν οὐ προεβλήθη, ἀλλ' οὖν οὐ δοκεῖ τοιοῦτος οἷος ἦν, (ἔστι γάρ τι αἴτιον, δι' ὃ φαίνεται), ἢ διαβληθείς, εἰ μὲν δοκεῖ τοιοῦτος, οἷος ἦν· [a 24] οἷον γυνή τις ἠσπάζετο τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ ἀεὶ συνῆν ἐκείνῳ καὶ συνεκοιμᾶτο καὶ ἐδόκει, ὅτι μοιχεύεται παρ' αὐτοῦ· εἰπούσης δὲ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὸν φιλεῖ (ἢ γὰρ διότι πολλὰ παρ' αὐτοῦ ὠφελήθη ἢ διότι ἐστὶ σώφρων), ἐλύθη ἡ διαβολή. ἢ ὥσπερ ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ἦν ναὸς τῆς Ῥέας· τὸ δὲ εἴδωλον ταύτης ἦν ἐν Περγάμῳ· εἶτα παρακαθισάντων τῶν πολεμίων τὴν Ῥώμην χρησμὸς ἐξῆλθε μὴ εἶναι δυνατὸν ἄλλως τῆς πολιορκίας ἀπαλλαγῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ Περγάμου τὸ εἴδωλον τῆς Ῥέας κομίσωσιν. ἐστάλησαν ἐκεῖ τινες καὶ λαβόντες αὐτὸ τὸ εἴδωλον ἀπεκόμιζον ὡς πρὸς τὴν Ῥώμην διὰ θαλάσσης· εἶτα ἔστη ἐν τῷ πελάγει ἡ ναῦς καὶ οὐκ ἐκινεῖτο ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν, ἡ δὲ ἱέρεια ἡ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ῥέας ἐγέλα ἀμέτρως καὶ διεβάλλετο παρὰ τοῦ τότε ἀρχιερέως τοῦ Θύμβριδος ἐπὶ μοιχείᾳ. εἶτα στᾶσα ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ηὔξατο πρὸς τὸ εἴδωλον εἰποῦσα ὅτι 'εἰ παρθένος εἰμί, δεῖξον τοῦτο σήμερον'· τὸ δὲ εἴδωλον πηδῆσαν ἀπὸ τῆς νηὸς ἦλθε πρὸς τὰς

---

1 ἐπὶ om. n 2 εἴ τι Arist. 3 ἦν V: ἂν n 4 ἔπραξεν scripsi: ἔπραξαν Vn 5 τὶς post λέγει add. n προδοτῶν n 6 συνωμώσας n 8 ἐφ' ἑαυτῷ Vn: ἐφ' αὑτοῦ Arist. C: ἐπ' αὐτοῦ Arist. cet. ἤτοι ἑαυτῷ om. n λέγει n: λέγειν V 9 δίκαιον Vn: δίκην Arist. 10 ἐφ' ἑαυτοῦ Vn: ἐφ' αὑτοῦ Arist. C: ἐπ' αὐτοῦ Arist. cet. ὀφείλει[εις] V 12 οὐδέ τινι V: οὐδενὶ n 13 τῶν ἀθηναίων ἢ αἰχμαλώτων τινῶν κρατηθέντων οὐδενὶ ante τῶν add. n 15 νομίσματα V (per compend.): ἤγουν n εἴπερ προελήφθη n (cf. προδιαβεβλημένοις Arist. A: διαβεβλημένοις Arist. vulg.) ἢ (post τις) om. n 15. 16 ἢ ὅτι — διαβολῆς om. n 17 ἡ ex εἰ corr. V προελήφθη n 18 δοκεῖ n: δοκῶν V 25 ἐξῆλθεν n πολιορκείας n 27 τὸ εἴδωλον αὐτὸ n 28 θαλάττης n 29 Ῥέας scripsi: ῥώμης Vn 30 θύβριδος n μοιχίᾳ n 32 δὲ om. n νεὼς n

χεῖρας τῆς ἱερείας. [a 27] καὶ ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰπὼν τὴν αἰτίαν, f. 46r δι' ἣν ἀνδρειότερος αὐτοῦ δοκεῖ ὁ Αἴας καὶ ταῦτα τοῦ Ὀδυσσέως ὄντος ἀνδρειοτέρου, εἶπεν ὅτι 'ὁ Αἴας τοιοῦτος δοκεῖ, διότι τολμητίας ἐστὶ καὶ μωρὸς καὶ ἀνόητος'. [a 29] ἄλλος τόπος ἐπιχειρῶν ἀπὸ τοῦ αἰτίου. ἂν γὰρ ὑπάρχῃ τὸ αἴτιον, δῆλον ὅτι ἔστι καὶ τὸ αἰτιατόν, κἂν οὐχ ὑπάρχῃ τὸ αἴτιον, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι τὸ αἰτιατόν· τὸ γὰρ αἴτιον τὸ ποιητικόν φησιν ἅμα εἶναι τῷ αἰτιατῷ. καίτοι ἐνδέχεται οἰκοδόμον μὲν εἶναί τινα, οἰκίαν δὲ μὴ οἰκοδομεῖσθαι παρ' αὐτοῦ· καί φαμεν ὅτι, εἰ ἐνεργείᾳ ἐστὶν οἰκοδόμος, ἀνάγκη εἶναι ἅμα καὶ τὸ οἰκοδομούμενον, καὶ εἰ δυνάμει ἐστὶν ὁ οἰκοδόμος, καὶ τὸ οἰκοδομούμενόν ἐστι δυνάμει· ὥστε ἅμα αὐτὴν εἶπε, καθ' ὃ ἢ ἄμφω εἰσὶ δυνάμει ἢ ἄμφω ἐνεργείᾳ. [a 31] καὶ ἄνευ αἰτίου οὐδέν ἐστιν αἰτιατὸν γενόμενον. [a 31] ὁ δῆμος τῶν Ἀθη|ναίων ἔστησε στήλην ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπάνω δὲ τῆς στήλης ἔθεντο f. 46v κύρβιν ἤτοι σανίδιον, ἐν ᾧ κατέγραφον τὰ ὀνόματα τῶν προδοτῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν πρὸς λύμην ὄντων τῆς πόλεως καὶ τῶν προστεθειμένων τοῖς τριάκοντα· κατήγορος ἦν ὁ Λεωδάμας τοῦ Θρασυβούλου, ὅτι ἦν στηλίτης ἤτοι 'ἀναγεγραμμένον ἦν τὸ ὄνομά σου ἐν τῇ κύρβει μετὰ τῶν προδοτῶν'· εἶτα τοῦ Θρασυβούλου λέγοντος ὅτι 'ψεύδῃ· οὐ γὰρ ἀναγέγραπται ἐν τῇ κύρβει τὸ ὄνομά μου νῦν', εἶτα ὁ Λεωδάμας 'ἦν μὲν τὸ ὄνομά σου ἀναγεγραμμένον ἐν τῇ κύρβει, σὺ δὲ τὸ μέρος τῆς σανίδος, ἐν ᾧ ἀναγεγραμμένον ἦν τὸ ὄνομά σου, ἐξέκοψας ἐπὶ τῶν τριάκοντα τυράννων', ὁ δὲ Θρασύβουλος ἔφη 'οὐκ ἐνδέχεται ἐμὲ ἐκκόψαι καὶ ἀφαιρῆσαι τὸ ὄνομά μου ἀπὸ τῆς κύρβεως καὶ ταῦτα τυραννούντων τῶν τριάκοντα· μάλιστα γὰρ ἐπίστευον ἂν ἐμοὶ καὶ ἐθάρρουν οἱ τύραννοι ὡς ἐχθρῷ ὄντι τοῦ δήμου· ἐδόκουν δὲ ἐχθρὸς πρὸς τὸν δῆμον, εἰ ἐθεώρουν τὸ ὄνομά μου ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ σανιδίῳ'. [a 35] ἄλλος, εἰ ἐνεδέχετο βέλτιον ἄλλως. εἰ ὁ Σωκράτης ἔπραξέ τι καὶ διαβάλλεται ἐπὶ τῇ πράξει, σκοπητέον, εἰ ἐνεδέχετο καὶ ἐχώρει βελτιώτερον, ἢ συμβουλευθῇ, γενέσθαι τοῦτο, ὃ ἐγένετο, τοῦ, οὗ ὁ Σωκράτης ἐποίησεν ἢ συνεβούλευσεν, ἢ εἰ ἐνδέχεται βελτιώτερον συμβουλεῦσαι ἢ ποιῆσαι ὡς ἐπὶ ἐνεστῶτος χρόνου, ἤτοι εἰ συμβουλεύσει ὁ Σωκράτης γενέσθαι τι, οὗ φαίνεται ἐναντίον τι πράξας πρότερον, καὶ κατηγορεῖται ὡς ἄλλο τι πράξας πρότερον, παρ' ὃ ὃ συμβουλεύει· δεῖ γοῦν τὸν Σωκράτην ἀπολογήσασθαι ὡς 'οὐκ ἐνεχώρει κρεῖττόν τι γενέσθαι

3 ἐστὶν n 5 ἂν γὰρ Vn: ἄν τε Arist. vulg.: ἂν δὲ Arist. A ἔστι om. n κἂν μὴ Arist. 10 ἐστὶ ὁ n ἔστιν n 11 αὐτὴν V: αὐτὸν n: exspectes αὐτὰ εἶπεν n 12 οὐδέν Vn: οὐθέν Arist. ἐστι n ὅτι ἦν στηλίτης ante ὁ δῆμος add. n ex Aristotele 13 ἔστησεν n ἐν τῇ ἀκροπόλει· ἐπάνω δὲ τῆς στήλης ἔθεντο κύρβιν V: ἐν ᾗ ἔθεντο κύρβι n 15 καὶ προστιθεμένων n 16 κατηγόρ ἦν V: κατηγόρει οὖν n λεοδάμας n Λεωδάμας ἀπολογούμενος ἔλεγε κατηγορήσαντος Θρασυβούλου Arist. 17 σου V: αὐτοῦ n κύρβι n 19 κύρβι n λεοδάμας n 20 κύρβι n 22 ἐνδέχεσθαι V 26 ἄλλως V Arist. A: οἷον n: om. Arist. vulg. 28 fort. ἢ συμβουλευθῇ del. 29 ἐποίησε n 30 ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος n 31 τι (post ἐναντίον) om. n 32 παρὸ ὃ V: παρ' ὃ n 33 ὡς om. n

τοῦ, οὗ συμβουλεύω νῦν, καὶ [b 1] εἰ μὴ οὕτως ἔχει ἤτοι καὶ εἰ μὴ f. 46v ἐνεχώρει κρεῖττόν τι γενέσθαι τοῦ, οὗ συμβουλεύω νῦν, λοιπὸν οὐ πέπρακται τοιοῦτον, οἷον λέγεις· πᾶν γάρ, ὃ ἔμελλον ποιῆσαι καὶ ἐποίησα, εἰ ἕτερον ἦν τοῦ, οὗ νῦν συμβουλεύω, λοιπὸν οὐ κακόν ἐστιν· οὐδεὶς γὰρ γινώσκων τόδε, ὅτι κακόν ἐστι, προαιρήσεται τοῦτο ποιῆσαι· καὶ ἐγὼ πῶς ἂν ἐποίησα τόδε, εἰ φαῦλον ἦν; ταῦτὰ ὀφείλει λέγειν, καὶ εἰ κατηγορεῖται, ὅτι βελτιώτερον πρότερον ἐποίησε τοῦ, οὗ νῦν ποιεῖ· φήσει γάρ, ὡς οὐκ ἐγχωρεῖ βελτιώτερον τούτου γενέσθαι, οὗ νῦν ποιεῖ· πᾶν γάρ, ὃ καὶ ἐγένετο παρὰ τοῦτο, φαῦλον ἂν εἴη, οὐδεὶς δὲ τὰ φαῦλα πράττειν αἱρήσεται. [b 2] ἔστι δὲ τοῦτο ψεῦδος· ἴσως γὰρ πρότερον ἄδηλον ἦν τὸ πῶς ἔδει τοῦτο ποιῆσαι καὶ τὸ βέλτιον ἠγνόεις, ὕστερον δὲ πολλάκις δῆλον γίνεται τὸ βέλτιον καὶ γινώσκεις τοῦτο, πῶς δεῖ βελτιώτερον ποιῆσαι· ὥστε εἰ καί συ πρότερον ἠγνόεις τὸ βέλτιον καὶ διὰ τοῦτο οὐ καλῶς τοῦτο ἐποίησας, ἀλλ' ὕστερον οὐκ ἠγνόεις τοῦτο, ἀλλ' ἑκὼν ἔπραξας τὰ φαῦλα ἢ συνεβούλευσας καὶ ταῦτα γινώσκων τὸ βέλτιον· συμβαίνει γὰρ πολλάκις τὸ μὲν καλὸν πρότερον ἀγνοεῖν, ὕστερον δὲ νοῆσαι. σὺ γοῦν νοήσας τοῦτο ἀπέκρυψας. [b 4] ἄλλος τόπος, εἰ τοῖς πεπραγμένοις μέλλει πράττεσθαί τι ἐναντίον ἅμα, ἤτοι εἰ ἅμα, ἐν οἷς πράττεται τόδε, γίνεται καὶ πράττεται τὸ ἐναντίον αὐτῷ, [b 6] οἷον ἐν οἷς ἔθυον τῇ Λευκοθέᾳ, ἔπραττον καὶ τὸ ἐναντίον αὐτῇ ἤτοι ἔκλαιον· ἐναντίαι γὰρ αἱ πράξεις αὗται ἤτοι τὸ θύειν καὶ τὸ κλαίειν· ᾗ μὲν ἔθυον, ὡς θεὰν αὐτὴν ἐτίμων, ᾗ δὲ ἐθρήνουν, ὡς θνητὴν αὐτὴν ἡγοῦντο· εἰ γοῦν ἔθυον, οὐκ ἔδει θρηνεῖν, ἢ εἰ ἐθρήνουν, οὐκ ἔδει θύειν· οὕτω γὰρ ἂν οὐκ ἂν ἔπραττον ἅμα τὰ ἐναντία. ἡ Ἰνὼ εἰσῆλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ Μελικέρτου καὶ Κλεάρχου εἰς τὴν θάλασσαν διωκομένη ὑπὸ τοῦ Ἀθάμαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανέντος ὑπὸ τῆς Ἥρας διὰ τὴν ζηλοτυπίαν, ὅτι συνῆλθε τῇ Ἰνοῖ ὁ Ζεύς, καὶ ἀπηθανατίσθη ἡ Ἰνώ· διὰ τοῦτο ὡς μὲν δεινὰ παθούσῃ ἐπιθρηνοῦσιν, ὡς δ' ἀποθανατισθείσῃ θύουσιν. [b 8] ἄλλος τόπος τὸ κατηγορεῖν ἐκ τῶν ἁμαρτηθέντων. ὁ Καρκίνος τραγικὸς ἦν ποιητής. [b 10] κατηγοροῦσι τῆς Μηδείας, ὅτι τοὺς παῖδας ἀπέκτεινε· καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν, ὅτι αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ἀπὸ τοῦ μὴ φαίνεσθαι αὐτοὺς ἀλλ' ἀφανεῖς γενέσθαι. ἥμαρτε γὰρ ἡ Μήδεια περὶ τὴν τῶν παίδων ἀπο-

1 τοῦ οὗ V: τῶν ἄλλων ὧν n   καὶ εἰ μὴ οὕτως—νῦν (2) om. n   4 κακόν n: καλόν V   4. 5 οὐδεὶς—ἐστι V: καὶ n   6 ταῦτα Vn   λέγειν n: λέγει V   7 φήσει—ποιεῖ (8) om. n   9 τούτῳ n   πράττων n   10 ἔστι δὲ Vn Arist. A: ἔστι γὰρ Arist. vulg.   τὸ om. n   11 τοῦτον V   εἰ καὶ τὸ n   12 γινώσκεις scripsi: γινώσκει Vn   14 ἀλλὰ ἑκὼν n   16 ὃ post γοῦν add. n   17. 18 ὅταν τι ἐναντίον μέλλῃ πράττεσθαι τοῖς πεπραγμένοις, ἅμα σκοπεῖν Arist.   20 αυ^{τ} V: ἀυτῆς n   21 γὰρ post μὲν add. n   22 αὐτὴν om. n   εἰ (ante γοῦν) V: ἢ n   23 ἂν (post γὰρ) om. n   25 exspectes μανεῖσα   26 ζηλοτυπείαν n   26. 27 ἀπεθανατίσθη n   27 δὲ n   28. 29 ἐκ τῶν ἁμαρτηθέντων κατηγορεῖν Arist.   29 ἦν V: ὢν n   30 ἀπέκτεινεν n   31 ἐστι n   32 ἥμαρται n τὴν ἀποστολὴν τῶν παίδων Arist.

σκευὴν ἤτοι ἀπόκτανσιν. ἡ δὲ ἀπολογεῖται ὅτι ‘εἰ ἔμελλον ἀποκτεῖναι, f. 46v τὸν Ἰάσονα ἂν ἀπέκτεινα ὡς λυπήσαντα, οὐχὶ τοὺς παῖδας· οὐδὲ γὰρ 41 οἱ παῖδές με ἐλύπησαν’. [b 14] εἴπερ γοῦν τὸ ἕτερον ἐποίησεν ἤτοι τὸ ἀποκτεῖναι τοὺς παῖδας, μᾶλλον ἥμαρτεν ὡς μὴ ποιήσασα τὸ ἕτερον ἤτοι τὸ τὸν Ἰάσονα ἀποκτεῖναι. [b 16] ἡ γοῦν ῥητορικὴ τοῦ Θεοδώρου τοῦτον τὸν τόπον παρεδίδου ἤτοι τὸ ἐκ τῶν ἁμαρτηθέντων τινὶ ἐπιχειρεῖν. [b 17] ἡ Σι|δηρὼ κόρη τις ἦν καὶ ἐβιάζετο παρά τινος, ἡ δὲ οὐχ ὑπή- f. 47r κουεν· ἀπὸ γοῦν τοῦ ὀνόματος ἐπιχειρητέον ὅτι ‘καλῶς ὠνομάσθη Σιδηρὼ ὡς φοροῦσα καὶ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ σιδήρου· ἀκαμπὴς γὰρ εἶ ὡς σίδηρος’. καὶ ἐν τοῖς ἐπαίνοις τῶν θεῶν οὕτω λέγομεν, ὅτι σοφῶς ὠνομάσθη ὁ Ποσειδῶν Ποσειδῶν ὡς συνδεσμῶν καὶ συνέχων τὴν πόσιν ἤτοι τὴν θάλασσαν, ἢ ὅτι καλῶς ὠνομάσθη ὁ Ζεὺς Ζεὺς ὡς χορηγὸς τῆς ζωῆς. [b 18] καὶ ὁ Κόνων πρὸς τὸν Θρασύβουλον ‘σοφῶς ὠνομάσθη Θρασύβουλος· θρασὺς γὰρ εἶ καὶ τολμητίας καὶ τολμηρὰ βουλευόμενος’. καὶ πρὸς τὸν Θρασύμαχον ‘ἀεὶ θρασὺς εἶ περὶ τὰς μάχας’. σὺ αἰεὶ πῶλος ἤτοι ἀεὶ λάρος εἶ, ὦ Πῶλε. [b 23] καὶ πρὸς τὴν Ἀφροδίτην ‘ὀρθῶς ἔχεις τὸ ὄνομα ἤτοι ὠνομάσθης Ἀφροδίτη· ἀφροσύνης γὰρ ἄρχεις’. [b 24] ὡς ὁ Χαιρήμων λέγει, ὁ Πενθεὺς ἐκλήθη Πενθεὺς ὡς ἐπώνυμος τῆς ἐπομένης συμφορᾶς. ὁ Κάδμος γεννᾷ Σεμέλην καὶ Ἰνώ· ἐκ τῆς Σεμέλης ὁ Διόνυσος. τοῦτον ὁ τοῦ Κάδμου υἱός ὁ Πενθεὺς οὐκ ἐκάλει θεόν· βουλόμενος δὲ δεῖξαι ὁ Διόνυσος, ὡς ἔστι θεός, ἔσεισε καὶ ἐξῆλθεν ὁ Πενθεὺς εἰς τὸ ὄρος καὶ διεσπάσθη ὑπὸ τῶν μαινάδων πρώτης τῆς μητρὸς καταρξαμένης τῶν σπαραγμῶν. ὁ Χαιρήμων ποιητὴς ἦν. [b 19] ὁ δὲ Ἡρόδικος Ἀθηναῖος ἱστορικός. ὁ Πῶλος μαθητὴς καὶ παῖς ἦν τοῦ Γοργίου. [b 23] ἐν ταῖς Τρωάσι τῷ δράματι εἰσάγει τὴν Ἑκάβην λέγουσαν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην. [b 17] φησὶν ὁ βιάζων πρὸς τὴν Σιδηρὼ

“αὕτη δὲ μάχιμός ἐστιν ὡς κεχρημένη
σαφῶς σιδήρῳ καὶ φέρουσα τοὔνομα
οὐκ οἴεται δύσκλειαν ἐκ τούτου φέρειν”.

[b 11] πρὸς τὴν Γλαύκην, ἣν ἀνελάβετο ὁ Ἰάσων, ἔπεμψεν ἡ Μήδεια τοὺς αὐτῆς παῖδας, καὶ πτοηθεῖσα, μὴ ἀναιρεθῶσιν ὑπὸ τῶν θεραπόντων τῆς Γλαύκης,

---

3 εἴπερ καὶ θάτερον Arist. 4 ἀποκτεῖναι — ἤτοι τὸ (5) om. n 4 ἥμαρτεν ἂν Arist. 5 θεοδώρου τέχνη post ἀποκτεῖναι add. n ex Aristotele ἡ γοῦν V: ἤγουν ἡ n 6 παρεδίδου V: παρέδωκεν n 8 fort. ὠνομάσθης 9 ὡς Vn: καὶ Arist. καὶ V: ἤτοι n τοὔνομα Arist. εἶ V: ἦν n 10 καὶ Vn, cf. Arist. Tr.: καὶ ὡς Arist. cet. τῶν θεῶν ἐπαίνοις Arist. 11 post συνέχων III litterae erasae V 13 κώνων n fort. ὠνομάσθης 14 εἶ V: ἦν n καὶ post τολμηρὰ erasum V 15 εἶ om. n αἰεὶ V: ἀεὶ n Arist. ἀεὶ σὺ πῶλος εἶ Arist. 16 ἀεὶ λάρος Brinkmann: ἀείδαρος Vn 17 ὀρθῶς κτλ.] Eurip. Troad. 990 ὠνομάσθης n: ὠνομάσθη V 18 Χαιρήμων (χαρήμων V)] fr. 4. F. T. G.[2] p. 783 N. ὁ om. n 19 ἐσομένης Arist. σεμήλην n 20 σεμήλης n 21 ἔσεισε V: ἐσείσθη n 23 μητέρος n 24 ἱστορικός Vn: ἰατρός Diels 25 ἐν ταῖς Τρωάσι] Eurip. Troad. 990 26 ἅ φησιν n 27 αὕτη δὲ κτλ.] Soph. fr. 597. F. T. G.[2] p. 274 N. ἐστι n 28 σιδήρῳ Vn Arist. A: σιδηρῶ Arist. vulg. φοροῦσα Arist. (cf. supra v. 9) 29 φέρειν om. n 31 ἀναιρεθεῖσιν n

προανῃρέθησαν παρ' αὐτῆς. [b18] ὁ Κόνων στρατηγὸς Ἀθηναῖος, Θρασύ- f. 47r βουλος δὲ κατήγορος. [b 26] διὰ τὸ εἶναι τὸ ἐλεγκτικὸν ἐνθύμημα συναγωγὴν τῶν ἐναντίων ἐν μικρῷ, οἷον 'καλὸν ὁ γάμος ἢ κακόν· καὶ εἰ μὲν καλόν, φθονεῖς τῷ παιδί, εἰ δὲ κακόν, ἵνα τί μήτηρ ἐγένου;' ἐναντία τὸ καλὸν καὶ τὸ οὐ καλόν· παρ' ἄλληλα γὰρ κείμενα τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν καὶ ἐν παραθέσει. [b 28] μᾶλλον γίνονται φανερὰ καὶ γνώριμα τῷ ἀκροατῇ, ὅσα τῶν ἐνθυμημάτων ἅμα τῷ ἄρξασθαι τὸν ῥήτορα λέγειν εὐθὺς προορῶσι καὶ συνιᾶσιν οἱ ἀκροαταὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, οἷον ὁ Δημοσθένης λέγει πρὸς τὸν Αἰσχίνην 'παρῆς ἢ οὐ παρῆς, ὅτε ταῦτα ἔλεγον; καὶ ἐγίνωσκες τὸ μέλλον ἢ οὐκ ἐγίνωσκες; καὶ εἰ μὲν ἐγίνωσκες, τί οὐκ ἔλεγες;' [b 30] προορῶσι δὲ ταῦτα οὐκ ἐν τῷ εἶναι ἐπιπολῆς ἤτοι ἐπιπόλαια καὶ εὔκολα (ἔχουσι γὰρ καὶ αὐτὰ βάθος) ἀλλ' ἐν τῷ ἔχειν ἀκολουθίαν· ἐκ γὰρ τῆς ἀκολουθίας νοοῦσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν· ἅμα γὰρ καὶ χαίρουσιν οἱ ἀκροαταὶ ἐν τῷ προαισθάνεσθαι, ὃ μέλλει εἰπεῖν ὁ δημηγορῶν. [b 32] ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖνα τῶν ἐνθυμημάτων θορυβοῦσι τὸν ἀντίδικον, ὅσων τοσοῦτον ὑστερίζουσι πρὸς τὸ νοῆσαι αὐτά, ὥστε ἅμα τῷ ῥηθῆναι εὐθὺς γνωρίζειν αὐτά, ἤτοι ἃ ἐξ ἀρχῆς μὲν καὶ ἅμα τῷ ἄρξασθαι λέγεσθαι οὐ γνωρίζονται τοῖς ἀκροαταῖς, μετὰ δὲ τὸ ῥηθῆναι εὐθὺς ταῦτα γνωρίζουσιν.

24. Ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ἤτοι τοῖς σοφίσμασι· λέγεται γὰρ καὶ ἡ σοφιστικὴ διαλεκτική τις. [1401 a 2] τὸ μὴ συλλογισάμενον ἐπαγαγεῖν τὸ συμπέρασμα καὶ εἰπεῖν 'οὐκ ἄρα λοιπὸν τὸ καὶ τό'. καὶ ὁ μὲν διδάσκαλος οὕτως τὸ παρὸν ῥητὸν ἡρμήνευσεν, ὅτι [a 1] παρὰ τὴν λέξιν τὸ τοιοῦτον ἐκάλεσεν ὡς ταὐτὸν ὂν [a 7] παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως· καὶ γὰρ ὁ λαβὼν προτάσεις ἀπροσδιορίστους, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῷον, τὸ ζῷον οὐσία, ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία, φαίνεται μέν, ὅτι συνελογίσατο, ὅσον ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν λέξεων, ἤτοι καθ' ὃ ὅρους ἔλαβε καὶ συνέπλεξεν αὐτούς, ἀλλ' οὐ συνελογίσατο, ἀλλὰ συνεπέρανε μόνον ἄνευ τοῦ εἰπεῖν προτάσεις· αἱ γὰρ ἀπροσδιόριστοι προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μερικαῖς· τοῦτο δὲ γίνεται ἐν τῷ παρὰ μικρὸν ἤτοι διὰ τὸ μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν εἰπεῖν 'ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι' καὶ 'πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν'. εὗρον δὲ σχόλιον οὕτως αὐτὸ ἑρμηνεῦον, ὅτι λέγεται τοῦτο παρὰ τὴν λέξιν τὸ ἐνθύμημα, διότι ἐλλιπής ἐστιν ὁ συλλογισμός· συμπέρασμα γὰρ εἴπομεν ἄνευ τοῦ προλαβεῖν ἐνθύμημά ἐστι συλλογισμὸς ἀτελὴς ἐλλιποῦς οὔσης μιᾶς προτά|σεως. [a 5] φαίνεται ἐνθύμημα καὶ τὸ εἰπεῖν f. 47v συνεστραμμένως, ἤτοι βραχέως, συντόμως, τὰ ἀντικείμενα ἐν τοῖς ἐνθυ-

1 κώνων n 2. 3 διὰ τὸ συναγωγὴν μὲν ἐναντίων εἶναι ἐν μικρῷ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐνθύμημα Arist. 3 συναγωγὴ V 5 κείμενα τὸ κακὸν καὶ τὸ καλὸν n 6 γὰρ post μᾶλλον add. n 9 παρῆς κτλ.] cf. Demosth. 18,191 10 καὶ εἰ μὲν ἐγίνωσκες om. n 16 ὑστερίσουσιν n νοῆσθαι n 18 ταῦτα V: αὐτὰ n 20 σοφίσμασιν n 23 ἡρμήνευσε n 24 ἐκάλεσεν scripsi: ἐκέλευσεν V: ἐκέλευσε n 27 ἔλαβεν n 31 ἐστιν V: ἐστι n 34 cf. p. 130,18 sq. ἀτελὴς om. n 36 συνεστραμμένως Vn Arist. vulg.: συνεστραμμένον Arist. A καὶ post βραχέως add. n

μήμασιν, ἃ οὐδὲ ἀντικείμενα ἂν εἴη κυρίως ἀλλὰ φαινομένως, οἷον εἰ ἀγαθὸν ἡ ἀνδρία. τὸ ἀκολασταίνειν οὐκ ἀγαθόν· φαίνεται γὰρ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἀνδρία ἐναντία, οὐκ εἰσὶ δέ. ἢ καὶ οὕτως· συνεστραμμένως μὲν ἤτοι συντόμως διὰ τὸ τὴν μίαν πρότασιν τὴν μείζω λείπειν, ἀντικειμένως δέ, διότι ἡ μείζων ἡ λείπουσα πρότασις ψευδὴς οὖσα ἀντίκειται τῇ ἐλάττονι τῇ μερικῇ ἀληθεῖ οὔσῃ. [a 6] ἡ γὰρ τοιαύτη λέξις, ἤτοι τὸ εἰπεῖν πρότασιν μίαν, τὴν δὲ ἑτέραν ἐᾶσαι, χώρα μέν ἐστιν ἐνθυμήματος ἤτοι ἔοικεν εἶναι ἐνθύμημα, οὐκ ἔστι δέ, καὶ τοῦτο φαινόμενον ἐνθύμημα ἤτοι τὸ συνεστραμμένως λέγειν τὰ ἀντικείμενα παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, ἤτοι ὅσον ἀπὸ τῆς λέξεως φαίνεται ἐνθύμημα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ λαβεῖν τὴν μίαν πρότασιν. [a 8] ἔστι δὲ χρήσιμον εἰς τὰ ἐνθυμήματα τὰ ἐν τῇ λέξει ἤτοι τὰ παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως γινόμενα τὸ λέγειν κεφάλαια ἤτοι προτάσεις ἀπὸ ἄλλων πολλῶν συλλογισμῶν, οἷον ὅτι τοὺς μὲν ἔσωσεν, αὕτη ἡ πρότασις ἀπὸ ἄλλου συλλογισμοῦ, ἄλλοις δὲ ἐτιμώρησε, καὶ αὕτη ἡ πρότασις μία ἦν ἀπὸ ἄλλου συλλογισμοῦ. τοὺς δὲ Ἕλληνας ἐθεράπευσε, καὶ αὕτη ἀπὸ ἄλλου. [a 11] ἑκάστη μὲν τῶν ῥηθεισῶν προτάσεων ἀπεδείχθη ἀπὸ ἄλλων συλλογισμῶν ἤτοι ἄλλων καὶ ἄλλων συλλογισμῶν προτάσεις καὶ συντεθέντες φαίνονται ὅτι ἐποίησαν ἐνθύμημα, οὐκ ἔστι δέ· πῶς γὰρ ποιήσουσι συλλογισμὸν αἱ ἀσυνάρτητοι προτάσεις, εἰ συντεθῶσι καὶ ἅμα ληφθῶσι συλλογιστικῶς; [1400 a 29] ἄλλος ἀπὸ τοῦ αἰτίου, ἄν τε ὑπάρχῃ, ὅτι ἔστιν, οἷον εἰ φιλόπατρίς ἐστι, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἕληται κίνδυνον, εἰ δὲ οὐκ ἔστι φιλόπατρις, οὐδὲ τὸν κίνδυνον ἕληται. [1401 a 12] ἕτερον τὸ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, οἷον εἴ τις εἴπῃ, ὅτι ὁ μῦς σπουδαῖός ἐστι καὶ ἀγαθόν· ὅτι ἀγαθόν ἐστι, δῆλον ἀπὸ τοῦ παρονομασθῆναι ἀπὸ τοῦ μῦς τὴν τελετὴν τὴν τιμιωτέραν πασῶν τῶν τελετῶν μυστήρια· οὐκ ἀπὸ τοῦ μῦς δὲ ἐπωνομάσθη, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μῶ, τὸ μανθάνω. [a 15] ἢ συμπεριλάβῃ καὶ τὸν Πᾶνα, ἐν τῷ τοῦ κυνὸς ἐγκωμίῳ. 'ὦ μάκαρ', τὸν Πᾶνα λέγομεν μάκαρα, 'ὃν κοινά', ἀντὶ τοῦ κοινῶς, 'καλοῦσιν οἱ Ὀλύμπιοι παντοδαπὸν ἀπὸ τῆς μεγάλης θεοῦ' ἤτοι τῆς Ῥέας. παντοδαπὸν δὲ τοῦτον λέγουσι, διότι πάντες συνεδοιάσθησαν τῇ Ῥέᾳ καὶ ἀπεσπέρμηναν, ἐξ οὗ συνέβη ἀπ' αὐτῆς γεννηθῆναι τὸν Πᾶνα. τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἔχουσι καὶ κύνα, τὸ κῦ

f. 47v

---

2 et 3 ἀνδρεία n (per comp. V) 5 ἡ λείπουσα V: ἐλλείπουσα n 13 συλλογισμῶν πολλῶν Arist. 14 ἔσωσε n ἡ πρότασις om. n 15 ἄλλοις δὲ scripsi: ἄλλος δὲ V: ἄλλους δὲ n: τοῖς δ' ἑτέροις Arist. A: τοῖς δ' ἡμετέροις Arist. vulg. μία n: μῦς V 18 καὶ (post προτάσεις) Vn: fort. οἳ συντεθέντες scripsi: συντιθέντες Vn 20 συντιθῶσιν n 21 ὁ ante ἄλλος add. n τε Vn Arist. vulg.: δὲ Arist. A 22 et 24 ἐστιν n 24. 25 ἀγαθός· ὅτι ἀγαθός ἐστιν n 25 παρωνομασθῆναι n τοῦ μῦς V: τούτου n 27 μῶ Vn: fort. μυῶ ἢ om. Arist. εἴ τις post ἢ add. n 27. 28 συμπεριλάβῃ καὶ Vn: συμπεριλαμβάνει ἢ Arist. B: συμπαραλαμβανοίη Arist. A: συμπαραλαμβάνει ἢ Arist. cet. 29 κοινὰ Vn: κύνα Arist. 30 λέγουσιν n 31 ἀπεσπήρμηναν Vn 32 ἔχουσιν n κῦνα V: κῦνα n τὸ κ̄ ῡ ψιλὸν V: διὰ τοῦ ῡ ψιλοῦ n

φιλόν· ἔστι δὲ καὶ ὡς παρήχησις κῦνα κοινά. [a 18] ἢ ὅτι εἰ τὸ f. 47v μηδὲν εἶναι κοινὰ ἤτοι εἰ τὸ μὴ ἔχειν κοινωνίαν πρός τινα ἀτιμότατόν ἐστι (θηριῶδες γὰρ τὸ μὴ συναγελαστικόν), τὸ κοινὰ δηλονότι ἤτοι τὸ συναγελαστικὸν δηλονότι καὶ κοινωνικὸν τίμιόν ἐστι· καὶ τοῦτο τὸ κυνὰ γράφουσι καὶ διὰ τοῦ υ ψιλοῦ. καὶ ὅτι μόνος τῶν ἄλλων θεῶν ὁ Ἑρμῆς κοινωνικός ἐστιν· Ἑρμῆς γὰρ λέγεται ὁ λόγος· κοινωνοῦμεν γὰρ ἀλλήλοις διὰ τοῦ λόγου. καὶ πάλιν ὅτι ὁ λόγος ἐστὶ σπουδαῖον, δῆλόν ἐστιν ἐκ τοῦ μὴ λέγεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀξίους χρημάτων ἀλλ' ἀξίους λόγου· τὸ γὰρ λόγου ἄξιον οὐχ ἁπλῶς λόγου ἄξιον λέγεται ἀλλ' ὡς ἀγαθόν. [a 25] ἐπεὶ γὰρ ταὐτὸν δοκεῖ τό, εἴτε διῃρημένως λάβῃς τὸ 'ἑκατὸν ἀνδρῶν πεντήκοντα λίπε δῖος Ἀχιλλεύς' εἴτε συνημμένως, καὶ ταῦτα μὴ ὂν ταὐτόν, ὁποτέρως σοι χρησιμεύει τοῦτο, οὕτως ληπτέον· εἰ μὲν κατηγορεῖς τινος, διαίρει τὸ ἑκατόν καὶ λέγε ὅτι 'ἀδιανόητα λέγεις τὸ καταλειφθῆναι ἀπὸ τῶν πεντήκοντα ἑκατόν', εἰ δὲ ἀπολογῇ, λέγε 'ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἔφησε καταλειφθῆναι πεντήκοντα'. καὶ πάλιν παρὰ τὴν σύνθεσιν τοῦτο [a 27] 'ἆρ' οἶδας τὰς ἐν Πειραιεῖ νῆας;' 'οὔ.' τοῦτο τὸ πρόβλημα. 'τί δέ; οἶδας, τί ἐστι τριήρης;' 'ναί.' 'οἶδας δὲ τὸν Πειραιᾶ;' 'ναί.' εἶτα συντίθησιν· 'οἶδας ἄρα τὰς ἐν Πειραιεῖ νῆας.' ἡ λύσις· οὐ γάρ, εἰ ἕκαστον οἶδα διῃρημένως, ἀναγκαῖον καὶ ὁμοῦ συντιθέναι καὶ γινώσκειν ταῦτα. [a 28] καὶ πάλιν 'ἆρ' οἶδας τόδε τὸ ἔπος τὸ "μῆνιν ἄειδε θεά";' 'οὔ.' 'τί δέ; οὐ γινώσκεις τὰ στοιχεῖα, οἷον τὸ μ, τὸ η, τὸ ν, τὸ ι, ἐξ ὧν σύγκειται τόδε τὸ ἔπος;' 'ναί.' 'οἶδας ἄρα τὸ ἔπος τὸ "μῆνιν ἄειδε θεά".' οὐ γάρ, εἰ τὰ στοιχεῖα (τὰ κδ' δηλονότι γράμματα) γινώσκω, ἐξ ὧν πᾶς λόγος καὶ πᾶν ἔπος σύγκειται, ἀνάγκη | καὶ πάντα τὰ ἔπη f. 48r καὶ πάντα τὰ βιβλία γινώσκειν· οὐ γὰρ τὸ ἔπος ταὐτόν ἐστι τοῖς στοιχείοις, ὡς σὺ φῄς, κἂν ἐξ αὐτῶν σύγκειται. [a 30] καὶ πάλιν ἐπεὶ τὸ δὶς τοσοῦτον νοσῶδες, ἤτοι ἐπεὶ νοσώδη εἰσὶ τὰ δύο ἐξάγια ἡ ἐντεριόνη, λοιπὸν οὐδὲ τὸ ἓν ἐξάγιον ἡ ἐντεριόνη ἐστὶν ὑγιεινόν· ἄτοπον γὰρ εἰπεῖν τὸ ἓν εἶναι κακόν, εἰ τὰ δύο ἀγαθά. τοῦτο δὲ ψεῦδος· συμβαίνει γὰρ τὸ ἓν εἶναι κακόν, [ἢ τὰ δύο ἀγαθά. τοῦτο δὲ ψεῦδος· συμβαίνει γὰρ τὸ ἓν εἶναι κακόν,] καὶ ταῦτα τῶν δύο ὄντων ἀγαθῶν· εἰ γὰρ τὸ βιβλίον

---

1 κῦνα κοινὰ V (υ supra) εἰ om. Arist. 2 μηδένα εἶναι κύνα Arist. (vulg.; κύν' A) ἔχον n 2. 3 ἀτιμώτατόν n 3 συναγελαστικόν n: γελαστικόν V τὸ κοινὰ Vn Arist. Zb: τὸ κῦνα Arist. Q: τὸ κύνα Arist. E: τὸν κύνα Arist. BCYb (cf. A τὸν κύν' ἄδηλον) 4 ἐστιν n 5 μόνον n 6 κοινωνικός V: κοινωνός n ἐστι n 7 σπουδαῖος n 8 ἐστι n 9 τὸ γὰρ λόγου ἄξιον οὐχ ἁπλῶς λόγου om. n 10 τό (post δοκεῖ) om. Arist.: fort. del. 13 ἀδιανόητα V: οὐκ διανόητα n λέγει n 14 καταληφθῆναι n ἀπολογεῖς n 15 ἔφησεν n κατηλεφθῆναι n 17 τριήρεις n δὲ (post οἶδας) om. n 18 ναῦς n 19 εἰ V: ὃ n οἶδας n 19. 20 fort. συντεθέντα γινώσκειν 20 μῆνιν κτλ.] Hom. A 1 23 εἰ om. n γινώσκω scripsi: γινώσκων Vn 26 ἐπεὶ Vn Arist. vulg.: ἐπὶ Arist. A 27 ἐπεὶ νοσώδης ἐστιν, τὰ n ἐντεριώνη n 28 ἐντεριώνη n ἐστὶ n 29 εἰ V: καὶ n 30 ἢ—κακόν (31) delevi ἢ V: καὶ n τοῦτο δὲ ψεῦδος om. n

μου πωλούμενον, εἰ λάβω δύο νομίσματα, ἀγαθόν ἐστιν, ἐπεὶ καὶ ἄξιόν f. 48r ἐστι δύο νομισμάτων, εἰ δὲ λάβω ἓν νόμισμα, ἐστὶ κακόν, [a 31] οὕτως μὲν οὖν ἐστιν ἐλεγκτικὸν τὸ λέγειν ὅτι, εἰ τὰ δύο ἐστὶν ἀγαθά, καὶ τὸ ἓν ἐστιν ἀγαθόν· ἄτοπον γάρ ἐστι τὸ λέγειν τὸ ἓν εἶναι κακόν, εἰ τὰ δύο εἰσὶν ἀγαθά· ἀνάγκη γὰρ καὶ τὸ ἓν εἶναι ἀγαθόν. οὕτως δέ ἐστιν ἀποδεικτικόν, εἴ τις λέγει ὅτι, εἰ τὰ δύο ἀγαθά εἰσι, λοιπὸν τὸ ἓν κακὸν οὐκ ἔστιν. [a 34] ὁ Πολυκράτης ῥήτωρ ὢν ἔπαινον ἐποίησεν εἰς Θρασύβουλον, ἐν ᾧ ἐδείκνυεν αὐτὸν τριάκοντα ἀποκτεῖναι τυράννους ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι κατὰ τὸν δεῖνα καιρὸν ἀπέκτεινε τύραννον καὶ κατὰ τὸν δεῖνα ἀπέκτεινεν ἕτερον τύραννον καὶ κατὰ τὸν δεῖνα ἕτερον· εἶτα συντιθεὶς συνεπέρανε 'καὶ λοιπὸν ἄρα τριάκοντα τυράννους ἀπέκτεινε'. τοῦτο δὲ ψεῦδος· οὐ γάρ, ἐὰν ἰδίᾳ τριάκοντα ἀπέκτεινεν, ἤδη ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι ὁμοῦ τούτους ἀπέκτεινε. [a 36] καὶ πάλιν ἐκ διαιρέσεως 'δίκαιόν ἐστιν, εἴ τις γυνὴ ἀπέκτεινε τὸν πόσιν, ἀποκτείνειν αὐτήν' ἤγουν τὴν Κλυταιμνήστραν, καὶ πάλιν δίκαιόν ἐστι τὸν υἱόν, ὡς τὸν Ὀρέστην, τιμωρεῖν καὶ βοηθεῖν τῷ πατρί. ταῦτα δὲ καὶ ἐπράχθησαν· καὶ γὰρ καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπέκτεινε καὶ ὁ Ὀρέστης βοηθῶν τῷ πατρὶ τὴν Κλυταιμνήστραν ἀπέκτεινεν. ἰδίᾳ μὲν γὰρ καὶ ἰδίᾳ λεγόμενόν ἐστι δίκαιον· δίκαιον μὲν γάρ ἐστι θνήσκειν καὶ τὴν ἀποκτείνουσαν τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, καὶ πάλιν δίκαιόν ἐστι τὸν υἱὸν βοηθεῖν τῷ πατρί· οὐκ ἔστι δὲ δίκαιον συντιθέναι καὶ εἰπεῖν, ὡς δίκαιόν ἐστι κτεῖναι τὴν ἀποκτείνουσαν τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς τιμωρεῖν τῷ πατρί· οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστι τὴν μητέρα κτείνεσθαι παρὰ τοῦ υἱοῦ. [b 2] εἴη δ' ἂν καὶ παρὰ τὴν ἔλλειψιν· οὐ γὰρ δίκαιον, παρὰ τίνος κεῖται κτείνεσθαι τὴν μητέρα. εὗρον δὲ σχόλιον εἰς τὸ [a 34] κατέλυσε τριάκοντα τυράννους τοιοῦτον· κατέλυσε τύραννον, καὶ τύραννον καὶ γυναῖκα· συντίθησι γοῦν καὶ ποιεῖ τρία· εἶτα τύραννον καὶ γυναῖκα καὶ θυγατέρα, εἶτα τύραννον καὶ γυναῖκα καὶ θυγατέρα καὶ υἱόν. [b 3] ἄλλος δὲ τόπος τὸ ἐν δεινώσει κατασκευάζειν· τὸ δὲ δεινώσει κατασκευάζειν τοῦτό ἐστιν, ὅταν ὁ κατηγορῶν μὴ δείξας, ὅτι ἐποίησεν ὅδε τὸν φόνον, ἤτοι ὅταν πρὸ τοῦ δεῖξαι, ὅτι ὅδε ἐφόνευσεν, αὐξήσῃ τὸ πρᾶγμα ὡς μέγα, 'δεινὸν τὸ παρὰ τοῦδε πραχθέν'· δοκεῖ γάρ, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως πρὸς αὔξησιν ἐχώρησε τοῦ πράγματος, εἰ μὴ ἔδειξεν ὁμολογουμένως τόνδε φονεύσαντα· [b 6] ὅταν

1 ἔστι n 2 ἔστιν δύο n οὕτω n 3 οὖν ἐστὶ n 4 εἰ V: εἶτα n 5 καὶ τὸ om. n ἔστι n 5. 6 ἀποδεικτικόν Vn: δεικτικόν Arist. 6 εἰ om. n εἴσιν n 7 ἔστι n ἐποίησε n 9 ἀπέκτεινε V: ἀπέκτεινεν ἕτερον n 10 τύραννον om. n συνεπέρηνε n 11 ἀπέκτεινεν n 12 ἀπέκτεινε n 13 ἀπέκτεινεν n ἐστι n 14 ἤγουν n: εἰ οὖν V 16 τὸ πατέρι n 17 πατέρι n 18 ἀπέκτεινε n 20 πατέρι n 21 ἔστιν n 22 πατέρι n ἔστιν n 25 τριάκοντα τυράννους κατέλυσε Arist. 26 cf. p. 38,37 καὶ τύραννον om. n καὶ υἱόν ante συντίθησι add. n 27 εἶτα (post θυγατέρα) — θυγατέρα (28) om. n 28 ἐν om. Arist. 29 τὸ δὲ δεινώσει κατασκευάζειν om. n ἔστι n ὅταν n: ταν evan. V 30 ἐποίησε n ἤτοι post ὅδε add. n φόνον n: φθόνον V 31 ἐφόνευσε n

γὰρ ὁ τὴν αἰτίαν ἔχων ἤτοι ὁ κατηγορούμενος καὶ ἀπολογούμενος f. 48r αὔξῃ, ὡς δεινὸν ἢ ἡ συκοφαντία ἢ ὁ φόνος, δοκεῖ προαποδεῖξαι, ὅτι οὐκ ἐποίησε φόνον. ὁμοίως δὲ πάλιν καὶ ὁ κατηγορῶν, ἐὰν ὀργίζηται καὶ αὔξῃ, ὡς δεινὸν ὁ φόνος, δοκεῖ προαποδεῖξαι, ὅτι πεποίηκεν ὁ φεύγων τὸν φόνον, καὶ ταῦτα μὴ δείξας τοῦτο αὐτό· ὁ γὰρ ἀκροατὴς παραλογίζεται καὶ ἀπατᾶται καὶ οἴεται τὸν κατηγοροῦντα ἀποδεῖξαι, ὅτι ἐποίησεν ὁ φεύγων τὸν φόνον, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοῦ χωροῦντος πρὸς αὔξην τοῦ πράγματος· μετὰ γὰρ τὰς ἀποδείξεις αἱ αὐξήσεις. [b 9] ἀσυλλόγιστόν ἐστι καὶ τὸ ἐκ σημείου ἐνθύμημα, διότι ἐν δευτέρῳ σχήματι ἀπὸ δύο καταφατικῶν συλλογίζεται ἢ ἐν τρίτῳ σχήματι. ὁ Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἀλλήλων ἥρων. [b 12] ἀσυλλόγιστον λέγει τὸν συλλογισμὸν τὸν τοῦ Διονυσίου διὰ τὸ ψευδῆ εἶναι τὴν μείζονα πρότασιν· οὐ γὰρ πᾶς πονηρὸς κλέπτης. [b 16] διατραγόντες τὰς νευράς. Πολέμων ἱστορεῖ τοὺς ἀμφὶ Τρωάδα κατοικοῦντας ἀπὸ χρησμῶν τινων τοὺς ἐπιχωρίους μῦς σέβεσθαι διὰ τὸ τὰς νευρὰς τῶν τόξων τῶν πολεμίων φαγεῖν, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ὀχεῖς τῶν ἀσπίδων ἤτοι τοὺς λώρους. ἐμήνισεν ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τὸ μὴ κληθῆναι παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος τοὺς ἀρίστους καλέσαντος. [b 21] οὐ γὰρ ἐὰν οἱ μεγαλόψυχοι ὑπερορῶσιν, ἤδη καὶ πᾶς ὑπερορῶν εἴη ἂν μεγαλόψυχος· πολλάκις | γάρ τινες διὰ λύπην ἢ ὀργὴν f. 48v ἢ μανίαν φεύγουσι τὴν μετ' ἀνθρώπων διατριβήν. [b 25] οὐδὲ εἰ οἱ πτωχοὶ ᾄδουσι καὶ ὀρχοῦνται ἐν ταῖς ἑορταῖς, ἤδη καὶ πάντες οἱ ᾄδοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ὀρχούμενοι πτωχοί εἰσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χορηγοὶ τῆς ἑορτῆς ᾄδουσι καὶ ὀρχοῦνται· οὐδὲ γάρ, εἰ τοῖς εὐδαίμοσιν ὑπάρχει ταῦτα ἤτοι τὸ οἰκεῖν, ἔνθα ἂν ἐθέλωσιν, ἤδη καὶ οἷς ἂν ὑπάρχῃ ταῦτα ἤτοι τὸ οἰκεῖν, ἔνθα θέλουσιν, εἰσὶν εὐδαίμονες· ἔχουσι γὰρ ταῦτα καὶ οἱ φυγάδες. [b 28] διαφέρει δέ, ὅτι οἱ μὲν φυγάδες οἰκοῦσιν, ἔνθα βούλονται, διὰ τὸ κωλύεσθαι ἀπὸ τῆς πατρίδος ἤτοι ἄκοντες, οἱ δὲ εὐδαίμονες οἰκοῦσιν ἑκόντες, ἔνθα βούλονται. [b 30] οἷον εἴ τις αἰτιᾶται τὸ διότι ἀπέβη ὕστερον, καὶ ταῦτα ὄντος ἐκείνου τοῦ αἰτίου· [b 32] οἷον ὁ Δημάδης ἔλεγε τὴν τοῦ Δημοσθένους πολιτείαν αἰτίαν πάντων τῶν κακῶν· καὶ μήν, εἰ τοῦ Δημοσθένους ἤκουον καὶ ἀφώρων πρὸς τὴν

2 συκοφαντεία n φθόνος n 3 fort. ⟨τὸν⟩ φόνον ὁ V: οὐ n ὀργίζηται Vn Arist. vulg.: ὄρσηι Arist. A 4 φόνος scripsi: φόβος Vn πεποίηκε n 6 ἐποίησε n 7 αὔξησιν n 8 ἄλλος τὸ ἐκ σημείου ante μετὰ add. n ex Aristotele αἱ αὐξήσεις ἀσυλλόγιστον V: συλλογισμός n 13 διατρωγόντες n πολέμων Vn: de Polycrate loquitur Aristoteles οἷον ὃ λέγει Πολυκράτης εἰς τοὺς μῦς, ὅτι ἐβοήθησαν διατραγόντες τὰς νευράς; cf. Clem. Alex. Protr. 2, 39 p. 34 P. (41, 8 Dindorf.) Πολέμων δὲ τοὺς ἀμφὶ τὴν Τρωάδα κατοικοῦντας ἱστορεῖ τοὺς ἐπιχωρίους μῦς, οὓς σμίνθους καλοῦσιν ⟨scil. σέβειν⟩, ὅτι τὰς νευρὰς τῶν πολεμίων διέτρωγον τῶν τόξων. Preller, Polem. perieg. fragm. p. 63. Gutschmid, *Vermischte Schriften* V 47 annot. 16 ἐμήνησε n 18 ὅτι μεγαλόψυχος ante οὐ add. n ex Aristotele 20 φεύγουσιν n μετὰ n 21 καὶ ᾄδουσι καὶ Arist. 24 ὑπάρχῃ n: ὑπάρ V 25 θέλουσιν V: ἂν θέλωσιν n 28 ἄλλος παρ' ἀναίτιον ὡς αἴτιον ante οἷον add. n ex Aristotele οἷον Vn Arist. Q: οἷον ὡς Arist. cet. 30 ἔλεγεν n: om. Arist. τοῦ om. Arist. 30. 31 πάντων τῶν κακῶν αἰτίαν Arist.

πολιτείαν ἐκείνου, οὐδὲν ἂν κακὸν συνέβη τῇ πόλει, ἀλλὰ πᾶν εἴ τι f. 48v ἀγαθόν. [b 36] οὐ γὰρ ἀεὶ ἦν ἡ αἵρεσις αὕτη τῆς Ἑλένης, ἀλλὰ τὸ πρῶτον, ὅτε ἔμελλεν ἄνδρα λαβεῖν· καὶ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ μέχρι τούτου ἦν κύριος τῆς Ἑλένης, μέχρις οὗ ἄνδρα ἔλαβεν· ὥστε οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ ποτὲ ἐδόθη αὕτη ἡ αἵρεσις τῇ Ἑλένῃ. [1402 a 2] οὐ γὰρ ἁπλῶς ἐστιν ὕβρις τὸ τύπτειν τοὺς ἐλευθέρους· εἰ γὰρ τυφθῶ παρὰ τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἀντιτύψω κἀγὼ τοῦτον, τοῦτο ὕβρις οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ πῄ, ἤτοι ὅταν μηδὲν παθὼν κακὸν παρὰ τοῦ ἐλευθέρου ἄρξωμαι χειρῶν ἀδίκων ἤτοι τύψω τὸν ἐλεύθερον· τότε γάρ ἐστιν ὕβρις. τοιοῦτόν ἐστι καὶ παρὰ τῷ Θεολόγῳ. ἐὰν δὲ λεγόντων ἡμῶν, ὅτι μείζων τῷ αἰτίῳ ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, προσλαβόντες τὴν 'τὸ δὲ αἴτιον φύσει' πρότασιν ἔπειτα τὸ 'μεῖζον τῇ φύσει' συνάγουσιν, οὐκ οἶδα, πότερον ἑαυτοὺς παραλογίζονται ἢ τούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος. ἀλλ' οἶμαι παρὰ τὸ πῄ καὶ ἁπλῶς οὗτος ὁ παραλογισμός, ὡς τοῖς περὶ ταῦτα τεχνολόγοις σύνηθες. [a 4] ἐν μὲν τοῖς διαλεκτικοῖς· χρώμεθα γὰρ καὶ ἐν ταῖς διαλέξεσι σοφίσμασιν, οἷον συνάγουσι συμπέρασμα, ὅτι τὸ μὴ ὂν ὄν ἐστι, καὶ συνάγουσι τοῦτο οὕτως 'ὁ τραγέλαφος δοξαστόν ἐστιν, ὁ τραγέλαφος μὴ ὄν, τὸ μὴ ὂν ἄρα ὄν ἐστιν'· καταλιμπάνεται γὰρ τὸ δοξαστόν· ὥστε τὸ μὴ ὂν πῄ ὄν ἐστιν ἤτοι δοξαστόν ἐστιν, οὐχ ὅτι ἔστιν, ἀλλ' ὅτι μὴ ὄν ἐστιν ἤτοι οὐκ ἔστιν· ὥστε τὸ μὴ ὂν πῄ ὄν ἐστιν ἤτοι ὡς δοξαστόν. καὶ πάλιν συνάγουσιν, ὅτι τὸ ἄγνωστον ἐπιστητόν ἐστιν· τὸ γοῦν ἄγνωστόν ἐστιν ἐπιστητὸν οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πῄ· ἐπιστητὸν γάρ ἐστιν οὐχ ὡς γνωστὸν ἀλλ' ὡς ἄγνωστον. [a 7] καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἐνθύμημα φαινόμενον γίνεται παρὰ τὸ μὴ ἁπλῶς εἰκὸς ἀλλὰ τὶ εἰκὸς ἤτοι πῄ εἰκός· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πῄ εἰκὸς οὐ καθ' ὅλου· ὥσπερ καὶ ὁ Ἀγάθων λέγει 'εἰκὸς πολλὰ οὐκ εἰκότα ἐν βροτοῖσι γίνεσθαι'· γίνεται γάρ τι καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐν βροτοῖς. [a 13] εἰ δὲ τοῦτο, ἤτοι εἰ δὲ εἰκὸς τὸ μὴ εἰκὸς γίνεσθαι, λοιπὸν τὸ μὴ εἰκός ἐστιν εἰκός, πλὴν οὐχ ἁπλῶς ἔσται εἰκὸς ἀλλὰ πῄ εἰκὸς ἤτοι ὡς γινόμενον· καὶ εἰκὸς γὰρ γίνεσθαι τὸ μὴ εἰκὸς ἐν τοῖς βροτοῖς, οὐ μὴν τὸ μὴ εἰκός ἐστιν ἁπλῶς εἰκός. [a 15] καὶ ἐνταῦθα οὖν γίνεται ὁ παραλογισμὸς καὶ ἡ ἀπάτη παρὰ τὸ λαμβάνειν τὸ εἰκὸς οὐχὶ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς πῄ εἰκὸς ἤτοι ὡς γίνεσθαι τὰ μὴ εἰκότα, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς σοφιστικοῖς μὴ προστεθὲν τὸ πῄ καὶ τὸ πρός τι ποιεῖ τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν ἀπάτην· τὸ γὰρ εἰκὸς οὐχ ἁπλῶς μὴ εἰκὸς ἀλλὰ μετὰ τοῦ

---

1 οὐ γὰρ ἀεὶ ἴσως ante ἀλλὰ add. n ex Aristotele   2 ἡ αἵρεσις V: διαίρεσις n
3 πρῶτον V: αἱρεῖν n   4 ὅταν ἄρχη χειρῶν ἀδίκων ante ὥστε add. n ex Aristotele
5 ἀλλὰ — ἁπλῶς om. n   γὰρ πάντως Arist.   7 τοῦτον V: αὐτὸν n   8 ἄρξομαι n
9 ἐστι, ὕβρις n   16 ὄν ἐστι — μὴ ὂν (17) om. n   17 ἄρα ὄν V: ἄρα οὐκ n   18 πῇ n: μὴ V   δοξαστόν ἐστιν — ὄν ἐστιν ἤτοι (20) om. n   21 ἐστι· τὸ n   22 τὸ γοῦν post γὰρ add. n   23 ἐστι φαινόμενον ἐνθύμημα Arist.   25 ὁ om. Arist.
Ἀγάθων] fr. 9 F. T. G.² p. 765 N.   26 τι καὶ Vn: τὸ Arist.   27 τὸ ante εἰκὸς τὸ add. n   γίνεται n   28 ἐστιν Vn: fort. ἔσται ex Aristotele
29 γὰρ γίνεται n   31 ἡ om. n   33 προστεθὲν scripsi: προστιθὲν Vn: προστιθέμενα Arist.

γίνεσθαι· οἷον εἰκὸς γίνεσθαι τὸ μὴ εἰκός. ὁ Τισίας μαθητὴς τοῦ Κόρακος, f. 48v ἐξ οὗ καὶ τὸ ‘ᾠὸν κακὸν κακοῦ Κόρακος’. [a 17] ἐκ τοῦ τόπου τούτου οὖν παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς καὶ ἡ τοῦ Κόρακος τέχνη ἐπιχειρεῖ· ἐάν τε γὰρ ἀσθενής τις ᾖ καὶ ἀνίσχυρος, οὐκ ἔστιν ἔνοχος τοιαύτῃ κατηγορίᾳ, ὅτι τὸν δεῖνα ἔτυψε· πῶς γὰρ ἀσθενὴς ὢν ἠδυνήθη τοῦτο ποιῆσαι; καὶ ἔστιν εἰπεῖν καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ κατηγορουμένου αἰκίας τὸ εἰκὸς οἷον ‘εἰκὸς μὴ αἰκίσαι’· κἂν εὐσθενής τις ᾖ καὶ ἰσχυρὸς καὶ διὰ τοῦτο ἔνοχος τῇ τοιαύτῃ κατηγορίᾳ, εἰ φεύγει καὶ οὗτος αἰκίας, ἔστι καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ χρήσασθαι τῷ εἰκότι οἷον ‘εἰκὸς μὴ αἰκίσαι, ἵνα μὴ φωραθῇ ὡς αἰκίσας’· οὐ γὰρ εἰκὸς αἰκίσαι τὸν δεῖνα, ὅτι ἔμελλεν εἰκὸς δόξαι ὡς αἰκίσας. εἴτε γοῦν ἔνοχός ἐστι τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ ἤτοι τῷ αἰκίσαι ὡς εὐσθενὴς εἴτε μὴ ἔνοχος ὡς ἀσθενής, ἀλλ᾽ οὖν ἐπ᾽ ἀμφοτέρων, καὶ τοῦ εὐσθενοῦς καὶ τοῦ μὴ εὐσθενοῦς, ἔστι χρήσασθαι τῷ εἰκότι· πλήν, εἰ καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρων ἔστι χρήσασθαι τῷ εἰκότι, ἀλλ᾽ οὖν διαφέρει κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν ἤτοι ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς τοῦ κατηγορουμένου αἰκίας χρώμεθα τῷ εἰκότι, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πῄ, οἷον ‘εἰκὸς μὴ αἰκίσαι, ἵνα μὴ δόξῃ ὡς αἰκίσας’. [a 23] καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ποιεῖν τὸν | ἥττω λόγον μείζω τὸ χρᾶσθαι f. 49r τῷ εἰκότι πῄ· εἰ γὰρ καὶ ὁ κατηγορῶν τοῦ εὐσθενοῦς αἰκίας τὴν μείζονα μοῖραν ἔχει, ὁ δὲ ἀπολογούμενος τὴν ἥττω, ἀλλ᾽ εἰ ὁ ἀπολογούμενος χρήσεται τῷ πῇ εἰκότι, μεῖζον ἰσχύσει καὶ πλέον λέγων εἰκὸς μὴ αἰκίσαι, ἵνα μὴ φωραθῇ· ὅθεν καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐπηγγέλλετο ποιῆσαι τὸν ἥττονα λόγον μείζονα. [a 26] ἀλλὰ φαινόμενόν ἐστιν ἀληθὲς καὶ εἰκός, ὃ ὑπισχνεῖτο ὁ Πρωταγόρας· οὐδεμία γὰρ ἄλλη τέχνη ἀλλ᾽ ἢ ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ ἐριστικὴ δύναται πιθανολογεῖν καὶ τὸ ψεῦδος ποιεῖν ἀληθές.

25. Τὸ μὲν ἀντισυλλογίσασθαι καὶ προκομίσαι ἕτερον συλλογισμὸν ἀναιρετικὸν τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ ῥηθέντος παρὰ τοῦ προσδιαλεγομένου αὐτῷ δυνατόν· ἐνδέχεται γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐπιχειρῆσαι τὸν ἐνιστάμενον, ἀφ᾽ οὗ καὶ ὁ προσδιαλεγόμενος ἐπεχείρησε· καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου καὶ ἀμφότεροι θέλουσιν ἐπιχειρῆσαι ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος ἢ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ἡ ἀνδρία ἐστὶ καλὸν διὰ τὰ γέρα καὶ τὰ κλέα καὶ ἡ ἀνδρία ἐστὶ κακὸν διὰ τὰ τραύματα· εἰ γοῦν συλλογίσεται ἐκεῖνος, ὅτι ἀγαθὸν ἡ ἀνδρία, χρησάμενος τῇ τιμῇ, ὁ ἐνιστάμενος ἀντισυλλογίσεται, ὡς κακὸν ἡ ἀνδρία, λαβὼν τὰ τραύματα μέσον ὅρον. [a 34] μᾶλλον δὲ

---

2 ἐκ τοῦ τόπου τούτου Vn: *ex hoc loco* Arist. Tr.: τούτου τοῦ τόπου Arist. vulg.: τοῦτο τοῦ τόπου Arist. A   2. 3 οὖν τούτου n   4 ᾖ V: ἦν n   5 ἔτυψεν n
6 ἐπ᾽ V: ἀπ᾽ n   οἷον εἰκὸς om. n   7 εὐσθενής n: ἀσθενής V   9 τῷ ex τὸ V   φοραθῇ n   9 οὐ — αἰκίσας (10) om. n   10 ὅτι εἰκὸς ἔμελλε δόξειν Arist.   11 γοῦν V: οὖν n   ἐστιν n   τῷ V: τὸ n   12. 13 καὶ τοῦ εὐσθενοῦς καὶ τοῦ μὴ εὐσθενοῦς om. n   13 ἐστὶν n   13 πλὴν — εἰκότι (14) om. n   16 fort. ⟨τὸ δὲ⟩ οὐχ ἁπλῶς ex Aristotele scrib.   17 χρῆσθαι n
21 fort. φωραθῶ   ἐπηγγείλατο n   24 καὶ ἡ ἐριστικὴ om. n
25 μὲν V: μὲν οὖν n Arist.   ἀντισυλλογίζεσθαι Arist.   30. 31. 32. 33 ἀνδρεῖα n (per comp. V)   31 συλλογίζεται n   32 ὁ n: evanuit V   33 ὅρον, ον evanuit, V

ἐναντία ἀλλήλοις εἰσὶ δοκοῦντα ἤτοι ἔνδοξα, οἷον τὸ δοξάζειν τὴν f. 49r ἀνδρίαν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐναντία εἰσὶν ἀλλήλοις· εἰσὶ δὲ καὶ ἄμφω ἔνδοξα. ἀπ' αὐτοῦ μὲν τοῦ πράγματος ἐνίσταταί τις, οἷον εἴ τις εἴπῃ, ὅτι σπουδαῖον ὁ ἔρως, διχῶς ἐνσταίη ὁ ἐνιστάμενος· [b 1] ἢ γὰρ καθ' ὅλου, ὅτι οὐδεὶς ἔρως ἀγαθόν, διότι ὁ ἐρῶν ἐρᾷ ἐνδεὴς ὢν καὶ ἐλλειπόμενος ἐκείνου, οὗ ἐρᾷ, πᾶσα δὲ ἔνδεια πονηρόν, ἔνδεια δὲ καὶ ὁ ἔρως, καὶ λοιπὸν ἄρα φαῦλόν ἐστιν· ἢ μερικῶς ἐνσταίη· οὐ πάντες ⟨οἱ ἐρῶντές⟩ εἰσι σπουδαῖοι· εἰσὶ γὰρ καὶ τινὲς τῶν ἐρώντων πονηροὶ καὶ φαῦλοι. [b 6] ἀλλ' οὐδὲ ὁ μοχθηρὸς πάντας τοὺς φίλους κακῶς ποιεῖ. [b 11] ἔνστασις· οὔκουν ὁ Πιττακὸς ᾤετο δεῖν συγγνωμονεῖν τοῖς μεθύουσι· καὶ γὰρ ὁ Πιττακὸς ἐνομοθέτησε μειζόνως κολάζεσθαι τὸν μεθύοντα, εἴ γε ἁμαρτήσει τὰ αὐτὰ τοῖς οὐ μεθύουσι, διότι αὐτὸς ἑαυτῷ αἴτιος ἐγένετο τοῦ κακοῦ· εἰ μὴ γὰρ ἐμέθυσεν, οὐκ ἂν ἐποίησε τόδε τὸ κακόν. [b 14] τὰ μὲν ἐνθυμήματα τὰ συναχθέντα ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄντων ἢ ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δοκούντων εἰσὶν ἐκ τῶν εἰκότων ἐνθυμήματα. ἐὰν δὲ γίνηται τὸ ἐνθύμημα δι' ἐπαγωγῆς ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὸ ὅμοιον, καὶ τοῦτο τὸ ἐπαγόμενον ὅμοιον ἢ ἓν ὅμοιον ὀφείλει εἶναι ἢ πολλὰ διὰ παραδείγματος· οἷον 'οὐ δεῖ τῷ Πεισιστράτῳ δοῦναι φυλακήν'. [b 17] εἶτα μεταξὺ λέγει καὶ τὴν φύσιν τοῦ καθ' ὅλου καί φησιν, ὅτι ἐπαγωγή ἐστιν, ὅταν τις λαβὼν τὸ καθ' ὅλου συλλογίσηται καὶ ἀποδείξῃ αὐτὸ ἐκ τῶν κατὰ μέρος. τὰ δὲ ἐνθυμήματα τὰ διὰ τοῦ ἀναγκαίου, εἰ καὶ τὸ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ὄν, λέγονται τεκμήρια· οἷον ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν γάλα ἔχουσαν τεκεῖν, ἔστι τοῦτο καὶ ὄν. τὰ δὲ ἐνθυμήματα, ἃ γίνονται ἐκ τοῦ καθ' ὅλου ἤτοι ἐκ τοῦ λαβεῖν πολλά (καὶ γὰρ καὶ τὸ καθ' ὅλου πλῆθος σημαίνει) ἢ ἐκ τοῦ λαβεῖν ἓν μερικόν, ἐάν τε ὄν, ἤτοι εἴτε καταφατικὸν συναχθῇ, εἴτε μὴ ὄν, ἤτοι εἴτε ἀποφατικόν, σημεῖον λέγεται. [b 21] εἰκὸς δέ ἐστιν οὐ τὸ ἀεὶ οὕτως ἔχον ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. [a 17] ἐκ τοῦ Τισίου ἐλήφθη καὶ τὸ 'κακοῦ Κόρακος κακὸν ᾠόν'. [b 24] πρὸς γὰρ τὸν λέγοντα 'εἰκὸς τόδε γενέσθαι' οὐκ ἐνίσταται λέγων 'οὐκ εἰκός' ἀλλ' ὅτι 'οὐκ ἀναγκαῖον'· ὃ δὲ οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, τοῦτο οὐκ ἔστι μὴ εἰκὸς ἀλλ' εἰκός· τὸ γὰρ οὐκ ἀναγκαῖον οὐκ ἔστιν ἀναιρετικὸν τοῦ εἰκότος ἀλλὰ τὸ οὐκ εἰκός. [b 25] διὸ καὶ ὁ ἀπολογούμενος μᾶλλον πλεονεκτεῖ ἤτοι εὐπορίαν ἔχει ἐπιχειρημάτων, καθ' ὃ

---

1 ἐναντίον n 2 ἀνδρεῖαν n (per comp. V) 3 ἀφ' ἑαυτοῦ μέν Arist. 6 οὗ V: ὃν n καὶ om. n 7 ἐστι n οἱ ἐρῶντές addidi: ἐρῶντες add. n et in margine man. post. V 8 εἰσιν n καὶ (post γὰρ) om. n 10 ἔνστασις Vn Arist. DE: ἔνστασις ὅτι Arist. cet. Πιττακὸς αἰνετός Arist. 12 ἁμαρτήσῃ n μεθύουσιν n 14 τὸ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A ὄντων post ὄντων lineola del. V ἢ ὄντων ἢ Arist. 16 γένηται n 20 ὅλου εἶτα Arist. 22 ἐστιν n ὄν V: om. n 26 τι ante καταφατικὸν add. n 27 ἐστι n 28 ἐκ τοῦ Τισίου κτλ.] ad p. 153, 2 29 οὐ γὰρ ὅτι οὐκ εἰκός ante πρὸς add. n ex Aristotele οὗ n 30 ὅτι post λέγων add. n, cf. Arist. 31 ἔστιν n 32 τὸ οὐκ εἰκ V: τοῦ οὐκ εἰκότος n

ἐπιχειρεῖ διττῶς· ἢ γὰρ οὐκ εἰκὸς λέγει ἀναιρῶν τὸ εἰκός, ὅπερ ἐστὶ καὶ f. 49r κυρία λύσις αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἀναγκαῖον, ὅπερ ἐστὶ φαινομένη λύσις· τὸ γὰρ οὐκ ἀναγκαῖον οὐκ ἀναιρεῖ τὸ εἰκός. [b 26] ὁ μὲν κατηγορῶν διὰ τῶν εἰκότων ἀποδείκνυσι λέγων 'εἰκός ἐστι τόδε γενέσθαι'. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ εἰκὸς λῦσαι ἢ ἐν τῷ εἰπεῖν 'οὐκ εἰκός' ἢ ὅτι 'οὐκ ἀναγκαῖον'· ἀεὶ γὰρ ἔχει ἔνστασιν ἤτοι ἀεὶ γὰρ δύναταί τις φέρειν ἔνστασιν πρὸς τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον· οἷον εἰ λέγει τις 'πᾶς ἄνθρωπος πεντα-δάκτυλος', κομίσω τινὰ τετραδάκτυλον ἐνιστάμενος. πρὸς δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἅτε ἀεὶ οὕτως ἔχον οὐ δύναταί τις ἐν|στῆναι· εἰ γὰρ πρὸς τὸ εἰκὸς οὐκ f. 49v ἦν δυνατὸν ἐνστῆναι, λοιπὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ εἰκὸς οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἀναγκαῖον· τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ εἰκὸς πέφυκεν ἔχειν ἔνστασιν. [b 30] ὁ δὲ κριτὴς ἐὰν ἀκούσῃ τινὸς φέροντος ἔνστασιν πρὸς τὸ εἰκός, λέγει, ὅτι λοιπὸν οὐδὲ εἰκός ἐστι· τοῦτο δὲ λέγει, ὥσπερ εἰ ἦν τὸ εἰκὸς ἀναγκαῖον, οὐ μὴν δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. [b 34] οὔκουν ἱκανὸν εἰς τὸ λῦσαι τὸ εἰκὸς τὸ εἰπεῖν 'οὐκ ἀναγκαῖον', εἰ μὴ εἴπῃ τὸ 'οὐκ εἰκός'. τοῦτο δὲ συμβήσεται τὸ δεῖξαι, ὅτι οὐκ εἰκός ἐστιν, ἐὰν ἐνστῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· ἐπεὶ γὰρ τὸ εἰκὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ἐστι, καὶ ὁ ἐνιστάμενος πρὸς αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀφείλει ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ φέρων ἔνστασιν ἀπὸ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἀπὸ τοῦ χρόνου ὀφείλει ἐπιχειρεῖν ἢ ἀπὸ τοῦ πράγματος ἢ καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων ἤτοι τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πράγματος· [1403 a 1] φησὶ γὰρ ὁ κατηγορῶν 'εἰ τὰ πλείονα τῶν πραγμάτων καὶ πλεονάκις ἤτοι ἐπὶ πολλῶν χρόνων οὕτως ἔχει τοῦτο, ὃ λέγω, ἤτοι τὸ μὴ τὰς τετοκυίας εἶναι εὐχρους, λοιπὸν μᾶλλον τοῦτό ἐστιν εἰκός, ὃ λέγω, ἤτοι τὸ τὰς τετοκυίας μὴ εἶναι εὐχρους· οὐ μὴν δὲ ὃ λέγεις σὺ ἀπολογούμενος, εἰκός, ἤτοι τὸ τὰς τετοκυίας εὐχρους εἶναι. [a 3] κἂν ᾖ ὑπάρχοντα ἤτοι ἀληθῆ καὶ ὄντα, ὡς συνέβη τὸν Πιττακὸν καὶ σπουδαῖον καὶ σοφόν, ὡς ἐλέχθη ἐν τοῖς πρώτοις ἤτοι ἐν τοῖς δευτέροις τῶν προτέρων. ἤτοι ὅτι οὐ συνελογίσω· ἢ γὰρ ἐκ δύο μερικῶν ἢ ἐκ δύο καταφατικῶν ἐν δευτέρῳ σχήματι. [a 5] πρὸς δὲ τὰ παραδειγματώδη ἐνθυμήματα ⟨καὶ⟩ τὰ εἰκότα ἡ αὐτὴ λύσις ἐστίν· εἰ γὰρ ἔχομεν δεῖξαί τι, ἐφ' οὗ οὐχ οὕτως ἔχει, ὡς λέγει ὁ ἀντίδικος, οἷον ὅτι τῷ δεῖνι ἐδόθη φυλακὴ καὶ οὐκ ἐτυράννησεν, εἰ δείξομεν, λέλυται ὁ τοῦ ἀντιδίκου λόγος

---

2 ἀναγκαῖον ὅπερ, ον ὅ evan., V 3 οὐκ (post γὰρ) om. n 4 ἀποδείκνυσι Vn Arist. A: ἐπιδείκνυσιν Arist. vulg. 6 γὰρ Vn: δ' Arist. 7. 8 πεντο-δάκτυλος V 10 καὶ om. n 11 ἐπιτοπολὺ n ἔχειν, ειν evan., V 16 ἐνστῇ n: στῇ evan. V: ᾖ ἡ ἔνστασις Arist. 17 ἐστι — πολὺ (19) om. n 22 πλεονάκις V Arist. vulg.: πλειονάκις n Arist. A 23 τὰς τετοκυίας om. n λοιπὸν — εὐχρους (24) om. n τοῦτ' ἔστιν εἰκὸς μᾶλλον Arist. 26 καὶ ὄντα V: καὶ om. n fort. σπουδαῖον ⟨εἶναι⟩ 27 ὡς Vn: ὥσπερ Arist. ἐν τοῖς πρώτοις] Art. rhet. I 2 p. 1357b13 27. 28 ἐν τοῖς δευτέροις τῶν προτέρων Analytica priora (II 27) monstrat; cf. Arist. ὅτι γὰρ ἀσυλλόγιστόν ἐστι πᾶν σημεῖον, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν 28 ὅτ' n 29 παραδειγματώδη V Arist. ABCDE: παρα-δείγματα Arist. QYbZbTr.: πραγματώδη n 30 καὶ n Arist.: om. V ἡ αὐτὴ λύσις καὶ τὰ εἰκότα Arist. 31 τι om. n εἰ post οἷον add. n 32 εἰ om. n

ὁ λέγων ὅτι ʻπᾶς ὁ λαβὼν φυλακὴν ἐτυράννησεʼ καὶ δείκνυται, ὅτι οὐκ f. 49v ἀναγκαῖόν ἐστι πάντα τὸν λαβόντα φυλακὴν τυραννεῖν· οὐ μόνον δὲ ἐὰν δείξῃ ἐπὶ ἑνός, ὃ μὴ ἔχει οὕτως, ἀναιρεθήσεται τὸ ʻπᾶς ὁ λαβὼν φυλακὴν ἐτυράννησενʼ, [a 7] ἀλλ' εἰ καὶ τὰ πλείω ἢ πλεονάκις, ἤτοι ἀλλ' εἰ καὶ πολλοὺς δείξομεν λαβόντας μὲν φυλακὴν μὴ τυραννήσαντας δέ, ἢ καὶ πλεονάκις ἤτοι ἐπὶ πολλῶν χρόνων εἴδομεν τοῦτο οὕτως ἔχον, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται ὁ τοῦ ἀντιδίκου λόγος ὁ λέγων ʻπᾶς ὁ λαβὼν φυλακὴν ἐτυράννησε.ʼ [a 8] καὶ τὰ πλείω καὶ τὰ πολλάκις, ἤτοι εἰ δὲ πολλοὺς εἴδομεν οὕτως, ὡς ὁ ἀντίδικος, ἤτοι λαβόντας φυλακὴν καὶ τυραννήσαντας, ἢ ὅτι αἱ πλείους τῶν γυναικῶν τῶν τετοκυιῶν εἰσιν ὠχραὶ καὶ πλεονάκις εἴδομεν τοῦτο οὕτως ἔχον, λοιπὸν καὶ ἥδε ἡ γυνὴ ὠχρὰ οὖσα τέτοκε, μαχητέον πρὸς τὸν ἀντίδικον, ὅτι ἄλλο τὸ παρὸν ἤτοι ʻἡ ἐνοῦσα ὠχρότης τῇδε τῇ γυναικί, ἣν λέγεις τετοκέναι, οὐκ ἔστιν ὁμοία τῇ ὠχρότητι, ἣν ἔχουσιν αἱ τετοκυῖαι γυναῖκες.ʼ ἢ ὅμοιαι μέν εἰσι, πλὴν ἔχουσι διαφοράν τινα μικράν. [a 10] οὐκ ἔστι δὲ δυνατὸν λῦσαι τὰ τεκμήρια ἀπὸ τοῦ δεικνύειν, ὅτι ἀσυλλόγιστά εἰσιν· ἀσυλλόγιστα γὰρ τεκμήρια οὔκ εἰσι· λείπεται δὲ μόνον δεῖξαι, ὅτι ὑπάρχει· οἷον εἰ δείξω, ὅτι ἐνταῦθα πῦρ ἦν, ὅπου καὶ τέφρα ἐστί, λείπεται δεῖξαι, ὅτι καὶ ἡ τέφρα ἐνταῦθα ἐγένετο· εἰκὸς γὰρ ἄνεμον ἀποκομίσαι αὐτὴν ἐνταῦθα ἀπὸ ἄλλου τόπου, καὶ εἰ τοῦτο δειχθῇ, ἔμεινε πάντῃ ἄλυτον. [a 13] εἰ δὲ καὶ φανερόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἡ τέφρα ἐνταῦθα ἦν καὶ ὅτι τεκμήριόν ἐστιν, ἐστὶν ἀπόδειξις φανερὰ καὶ ἄλυτον. [1402 b 30] ὁ δὲ κριτής, ἐὰν λυθῇ τὸ εἰκὸς καὶ φέρῃ τις πρὸς αὐτὸ ἔνστασιν, οἴεται, ὅτι οὐδὲ εἰκός ἐστιν (ὥσπερ εἰ μὴ ἦν τὸ εἰκὸς λύσιμον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ), καὶ ἢ λέγει, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔστιν εἰκὸς ἢ ὅτι οὐκ αὐτῷ κριτέον, ἤτοι ἢ ὅτι οὐκ ἀνήκει ἐμοὶ τὸ περὶ τούτου κρῖναι· τοῦτο δὲ λέγει παραλογιζόμενος καὶ ἀπατώμενος. [1402 b 33] ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εἰκότων ἤτοι τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· τὸ γὰρ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ κρίνειν τοῦτό ἐστι τὸ μὴ ἀεὶ κρίνειν ἀπὸ τῶν κειμένων νόμων μηδὲ προσέχειν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ τὰ ζητήματα λύεσθαι τῇ δοκιμασίᾳ καὶ κρίσει καὶ οἰκονομίᾳ τοῦ κρίνοντος.

26. Τὸ δὲ αὔξειν τὸ προκείμενον ἔγκλημα ἢ μειοῦν οὐκ ἔστι στοιχεῖον καὶ τόπος ἐνθυμήματος. [1403 a 19] στοιχεῖον δὲ λέγω καὶ τόπον, εἰς ὃ πολλὰ ἐνθυμήματα ἤτοι τὰ κατὰ μέρος ἀνάγονται. ἔστι

1 ἐτυράννησεν n 2 ἐστιν n 4 ἐτυράννησε n ἢ κατὰ Arist. A: ἢ καὶ Arist. QZb: εἰ καὶ τὰ Arist. cet. πλειονάκις n 7. 8 ἐτυράννησεν n 8 ἐὰν (ἕναν A) δὲ καὶ τὰ πλείω Arist. πολλάκις Vn: πλεονάκις Arist. 9 ὁ om. n 11 τέτοκεν n 12 μαχητέον Vn Arist. vulg.: μάχεται ὄν Arist. A 14 εἰσιν n 15 οὐκ ἔστι n Arist. BCYbTr.: οὐκ ἔσται Arist. cet.: οὐκε | fin. vers. | (initium versus abscissum) ϊ V 17 εἰσίν n οὐχ ὑπάρχει Arist. BTr.: οὐχ om. Arist. cet. 18 ἐνταῦθ' n 21 ἐστι, ἐστὶ n 22 ἀπόδειξις Vn Arist. ATr.: ἀποδείξει Arist. cet. 23 αὐτὸ scripsi: αὐτὸν V: αὐτῶν n ἐστι n 25 ἔστι n 28 ἐστιν n τοῦτο γάρ ἐστι τὸ γνώμῃ Arist. 31 ἢ Vn: καὶ Arist. 32 ἐνθυμήματος στοιχεῖον Arist. 32. 33 ἔστι γὰρ στοιχεῖον καὶ τόπος Arist. 33 ἐμπίπτει post ἐνθυμήματα add. n ex Aristotele

δὲ εἴδη ἐνθυμήματος τὸ ἀπὸ τοῦ ἴσου, τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καὶ τὰ λοιπά. f. 49v [a 20] τὸ δὲ αὔξειν καὶ μειοῦν ἐνθυμήματά εἰσι δεικνύοντα, ὅτι τόδε τὸ γεγονὸς ἢ μέγα ἐστὶν ἢ μικρόν, ὥσπερ δὴ καὶ | τὸ ὅτι τόδε f. 50r ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, ἃ ἐνθυμήματα καὶ στοιχεῖα ἐνθυμήματος οὐκ εἰσιν ἀλλὰ προβλήματα, περὶ ἃ καταγίνονται οἱ συλλογισμοὶ καὶ τὰ ἐνθυμήματα· ὥστε, εἰ ἕκαστον τούτων, οἷον ὅτι δίκαιον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, τόπος καὶ στοιχεῖον ἐνθυμημάτων οὐκ ἔστι, λοιπὸν οὐδὲ τὸ αὔξειν καὶ μειοῦν τόποι ἐνθυμήματός εἰσιν. [a 25] οὐδὲ τὰ λυτικὰ ἐπιχειρήματα εἶδος καὶ τόπος ἐστὶν ἐνθυμήματος· δῆλον γὰρ ὅτι ἕκαστος ἐνιστάμενος λύει τὰ ἐνθυμήματα ἢ ἐν τῷ ἀνταποδεῖξαι καὶ ἀντισυλλογίσασθαι ἢ ἐν τῷ ἐπενεγκεῖν ἔνστασιν. [a 27] ὁ ἐνιστάμενος ἀντιδείκνυσιν ἀεὶ τὸ ἀντικείμενον· οἷον εἰ ὁ κατηγορῶν δείξει, ὅτι γέγονεν, ὁ ἐνιστάμενος δείξει, ὅτι οὐ γέγονεν, εἰ δὲ δείξει ἐκεῖνος, ὅτι οὐ γέγονεν, οὗτος δείκνυσιν, ὅτι [οὐ] γέγονεν. ὥστε κατὰ τοῦτο οὐ διαφέρει· τοῖς γὰρ αὐτοῖς τόποις ἀμφότεροι χρῶνται· καὶ γὰρ καὶ ὁ κατηγορῶν καὶ ὁ ἀπολογούμενος ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων ἐπιχειροῦσιν ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, ἀπὸ τοῦ ἴσου καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ γὰρ ἀμφότεροι φέρουσιν ἐνθυμήματα πρὸς τὸ δεῖξαι, ὅτι τόδε ἢ ὅτι τόδε οὐκ ἔστιν. [a 31] ἡ δὲ ἔνστασίς ἐστι τὸ εἰπεῖν καὶ κομίσαι δόξαν τινὰ ἤτοι ἔνδοξόν τινα πρότασιν, ἐξ ἧς ἔσται δῆλον, ὅτι ὁ ἀντίδικος αὐτό, πρὸς ὃ καὶ τὴν ἔνστασιν ἔφερεν, οὐ συλλελόγισται ἢ ὅτι ψευδῆ πρότασιν ἔλαβεν· ἡ γὰρ ἔνστασις οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ πρότασις ἐναντία τῇ προκομισθείσῃ προτάσει παρὰ τοῦ ἀντιδικοῦντος.

---

2 ἐστὶν ἐνθυμήματα Arist. 3 δὴ V: δὲ n: om. Arist. 7 στοι^{χ} V: στοιχεῖα n 10 ἀποδεῖξαι n 11 ἀντιλογίσασθαι n ἔκστασιν V 12 ἀντιδείκνυσιν V: ἀνταποδείκνυσιν n Arist. DETr.: ἀνταποδεικνύουσιν Arist. cet. ἔδειξε Arist. 14 οὐ V: om. n Arist. 15 τοῖς αὐτοῖς γὰρ χρῶνται ἀμφότεροι Arist. 20 αὐτό scripsi: αὐτοῦ Vn 23 subscr. τέλος τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς ῥητορικῆς V: τέλος τοῦ εἰς τὸ δεύτερον ὑπομνήματος n

⟨ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ.⟩ f. 50r

1. Δεύτερον δὲ τὸ περὶ τὴν λέξιν, ἤτοι διὰ ποίων λέξεων θέλομεν ἐξαγγέλλειν τὰ πράγματα. [b 8] τρίτον πῶς δεῖ τὰ μέρη τοῦ λόγου τάττειν, ἤτοι ποῖον τῶν ἐνθυμημάτων δεῖ πρῶτον λέγειν καὶ ποῖον δεύτερον, ὅπερ ἐστὶ τῆς μεθόδου ἴδιον. καὶ ὁ Ἑρμογένης τὸ ἐνθύμημα ἐκεῖνό φησι δεῖν πρῶτον τάττεσθαι, ὅπερ ἐστὶ τοῦ ἑτέρου προκλητικόν· ὅταν δὲ μέλλῃς συγχῦσαι καὶ ταράξαι τὸν ἀντίδικον καὶ τὸν ἀκροατήν, τότε δεῖ ἀνατρέπειν τὴν τάξιν καὶ τὸ δεύτερον λέγειν πρῶτον. [b 10] ἢ γὰρ τῷ αὐτοὶ πεπονθέναι οἱ κριταί τι ἤτοι ἢ ἐν τῷ εἰς ὀργὴν παρακινηθῆναι ἢ εἰς οἶκτον, ἢ ἐν τῷ εἶναι τοὺς λέγοντας ποιούς τινας ἤτοι ἀγαθοὺς ἢ πονηρούς, ἢ πείθονται ἐν τῷ ἀποδεδεῖχθαι ἤτοι ἐν τῷ εἶναι ὁμολογούμενα καὶ ἀποδεδειγμένα, ἃ ἐλάβομεν εἰς πίστιν ἐνθυμήματος. [b 14] ἔστι γὰρ τὰ μὲν εἴδη τῶν ἐνθυμημάτων, εἰσὶ δὲ τὰ εἴδη τῶν ἐνθυμημάτων δύο, ἐλεγκτικὰ ἢ δεικτικά, τὰ δὲ τόποι, ὅθεν δεῖ λαμβάνειν τὰ ἐνθυμήματα, τὸ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, τὸ ἀπὸ τοῦ ἴσου καὶ τὰ λοιπά. ἀλλ' ἀνάγκη καὶ ταῦτα τὰ ἐνθυμήματα εἰπεῖν ἤτοι ἐξαγγέλλειν καὶ ἐκφράζειν, ὡς δεῖ· καὶ γὰρ ἡ λέξις, δι' ἧς ἀπαγγέλλομεν τὰ πράγματα, συμβάλλεται μεγάλα πρὸς τὸ φανῆναι τὸν λόγον ποιόν τινα ἤτοι πιθανόν. [b 18] τὰ πράγματα φύσει εἰσὶ πρῶτα, δεύτερον δὲ τὸ διαθέσθαι καὶ ἀπαγγέλλειν ταῦτα τῇ λέξει, τρίτον δὲ τούτων τὰ περὶ τὴν ὑποκριτικὴν ἤτοι τὸ ὑποκριτικὸν καὶ ἀπαγγελτικόν· δεῖ γὰρ ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῶν λόγων ὑποκρίνεσθαι καὶ ποτὲ μὲν ἐπιτείνειν τὴν φωνὴν ἐπὶ τὸ ὀξύ, εἰ περὶ γυναικός τινος λέγομεν, ποτὲ δὲ ὑφειμένα λέγειν καὶ ἀνα-

---

1 superscriptionem addidi coll. p. 87,1: om. V: εἰς τὸ τρίτον βιβλίον ὑπόμνημα n 2 τὸ om. Arist. 3 τρίτον δὲ πῶς Arist. 5 Ἑρμογένης] cf. de inv. Γ 13 p. 229,2 Sp. 7 συγχύσαι V 9 αὐτοί τι Arist. 11 ἢ τῷ ἀποδεδεῖχθαι πείθονται Arist. 14 ἢ V: καὶ n 15 ἐνθυμήματα ὡς τὸ n 16 ἀνάγκη καὶ Arist.: ἂν καὶ n: ἀν (litteram quandam — fort. α — supra ν scriptam fuisse cognoscitur) | finis versus | καὶ V 16. 17 ὡς δεῖ εἰπεῖν Arist. 17 ἐπαγγέλλομεν n 18 ποιόν τινα τὸν λόγον Arist. 19 τὰ μὲν πράγματα n δεύτερον δὲ superscr. V: post τὸ posuit n 19. 20 ταῦτα τῇ λέξει διαθέσθαι Arist. 20 καὶ om. n δὲ καὶ τούτων n 21. 22 ἀναγνώσεσιν n

γινώσκειν, εἰ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀσθενές ἐστι καὶ οὐ f. 50r δύναται λαβραγορεῖν, ποτὲ δὲ διὰ βαρείας φωνῆς ἀναγινώσκειν, εἴ γε περὶ ἥρωος λέγομεν· μεγάλα γὰρ συμβάλλεται ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι τῶν ῥητορικῶν λόγων τὸ ὑποκριτικόν, [b 21] ὃ οὔπω ἐπικεχείρηται καὶ παρεδόθη. καὶ γὰρ αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ ὑπεκρίνοντο τὰς τραγῳδίας, οἷον ὁ Σοφοκλῆς. ὅταν παρεισῆγε δούλους λέγοντας, ἐμιμεῖτο αὐτοὺς καὶ ἔλεγε φωνὰς βαρβαρικάς, ὅταν δὲ παρεισῆ|γε γυναῖκας λεγούσας, ἔλεγεν ὡς f. 50v γυνή, καθάπερ καὶ νῦν οἱ ἀναγινώσκοντες τὰ μαρτυρογράφια ποιοῦσιν. εἰ καὶ ὄπισθεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦδε τοῦ τρίτου βιβλίου τρίτην ἔταξε τὴν μέθοδον, ἀλλ' οὖν ἐνταῦθα τρίτον ἔταξε τὸ ὑποκριτικόν. [b 24] δῆλον οὖν, ὅτι καὶ τὸ περὶ τὴν ῥητορικήν ἐστι τοιοῦτον ἤγουν ὑποκριτικόν (μεγάλα γὰρ ἐν τοῖς ῥήτορσι τὸ ὑποκριτικὸν ἐν τῇ ἀναγνώσει συμβάλλεται), ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ποιήσει· ὃ (τὸ ὑποκριτικόν) ἐπραγματεύθη καὶ ἐπετηδεύθη καὶ παρὰ τοῦ Γλαύκωνος. [b 27] ἔστι δὲ αὕτη ἡ τῆς ὑποκρίσεως μέθοδος θεωρουμένη ἐν τῇ φωνῇ ἤτοι ἐν τῇ ἀναγνώσει, πῶς δεῖ χρᾶσθαι τῇ ἀναγνώσει πρὸς τὰ πάθη· εἰ γὰρ ὀργιζόμενόν ἐστι τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ὁ λόγος, δεῖ χρᾶσθαι μεγάλῃ φωνῇ καὶ τραχείᾳ, εἰ δὲ λυπούμενον καὶ θρηνοῦν, δεῖ χρᾶσθαι ὀξείᾳ φωνῇ, εἰ δὲ νοσαζόμενον, μέσῃ. [b 29] καὶ πῶς τοῖς τόνοις τῆς φωνῆς χρηστέον· ἢ γὰρ ὀξεῖαν φωνὴν ἀφιέναι μέλλομεν, εἰ θρηνεῖ τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἢ βαρεῖαν, εἰ ἡρωικόν ἐστι τὸ πρόσωπον καὶ ὀργιζόμενον. ὁ ῥυθμὸς σύγκειται καὶ ἀναφαίνεται ἐκ τῆς τοιᾶσδε συνθήκης· ἄλλος γὰρ ῥυθμὸς γίνεται, εἰ πρῶτον ἀναπαίστους εἴπωμεν, εἶτα δακτύλους, καὶ ἄλλος ἂν ἀποτελεσθῇ, ἢ ταπεινὸς δηλονότι ἢ μέσος, εἰ τοὺς δακτύλους πρῶτον εἴπωμεν, εἶτα τοὺς ἀναπαίστους· καὶ γὰρ πρὸς τὰ πάθη ὀφείλει καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐξαλλάττεσθαι. [b 30] τρία δέ εἰσι, περὶ ἃ σκοποῦσιν οἱ ῥήτορες· μέγεθος, ἤτοι εἰ μεγάλην δεῖ ἀφιέναι φωνὴν εἴτε μικράν· ἁρμονία ἤτοι συνθήκη· ἀλλαχοῦ μὲν τιθέασι πρῶτον τοὺς δακτύλους, ἀλλαχοῦ δὲ τοὐναντίον· ὁ δὲ ῥυθμὸς ἐκ τῆς τοιᾶσδε συνθήκης τοιόσδε ἢ τοιόσδε ἀναφαίνεται. ἢ μέγεθος νοητέον τὰ κῶλα, ἡ μὲν ἁρμονία ἐν τῇ μουσικῇ περὶ τὰς ὀξείας καὶ μικρὰς καὶ μέσας καὶ μεγάλας φωνὰς γίνεται, ὁ δὲ ῥυθμὸς περὶ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ. [b 32] οὗτοι μὲν οἱ ὑποκριτικοὶ ἤτοι οἱ δυνάμενοι καλῶς ἐν ταῖς ἀναγνώσεσιν ὑποκρίνεσθαι τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν ὁ λόγος, λαμβάνουσι τὰ ἆθλα καὶ τὰ βραβεῖα ἐν τῷ ἀγωνίζεσθαι. προσέθηκε δὲ τὸ σχεδόν, ἵνα ὅτι οὐκ ἀεὶ οὗτοι λαμβάνουσι τὰ ἆθλα· ἀλλ' εἰ μὲν οἱ ἀκροαταί εἰσι σοφοί,

---

1 ἐστιν n 3 ἀναγνώσεσιν n 4 οὔπω δ' Arist. 5 ὑπεκρίνοντο γὰρ αὐτοὶ (BCQYb; αὐτοῖς ATr.; αὐτὰς DEZb) τὰς τραγῳδίας οἱ ποιηταὶ τὸ πρῶτον Arist. 6 Σοφοκλῆς] cf. fr. 53. 574. 563 ed. alt. Nauckianae 7 λεγούσας om. n 9 ὄπισθεν] III 1 p. 1403b8 ἔταξεν n 10 δῆλον — ὑποκριτικόν (11) om. n 11 καὶ τὸ cod. Laudens. gr. 49: καὶ τὰ V: καὶ Arist. τὸ τοιοῦτον Arist. 13 ὃ om. n 14 καὶ om. n 14. 15 δὲ αὐτὴ μὲν ἐν Arist. 22 συνθήκης V: συνθέσεως n 24 εἰ V: ἢ εἰ n 26 ἃ Vn Arist. A: ὧν Arist. vulg. 28 τιθέασιν n 29 φαίνεται n

οὐ θαυμάζουσι τοὺς ὑποκρινομένους τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν ταῖς f. 50v ἀναγνώσεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ποιητὰς ἤτοι τοὺς ποιήσαντας καὶ συγγραψαμένους αὐτά· πολλάκις γὰρ ἄλλοι μὲν συγγράφονται τὰ ποιήματα, μὴ ἔχοντες δὲ εὐφυῶς καὶ ἐπιτηδείως εἰς τὸ ἀναγινώσκειν αὐτὰ διὰ τὸ κακόφωνον προβάλλονται ἄλλους εἰς τὸ ἀναγινώσκειν αὐτά. εἰ δὲ μή εἰσιν οἱ ἀκροαταὶ σοφοί, τότε θαυμάζουσι μᾶλλον τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ ὑποκρινομένους παρὰ τοὺς ποιητὰς ἤτοι τοὺς συγγραψαμένους. [b 33] καὶ καθάπερ ἐκεῖ ἤτοι ἐπὶ τῶν τραγικῶν οἱ ὑποκριταὶ ἤτοι οἱ καλῶς ὑποκρινόμενοι μεῖζον δύνανται ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ ἐπαινοῦνται μᾶλλον τῶν ποιητῶν ἤτοι τῶν συγγραφάντων, οὕτως καὶ κατὰ τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν πολιτειῶν ἤτοι διὰ τὸ φθαρῆναι τὰς πολιτείας ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἀγῶσι μᾶλλον δύνανται καὶ ἐπαινοῦνται οἱ ἀναγινώσκοντες τοὺς λόγους τοὺς ῥητορικοὺς ἐπὶ συνεδρίου καὶ καλῶς ὑποκρινόμενοι παρὰ αὐτοὺς τοὺς ῥήτορας τοὺς συγγράψαντας. τοῦτο δὲ συμβαίνει τὸ ἐπαινεῖσθαι τοὺς ὑποκρινομένους μᾶλλον αὐτῶν τῶν ῥητόρων τῶν συγγραψάντων διὰ τὸ μὴ εἶναι ὅλους τοὺς ἀκροατὰς ἐν ταῖς πολιτείαις σοφούς· ἐν τῷ διαφθαρῆναι γὰρ τὰς πολιτείας διεφθάρησαν καὶ οἱ ἀκροαταί. [b 35] οὔπω δὲ σύγκειται ἤτοι ἐξετέθη καὶ ἐγένετο τέχνη τις περὶ αὐτῶν ἤτοι τῶν ὑποκρίσεων, ἤτοι οὐκ ἐτέχνωσε δέ τις ταύτας καὶ συνεγράψατο περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ τὸ περὶ τὴν λέξιν ἤτοι τὸ κομμωτικαῖς χρᾶσθαι λέξεσι καὶ ἀνθηραῖς καὶ ὑπογαργαλιζούσαις τὰς τῶν ἀκροατῶν ἀκοὰς ὀψέ ποτε ἦλθε καὶ εὑρέθη· οἱ γὰρ παλαιοὶ τῶν ῥητόρων οὐ τῆς λέξεως ἐφρόντιζον καὶ τῆς φράσεως τῆς ἀποκρότου καὶ τῆς καλλιεπείας ἀλλὰ τῶν πραγμάτων, πῶς ἂν αὐτὰ τὰ πράγματα παραστήσωσιν, οἱ δὲ νέοι ῥήτορες ἐλθόντες τοῦ κάλλους τῆς λέξεως ἐφρόντισαν μᾶλλον τοῦ παριστᾶν τὰ πράγματα. [b 36] καὶ δοκεῖ τοῦτο φορτικὸν ἤτοι τὸ ἀφορᾶν πρὸς λέξιν καὶ πρὸς κάλλος λόγου παρ' ὃ πρὸς παράστασιν τῶν πραγμάτων, καλῶς ὑπολαμβανόμε|νον καὶ νομιζόμενον φορτικὸν f. 51r τὸ τοιοῦτον ἤτοι τὸ πρὸς λέξιν καὶ κάλλος τοῦ λόγου ἀφορᾶν παρ' ὃ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων παράστασιν. φορτικὸν δὲ νομίζεται τοῖς σοφοῖς, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλάτων ἀπεδίωκε τῆς αὐτοῦ διατριβῆς τὸν Δημοσθένην ὡς θηρολέκτην. [1404 a 1] ἀλλ' ὅλης οὔσης τῆς πραγματείας τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφορώσης πρὸς δόξαν (οἱ γὰρ ῥήτορες ἀφώρων πρὸς τὸ δοξάζεσθαι διὰ τὸ ἀφορᾶν πρὸς δόξαν) ποιητέον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τῆς λέξεως καὶ τοῦ κάλλους οὐ διὰ τὸ ἔχειν ὀρθῶς τοῦτο τὸ φροντίζειν τῆς λέξεως, ἀλλὰ διότι ἐστὶν ἀναγκαῖον νῦν τὸ φροντίζειν τοῦ κάλλους καὶ

---

1 θαυμάζουσιν n 7 συγγραφομένους n 9 δύνανται Vn Arist. vulg.: δύνανται νῦν Arist. A 11 πολιτῶν n 12 ἀγῶσιν n 13 συνεδρίου ex συνεδρίων corr. V 14 παρ' n 16 τῶν συγγραψάντων om. n 17 διαφθάρεισαν καὶ n 18 ἐξετάθη n 21 κομματικαῖς χρῆσθαι λέξεσιν n 22 ὀψὲ προῆλθεν Arist. 24 ἂν om. n 25 κάλλους καὶ τῆς n 26 φορτικὸν εἶναι Arist. 32 οὔσης πρὸς δόξαν τῆς Arist. 34 τὴν ἐπιμέλειαν ποιητέον Arist. 35 καὶ (post λέξεως) n: nil praeter accentum cognoscitur in V τὸ (post τοῦτο) om. n 36 ἀναγκαῖον, ἀν evanuit, V

τῆς λέξεως, διὰ τοῦτο ἐπιμελητέον τῆς λέξεως, ἐπεὶ κατὰ τὸ δίκαιον f. 51r οὐδὲν ἄλλο ἔδει ζητεῖν ἐν τῷ λόγῳ ἢ τοῦτο ἤτοι τὸ μήτε λυπεῖν τοὺς ἀκροατὰς ἐν τῷ λαμβάνειν λέξεις τροπικὰς καὶ μεταφορικὰς (πολλάκις γὰρ καί τινες λέξεις τροπικαὶ λυποῦσι καὶ τὸν ἀναγινώσκοντα ἐν τῷ μὴ δύνασθαι ἐκφωνεῖν ταύτας καλῶς) μήτε εὐφραίνειν καὶ γαργαλίζειν τὰς τῶν ἀκροατῶν ἀκοὰς τῷ ἀνθηρῷ τῆς λέξεως· [a 5] δίκαιον γὰρ ἦν αὐτοῖς χρᾶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἤτοι † οὐ δυνατὸν ἦν, ἔδει αὐτὰ τὰ πράγματα ψιλὰ παριστᾶν τὸν ῥήτορα καὶ μὴ σπουδάζειν διὰ λέξεων αὐτὰ παριστᾶν· ἀλλ' εἰ ἦν ἡ ζήτησις περὶ κυνός, αὐτὸν ἔδει τὸν κύνα ἐπὶ μέσον παράγειν, μὴ μέντοι γε ἀνθηραῖς χρᾶσθαι ταῖς λέξεσιν. [a 6] ὥστε τὰ ἄλλα ἤτοι τὰ προοίμια καὶ τὸ κάλλος τῆς λέξεως ἐν τοῖς ῥητορικοῖς λόγοις περιττά εἰσιν ἄνευ τῶν ἀποδείξεων· ἀλλ' ὅμως καὶ ἡ λέξις συμβάλλεται μεγάλα εἰς τὸ δοξάζεσθαι διὰ τὴν μοχθηρίαν καὶ ἀγροικίαν τῶν ἀκροατῶν. [a 8] τὸ μὲν τῆς λέξεως συμβάλλεται μικρὸν ἐν πάσῃ διδασκαλίᾳ· διαφέρει γὰρ καὶ συμβάλλεται ἡ λέξις πρὸς τὸ δηλοῦν τὰ πράγματα ὡδὶ ἢ ὡδὶ ἤτοι τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε· εἰ γὰρ αἱ λέξεις εἰσὶ σαφεῖς, καὶ τὸ πρᾶγμα φανερῶς δηλοῦται, εἰ δὲ τροπικαί εἰσιν, οὐ παριστῶσι τὸ πρᾶγμα φανερῶς. [a 10] οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤτοι μεγάλως συμβάλλονται, ἀλλ' ἅπαντα ταῦτα ἤτοι τὰ προοίμια καὶ αἱ λέξεις καὶ τὸ κομμωτικὸν αὐτῶν φαντασίαι εἰσὶν ἤτοι ἐπιδείξεις καὶ πρὸς τὸν ἀκροατὴν ἤτοι καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀφορῶσι τοῦ ἀκροατοῦ, οὐ μέντοι γε δὲ περὶ τὰς ἀποδείξεις συμβάλλεται· διὸ οὕτως ἤτοι διὰ τῶν λέξεων μόνων οὐδεὶς διδάσκει τὴν γεωμετρίαν, εἰ μὴ χρήσεται αὐτοῖς τοῖς πράγμασι καὶ καταγραφαῖς ἐν τῇ σανίδι. [a 12] ἐκείνη μὲν ἡ λέξις, ὅταν ἔλθῃ, δύναται ταὐτὸν τῇ ὑποκριτικῇ· ὡς γὰρ τὸ ὑποκρίνεσθαι καὶ ἀπομιμεῖσθαι τὰ πρόσωπα καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα τῆς ἐπιτηδειότητός ἐστιν ἑκάστου καὶ τῆς φύσεως, οὐχὶ τέχνης, οὕτω καὶ ἐκείνη ἡ τέχνη ἡ περὶ λέξεων διαλαμβάνουσα, ἐὰν ἔλθῃ, οὐδὲν ἄλλο ποιῆσαι δυνηθῇ, ἢ ὃ ἡ φύσις δίδωσιν ἤγουν τὸ στομφάζειν καὶ στομφαστικῶς καὶ κομπηρῶς ἐκφέρειν αὐτάς· ἡ γοῦν τέχνη οὐ δίδωσι τὸ στομφάζειν, ἀλλ' ἡ διάπλασις τῆς ἀρτηρίας καὶ τῆς γλώττης καὶ τῆς ὑπερῴας ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως δημιουργηθεῖσα. [a 13] τινὲς δὲ τῶν παλαιῶν ἐπεχείρησαν ἐπ' ὀλίγον εἰπεῖν περὶ λέξεως. ὁ Θρασύμαχος περὶ ἐλέους ἔγραφε. καὶ τὸ ὑποκριτικὸν ἤτοι τὸ στομφάζειν ἐν τῇ ἀναγνώσει καὶ λαβραγορεῖν τῆς φύσεώς ἐστιν

---

1 ἐπιμηχητέον n 7 οὐ Vn: fort. εἰ ἔδει αὐτὰ V: ἃ δεῖ ἂν n 10 παράγειν V: παρεισάγειν n (cf. infra p. 165,1 sq.) 11 τἄλλα Arist. 13 με$^{γλ'}$ V: μεγάλως n 14 μὲν V: μὲν οὖν n Arist. μικρὸν ἀναγκαῖον Arist. 19. 20 φαντασία ταῦτ' ἐστὶ Arist. 19 ταῦτα om. n καὶ (post λέξεις) — ἀκροατοῦ (21) om. n 21 δὲ V: δὴ n 22 οὐδεὶς post διὸ add. n ex Aristotele οὖτως n Arist. 23 πράγμασιν n 24 μὲν οὖν Arist. 25 ταὐτὸ ποιήσει τῇ Arist. καὶ om. n 27 οὕτω καὶ V: οὕτως n 28 λέξιν n 29 ἤγουν V: ἢ n κομπηρῶς, κομ evanuit, V: κάμπηρῶς n 31 ὑπερῴας, ας evanuit, V 33 ἔγραψεν n 34 ἐστι n

ἤτοι ἡ φύσις δίδωσι καὶ ἄτεχνόν ἐστιν ἤτοι ἡ τέχνη οὐ δίδωσι· περὶ f. 51r δὲ τὴν λέξιν ἤτοι τὸ λαμβάνειν δὲ λέξεις τοιάσδε ἢ τοιάσδε καὶ τὸ περὶ τὴν λέξιν ὑποκριτικόν ἐστιν ἔντεχνον· [a 16] διὸ καὶ τοῖς δυναμένοις εὐδοκιμεῖν κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκριτικὸν ἤτοι τὸ στομφαστικόν, ὅπερ ἡ φύσις δίδωσιν, οὐχ ἡ τέχνη, πάλιν παρὰ τῶν ἀκροατῶν δίδονται ἆθλα ἤτοι ἔπαινοι καὶ νῖκαι (εἰ γάρ τις ἀκούσει τινὸς στομφάζοντος, οἷάπερ εἰώθει γίνεσθαι, ἐπαινοῦσιν αὐτὸν καὶ θαυμάζουσιν), ὥσπερ καὶ τοῖς ῥήτορσι τοῖς κατὰ τὸ ὑποκριτικὸν ἤγουν τοῖς ὑποκρινομένοις περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑποκρινομένοις καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ποτὲ μὲν ἀφιεῖσι φωνὴν ὀξεῖαν, ποτὲ δὲ βαρεῖαν. [a 18] οἱ γὰρ γραφόμενοι λόγοι μεῖζον δύνανται διὰ τὸ ἀνθηρὸν τῆς λέξεως παρ' ὃ διὰ τὴν διάνοιαν· οἱ γὰρ ἀκροαταὶ προσέχουσιν οὐ τῷ νῷ καὶ τῇ διανοίᾳ ἀλλὰ τῷ κάλλει καὶ τῷ ἀνθηρῷ τῆς λέξεως. [a 19] πρῶτον μὲν ἤρξαντο οἱ ποιηταὶ κινῆσαι τὰ περὶ τὴν λέξιν καὶ χρᾶσθαι τῇ λέξει καὶ καταγίνεσθαι περὶ ταύτην, ὥσπερ καὶ πέφυκεν ἤτοι προσῆκόν ἐστι· τῶν γὰρ ποιητῶν ἴδιόν ἐστι τὸ καταγίνεσθαι περὶ τὴν λέξιν. | τὰ γὰρ ὀνόματα f. 51v ἤτοι αἱ λέξεις, αἷς χρῶνται οἱ ποιηταί, μιμήματά εἰσι καὶ ὠνοματοπεποίηνται ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἰδιότητος, οἷον ἀπὸ τοῦ ἤχου τῆς θαλάσσης ὠνοματοποιήθη ὁ φλοῖσβος, ἀπὸ δὲ τοῦ πυρὸς ὁ ῥοῖζος. [a 21] ἔστι δὲ καὶ ἡ φωνὴ ἡμῶν μιμητικωτέρα· καὶ διὰ τὸ τὴν φωνὴν ἡμῶν ἀπομιμεῖσθαι πάντα διὰ τοῦτο καὶ ἡ ῥαψῳδία συνέστηκε καὶ ἡ ὑποκριτικὴ ἤτοι ἡ τραγικὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἤτοι ἡ κωμῳδία. τινὰ ἔχουσιν [a 24] ἀήθη ἤτοι λέξεις ἀήθεις καὶ παραξένους· διὰ γοῦν τὸ λέγειν λέξεις ἀήθεις τοῖς πολλοῖς διὰ τοῦτο ἐκτήσαντο δόξαν παρὰ τῶν ἀνθρώπων. τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἔχουσιν εὐήθη· νοεῖται δὲ οὕτως, ὅτι οἱ ποιηταί, εἰ καὶ εὐήθη καὶ μωρὰ καὶ μυθώδη εἶπον, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ χρᾶσθαι λέξεσιν ἀήθεσιν ἐδοξάσθησαν. Γοργίαν ἐνταῦθα μὴ τὸν ῥήτορα νοητέον ἀλλὰ ποιητήν τινα πρὸ αὐτοῦ. [a 27] τοὺς τοιούτους οἴονται κάλλιστα διαλέγεσθαι τοὺς χρωμένους ἀήθεσι λέξεσι καὶ ποιητικαῖς. νοεῖται καὶ οὕτως· [a 25] διὰ τοῦτο καὶ ἡ ποιητικὴ λέξις πρώτη ἤτοι προτιμοτέρα τῶν ἄλλων ἐνομίσθη παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ὡς ἂν δόξαν κτῶνται. [a 19] ἤρξαντο μὲν κινῆσαι. νοεῖται τοῦτο καὶ οὕτως· ἤρξαντο οἱ ποιηταὶ κινῆσαι καὶ μεταβαλεῖν καὶ ἐκστῆσαι τὸ ἀρχαῖον ἔθος, ὥσπερ κατὰ φύσιν ἤτοι τοῦ κατὰ φύσιν. [a 27] οὐκ ἔστι δὲ ἐπαινετὸν τοῦτο ἤτοι τὸ ποιητικαῖς λέξεσι

1 καὶ (αἱ evan.) ἄτεχνον — δίδωσι V: om. n (ἀτεχνότερον Arist.) 3 τοῖς τοῦτο δυναμένοις Arist. 7 ῥήτορσιν n 8 τὸ ὑποκριτικὸν scripsi: τὸν ὑπόκρι^τ V: τὸν ὑπόκριτον n: τὴν ὑπόκρισιν Arist. 10 ἀφίησι n 12 οὐ V: ἐν n 13 ἀλλὰ V: παρὸ n 15 ἐστιν n 16 ἐστιν n 20 μιμητικώτατον Arist. ΛC: μιμητικωτάτη Arist. cet. τὸ V: τοῦτο n 21 ἀπομιμεῖται n διὰ τοῦτο V: διὸ n συνέστησε n 23 εὐήθη Arist. 24 ἀήθεις om. n τὰς πολλὰς n ἐκτίσαντο n 28. 29 διαλέγεσθαι κάλλιστα Arist. 30 προτιμωτέρα n 32 οἱ ante μὲν add. n μὲν οὖν Arist. κινεῖσθαι n νοεῖται, ει ex η corr., V 33 ἐκστῆναι n 34 λέξεσιν n

χρᾶσθαι ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ λέξις τοῦ λόγου τοῦ πεζοῦ f. 51v καὶ ἑτέρα ἡ τῆς ποιήσεως. δηλοῖ δὲ τὸ συμβαῖνον, ἤτοι εἰ δὲ καὶ οἱ παλαιοὶ ῥήτορες ἐχρῶντο ποιητικαῖς λέξεσιν, ἀλλ' οὖν νῦν μετέπεσον καὶ ἐξέστησαν τοῦ ταύταις χρῆσθαι διὰ τὸ συνιέναι ἄλλην εἶναι τὴν ποιητικὴν λέξιν παρὰ τὴν τοῦ πεζοῦ λόγου. καὶ δῆλόν ἐστι τὸ ἐκστῆναι αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ συμβάντος· [a 30] ὥσπερ καὶ οἱ τραγῳδοὶ τετραμέτροις στίχοις χρώμενοι κατέλειψαν τὸ τετράμετρον καὶ χρῶνται τῷ ἰαμβείῳ διὰ τὸ μόνον τὸν ἴαμβον ἀπὸ πάντων τῶν ἄλλων μέτρων ἐγγίζειν τῷ λόγῳ τῷ πεζῷ, οὕτω καὶ οἱ ῥήτορες ἀφήκασι τὸ χρᾶσθαι λέξεσιν, ὅσαι εἰσὶ παρὰ τὴν διάλεκτον, ἤτοι τῆς ποιητικῆς διαλέκτου. [a 31] τετράμετρον λέγει τὸ ἀναπαιστικόν· ἴσως γὰρ ἐχρῶντο ὀκτὼ ἀναπαίστοις· ἐπεὶ δὲ κατὰ διποδίαν ἐμετροῦντο οἱ στίχοι, λοιπὸν κατὰ διποδίαν μετρησάντων καὶ τὸ ἀναπαιστικὸν τετράμετρον γίνεται. ἀφήκασι δὲ οἱ νῦν τραγῳδοὶ τά, οἷς πρότερον τραγῳδοὶ ἐκόσμουν τὴν οἰκείαν ποίησιν καὶ ἔτι καὶ νῦν κοσμοῦσιν οἱ τὰ ἑξάμετρα ἤτοι τὰ ἡρωικὰ ποιοῦντες. [a 35] διὸ γελοῖόν ἐστι μιμεῖσθαι τούτους ἤτοι ἢ τοὺς ῥήτορας τοὺς παλαιοὺς τοὺς χρωμένους λέξεσι ποιητικαῖς διὰ τὸ πάλαι τοῦτο καταργηθῆναι ἢ τούτους τοὺς τραγῳδούς. διὸ οὐκ ἀκριβολογητέον περὶ λέξεως εἰπεῖν ἢ ἁπλῶς περὶ πάσης λέξεως, ἀλλ' ἀκριβολογητέον περὶ τῆς τοιαύτης λέξεως, οἵας λέγομεν, ἤτοι ἀνηκούσης τῷ ῥήτορι. [a 38] περὶ δὲ ἐκείνης τῆς ποιητικῆς εἴπομεν ἐν τῇ Περὶ τῆς ποιητικῆς πραγματείᾳ.

2. Καὶ ἔστω ἐκεῖνα τὰ περὶ τῆς ποιητικῆς λέξεως τεθεωρημένα καὶ ἐγνωσμένα ἀπὸ τῆς Περὶ ποιητικῆς πραγματείας. [b 1] ἀρετὴ δὲ λέξεώς ἐστι τὸ εἶναι ταύτην σαφῆ· καὶ γὰρ ὁ λόγος σημεῖόν τί ἐστιν ἤτοι σημαντικόν ἐστι πράγματος· ὥστε ἂν ὁ λόγος ἀσαφὴς ὢν οὐ δηλοῖ καὶ οὐ σημαίνει τι, λοιπὸν οὐ ποιεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἤτοι τὸ σημαίνειν. [b 3] καὶ οὔτε ταπεινὴ ὀφείλει εἶναι ἡ λέξις ἀλλὰ πρέπουσα καὶ κατάλληλος τῷ ὑποκειμένῳ πράγματι. ταπεινή ἐστι λέξις ἡ κοινὴ καὶ ᾗ χρῶνται οἱ τυχόντες· ὑπὲρ δὲ τὸ ἀξίωμά ἐστιν ἡ ἀκατάλληλος τῷ πράγματι· οἷον εἰ περὶ Θερσίτου ἐστὶν ὁ λόγος, οὐκ ὀφείλω εἰπεῖν 'ὁ πολύμητις Θερσίτης'· τὸ γὰρ πολύμητις ἀκατάλληλόν ἐστι τῷ Θερσίτῃ. ἀλλὰ πρέπουσα ὀφείλει εἶναι τῷ πεζῷ λόγῳ. [b 4] ἡ γὰρ ποιητικὴ ἴσως οὐ ταπεινή. εἶπε δὲ τὸ ἴσως διὰ τὸ εἶναι καί τινας λέξεις ποιητικὰς ταπεινάς. ἀλλ' οὐ πρέπουσα τῷ λόγῳ τῷ πεζῷ. κύρια ὀνόματα λέγει τὰς κυριολεξίας. [b 8] τὸ γὰρ ἐξαλλάξαι ἤτοι ἡ ἐναλλαγὴ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ποιεῖ φαίνεσθαι τὴν λέξιν σεμνήν· οἷον ἐν

1 λόγου τοῦ πεζοῦ V: πεζοῦ λόγου n 2 ἡ om. n δὲ (post εἰ) om. n 5 ἐστιν n 9 εἰσὶν n 11 ἐπεὶ δὲ V: ἐπειδὴ n 13 fort. οἷς ⟨οἱ⟩ 14 οἱ V: οἳ n 15 ποιοῦνται n ἐστιν n 18 ἢ V: ἤτοι n 21 πραγματείας n ἐν τῇ Περὶ τῆς ποιητικῆς πραγματείᾳ] c. 20—22 22 ἔστω οὖν ἐκεῖνα Arist. 24 τί ἐστι n 29 καὶ post χρῶνται add. n: fuit fortasse etiam in V (cognosci nequit, quia initium versus periit) ἀκατάλληλός n 32 ὀφείλει n: ὀφειλείφει V 33 τινες n 35 ἐξαλλάξαι Vn: ἐξαλαπάξαι Arist. (ἐξαπαλάξαι Victorii cod. p) 36 καὶ τῶν ῥημάτων om. n

οἷς λέγω τῷ ῥητορικῷ λόγῳ τῷ πεζῷ λέξεις πρεπούσας, ἐναλλάξω καὶ f. 51v χρήσομαι ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ποιητικῇ λέξει, ἡ ποιητικὴ λέξις παρεμπεσοῦσα με|ταξὺ ἐπὶ τοῦ πεζοῦ λόγου φαίνεται σεμνή. [b 9] ὅπερ γὰρ συμβαίνει f. 52r περὶ τοὺς ξένους καὶ περὶ τοὺς πολίτας (τὸν μὲν γὰρ πολίτην καὶ ὁμόφυλον ὁρῶντες παρατρέχομεν ὡς συνήθη, ἡνίκα δὲ ἴδωμεν ξένον τινὰ ἐλθόντα εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, οἷον Πέρσην ἢ Σκύθην, καὶ ταῦτα εἰ μήτε ἦλθε Σκύθης εἰς τὴν πόλιν μήτε ἀλλαχοῦ εἴδομεν, εὐθὺς ξενιζόμεθα ἐπὶ τῷ θεάματι καὶ πάντες συναθροιζόμεθα εἰς τὴν τοῦ Σκύθου θέαν), τὸ αὐτὸ πάσχουσι καὶ περὶ τὴν λέξιν· εἰ μὲν ὁ λογογραφῶν χρᾶται λέξεσι ῥητορικαῖς, οἱ ἀκροαταὶ παρατρέχουσιν αὐτὰς ὡς συνήθεις, εἰ δὲ μεταξὺ χρήσεται καὶ λέξει ποιητικῇ, εὐθὺς οἱ ἀκροαταὶ ταύτην ξενίζονται ὡς ξενικὴν καὶ παράξενον καὶ θαυμάζουσι. [b 10] διὸ δεῖ τοὺς λογογραφοῦντας ποιεῖν τὴν διάλεκτον ξένην ἤτοι παράξενον διὰ τοῦ χρᾶσθαι ποιητικαῖς λέξεσιν· οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἀεὶ εἰώθασι θαυμάζειν τὰ ἀπόντα, ἤτοι ἃ οὐκ εἰώθασιν ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βλέπειν, καὶ οἱ ἀκροαταὶ θαυμάζουσιν ἐκείνας τῶν λέξεων, ἃς οὐκ εἰώθασιν ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκούειν· καὶ διὰ τοῦτο, ἡνίκα παρεμπέσῃ τις λέξις ποιητική, εὐθὺς θαυμάζεται παρ' αὐτῶν ὡς ἀσυνήθης. διὸ καὶ ὁ Ἑρμογένης παρακελεύεται χρᾶσθαι καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ λόγου στίχῳ ἡρωικῷ, πλὴν καὶ παραφθείρειν αὐτόν, ἵνα μὴ ᾖ πάντῃ ἔμμετρος, ἀλλὰ καὶ τελευτᾶν εἰς πεζόν. [b 12] ἐπὶ μὲν τῶν μέτρων ἤτοι τῶν ἐμμέτρων λόγων ἤτοι τῶν ἡρωικῶν στίχων πολλὰ δύναται τοῦτο ἤτοι τὸ ποιητικαῖς χρᾶσθαι λέξεσι καὶ ἁρμόττει τοῦτο ἤτοι ἡ τῶν ποιητικῶν λέξεων χρῆσις ἐκεῖ ἤτοι ⟨περὶ⟩ τοὺς ἡρωικοὺς στίχους· τὰ γὰρ πράγματα, περὶ ἃ ἡ ποίησις καταγίνεται, καὶ τὰ πρόσωπα, περὶ οὓς ἤτοι περὶ ἃ ὁ ποιητικὸς λόγος καταγίνεται, κατὰ πολὺ διαφέρουσι τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, περὶ ἃ ἡ ῥητορικὴ καὶ ὁ ῥήτωρ καταγίνεται· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς ποιήσεως οἱ ἀκροαταὶ τῶν ποιητικῶν λόγων σοφοί, ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τῶν ῥητορικῶν λόγων οἱ ἀκροαταὶ πολλοὶ ἤτοι χυδαῖοι καὶ διὰ τοῦτο δεῖ τοὺς ῥήτορας χρᾶσθαι λέξεσι συνήθεσι· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ῥητορικῆς τὰ πράγματα πολιτικά, ἐπὶ δὲ τῶν ποιητικῶν λόγων τὰ πράγματά εἰσιν ἱστορικὰ καὶ πεπλασμένα· ὥστε κατὰ πολὺ ἐξέστηκεν ἤτοι διαφέρει. [b 14] ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς λόγοις ἤτοι τοῖς ῥητορικοῖς χρώμεθα κατὰ πολὺ ἐλάττοσι πράγμασιν· τὰ γὰρ πολιτικὰ ἐλάττω εἰσὶ τῶν ἱστορικῶν· αἱ γὰρ ἱστορίαι πράγματα μεγάλα ἀφηγοῦνται. [b 15] ἡ γὰρ ὑπόθεσις, ᾗ χρᾶται ὁ ῥήτωρ, ἐλάττων ἐστίν· ἡ γὰρ πολιτικὴ ὑπόθεσις ἐλάττων ἐστὶ τῆς ἱστορικῆς· ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ἤτοι ἐπὶ τῆς ποιήσεως,

---

1 ἐναλλάξω V: οὐκ ἀλλάξω n: fort. ⟨εἰ⟩ ἐναλλάξω 3 ὅπερ V Arist. CYb: ὥσπερ n Arist. cet. 6 οἷον om. n 7 μήτε (ante ἦλθε) V: μὴ n 9 περὶ Vn: πρὸς Arist. 12 θαυμάζουσιν n 13 ξένην τὴν διάλεκτον Arist. 17. 18 θαυμάζονται n 18 ἀσυνήθεις n Ἑρμογένης] cf. π. μεθ. δειν. 30 p. 450,21 Sp. 21 μὲν οὖν Arist. 23 περὶ add. n: om. V (fort. ἤτοι τοῖς ἡρωικοῖς στίχοις) 24 πλέον γὰρ ἐξέστηκε περὶ ἃ καὶ περὶ οὓς ὁ λόγος ἤτοι ante τὰ add. n, cf. Arist. 25 περὶ οὓς ἤτοι om. n 26 διαφέρουσιν n 31 ἐξέστηκε n 35 ἐστί n

εἰ παρεισάγεται παρὰ τοῦ ποιητοῦ δοῦλος καλλιεπείᾳ χρώμενος καὶ ῥητο- f. 52r ρικῶς δημηγορῶν ἢ λίαν νέος οἷον πέντε χρόνων ὢν εἰ παρεισάγεται δημηγορῶν ἀνθηραῖς λέξεσι χρώμενος, ἀπρεπές ἐστι· δεῖ γὰρ τὸν δοῦλον παρεισάγειν βαρβαρικὰ λέγοντα καὶ ἀνάλογα ἑαυτῷ καὶ τὸν λίαν νέον παρεισάγειν τραυλίζοντα καὶ παιδικὰ λέγοντα καὶ μὴ κομψά· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἄριστον ὑποκριτικόν. [b 16] ἢ περὶ λίαν μικρῶν, ἤτοι ἐάν εἰσι τὰ πράγματα μικρά, οὐ δεῖ μεγαληγορεῖν καὶ κομψεύεσθαι ἐν τούτοις ἀλλὰ ταπεινῶς πάλιν ἐπαγγέλλειν αὐτά. ἀλλ' ἔστιν ἐν τούτοις πρέπον τὸ συστέλλειν καὶ ταπεινοῦν τὸν λόγον, εἰ καὶ τὰ πράγματά εἰσι ταπεινά, ἢ αὐξάνειν καὶ μεγεθύνειν, εἰ καὶ τὰ πράγματά εἰσι μεγάλα καὶ ἔνδοξα, καὶ ὅλως ἀπομιμεῖσθαι τὰ πράγματα· εἰ γὰρ ταπεινῶν ὄντων τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων ἐπιχειρήσεις αὔξειν αὐτά, περίεργος ἂν δόξῃς καὶ ἐπιβουλεύων καὶ σπεύδων ἀπατῆσαι τοὺς ἀκροατάς. [b 18] διὸ δεῖ τοὺς ῥήτορας ποιοῦντας ἤτοι ποιητικῶς λέγοντας λανθάνειν τοὺς ἀκροατάς, ὅτι ποιητικῷ στίχῳ ἐχρήσαντο, διὰ τὸ καταφθείρειν τὸν ποιητικὸν στίχον, ὡς παρακαταλήγειν εἰς λόγον πεζόν. καὶ δεῖ τὸν ῥήτορα μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως· πεπλασμένως δὲ δοκεῖ λέγειν καὶ ἀπατητικῶς καὶ ἐπιβουλευτικῶς, ὅταν μικρῶν ὄντων τῶν πραγμάτων ἐπιχειρήσῃς αὔξειν ταῦτα καὶ δεικνύειν μεγάλα ταῦτα καὶ ἐν τούτοις κομψεύεσθαι. ἀλλὰ πεφυκότως, ἤτοι ἀλλὰ δεῖ ἐξαγγέλλειν αὐτά, ὡς πεφύκασιν ἤτοι ὡς ἔχουσι φύσεως. [b 19] τοῦτο γὰρ τὸ λέγειν αὐτὰ τὰ | πράγματα, ὡς ἔχουσι f. 52v φύσεως, πιθανόν ἐστιν, ἐκεῖνο δὲ ἤτοι τὸ μὴ ἐξαγγέλλειν τὰ πράγματα, ὡς ἔχουσι φύσεως, τοὐναντίον ἤτοι οὐκ ἔστι πιθανόν. [b 20] διαβάλλονται γάρ, ἤτοι διαβάλλουσι γὰρ αὐτοὺς τοὺς μὴ λέγοντας καὶ ἀπαγγέλλοντας τὰ πράγματα, ὡς πεφύκασιν, ἤτοι ὡς ἔχουσι φύσεως, ὡς ἐπιβουλεύοντας ἤτοι ἐπιβουλευομένους τοὺς ἀκροατάς· καὶ παρὰ τῶν ἀκροατῶν ὑφορῶνται ὡς ἐπίβουλοι, ὥσπερ καὶ τοὺς οἴνους τοὺς μεμιγμένους οἱ προσφερόμενοι αὐτοὺς διαβάλλουσιν ὡς συναναμιχθέντας καὶ συναναφυρθέντας ὕδατι. [b 22] ἡ Θεοδώρου φωνὴ ἦν φυσικὴ φαινομένη πρὸς πᾶσαν ὑπόκρισιν, καθ' ἣν τὰ πράγματα ἐξήγγελλε καὶ ἄλλο ἢ ἄλλο ἐμιμεῖτο πρόσωπον, αἱ δὲ φωναὶ τῶν ἄλλων ὑποκριτῶν, καθ' ἣν ἀπήγγελλον τὰ πράγματα, ἀλλότριαι ἦσαν ὁρώμεναι καὶ οὐκ οἰκεῖαι αὐτῶν τῶν, οὓς ἐμιμοῦντο. [b 24] κλέπτεται δὲ εὖ ἡ ἀλλοτρία λέξις, ὡς μηδὲ νομίζεσθαι ἀλλοτρία ἀλλὰ φυσική, ἐάν τις ἐκλέγων καὶ λαβὼν λέξεις ἀπὸ διαλέκτου εἰωθυίας ἤτοι συνήθους ἐγγιζούσης τῇ οἰκείᾳ αὐτοῦ διαλέκτῳ

κ
1. 2 ῥητορι V: τῇ ῥητορικῇ n 2 δημηγορῶν post δοῦλος (1) ponit n νέος n Arist.: νέοι V ὢν om. n εἰ V: ἂν n 5 ἔστιν n 6 λίαν Vn Arist. AC: om. Arist. cet. 8 πάλιν om. n 12 ἐπιχειρήσῃς n 14 λανθάνειν ποιοῦντας Arist. (ποιοῦντος A) ἐχρήσατο n 17 fort. δοκεῖς 18 ἐπιχειρήσῃ n 22 ἐκεῖνο Vn Arist. AC: ἐκεῖ Arist. cet. 25 ἔχουσιν n 25. 26 ἐπιβουλεύοντας Vn Arist. CTr.: ἐπιβουλεύοντα Arist. cet. 26 παρὰ scripsi: περὶ Vn 28 fort. προσφερόμενοι αὐτοῖς 30 ἐξήγγειλε n 31 ἄλλων superscr. V ἣν n: evanuit V 34. 35 ἐκ τῆς εἰωθυίας διαλέκτου ἐκλέγων Arist.

ἤτοι εἰ λαβὼν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ὁ Ἀθηναῖος καὶ μὴ ἀπὸ τῆς f. 52v Δωρίδος ἢ Ἰωνικῆς συντιθῇ αὐτὰς καὶ ποιεῖ λόγον. δεῖ γοῦν, ὡς πέφυκεν ἕκαστος λέγειν καὶ ὡς εἴωθεν ἀπαγγέλλειν τὰ πράγματα, οὕτω σπουδάζειν ἀπαγγέλλειν τὰ πράγματα· εἰ γὰρ οὐχ οὕτως ποιεῖ ἀλλὰ ποιητικαῖς χρᾶται λέξεσιν, οὐ δοκεῖ ἡ φράσις αὐτοῦ οἰκεία ἀλλ' ἀλλοτρία καὶ ἀπωθεῖται ὡς πρὸς ἀπάτην ἀφορῶν. [b 27] εἴδη δέ εἰσι τῶν ὀνομάτων τοσαῦτα, ὅσα ἐν τῷ Περὶ ποιήσεως λόγῳ παραδεδώκαμεν· αἱ μὲν γάρ εἰσι γλῶτται Δωρικαί, αἱ δὲ Ἰωνικαί, αἱ δὲ Ἀττικαί. ταύταις ταῖς γλώτταις ἤγουν ταῖς διαλέκτοις καὶ τοῖς διπλοῖς ὀνόμασιν ἤτοι τοῖς συνθέτοις (σύνθετα δὲ ὀνόματα, ὡς τὸ Καλλίστρατος, Καλλίνικος) καὶ τοῖς πεποιημένοις (πεποιημένα δὲ ὀνόματά εἰσι τὰ ἐκ τῶν ἤχων καὶ ψόφων τῶν ἀψύχων καὶ ἀφώνων παρωνομασμένα, ὡς τὸ δοῦπος, φλοῖσβος, ῥοῖζος)· τὸ δὲ διὰ τί ὀλιγάκις χρηστέον τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν ὕστερον ἐροῦμεν· [b 31] τὰ γὰρ τοιαῦτα ὀνόματα ἐξαλλάττει ἤτοι ἐξαλλαγὴν ποιοῦσι τοῦ πρέποντος ἐπὶ τὸ μεῖζον. πρέπον δέ ἐστι τὸ τὰ μικρὰ πράγματα ἐξαγγέλλειν δι' εὐτελῶν καὶ συνήθων λέξεων· εἰ δέ τις ἐπὶ τῇ τῶν μικρῶν πραγμάτων ἐπαγγελίᾳ χρήσεται Ἀττικῆς ὀνόμασι καὶ Δωρικῆς διαλέκτου ἢ καὶ πεποιημένοις, ἐξαλλάττει τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τὸ μεῖζον ἤτοι μεγεθύνει τὸ πρᾶγμα καὶ ἀξίωμα τούτῳ ἐπιτίθησι· καὶ μέγα τι δοκεῖ καὶ ἡρωικόν, κἂν τῇ αὐτῶν φύσει εὐτελὲς καὶ μικρόν ἐστι. κύρια ὀνόματα λέγει τὰ κατὰ κυριολεξίαν λαμβανόμενα· ἐκ παραλλήλου δὲ ἔλαβε τὸ κύριον καὶ τὸ οἰκεῖον ὡς ταὐτὰ ὄντα. [b 33] ψιλοὺς δὲ λόγους νοητέον τοὺς πεζούς. σημεῖον δὲ τοῦ δεῖν ἐν τοῖς πεζοῖς λόγοις κυρίοις ὀνόμασι χρᾶσθαι, διότι πάντες οἱ παλαιοὶ ῥήτορες τούτοις χρῶνται· πάντες γὰρ διαλέγονται ἤτοι ἀλλήλοις συνομιλοῦσιν ἐν μεταφορικοῖς ὀνόμασι καὶ οὐ κυρίοις· ὥστε δῆλον, ὅτι, ἐὰν ποιῇ τις εὖ, ἤτοι ἐὰν ταῖς ποιητικαῖς λέξεσι καλῶς χρῆται καὶ ὡς ἡ τέχνη ἀπαιτῇ, ἔσται καὶ ἡ λέξις ἡ ποιητικὴ καὶ ἡ μεταφορικὴ καλῶς ληφθεῖσα τὸ ξενικὸν ἔχουσα, τουτέστι τὸ παράδοξον καὶ τὸ θαυμαστόν. [b 36] ἀλλὰ καὶ ἐνδέχεται τὸν ῥήτορα λανθάνειν τοὺς ἀκροατάς, ὡς τὸν Νέστορα καὶ δεῖνα καὶ δεῖνα, ὡς λέξεσι ποιητικαῖς καὶ μεταφορικαῖς ἐχρήσατο. καὶ σαφηνιεῖ ἤτοι ἐνδέχεται εἶναι καὶ τὸν λόγον σαφῆ· τοῦ γὰρ ῥητορικοῦ λόγου ἡ σαφήνεια ἀρετή. [b 39] συνωνυμίας ἐνταῦθα λέγει τὰς πολυωνυμίας, ὡς τὸ ἄορ, τὸ ξίφος, τὸ φάσγανον,

---

2 ποιῇ n γοῦν V: οὖν n 3 ὡς om. n οὕτω — πράγματα (4) om. n 4 χρῆται n 6 εἰσιν n 7 Περὶ ποιήσεως] 21 p. 1457a31 sq. 8 ταύταις ταῖς Vn: τούτων Arist. 10 εἰσιν ante ὡς add. n καὶ πεποιημένοις ὀλιγάκις καὶ ὀλιγαχοῦ χρηστέον Arist. 11 εἰσιν n 14 ποιοῦσιν n 17 ἀττικοῖς ὀνόμασιν καὶ δωρικῇ διαλέκτῳ n 17. 18 πεποιη^{μ} V: πεποιημένῃ n 19 τούτῳ n: τοῦτο V καὶ (ante μέγα) n: evanuit V 20 αὐτοῦ n 20. 21 κυριολογίαν n 23 ὀνόμασιν χρῆσθαι n 24 τούτοις μόνοις πάντες χρῶνται Arist. μεταφοραῖς διαλέγονται Arist. 25 ὀνόμασιν n 26 ὅτι om. n ὅτι ἂν εὖ ποιῇ τις Arist. 27 ἀπαιτεῖ n 30 ὡς (ante λέξεσι) Vn: fort. ὃς 32 ἡ σαφήνια ἡ ἀρετή n 33. p. 167,1 λέγω δὲ κύριά τε καὶ συνώνυμα οἷον τὸ πορεύεσθαι Arist.

τὸ πορεύεσθαι καὶ τὸ βαδίζειν κύριά εἰσιν ἤτοι κυριολεξίαι εἰσὶ καὶ f. 52v πολυώνυμα. [1405a4] καὶ ὅτι αἱ μεταφοραὶ μεγάλα δύνανται καὶ ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἐν τοῖς λόγοις τοῖς ῥητορικοῖς, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ποιητικῆς πραγματείᾳ, καθάπερ ἐλέγομεν. [a 6] τοσοῦτον δὲ δεῖ φιλοπονεῖσθαι περὶ αὐτῶν ἤτοι τῶν μεταφορικῶν λέξεων ἐν τῷ λόγῳ τῷ πεζῷ, ὅσον ὁ λόγος ὁ πεζός ἐστιν ἐκ βοηθημάτων καὶ θεραπείας ἐλάττονος καὶ μικρᾶς παρὰ τὰ μέτρα ἤτοι τὰ ἔμμετρα καὶ ἡρωικά· ἐν μὲν γὰρ τῷ πεζῷ λόγῳ, κἂν μεταφορικαῖς χρησώμεθα, ἀλλ' οὖν μικρᾶς σαφηνείας τούτου δεόμεθα, ἐν δὲ τοῖς ἐμμέτροις στίχοις, εἰ μεταφορικαῖς f. 53r χρησόμεθα, πλείονος καὶ τῆς σαφηνείας χρῄζομεν τούτου· οἷον εἰ σπέρμα πυρὸς εἴπομεν, ἀρκεῖ εἰπεῖν εἰς σαφήνειαν τούτου, ὅτι σπέρμα λόγον ἐπέχει ἀρχῆς. [a 8] ἔχει δὲ ἡ μεταφορικὴ λέξις καὶ τὸ σαφές· οὐ γάρ ἐστιν ἀσαφὴς πάντῃ· ἔχει δὲ καὶ τὸ ξενικὸν ἤτοι τὸ παράξενον ὡς ἐξ ἄλλου μετακομισθεῖσα. καὶ οὐκ ἔστι λαβεῖν αὐτὴν παρ' ἄλλου ἤτοι οὐ δέεταί τινος τοῦ ἑρμηνεύοντος. ἔσται δὲ τοῦτο ἤτοι τὸ ἁρμοττούσας λέγειν τὰς μεταφοράς, εἴ τις τηρήσει τὴν ἀναλογίαν ἀρίστην, οἷον σπέρμα λέγεται πυρὸς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ σπέρματος τοῦ ἀνθρώπου· ὡς γὰρ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου ἀρχή ἐστι τοῦ βρέφους, οὕτω καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πυρὸς λέγεται σπέρμα· καὶ ὡς τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου μικρὸν ὂν μεῖζόν τι ἐξαίφνης δημιουργεῖ, οὕτω καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πυρὸς σπέρμα λέγεται, διότι μικρὰ οὖσα κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐξαίφνης πυρκαϊὰν μεγάλην ἐξανάπτει ὕλης δραξάμενον. [a 11] εἰ δὲ μή, ἤτοι εἰ δὲ οὐ φυλάξει τὴν ἀναλογίαν ἀρίστην, ἀπρεπὴς φανεῖται μᾶλλον ἡ ἀναφορὰ καὶ μὴ ἁρμόττουσα, διότι ἐν τῇ ἀναλογίᾳ παρ' ἄλληλα κεῖνται τὰ ἐναντία καὶ ἐν παραθέσει θεωροῦνται, οἷον λέγεις 'ὡς τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου βραχὺ ὂν μεῖζόν τι ποιεῖ, οὕτω καὶ τὸ σπέρμα τοῦ πυρός'· εἰσὶ δὲ ἐναντία, διότι τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἀρχὴ ἐμψύχου, τὸ δὲ σπέρμα τοῦ πυρὸς ἀρχὴ ἀψύχου, τὸ δὲ ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ἐναντία, καὶ ἐπεί εἰσιν ἐναντία, διὰ τοῦτο παρ' ἄλληλα κειμένων καὶ ἐν παραθέσει, εἰ μὴ σῴζει ἡ ἀναλογία, ἐναργεστάτη φαίνεται ἡ κακία τῆς παραθέσεως. [a 13] φοινικές ἐστι τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον· ἄλλη ἐστὶν ἐσθὴς ἡ τῷ νέῳ ἁρμόζουσα (ἔστι δὲ ἡ πορφύρα) καὶ ἄλλη

---

1 καὶ Vn Arist. A: τε καὶ Arist. vulg. εἰσὶν καὶ n 2 μεγάλαι V 3 τοῖς ῥητορικοῖς V: τῆς ῥητορικῆς n 4 τοσοῦτον Vn Arist. vulg.: οὕτω Arist. A: *tanto* Arist. Tr. 4. 5 δ' ἐν λόγῳ (vel λόγοις) δεῖ μᾶλλον φιλοπονεῖσθαι Arist. 5 αὐτῶν n Arist.: αὐτοῦ V 6 ὅσον Vn Arist. vulg.: ὅσῳ Arist. A: *quanto* Arist. Tr. 8 et 9 μεταφορι(κ) V: μεταφορικῶς n 10 χρήσομεν n 10. 11 σπέρμα πυρός] Hom. ε 490 11 fort. εἴπωμεν 14 λαβεῖν οὐκ ἔστιν Arist. 15 ἔσται V Arist.: ἔστι n 16 ἐκ τοῦ ἀναλόγου ἤγουν post μεταφοράς add. n et in marg. man. post. V; cf. Arist. τῇ ῥήσει n φυλάξει post ἀρίστην add. n et in marg. man. post. V 19 σπέρμα (ante καὶ) om. n 22 ἀπρεπὲς Arist. 27 ἐμψύχου cod. Ambros. B 3 inf.: ἔμψυχος Vn ἀψύχου V manu priore: ἄψυχος n et man. post. corr. V 28 καὶ (ante ἐπεὶ) om. n 29 τὴν ἀναλογίαν ἐναργεστάτην n 30 φοινικές Vn Arist. QZb: φοίνικες Arist. ADE: φοινικὶς Arist. BCTr.Yb ex corr. 31 νέῳ Arist. vulg.: νέοι Arist. A

ἢ τῷ γέροντι. [a 11] τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ σπέρμα τοῦ f. 53r
πυρὸς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνάγονται ἤτοι τὴν ἀρχήν. [a 14] καὶ εἰ βούλει 21
κοσμεῖν τὸν λόγον, ἀεὶ μετακόμιζε τὰς μεταφορὰς ἀπὸ τοῦ βελτίονος
καὶ τοῦ τιμιωτέρου· τιμιώτερον δέ ἐστι τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου, καὶ λοιπὸν
τὸ ἀπὸ τοῦ ἐμψύχου μεταφέρειν ἐπὶ τὰ ἄψυχα τὰ ὀνόματα βέλτιον. ὥστε
εἰ μὲν ἐπαινεῖς, μετακόμιζε τὰ ὀνόματα ἀπὸ τῶν ἐμψύχων ἐπὶ τὰ ἄψυχα
καὶ ὅλως ἀπὸ τοῦ βελτίονος, εἰ δὲ βούλει ψέγειν, ἀπὸ τῶν χειρόνων 25
μετακόμιζε τὰς μεταφορὰς ἐπὶ τὸ βέλτιον, εἴτε ἔμψυχόν ἐστι τὸ χεῖρον
εἴτε ἄψυχον· οἷον ὡς οἱ στρουθοὶ εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες πειρῶνται
διαφυγεῖν, οὕτως καὶ ὁ δειλὸς ἐμπεσὼν πρὸς τὸν πόλεμον σπουδάζει δια-
δρᾶσαι· τιμιώτερον δὲ ὁ ἄνθρωπος τοῦ στρουθοῦ ὡς λογικόν. [a 17]
λέγω δὲ οἷον ἐπὶ τὸ ἐναντίον, ἤτοι τὸ πτωχεύειν καὶ τὸ εὔχεσθαι,
εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει· ὑπὸ γὰρ τὸ αἰτεῖν ἄμφω ἀνάγονται· καὶ ὁ
πτωχὸς γὰρ καὶ ὁ εὐχόμενος αἰτοῦσιν· ὥστε εἰ μὲν εἴπω τὸν πτωχεύοντα 30
εὐχόμενον ἤτοι αἰτοῦντα, ἀπὸ τοῦ βελτίονος ἐποίησα τὴν μεταφοράν· τὸ
γὰρ εὔχεσθαι τιμιώτερον τοῦ πτωχεύειν· εἰ δὲ εἴπω τὸν εὐχόμενον πτω-
χεύοντα ἤτοι αἰτοῦντα, ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐποίησα τὴν μεταφοράν. [a 19]
διὰ τοῦτο ἔστι ποιεῖν τὸ εἰρημένον, ἤτοι διότι ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνά-
γονται τὸ αἰτεῖν καὶ ὁ πτωχὸς καὶ ὁ εὐχόμενος, διὰ τοῦτο καὶ τὸν πτωχὸν
λέγω εὐχόμενον καὶ τὸν εὐχόμενον πτωχόν. [a 20] οἱ μὲν λέγουσι μιτρα- 35
γύρτην τὸν τὰς ζώνας συνάγοντα, οἱ δὲ ἀνθρώπους τινὰς εἶναι λέγουσιν
ἔχοντας τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς δεδεμένας ὑπὸ μίτρας ὡς κεφαλοδεσμίων καὶ
διαδέτων καὶ ἄνω καὶ κάτω τῆς πανηγύρεως διαστρεφομένους. δᾳδοῦχοι
ἐλέγοντο οἱ τὰς δᾷδας βαστάζοντες, ὅτε ἐτελοῦντο τὰ τῆς Δήμητρος
μυστήρια. καὶ τὸ μιτραγυρτεῖν καὶ τὸ δᾳδουχεῖν εἰσι περὶ θεὸν ἤτοι
πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς θεοῦ, τὸ μέν, τὸ δᾳδουχεῖν, τίμιον, τὸ δέ, τὸ
μιτραγυρτεῖν, ἄτιμον. [a 23] τὸ τεχνίτης τιμιώτερόν ἐστι τοῦ διονυσο-
κόλακος· ἐλέγοντο δὲ διονυσοκόλακες οἱ τὸν Διόνυσον κολακεύοντες καὶ οἱ 40
περὶ αὐτὸν ἀναστρεφόμενοι. καὶ οἱ μὲν ἐκάλουν αὐτοὺς τοὺς περὶ τὸν
Διόνυσον διονυσοκόλακας — ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ χείρονος —, οἱ
δὲ τεχνίτας ἑαυτοὺς ἐκάλουν ὡς ἐπιστημονάρχας — ἀπὸ τοῦ | βελ- f. 53v
τίονος ἡ μεταφορά —. ἡ μὲν ἤτοι ἡ μεταφορὰ ἡ διονυσοκόλακας αὐτοὺς

---

1 γέροντι, ροντι evanuit, V 1. 2 τὸ σπέρμα τοῦ πυρὸς καὶ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνθρώπου n
2 ὑπὸ, ὑ ex εἰ corr., V 3 τοῦ βελτίονος Vn Arist. ATr.: τῶν βελτιόνων Arist. cet.
4 ἐστιν n τοῦ ἀψύχου — ἐμψύχου (5) om. n 5 βέλτιον om. n 9 editionis alterum exemplar στρουθιοὶ, alterum στρουθοὶ praebet δείκτια n 10 οὕτω n
11 στρουθίου n 12 ἐπὶ Vn: ἐπεὶ Arist. τὸ ἐναντίον V: τὰ ἐναντία n Arist.
15 μεταφοράν scripsi: διαφοράν Vn 17 μεταφοράν V: διαφοράν n 18 καὶ post γένος add. n 19 ὁ (ante εὐχόμενος) om. n 20. 21 μιτραγύρτην ante οἱ μὲν add. n ex Aristotele μιτραγύρτην aut μητραγύρτην Aristotelis codd. 22 δεδεμένας om. n
23 διαδετῶν Vn, 24 ἐλέγοντο scripsi: ἐγένοντο Vn 25 καὶ (post μυστήρια) — θεοῦ (26) om. n 26 τὸ μὲν τὸ V: καὶ τὸ μὲν n 27 fort. τεχνίτας ex Aristotele ἐστὶν n
27. 28 διονυσοκόλακας n 29 οἱ μὲν Vn Arist. vulg.: ὁ μὲν Arist. A τοὺς om. n
32 ἡ (ante μὲν) n: ἡ perisse videtur initio versus V διονυσιοκόλακας n

καλοῦσά ἐστι ῥυπαινόντων ἤτοι διαβαλλόντων, ὑβριζόντων, ἡ δὲ ἤτοι f. 53v ἡ μεταφορὰ ἡ καλοῦσα αὐτοὺς τεχνίτας ἐστὶ τοὐναντίον ἤτοι ἐπαινοῦσα. καὶ οἱ λησταὶ καλοῦσιν ἑαυτοὺς ποριστὰς μεταφορικῶς ἀπὸ τοῦ κρείττονος ὡς προσπορίζοντας ἑαυτοῖς πολλά. [a 26] τὸ μὲν ἁμαρτάνειν λέγεται ἐπὶ τοῦ ἀποτυγχάνειν, τὸ δὲ ἀδικῆσαι ἐπὶ τοῦ ἁρπάζειν. ὁ λέγων μεταφορικῶς τὸν ἀδικήσαντα ἁμαρτάνοντα ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἐποίησε τὴν μεταφοράν, ὁ δὲ λέγων ⟨ἁμαρτάνοντα⟩ ἀδικήσαντα ἀπὸ τοῦ χείρονος. [a 28] καὶ τὸν κλέψαντα εἰ εἴπωμεν, ὅτι ἐπόρθησεν, ἐποίησε τὴν μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ βελτίονος· τὸ γὰρ πορθεῖν μέγα ἐστί· λέγεται γὰρ ἐπὶ τροπαίων καὶ κατασχέσει πόλεων· εἰ δὲ εἴπωμεν, ὅτι ἔλαβεν, ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐποίησε τὴν μεταφοράν· χεῖρον γὰρ τὸ λαβεῖν. [a 29] κώπης εἶπεν ἀνάσσειν τὸν ναύαρχον τὸν ἐπιστατοῦντα τῶν κωπηλατῶν καὶ καταναγκάζοντα αὐτοὺς κωπηλατεῖν, ἤτοι τὸν κόμητα, τὸν δέκαρχον· μεταφορά ἐστι καὶ αὕτη ἀπὸ τοῦ βελτίονος. καὶ τὸ ‘ἀποβὰς εἰς Μυσίαν ἐτραυματίσθη πολεμίῳ βραχίονι’· τὸ ἀποβάς μεταφορικὴ ἡ λέξις ἀπὸ τοῦ βελτίονος ληφθεῖσα· τὸ γὰρ ἀποβάς ἐπὶ στόλου λέγεται, οὗτος δὲ ἐξελάβετο αὐτὸ ἐπὶ ἑνὸς ἀνθρώπου. [a 30] τὸ γοῦν ἀνάσσειν ἐπὶ βασιλέως λέγεται καὶ ἔστιν ἀξίωμα μεῖζον ἢ κατὰ ἀξίαν ἤτοι τοῦ ἀξιώματος τοῦ δεκάρχου καὶ ναυάρχου ἤτοι τοῦ ἁρμόττοντος τῷ ἐπιστατοῦντι τῶν κωπηλατῶν. [a 31] οὐ κέκλεπται ἤτοι οὐκ ἔλαθεν ἡ μεταφορὰ αὕτη ἡ μετακομίσασα τὸ ἀνάσσειν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν ναύαρχον, ὡς ἔστι ψυχρά. ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς συλλαβαῖς ἤτοι ταῖς λέξεσιν ἁμαρτάνειν, εἰ οὐκ εἰσιν αἱ συλλαβαὶ σημεῖα φωνῆς ἡδείας, εἴ γε συγκρούσεις συμφώνων ἔχουσι· τραχύνουσι γὰρ τὴν γλῶτταν ὡς μὴ δυναμένην ῥᾳδίως ἐκφωνεῖν αὐτάς. [a 32] χαλκοῦν Διονύσιον λέγει τὴν Διονυσίου στήλην· οὗτος οὖν τοῖς ἐλεγείοις τοῖς ἀναγεγραμμένοις ἐν τῇ στήλῃ αὐτοῦ τὴν ποίησιν προσαγορεύει καὶ καλεῖ κραυγὴν Καλλιόπης· ἄμφω γὰρ ἤτοι καὶ ἡ κραυγὴ καὶ ἡ ποίησις φωναί εἰσι· τὸ γοῦν κραυ ἐν τῇ ἐκφωνήσει τῇ κραυγῆς τραχύνει τὴν φωνὴν καὶ λυπεῖ τὸν ἐκφωνοῦντα διὰ τὴν τῶν συμφώνων παρεμπλοκήν. ἀσήμους φωνὰς λέγει τὰς τραχείας τὰς συγκρούσεις συμ-

---

1 ἐστὶν n καὶ post διαβαλλόντων add. n 4 αὐτοῖς n 5 ἐπὶ τὸ ἁρπάζειν n 7 ἁμαρτάνοντα n: om. V 8 εἰ ante τὸν ponit n εἴπωμεν n: εἴπομεν V ἐποίησε V: ἐποιήσομεν n 9 ἐστίν n 10 εἴπωμεν V: εἴπῃ n 11 ὡς ὁ τέλεφος εὐριπίδου ante κώπης add. n, cf. Arist. κώπης κτλ.] Eurip. Teleph. fr. 705. F. T. G.² p. 583 N. 12 ναύαρχον V: ἄρχοντα n τὸν ἐπιστατοῦντα — κόμητα (13) λ om. n 15 πολεμίῳ Nauck: πολέμῳ Vn ἐστι ante ἡ add. n 16 ἐπὶ στό V: ἐπιστολὴ n 16 οὗτος — λέγεται (17) om. n 18 ἐστι n 19 καὶ ante τῶν add. n 20 κέκλοπται V 22 ἁμαρτάνειν Vn Arist. C: ἁμαρτία, γρ. ἁμαρτάνειν Arist. B: ἁμαρτία Arist. cet. 22. 23 εἰσὶν αἱ V: εἰσὶ n 23 σημεῖα V: om. n post ἡδείας omisso verbo σημεῖα repetitur εἰ οὐκ εἰσὶν αἱ συλλαβαὶ φωνῆς ἡδείας V ἔχουσιν n 25. 26 ἐν τοῖς ἐλεγείοις Arist. 27 κραυγὴν Καλλιόπης] Dionys. Chalc. fr. 7 Bergk. 28 εἰσιν n κραυ V: κραυγὴ n τῇ V: τῆς n

φώνων ἐχούσας. [a 35] ἔτι δὲ οὐ δεῖ ποιεῖν τὰς μεταφορὰς πόρρωθεν, f. 53v ἀλλ' ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ ὁμοειδῶν τὰ ἀνώνυμα ὠνομασμένως, ἤτοι ὅταν, ἐφ' οἷς οὐ κεῖται ὄνομα, εὑρεθῇ κατάλληλον ὄνομα ἀπὸ ἑτέρου πράγματος, ὅπερ (τοῦτο τὸ εὑρεθὲν ὄνομα κατάλληλον) ῥηθὲν εὐθὺς δηλώσει, ὅτι συγγενές ἐστιν, ἤτοι ὅτι ἀπὸ συγγενοῦς καὶ ὁμοειδοῦς ἐλήφθη. [b 1] εὐδοκιμοῦν αἴνιγμα λέγει τὸ ἄριστον. πυρίχαλκον λέγει τὸ ὑέλιον ὡς ἐν πυρὶ χαλκευθέν· λέγει δὲ πυρίχαλκον τὴν συκίαν ἤγουν τὸ βικίον, δι' οὗ ἡ ὁλκὴ τοῦ αἵματος γίνεται· ὅπερ (τοῦτο τὸ βικίον) προσκολλᾶται τῷ συκιαζομένῳ ἀνδρί· οὐ δεῖ οὖν τὴν μεταφορὰν ⟨ποιεῖν⟩ ἀπὸ τῶν πόρρω καὶ ἀνομοειδῶν, ὥσπερ ἐν τῷ αἰνίγματι τούτῳ· αἴνιγμα γάρ ἐστι τὸ "ἄνδρ' εἶδον πυρίχαλκον". οὐκ ἐγένετο ἡ μεταφορὰ ἀπὸ ὁμοειδοῦς· ποίαν γὰρ κοινωνίαν ἔχει τὸ ὑέλινον βικίον πρὸς ἄνδρα; ἢ ποίαν ἐγγύτητα ὡς ἐπονομάσαι ἄνδρα πυρίχαλκον τὸ ὑέλινον βικίον; ψυχρὰ γοῦν ἐστιν ἡ μεταφορὰ αὕτη. [b 2] τὸ γὰρ πάθος ἤτοι ἡ ὁλκὴ τοῦ αἵματος γινομένη διὰ τοῦ βικίου ἀνώνυμόν ἐστιν ἤτοι οὐκ ἔχει ὄνομα, πῶς δεῖ καλεῖν αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν προσβολὴν τοῦ βικίου τὴν γινομένην πρὸς τὸν ἄνδρα ἐπωνόμασε κόλλησιν· πάθος γὰρ λέγει τὴν προσβολήν. ἔστι δὲ ἄμφω ἤτοι καὶ ἡ προσβολὴ καὶ ἡ κόλλησις προσθέσεις τινές· καὶ γὰρ καὶ τὸ προσβαλὸν καὶ τὸ προσπεσόν τινι προστίθεται αὐτῷ καὶ τὸ προσκολλώμενον προστίθεται. ἢ καὶ οὕτως· ἔστι δ' ἄμφω ἤτοι τὸ πυρίχαλκον καὶ τὸ κολλήσαντα πρόσθεσίς τις· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τοῦτο καλόν. ἢ καὶ οὕτως· ἔστι δ' ἄμφω ἤτοι ἡ τοῦ βικίου πρὸς τὸν ἄνδρα προσβολὴ πρόσθεσίς τις καὶ ἡ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸν ἄνδρα προσβολὴ πρόσθεσις· ὥσπερ γάρ, εἰ προσβάλῃ ἀνδρὶ ἀνὴρ καὶ προσπλακῇ, προστίθεσθαι οὗτος τῷ ἑτέρῳ λέγεται, οὕτω καὶ τὸ βικίον προστίθεται τῷ ἀνδρὶ ἐν τῷ προσβαλεῖν αὐτῷ. [b 4] καὶ ὅλως ἔστι λαβεῖν τὰς | μεταφορὰς ἐπιεικεῖς ἤτοι καλῶς μετενεχθείσας ἐκ τῶν εὖ ᾐνιγ- f. 54r μένων ἤτοι ἐκ τῶν ἐπαινουμένων αἰνιγμάτων· καὶ γὰρ καὶ αἱ μεταφοραὶ αἰνίγματά εἰσι, καθ' ὅσον αἰνίττονται σκοτεινῶς καὶ οὐ καθαρῶς τὰ πράγματα· ἐπὶ πλέον δέ εἰσι τῶν μεταφορῶν τὰ αἰνίγματα· αἱ μὲν γὰρ μεταφοραὶ λέγονται καὶ αἰνίγματα, τὰ δὲ αἰνίγματα μεταφοραὶ οὐκ εἰσίν. ἢ καὶ οὕτως· καὶ ὅλως ἐκ τῶν ἐπαινουμένων αἰνιγμάτων ἔστι λαβεῖν μεταφορὰς ἐπιεικεῖς ἤτοι συγγενεῖς τοῖς πράγμασιν, ἐξ ὧν καὶ μετεκομίσθησαν μεταφορικῶς· ἀρίστη γὰρ μεταφορά ἐστιν ἡ μετενεχθεῖσα ἀπὸ τῶν

---

1 ἔτι n Arist.: ὅτι V   οὐ πόρρωθεν δεῖ Arist.   2 καὶ τῶν ὁμοειδῶν μεταφέρειν τὰ Arist.   ὀνομασμένως n   7 ὑέλινον n   συκίαν V: σικυάν n, cf. Arist.   ἤγουν V: ἢ εἰ n   8 δι' — βικίον om. n   9 σικυαζομένω n   ποιεῖν n: om. V   11 ἐστιν n   ἄνδρ' κτλ.] Cleobulin. fr. 1 Bergk.   μεταφορὰ scripsi: διαφορὰ Vn   15 ἐστι n   19 τινές om. n $αυ^{τ}$ V: αὐτῇ n   20 προκολλώμενον n   21 $κολλήσαν^{τ}$ V: κολλήσαντι n   22 καὶ om. n   23 ἀνδρὸς πρὸς τὸν om. n   24 προσβάλῃ scripsi: προσλάβῃ Vn   25 προστίθεται οὗτος n   προστίθεσθαι τῷ n   26 ἐστὶν n   30 εἰσιν n   32 μεταφορὰς V Arist.: διαφορὰς n

ἐγγὺς καὶ ὁμοειδῶν, ὡς τὸ ‘ποιμένα λαῶν’ † εἴποι τις τὸν βασιλέα· τὸ γὰρ f. 54r ποιμὴν μετηνέχθη ἀπὸ ὁμοίων ἤτοι ἐμψύχων ἤτοι τῶν βοσκῶν· ἄνθρωπος γὰρ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἡγεῖται τῶν προβάτων, οὕτω καὶ οὗτος τοῦ λαοῦ. φαύλη δὲ καὶ ψυχρὰ μεταφορὰ ἡ μετενεχθεῖσα ἀπὸ τῶν πόρρω καὶ τῶν ἀνομοειδῶν, ὥσπερ ἄν τις εἴπῃ ‘χρυσέ, κακῶν ἀρχηγέ’· τὸ γὰρ ἀρχηγεῖν καὶ βασιλεύειν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, οὐ τῶν ἀψύχων· ψυχρὸν γοῦν ἐστι τὸ λέγειν τὸν χρυσὸν βασιλέα· ποία γὰρ ὁμοιότης καὶ ἐγγύτης τοῖς ἐμψύχοις πρὸς τὰ ἄψυχα; [b 5] ὥστε δῆλον, ὅτι ἡ μεταφορά, ἐὰν ὑπαινίττηται καὶ σημαίνῃ τι αἰνιγματωδῶς. καλῶς μετηνέχθη. καὶ ἀπὸ καλῶν ἤτοι ὁμοειδῶν ἢ καλῶν ὀνομάτων. [1404 b 29] πεποιημένα λέγει τὰ περὶ τὰς τῶν ἤχων ἰδιότητας μιμητικῶς εἰρημένα, οἷον φλοῖσβος, ῥοῖζος. τὸ ἀτεράμων ἤτοι ὁ ἀνένδοτος μεταφορικὴ λέξις ἐστί. τετραχῇ ἡ μεταφορὰ λέγεται· ἢ ἀπὸ ἐμψύχου εἰς ἔμψυχα ὡς τὸ ‘ποιμένα λαῶν’, ἢ ἀπὸ ἀψύχου εἰς ἄψυχα ὡς τὸ ‘σπέρμα σῴζων πυρός’, ἢ ἀπὸ ἐμψύχου εἰς ἄψυχον ὡς τὸ ‘αἰχμὴν † δὲ ἐν γαίῃ πέσε λιλαιομένη χροὸς ἆσαι’, ἢ ἀπὸ ἀψύχων εἰς ἔμψυχα ὡς τὸ ‘ῥέει λόγους’.

Περὶ κάλλους λέξεως.

Ὁ μὲν Λικύμνιος λέγει τὸ κάλλος τῶν λέξεων ἐν τοῖς ψόφοις θεωρεῖσθαι ἤτοι ταῖς στομφαστικαῖς λέξεσι καὶ κρότον ἐχούσαις ἢ τῷ σημαινομένῳ, ἤτοι κάλλος δὲ λέξεως καὶ ὀνομάτων τὸ σημαίνειν τι. καὶ αἶσχος τῶν λέξεων καὶ τῶν ὀνομάτων ὡσαύτως τὸ μὴ ἔχειν κρότον καὶ τὸ στομφαστικὸν ἢ τὸ σημαίνειν. [b 8] ἔτι δὲ τρίτον κάλλος τῶν ὀνομάτων τὸ μὴ εἶναι ὁμώνυμον τὸ ὄνομα, καθ' ὃ (τὸ μὴ εἶναι δηλονότι ὁμώνυμον) λύομεν τὰ περὶ τὴν ὁμωνυμίαν σοφίσματα. [b 9] ὁ Βρύσων φιλόσοφος ἦν. ὁ Βρύσων ἔλεγε μηδένα αἰσχρολογεῖν καὶ ἀκαλλῶς λέγειν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τοῦδε εἴπῃ τόδε· ταὐτὸν γὰρ σημαίνειν καὶ τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦδε ἔλεγε. καὶ οὕτως μὲν εὕρηται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις τὸ [b 10] εἴπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τόδε ἀντὶ τοῦ τοῦδε εἰπεῖν. σφάλμα δέ ἐστι γραφικὸν τὸ εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ τοῦδε· ἔδει γὰρ

---

1 τὸ V: ἂν τὸν n ποιμένα λαῶν] Hom. A 263 cet. ὡς τὸ κτλ.] cf. Anon. π. τρόπ. III 208, 5 sq. Sp. (οἷον εἰ λέγομεν κτλ.), Georg. Choerob. ib. 245, 20 (ὡς ὅταν κτλ.), al. 5 εἴποι n 9 ὑπαινίττεται n σ(μ)η V: σημαίνει n μετενέχθη n 11 ἰδιότητας V: ποιότητας n 12 ἐστίν n τετραχῇ κτλ.] cf. Tryphon. π. τρόπ. III 192,11 sq. Sp., alios 13 ποιμένα λαῶν] Hom. A 263 cet. 14 σπέρμα πυρὸς σῴζων Hom. ε 490 15 αἰχμὴν δὲ ἐν γαίῃ πέσε V: αἰχμῆς δὲ ἀναγκαίη πέσεν n (τὰ δὲ δοῦρα — ἐν γαίῃ ἵσταντο λιλαιόμενα χροὸς ἆσαι Hom. Λ 574. O 317: cf. infra ad Art. rhet. III 11 p.1411b35: αἰχμὴ scrib.) 16 fort. λόγος 17 περὶ κάλλους λέξεως V: om. n 18 Λικύμνιος] cf. Blass, *Att. Bereds.* I² 86² 20 δὲ om. n 22 τὸ (post καὶ) om. n 23 ὃ λύει τὸν σοφιστικὸν λόγον ἤγουν post ὀνομάτων add. n, cf. Arist. γὰρ post ὃ add. n 25 ἔλεγεν n 26 ἀκαλλῶς V: καλῶς n εἴπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τόδε ἀντὶ τοῦδε εἰπεῖν Arist. (A; sed τόδε ἀντὶ τοῦ τόδε εἰπεῖν vulg.) 27 σ(μ)η V: σημαίνει εἰ n 28 τόδε V: τοῦδε n τοῦδε Brandis: τόδε Vn

εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ τόδε· καὶ ὅσα τῶν ἀντιγράφων εἰσὶ παλαιά, οὕτως εὕρηται f. 54r ἔχοντα εἴπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τόδε ἀντὶ τοῦδε εἰπεῖν. ἔστι δὲ τοιοῦτον· ἐπεὶ γὰρ τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦτο καὶ εὐθεῖαν δηλοῦσι καὶ αἰτιατικήν, ἔλεγεν ὁ Βρύσων, ὡς οὐδεὶς αἰσχρολογεῖ, εἴπερ εἴπῃ τόδε καὶ ἐκλάβηται αὐτὸ ἐπὶ αἰτιατικῆς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν τόδε ἢ τόδε καὶ ἐκλαβέσθαι αὐτὸ ἐπ' εὐθείας· ταὐτὸν γὰρ σημαίνει καὶ τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦτο, κἂν ἐπ' εὐθείας καὶ αἰτιατικῆς ληφθῇ, τὸ αὐτὸ σημαίνει· μεγάλη δέ ἐστιν ἡ διαφορὰ τοῦ λαβεῖν τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦτο ἐπὶ αἰτιατικῆς, καὶ ταῦτα τοῦ λόγου ἀπαιτοῦντος λαβεῖν ἐπ' εὐθείας· ἢ πάλιν εἰ ἐνδέχεται λαβεῖν ἐπ' αἰτιατικῆς αὐτὸ καὶ λάβωμεν αὐτὸ ἐπ' εὐθείας, μεγάλη ἐστὶν ἡ διαφορά· ἀκαλλῆ γὰρ ποιεῖ τὸν λόγον καὶ σόλοικον καὶ ψευδῆ· οἷον 'ἆρ' ὃ ὁρᾷ, τοῦτο ὁρᾷ', ὁ μὲν λόγος ἀπαιτεῖ λαβεῖν τὸ τοῦτο ἐνταῦθα αἰτιατικήν· εἰ δὲ λάβοιμεν αὐτὸ ἐπ' εὐθείας, ψευδόμεθα· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ὁ σολοικισμὸς παρὰ τοῖς σοφισταῖς γίνεται. [b 11] τοῦτο γάρ ἐστι ψεῦδος ἤτοι ψεύδεται καὶ ψευδὴς ὁ λόγος γίνεται, εἴπερ τὸ 'τοῦτο ὁρᾷ' οὐ λάβω ἐπὶ αἰτιατικῆς ἀλλ' ἐπ' εὐθείας. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ ἀπαιτησόμεθα λαβεῖν τὸ τόδε καὶ τὸ τοῦτο ἐπ' εὐθείας· εἰ δὲ λάβωμεν αὐτὸ ἐπὶ αἰτιατικῆς, ψευδῆ τὸν λόγον ποιήσομεν. [b 11] ἔστι γὰρ ἄλλο ἄλλου κυριώτερον, ἤτοι ἐπὶ τινῶν μέν ἐστιν | οἰκειότερον λαβεῖν τὸ τοῦτο καὶ τόδε ἐπ' εὐθείας, κἂν f. 54v καὶ ὑπεμφαίνῃ καὶ αἰτιατικήν, καὶ ψευδὴς καὶ ἀκαλλὴς γίνεται, εἰ ληφθῇ ἐπὶ αἰτιατικῆς, ἐπὶ τινῶν δὲ πάλιν ἐστὶν οἰκειότερον τὸ λαβεῖν ἐπὶ αἰτιατικῆς αὐτό, κἂν καὶ παρεμφαίνῃ καὶ εὐθεῖαν· καὶ ἐπὶ τινῶν ὡς εὐθεῖα ληφθὲν οἰκεῖον τῷ πράγματι φαίνεται καὶ παριστᾷ τὸ πρᾶγμα πρὸ ὀμμάτων ἤτοι φανερόν, ἐπὶ τινῶν δὲ ὡς αἰτιατικὴ ληφθὲν οἰκεῖον τοῦ πράγματος φαίνεται καὶ ποιεῖ αὐτὸ φανερόν· εἰ μὲν γὰρ εἴπω, ὡς τοῦτο ἔστι, δηλοῖ εὐθεῖαν μᾶλλον, εἰ δὲ εἴπω τοῦτο εἶναι, δηλοῖ αἰτιατικήν, εἰ δὲ εἴπω 'τοῦτο ἔστιν εἶναι', δηλοῖ καὶ εὐθεῖαν καὶ αἰτιατικήν, ἡ δὲ σύνταξις παρεμφαίνει, ποῖον μᾶλλον σημαίνει· πολλάκις γὰρ ἀπὸ τῆς συντάξεως οἰκειότερον φαίνεται τὸ τοῦτο λαβεῖν ἐπ' εὐθείας, πολλάκις δὲ οἰκειότερον φαίνεται τὸ τοῦτο λαβεῖν ἐπὶ αἰτιατικῆς. [b 13] ἔτι οὐχ ὁμοίως σημαίνει τὸ τόδε ἐπ' εὐθείας καὶ τὸ τόδε ἐπὶ αἰτιατικῆς, ἀλλ' εἰ μὲν πρόσκειται αὐτῷ τὸ ἔστι, σημαίνει εὐθεῖαν, εἰ δὲ τὸ εἶναι, αἰτιατικήν, κἂν ἔμφασιν ἔχῃ, ὅτι σημαίνει καὶ εὐθεῖαν. [b 14] ὥστε καὶ οὕτως ἄλλο ἄλλου κάλλιον καὶ αἴσχιον· οἷον ἐπὶ μὲν τῆς τοιᾶσδε συντάξεως καὶ ὅτε πρόσκειται

---

2 ἀντὶ τοῦ τοῦδε n 3 καὶ (ante εὐθεῖαν) om. n 4 εἴπερ V: εἰ n 5 ἢ τόδε om. n 7 ληφθῇ V: εὑρεθῇ n ἐστι n (ἐ) 11 ἀκαλῆ V 12 αἰτιατικήν — ψευδόμεθα (13) om. n 15 εἴπερ n: εἰπ V 19 τοῦ λαβεῖν n fort. ⟨τὸ⟩ τόδε 20 καὶ ὑπεμφαίνῃ καὶ V: ὑπεμφαίνει (omissis ceteris) n 22 καὶ om. n παρεμφαίνει n δὲ πάλιν ἐστὶν οἰκειότερον τὸ λαβεῖν ἐπὶ αἰτιατικῆς ante ὡς add. n ὡς εὐθεῖαν ληφθῆναι n 24 φανερόν, νερόν evan., V 25 ἐστιν n 27 ἐστι n ἡ ex εἰ corr. V 29 ἐπ' — λαβεῖν (30) om. n 33 ἄλλο ἄλλου Vn Arist. vulg.: ἄλλο ἄλλο (ου) Arist. A 34 οἷαν V τοιᾶσδε V: τοιαύτης n

αὐτῷ τὸ ἔστι, καλλιώτερόν ἐστι τὸ λαβεῖν αὐτὸ ἐπ' εὐθείας παρ' ὃ ἐπὶ f. 54v αἰτιατικῆς· αἴσχιον γὰρ καὶ ἀκαλλές ἐστι τὸ λαβεῖν αὐτὸ ἐπὶ αἰτιατικῆς, ὥσπερ ἐπὶ ἄλλης συντάξεως καὶ ὅτε ἔχει προσκείμενον τὸ εἶναι. κάλλιόν ἐστι τὸ λαβεῖν αὐτὸ ἐπὶ αἰτιατικῆς παρ' ὃ ἐπ' εὐθείας, ἀκαλλὲς δέ ἐστι τὸ λαβεῖν αὐτὸ ἐπ' εὐθείας καὶ αἴσχιον. [b 15] ἄμφω μὲν γὰρ τὸ τόδε ἔστιν, ἤτοι ὅταν ἔχῃ τὸ ἔστι, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν σημαίνουσιν· ᾗ μὲν καὶ εὐθεῖαν σημαίνει, ἔχει τὸ κάλλιον, εἰ οὕτω ληφθῇ, ᾗ δὲ καὶ ἔμφασιν ἔχει αἰτιατικῆς, ἔχει τὸ αἴσχιον, εἰ ἐπὶ αἰτιατικῆς ληφθῇ· μᾶλλον γὰρ σημαίνει εὐθεῖαν παρ' ὃ αἰτιατικήν· καὶ τὸ τόδε εἶναι· εἰ γὰρ καὶ εὐθεῖαν σημαίνει καὶ αἰτιατικήν, ἀλλὰ μᾶλλόν ἐστι κάλλιον τὸ λαβεῖν αὐτὸ ἐπὶ αἰτιατικῆς, αἰσχρὸν δὲ καὶ ἀκαλλὲς τὸ λαβεῖν ἐπ' εὐθείας. ἄμφω γάρ, τὸ τόδε ἔστι καὶ τὸ τόδε εἶναι (σημαίνει δὲ τὸ τόδε ἔστι καὶ τὸ τόδε εἶναι τὸ καλὸν ἢ τὸ αἰσχρὸν οὐχὶ καθ' ὅ εἰσι καλὰ τῇ ἑαυτῶν φύσει οὐδὲ καθ' ὅ εἰσιν αἰσχρὰ τῇ ἑαυτῶν φύσει, ἀλλὰ οὔτε φύσει ἔχουσι τὸ καλὸν οὔτε τὸ αἰσχρόν, ἀλλὰ τῇ τοιᾷδε συντάξει καὶ συνθέσει ἔχουσι τὸ καλὸν ἢ τὸ αἰσχρὸν ἢ τὸ τόδε ἔστι καὶ τὸ τόδε εἶναι), ταῦτα μὲν σημαίνουσιν ἤτοι τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ μὲν αὐτῶν μᾶλλον μέν ἐστιν οἰκεῖον καὶ καλὸν τὸ λαβεῖν ἐπ' εὐθείας, ἧττον δὲ καλὸν καὶ ἀνοίκειον τὸ λαβεῖν ἐπὶ αἰτιατικῆς, καὶ μᾶλλον τοὐναντίον· πάλιν τῷ ἑτέρῳ μέν ἐστι καλὸν καὶ οἰκεῖον τὸ λαβεῖν ἐπὶ αἰτιατικῆς, ἧττον δὲ καλὸν τὸ λαβεῖν ἐπ' εὐθείας. [b 17] τὰς δὲ μεταφορὰς ὀφείλομεν κομίζειν ἀπὸ καλῶν λέξεων ἢ τῇ φωνῇ ἢ τῇ δυνάμει ἢ τῇ ὄψει. καλὸν μέν ἐστι τῇ δυνάμει ἤτοι τῇ ἀναλογίᾳ καὶ τῇ φύσει τοῦ πράγματος, ὥσπερ λέγομεν ποιμένα λαῶν' τὸν βασιλέα διὰ τὸ ἔχειν τὴν αὐτὴν δύναμιν πρὸς τὸν ποιμένα τῶν προβάτων· ὡς γὰρ ὁ βοσκὸς ἡγεῖται τῶν προβάτων, οὕτω καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ ἡγεῖται. ἢ καλὸν τῇ ὄψει, ὥσπερ τὸ ῥόδον κάλλιόν ἐστι καὶ ἡδὺ τῇ ὄψει παρ' ὃ τὸ φοινικοῦν· καὶ διὰ τοῦτο, εἰ μετακομίσομεν μεταφορικῶς τῇ ἠοῖ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ῥόδου, κάλλιόν ἐστι παρ' ὃ ἀπὸ τοῦ φοινικοῦ, οἷον "ῥοδοδάκτυλος ἠώς". ἡδὺ δὲ τῇ φωνῇ ἤτοι τῇ ἐκφωνήσει, ὅταν οὐ τραχεῖά ἐστι διὰ τὴν σύγκρουσιν τῶν συμφώνων καὶ λυποῦσα τὸν λέγοντα αὐτὴν ὡς μὴ δυνάμενον ῥᾳδίως ἐκφωνῆσαι, ὡς τὸ μισγάγκεια καὶ ἀταρπός· ὥστε δεῖ τὰς μεταφορὰς μεταφέρειν καὶ μετακομίζειν ἀπὸ ὀνομάτων καλῶν ἢ τῇ φωνῇ ἢ τῇ ὄψει ἢ τῇ δυνάμει ἤτοι τῇ σημασίᾳ καὶ τῇ ἀναλογίᾳ. [b 21] καὶ τὰ ἐπίθετα ὀφείλομεν μεταφέρειν ἀπὸ καλῶν, εἰ ἐπαινοῦμέν τινα, καὶ ἐπιτιθέναι τοῖς πράγμασιν ἢ ἀπὸ φαύλων ὀφείλομεν μεταφέρειν αὐτά, εἰ ψέγομεν· οἷον τὸν

---

3 ὥσπερ V: ὡς n   ἄλλης, λης evan., V   ἔχῃ n   4 δέ ἐστιν n   5 μὲν om. n   6 ἐστί n   ἔχω n   καλὸν καὶ Vn Arist. vulg.: καλὸν ἢ Arist. A   12 ἔστι (prius) V: ἐστὶν n   τὸ (post δὲ) om. n   14 ἑαυτῶν n φύσιν ἔχουσιν n   16 ἐστὶν n   17 ἐστι n   22 ἢ τῇ ὄψει — δυνάμει (23) om. n   24 cf. p. 171, 1   28 τῇ om. n   29 ῥοδοδάκτυλος ἠώς] Hom. β 1 cet.   30 ἐστιν n   31 αὐτὸν n   32 μισγάγκεια V Hom. Δ 453: μισγάμεια n

Ὀρέστην ψέγοντες μὲν ἐπιθήσομεν αὐτῷ ὄνομα τὸ μητροφόντης ἀπὸ f. 54v φαύλου ἔργου ἤτοι τοῦ φονεῦσαι τὴν μητέρα, ἐπαινοῦντες δὲ ἐπιθήσομεν αὐτῷ ἐπίθετον ὄνομα ἀμύντωρ πατρὸς ἀπὸ ἔργου καλοῦ τοῦ βοηθῆσαι πατρί. [b 24] ὁ Σιμωνίδης ἦν λυρικός· καὶ οἱ τρέχοντες | μετὰ f. 55r ἵππων ἢ ἡμιόνων καὶ [μὴ] νικῶντες κατηνάγκαζον αὐτὸν καὶ ἠξίουν στιχίζειν, καὶ εἰ μὲν ἔδωκαν αὐτῷ πολλά, ἐποίει, εἰ δὲ μή, παρῃτεῖτο· οἷον καί τις νικήσας ἐν τῷ δραμεῖν μετὰ τῶν ὀρέων ἡμιόνων ἠξίωσεν αὐτὸν ἐπαινέσαι διὰ στίχων τοὺς ὀρεῖς καὶ ταῦτα μὴ δοὺς μισθὸν τοῦ κόπου, ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησε λέγων ʻἡμιόνους οὐ δύναμαι ἐπαινεῖν· ἐξ ὄνου γὰρ ἔχουσι τὴν γένεσιν’. ψέγων γοῦν τοὺς ὀρεῖς πρὸς τὸν ὄνον ἀπιδὼν ἀπὸ τοῦ χείρονος ἤτοι τοῦ ὄνου εἶπεν αὐτοῖς ἐπίθετον τὸ ἡμίονοι. ἐπὰν δὲ ἔλαβε μισθόν, καὶ θέλων αὐτοὺς ἐπαινέσαι θυγατέρας ἵππων αὐτὰς εἶπεν ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἤτοι τοῦ ἵππου, σιγήσας τὸ καὶ ἐξ ὄνων γεννηθῆναι. [b 27] ἀελλόποδες λέγονται οἱ ποδήνεμοι, οἱ ταχεῖς, ἐκ τοῦ ἄελλα. ἔτι συμβάλλεται εἰς τὸ ψέγειν καὶ τὸ ὑποκορίζειν καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖν· ὁ γὰρ ὑποκορισμὸς σμικρύνων τὸ μεῖζον ἀγαθόν, οἷον ἀρετίδιον, ψέγει καὶ πάλιν σμικρύνων τὸ μεῖζον κακὸν ἐπαινεῖ αὐτό. [b 30] ὁ Ἀριστοφάνης δρᾶμα ἐποίησεν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους. [b 33] καὶ παρατηρεῖν ἐν ἀμφοτέροις ἤτοι καὶ ἐν τῇ μειώσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐν τῇ ὑποκορίσει καὶ ἐν τῇ τοῦ κακοῦ ὑποκορίσει τὸ μέτριον· οὐ δεῖ γὰρ ὑπερβολικοὺς καὶ μεγάλους ποιεῖν τοὺς ὑποκορισμούς, ἀλλ' οὐ πυκνοὺς ποιεῖν ἐν τῷ λόγῳ.

3. Διπλοῦν ὄνομά ἐστι τὸ πολυπρόσωπον ἤτοι σύνθετον· τὸ γοῦν καλέσαι τὸν οὐρανὸν πολυπρόσωπον διὰ τὰ ἄστρα καὶ τὰ ζῴδιά ἐστι ψυχρόν. [b 36] καὶ ἡ μελανοκόρυφος λέξις ψυχρά ἐστι· ψυχρὸν γάρ ἐστι τὸ καλέσαι κορυφὴν τῆς γῆς τὰ ὄρη. Λυκόφρων ἄλλος καὶ οὐχ ὁ ποιητής. καὶ τὸ καλέσαι τὴν ἀκτὴν ἤτοι τὸν αἰγιαλὸν στενοπόρον ψυχρόν ἐστι· στενοπόρος γὰρ λέγεται ὁ ἰσθμός. στενοπόρος ἡ τρυμαλιὰ τῆς ῥαφίδος. ἰσθμὸς δέ ἐστιν ἡ στενοτάτη γῆ καὶ δίκην αὐλοῦ ἐπιταθεῖσα στενοῦ μεταξὺ δύο γαιῶν. [b 37] πτωχόμουσον ἤτοι τὸν πένητα κατὰ τὸ λέγειν καὶ κολακεύειν καὶ ἀνεπιτήδειον· οὐ γὰρ πρὸς κόλακα ἡ τοιαύτη λέξις ἁρμόζει ῥηθῆναι ἀνεπιτήδειον, ἀλλὰ πρὸς γραμματικὸν κακόν. τὸ ἐπιορκῆσαι λέγεται ἐπὶ τοῦ ψευδῶς ὀμόσαντος, οὐχ ἁρμόζει δὲ τὸν ἁπλῶς ψευσάμενον εἰπεῖν ἐπιορκήσαντα· καὶ τὸ κατευορκῆσαι λέγεται ἐπὶ τοῦ ἀληθῶς ὀμόσαντος, οὐχ ἁρμόζει δὲ ἡ λέξις αὕτη ῥηθῆναι ἐπὶ τοῦ ἁπλῶς εἰπόντος τι ἀληθές, οἷον ὅτι ὑπὲρ γῆν ὄντος τοῦ ἡλίου ἡμέρα ἐστί.

---

1 ἐπιθήσομεν om. n 3 πατρὸς ἀμύντωρ Arist., Eurip. Orest. 1588 4 πατέρι n Σιμωνίδης] cf. fr. 7 Bergk. 5 μὴ om. n 7 ἐν τῶ V: ἀυτῷ n ἠξίωσε n 9 ἠθέλησεν n 10 ἀπειδὼν n 11 τὸ om. n 12 αὐτὰς n: αὐτοὺς V 16 σμικρίνων n ἀγαθόν — μεῖζον (17) om. n 17 ὁ Vn Arist. AC: om. Arist. cet. 18 ἐποίησε n 19 et 20 ὑποκορήσει n 25 τῆς μεγαλοκορύφου γῆς Arist. 28 ἔστι n 30 κόλακα scripsi: κολ$^{\alpha}$, cetera abscissa sunt, V: κόλασιν n 31 κακόν om. n 32 δὲ om. n 34 οὐκ n

[1406 a 1] καὶ ὡς Ἀλκιδάμας εἶπε πρός τινα ὀργίλον μένους ἤτοι f. 55r ὀργῆς· τὸ δὲ λέγειν τὸν ὀργίλον ἔχειν τὴν ὄψιν πυρίχροον ἤτοι ὡς πῦρ εἶναι τὴν ὄψιν αὐτοῦ ἀνοίκειόν ἐστι καὶ ψυχρόν. τὸ τελεσφόρον λέγεται ἐπὶ κυήματος ἢ ἐπὶ καρποῦ, οὐ μὴν δὲ ἐπὶ προθυμίας ἢ πειθοῦς. [a 5] ἔδαφος λέγειν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ πάνυ ἐστὶ ψυχρόν· καὶ πάλιν εἰπεῖν τὴν θάλασσαν χροιὰν ἔχειν κυανίζουσαν καὶ πάνυ ἐστὶν αἰσχρόν. [a 7] τὸ χρῆσθαι γλώτταις ἤτοι διαλέκτοις ποιητικόν ἐστι. τὸ πελώριον ἀντὶ τοῦ μέγα καὶ τὸ σίνις ὁ βλαπτικὸς ποιητικόν ἐστι, τὸ Σκίρων δὲ ὄνομα κύριον. [a 9] τὴν ποίησιν εἶπεν ἄθυρμα ἤτοι παίγνιον, καὶ τὸ ἀθύρω τὸ παίζω ποιητικόν ἐστι· καὶ τὴν βλάβην τῆς φύσεως ἔδει εἰπεῖν ἀνωμαλίαν καὶ εἶπεν ἀτασθαλίαν· καὶ τὸ τεθηγμένον ποιητικόν ἐστιν ἐπὶ σπάθης κυρίως λεγόμενον καὶ οὐκ ἐπὶ ὀργῆς. [a 10] τρίτον ψυχρόν ἐστι καὶ τὸ χρᾶσθαι ἐπιθέτοις μακροῖς, ὡς ὁ Ἀριστοφάνης ἐν ταῖς Νεφέλαις ‘σφραγιδονυχαργοκομήτης’. [a 12] ἄκαιρόν ἐστι καὶ ἀπρεπὲς τὸ ἐν λόγῳ πεζῷ χρᾶσθαι τῇ περιφράσει καὶ εἰπεῖν ‘γάλα λευκόν’· τοῦτο γὰρ ἀδολεσχία ἐστίν· ἤρκει γὰρ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τὸ εἰπεῖν γάλα μόνον, ἐν ποιήσει δὲ καὶ λίαν ἐστὶν εὔκαιρον ‘γάλα λευκόν’ εἰπεῖν καὶ ‘βίη Ἡρακλείη’ καὶ ἁπλῶς χρᾶσθαι ταῖς περιφράσεσιν. ὁμοίως ἀτερπές ἐστι καὶ τὸ χρᾶσθαι πυκνότερον τοῖς ποιητικοῖς. ἐν δὲ λόγῳ πεζῷ ἄλλα μὲν τῶν ποιητικῶν λέξεών ἐστιν ἀπρεπὲς λέγειν, ἄλλα δὲ τῶν ποιητικῶν, εἰ χρώμεθα αὐτοῖς κατακόρως καὶ πυκνῶς καὶ οὐχὶ καθάπαξ ἢ δίς, ἀπρεπές ἐστι. καὶ τὸ χρᾶσθαι συχνῶς ταῖς ποιητικαῖς λέξεσιν ἐν λόγῳ πεζῷ ποιεῖ τὸν λόγον μὴ πεζὸν ἀλλὰ ποίησιν φαίνεσθαι, ἐπεὶ δεῖ μὲν χρᾶσθαι ταῖς ποιητικαῖς λέξεσιν ἐν αὐτῷ τῷ πεζῷ λόγῳ ἀλλὰ σπανίως καὶ ὀλιγάκις· [a 15] ἡ γὰρ ποιητικὴ λέξις ἐμπεσοῦσα καθάπαξ τῷ πεζῷ λόγῳ ποιεῖ τὸ εἰωθὸς ἤτοι τὸ ἔθος καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς γραφῆς τοῦ ῥήτορος παρηλ|λαγμένον καὶ θαυμαστόν· ξενικὴ γὰρ καὶ παράξενος f. 55v ἡ τοιαύτη λέξις δοκεῖ. [a 16] ἀλλὰ δεῖ στοχάζεσθαι τοῦ μετρίου ἤτοι τοῦ συμμέτρου ἤτοι συμμέτρως δεῖ χρᾶσθαι ταῖς λέξεσι ταῖς ποιητικαῖς ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· εἰ δὲ μὴ ἤτοι εἰ δὲ μὴ χρᾶται συμμέτρως, τὸ χρᾶσθαι κατακόρως ταῖς ποιητικαῖς λέξεσιν ἐν λόγῳ πεζῷ μεῖζόν ἐστι

---

1 ὡς om. n Ἀλκιδάμας] fr. V (10 sq.) Sauppe εἶπεν n μένους, ους evanuit, V 2 πυρίχρων δὲ τὴν ὄψιν Arist. 3 τὴν n: abscissum V 6 ἐστὶν om. n 8 πελώριον Vn Arist. vulg.: πέλωρον Arist. ATr. σίνις V: σίνης n: σινὴς Arist. C: σίννος Arist. B: οἰνὶς Arist. A: σίννις Arist. cet. 9 Σκίρων scripsi ex Aristotele: σκείρρων V: σκίρρων n 10 ἐστιν n 11 ἀνομαλίαν n 12 ἐστι n 13 et 15 χρᾶσθαι V manu priore: χρῆσθαι n et man. post. V 14 Ἀριστοφάνης ἐν ταῖς Νεφέλαις] v. 332 σφραγιδονυχαργοκομίτης V 16 γάλα λευκόν] Hom. Δ 434 cet. 17 ἐστὶ n 18 βίη Ἡρακλείη] cf. Hom. E 638 cet. 18. 19. 22. 24 χρᾶσθαι V manu priore: χρῆσθαι n et man. post. V 19 ἀτερπές V: ἀπρεπὲς n 23 ποιεῖν n 26 πεζῷ n: ποιτικῶ (πεζῶ supra) V 26 ἔθος V: ἦθος n 29 χρῆσθαι n λέξεσιν n 30 χρῆται n 30. 31 τὸ χρᾶσθαι scripsi: τῶ χρᾶσθαι V: ἀλλὰ χρῆται n 31 λέξεσι n

κακὸν παρὰ τὸ λέγειν εἰκῇ ἤτοι τὸ μὴ χρᾶσθαι ἐν τῷ πεζῷ ποιητι- f. 55v καῖς λέξεσιν· ἔλαττον γάρ ἐστι κακὸν τὸ εἰκῇ ἤτοι χωρὶς ποιητικῆς λέξεως εἶναι τὸν λόγον· [a 17] ἡ μὲν γὰρ λέξις ἡ ἁπλῆ καὶ πεζὴ οὐκ ἔχει τὸ εὖ, ἡ δὲ ἡ ἐπίθετος λέξις καὶ ποιητικὴ ἔχει τὸ κακὸν ἤτοι ψεκτή ἐστιν. ἥδυσμά ἐστι τὸ ὀλίγον καὶ προτιθέμενον καὶ χρώμενον ὡς τὰ γρανάτα, ἐδέσματα δὲ λέγονται τὰ πληθυντικῶς καὶ προτιθέμενα καὶ χρώμενα. ὁ γοῦν Ἀλκιδάμας οὐκ ἐχρᾶτο ὀλίγοις καὶ ὡς ἡδύσμασι ταῖς ποιητικαῖς λέξεσιν, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασιν ἤτοι πυκνῶς καὶ κατακόρως. [a 21] 'ὑγρὸς ἱδρώς' περίφρασις. Ἴσθμια ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἐπὶ τοῖς τελουμένοις ἐν Ἀθήναις. [a 22] ἐπεὶ καὶ ὁ νόμος ἄρχειν λέγεται καὶ βασιλεύειν τῶν πόλεων. [a 27] ὁ ῥήτωρ λέγεται οἰκονόμος τῆς τῶν ἀκουσόντων ἡδονῆς. περίφρασίς ἐστι τοῦτο· ἧρκει γὰρ εἰπεῖν 'ὁ τοὺς ἀκροατὰς θέλγων'. τοῖς κλάδοις τῆς ὕλης ἤτοι τῆς συνδένδρου τοποθεσίας. παρήμπισχεν ἀντὶ τοῦ ἔκρυπτεν. [a 29] ἀντίμιμον ἤτοι ἴσα τοῖς μιμητικοῖς δυναμένην. ὁ δὲ μητροπολίτης οὕτως ἡρμήνευσεν· ἀντίμιμον, καθ' ὅσον ἡ τῆς ψυχῆς ἐπιθυμία ἐναντία ἐστὶ καὶ ἀντιπράττουσα τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῷ θελήματι τοῦ σώματος. [a 30] τοῦτο δὲ τὸ ἀντίμιμον καὶ διπλοῦν ἐστι καὶ ἐπίθετον, ὥστε ποίημα, ἤτοι ποιητικόν ἐστιν. ἔξεδρος ἤτοι ἐκπίπτουσα τοῦ πρέποντος ἡ ὑπερβολὴ τῆς μοχθηρίας ἤτοι τῆς ψυχρολογίας καὶ ἀπρεπείας. [a 32] διὸ οἱ λέγοντες ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ καταχρώμενοι ταῖς ποιητικαῖς λέξεσιν ἅμα τῇ ἀπρεπείᾳ ἐμποιοῦσι καὶ τὸ γελοῖον. ὅταν γὰρ ἐπεμβάλῃ ἤτοι χρήσηται τῇ περιφράσει ἐν τῷ γινώσκοντι ἀνθρώπῳ τὴν φύσιν τοῦ λευκοῦ καὶ εἴπῃ 'γάλα λευκόν', διαλύει τὸ σαφὲς καὶ ἀδολεσχίαν ποιεῖ ἐν τῷ ἐπισκοτεῖν· ὅταν δὲ τὸ πρᾶγμα ᾖ ἀνώνυμον ἤτοι οἰκεῖον ὄνομα οὐκ ἔχῃ, τότε χρώμεθα τοῖς διπλοῖς ἤτοι τοῖς ἐπιθέτοις, καὶ ὅταν ὁ λόγος ᾖ εὐσύνθετος (ἀπὸ κοινοῦ γὰρ τὸ ὅταν ληπτέον)· [a 37] οἷον τὸ χρονοτριβεῖν καὶ ἐπίθετός ἐστι λέξις καὶ εὐσύνθετος καὶ κεῖται ἐπὶ πράγματι μὴ ἔχοντι ὄνομα· τῇ γὰρ ἐπί τινι πράγματι χρονίσει οὐκ ἔθεντο οἱ παλαιοὶ ὄνομα. ἀλλ' ἂν πολὺ ἤτοι κατακόρως χρώμεθα τοῖς ἐπιθέτοις, δόξει ποιητικὸν ἤτοι ποίησις ὁ πεζὸς λόγος. [b 1] διθύραμβοι λέγονται οἱ λυρικοὶ ὡς ὁ Πίνδαρος καὶ ἁπλῶς οἱ πρὸς τὸν Διόνυσον ὕμνοι· ὁ γὰρ Διόνυσος διθύραμβος ἐλέγετο, καθ' ὃ εἶχε καὶ αἰδοῖον ἀνδρὸς καὶ αἰδοῖον

---

1 τοῦ εἰκῇ λέγειν Arist. τὸ μὴ—ἤτοι (2) om. n 4 τὸ κακῶς Arist. 5 ἐστι ἥδισμα n παρατιθέμενον n καὶ χρώμενον om. n 7 ἐχρῆτο n ἡδύσμασιν n 10 τῶν πόλεων βασιλεῖς νόμους ante ἐπεὶ add. n, cf. Arist. 11 οἰκονομία τῆς τῶν ἀκουσάντων ἡδονῆς καὶ ante ὁ ῥήτωρ add. n, cf. Arist. (D et ed. Aldin.) ἀκουσόντων V: ἀκουσάντων n: ἀκουόντων Arist. 12 δέ ante ἐστι add. n 13 τοῖς (AC; τοῖς om. cet.) τῆς ὕλης κλάδοις Arist. 14 παρήμπισχε n ἀντίμιμον V Arist. C et var. lect. in Yb: τίμιον Arist. cet.: ἀντίσιμον n 15 μιτροπολίτης n ἡρμήνευσε n ἀντίσιμον n 17 τοῦτο δ' ἅμα Arist. ἀντίσιμον n 18 ἐστι n 19 ἔξεδρος V: ἔξεδρας n: ἐξεῦρον Aristotelis codices 22 ὅταν γὰρ γιγνώσκοντι ἐπεμβάλῃ (vulg.; ἐπεμβάλλῃ A) Arist. 25 ὅταν ἀνώνυμον ᾖ καὶ ὁ λόγος εὐσύνθετος Arist. 26 ᾖ V: ἦν n

γυναικὸς καὶ ἐτέλει καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν· οἱ δὲ εἶπον f. 55v διθύραμβα τὰ ἔχοντα ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις. [b 2] οὗτοι γὰρ οἱ διθυραμβοποιοὶ ψοφώδεσιν ἤτοι κομπηραῖς λέξεσι χρῶνται. αἱ δὲ γλῶτται ἤτοι αἱ διάλεκτοι χρήσιμοι τοῖς ἐποποιοῖς· τὸ σεμνὸν γὰρ ἤτοι τὸ ὀγκηρὸν τῆς λέξεως καὶ τὸ αὔθαδες ἤτοι ἡ ψόφον ἀποτελοῦσα λέξις, ὃ ἔχουσιν αἱ διάλεκτοι, ἁρμόζει τοῖς ἔπεσιν. ὁ μὲν Πλάτων ἐτυμολογεῖ τὸ αὔθαδες ἐκ τοῦ ἅδειν καὶ ἀρέσκειν ἑαυτῷ· κατεβιβάσθη γὰρ τὸ πνεῦμα τοῦ ε εἰς τὸ ἄλφα· οἱ δὲ λέγουσι παρὰ τὸ ἅδης εἶναι ἑαυτοῦ. [b 3] ἡ δὲ μεταφορικὴ λέξις ἁρμόζει τοῖς ἰαμβείοις στίχοις· τούτοις γὰρ τοῖς ἰαμβείοις χρῶνται νῦν. [b 6] αἱ μέν εἰσι γελοῖοι· οἷον εἰ εἴπῃς τι ἀναίσχυντον. οἷον ὅτι καὶ τοὺς ὄρχεις ἐδάρδαψεν. ἀσαφεῖς δὲ γίνονται αἱ μεταφοραί, εἰ πόρρωθεν καὶ ἀπὸ ἀνομοειδῶν μετακομίζονται. [b 9] τὰ πράγματά εἰσι συμβεβηκότα, τὸ δὲ ἄναιμον καὶ χλωρὸν ἐπὶ ζῴων λέγεται· ὥστε ἀπὸ τῶν πόρρω μετεκομίσθη. πάλιν τὸ σπείρειν καὶ τὸ θερίζειν ἐπὶ καρπῶν λέγεται· ἀπρεπὲς γοῦν ἐστι τὸ λέγειν σπείρειν τὰ πράγματα μεταφορικῶς καὶ πάλιν θερίζειν. [b 11] τὴν φιλοσοφίαν ἔλεγεν ἐπιτείχισμα ἤτοι βοηθὸν καὶ φυλακὴν τῶν νόμων. ψυχρὰ ἡ μεταφορὰ καὶ αὕτη· ἐπὶ γὰρ τῶν πόλεων λέγεται τὸ ἐπιτείχισμα. [b 13] καὶ οὐδὲν τοιοῦτον | ἄθυρμα ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Ἀλκιδάμαντος γράφει· f. 56r καὶ τὸ ἄθυρμα ψυχρὰ μεταφορά, ληφθὲν ἐπὶ ἡδονῆς. [b 14] ἅπαντα ταῦτα ἀπίθανα δοκοῦσι διὰ τὰ εἰρημένα ἤτοι διὰ τὸ εἶναι τὰς μεταφορὰς ἀπὸ τῶν πόρρω καὶ ἀνομοειδῶν. ἡ χελιδὼν ἔχεσε τὸν Γοργίαν· τὸ περίττωμα γάρ ἐστι κόπρος. ὁ Γοργίας ἄριστα ἤτοι κρειττόνως πάντων τῶν τραγικῶν ἐχρήσατο τῇ μεταφορᾷ εἰπὼν ʽαἰσχρόν, ὦ Φιλομήλα, ἐποίησας᾽· ἀπέσκωψε γὰρ αὐτὴν ὡς παρθένον, οὐχ ὡς ὄρνιν· † τὸ γὰρ αἰσχρόν, εἰ ὡς ὄρνις τοῦτο ἐποίησεν· αὕτη δὲ ἦν πρώτη παρθένος, ἧς τὸ ὄνομα Φιλομήλα, καὶ ἀπωρνεώθη. [b 18] εἰπὼν ὃ ἦν — ἦν γὰρ παρθένος —, ἀλλ᾽ οὐχ ὃ ἔστιν — ἔστι γὰρ ὄρνις —. [b 6] οἱ γὰρ κωμῳδοποιοὶ χρῶνται τοιαύταις μεταφοραῖς γέλωτα κινούσαις. [b 7] αἱ δέ εἰσιν ἀπρεπεῖς διὰ τὸ σεμνὸν ἄγαν ἤτοι διὰ τὸ ὀγκηραῖς λέξεσι χρᾶσθαι· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ σεμνὸν ἐνταῦθα· οἱ γὰρ τραγικοὶ εὐτελῆ πράγματα λέγοντες ἀποσεμνύνουσιν αὐτὰ καὶ ἐξαίρουσι σεμναῖς ἤτοι ὀγκηραῖς λέξεσιν.

---

1 καὶ τὰ τῶν γυναικῶν n 2 οἱ om. n 6 Πλάτων] immo Arist. Magn. Moral. I 29 p. 1192b 33 8 ἄλφα V: α n μεταφορὰ δὲ ἤτοι ante ἡ add. n, cf. Arist. 10 νῦν χρῶνται Arist. γελοῖον n εἴποις n 11 cf. Arist. Nub. 711 sqq., unde ὅτι ⟨κόρις⟩ καὶ conicit Diels 12 κατακομίζονται n 13 ἔναιμον n (ἔναιμα Arist. ADE: ἄναιμα Arist. cet.) 15 γοῦν V: οὖν n 16 εἰ post πάλιν add. n φιλοσοφίαν V: σοφίαν n 17 βοήθειαν n 19 Ἀλκιδάμαντος] fr. 14 Sauppe 20 ληφθεὶς n 20. 21 ἅπαντα γὰρ ταῦτα Arist. 22 τόδε γοργίου εἰς τὴν χελιδόνα ante ἡ add. n ex Aristotele ἔχεσε V (man. post. add. υ): ἔχευσε n 24 αἰσχρόν γε Arist. 25 ἀπέσκοψεν n 26 fort. τί vel οὐ pro τὸ scrib. ἐποίησε n fort. πρῶτον 29 ταῖς τοιαύταις n 30 σεμνῶς n 31 λέξεσι n

4. Ἔστι δὲ καὶ ἡ εἰκὼν μεταφορά· διαφέρει δὲ ἡ εἰκὼν ταύ- f. 56r της, διότι ἡ εἰκών ἐστιν ἀσαφής, ἡ δὲ μεταφορὰ δήλη. διαφέρει καὶ κατὰ τοῦτο ἤτοι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ φράσιν· ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς εἰκόνος λέγεις τὸ ὥς καὶ τὸ καθά καὶ ἠύ καὶ ἠύτε καὶ τὸ καθάπερ, ἐπὶ δὲ τῶν μεταφορῶν οὔτε τὸ ὥς κεῖται οὔτε τὸ ἠύ οὔτε ἄλλο τι ὧν εἴπομεν. [b 23] ἐπεὶ γὰρ ἄμφω ἤτοι καὶ ὁ λέων καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνδρεῖοί εἰσι, διὰ τοῦτο μεταφορικῶς εἶπε τὸν Ἀχιλλέα λέοντα. καὶ ἐν λόγῳ δὲ πεζῷ χρησιμεύει καὶ ἡ εἰκών, πλὴν ὀλιγάκις ἤτοι σπανιάκις δεῖ χρᾶσθαι αὐταῖς ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· τὸ γὰρ πλειστάκις χρῆσθαι ταῖς εἰκόσι ποιητικόν ἐστιν. [b 25] ὥσπερ δὲ αἱ μεταφοραί εἰσιν οἰσταί, ἤτοι ὥσπερ ταῖς μεταφοραῖς ὀλιγάκις χρώμεθα ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, οὕτως δεῖ ἐν αὐτῷ χρᾶσθαι καὶ ταῖς εἰκόσιν ὀλιγάκις· ἐπεὶ καὶ αἱ εἰκόνες μεταφοραί εἰσι. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ μόνον διαφέρουσι τῶν μεταφορῶν, διότι ἐν μὲν ταῖς μεταφοραῖς οὔτε ⟨τὸ⟩ ὥς κεῖται οὔτε τὸ καθώς, ἐν δὲ ταῖς εἰκόσι κεῖται τὸ ὥς καὶ τὸ καθώς. ἥντινα εἰκόνα ὁ Ἀνδροτίων εἰς τὸν ἰδριέα ἤτοι συκοφάντην, ὅτι ὁ ἰδριεὺς ὅμοιός ἐστι τοῖς κυνιδίοις τοῖς ἀπολυθεῖσιν ἐκ τῶν δεσμῶν· καὶ ὁ ἰδριεὺς ἀπολυθεὶς ἐκ τῶν δεσμῶν, ἤτοι εἰ ἀπολύσομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, πάλιν καταβλάψει ἡμᾶς· ἢ τὸ Ἰδριεύς ληπτέον ὡς ὄνομα κύριον. [b 30] εἰ ὁ Ἀρχίδαμος ἔοικε τῷ Εὐξείνῳ μὴ εἰδότι γεωμετρεῖν, λοιπὸν ἄρα καὶ ὁ Εὔξεινος ἔοικε τῷ Ἀρχιδάμῳ· ἀγεωμέτρητος ἄρα κατὰ τοῦτο ὁ Ἀρχίδαμος, τὸ δὲ Ἀρχίδαμος γεωμετρικός ἤτοι ἀγεωμέτρητος. [b 33] ὅτι οἱ δέροντες τοὺς τεθνεῶτας διὰ τὸ ἀμύνασθαι αὐτοὺς ἐοίκασι τοῖς κυνιδίοις, ἃ τῶν μὲν ἀφιέντων τοὺς λίθους οὐχ ἅπτονται, δάκνουσι δὲ τοὺς λίθους· ζῶντας γὰρ ἔδει τούτους ἀμύνασθαι. καὶ ἡ εἰκὼν ἡ ῥηθεῖσα εἰς τὸν δῆμον παρὰ τοῦ Δημοσθένους, ὅτι ὁ δῆμος ἔοικε ναυκλήρῳ ἰσχυρῷ μὲν εἰς τὸ ἀποκρούσασθαι τὰ ἐπιφερόμενα κύματα, κωφῷ δέ· καὶ ὁ δῆμος ἰσχυρὸς μέν ἐστιν εἰς τὸ ἀποκρούσασθαι τοὺς καὶ τὰ τῆς πόλεως καταλυμαινομένους, οὐκ ἀκούει δὲ τῶν λεγόντων καὶ συμβουλευόντων τὰ λυσιτελῆ καὶ πῶς δεῖ ταῦτα ποιῆσαι. [b 36] καὶ ἡ εἰκὼν ἡ ῥηθεῖσα εἰς τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν· ὡραίους λέγει ἄνευ κάλλους τοὺς μὴ ὄντας μὲν ἀμόρφους φύσει, τῇ ἐπιχρίσει δὲ τῶν φυκαρίων δοκοῦντας εὐμόρφους· οὗτοι γὰρ εἰ ἀπανθήσουσιν

2 ἐστι n 7 εἶπεν n καὶ (ante ἡ) om. n 8 χρᾶσθαι, ᾶ in ῆ corr., V: χρῆσθαι n 9 ἐστι n 10 οἰσταὶ V: οἰστέαι n Arist. 11 οὕτω n χρᾶσθαι, ᾶ in ῆ corr., V καὶ om. n 12 εἰσιν n 13 διαφέρουσιν n διότι V: ὅτι n 14 τὸ (ante ὥς) add. n: om. V 14. 15 καὶ τὸ καθώς om. n 15 ἰδριέα scripsi ex Aristotele (cf. infra ad v. 18): ἰδνέα V: ἰδρέα n 16 ἰδριεὺς scripsi: ἰδνεὺς V: ἰδρεὺς n 17 ἰδριεὺς scripsi: ἰδνιεὺς V: ἰδρεὺς n 18 ἰδριεὺς V: ἰδρεὺς n 19 ὡς θεοδάμας ante εἰ add. n ex Aristotele Εὐξένῳ Arist. 21 ὁ ἀρχίδαμος κατὰ τοῦτο n 22 ὅτι οἱ δέροντες om. n 23 ἐοίκασιν n 24 δάκνονται n 25 καὶ ἡ εἰς τὸν δῆμον Arist. A: καὶ ὡς ὁ δημοσθένης εἰς τὸν δῆμον Arist. vulg. παρὰ scripsi: περὶ Vn 26 ἔοικεν n εἰς om. n ἀποκρύσασθαι n 27 ἐστι n 28 καὶ om. n καταλυμαινομένους ex καταλυμαίνοντας corr. V

ἐν τῷ ἀπονίψασθαι καὶ ἐκβαλεῖν φυκάριον δι' ὕδατος, ἀκαλλεῖς εἰσι. καὶ f. 56r τὰ μέτρα, οἷον τὸ "μῆνιν ἄειδε, θεά", ⟨εἰ⟩ διαλύσεις εἰς τὸ μ καὶ τὸ η καὶ ἁπλῶς εἰς τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνετέθη, φαίνονται οὐδὲν καὶ ἄρρυθμα. [1407a1] καὶ ἡ εἰκών, ἣν ὁ Περικλῆς εἰς Σαμίους εἴρηκεν 'οὕτως οἱ Σάμιοι δέχονται μὲν τὰς εὐεργεσίας παρὰ τῆς πόλεως, δυσχεραίνουσι δὲ ἐν τῷ λαμβάνειν αὐτάς'. [a 3] ὁ πρῖνος μόνος αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ θρύπτεται· † εὔθρυπτον γάρ. [a 5] ὥσπερ γὰρ οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ὄντες ὑπὸ τοῦ σάλου τῶν κυμάτων ταρασσόμενοι ναυτιῶσι καὶ ἁπλῶς ἀφορῶντες πρὸς τὴν θάλασσαν, οὕτω καὶ ὁ δῆμος ναυτιᾷ καὶ ἰλιγγιᾷ ἀφορῶν πρὸς τὰ πράγματα. [a 7] αἵτινες, αἱ τίτθαι, τὸν ψωμὸν μασσώμεναι τὸν μὲν ἐκ τούτου χυμὸν καταπίνουσι καὶ τὸ εὔχρηστον, τὸ δὲ ἄχρη|στον καὶ πιτυρῶδες παραβάλλουσι τὰ παιδία· καὶ οἱ ῥήτορες τὰ f. 56v μὲν λυσιτελοῦντα τὴν πόλιν παρακατέχουσι καὶ οὐ λέγουσι, τὰ δέ γε ἀλυσιτελοῦντα λέγουσιν. [a 9] ὁ Κηφισόδοτος ὄνομα κύριον. τὰ μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι τὸν λεπτόν· λεπτὸς γὰρ ἦν καὶ ἀσθενὴς καὶ ἰσχνός· τὰ δὲ τῷ λεπτῷ, ἐπεὶ καὶ ὁ λιβανωτός, ὅταν λεπτυνθῇ καὶ τριβεὶς κατακερματισθῇ εἰς μικρά, τότε καὶ τὴν εὐωδίαν προΐησιν. [a 10] ὅτι ὁ λιβανωτὸς ἀπολλύμενος ἤτοι καιόμενος καὶ ἀφανιζόμενος ὑπὸ τοῦ πυρὸς εὐφραίνει· ἀφίησι γὰρ εὐωδίαν· καὶ ὁ Κηφισόδοτος εἰ φονευθῇ ἢ λεπτυνθῇ, ἐν τῷ λαβεῖν πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὠφεληθείη ἡ πόλις· βλαπτικὸς γὰρ ἦν. πάντα γὰρ ταῦτα ἔστι λέγειν καὶ ὡς εἰκόνας καὶ ὡς μεταφοράς· εἰ μὲν λέγομεν αὐτὰ μετὰ τοῦ ὡς ἢ τοῦ καθώς, λέγονται εἰκόνες, εἰ δὲ χωρὶς τοῦ ὡς καὶ τοῦ καθώς λέγονται, εἰσὶ μεταφοραί· ὥστε τῇ προσθήκῃ τοῦ ὡς καὶ πάλιν τῇ ἀφαιρέσει τοῦ ὡς τὸ αὐτὸ ῥηθήσεται πῇ μὲν εἰκών, πῇ δὲ μεταφορά. [a 11] ὥστε ὅσαι μεταφοραὶ εὐδοκιμοῦσιν ἤτοι ἄρισταί εἰσι, δῆλον ὡς καὶ αὗται καὶ εἰκόνες ἔσονται τῇ προσθήκῃ τοῦ ὡς καὶ αἱ εἰκόνες αὗται πάλιν τῇ ἀφαιρέσει τοῦ ὡς ἔσονται μεταφοραὶ λόγου δεόμεναι ἤτοι οἰκονομίας· δεῖ γὰρ ἀφελεῖν τὸ ὡς ἐξ αὐτῶν. ἢ τὸ λόγου δεόμεναι ἤτοι ἑρμηνείας· αἱ γὰρ εἰκόνες ἀσαφέστεραί εἰσι τῶν μεταφορῶν καὶ διὰ τοῦτο προσθήκῃ τινὸς σαφεστέρας ταύτας ποιήσομεν, σὺν τῷ ἀφελέσθαι καὶ τὸ ὡς ἔσονται μεταφοραί. [a 14] ἀεὶ δὲ δεῖ τὴν μεταφορὰν τὴν ἐκ τοῦ ἀνάλογον ἀνταποδιδόναι καὶ ἀντιστρέφειν ἐπὶ τὸ ἕτερον. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν δεῖ τὴν ἐκ τοῦ ἀνάλογον μεταφορὰν ἀντιστρέφειν· ὁμογενῆ γάρ εἰσιν ἡ ἀσπὶς καὶ ἡ φιάλη, καθ'

---

1 εἰσιν n 2 μῆνιν κτλ.] Hom. A 1 εἰ add. n: om. V 3 συνετήθη n 3. 4 ἄρυθμα V 5 fort. ante οὕτως quaedam exciderunt, cf. Arist. ἐοικέναι αὐτοὺς τοῖς παιδίοις, ἃ τὸν ψωμὸν δέχεται μέν, κλαίοντα δέ 7 δύσθρυπτον Diels ὁ δημοσθένης τὸν δῆμον ante ὥσπερ add. n ex Aristotele 8 καὶ post σάλου add. n ναυτιῶσιν n 9 ἀφορῶντες scripsi: ἀφορῶν Vn ἠλιγγιᾷ n 10. 11 μασσόμεναι n 12 alterum editionis exemplar παιδία, alterum παιδεῖα exspectes τοῖς παιδίοις 13 παρακατέχουσιν n 14 ὁ Vn: fort. τὸ 15 ἔχουσι om. n τὸν λεπτὸν Arist. (γρ. τῷ λεπτῷ Yb) 19 ἀφίεισι n 20 βλαττικὸς n 22 λέγωμεν n 25 ἄριστοί V 26 εἰσιν n καὶ εἰκόνες — αὗται (27) om. n 27 μεταφοραὶ scripsi ex Aristotele: διαφοραὶ Vn 28 δεόμενα n 33 καὶ ἐπὶ θάτερα Arist. (θατέρου Zb)

ὃ ἀνάγονται ὑπὸ τὸ ἄψυχον· οἷον εἰ ἡ φιάλη ἤτοι ὁ κώθων ὁ μέγας f. 56v ἀσπίς ἐστι τοῦ Διονύσου· ὁ γὰρ Διόνυσος ἅτε μέθυσος ὢν ὡς ἀσπίδα ἔχει τὸν κώθωνα τὸν μέγαν † τὴν ἀσπίδα· ἀεὶ γὰρ ἔχαιρε ταύτῃ, ὡς ἄλλος τῷ κώθωνι. ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν νοητέον ἤτοι ἐπὶ τῶν θεῶν· ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῇ γενέσει χρώμεθα τῇ ἐκ τοῦ ἀνάλογον μεταφορᾷ, οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τῶν θεῶν χρᾶσθαι τῇ ἐκ τοῦ ἀνάλογον μεταφορᾷ· θεοὶ γὰρ ἄμφω, ὅ τε Ἄρης καὶ ὁ Διόνυσος. [a 17] ὁ μὲν οὖν λόγος συντίθεται ἐκ τούτων ἤτοι εἰκόνων καὶ μεταφορῶν.

5. Περὶ σαφηνείας ἐντεῦθεν. ἀρχὴ δὲ τῆς λέξεως τῆς σαφοῦς τὸ ἑλληνίζειν ἤτοι Ἑλληνικὰς λέξεις λέγειν καὶ σαφεῖς, μὴ βαρβαρικάς. τοῦτο δὲ τὸ ἑλληνίζειν ἐν πέντε θεωρεῖται· [a 20] πρῶτον μὲν γίνεται σαφήνεια, ἐὰν [δὲ] ἀποδιδῷ τις τοὺς συνδέσμους, ὡς πεφύκασιν ἀποδίδοσθαι, τὸν πρῶτον πρῶτον καὶ τὸν ὕστερον ὕστερον· οἷον ὁ μέν πέφυκε πρῶτος ἀποδίδοσθαι καὶ τεθεὶς πρῶτος ἀπαιτεῖ ἀποδοθῆναι τὸν δέ, οἷον ‘ὁ μὲν ἐποίησε τόδε, ὁ δὲ τόδε’· καὶ ὁ ἐγώ πρῶτος τίθεται, εἶτα οὗτος ἀπαιτεῖ καὶ τὸ οὗτος, οἷον ‘ἐγὼ μὲν ἐποίησα τόδε, ὁ δὲ τόδε’. εἰ δὲ πρῶτον εἴπῃς τὸ δέ, εἶθ' οὕτω τὸ μέν, ποιεῖς ἀσάφειαν. [a 23] δεῖ δὲ ἀνταποδιδόναι ἀλλήλοις τοὺς συνδέσμους, οἷον τῷ μέν τὸν δέ, συντόμως, ἕως οὗ μέμνηται ὁ ἀκροατής· οἷον ἡνίκα εἴπῃς τὸ ὁ μέν, εὐθὺς ὀφείλεις ἐπαγαγεῖν τὸν δέ, ἵνα ἔτι ἐν μνήμῃ ἔχῃ ὁ ἀκροατὴς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δέ· ἐὰν δὲ εἰπὼν ‘ὁ μέν’ ἐπάξῃς πολλὰς ἐπεμβολὰς πρὸ τοῦ ἀποδοῦναι τὸν δέ, ἀσάφεια γίνεται καὶ εἰς λήθην ἔρχεται ὁ ἀκροατὴς τοῦ ὅτι ἐρρήθη τὸ μέν καὶ διὰ τοῦτο τοῦ δέ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ μέν ἐν τῷ ἐπεμβάλλειν πολλὰ μεταξὺ πρὸ τῆς τοῦ δέ ἀποδόσεως. [a 24] καὶ μὴ σύνδεσμον πρὸ τοῦ συνδέσμου ἀποδοῦναι τοῦ ἀναγκαίου· οἷον μετὰ τὸ ῥηθῆναι τὸν μέν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀποδοθῆναι τὸν δέ σύνδεσμον· εἰ δὲ εἰπὼν τὸ μέν ἐπάξεις τὸ γάρ καὶ μετὰ τοῦτο τὸ ἐπεί καὶ οὕτω τὸν δέ, μεγάλην ἀσάφειαν ἐποίησας. [a 25] ὀλιγαχοῦ γὰρ δεῖ· καὶ ἀπαιτεῖ καὶ ἡ τέχνη πρὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ δέ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ μέν ἑτέρους συνδέσμους ἐπεμβαλεῖν μεταξύ, τὸν γάρ καὶ τὸν ἐπεί, ἔνθα δεόμεθα κατασκευῶν τῶν πραγμάτων καὶ ἐγκατάσκευον τὸν λόγον ποιῆσαι· οἷον ἐὰν εἴπῃς [a 26] ‘ἐγὼ δὲ ἐπορευόμην παραλαβὼν αὐτούς’, σαφῆ ἐποίησας τὸν λόγον· ἀπεδόθη γὰρ τὸ ἐγώ εἰς τὸ ἐπορευόμην· ἐὰν δὲ εἰπὼν τὸ ἐγώ οὐκ εὐθὺς ἐπάξῃς τὸ ἐπορευόμην, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐπορευόμην ἐπεμβάλῃς ἑτέρους ἄλλους συνδέσμους, οἷον ‘ἐπεί μοι εἶπεν· ἦλθέ τε γὰρ κλαίων |

---

1 ὑπὸ V: ἐπὶ n ἡ κώθων n 2 ἐστιν n 5 τοῦ om. n 6 χρῆσθαι n τοῦ V: τῶν n 8 μεταφορῶν V: διαφορῶν n 12 ἂν Arist. δὲ V: om. n Arist. 15 ὁ (ante ἐγώ) om. n 16 οὗτος (post εἶτα) V: om. n: fort. οὕτως 17 οὕτως n 19 τὸ ὁ V: τὸν n 23 ἐρήθη V τοῦ V: οὐ n τὸ μὲν V: τὸν μὲν n 25 ἀποδιδόναι Arist. 26 ἐστι n 27 ἐπάξῃς n 29 τοῦ scripsi: τὸν Vn τὸν μὲν n 30 τὸν (ante γάρ) om. n 31 καὶ ἐγκατασκευῶν n 35 τε Vn Arist. EQY^{b}Z^b: om. Arist. cet. κλαίων Vn: Κλέων Arist. (καὶ κλέων Y^{b}Z^b)

δεόμενός τε καὶ ἀξιῶν', εἶτα ἀποδώσεις τὸ ἐπορευόμην, ἀσαφῆ f. 57r τὸν λόγον ἐποίησας· ἐν τούτοις γὰρ πολλοὶ προβέβληνται σύνδεσμοι καὶ ἐνεβλήθησαν μεταξύ, ἤγουν ὁ ἐπεί καὶ γάρ, πρὸ τοῦ ἀποδοθησομένου συνδέσμου ἤτοι πρὸ τοῦ ἐπορευόμην, ὅπερ ἐστὶν ἀπόδοσις τοῦ δέ συνδέσμου τοῦ κειμένου ἐν τῷ 'ἐγὼ δέ'. [a 29] ὅταν δὲ πολὺ γένηται τὸ μεταξύ, ἤτοι ὅταν δὲ πολλαὶ γένωνται αἱ μεταξὺ ἐπεμβολαὶ τῶν ἄλλων συνδέσμων, ἤτοι τοῦ ἐπεί καὶ τοῦ γάρ, πρὸ τοῦ ἀποδοῦναι τὸ ἐπορευόμην, ἀσαφῆ τὸν λόγον ἐποιήσω. σαφὲς δ' ἂν εἴη, εἴπερ εἶπεν 'ἐγὼ δὲ ἐπορευόμην παραλαβὼν αὐτούς' ἀφεὶς τὰ μεταξὺ τὸ 'ἐπεί μοι εἶπε' καὶ τὰ λοιπά. [a 30] ἓν μὲν δὴ τὸ εὖ ἤτοι καθ' ἕνα μὲν τρόπον τὸ εὖ ἢ τὸ σαφὲς θεωρεῖται ἐν τοῖς συνδέσμοις ἤτοι ἐν τῷ συντόμως ποιεῖν τὴν τῶν συνδέσμων ἀπόδοσιν. δεύτερος δὲ τρόπος ποιῶν σαφήνειαν τὸ τοῖς ἰδίοις καὶ κυρίοις ὀνόμασιν ἕκαστον ὀνομάζειν καὶ μὴ τοῖς περιέχουσιν ἤτοι τοῖς καθ' ὅλου, οἷον τὸν Σωκράτην· σαφήνειαν ἂν ποιήσῃς, εἰ Σωκράτην εἴπῃς παρ' ὃ εἰ ἄνθρωπον ἢ ζῷον. [a 31] καὶ τρίτος τρόπος ποιῶν σαφήνειαν τὸ μὴ ἀμφιβόλοις ὀνόμασι χρᾶσθαι ἤτοι ὁμωνύμοις· ταῦτα δὲ δεῖ παραφυλάττειν, ἤτοι τὸ τοῖς ἰδίοις ὀνόμασι χρᾶσθαι καὶ μὴ τοῖς καθ' ὅλου, τὸ μὴ ὁμωνύμοις χρῆσθαι φωναῖς, ἃ ποιοῦσιν ἀσάφειαν, ἐὰν μὴ προαιρῆται ὁ ῥήτωρ τἀναντία ἤτοι τὴν ἀσάφειαν καὶ ἔμφασιν ποιῆσαι δεινότητος· εἰ γὰρ τοῦτο αἱρεῖται, χρησιμεύσῃ ἂν εἰς ἀσάφειαν καὶ τὸ τοῖς καθ' ὅλου χρᾶσθαι καὶ ὁμωνύμοις· [a 33] ὅπερ, τοῦτο τὸ ὁμωνύμοις χρᾶσθαι, ποιοῦσιν οἱ ῥήτορες, καὶ τὸ ἐπεμβάλλειν μεταξὺ πρὸ τῆς ἀποδόσεως συνδέσμους πολλούς, ὅταν μηδὲν μὲν ἔχωσι λέγειν οἱ ῥήτορες, ἤτοι ὅταν τὰ πράγματα οὐ παρέχωσιν αὐτοῖς ὕλην εἰς τὸ λέγειν, προσποιοῦνται δὲ ὕλην εἰς τὸ λέγειν ἔχειν· καὶ διὰ τὸ προσποιεῖσθαι ἔχειν ὕλας πολλὰς εἰς τὸ λέγειν λέγουσι ταῦτα ἤτοι ὁμωνύμως· ἐπεμβάλλουσι γὰρ μεταξὺ συνδέσμους πολλούς. [a 35] φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὅτι τὸ κύκλῳ ἤτοι τὸ παρεμβάλλειν μεταξὺ πρὸ τῆς ἀποδόσεως συνδέσμους πολλούς, ἐὰν γένηται πολλὴ ἡ περιβολή, φενακίζει καὶ ἀπατᾷ καὶ ἀσάφειαν ποιεῖ· κἀντεῦθεν συμβαίνει τοὺς ἀκροατὰς πάσχειν καὶ μὴ νοεῖν ἐκ τοῦ λέγειν τοὺς ῥήτορας ἀμφίβολα· ὥσπερ καὶ οἱ πολλοὶ συμπαρανεύουσι καὶ ἀμφιβάλλουσιν, ὅταν ἀκούωσι τῶν μάντεων ἀμφίβολα λεγόντων. [b 1] ἔλαττον δέ ἐστιν

---

2 προβέβληνται V: προβάλλονται n: προεμβέβληνται Arist. 5 τοῦ κειμένου om. n 6 τὸ μεταξὺ γένηται Arist. πολλὰ n 8 ἀσαφῆ—ἐποιήσω om. n 9 εἶπε scripsi ex Aristotele: εἴτε Vn 10 δὴ V Arist.: δὲ n 12 ποιῶν σαφήνειαν n: οἷον σαφήνεια V 15 εἰ (post ὃ) V: ἢ n 16 ποιῶν n: ποιοῦν V ὀνόμασιν χρῆσθαι n 18 ὀνόμασιν χρῆσθαι n χρῆσθαι n: χρ, tum littera evanuit, manu posteriore in charta agglutinata σθαι, V 19 ἂν μὴ τἀναντία προαιρῆται Arist. ὁ ῥήτωρ—αἱρεῖται (20) om. n 21 καὶ τὸ — ὁμωνύμοις om. n 22 ὅπερ ποιοῦσιν Arist. vulg.: ὃ περιποιοῦσιν Arist. A τοῦτο om. n ὁμωνύμοις V: τοῖς καθόλου n χρῆσθαι n 23 μηθὲν Arist. 25 προσποιοῦνται V: προσποιῶνται n Arist. 26 cf. Arist. ἐν ποιήσει λέγουσι ταῦτα 30 φαινακίζει n 32 συμπαρανεύουσιν n 33 ἀκούωσιν n ἐστι n

ἁμάρτημα τὸ λέγειν τὰ πράγματα αὐτά, ἀλλὰ μὴ τὰ γένη αὐτά· καὶ f. 57r διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάντεις οὐ τὰ πράγματα λέγουσι διὰ τὸ εὐόλισθον, ἀλλὰ τὰ γένη αὐτῶν· μᾶλλον γὰρ ἐπιτυγχάνει λέγων τὰ γένη, οἷον καὶ εἴ τις ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ περικαλύψει κυάμους δέκα ἢ δεκαπέντε, εἶτα προτείνῃ τῷ ἑτέρῳ τὸ εἰπεῖν 'ζυγὰ τὰ λέγεις ἢ μόνα;' ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ ἐρωτώμενος ἄρτια ἢ περισσά, μᾶλλον ἐπιτύχῃ, παρ' ὃ ἐὰν εἴπῃ πόσα εἰσίν, ἤτοι παρ' ὃ ἐὰν εἴπῃ τρία ἢ τέσσαρα ἢ πέντε· καὶ πάλιν ἐὰν εἴπῃ τις, ὅτι ἔσται ἤτοι μέλλει γενέσθαι τόδε ἀορίστως, μᾶλλον ἐπιτύχῃ, παρ' ὃ ἐὰν εἴπῃ πότε ἔσται ἤτοι μετὰ τρεῖς ἢ καὶ πέντε ἡμέρας, τουτέστιν ὡρισμένως. [b 4] διὸ καὶ οἱ χρησμολόγοι ἤτοι οἱ μάντεις ἐρωτώμενοι καὶ πότε ἔσται, ἃ λέγουσι γενέσθαι, οὐ προσορίζονται τὸ πότε ἤτοι τὸν καιρόν, ἀλλ' ἀορίστως λέγουσι τὸ 'μέλλει τόδε γενέσθαι.' ἅπαντα δὴ ταῦτα, ἤτοι τὸ ἀντὶ τῶν πραγμάτων λέγειν τὰ γένη αὐτῶν, τὸ μὴ ὡρισμένον λέγειν τὸν καιρόν, τὸ ἐπεμβολὰς ποεῖν ἐκτεταμένας, ὅμοιά εἰσιν ἤτοι ἀσάφειαν ποιοῦσιν· οἷον εἰ μὲν εἴπῃς ὅτι 'ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεὶς ὁ μέγας Βασίλειος ἑαυτὸν ἡμῖν νῦν προθήσειν ὑπόθεσιν', σαφὴς ὁ λόγος διὰ τὸ σύντομον γενέσθαι καὶ τὴν ἀπόδοσιν· ἐὰν δὲ εἰπὼν τὸ 'ἔμελλεν' ἐπεμβάλῃς μεταξὺ 'καὶ γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο', ἀσαφῆ τὸν λόγον ἐποίησας. [b 6] ὥστε φευκτέον τὰ τοιαῦτα ἤτοι τὸ ἀορίστως λέγειν τὸ ὁμώνυμον, τὸ τὰ γένη ἀντὶ τῶν πραγμάτων λέγειν, εἰ μὴ ἕνεκα τοιούτου τινός, ἤγουν εἰ μή που μέλλεις | ἀσάφειαν ποιῆσαι· τότε γὰρ καὶ μάλα χρηστέον αὐτοῖς ὡς λυσιτελοῦσιν f. 57v εἰς τὴν ἀσάφειαν· ἢ εἰ μή που ἔχων πράγματα λέγειν προσποιεῖται λέγειν, καὶ τότε χρηστέον αὐτοῖς. [b 6] τέταρτος τρόπος σαφηνείας τὸ τὰ γένη τῶν ὀνομάτων διαιρεῖν ἤτοι τὰ ἀρσενικά, τὰ θηλυκὰ καὶ τὰ σκεύη ἤτοι τὰ οὐδέτερα, ὡς ὁ Πρωταγόρας ἔλεγεν· δεῖ γὰρ ἀποδιδόναι ταῦτα τὰ γένη ὀρθῶς· οἷον εἰ ἀρσενικὰ λέγεις ὀνόματα, ὀφείλεις καὶ τὰς ἀποδόσεις ἀρσενικὰς ποιεῖν, εἰ δὲ θηλυκὰ λέγεις ὀνόματα, ὀφείλεις ἐπισυνάπτειν αὐτοῖς ὀνόματα θηλυκὰ καὶ τὰς ἀποδόσεις θηλυκάς· ὁ γὰρ Ψαλμῳδὸς ἐπισυνάψας τοῖς θηλυκοῖς καὶ ἀρσενικοῖς ὀνόμασι τὸ ἃ διὰ τοῦ ἃ ἐποίησεν ἀσάφειαν, οἷον "σελήνην καὶ ἀστέρας, ἃ σὺ ἐθεμελίωσας". καὶ τοῖς οὐδετέροις ὀνόμασι δεῖ ἐπισυνάπτειν οὐδέτερα ὀνόματα, οἷον [b 9] 'ἡ δ' ἐλθοῦσα καὶ διαλεχθεῖσα'· ὁρᾷς, πῶς τοῖς θηλυκοῖς ὀνόμασι συγκατέμιξε θηλυκά, οἷον καὶ διαλεχθεῖσα, καὶ οὐχὶ ἀρσενικὰ ἢ οὐδέτερα. πέμπτος τρόπος σαφηνείας τὸ ὀνομάζειν τὰ πολλὰ ἤτοι τὸ τὰ πολλὰ πληθυντικῶς λέγειν καὶ ἀποδιδόναι πληθυντικῶς, οἷον [b 10] 'οἱ δ' ἐλθόν-

3 οἷον ἐν τοῖς ἀρτιασμοῖς ante οἷον add. n, cf. Arist. καὶ om. n 4 ἄρτου περικαλύψῃ n 5 μονὰ Vn ἐὰν δὲ n 6 περιττὰ n 7 καὶ V: ἢ n 9 καὶ om. n 11 καὶ om. n ἃ V: ὃ n γενέσθαι—λέγουσι (12) om. n τὸ V Arist. Yb: om. Arist. cet. 12 γίνεσθαι n 19 τῶν λόγων ὑπόθεσιν infra p. 184,5 23 λέγειν (post προαιρεῖται) Vn: exspectes ἔχειν 26 καὶ ταῦτα Arist. 29 ὁ Ψαλμῳδός] 8,4 30 ὀνόμασιν n ἐποίησε n 31 ἐθεμελείωσας n 32 et 33 ὀνόμασιν n 36 καὶ τὸ ἀποδιδόναι n

τες ἐτύπτησάν με', οὐκ εἶπεν 'ἔτυπτέ με', καὶ τὸ τὰ ὀλίγα ἤτοι τὰ f. 57v δυϊκὰ δυϊκῶς λέγειν καὶ τὴν ἀπόδοσιν ποιεῖν δυϊκήν, οἷον 'αὐτὼ δὲ μάρτυρε ἤτον'· εἰκότως δὲ εἶπε τὰ δύο ὀλίγα, τῶν γὰρ δύο οὐδέν ἐστιν ὀλιγώτερον· καὶ τὸ ἓν ὀρθῶς ὀνομάζειν ἤτοι καὶ τὸ ἑνικὸν ἑνικῶς ἀποδιδόναι, οἷον 'ὁ δ' ἐλθὼν ἔτυπτέ με'. [b 11] ὅλως δὲ δεῖ τὸ γεγραμμένον εἶναι εὐανάγνωστον καὶ μὴ τραχὺ καὶ δυσχέρειαν ποιοῦν περὶ τὴν ἐκφώνησιν· τοιαῦτα δ' εἰσὶ τὰ μὴ ἔχοντα συγκρούσεις συμφώνων, ὡς τὸ ''Ατρεὺς σκῆπτρον κρούει'. καὶ τὸ λεγόμενον δεῖ εἶναι εὔφραστον, ἤτοι ἃ δύναται ῥᾳδίως ἐκφωνεῖν ὁ ἀναγινώσκων καὶ μὴ ἔχειν δυσχέρειαν περὶ τὴν φράσιν αὐτοῦ ὁ ἀναγινώσκων ὡς συγκρούσεις ἔχον συμφώνων, ἤτοι δεῖ εἶναι εὐανάγνωστον. [b 12] ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ἤτοι σαφὴς ὁ λόγος, εἰ εὐανάγνωστός ἐστιν. ὅπερ (τοῦτο τὸ σαφές) οὐκ ἔχουσιν οἱ πολλοὶ σύνδεσμοι, ἤτοι ἔνθα παρεμπλοκὴ γένηται συνδέσμων πολλῶν πρὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ λόγου. οὐδὲ ταῦτά εἰσι σαφῆ, ἃ οὐ ῥᾴδιόν ἐστι διαστίξαι, ἤτοι οὕτως δεῖ ἀναγινώσκειν ἤτοι 'Ἡρακλέα χρυσοῦν' ἢ οὕτως 'χρυσοῦν ῥόπαλον'· ἀσάφεια γὰρ γίνεται διὰ τὸ ἄδηλον εἶναι, τίνι δεῖ τὸ χρυσοῦν ἐπισυνάψαι, Ἡρακλεῖ ἢ τῷ ῥοπάλῳ. [b 14] διαστίξαι ἔργον ἤτοι δύσκολον· ἄδηλον γάρ ἐστι, ποίῳ δεῖ προσκεῖσθαι τὸ ἀεί, τῷ προτέρῳ ἤτοι τῷ δέοντος, οἷον "τοῦ λόγου τοῦ δέοντος ἀεὶ ἀξύνετοι", ἢ τῷ ὕστερον ἤτοι τῷ ἀξύνετοι, οἷον "τοῦ λόγου τοῦ δέοντος ἀεὶ ἀξύνετοι". ἐντεῦθεν περὶ σολοικισμοῦ. [b 18] σολοικίζειν ποιεῖ καὶ τὸ μὴ ἀποδιδόναι, ὅπερ ἁρμόττει ὑποκείμενον ἀμφοῖν ἤτοι ἑκατέρᾳ αἰσθήσει, ἐὰν μὴ ἐπιζευγνύῃς, ἤτοι ἐὰν μὴ καθ' ὅλου εἴπῃς· οἷον τῇ μὲν ὄψει ὑπόκεινται τὰ χρώματα, τῇ δὲ ἀκοῇ οἱ ψόφοι· εἰ μὲν οὖν εἴπῃς καθ' ὅλου ὅτι 'αἰσθάνομαι τῶν φωνῶν τῶν φωνούντων ὀξέα', οὐ σολοικίζεις, ἐὰν δὲ εἴπῃς 'εἶδον τὴν φωνήν', σολοικίζεις· οὐ γὰρ ἁρμόττει ἡ φωνὴ ὑποκείμενον εἶναι τῇ ὄψει. ὁμοίως σολοικίζει καὶ ὁ λέγων 'εἶδε τὸ θερμόν'. [b 20] τὸ μὲν οὖν ἰδὼν ἐστιν οὐ κοινὸν ἤτοι μερικόν, τὸ δὲ αἰσθάνομαί ἐστι κοινὸν ἤτοι καθ' ὅλου. δεῖ γοῦν ἐπιζευγνύειν ἤτοι καθ' ὅλου λέγειν 'αἰσθάνομαι τῶν φωνῶν', ἀλλὰ μὴ 'εἶδον τὰς φωνάς'. ἀσαφὴς δὲ γίνεται ὁ λόγος, ἐὰν μέλλων πολλὰ εἰπεῖν μεταξὺ καὶ ἐπεμβαλεῖν μὴ εἴπῃς πρὸ τῆς ἐπεμβολῆς τὴν ἀπόδοσιν, οἷον τοῦ ἔμελλον ἐστὶν ἀπόδοσις τὸ πορεύεσθαι· οἷον εἰπὼν [b 22] 'ἔμελλον διαλεχθεὶς ἐκείνῳ' μὴ εὐθὺς ἀποδώσει τὸ πορεύεσθαι, ἀλλὰ μεταξὺ ἐπεμβάλῃ τὸ 'τάδε καὶ τάδε καὶ

---

1 ἐτύπτησάν V: ἔτυπτόν n Arist.   2 αὐτῷ n   3 εἶπεν n   ἐστι n   3. 4 ὀλιγότερον n   6 δυσχαίρειαν n   ποιοῦν ἔχον V: ἔχον n   9 ἃ V: ὃ n   καὶ — ἀναγινώσκων (10) om. n   13 οἱ πολλοὶ σύνδεσμοι οὐκ ἔχουσιν Arist.   15 ἃ μὴ Arist.   ἤτοι Vn: exspectes πότερον   16 cf. e. g. Syrian. in Hermog. II 202,6 τελευτῶν τις κατέλιπέ τινι τὴν οὐσίαν ἐφ' ᾧτε ἀναθεῖναι τῇ πόλει 'Ηρακλέα χρυσοῦν ῥόπαλον ἔχοντα   17 ἐπισυνάψαι, ἅψαι evan., V   20 τοῦ δέοντος Vn Arist. A: τοῦ ὄντος Arist. vulg.: τοῦδ' ἐόντος corr. Victorius   25 χρώματα n: χρήματα V   29 ἰδὼν V Arist.: εἶδον n   αἰσθόμενος Arist.   32 πρὸ V: πρὸς n   34 fort. οἷον ⟨εἰ⟩   ἔμελλον γὰρ Arist.   35 ἀποδώσῃ n   ἐπεμβάλλῃ n

ὧδε,' εἶτα ἐπάξει τὴν ἀπόδοσιν, ἀσαφὴς ὁ λόγος γίνεται. ἐὰν δὲ εἴπῃς f. 57v 'ἔμελλον διαλεχθεὶς ἐκείνῳ πορεύεσθαι', εἶτα 'καὶ εἰπεῖν τάδε καὶ τάδε καὶ ὧδε,' σαφὴς ὁ λόγος γίνεται. καὶ πάλιν ⟨εἰ⟩ εἴπῃς 'ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεὶς ὁ μέγας Βασίλειος' καὶ εὐθὺς ἐπάξεις τὴν ἀπόδοσιν 'ἑαυτὸν ἡμῖν νῦν προθήσειν τῶν λόγων | ὑπόθεσιν', εἶτα 'ἐφιλοτιμεῖτο γὰρ τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις', σαφὴς ὁ λόγος f. 58r ἐγένετο. τὸ δὲ ποιεῖν μέγεθος τῷ λόγῳ ἐστὶ τῆς σεμνότητος. εἰ δὲ εἰπὼν 'ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις' ⟨καὶ⟩ τὰ λοιπὰ πρὸ τοῦ ἀποδιδόναι 'ἑαυτὸν ἡμῖν νῦν' ἐπεμβάλῃ 'καὶ γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις,' εἶτα ἀποδώσει τὸ 'ἑαυτὸν νῦν ἡμῖν προθήσειν', ἀσαφὴς ὁ λόγος ἐγένετο.

6. Ὄγκον δὲ ἤτοι τὸ μέγεθος δὲ λέξει ἤτοι τῇ φράσει καὶ μῆκος χαρίζεται τὸ λέγειν τὸν ὁρισμὸν ἀντὶ τοῦ ὀνόματος, οἷον μὴ εἰπεῖν κύκλον, ἀλλὰ σχῆμα ἐπίπεδον, οὗ αἱ ἐκ τοῦ μέσου ἐκβληθεῖσαι περιφέρειαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν. [b 28] εἰ δὲ σύντομον καὶ γοργὸν τὸν λόγον μέλλομεν ποιῆσαι, ἀντὶ τοῦ λόγου ἤτοι τοῦ ὁρισμοῦ δεῖ εἰπεῖν τὸ ὄνομα ἤτοι κύκλον. ἂν δὲ ἐν τῷ ὀνόματι ᾖ τὸ αἰσχρόν, ἤτοι [τὸ] ἐπεὶ αἰσχρόν ἐστι τὸ λέγειν 'ὁ δεῖνα τὴν δεῖνα διέφθειρε', δεῖ τὸν λέγοντα λέγειν ὅτι "λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην". [b 31] δεῖ δὲ δηλοῦν τὸ πρᾶγμα, εἰ αἰσχρόν ἐστι, διὰ μεταφορῶν καὶ ἐπιθέτων, εὐλαβεῖσθαι δέ, ἵνα μὴ πυκνοτέρως χρᾷ ταῖς μεταφοραῖς καὶ τοῖς ἐπιθέτοις, ἵνα μὴ ὁ λόγος δόξῃ ποίησις. συμβάλλεται δὲ εἰς τὸν ὄγκον καὶ τὸ μέγεθος καὶ μῆκος τοῦ λόγου τὸ ποιεῖν τὸ ἓν πολλά, οἷον μὴ λέγειν λιμένα ἀλλὰ λιμένας. [b 35] μία ἐστὶν ἡ διαπτυχὴ τῆς δέλτου ἤτοι βίβλου καὶ εἴρηκε διαπτυχαί. διαπτυχή ἐστιν ἡ τῶν δύο σανίδων συνοχὴ ἡ συνέχουσα ἐντὸς τὰ τετράδια. διαπτυχή ἐστι καὶ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ θύρας συμβαλτῆς. ἀπὸ τῆς δέλτου οὖν τῆς ἀνοιγομένης καὶ συγκλειομένης εἶπε καὶ περὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀνοίγεσθαι αὐτοῦ τὰς διαπτυχάς. [b 35] καὶ μὴ ἐπιζευγνύναι τὰ δύο ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἄρθρου, οἷον τῆς ἡμετέρας γυναικός, ὅπερ ποιεῖ συντομίαν, ἀλλ' ἑκάτερα, ἤτοι καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς ἡμετέρας, ἔχειν ἑκάτερον ἤτοι τὰ οἰκεῖα ἄρθρα ἤτοι τῆς γυναικὸς τῆς ἡμετέρας.

---

1 ἐπάξῃ n 2 ἔμελλον γὰρ Arist. 3 καὶ (ante ὧδε) om. n εἰ add. n: om. V 5 ἐπάξῃς n ἡμῖν νῦν V, cf. supra p. 182,17: νῦν ἡμῖν n, cf. infra p. 194,3 τῶν λόγων om. p. 182, 17. 194,3 7 τὸ δὲ ποιεῖν — σεμνότητος ad v. 12 sq. spectant 8 καὶ add. n: om. V 9 ἐπεμβάλω V 14 τὸ ἐκ τοῦ μέσου ἴσον ἤτοι post ἐπίπεδον add. n, cf. Arist. ἐμβληθεῖσαι n 15 τὸν λόγον om. n 17 ἂν V: ἐὰν n Arist. τὸ (post ἤτοι) V: om. n 18 τὴν δεῖνα om. n διέφθειρεν n τὸν λόγον ante δεῖ add. n 19 λῦσε κτλ.] Hom. λ 245 (ubi παρθενίην legitur) λῦσε δὲ V: λῦσεν n 20 ἐστιν n 21 χρᾷ n: χρῶ V 23 τὸ (ante ἓν) V Arist.: om. n ἓν Vn Arist. BCD: om. Arist. cet. 24 ἐστὶ n 24. 25 δέλτου — διαπτυχαί] Eurip. Iph. Taur. 727 25 ἐστι n 26 τετράδυα V συβαλτῆς n 27 εἶπεν n 30 ἑκάτερα scripsi: ἑκα^{τρ'} V: ἑκατέρας n (ἑκατέρῳ ἑκάτερον Arist.) 31 ἑκάτερον V Arist.: ἑκάτερα n γυναικὸς καὶ τῆς n

[b 37] μετὰ συνδέσμου λέγω τοῦ καί, ἐὰν εἴπω πορευθεὶς καὶ διαλεχθείς· εἰ δὲ μέλλω σύντομον ποιῆσαι τὸν λόγον, ἄνευ συνδέσμου ἤτοι οὐ δεῖ χρᾶσθαι τοῖς συνδέσμοις· πλὴν κἂν ἄνευ συνδέσμου δεῖ λέγειν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀσύνδετος ἤτοι ἀναπόδοτος καὶ ἀσυνάρτητος, οἷον 'πορευθεὶς διελέχθην'· τὸ γὰρ διελέχθην ἀπόδοσις ὂν συνδέει καὶ τελειοῖ τὸν λόγον. τὸ δὲ 'πορευθεὶς καὶ διαλεχθείς' παράδειγμά ἐστι τοῦ μετὰ συνδέσμου λόγου· τὸ δὲ 'πορευθεὶς διελέχθην' παράδειγμά ἐστι τοῦ ἄνευ συνδέσμου λόγου, οὐκ ἀσυνδέτου δέ. [1408a1] καὶ τὸ Ἀντιμάχου χρήσιμον εἰς τὸ ποιεῖν μέγεθος τῷ λόγῳ, ἐξ ὧν μὴ ἔχει λέγειν ἤτοι ἐν οἷς μὴ ἔχει ὕλας εἰς τὸ λέγειν, ποιεῖ περιφράσεις ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μεταφορὰς διὰ μέγεθος τοῦ λόγου. ὅπερ ἐκεῖνος ὁ Ἀντίμαχος ποιεῖ· ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν 'ὁ Τευμησσὸς ὄρος ἐστί' λέγει 'ὁ Τευμησσός ἐστιν ἠνεμόεις ὀλίγος λόφος'. καὶ γὰρ οὕτως ὁ λόγος αὔξεται ἐπ' ἄπειρον ἤτοι ταῖς περιφράσεσιν· οἷον ⟨εἰ⟩ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ''Ηρακλῆς' εἴποι τις 'ἔστι βίη Ἡρακλείη'. [a 4] ἔστι δὲ τοῦτο ποιεῖν καὶ ἐπὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν· κἂν γὰρ κακὸν ᾖ, ἔστι χρήσασθαι τῇ περιφράσει, κἂν ἀγαθὸν ᾖ, ἔστι χρήσασθαι καὶ ἐπ' αὐτῷ τῇ περιφράσει, ὁποτέρως ἄν σοι χρησιμεύῃ. εἰ μὲν μέγεθος μέλλεις τῷ λόγῳ ποιῆσαι, δεῖ ποιεῖσθαι τὰς περιφράσεις (οὕτως γὰρ αὔξεται, εἴτε τὸ προκείμενον ἀγαθόν ἐστιν εἴτε κακόν)· εἰ μέλει σοι συντομίας καὶ μειῶσαι τὸ προκείμενον ἀγαθὸν ἢ κακὸν θέλεις καὶ σμικρῦναι, οὐ δεῖ χρᾶσθαι ταῖς περιφράσεσιν, ἀλλὰ λέγειν 'ὁ Τευμησσὸς ὄρος ἐστί' καὶ ''Ηρακλῆς'. [a 5] ὅθεν ἤτοι τῇ περιφράσει οἱ ποιηταὶ τὰ ὀνόματα φέρουσιν· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν 'μέλος' ἄλυρον λέγουσι μέλος καὶ ἄχορδον· ἐπιφέρουσι γὰρ τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς πράγμασιν ἐκ τῶν στερήσεων ἤτοι α στερητικοῦ· τοῦτο γὰρ ἤτοι τὸ χρᾶσθαι τῇ περιφράσει καὶ ἐπιτιθέναι καὶ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν ἐκ τῶν στερήσεων εὐδοκιμεῖ λεγόμενον ἐν ταῖς μεταφοραῖς ταῖς ἀνάλογον ἤτοι ταῖς ἀναλογίᾳ θεωρουμέναις· οἷον εἰ ἡ σάλπιγξ μέλος ἐστὶν ἄλυρον, λοιπὸν ἡ λύρα ἐστὶ μέλος εὔλυρον. f. 58r

7. Καὶ ἀνάλογον ἤτοι ἁρμόζουσα τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἠθική ἐστι λέξις ἡ ἐμφαίνουσα τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος ὀργίλον ἢ χάριεν ἢ ἀληθευτικὸν ἢ σεμνόν. [a 12] αὐτοκιβδήλως ἤτοι ταπεινῶς καὶ εὐτελῶς.

---

1 λέγω V (ω ex ειν corr.): λέγειν n Arist. 2 ἄνευ μὲν Arist. 3 χρῆσθαι n 4 ἤτοι ἀναπόδοτος om. n 12 τευμησὸς V λέγει ὅτι ὁ n τευμησός V 13 λόφος n Arist.: όφος evanuit in V, man. post. in charta agglutinata γ/ο suppletum est αὔξεται γὰρ οὕτως εἰς Arist. 14 εἰ add. n: om. V εἴπῃ n 16 κἂν ἀγαθὸν — περιφράσει (17) om. n 19 οὕτω n ἔστι n 20 μέλει scripsi: μέλλει Vn 21 χρῆσθαι n 21. 22 τευμησὸς V 22. 23 τὰ ὀνόματα οἱ ποιηταὶ Arist. 23. 24 τὸ ἄχορδον καὶ τὸ ἄλυρον μέλος Arist. (μέρος A) λέγουσιν n 25 ἤτοι τοῦ α' n 26 χρῆσθαι n 27 ἐν ταῖς μεταφοραῖς λεγόμενον Arist. 28 ἀναλογίαν n ἐστὶ n 29 ἐστὶν n 32 αὐτοκιβδήλως Vn Arist. (γρ. αὐτοκαυδάλως YbC marg.)

γράφεται καὶ αὐτοκαβ|δάλως. λέγεται δὲ καὶ αὐτοκάβδαλον τὸ f. 58v ταπεινὸν καὶ εὐτελὲς καὶ αὐτόξεστον καὶ αὐτοσχέδιον ἐκ μεταφορᾶς τῶν κονταρίων, ἐν οἷς οὐχὶ ἀπεξέσθη τὸ ἄκρον παρὰ τοῦ τέκτονος, ἐν ᾧ τὸ ξίφος ἐντίθεται, ἀλλὰ τοιοῦτόν ἐστι φύσει ἀπεξεσμένον πρὸς τὸ ὀξύ, ὥσπερ εἰ ἀπεξέσθη παρὰ τοῦ τέκτονος πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ ἐξεπίτηδες. τὸ δὲ ἀνάλογόν ἐστι καὶ ἁρμόζον ἐστὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν, εἴ γε τὰ εὔογκα ἤτοι τὰ ἐξῃρμένα καὶ μεγάλα πράγματα μὴ αὐτοκιβδήλως ἤτοι εὐτελῶς καὶ ταπεινῶς λέγηται ἤτοι ἀπαγγείληται, ἀλλὰ σεμνῶς καὶ μεμεγεθυσμένως· καὶ πάλιν τὰ εὐτελῆ δεῖ ταπεινῶς ἀπαγγέλλειν καὶ εὐτελῶς, ἀλλὰ μὴ σεμνῶς καὶ ὀγκηρῶς καὶ διῃρημένως, ἤτοι τὰ εὔογκα πράγματα καὶ μέγεθος ἔχοντα δεῖ ἀπαγγέλλειν σεμνῶς καὶ διῃρημένως καὶ ὀγκηρῶς καὶ τὰ εὐτελῆ δεῖ ἀναλόγως ἀπαγγέλλειν εὐτελῶς καὶ ταπεινῶς. [a 13] ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τῷ εὐτελεῖ πράγματι ἢ ὀνόματι ἐπῇ κόσμος, ἤτοι κεκαλλωπισμένας λέξεις δεῖ λαμβάνειν· εἰ δὲ μή, ἤτοι εἰ δὲ ἐν τοῖς εὐτελέσι πράγμασι χρώμεθα ὀνόμασι καὶ λέξεσι κεκαλλωπισμέναις, κωμῳδίαν ποιοῦμεν· οἱ γὰρ κωμῳδοὶ τὰ εὐτελῆ καὶ οὐδαμινὰ πράγματα ἀπαγγέλλουσι διὰ λέξεων κεκαλλωπισμένων. ταὐτὸν γάρ ἐστι βροντὴ καὶ σπουδή. [a 15] καὶ γὰρ ὁ Κλεοφῶν ῥήτωρ ὢν ὁμοίως τοῖς κωμῳδοῖς ἔνια ἔλεγεν ἤτοι τινὰ τῶν εὐτελῶν πραγμάτων ἀπήγγελλε καὶ ἔλεγε διὰ λέξεων κεκαλλωπισμένων, οἷον εἰ εἴποιεν ὦ πότνια συκῆ· ἡ γὰρ συκῆ εὐτελὲς πρᾶγμα, τὸ δὲ πότνια θείοις καὶ θεοῖς ἁρμόζουσα. [a 16] παθητικὴ δὲ λέξις ἐστίν· εἰ μὲν ὑβρίζεις, ὀφείλεις λέγειν λέξιν ὑβριζομένου, οἵαν εἰκὸς λέγειν τὸν ὑβριζόμενον, οἷον

"οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο",

εἰ δὲ ἀσεβῆ καὶ αἰσχρά εἰσι τὰ πράγματα, δεῖ λέγειν αὐτὰ ὡς δυσχεραίνων καὶ εὐλαβούμενος καὶ λυπούμενος ἐπ' αὐτοῖς, οἷον 'ὦ τῆς συμφορᾶς, ὡς δεινά μοι τὰ συναντήματα'. [a 18] εἰ δέ εἰσιν ἐπαινετά, δεῖ πάλιν ἀγαμένως καὶ θαυμαστικῶς ἀπαγγέλλειν αὐτά· ἡ γὰρ λέξις ἡ οἰκεία καὶ ἁρμόζουσα τῷ πράγματι, οἷον ἡ θαυμαστικὴ λέξις ἀνήκει τοῖς ἐπαινετοῖς πράγμασι καὶ ἡ περιπαθὴς καὶ ἡ σχετλιαστικὴ ἀνήκει τοῖς λυπηροῖς καὶ ἐλεεινοῖς πράγμασι, πιθανὸν τὸ πρᾶγμα ποιεῖ καὶ ἀληθὲς δοκεῖ φαίνεσθαι· [a 20] ἡ γὰρ ψυχὴ τοῦ ἀκούοντος παραλογίζεται καὶ ἀπατᾶται καὶ οἴεται ὡς ἀληθῶς λέγοντος, ἤτοι ὅτι ἀληθῶς λέγει ὁ ῥήτωρ, ἀπὸ τοῦ λέγειν λέξεις ἁρμοζούσας καὶ ἀναλόγους τοῖς πράγμασιν· ἐπὶ τοῖς τοι-

---

1 αὐτοκαβδάλως V: αὐτοκαυδάλως n δὲ om. n αὐτοκάβδαλον V: αὐτοκαύδαλον n 6 ἐστι om. n ἐστὶν τοῖς n 8 λέγηται V Arist.: ἐλέγετο n 8. 9 μεγεθυσμένως n 10 et 11 exspectes διῃρμένως 13 οὐδ' n ἐπῇ Vn Arist. vulg.: εἰ πῆι Arist. A 15 πράγμασιν n 16 τὰ evanuit V 19 ἀπήγγελλεν n ἔλεγεν n 20 εἰ Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. εἰ εἴπειεν ἂν πότνια Arist. συκῆ Vn Arist. ATr.: σὺ Arist. cet. 22 ἐστί n ὑβρίζεις V: ὕβρις n ὑβριζομένου V: ὑβριζομένην n: ὀργιζομένου Arist. 24 οἰνοβαρές κτλ.] Hom. A 225 κραδίαν n 28 θαυμαστικῶς scripsi: θαυμαστῶς Vn 29 θαυμαστὴ n 30 πράγμασι om. n 31 πράγμασιν n καὶ ante πιθανον add. n 34 ἐπὶ — πράγμασιν (p. 187, 1) om. n

οὕτοις γὰρ πράγμασιν, οἷς καὶ ἀνάλογος λέξις παρὰ τοῦ ῥήτορος τίθεται, f. 58v ἀπατᾶται ὁ ἀκροατὴς καὶ οἴεται, ὡς οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα, καθὼς καὶ παρὰ τῷ ῥήτορι ἀπαγγέλλονται. [a 22] ὥστε οἱ ἀκροαταὶ οἴονται οὕτως ἔχειν τὰ πράγματα, ὡς ὁ λέγων ἀπαγγέλλει αὐτά, κἂν καὶ μὴ οὕτως ἔχωσιν. εἰ δὲ τῶν πραγμάτων λυπηρῶν ὄντων καὶ περιπαθῶν θαυμαστικῶς ἀπαγγέλλει αὐτὰ ἢ τὰ ἐπαινετὰ ἀπαγγέλλει σχετλιαστικῶς καὶ περιπαθῶς, ἀπίθανος δοκεῖ ὁ τοιοῦτος ῥήτωρ καὶ ψευδὴς καὶ πρὸς τὸ ἀπατᾶν ἀφορῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεστραμμένως ἀπαγγέλλει τὰ πράγματα καὶ οὐκ ἀναλόγως. [a 23] καὶ ὁ ἀκούων συλλυπεῖται τῷ λέγοντι περιπαθῶς τὰ περιπαθῆ πράγματα, κἂν μηδὲν ἀληθὲς λέγῃ, ἀλλ' οὖν οἱ ἀκροαταὶ οἴονται ἀληθεύειν αὐτόν· διὸ καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοῦ σχετλιάζειν ἐν τοῖς λυπηροῖς θορυβοῦσι τοὺς ἀκροατὰς ἀκούοντας αὐτοῦ λέγοντος 'ὦ τῆς συμφορᾶς, οἷά μοι ἐπεσυνέβησαν'· ὁμοίως δὲ θορυβοῦνται οἱ ἀκροαταὶ καὶ ἐὰν ἀκούσωσι τοῦ λέγοντος θαυμάζοντός τι, καὶ διὰ τοῦτο προσέχουσιν αὐτῷ. [a 25] ἠθικὴ δέ ἐστι καὶ ἡ τῶν σημείων δεῖξις. ἄλλα εἰσὶ σημεῖα τοῦ γέροντος, ἤτοι τὸ προβουλεύεσθαι, τὸ εἰδέναι τὰ ὄντα, τὰ προόντα, τὰ μέλλοντα, καὶ ἄλλα εἰσὶ σημεῖα τοῦ νέου, ἤτοι τὸ θαρραλέον, τὸ ἀνδρεῖον, οἷον 'νέῳ πάντ' ἔοικεν Ἄρεϊ δεδαϊγμένῳ ὀξέι χαλκῷ'· πρέπει γὰρ καὶ τῷ νέῳ τὸ κεῖσθαι ἀπεκταμένῳ ἐν πολέμῳ. [a 26] ἡ ἁρμόττουσα δεῖξις ἑκάστῳ γένει καὶ ἕξει. [a 29] ἕξ|εις δέ, καθ' ἃς f. 59r ποιός τις λέγεται· ἢ γὰρ ἕξιν ἔχει τοῦ ὀργίζεσθαι, καθ' ἣν ὀργίλος λέγεται, ἢ ἕξιν ἔχει τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, καθ' ἣν πρᾶος λέγεται· καὶ ἄλλα μὲν ἁρμόττουσι τῷ ὀργίλῳ, ἄλλα δὲ τῷ πράῳ. οὐ γὰρ καθ' ἅπασαν ἕξιν ποιός τις παρονομάζεται, ἤτοι οὐ γάρ, εἰ ἕξιν ἔχει τις τοῦ ἀσκεπὴς περιπατεῖν ἢ βραδέως ἐσθίειν, ἤδη καὶ ἀπ' αὐτοῦ παρονομάζεται. [a 30] καὶ τὰ ὀνόματα καὶ αἱ λέξεις οἰκεῖαι ὀφείλουσιν εἶναι ἑκάστου τῇ ἕξει· ἄλλα γὰρ ὀνόματά εἰσιν οἰκεῖα τῷ ἀγροίκῳ καὶ ἄλλα οἰκεῖα τῷ πεπαιδευμένῳ ἤτοι τῷ σοφῷ· οὕτω γάρ, εἰ λέγεις τὰ ὀνόματα τὰ οἰκεῖα ἑκάστῳ, τὸ ἦθος ἑαυτοῦ μᾶλλον δείξεις, ὅτι ἐστὶν ἀληθευτικόν. [a 32] πάσχουσι δὲ οἱ ἀκροαταὶ ἤτοι ἀπατῶνται καὶ τῷ συνήθει καὶ καθωμιλημένῳ καὶ γνωρίμῳ τοῖς πᾶσιν, ᾧτινι πάντες οἱ λογογράφοι κατακόρως χρῶνται καὶ ἀεὶ ἀπατῶντες, οἷον ὅταν τις εἰσελθὼν εἴπῃ ἐπὶ δικαστηρίου 'τοῦτο δέ, ὃ μέλλω εἰπεῖν, πάντες ἴσασι καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ'· [a 35] ὁ γοῦν ἀκροατὴς ἢ καὶ ὁ δικαστὴς αἰσχυνόμενος τὸ θρυλλούμενον 'οὔτις τοι τῶνδ'

---

2 ἔχουσιν n 3 ὥστε n Arist.: ὥς γε V 7 τοιοῦτος ῥήτωρ V: ῥήτωρ οὗτος n 8 τὰ om. n 10 μηθὲν Arist. 11 αὐτά n 15 ἐστιν n ἡ ἐκ τῶν Arist. 16 εἰδέναι κτλ.] fort. respicit Hom. A 70 Κάλχας — ὃς ᾔδει τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα 18 πάντα n Hom. X 71 νέῳ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν ἀρηϊκταμένῳ (vel ἄρηι κταμένῳ vel ἄρει κτεινομένων) δεδαϊγμένῳ ὀξέι χαλκῷ 19. 20 ἁρμόττουσα V Arist.: ἁρμόζουσα n 21 ὀργίλος — ἣν (22) om. n 23 ἁρμόττουσιν n 24 τοῦ — ἐσθίειν (25) om. n 25 ἀπὸ αὐτῆς n 30 δέ τι οἱ Arist. καθομιλημένῳ n 31 κατακόρως (vulg.; κατακόρει A) χρῶνται οἱ λογογράφοι Arist. 33 εἴσασιν n 34 τοι V: τὸ n

ἐπαίτιός ἐστι', μή πως δόξῃ ἀγνοῶν, ὅπερ οἱ ἄλλοι πάντες γινώσκουσι, f. 59r δέχεται τὸ παρ' ἐκείνου λεγόμενον καὶ ὁμολογεῖ. τὸ δὲ χρᾶσθαι τούτῳ ἤτοι τῷ λέγειν ὅτι 'τοῦτο, ὅ φημι, καὶ οἱ σκυτοτόμοι γινώσκουσιν', εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως κοινόν ἐστιν ἁπάντων τῶν εἰδῶν, ἤτοι καὶ ἐν τῷ δικανικῷ καὶ συμβουλευτικῷ καὶ ἐν τῷ πανηγυρικῷ χρώμεθα τῷ λόγῳ τούτῳ ἤτοι ὅτι πάντες τοῦτο γινώσκουσι, πλὴν ποτὲ μὲν εὐκαίρως ποτὲ δὲ ἀκαίρως. ἢ τῶν εἰδῶν ἤτοι τοῦ παθητικοῦ καὶ ἠθικοῦ. [b 1] ἄκος δέ ἐστιν ἐπὶ πάσης ὑπερβολῆς, ἤτοι ὅταν δὲ εἴπῃς τι ἀκαίρως καὶ ὑπερβάλλῃ τὸ πρᾶγμα ἤτοι οὐκ ἔστι τοῦ πράγματος, τότε λέγε τὸ θρυλλούμενον ἤτοι τότε δεῖ προσεπιπλήττειν ἑαυτὸν ἐν τῷ λέγειν 'οἷόν με φύγεν ἕρκος ὀδόντων', ἢ ὅτι 'ἀλλ' οἷόν με διέλαθε καὶ εἶπον'· εἰ γὰρ οὕτως προσεπιπλήττεις ἑαυτόν, δοκεῖ τὸ λεγόμενον ἀεὶ παρὰ σοῦ εἶναι ἀληθὲς καὶ σὺ ἀληθὴς δοκεῖς· λέγουσι γὰρ οἱ ἀκροαταί, ὅτι, εἰ μικρόν τι παρεγκλίνας τῆς ἀληθείας καὶ εἰπὼν ἄκαιρον ἤτοι ὃ τοῦ παρόντος οὐκ ἔστι καιροῦ ἑαυτὸν προσεμέμψατο καὶ συνέπληξε, λοιπὸν φιλαλήθης ἐστὶ καὶ τῆς ἀληθείας ἐξέχεται. [b 3] ἐπεὶ τὸ προσεπιπλήττειν ἑαυτὸν οὐ λανθάνει τὸν λέγοντα ἤτοι τὸν ῥήτορα, δι' ὃ ταῦτα ποιεῖ· ποιεῖ γὰρ τοῦτο ἤτοι τὸ ἑαυτὸν προσεπιπλήττειν, κἂν μικρόν τι τῆς ἀληθείας παρεκτραπῇ καὶ ἄκαιρα δοκῇ λέγειν, ἵνα τὰ ἄλλα τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα δοκῶσιν ἀληθῆ τοῖς ἀκροαταῖς. [b 4] ἔτι οὐ δεῖ χρᾶσθαι πᾶσιν ἀνάλογον ἤτοι ἀναλόγως τοῖς πράγμασιν, ἤτοι οὐ δεῖ χρῆσθαι πᾶσι τοῖς τῷ πράγματι ἁρμόζουσιν· οὕτω γάρ, εἰ μὴ πᾶσι τοῖς ἁρμόζουσι τῷ πράγματι ἅμα χρᾷ, κέκλεπται καὶ ἀπατᾶται ὁ ἀκροατής. [b 5] οἷον εἰ τὰ ὀνόματα σκληρὰ ἤτοι αἱ λέξεις καὶ τραχέα εἰσὶ καὶ ὑβριστικά, ἅτινα λέγεις πρός τινα ἀντιδικοῦντά σοι, οὐ δεῖ ταύτας τὰς τραχείας λέξεις καὶ σημαινούσας ὕβριν ἐκφέρειν καὶ μετὰ φωνῆς ἀγρίας καὶ τραχείας καὶ ἐν οἷς ταύτας λέγεις δεικνύειν καὶ πρόσωπον ὀργιζομένου καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἁρμόττοντα ἤτοι βλέμμα καὶ κίνημα καὶ ἰδίωμα ἄγριον· ἀλλ' εἰ μὲν αἱ λέξεις εἰσὶν ὑβριστικαί, δεῖ σε ταύτας ἐκφέρειν μετὰ φωνῆς ὑφειμένης καὶ μὴ ἀγρίας καὶ πρόσωπον ἔχειν ἱλαρὸν καὶ βλέμμα πρᾶον, ἵνα τὸ τῶν λέξεων τραχὺ συγκαλύπτηται διὰ τῆς ὑφειμένης φωνῆς καὶ τοῦ ἱλαροῦ προσώπου καὶ μὴ φαίνῃ μελάγχολος καὶ ὑβριστικός· [b 7] εἰ δὲ μή, ἤτοι εἰ δὲ καὶ αἱ λέξεις εἰσὶ τραχεῖαι καὶ ἐκφέρεις ταύτας μετὰ φωνῆς ἀγρίας καὶ πρόσωπον ἐνδείκνυσαι ἄγριον, φανερὸν γίνεται, ὅτι μελάγχολος εἶ καὶ ψευδὴς καὶ ἐπίκεισαι τῷ, ὃν ἀδικεῖς. εἰ δὲ τόδε μέν, ἤτοι εἰ δὲ αἱ λέξεις εἰσὶ σκληραὶ καὶ ὕβριν ὑποσημαίνουσαι, τόδε

1 ἐστιν n γινώσκουσιν n 2 δέχεται—γινώσκουσιν (3) om. n 4 ἐστι n τῶνδ' εἰδῶν n 6 γινώσκουσιν n 8 ἐπὶ πάσῃ ὑπερβολῇ Arist. 10 τότε V: τόδε n αὐτὸν αὐτῷ Arist. 11 ἀδόντων editionis alterum exemplar, ὀδόντων alterum διέλαθεν n 15 ἐστὶν n 18 προεκτραπῇ n 20 χρᾶσθαι V: χρῆσθαι n: χρήσασθαι Arist. 22 ἁρμόζουσιν n κέκλεπται V Arist. A: κλέπτεται n Arist. vulg. 24 εἰσὶν n ἀντιδικοῦντάι n 25 τραχείας om. n 32 τραχεῖαι V: σκληραὶ n 33 ἐνδείκνυς n 34 εἶ καὶ V: εἶναι n ψεῦδεις n ἐπίκεισαι V: ἐπιεικὴς n 35 εἰσὶν n ὑποσημαίνουσιν n τόδε Vn: τὸ Arist.

δὲ μή, ἤτοι ἡ δὲ φωνή, δι' ἧς ταύτας ἐκφέρεις, ἐστὶ μαλακὴ καὶ ὑφει- f. 59r μένη καὶ τὸ πρόσωπον ἐνδείκνυσαι ἱλαρόν, λανθάνεις ποιῶν τὸ αὐτὸ ἤτοι λεληθότως ὑβρίζεις αὐτὸν καὶ οὐδὲ δοκεῖς ὕποπτος τοῖς ἀκροαταῖς· τὸ αὐτὸ δὲ ποιεῖς λεληθότως ἤτοι τὸ ὑβρίσαι τὸν ἀντιδικοῦντα. ὅπερ ἂν ἐποίησας, καὶ εἰ μετὰ τραχείας φωνῆς ἐξέφερες τὰς τραχείας λέξεις καὶ ὑβριστικάς. εἰ δὲ βούλει δοκεῖν, ὡς ἃ λέγεις πιθανά εἰσι, δεῖ τὰ μαλακὰ ὑφειμένως ἀπαγγέλλειν καὶ δι' εὐτελῶν λέξεων καὶ τὰ σκληρὰ πάλιν σκληρῶς καὶ ὀγκηρῶς ἀπαγγέλλειν· [b 9] εἰ δὲ τὰ μαλακὰ καὶ τα|πεινὰ f. 59v ἀπαγγέλλεις σκληρῶς καὶ ὀγκηρῶς, δόξεις περίεργος καὶ δολερὸς καὶ μωρὸς ὡς σπουδάζων ἀντιστρέφειν τὰ πράγματα καὶ ἀπίθανα δόξεις λέγειν. [b 11] τῷ δὲ λέγοντι παθητικῶς ἁρμόζουσιν αἱ ἐπίθετοι λέξεις ὡς τὸ πελώριος καὶ διπλᾶ ὡς τὰς συνθέτους λέγειν ὡς τὸ οὐρανόμηκες καὶ ξένας λέξεις ἤτοι διαλέκτου καὶ τῆσδε ἢ τῆσδε τῆς γλώττης· τῷ γὰρ λέγοντι κακὸν οὐρανόμηκες συγγνώμη ἐστὶν ὡς ὀργιζομένῳ· δοκεῖ γὰρ ὁ ὀργιζόμενος μὴ προσέχειν οἷς λέγει ὡς ὑπὸ τῆς ὀργῆς τὰς φρένας ἐξεστηκώς, καὶ διὰ τοῦτο συγγνωμονοῦσιν αὐτῷ, κἂν ἀνοίκεια καὶ ἀκατάλληλα λέγῃ· τὸ γὰρ οὐρανόμηκες ἐπὶ θείων λέγεται, οὐ μὴν δὲ ἐπὶ κακῶν· εἴ τι γὰρ ἔλθῃ εἰς τὴν γλῶτταν τοῦ ὀργιζομένου, τοῦτο καὶ λέγει καὶ οὐ σκοπεῖ τὰ κατάλληλα. [b 13] καὶ ὅταν ἔχῃ ἤδη τοὺς ἀκροατάς, ἤτοι ὅταν τοὺς ἀκροατὰς ποιήσῃ ὥστε αὐτῷ προσέχειν ὡς ἀληθῆ λέγοντι, εἴτε ψέγει, εἴτε ἐπαινεῖ, εἴτε ὀργίζεται, ἤτοι ὅταν καὶ οἱ ἀκροαταὶ χαίρωσι τοῖς ἐπαίνοις ἢ τοῖς ψόγοις καὶ κρίνωσι τὸν ῥήτορα δικαίως ὀργιζόμενον καθ' οὗ ὀργίζεται ἢ δικαίως ψέγοντα ὃν ψέγει ἢ δικαίως ἐπαινοῦντα καὶ οἷον ἐνθουσιῶσι, καὶ τότε δεῖ χρᾶσθαι τοῖς διπλοῖς καὶ ἐπιθέτοις ὀνόμασι, καὶ εἴ τι ἂν βούλοιο. [b 15] ὁ δὲ Ἰσοκράτης ἐγκώμιον ποιεῖται στρατιωτῶν πολεμησάντων καὶ τινῶν μὲν σφαγέντων τινῶν δὲ καὶ σωθέντων, καί φησιν ἐν τῷ τέλει τοῦ ἐγκωμίου 'φήμη δὲ πάντων καὶ ἡ γνώμη πάντων οὕτως ἔχειν ταῦτα, ἃ λέγω ἐπαινῶν, μαρτυροῦσι καὶ διαβεβαιοῦσι καὶ μὴ ἄλλως· ἀλλὰ λέγουσι ταῦτα καὶ οἱ στρατιῶται οἱ τὸν τότε ὑποστάντες πόλεμον, οἳ καὶ ἔτλησαν τὰ δεινὰ καὶ διεσώθησαν.' [b 17] φθέγγονται γὰρ τὰ τοιαῦτα ἤτοι τὰ παράλληλα, οἷον φήμη, γνώμη, ἐνθουσιάζοντες· ὥστε καὶ οἱ ἀκροαταὶ ὁμοίως ἔχοντες ἤτοι ἐνθουσιάζοντες καὶ ὅλοι γενόμενοι τοῦ λέγοντος ἀποδέχονται τοὺς ῥήτορας λέγοντας τοιαῦτα ἤτοι παράλληλα. [b 18] διὸ καὶ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν ἤτοι παράλληλα, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐνθουσιαζόντων ἐστὶν ἡ ποίησις, λοιπὸν τῇ ποιήσει ἁρμόττει. ἢ δεῖ οὕτως λέγειν τὰ παράλληλα μεταποιῆσαι τοὺς

---

2 ἐνδείκνυσα n λανθάνει Arist. 3 καὶ om. n 6 εἰσιν n τὰ om. n 8 ταπεινὰ V: τὰ πιθανὰ n 12 διπλαῖ n 12. 13 καὶ ξένας — οὐρανόμηκες (14) om. n 13 fort. διαλέκτους (cf. p. 175,7. 177,4) τῷ cod. Paris. gr. 1869: evanuit V 14 ἐστὶ n 19 ἔχῃ ἤδη Vn Arist. A: ἤδη ἔχῃ Arist. vulg. 24 ἐνθουσιάζωσιν n χρήσασθαι n 24. 25 ὀνόμασιν n 25 βούλοιτο n 26 καὶ (post δὲ) om. n 27 φήμη κτλ.] cf. Isocr. 4,186 ἡ om. Arist. 28 μαρτυροῦσι δὲ καὶ n 29 λέγουσιν n 31 τε γὰρ Arist. 32 ἐνθυσιάζοντες n 36. p. 190,1 ἢ δὴ οὕτως δεῖ ἢ μετ' εἰρωνείας Arist.

ἀκροατὰς ἐνθουσιάζειν καὶ ἀποδέχεσθαι τοὺς λέγοντας ἢ μετ' εἰρωνείας f. 59v ἤτοι ἢ δεῖ χρᾶσθαι τῇ εἰρωνείᾳ μετὰ τὸ ἀποδεῖξαι τὸν δεῖνα προδότην τῆς πατρίδος καὶ λέγειν μετ' εἰρωνείας πάντα μετὰ τὰς ἀποδείξεις 'ὁ καλὸς οὑτοσί, ὁ γενναῖος'. [b 20] οἱ λόγοι τοῦ Γοργίου, ὃν παρεισάγει ὁ Πλάτων διαλεγόμενον, εἰρωνευτικοί εἰσιν ἅπαντες.

8. Τὸ μὲν γὰρ εἶναι τὴν λέξιν ἔμμετρον καὶ μετρικῷ ἀνήκουσαν ἀνδρί ἐστιν ἀπίθανον, ἤτοι ὁ ταῦτα λέγων τὰ ἔμμετρα ἀπίθανός ἐστι καὶ ψευδής· [b 22] δοκεῖ γὰρ πεπλάσθαι ἤτοι ἐπιτηδεύειν τὰς τοιαύτας ἐμμέτρους λέξεις διὰ τὸ ἀπατῆσαι, καὶ ἅμα ἡ τοιαύτη λέξις ἡ ἔμμετρος ἐξίστησι τὸν ἀκροατὴν τοῦ οἰκείου λογισμοῦ καὶ τοῦ προσέχειν τῇ ἀποδείξει· καὶ προσέχει πάλιν πότε ῥηθῇ καὶ ἔλθοι τοιαύτη ὁμοία λέξις· ἀκούσας γὰρ τοιαύτης ἐμμέτρου λέξεως οἷον

"τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς"

πάλιν ἐξέχεται τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ἑτέρου μέτρου, δι' οὗ δείκνυται, τίνα εἰσὶ τὰ παρ' ἐκείνου ῥηθέντα. καὶ ἄλλως· ξενικὴ οὖσα ἡ λέξις καὶ παράξενος ἡ μετρικὴ ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν γλιχόμενον καὶ πάλιν ἀκοῦσαι τοιαύτης λέξεως. [b 25] τοῖς ἀπελευθέροις ἐδίδοντο πάλαι ἐπίτροποι, ἵνα αὐτῶν ἀντιποιῶνται καὶ μὴ καταφρονῶνται· οὐ γὰρ τῆς αὐτῆς παρρησίας ἐτύγχανον οἱ ἐλεύθεροι καὶ ἀπελεύθεροι καὶ διὰ τοῦτο εἶχον ἐπιτρόπους. τῶν γοῦν κηρύκων προαναφωνούντων 'τίνα ἐπιτροπεῦσαι αὐτοῦ αἱρεῖται ὅδε ὁ ἀπελεύθερος;' πρὸ τοῦ πληρῶσαι τοὺς κήρυκας τὴν ἀναφώνησιν ἔλεγον τὰ παιδία 'τὸν Κλέωνα'. ὡς γοῦν ἀπὸ τῆς τῶν παίδων ἀναφωνῆς προλαμβανούσης τὴν τῶν κηρύκων φωνὴν ἔχομεν προεγνωσμένον, ὃν αἱροῦνται ἐπίτροπον οἱ ἀπελεύθεροι, οὕτως καὶ ἅμα τῷ ῥηθῆναι ξενικὴν ἤτοι ἔμμετρον λέξιν εὐθὺς ἔχομεν ἐγνωσμένον καὶ ὅτι καὶ ἑτέραν τοιαύτην λέξιν μέλλει ὁ λέγων εἰπεῖν. ἢ καὶ οὕτως· ἅμα τῷ ἀκοῦσαι "τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας" εὐθὺς ἐγνωσμένον, ὅτι καὶ ἕτερον μέλλει στίχον εἰπεῖν, δι' οὗ δηλώσει, τίνα εἶπεν ὁ Ἀχιλλεύς. [b 26] τὸ δὲ ἄρρυθμον ἀπέραντόν ἐστιν ἤτοι οὐκ ἔχει ὡρισμένον ἀριθμὸν ὁ ἄρ|ρυθμος καὶ f. 60r πεζὸς λόγος· ὁ μὲν ἔμμετρος λόγος οἷον ὁ στίχος ἔχει ὡρισμένον ἀριθμὸν τὴν ἑξαποδίαν, ὁ δὲ ἄρρυθμος ἀόριστον ἔχει τὸ μέτρον· ποτὲ μὲν γὰρ τὸ κῶλον ἔχει δεκαπέντε συλλαβάς, ποτὲ δὲ ιη', ποτὲ ιβ', ποτὲ κ'. δεῖ δὲ καὶ τὸ ἄρρυθμον ἤτοι τὰ πεζὰ κῶλα πεπεράνθαι ἤτοι μετρεῖσθαι μέτρῳ τινὶ ἀορίστῳ, ἀλλ' οὐ μέτρῳ ὡρισμένῳ, ὥσπερ τῇ ἑξαποδίᾳ ὁ ἡρωικὸς καὶ ἰαμβικὸς στίχος τῇ διποδίᾳ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ιβ' συλλαβαῖς, ποτὲ ιη',

---

2 χρῆσθαι n 4 ὁ V: καὶ n ὥσπερ γοργίας ante οἱ λόγοι add. n ex Aristotele 5 ὁ om. n 7 ἀπίθανός ἐστιν n 9 καὶ ἅμα καὶ Arist. 11 πότε πάλιν ἥξει Arist. 13 τὸν δ' κτλ.] Hom. A 215 cet. 14 ἐξέρχεται n 15 ἡ om. n 17 ἐπίτροπον ante τοῖς add. n ex Aristotele ἵνα καὶ αὐτῶν n 24 οὕτω n 26 τὸν δ' κτλ.] Hom. A 215 cet. 27 πόδας, δας evan., V fort. ⟨ἔχομεν⟩ ἐγνωσμένον, cf. v. 25 28 ἄρρυθμον n Arist. vulg.: ἄρυθμον V Arist. A 29 ἐστι n ἄρυθμος V 30 μὲν γὰρ n 31 τὴν V: τὸν n ἄρυθμος V 32 δεκαπέντε V: ιε' n ποτὲ δὲ ιβ' n 33 ἄρυθμον V 35 διπο δ' V: δίποδι n ἀλλὰ om. n 35. p. 191,1 συλλαβάς· ποτὲ δὲ ιή· ποτὲ δὲ κ' n

ποτὲ κʹ· καὶ γὰρ τὸ ἄπειρον ἤτοι τὸ μηδ᾽ ὅλως ὑποπῖπτον μέτρῳ τινὶ f. 60r διὰ τὴν ἀπειρίαν ἀηδές ἐστι καὶ ἄγνωστον. [b 28] πάντα δὲ τὰ κῶλα περαίνονται καὶ μετροῦνται ἀριθμῷ, οὐ μὴν ὡρισμένῳ ἀλλ᾽ ἀορίστῳ· ἢ γὰρ ιεʹ συλλαβαῖς ἢ ιηʹ. διὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς λέξεως τοῦ σχήματος ἤτοι τῶν κώλων ῥυθμός ἐστι καὶ ῥυθμὸν ἔχουσιν, οὗτινος (τοῦ σχήματος τῆς λέξεως) τὰ μέτρα εἰσὶ τμητὰ ἤτοι ἀόριστα· ποτὲ μὲν γὰρ ιεʹ συλλαβαῖς περαίνεται τὸ κῶλον, ποτὲ δώδεκα. τὸ δὲ μέτρον τῶν ἡρωικῶν στίχων ἐστὶν ἄτμητον· ἑξαποδίᾳ γὰρ μετρεῖται καὶ οὐκ ἔστι δυνατὸν μετρηθῆναι τετραποδίᾳ ἢ ἄλλῳ τινὶ μέτρῳ. [b 30] διὸ δεῖ τὸν λόγον τὸν πεζὸν ἔχειν ῥυθμόν, οὐ μέντοι γε δὲ μέτρον ἢ ἡρωικὸν ἢ ἀναπαιστικὸν ἢ ἰαμβεῖον· εἰ γὰρ ἔχει καὶ μέτρον, ἐστὶ ποίημα ἤτοι ποίησις· ἔχειν δὲ ῥυθμὸν μὴ ἀκριβῆ ἀλλὰ παρεφθαρμένον· ἔστι δὲ τοῦτο ἤτοι τὸ μὴ τηρεῖσθαι τὸν ῥυθμὸν ἀκριβῆ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ἐὰν μέχρι τινὸς ἤτοι μέχρι τινῶν συλλαβῶν ἐστι τοῦ κώλου ὁ ῥυθμὸς τηρούμενος, εἶτα αἱ ἄλλαι συλλαβαὶ τοῦ κώλου εἰσὶν ἀνειμέναι καὶ διεφθαρμέναι, οἷον εἴ τινὲς μὲν λέξεις τοῦ κώλου εἰσὶ σπονδειακαὶ ἢ ἀναπαιστικαὶ ἢ δακτυλικαί, ἐν αἷς καὶ θεωρεῖται ὁ ῥυθμός, αἱ δὲ ἄλλαι λέξεις οὐκ εἰσὶ μετρικαὶ ἤτοι σπονδειακαὶ ἢ δακτυλικαί, ἀλλὰ κοιναὶ καὶ ῥυθμὸν οὐκ ἔχουσι. τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ Ἑρμογένης παραδίδωσιν. [b 32] ὁ μὲν ἡρῷος ῥυθμός ἐστι σεμνὸς ἤτοι ἀπόκροτος, στομφώδης καὶ λεκτικὸς ἤτοι μεγαλόφωνος καὶ ἁρμονίας ἤτοι ῥυθμοῦ δεόμενος, ὁ δὲ ἴαμβός ἐστιν ἡ κοινὴ λέξις καὶ συνήθης, ᾗ πάντες χρῶνται· διὸ πολλῶν ὄντων τῶν μέτρων, ἡρωικῶν, ἀναπαιστικῶν, τροχαϊκῶν, ἀπὸ πάντων τῶν μέτρων μάλιστα χρῶνται τῷ ἰαμβείῳ μέτρῳ καὶ ἰαμβεῖα φθέγγονται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἰαμβεῖον μέτρον ταπεινὸν τὸν λόγον ποιεῖ καὶ ἀνειμένον, δεῖ ἀναμεταξὺ χρᾶσθαι τῇ σεμνότητι καὶ ἐκστῆσαι καὶ ἐξᾶραι διὰ τῆς σεμνότητος τὸ τοῦ λόγου ταπεινόν· ἡ γὰρ σεμνότης ἐξαίρει τὸ τοῦ λόγου ταπεινὸν ἅτε μέγεθος ποιοῦσα. [b 36] ὁ δὲ τροχαῖος ῥυθμὸς κορδακικώτερός ἐστιν ἤτοι ἀνειμενώτερος. ἔστι δὲ τὸ κορδακίζειν εἶδος ἀνειμένης ὀρχήσεως, ἢ τὸ κορδακικώτερον ἤτοι συντομώτερον· κορδακίζειν γάρ ἐστι τὸ εἶδος τῆς ὀρχήσεως, ὃ οἱ Σθλάβοι ὀρχοῦνται, τὸ εὐκίνητον· σύντομον δέ ἐστι, διότι συντόμως περατοῦται· τετράμετρον γάρ ἐστιν· ἐπὶ γὰρ τῶν ἰαμβείων τοὺς δύο πόδας λαμβάνουσιν ὡς ἓν καὶ κατὰ συζυγίαν μετροῦσιν αὐτούς, ὅθεν καὶ τρίμετροι λέγονται, καὶ ἐπὶ τῶν τροχαίων κατὰ συζυγίαν μετροῦμεν. τροχαῖος δὲ λέγεται ἐκ μεταφορᾶς τοῦ τροχοῦ· ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τὸ ἄνω μέρος τοῦ τροχοῦ

---

1 ὑποπίπτων n 2 ἐστιν n 4 συλλαβὰς n 5 ἔχει n 6 εἰσιν n 9 τὸν (ante πεζὸν) om. n 10 ἀναπαιστικὸν scripsi: ἀνάπαιστον Vn 11 ἐστὶ Vn: ἔσται Arist. 12 ῥυθμὸν scripsi ex Aristotele: ἀριθμὸν Vn ἀκριβῶς Arist. τοῦτο δὲ ἔσται Arist. 13 μέχρι του ᾗ Arist. 16 εἰσὶν σπονδαϊκαὶ n 17. 18 σπονδαϊκαὶ n 18 ἔχουσιν n 19 καὶ om. n Ἑρμογένης] π. ἰδεῶν 279,29 sq. Sp. 20 ληκτικός n 23 πάντων V Arist. vulg.: τούτων n: πάντες Arist. A 24 ἰαμβείω V: ἰάμβῳ n ἰαμβεῖον V: ἰαμβικὸν n 25 χρῆσθαι n 27 ἡ — ταπεινὸν om. n ποιούσης n 29 ἀνειμένον n ἢ — ὀρχήσεως (30) om. n 30 σθλάβοι V: ἀθλάβοι n 31 περαίνεται n 32 ἐστι n

καὶ ἐφ' ὕψους ὃν χαμαὶ γίνεται καὶ ὑποκάτω, οὕτω καὶ ὁ τροχαῖος ἀπὸ f. 60r μακροῦ ἀρχόμενος καταλήγει εἰς βραχύ. [1409 a 1] ὁ γὰρ τροχαῖος ῥυθμός ἐστι τετράμετρος. περὶ μὲν τῶν ἄλλων μέτρων ἐτεχνολόγησαν, πῶς δεῖ χρᾶσθαι αὐτοῖς καὶ οἷον ῥυθμὸν ἀποτελοῦσι· λείπεται δὴ παιάν, ἤτοι περὶ δὲ τοῦ παιᾶνος οὔπω ἐφθάσαμεν εἰπεῖν. παιάν ἐστιν ὁ ἔχων συλλαβὴν μίαν μακρὰν καὶ τρεῖς συλλαβὰς βραχείας· ἐπίτριτος δὲ ὁ ἔχων μίαν βραχεῖαν, τὰς δὲ ἑτέρας τρεῖς συλλαβὰς μακράς. [a 3] ἔχομεν μέτρον ἡρωικὸν καὶ τροχαϊκὸν καὶ τρίτον παιανικὸν (τὸ γὰρ ἰαμβικὸν τῆς κοινῆς διαλέκτου ἐστί) καὶ ἐχόμενον τῶν εἰρημένων μέτρων· ἐν γὰρ τῷ παιανικῷ μέτρῳ εὑρήσεις καὶ τὸ δακτυλικὸν μέτρον καὶ τὸ τροχαϊκὸν καὶ τὸ ἀναπαιστικόν· ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ παιᾶνι, ἐν ᾧ ἐστι τὸ ἓν μακρόν, τὰ δὲ τρία βραχέα, εὑρήσεις τὸν δάκτυλον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ παιᾶνι τῷ ἔχοντι τὴν πρώτην συλλαβὴν βραχεῖαν, τὴν δὲ δευτέραν μακράν, εὑρήσεις τὸν ἴαμβον, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ παιᾶνι τῷ ἔχοντι τὰς δύο συλλαβὰς βραχείας, τὴν δὲ τρίτην μακράν, εὑρήσεις καὶ τὸν ἀνάπαιστον καὶ τὸν τροχαῖον· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ παιᾶνι ἡ μία συλλαβή ἐστι μακρά, αἱ δὲ τρεῖς βραχεῖαι, | τὸ δὲ μακρὸν δύναμιν ἔχει δύο βραχέων, λοιπὸν ἐν αὐτῷ θεωρεῖται ὁ f. 60v ἡμιόλιος λόγος· τὰ γὰρ τρία πρὸς τὰ δύο τὸν ἡμιόλιον λόγον ἔχουσιν. [a 4] ἐκείνων δὲ τῶν ἄλλων μέτρων ὁ μὲν σπονδεῖός ἐστιν ἓν πρὸς ἓν ἤτοι τὸν ἴσον λόγον ἔχει ὁ σπονδεῖος· τὰ γὰρ δύο μακρὰ ἔχει· ὁ δὲ τροχαῖος καὶ ὁ ἴαμβος τὸν διπλάσιον λόγον ἔχουσι καὶ τὸν ἄνισον, ὃν λόγον τὰ δύο πρὸς τὸ ἕν· καὶ γὰρ καὶ ὁ τροχαῖος ἐκ μακροῦ καὶ βραχέος σύγκειται καὶ ὁ ἴαμβος βραχὺ ἔχει καὶ μακρόν, τὸ δὲ μακρὸν δύναμιν ἔχει δύο διχρόνων, ὡς εἴπομεν. [a 6] ὁ δὲ ἡμιόλιος ἤτοι ὁ παιὰν ὁ ἔχων τὸν λόγον τὸν ἡμιόλιον ἔχεται τῶν λόγων τούτων ἤτοι τοῦ λόγου, ὃν ἔχει ὁ τρία πρὸς τὰ δύο, ὃν ἔχει αὐτὸς ὁ παιάν, καὶ τοῦ λόγου, ὃν ἔχει τὰ δύο πρὸς τὸ ἕν, ὃν ἔχει ὁ τροχαῖος καὶ ὁ ἴαμβος. οἱ μὲν ἄλλοι ἀφετέοι ἤτοι οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ τροχαῖοι διὰ τὰ εἰρημένα, ἤτοι διότι τῆς ποιήσεώς εἰσιν· ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ῥυθμῶν μόνος ὁ παιανικὸς ῥυθμὸς οὐκ ἔστι μετρικός· οὐ γὰρ χρῶνται αὐτῷ οἱ ποιηταί· ὥστε διὰ τὸ μὴ εἶναι μετρικὸν λανθάνει, εἰ χρώμεθα αὐτῷ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, τοὺς ἀκροατάς. [a 10] δεῖ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ λόγου διαφέρειν τῆς ἀρχῆς τοῦ λόγου. [a 12] τὸ μὲν εἶδος τοῦ παιᾶνος τὸ ἕν, ἐν ᾧ ἡ μὲν ἀρχὴ αὐτοῦ ἐστι μακρά, τὰ δὲ τρία βραχέα, ἁρμόζει τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου· τὸ γὰρ μακρὸν ἔχει στάσεως λόγον καὶ ἠρεμίας, δεῖ δὲ ἐκ στάσεως καὶ ἠρεμίας γενέσθαι τὴν κίνησιν· ἐξ ἀκινησίας γὰρ ἡ κίνησις

1 ὃν V: οὗ n 2 ῥυθμός V: ἀριθμός n 3 ἐστιν n μέτρων om. n 4 χρῆσθαι n δὴ Vn: δὲ Arist. 5 οὔπω scripsi: οὕτω V: οὕτως n 7 τρεῖς om. n 9 ἐστὶν n ἐχόμενος Arist. 15 καὶ (post εὑρήσεις) om. n 21 ἔχουσιν n 22. 23 βραχέως n 26 τὰ δύο — πρὸς (27) om. n 27. 28 οἱ μὲν οὖν ἄλλοι διά τε τὰ εἰρημένα ἀφετέοι Arist. 27 ad versum οἱ μὲν — διότι (29) in marg. ascript. οὐχί V 29 πάντων V: τούτων n 30 ῥυθμὸς V: ἀριθμὸς n 32. 33 διαφέρειν τὴν τελευτὴν τῆς ἀρχῆς Arist. 33 ἓν Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 34 ἀρχῇ ἁρμόττει Arist.

γίνεται. [a 14] Δαλογενῆ λέγει τὸν Ἀπόλλωνα ὡς ἐν τῇ Δήλῳ γεννηθέντα. f. 60v "Δαλογενές, εἴτε Λύκιε † ἑκάετε". ἤτοι πόρρω βάλλων. τὸ δα μακρόν ἐστι, τὰ δὲ τρία βραχέα. τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τοῦ παιᾶνος ἐξ ἐναντίας, ἤτοι ὁ τέταρτος παιὰν ἐξ ἐναντίας ἐστὶ τῷ πρώτῳ παιᾶνι, οὗτινος αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς κείμεναι συλλαβαί εἰσι βραχεῖαι, τὸ δὲ τέλος τῆς λέξεως μακρόν, οἷον "μετὰ δὲ γᾶν", τὸ γᾶν μακρόν, τὰ δὲ πρὸ αὐτοῦ βραχέα, "ὕδατά τ' ὠ", τὸ τω μακρόν· ἔστι δὲ ἐκ τῆς θεογονίας καὶ λέγει, ὅτι ἡ γῆ κρυπτομένη ἦν ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἡμῖν ἀφανής. τοῦτο δὲ τὸ εἶδος τοῦ παιᾶνος προσαρμόζει τῷ τέλει τοῦ λόγου· [a 17] τελευτὴν γὰρ τοῦ λόγου ποιεῖ, καθ' ὃ εἰς μακρὸν λήγει, τὸ δὲ μακρὸν στάσιν τινὰ καὶ ἠρεμίαν παρεμφαίνει· τὸ δὲ βραχὺ διὰ τὸ ἀτελὲς ἤτοι διὰ τὸ μὴ ἀνήκειν τῷ τέλει τοῦ λόγου (κίνησιν γὰρ παρεμφαίνει, εἰ ὁ λόγος εἰς βραχὺ λήγει) γίνεται κολοβὸς καὶ ἐλλιπής. [a 19] ἀλλὰ δεῖ τὸν λόγον ἀποκόπτεσθαι ἤτοι ἠρεμεῖν καὶ ἵστασθαι καὶ βεβηκέναι καὶ τέλος λαμβάνειν δῆλον οὐ διὰ τὸν γράφοντα, ἤτοι οὐ διὰ τὸ στίξαι τὸν γραφέα ἄχρι τοῦδε φαίνεται ὡς ἔλαβεν ὁ λόγος τέλος, οὐδὲ διὰ τὴν παραγραφὴν ἤτοι παραγράψαι στιγμήν, ἀλλὰ διὰ τὸν ῥυθμόν· λαμβάνει γὰρ τέλος δῆλον ἀπὸ τοῦ ῥυθμοῦ, ὅταν καταλήγῃ καὶ τελευτᾷ ὁ λόγος εἰς μακρόν, ὡς ἐπὶ τοῦ "μετὰ δὲ γᾶν ὕδατα" καταλήγει ὁ λόγος καὶ ἔλαβε τέλος εἰς τὸ νύξ, ὅπερ ἐστὶ μακρόν. [a 22] καὶ τίνες ῥυθμοὶ ποιοῦσι τὸν λόγον εὔρυθμον, οἱ τροχαϊκοὶ καὶ οἱ δακτυλικοί.

9. Περὶ λέξεως.

Τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι εἰρομένην, εἶτα διὰ τοῦ καὶ τῷ συνδέσμῳ μίαν ἐφερμηνεύει, τίς ἐστιν ἡ εἰρομένη, καί φησιν, ὅτι εἰρομένη ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μία τῷ συνδέσμῳ· κἂν γὰρ πολλὰς ὑποθέσεις ἀφηγῆται, ἀλλ' οὖν, καθ' ὃ ἡ λέξις εἴρεται καὶ συμπλέκεται τῷ συνδέσμῳ, δοκεῖ τε καὶ ἡ λέξις μία τῷ συνδέσμῳ, κἂν πολλαί εἰσι, καὶ αἱ ὑποθέσεις αἱ πολλαὶ ὡς μία τῷ συνδέσμῳ ὑπόθεσις δοκεῖ. [a 25] ἀναβολαὶ λέγονται αἱ διὰ μακροῦ ἀποδόσεις, οἷον 'ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεὶς ὁ μέγας Βασίλειος'· τὸ 'καὶ γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις' τοῦτο ἄλλη ὑπόθεσις παρὰ τὸ 'ἔμελλεν ἄρα πολλάς'. ἀλλ' ὁ γάρ σύνδεσμος καὶ ὁ καί παρεμπεσόντες συνέπλεξαν ταύτην τῇ ἑτέρᾳ καὶ δοκεῖ μία ὑπόθεσις τῷ συνδέσμῳ. εἰ δὲ εἶπον οὕτως 'ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις', ἀσυνδέτως εἶπον πολλὰς ὑποθέσεις. ὥστε

---

2 Δαλογενές κτλ.] Simonid. fr. 26b Bergk. εἴτε V Arist. A: ἤτε Arist. DEQYbZb: εἶτα n Λυκίαν Arist. ἑκάετε V: ἑκάεργε n: om. Arist. (illatum est ex p. 1409a15 ἕκατε) δα V: δει n 4 παιὰν ἐξ ἐναντίας om. n 6 μετὰ δὲ κτλ.] cf. Simonid. fr. 26b annot. Bergk. 15 γράφοντα Vn Arist. vulg.: γραφέα Arist. A 16 τέλος om. n 17 γὰρ τὸ τέλος n 18 καταλήγει n 20 εὔρυθμον (ῥυθμὸν vulg.) ποιοῦσι ῥυθμοὶ Arist. ποιοῦσιν n 22 περὶ λέξεως V: om. n 23 εἶναι ἢ εἰρομένην Arist. 24 ἡ om. n 24. 25 εἰρομένη, ο ex η corr., V: εἰρημένη n 25 τῷ συνδέσμῳ Vn Arist. vulg.: τῶν συνδέσμων Arist. A 25. 26 ὑφηγεῖται n 26 εἴρηται n 27 τε V mihi suspectum: om. n εἰσι καὶ V: εἰσιν n 32 ἀλλὰ n

εἰρομένη ἐστὶ λέξις ἡ μία μὲν τῷ συνδέσμῳ, ὑποθέσεις δὲ πολλὰς ἔχουσα, f. 60v δοκοῦσαι δὲ πᾶσαι τῷ συνδέσμῳ καὶ ἔχουσαι καὶ πᾶσαι μίαν ἀπόδοσιν τὸ 'ἑαυτὸν νῦν ἡμῖν προθήσειν ὑπόθεσιν'. [a 26] κατεστραμμένη ἡ συνεπτυγμένη λέξις λέγεται ἡ ἄνευ συνδέσμων ἤτοι ἡ γοργός, ἡ σύντομος, ἡ ἐγγὺς ἑαυτῆς στρεφομένη. ἡ τὴν ἀπόδοσιν | ἑαυτῆς ἔχουσα. οἷον 'ἐγὼ ἀπελθὼν f. 61r ἐλυτρωσάμην αὐτόν', ἐγγὺς ἡ ἀπόδοσις· οἱ γὰρ σύνδεσμοι πλειόνων ὑποθέσεών εἰσιν ἐφελκυστικοί. ἀντίστροφα λέγονται τὰ ἰσόστροφα, ἃ περὶ τὰ αὐτὰ στρέφονται· περὶ τὰ αὐτὰ στρέφονται, διότι εἰσὶ σύντομα καὶ ἐγγὺς τὰς ἀποδόσεις ἔχουσιν, οἷον "Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε. Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν· ἀπαντήσατε". [a 27] 'Ἡροδότου Θουρίου ἥδ' ἱστορίης ἀπόδειξις'. ἐλλιπές ἐστι τὸ τοιοῦτον· τὴν γὰρ ἀπόδοσιν ἔχει διὰ μακροῦ ἀποδοθεῖσαν καὶ ἀποταθεῖσαν. οἱ Ἁλικαρνασεῖς ἄποικοι τῶν Θουρίων. ἥδε ἡ ἀπόδειξίς ἐστι τῆς ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου. [a 26] στροφή, ἀντιστροφὴ καὶ ἐπῳδή. ἀντίστροφα λέγονται τὰ μικρά. [a 27] εἰρομένη δὲ λέξις ἐστὶν ἡ μὴ ἔχουσα τὸ τέλος καὶ τὴν ἀπόδοσιν καθ' ἑαυτὴν ἤτοι ἐγγὺς ἑαυτῆς καὶ συντόμως ἀποδιδόμενον, ἀλλὰ διὰ μακροῦ ἀποδιδόμενον, ἤτοι ἡ μακρὰ καὶ μετὰ πολλὰ τὴν ἀπόδοσιν ἔχουσα. εἰ μὴ γὰρ καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ διάνοια τελειωθῇ, οὐκ ἀποδίδοται, κἂν δεκαπέντε κῶλα εἴπῃς. [a 31] ἔστι δὲ ἀηδὴς διὰ τὸ ἄπειρον ἤτοι διὰ τὸ μετὰ [τὰ] πολλὰ καὶ διὰ μακροῦ τὴν ἀπόδοσιν ἔχειν· ἕκαστος γὰρ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀποδόσεως ἐφίεται, διὰ δὲ τὸ μὴ συντόμως ἀποδίδοσθαι τὴν ἀπόδοσιν ἀηδιζόμεθα· ἀεὶ γὰρ ὀρεγόμεθα τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀποδόσεως ἀκοῦσαι. διὸ καὶ οἱ δρομεῖς πόρρω ὄντες τοῦ τέλους οὐ κάμνουσιν, ἡνίκα δὲ πλησιάσουσι τῷ τέλει, εὐθὺς κάμνουσι διὰ τὸ ἐφίεσθαι συντόμως τὸ τέλος καταλαβεῖν· ὅτε καὶ ἑαυτοὺς μᾶλλον ἐπιτείνουσι διὰ τὴν τοῦ τέλους ἔφεσιν. οὐ κάμνουσι πρότερον ἤτοι πόρρω ὄντες τοῦ τέλους. [a 34] κατεστραμμένη δὲ λέξις ἐστὶν ἡ ἐν περιόδοις θεωρουμένη ἤτοι ἡ γοργὸς καὶ συνεπτυγμένη. περίοδος δέ ἐστι λέξις ἔχουσα ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἤτοι ἀπόδοσιν αὐτὴν καθ' αὑτὴν ἤτοι εὐπεριόριστον καὶ ἐγγὺς τῆς ἀρχῆς καὶ τέλος ἔχουσαν καὶ μέγεθος εὐσύνοπτον ἤτοι σύντομον ἤτοι μὴ ὂν ἐπὶ μακρὸν ἀποτεταμένον· 'ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην κατασκευάζων' τοῦτο ἡ ἀρχή, 'οὗτος ἐχθρὸς ἐμοί, κἂν μήπω βάλλῃ' τοῦτο ἡ ἀπόδοσις· ὥστε ἐγγὺς τῆς ἀρχῆς ἀπεδόθη καὶ ἡ ἀπόδοσις. [b 1] ἡ τοιαύτη δὲ λέξις ἡ σύντομον ἔχουσα καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀπόδοσιν ἐγγὺς ἤτοι ἡ κατεστραμμένη ἐστὶ καὶ ἡδεῖα καὶ εὐμαθὴς ἤτοι εὐδιάγνωστος καὶ σαφὴς

1 ἐστὶν n 2 ἀναβολαὶ ante δοκοῦσαι add. n δὲ om. n. πᾶσαι τῷ Vn: fort. μία τῷ 3. 4 ἡ συνεπτυγμένη superscr. V: om. n 4 λέγεται om. n 7 τὰ (ante ἰσόστροφα) om. n 8 περὶ — στρέφονται om. n σύντομα V: σύνθετα n 9 Χριστὸς κτλ.] verba sunt Gregorii Naz. οὐρανοῦ n 10 Ἡροδότου κτλ.] Herod. I 1 11 τὸ om. n ἔχει om. n 12 ἀποτασθεῖσαν n 15 αὑτὴν Arist. 18 τελειωθῇ Vn Arist. A: τελειωθείη Arist. vulg. 19 ἀηδὴς V Arist. AC: ἀηδὲς n Arist. cet. τὰ V: om. n 23. 24 πλησιάσωσιν n 24 κάμνουσιν n 25 ἐπιτείνουσιν n 27 ἡ ἐν — λέξις (28) om. n περιόδοις scripsi ex Aristotele: προόδοις V 29 ἑαυτὴν n 30 καὶ τὸ τέλος n 31 ὁ γὰρ κτλ.] Demosth. 9, 17 32 ἡ (ante ἀρχή) om. n 33 ὑπεδόθη n

διὰ τὸ σύντομον διὰ τὸ ἐναντίως ἔχειν τῷ ἀπεράντῳ ἤτοι τῇ εἰρο- f. 61r μένῃ λέξει τῇ διὰ μακροῦ ἐχούσῃ τὴν ἀπόδοσιν· καὶ ὅτι ὁ ἀκροατὴς ἀεί τι ἔχει ἤτοι νοεῖ, καὶ διὰ τοῦτό ἐστι καὶ ἡδεῖα· σύντομον γὰρ ἔχει τὴν ἀπόδοσιν· μυρία γὰρ ἐὰν εἴπῃς, οὔπω συνίησι, πρὸς τί ταῦτα συντείνουσιν, εἰ μὴ τὴν ἀπόδοσιν ἐπάξεις. [b 3] καὶ πεπεράνθαι τι αὐτῷ ἤτοι ἐνόησέ τι ὁ ἀκροατής. ἀηδὴς δέ ἐστιν ἡ εἰρομένη λέξις διὰ τὸ μηδὲν προνοεῖν ἢ ἀνύειν, ἤτοι διὰ τὸ μηδὲν δύνασθαι νοῆσαι εὐθύς, ἡνίκα ἄρξεται λέγειν ὁ ῥήτωρ, πολλῶν ῥηθέντων, εἰ μὴ ἡ ἀπόδοσις ἀποδοθῇ, ἐπὶ τῆς κατεστραμμένης συνίησί τι ὁ ἀκροατὴς διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τὴν ἀπόδοσιν. εὐμαθὴς δέ ἐστιν ἡ κατεστραμμένη λέξις, διότι ἐστὶν εὐμνημόνευτος. [b 5] τοῦτο δὲ τὸ εἶναι εὐμνημόνευτον ἔχει, διότι ἔχει ἀριθμὸν βραχύτατον· μετρεῖται γὰρ τὸ κῶλον πέντε ἢ ἓξ ἢ ὀκτὼ συλλαβαῖς. αὕτη δὲ ἡ κατεστραμμένη λέξις καὶ περίοδός ἐστι καὶ ἐν περιόδοις θεωρεῖται· ἔχει γοῦν ἡ τοιαύτη λέξις ἀριθμὸν τὸ μέτρον ἐκεῖνο, ὃ πάντων ἐστὶν εὐμνημονευτότατον ἤτοι τὸ βραχύτατον μέτρον· τὰ γὰρ βραχέα καὶ ὧν τὸ κῶλον ἔχει ἓξ ἢ ἑπτὰ συλλαβὰς εὐμνημόνευτα μᾶλλον τῶν χύδην ἤτοι τῶν πεζῶν λόγων· ἡ γοῦν κατεστραμμένη λέξις ἀριθμὸν ἔχει, ἐν ᾧ μετρεῖται, καὶ οὐκ ἔστιν ἄπειρος ὡς ἡ εἰρομένη. [b 8] δεῖ δὲ τὴν περίοδον ἀπαρτίζειν διάνοιαν τελείαν, οἷά εἰσι καὶ τὰ τοῦ Σοφοκλέους ἰαμβεῖα· καὶ τὰ τοιαῦτα γὰρ περιοδικά εἰσι καὶ ἐν δυσὶ κώλοις ἢ ἑνὶ κώλῳ διάνοιαν ἀπαρτίζουσιν, ὡς τὸ

"ἀεὶ ⟨μέν⟩, ὦ παῖ Λαρτίου, δέδορκά σε
πεῖράν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι πειρώμενον."

τὰ δὲ τοῦ Εὐριπίδου ἰαμβεῖα εἰρομένην λέξιν ἔχουσι· μακρὰς γὰρ τὰς ἀποδόσεις ἔχουσιν, ὡς τὸ "ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα". ἡ ὅλη γοῦν περίοδος ὀφείλει ἀπαρτίζειν διάνοιαν καὶ τὸ ὅλον κῶλον, μὴ μέντοι γε δὲ διακόπτεσθαι ταῖς στιγμαῖς, οἷά εἰσι τὰ κατὰ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν· καὶ ἐνταῦθα μὲν διαστίξαντες ἄλλην διάνοιαν ἀπαρτίσομεν, ἐνταῦθα δὲ διαστίξαντες ἄλλην, οἷόν ἐστι τὸ

'γένοιτο, Ζεῦ, τὸν σῦν καταβαλεῖν ἐμέ,'

καὶ οἷόν ἐστι καὶ τὸ

"Καλυδὼν ⟨μὲν⟩ ἥδε γαῖα Πελοπίας χθονός·"

εἰ μὲν γὰρ στίξομεν εἰς τὸ ἥδε, νοεῖται, ὅτι αὕτη ἡ Καλυδών ἐστι γῆ, |

3 ἤτοι — ἔχει om. n 5 ἐπάξῃς n καὶ πεπεράνθαι Vn: καὶ πεπεράσθαι Arist. A: τῷ ἀεὶ πεπεράνθαι Arist. vulg. 7 ἢ Vn: εἶναι μηδὲ Arist. (*aut nihil* Tr.) ἀνύειν Vn Arist. vulg.: ἀνοίγειν Arist. A (cf. Tr.) 8 ἄρξηται n 9 συνίησιν n τι — ἐστιν (10) om. n 10 διότι ἐστὶν post συνίησι ponit n 11 ἔχει (post διότι) om. n 12 γὰρ V: δὲ n 13 δὲ ἥδε ἡ n 18. 19 τὴν περίοδον Vn Arist. ATr.: τῇ περιόδῳ Arist. vulg. 19 et 20 εἰσὶν n 22 ἀεὶ κτλ.] Soph. Aiac. 1. 2 μέν add. n: om. V 23 πειρώμενον Vn: θηρώμενον Soph. 24 ἔχουσιν n 25 ἥκω κτλ.] Eurip. Hec. 1 30 γένοιτο κτλ.] adesp. fr. 188. F. T. G.² p. 878 N. (ὦ Ζεῦ, γένοιτο καταβαλεῖν τὸν σῦν ἐμέ apud Hermog. π. μεθ. δειν. 444,27 Sp.) 32 Καλυδὼν κτλ.] Eurip. fr. 515. F. T. G.² p. 525 N. μὲν add. n: om. V 33 ἐστιν n

καὶ μέρος τῆς Πελοποννήσου, εἰ δὲ στίξομεν εἰς τὸ μέν, νοεῖται, ὅτι ἥδε f. 61v ἡ γῆ τῆς Πελοποννήσου ἐστὶ Καλυδών, καὶ νοεῖται ἡ μὲν Καλυδὼν ὅλον, ἡ δὲ Πελοπόννησος μέρος τῆς Καλυδῶνος, ὡς τὰ ὅλα ὀνομάζεσθαι Καλυδών. [b 11] καὶ γὰρ ἐν τῷ διαιρεῖσθαι καὶ διακόπτεσθαι τὸ περιοδικὸν κῶλον ταῖς τοιαῖσδε ἢ ταῖς τοιαῖσδε στίξεσιν ἔστιν ὑπολαβεῖν τὸ ἐναντίον, ἤτοι ἄλλην διάνοιαν ἀπαρτίζει καὶ ἄλλην, ἀμφότεραι δὲ διάνοιαι αἱ ὑποσημαινόμεναι ταῖς τοιαῖσδε ἢ ταῖς τοιαῖσδε διαστίξεσίν εἰσιν ἐναντίαι· ὅπερ ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κώλου, τὸ "Καλυδὼν ἥδε γαῖα"· ἐναντίας γὰρ παρεμφαίνει διανοίας ἡ ἄλλη καὶ ἄλλη διάστιξις, τὸ δὲ τοιοῦτον ἀσάφειαν μᾶλλον ποιεῖ· ὥστε τὸ κῶλον τὸ περιοδικόν, ὅπερ θεωρεῖται ἐν ταῖς κατεστραμμέναις λέξεσιν, οὐκ ὀφείλει εἶναι τοιοῦτον ὡς δύνασθαι διακόπτεσθαι ταῖς διαστίξεσιν, ἵν', εἰ μὲν τοιῶσδε στίξομεν, ἄλλην ἀπαρτίζῃ διάνοιαν, εἰ δὲ τοιῶσδε, ἄλλην, ἀλλὰ δεῖ εἶναι ἀδιάκοπον καὶ μὴ δυνάμενον διαιρεῖσθαι, ὥστε τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἀπαρτίζειν διάνοιαν τὸ περιοδικὸν κῶλον. [b 13] ἡ δὲ περίοδός ἐστι διττή, ἡ μὲν θεωρουμένη ἐν δυσὶ κώλοις, ὡς τὸ μὲν ἓν κῶλον εἶναι ἀρχήν, τὸ δὲ ἕτερον ἀπόδοσιν, οἷόν ἐστιν 'ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευάζων', τοῦτο ἓν κῶλον καὶ ἀρχή, εἶτα τὸ ἕτερον κῶλον, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀπόδοσις, 'οὗτός ἐστιν ὁ πολεμῶν, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ'· ἡ δ' ἑτέρα περίοδος ἡ μονόκωλος ἤτοι ἡ ἐν ἑνὶ κώλῳ τὴν διάνοιαν ἀπαρτίζουσά ἐστιν ἀφελὴς ἤτοι ἁπλουστέρα. [b 13] ἔστι δὲ ἐν τοῖς κώλοις τοῖς δυσὶ τῆς περιόδου λέξις ἡ τετελειωμένη ἤτοι ἡ ἀπαρτίζουσα καὶ τελειοῦσα διάνοιαν καὶ διῃρημένη ἤτοι σύντομος καὶ μὴ ἔχουσα τὸ κῶλον ἐκτεταμένον καὶ διῆκον ἐπὶ πολὺ καὶ εὐανάπνευστος· ἐπεὶ γὰρ μικρόν ἐστι τὸ κῶλον, δηλονότι καὶ εὐανάπνευστόν ἐστι διὰ τὴν βραχύτητα καὶ οὐ διὰ τὴν διαίρεσιν· ὅταν γὰρ ᾖ μακρὸν τὸ κῶλον, ὡς τὸ 'ἔμελλεν ἄρα', διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος ἄχρι τοῦ τέλους τοῦ κώλου διαιρεῖ τὸ κῶλον καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστίζει καὶ ἀναπνεῖ. [b 16] ἀλλ' ὅλη ἡ λέξις ἤτοι ὅλον τὸ κῶλον διὰ τὴν μικρότητά ἐστιν εὐανάπνευστον διὰ τὸ ἐξαρκεῖν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος εἰς τὸ ἀπνευστὶ διελθεῖν τὸ κῶλον, οἷόν ἐστιν 'ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην'. διῃρημένη· ἀπαρτίζει γὰρ μίαν διάνοιαν καὶ ἓν κῶλον, ὡς τὸ 'οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην', εἶτα λέγει καὶ τὴν ἀπόδοσιν, 'οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ', καὶ ἔχει καὶ ἡ ἀπόδοσις ἑτέραν διάνοιαν· ὥστε διῄρηται ἡ ἀπό-

---

1 στίξωμεν n 3 ὅλα V: ἄλλα n 5 τοὐναντίον Arist. 6 ἀπαρτίζειν n δὲ om. n διάνοιαν n 7 διαστίξεσιν V: στίξεσιν n 8 ἐστὶ n τὸ V: τοῦ n 12 στίξω n 13 ἀπαρτίζω n ἀδιάκοπτον n 17 ὁ γὰρ κτλ.] Demosth. 9, 17 19 ἐστι ἡ n ἐστὶ ὁ n fort. ⟨ἐμοὶ⟩ πολεμῶν, cf. p. 194, 32. 196, 33 et Demosth. βάλῃ n 20 ἡ δὲ n ἐν om. n 23 τε καὶ Arist. σύντομος n: σύντομον V 25 ἐστιν διὰ n 26 ᾖ om. n 27 ἔμελλεν ἄρα] cf. p. 193, 29 28 τοῦ (post ἄχρι) om. n ὑποστίξει V 29. 30 διὰ τὴν μικρότητα superscr. V: om. n 31 ἀναπνευστὶ n ἐστὶ n 32 διῃρημένον n

δοσις τῆς ἀρχῆς. ἢ τὸ διῃρημένον ἤτοι βραχεῖα καὶ οὐχὶ ἀπέραντον f. 61v καὶ μακρὸν ἔχει τὸ κῶλον, ὡς μὴ ἐξαρκεῖν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος ἄχρι τοῦ τέλους τοῦ κώλου. [b 16] κῶλον δέ ἐστι τὸ ἓν μόριον αὐτῆς· δυσὶ γὰρ κώλοις περατοῦται ἡ περίοδος. [b 10] "Καλυδὼν μὲν ἥδε γαῖα." τοῦ Εὐριπίδου ἐστί· κεῖται δὲ ἐν τῷ Μελεάγρῳ

"ἐν ἀντιπόρθμοις πάντ' ἔχουσιν εὐδαιμονίαν·
Οἰνεὺς δ' ἀνάσσει τῆσδε γῆς Αἰτωλίας,
Πορθάονος παῖς, ὅς ποτ' Ἀλθαίαν γαμεῖ,
Λήδης ὅμαιμον, Θεστίου δὲ παρθένον".

ἢ τὸ [b 15] μὴ ἐν διαιρέσει νοεῖται οὕτως, ὥστε ἀναπνεῖν καὶ μὴ πληρουμένης τῆς διανοίας διὰ τὸ διαιρῆσαι τὸ κῶλον μεταξύ. [b 18] μυούρους ἤτοι πάνυ μικρούς, οἷον εἴ εἰσι τρισύλλαβοι ἢ τετρασύλλαβοι. τὸ μὲν γὰρ μικρὸν πάνυ ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν πολλάκις προσπταίειν καὶ προσκρούειν· ἡ γὰρ τάσις τῆς φωνῆς τοῦ λέγοντος ἔχουσα ἔτι ὁρμὴν ἀνακόπτεται καὶ ἀναχαιτίζεται καὶ ἵσταται καὶ ἠρεμεῖ καὶ πάλιν ὁρμήσασα ἀνακόπτεται καὶ ἠρεμεῖ διὰ βραχυκωλίαν· ὅταν γὰρ ὁ ῥήτωρ ἔχων τάσιν ἐν τῷ ἀναγινώσκειν ὁρμῶν ἐπὶ τὸ πόρρω ἔτι καὶ τὸ μέτρον διὰ τὸ προσδοκᾶν εἶναι τὸ κῶλον σχοινοτενὲς ἀντισπασθῇ καὶ ἀντικρουσθῇ ἀπὸ τῆς πρόσω ὁρμῆς παυσαμένου τοῦ ὅρου, οὗ ἔχει τὸ κῶλον ἐν ἑαυτῷ, ἀνάγκη προσπταίειν διὰ τὴν ἀνάκρουσιν καὶ ἀναχαίτισιν τῆς τάσεως τῆς φωνῆς τὸν ἀναγινώσκοντα ῥήτορα, οἷά εἰσι τὰ τοιαῦτα κῶλα 'προσέβαλεν ὁ ἀνήρ· συνεκροτήθη ὁ πόλεμος'. [b 22] εἰ δὲ μακρά εἰσι τὰ κῶλα καὶ σχοινοτενῆ, ποιεῖ τὸν ῥήτορα τὸν ἀναγινώσκοντα ἀπολείπεσθαι τῆς ἀποδόσεως καὶ στίζειν καὶ ἀναπνεῖν καὶ ταῦτα τῆς ἀποδόσεως μήπω ἀποδοθείσης. οἷον λέγω 'ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις τῶν λόγων ἀεὶ προτιθεὶς ὁ μέγας Βασίλειος· καὶ f. 62r γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὡς οὔπω τις τῶν πάντων οὐδείς', διὰ τὴν μακροκωλίαν οἴεται εἰς τὸ οὐδείς ἀποδίδοσθαι τὸν λόγον καὶ διὰ τοῦτο στίζει καὶ ἠρεμεῖ ἐν αὐτῷ κἀντεῦθεν τῆς κυρίας ἀποδόσεως ἀπολείπεται, ὥσπερ καὶ ὁ κάμπτων ἔξω τοῦ τέρματος ἀπολείπει τοὺς συντρέχοντας αὐτῷ, ἅτε ἄλλην βαδίζων ὁδόν. μονόκωλος δὲ περίοδός ἐστιν αὕτη 'ἐπ' οὐδενὸς οὖν τῶν ἁπάντων οὐκ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ οὐχὶ τῶν ἁπάντων'. [b 25] αἱ δὲ περίοδοι αἱ μακραί, οἷον 'ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ πολέμους ἀνεγείρων καὶ συκοφάντας συνιστῶν',

---

1 διῃρημένη Arist. 3. 4 τὸ ἕτερον μόριον ταύτης Arist. 4 παρατοῦται n Καλυδὼν κτλ.] Eurip. fr. 515. F. T. G.² p. 525 N. 5 ἐστίν n 6 ἀντιπορέμοις n ἐν ἀντιπόρθμοις πεδί' ἔχουσ' εὐδαίμονα apud Demetr. de eloc. 58 9 θετίου Vn 10 ἐν τῇ διαιρέσει Arist. 12 μυούρους Vn Arist. AC: μειούρους Arist. cet. εἴ om. n 13. 14 προσπταίειν (vulg.; προπταίειν A) πολλάκις ποιεῖ τὸν ἀκροατήν Arist. 14 τάσις V: φύσις n 17 ἔτι ante ὁρμῶν Arist. 18 ἀντισπαθῇ n 19 πρόσω V: πόρρω n οὗ Vn Arist. BCTr.: οὔτε Arist. cet. 20 ἐν αὐτῷ n ἀντίκρουσιν Arist. 20. 21 ἀναχαίτησιν n 22 συνεκροτήσθη n 25 fort. οἷον ⟨εἰ⟩ 32 ἐστὶ ἐφ' n 33 ὁ γὰρ κτλ.] Demosth. 9,17

ἡ τοιαύτη οὖν σχοινοτενὴς περίοδός ἐστι λόγος καὶ ἔοικεν ἀναβολῇ ἤτοι f. 62r τῇ διὰ μακροῦ ἀποδόσει. [b 27] ποιήσαντα ἤτοι ποιητικῶς ποιήσαντα ἀναβολὰς ἤτοι διὰ μακροῦ ἀποδόσεις ἀντὶ τῶν ἀντιστρόφων ἤτοι τῶν μικρῶν καὶ συνεστραμμένων περιόδων. ἀντίστροφα λέγονται τὰ δύο κῶλα τῆς περιόδου, διότι στρέφονται περὶ τὰ ἴσα· καὶ τὸ κῶλον γὰρ τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ κῶλον τῆς ἀποδόσεως ἄμφω εἰσὶ μικρά. [b 29] ἡ δὲ μακρὰ ἀναβολὴ ἤτοι ἡ διὰ μακροῦ ἀπόδοσις κακία ἐστὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτήν, ἤτοι κακίζεται δὲ ὁ ποιήσας μακρὰν ἀπόδοσιν. εὗρον καὶ σχόλιον οὕτως ἑρμηνεῦον αὐτήν· ἡ δὲ μακρὰ ἀναβολὴ ἤτοι ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ ποιήσαντι καὶ τῷ βουληθέντι ἐστὶ κακίστη. [b 30] ἁρμόττει γοῦν τὸ τοιοῦτον ἤτοι τὸ προσπταίειν τὸν λέγοντα ἤτοι τὸν ἀκροατὴν καὶ εἰς τὴν μακροκωλίαν· φθάνουσι γὰρ πρὸ τῆς ἀποδόσεως στίζοντες οἰόμενοι ἐνταῦθα εἶναι καὶ τὴν ἀπόδοσιν, ἔνθα καὶ στίζουσιν· αἱ γὰρ λίαν μικραὶ περίοδοι ποιοῦσι τὸν ἀκροατὴν προπετῆ ἤτοι προσπίπτοντα καὶ προσκρούοντα· καὶ γὰρ ὁ ἀκροατὴς ἔχων τὸν νοῦν τεταμένον ἔτι πόρρω διὰ τὸ οἴεσθαι ἐπὶ πλέον τὴν ἔννοιαν τείνεσθαι ἀναχαιτίζεται τῆς πορρωτέρω νοήσεως διὰ τὸ ἄγαν βραχύκωλον τῆς περιόδου. [b 33] διῃρημένη δὲ λέξις ἐστὶν ἐν ταῖς περιόδοις, ὅταν ἡ ἐν τῷ ἑνὶ κώλῳ λέξις ἄλλην ἀπαρτίζῃ διάνοιαν καὶ ἡ ἐν τῷ ἑτέρῳ κώλῳ λέξις ἄλλην· καὶ γὰρ τὸ γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων ἄλλην ἀπαρτίζει διάνοιαν. [b 35] ἀντικειμένη δὲ λέξις ἐστίν, ὅταν τῶν δύο κώλων ἐναντίων ὄντων πρὸς ἄλληλα ἡ μία ἀπόδοσις ἀποδίδοται ἢ ἑκάστῳ κώλῳ ἤτοι κατάλληλος ἑκάστῳ κώλῳ σύγκειται ἤτοι ἀποδίδοται ἀπόδοσις. τὸ ἐπέζευκται ἀντὶ τοῦ ἀποδίδοται. [1410 a 1] οἷον 'ἀμφοτέρους ὤνησαν οἱ πρὸς βαρβάρους στρατευσάμενοι, τούς τε μείναντας καὶ καταλειφθέντας οἴκοι καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτοῖς'· ἰδοὺ δύο κῶλα ἔχοντα ἐναντία τό τε καταλειφθῆναι καὶ τὸ ἀκολουθῆσαι, ἑκάστῳ δὲ κώλῳ οἰκεία καὶ κατάλληλος ἀπεδόθη ἀπόδοσις· [a 2] 'τοῖς μὲν γὰρ ἤτοι τοῖς ἀκολουθήσασι προσεγένετο τὸ προσκτήσασθαι οἴκοι πλείω ὡς ἐκ τοῦ πολέμου πολλὰ κερδήσασι, τοῖς δὲ ἤτοι τοῖς ἀπομείνασι κατέλιπον τὴν οἴκοι ἔξοδον γενομένην ἀνενδεῆ καὶ αὐτάρκη ἤτοι καὶ τοῖς ἀπομείνασι κατέλιπον εἰς διοίκησιν πολλά', καὶ ἀποδόσεις ἤτοι τὸ πλεῖον καὶ ἀνενδεὲς καὶ ἱκανὸν ἐναντία εἰσίν· εἰ τῷ ἐναντίῳ δὲ κώλῳ ἀπεδόθη τὸ ἐναντίον, καὶ τῷ ἐναντίῳ δὲ κώλῳ ἀποδοθήσεται τὸ ἐναντίον. πάλιν ἄλλο παράδειγμα· [a 5] 'καὶ τοῖς

---

1 ἤτοι αὕτη n   ἔστι δὲ n   λόγος Vn Arist. vulg.: ἄλογος A   ἀναβολῇ Arist. A: ἀναβολῆς Arist. BDEYbZb   3 ἀναβολὰς Vn Arist. AC: ἀναβολὴν Arist. cet. 6 μικρά V: μακρά n   12 καὶ om. n   14 μακραὶ n   προπετῆ Vn Arist. A: προπετῶς Arist. vulg.   15 τεταμμένον n   18 δὲ V: μὲν n   ἐστὶν — λέξις om. n   18. 19 ἀπαρτίζει n   24 ἀμφοτέρους κτλ.] Isocr. 4,35   δ' ὤνησαν Arist.   26 ἀκολουθήσαντας Vn Arist. vulg.: ἀκολουθήσοντας Arist. A 28 ἀκολουθοῦσιν n   28. 29 προεγένετο n   29. 30 κερδήσασιν n   30 ἀπομείνασιν n   30 et 31 exspectes ὑπομείνασι, cf. Arist. et Isocr.   31 ἀπομείνασιν n 33 ἀπεδόθη - κώλῳ om. n   34 καὶ τοῖς κτλ.] Isocr. 4,41

χρημάτων δεομένοις', ἓν κῶλον, 'καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι βουλο- f. 62r μένοις', ἕτερον κῶλον ἐναντίον τῷ προτέρῳ κώλῳ· ἡ γὰρ ἀπόλαυσις τῇ κτήσει ἀντίκειται· τούτοις τοῖς δυσὶ κώλοις ἀπεδόθη ἀπόδοσις. ἄλλο παράδειγμα· [a 6] 'πολλάκις συμβαίνει ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν', ἓν κῶλον, 'καὶ τοὺς ἄφρονας κατορθοῦν' ἤτοι εὐτυχεῖν, ἄλλο κῶλον ἐναντίον· ἐναντία γὰρ τὸ εὐτυχεῖν καὶ ἀτυχεῖν· τούτοις ἀπεδόθη μία ἀπόδοσις. ἄλλο παράδειγμα· [a 8] 'εὐθὺς ἠξιώθησαν τῶν ἀριστείων ἤτοι βραβείων, οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης ἔλαβον'· ἐναντία ταῦτα τὰ 'ᾗ μὲν γὰρ ἠξιώθησαν δωρεῶν, φαίνονται ὅτι ἐνδεεῖς ἦσαν', 'ᾗ δὲ ἐξουσίαν τῆς θαλάσσης ἔλαβον, εἰσὶν ἀνενδεεῖς'. ἄλλο· [a 10] 'καὶ πλεύσας μὲν ὁ Ξέρξης διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεύσας δὲ διὰ τῆς θαλάσσης'· ἐναντίον τὸ πεζεῦσαι τῷ πλεῦσαι· ἀπόδοσις πρὸς μὲν τὸ πεζεῦσαι τὸ ζεῦξαι τὸν Ἑλλήσποντον, πρὸς δὲ τὸ πλεῦσαι τὸ διορύξαι τὸν Ἄθων, ἐναντία δὲ τὸ διορύττειν καὶ τὸ ζευγνύειν. ἄλλο· [a 12] 'καὶ οἱ μὲν πολῖται ἐστερήθησαν καὶ ἐξωρίσθησαν τῆς πόλεως νόμῳ καὶ ψήφῳ τυ|ραννικῇ'. f. 62v [a 13] 'οἱ μὲν γὰρ τῶν πολιτῶν κακῶς ἀπώλοντο, οἱ δὲ αἰσχρῶς ἐσώθησαν' ἤτοι ἔφυγον. "ἔτι δὲ κοινῆς τῆς πατρίδος οὔσης τοὺς μὲν τυραννεῖν τοὺς δὲ μετοικεῖν καὶ φύσει πολίτας ὄντας". "ὁρῶσα δὲ περὶ τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας, ὥστε πολλάκις ἐν ταύταις". "καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς κινδύνους διενεγκόντες εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν"· τοῦ Παναθηναϊκοῦ τοῦ Ἰσοκράτους ἑπόμενον· λείπει δέ, ὅτι πρὸς εἰδότας, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐτυχίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι καὶ τὰς αὑτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι τούτους, τοῖς μὲν πλείω ἐπόρισαν, τοῖς δὲ ἀσφαλῶς ἔχειν τὰ προσόντα δεδώκασιν. ἄλλο· [a 14] 'καὶ ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις χρῆσθαι ἱκέταις, κοινῇ δὲ πολλοὺς τῶν συμμάχων περιορᾶν δουλεύοντας'. ἄτοπον γάρ φησιν· ἰδίᾳ μὲν ἱκετεύουσι τοῖς βαρβάροις ὑπείκομεν, κοινῇ δὲ τοὺς συμμάχους περιορῶμεν καὶ μὴ βοη-

---

1 ἓν V: ἄλλο n   3 κτίσει n   4 πολλάκις κτλ.] Isocr. 4,48   5 ἓν κῶλον om. n   5. 6 ἤτοι εὐτυχεῖν om. n   7 μία om. n   εὐθὺς κτλ.] Isocr. 4,72   7. 8 εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν (ἠξιώθη BCQZb) Arist.   9 θαλάττης Arist.   τὰ V: om. n   11 πλεύσας κτλ.] Isocr. 4,89   πλεῦσαι Arist., Isocr.   12 πεζεῦσαι Arist., Isocr.   τῆς om. n   θαλάττης Arist.   13 ζεῦξαι τὸν V: ζεῦσαι τὴν n   14 Ἄθω Arist.   15 καὶ οἱ μὲν κτλ.] Isocr. 4,105   17 οἱ μὲν κτλ.] Isocr. 4, 149   καλῶς n   18 ἔτι δὲ κτλ.] Isocr. 4,105   19 ὁρῶσα κτλ.] Isocr. 4,48   20 περὶ μὲν τὰς Isocr.   20. 21 ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν Isocr.; dubito, num in commentarii textu quaedam interciderint   21 καὶ πρὸς κτλ.] Isocr. 4,72   22 Παναθηναϊκοῦ] sunt ex Panegyrico (de hac significatione cf. Anon. ad III 17 p. 1418a 31)   24 ἠξίωσαν n: ἠξιώθησαν V   25 πονήσασιν n   27 καὶ ἰδίᾳ κτλ.] Isocr. 4,181   28 χρῆσθαι ἱκέταις V: ἱκέταις χρῆσθαι Arist. vulg.: χρῆσθαι οἰκέταις n: οἰκέταις χρῆσθαι Arist. A (cf. Isocr.)   29 ἱκετεύουσιν n

θοῦμεν αὐτοῖς. ἐνταῦθα ἐναντίον τὸ δέχεσθαι τοὺς ἱκέτας καὶ τὸ περιορᾶν. f. 62v πάλιν ἄλλο· [a 16] ʽοὕτως ἐστράτευσαν εἰς τοὺς πολεμίους, ὥστε ἢ ζῶντας αἰχμαλώτους ἄξειν αὐτοὺς ἢ σφάξαι καὶ καταλεῖψαι τελευτήσαντας'. [a 17] ὁ Πειθόλαος καὶ ὁ Λυκόφρων ῥήτορες. ʽοὗτοι δὲ οἱ τῆς πατρίδος προδόται οἴκοι μὲν ὄντες καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἐπώλουν ἡμᾶς, ἐλθόντες δὲ εἰς ἡμᾶς ἐώνηνται καὶ ἠγοράσθησαν παρ' ἡμῶν κρατηθέντες παρὰ τῶν πολεμίων'· ἢ καὶ οὕτως ʽοἴκοι μὲν καθήμενοι οἱ ῥήτορες πωλοῦσιν ἡμᾶς, ἐλθόντες δὲ εἰς ἡμᾶς ἐώνηνται παρ' ἡμῶν· διδόαμεν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ ἀγοράζομεν αὐτούς, ἵνα μὴ εἴπωσι τὰ λυσιτελοῦντα τῇ πόλει'. [a 19] ἅπαντα γὰρ ταῦτα τὰ ῥηθέντα παραδείγματα ποιοῦσι τὸ εἰρημένον ἤτοι τὸ τοῖς ἐναντίοις κώλοις ἀποδίδοσθαι ἑκάστῳ κώλῳ καὶ ἀπόδοσιν κατάλληλον, ἵνα ᾖ, εἰ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ. ἡ τοιαύτη δὲ λέξις ἡ ἀντικειμένη ἤτοι ἡ ἔχουσα ἐν τοῖς διττοῖς κώλοις τὰ ἀντικείμενά ἐστιν ἡμῖν ἡδεῖα, διότι τὰ ἐναντία παράλληλα κείμενα γνωριμώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ ὅτι ἔοικε συλλογισμῷ· εἰ γὰρ τῷ ἐναντίῳ ἐστὶ τὸ ἐναντίον ἀπόδοσις, συλλογίζεται ὁ ἀκροατής, καὶ τὸ ἐναντίον ἔσται ἀπόδοσις τοῦ ἑτέρου κώλου τοῦ ἐναντίου. [a 22] ἐπεὶ καὶ ὁ ἔλεγχος συναγωγή ἐστι τῶν ἀντικειμένων· ὁ γὰρ κυρίως ἐλέγχων λαμβάνει τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον τῷ δειχθέντι καὶ συναχθέντι συμπεράσματι, εἶτα ἐξ αὐτοῦ συνάγει ἄτοπόν τι καὶ ἐκ τοῦ δειχθῆναι ἄτοπόν τι ἐκ τῆς ὑποτεθείσης ὑποθέσεως βεβαιοῖ τὸ συντεθὲν συμπέρασμα ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή. [a 22] ἀντίθεσις μέν ἐστι τὸ τοιοῦτον ἤτοι τὸ λαμβάνειν τὰ ἀντικείμενα ἐν τοῖς κώλοις καὶ ἐν ταῖς ἀποδόσεσι. παρίσωσίς ἐστιν, ὅταν τὰ κῶλα ἴσας ἔχωσι συλλαβάς. παρομοίωσις δέ ἐστι τὰ ὁμοιοτέλευτα, τὰ τὴν αὐτὴν ἔχοντα τελευτὴν κῶλα, ἤτοι ὅταν ἑκάτερον τῶν κώλων ἔχωσι τὰ ἔσχατα ὅμοια (ὅμοια δὲ κατὰ τὸν ψόφον τῆς φωνῆς)· καὶ ἀεὶ μὲν τὰ πάρισα ἔχουσι † τὰ πάρισα τὴν αὐτὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν ψόφον τῆς φωνῆς καὶ τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἔχουσι κατὰ τὸν ψόφον τῆς φωνῆς τὰ πάρισα. [a 25] ἀνάγκη ἢ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔχειν τὰ αὐτὰ ὀνόματα τὰ πάρισα ἢ ἐπὶ τῆς τελευτῆς. ἡ δὲ τελευτὴ τῶν παρίσων κώλων ἢ τὰς αὐτὰς ἔχουσι συλλαβὰς τὰς ἐσχάτας ἢ τὴν αὐτὴν πτῶσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοῦ, οἷον καὶ τὰ κῶλα τὰ δύο τελευτῶσιν εἰς τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἤτοι ἢ εἰς

1 ἐναντία n 3 ζῶντας κτλ.] cf. Isocr. 4,186 ἄξειν Vn Arist. A: αὔξειν Arist. vulg.: ἕξειν Isocr. 5 ἐόντες Arist. A: ἐῶντες Arist. vulg. (ὄντας Q) 6 ἡμᾶς utrobique V Arist. vulg.: ὑμᾶς Arist. A: prius om. n, ante οἴκοι ponit Arist. 7 μὲν om. n 8. 9 δίδομεν n 11 ποιοῦσιν n 12 ἀπόδοσιν V: ἀποδίδοσιν n 13 καὶ τὸ — ἐναντίῳ om. n 15 ἔοικεν n 20 τοῦ — ἐκ (21) om. n 22 ἐστι n ἐπαγωγή n 23 μὲν Vn Arist. BCYb Tr.: μὲν οὖν Arist. cet. 24 ἀποδόσεσιν n ἐστι n 26 ἑκάτερον Vn Arist. ABDE: ἑκατέρων Arist. C: ἑκάτερα Arist. QYb Zb τῶν κώλων Vn Arist. vulg.: τὸ κῶλον Arist. A ἔχῃ Arist. 28 τὰ πάρισα (post ἔχουσι) om. n 30 ἀνάγκη δὲ (γὰρ C) ἢ ἐν ἀρχῇ Arist. τὰ (ante πάρισα) om. n 31 τελευτῆς Vn Arist. A: τελευτῇ Arist. vulg. 32 ἔχουσιν n 33 καὶ V: εἰ n

θηλυκὸν ὄνομα ἢ εἰς ἀρσενικόν, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν, εἰς δοτικὴν καὶ f. 62v δοτικὴν ἢ εἰς γενικὴν καὶ γενικήν, ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἤτοι καὶ τὰ τέλη τῶν δύο κώλων θηλυκοῦ ὀνόματός εἰσιν ἢ ἀρσενικοῦ (τὸ αὐτὸ δὲ ὄνομα κατὰ τὸν ψόφον). [a 28] ἀγρὸν ἔλαβε, † τὸ κῶλον, ἀργὸν παρ' αὐτοῦ. πάρισα τὰ κῶλα ἔχοντα ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἤτοι ἀγρόν καὶ ἀργόν, τὸ αὐτὸ δὲ κατὰ τὸν ψόφον ἐστὶν ὄνομα τὸ ἀγρόν καὶ ἀργόν· 10 ἐκ τοῦ Ἀριστοφάνους. [a 29] 'δωρητοί τ' ἐπέλοντο παραρητοῖς ἐπέεσι'. τὰ δύο ταῦτα τὰ κῶλα πάρισα ὄντα ἔχουσιν ἐν ἀρχῇ τὸ αὐτὸ ὄνομα κατὰ τὸν ψόφον, δωρητοί καὶ παραρητοῖς, καὶ ἐκεῖ ρητοί καὶ ἐνταῦθα ρητοῖς· καὶ ἔστι κατὰ τὸν ψόφον τῆς φωνῆς τὸ αὐτό· ἐν τῷ ἰῶτα δὲ τοῦ Ὁμήρου ἐστίν, ἔνθα ὁ Νέστωρ πέμπεται πρὸς τὸν Ἀχιλλέα πρέσβις. τὸ δωρητοί τοῦτο λέγει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἢ ὑπὸ δώρων ἤτοι λαβόν|τες δῶρα ἐξίστανται τῆς παλαιᾶς ἔχθρας ἢ παραρητοί εἰσιν ἤτοι f. 63r ἱκετευόμενοι καὶ παρακαλούμενοι. [a 30] ἐν τῇ τελευτῇ δὲ ταῦτα τὰ πάρισα ἔχουσι τὰς αὐτὰς συλλαβάς, τετοκέναι καὶ γεγονέναι, τὸ έναι ἐν τῇ τελευτῇ ἑκατέρου τοῦ κώλου· πτῶσιν δὲ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὸ φροντίσι καὶ τὸ ἐλπίσι, θηλυκοῦ ὀνόματός ἐστι καὶ τῆς αὐτῆς πτώσεως. 5 [a 32] ὁ δεῖνα μηδὲν ὠφελήσας πώποτε τὴν πόλιν ἀξιοῖ χαλκοῦς στῆναι (ἀνδριάντα στῆσαι χαλκοῦν αὐτοῦ) μὴ ἄξιος ὢν χαλκοῦ. τὸ αὐτὸ ὄνομά ἐστι κατὰ τὸν ψόφον τὸ χαλκοῦς καὶ τὸ χαλκοῦ. καὶ τὸ κακῶς καὶ κακῶς τὸ αὐτὸ ὄνομα. ἀπὸ συλλαβῆς δὲ τῆς αὐτῆς, οἷον τὸ δεινόν τὸ νόν καὶ τὸ ἀργόν τὸ γόν. [a 36] ἔστι δὲ εὑρεῖν κῶλα ἔχοντα πάντα ἤτοι τὸ ἔχειν κατὰ τὴν ἀρχὴν τὸ αὐτὸ ὄνομα καὶ ἔσονται καὶ ὁμοιοτέλευτα· ἤτοι τὸ αὐτὸ καὶ ἓν κῶλον ἔχον τὰ πάντα, καὶ τὸ αὐτὸ 10 κῶλον εὑρήσεις ἔχον καὶ πάρισον καὶ ἀντίθεσιν· τὸ δ' ἀληθὲς τοῦτό ἐστι, τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς περιόδου ἤτοι τὴν αὐτὴν περίοδον τὴν ἐν δυσὶ κώλοις πεπεραιωμένην εὑρήσεις ἔχουσαν πάντα, ὥστε εἶναι τὰ ἐν αὐτῇ κῶλα καὶ πάρισα καὶ ἀντίθεσιν ἔχοντα καὶ ὁμοιοτέλευτα. [b 2] πρὸς τὸν Θεοδέκτην ἔγραφεν ὁ Ἀριστοτέλης Ῥητορικήν, ἐν ᾗ ἀπηριθμήσατο τὰς τῶν περιόδων ἀρχάς, οἷαι ὀφείλουσιν εἶναι. ὁ Ἐπίχαρμος ποιητὴς κωμικός. [b 5] 15 τόκα μὲν ἤτοι τότε μὲν ἐγὼ ἦν ἐν τήνων ἤτοι ἐκείνων, τόκα δὲ (τότε δέ)

---

1 καὶ (ante εἰς) V: ἢ n πτῶσιν ἢ εἰς n 4 ἔλαβε V: ἔλαβον n: γὰρ ἔλαβεν Arist. scripsit fort. ἀγρὸν ἔλαβε, τὸ ⟨ἓν⟩ κῶλον, ἀργὸν παρ' αὐτοῦ ⟨,τὸ ἕτερον κῶλον⟩ 5 πάρισα δὲ τὰ n 7 Ἀριστοφάνους] fr. 649. C. A. F. I 553 K. δωρητοί κτλ.] Hom. I 526 παρὰ ῥητοῖς V: παραῤῥητοὶ n: παράρρητοί τ' (δ' A) Arist., Hom. (non mutarim; cf. v. 9 et 10) 8 ἐπέεσσιν n Arist. τὰ (post ταῦτα) om. n 9 δωρητοί—ψόφον (10) om. n 12 πρέσβις V: πρεσβεὺς n 13 παραῤῥητοί n 15 ἔχουσιν n εναι n: νέναι V 17 ἐλπίσιν ante ἐλπίσι add. n ἐστιν n 18 δεῖνα καὶ μηδὲν n χαλκοῦς V: χαλκοῦν n σταθῆναι Arist. 19 στῆσαι χαλκοῦν om. n 20 ἐστιν n χαλκοῦς scripsi: χαλκὸς V: χαλκοῦν n 22 τὸ νόν om. n τὸ γόν om. n 23 αὐτὸ om. n 24 αὐτὸ (post καὶ τὸ) om. n 25 ἐστιν n 28 ἐν τοῖς θεοδεκτίοις ante πρὸς add. n, cf. Arist. θεόδεκτον Vn 29 ἔγραφεν n: ἔγρ V 31 τόκα μὲν ἐν τήνων ἐγὼν ἦν Arist. ἐν V: ἐκ n τότε δὲ om. n

ἣν παρὰ τήνοις ἤτοι παρ' ἐκείνοις· φαίνονται μὲν ταῦτα τὰ δύο f. 63r κῶλα ἀντιθέσεις ἔχειν διὰ τὸ μέν καὶ δέ (εἰσὶ γὰρ οἱ σύνδεσμοι ὁ δέ καὶ ὁ μέν ἑτέρων καὶ ἑτέρων ὀνομάτων ἐφελκυστικοί), οὐκ εἰσὶ δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἐναντίοι οἱ σύνδεσμοι.

10. Λεκτέον δέ, πόθεν γίνονται αἱ μεταφοραὶ αἱ ἀστεῖαι καὶ εὐδοκιμοῦσαι καὶ ἐπαινεταί. ἡ μὲν οὖν μέθοδος αὕτη παραδώσει, πόθεν ληφθήσονται αἱ μεταφοραί. ὁ δ' εὐφυὴς καὶ ἐγγυμνασθεὶς εἰς τὸ ποιεῖν ταύτας ποιήσει ταύτας ῥᾳδίως. [b 10] τὸ γοῦν μανθάνειν τι ῥᾳδίως ἡδὺ μὲν δοκεῖ· τὰ δὲ ὀνόματα πραγμάτων σημαντικά εἰσιν· ὥστε τῶν ὀνομάτων ὅσα ποιοῦσιν ἡμῖν μάθησιν καὶ γνῶσίν τινα, ἥδιστα δοκοῦσι. ποιοῦσι δὲ τὰ ὀνόματα ἡμῖν μάθησιν, ἐὰν τὰ ἐν ἄλλοις κείμενα ὀνόματα εἰς ἄλλα μεταφέρωμεν, ὡς τὴν γυναῖκα εἴπῃ τις μαίνανδρον. [b 12] αἱ μὲν οὖν γλῶτται ἤτοι αἱ διάλεκτοί εἰσιν ἀγνῶτες ἡμῖν καὶ ἄγνωστοι, τὰ δὲ κύρια ἴσμεν ὀνόματα· ἡ δὲ μεταφορὰ ἡ εὐδοκιμοῦσα (ἔστι δέ, ὅταν ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα μετασκευάζωμεν τὰ ὀνόματα) τοῦτο ποιεῖ ἤτοι τὸ γνῶσιν ἡμῖν παρέχειν ἅμα τῷ ῥηθῆναι, εἰς ὃ πρᾶγμα ἀπὸ ἄλλου μετεκομίσατο τὸ ὄνομα. [b 14] ἡ γοῦν καλάμη ἐπὶ τῆς καλάμης τῶν ξηρῶν ἀσταχύων λέγεται· εἰ γοῦν ἐκεῖθεν μετακομίσει τις τὸ ὄνομα εἰς τὸ γῆρας, ἐποίησεν ἅμα τῷ ῥηθῆναι καὶ γνῶσιν τοῦ πράγματος καὶ παράστασιν διὰ τοῦ γένους, τουτέστι τῆς ἀπανθήσεως· τὸ γὰρ γῆρας καὶ ἡ καλάμη ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνάγονται ἤτοι τὴν ἀπάνθησιν· καλάμη γὰρ λέγεται, ἧς ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναφύεται ὁ ἄσταχυς· ὡς γοῦν τοῦ ἀστάχυος κοπέντος μένει ξηρὰ ἡ καλάμη, οὕτω καὶ τὸ γῆρας ἐλθὸν διαφθείρει πᾶν, εἴ τι κάλλιστον ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἤτοι ἰσχύν, τὸ κάλλος, τὴν τρίχα, τἆλλα, καὶ ἀπομένει κατάξηρος ὁ ἄνθρωπος. [b 15] καὶ γὰρ αἱ εἰκόνες καὶ αἱ παραβολαί, αἷς χρῶνται οἱ ποιηταί, ποιοῦσι τὸ αὐτό, ἤτοι γνῶσιν παρέχουσιν ἡμῖν τοῦ πράγματος ἢ τὸ ἀστεῖον· διόπερ ἐὰν εὖ ληφθῶσιν αἱ εἰκόνες παρὰ τῶν ποιητῶν (εὖ δὲ λαμβάνονται, ὅταν οὐκ εἰσὶ μακροαπόδοτοι καὶ ὅταν γνωρίζωσιν ἡμῖν τὸ πρᾶγμα καὶ παριστῶσι), φαίνονται ἀστεῖαι καὶ θαυμασταί. [b 17] ἡ εἰκὼν διαφέρει τῆς μεταφορᾶς τῇ προθέσει· ἡ μὲν γὰρ εἰκὼν ἔχει τὸ ὡς ἢ τὸ καθώς, ἡ δὲ μεταφορὰ οὔτε τὸ ὡς ἔχει οὔτε τὸ καθώς οὔτε ἄλλο τι τοιοῦτον· ἡ δὲ εἰκὼν ὡς μακροαπόδοτος κακίζεται· ἔχει γὰρ τὸ ὡς, οἷόν ἐστιν 'ὡς δ' ὅταν τις λέοντα ἰδών'. διὸ ἡ μεταφορὰ εἰ μακροτέρως ἀποδοθῇ καὶ μακροαπόδοτος διὰ τὸ ὡς γένηται, οὐδαμῶς ἔχει τὸ ἡδύ· εἰ γὰρ διὰ μακροῦ ἔχει τὴν ἀπόδοσιν, οὐκ εὔγνωστον ἡμῖν παριστᾷ τὸ πρᾶγμα

1 τήνοις ἐγών Arist. 2 καὶ τὸ δὲ n 2. 3 ὁ μεν καὶ ὁ δε n 4 ἐναντία n 7 δὲ n 9. 10 ὅσα τῶν ὀνομάτων ποιεῖ Arist. 11 δοκοῦσιν n 12 μεταφέρομεν n 15 ἄλληλα n: ἄλλα V 16 ποιεῖ τοῦτο μάλιστα Arist. 21 ἄγονται n 24 τὴν ἰσχὺν n 25 τἆλλα V: καὶ τὰ ἄλλα n 28 ἐὰν εὖ Vn: ἂν εὖ Arist. AC: εὖ om. Arist. cet. 29 ὅταν V: ὅτε n εἰσὶν μακροαπόδεικτοι n 30 παριστῶσιν n ἡ om. n 31 προθέσει V Arist. A: προσθέσει n Arist. vulg. 33 μακροαπόδεικτος n 35 μακραπόδοτος n τὸ (ante ὡς) V: τοῦ n

ἀλλ' ἀσάφειαν ἐμποιεῖ. [b 19] καὶ οὐ λέγει ἡ μετα|φορὰ 'ὡς τοῦτο f. 63v ἤτοι ὡς ἐπὶ τούτου ἔχει, οὕτω καὶ ἐκεῖνο ἔχει'· τὸ γὰρ λέγειν 'ὡς τοῦτο ἔχει, οὕτως καὶ ἐκεῖνο' τῆς εἰκόνος ἐστίν. ἢ καὶ οὕτως νοεῖται· καὶ οὐ λέγει ἐκεῖνο ἤτοι ἡ εἰκὼν καὶ παριστᾷ τὸ πρᾶγμα ὡς τοῦτο ἤτοι ἡ παραβολή. οὐδὲ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀκροατοῦ ἐπὶ τῆς μεταφορᾶς ζητεῖ τοῦτο ἤτοι τὴν ὁμοίωσιν, ἤτοι ὡς ἐπὶ τούτου ἔχει, οὕτω καὶ ἐκεῖνο ἔχει, ἀλλ' εὐθὺς ἅμα τῷ ῥηθῆναι συνίησι ταχέως καὶ τὸ λεγόμενον ἐπὶ τῆς μεταφορᾶς διὰ τὸ καὶ σύντομον εἶναι τὴν ταύτης ἀπόδοσιν· ὥστε καὶ τὰ ἐνθυμήματα ταχέως παριστῶντα ἡμῖν τὸ πρᾶγμα ἐπαινετά εἰσι καὶ ἀστεῖα. [b 23] καὶ ἃ μηδὲ δεῖ ζητεῖν διὰ τὸ σαφῆ εἶναι πάντα. οὔτε ὅσα εἰρημένα οὐκ ἐμποιοῦσι γνῶσιν ἡμῖν, οὔτε εὐδοκιμεῖ καὶ ἐπαινετά εἰσι τὰ ἀσαφῆ καὶ μηδαμῶς νοηθῆναι δυνάμενα, ἀλλ' ἐκεῖνα εὐδοκιμοῦσι καὶ ἐπαινοῦνται, ὅσα ἅμα τῷ ῥηθῆναι νοοῦνται ἡμῖν καὶ γνῶσιν τοῦ πράγματος ἐμποιοῦσιν. [b 25] εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἤτοι εἰ καὶ πρὸ τοῦ ῥηθῆναι καὶ τελειωθῆναι τὸν λόγον οὐ διάγνωσις ἡμῖν τοῦ πράγματος γίνεται, ἤγουν ἅμα τῷ ῥηθῆναι εὐθὺς καὶ γνῶσις ἡμῖν ἐγγίνεται ἢ καὶ μετὰ τὸ ῥηθῆναι ὑστερίζει ἡ διάνοια ἡμῶν καὶ ἐγχρονίζει εἰς τὸ νοῆσαι τὸ λεγόμενον, τέως γοῦν νοεῖ αὐτό. [b 26] γίνεται γὰρ οἷον μάθησις καὶ γνῶσις ἐκ τούτων, ἐκείνως δὲ ἤτοι τὰ παντελῶς ἀγνοούμενα οὔτε τὰ ἐπιπόλαια καὶ πάντη γνώριμα οὐδέτερον ἐγγίνεται· οὔτε γὰρ ἅμα τῷ ῥηθῆναι γνῶσις ἡμῖν ἐγγίνεται οὔτε μετὰ τὸ ῥηθῆναι ὑστερίζει ἡ διάνοια περὶ τὴν νόησιν· τὸ μὲν γάρ ἐστι γνώριμον καὶ πρὸ τοῦ ῥηθῆναι, τὸ δέ ἐστι παντελῶς ἄγνωστον. [b 28] κατὰ δὲ τὴν λέξιν ἐκεῖνα τῶν ἐνθυμημάτων εὐδοκιμοῦσιν, ὅσα λέγονται ἀντικειμένως τῷ σχήματι, οἷον 'οἱ προδόται τὴν κοινὴν εἰρήνην πόλεμον νομίζουσιν ἴδιον'· εἰρήνης γὰρ μὴ οὔσης κερδαίνουσι λαμβάνοντες δῶρα καὶ προδιδόντες τὴν πατρίδα. ἀντικειμένως ἔχει ἡ εἰρήνη καὶ ὁ πόλεμος. εὗρον δὲ καὶ σχόλιον λέγον, ὅτι ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους ἐστὶ τοῦτο· ὁμονοησάντων φησὶ τῶν Ἑλλήνων πάντων εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ξέρξου πόλεμον φησὶ 'πόλεμον νομίζομεν τὴν κοινὴν εἰρήνην ἀμφισβητοῦντες περὶ τοῦ τίνας δεῖ ἄρχειν, Λακεδαιμονίους ἢ Ἀθηναίους'. [b 31] ἐν δὲ τοῖς ὀνόμασίν ἐστιν εὐδοκίμησις, ἐὰν ἔχωσι τὰ ὀνόματα μεταφορὰν μήτε ἀλλοτρίαν καὶ ἔξω τοῦ πράγματος καὶ ἀσαφῆ μήτε ἐπιπόλαιον καὶ σαφῆ· εἰ γάρ ἐστι σαφὴς ἡ μεταφορά, οὐ ποιεῖ τὸν νοῦν πάσχειν, οὐ κοπιᾶν περὶ τὴν νόησιν· ἐκείνη δὲ ἐπαινεῖται ἡ μεταφορὰ ἡ τὸν νοῦν βλάπτουσα. ἔτι ἐπαινεῖται ἡ μεταφορά, εἰ ποιεῖ τὸ μεταφορικὸν ὄνομα τὸ πρᾶγμα τὸ λεγόμενον πρὸ ὀμμάτων ἤτοι φανερόν, ὡς καὶ δοκεῖν ὁρᾶν τὸ πρᾶγμα. [b 34] δεῖ γὰρ μᾶλλον ὁρᾶν τὰ πρατ-

2 οὕτως n ἔχει τὸ — ἐκεῖνο (3) om. n 3 οὕτω νοεῖται n 8 σύντομον scripsi: σύντονον Vn 10 μηδὲ V: μὴ n: μηδὲν Arist. 11 εὐδοκιμοῦσιν n 12 τὰ om. n οὐδαμῶς n εὐδοκιμοῦσιν n 14 καὶ εἰ μὴ Arist. 20 παντὶ δῆλα Arist. 25 τὴν κοινὴν εἰρήνην κτλ.] cf. Isocr. 5,73 νομίζουσιν ἴδιον πόλεμον n ἴδιον, ἴ ex εἰ corr., V 32 μεταφορὰν καὶ ταύτην μήτ' Arist. 33 σαφῆ V: ἀσαφῆ n 34 οὐδὲ κοπιᾷν n 35 fort. ⟨οὐ⟩ βλάπτουσα 36 τὸ πρᾶγμα om. n

τόμενα, οὐχὶ τὰ μέλλοντα πράττεσθαι ὁρᾷ τις· ταῦτα γὰρ ἀφανῆ εἰσι. f. 63v τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν [b 36] ἐνεργείας, καὶ νοεῖται τοῦτο πρὸς τὸ ʻὁρᾶν δεῖ τὰ πραττόμενα· ἐκεῖνα γὰρ ὁρᾷ τις τὰ ἐνεργείᾳ ὄντα᾽· εἰ δὲ κεῖται ἐναργείας, νοεῖται πρὸς τὸ ʻπρὸ ὀμμάτων δεῖ τὸ πρᾶγμα ποιεῖν τὴν μεταφοράν, ὡς δοκεῖν εἶναι ἐναργὲς καὶ δῆλον᾽. ἐναργείας ἤτοι φανερώσεως, ὡς καὶ ἐναργῶς παριστᾶν τὸ πρᾶγμα. [1411 a 4] ἡ Λακεδαιμονία μέρος τὸ ἔκκριτον τῆς Ἑλλάδος· ἐπολεμεῖτο γοῦν αὕτη παρὰ τοῦ Ξέρξου, καὶ ὁ Λεπτίνης συμβουλεύει τοῖς Ἀθηναίοις βοηθῆσαι τοῖς Λακεδαίμοσιν· εἰ γὰρ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀφαιρεθείη ἡ Λακεδαιμονία, ἔμεινεν ἡ Ἑλλὰς ἑτερόφθαλμος καὶ ἀκαλλής. ὁ Κηφισόδοτος ῥήτωρ ἦν. ὁ δὲ Χάρης στρατηγὸς ἦν τῶν Ἀθηναίων. ὁ Φίλιππος ἐκράτησε τὴν Πύδναν καὶ τὴν Παγασὰν (Ἀθηναίων δὲ ταῦτα πολίχνια) καὶ δέδωκε ταῦτα τοῖς Ὀλυνθίοις, εἶτα ἔγνων οἱ Ὀλύνθιοι τὸν Φίλιππον σπουδάζοντα καταδουλῶσαι αὐτοὺς ὡς καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους καὶ ἐάσαντες τὸ συμμαχεῖν αὐτῷ συνεκρότησαν πόλεμον ἔχοντες καὶ τοὺς Ἀθηναίους συναρήγοντας αὐτοῖς. εἶτα τοῦ πολέμου συστάντος πρὸς τὸν Φίλιππον ὁ Χάρης κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου ἠνάγκαζεν εὐθύνας δοῦναι ἤτοι λογαριασθῆναι ἐφ᾽ οἷς ἐνήργησαν· [a 5] ὁ δὲ Κηφισόδοτος ἔφησε πρὸς τὸν Χάρητα ʻἵνα τί πειρᾷ νῦν λογαριασθῆναι εὑρὼν τὸν δῆμον εἰς πνῖγμα;᾽ ἤτοι εἰς πνιγμοσύνην, ὅτε πνίγονται καὶ ἀναγκά|ζονται. [a 9] Εὔβοιά ἐστιν ὁ f. 64r Εὔριπος. οἱ Θηβαῖοι ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Εὐβοίας μετὰ στόλου, τὴν [f. 65r] δὲ Εὔβοιαν εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι σύμμαχον. οἱ Ἀθηναῖοι γοῦν ἐπεσίτισαν ἤτοι ἔπεμψαν ἐπισιτισμοὺς καὶ τροφὰς εἰς Εὔβοιαν· καὶ παρακαλεῖ τις αὐτοὺς ἐξιέναι καὶ ἀναγνωσθῆναι τὸ ψήφισμα τοῦ Μιλτιάδου· τοῦτο δὲ ἔμελλεν εἰπεῖν ʻὥσπερ ὁ Μιλτιάδης μαθὼν τὸν Ξέρξην, ὅτι στρατεύεται κατὰ τῆς Ἑλλάδος, μὴ βουλευσάμενος ἐξῄει κατὰ τοῦ Ξέρξου, οὕτω δεῖ καὶ ὑμᾶς νῦν ἐξιέναι κατὰ τῶν Θηβαίων περιπλεομένων τὴν Εὔβοιαν μὴ βουλευσαμένους ἀλλ᾽ αὐθημερόν᾽· τὸ γὰρ ψήφισμα τοῦ Μιλτιάδου τοῦτο ἦν τὸ μὴ βουλεύσασθαι. ὁρᾷς τὴν μεταφοράν, πῶς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν μὴ βουλεύσασθαι εἶπε τὸ τοῦ Μιλτιάδου ψήφισμα. [a 5] καὶ τὸ ἑτερόφθαλμον μεταφορά· κυρίως γὰρ ἡ λέξις αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐχόντων ἕνα ὀφθαλμόν. [a 7] τὸ πνῖγμα μεταφορά ἐστιν· λέγεται γὰρ ἐπὶ τῶν πνιγομένων. [a 11] καὶ τὴν Ἐπίδαυρον καὶ τὴν παραλίαν ἐκούρσευον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν ἐκέρδαινον πολλά, καὶ εἶχον ταῦτα καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ἐφόδια, εἶτα ἐσπείσαντο οἱ Ἀθηναῖοι τῇ Ἐπιδαύρῳ καὶ τῇ παραλίᾳ. ἠγανάκτει γοῦν φάσκων αὐτοὺς παρηρῆσθαι

---

1 εἴσιν n 2 ἐνεργείας Arist. CDTr.: ἐναργείας Arist. cet. 3 γὰρ δεῖ Arist.
4 ἐναργείας n: ἐνεργείας V 6 τὸ om. n 9 λακεδαίμοσιν V: λακεδαιμονίοις n
ἐκ om. n 10 κηφισσόδοτος V 11 ἐκράτησεν n 12 δέδωκεν n
17 εὐθύναν n 18 κηφισσόδοτος V ἔφησεν n 20 ἐστι n 21 εὔριπ-
πος n 23 τὴν εὔβοιαν n 26 ἐξῄει V: ἐξῆλθεν n 30 εἶπεν n
33 ἐπίδαυρον Vn Arist. ATr.: ἐπίδαμνον Arist. vulg. 35 πολεμίους n 36 παρη-
ρῆσθαι post πολέμου Arist.

καὶ ἐστερῆσθαι τὰ ἐφόδια τοῦ πολέμου· ὅταν γὰρ οὐκ εἶχον χρήματα f. 64r εἰς τοὺς πολέμους, ἐπορίζοντο ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἁρπάζοντες καὶ κουρ- [f. 65r] σεύοντες αὐτήν. τὸ γοῦν ἐφόδιον μεταφορά ἐστιν· λέγονται γὰρ ἐπὶ τῶν περιπατούντων καὶ στελλομένων εἰς ὁδοιπορίαν μακράν, οὐχὶ ἐπὶ χωρῶν καὶ κάστρων. [a 13] ὁ Πειθόλαος ῥήτωρ ἦν. τὴν πάραλον ἔλεγεν ἤτοι τὴν Σαλαμῖνα ἀντικρὺ οὖσαν τοῦ Πειραιέως καὶ τῶν Ἀθηνῶν ῥόπαλον τοῦ δήμου· ἐν γὰρ ταῖς Ἀθήναις ὅτε ἐνεωτέρισέ τι καὶ ἠτάκτησεν ὁ δῆμος, ἐμήνυον εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἐλάμβανον ἐκεῖθεν συμμαχίαν καὶ ἐσωφρόνουν τοὺς νεωτερίσαντας καὶ ἐκόλαζον. τὸ ῥόπαλον μεταφορικὴ λέξις. γράφεται καὶ πάραλον τοῦ Μίδου· ὡς γοῦν ἡ πάραλος ἦν τηλία καὶ παίγνιον τοῦ Μίδου, οὕτω καὶ ἡ Σηστὸς τηλία καὶ παίγνιον τοῦ Πειραιέως ἤτοι τοῦ στόλου τῶν ἐν Πειραιεῖ· ἐκεῖ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τὸ ναυτικὸν ἐξήρχετο καὶ ἔπαιζε. [a 13] μεταφορά ἐστι τὸ λέγειν τὴν Σηστὸν παιγνίδιον. οἱ δὲ λέγουσι τὴν τηλίαν εἶναι καλαθίσκον τετράγωνον, ἐν ᾧ ἀπετίθουν τὰ ἄλφιτα· ὁ γοῦν στόλος ὁ ἐν Πειραιεῖ ὡς καλαθίσκον εἶχε τὴν Σηστὸν φυλάττοντα τὰ πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια ὡς ὁ Μίδας τὴν πάραλον, καὶ ὅταν οὐκ εἶχον τραφῆναι, ἀπήρχοντο ἐκεῖ εἰς τὴν Σηστὸν καὶ ἐλάμβανον ἐκεῖθεν, εἴ τι ἦν αὐτοῖς χρήσιμον πρὸς τροφήν, ὥσπερ εἰ ἐν τῇ Σηστῷ ἐναπετίθουν τὰ πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἐπιτήδεια. [a 14] ἡ Αἴγινα πλησίον ἦν τῶν Ἀθηναίων. καὶ εἴ τι ἤκουσεν, ὅτι βουλεύονται οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἐμήνυε τοῦτο πρὸς τὸν Φίλιππον· λέγει οὖν ὁ Περικλῆς δεῖν ἀφανίσαι τὴν Αἴγιναν ὡς λήμην τοῦ Πειραιέως ἤτοι τοῦ στόλου. ἡ λήμη μεταφορική ἐστι λέξις· λέγεται γὰρ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν. [a 15] ὁ Μοιροκλῆς κατηγορεῖτο παρά τινος ἐπιεικοῦς ὡς πονηρός· ὠνόμασε γοῦν αὐτὸν τὸν ἐπιεικῆ πονηρότερον καί φησι ‘σὺ μὲν πονηρεύῃ ἐπιτρίτων τόκων ἤτοι ἀπὸ τρίτης γενεᾶς εἶ πονηρός· ὁ πάππος σου γὰρ ἦν πονηρός, εἶτα ὁ πατήρ σου καὶ τότε σύ, ὥστε ἐγγὺς ἔχεις τὴν πονηρίαν· ἐγὼ δέ εἰμι πονηρὸς ἐπιδεκάτων ἤτοι ἀπὸ δεκάτης γενεᾶς· ὁ γὰρ πρόπαππός μου ἦν πονηρός, ἐξ οὗ παρῆλθον δέκα γενεαί, καὶ τότε ἐγενόμην αὐτός’. ἢ νοεῖται καὶ τὸ ἐπιτρίτων τόκων ὅτι ‘σὺ μὲν τοκίζεις λαμβάνων χάριν τόκου τὸ τρίτον, ὧν δέδωκας δανειακῶς· οἷον εἰ δώδεκά εἰσι τὰ δοθέντα χάριν δάνους, λαμβάνεις εἰς τόκον τὰ δ'· ἐγὼ δὲ τὸ δέκατον τοῦ τόκου λαμβάνω εἰς τόκον ἀπὸ τῶν χρεωστῶν· πονηρότερος ἄρα σύ’. [a 17] τὸ ἐπιτρίτων τόκων μεταφορά· λέγεται γὰρ ὁ τόκος ἐπὶ τῶν γεννω-

1 καὶ ἐστερῆσθαι om. n 4. 5 καὶ κάστρων om. n 6 ῥόπαλον Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. 7 ἠτάκτησε n 8 τὴν σαλαμῖνα n συμμαχεῖαν n 9 καὶ post λέξις add. n 10 μίδου Vn Arist. vulg.: μήδου Arist. E: μήδμου (ο' supra) Arist. A 12 τῶν V: τοῦ n 13 παιγνι V: παίγνιον n 14 ἐπετίθουν n 15 εἶχεν n 17 ἐκεῖ om. n 20 ἤκουσε n οἱ Ἀθηναῖοι om. n 21 ἐμήνιε n 21. 22 ἀφανῆσαι n 22 πειραιῶς n 23. 24 μυροκλῆς Vn 24 γοῦν V: γὰρ n 26 εἶτα — ἦν πονηρός (29) om. n 29 ἐγενόμην V: ἐγένου n αὐτός om. n 31 δανιακῶς n 34. p. 206,1 γενομένων n

μένων παιδίων. [a 20] ʽὑπερήμεροι τῶν γάμωνʼ ἤτοι διῆλθον τὸν f. 64r νενομισμένον καιρὸν τοῦ γάμου· ἐλήφθη δὲ τὸ ὑπερήμεροι ἐκ τοῦ [f. 65r] ὑπερημέρου χρέους καὶ βραδύνοντος περὶ τὴν ἀπόφλησιν τοῦ χρέους· ἢ ἐπὶ δικαστηρίου. ὁ Πεύσιππος εἶχεν εἰς τὸν πόδα πληγήν· εἶχε δὲ ἡ πληγὴ πέντε ὀπάς, ἃς ὠνόμασε σύριγγας, δεδεμένος ἐν νόσῳ καὶ πληγῇ πεντασυρίγγῳ ἤτοι πέντε ὀπὰς ἐχούσῃ· ὡς γὰρ οἱ δεδεμένοι στρέβλαις οὐ συγχωροῦνται ἡσυχάζειν ὑπὸ τοῦ πόνου ἀλλὰ φωνάζουσιν, οὕτω καὶ ὁ Πεύσιππος ὑπὸ τῆς νόσου δεδεμένος φωνάζει καὶ οὐχ ἡσυχάζει. [a 23] ὡς γὰρ αἱ μύλαι ἀλήθουσι τὸν σῖτον, οὕτω καὶ αἱ νῆες τῶν | Ἀθηναίων f. 64v ὡς μύλαι διήρχοντο τὰς χώρας τῶν πολεμίων καὶ κατελήιζον. ὁ Κύων [f. 65v] ἤτοι ὁ Διογένης. [a 25] Ἀττικὰ φιλίτια· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς καπηλείοις εἰσερχόμενοι τὰς φιλίας ἐποίουν. τὰ φιλίτια συμπόσια ἦσαν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἑορτή. Ἀττικά· Ἀθηναῖα. ὁ Περικλῆς ἐστρατήγει καὶ ἐπολέμει τὴν Σικελίαν, εἰς τὸν πόλεμον δὲ τοῦτον ἐκένωσαν οἱ Ἀθηναῖοι χρήματα πολλά· ὅθεν καὶ εἶπε ʽτὴν πόλιν ἐξεκένωσαν εἰς τὸν τῆς Σικελίας πόλεμονʼ. εὗρον σχόλιον τοιοῦτον· ὡς τὸ ἐκχεόμενον ἐκκενοῦται, οὕτω καὶ ἡ πόλις κατεχομένη ὑπὸ τυράννου τινὸς ἐξεχεῖτο πᾶσα εἰς Σικελίαν. [a 26] τοῦτο γὰρ τὸ ἐξεκένωσαν μεταφορά ἐστι καὶ πρὸ ὀμμάτων ἤτοι δῆλον καὶ ἐναργὲς τὸ πρᾶγμα ποιοῦσα. ὡς καὶ βοῆσαι τὴν Ἑλλάδα. τὸ βοῆσαι ἐπὶ ἀνθρώπων λέγεται, οὐκ ἐπὶ χώρας. [a 29] ἐκκλησία λέγεται, ὅταν συνδρομὴ γένηται πολλῶν χάριν τινὸς βουλῆς καὶ σκέψεως· συνδρομὴ δέ ἐστιν, ὅταν πλῆθος ἀκοῦσάν τι καινὸν γενόμενον ἢ τάραχόν τινα συνδράμῃ μάτην εἰς θέαν ἐκείνου. [a 28] ὁ Κηφισόδοτος ἔβλεπε τοὺς Ἀθηναίους συνερχομένους χάριν συμβουλῆς, εἶτα διαλυομένους πάλιν μηδὲν συμβουλευσαμένους· φησὶ γοῦν ʽπροσέχετε, μή πως αἱ ἐκκλησίαι ὑμῶν εἰσι πολλαὶ συνδρομαὶ καὶ ποιοῦσι τὰς ἐκκλησίας εἶναι συνδρομὰς καὶ λογίζεσθαι οἱ ῥήτορες οἱ πρὸς λύμην ἀεὶ τῆς πόλεως σπεύδοντεςʼ. εὗρον σχόλιον, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι ἴδιαί εἰσι τῆς δημοκρατίας· πολλῶν οὖν συνδρομῶν καθʼ ἑκάστην παρὰ Ἀθηναίων γινομένων συνεβούλευσέ τις κωλῦσαι αὐτάς, μή ποτε δημοκρατίας ποιήσωσι. [a 30] καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἔβλεπε τοὺς Ἀθηναίους ἀπερχομένους εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ διαλύοντας τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις ἐν τῷ ποιεῖν δικασίματα· οἱ γὰρ ἀπερχόμενοι εἰς τὰς πανηγύρεις ἀπήρχοντο διὰ σύστασιν τῶν πανηγύρεων, οὐχὶ πρὸς κατάλυσιν· φησὶ γοῦν ʽπροσέχετε, μή πως ἀπερχόμενοι εἰς τὰς πανηγύρεις ποιῆτε τὰς συνδρομάςʼ. [a 31] ἐπὶ τῷ τάφῳ

δʹ
1 παι V   Anaxandr. fr. 68. C. A. F. II 162 K.   μοι ante τῶν add. Arist.
3 ἀπόφλοισιν n   4 et 8 πεύσιππος V (cf. Arist. vulg.): σπεύσιππος n (cf. Arist. A)
4 εἶχεν (ante δὲ) n   5. 6 πεντασυρίγγῳ Vn: πεντεσυρίγγῳ Arist. A: πέντε συρίγγων Arist. vulg.   8 οὐκ n   11 φιλίτια Vn et Aristotelis codd.   12 φιδίτια n
13 καὶ om. n   15 εἶπεν n   ἐξεκένωσαν V: ἐξεκένωσε n: ἐξέχεαν Arist.
19 ὡς καὶ V: ὡς om. n: καὶ ὥστε Arist.   20 λέγεται V: λαμβάνεται n   23. 24 κηφισσόδοτος V   25. 26 μή πως V: μήπερ n   27 λήμην n   30 ποιήσωσιν n
34 φησὶ] Isocr. 5,12   μή πως V: μήπερ n   35 ποιεῖτε n   τὰς om. n

τῶν τριακοσίων τῶν τελευτησάντων ἐν Σαλαμῖνι. ἀπῆλθεν ἅπασα f. 64v ἡ Ἑλλὰς καὶ ἀπέκειρε τὰς οἰκείας κόμας σημαίνουσα ἐκ τούτου, ὅτι ἡ [f. 65v] ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος συγκατετάφη τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ ἀνδρίᾳ τῶν θανόντων· ἐπ' αὐτοῖς γὰρ ζῶσιν ἐδόκουν ἐλεύθεροι καὶ κρατοῦντες τῶν ἄλλων· αἱ γὰρ τρίχες σύμβολόν εἰσι τῆς ἐλευθερίας· τῶν γὰρ δούλων τὰς τρίχας ἀπέκοπτον, ἵνα μὴ παρεμποδίζωνται εἰς τὰς ἐνεργείας. [a 34] τὸ γὰρ δακρύειν πρόδηλον ἦν καὶ φανερόν. ἐπεὶ συγκατετάφη ἡ ἐλευθερία, λοιπὸν ἀνελευθερία ἐστὶν ἤτοι δουλεία, ἥτις ἀντίκειται τῇ ἀρετῇ ἤτοι τῇ ἀνδρίᾳ τῶν θανόντων. [b 2] καὶ ὁ Ἰφικράτης ᾐτιᾶτο τὸν δῆμον ὡς ἀχάριστον καὶ μὴ εὐχαριστοῦντα τοῖς εὐεργέταις· καὶ δεῖξαι τὴν ἀχαριστίαν αὐτῶν ὑποσχεθεὶς ἔφη τὴν ὁδὸν αὐτῷ γενέσθαι τῆς ἀποδείξεως διὰ μέσων τῶν πεπραγμένων τῷ Χάρητι· πολλὰ γὰρ ὠφελήσας τὴν πόλιν οὐκ ἀξίως εὐηργετήθη παρ' ὑμῶν· ὡς γὰρ οἱ ἀπό τινος εἴς τι ὁδεύειν μέλλοντες πρότερον διὰ τοῦ μέσου βαδίζουσιν, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τούτων· ἄλλως γὰρ ἔφησε μὴ δεῖξαι αὐτοὺς ἀχαρίστους, εἰ μὴ βαδίσω διὰ τῶν πραχθέντων τῷ Χάρητι. [b 4] καὶ τὸ διὰ μέσου ποιεῖ πρὸ ὀμμάτων ἤτοι φανερὸν τὸ πρᾶγμα. καὶ τὸ φάναι παρακαλεῖν· κινδύνου προκειμένου τῇ πόλει παρὰ τῶν πολεμίων ἔβλεπε καταρρᾳθυμοῦντα τὸν δῆμον καὶ μὴ θέλοντα διαναστῆναι καὶ ἐκκρούσασθαι τὸν κίνδυνον τῆς πόλεως· φησὶ γοῦν 'ὁρᾶτε τὸν κίνδυνον τῶν πατέρων· πολλὰ γὰρ ἐκινδύνευσαν οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ὡς ἂν ἡ πόλις εὐθηνῇ· παρακαλεῖ γὰρ ὁ κίνδυνος τῶν πατέρων ἡμᾶς βοηθῆσαι τοῖς νῦν προκειμένοις κινδύνοις'. σχόλιον εὗρον τὸ λέγον, ὅτι 'οἱ τῶν πατέρων ἡμῶν κίνδυνοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀναγκάζουσι καὶ ἡμᾶς τοῖς παροῦσι κινδύνοις βοηθῆσαι'· μεταφορὰ πρὸ ὀμμάτων. [b 6] τοῦ Χαβρίου ὁ πατὴρ εὐηργέτησε πολλὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων· ὃν ἀμειβόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν αὐτῷ εἰκόνα χρυσῆν καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτὸν ἀτελῆ· τελευτῶν δὲ ἀφῆκε τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ Χαβρίᾳ τὴν ἀτέλειαν. ἐπεὶ δὲ σπάνις χρημάτων τῇ πόλει | ἐγένετο, συμβου- f. 65r λεύει ἵνα ἐκ τῶν ἐχόντων τὴν ἀτέλειαν ὁ Λεπτίνης ἀφαιρήσωσιν αὐτήν· [f. 66r] ὅθεν καὶ ὁ Χαβρίας ἐκινδύνευεν ἀπολέσαι τὴν ἀτέλειαν καί φησιν 'αἰσχύνθητε τὴν χρυσῆν εἰκόνα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἱκετηρίαν οὖσαν' ἤτοι ὑμᾶς ἱκετεύουσαν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ. [b 8] ἐν τῷ παρόντι λόγῳ τὸ λέγειν τὴν εἰκόνα ἱκετηρίαν ἐστὶ μεταφορά· ἁρμόζει γάρ, ὅσον ἐπὶ τῇ εἰκόνι τοῦ

---

1 τῶν ἐν Σαλαμῖνι Arist. τελευτησάντων Vn Arist. A: τετελευτηκότων Arist. vulg. 2 οἰκείας V: ἰδίας n 3 ἀνδρείᾳ n (per comp. V) 4 τῶν om. n 5 εἰσιν n 6 ἄξιον δακρύσας ante τὸ γὰρ add. n, cf. Arist. 7 ἀντίθεσιν ἔχει ante ἐπεὶ add. n ex Aristotele 8 ἀνδρείᾳ n (per comp. V) 10 ἀχαριστείαν n 13 εὐεργετήθη n ὑμῶν V: αὐτῶν n μεταφορὰ κατ' ἀναλογίαν ante ὡς add. n ex Aristotele ὡς γὰρ οἱ n: οἱ γὰρ ὡς V 15 ἔφησεν n 16 πρὸ ὀμμάτων ποιεῖ Arist. 24 λυκολέων ὑπὲρ τοῦ χαυρίου ante μεταφορὰ add. n, cf. Arist. 25 χαυρίου Vn ὁ om. n 26 χρυσῆν Vn: χαλκῆν Arist. 27 δ' n χαυρίᾳ Vn 28 ἐπεὶ δὲ V: ἐπειδὴ n 30 χαυρίας Vn ἐκινδύνευσε n φησί n 31 et p. 208,1 πατέρος n

πατρὸς Χαβρίου, τὸ εἰπεῖν αὐτὴν ἱκετεύουσαν μεταφορικῶς (τὸ γὰρ f. 65r ἱκετεύειν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων λέγεται ἀνθρώπων), διότι ὁ πατὴρ αὐτοῦ πολλὰ [f. 66r] τὴν πόλιν ὠφέλησεν. οὐκ ἀεὶ δὲ πᾶσαν εἰκόνα δεῖ λέγειν μεταφορικῶς ἱκετεύουσαν· ἐπὶ τῆς παρούσης γοῦν ὑποθέσεως ἁρμόζει λέγειν τὴν εἰκόνα ἱκετηρίαν· κινδυνεύοντος γὰρ αὐτοῦ τοῦ Χαβρίου ἱκετεύει ἡ εἰκών· ἡ μεταφορὰ ἐξ ἐμψύχου εἰς ἄψυχον, ἡ δὲ εἰκὼν ὑπόμνημά ἐστι τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ εἰς τὴν πόλιν. ἄλλο παράδειγμα· [b 11] ‘καὶ πάντα τρόπον μελετῶντες ἀεὶ μικρὰ φρονεῖν’ ἤτοι ταπεινοῦσθαι· τὸ γὰρ μελετᾶν ἐπὶ αὐξήσεως καὶ ἐπιδόσεως λαμβάνεται ἐπὶ τὸ μεῖζον· νῦν δὲ ἐλήφθη τὸ μελετᾶν ἐπὶ αὐξήσεως τῆς ἐπὶ τὸ ἔλαττον· τὸ γὰρ μικρὰ φρονεῖν ταπεινοῦσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαί ἐστιν. ἄμφω γὰρ ἤτοι ὁ νοῦς καὶ τὸ φῶς δηλοῖ τι· ὁ μὲν γὰρ νοῦς φῶς ἐστι τῶν νοημάτων καὶ τῶν νοητῶν, τὸ δὲ φῶς φῶς ἐστι τῶν αἰσθητῶν. [b 13] ‘οὐ γὰρ σπεύδομεν διαλῦσαι τοὺς πολέμους ἀλλ’ ἀναβάλλεσθαι’ ἤτοι ἀλλ’ ἄλλους λαβέσθαι πολέμους περὶ τοὺς ἔτι ἐπικειμένους ἡμῖν. τὸ εἰπεῖν τὰς συνθήκας καὶ τοὺς ὅρκους τρόπαιον μεταφορά ἐστι τῶν ἐν ταῖς πόλεσι γινομένων τροπαίων. τὰ μὲν γὰρ τρόπαια ὑπὲρ μικρῶν εἰσι καὶ ἐν ἑνὶ πολέμῳ καὶ ἅπαξ γίνονται, αὗται δὲ αἱ συνθῆκαι ἀποχὴν ποιοῦσι παντὸς πολέμου. [b 17] καὶ μιᾶς τύχης, ἤτοι ἅπαξ ἔτυχε γενέσθαι. ἄμφω γὰρ καὶ τὸ τρόπαιον καὶ ἡ συνθήκη ἤτοι ἡ σπονδὴ νίκης εἰσὶ σημεῖα. ἔτι καὶ αἱ πόλεις εἰ ἔχουσι πολίτας φαύλους, εὐθύνας διδόασι καὶ τιμωροῦνται ὡς ἀπαιδεύτους ἐῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ ὁ παιδαγωγὸς τιμωρεῖται, εἴ γε ὁ παιδευόμενος παρ’ αὐτοῦ ἀπαίδευτος μείνῃ. [b 21] τὰ ἀστεῖα γίνονται ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν μεταφορὰς ἀναλόγους· οἷον ὡς εἶπεν ὁ Περικλῆς τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ πολέμῳ ‘οὕτως ἠφάνισται ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλῃ’. καὶ ἐν τῷ τὴν μεταφορὰν ποιεῖν τὰ πράγματα πρὸ ὀμμάτων ἤτοι ἐναργῆ καὶ φανερὰ παριστᾶν τὰ πράγματα.

11. Καὶ τί ποιοῦσιν ἡμῖν γίνεται τοῦτο ἤτοι τὸ παριστᾶν τὰ πράγματα φανερά. [b 25] ὅσα σημαίνουσιν ἐνεργοῦντα ἤτοι ἐνέργειάν τινα. [b 27] ἄμφω γὰρ καὶ ὁ τετράγωνος ἀριθμὸς τέλειός ἐστι καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τέλειός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ τετράγωνον ἐνέργειαν οὐ σημαίνει. τὸ δὲ λέγειν ‘τὴν ἀκμὴν ἔχοντος ἀνθοῦσαν’ ἐστὶ μεταφορὰ ἐνέργειαν

---

1 et 5 χαυρίου Vn 5 κινδυνεύοντος γὰρ αὐτοῦ Vn Arist. A: κινδυνευόντων γὰρ αὐτῶν Arist. vulg. 8 καὶ πάντα κτλ.] Isocr. 4,151 τρόπον (ἃ add. A) μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες Arist. 11 ἐστι n 13. 14 οὐ γὰρ κτλ.] Isocr. 4,172 14 ἀλλ’—πολέμους (15) om. n 15 περὶ V: ἐπὶ n 16 τὰς συνθήκας κτλ.] cf. Isocr. 4,180 exspectes ἐστιν ⟨ἐκ⟩ 16. 17 ταῖς πόλεσι Vn: τοῖς πολέμοις Arist.: ταῖς μάχαις Isocr. 17 μικρῶν Vn Arist. A: μικροῦ aut μικρᾶς Arist. vulg. εἰσιν n 19 ποιοῦσιν n ὑπὲρ παντὸς τοῦ Arist. ἔτυχεν n 21 ἔτι Vn: ὅτι Arist. εἰ ἔχουσι V: ἔχουσαι (om. εἰ) n 22 διδόασιν n ἀπαιδεύτοις n αὐτὰς n 25 ἀπολομένην scripsi: ἀπολουμένην Vn 27 μεταφορὰν scripsi: διαφορὰν Vn 31 τέλεια ἤτοι post γὰρ add. n, cf. Arist. ἐστιν n 32 ἐστι n οὐ σημαίνει ἐνέργειαν Arist. 33 ἀνθοῦσαν ἔχοντος (ἔχοντα DE) τὴν ἀκμὴν Arist. ἔχοντος scripsi ex Aristotele: ἔ V: ἔχειν n

σημαίνουσα· τὸ γὰρ ἀνθεῖν μεταφορά ἐστι καὶ σημαίνει ἐνέργειαν· ἐνέρ- f. 65r
γεια γάρ ἐστι τὸ ἀνθεῖν. [b 29] καὶ τὸ ἀφετέον, ὃ σημαίνει τὸ ἐλευ- [f. 66r]
θερωτέον, ἐνέργειαν σημαίνει μεταφορὰ ὄν· τὸ γὰρ ἐλευθεροῦν ἐνέργειά 31
ἐστιν. ἀφετέον λέγεται ἐπὶ τῶν ἐλευθερούντων τοὺς δούλους· τὸ γοῦν
εἰπεῖν 'σὲ δὲ ἀφετέον' ἤτοι ἐλευθερωτέον ἐγκλημάτων ἐνεργείας ἐστὶ
σημαντικόν· τὸ γοῦν ἀφετέον κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐλευθερούντων τοὺς
δούλους· εἴ τις γοῦν εἴπῃ τὸ ἀφετέον ἐπὶ τῶν ἐλευθερούντων τινὰς τῶν
ἐγκλημάτων, τότε μεταφορά ἐστι. [b 30] καὶ τὸ εἰπεῖν 'οἱ Ἕλληνες
ᾁξαντες ἤτοι χορεύσαντες ἐλεύθερον ἐν τοῖς ποσί', μεταφορά ἐστι τὸ
ᾁξαντες ἐνέργειαν δηλοῦσα· τὸ γὰρ ᾁξαντες λέγει καὶ σημαίνει ταχὺ ἤτοι 35
ταχυτῆτα· ἡ δὲ ταχυτὴς ἐνέργειά ἐστι. γράφεται καὶ 'ᾁξαντες δορί'.
[b 31] ἐν τῷ λέγειν ἤτοι ποιεῖν τὰ ἄψυχα ἔμψυχα διὰ τῆς μεταφορᾶς,
ᾧτινι (τῷ χρᾶσθαι μεταφοραῖς ἐνέργειαν σημαινούσαις) χρᾶται καὶ Ὅμη-
ρος· ἐν πᾶσι δὲ ποιεῖ τὴν μεταφορὰν εὐδοκιμεῖν τὸ παρεμφαίνειν ταύ-
την τὴν ἐνέργειαν. [b 33] τὸ αὖτις Ἀττικόν ἐστι. τὸ λέγειν τὸν
λίθον ἀναιδῆ ἤτοι ἀναίσχυντον μεταφορά ἐστι· τὸ γὰρ ἀναισχυντεῖν ἐπὶ 40
τῶν ἀνθρώπων λέγεται καὶ ἐνέργειά ἐστιν. ἐν τῷ λ' τῆς Ὀδυσσείας
ἐστὶ τὸ 'αὖτις δ' ἐπὶ δάπεδον κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής', περὶ τοῦ Σισύφου
δὲ ὁ λόγος. ἔπεμψέ τις λίθον καὶ ἔδωκε τὸν Σίσυφον· ὁ δὲ λίθος
πλήξας τὸν Σίσυφον πάλιν ἀντεστράφη ὀπίσω πρὸς τὸν ῥίψαντα καὶ ἔπεσε
εἰς τὴν γῆν· [b 34] καὶ τὸ ἔπτατο | ἐνέργειά ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν πτηνῶν f. 65v
λέγεται. [b 35] καὶ τὸ λέγειν 'οἰστὸς ἐπιπτάσθαι μενεαίνων'· τὸ [f. 66v]
μενεαίνειν ἤτοι τὸ προθυμεῖν ἐπὶ ἐμψύχων λέγεται, οὐχὶ ἐπὶ τοῦ οἰστοῦ
ἤτοι τοῦ ἀψύχου. καὶ 'ἐν γαίῃ ἵσταντο τὰ δόρατα λιλαιόμενα ἤτοι
προθυμούμενα ἆσαι καὶ κορέσαι χροός'· τὸ λιλαίεσθαι ἐπὶ ἐμψύχων
λέγεται. διέσσυτο, διέβη. μαιμόωσα ἤτοι προθυμουμένη. [1412a2]
πάντα γὰρ ταῦτα, ἤτοι τὰ δόρατα καὶ ὁ λᾶας, ἐπεὶ μαιμάασθαι λέγονται 5
καὶ ἀναισχυντεῖν, ὡς ἔμψυχα εἰσάγονται καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὡς ἐνερ-

1 σημαίνουσα n: σημαίνουσαν V 2 ἀφετέον Vn et Aristotelis codd.: ἄφετον Isocr. 5,127 2. 3 ἐλευθερώτερον n 5 δὲ om. n 6 τοὺς — ἐλευθερούντων (7) om. n 8 ἐγκλημάτων n: δούλημάτ̃ V τότε μεταφορά ἐστι om. n 8. 9 τοὐντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ᾁξαντες δορί Eurip. Iphig. Aul. 80 9 ἐλεύθερον — ποσί om. n 9. 10 τὸ ᾁξαντες om. n 10 φασί τινες ἰσοκράτους verbis τὸ γὰρ ἀΐξαντες superscr. V (om. n): fort. ᾁξαντες, ⟨ὅ⟩ φασί κτλ. 11 ταχυτῆτα scripsi: ταχυ V: ταχύτατον n δὲ om. n δόρυ n 13 τὸ χρῆσθαι n 14 ἐν πᾶσι δὲ τῷ (τὸ vulg.) ἐνέργειαν (ἐναργές Zb et pr. YbDE) ποιεῖν εὐδοκιμεῖ Arist. 16 ἐστιν n 17 ἐστι n 18 ἐστὶν n αὖτις κτλ.] Hom. λ 598 ἄυτις ἐπείτα πεδόνδε n: αὖτις (δ' ins. vulg.) ἐπὶ δάπεδόνδε (vulg.; δάπεδον δὲ A) Arist. 19 ὅς ἔπεμψέ τινα ἄνω καὶ ὤθεσκε ποτὶ λόφον· ὁ δὲ n 21 εἰς V: πρὸς n ἔπτατο] Hom. N 587 22 οἰστὸς κτλ.] Hom. Δ 126 ἐπιπτάσθαι Vn Arist. vulg.: ἐπιπτέσθαι Arist. A, Hom. 24 ἐν γαίῃ κτλ.] Hom. Λ 574 26 διέσσυτο κτλ.] Hom. O 542 μεμόωσα Arist. A: μαιμώωσα Arist. vulg., Hom. 27 καὶ post ἐπεὶ add. n μαιμάασθαι ex μεμάασθαι corr. V 28 εἰσάγοντας n

γοῦντα· ἐνέργειαι γάρ εἰσι τὰ τοιαῦτα καὶ ἐπὶ ἐμψύχων λαμβανόμενα. f. 65v [a 4] ταῦτα δέ, τὸ μενεαίνειν καὶ τὸ ἀναιδές, τὸ μὲν προσῆψε τῷ [f. 66v] λίθῳ τὸ δὲ τῷ δόρατι διὰ τῆς ἀναλόγου μεταφορᾶς· κατ' ἀναλογίαν γάρ ἐστι μεταφορά, μετεκομίσθη γὰρ τὸ ἀναιδὲς ἐπὶ τοῦ λίθου κατὰ ἀναλογίαν. ὡς γὰρ ὁ λίθος πρὸς τὸν Σίσυφον ἐρρίφη ἄνευ συστολῆς τινος, οὕτω καὶ ἀναισχυντῶν ἄνευ συστολῆς πρὸς τὸν ἀναισχυντούμενον φέρεται· καὶ διὰ τὸ φέρειν ὁμοιότητά τινα τὸν ῥιπτούμενον λίθον πρὸς τὸν ἀναίσχυντον διὰ τοῦτο εἶπε τὸν λᾶαν ἀναιδῆ. [a 6] ποιοῦσι δὲ ταῦτα ἤτοι ἀστειότητα καὶ εὐδοκιμοῦσαι εἰκόνες ἤτοι αἱ παραβολαί, αἳ ἔχουσι τὸ ὥς. τὸ κυρτὸν λέγεται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος δὲ αὐτὸ ἐξελάβετο ἐπὶ τῶν κυμάτων, κυρτὰ εἰπὼν τὰ κύματα. καὶ τὸ φαληριόωντα εἰπεῖν τὰ κύματα ἤτοι λευκὰ ἐστὶ μεταφορὰ ἀπὸ ἐμψύχων εἰς ἄψυχα· τὸ γὰρ λευκαίνεσθαι ἐπὶ ἀνθρώπων λέγεται γερόντων. οἱ δὲ εἶπον τὸ φαληριόωντα λέγεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων κυρίως, οἵτινες κυρτοῦσι τὸν τράχηλον, ἔνθα τὸ φάλαρον ἐπίκειται ἤτοι ἡ κεφαλαραία τοῦ χαλινοῦ. [a 8] καὶ πάλιν πρὸ μὲν ἤτοι ἔμπροσθεν μὲν ἠγείροντο τἄλλα κακά, ἀτὰρ ἤτοι σὺν τούτοις δὲ ἠγείροντο ἐπ' ἄλλα ἤτοι ἄλλα κακά· τὰ γὰρ κακὰ ἀκίνητα ὄντα καὶ ἄψυχα οὕτω παρεισάγει αὐτὰ ὡς κινούμενα καὶ ὡς ζῶντα ἀπὸ τοῦ λέγειν ταῦτα ἐγείρεσθαι· τὸ γὰρ ἐγείρεσθαι ἐπὶ ζώντων καὶ ἐμψύχων λέγεται. ἡ δὲ ἐνέργεια μίμησίς τίς ἐστιν· ὅταν γὰρ εἰσάγῃς τὰ πράγματα καὶ παριστᾷς ὡς ἐνεργοῦντα, τότε φαίνῃ ἀκριβῶς αὐτὰ μιμούμενος. [a 10] ἀπὸ οἰκείων ἤτοι ἀπὸ τῶν ἐγγὺς καὶ μὴ πόρρω ποιητέον τὰς μεταφορὰς καὶ ἀπὸ φανερῶν καὶ γνωρίμων ἢ ἀπὸ ἐνεργούντων. φιλοσοφίαν λέγει τὴν διαλεκτικήν· ἐκεῖ γὰρ παραδίδωσιν ἐπιτηρεῖν τὰς ὁμοιότητας οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἐγγύς, οἷον κατὰ τί κοινωνεῖ ὁ ἵππος τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πόρρω καὶ τῶν πολὺ διεστηκότων, οἷον κατὰ τί κοινωνεῖ ὁ ἄνθρωπος τῷ λίθῳ· εὐστόχου γὰρ καὶ σοφοῦ καὶ φρονίμου ἀνδρός ἐστι τὸ θεωρεῖν τὸ ὅμοιον ἤτοι τὰς ὁμοιότητας ἐν τοῖς πολὺ διέχουσιν ἤτοι ἐπὶ τῶν κατὰ πολὺ διεστηκότων καὶ διαφερόντων ἀλλήλων. [a 12] καὶ εἰς τὸν διαιτητὴν ἢ τὸν κριτὴν καὶ εἰς τὸν βωμὸν καταφεύγουσιν οἱ ἀδικούμενοι· κατὰ πολὺ διέστηκεν ὁ βωμὸς τοῦ διαιτητοῦ, κοινωνοῦσι δέ, καθ' ὃ ἐπ' ἄμφω οἱ ἠδικημένοι καταφεύγουσιν. [a 14] ἄγκυρα ἐπὶ τῶν πλοίων λέγεται, ἥτις ἐστὶ τὰ μεγάλα σιδήρια τὰ ῥιπτούμενα εἰς τὸν βυθόν, ἵνα κρατῶσι τὸ πλοῖον. ἡ μὲν ἄγκυρα κάτωθεν

---

1 εἰσιν n 2 μαινεαίνειν n ἀναιδεὴς V προσῆψεν n 4 μεταφορά scripsi: διαφορά Vn κατὰ V: καθ' n 6 ὁ ἀναισχυντῶν n Arist. 9 ἀστειο$^{\tau\iota}$ V 9. 10 αἱ ἔχουσαι n 10 κυρτὰ] Hom. N 799 11 εἱπεῖν n καὶ — κύματα (12) om. n 11. 12 φαληριῶντα n 15 φάληρον n χαληνοῦ n 16 et 17 ἐγείροντο n 17 αὐτὰρ Arist. 20 ἐστι n 23 φανερῶν Vn Arist. vulg.: μὴ φανερῶν Arist. A 24 ἐναργούντων n 25 οἷον — διεστηκότων (26) om. n 28 ἐστιν n 30 ἐπ' ἄμφω γὰρ post ἀλλήλων add. n ex Aristotele τὸν (ante διαιτητὴν) om. n 33 ἐστὶν n 34 διαφέρει τὸ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ante ἡ μὲν add. n ex Aristotele

ἀπὸ τοῦ βυθοῦ κρατεῖ τὸ πλοῖον, ἡ δὲ κρεμάστρα ἄνωθεν κρεμαμένη, f. 65v ὡς τὸ κρεμαστάριον τῆς κανδήλας συνέχει τὸ κρεμώμενον· ἄμφω [f. 66r] γάρ, καὶ ἡ ἄγκυρα καὶ ἡ κρεμάστρα, ἔχουσι ταὐτό τι ἤτοι ὅμοιον ἤτοι τὸ συνέχειν τὸ κρεμώμενον. ἀνωμαλίσαι ἐστίν, ὅταν ἡ ἐπιφάνεια ἢ τῆς γῆς ἢ τοῦ ξύλου ἔχουσα ἀνισότητας πειρᾶταί τις ἐξομαλίσαι καὶ ἰσάσαι αὐτὰς τὰς ἀνισότητας· [a 16] μεταφορικῶς δέ τις εἴπῃ καὶ τὰς πόλεις ἀνωμαλίσαι, ὅταν τὴν ἐν τῇ πόλει θεωρουμένην ἀνισότητα ἐν τῷ τοὺς μὲν εἶναι πλουσίους τοὺς δὲ πένητας καὶ τοὺς μὲν δυνάστας τοὺς δὲ ἀδικουμένους πειρᾶταί τις ἐξισῶσαι· εἰ γοῦν καὶ ἄμφω ἤτοι ἡ πόλις καὶ ἡ ἐπιφάνεια κατὰ πολὺ διεστήκασιν, ἀλλ' οὖν, καθ' ὃ τὸ ἴσον καὶ ὁμαλὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας θεωρεῖται καὶ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῶν ἐν τῇ πόλει, εἰσὶ ταὐτὰ καὶ ὅμοια· τὸ γὰρ ἐξομαλίσαι τὸ ἐξισάσαι δηλοῖ. [a 17] ἔστι δὲ τὰ ἀστεῖα τὰ πλεῖστα γενόμενα οὐχὶ ἀπὸ τῶν εἰκόνων ἀλλ' ἀπὸ μεταφορᾶς καὶ ἐκ τοῦ προσαπατᾶν· ὁ γὰρ εἰπὼν τὸν Αἰθίοπα ἀργυροῦν μεταφορικῶς μὲν αὐτὸν ἐκάλεσεν ἀργυροῦν καὶ ἐξαπατᾷ καὶ παραλογίζεται τὸν ἀκροατήν· ξενίζεται γὰρ | ὁ ἀκροατής, ὅπως αὐτὸν f. 66r ἀργυροῦν κατωνόμασε. μᾶλλον δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίως ἔχειν ἤτοι μᾶλλον [f. 67r] δὲ τὸ ἀκοῦσαι τὸν Αἰθίοπα ὀνομασθέντα ἐκ τοῦ ἐναντίου ἤτοι τοῦ ἀργυροῦ δῆλον γίνεται, ὅτι ἔμαθε καὶ ἐνόησεν ὁ ἀκροατὴς τὸ λεγόμενον· τὰ γὰρ ἐναντία συμπαρακείμενα ἀλλήλοις ἐκφαντικώτερα ποιοῦσι τά χείρω τε καὶ τὰ ἐναντία· [a 20] ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀκροατοῦ κρίνει, ὅτι καλῶς καὶ ἀληθῶς ὠνόμασε τὸν Αἰθίοπα ἀργυροῦν ὁ λέγων, ἐγὼ δὲ ἥμαρτον καὶ οὐκ εὐθὺς ἐνόησα τὸ λεγόμενον, ὅτι ἀργυροῦν αὐτὸν ὠνόμασε διὰ τὸ ἄγαν εἶναι μέλανα. [a 21] καὶ ἀπὸ τῶν ἀποφθεγμάτων ἀστεῖά εἰσιν ἐκεῖνα, ὅσα οὐ λέγουσι καὶ σημαίνουσιν, ὅ φασιν, ἐκ προχείρου, ἀλλ' ἄλλο μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον παρεμφαίνουσιν, ἄλλο δὲ τὸ συννοούμενον ἔχουσιν, οἷον τὸ οἱ τέττιγες αὐτοῖς χαμόθεν ᾄσονται· δοκεῖ μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον περὶ τῶν τεττίγων εἶναι ὁ λόγος, συννοεῖται δέ, ὅτι περὶ τῆς ἀπωλείας λέγει τῆς χώρας, ἣν ὑποσταίη ἐκ τῶν πολεμίων. [a 23] καὶ τὰ εὖ ᾐνιγμένα ἤτοι αἱ εὐδοκιμοῦσαι εἰκόνες εἰσὶν ἡδέα καὶ ἀστεῖα διὰ τὸ αὐτὸ ἤτοι διὰ τὸ ἄλλο μὲν παρεμφαίνειν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἄλλο δὲ εἶναι τὸ νοούμενον· μάθησις γὰρ καὶ γνῶσις ἐπιγίνεται· καὶ ἔστι καὶ μεταφορά· εἴπομεν γὰρ καὶ ὄπισθεν, ὅτι αἱ εὐδοκιμοῦσαι εἰκόνες μεταφορά ἐστι· μᾶλλον γὰρ γίνεται δῆλον, ὅτι ἔμαθε, τὸ ἐναντίως ἔχειν ἤτοι παρὰ τὸ μή, ὅ φησι, τοῦτο καὶ λέγειν καὶ συμβαίνειν, ἀλλ'

---

1 κρεμάστραν Arist. vulg.: κρεμάθραν Arist. A 4 ἀνωμαλίσθαι Arist. vulg.: ἄνω μάλιστα εἶναι Arist. A ὅταν τὴν ἐπιφάνειαν n 5 ἔχουσαν n ἰσῶσαι n 12 ἐξισάσαι V: ἐξοδιάσαι n 13 δὲ καὶ τὰ Arist. 14 προσαπατᾶν scripsi: προσαπαντᾶν V: προσεξαπατᾶν n Arist. 15 ἐκάλησε n 19 ἔμαθεν καὶ ἐνόησε n 20 ποιοῦσιν n 21 τἀναντία n 21. 22 ὅτι καὶ ἀληθῶς καὶ κακῶς n 23 ἀργυρὸν V 24 δὲ τὰ ἀστεῖα Arist. 25 λέγουσιν n ἀλλ' om. n 27 οἱ τέττιγες κτλ.] Stesichor. II 233 Bergk. τέττυγες n αὐτοῖς Vn Arist. C: ἑαυτοῖς Arist. cet. ᾄσονται Vn Arist. vulg.: ἔσονται Arist. A 31 ἤτοι διὰ τὸ om. n 33 καὶ (post ἔστι) om. n ὄπισθεν] p. 179,27 34 ἐστιν n μὲν ante γὰρ add. n ἔμαθεν n fort. τῷ 35 καὶ (post τοῦτο) om. n

ἄλλο μὲν λέγει ὁ λέγων τὸν Αἰθίοπα ἀργυροῦν, ἄλλο δὲ σημαίνει ἐκ τού- f. 66r
του. [a 25] ἀλλὰ καὶ ὁ Θεόδωρος (ῥήτωρ δὲ ἦν) λέγει, τὸ τὰς εὐδοκι- [f. 67r]
μούσας εἰκόνας λέγειν καὶ σημαίνειν καινὰ ἤτοι παράξενα, ἂν καὶ ἄλλο
τι φαίνηται λέγειν κατὰ τὸ φαινόμενον, οἷόν ἐστι τὸ ‘οἱ τέττιγες αὐτοῖς
χαμόθεν ᾄσονται’. γίνεται δὲ τοῦτο ἤτοι τὸ ἄλλο σημαίνειν παρὰ τὸ
φαινόμενον, ὅταν τὸ νοούμενον παράδοξον ᾖ παρὰ τὴν προτέραν δόξαν 20
καὶ μὴ ὡς λέγει κατὰ τὸ φαινόμενον· οἷον ἐπὶ τῆς ῥηθείσης εἰκόνος
δόξαν ἔχω, ὅτι περὶ τῶν τεττίγων σημαίνει, τὸ δὲ συννοούμενον ἕτερόν
ἐστι τῆς προτέρας δόξης· δηλοῖ γὰρ τὸν ἀφανισμὸν τῆς χώρας καὶ οὐχὶ ὃ
λέγει καὶ σημαίνει ἐκ τοῦ προχείρου κατὰ τὸ φαινόμενον. [a 28] παρα-
πεποιημένα λέγει τὰ σκώμματα τὰ ὑπάρχοντα παρὰ γράμμα ἕν,
οἷον πρός τινα τραυλὸν ‘ὁλᾷς, κόλακος κεφαλὴν ἔχεις’ παρ’ ἓν γράμμα
ἤτοι παρὰ τὸ ρω ἐστὶ τὸ σκῶμμα· οὕτως γὰρ ἔδει εἰπεῖν ‘ὁρᾷς, κόρακος 25
κεφαλὴν ἔχεις’. παραπεποιημένα λέγει τὰ παρεφθαρμένα παρὰ γράμμα
ἕν· γέλωτα δὲ τὰ τοιαῦτα κινοῦσιν αἰνίγματα. ἢ καὶ οὕτως· παραπεποιη-
μένα λέγει τὰ παρ’ ὑπόνοιαν· καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐξαπατῶσι τὸν ἀκροα-
τήν. [a 29] καὶ ἐν τοῖς μέτροις τοῖς κωμικοῖς· οἱ γὰρ κωμικοὶ χρῶν-
ται τοῖς τοιούτοις ἤτοι τοῖς σκώμμασι τοῖς παραπεποιημένοις παρὰ γράμμα
ἓν καὶ παρεφθαρμένοις· τὸ γὰρ ‘ὁλᾷς, κόλακος κεφαλὴν ἔχεις’ οὐχὶ νοεῖ- 30
ται οὕτως, ὡς ὑπέλαβε καὶ ἐνόησεν αὐτὸ κατὰ τὸ φαινόμενον ὁ ἀκροατής,
ἀλλ’ ὀνειδισμόν τινα παρεμφαίνει πρὸς τραυλόν. [a 31] χίμετλα λέγον-
ται τὰ ἀπὸ ψύχους γινόμενα ὑπεκκαύματα περὶ τοὺς πόδας· ὁ ἀκούων ᾤετο
λέγειν, ὅτι πέδιλα φορεῖ ὁ ἱστάμενος· ἄλλο δὲ συννοεῖται, ὅτι ὑπεκκαύ-
ματα ἔχει ἐν τοῖς ποσὶν ἀπὸ ψύχους. ὁ δὲ διδάσκαλος εἶπε χίμετλα
εἶναι ξύλα τινὰ ἐπιμήκη κάτωθεν σφαιροειδῆ ὄντα, ὧν ἐπάνω τινὲς ἱστά- 35
μενοι βαδίζουσι δι’ αὐτῶν, οἷά εἰσιν, ἐν οἷς οἱ Σπάνοι ἱστάμενοι βαδίζουσι.
[a 31] τοῦτο δὲ τὸ παραπεποιημένον καὶ γελοιῶδες ἐνδέχεται ἅμα τῷ
ῥηθῆναι δῆλον εἶναι ἡμῖν καὶ συννοεῖν εὐθὺς τὸ παρὰ τούτου σημαινό-
μενον· εἰ γὰρ καὶ μετὰ τὸ ῥηθῆναι ἀσαφές ἐστιν ἔτι καὶ μὴ συννοού-
μενον ἡμῖν, διαβάλλεται. [a 32] τὰ δὲ παρὰ γράμμα σκώμματα ποιεῖ
γελοῖα διὰ τὸ λέγειν καὶ σημαίνειν οὐχὶ καθ’ ὃ λέγονται ἐκ προχείρου
κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ’ ἃ τὰ ὀνόματα μεταστρεφόμενα δηλοῦσι· τὸ γὰρ 40
‘ὁλᾷς, κόλακος κεφαλὴν ἔχεις’ μεταστρεφόμενον εἰς τὸ ‘ὁρᾷς, κόρακος
κεφαλὴν ἔχεις’ ἄλλο τι ὑπεμφαίνει· ὥστε οὐ δεῖ τὸ ἐκ προχείρου λεγό-

---

1 ἀργυρὸν V 2 ἀλλὰ om. n δὲ om. n 4 φαίνεται n 6 τὸ V: τὸν n δόξην n 7 ὡς ἐκεῖνος λέγει (vel λέγῃ) Arist. 8 σημαίνει om. n 9 ἐστι V: τι n 11 ἓν om. Arist. 12 ὁλᾷς κτλ.] Aristoph. Vesp. 45 13 ρω̄ V: ρ΄ n 18 σκώμμασιν n 19 παρεφθαρμένον n (per comp. V) τὴν κεφαλὴν n 20 ἐνόησε n 21 χίμε^{θ}τλα V: χίμετλα Arist. CDE: χύμεθλα Arist. Q: χίμεθλα n Arist. cet. 22 ὁ om. n 23 πέδηλα n 24 χίμε^{τ}θλα V: χίμετλα n 26 οἷα V: οὐκ n βαδίζουσιν n 27 γελειῶδες n 29 τὸ om. n ἐστι n 32 ἀλλ’ ἃ V: ἀλλὰ n

μενον παρ' αὐτῶν νοεῖν, ἀλλ' ὃ δηλοῦσι τὰ ὀνόματα ἐν τῷ μεταστρέφεσθαι, f. 66r οἷον τὸ εἰς Νίκωνα 'θράττει σε'· [a 34] προσποιεῖται γὰρ [f. 67r] λέγειν τὸ 'θράττει ⟨σε⟩' ὅτι 'ἐκφοβεῖ σε' καὶ ἐξαπατᾷ καὶ παραλογίζεται τὸν ἀκροατήν, ἄλλο δὲ σημαίνει καὶ λέγει· ὡς Θρᾷκα f. 66v γὰρ Νίκωνα ἐπωνείδισε. [a 35] διὸ καὶ τῷ μαθόντι καὶ νοήσαντι, [f. 67v] ἐπὶ τίνος τὸ θράττει ἐξελάβετο ὁ Θεόδωρος, ἡδὺ δοκεῖ, ἐπὶ τῷ μὴ γινώσκοντι, ὅτι Θρᾷξ ἦν ὁ Νίκων, οὐδὲ ἡδὺ δόξει τὸ τοιοῦτον αἴνιγμα· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ἄλλου τινὸς ἁρμόττει ῥηθῆναι μὴ ὄντος Θρᾳκός. [b 2] καὶ τὸ βούλει αὐτὸν πέρσαι τοιοῦτόν ἐστιν· οὐ γὰρ κατὰ τὸ φαινόμενον τὸ πορθῆσαι σημαίνει, ἀλλ' ὀνειδισμός ἐστιν εἰς Πέρσην. δεῖ δὲ ἀμφότερα προσηκόντως ῥηθῆναι· καὶ τὸ πέρσαι γὰρ ἐπὶ Πέρσου δεῖ ῥηθῆναι καὶ τὸ θράττει ἐπὶ Θρᾳκός· εἰ γὰρ μὴ πρὸς Θρᾷκα τὸ θράττει εἴπῃς, οὐ προσηκόντως τὸ αἴνιγμα εἶπας. δεῖ δὲ ἀμφότερα ἤτοι καὶ τὰ παραπεποιημένα καὶ τὰ παρὰ γράμμα σκώμματα προσηκόντως λεχθῆναι ἤτοι εἰς πρόσωπα προσήκοντα. [b 3] οὕτω δὲ καὶ τὰ ἀστεῖα αἰνίγματα ἔχουσιν· οὐ γὰρ ὃ λέγουσι τοῦτο καὶ εὐθὺς δηλοῦσιν, ἀλλ' ἄλλο τι ἔχουσι τὸ συννοούμενον. οὕτω δὲ ῥητέον· τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν μὴ ἀρχὴν εἶναι, ἕως ὧδε τὸ αἴνιγμα. τὸ δὲ τῶν κακῶν οἷον ἑρμηνεία ἐστὶ καὶ λύσις τοῦ αἰνίγματος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὄνασθαι γάρ· οὐ γὰρ λύεται τὸ αἴνιγμα, ὡς ἔχει, ἀλλ' ὡς λύεται· τὸ γοῦν εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης μὴ ἀρχὴν εἶναί ἐστι καινόν· πῶς γοῦν ἐν ταὐτῷ ἔσται καὶ ἀρχὴ καὶ μὴ ἀρχή; ὥστε οὐχ ὃ λέγει τοῦτο καὶ παρεμφαίνει, ἀλλ' ἄλλο τι· ἡ γοῦν ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία τῆς θαλάσσης (κατεκράτησαν γὰρ πάσης τῆς Ἑλλάδος οἱ Ἀθηναῖοι) οὐκ ἔστιν ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν κακῶν· πῶς γάρ ἐστιν αἰτία, εἴ γε πολλὰ ἀπώναντο; ὁρᾷς, πῶς ἐπὶ ἄλλου σημαινομένου ἐλήφθη τὸ ἀρχή καὶ ἐπὶ ἄλλου τὸ οὐκ ἀρχή. [b 5] καὶ πάλιν τὸ αἴνιγμα τὸ παρὰ Ἰσοκράτει ἐστὶν 'ἡ τῆς πόλεως ἀρχὴ ἀρχή ἐστιν'· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης εἰπὼν ἀρχὴν τῶν κακῶν τὴν λύσιν εἶπε τοῦ αἰνίγματος· ἡ γὰρ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία τῆς πόλεως ἀρχή ἐστι τῶν κακῶν καὶ ἐγένετο· ἀφ' οὗ γὰρ ἐκράτησαν τοιοῦτοι ἄρχοντες τῆς πόλεως καὶ προεβλήθησαν, ἔκτοτε μυρία κακὰ τῇ πόλει προσεγένοντο καὶ βλάβη. [b 6] ἀμφοτέρως γὰρ ἤτοι διὰ τοῦ εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης οὐκ ἀρχὴν καὶ διὰ τοῦ εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν εἶναι εἴρηται κατὰ τὸ συννοούμενον ἐκεῖνο, ὃ οὐκ ἄν τις ὑπέλαβεν ἐκ προχείρου ἐρεῖν τὸν Ἰσοκράτην ποτέ· κατὰ γὰρ τὸ φαινόμενον οὐδὲν σοφὸν φαίνεται ὁ Ἰσοκράτης ἐρεῖν ἀλλὰ λίαν ἄσο-

---

3 τὸ θράττει σε ex Aristotele scripsi: τὸ θράττει V: τὸ θράττειν n   5 καὶ (ante νοήσαντι) om. n   6 ὁ om. n   8 ἐπ' n   11 γὰρ om. n   13 τὰ om. n   16 λέγουσιν n   ἔχουσιν n   17 δὲ V: δὴ n   θαλάσσης V: θαλάττης n Arist.   18 ἐστὶν n   19 τοῦ om. n   ὤνασθαι n   21 κοινόν n   22 ἄλλο V: ὃ n   26. 27 παρὰ Ἰσοκράτει (ἰσοκράτην n: per comp. V)] 5,61 cet.   27 ἐστὶν om. n   ἀρχή om. n   28 εἶπεν τοῦ n   31 προσεγένετο n   32 τῆς— τὴν ἀρχὴν (33) om. n   33 τῆς ex τῇ corr. V: τῇ n   πόλεως scripsi: πόλει Vn   κατὰ V: καὶ n   34 ὑπέλαβε n   35 οὐθὲν Arist.

φον καὶ εἰς ἀντίφασιν ἐμπεσεῖν ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν οὐκ ἀρχὴν ἢ f. 66v
τὴν ἀρχὴν τῇ πόλει ἀρχήν. [b 9] ἀλλὰ οὐχ οὕτω λέγει ἀλλ' ἄλλως [f. 67v]
λέγει καὶ ἐγνώσθη κατὰ τὸ συννοούμενον, ὅτι ἀληθῶς καὶ καλῶς λέγεις· 26
καὶ τῷ εἰπεῖν μὴ ἀρχὴν οὐκ ἀπέφησεν, ὃ εἶπεν ἀρχήν, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν
εἶπεν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης κατὰ ἄλλο σημαινόμενον τῆς ἀρχῆς ἤγουν τὴν
ἐξουσίαν, ἐνταῦθα δὲ μὴ ἀρχὴν εἶπε τὴν μὴ αἰτίαν, ὅπερ ἀπόφασις τῆς
ἀρχῆς ἐστιν, ἥτις σημαίνει τὴν αἰτίαν. [b 10] ἐν ἅπασι δὲ τούτοις
τοῖς αἰνίγμασι τότε ἔχει τὸ εὖ, ἐάν τις ἐνέγκῃ τὸ ὄνομα προσηκόντως 30
ἐπὶ ὁμωνυμίας ἢ ἐπὶ μεταφορᾶς· τότε γὰρ ἐπὶ ἄλλου σημαινομένου τις
καταφάσκει καὶ ἐπὶ ἄλλου ἀποφάσκει σημαινομένου, οἷον τὸ ἄσχετον
δηλοῖ τὸ ἀκράτητον καὶ τὸ ἀνυπομόνητον· ὁμώνυμος γὰρ φωνή ἐστι· τὸ
γοῦν ἄσχετον δηλοῖ τὰ ἀκράτητον, τὸ δὲ οὐκ ἀνασχετὸν δηλοῖ τὸ ὑπο-
μονητόν, ὅπερ (τοῦτο τὸ οὐκ ἀνασχετόν) ἀπόφασίς ἐστι τοῦ ἄσχετον τοῦ
δηλοῦντος τὸ ὑπομονητόν. ὥστε ἐπὶ ἄλλου μὲν σημαινομένου κατέφησεν,
ἐπὶ ἄλλου δὲ σημαινομένου ἀπέφησεν. [b 11] ὁμωνυμίαν γὰρ ἀπέ-
φησεν ἤτοι ἐπὶ ὁμωνύμου φωνῆς ἐποίησε τὴν ἀπόφασιν. ἀλλὰ εἰ δίς τις
προσενέγκῃ καὶ εἴπῃ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀεὶ δεῖ ποιεῖν τοῦτο ἤτοι τὸ δὶς 35
χρᾶσθαι τῷ αὐτῷ ὀνόματι προσηκόντως. προσηκόντως δὲ λέγεται δίς,
εἰ ὁμώνυμος φωνή ἐστι καὶ τὸ μὲν λαμβάνεται ἐπὶ ἄλλου σημαινομένου,
τὸ δὲ ἐπὶ ἄλλου· οἷον τὸ ὁ ξένος δηλοῖ τὸ φίλος, τὸ δὲ ξένος τὸ ἕτερον
δηλοῖ τὸ ἀλλότριον· [b 13] καὶ 'οὐκ ἂν σὺ ὁ ξένος ἤτοι ὁ φίλος γένοιο
ξένος καὶ ἀλλότριος μᾶλλον παρ' ὃ δεῖ σε' ἢ 'οὐ μᾶλλον ἤ σε δεῖ ὁ
ξένος γένοιο ξένος'· τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τὸ εἰπεῖν 'οὐκ ἂν γένοιο μᾶλλον 40
ἤ σε δεῖ ὁ ξένος ξένος' καὶ τὸ εἰπεῖν 'οὐ μᾶλλον ἤ σε δεῖ γένοιο
ὁ ξένος ξένος'. καὶ οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι·
τὶς ἐδέξατο ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ φίλον τινὰ καὶ ἐποίησεν ὁ φίλος ἐν τῇ οἰκίᾳ
αὐτοῦ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας· εἶτα ὁ δεξάμενος αὐτόν φησι πρὸς αὐτὸν ὅτι
'οὐ δεῖ τὸν φίλον εἶναι πάντοτε ὡς ξένον, ἀλλὰ δεῖ καὶ σὲ ποιῆσαι οἰκίαν ἐν
τῇδε τῇ πόλει καὶ συνοικεῖν ἡμῖν'. [b 15] καὶ οὐ δεῖ τὸν ξένον ἤτοι τὸν |
φίλον εἶναι ξένον καὶ ἀλλότριον ἀεί· ἀλλότριον γάρ, ἤτοι τὸ ἓν f. 67r
ὄνομα τὸ ξένον δηλοῖ τὸν ἀλλότριον. καὶ τοῦτο, τὸ παράδειγμα τὸ [f. 68r]
'οὐ δεῖ τὸν ξένον ξένον εἶναι', τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχει, ἤτοι ξένον καὶ ξένον,
ἄλλο καὶ ἄλλο σημαῖνον. [b 16] καὶ τὸ ἐπαινούμενον αἴνιγμα τοῦ
Ἀναξανδρίδου (ποιητὴς δὲ ἦν οὗτος) τοιοῦτόν ἐστι 'καλὸν ἀποθανεῖν

---

1 οὐχ n 2 οὕτως n ἀλλ' ἄλλως Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 3. 4 λέγει καὶ τὸ n 5 κατὰ — ἀρχῆς om. n 6 εἶπεν n 7 ἐστί n 8 αἰνίγμασιν n τις Vn Arist. C: μὴ Arist. A: om. Arist. cet. 9 τις — σημαινομένου (10) om. n 11 καὶ — ἀκράτητον (12) om. n 13 οὐκ om. n 14 κατέφησε n 15 ἀπέφησε n 15. 16 ἀπέφησε n ὁμωνυμίαν ἀπέφησεν, ἀλλὰ προσηκόντως, εἰ ἀηδής (A; εἰ ἀεὶ δίς vulg.) Arist. 17 δεῖ V: δὲ n 18 χρῆσθαι n 19 διαλαμβάνεται n 20 τὸ (post οἷον) om. n fort. ὁ del. τὸ μὲν post ξένος add. n 24 ὁ om. Arist. καὶ τὸ — ξένος ξένος (25) om. n 30 ξένον ἀεὶ εἶναι Arist. 31 τὸ (ante οὐ) om. n 33 σημαινόμενον n 34 Ἀναξανδρίδου] fr. 64. C. A. F. II 161 K. ἐστιν n

πρὸ τοῦ ποιῆσαι ἄξια θανάτου'· τὸ γοῦν λέγειν 'καλὸν ἀποθανεῖν' ταὐτόν f. 67r ἐστι τῷ λέγειν 'ἄξιον ἀποθανεῖν μὴ ἄξιον θανάτου ὄντα' ἢ 'ἄξιον θανεῖν [f. 68r] μὴ ὄντα ἄξιον θανάτου'· καὶ ἐν τούτοις γὰρ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐλήφθη, ἄξιον μὴ ἄξιον, πλὴν τὸ μὲν ἄξιον θανεῖν σημαίνει τὸ καλόν, τὸ δὲ μὴ ὄντα ἄξιον τὸ μὴ καλὸν καὶ τὸ ἀπρεπές. [b 20] τὸ μὲν οὖν εἶδος τῆς λέξεως ἤτοι ἡ μὲν λέξις ἡ αὐτή ἐστιν ἐν τούτοις, ἄξιον μὴ ἄξιον, πλὴν τὸ μέν ἐστι τὸ πρέπον, τὸ δὲ τὸ ἀπρεπές· ἀλλ' ὅσῳ μὲν λαμβάνει ἐλάττω ἤτοι ὀλίγας λέξεις καὶ βραχυλογεῖ καὶ ἀντικείμενα ἐν τοῖς αἰνίγμασι, τοσούτῳ μᾶλλον εὐδοκιμοῦσι καὶ ἐπαινοῦνται ὀλίγαι λέξεις, ἵν' ᾖ ἡ ἀπόδοσις σύντομος. ἀντικειμένως δέ, ἵν' ἀντίκεινται αἱ λέξεις, οἷον εἰπεῖν ἄξιον καὶ μὴ ἄξιον, καὶ ἀποθανεῖν καὶ μὴ ἀποθανεῖν. [b 22] τὸ δὲ αἴτιον τοῦ δεῖν εἶναι ἐλάττους καὶ βραχείας τὰς ἀποδόσεις καὶ τὰς λέξεις ἀντικειμένας, διότι ἡ μάθησις καὶ ἡ γνῶσις μᾶλλον ἐπιγίνεται ἐκ τοῦ λαβεῖν τὰ ἀντικείμενα· τὰ γὰρ ἀντικείμενα συμπαρακείμενα ἀλλήλοις μᾶλλον παριστῶσι τὰ πράγματα καὶ ἐναργέστερα ταῦτα γίνονται ἐκ τῶν ἀντικειμένων, οἷον τὸ μέλαν τὸ ἐν Αἰθίοπι μᾶλλον παρίσταται διὰ τοῦ ἀργυροῦ ἤτοι τοῦ ἐναντίου· [b 23] διὰ δὲ τὸ ἐν ὀλίγῳ εἶναι ἤτοι διὰ δὲ τὸ εἶναι ὀλίγας τὰς λέξεις καὶ βραχεῖαν τὴν ἀπόδοσιν θᾶττον γίνεται ἡ μάθησις καὶ ἡ γνῶσις τοῦ πράγματος. δεῖ δὲ προσεῖναι καὶ τὸ πρόσωπον, πρὸς ὃ λέγεται· οἷον 'ἄξιον θανεῖν τὸν Σωκράτην πρὶν θανάτου ἄξιον δρᾶν', καὶ μὴ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τοῦτο λέγειν· οὐ γὰρ τῷ τυχόντι προσαρμόζει ῥηθῆναι· τὸν γὰρ ἀνδροφόνον οὐκ ἄν τις εἴπῃ ἄξιον θανεῖν πρὶν θανάτου ἄξιον δρᾶσαι. [b 24] ἢ τὸ ὀρθῶς λέγεσθαι. ὀρθῶς δὲ λέγεται, εἰ τὸ λεγόμενόν ἐστιν ἀληθὲς καὶ μὴ ἐπιπόλαιον ἤτοι πιθανὸν καὶ εὐανάτρεπτον. ἔστι γὰρ ταῦτα ἤτοι τὸ ἄξιον καὶ τὸ μὴ ἄξιον χωρὶς ἤτοι ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ εἰπεῖν, οἷον 'ἄξιον θανεῖν μηδὲν ἁμαρτάνοντα' ἢ 'δεῖ θανεῖν μὴ ὄντα ἄξιον θανεῖν'· ἰδοὺ ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἐρρήθη τὸ ἄξιον καὶ μὴ ἄξιον· [b 27] ἀλλὰ τοῦτο αἴνιγμα οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἀστεῖον ἀλλ' ἐπιπόλαιον καὶ τῷ τυχόντι ῥᾳδίως νοούμενον. ὁμοίως δὲ οὐκ ἔστιν ἀστεῖον καὶ ἐπαινούμενον αἴνιγμα τὸ λέγειν 'δεῖ τὴν ἀξίαν τὸν ἄξιον λαβεῖν', διότι ἐπιπόλαιόν ἐστι καὶ εὔκολον. ἀλλ' ἀστεῖόν ἐστι τὸ αἴνιγμα, ἐὰν καὶ ἄμφω τὰ ἀντικείμενα, οἷον τὸ ἄξιον καὶ τὸ μὴ ἄξιον, ἅμα ῥηθῶσι καὶ μὴ ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ, οἷόν ἐστιν 'ἄξιον θανεῖν τὸν μὴ ἄξιον ὄντα θανεῖν'· ἐν τούτῳ γὰρ ἅμα εἰσὶ τὰ ἀντικείμενα. [b 29] ὅσῳ δὲ τὸ αἴνιγμα πλείω ἔχει

1 καλὸν n: καὶ V 2 ἐστιν n 4 ὄντα V: ὂν n 5 μὴ ante ἀπρεπές add. n 6 ἐστι n 8. 9 αἰνίγμασιν n 9 εὐδοκιμοῦσιν n ἡ om. n 10 ἀντικειμένων n 12 τοῦ scripsi: οὗ V: οὐ n 13 διότι καὶ ἡ n 14 τὰ γὰρ—συμπαρακείμενα om. n ὅτι ante μᾶλλον add. n 15 παριστῶσιν n 16 ἐν om. n 17 εἶναι V: εἰδέναι n δὲ Vn: δ' ἀεὶ Arist. 20 ὃ Vn Arist. C: ὃν Arist. cet. 23 τὸ V Arist. vulg.: τῷ n: om. Arist. A 24 ἐστὶ n 25 εὐανάτρεπτον] cf. 34,34 29 ἔστι n 30 λαβεῖν V: γαμεῖν n Arist. 31 ἀλλ' Vn Arist. vulg.: καὶ Arist. ATr. 31. 32 ἅμα ἄμφω Arist. vulg.: ἅμα om. Arist. A 32 οἷον V: ἐὰν n ῥηθῶσιν n 33 ἔστι n 34 εἰσὶν n ὅσα n

ἤτοι τὸ εἶναι τὰ ἐν αὐτῷ ὀνόματα μεταφορικὰ καὶ μεταφορὰν εἶναι τοιανδὶ f. 67r ἤτοι κατ' ἀναλογίαν καὶ ἀντίθεσιν, οἷον ἄξιον καὶ οὐκ ἄξιον, ἤτοι τὸ [f. 68r] εἶναι τὰ ἀντικείμενα καὶ τὸ ἔχειν τὸ αἴνιγμα καὶ παρισώσεις καὶ τὸ τὴν ληφθεῖσαν ἐν αὐτῷ μεταφορὰν παρεμφαίνειν ἐνέργειαν, οἷά εἰσιν ἃ εἴπομεν παραδείγματα (γράφεται καὶ ἐνάργειαν), τοσούτῳ τὸ αἴνιγμα τὸ ἔχον ταῦτα πάντα ἐστὶ καὶ ἀστειότερον. [b 32] εἰσὶ δὲ αἱ εἰκόνες αἱ εὐδοκιμοῦσαι μεταφοραί, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν. προσέθηκε δὲ τὸ τρόπον τινά, διότι κατὰ τοῦτο καὶ μόνον διαφέρουσι, καθ' ὃ αἱ μὲν εἰκόνες ἔχουσι τὸ ὥς, αἱ δὲ μεταφοραὶ τὸ ὥς οὐκ ἔχουσιν. [b 34] ἀεὶ γὰρ αἱ εἰκόνες ἐκ δυοῖν λέγονται ἤτοι ἐκ δύο σύγκεινται, ὥσπερ καὶ ἡ κατ' ἀναλογίαν μεταφορὰ ἐκ δύο σύγκειται· οἷον τὸ φιάλη εἴρηται μὲν κυρίως πρὸς τὸν Διόνυσον, ὅτι ἡ φιάλη ἐστὶν ἀσπὶς τοῦ Διονύσου, ἐξ ἐκείνου δὲ μετηνέχθη καὶ πρὸς τὸν Ἄρεα καὶ ἁρμόζει αὐτῷ, ὅτι ἡ ἀσπὶς φιάλη ἐστὶ τοῦ Ἄρεος· ὥστε ἡ μεταφορὰ αὕτη ἐκ δύο σύγκειται, ἔκ τε τοῦ ἐξ οὗ μετηνέχθη ἤτοι ἐκ τοῦ Διονύσου καὶ ἐκ τοῦ πρὸς ὃν μετηνέχθη ἤτοι τὸν Ἄρεα. [1413 a 1] καὶ τὸ φόρμιγξ μεταφορά ἐστι δυσὶ προσαρμόζουσα, τῇ τε λύρᾳ, ἐξ ἧς μετηνέχθη, καὶ τῷ τόξῳ, πρὸς ὃ μετηνέχθη, ὃ καὶ φόρμιγγα ἄχορδον εἴρηκεν. οὕτω μὲν εἰ λέγουσιν, ὅτι τὸ τόξον φόρμιγξ ἄχορδόν ἐστιν, | οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν ἀλλ' αἰνιγματῶδες· ἔχει f. 67v γὰρ τὰ ἀντικείμενα· ᾗ μὲν γὰρ τὸ τόξον εἶπε φόρμιγγα, κεχορδωμένον [f. 68v] αὐτὸ εἴρηκεν, ᾗ δὲ ἄχορδον αὐτὸ εἶπεν, οὐ λέγει αὐτὸ εἶναι φόρμιγγα ἤτοι λύραν· τὸ δὲ λέγειν τὸ τόξον φόρμιγγα ἁπλοῦν ἐστιν. [a 3] καὶ εἰκάζουσι δὲ αἱ εἰκόνες, οἷον τὸν αὐλητὴν εἰκάζουσι πιθήκῳ. αὐλητὴς κακὸς ἦν καὶ κακόφωνος καὶ παρείκασεν αὐτὸν πιθήκῳ· ὡς γὰρ ὁ πίθηκος μικρὸς ὢν χαμόθεν ἔοικεν ᾄδειν, οὕτω καὶ ὁ αὐλητὴς ἐκεῖνος ἔοικε χαμόθεν ᾄδοντι. ἢ παρείκασε τὸν αὐλητὴν ἐκεῖνον λύκῳ ψακαζομένῳ εἰς μύωπα. μύωψ λέγεται τὸ τζιμούριον. ψακάζειν λέγεται τὸ μουγκρίζειν· ὡς γὰρ ὁ λύκος ψακάζει καὶ μουγκρίζει ἐν τῷ στρέφεσθαι κεχηνώς, ὡς ἂν δάκῃ τὸν ἐπικαθήμενον ἐν τῷ ὤμῳ αὐτοῦ τοῦ λύκου μύωπα (ἔστω γάρ, ὅτι καὶ μύωψ τις ἐπικάθηται ἐν τῷ ὤμῳ τοῦ λύκου

---

1 τὸ om. n 2 κατὰ n ἀντίθεσις Arist. ATr.: ἀντίσωσις Arist. vulg. 4 οἷά — ἐνάργειαν (5) om. n 5 ἐνέργειαν Arist. 6 δὲ καὶ αἱ Arist. 7 αἱ Vn: ἀεὶ Arist. εὐδοκιμοῦσαι V Arist.: εὐδαιμονοῦσαι n ἀνωτέρω] p. 211,33 προσέθηκαν V 8 διαφέρουσιν n 11 κατὰ n τὸ φιάλη scripsi: τῇ φιάλῃ V: τῆς φιάλης καὶ τῆς ἀσπίδος n 12 ἀσπὶς κτλ.] Timoth. fr. 16 Bergk. 14 ἐστὶν n ἄρεος V Arist. vulg.: ἄρεως n Arist. A 14. 15 ἔκ τοῦ V: ἐκ τοῦ $\overset{\text{τε}}{\text{τ'}}$ n 17 πρὸς ὃ n: ἐξ ὧν V 18 εἰ Vn: οὖν Arist. 19 φόρμιγξ κτλ.] cf. adesp. fr. 127 Bergk. 22 φόρμιγγα ἢ τὴν ἀσπίδα φιάλην ἁπλοῦν Arist. ἐστι n 23 εἰκάζουσιν n εἰκάζουσιν n πιθήκῳ αὐλητήν (αὐλητῆι A: αὐλητικῶ DEQYbZb) Arist. 24 παρείκασε n 26 λύκῳ Vn Arist. vulg.: λύχνῳ Arist. ATr. 26. 27 $\overset{\text{α}}{\text{ψε}}$καζομένω V: ψακαζομένῳ Arist.: ψεκαζομένῳ n 27 τριμούριον n ψακάζειν V: ψεκάζειν n 28 ψακάζει V: ψεκάζει n

καὶ στρέφεται δακεῖν τὸν μύωπα ὡς ἐκμυζῶντα τὸ αἷμα αὐτοῦ), οὕτω f. 67v καὶ ὁ αὐλητὴς ἐκεῖνος ᾄδων ἔοικε λύκῳ μουγκρίζοντι. τινὰ δὲ τῶν ἀντιγρά- [f. 68v] φων ἔχουσι [a 3] λύχνῳ ψεκαζομένῳ εἰς μύωπα, ἤτοι ὥσπερ ὁ λύχνος ψεκάζει ἤτοι τζιντζιρίζει εἰς μύωπα, ἤτοι ὅταν μέλλῃ σβεσθῆναι. μύωψ λέγεται ἡ σβέσις παρὰ τὸ μύειν, τὸ καμμύειν· ἄμφω γὰρ ἤτοι ἐπ' ἀμφοτέρων γὰρ συνάγεται τὸ αὐτὸ ἤτοι καὶ ἐπὶ τοῦ αὐλητοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ πίθηκος· ὡς γὰρ ὁ πίθηξ χαμόθεν ᾄδει, οὕτω καὶ ὁ αὐλητής. ἢ καὶ ὡς λύκος μουγκρίζει, οὕτω καὶ ὁ αὐλητής. [a 4] ἔστι δὲ ἡ εἰκὼν ἔχουσα τὸ εὖ, ὅταν μεταφορὰ ᾖ ἤτοι ἐστὶν ἡ εἰκὼν καὶ μεταφορά. καὶ τὸ ἐρείπιον εἰκάσαι ῥάκει οἰκίας· ὡς γὰρ τὸ ῥάκος ἤτοι τὸ κατεσχισμένον πανίον ῥίπτομεν, οὕτω καὶ τὸν ἐρείπιον τόπον τὸν μὴ θεμέλιον ἔχοντα ἀποβάλλομεν. ὁ Νικήρατος ὄνομα κύριόν ἐστι· καὶ ὁ Πράτυς ὄνομα κύριον. τὸν γοῦν Νικήρατον ἐλύπησεν ὁ Πράτυς καὶ τὸν Νικήρατον λυπηθέντα ὑπὸ τοῦ Πράτυος καὶ βοῶντα ἐν τῷ ὀδυνᾶσθαι παρείκασέ τις Φιλοκτήτῃ ὀδυνωμένῳ· οὗτος γὰρ ἐδήχθη ὑπὸ ὄφεως καὶ ὀδυνώμενος ἐβόα, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀφῆκαν αὐτὸν εἰς νῆσον καὶ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Τροίαν. [a 8] ὁ Θρασύμαχος ἰδὼν τὸν Νικήρατον ἡττημένον ἤτοι δαρέντα ὑπὸ τοῦ Πράτυος καὶ ῥαψῳδοῦντα ἤτοι κλαίοντα, κομῶντα δὲ καὶ πολύτριχον καὶ αὐχμηρὸν καὶ κατάξηρον παρείκασε τῷ Φιλοκτήτῃ λυπουμένῳ καὶ ὀδυνωμένῳ διὰ τὴν δῆξιν. [a 10] ἐν οἷς μάλιστα ἐκπίπτουσι καὶ σφάλλονται οἱ ποιηταί, ἐὰν μὴ εὖ αἱ εἰκόνες παρ' αὐτῶν ποιηθῶσι καὶ ἐὰν μὴ εὐδοκιμῶσιν αἱ παρ' αὐτῶν γινόμεναι εἰκόνες. [a 12] οὖλα λέγει τὰ ἄτριχα σκέλη· σκώπτει γοῦν τινα ἔχοντα λεπτὰ σκέλη ὅτι 'φορεῖς ἤτοι φέρεις τὰ σκέλη τὰ οὖλα ὥσπερ σέλινον'· ὡς γὰρ τὸ σέλινόν ἐστι λεπτόν, οὕτω καὶ τὰ σκέλη εἰσὶ λεπτότατα τοῦ σκωπτομένου. ἢ οὖλα λέγει τὰ ὁμαλά, τὰ ἁπαλά. [a 13] ὁ Κώρυκος ἄνθρωπος ἦν ἔχων ἄντρον στενότατον· ὅθεν καὶ λέγεται ἄντρον Κωρύκιον· ὁ γοῦν Φιλάμμων καταδιωκόμενος καὶ βιάζων διὰ τοῦ Κωρυκίου ἄντρου εἰσελθεῖν, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ αὐτοῦ εἰσελθόν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ τοῦ σώματος ὂν ἔξω καὶ ἔοικε δισακίῳ. τὸ ἀπόσκωμμα γοῦν ἐστι πρός τινα σπουδάζοντα σηκῶσαι δισάκιόν τι ἢ μικρὸν φορτίον ἤτοι ἡμιμέδιμνον· καὶ ζυγομαχῶν μὲν μετὰ τοῦ ἡμιμεδίμνου, μὴ δυνηθεὶς δὲ βαστάσαι αὐτὸ καὶ ἄρειν ἐπὶ τοῦ ὤμου, ὅτι ἐστὶν οὗτος ζυγομαχῶν τῷ Κωρύκῳ ὥσπερ ὁ Φιλάμμων. ὅτι δὲ καὶ αἱ κατὰ ἀναλογίαν μεταφοραὶ εἰκόνες εἰσίν, εἴρηται πολλάκις.

---

3 ἔχουσιν n εἰς V: ὡς n 4 δὲ post μύωψ add. n 7 πίθηξ V: πίθηκος n 9 καὶ (ante τὸ) V: ὡς n 10 οἰκίας V Arist. ATr.: οἰκέτου vel ἐοικός Arist. vulg.: οἰκίῳ n 12 ἐστι — κύριον om. n 17 ὁ om. Arist. 18 prius καὶ om. n 20 μάλιστα Vn Arist. vulg.: μάλιστά τ' Arist. A ἐκπίπτουσιν n 21 ποιηθῶσιν n 22 καὶ ἐὰν μὴ Vn Arist. Z: καὶ ἐὰν Arist. A: om. Arist. Q: καὶ ἐὰν εὖ Arist. cet. 23 οὖλα] cf. adesp. fr. 207. C. A. F. III 448 K. 24 σέληνον n 25 σεληνόν n 27 cf. adesp. fr. 208. C. A. F. III 448 K. 28 φιλάμων n 29 εἰσελθὼν n ὂν V: ὢν n 30 καὶ om. n ἐστιν n 33 ἔστι οὕτως n editionis alterum exemplar μορύκῳ, alterum κωρύκῳ φιλάμων n

[a 14] καὶ αἱ παροιμίαι δὲ μεταφοραί εἰσι μετακομιζόμεναι ἀπὸ f. 67v ἄλλου εἴδους εἰς ἄλλο εἶδος, οἷον εἴ τις προσεκαλέσατό τινα ἐλπίζων [f. 68v] βοηθηθῆναι παρ' αὐτοῦ, βλαβῇ δὲ τοὐναντίον μᾶλλον παρ' αὐτοῦ· πρὸς γοῦν τὸν τοιοῦτον τὸν βλαβέντα, ἀφ' οὗ μᾶλλον ᾤετο βοηθηθῆναι, ἁρμόττει εἰπεῖν τὸ [a 16] Καρπάθιος τὸν λαγωόν· ἐν γὰρ τῇ Καρπάθῳ λαγωοὶ οὐκ ἦσαν, εἶτα μετεκόμισαν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος λαγωοὺς εἰς Κάρπαθον, ἵνα τούτους ἐσθίωσι· ζῶντας γὰρ αὐτοὺς μετεκόμισαν, οἱ δὲ πληθυνθέντες ἔφαγον τὰς ἀμπέλους αὐτῶν. ὡς γοῦν οἱ Καρπάθιοι ἐκ τῶν λαγωῶν μᾶλλον ἐβλάβησαν, ἐξ ὧν ἤλπιζον ὠφεληθῆναι, οὕτω καὶ οὗτος ἐβλάβη ἐξ ἐκείνου, ἐξ οὗ ἤλπιζεν ὠφεληθῆναι· ἄμφω γὰρ ἤτοι οἱ Καρπάθιοι καὶ | οὗτος ὁ ἐλπίζων ὠφεληθῆναι παρὰ τοῦ προσκληθέντος παρ' αὐτοῦ ἐβλά- f. 68r βησαν καὶ ἔπαθον τὸ εἰρημένον, οἱ μὲν ἐβλάβησαν παρὰ τῶν λαγωῶν [f. 69r] φαγόντων τὰς ἀμπέλους αὐτῶν, ὁ δὲ ἐβλάβη παρὰ τοῦ προσκληθέντος παρ' αὐτοῦ. [a 18] ὅθεν μὲν λέγονται τὰ ἀστεῖα ἤτοι ἐκ τοῦ μὴ ὅ φησι λέγειν καὶ σημαίνειν. εὐδοκιμούσας ὑπερβολὰς λέγει ἢ τὰς ὑπερβολικῶς τι παρεμφαινούσας. [a 20] τὸ ὑπώπιον ἡ βοτάνη ἐστίν, ἢ περιχριόμενοι τὰς παρειάς τινες τῶν ἀνθρώπων φαίνονται ἐρυθροί. πρός τινα γοῦν ὑπωπιασμένον ἤτοι ἐρυθρὸν φαινόμενον ἐκ τοῦ περιχέεσθαι τῷ ὑπωπίῳ ἀπέσκωψέ τις εἰπὼν 'ᾠήθης δ' ἂν αὐτὸν εἶναι τάλαρον ἤτοι καλάθιον πλῆρες συκαμίνων' ἢ σύκων· ἐρυθρὰ γάρ εἰσι τὰ συκάμινα. τὸ γοῦν εἰπεῖν 'οὕτως ἦσαν αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἐρυθραί, ὡς δοκεῖν φέρειν τάλαρον συκαμίνων ἐν ταῖς παρειαῖς' ὑπερβάλλουσαν ἐρυθρότητα παρεμφαίνει ἡ εἰκὼν αὕτη· πῶς γὰρ ἦν δυνατὸν τοσαύτην ἐρυθρότητα γενέσθαι ἀπὸ τοῦ ὑπωπίου ἐν ταῖς παρειαῖς, ὅσην τὸ πλῆθος τῶν συκαμίνων τῶν ἐν τῷ ταλάρῳ ἔχει; [a 21] ἀλλὰ τὸ πολὺ ἤτοι τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐρυθρότητος, ὃ παρεμφαίνει ἡ εἰκὼν εἶναι ἐν ταῖς παρειαῖς διὰ τῶν συκαμίνων, σφόδρα ἤτοι ὑπερβολικόν ἐστιν. εὗρον δέ, ὅπερ μᾶλλον ἀληθές, σχόλιον ἔν τινι τῶν θριπηδεστάτων βιβλίων τοιοῦτον· τὸ ὑπωπιασμένον σημαίνει ἄνθρωπον ἔχοντα πάθος ὑπώπιον, ὅπερ πέφυκε γίνεσθαι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ μώλωπος. [a 18] καὶ διότι αἱ εἰκόνες ἔχουσι τὸ ἡδὺ καὶ ἡδεῖαι δοκοῦσι καὶ ἀστεῖαι, σχεδὸν εἴρηται τὸ αἴτιον. [a 21] ἀλλὰ τὸ πολὺ σφόδρα ἤγουν φαίνεται ὑπερβολικόν. [a 22] τὸ δὲ λέγειν ὥσπερ καὶ τὸ καὶ τό, ἤτοι ἡ παραβολὴ (αὕτη γὰρ ἔχει τὸ ὡς) ἐστὶ διαφέρουσα τῆς μεταφορᾶς κατὰ τὴν λέξιν, διότι ἡ μὲν μεταφορὰ ἄνευ τοῦ ὡς ἐκφέρεται, ἡ δὲ παραβολὴ μετὰ τοῦ ὡς· οἷον

---

1 αἱ om. Arist. C   δὲ Vn Arist. C: om. Arist. cet.   4 τὸν (ante βλαβέντα) om. n   5 λαγώ Arist.   6 μετεκομίσαντο n   7 ἐσθίωσιν n   14 τὰ ἀστεῖα om. n   15 ἢ om. n   16 ἡ n: ἢ V   ἐστὶ n   περιχριώμενοι n   17. 18 ὑπωπιασμὸν n   18 περιέχεσθαι n   19. 20 συκαμίνων τάλαρον Arist. vulg.: συκαμίνων κάλαθον Arist. A   20 ἢ σύκων om. n   23 πῶς ex παν corr. V   26 ὅπερ ἐμφαίνει n   27 ἐστι n   28 τριπηδεστάτων n   σημαίνειν n   33 τὸ καὶ om. n   παραβολὴ Vn: ὑπερβολὴ Arist. (μεταφορὰ in ras. C)

"ὥσπερ Φιλάμμων ζυγομαχῶν τῷ Κωρύκῳ", f. 68r
τοῦτο παραβολή, εἰ δ' εἴπῃς [a 25] 'ᾠήθης δ' ἂν Φιλάμμωνα αὐτὸν [f. 69r] εἶναι μαχόμενον ἤτοι ζυγομαχοῦντα τῷ Κωρύκῳ', μεταφορά ἐστι· κατὰ τοῦτο γὰρ ἡ μεταφορὰ διαφέρει τῆς παραβολῆς, τῇ προσθήκῃ τοῦ ὥς. καὶ πάλιν, εἰ εἴπῃς

"ὥσπερ σέλινον οὖλα τὰ σκέλη φορεῖς",

ἐστὶ παραβολή, εἰ δ' εἴπῃς 'ᾠήθης δ' ἂν οὐ σκέλη ἀλλὰ σέλινα ἔχειν οὖλα σκέλη', μεταφορά. [a 28] εἰσὶ δὲ αἱ ὑπερβολαὶ μειρακιώδεις ἤτοι πρέπουσαί εἰσι τοῖς μειρακίοις αἱ ὑπερβάλλουσαι εἰκόνες· διὸ τὰς τοιαύτας τὰς ὑπερβολικὰς εἰκόνας οἱ ὀργιζόμενοι μᾶλλον λέγουσιν ὡς σφοδράς.

[a 31] "οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίης, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε", ἐκ τοῦ ἰῶτα τοῦ Ὁμήρου· λέγει ὁ Ἀχιλλεύς, ὅτι δίδοται αὐτῷ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος μετὰ τῆς Βρισηίδος. [b 1] χρῶνται δὲ μάλιστα τούτῳ ἤτοι ταῖς ὑπερβαλλούσαις εἰκόσιν οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες, διὸ ⟨πρεσβυτέρῳ λέγειν ἀπρεπές⟩, ἤτοι αἱ ὑπερβάλλουσαι αὗται εἰκόνες οἰκεῖαί εἰσι τοῖς μειρακίοις καὶ τοῖς νέοις ἐνθυμουμένοις, λοιπὸν τοῖς πρεσβυτέροις εἰσὶν ἀνοίκειαι ὡς μὴ πεφυκόσι θυμοῦσθαι διὰ τὴν ψυχρότητα.

12. Ὅτι ἄλλη λέξις ἁρμόζει ἑκάστῳ γένει ἤτοι εἴδει τῆς ῥητορικῆς. γραφικὴν λέξιν οἱ μὲν εἶπον τὴν προσαρμόζουσαν τῷ γραφικῷ λόγῳ ἤτοι τῷ ἱστορικῷ, οἱ δὲ εἶπον γραφικὴν λέξιν τὴν πανηγυρικήν. [b 4] καὶ ἄλλη λέξις ἐστὶν ἡ ἁρμόζουσα τῷ ἀγωνιστικῷ λόγῳ ἤτοι τῷ δικανικῷ, οἱ δὲ ἀγωνιστικὴν λέξιν εἶπον τὴν ὑποκριτικήν. δημηγορικὴ λέξις ἐστὶν ἡ ἁρμόττουσα τῷ δημηγορικῷ ἤτοι τῷ συμβουλευτικῷ λόγῳ. [b 5] ἄμφω δὲ ἤτοι καὶ τὰς ἀγωνιστικὰς λέξεις (διὰ δὲ τῶν ἀγωνιστικῶν ἐδήλωσε καὶ τὰς δημηγορικὰς λέξεις καὶ τὰς δικανικάς) καὶ τὰς γραφικὰς ἤτοι τὰς ἱστορικὰς ἀνάγκη εἰδέναι· τὸ μὲν γὰρ ἤτοι τὸ γινώσκειν καὶ τὰς δημηγορικὰς λέξεις καὶ τὰς δικανικὰς ἔστιν ἀνθρώπου ἐπισταμένου καὶ δυναμένου ἑλληνίζειν ἤτοι παριστᾶν τὰ πράγματα καὶ δηλοῦν τοῖς ἀκροαταῖς διὰ λέξεων, ἃ ἔχει ἐν τῇ ψυχῇ, τὸ δὲ μὴ ἤτοι τὸ δὲ μὴ εἰδέναι τὰς δικανικὰς λέξεις καὶ συμβουλευτικὰς ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀναγκάζεσθαι σιωπᾶν καὶ μὴ δηλοῦν, ἂν βούληται μεταδοῦναι καὶ δηλῶσαι ἄλλοις, ἃ ἔχει ἐν τῇ ψυχῇ, ἤτοι ἐὰν βούληταί τις παραστῆσαι, ὃ βού-

---

1 ὥσπερ κτλ.] adesp. fr. 208. C. A. F. III 448 K. φιλάμων n ζυγομαχῶν Vn Arist. AC: ζυγομαχεῖ Arist. cet. 2 ᾠήθης Vn Arist. A: ᾠήθη Arist. vulg. φιλάμωνα αὐτοῦ n αὐτὸν Φιλάμμωνα Arist. 6 τὰ om. n φορεῖν Arist. (φορεῖ C) 7 ᾠήθη (sive ᾠήθην) δ' οὐ Arist. vulg.: ᾠήθησαν δ' οὐ Arist. A 8 ἔχειν οὕτως οὖλα Arist. αἱ Vn Arist. C: om. Arist. cet. 9 αἱ V: καὶ n εἰκόνος n 10 τὰς ὑπερβολικὰς V: ὑπερβολὰς (om. τὰς) n 12 οὐδ' εἰ κτλ.] Hom. I 385 δοίης Vn Arist. AEQZb (ς in ras. C): δοίη Arist. cet., Hom. ψάμμαθός Vn 13 τοῦ (post ἰῶτα) om. n 16 πρεσβυτέρῳ λέγειν ἀπρεπὲς n Arist.: om. V 17 εἰκυῖαί εἰσιν n 18 θυμοῦσι n 22 et 23 ἐστὶ n 24 ἡ om. n 30 δὲ μὴ (ante εἰδέναι) V: μὴ δὲ n 32 κατασιωπᾶν Arist. ἂν V: ἄν τι n Arist. 33 τοῖς ἄλλοις Arist.

λεται καὶ γνωρίσαι τοῖς | ἀκροαταῖς, εἰ μὴ ἔχει λέξεις σημαντικάς, οὗ f. 68v βούλεται δηλῶσαι, οὐδὲ δύναται τοῦτο ἐκφράσαι, σιωπᾷ καὶ ἄκων· [b 7] [f. 69v] ὅπερ πάσχουσιν οἱ μὴ δυνάμενοι γράφειν ἤτοι οἱ χωρικοί· θέλουσι μὲν εἰπεῖν τι, διὰ δὲ τὸ μὴ δύνασθαι τοῦτο δηλῶσαι καὶ ἐκφράσαι σιωπῶσιν. ἔστι δὲ λέξις γραφικὴ ἤτοι ἱστορικὴ ἡ ἀκριβεστάτη ἤτοι ἡ ἀκριβῶς παριστῶσα τὸ πρᾶγμα· ὁ γὰρ ἱστορικὸς τοῦτο σπουδάζει τὸ δηλῶσαι τὸ πρᾶγμα ὡς ἔχει. [b 9] ἀγωνιστικὴ δέ ἐστιν ἤτοι δικανικὴ καὶ συμβουλευτικὴ ἡ ὑποκριτική· ὁ γὰρ δικαζόμενος ὑποκρίνεται καὶ ὀργὴν καὶ φόβον, καὶ ὑποκρίνεται μὲν καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἔχοντος τὸ πρᾶγμα καὶ τοιαῦτα παρεισάγει, οἷα εἰκὸς λέγειν καὶ πράττειν αὐτόν· δικανικοὶ γὰρ ἐλέγοντο οἱ ῥήτορες, οἳ καὶ συνηγόρουν. ἡ μὲν γὰρ ἠθική ἐστιν ἤτοι ὑποκρινομένη τὸ ἦθος ἤτοι τὸ φαίνεσθαι, ὡς ἐνδιαθέτως λέγει, ὅπερ ποιεῖ τὸν ἀληθινὸν καὶ ἐνδιάθετον λόγον, ἡ δέ ἐστι παθητικὴ ἤτοι ὑποκρινομένη πάθος ἤτοι ὀργήν, φόβον, λύπην καὶ τὰ τοιαῦτα. [b 10] διὸ καὶ ἀπὸ τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκριταὶ ὡς ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης τὰ τοιαῦτα δράματα ἀποδέχονται ὑποκρίνεσθαι, ἃ πάθη ἔχουσιν, ἵνα ταῦτα ὑποκρίνωνται καὶ μιμῶνται, καὶ οἱ ποιηταὶ τοὺς τοιούτους ἀποδέχονται λόγους ἤτοι τοὺς παρεμφαίνοντας πάθη. ταύτης δὲ τῆς ὑποκριτικῆς εἴδη δύο. [b 12] οἱ δὲ ἀναγνωστικοὶ ἤτοι οἱ ἐπιτήδειοι εἰς τὸ ἀναγινώσκειν βαστάζονται καὶ ὑπομένονται παρὰ τῶν ἀκροατῶν καὶ οὐχὶ φορτικοὺς ἡγοῦνται αὐτούς. οὗτοι δέ εἰσιν ἐπιτήδειοι εἰς τὸ ἀναγινώσκειν οἱ ἀπομιμούμενοι τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ἐν τῷ ἀναγινώσκειν, καὶ εἰ μὲν τὸ πρόσωπόν ἐστι τυραννικὸν καὶ θυμούμενον, καὶ αὐτὸς ἀφίησι φωνὴν ἀγρίαν, εἰ δὲ ταπεινόν ἐστι τὸ πρόσωπον, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐστιν ὑφειμένη· ὥσπερ ποιοῦσι καὶ οἱ τὰς μεταφράσεις ἀναγινώσκοντες ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ. τοὺς γοῦν οὕτως ἀναγινώσκοντας τοὺς λόγους ἤτοι ὑποκριτικῶς καὶ μιμητικῶς ἀποδέχονται οἱ ἀκροαταί. [b 13] ὁ Χαιρήμων κωμικὸς ἦν ποιητής· καὶ γὰρ οὗτος ἀκριβὴς ἦν λογογράφος ὡς ἄριστα ὑποκρινόμενος. καὶ ἀπὸ τῶν διθυραμβοποιῶν ἀκριβὴς ἦν λογογράφος ὁ Λικύμνιος. [b 14] καὶ οἱ λόγοι τῶν γραφικῶν ἤτοι ἱστορικῶν παραβαλλόμενοι καὶ συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἤτοι τοὺς δικανικοὺς καὶ ἀγωνιστικοὺς λόγους φαίνονται στενοί· οἱ γὰρ ἀγωνιστικοὶ λόγοι ἔχουσιν ἐπιχειρήματα ἐργασίας ἐνθυμήματα καί εἰσιν ἐγκατάσκευοι, οἱ δὲ ἱστορικοὶ οὐδὲν τούτων ἔχουσιν, ἀλλὰ μόνον παραστῆσαι τὸ πρᾶγμα πειρῶνται δι' οἰκείων τῷ πράγματι λέξεων. ἢ καὶ οὕτως· οἱ δὲ λόγοι τῶν γραφικῶν ἤτοι πανηγυρικῶν ὅσον πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἤτοι συμβουλευτικοὺς καὶ δικανικοὺς στενοί εἰσιν, οἱ δὲ λόγοι τῶν ῥητόρων ἤτοι οἱ δὲ λόγοι οἱ ἀγω-

3 μὴ om. n 4 γὰρ post μὲν add. n 5 γραφικὴ μὲν ἡ Arist. 7 ἐστι n 8 ὑποκριτικωτάτη Arist. 9 φόβον n: φόνον V καὶ (post φόβον) om. n 11 ἐστι n 16 ὑποκρίνασθαι n 18. 19 δύο εἴδη Arist. 20 φορτικῶς n 23 ἀφίησιν n 24 αὐτοῦ ἐστι n 26. 27 καὶ μιμητικῶς om. n 28 ὥσπερ λογογράφος Arist. (λογογράφοι Zb) 30 γραφικῶν Vn Arist. vulg.: γραφῶν Arist. ATr. 32 λόγοι om. n

νιστικοὶ ἤτοι οἱ δικανικοὶ καὶ οἱ συμβουλευτικοὶ εὖ μὲν λεχθέντες ἤτοι f. 68v μετὰ ὑποκρίσεως ἀναγνωσθέντες ἤτοι, εἰ ὁ ἀναγινώσκων αὐτοὺς ἀνα- [f. 69v] γινώσκει μετὰ ὑποκρίσεως, φαίνονται καὶ ἐπαινετοὶ καὶ μεγάλοι, εἰ δέ τις ἐν χερσὶν ἤτοι καθ' ἑαυτὸν ἀναγνώσει καὶ ἄνευ ὑποκρίσεως, καὶ ἰδιωτικοὶ καὶ ἀφελεῖς φαίνονται καὶ μικροί. ὥστε τὸ στομφάζειν ἐν τῇ ἀναγνώσει καὶ ὑποκρίνεσθαι μεγάλα συντείνει εἰς τὸ φανῆναι τὸν λόγον ἔνδοξον. βαστάζονται καὶ ὑπομένονται ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν ἐν τῇ ἀναγνώσει οἱ ἀγωνιστικοί· οἱ γὰρ ἀκροαταὶ προσέχουσι τοῖς λόγοις τοῖς ἔχουσιν ὑποκρίσεις μέχρι τέλους καὶ ὑπομένουσιν αὐτούς, τοὺς δὲ ἀναγνώστας τῶν λόγων τῶν μὴ ἐχόντων ὑποκρίσεις οὐδαμῶς ἀποδέχονται. [b 16] αἴτιον δέ ἐστι τοῦ φαίνεσθαι τὸν ἀγωνιστικὸν λόγον ἰδιωτικὸν καὶ στενὸν ἐκ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι ἄνευ ὑποκρίσεως, διότι ἐν τῷ ἀγῶνι ἤτοι ἐν τῷ ἀγωνιστικῷ λόγῳ ἁρμόζει ἡ ὑπόκρισις ἤτοι τὸ μετὰ ὑποκρίσεως ἀναγινώσκειν· οὕτω γὰρ δόξει μᾶλλον ἐπαινετὸς καὶ ἔνδοξος ὁ λόγος. [b 17] τὰ ὑποκριτικὰ οἷον τὰ δράματα καὶ ἁπλῶς πᾶς λόγος ὑποκριτικὸς τοῦτο ἔχει ἀρετὴν τὸ ἀναγινώσκεσθαι μετὰ ὑποκρίσεως καὶ μιμήσεως, εἰ δὲ ἀναγινώσκει τις αὐτὰ ἄνευ ὑποκρίσεως, φαίνονται εὐήθη ἤτοι μωρὰ καὶ ἀνήδυντα, διότι οὐ ποιοῦσι τὸ ἔργον αὐτῶν· ἔργον γὰρ αὐτῶν ἐστι τὸ παρεισάγεσθαι παρὰ τῶν ὑποκρινομένων τὰ ὑποκρινόμενα πρόσωπά τε καὶ πράγματα, ὡς οἱ θυμελικοὶ παρεισάγουσι | τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Πρίαμον. [b 19] ἐν μὲν f. 69r τῇ γραφικῇ ἤτοι ἱστορικῇ γραφῇ ἀποπέμπονται τὸ λέγειν ἀσυνδέτως καὶ [f. 70r] τὸ πολλάκις λέγειν τὸ αὐτό. εὗρον δὲ σχόλιον οὕτως· ἐν δὲ τῇ γραφικῇ τῇ μὴ ἐχούσῃ ὑπόκρισιν, ἐν δὲ τῇ ἀποδεικτικῇ ἤτοι τῇ ἀγωνιστικῇ ἤτοι τῇ δικανικῇ γραφῇ καὶ συμβουλευτικῇ οὐκ ἀποπέμπεται τό τε ἀσυνδέτως λέγειν καὶ τὸ πολλάκις λέγειν τὸ αὐτό· οἱ γὰρ ἀγωνιστικῶς καὶ ἀποδεικτικῶς τι λέγοντες διὰ συντομίαν ἀσυνδέτως λέγειν εἰώθασιν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις λέγουσι τὸ αὐτό, ὡς ἂν ἔναυλα τὰ ἐπιχειρήματα ὦσι τοῖς ἀκροαταῖς καὶ ὡς ἂν ἀκριβῶς παραστήσωσι τὸ πρᾶγμα καὶ δόξωσιν ἰσχυρὸν εἶναι τὸ ἐπιχείρημα καὶ θαρρεῖν, ἐπὶ τούτῳ χρῶνται τῷ αὐτῷ πολλάκις, ᾧτινι (τῷ πολλάκις λέγειν τὰ αὐτά) πάντες οἱ ῥήτορες κέχρηνται. [b 21] ἔστι γὰρ ὑποκριτικὸν τὸ τὸ αὐτὸ πολλάκις λέγειν καὶ τὰ ἀσύνδετα· εἰ δὲ πολλάκις δεῖ λέγειν τὸ αὐτό, ἀλλ' οὖν οὐ δεῖ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως λέγειν, ἀλλ' ἀνάγκη ἐστὶ μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦν, ὡς δοκεῖν τοῖς ἀκροαταῖς

---

1 εὖ μὲν λεχθέντες Vn: εὖ λεχθέντων Arist. DQYb Zb: ἢ τῶν λεχθέντων Arist. A 3. 4 ἐν ταῖς χερσίν Arist. 4 ἀναγινώσκει n 13 ἁρμόττει Arist. 15 καὶ — μετὰ (16) om. n 17 ἀνήδοντα n 18 ποιοῦσιν n γὰρ V: δὲ n 21 ἀποπέμπεται n ἀσυνδέτως om. n 22 exspectes οὕτως ⟨λέγον⟩ vel τοιοῦτον 23 τῇ ἀποδεικτικῇ Vn Arist. C: ἀποδεικτικῇ Arist. BQ: ἀγωνιστικῆι Arist. A: ἀποδεικτικῷ Arist. DEYb Zb 23. 24 ἀγωνιστικῇ ἤτοι τῇ om. n 24 οὐκ Vn: οὗ Arist. A: om. Arist. cet. 25 τὸ (post καὶ) om. n 26 διὰ τὴν συντομίαν n ἀλλὰ om. n 27 λέγουσιν n 28 παραστήσωσιν n δείξωσιν n 30 τῷ om. n τὰ αὐτὰ V: ταῦτα n ὑποκριτικὸν Vn Arist. CZb: ὑποκριτικὰ Arist. A: ὑποκριτικὴ Arist. cet. 31 τὸ τὸ V: τὸ n λέγειν om. n 32 οὖν om. n λέγειν om. n

ἄλλο καὶ ἄλλο· ὅπερ τοῦτο τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ † πλὴν ἐν τῷ μετα- f. 69r βάλλειν καὶ ἀλλοιοῦν ὁδοποιεῖ καὶ συντείνει τῷ ὑποκρίνεσθαι ἤτοι τῇ [f. 70r] ὑποκρίσει τοῖς ῥήτορσιν. [b 23] ‘οὗτός ἐστιν ὁ κλέψας ὑμῶν, οὗτός ἐστιν ὁ ἐξαπατήσας, οὗτος ὁ τὸ ἔσχατον προδοῦναι ἐπιχειρήσας.’ ἰδοὺ μετέβαλε· πῇ μὲν γὰρ κλέψας εἰπών, πῇ δὲ ἐξαπατήσας. ἀλλὰ καὶ ἀσύνδετόν ἐστι. [b 26] κωμικὸν δρᾶμά ἐστιν ἡ Γεροντομανία. ὅτε λέγει ὁ Ῥαδάμανθυς. πολλάκις λέγεται τὸ ‘Ῥαδάμανθυς καὶ τὸ Παλαμήδης. καὶ τὸ ἐγώ πολλάκις λέγει ἐν τῷ προλόγῳ τῶν Εὐσεβῶν· τοῦ αὐτοῦ Ἀναξανδρίδου πάλιν ἕτερον δρᾶμα λεγόμενον τῶν Εὐσεβῶν. [b 27] ἐὰν γάρ τις τὰ τοιαῦτα ὑποκρίνηται ἤτοι τὸ ἀσυνδέτως λέγειν, γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων ἤτοι φορτικός. ὁμοίως καὶ εἰ πολλάκις τὸ αὐτὸ λέγειν ὑποκρίνεται, γίνεται φορτικός. ἢ καὶ οὕτως· εἴ τις λέγει μετὰ συνδέσμου, οἷον ‘οὗτός ἐστιν ὁ κλέψας καὶ ἐξαπατήσας καὶ συλήσας καὶ προδούς’, καὶ ἁπλῶς πολλὰ συμπλέξει τῷ συνδέσμῳ, ὡς δοκεῖν ἕνα εἶναι τὸν λόγον διὰ τοῦ συνδέσμου, ἔοικεν ἀνθρώπῳ φέροντι δοκὸν καὶ διὰ τοῦτο δυσχεραίνοντι· ῥᾴδιον δέ ἐστι κατακόψαι τὴν δοκόν· οὕτω γὰρ ῥᾳδίως βαστάσει αὐτὴν εἰς μικρὰ κατακερματίσας· καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ κατακερματίζειν τὸν λόγον ἐν τῷ ἀσυνδέτως λέγειν καὶ μὴ συνδέειν τοῖς συνδέσμοις τὸν λόγον καὶ ἐπιμήκη ποιεῖν. [b 29] ὑποκριτικόν ἐστι καὶ τὸ ἀσύνδετα λέγειν, οἷον ‘ἦλθον, ἀπήντησα, ἐδεόμην’. καὶ εἰ τὸ αὐτὸ λέγεις, ἀλλ' οὖν σε δεῖ ὑποκρίνεσθαι, ὡς δοκεῖν λέγειν πολλὰ καὶ μὴ τῷ αὐτῷ τόνῳ καὶ ἤθει τῆς φωνῆς πάντα λέγειν, ἀλλὰ τὰ μὲν λέγειν μεγάλῃ τῇ φωνῇ, τὰ δὲ μικρᾷ, καὶ τὰ μὲν μετὰ ἤθους τοιοῦδε λέγειν ἤτοι ὀργίλως, τὰ δὲ μετὰ ἤθους ταπεινοῦ καὶ πράου· οὕτω γὰρ δόξεις μὴ ἓν λέγειν ἀλλ' ἄλλα καὶ ἄλλα, εἴ γε μὴ τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ μιᾷ πάντα λέγεις καὶ μὴ τῷ αὐτῷ ἤθει καὶ μὴ ἐν ἴσῳ τόνῳ καὶ διαστήματι τῆς ψυχῆς. [b 31] τὰ ἀσύνδετα ἔχουσι τὸ ἴδιον, τὸ δοκεῖν λέγειν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἤτοι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι τοῦ χρόνου δόξαι πολλὰ εἰπεῖν· τὰ γὰρ πολλὰ συνδεόμενα τῷ καί συνδέσμῳ δοκοῦσιν ἓν εἶναι διὰ τὸν σύνδεσμον, οἷον ‘Σωκράτης φιλοσοφεῖ καὶ Πλάτων διαλέγεται καὶ Ἀριστοτέλης περιπατεῖ’· κἂν γὰρ πολλά εἰσιν, ἀλλ' οὖν δοκεῖ ῥηθῆναι ἓν διὰ τὸν καί σύνδεσμον· [b 33] ὥστε ἐὰν ἐξαιρεθῇ ὁ καί, πάλιν τὸ δοκοῦν ἓν πολλὰ τῇ ἀληθείᾳ γίνεται, οἷον ‘Σωκράτης

---

1 πλὴν Vn: exspectes λέγειν 2 ὥσπερ ante ὁδοποιεῖ add. Arist. ATr.: om. Arist. cet. τῶ ex τὸ corr. V: τῷ Arist. ATr.: om. Arist. C: τὸ n Arist. cet. 3 ἐστιν Vn Arist. AC: δὲ Arist. cet. ὑμῶν V Arist.: ἡμῶν n (Arist. Tr.) 5 μετέβαλλεν n exspectes εἶπε 6 Γεροντομανία] Anaxandr. C. A. F. II 138 K. 7 ὁ om. n τὸ (post λέγεται) V: ὁ n 8 λέγει Vn: exspectes λέγεται 9 Ἀναξανδρίδου scripsi ex Aristotele (C. A. F. II 140 K.): ἀλεξανδρίδου V: ἀλεξάνδρου n 10 μὴ ὑποκρίνηται Arist. 12 οὕτως V: αὐτὸς n 13 ἐστι n 14 συλήσας V: συλλήψας n 17 μικρὰ V (ut videtur): μικρὸν n 18 ἐν — λόγον (19) om. n 22 ἤθει καὶ τόνῳ Arist. ἀλλὰ — λέγειν (24) om. n 24 τὰ μὲν post ἤτοι add. n 27 τὸ ἴδιον Vn: ἴδιόν τι Arist. 32 δοκεῖ V: δεῖ n

φιλοσοφεῖ, Πλάτων διαλέγεται'. ἔχει γοῦν ὁ λόγος αὔξησιν καὶ μηκύ- f. 69r νεται ἐπὶ πολύ, εἰ ἀσυνδέτως ἐκφέρεται, οἷον 'ἦλθον, ἱκέτευσα [f. 70r] πολλά· δοκεῖ ὑπεριδεῖν, ὅσα εἶπον'. [1404 a 2] τοῦτο τὸ ἀσύνδετον βούλεται ποιεῖν καὶ ὁ Ὅμηρος ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς Βοιωτίας, οἷον

"Νιρεὺς Αἰσύμηθεν αὖ τρεῖς νῆας ἐίσας,
Νιρεύς, Ἀγλαΐης υἱὸς Χαρόποιό τ' ἄνακτος,
Νιρεύς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν"·

ἅμα δὲ καὶ πολλάκις λέγει τὸ αὐτό, πλὴν ἄλλως καὶ ἄλλως· ὅλα γὰρ τὸν Νιρέα δηλοῦσι· [a 3] τὸ γὰρ πρᾶγμα, περὶ οὗ πολλὰ εἴρηται, ἀνάγκη καὶ πολλάκις ῥηθῆναι· εἰ δὲ πολλάκις εἴρηται, καὶ πολλὰ πράγματα δοκοῦσιν | εἶναι· ὥστε ἅπαξ μνησθεὶς τοῦ Νιρέως καὶ εἰπὼν "Νιρεὺς f. 69v Αἰσύμηθεν" ηὔξησε τὸν λόγον ἤτοι πολλάκις εἶπε τὸ Νιρεὺς διὰ τὸν [f. 70v] παραλογισμὸν ἤτοι διὰ τὸ ἀπατῆσαι τοὺς ἀκροατὰς καὶ δόξαι πολλὰ πράγματα εἰπεῖν ἀπὸ τοῦ πολλάκις εἰπεῖν τὸ Νιρεύς· καὶ μνήμην πεποίηκε τοῖς ἀκροαταῖς ἐκ τοῦ πολλάκις εἰπεῖν τὸ Νιρεύς, οὐδαμῶς ποιησάμενος λόγον ὕστερον αὐτοῦ ἤτοι οὐδαμοῦ ἄλλον λόγον ποιήσας παρὰ τὸν λεγόμενον περὶ τοῦ Νιρέως οὐδὲ ἄλλο τι πρᾶγμα παρεμφαίνων ἢ αὐτὸν τὸν Νιρέα, κἂν δοκῇ ἄλλα καὶ ἄλλα λέγειν ἐκ τοῦ πολλάκις λέγειν τὸ αὐτὸ δι' ἄλλων καὶ ἄλλων λέξεων. [a 7] ἡ μὲν οὖν δημηγορικὴ λέξις, τουτέστιν ἡ συμβουλευτική, ἔοικε τῇ σκιαγραφίᾳ, τουτέστι τῇ ζωγραφίᾳ. καὶ ὁ μὲν ἅγιος Βασίλειος λέγει μὴ εἶναι δυνατὸν ἄλλως τινὰ διαγνῶναι, εἰ πρὸς τὸ πρωτότυπον ἄκρως ἐξεικονίσθησαν τὰ ἐξωγραφημένα, εἰ μὴ τῆς ζωγραφίας ὁ θεατὴς ἀποστῇ, καὶ ὁ Εὐριπίδης· πορρωτέρω γὰρ εἰ σταίη, μᾶλλον διαγνοίη, κατὰ τί ἔσφαλται ὁ ζωγράφος· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λέγει τὸν πόρρω ἱστάμενον τῆς ζωγραφίας πλανᾶσθαι μᾶλλον καὶ μὴ δύνασθαι διακρίνειν διὰ τὴν ἀπόστασιν τὴν τοῦ ζωγράφου κακοτεχνίαν· ὡς γοῦν ὁ πόρρω τῆς ζωγραφίας ἱστάμενος πλανᾶται καὶ οὐ δύναται διακρῖναι τὰ τοῦ ζωγράφου σφάλματα, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ λόγου, ὅσῳ πλείων ἐστὶν ὁ ὄχλος ὁ ἀκροώμενος, τοσούτῳ πόρρω τοῦ λόγου ἵστανται καὶ οὐ δύνανται διακρῖναι, κατὰ τί ἐσφάλη ὁ δημηγορῶν·

---

1 ἀριστοτέλης περιπατεῖ post διαλέγεται add. n (cf. p. 222, 31) 2 διαλέχθην post ἦλθον add. n, cf. Arist. 3 δοκεῖ V Arist. ABC: δοκεῖ δὲ n Arist. cet. εἶπον Vn Arist. vulg.: εἶπεν Arist. A ὅσα φημί post εἶπον add. Arist. vulg. τοῦτο δὲ Arist. 4 ὁ om. Arist. Ὅμηρος] B 671 5 νηρεὺς n αἰσύμηθεν V: αὖ σύμηθεν n Arist. αὖ V: ἄγε n (cf. Hom.) νῆας n: γενεὰς V (fort. pro ἄγε νῆας) 6 νηρεὺς n χαρόποιο n Hom.: χαροποιοῦ V τ' V Hom.: om. n 7 νηρεύς n 8 τὸ om. n 9 νηρέα n πολλὰ scripsi ex Aristotele: πολλάκις Vn εἴρηται Vn Arist. vulg.: λέγεται Arist. A 10 καὶ (post ἀνάγκη) om. n 11 νηρέως n 11. 12 νηρεὺς αὖ σύμηθεν n 12 ηὔξησεν n εἶπεν τὸν νηρεὺς n 14 νηρεύς n καὶ μνήμην — Νιρεύς (15) om. n 15 οὐδαμοῦ Arist. 16 ἄλλου λόγου n 17 νηρέως n 18 νηρέα n 19 λέξεων V: λέγων n 20 τουτέστι (ante ἡ) n 23 Εὐριπίδης] Hec. 807 ὡς γραφεύς τ' ἀποσταθεὶς ἰδοῦ με 27 ὁ om. n 29 ἐστὶ n fort. τοσούτῳ πορρωτέρω

χυδαῖος γὰρ ὁ ὄχλος καὶ ἡ ἀγροικία πολλή· καὶ ἐπειδὴ ὁ δημηγορῶν f. 69v ἤτοι ὁ συμβουλεύων χυδαῖον ὄχλον ἔχει ἀκροατάς, περίεργόν ἐστι τὸ [f. 70v] χρῆσθαι λέξεσιν ἀκριβέσι· [a 9] τὰ γὰρ ἀκριβῆ φαίνονται χείρω ἐν ἀμφοτέροις ἤγουν καὶ τῷ ὄχλῳ καὶ τῷ ἀκροατῇ τοῦ δημηγορικοῦ λόγου καὶ τῷ ἱσταμένῳ πόρρω καὶ βλέποντι ἱστορίαν τινά· ὡς γὰρ ὁ πόρρω ἱστάμενος οὐ δύναται κρῖναι, εἰ καλῶς ὁ ζωγράφος τὸ ἀρχέτυπον ἐμιμήσατο καὶ πρὸς ἀκρίβειαν, οὕτως οὐδὲ ὁ ὄχλος δύναται κρῖναι, εἰ ἀκριβέσι λέξεσι καὶ τεχνικαῖς καὶ παραστατικαῖς τοῦ πράγματος ἐχρήσατο ὁ δημηγορῶν, ἅτε πόρρω τῆς τέχνης ἱστάμενος. ἡ δὲ δίκη ἤγουν ἐν τῷ δικανικῷ λόγῳ ἀκριβεστέραις δεῖ χρᾶσθαι ταῖς λέξεσιν, διότι σοφοὺς ἔχομεν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἀκροατάς, οἱ δὲ σοφοὶ ἐγγὺς τῆς τέχνης εἰσὶ καὶ οὐ πόρρω ἱστάμενοι. [a 11] ἔτι δὲ δεῖ μᾶλλον ἀκριβεστέραις χρᾶσθαι ταῖς λέξεσι καὶ τεχνικαῖς, εἰ πρὸς ἕνα κριτὴν ἀφορῶμεν καὶ δικαζόμεθα παρ' αὐτοῦ· σπάνια γὰρ τὰ καλά, καὶ σοφὸν ἕνα εὑρεῖν οὐ ῥᾴδιον· καὶ γὰρ τὸ ἓν ἐλάχιστόν ἐστιν ἐν ῥητορικοῖς. εἰ γοῦν ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἀκροαταί, εἴτε καὶ εἷς, ὡς ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ λόγου, εὐσύνοπτον καὶ εὐδιάκριτον γίνεται ἤτοι μᾶλλον δύναται ὁ εἷς κριτὴς εἴτε καὶ οἱ ὀλίγοι κρῖναι, ὅτι ἥδε μὲν ἡ λέξις οἰκεία τοῦ πράγματος, ἥδε δὲ ἀλλοτρία· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς δικανικοῖς λόγοις τεχνικαῖς καὶ ἀκριβέσι χρηστέον ταῖς λέξεσιν. [a 13] ἔνθα δὲ καὶ εἷς ἐστιν ὁ κρίνων, ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἔρις ἄπεστι καὶ ἡ κρίσις καθαρὰ γίνεται· εἰ γὰρ πολλοί εἰσιν οἱ κριταί, συμβαίνει πολλάκις αὐτοὺς διχογνωμεῖν καὶ ἀντιπίπτειν ἀλλήλοις διὰ τὸ τοὺς μὲν τῷδε μέρει προσκεῖσθαι τοὺς δὲ τῷδε κἀντεῦθεν οὐ καθαρὰ ἡ κρίσις γίνεται. [a 15] ἔνθα δὲ δεῖ ὑποκρίσεως, ἐκεῖ ἡ ἀκρίβεια ἄπεστι καὶ ἡ τέχνη, χρεία δὲ μᾶλλον φωνῆς μεγάλης καὶ ποικίλης, ἵνα πῇ μὲν ὑποκρίνηται τὰς τυραννικὰς φωνάς, πῇ δὲ τὰς γυναικείας, πῇ δὲ τὰς ἀνειμένας, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ὑποκρινομένους τοὺς ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ ἀναγινώσκοντας. [a 16] τοῦτο δὲ τὸ ὑποκρίνεσθαι θεωρεῖται ἐν τοῖς ἔχουσι φωνὴν μεγάλην καὶ ποικίλην. ἢ οἱ ἐπιδεικτικοὶ οὐ φροντίζουσι τοῦ ἀσύνδετα λέγειν ἢ τοῦ πολλάκις λέγειν τὸ αὐτό, ἀλλὰ κάλλους. ἡ μὲν ἐπιδεικτικὴ λέξις ἐστὶ γραφικωτάτη ἤτοι ἁπλῆ καὶ μὴ ἔχουσα τὸ ἀκριβές. τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἐστιν ἀνάγνωσις ἤτοι τὸ στομφαστικῶς

1 χυδαῖος—δημηγορῶν om. n   ὄχλον V (ω superscr.)   2 διὸ τὰ ἀκριβῆ περίεργα καὶ χείρω ἤτοι ante περίεργόν add. n, cf. Arist.   τὸ om. n   3 ἀκριβέσιν n   χείρω φαίνεται ἐν Arist.   8 παραστικαῖς n   9 ἡ δίκη Arist. (δικανική C)   ἀκριβέστερον post δίκη add. n ex Aristotele   10 ἀκριβεστέραις n (cf. v. 7 et 12): per comp. V: ἀκριβέστερον Arist.   χρῆσθαι n   11 καὶ τοὺς ἀκροατάς om. n   εἰσὶν n   12 χρῆσθαι n   13 λέξεσιν n   δικαζώμεθα n   15 ῥητορικοῖς Vn Arist. vulg.: τοῖς ῥητορικοῖς Arist. C: ῥητορικῆς Arist. A   εἰ γοῦν V: ἤγουν n   20 δὲ om. n   ἐστι n   21 ἄπαιστι V   ὥστε καθαρὰ ἡ κρίσις Arist.   γίνεται V: κρίνεται n   24 γίνηται n   25 τοῦτο δέ, ὅπου φωνῆς, καὶ μάλιστα, ὅπου μεγάλης Arist.   καὶ ποικίλης om. n   27 τοὺς om. n   28 ἔχουσιν n   29 φροντίζουσιν n   30 μὲν οὖν Arist.   31 γραφικώτατον Arist. DEYbZb   32 ἔργον om. n   αὐτῆς Vn Arist. AC: αὐτοῦ Arist. cet.   ἐστὶ n

ἀναγινώσκεσθαι. [a 18] δευτέρα δὲ ἡ δικανικὴ ἤτοι ἡ κατὰ ἀκρίβειαν f. 69v δεύτερα μέτρα ἔχουσα, ἡ ὀγκηρά. περίεργον δέ ἐστι τὸ προσδιαι- [f. 70v] ρεῖσθαι καὶ προσδιο|ρίζεσθαι, ὅτι δεῖ εἶναι τὴν λέξιν ἡδεῖαν καὶ f. 70r μεγαλοπρεπῆ, ὥς τινὲς ἔλεγον, ἢ τὸ λέγειν ʽδεῖ εἶναι τὴν λέξιν [f. 71r] σώφρονα καὶ ἐλευθέριον καὶ πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν προσαρμόσαι τῇ δικανικῇ λέξει ὡς λέγειν εἶναι λέξιν καὶ δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν᾿· ταῦτα λέγει ἐπεγγελῶν τοῖς λέγουσι λέξιν εἶναι σώφρονα καὶ ἐλευθέριον καὶ μεγαλοπρεπῆ. [a 21] ποιήσει δὲ μᾶλλον τὴν λέξιν ἡδεῖαν τὰ εἰρημένα ἤτοι τὸ χρῆσθαι μεταφοραῖς οἰκείαις καὶ εἰκόσιν ἀστείαις καὶ ποιεῖν τὴν λέξιν εὐμάθειαν καὶ γνῶσιν τοῖς ἀκροαταῖς· οὐ γὰρ δεῖ μόνον εἶναι τὴν λέξιν σαφῆ ἀλλὰ καὶ πρέπουσαν ἤτοι ἀπόκροτον καὶ ἐξαίρουσαν τὸ ταπεινὸν τοῦ λόγου. [a 24] ἄν τε γάρ τις ἀδολεσχῇ ἤτοι πολυλογῇ, ἀσάφειαν ἐκ τῆς πολυλογίας ποιεῖ. ἀλλὰ καὶ εἰ σύντομος ὁ λόγος ἐστί, καὶ οὕτως ἀσάφεια γίνεται· ἴσως γὰρ τὸ νόημα δεῖται πλατυσμοῦ πρὸς τὸ σαφηνισθῆναι, εἰ δέ τις στενῶς ἀπαγγείλῃ αὐτό, ἀσαφὲς ἔτι μένει τὸ νόημα. [a 25] ἀλλὰ τὸ μέσον ἁρμόττει ἤτοι τὸ μήτε πολυλογεῖν μήτε βραχυλογεῖν. καὶ τὰ εἰρημένα ἤτοι αἱ μεταφοραὶ καὶ αἱ εἰκόνες ποιοῦσι τὴν λέξιν ἡδεῖαν, εἴ γέ τις εὖ ἀναμίξει καὶ ἀνακεράσει τὸ εἰωθὸς ἤτοι τὴν κοινὴν λέξιν καὶ τὴν ξενικὴν ἤτοι τὴν ποιητικὴν [τὴν] διάλεκτον. [a 27] ῥυθμός ἐστι τὸ ἐκ τούτων ἀποτελούμενον. καὶ τὸ πιθανὸν ἀναφέρεται ἐκ τοῦ πρέποντος· πρέπον δέ ἐστι τὸ λέγειν λέξεις καταλλήλας τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις· ἄλλαι γὰρ λέξεις εἰσὶ πρέπουσαι καὶ ἁρμόττουσαι τῷ στρατιώτῃ καὶ ἄλλαι τῷ σοφῷ καὶ ἄλλαι ταῖς γυναιξί· καὶ οὕτω δόξεις πιθανὸς καὶ ἀληθινὸς ἐκ τοῦ λέγειν λέξεις πρεπούσας καὶ καταλλήλας τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις. [a 28] καὶ κοινῇ περὶ πάντων, ἤτοι ποῖαι λέξεις εἰσὶ κοινῶς ἁρμόττουσαι καὶ τῷ δικανικῷ καὶ τῷ πανηγυρικῷ καὶ τῷ συμβουλευτικῷ, καὶ εἴπομεν, τίνες λέξεις ἰδίως ἁρμόττουσαι ἑκάστῳ γένει ἤτοι εἴδει ἤτοι τίνες εἰσὶν ἁρμόττουσαι τῷ δικανικῷ καὶ τίνες τῷ συμβουλευτικῷ καὶ τίνες τῷ πανηγυρικῷ ἁρμόττουσι. [a 29] λοιπὸν δεῖ εἰπεῖν περὶ τῆς τάξεως τῶν ἐπιχειρημάτων, ποῖα δεῖ πρῶτον τάττεσθαι, καὶ περὶ τῆς τάξεως τῶν μερῶν τοῦ λόγου ἤτοι προοιμίου, διηγήσεως, ἀγῶνος.

13. Τὸ πρᾶγμα. ὃ αἱ ἀποδείξεις ἀποδεικνύουσι καὶ οὗ χάριν τὰς ἀποδείξεις κομίζομεν (πρὸς γὰρ ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος. οἷον ὅτι ὁ δεῖνα

---

1 κατ᾿ n 2 τὸ δὲ προσδιορίζεσθαι ante περίεργον add. n, cf. Arist. 2. 3 προσδιαιρεῖσθαι scripsi ex Aristotele: προσδι*ρεῖσθαι, inter ι et ρ II litterae deletae sunt, V: προσδιορεῖσθαι n 4 ἢ τὸ V: ἤτοι n 6 ὡς V: καὶ n 7 λέγουσιν n 9 οἰκείαις om. n ποιεῖ n 13 σύντομος Vn Arist. AC: σύντομον Arist. cet. 14 πλατισμοῦ n 15 ἀπαγγέλλῃ n 19 τὴν διάλεκτον V: τὴν om. n 21. 22 καταλλήλους n 23 γυναιξίν n 24 καὶ ἀληθινὸς om. n 25 καταλλήλους n 25. 26 ἁπάντων Arist. 26 ποῖαι V: πᾶσαι n εἰσὶν n 27 καὶ περὶ μὲν οὖν τῆς λέξεως ἤγουν ante καὶ εἴπομεν add. n, cf. Arist. 27. 28 ἁρμόττουσι n 28 εἴδει ἤτοι om. n 30 δὲ ante δεῖ add. n ἐπιχειρημάτων — τῶν (31) om. n 33 ἀποδεικνύσιν n

ἱερόσυλος ἢ κλέπτης, τὰς ἀποδείξεις φέρομεν), καὶ τὸ ἀποδεῖξαι ἤτοι f. 70r αἱ ἀποδείξεις. διό, εἰ εἴπωμεν τὸ πρᾶγμα, ὅτι ὁ δεῖνα κλέπτης, οὐκ ἀπο- [f. 71r] δείξομεν δέ, ἢ εἰ ἀποδείξομεν καὶ φέρομεν ἀποδείξεις μὴ προειπόντες τὸ πρᾶγμα, οὗ χάριν καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐλάβομεν, ἀδύνατόν ἐστιν· ὥστε δεῖ πρῶτον τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν, εἶτα καὶ τὰς ἀποδείξεις κομίσαι. [a 33] καὶ ὁ προλέγων τὸ πρᾶγμα ἕνεκα τοῦ ἀποδεῖξαι τὸ πρᾶγμα προλέγει. τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι πρόθεσις ἤτοι πρόβλημα, περὶ οὗ αἱ ἀποδείξεις, τὸ δὲ πίστις ἤτοι ἀπόδειξις. οὕτω μὲν δεῖ διαιρεῖν τὸν λόγον εἴς τε τὸ πρόβλημα καὶ εἰς τὰς ἀποδείξεις· [a 36] νῦν δὲ γελοίως διαιροῦσιν οἱ διαιροῦντες τὸν λόγον εἰς προοίμια, διηγήσεις, ἀγῶνας καὶ ἐπιλόγους, καὶ τὰς διηγήσεις εἰς προδιηγήσεις καὶ ἐπιδιηγήσεις. κακίζει γοῦν τοὺς οὕτω διαιροῦντας τὸν λόγον εἰς προοίμια, διηγήσεις καὶ ἀγῶνας· ἡ γὰρ διήγησις μόνῳ ἁρμόζει τῷ δικανικῷ· ὁ γὰρ δικανίζων καὶ δικαζόμενος ἀνάγκην ἔχει διηγήσασθαι τὸ πρᾶγμα, οὗ χάριν καὶ τὰς ἀποδείξεις λαμβάνει, ὁ δὲ πανηγυρίζων καὶ ὁ δημηγορῶν ἤτοι ὁ συμβουλευόμενος οὐκ ἔχει ἀνάγκην χρήσασθαι τῇ διηγήσει. [a 38] ἢ πῶς ἐνδέχεται εἶναι τὰ πρὸς ἀντίδικον ἤτοι ἀγῶνας· τὰ γὰρ λεγόμενα πρὸς τὸν ἀντίδικον ἀγῶνές εἰσιν. οὔτε γοῦν δεῖ χρᾶσθαι τὸν πανηγυρικὸν τοῖς ἀγῶσιν ἢ τὸν συμβουλευτικόν, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιλόγῳ χρᾶσθαι δεῖ αὐτούς· ἅτινα ἤγουν ἡ διήγησις καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν ἀποδεικτικῶν ἤτοι τῶν δικανικῶν εἰσιν. [b 2] ἀντιπαραβολὴ ἤτοι σύγκρισις. τινὲς δὲ λέγουσιν· οἱ ἀγῶνες, ἃ ἀπόδειξις, ἐπάνοδος ἤτοι ἐπανάληψις, ἐπαναφορά, ἐπανακεφαλαίωσις ἤγουν ὁ ἐπίλογος, ἐν ταῖς δημηγορίαις τότε γίνονται, ὅταν ἀντιλογία ᾖ ἤτοι ἀμφιβολία καὶ ἔχωμεν τοὺς ἀντιλέγοντας ἡμῖν· ὅταν δὲ οὐ|δεμία ἀντιλογία ᾖ καὶ ἀμφιβολία, οἷς ὁ δημηγορῶν λέγει, ποίαν f. 70v χρείαν ἔχομεν τῶν ἀγώνων καὶ τῶν προοιμίων καὶ τῶν ἀντιπαραβολῶν [f. 71v] καὶ ἐπανόδων; περὶ γὰρ ὁμολογουμένων πραγμάτων λέγει ὁ δημηγορῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πανηγυρίζων, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ πανηγυρίζων ἔχει χρείαν διηγήσασθαι καὶ ἀγῶνας ποιῆσαι καὶ ἀντιπαραβολὰς καὶ ἐπανόδους. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τῶν δικανικῶν ἀγνοοῦνται τὰ πράγματα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ ἀμφιβάλλονται, ἔχομεν διὰ τοῦτο χρείαν τῆς διηγήσεως, ἵνα παραστήσωμεν ταῦτα τοῖς ἀκροαταῖς· καὶ ἔχομεν χρείαν καὶ τῶν ἀγώνων, ἵνα ἀποδείξωμεν τὰ ἀμφιβαλλόμενα. [b 3] καὶ γὰρ ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀπολογία ἤτοι ὁ δικανικὸς πολλάκις ἤτοι ἀεὶ χρᾶται ἀντιπαραβολῇ, διότι περὶ ἀνομολογουμένων λέγει. ἀλλ' ὁ ἐπίλογος ἤτοι ἀλλὰ ἡ συμβουλὴ ἐν τόπῳ τοῦ ἐπιλόγου τίθεται· ὡς γὰρ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ οὔτε διηγούμεθα

---

1 τὸ Vn: τότ' Arist. vulg.: τοῦτ' Arist. A 2 εἴπομεν n 3 καὶ ante μὴ add. n 4 ἐστι n 7 πρόθεσίς ἐστι Arist. 9 διαιροῦσι γελοίως Arist. 10 ἀγῶνας—διηγήσεις (12) om. n 15 καὶ ὁ δημηγορῶν om. n 17 πρὸς τὸν ἀντίδικον Arist. 18 et 19 χρῆσθαι n 21. 22 ἃ ἀπόδειξις V: αἱ ἀποδείξεις n 23 γίνονται V: γίνεται n Arist. 24 ἔχομεν n 28 καὶ διὰ—πανηγυρίζων om. n 33. 34 καὶ ἡ ἀπολογία om. n 34 χρῆται n 35 ἀνομολογουμένων scripsi: ὁμολογουμένων Vn

οὔτε ἀγωνιζόμεθα οὔτε ἀντιπαραβάλλομεν (ἔστι γὰρ ἡ συμβουλὴ οἷον f. 70v
ἐπίλογος), ἔτι οὐδὲ παντὸς δικανικοῦ λόγου ἐστὶν ἐπίλογος· [b 5] [f. 71v]
ἐὰν γὰρ μικρὸς ὁ λόγος ᾖ ὁ δικανικός, οὐ δεόμεθα τῆς ἐπανόδου ἤτοι 12
τοῦ ἐπιλόγου καὶ τῆς ἐπανακεφαλαιώσεως διὰ τὸ εὐμνημόνευτον εἶναι· ἢ
ἐάν ἐστι τὸ πρᾶγμα εὐμνημόνευτον, οὐ δεόμεθα τοῦ ἐπιλόγου· εἰ
γὰρ εὐμνημόνευτος ὁ λόγος ἐστί, συμβαίνει ἀφαιρεῖσθαι καὶ ἀπὸ τοῦ μή-
κους καὶ σμικρύνειν τὸν λόγον. [b 2] ἐπάνοδός ἐστιν ὁ ἐπίλογος. [b 7] 15
ἀναγκαῖα ἄρα μόρια τοῦ λόγου πρόθεσις ἤτοι πρόβλημα καὶ πίστις
ἤτοι ἀπόδειξις. κυρίως μὲν ἴδια τοῦ λόγου τὸ πρόβλημα καὶ ἡ ἀπόδειξις,
τὰ δὲ πλεῖστα ἤτοι πολλάκις δὲ χρώμεθα ἐπὶ τοῦ λόγου καὶ προοιμίῳ καὶ
προθέσει καὶ πίστει καὶ ἐπιλόγῳ. ὥστε τὰ προοίμια καὶ οἱ ἐπίλογοι οὐκ
εἰσι κυρίως μόρια τοῦ λόγου· τὰ γὰρ λεγόμενα πρὸς τὸν ἀντίδικόν
εἰσι τῶν πίστεων ἤτοι πίστεις καὶ ἀποδείξεις. [b 9] καὶ ἡ ἀντιπαρα-
βολὴ αὔξησίς ἐστι τῶν λόγων αὐτοῦ ἤτοι τοῦ λέγοντος· εἰ γὰρ ἐπαινεῖ 20
τινα, αὐξάνει καὶ μεγεθύνει τὸν ἐπαινούμενον ἐν τῇ ἀντιπαραβολῇ. ἢ
τῶν αὐτοῦ ἤτοι τοῦ ἀντιδίκου· δείκνυσι γάρ, ὅτι τὰ πράγματα τῷ ἀντι-
δίκῳ ἢ λεγόμενά εἰσι μεγάλα κακά· ὥστε ἐπεὶ καὶ ἡ ἀντιπαραβολὴ μέγα
δείκνυσι τὸ λεγόμενον, εἴτε ἀγαθόν ἐστιν εἴτε κακόν, λοιπὸν μέρος τῶν
πίστεων καὶ ἀποδείξεών ἐστι· [b 11] καὶ γὰρ ὁ ποιῶν τοῦτο ἤτοι
τὸ ἀντιπαραβάλλειν δείκνυσί τι, ἤτοι ὅτι μεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀγα-
θόν. ἀλλ' οὐδὲ τὸ προοίμιον καὶ ὁ ἐπίλογος μέρος ἐστὶ τῶν ἀπο- 25
δείξεων, ἀλλ' ὁ ἐπίλογος δι' ἀνάμνησιν τῶν ῥηθέντων γίνεται. [b 12]
ἔσται οὖν τὰ τοιαῦτα μέρη τοῦ λόγου, καθάπερ διῄρουν οἱ περὶ
Θεόδωρον, ἡ διήγησις, ἡ ἐπιδιήγησις καὶ ἡ προδιήγησις καὶ ὁ
ἔλεγχος ἤτοι οἱ ἀγῶνες. ἐπεξέλεγχός ἐστιν, ὅταν τις ἔξω τοῦ πράγ-
ματος λέγῃ καὶ μὴ πρὸς τὸν ἔλεγχον καὶ τὸν ἀγῶνα συμβαλλόμενα.
[b 15] δεῖ δὲ τοὺς λέγοντάς τι εἶδος λόγου οἷον ἀνακεφαλαίωσιν καὶ
τοὺς λέγοντας διαφοράν τινος πράγματος θεῖναι καὶ ὄνομα σαφές τι τῷ
εἴδει τοῦ λόγου καὶ τῇ διαφορᾷ, πῶς δεῖ ὀνομάζειν αὐτά· εἰ δὲ μὴ ἤτοι 30
εἰ δὲ μὴ τιθέασιν ὄνομα σαφὲς τῷ ἐφευρεθέντι εἴδει τοῦ λόγου καὶ τῇ
διαφορᾷ ἀλλ' ἀσαφές, λοιπὸν γίνεται κενὸν καὶ ληρῶδες καὶ σαλὸν
τὸ ἐφεύρημα, εἴ γε οὐ δηλοῦται ἡμῖν διὰ τοῦ ὀνόματος, τί ἐστιν ἐκεῖνο
τὸ εἶδος καὶ ἡ διαφορά. [b 17] ὁ Λικύμνιος ῥήτωρ ἦν. τὰς ἐπανα-
λήψεις ἔλεγεν ἐκεῖνος ἐποροὺσεις· τὸ οὖν ὄνομα τοῦτο τὸ ἐπόρουσίς ἐστιν

---

2 δικανικοῦ παντός Arist. 6 ἐστὶν n 12 κυρίως n: καίρια V: fort. κύρια 13 οὐκ ante εἰσι add. n. 16. 17 exspectes τὰ πεπραγμένα τῷ ἀντιδίκῳ 18 τὸ λεγόμενον ante εἴτε κακόν ponit n εἴτ' n ἐστι om. n μέρος τι τῶν Arist. 20 τὸ κακὸν ἢ τὸ V: κακὸν ἤτοι n 21 ἀλλ' οὐδὲ τὸ προοίμιον om. n ὁ om. n 24 ἡ ante διήγησις et ante προδιήγησις om. Arist. ὁ om. Arist. 25 καὶ ἐπεξέλεγχος ante ἐπεξέλεγχός add. n, cf. Arist. ἐπέλεγχος Arist. DEQYbZb ἐστι n 27 δεῖ δὲ εἶδός τι λέγοντας (vulg.; λέγοντα A) Arist. τι —λέγοντας (28) om. n 30 εὐφοροθέντι n 32 ἐστι n 33 ὁ om. n 34 ἐπόρουσιν Arist. CYb: ἐπέρωσιν Arist. DEQZb: ἐπούρωσιν Arist. A

ἀσαφὲς καὶ οὐ παριστᾷ καὶ δηλοῖ, τί σημαίνει, καὶ λοιπόν, εἰ οὐ δηλοῖ, f. 70v τί σημαίνει, λοιπὸν κενόν ἐστι τὸ εἶδος τοῦτο, εἴ γε ἄγνωστόν ἐστιν ἡμῖν. [f. 71v] ἐπόρουσις κυρίως ἐστὶ τὰ ἐπενθυμήματα τὰ συνεπουρίζοντα καὶ βοηθοῦντα τοῖς ἐνθυμήμασι· καὶ ἁπλῶς, ὅσα λέγονται βοηθοῦντα τῇ ἀποδείξει τοῦ πράγματος, κἂν τοῦ πράγματος ἐκτός εἰσι, λέγονται ἐπορούσεις. [b 17] ἀποπλάνησιν τινὲς λέγουσι τὴν ἐπιδιήγησιν, τινὲς δὲ τὰ ἔξω τοῦ πράγματος λεγόμενα, συμβαλλόμενα δὲ εἰς τὰς ἀποδείξεις καὶ βοηθοῦντα. ὄζους λέγει τὰ ἄκρα ἤτοι τὰ προοίμια καὶ τοὺς ἐπιλόγους.

14. Προαύλια λέγονται, ὅσα λέγονται τῷ αὐλητῇ πρὸ τῆς αὐλήσεως ὑποψιθυρίζοντι, ἃ λέγονται μέλη τε καὶ προᾴσματα. [b 20] πάντα γὰρ ταῦτα ἤτοι καὶ ὁ πρόλογος καὶ τὸ προαύλιόν εἰσιν ἀρχαὶ καὶ ὁδοποίησις τῷ ἐπιόντι ἤτοι τῷ τεχνίτῃ. καὶ γὰρ οἱ αὐληταί, εἴ τι ἂν μέλλωσιν αὐλῆσαι, τοῦτο προαυλοῦσι καὶ λέγουσιν ἐν τῷ προαυλίῳ | καὶ f. 71r ὁ δομέστικος ἐν τῇ ἐνηχήσει προενηχεῖ καὶ λέγει ὅλον, ὃ μέλλουσιν [f. 73r] οἱ ψάλται ψάλλειν, καὶ συνάπτουσι τὴν ἐνήχησιν καὶ τὸ προαύλιον τῷ ἐνδοσίμῳ ἤτοι τῷ τελείῳ ᾄσματι. ἢ τῷ ἐνδοσίμῳ ἤτοι τῷ ἐφεξῆς. ἢ λέγει τὸ προαύλιον ὅμοιον τῷ προοιμίῳ τῶν ἐπιδεικτικῶν κατὰ τὸ ὀλίγον· βραχὺ γὰρ δεῖ εἶναι καὶ τὸ προοίμιον καὶ τὸ προαύλιον. προοίμιον γίνεται ἐκ τοῦ οἴμη, ἡ τραγῳδία, ἐξ οὗ καὶ προοίμιον κατὰ μεταφοράν. [b 24] καὶ ἐν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις δεῖ οὕτως γράφειν ἤτοι ποιεῖν προοίμιον μικρόν, καὶ ὅπερ βουλόμεθα εἰπεῖν ἐν ὅλῳ τῷ λόγῳ, δεῖ τοῦτο εὐθὺς ἐν τῷ προοιμίῳ δηλῶσαι, ὡς ἐν τῷ προοιμίῳ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ λόγου ἐκφαίνεσθαι καὶ συνάπτειν τὸ προοίμιον τὸ παχυμερῶς παρεμφαῖνον τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῷ ὅλῳ λόγῳ καὶ τοῖς ἀγῶσιν· [b 26] ὅπερ (τοῦτο ἤτοι τὸ παρεμφαίνειν τὴν ὅλην ὑπόθεσιν ἐν τῷ προοιμίῳ) καὶ πάντες οἱ ῥήτορες ποιοῦσιν. ὁ Ἰσοκράτης ἐπαινεῖ τὴν Ἑλένην ὡς καλὴν καὶ ἐποίησε μικρὸν προοίμιον, ἐν ᾧ ἡ ὅλη ὑπόθεσις παχυμερῶς ἀνεφαίνετο τοῦ λόγου· οἱ δὲ ἐριστικοὶ ἀντέτεινον λέγοντες ψεύδεσθαι τὸν Ἰσοκράτην λέγοντα τὴν Ἑλένην καλήν· ‘οὐ γὰρ καλή ἐστιν, εἴ γε αἰτία πολλῶν κακῶν ἐγένετο.’ φησὶν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς οὐδὲν οἰκεῖον λέγουσιν· ὁ μὲν γὰρ Ἰσοκράτης εἶπε ταύτην καλὴν κατὰ τὸ εἶδος, οἱ δὲ ἐριστικοὶ ἤτοι οἱ σοφισταὶ λέγουσι ταύτην καλὴν κατὰ τὸ ἦθος· ὥστε οὐδὲν καὶ κοινὸν λέγουσι πρὸς τὸν Ἰσοκράτην, ἀλλ' ὁ μὲν Ἰσοκράτης εἶπε ταύτην καλὴν κατὰ ἄλλο σημαῖνον τοῦ καλοῦ, οἱ δὲ σοφισταὶ λέγουσι ταύτην οὐ καλὴν κατὰ τὸ ἄλλο σημαῖνον τοῦ οὐ καλοῦ. παράδειγμα δὲ τοῦ πάντας ποιεῖν τὰ προοίμια τοιαῦτα τὸ προοίμιον, ὃ Ἰσοκράτης

---

1 καὶ λοιπόν — σημαίνει (2) om. n 2 ἐστι ἡμῖν n 4 ἐνθυμήμασιν n 4. 5 τοῦ πράγματος om. n 5 κἂν V: καὶ n εἰσιν n 6 λέγουσιν n 10 ὑποψιθυρίζοντα n 12 αὐλητοὶ V εἴ V: ὅ n (cf. Arist. ὅτι ἂν εὖ ἔχωσιν αὐλῆσαι) 14 προενηχεῖ V: ἐνηχεῖ n 15 συνάπτουσιν n 22 τῷ (post εὐθὺς ἐν) om. n 27 ἐποίησεν n 29 οὐ n: καὶ V 31 εἶπε om. n 33 καὶ κοινὸν V: καὶ om. n: fort. οἰκεῖον scrib. ex Aristotele 33. 34 εἶπεν αὐτὴν n 34 σημαινόμενον n οἱ — καλοῦ (35) om. n

ἐποίησε ἐπαινῶν τὴν Ἑλένην. [b 28] ἅμα δὲ καὶ ἐὰν ἐκτοπίσῃ ἤτοι f. 71r ἔξω τοῦ πράγματος λέγῃ, ἁρμόττει μὴ ὅλον τὸν λόγον ἤτοι μὴ ὅλα [f. 73r] τὰ λεγόμενα ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν ὁμοειδῆ ἤτοι διὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς σχήματος, ἀλλὰ καταποικίλλειν ποικίλοις καὶ διαφόροις τοῖς σχήμασιν. ἢ καὶ οὕτως· εἰ δὲ ἔξω τοῦ πράγματος λέγομεν, οὐ δεῖ ὅλον τὸν λόγον ποιεῖν ὁμοειδῆ ἤτοι ἐκτετοπισμένον ἤτοι ἔξω τοῦ πράγματος, ἀλλὰ δεῖ συντόμως μεταστρέφεσθαι καὶ ἐντὸς τῆς ὑποθέσεως γίνεσθαι. τὰ γοῦν προοίμια ἢ ἔπαινον ἔχουσιν ἢ ψόγον· ἔπαινον ἔχει τὸ τοῦ Γοργίου προοίμιον, ὃ ἐποίησεν ἐπαινῶν τὰ Ὀλύμπια, οἷον ‘ὑπὸ πολλῶν ἄξιος θαυμάζεσθαι, ὦ Ἕλληνες’. τοῦτο τὸ προοίμιόν ἐστι τοῦ Γοργίου. [b 33] Ἰσοκράτης δὲ ἐν τῷ τοῦ Πανηγυρικοῦ προοιμίῳ ψέγει τοὺς Ἕλληνας ὡς τιμήσαντας μὲν τὰς ἀρετὰς τῶν σωμάτων ἤτοι τὴν ἀνδρίαν καὶ τοὺς ἀνδρείους, εἰ νικήσουσι, δωρεαῖς (ἀρετὴ γὰρ τοῦ σώματος ἡ ἀνδρία), τοὺς δὲ φρονίμους οὐκ ἔθεντο λαμβάνειν βραβεῖα. ὅταν λυσιτελὲς τῇ πόλει συμβουλεύσωσιν. [b 35] ἢ γίνεται τὸ προοίμιον ἀπὸ συμβουλῆς ἤτοι συμβουλευτικόν. οἷον συμβουλεύει εὐθὺς ἐν τῷ προοιμίῳ ὁ Ἰσοκράτης τὸ δεῖν τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Ἀριστείδης ἀγαθός. ἐπαινετέον αὐτόν· διὸ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσοκράτης ἐπαινεῖ τὸν Ἀριστείδην ὡς ἀγαθόν. ἢ τοὺς τοιούτους ἐπαινεῖν δεῖ, οἵτινες μήτε εὐδοκιμοῦσι φανερῶς καὶ ἐπιδείκνυνται τὴν οἰκείαν ἀρετὴν μήτε φαῦλοί εἰσιν, ἀλλ' ὅσοι ἀγαθοὶ ὄντες κρύπτουσιν ἑαυτοὺς καὶ λαθεῖν σπουδάζουσι. καὶ τοῦτο ἐκ συμβουλῆς προοίμιον. καὶ ὁ Θεολόγος Ἀθανάσιον ἐπαινῶν ‘ἀρετὴν ἐπαινέσομαι’. [b 38] καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πρὸ τοῦ ἁρπάξαι τὴν Ἑλένην ἀγαθὸς ὢν ἐν ὄρει ἐκρύπτετο, ὡς μὴ δόξῃ τοιοῦτος. καὶ γὰρ καὶ οὗτος ὁ Ἰσοκράτης συμβουλεύει ἐν τοῖς προοιμίοις ἐπαινεῖν τοὺς ἀγαθοὺς ἢ τοὺς τοιούτους, οἳ μήτε εὐδοκιμοῦσι μήτε φαῦλοί εἰσι. γράφεται τὸ οὕτως καὶ μέγα, οὕτως γὰρ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Ἰσοκράτης συμβουλεύει ἐπαινεῖν τοὺς ἀγαθοὺς ἐν τῷ προοιμίῳ. [1405 a 1] ἔτι δὲ ποιητέον ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς λόγοις προοίμιον ἐκ τῶν δικανικῶν προοιμίων· δικανικὰ δὲ προοίμιά εἰσι τὰ τεινόμενα πρὸς τὸν ἀκροατὴν καὶ παρακαλοῦντα αὐτοὺς εἶναι προσεκτικοὺς ἢ συγγνωμονεῖν τῷ λέγοντι ῥήτορι· τὰ τοιαῦτα γὰρ προοίμια ἁρμόζουσι καὶ τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ, οἷον εἰ περὶ παραδόξου μέλλεις λέγειν ἢ χαλεποῦ ἤτοι λυπηροῦ, ὀφείλεις παρακαλεῖν τοὺς ἀκροατὰς συγγνω|μονῆσαί σοι λέγοντι παράδοξα ἢ f. 71v λυπηρά· ὡς γὰρ συντείνοντα τῇ πόλει λέγειν καταναγκάζεσθαι ταῦτα. [f. 73v]

---

1 ἐποίησε V: ἐποίησεν n 2 μὴ Vn Arist. vulg.: καὶ μὴ Arist. A 8 Γοργίου] fr. 2 Sauppe 9 ἄξιοι Arist. 10 ὦ ἄνδρες Ἕλληνες Arist. 10. 11 Ἰσοκράτης] 4,1 12 ἀνδρεῖαν n (per comp. V) 13 νικήσωσι n ἀνδρεία n (per comp. V) 16 Ἰσοκράτης] 4,1 18 Ἰσοκράτης] 8,75 19 ἢ τοὺς τοιούτους Vn Arist. A: οὐ τοὺς Arist. EQYbZb: καὶ τοὺς Arist. B εὐδοκιμοῦσιν n 21 σπουδάζουσιν n 23 ὁ om. n 26 εὐδοκιμοῦσιν n 26. 27 γρ. καὶ οὕτως Arist. C marg. 27 καὶ μέγα V: διὰ ω μεγάλου n οὕτω n κατὰ V: μετὰ n 30 εἰσιν n πρὸς τοὺς ἀκροατὰς n 33 ἢ περὶ χαλεποῦ Arist. 34 καὶ post ἀκροατὰς add. n σοι om. n 35 ταυτά n: τε αὐτά V

[a 3] ἢ εἰ λέγεις τι τεθρυλλημένον καὶ γνώριμον ὂν τοῖς πᾶσι, δεῖ σε f. 71v παρακαλεῖν τὸν ἀκροατὴν συγγνωμονῆσαί σοι, εἰ τὰ γνώριμα λέγεις τοῖς [f. 73v] πᾶσιν· οἷον ὁ Χοιρίλλος ἐποίησε (τραγικὸς δὲ οὗτος) ʻσυγγνωμονητέον, ὦ ἄνδρες, εἰ νῦν παρίσταμαι λέγων ταυτί, ὅτε δέδασται καὶ ἔγνωσται τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἃ νῦν λέγω τήμερονʼ. δέδασται λέγεται ἐκ τοῦ δαίω, τὸ μανθάνω. εὗρον δὲ σχόλιον· ʻνῦν δʼ ὅτε πάντα δέδασταιʼ καὶ μεμοίρασται, τότε ὁ δεῖνα ἀνδραγαθεῖ. [a 5] τὰ μὲν οὖν προοίμια τῶν πανηγυρικῶν ἐκ τούτων γίνονται ἤτοι ἐκ ψόγου καὶ ἐξ ἐπαίνου καὶ ἐκ προτροπῆς καὶ ἐκ τῶν πρὸς ἀκροατήν· ἢ γὰρ τοὺς ἀκροατὰς ἐν τῷ προοιμίῳ ποιεῖ ὁ ῥήτωρ προσεκτικούς, οἷς μέλλει ῥηθῆναι, ἢ προτρέπει αὐτοὺς εἰς ὀργήν, εἰ ψέγει, ἢ ἀποτρέπει τοὺς ἀκροατὰς τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, εἰ ἐπαινεῖ. [a 7] δεῖ δὲ τὰ ἐνδόσιμα ἤγουν τὰ προοίμια ἢ ξένα εἶναι καὶ ἀλλότρια τοῦ λόγου ἢ οἰκεῖα καὶ ἁρμόζοντα τῇ ὑποθέσει. εὗρον δὲ σχόλιον λέγον ἐνδόσιμα τὰ ἀληθῆ. ὅπερ δύνανται οἱ πρόλογοι ἐν τοῖς δράμασι, τοῦτο καὶ ἐν τοῖς δικανικοῖς λόγοις δύνανται τὰ προοίμια. [a 10] τινὰ μὲν τῶν διθυράμβων προοίμια ὅμοιά εἰσι τοῖς ἐπιδεικτικοῖς ἤτοι πανηγυρικοῖς, οἷον ʻἦλθον εἰς σὲ διὰ σὲ καὶ τὰ τεὰ καὶ τὰ σὰ δῶρα καὶ εὐεργετήματα καὶ τὰ σκῦλα, ὦ θεὲ Διόνυσεʼ. [a 11] ἐν δὲ τοῖς προλόγοις καὶ τοῖς ἔπεσι τὰ προοίμια δηλοῦσι τὴν ὅλην ὑπόθεσιν, ἵνα οἱ ἀκροαταὶ προειδῶσι τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς ἦν ὁ λόγος καὶ διαλαμβάνει· συνεπτυγμένως γὰρ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν δηλοῦσι τὰ προοίμια τὰ ἐν τοῖς ἔπεσι καὶ ἐν τοῖς προλόγοις τῶν δραμάτων γινόμενα. [a 12] δεῖγμά ἐστι τοῦ λόγου ἤτοι τῆς ὅλης ὑποθέσεως τὸ προοίμιον· τὸ γὰρ προοίμιον συνεπτυγμένως τὴν ὅλην ὑπόθεσιν δηλοῖ τοῦ λόγου, ἵνα οἱ ἀκροαταὶ εὐθὺς εἰδῶσιν ἐξ ἀρχῆς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν καὶ μὴ κρέμαται ἡ διάνοια τοῦ ἀκροατοῦ μέχρι πολλοῦ καὶ ἄχρι σχεδὸν τοῦ τέλους ⟨τοῦ⟩ λόγου προσδοκῶσα ἔτι μαθεῖν, περὶ τίνος ὁ λόγος μέλλει διαλαβεῖν. [a 13] τὸ γὰρ ἀόριστον πλανᾷ τὸν ἀκροατήν, καὶ διὰ τοῦτο εὐθὺς ἐκ προοιμίου δηλοῦσι τὴν ὅλην ὑπόθεσιν. ὁ δοὺς οὖν τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ προοίμιον τῷ λόγῳ ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ, ὥσπερ τὸν ἐχόμενον καὶ κρατούμενον εἰς τὴν χεῖρα ἤτοι ἀπὸ τῆς χειρός· ὥσπερ, εἴ τις κρατήσει τινὰ διὰ τῆς χειρός, ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸ διελθεῖν ἀπροσκόπως, ἣν βαδίζει

---

1 πᾶσιν n   3 ὁ V: εἰ n: om. Arist.   Χοιρίλος Arist.   ἐποίησεν n   4 παριστάμενα n   καὶ ἔγνωσται — δέδασται (5) om. n   5 ἐκ — δέδασται (6) om. n   8 γίνεται n   ἐξ ἐπαίνου ἐκ ψόγου Arist.   9 ἐκ τροπῆς n   ἐκ προτροπῆς ἐξ ἀποτροπῆς Arist.   πρὸς τὸν Arist.   ἢ V: ὁ n   11 εἰ (ante ψέγει) ex ἢ corr. V   16 τινὰ — εἰσι (17) om. n   17 ἐπιδεικτικοῖς scripsi ex Aristotele: ἀποδεικτικοῖς Vn   cf. Bergk P. L. III p. 728 fr. 124   19 προλόγοις Vn Arist. Tr.: λόγοις Arist. cet.   20. 21 προειδῶσι Vn Arist. vulg.: προίδωσι Arist. A   21 ἦν V Arist. vulg.: om. n: ᾔει Arist. A   22 ἐν (post καὶ) om. n   25 ὅλην om. n   ἴδωσιν n   26 κρέμαται Vn Arist. BEQYbZb: κρέμηται Arist. A   27 τοῦ λόγου n: τοῦ om. V   30 ὁ δοὺς οὖν ὥσπερ εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἀρχὴν ποιεῖ ἐχόμενον ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ Arist.   33 διὰ V: ἀπὸ n   ἀπροσκόπτως n

ὁδόν, οὕτω καὶ ὁ ἐν τῷ προοιμίῳ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν παχυμερῶς παρεμφαίνων ὁδηγεῖ τὸν ἀκροατὴν εἰς τὸ ἐφέπεσθαι τοῖς λεγομένοις δι' ὅλου f. 71v [f. 73v] τοῦ λόγου καὶ μὴ προσκόπτειν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ πλανᾶσθαι. [a 15] διὰ τοῦτο ἤτοι τὸ μὴ πλανᾶσθαι τῷ ἀορίστῳ εὐθὺς ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τὴν ὅλην δηλοῦσιν ὑπόθεσιν, ὡς τὸ "μῆνιν ἄειδε θεά" καὶ 'ἥγεό μοι ἄλλων καὶ ἄλλων' ἀντὶ τοῦ 'ἡγεμόνευέ μοι'· τοῦτο εἴρηται τῷ Ἡροδότῳ περὶ τοῦ πρὸς τὸν Ξέρξην πολέμου. [a 18] καὶ οἱ τραγικοὶ ἐν τῷ προοιμίῳ καὶ ἐξ ἀρχῆς δηλοῦσι τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς τὸ δρᾶμά ἐστιν, οἷον ὁ Σοφοκλῆς

"ἀεὶ μέν, ὦ παῖ Λαρτίου, δέδορκά σε"·

ἐδήλωσε γάρ, ὅτι περὶ τοῦ Αἴαντος ἡ ὅλη ὑπόθεσις τοῦ δράματός ἐστιν. [a 19] ὁ δὲ Εὐριπίδης οὐκ ἐν ἀρχῇ τοῦ προοιμίου δηλοῖ τὴν ὑπόθεσιν ὅλην τοῦ λόγου ἀλλὰ μετὰ πολλά· οὐ γὰρ συντόμως τὰς ἀποδόσεις ποιεῖται ἀλλὰ σχοινοτενεῖς, ὡς τὸ "ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα"· τῇ γὰρ ἀποδόσει τοῦ λόγου νοεῖται καὶ ἀπαρτίζεται ἡ ὑπόθεσις. ἀλλ' εὐθὺς ἐν τῷ προλόγῳ καὶ προοιμίῳ τὴν ὅλην ὑπόθεσιν δηλοῖ· οὗτος γὰρ ὁ Εὐριπίδης πολλὰ πρῶτον προοιμιάζεται. [a 22] τὸ γοῦν ἴδιον τοῦ προοιμίου τοῦτό ἐστι τὸ δηλῶσαι εὐθύς, τί ἐστι τὸ τέλος καὶ ἡ ὑπόθεσις, ἧς ἕνεκα ὁ λόγος ἐκτέθειται. διό, ἂν δῆλον ᾖ ἤτοι δήλη ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις καὶ τὸ πρᾶγμά ἐστι μικρὸν ἤτοι σαφὴς καὶ εὐτελής ἐστιν ἡ ὑπόθεσις, οὐ χρηστέον ἐπὶ ταύτῃ προοιμίῳ. τὸ μὲν ἀναγκαῖον ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ τὸ προοίμιον, ἵνα δηλοῖ τὴν ὑπόθεσιν, τὰ δ' ἄλλα εἴδη τῶν προοιμίων ἤτοι τὸ κινεῖν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἀκροατὰς εἰς ὀργήν, εἰς φόβον, εἰς ἔλεον, οἷς οἱ νῦν ῥήτορες χρῶνται, ἰατρεύματά εἰσιν ἤτοι ἐπείσακτα καὶ κοινὰ καὶ τοῦ πράγματος καὶ τοῦ ἐναντίου ἤτοι τοῦ ἀντιδίκου. [a 27] περὶ αὐτοῦ μὲν καὶ τοῦ ἀντιδίκου γίνονται τὰ προοίμια, ἵνα λυθῇ ἡ διαβολὴ ἢ ποίησις· οἷον εἰ μὲν ὑβρίσθης παρὰ τοῦ ἀντιδίκου καὶ κατηγορήθης, δεῖ σε ἐν τῷ προοιμίῳ εὐθὺς λῦσαι τὴν κατηγορίαν τὴν κατὰ f. 72r σοῦ καὶ δεῖξαι, ὅτι ψευδῶς κατηγόρει σου ἅτε ἐχθρὸς ὤν· εἰ δὲ κατήγορος [f. 74r] εἶ, δεῖ σε ἐν τῷ προοιμίῳ εὐθὺς ποιεῖν ἤτοι ὑβρίζειν καὶ διαβάλλειν τὸν ἀντιδικοῦντά σοι καὶ δεικνύειν ὅτι 'συνέστησα τὸ δικαστήριον τοῦτο κατ' αὐτοῦ οὐ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐχθρόν μοι ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι φύσει φαῦλον καὶ αἰσχρόν'· [a 28] πλὴν οὐχ ὁμοίως ὀφείλεις ταῦτα ποιεῖν, ἀλλ' εἰ μὲν ἀπολογούμενος εἶ, ὀφείλεις ἐξ ἀρχῆς τοῦ προοιμίου λύειν τὴν ὕβριν, ἣν κατὰ σοῦ ὁ κατήγορος ἐνεδείξατο, εἰ δὲ κατήγορος εἶ, ἐν τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ προοιμίῳ δεῖ τὴν ὕβριν ποιεῖν κατὰ τοῦ ἀντιδικοῦντός σοι καὶ τὴν κατηγορίαν. [a 30] ὅταν μέλλῃ ὁ ἀπολογούμενος εἰσάξαι αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον, εἰ βούλεται εὐπαράδεκτος δοκεῖν τοῖς ἀκροαταῖς καὶ

---

4 τὸ superscr. V 5 μῆνιν κτλ.] Hom. A 1 6 Ἡροδότῳ] immo poëtae epici incerti est 9 Σοφοκλῆς] Aiac. 1 10 λάρτίου n: λαερτίου V 11 ἐστι n 14 ἥκω κτλ.] Eurip. Hec. 1 18 τί ἐστι Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. 19 ἐκτέθηται n ᾖ om. n 20 ἐστι (ante ἡ) n 21 τὸ μὲν — προοίμιον (22) om. n 23 τοὺς (post καὶ) om. n 30 εἶ scripsi: ἦν Vn 33 αἰσχρόν V: ἐχθρόν n 35 ἐπεδείξατο n 37 εἰσάξειν Arist. 38 τὸ om. n

ἀληθής, ἀναγκαῖόν ἐστι πρῶτον λῦσαι τὰ κωλύοντα αὐτὸν δοκεῖν ἀληθῆ f. 72r τοῖς δικασταῖς καὶ τοῖς ἀκροαταῖς ἤγουν διαλύειν, ἃς ἔφθη κενῶσαι κατ' [f. 74r] αὐτοῦ ὕβρεις ὁ ἀντίδικος καὶ τὴν κακὴν κατ' αὐτοῦ ὑπόληψιν· [a 32] τῷ δὲ διαβάλλοντι, ἤτοι εἰ δὲ κατηγορῶν εἶ, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ διασύρειν καὶ ὑβρίζειν τὸν ἀντίδικον, ὡς ἂν εὐμνημόνευτοι ὦσιν αἱ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου κενωθεῖσαι παρὰ σοῦ ὕβρεις τοῖς ἀκροαταῖς. τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀκροατὴν προοίμιά εἰσιν, εἴ γε ποιήσεις αὐτὸν εὔνουν τοῖς ἀκροαταῖς ὄντα καὶ πρὸς ὠφέλειαν αὐτῶν ἀποβλέποντα καὶ ἐκ τοῦ ὀργίσαι ἤτοι εἰς ὀργὴν αὐτοὺς παρακινῆσαι κατὰ τοῦ ἀντιδίκου. [a 35] πολλάκις δὲ ὀφείλεις προσεκτικοὺς ποιεῖν τοὺς ἀκροατὰς ἢ τοὐναντίον ἤτοι ἀπροσεκτοῦντας· διὸ καὶ πολλοὶ πειρῶνται προάγειν καὶ παρακινεῖν τοὺς ἀκροατὰς εἰς γέλωτα, ἵνα ἀσχολούμενοι τῷ γέλωτι μὴ προσέχωσι τοῖς λεγομένοις παρὰ τοῦ ἀντιδικοῦντός σοι, οἷον καὶ ὁ Δημοσθένης πεποίηκεν· οὗτος γὰρ κατηγορῶν τοῦ Αἰσχίνου ὡς προδότου ἔλεγεν ʽὁ προδοὺς τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἆρ' οὐκ ἔστι μισθωτός;' τοῦ δὲ δήμου ἀναβοήσαντος ʽμισθωτός', ʽτοιοῦτος' ἔφησε ʽκαὶ ὁ Αἰσχίνης'· ἐνταῦθα μέγα ὁ δῆμος ἀνεκάγχασεν. [a 37] ἐάν τις δὲ βούληται, ἀνάξει ἅπαντα τὰ προοίμα εἰς εὐμάθειαν ἤτοι εἰς τὸ ποιεῖν τὰ μέλλοντα ῥηθῆναι εὐμαθῆ καὶ εὐδιάγνωστα τοῖς ἀκροαταῖς· τούτου χάριν γίνονται τὰ προοίμια καὶ εἰς τὸ φαίνεσθαι καὶ δεικνύειν ἑαυτὸν ἐπιεικῆ ἤτοι ἀγαθὸν καὶ ἀληθῆ. εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον· χρὴ φησὶν εὐμαθῆ καὶ σαφῆ τὸν λόγον ποιεῖν καὶ ἐπιεικῆ ἑαυτὸν δεικνύναι. [a 38] προσέχουσι γὰρ μᾶλλον τούτοις ἤτοι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι καὶ τοῖς λόγοις τοῖς σαφέσι καὶ εὐμαθέσι καὶ εὐδιαγνώστοις. [b 1] προσέχουσι δὲ μᾶλλον τοῖς μεγάλοις, ἤτοι εἰ περὶ μεγάλων πραγμάτων λέγει τις, καὶ τοῖς ἰδίοις, ἤτοι εἰ, ἃ λέγει, εἰσὶν ἴδια καὶ οἰκεῖα ἡμῖν τοῖς ἀκούουσι καὶ εἰς οἰκείαν ὠφέλειαν ἡμῶν ἀφορῶσι. καὶ ὅτι προσεκτέον τοῖς λεγομένοις· ʽθαυμαστὰ γὰρ μέλλω ἐρεῖν ἢ ἡδέα.' [b 2] διὸ δεῖ τοὺς ἀκροατὰς ἐμποιεῖν προσεκτικοὺς ἐκ τοῦ δεικνύειν, ὅτι ὁ λόγος ἐστὶ περὶ τοιούτων ἤτοι θαυμαστῶν ἢ ἡδέων ἢ μεγάλων ἢ ἰδίων. ἐὰν δὲ θέλῃς ποιεῖν αὐτοὺς μὴ προσεκτικούς, δεῖ σε ἐμποιεῖν καὶ συνιστᾶν καὶ ἀποδεικνύναι, ὅτι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστί, μικρὸν καὶ ὅτι οὐδὲ πρὸς ἐκείνους ἤτοι οὐδ' ὅλως ὠφελεῖ τοὺς ἀκροατὰς καὶ ὅτι λυπηρόν ἐστιν. ἢ καὶ οὕτως· διὸ δεῖ ἐμποιεῖν καὶ συνιστᾶν καὶ ἀποδεικνύναι, ὅτι ὁ λόγος ἐστὶ περὶ τοιούτων ἤτοι μεγάλων καὶ θαυμαστῶν. [b 4] δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι πάντα

---

1 πρῶτον—ἤγουν (2) om. n 2 κενῶσαι scripsi, cf. infra v. 6: κοινῶσαι Vn 3 ὁ om. n κατ' om. n 5 εὐμνημόνευτοι scripsi: ἀμνημόνευτοι Vn 8 αὐτῶν scripsi: αὐτὸν Vn ἐκ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. 10 ὀφείλειν V 11. 12 εἰς γέλωτα post πολλοὶ Arist. 12 προσέχωσι V: προσέχω νοῦν n 13 τοῦ V: σου n Δημοσθένης] 18,52, cf. schol. 14 ὁ om. n 17 ἀνακάγχασε n ἀνάξη n (ἀνά | fol. 149r | ἀνάξει sic V) 26 ἀκούουσιν n 27 ἐρεῖν V: εἰπεῖν n 31 ἀποδεικνύναι, ἀπο ex ἐπι corr., V: ἐπιδεικνῦναι n 32 ἐστὶν n οὐδὲ V: οὐδὲν n Arist. 33 ἐστι n

τὰ τοιαῦτα, ἤτοι τὸ δεικνύναι, ὅτι ὁ λόγος περὶ μεγάλων ἐστὶν ἢ ἡδέων f. 72r
ἢ θαυμαστῶν, ἐν τῷ προοιμίῳ, ἔξω τοῦ λόγου ἤτοι τῆς προκειμένης [f. 74r]
ὑποθέσεώς ἐστι καὶ ὅτι τοιαῦτα προοίμια τὰ ἔξω τοῦ πράγματος λεγόμενα 37
τότε ἁρμόζουσιν, ὅτε φαύλους καὶ χωρικοὺς τοὺς ἀκροατὰς ἔχομεν καὶ
ἀκούοντας ἤτοι ἀποδεχομένους ἀκούειν τὰ ἔξω τοῦ πράγματος καὶ τῆς ὑπο-
θέσεως· [b 6] ἐπεὶ ἐὰν μὴ τοιοῦτος ᾖ ὁ ἀκροατὴς ἤτοι χωρικὸς ἀλλὰ
σοφός, οὐ χρείαν ἔχει προοιμίου ἀλλ' ἄρχεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος 40
γράφειν· εἰ δὲ καὶ προοιμιάζεται, τοσοῦτον προοιμιάζεται, ὅσον ἐν τῷ
προοιμίῳ εἰπεῖν καὶ παρεμφῆναι κεφαλαιωδῶς καὶ παχυμερῶς καὶ συν-
τόμως τὸ πρᾶγμα ἤτοι τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς ἢ συμβουλεύει ἢ δικάζεται,
ἵνα μὴ ὁ λόγος ἀκέφαλος ᾖ ἀλλ' ἔχῃ κεφαλὴν ὥσπερ τὸ σῶμα. [b 9] ἔτι
τὸ πει|ρᾶσθαι προσεκτικοὺς ποιεῖν τοὺς ἀκροατὰς οὐκ ἔστιν ἴδιον f. 72v
τῶν προοιμίων μόνων, ἀλλὰ κοινόν ἐστι πάντων τῶν μερῶν τοῦ [f. 74v]
λόγου· εἰ γὰρ δέει, καὶ ἐπὶ τῆς διηγήσεως πειρασόμεθα προσεκτικοὺς ποιεῖν
τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιλόγων· καὶ ἁπλῶς
πανταχοῦ δεῖ διυπνίζειν αὐτοὺς καὶ προσέχειν παρασκευάζειν, ἔνθα ἂν
νοήσωμεν αὐτοὺς κατοκλάσαντάς τε καὶ ῥαθυμήσαντας· [b 10] πανταχοῦ 5
γὰρ ἤτοι ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ λόγου ἤτοι ἐν τῇ διηγήσει καὶ ἐν τοῖς
ἀγῶσιν ἀνιᾶσι μᾶλλον καὶ ἐνδιδόασι καὶ καταρραθυμοῦσιν οἱ ἀκροαταὶ
παρ' ὃ ἀρχόμενοι ἤτοι παρ' ὃ ἐν τῷ προοιμίῳ· ἐξ ἀρχῆς γὰρ μᾶλλον
πρόθυμοί εἰσιν εἰς τὸ ἀκροᾶσθαι. ὥστε ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ λόγου,
ἔνθα καὶ οἱ ἀκροαταὶ καταρραθυμοῦσι, δεῖ τοὺς ἀκροατὰς διεγείρειν εἰς
τὸ προσέχειν, ἔνθα μάλιστα πάντες προσέχουσιν. [b 12] ὥστε ὅπου
ἂν ᾖ ὁ καιρὸς τοῦ διεγείρειν τοὺς ἀκροατὰς εἰς τὸ προσέχειν καὶ ἴδῃς 10
καὶ αὐτοὺς ἐπινυστάζοντας, διυπνιστέον αὐτοὺς καὶ λεκτέον ‘καί μοι
προσέχετε τὸν νοῦν· ὃ γὰρ μέλλω ἐρεῖν, οὐκ ἔστιν ἐμὸν ἤτοι οὐκ ἀφο-
ρῶν ἐστι πρὸς ἐμὴν μόνην ὠφέλειαν ἀλλὰ καὶ ὑμετέραν· ἐρῶ γὰρ ὑμῖν
τοιοῦτον δεινὸν ἢ θαυμαστόν, οἷον οὐδέποτε ἠκηκόειτε’. [b 16] ἡ
πεντηκοντάδραχμος εἶδός ἐστι βοτάνης, ὃ προσφερόμενοι οἱ ἄνθρωποι δια-
τελοῦσιν· ἔλεγεν οὖν ὁ Πρόδικος, ὅτι, ὅτε νυστάζουσιν οἱ ἀκροαταί, δεῖ 15
παρεμβάλλειν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πεντηκονταδράχμου καὶ προσφέρειν,
ὡς ἂν διατελῶσι διυπνιζόμενοι ὑπ' αὐτῆς καὶ διεγειρόμενοι εἰς τὸ προσέ-
χειν. εὗρον δὲ σχόλιον εἰς τὴν πεντηκοντάδραχμον τοιοῦτον· ‘ἀναμνή-
σθητε, ὅτι λαμβάνετε πεντήκοντα δραχμάς’. [b 17] ὅτι δὲ τὰ τοιαῦτα

---

1. 2 ἔξω τοῦ λόγου τὰ τοιαῦτα Arist. 2 προκειμένου n 3 ἐστιν n τὰ om. n 6 ἐπεὶ ἂν Arist. μὴ n Arist.: μὲν V ᾖ V: ἦν n 8 ὅσον scripsi ex Aristotele: ἤγουν V: ὅσον ἤγουν n οὐθὲν δεῖ προοιμίου, ἀλλ' ἢ ὅσον τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν κεφαλαιωδῶς, ἵνα ἔχῃ (ὁ λόγος add. C supr. vers.) ὥσπερ σῶμα κεφαλήν Arist. 10 ἧς βουλεύει n 11 ὁ λόγος V (cf. Arist. C): om. n (cf. Arist. cet.) 12 ἔστι n 13 μόνων om. n 14 fort. δέῃ 17 κατακλάσαντάς n 19 ἀνείασιν Arist. A καταρραθυμοῦσιν V: ἐνθυμοῦσιν n 24 ὁ om. Arist. 26—27 ἀφοροῦν n 28 οὐδεπώποτε Arist. ἠκηκόειτε V: ἀκηκόατε n Arist. 29 πεντακοντάδραχμος n 32 διατελῶσιν n

προοίμια τὰ παρασκευάζοντα τοὺς ἀκροατὰς προσέχειν πρὸς ἀκροατάς εἰσι f. 72v καὶ γίνονται, οὐχ ᾗπερ ἐστὶν ὁ ἀκροατὴς ἤτοι οὐχὶ καθ' ὃ σοφὸν [f. 74v] ἀκροατήν, ἀλλὰ πρὸς ἰδιώτην ἀκροατήν, δῆλον· πάντες γὰρ ἐν τῷ προοιμίῳ ἢ διαβάλλουσι τὸν κατήγορον ἢ διαλύουσι τὸν ἐπικείμενον φόβον τοῖς ἀκροαταῖς, οἷον Σοφοκλῆς λέγει τῇ Ἀντιγόνῃ [b 20] 'ἄναξ, ἐρῶ μὲν οὐχὶ τοιοῦτον ὑπὸ σπουδῆς ὄν' ἤτοι ἄξιον ὂν σπουδῆς, μονονουχὶ λέγων ὡς 'οὐ δεῖ σε θροηθῆναι· οὐδὲ γὰρ ὃ μέλλω ἐρεῖν φοβερόν ἐστιν·' ὁ δέ φησι 'περισσόν ἐστι τὸ φροιμιάζεσθαί σε· τί γάρ', φησίν, 'ὀργίζῃ;' ὁ ἄγγελος λέγει πρὸς τὸν Κρέοντα ὡς τῆς Ἀντιγόνης θαψάσης τὸ σῶμα τοῦ Πολυνείκους τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς

"δύσπνους ἱκάνω κοῦφον ἐξάρας πόδα."

[b 22] καὶ οἱ ἔχοντες τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ λέγουσιν, ὡς ἔστι πονηρόν, ἡγοῦνται βέλτιον διατρίβειν ἐν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος καὶ τῆς ὑποθέσεως παρ' ὃ χωρῆσαι εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν· [b 23] διὸ οἱ δοῦλοι κρατηθέντες εἰς κλοπὴν οὐ λέγουσιν ἃ ἐρωτῶνται καὶ ἀποκρίνονται ἀλλὰ τὰ κύκλῳ ἤτοι τὰ ἐκτὸς τοῦ πράγματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ προοιμιάζονται ἤτοι πολλὰ λέγουσιν ἐκτὸς τοῦ πράγματος καὶ τῆς ὑποθέσεως. [b 25] ἡ γὰρ εὔνοια γίνεται ἢ ἀπὸ φιλίας ἢ ἀπὸ δυστυχίας· ἢ γὰρ κτᾶταί τίς τινα εὔνουν ἐν τῷ εἶναι φίλος αὐτῷ ἢ ἐν τῷ εἶναι ἐλεεινὸς καὶ ἐλέους ἄξιος. [b 26] ἐπειδὴ εὖ λέγεται καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως εὐχομένου πρὸς τῷ τέλει τοῦ ζ' πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν 'δός μοι ἐλθεῖν ἐς Φαίακας ἢ φίλον ἢ καὶ ἐλεεινόν' ἤτοι ἄξιον ἐλέους, ὁρᾷς, πῶς καὶ οὗτος ἠπίστατο τὴν εὔνοιαν συνισταμένην ἔκ τε τῆς φιλίας καὶ τῆς ἐλεεινότητος καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς παρακαλεῖ φίλος φανῆναι τοῖς Φαίαξιν ἢ ἐλεεινός, ὡς ἂν εὖνοι οὗτοι φανεῖεν πρὸς αὐτόν. [b 27] τούτων οὖν τῶν δύο ἤτοι τῆς φιλίας καὶ τῆς ἐλεεινότητος δεῖ στοχάζεσθαι ἕκαστος, ὡς ἂν ἢ φίλος φανῇ τοῖσδε ἢ ἐλέους ἄξιος, εἴ γε βούλεται εὔνους φανῆναι αὐτοῖς. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς δεῖ τὸν ῥήτορα σπουδάζειν ποιεῖν τὸν ἀκροατὴν ἐξ ὧν λέγει οἴεσθαι συνεπαινεῖσθαι τῷ ἐγκωμιαζομένῳ ἢ αὐτὸν ἢ τὸ γένος αὐτοῦ ἢ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ, ἤτοι ἵνα οἱ πρὸς τὸν Ἰσοκράτην ἔπαινοι, εἴ γε αὐτὸν ἐγκωμιάζεις, προσαρμόζωσι καὶ τοῖς ἀκροαταῖς ἢ τῷ γένει αὐτῶν, ὡς οἴεσθαι τοὺς

---

2 ἐστι ἀκροατὴς n 3 πρὸς V: καθὸ n δηλοῖ n 5 λέγει ἐν τῇ n Σοφοκλῆς τῇ Ἀντιγόνῃ] v. 223 6 οὐχ ὅπως σπουδῆς ὕπο Arist. 7 θροηθῆναι, β (β superscr.) man. rec., V: βοηθῆναι n 8 ἐστιν V: ἐρεῖν n φησιν n τί φροιμιάζει Eurip. Iphig. Taur. 1162 10 πολυνείκου n 11 δύσπνους κτλ.] Soph. Ant. 224 13 ἡγοῦνται V: ἥγουν n 17 καὶ προοιμιάζονται — ὑποθέσεως (18) V: πόθεν δ' εὔνους δεῖ ποιεῖν εἴρηται n ex Aristotele 19 ἢ (ante γὰρ) evanuit V 20 ἐπεὶ δὴ Arist. vulg.: ἐπεὶ δὲ Arist. A 22 δός — ἐλεεινόν V: δός μ' ἐς φαίηκας ἐλθεῖν ἢ φίλον ἢ ἐλεεινόν n: δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν Arist., Hom. ζ 327 25 αὐτήν n 26 οὖν Vn Arist. A: om. Arist. vulg. δεῖ δύο Arist. 29 οἴεσθαι δεῖ ποιεῖν συνεπαινεῖσθαι τὸν ἀκροατὴν Arist. 30 ἐπιτηδεύματ' Arist. A: ἐπιτήδευμα Arist. vulg. 31 ἐγκωμιάζῃς n

ἀκροατὰς ἢ αὐτοὺς ἐπαινεῖσθαι ἢ τοὺς προγόνους αὐτῶν ἐκ τοῦ τὸν Ἰσο- f. 72v κράτην ἐπαινεῖσθαι· οὕτω γὰρ μᾶλλον προσέξουσι τοῖς παρὰ σοῦ λεγο- [f. 74v] μένοις· [b 30] ὃ γὰρ Πλάτων λέγει ἐν τῷ Μενεξένῳ ὡς ἀπὸ Σωκράτους, ἀληθές, ὡς οὐ χαλεπὸν τοὺς Ἀθηναίους | ἐπαινεῖσθαι παρὰ τοῖς f. 73r Ἀθηναίοις· ἐπεὶ γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ Ἀθηναῖοι, ὁ δὲ τοῦ Ἀθηναίου [f. 75r] ἔπαινος τοῦ ἑνὸς πρὸς πάντας τοὺς Ἀθηναίους ἀνατρέχει, ἀνάγκη προσεκτικοὺς εἶναι τοὺς ἀκροατὰς τοῖς λεγομένοις παρὰ τοῦ ῥήτορος. δύσκολον δέ ἐστι τὸ τοὺς Ἀθηναίους ἐπαινεῖν παρὰ Λακεδαιμονίοις· ἐπεὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων, οὐ προσέξουσι τοῖς λεγομένοις ὑπὲρ Ἀθηναίων. [b 32] τὰ δὲ τοῦ δημηγορικοῦ ἴδια καὶ προοίμια λαμβάνονται ἐκ τῶν τοῦ δικανικοῦ λόγου προοιμίων· τὰ δὲ τοῦ δημηγορικοῦ προοίμια συγκρινόμενα ὅσον πρὸς τὰ τοῦ δικανικοῦ προοίμιά εἰσι φύσει ἥκιστα ἤτοι μικρά, κἂν καὶ ἐξ αὐτῶν λαμβάνωνται. διὰ τοῦτο δὲ τὰ προοίμια τῶν δημηγορικῶν εἰσι μικρά, διότι οἱ δημηγοροῦντες λέγουσι περὶ τοιούτου πράγματος, ὃ πάντες ἴσασι, καὶ διὰ τὸ εἶναι τὸ πρᾶγμα πασίδηλον οὐ δεῖται προοιμίων μεγάλων· ἀλλ' ὃ ἐν τοῖς δημηγορικοῖς λόγοις ἀνάγκη προοιμιάζεσθαι, ἢ δι' ἑαυτόν, ὡς ἂν ἀπορρίψῃ τὴν διαβολὴν ἀφ' ἑαυτοῦ, εἴ γε ἀντίδικος ἔφθη κατηγορῆσαι αὐτοῦ, καὶ δείξῃ ἑαυτὸν ἀγαθόν, ἢ διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας ἤτοι ἢ προοιμιάζεται, ὡς ἂν παρακινήσῃ τοὺς ἀκροατὰς εἰς ὀργὴν κατὰ τῶν ἀντιδίκων, ἢ ἐὰν οἱ ἀκροαταὶ οὐχ ὑπολαμβάνωσι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος, τοιοῦτον, ἡλίκον βούλει δεῖξαι αὐτό· ὃ γὰρ μέγα κακὸν βούλει δεῖξαι αὐτό, καὶ ταῦτα τῶν ἀκροατῶν ὑπολαμβανόντων αὐτὸ ἔλαττον, καὶ τότε δεῖ σε προοιμιάζεσθαι καὶ δεικνύειν ἐν τῷ προοιμίῳ, ὡς μέγα τὸ κακόν ἐστι, περὶ οὗ ὁ λόγος· ἢ εἰ νομίζουσιν οἱ ἀκροαταὶ τὸ κακὸν μεῖζον, σὺ δὲ ὑπολαμβάνεις αὐτὸ ἔλαττον, δεῖ σε ἐν τῷ προοιμίῳ δεικνύειν αὐτό, περὶ οὗ ὁ λόγος· ἢ εἰ νομίζει τὸ ἀγαθόν, περὶ οὗ ὁ λόγος, μικρόν, δεῖ σε δεικνύειν αὐτὸ ἐν τῷ προοιμίῳ, ὅτι μέγα ἐστίν. [b 36] ἀλλ' ἢ μεῖζον δεικνύειν σε δεῖ ἐν τῷ προοιμίῳ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἢ ἔλαττον· διὸ ἢ διαβάλλειν δεῖ σε τὸν κατήγορον ἐν προοιμίῳ ἢ ἀπολύεσθαι δεῖ ἤτοι ἀπολύειν ἑαυτὸν τῆς κατηγορίας, ἣν ἔφθασε κατηγορῆσαί σε ὁ ἀντίδικος. καὶ ἢ αὐξῆσαι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἢ μειῶσαι ἐν τῷ προοιμίῳ, εἴτε κακόν ἐστιν ἐκεῖνο εἴτε ἀγαθόν, περὶ οὗ ὁ λόγος. ἀπολύεσθαι μέμψεως

---

3 ὃ γὰρ λέγει Σωκράτης ἐν τῷ ἐπιταφίῳ Arist. Πλάτων ἐν τῷ Μενεξένῳ] cf. 235 D 5 ἐπεὶ V: ἐπειδὴ n 8 δὲ V: γὰρ n 10 fort. καὶ del. 10. 11 λαμβάνεται n 11 λόγου Vn Arist. A: λόγων Arist. BCDE 12 συγκρινόμενα om. n 13 ἥκιστα V Arist.: μήκυστα n μακρὰ n λαμβάνονται n 14 διότι V: ὅτι n οἳ — ὃ (15) om. n 15 ἴσασιν n πασίδηλον V: πᾶσι δῆλον n 16 ὃ V: om. n 17 ἢ Vn Arist. A: om. Arist. vulg. αὑτὸν Arist. 18 fort. ⟨ὁ⟩ ἀντίδικος 20. 21 ὑπολαμβάνουσι n 21 βούλει Vn Arist. vulg.: βούληι Arist. A 22 ὃ — αὐτὸ om. n ὃ V: exspectes εἰ vel ὅτε 25 κακὸν, κὸν evanuit, V 26 νομίζει V: νομίζουσι n 33 ἢ διὰ τὸ post λόγος add. n ἑαυτὸν τῆς post ἀπολύεσθαι add. n

ἢ διαβολῆς. δεῖται δὲ προοιμίου ὁ ῥήτωρ ἕνεκεν τούτων ἤτοι ἕνεκεν f. 73r τοῦ διαβάλλειν τὸν ἀντίδικον ἢ ἀπολύεσθαι ἑαυτὸν τῆς μέμψεως ἢ αὐξῆ- [f. 75r] σαι ἢ μειῶσαι· [b 38] ἢ χάριν κόσμου γίνονται τὰ προοίμια, ἵνα μὴ ὁ λόγος ἀκέφαλος ᾖ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἔχῃ ὁ λόγος προοίμιον, ἐστὶν αὐτοκαύδαλος ἤτοι ὡς μονότονον, ἤτοι ὡς μονόξυλον· τὰ γὰρ κοντάρια, ὅσα ἔχουσι τὸ ἄκρον, ἔνθα τὸ ξίφος ἐστί, παρωξυσμένον φύσει, τοῦτο λέγεται αὐτοκαύδαλον· πολλάκις γὰρ ἐξ ἐπιτεχνήσεως παροξύνουσιν αὐτὸ καὶ τιθέασιν ἄνω ξύλα καὶ ἡλοῦσιν αὐτὸ ξυλοπυρίας καὶ τότε τιθέασι τὸ ξίφος. σχόλιον· τουτέστιν, ἐὰν μὴ ἔχῃ ὁ λόγος προοίμιον, αὐτοκαύδαλα φαίνονται, τουτέστι μονότονα· ἢ αὐτοκαύδαλον λέγεται τὸ λιτὸν καὶ χωρὶς προοιμίων. [1416 a 2] οὐδὲν προεξαγκωνίσας ἤτοι προοιμιασάμενος, ἐκ μεταφορᾶς τῶν παλαίειν μελλόντων, οἳ τοὺς ἀγκῶνας αὐτῶν πρότερον προομαλίζουσιν.

15. Ὀφείλεις δὲ προοιμιάζεσθαι ἐξ ἐκείνων, ἐξ ὧν ἄν τις ἀπολύσῃ ἑαυτὸν δυσχεροῦς ὑπολήψεως, οἷον ἐὰν οἱ ἀκροαταὶ ἔχωσι φαύλην περὶ σοῦ ὑπόληψιν καὶ ἡγοῦνταί σε μοχθηρὸν καὶ ἀεὶ θέλοντα συκοφαντεῖν καὶ διασύρειν, ὃν ἂν βούλῃ. [a 5] ἔχουσι δὲ ταύτην περὶ σοῦ τὴν ὑπόληψιν, εἴτε εἰπόντος τινὸς κατὰ σοῦ καὶ κατηγορήσαντός σου, εἴτε καὶ μή τινος κατηγορήσαντός σου, ἀλλ' ἐξ ὧν ποιεῖς κρίνουσί σε φαῦλον. τοῦτο δεῖ σε ἔχειν καθ' ὅλου παράγγελμα τὸ σπουδάζειν ἀπορρίπτειν καὶ ἀποσκευάζειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἣν ἔχουσιν οἱ ἀκροαταὶ φαύλην ὑπόληψιν περὶ σοῦ, εἴτε κατεῖπέ τίς σου, ὡς εἴρηται, εἴτε καὶ μή. [a 6] ἄλλος τόπος τὸ εἰ πρόκειταί τι ὅτι ἔστιν, ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ ἀμφιβάλλεται τὸ εἰ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, ὡς ὁμολογούμενον ὅτι ἔστι, δεῖ σε ἀπαντᾶν καὶ ἐνίστασθαι καὶ δεικνύειν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἢ ὅτι τοῦτο τὸ γενόμενον οὐ βλαβερόν ἐστι τούτῳ, καθ' οὗ λέγεται, ἢ ὅτι οὐ πέπρακται τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἤ, εἰ καὶ ἐγένετο, ἀλλ' οὖν οὐκ ἔστι τηλικοῦτον | τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀδίκημα, οἷον ὑμεῖς φατε τοῦτο εἶναι καὶ ὅσον, ἢ οὐκ f. 73v ἔχον μέγεθος ἤτοι ἢ οὐ μέγα κακόν ἐστι τὸ πραχθὲν τοῦτο. [a 9] [f. 75v] περὶ γὰρ τῶν τοιούτων, ἤτοι εἰ δίκαιόν ἐστιν εἴτε καὶ ἄδικον, εἴτε μέγα εἴτε μικρόν, γίνεται ἀμφισβήτησις· οἷον ὁ Ἰφικράτης κατηγορήθη παρὰ τοῦ Ναυσικράτους, ὅτι ἐποίησε τόδε, καὶ ἔφη μὲν ὁ Ἰφικράτης ποιῆσαι, ὃ ἔλεγεν ὁ Ναυσικράτης, καὶ εἶπε βλάψαι, οὐ μὴν δὲ

1 δεῖται — μειῶσαι (3) V: δεῖ σε προοιμιάζεσθαι n 3 ἢ κόσμου χάριν Arist. 4 αὐτοκαύδαλα Arist. BCDE: αὐτοκάβδαλα Arist. A (cf. supra p. 185,32 sq.) 5 μονότονον n (cf. infra v. 10): μονω^{τ'} V ὅσα om. n ἔχουσιν n 6 ἐστὶν n 7 ἐπιτεχνίσεως n 8 ξυ^{λ'} V ἡλῶσιν n ξυλοπυρίαις n σχόλιον om. n 9 αὐτοκαύδαλος φαίνεται n 10 μονότονος V αὐτοκαύδαλον, ον ex α corr., V λέγεται ex λέγονται corr. V 11 οὐδὲν γὰρ Arist. 12 τῶν V: τοῦ n ἀγῶνας n 17 τινὸς om. n 18 εἴτε — σου om. n 20 ἣν V: εἰ n 22 τόπος Vn Arist. vulg.: τρόπος Arist. A ἔστι n 23 ἐστὶν (post ὅτι) n 24 ἀπαντᾶν Vn Arist. vulg.: ἅπαντα Arist. A ἔστι n 25 ἐστιν n 26 ἢ om. n ἔστιν n 27 ὑμεῖς n: ἡμεῖς V 28 ἐστιν n 29 ἐστι n 30 ἡ ἀμφισβήτησις Arist.

ἀδικῆσαι. καὶ βλάψαι μέν ἐστιν, ὅταν γένηται ἡ βλάβη κατὰ τύχην καὶ f. 73v ἀπροαιρέτως, ἀδικῆσαι δέ ἐστιν, ὅταν καὶ ἑκουσίως τοῦτο ποιήσῃ καὶ σκο- [f. 75v] πὸν θήσει τὸ ἁρπάσαι καὶ ἀδικῆσαι. [a 11] ἢ ἀντικαταλλάττεσθαι ἤτοι ἀνταμείβεσθαι τὸν ἀδικοῦντα ἤτοι ʻἠδίκησέ με ὁ δεῖνά ποτε καὶ διὰ τοῦτο ἀντηδίκησα καὶ ἐγὼ αὐτόνʼ. ἢ καὶ οὕτως ʻεἰ καὶ βλαβερόν ἐστιν, ὃ ἐποίησεν, ἀλλʼ ὠφέλιμονʼ. ἢ ὁμολογεῖν, ὅτι τοῦτο, ὃ ἐποίησεν, [a 13] ἁμάρτημά ἐστιν ἢ ἀτύχημα ἢ ἀναγκαῖον. Σοφοκλῆς, οὐχὶ ὁ ποιητὴς ἀλλʼ ἕτερός τις, κατηγορήθη παρά τινος, ὅτι ἵσταται καὶ τρέμει εἰς τὸ δικαστήριον ἐξεπίτηδες, ἵνα δόξῃ γέρων καὶ διὰ τοῦτο κινήσῃ εἰς ἔλεον τὸ δικαστήριον, καὶ εἶπεν ὅτι ʻτρέμω ἱστάμενος ἐν δικαστηρίῳ, οὐχ ἵνα δόξω γέρων, ὡς ὁ διαβάλλων ἔφη, ἀλλʼ ἐξ ἀνάγκης, διότι εἰμὶ ὀγδοή-κοντα ἐτῶν· οὐχὶ ἑκὼν δὲ ἐγενόμην ὀγδοήκοντα ἐτῶνʼ. ἀτύχημά ἐστιν ἡ κατὰ τύχην βλάβη, ἁμάρτημα δέ ἐστιν ἡ κατὰ προαίρεσιν βλάβη. [a 17] καὶ ἀντικαταλλάττεσθαι τὸ οὗ ἕνεκα ταῦτα πάντα ποιεῖν, ὅτι, εἰ σκοπὸν ἔχων τὸ κρατῆσαι τὰς Ἀθήνας ληίζομαι τὴν περίχωρον πᾶσαν, εἴ μοι γένηται τὸ κρατῆσαι τὰς Ἀθήνας, ἐάσω τὸ ληίζειν· ἀντι-καταλλάττω γὰρ καὶ θέλω λαβεῖν τὰς Ἀθήνας, οὗ χάριν ληίζομαι, ἀντὶ τῶν πρὸς τοῦτο ἀγόντων ἤτοι τοῦ ληίζειν καὶ τῶν ἕνεκα τοῦ τέλους γινο-μένων. [a 17] ἢ ὅτι οὐ βλάψαι ἠβουλόμην ἀλλὰ τόδε ἤτοι ὠφελῆσαι, κἂν συνέβη γενέσθαι τὸ ἐναντίον, καὶ οὐ τοῦτο ἐποίησεν, ὃ διεβάλλετο ποιῆσαι, ἀλλʼ ἕτερον, συνέβη δὲ αὐτὸν βλαβῆναι ἐκ τούτου· δίκαιον δὲ ἦν ἐμὲ μισεῖν, εἰ ἐποίουν τοῦτο, ὅπως τοῦτο γένηται ἤτοι ὅπως αὐτὸς βλαβῇ. [a 20] ἄλλος τόπος, εἰ ὁ διαβάλλων ἐμπεριείληπται καὶ αὐτὸς ἐμπίπτει εἰς τὴν διαβολὴν ἐκείνην, ἣν διαβάλλει τὸν ἀντίδικον, ἤτοι κατηγόρησα τοῦ δεῖνος ὡς μοιχοῦ, εἶτα ἠνοχοποιήθην καὶ αὐτὸς ἐπὶ μοιχείᾳ. ἢ νῦν ἢ πάλαι ἤ τις τῶν ἐγγὺς ἤτοι τῶν συγγενῶν, ἤτοι ἢ αὐτὸς μὲν οὐχ ὡς μοιχὸς ἥλω, ἀλλά τις τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. [a 21] ἢ ἐὰν ἄλλοι ἐμπεριλαμβάνωνται τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ τῆς μοιχείας, οὓς ὁμολογοῦσιν εἶναι μὴ ἐνόχους ἀλλʼ ἐπὶ ὑπολήψει ἀγαθούς, οἷον εἰ ὁ μοιχὸς καθαρός, καὶ ὁ δεῖνα ἄρα καὶ ὁ δεῖνα μοιχοὶ ὄντες καθαροί εἰσιν· ἀλλὰ μὴν ἀκάθαρτοί εἰσι· καὶ λοιπὸν ἄρα οὐδὲ ὁ μοιχὸς καθαρός ἐστιν. [a 24] ἄλλος τόπος· ἐν τῷ προοιμίῳ δεικνύειν ὀφείλεις ὅτι ʻοὗτος ὁ κατηγορῶν ἐμοῦ νῦν καὶ ἄλλους διέβαλεν, οὐχὶ ἐμὲ μόνονʼ· ἢ ἄλλος αὐτὸν διέβαλεν ὡς φαῦλον καὶ ὑβριστήν· ἢ καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ

---

1 ἀδικῆσαι Vn Arist. BCQTr.: ἀδικεῖν Arist. cet. ἐστι n 2 καὶ (post ὅταν) om. n 3 θήσῃ n 6 ἢ om. n ὃ om. n ἄλλος τόπος post ἐποίησεν add. n ex Aristotele 7 ἐστι n 11 ἔφη om. n εἰμὶ n: εἰ μὴ V 12 δὲ ἑκὼν n ἐστι n 13 δέ om. n ἐστι n 14 exspectes ποιεῖ 15 ἔχων n: ἔχω V 22 ὅπως Vn Arist. vulg.: οὕτως Arist. A 23 τόπος V: om. n Arist. ἐμπεριείληπται ὁ διαβάλλων Arist. 27 μὲν V: μὴν n 29 μὴ ἐνόχους V Arist.: μοιχοὺς n μὴ ἐνόχους εἶναι Arist. 29. 30 εἰ καθαρὸς ὁ μοιχός Arist. 30 ἄρα καὶ ὁ δεῖνα Vn: καὶ ὁ δεῖνα ἄρα Arist. vulg.: καὶ ὁ δεῖνα om. Arist. ATr. 31 εἰσιν (ante καὶ) n 32 ἐστι n 33 διέβαλεν V: διέβαλλεν n Arist. BQY[b] Z[b]: διαβαλεῖν, εῖν in ras., Arist. A 34 αὐτὸν Vn: *ipsum* Arist. Tr.: αὐτὸς Arist. A: αὐτοὺς Arist. vulg. διέβαλλεν n

δεῖνα, οἳ πεφήνασιν οὐκ ἔνοχοι ἤτοι οὐκ ἠνοχοποιήθησάν ποτε ἐπί f. 73v τινι ἐγκλήματι, ἄνευ διαβολῆς εἶναι ὑπολαμβάνονται καὶ ἀδιάβλητοι [f. 75v] ὡς ἐπιεικεῖς, ἀλλ' ὕστερον ἐφάνησαν φαῦλοι, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ νῦν κατηγορῶν μου, εἰ καὶ οὐδέποτε κατηγορήθη, ἀλλ' ἐγὼ νῦν δείξω αὐτὸν φαῦλον καὶ βδελυκτόν. [a 26] ἄλλος τόπος, προοίμιον ἐκ τοῦ διαβάλλειν τὸν φθάσαντά σε διαβαλεῖν· οἷον ἄτοπόν ἐστιν, εἰ αὐτὸς ἄπιστος ὢν οἱ λόγοι αὐτοῦ πιστοὶ ἔσονται. ἄλλος τόπος ὅτι 'οὐκ ἐγὼ μέλλω τοῦτον δεῖξαι φαῦλον, ἀλλὰ πάλαι κατηγορήθη καὶ ἐγένετο κρίσις καὶ ἀπόφασις τῶν δικαστῶν, ὅτι φαῦλός ἐστιν.' [a 29] ὁ Ὑγιαίνων ὄνομα κύριον. ἐν τῇ ἀντιδόσει ἤτοι ἐν τῷ λόγῳ τῷ λεγομένῳ ἀντιδόσει. ὅστις, ὁ Ὑγιαίνων, ἐποίησεν ἤτοι ποιητικῶς εἶπε κελεύων πάντας ἐπιορκεῖν ἐν τῷ λέγειν 'ἡ μὲν γλῶσσά μου ὤμοσεν, ἡ δὲ φρήν μου καὶ ὁ νοῦς μου ἀνώμοτά ἐστιν' ἤτοι οὐ συγκατατιθέμενος τοῖς λεγομένοις παρὰ τῆς γλώσσης μου, καὶ ἐπεὶ οὐ κατετίθετο, λοιπὸν οὐκ ἐπιώρκητο ὁ Εὐριπίδης ἐν τῷ Ἱππολύτου δράματι. [a 31] ἔφη | γὰρ ὁ Εὐριπίδης αὐτὸν f. 74r ἀδικεῖν ἤτοι τὸν ἕλκοντα τὸν Εὐριπίδην εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ ταῦτα [f. 76r] τοῦ νόμου κελεύοντος κρίνεσθαί με ἐν τοῖς Διονυσιακοῖς ἀγῶσιν. ἐκεῖ γὰρ ἐν τοῖς Διονυσιακοῖς ἀγῶσιν ἔλεγε δεῖν κριθῆναι καὶ λόγους δοῦναι, εἰ βούλεται κατηγορεῖν ὁ Ὑγιαίνων. τὰ Διονύσια πανήγυρις ἦν· καὶ ἦσαν δίκαι τινὲς λυόμεναι παρὰ τοῖς Διονυσίοις μόνοις, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ἐκρίνοντο αἱ δίκαι αὗται. [a 34] ἐκ τοῦ κατηγορεῖν τῆς διαβολῆς καὶ δεικνύναι, ἡλίκον κακὸν ἡ διαβολή, καὶ ὅτι ἡ διαβολὴ ποιεῖ κρίσεις ἄλλας ἤτοι διαστρέφει τοὺς δικαστὰς καὶ οὐκ ἐᾷ αὐτοὺς κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ἀληθῆ ἐκφέρειν, ἀλλὰ ἄλλας κρίσεις παρὰ τὰς ἀληθεῖς ἤτοι διεστραμμένας ἀποφαίνονται, καὶ ὅτι ἡ διαβολὴ πείθει μὴ πιστεύειν τῷ πράγματι καὶ τῇ ἀληθείᾳ. [a 36] κοινὸς δὲ τόπος ἀμφοῖν ἁρμόζων καὶ τῷ κατηγόρῳ καὶ τῷ ἀπολογουμένῳ τὸ λέγειν σύμβολα καὶ σημεῖα, δι' ὧν ἂν δεικνύῃ, ὅτι ὁ δεῖνα φαῦλός ἐστιν ἢ φίλος ἢ ἐχθρός, ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς κατηγορῶν τοῦ Τεύκρου ἔφη αὐτὸν οἰκεῖον εἶναι καὶ συγγενῆ τῷ Πριάμῳ (ἡ γὰρ Ἡσιόνη, ἡ μήτηρ τοῦ Τεύκρου, ἀδελφὴ ἦν τοῦ Πριάμου) καὶ διὰ τοῦτο εἰκὸς αὐτὸν προδοῦναι τοὺς Ἕλληνας· ὁ δέ, ὁ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ Τεύκρου, εἴπῃ, ὅτι οὐκ εἰκὸς αὐτὸν προδοῦναι· ὁ γὰρ Τελαμών, ὁ πατὴρ τοῦ Τεύκρου, ἐχθρὸς ἦν

1 οὐκ (post ἤτοι) om. n 2 ὑπελαμβάνοντο n Arist. 3 ὁ om. Arist. 5 τοῦ ἀντιδιαβάλλειν Arist. A: τοὐναντίον διαβάλλειν Arist. B: τοῦ ἐναντίου διαβάλλειν Arist. cet. 6 ἄτοπον γάρ, εἰ, ὃς αὐτὸς ἄπιστος, οἱ τούτου λόγοι ἔσονται (ἔσονται λόγοι vulg.) πιστοί Arist. 9 ἐστι n 10 ὁ om. n 11 εἶπεν n ἐπιοικεῖν n 12 μου (post νοῦς) om. n 13 ἀνώμοτός n 14 γλώττης n Εὐριπίδης] Hipp. 612 15 τῷ vix cognoscitur V: om. n 18 ἔλεγεν n 19 βούλεται Vn Arist. A: ἐβούλετο Arist. CDE: ἠβούλετο Arist. cet. 20 μόνοις om. n 21 ἄλλος ante ἐκ add. n 21. 22 ἐκ τοῦ (ἐκ ins. A) διαβολῆς κατηγορεῖν Arist. 26. 27 δ' ἀμφοῖν ὁ τόπος Arist. 27. 28 τὸ σύμβολα λέγειν Arist. 30 συγγενεῖ n 32 ὁ (post δὲ) om. n exspectes εἶπεν 33. p. 239,1 ὁ πατὴρ ἐχθρὸς τῷ Πριάμῳ ὁ Τελαμών Arist.

τῷ Πριάμῳ (ὁ γὰρ Αἴας ἐξ ἑτέρας ἦν μητρός)· καὶ ὅτι οὐ κατεῖπε f. 74r τῶν κατασκόπων ἤτοι τοῦ Διομήδους καὶ τοῦ Ὀδυσσέως. [b 4] ἄλλος [f. 76r] τὸ διαβάλλοντα ἐπαινοῦντα μικρὸν μακρῶς ψέξαι, ἤτοι ἐὰν μέλλῃς διαβαλεῖν τινα, μὴ εἴπῃς ὅλα τὰ πρὸς διαβολὴν αὐτοῦ συντείνοντα, ἀλλὰ πρῶτον ἐπαίνεσαι μικρόν τι αὐτόν, εἶτα χώρησαι εἰς μακρὰν διαβολὴν αὐτοῦ καὶ ψέξαι μεγάλως, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ διαβάλλειν αὐτὸν μόνον δόξῃς ἐχθρὸς αὐτοῦ εἶναι· καὶ εἴ τι μέγα ἀγαθὸν ἔχει, δεῖ αὐτὸ συντόμως εἰπεῖν καὶ μικρὸν ἐν αὐτῷ ἐνδιατρῖψαι· ἢ δεῖ σε πρῶτον εἰπεῖν πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ καὶ κατορθώματα μὴ συντείνοντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν, εἶτα ψέξαι ἕν τι αὐτοῦ, ὅπερ φέρει καὶ συντείνει εἰς τὸ πρᾶγμα ἤτοι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἤτοι εἰς τὸ δεῖξαι αὐτὸν κακόν· μὴ συντείνοντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἤτοι ἵνα μὴ ἐκ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ, ὧν λέγεις, δείκνυται, ὅτι μοιχὸς οὐκ ἔστιν, εἴ γε ἐγκαλεῖται. [b 1] σύμβολον δέ ἐστι τοῦ εἶναι τὸν Τεῦκρον προδότην τῶν Ἑλλήνων τὸ εἶναι τὴν Ἡσιόνην, τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἀδελφὴν τοῦ Πριάμου. [b 6] τοιοῦτοι δέ εἰσιν οἱ τεχνικώτεροι ῥήτορες οἱ τεχνικῶς ἐπιχειροῦντες εἰς τὸ διαβάλλειν ἐκ τοῦ πρῶτον λέγειν τὸν ῥήτορα, εἴ τι ἀγαθὸν ἔχει ὁ διαβαλλόμενος μὴ συντεῖνον εἰς τὸ ἀνατρέψαι τὸ ὃ ἐγκαλεῖται ἔγκλημα, εἶτα λέγειν καὶ κακόν τι, δι' οὗ δέδεικται, ὡς τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ἐγκαλεῖται. ἀδικώτατοι δὲ λέγονται οἱ τοιοῦτοι ῥήτορες οἱ οὕτω μεταχειριζόμενοι τὴν διαβολὴν ὡς συστρέφοντες καὶ συνταράττοντες τὴν ἀλήθειαν ἐκ τοῦ οὕτως τεχνικῶς ἐπιχειρεῖν διαβάλλειν. [b 7] ἐν τοῖς ἀγαθοῖς γάρ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ λέγειν γὰρ πρῶτον τὰ ἐνόντα τῷ διαβαλλομένῳ ἀγαθά, εἶτα τὰ φαῦλα, πειρῶνται βλάπτειν τὴν ἀλήθειαν συμπαραμιγνύντες αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ τοῖς κακοῖς καὶ μὴ λέγοντες μόνα τὰ ἐνόντα αὐτοῖς φαῦλα· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ οἱ δικασταὶ διαστρέφονται καὶ οἴονται αὐτὸν ἀληθῆ εἶναι καὶ διὰ τοῦτο πιστεύουσι καὶ αὐτῷ. [b 8] ὁ δὲ τοιοῦτος τόπος κοινός ἐστι καὶ τῷ διαβάλλοντι καὶ τῷ ἀπολυομένῳ ἤτοι τῷ ἀπολογουμένῳ καὶ ἐκβάλλοντι ἑαυτὸν τῆς διαβολῆς, ἐπεὶ καὶ ἐνδέχεται καὶ ἐγχωρεῖ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν πρᾶγμα γενέσθαι διὰ πλείονα τὰ αἴτια, ὧν (τῶν αἰτίων) τὰ μέν εἰσι φαῦλα καὶ λυσιτελοῦντα τῷ διαβάλλοντι, τὰ δέ εἰσιν ἀγαθὰ καὶ λυσιτελοῦντα τῷ ἀπολογουμένῳ. καὶ τὸν μὲν διαβάλλοντα δεῖ κακοηθέστερον ἤτοι κακοήθως ἐκλαμβάνειν πᾶν ἐπὶ τὸ χεῖρον, κἂν ἀγαθὸν ᾖ, τὸν δὲ ἀπολυόμενον ἤτοι τὸν ἀπολογούμενον δεῖ ἐκλαμβάνειν πᾶν ἐπὶ τὸ βέλτιον, κἂν κακὸν ᾖ, [b 12] οἷον ὁ Διομήδης πεμπόμενος κατάσκοπος ἔλαβε σὺν αὐτῷ καὶ τὸν Ὀδυσσέα· καὶ τῷ μὲν ἤτοι

1 μητέρος n 3 διαβάλλον (τ superscr.) V τῷ διαβάλλοντι τῷ (τῷ om. CQ) ἐπαινοῦντι Arist. 4 διαβάλλειν n 5 ἐπαίνεσον n; cf. Ind. 7 ἔχῃ n 10 ὃ εἰς τὸ πρᾶγμα προφέρει ἓν ψέξαι Arist. 13 τὸν V: ἀυτὸν n 14 μητέραν n 19 ἔστι n 21 οὕτω n 22 γὰρ (ante πρῶτον) V: τὸ n ἐνόντα V: ἐναντία n 24 μόνον n 26 πιστεύουσιν n 27 ἐστι om. n ἀπολυομένω V Arist. (praeter Yb): ἀπολογουμένῳ n Arist. Yb 28 ἤτοι — ἐκβάλλοντι om. n ἐπεὶ Vn Arist. vulg.: ἐπειδὴ Arist. A 29 τὰ om. n 32 κακοηθέστερον Vn Arist. C: κακοηθιστέον Arist. cet. ἤτοι om. n 33 ἀπολυόμενον ἤτοι τὸν om. n

τῷ ἀπολογουμένῳ ἐκληπτέον αὐτὸ οὕτως, ὅτι ὡς ἄριστον καὶ ὡς ἔκ- f. 74r κριτον τῶν ἄλλων αὐτὸν προείλετο λαβεῖν, τῷ δὲ ἤτοι τῷ κατηγόρῳ | [f. 76r] τοῦ Ὀδυσσέως οὕτως ἐκληπτέον, ὅτι οὐ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἄριστον f. 74v τῶν ἄλλων προείλετο ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι μᾶλλον ἀσθενῆ καὶ φαῦλον [f. 76v] καὶ μὴ δυνάμενον ἀνταγωνιστεῖν καὶ ἀντιπίπτειν αὐτῷ· ὥστε, ἵνα μὴ ἀντιπίπτῃ αὐτῷ, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἐπακολουθῇ τῷ αὐτοῦ θελήματι, διὰ τοῦτο αὐτὸν ἠθέλησε λαβεῖν· εἰ γὰρ ἄλλον ἄριστον ἔλαβεν, οὐκ ἂν κατεδέχετο αὐτοῦ ἀκούειν.

16. Διήγησις ἐν μὲν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς οὐκ ἔστιν ἐφεξῆς ἤτοι συνημμένη καὶ κατὰ τάξιν, ἤτοι οὐκ ἔστι πρῶτον διηγήσασθαι πάσας † τε, ὅσας πράξεις ἐποίησεν, ἤτοι ὡς ἀνδρεῖος ὅσας ἐποίησε καὶ ὅσας ὡς σώφρων καὶ ὅσας ὡς φρόνιμος, εἶτα χωρῆσαι εἰς αὔξησιν τῶν τοιούτων πράξεων, ὡς δεῖξαι αὐτὰς ἢ μείζους ἢ φαύλας, ἀλλὰ κεκερματισμένως, ὡς πρῶτον εἰπεῖν, ἃς πράξεις ἐποίησεν ὡς φρόνιμος, εἶτα χωρῆσαι εἰς αὔξησιν αὐτῶν καὶ οὕτω μίαν ἑκάστην λέγειν καὶ εὐθὺς αὐξάνειν αὐτήν. ἢ τὸ [b 16] ἐφεξῆς κατὰ τάξιν ἤτοι τὸ λέγειν πρῶτον, ἣν πρῶτον ἐποίησε, καὶ τοῦ καιροῦ, καθ᾽ ὃν ταύτην ἐποίησεν, εἶτα λέγειν, ἣν μετὰ ταῦτα ἐποίησε, καὶ μνημονεύειν τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ αὕτη ἐγένετο, καὶ μὴ λέγειν αὐτὰς χύδην καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ τὴν μὲν πρώτην εἰπεῖν πρῶτον καὶ δευτέρως τὴν δευτέραν. ἐξ ὧν ὁ λόγος· ὁ γὰρ λόγος ἐκ τῶν πράξεων σύγκειται. [b 18] τὸ μὲν ἄτεχνον ἤτοι τὸ διηγεῖσθαι τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐγκωμιαζομένου οὐχὶ τεχνικόν ἐστι· τί γὰρ ἡ τέχνη ἢ ὁ λέγων ῥήτωρ συμβάλλεται εἰς τὸ διηγήσασθαι τὰς πράξεις; αὗται γὰρ αἱ πράξεις ψιλαὶ λέγονται· τὸ δὲ ἤτοι τὸ ἐπαυξῆσαι τὰς πράξεις καὶ ἀποδεῖξαι αὐτὰς μείζους ἐκ τῆς ῥητορικῆς τέχνης ἔχομεν καὶ τὸ ἀποδεῖξαι, ὅτι οὕτως μὲν ἐγένετο ἢ οὐκ εἰκὸς πιστευθῆναι, ὅτι ἐγένετο. [b 20] τοῦτο δέ, ὃ οὐ δίδωσιν ἡ τέχνη, ἐστὶ τὸ ἀποδεῖξαι, ἢ ὅτι ἔστι καὶ ἐγένετο ἥδε ἡ πρᾶξις καὶ οὐκ ἄπιστόν ἐστιν, ὅτι ἐγένετο, κἂν δοκῇ τισιν ἄπιστον, ἢ ὅτι ποιόν ἐστι, δεικνύει, ἤτοι ἆρά γε ἀγαθή ἐστιν ἥδε ἡ πρᾶξις ἢ φαύλη, ἢ δεικνύει, ὁπόσον ἐστὶ τὸ πραχθέν, μέγα ἢ μικρόν, ἢ καὶ ἅπαντα δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἄπιστόν ἐστι τόδε γενέσθαι καὶ ὅτι καλόν ἐστι καὶ ὅτι μέγα ἐστί· ἢ τἀναντία δείκνυσιν, ἤτοι ὅτι ἄπιστον καὶ ὅτι κακὸν καὶ ὅτι μικρόν. [b 21] διὰ τοῦτο δὲ οὐ δεῖ πάντα διηγεῖσθαι ἐφεξῆς ἤτοι συνημμένως, ἤτοι οὐ δεῖ λέγειν τὰς ἀνδρικὰς πράξεις καὶ ὅσα ὡς δίκαιος ἔπραξε καὶ ὅσα ὡς σώφρων καὶ ὅσα ὡς σοφός, εἶτα ἀνακεφαλαιοῦσθαι καὶ

---

5 ἀνταγωνιστεῖν V Arist. CYb: ἀνταγωνιστὴν Arist. cet.: ἀνταγωνίζειν n 7. 8 κατεδέχετο V: ποτε ἐδέχετο n 9 διήγησις n: διήγησιν V: διήγησις δ᾽ Arist. ἐστιν οὐκ Arist. ἤτοι n: evanuit V 13 post ἀλλὰ spatium vacuum cr. XIV litterarum V 15 ἢ τὸ V: ἤτοι n 16 ἣν πρώτην n ἐποίησε — ταύτην (17) om. n 17 ταύτην ex ταῦτα corr. V 24 ἀυξῆσαι n 25 οὕτως n: αὕτως V 28 ἐστι n ἄπιστ^ο (post τισιν) V 29 ἐστι ἥδε n 30 ὁπόσον Vn: ὅτι ποσόν Arist. 32 ἐστίν n δείκνυσιν — πάντα (33) om. n κακὸν scripsi: καλὸν V 34 δίκαιος ex δικαίως corr. V

αὔξειν τὰς ἀνδρικὰς πράξεις, εἶτα ὅσα ὡς δίκαιος ἔπραξε δεικνύειν μέλλει f. 74v καὶ ὅσα ὡς σώφρων· [b 22] τὸ γὰρ δεικνύναι οὕτως καὶ αὔξειν ἤτοι [f. 76v] ὕστερον δυσμνημόνευτον γίνεται τοῖς ἀκροαταῖς· εἰ γὰρ πάντα, ὅσα 26 ἐποίησε, διηγήσομαι συνημμένως, εἶτα μέλλω ἀνακεφαλαιώσασθαι καὶ αὔξησιν ἑνὸς ἑκάστου ὧν εἶπον ἐν τῇ διηγήσει ποιήσασθαι, οὐκέτι οἱ ἀκροαταὶ ἐπὶ μνήμης ἕξουσιν, ὅσα εἶπον ἐν τῇ διηγήσει, ἵνα ἀκολούθως ἕπωνται καὶ τῇ τούτων αὐξήσει. ἐκ τούτων μὲν οὖν τῶν ἐπιχειρημάτων δειχθήσεται ἀνδρεῖος, ἐξ ἄλλων δὲ σοφός. [b 24] καὶ ἁπλούστερος 30 ὁ λόγος οὗτός ἐστιν ἤτοι τὸ ἀποδεικνύειν, ὅτι ἀνδρεῖός ἐστι, καὶ εὐθὺς χωρεῖν εἰς αὔξησιν τούτου, εἶτα δεικνύειν αὐτὸν σοφὸν καὶ εὐθὺς εἰς αὔξησιν χωρεῖν αὐτοῦ, ἤτοι ῥᾴδιόν ἐστι τὸ μὴ ἐφεξῆς διηγεῖσθαι· ἐκεῖνος δὲ ὁ λόγος ὁ ἀφηγούμενος πάσας τὰς πράξεις αὐτοῦ, οἷον ὅτι δίκαιός ἐστι καὶ ὅτι σοφὸς καὶ ὅτι σώφρων, εἶτα χωρῶν εἰς αὔξησιν ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ποικίλος ἐστὶ καὶ οὐ λιτὸς καὶ ἔτι δυσμνημόνευτος τοῖς ἀκροα- 35 ταῖς. [b 25] δεῖ δέ, ἐν οἷς διηγῇ, ἀναμιμνήσκειν τοὺς γνωρίμους ὅτι ʻοὐ ταῦτα διηγοῦμαι, ἃ ὑμεῖς γινώσκετεʼ. διὸ οἱ πολλοὶ γινώσκοντες ταῦτα οὐδὲ δέονται διηγήσεως, ἵνα αὐτοῖς ταῦτα παραστήσῃ· οἷον εἰ θέλεις ἐπαινεῖν τὸν Ἀχιλλέα, λέγε ʻἴσασι μὲν τὰς πράξεις αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ δεῖ χρῆσθαι αὐταῖςʼ ἤτοι διηγεῖσθαι δεῖ πάλιν αὐτάς, κἂν πάντες αὐτὰς ἴσασιν, ἵνα χρῶνται αὐταῖς· τὸν γὰρ Ἀχιλλέα πάντες γινώσκουσι καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ. [b 28] τὸν δὲ Κριτίαν, ἐπεὶ ἀγνοοῦσιν, 40 εἰ θέλεις ἐπαινεῖν αὐτόν, δεῖ διηγεῖσθαι τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἵνα πάντας αὐτὰς ἀναδιδάξῃς.

[1367 b 26] Ὁ μὲν ἔπαινός ἐστι τοῦ τῶν ἕξεων μεγέθους, οἷον ὁ δεῖνα ἀνδρικώτατος· τὸ δὲ ἐγκώμιον τῶν ἔργων ἤτοι τῶν ἀποτελεσμάτων· ὁ γὰρ ἔπαινος λόγος ἐστὶν ἐμφανίζων τὸ μέγεθος | τῆς f. 75r ἀρετῆς ἤτοι τῆς ἕξεως. [1367 b 27] δεῖ οὖν τὰς πράξεις δεικνύναι, ὡς μεγάλαι, ἃς δι᾽ ὅλης τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔπραξε. τὸ δὲ ἐγκώμιόν ἐστι τῶν ἔργων τῶν νῦν πραχθέντων παρ᾽ αὐτοῦ καὶ προσεχῶς. [f. 77r] ἤ, εἰ βούλει, νόησον πράξεις τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ λάβε ʻτὸ δέ, τὸ ἐγκώμιονʼ, τὸ δέ ἀντὶ τοῦ γάρ. εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον· οἷον ὅτι ἐποίησεν ἔργα ἀνδρεῖα βαρβάρους τροπωσάμενος καὶ νίκας πολλὰς 5

λλ´
1 με V: fort. μέλλειν 2 οὕτω n 4 ἐποίησεν, διηγήσωμάι n 5 αὔξησιν V: αὔξειν n 6 ἕξουσιν ὅσα εἶπον scripsi: ἥξουσιν ὅσα εἶπεν Vn 8 δειχθήσεται V: δεῖνα θήσεται n 13 χωρῶν scripsi: χωρεῖν Vn 14 ἐστὶν n 16 ὑμεῖς n: ἡμεῖς V γινώσκεται n 17 οὐδὲ V: οὐ n: οὐδὲν Arist. 18 Ἀχιλλέα ἐπαινεῖν Arist. ἀπαινεῖν n 19 δεῖ (ante πάλιν) om. n 24 ὁ μὲν ἔπαινος usque ad p. 243,5 κωλύειν spectant ad Arist. I 9 p. 1367b27—1368a9, quae etiam in Aristotelis codicibus hoc libri tertii loco repetita sunt (cf. p. 55,16 sq.). lectionum a textu Aristoteleo differentium hic rationem non duxi praeter eas codicis Ac lectiones, quas Roemer litteris Acp significavit ἐστιν n 26 ὁ γὰρ om. n 28 μεγάλας n ἔπραξεν n 29 ἐστι om. n: post ἔργων ponit Arist. 30. 31 λάβε τόδε n 31 εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον V: τῶν ἔργων ἐστί n ex Aristotele

συστησάμενος. [1367 b 29] τὰ δὲ κύκλῳ ἤτοι τὰ ἐκτὸς τοῦ πράγματος, f. 75r οἷον εὐγένειαν, ἀνατροφήν, παιδείαν, λάβε εἰς πίστιν καὶ ἀπόδειξιν τῶν [f. 77r] τοιούτων ἔργων, ὅτι μεγάλα εἰσίν· εἰκὸς γὰρ ἀγαθοὺς εἶναι τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γεννηθέντας καὶ τὸν οὕτω τραφέντα ἀγαθῶς τοιοῦτον εἶναι ἤτοι ἐπιτελεστὴν τοιούτων ἔργων μεγάλων· διὸ καὶ ἐγκωμιάζομεν τοὺς πράξαντας νῦν τόδε τὸ ἔργον. τὰ δὲ ἔργα καὶ τὰ ἀποτελέσματα λαμβάνομεν ὡς σημεῖα τῶν πράξεων· ἐπεὶ γὰρ τόδε τὸ ἔργον μέγα ἐστὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, λοιπὸν καὶ πᾶσαι αἱ πράξεις αὐτοῦ μεγάλαι εἰσὶν αἱ δι' ὅλης τῆς ζωῆς αὐτοῦ πραχθεῖσαι. [1367 b 33] ἐπεί, εἰ πιστεύοιμεν καὶ γνωρίζοιμέν τινα, ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ἤτοι ἀγαθὸς ἢ ἀνδρεῖος, ἐπαινοῖμεν αὐτὸν ὡς τοιάνδε ἕξιν ἔχοντα καὶ μὴ πεπραχότα, ἤτοι εἰ καὶ μὴ γινώσκομεν αὐτόν, ὅτι ἀνδρικήν τινα ἐποίησε πρᾶξιν, ἢ εἰ καὶ μὴ ἔπραξέ ποτε ἀνδρικόν τι. ὁ μακαρισμὸς δὲ καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς ταὐτὰ μέν εἰσιν ἑαυτοῖς ἤτοι ἀλλήλοις, οὐ ταὐτὰ δέ εἰσι τούτοις ἤτοι τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τῷ ἐπαίνῳ, ἀλλ' ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία περιέχει τὴν ἀρετήν, οὕτω καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς περιέχει ταῦτα ἤτοι τὸν ἔπαινον καὶ τὰ ἐγκώμια· ὁ γὰρ ἔπαινος τῆς ἀρετῆς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ τὴν ἀρετὴν περιέχει ἡ εὐδαιμονία, λοιπὸν ἄρα καὶ ἡ εὐδαιμονία περιέχει τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἐγκώμιον. ὁ ἔπαινος δὲ καὶ αἱ συμβουλαὶ ἔχουσί τι κοινὸν εἶδος· ἃ γάρ τις συμβουλεύων ὑπόθοιτο καὶ συμβουλεύσοι τινὶ ὥστε ποιῆσαι αὐτά, ταῦτα μεταθεὶς καὶ ἀλλοιώσας τῇ λέξει ἐγκώμια γίνεται. [1368 a 1] ἐπεὶ οὖν ἔχομεν, τίνα δεῖ πράττειν τὸν ἐπαινούμενον καὶ ποδαπὸν δεῖ εἶναι τὸν ἐπαινούμενον ἤτοι ἀγαθόν, ταῦτα ὁ λέγων ὡς ὑποθήκας ἤτοι ὡς παραινέσεις δεῖ αὐτὰ μετατιθέναι καὶ μεταστρέφειν κατὰ τὴν λέξιν, εἴ γε βούλοιτο ποιῆσαι αὐτὰ ὡς παραινέσεις· οἷον ὑποθήκη ἐστίν, εἴ τις λέγει, ὅτι οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς κατὰ τύχην γενομένοις ἀλλ' ἐν τοῖς πραχθεῖσι δι' ἑαυτόν, ἤτοι ἀλλ' ἐφ' οἷς αὐτὸς ἔπραξε καὶ ὧν αὐτὸς αἴτιος καὶ οὐχ ἡ τύχη. ὡδὶ δὲ ἂν εἴποις μεταθεὶς τὴν λέξιν, οἷον ἀντὶ τοῦ 'οὐ δεῖ' ἐὰν εἴπῃς 'δεῖ', γενήσεται ἐγκώμιον, οἷον εἰ εἴπῃς 'μέγα φρονῶν οὐ τοῖς διὰ τύχην ὑπάρχουσιν ἀλλὰ τοῖς δι' ἑαυτόν'. [1368 a 7] ὥστε ὅταν βουληθῇς ἐπαινέσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ὅρα, τί ἂν ὑπόθοιο καὶ συμβουλεύσαις τῷ Ἀλεξάνδρῳ, εἴ γε ἔμελλες αὐτῷ συμβουλεύσασθαι, καὶ ταῦτα λαβών, ἃ ὡς παραινέσεις ἂν εἶπας πρὸς αὐτόν, μεταθεὶς μικρόν τι τὴν λέξιν ποιήσεις ἐγκώμιον· καὶ πάλιν, ὅταν ὑποθῇς ἤτοι μέλλῃς παραινέσαι, ὅρα, τί ἂν ἐπαινέσειας ἤτοι τί ἂν ἐπῄνεσας αὐτόν, καὶ τοῦτο λαβὼν μεταρρύθμισον τὴν λέξιν μικρὸν καὶ ποιήσεις ὑποθήκην. [1368 a 8] ἡ δὲ

7 τῆς πράξεως Arist. A^c^p 10 ἐπαινοῖμεν ἂν Arist. A^c^p 15 ὁ om. Arist. A^c^p
16 ἤτοι—ἐστιν (17) om. n ἤτοι scripsi: ἢ in fine versus V; discerni nequit, utrum ἤτοι an ἤγουν scriptum fuerit 21 τίνα V: τινα ἃ n 23 δεῖ—παραινέσεις (25) om. n
25 μεγάλα n 26 κατὰ Vn: διὰ Arist., cf. infra v. 29 γενομένοις, pr. ε ex ι corr., V: γινομένοις n πραχθεῖσιν n ἑαυτόν ex ἑαυτῶν corr. V 27 ἔπραξεν n 28 ἂν V: ἐὰν n
οὐ V: εἰ n 30. 31 ὅταν τε ἐπαινεῖν βουληθῇς Arist. A^c^p 31. 32 συμβουλεύσαις scripsi
λλ
(fort. συμβουλεύσοις, cf. v. 19. 20): συμβουλεύσας Vn 34 με V 36 μεταρύθμισον Vn

λέξις ἡ ἐν τῇ ὑποθήκῃ καὶ τῷ ἐπαίνῳ ἐστὶν ἀντικειμένη, ὅταν τὸ f. 75r μὲν ἤτοι ἐπὶ τῆς παραινέσεως κωλύῃ λέγων 'οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν'. τὸ [f. 77r] δὲ ἤτοι ἐπὶ τοῦ ἐπαίνου οὐ κωλύῃ λέγων 'δεῖ μέγα φρονεῖν'. ἀλλ' ὅτι οὐ μέγα ἐφρόνει ἐκεῖνος· ἀντίκειται δὲ ἡ λέξις ἡ κωλύειν λέγουσα, ὃ ἐπαινεῖ καὶ οὐ κωλύεις †, καὶ ἡ μὴ κωλύειν.

[1416 b 29] Τινὲς δὲ λέγουσιν, ὅτι δεῖ εἶναι τὴν διήγησιν ταχεῖαν καὶ σύντομον, ὥσπερ ὁ εἰπὼν πρὸς τὸν μάττοντα ἐρωτήσαντα· ἐμάλασσε δὲ ζύμην καὶ ἠρώτησε 'πότερον δεῖ μάττειν τὴν ζύμην, ἵνα ποιήσωμεν ταύτην σκληρὰν ἢ μαλακήν;' ἔφη 'τί δέ; ἀδύνατόν ἐστι τὸ εὖ;' ἤτοι τὸ μέσον ἤτοι τὸ ποιῆσαι αὐτὴν μήτε μαλακὴν μήτε σκληρὰν ἀλλὰ μέσην. καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς διηγήσεως ὁμοίως· [b 32] δεῖ γὰρ μὴ διηγεῖσθαι μακρῶς ἤτοι ταχέως, ὥσπερ οὐδὲ μακρῶς προοιμιάζεσθαι, οὐδὲ τὰς πίστεις ἤτοι τὰς ἀποδείξεις λέγειν μακράς· οὐδὲ γὰρ τὸ εὖ ἤτοι τὸ μέσον θεωρεῖται ἢ ἐν τῷ ταχὺ καὶ μακρῶς διηγεῖσθαι ἢ ἐν τῷ συντόμως, ἀλλ' ἐν τῷ μήτε μακρῶς καὶ ταχέως διηγεῖσθαι μήτε συντόμως· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ μετρίως ἤτοι τὸ μέσως· [b 35] τοῦτο δέ ἐστιν, ἤτοι τὸ μετρίως καὶ μέσως διηγεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ λέγειν διηγούμενος ἐκεῖνα μόνα, ὅσα δηλοῦσι καὶ παριστῶσι τὸ πρᾶγμα, ἢ ἐκεῖνα, δι' ὅσων ἄν τις ἀ|κροατὴς ὢν ὑπολάβῃ γενέσθαι τὸ πρᾶγμα f. 75v παρὰ τοῦ ἀντιδικοῦντός μοι ἢ βεβλαφέναι καὶ βλάψαι με, ἢ τηλι- [f. 77v] καῦτα παραστῆσαι, ἃ πέπονθας, ἡλίκα ἂν καὶ βούλει δεῖξαι, ἤτοι μεγάλα· τῷ δὲ ἐναντίῳ ἤτοι τῷ ἀντιδίκῳ συμφέρει ἐν τῇ διηγήσει ἐκεῖνα μόνα λέγειν ἐν τῷ διηγεῖσθαι, δι' ὅσων δείξει ἢ ὅτι οὐ γέγονε παρ' αὐτοῦ τὸ ἀδίκημα τόδε ἢ ὅτι, εἰ γέγονεν, ἀλλ' οὐκ ἔβλαψεν ἢ ὅτι οὐ μέγα ἐστὶ τὸ γεγονός. [1417 a 2] παραδιηγεῖσθαι δὲ δεῖ ἤτοι δεῖ δὲ ἐν τῇ διηγήσει παρεμφαίνειν καὶ σά τινα πλεονεκτήματα, ὅσα δεικνύουσι τὴν σὴν ἀρετήν· ἐν οἷς γὰρ διηγῇ, τί πέπονθας παρὰ τοῦδε ἢ τί ἐποίησεν ὁ δεῖνα, δεῖ συμπαρεμπλέκειν καὶ σὰ πλεονεκτήματα, οἷον 'ἐκεῖνος μὲν ἐποίησε τάδε, ἐγὼ δὲ ἐνουθέτουν αὐτὸν τὰ δίκαια λέγων μὴ καταλεῖψαι τὰ τέκνα'· τοῦτο ἡ συμπαρεμπλοκὴ τῆς σῆς ἀρετῆς. ἢ ἐν οἷς διηγῇ τὸ πρᾶγμα, δεῖ συμπαρεμπλέκειν καὶ παραδεικνύειν ἐν τῇ διη-

---

1 ἀντικειμένη ἔσται Arist. Acp 2 κωλύει λέγειν n οὐ δεῖ — λέγων (3) om. n cf. p. 47,34. 56,11 5 ἡ ex ει corr. V: εἰ n 9 ἐστιν n τὶ δὲ τὸ εὖ ἀδύνατον Arist. C: τί δ' ἔφη εὖ ἀδύνατον Arist. A: τί δ' εὖ ἔφη ἀδύνατον Arist. cet. 12 μακρῶς διηγεῖσθαι Arist. 12. 13 προοιμιάζεσθαι V Arist. (προοιμιάζεσθαι μακρῶς): προοιμιάζεται n 13 λέγειν post πίστεις add. n ex Aristotele 14 ἢ — διηγεῖσθαι om. n 18 δηλοῦσιν n παριστῶσιν n 20 βεβλαφέναι scripsi ex Arist. ABCYb: βεβλακέναι n Arist. cet.: βεβλαχέναι V με V: μὲν n 21 βούλῃ n Arist. A 23 γέγονεν n 25 ἐστὶν n 26. 27 δεικνύουσιν n 27 πέπον V: πέπονθα n 28 ἐποίησε n δεῖ om. n συμπαρεμπλέκει n 29 τόδε n ἐνουθέτουν Vn Arist. vulg.: νουθετῶν Arist. A αὐτὸν n: ἀυ V: ἀεὶ Arist. 30 ἢ om. n

γήσει τὴν κακίαν τὴν ἑτέραν ἤτοι τοῦ ἀντιδικοῦντος. [a 5] ὁ δὲ ἀπε- f. 75v κρίθη ὅτι ‘ἐὰν καταλείψω τὰ τέκνα, οὗ ἂν παρέλθω, ἕτερα ποιήσω ἀντὶ [f. 77v] † γυναικῶν σῳζομένων’· ὁ Ἡρόδοτος τοῦτό φησι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, οἳ πολιορκίας οὔσης ἔφυγον συμπαραλαβόντες καὶ τὰς γυναῖκας, τὰ δὲ τέκνα ἐάσαντες λέγοντες ‘οὗ ἂν ἀπέλθωμεν, τέκνα ἕτερα ποιήσομεν’. ἢ ἐν τῇ διηγήσει δεῖ παραδιηγεῖσθαι καὶ παρασυμπλέκειν, ὅσα ἡδέα δοκοῦσι τοῖς δικασταῖς, ἵνα ἐκ τούτου προσεκτικώτεροι γένωνται. [a 7] ὁ δὲ ἀπολογούμενος δεῖ ποιεῖν τὴν διήγησιν ἐλάττονα· αἱ δὲ ἀμφισβητήσεις γίνονται ἢ ἐν τῷ σὲ μὲν λέγειν τὸ πρᾶγμα γενέσθαι, τὸν δὲ ἀντίδικον λέγειν μὴ γενέσθαι, ἢ ἐν τῷ σὲ μὲν λέγειν εἶναι βλαβερὸν τὸ γεγονός, τὸν δὲ ἀντίδικον λέγειν μὴ εἶναι βλαβερὸν ἢ λέγειν μὴ εἶναι τηλικοῦτον ἤτοι μέγα βλαβερόν. [a 10] ὥστε περὶ τὸ ὁμολογούμενον οὐ διατριπτέον ἤτοι οὐ δεῖ διηγεῖσθαι τὰ ὁμολογούμενα ἤ, εἰ δεῖ διηγεῖσθαι αὐτά, ἀλλὰ συνεπτυγμένως. εἰ δὲ τὸ ὁμολογούμενον ἐκεῖνο συντείνει καὶ συμβάλλεται εἰς ἐκεῖνο ἤτοι εἰς τὴν τοῦ ἀμφισβητουμένου παράστασιν, τότε δεῖ διηγεῖσθαι τὰ ὁμολογούμενα· ἤ, εἰ δεῖ διηγεῖσθαι αὐτὰ πλατυτέρως, οὐ χρήσιμον. τὰ δὲ ἀμφισβητούμενά εἰσι ταῦτα, οἷον ὅτι οὐκ ἄδικον ἢ ὅτι οὐ βλαβερὸν ἢ οὐ μέγα, οἷον εἰ ὁμολογεῖ ὁ ἀπολογούμενος, ὅτι πέπρακται ἐκεῖνο παρ’ αὐτοῦ, ὃ κατηγορεῖται ποιῆσαι, ἀλλ’ ἐνίσταται, ὅτι οὐκ ἄδικον, τοῦ ἀντιδίκου λέγοντος αὐτὸ εἶναι ἄδικον. [a 12] ἔτι δεῖ τὸν κατήγορον λέγειν τὰ πεπραγμένα τῷ ἀπολογουμένῳ ἐκεῖνα, ὅσα πραττόμενα οὐχὶ οἶκτον φέρουσιν ἢ δείνωσιν ἤτοι ὅσα μὴ μόνον κινοῦσι τοὺς ἀκροατὰς καὶ τοὺς δικαστὰς εἰς οἶκτον καὶ ἔλεον τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλὰ καὶ εἰς δείνωσιν ἤτοι ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος. [a 13] παράδειγμα τοῦ εἶναι τὴν διήγησιν συνεπτυγμένην ὁ ἀπόλογος τοῦ Ἀλκίνου· ἐν γὰρ τῷ ἀπολόγῳ τοῦ Ἀλκίνου ἐστὶν ἡ διήγησις συνεπτυγμένη ὡς περὶ πραγμάτων οὖσα ὁμολογουμένων. ἡ Πηνελόπη ᾐτιᾶτο παρὰ τοῦ Ὀδυσσέως τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ὡς τοὺς μνηστῆρας συναθροίσασα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ τοὺς καταδαπανήσαντας τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἀλκίνους ἐποίησεν ἀπόλογον πρὸς τὸν Ὀδυσσέα λόγῳ τῆς Πηνελόπης ὅτι ‘οὐ διὰ τὸ μέλλειν με ἐπαρεῖν τινα ἀπ’ αὐτῶν ἄνδρα τούτους αὐτὴ συνήθροισα, ἀλλ’ οὗτοι ἀκούοντες τὴν ἐμὴν ἀρετὴν ἀπὸ ἄλλων καὶ ἄλλων χωρῶν συνηθροίσθησαν, ὡς ἂν αὐτὴν θεάσωνται’. τὸν γοῦν ἀπόλογον ἅπαντα ἐν ἑξήκοντα στίχοις συνεπέρανεν· εἰ γοῦν ὁ ἀπόλογος ἐν ἑξήκοντα στίχοις συνεπεράνθη, λοιπὸν

---

1 θατέρου κακίαν Arist. 2 τὰ om. n post ἀντὶ lac. statuam 3 Ἡρόδοτος] II 30 4 καὶ τὰς V: τὰς μὲν n 6 δοκοῦσιν n 8 δεῖ V: ὀφείλει n 10 τὸ — βλαβερὸν (11) om. n 12. 13 οὐ διατριπτέον om. n 18 εἰ om. n 22 $φ^{ερ'}$ V: φύσεως n 23 κινοῦσιν n καὶ τοὺς om. n 25. 26 ὁ ἀπόλογος τοῦ Ἀλκίνου] Hom. ψ 310—341 26 ἐστὶ n 27 οὖσαν V 29 περιουσίαν V: οὐσίαν n ἐποίησε n 31 ἀπ’ om. n τούτοις n αὐτὴ cod. Ambros. B 3 inf.: $ἀυ^{τ̀}$ V: κατη n 34 συνεπέρανεν — στίχοις om. n συνεπέρανεν cod. Paris. gr. 1869: συνεπάρανεν V συνεπαράνθη n

καὶ ἡ διήγησις πάνυ βραχυτάτη ἦν. εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον· ὁ f. 75v Ἀλκίνου ἀπόλογος ἤτοι ἡ Ἀλκίνου παραδιήγησις πρὸς τὴν Πηνελόπην· [f. 77v] ἐν γὰρ τῇ διηγήσει συμπαρέπλεξε καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς Πηνελόπης. ἢ καὶ οὕτως· δεῖ τὸν κατήγορον λέγειν, ὅσα οὐ φέρουσιν οἶκτον, καὶ τὸν ἀπολογούμενον πάλιν λέγειν, ὅσα οὐ φέρουσι δείνωσιν ἤτοι ἀγανάκτησιν κατ' αὐτοῦ. [a 14] ὡς ὁ Φάυλλος (ῥήτωρ δὲ ἦν οὗτος) τὸν κύκλον ἤτοι ἀφηγούμενος τὰ ἐκτὸς τοῦ πράγματος ἔλεγε ταῦτα συνεπτυγμένως. κύκλος δὲ λέγονται τὰ ἐκτὸς τοῦ πράγματος. εὗρον σχόλιον καὶ εἰς τοῦτο τοιοῦτον, ὅτι κύκλοι εἰσὶν οἱ στίχοι, ἢ ὅτι ἀνακυκλοῦσι τὴν ὑπόθεσιν. [a 15] ὡς ὁ ἐν τῷ Οἰνεῖ πρόλογος τοῦ Εὐριπίδου τοιοῦτός ἐστιν ἤτοι συντετμημένος. ἠθικὴ γίνεται ἡ διήγησις, ὅταν εἰς ὅρκον τὸν λόγον ἀνά- | γωμεν ἢ ὅταν δεινοπαθῶμεν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς διηγήσεως καὶ σχετλιά- f. 76r ζωμεν· φαίνεται γὰρ τὸ ἦθος μεταξὺ τῆς διηγήσεως τοῦ δεινοπαθοῦντος [f. 77r] καὶ σχετλιάζοντος ἀληθὲς καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἀληθεῖ πιστεύουσιν αὐτῷ· ὁ γὰρ ὅρκος καὶ ὁ σχετλιασμὸς τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἐνδιαθέτου λόγου εἰσί. [a 17] τί ποιεῖ τὸ ἦθος ἤγουν ὁ ὅρκος καὶ ἡ σχετλίασις. ἓν μὲν δὴ ποιεῖ τὸ ἦθος λέγοντα ἀληθὲς τὸ δηλοῦν τὴν οἰκείαν προαίρεσιν, ὅτι ἀγαθή ἐστι καὶ μισοῦσα τὰ κακὰ καὶ τὰ ἄδικα· αὕτη δὲ γίνεται ἡ προαίρεσις δήλη ἐκ τοῦ σχετλιάζειν καὶ ὀμνύειν. ποιὸν δὲ ἤτοι ἀγαθὸν καὶ ἀληθὲς δεικνύεται τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος τῷ εἶναι αὐτὴν τὴν προαίρεσιν ποιὰν ἤτοι ἀγαθὴν καὶ τὰ δίκαια αἱρουμένην. [a 18] ἡ δὲ προαίρεσις ποιὰ δεικνύεται ἤτοι ἀγαθὴ ἢ φαύλη ἐν τῷ τέλει ἤτοι ἐν τῇ πράξει καὶ ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἔργων τῶν προαιρετῶν ἤτοι ὧν ποιεῖ. διὰ τοῦτο οἱ λόγοι ἤτοι † οἱ μαθηματικοὶ ἤτοι οἱ γεωμετρικοὶ συλλογισμοὶ καὶ αἰτίαι ἤθη οὐκ ἔχουσι, διότι οὐδὲ προαίρεσιν ἔχουσιν· οὐκ ἔχουσι δὲ προαίρεσιν, διότι τὸ οὗ ἕνεκα ἤτοι τὸ προαιρετὸν οὐκ ἔχουσιν· ἔνθα γὰρ προαιρετὸν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ προαίρεσις, ἔνθα δὲ προαίρεσις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἦθος. [a 20] ἀλλ' οἱ Σωκρατικοὶ λόγοι εἰσὶν ἠθικοί· οὗτος γὰρ μᾶλλον τοῦ ἤθους ἐφρόντιζε καὶ περὶ αὐτὰ ἠσχολεῖτο μᾶλλον, ἔλαττον δὲ ἐφρόντιζε τοῦ ἀποδεικτικοῦ λόγου, ὡς ἐν τοῖς Μετὰ τὰ φυσικά φησι· περὶ τούτων γὰρ λέγουσιν οἱ Σωκρατικοὶ ἤτοι περὶ ἠθικῶν διδάσκουσιν. [a 21] ἀλλὰ ἠθικά εἰσι καὶ λέγονται καὶ ὅσα ἕπονται τῷ ἤθει ἑκάστου· τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι οὗτος ἅμα λέγων πρὸς ἐμὲ ταῦτα ἐβάδιζε, δηλοῖ θρασύτητα καὶ ἀγροικίαν καὶ φαυλότητα τοῦ ἤθους, καθ' ὅσον περιπατῶν ἐποίει τοὺς λόγους· ἀτάκτου γὰρ ἤθους

1 εὗρον — τοιοῦτον om. n 5 φέρουσιν n 6 ὁ om. Arist. 7 συνεπτυγμένα n 8 εὗρον — τοῦτο om. n 9 ἀνακυκλοῦσιν n 10 ὁ V Arist.: om. n 14 πιστεύσουσιν n (τ supra) 15 λόγοι εἰσίν n 16 τί ἦθος ποιεῖ Arist. 17 λέγον V (exspectes τοῦ λέγοντος) 19 καὶ (post ἀγαθὸν) V: τὸ n 22 δείκνυται n 24 διὰ τοῦτο οὐκ ἔχουσιν οἱ μαθηματικοὶ λόγοι ἤθη Arist. ἤτοι (post λόγοι) om. n 25 ἔχουσιν (ante διότι) n 28 ἔστι n 29 ἐφρόντιζεν n αὐτὰ V: αὐτὸ n 30 ἐφρόντιζεν n 30. 31 ἐν τοῖς Μετὰ τὰ φυσικά] Metaph. A 6 p. 987a 1 31 τούτων Vn: τοιούτων Arist. 32 ἄλλα Arist. A: ἀλλὰ Arist. CQZb: ἄλλα δὲ Arist. DE εἰσιν n καὶ (ante ὅσα) om. n

τοῦτο σημεῖον. [a 23] καὶ οὐχ ἕπονται τῷ ἤθει καὶ ἐμφαντικὰ ἤθους f. 76r εἰσίν, ὅσα λέγει τις ἀπὸ διανοίας, καὶ ὅσα λέγει τις ἀναπλάττων ταῦτα [f. 77r] ἐν τῇ οἰκείᾳ διανοίᾳ, κἂν μὴ ὑπόστασιν ἔχωσιν, οἷον οὐ τὸ ἀναπλάττειν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ φαντάζεσθαι, ὅτι τραγέλαφός ἐστιν, δεικνύει αὐτὸν ἤθους ψευδοῦς, ὥσπερ οἱ νῦν λέγουσιν, ἀλλ' ὅσα ἀπὸ προαιρέσεως ποιεῖ καὶ λέγει, ταῦτα καὶ δεικνύουσι τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ ποιοῦντος ἀγαθόν, εἰ ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς ποιεῖ τι ἢ λέγει, ἢ κακὸν καὶ φαῦλον, εἰ ἐκ προαιρέσεως φαύλης. [a 24] ἐγὼ δὲ ἐβουλόμην καὶ προειλόμην ἤτοι ἡρετισάμην τοῦτο· εἰ δὲ μὴ οναίμην καὶ ὠφεληθείην ἐκ τούτου τοῦ προαιρεθέντος ἐμοί, βέλτιον· τὸ μὲν γὰρ τὸ προαιρεῖσθαι τὸ ὠφέλιμον ἐμφαντικόν ἐστι τοῦ φρονίμου· ὁ γὰρ φρόνιμος ἀεὶ προαιρεῖται ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἂν ὠφεληθῇ· τὸ δὲ ἤτοι τὸ προαιρεῖσθαι τὸ συμφέρον, κἂν ἐξ αὐτοῦ οὐκ ὠφελῆται ὁ τοῦτο προαιρεθείς, ἐστὶν ἀγαθοῦ ἤθους σημεῖον· ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἀνὴρ αἱρεῖται οὐ τὸ ὠφέλιμον ἀλλὰ τὸ συμφέρον πᾶσι, κἂν καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ οὐκ ὠφεληθῆναι μέλλῃ. [a 26] ὁρᾷς, ὅπως φρονίμου ἤθους σημεῖόν ἐστι τὸ προαιρεῖσθαι τὸ ὠφέλιμον ἤτοι ὅπερ ὠφελεῖ αὐτόν, κἂν βλάπτῃ ἄλλους, ἀγαθοῦ δὲ ἤθους σημεῖόν ἐστι τὸ προαιρεῖσθαι τὸ συμφέρον πολλῶν, καὶ ὃ διηγεῖται, κἂν ἐξ αὐτοῦ αὐτὸς οὐκ ὠφελῆται· ἀγαθοῦ δέ ἐστι τὸ διώκειν τὸ καλὸν ἤτοι τὸ συμφέρον. [a 27] ἂν δ' ἄπιστον ᾖ, ὃ λέγεται, τότε χρὴ λέγειν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν δοκεῖ ἄπιστον. ἡ Ἀντιγόνη μᾶλλον ἐκήδετο τοῦ ἀδελφοῦ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἤτοι τοῦ Αἵμονος τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρέοντος· εἶτα λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐκήδετο τοῦ ἀδελφοῦ μᾶλλον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν τέκνων· ἄπιστον γάρ ἐστι τὸ κήδεσθαι τοῦ ἀδελφοῦ μᾶλλον παρὰ τοῦ ἀνδρός· [a 30] τὰ μὲν γὰρ γενέσθαι, ἤτοι ὁ ἀνὴρ καὶ τὰ τέκνα, εἰ συμβῇ φθαρῆναι· ἐπάρῃ γὰρ ἄλλον ἄνδρα καὶ ποιήσει ἄλλα τέκνα· τοῦ δὲ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς τελευτησάντων πῶς ἂν γένηται ἕτερος ἀδελφός, εἰ τύχῃ θανεῖν ὁ ἀδελφός; τὸ [a 33] βλάστοι ἀντὶ τοῦ γένοιτο. εἰ δὲ μὴ ἔχεις αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν δοκεῖ ἄπιστον τὸ λεγόμενον, λέγε ὅτι 'οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι λέγω ἄπιστα, ἀλλὰ φύσει τοιοῦτός εἰμι ὥστε λέγειν τὸ ἀληθὲς καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, εἴτε ἄπιστον δόξει τοῖς ἀκροαταῖς εἴτε πιστόν'· οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἀπιστοῦσι καὶ οὐ πιστεύουσί τινα ἄνθρωπον ποιεῖν, ἀλλ' ὅτι ἑκών, ἀλλ' ἢ μόνον τὸ συμφέρον ἑαυτῷ, κἂν ἄλλους βλάπτῃ. [a 36] ἔτι τὸν διηγούμενον δεῖ λέγειν ἐκ τῶν παθητικῶν ἤτοι σχετλιά-

---

1 εμφαντικ̂ V 3 κἂν — διανοίᾳ (4) om. n 4 φαντάζεται n ἐστι n 5 ὅσα Vn: ὡς Arist. 6 δείκνυσιν n 7 ἢ καὶ κακὸν n 8 ἠβουλόμην n 8. 9 καὶ προειλόμην γὰρ τοῦτο Arist. 13 ὠφελεῖται n 14 πᾶσιν n 18 πο$^{\lambda\lambda}$ V 21 παρὰ Vn: ἢ Arist. 22 Soph. Antig. 909 sq. 25 γὰρ ἂν Arist. εἰ — τέκνα (26) om, n 27 εἰ Vn: ἐὰν Arist. 28 ἔχεις V: ἔχῃς n Arist. 30 λέγω n: λέγει V 32 ἀπιστοῦσιν n οὐ om. n πιστεύουσίν n 33 ἄλλό τι V 34 δεῖ λέγειν Vn Arist. C: λέγε Arist. A et λέγειν Arist. cet. (om. δεῖ)

ζειν καὶ ὀμνύειν μεταξὺ τῆς διηγήσεως καὶ | τὰ ἑπόμενα πάθη f. 76v αὐτῶν. ἢ καὶ οὕτως· καὶ τὰ ἑπόμενα τῷ πάθει ἤτοι τῷ θυμῷ [f. 77r] καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ. καὶ ἃ πάντες ἴσασιν ἤτοι τὰ κοινὰ καὶ τὰ προσόντα ἴδια ἢ αὐτῷ ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀντιδίκῳ. ταῦτ' εἶπεν [a 38] 'ὁ δὲ ᾤχετο ὑποβλέψας με ἄγριον καὶ μανικόν'· τὸ γοῦν ἄγριον ὑποβλέπειν ἑπόμενόν ἐστι τῷ θυμουμένῳ. ὅτι ὁ Κρατύλος ἦν διασίζων καὶ τρίζων τοὺς ὀδόντας. ἢ τὸ [b 1] διασίζων ἀντὶ τοῦ λέγειν σι σι ἐκ μεταφορᾶς τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου τοῦ ἐν τῷ ὕδατι βληθέντος, τουτέστι κατασιγάζων ἦν τὸν λαόν. καὶ διασείων ἐν ταῖν χεροῖν· ἐκράτει γὰρ αὐτοὺς καὶ ἔσειεν. πιθανὰ γοῦν εἰσι ταῦτα, διότι ταῦτα, ἃ ἴσασι πάντες, ἐν τῷ ἰδεῖν γίνονται σύμβολα καὶ σημεῖα ἐκείνων ὧν οὐκ ἴσασι παθῶν· τὸ γὰρ τρίζειν τοὺς ὀδόντας σημεῖόν ἐστι πάθους ἀφανοῦς ἤτοι τοῦ θυμοῦ. [b 5] ἡ γρηῢς κατέσχε καὶ περιεκάλυψε τὰ πρόσωπα· ἡ γραῦς, ἡ Ἀντίκλεια ἡ μαῖα, νίπτουσα τοὺς πόδας τοῦ Ὀδυσσέως εἶδε τὴν οὐλὴν καὶ ἔγνω, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἐστι, καὶ δακρύσασα περιεκάλυψε τὰ πρόσωπα· οἱ γὰρ ἀρχόμενοι δακρύειν ἐπιλαμβάνονται τῶν ὀφθαλμῶν ἤτοι ἐπικαλύπτουσι τοὺς ὀφθαλμούς. [b 7] καὶ εὐθὺς καὶ διηγούμενος εἰσάγαγε καὶ σεαυτὸν ποιόν τινα ἤτοι ἐλεεινολογούμενον καὶ σχετλιάζοντα, ἵνα οἱ ἀκροαταὶ θεωρῶσι καὶ νοῶσι καὶ τὸν ἀντίδικον, ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ἄδικος, οἷον αὐτὸν παριστᾷς· ἐκ γὰρ τοῦ σχετλιάζειν δοκεῖς τοῖς ἀκροαταῖς ἀληθὴς ἐν τῷ λέγειν τὸν ἀντίδικον τοιοῦτον ἤτοι ἄδικον. εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον· ἵνα ὡς τοιοῦτον θεωρῶσιν ἤγουν ἐπὶ ποιόν τινα ἤτοι ὀργιζόμενον. [b 8] λεληθότως δὲ ποίει τόν τε σχετλιασμὸν καὶ τὴν ἐλεεινολογίαν, ἵνα μὴ δόξῃς τοῖς ἀκροαταῖς ἐξεπίτηδες ἐλεεινολογεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτο ἄπιστος δοκῇς εἶναι αὐτοῖς. [a 15] ὁ δὲ ἐν Οἰνεῖ πρόλογος παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ ἐστὶ τοιοῦτον·

"ὦ γῆς πατρῴας χαῖρε φίλτατον πέδον
Καλυδῶνος, ἔνθεν αἷμα συγγενὲς φυγὼν
Τυδεύς, τόκος μὲν Οἰνέως, πατὴρ δ' ἐμός,
ᾤκησεν Ἄργος, παῖδα δ' Ἀδράστου λαβὼν
συνῆψε γένναν."

[b 8] ὅτι δὲ ῥᾴδιον δεινοπαθεῖν μεταξὺ τῆς διηγήσεως καὶ λανθάνειν τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἐκ τούτου πιστὸν συμβαίνει νομίζεσθαί σε καὶ ἀληθῆ,

---

3 προσόντα post ἐκείνῳ (4) Arist. 4 ἢ αὐτῷ Vn Arist. A: ἑαυτῷ Arist. vulg. ταῦτα n 5 με ὑποβλέψας Arist. 7 σι· σι· V: σίσιν n 9 λαόν V: χαόν n καὶ (vulg.; om. A) ταῖν (vulg.; τοῖν A) χεροῖν διασείων Arist. 12 ἐμφανοῦς n 13 γρηῢς κτλ.] Hom. τ 361 κατέσχετο Arist., Hom. 15. 16 δακρύειν ἀρχόμενοι Arist. 16 τῶν ὀφθαλμῶν om. n 17 εἰσάγαγε Vn Arist. vulg.: εἰσάγει Arist. A καὶ Vn Arist. ATr.: om. Arist. vulg. 18 ποιόν n: ποιῶν V 22 ἐπὶ ποιὸν τινὰ manu posteriore in charta agglutinata V: ἐπίποιόν τινα n 23 τε om. n 24 ἐξεπίτηδες om. n 25 αὐτοῖς cod. Paris. gr. 1869 (αὐτῆς): αὐτῆς V: αὐτῷ (οἷς) n 26 εὐριπίδι n παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ] fr. 558. F. T. G.[2] p. 536 N. τοιοῦτος n 28 φυγὼν Eur. editores: φυτὸν Vn 30 ᾤκησε n 32 δὲ Vn Arist. vulg.: om. Arist. A

δεῖ ὁρᾶν τοῦτ' ἐκ τῶν ἀπαγγελλόντων καὶ διηγουμένων τι· περὶ f. 76v ὧν γὰρ μηδὲν ἴσμεν, ἐπιλαμβάνομεν ὑπόληψίν τινα καὶ γνῶσιν αὐτῶν [f. 77r] ἐκ τοῦ ἀκούειν τοῦ λέγοντος ταῦτα † δεινοπαθοῦντά τε καὶ σχετλιαζόμενον. [b 10] πανταχοῦ δὲ δεῖ διηγεῖσθαι, καὶ ἐν προοιμίοις καὶ ἐν διηγήσεσι καὶ ἀγῶσι καὶ ἐν ἐπιλόγοις· ἀλλ' οὐ μόνον ἐν ἀρχῇ ἤτοι ἐν τῷ προοιμίῳ μόνῳ, ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς μέρεσι τοῦ λόγου διηγητέον, ἔνθα χρεία αὐτῆς τῆς διηγήσεώς ἐστιν. [b 11] ἐν δὲ τῇ δημηγορίᾳ ἤτοι τῷ συμβουλευτικῷ εἴδει οὐδαμῶς ἐστι διήγησις, διότι ἡ διήγησις τῶν γενομένων ἐστίν, οὐ τῶν μελλόντων· ἐν δὲ τῷ συμβουλευτικῷ εἴδει, εἰ μέλλεις διηγήσασθαί τι, τῶν γεγενημένων ἔσται διήγησις ἤτοι γεγενημένα τινὰ διηγοῦ, ἵνα ἐκείνων τῶν γεγενημένων ἀναμιμνησκόμενοι καὶ πρὸς ταῦτα ἀφορῶντες βέλτιον βουλευσώμεθα καὶ περὶ τῶν μελλόντων, οἷον 'ἐπεὶ τόδε συνέβη γενέσθαι ἐκ τοῦ ποιῆσαι τὸν δεῖνα τόδε, λοιπὸν προσεκτέον, μή πως καὶ ἐφ' ἡμῖν συμβῇ τοιοῦτον. εἰ τόδε ποιήσομεν' ἤγουν θέλομεν ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν γενομένων. διαβάλλοντες τὰ γεγονότα ἢ ἐπαινοῦντες, οἷον 'ἐπεὶ συνέβη τόδε τὸ τρόπαιον γενέσθαι ἐκ τοῦ ποιῆσαι τόδε, καὶ ἡμεῖς λοιπόν, εἰ ποιήσομεν τὸ αὐτό, νικήσομεν.' [b 15] ἀλλὰ τότε, ὅτε διαβάλλει τὰ γενόμενα ὁ συμβουλεύων, οὐ ποιεῖ ἔργον συμβούλου ἀλλὰ λοιδόρου καὶ ψέγοντος, ὥσπερ, εἰ ἐπαινεῖ τὰ γεγονότα, ποιεῖ ἔργον ἐπαινοῦντος καὶ ἐγκωμιάζοντος καὶ οὐχὶ συμβούλου. ἐὰν δὲ ᾖ ἄπιστον τὸ διηγούμενον, δεῖ ὑπισχνεῖσθαι εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἄπιστον δοκεῖ, καὶ διατάττειν καὶ διακοσμεῖν τὸ διηγούμενον ἐκεῖνο, οἷς βούλονται οἱ ἀκροαταί, ἵνα ἐκ τοῦ λέγειν, ὅσα βούλονται οἱ ἀκροαταί, ἀληθὴς δοκῇς καὶ ἀποδεχόμενος τοῖς ἀκροαταῖς· λέγεις γὰρ τὰ θυμήρη αὐτοῖς. [b 18] ὁ Καρκίνος τραγικὸς ποιητής. ἐν τῷ Οἰδίποδι ἤτοι τῷ δράματί τις ἐζήτει τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐπυνθάνετο καὶ ἠρώτα περὶ αὐτοῦ τὴν Ἰοκάστην. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο ἀεὶ εἰπεῖν. καὶ ὁ Αἵμων | δρᾶμά f. 77r ἐστι· καὶ ὑπισχνεῖται οὗτος ἀεὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν ἐρωτῶντα. [f. 79r]

17. Τὰς δὲ πίστεις ἤτοι τὰς ὑποδείξεις δεῖ εἶναι ἀποδεικτικὰς ἤτοι συλλογιστικάς. ἐπεὶ καὶ περὶ τεττάρων ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις — ἢ ὅτι γέγονεν ἢ οὐ γέγονεν ἀμφισβητοῦμεν ἢ ὅτι δίκαιόν ἐστιν ἢ ἄδικον ἢ μέγα ἢ μικρὸν καὶ ἢ βλαβερὸν ἢ οὐ βλαβερόν — ἐπεὶ γοῦν περὶ τεττάρων ἀμφισβητοῦμεν, δεῖ τὸν ῥήτορα ἀποδεικνύναι φέροντα τὰς ἀποδείξεις καὶ δεικνύοντα περὶ τὸ ἀμφισβητούμενον καὶ ἀμφιβαλλόμενον· οἷον ὅτι οὐ γέγονε, δεῖ σε δεικνύειν τοῦ κατηγόρου λέγοντος, ὅτι γέγονε παρὰ σοῦ,

1 δεῖ ὁρᾶν Vn: ὁρᾶν δεῖ Arist. vulg.: ὁρᾶν δὲ Arist. A τοῦτο n 2 ὧν V: οὗ n μηθὲν Arist. 3 δεινοπαθοῦντα V: δεῖ παθοῦντά n 4 πολλαχοῦ δὲ Arist. (sed *ubique* Tr.) δεῖ om. n Arist. Yb 4. 5 διηγήσεσιν n 5 ἀγῶσιν n ἐν (post καὶ) om. n 6 μέρεσιν n 7 ἐστι n 8 διότι ἡ διήγησις τῶν V: ὅτι τῶν n 9 ἐστὶν οὐ V: ἐστὶν διήγησις οὐδὲ n 14 συμβῇ V: συμφέρον n ποήσωμεν n 15 θέλωμεν n 18. 19 οὐ τὸ τοῦ συμβούλου ποιεῖ ἔργον Arist. 20 ἂν Arist. 25 ὁ om. n Καρκίνος ἐν τῷ Οἰδίποδι] F. T. G.² p. 798 N. 28 ἐστίν n 29 ἀποδείξεις n 31 ἢ (post ἀμφισβήτησις) om. n 32 καὶ om. n 35 γέγονεν n δεικνῦναι n γέγονεν n

ἐν τῇ κρίσει ἤτοι τῷ δικαστηρίῳ, εἶτα φέρειν τὴν ἀπόδειξιν τούτου f. 77r τοῦ ὅτι οὐκ ἔβλαψε, κἂν ἐγένετο. [b 25] καὶ ὅτι οὐ τοσόνδε ἤτοι [f. 79r] μέγα ἐστὶ τὸ γενόμενον, οἷον σὺ φῄς. ἢ ὡσαύτως δεικνύειν, ὅτι δικαίως ἐγένετο καὶ δίκαιόν ἐστι. καὶ ἐὰν ᾖ ἡ ἀμφισβήτησις καὶ ἀμφιβολία περὶ τοῦ εἴτε ἐγένετο εἴτε μὴ τοῦτο, ὀφείλεις ἀποδεικνύειν ἢ ὅτι ἐγένετο ἢ καὶ οὐκ ἐγένετο. [b 27] μὴ λανθανέτω δέ, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἀμφισβητήσει τῇ περὶ τοῦ εἰ ἐγένετο ἢ μὴ ἐγένετο ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν ἕτερον φαίνεσθαι πονηρὸν ἤτοι ἢ τὸν λέγοντα γενέσθαι τὸ πρᾶγμα, κἂν οὐκ ἐγένετο, ἢ τὸν λέγοντα μὴ γενέσθαι, εἴ που ἐγένετο· εἰ γὰρ ὅτι ἐγένετο ἀποδειχθῇ, ὁ λέγων ὅτι οὐκ ἐγένετο πονηρός ἐστι καὶ οὐκ ἔχει προβαλέσθαι αἰτίαν τοῦ φυγεῖν τὸ δοκεῖν πονηρὸς τὴν ἄγνοιαν, ἤτοι 'ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐγένετο, διότι ἠγνόουν, εἰ ἐγένετο'. [b 29] αὐτῶν δὲ ἀμφισβητούντων περὶ τοῦ δικαίου, ἤτοι εἴτε δίκαιόν ἐστι τὸ λεγόμενον εἴτε καὶ μή, οὐκ ἔστι τὸν ἕτερον ἀπ' αὐτῶν, οἷος ἂν φανείη ψευδόμενος, φαίνεσθαι πονηρόν· εἰ γὰρ λέγει, ὅτι δίκαιόν ἐστιν, εἶτα φανῇ ἄδικον, ⟨οὐ⟩ φαίνεται πονηρός· προβάλλεται γὰρ τὴν ἄγνοιαν· 'ἠγνόουν γάρ, φησίν, εἰ ἄδικόν ἐστι τὸ γενόμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἠμφισβήτουν'. ὁμοίως καὶ εἴ τινες ἀμφισβητοῖεν περὶ τοῦ εἴτε μικρόν ἐστιν εἴτε μέγα ἢ βλαβερὸν ἢ οὐ τοιοῦτον, οὐ φαίνεται ὁ ἕτερος πονηρός· προβάλλεται γὰρ τὴν ἄγνοιαν· 'ἠγνόουν γάρ, φησίν, εἰ βλαβερόν ἐστι τὸ γενόμενον ἢ εἰ μέγα'. [b 30] ὥστ' ἐν τούτῳ ἤτοι τῇ ἀμφισβητήσει τῇ περὶ τοῦ εἰ γέγονεν ἢ μὴ χρηστέον τῷ δεικνύειν τὸν ἕτερον πονηρόν· οὐ γὰρ ἔχει προβαλέσθαι τὴν ἄγνοιαν· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἤτοι τῇ ἀμφισβητήσει τῇ περὶ τοῦ εἰ δίκαιον ἢ μὴ ἢ μέγα ἢ μὴ ἢ βλαβερὸν ἢ μὴ οὐ χρηστέον τῷ δεικνύειν τὸν ἕτερον πονηρόν· λέξει γὰρ ἐκεῖνος ὡς 'ἠγνόουν' καὶ ἐκ τούτου φεύγει τὸ δοκεῖν πονηρός. εὗρον καὶ σχόλιον τοιοῦτον· ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ἀμφισβητήσει τῇ εἰ γέγονε τὸν ἕτερον εἶναι πονηρὸν ἤτοι τὸν ἀρνούμενον. [b 29] αἰτία πρόφασις τοῦ ἀμφισβητεῖν. [b 19] ὁ Αἵμων ὁ Σοφοκλέους, οἷον

"πάτερ, σός εἰμι καὶ σύ μοι γνώμας ἔχων
χρηστὰς ἐπορθοῖς, αἷς ἔγωγ' ἐφέψομαι·
ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς ἀξίως ἔσται γάμος
μείζων φέρεσθαι σοῦ καλῶς ἡγουμένου."

[b 30] ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς τὸ πολὺ ἤτοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ αὔξησίς ἐστιν, ὅτι ὠφέλιμόν ἐστι τόδε ἢ ὅτι καλόν· τὰ γὰρ πράγματα δεῖ πιστεύεσθαι ἤτοι ὡς ὁμολογούμενα λαμβάνειν, δεικνύειν δὲ ἢ ὅτι

---

4 ᾖ om. n 6 καὶ om. n ὅτι ἀναγκαῖον ἐν Arist. 7 ἢ μὴ ἐγένετο om. n ἐστιν n 8 ἢ om. n 11 προβάλλεσθαι n 15 ἐστι n οὐ n: om. V 17 ἀμφισβήτουν n 18 ἐστι n 19 πονηρός om. n 21 τῇ (ante περὶ) om. n χρηστέον Vn Arist. ATr.: χρονιστέον Arist. vulg. 22 προβάλλεσθαι n 23. 24 ἢ μέγα V: εἰ μέγα n 24 ἢ βλαβερὸν ἢ μὴ om. n 26 εὗρον—τοιοῦτον om. n ὅτι ἀναγκαῖον ἐν Arist. 27 γέγονεν n 28 Σοφοκλέους] Antig. 635 31 ἀπορθοῖς Soph. ἔγωγε n 35 ἐστι ὅτι n 36 ἢ om. n

ὠφέλιμά εἰσιν ἢ ὅτι καλά. εἰ δὲ καὶ τὰ πράγματά εἰσιν ἄπιστα (τοῦτο f. 77r δὲ γίνεται ὀλιγάκις), τοῦτό τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἀποδείξεις αὐτῶν, ἢ ἐὰν [f. 79r] ἄλλος ἔχῃ αἰτίαν, ἤτοι εἰ σώφρων εἶ· τοῦ δὲ εἶναί σε σώφρονά ἐστιν αἴτιος ἕτερος ὁ ἀνάγων σε, ὃς περικλείων σε πείθει καὶ ἄκοντα σωφρονεῖν. εὗρον σχόλιον εἰς τοῦτο· οἷον εἰ ἄλλος ἐστὶν ὁ ποιῶν καὶ οὐχὶ ὁ λεγόμενος. [b 35] ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς περὶ μέλλοντός ἐστιν ἡ ἀμφισβήτησις. ἢ ὅτι οὐκ ἔσται, ἀμφισβητεῖ τις, ἢ ἔσται μέν, ἀλλ' ἄδικά εἰσιν, ἢ οὐ τηλικαῦτα ἤτοι μεγάλα. [b 36] δεῖ δὲ ὁρᾶν καὶ εἴ τι ψεύδεται καὶ ἐκτὸς τοῦ πράγματος καὶ τῆς ὑποθέσεως λέγει ἢ ὁ κατήγορος ἢ ὁ ἀπολογούμενος· εἰ γὰρ ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως λέγει, τεκμαιρόμεθα, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ψεύδεται ἤτοι τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου καὶ τοῦ ὠφελίμου καὶ τοῦ βλαβεροῦ καὶ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ· ψεύδεται γάρ, κἂν δίκαιον λέγῃ τὸ γεγονὸς ἢ τὸ ἐσόμενον· εἴτε ἄδικον καὶ βλαβερὸν λέγει αὐτό, ψεύδεται. | [1418 a 1] εἰ καὶ ἐν τοῖς f. 77v δημηγορικοῖς χρώμεθα τοῖς ἐνθυμήμασιν, ἀλλὰ μᾶλλον χρώμεθα τοῖς [f. 79v] παραδείγμασι, διότι τῇ δημηγορικῇ οἰκειότερα μᾶλλον τὰ παραδείγματα· ἐκ γὰρ τῶν προγεγονότων τεκμηριούμεθα καὶ τὴν τῶν ἐσομένων ἀπόβασιν. τὰ δὲ ἐνθυμήματα οἰκειότερα πάλιν εἰσὶ τῷ δικανικῷ εἴδει καὶ διὰ τοῦτο ἐν αὐτῷ πλείονα λαμβάνομεν τὰ ἐνθυμήματα παρὰ τὰ παραδείγματα. [a 2] ἡ μὲν γὰρ ἡ δημηγορικὴ καταγίνεται περὶ τὸ μέλλον καὶ διὰ τοῦτο δεῖ ἐκ τῶν γενομένων φέρειν παραδείγματα, ἡ δὲ ἤτοι ἡ δικανικὴ καταγίνεται περὶ τὰ ὄντα παρ' ὃ τὰ μὴ ὄντα, ὧντινων μᾶλλον τῶν ὄντων ἐστὶν ἀπόδειξις καὶ ἀνάγκη ἤτοι ἀναγκαστικὸς συλλογισμός· τὸ γὰρ γεγονὸς ἔχει τὴν ἀνάγκην ἤτοι τὴν ἀπόδειξιν. εὗρον σχόλιον· [a 4] οὐ μᾶλλον ἤτοι τοῦ μέλλοντος. καὶ ἀνάγκη ἤτοι τὸ ἐκ τῶν γεγονότων παράδειγμα. [a 5] οὐ δεῖ δὲ ἐφεξῆς καὶ συνημμένως λέγειν ἐνθυμήματα, ἀλλὰ διακόπτειν καὶ μεταξὺ λέγειν καὶ παραδείγματα, ὥστε ἀναμιγνύναι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασι παραδείγματα· εἰ δὲ μή, ἤτοι εἰ μὴ ἀναμιγνύεις αὐτοῖς καὶ παραδείγματα καὶ διακοπὴν ποιεῖς τῶν ἐνθυμημάτων, ἀλλὰ συνημμένως λέγεις ἐνθυμήματα, τὰ ἐνθυμήματα συνημμένως λεγόμενα καταβλάπτουσιν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀκροατὴς τῇ πυκνότητι τῶν ἐνθυμημάτων ἀποκάμνει καὶ ἔκτοτε οὐ προσέχει τοῖς λεγομένοις· δεῖ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἤτοι ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ λέγειν παραδείγματα,

---

2 τοῦτό V: τό n 3 ἄλλος V Arist.: ἄλλως n αἰτίαν ἔχῃ Arist. εἶ om. n 5 εὗρον — τοῦτο om. n 6 ἐστὶ n 8 καὶ ὁρᾶν Arist. τι Vn Arist. vulg.: τις Arist. A 9 ἐκτὸς τοῦ Vn Arist. vulg.: ἐκ τοσούτου Arist. A 11 καὶ τῶν ἄλλων ὅτι ψεύδεται Arist. 13 λέγει n 14 ἔστι δὲ τὰ μὲν παραδείγματα δημηγορικώτατα post ψεύδεται add. n ex Aristotele 16 παραδείγμασιν n τῇ δημηγορι^{κ} V: τοῖς δημηγορικοῖς n 17 τεκμαιρούμεθα n 19 λαμβανόμενα n παρὰ V: πρὸς n 21 γινομένων n 23 ἀπόδειξίς ἐστι Arist. καὶ post ἤτοι add. n 24. 25 εὗρον σχόλιον om. n 25 ἀπόδειξις post μᾶλλον add. n ex Aristotele 27 τὰ ἐνθυμήματα Arist. 28 ἐνθυμήμασιν n 29 εἰ μὴ om. n αὐτοῖς om. n παραδείγματα V: πράγματα n 33 γὰρ V: δὲ n λόγου post δικανικοῦ add. n

πλὴν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ πλείονα. [a 7] ὅτι δὲ μέτρον ἐστὶ καὶ f. 77v ποσὸν τῶν ἐνθυμημάτων, πόσα δεῖ λέγειν καὶ ἐξίστασθαι αὐτῶν καὶ οὐχὶ [f. 79v] ἀμέτρως δεῖ λέγειν αὐτά, δηλοῖ καὶ Ὅμηρος ἐν οἷς παρεισάγει τὸν Ἀλκίνοον λέγοντα πρὸς τὸν Ὀδυσσέα 'ἐπεὶ τόσ' εἶπας, ὅσα ἂν πεπνυμένος ἀνήρ'· οὐκ εἶπε τοιαῦτα, ἀλλὰ τοσαῦτα, δηλῶν ἐκ τοῦ τοσαῦτα, ὅτι μέτρον ἔστι τῶν λόγων καὶ τῶν ἐνθυμημάτων· τῇ γὰρ ἀμετρίᾳ ὁ μωρὸς καὶ ὁ ἄτεχνος χρᾶται· ἔστι γὰρ ὅρος καὶ μέτρον τοῦ ποσοῦ τῶν ἐνθυμημάτων καὶ οὐχὶ ἀμέτροις δεῖ χρᾶσθαι αὐτοῖς. [a 9] οὐ δεῖ δὲ ἐνθυμήματα καὶ ἀποδείξεις ζητεῖν περὶ πάντων· εἰ δὲ παντὸς προτεθέντος ζητεῖς ἀποδείξεις, συμβήσεται τὸ ἀποδεικνύειν τὰ γνώριμα καὶ τὰ φανερὰ ἐξ ἀγνώστων καὶ ἀδήλων, ὅπερ ποιοῦσι τινὲς τῶν φιλοσόφων, οἵτινες συλλογίζονται τὰ γνωριμώτερα παρὰ τὰς προτάσεις, ἐξ ὧν λέγουσι καὶ ἀποδεικνύουσιν, ἤτοι συμβαίνει τὸ προτάσεις λαμβάνειν ἀγνωστοτέρας τοῦ προκειμένου προβλήματος. [a 12] καὶ ὅταν ποιῇς πάθος ἤτοι κινεῖς τοὺς ἀκροατὰς εἰς ὀργὴν ἢ εἰς ἐπιθυμίαν ἢ αὐτὸς θυμοῦσαι ἢ ἐπιθυμῇς, μὴ λέγε ἐνθυμήματα. πάθος λέγει τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν· εἰ γὰρ δυνατόν ἐστι. τὸ ἐνθύμημα ἐκκρούει τὸ πάθος ἤτοι χαῦνον ποιήσει καὶ ἔκλυτον αὐτὸ ἐν τῷ τοὺς ἀκροατὰς ἢ σὲ τὸν κατεχόμενον πάθει τινὶ ἤτοι θυμῷ ἢ λύπῃ ἢ φόβῳ προσέχειν τῷ ἐνθυμήματι δεινῷ ὄντι καὶ ἐπιλαθέσθαι τοῦ πάθους· ἢ εἰ τὸ πάθος κατέχει ἰσχυρῶς ἢ σὲ ⟨ἢ⟩ τοὺς ἀκροατὰς ἰσχυρὸν ὄν, πάντως προσέξουσι πάντες τῷ πάθει καὶ ὅλοι τούτου γενόμενοι, τῷ δὲ ἐνθυμήματι καὶ † προσέξουσιν ὅλως, ἀλλ' ἔσται τὸ ἐνθύμημα μάτην ῥηθέν· [a 14] καὶ γὰρ ἐὰν εἰσι δύο κινήσεις ἢ ἐνέργειαι δύο, οἷον εἰ ὁρᾷ τις καὶ ἀκούει ἢ εἰ ἐνεργεῖ κατ' ἄλλην αἴσθησιν, ἡ δραστικωτέρα κίνησις καὶ ἐνέργεια ἐκκρούει τὴν ἑτέραν ἐνέργειαν καὶ ἀμαυροῖ, ὡς ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς φησι, καὶ ἢ ἀφανίζουσιν ἀλλήλας, εἰ ἡ μία τῶν ἐνεργειῶν ἐστι δραστικωτέρα, ἢ ἀσθενεῖς ποιοῦσιν ἀλλήλας, εἰ ἰσοδύναμοί εἰσι. [a 15] καὶ εἰ μέλλεις ποιῆσαι τὸν λόγον ἠθικόν, οὐ δεῖ ἐνθυμηματίζειν. ἠθικὸς γίνεται ὁ λόγος, ὅταν παρεμφαίνηται τὸ ἦθος τοῦ λέγοντος, ὅτι ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ ἀληθές· ἡ γὰρ ἀπόδειξις οὔτε ἦθος ὀφείλει ἔχειν οὔτε προαίρεσιν· ἐν δὲ τῷ ἠθικῷ λόγῳ δεικνύομεν τὴν προαίρεσιν τὴν οἰκείαν αἱρουμένην τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀληθῆ καὶ μισοπόνηρον. [a 17] χρηστέον δὲ ταῖς γνώμαις καὶ ἐν

---

1 ἔστι γὰρ καὶ τοῦ ποσοῦ ὅρος post πλείονα add. n ex Aristotele 3 Ὅμηρος] δ 204 3. 4 ἀλκίνοον V: ἀχιλλέα n (verba sunt Menelai ad Pisistratum) 4 ἐπεὶ V: ἔπη n τόσσ' n ὅσ' n 6 ἀμετρείᾳ n 7 χρῆται n 8 χρῆσθαι n 9 καὶ μὴ περὶ πάντων ἐνθυμήματα ζητεῖν Arist. 14 πάθος ποιῇς Arist. 15 κινῇς n θυμοῦς n 16 ἐπιθυμεῖς n ἐνθύμημα Arist. 17 ἔστιν n ἐκκρούσει Arist. 18 ποιεῖ n 18. 19 τὸν ἐχόμενον n 20 καὶ V: ἢ n 21 ἢ (ante τοὺς) add. n προσέξουσιν n 22 pr. καὶ Vn: exspectes οὐδὲ 25 καὶ ἄλλην ante ἡ add. n 26 ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς] cf. Περὶ αἰσθ. 7 p. 447a 14 φησίν n 28 εἰσιν n 29 ἐνθυμηματίζειν Vn Arist. CTr.: ἐνθυμήματι ζητεῖν Arist. A: ἐνθύμημά τι ζητεῖν Arist. cet. 33 γνώμαις δὲ χρηστέον Arist.

διηγήσεσι καὶ πίστει ἤτοι | καὶ ἀποδείξει· ἠθικὸν γὰρ ποιεῖ τὸν f. 78r λόγον τὸ χρᾶσθαι γνώμαις καὶ ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν ταῖς διηγήσεσιν. [f. 79r] [a 18] ἐγὼ δέδωκα ἤτοι ἐδάνεισα, τυχὸν τῷ Θεμιστοκλεῖ, καὶ ταῦτα εἰδώς, ὡς οὐ δεῖ πιστεύειν αὐτῷ ἤτοι οὐ θέλει μοι δοῦναι ταῦτα. ἐὰν δὲ παθητικῶς, ⟨ἤτοι⟩ εἰ δὲ μέλλω ἀνακινῆσαι πάθος, ῥητέον τὴν γνώμην ταύτην οὕτως ὅτι [a 18] 'ἐδάνεισα αὐτῷ καὶ εἰδώς, ὡς οὐ δεῖ πιστεύειν αὐτῷ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐ μεταμέλει ἤτοι μετάμελος γέγονε καὶ ταῦτα μὴ μέλλοντί μοι δοῦναι· τούτῳ μὲν γὰρ περίεστι κέρδος, ἐμοὶ δὲ τὸ δίκαιον περίεστιν· ἐφύλαξα γὰρ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ διὰ τοῦτο ἰδὼν αὐτὸν μὴ ἔχοντα ἐδάνεισα'· ἐνέφηνε γὰρ τὴν οἰκείαν γνώμην, ὅτι φιλόφιλός ἐστιν· ὅθεν καὶ γνώμη λέγεται τόδε 'ἐγὼ μὲν δέδωκα καὶ ταῦτα εἰδώς', διότι ἐν αὐτῷ παρεμφαίνεται ἡ γνώμη καὶ ἡ προαίρεσις τοῦ δανείσαντος, ὅτι ἔστιν ἀγαθή. [a 22] διότι περὶ τὸ μέλλον καταγίνεται ἡ δημηγορική, τὸ δὲ μέλλον ἐστὶν ἀφανές, διὰ τοῦτο ἡ δημηγορικὴ χαλεπωτέρα· ἡ δὲ δικανικὴ ῥᾳδία, διότι περὶ τὸ γεγονὸς καταγίνεται, τὸ δὲ γεγονὸς δῆλον πᾶσι καὶ ἐπιστητόν ἐστι καὶ γνωστὸν καὶ τοῖς μάντεσι. τοῦτο λέγει ὡς ἐπεγγελῶν αὐτοῖς· γελᾷ δὲ καὶ τὸν Ἐπιμενίδην ὡς μαντευόμενον οὐ περὶ τῶν ἐσομένων ἀλλὰ περὶ τῶν γενομένων· ποία δὲ δυσκολία ἐστὶ τὸ γινώσκειν τινὰ τὸ γενόμενον; [a 25] καὶ ὁ νόμος ὑπόθεσις ἤτοι ὡς ὁμολογούμενος λαμβάνεται ἐν τοῖς δικανικοῖς. ἐὰν δὲ ἔχῃ τις τὸν νόμον ὡς ἀρχήν, ῥᾷόν ἐστιν εὑρεῖν ἀπόδειξιν· τῆς γὰρ ἀρχῆς εὑρεθείσης ῥᾷόν ἐστι καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐνθένδε εὑρεῖν. καὶ οὐκ ἔχει ὁ δικαζόμενος πολλὰς διατριβὰς εἰς τὸ εὑρεῖν ἀποδείξεις ἢ πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἤτοι εἰ βούλει ἀποδεῖξαι τὸν ἀντίδικον κλέπτην ἢ ἱερόσυλον, ἢ περὶ ἑαυτοῦ, ἤτοι ἢ εἰ βούλει ἀποδεῖξαι ἑαυτὸν ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ ὄντα τοιοῦτον, οἷόν σε εἶναι λέγει ὁ κατηγορῶν, ἢ παθητικὸν τὸν λόγον ποιεῖν ἐστι ῥᾴδιον· εἰ γὰρ δοθείη ἡ ἀρχή, ῥᾷόν ἐστιν ἔκτοτε ἢ εὑρεῖν τὰς ἀποδείξεις ἢ τὸν λόγον ποιεῖν παθητικόν. [a 28] ἀλλ' ἥκιστα ἤτοι ἀλλ' οὐδαμῶς πάντων τῶν εἰδῶν ἐστιν, ἤτοι τοῦ συμβουλευτικοῦ, τοῦ δικανικοῦ, τοῦ πανηγυρικοῦ, τὸ ποιεῖν τὸν λόγον παθητικὸν ἤτοι τὸ σχετλιάζειν, ἐὰν μὴ ἐξίστησιν, ἤτοι ἐὰν μὴ ἔξω τῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ πράγματος ἐκβαίνῃ καὶ μέλλῃ διατρίβειν. εὗρον σχόλιον τοιοῦτον· ἀλλ' ἥκιστα ἤτοι οὐδαμῶς ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν τοῦτο τὸ εἶδος τὸ δικανικὸν ἔχει διατριβάς. [a 29] δεῖ οὖν τὸν ἀποροῦντα ἤτοι τὸν μὴ ἔχοντα ὕλην καὶ ἀφορμὰς ἐπιχειρημάτων πολλῶν ποιεῖν τοῦτο ἤτοι τὸ

---

1 διηγήσεσι Vn Arist. Tr.: διηγήσει Arist. cet. καὶ ἐν πίστει Arist. 2 χρῆσθαι n 3 ἐγὼ Vn Arist. vulg.: καὶ ἐγὼ Arist. A 5 ἤτοι add. n 7 γέγονα n 8 εἰδώς post ταῦτα add. n μέλλοντά n τὸ κέρδος Arist. 11 ἐστι n τὸ δὲ Vn 13 ἔστι n 14 ἐστὶ n 16 πᾶσιν n ἐστιν n τοῖς μὲν μάντεσιν n 21 ἐστι n 25 αὐτοῦ Arist. ἢ (ante εἰ) om. n 26 ἢ V: ἤτοι n 27 ἐστὶν V: ἐστι n ἢ om. n 30 τὸ (post ἤτοι) om. n 31 ἐξίστη Arist. A: ἐξίστηται Arist. vulg. 32 ἐκβαίνει n μέλλει n εὗρον σχόλιον τοιοῦτον om. n 34 διαποροῦντα n 35 τοῦτο ποιεῖν Arist.

ἐξίστασθαι ἤτοι τὸ ἔξω τῆς ὑποθέσεως διατρίβειν. ὃ ποιοῦσιν οἱ Ἀθηναῖοι f. 78r ῥήτορες καὶ ὁ Ἰσοκράτης· τὸ γὰρ κατηγορεῖν, ἐν οἷς συμβουλεύει, ἔξω [f. 79r] τῆς προκειμένης ἐστὶν ὑποθέσεως. ἐν τῷ Πανηγυρικῷ ἤτοι τῷ Παναθηναϊκῷ. [a 31] ὁ Χάρης στρατηγὸς καὶ ῥήτωρ ἦν. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς ἤτοι πανηγυρικοῖς δεῖ ἐπεισοδιοῦν ἤτοι ἔξω τοῦ προκειμένου ἐπεισάγειν πάρεργά τινα καὶ μὴ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν· ὁ γὰρ Ἰσοκράτης, ἐν οἷς ἐπαινεῖ τὸν Ἀχιλλέα ἢ ἄλλον τινά, εἰσάγει τινὰ μηδ᾽ ὅλως χρησιμεύοντα εἰς τὸν τοῦ Ἀχιλλέως ἔπαινον. [a 34] ὁ Γοργίας ἔλεγεν ὅτι ʽεἰ βούλομαι, οὐδέποτε ὑπολείψει με ὁ λόγος· ἀεὶ γὰρ ἂν παρενείρω ἄλλα καὶ ἄλλα ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως καὶ μὴ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν᾽. τοῦτο γοῦν, ὃ ἔλεγεν ὁ Γοργίας, ταὐτόν ἐστι τῷ ἐπεισόδια λέγειν καὶ ἐκτὸς τοῦ πράγματος· εἰ γὰρ Ἀχιλλέα ἐπαινῶν ἐπαινῶ τὸν Πηλέα, εἶτα τὸν Αἰακόν, εἶτα τὸν θεὸν ἤτοι τὸν Δία, οὐδέποτε ὑπολείψει μοι τὸ λέγειν· ὁμοίως δὲ καὶ ἀνδρείαν ἐπαινῶν, εἰ ἀφήσω ἂν τὸ λέγειν περὶ αὐτῆς, λέγω δὲ ἐκτὸς αὐτῆς. ἥτις (ἡ ἀνδρία) διὰ μὲν τοῦ δεῖνος ἐποίησε τάδε τὰ τρόπαια, διὰ δὲ τοῦ δεῖνος τάδε, καὶ ὃ ἤτοι ἡ ἀνδρία τοιόνδε ἐστίν. ἤτοι εἴποιμι τὸν ὁρισμὸν αὐτῆς. εἰ γοῦν μέλλω λέγειν τὸν ὁρισμὸν αὐτῆς καὶ ὅτι τάδε καὶ τάδε ποιεῖ, οὐδέποτε ἐπιλείψει μοι ὁ λόγος. ἢ νοεῖται καὶ οὕτως· ὅπερ, τοῦτο τὸ λέγειν, ὅτι τάδε καὶ τάδε ποιεῖ ἡ ἀνδρία, τοιόνδε ἐστὶν ἤτοι ἐπεισοδιοῦν. [a 38] ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς ἐνθυμήματα ἤτοι ἀποδείξεις, ἠ|θικῶς λεκτέον. καὶ μᾶλλον f. 78v ἁρμόττει τῷ ἐπιεικεῖ ἤτοι τῷ ἀγαθῷ τὸ ποιεῖν τὸν λόγον χρη- [f. 79v] στὸν ἤτοι ἠθικὸν παρ᾽ ὃ ἀκριβῆ ἤτοι ἀποδεικτικόν. [b 2] ἐλεγκτικὰ λέγεται ἐνθυμήματα τὰ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ἀπάγοντα, διότι, ὅσῳ ποιεῖ ἔλεγχον, ἤτοι ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγή, τὸ ἀντικείμενον λαμβάνει τῇ ἀληθεῖ ὑποθέσει, καὶ παράλληλά εἰσι τὰ ἐναντία ἐν τῇ τοιαύτῃ δείξει· ὅσῳ δὲ λαμβάνονται τὰ ἐναντία παράλληλα καὶ ἐν παραθέσει, τοσούτῳ μᾶλλον γνωρίζονται· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ θεωρούμενον γνώριμόν ἐστι, παραβαλλόμενον δὲ μετὰ τοῦ μέλανος καὶ παράλληλον τῷ μέλανι κείμενον μᾶλλον γίνεται ἐκφαντικώτερον καὶ λαμπρότερον.

[b 4] τὰ δὲ φερόμενα πρὸς τὸν ἀντίδικον ἤτοι τὰ πρὸς τὰ εἰσαγόμενα

---

1 τὸ om. n 3 ἐστὶ n 4. 5 ἐπιδεικτικοῖς V Arist.: ἀποδεικτικοῖς n 5 τοῖς ante πανηγυρικοῖς add. n 9 εἰ n: evanuit V 10 παρενείρω ut videtur ex παρενείλω corr. V: παραινείχω n 11 γοῦν V: οὖν n ταὐτόν Vn: ταὐτό Arist. A: τοῦτό Arist. vulg. ἐστιν n 12 ἐπαινῶ n: ἐπαινεῖ V 14 μοι V: με n 15. 17. 20 ἀνδρεῖα n (per comp. V) 16 ὃ Vn Arist. vulg.: ἢ[ἐπι] Arist. A 17 ἐστι n εἴποιμι V: εἰ εἴπω μικρὸν n 18 ὑπολείψει μοι V: ὑπολείψει με n 19 ὅτι om. n 20 ἃ ante ποιεῖ add. n ἐστι n ἐπεισόδιον n 22. 23 τῷ ἐπιεικεῖ ἁρμόττει χρηστὸν φαίνεσθαι ἢ τὸν λόγον ἀκριβῆ Arist. 24 ἐπαγωγὴν ἐπάγοντα n ὅσω V: ὅσα n Arist. 25 ἔλεγχον ποιεῖ Arist. 26 παράλληλον εἰ γὰρ τὰ n τἀναντία Arist. ἐν τῇ — ἐναντία (27) om. n 27 εἰσιν ante παράλληλα add. n 31 φερόμενα V: προσφερόμενα n

παρὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπιχειρήματα οὐχ ἕτερόν τι εἶδος τῶν πίστεων f. 78v καὶ τῶν ἀποδείξεών ἐστι τῶν λυτικῶν λόγων αὐτοῦ. ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν [f. 79r] ἐπιχειρημάτων τοῦ ἀντιδίκου ἔστι λῦσαι ἐνστάσει, τὰ δὲ διὰ συλλογισμῶν καὶ δι' ἀντιπαραστάσεως. ἢ [b 4] 'παράλληλα γὰρ μᾶλλον τὰ ἐναντία γνωρίζεται' νοεῖται καὶ οὕτως, ὅτι τότε μᾶλλον γνωρίζονται τὰ ἐπιχειρήματά σου γενναῖα, εἰ θήσεις καὶ τὰ οἰκεῖα ἐπιχειρήματα καὶ τὰ τοῦ ἀντιδίκου παράλληλα. [b 6] δεῖ δὲ καὶ ἐν τῇ συμβουλῇ ἤτοι τῷ συμβουλευτικῷ εἴδει καὶ τῇ δίκῃ ἤτοι τῷ δικανικῷ ἀρχόμενον μὲν ἤτοι ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μετὰ τὰ προοίμια ὀφείλεις λέγειν τὰς ἑαυτοῦ πίστεις ἤτοι τὰ οἰκεῖα ἐπιχειρήματα τὰ ἀποδεικτικά, ὕστερον δὲ εἰσάγειν ἐξ ἀντιθέσεως καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀντιδίκου σου τὰ ἀποδεικτικὰ καὶ ἀπαντᾶν καὶ ἐνίστασθαι πρὸς τὰ ἐναντία ἤτοι πρὸς τὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐπιχειρήματα καὶ λύειν αὐτά, πλὴν δὲ ὀφείλεις πρῶτον προδιασύρειν τὰ τοῦ ἀντιδίκου ὡς ψευδῆ καὶ ἀσθενῆ πρὸ τῆς λύσεως. εὗρον καὶ σχόλιον· ἀρχόμενον μὲν λέγειν ἤτοι ἀρχὴν ἔχον τοῦ κατηγορεῖν τὰς ἑαυτοῦ πίστεις ἤτοι μὴ κατηγορηθέντα παρά τινος, ὕστερον δὲ πρὸς τὰ ἐναντία, ἂν νοῇς τι, ὑποτρέχον. [b 9] ἐὰν δὲ πολύχους ᾖ ἡ ἐναντίωσις, ἤτοι εἰ δὲ πολλά εἰσι τὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐπιχειρήματα, ὀφείλεις πρότερον εὐθὺς μετὰ τὰ προοίμια εἰπεῖν τὰ ἐναντία ἤτοι τὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐπιχειρήματα καὶ θεῖναι καὶ ἐπιχειρῆσαι μετὰ ταῦτα εἰς λύσιν αὐτῶν, οἷον ἐποίησεν ὁ Καλλίστρατος· Ἀθηναῖος δὲ οὗτος ἦν καὶ διαλεγόμενος πρὸς τοὺς Μεσηνίους ἀναγκαζομένους τελεῖν φόρον καὶ ἀντιλέγοντας. προανελὼν γάρ, ἃ ἐροῦσιν οἱ ἀντίδικοι αὐτοῦ, οὕτω μετὰ ταῦτα εἶπεν αὐτὸς τὰ οἰκεῖα ἐπιχειρήματα καὶ τὰς οἰκείας δικαιολογίας· προανεῖλε γάρ, ἃ ἔμελλον εἰπεῖν κατ' αὐτοῦ. εἰ μὲν οὖν πρῶτος ἀπήντησας εἰς τὸ δικαστήριον σύ, ἐν τῷ οἰκείῳ λόγῳ μὴ μόνον λέγε τὰς οἰκείας δικαιολογίας ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε μετὰ τὰ προοίμια, εἰ πολλαί εἰσιν, εἴτε μετὰ τὸ θεῖναι τὰς οἰκείας δικαιολογίας· καὶ εἰκότως, εἰ πολλαί εἰσιν, ὀφείλουσι πρότερα τῶν σῶν δικαιολογιῶν τίθεσθαι, διότι, εἰ εἴπῃς πρότερον τὰς σάς, εἶτα θήσεις ἐκείνας, αὗται μὲν εὐμνημόνευτοί εἰσι τοῖς ἀκροαταῖς ὡς τελευταῖαι ῥηθεῖσαι, τῶν δὲ σῶν εἰς λήθην ἔρχονται οὗτοι ὡς προρρηθεισῶν. [b 12] ὕστερον δὲ λέγοντα, ἤτοι εἰ δὲ πρῶτον ἀπαντήσοι εἰς τὸ δικαστήριον καὶ δικαιολογήσεται κατὰ σοῦ ὁ ἀντίδικός σου γράψας λόγον, εἶθ' ὕστερον λέγεις σὺ καὶ γράφεις ἐλθὼν εἰς τὸ

1 σου om. n οὐ n τι evanuit V 2 λυτῶν n τῶν (post μὲν) evanuit V 4 δι' evanuit praeter spiritum V: διὰ n 5 οὕτως, οὗ evanuit, V καὶ ante ὅτι add. n 11 σου om. n 12 τἀναντία Arist. 13 πλὴν V: πρὶν n 14 εὗρον καὶ σχόλιον V: ἢ καὶ οὕτως n 15 ἔχον V: ἔχων n: exspectes ἔχοντα 17 ὑποτρέχον V: ὑπότρεχε n: exspectes ὑποτρέχειν (ἀπαντᾶν Arist.) ἂν Arist. 18 εἰσιν n 21 ὁ om. Arist. 24 αὐτὸς εἶπεν Arist. 25 προανεῖλεν n ἔμελλεν n 27 εἴτε n: εἶτα V 28 πολλὰ V εἰσιν n: σὺ V 30 θήσῃς n 31 εἰσιν n 32 λέγονται n 33 ἀπαντήσῃ n δικαιολογίσηται n 34 λέγῃς n γράφῃς n

δικαστήριον, πρῶτον ἐνδέχεταί σε μετὰ ⟨τὰ⟩ προοίμια ἀπαντῆσαι καὶ f. 78v ἐνστῆναι πρὸς τὸν ἐναντίον λόγον καὶ λῦσαι τὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐπιχει- [f. 79v] ρήματα συλλογιζόμενον, καὶ μάλιστα, ἐάν εἰσιν ἐκεῖνα εὐδοκιμηκότα ὡς ἰσχυρά, ἵνα ἐκβάλῃς αὐτὰ τῆς διανοίας τῶν ἀκροατῶν καὶ πείσῃς νομίζειν αὐτὰ ἀνίσχυρα καὶ ψευδῆ, εἶτα εἰπὲ τὰ οἰκεῖα ἐπιχειρήματα· οὕτω γὰρ δράσουσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν. [b 14] ὥσπερ γὰρ οὐ δέχεται ἡ ψυχὴ τοὺς λόγους τοῦ προδιαβεβλημένου ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀποπέμπεται αὐτοὺς ὡς ψευδεῖς, τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὴν ἀπολογίαν σου παραδέξονται, ἔστ' ἂν ὁ ἀντίδικός σου δοκῇ εἰρηκέναι εὖ. δεῖ οὖν χώραν καὶ τόπον ποιῆσαι ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀκροατοῦ τῇ μελλούσῃ παρὰ σοῦ ῥηθῆναι ἀπολογίᾳ· ἔσται δὲ χώρα τῷ λόγῳ σου, ἐὰν ἀνέλῃς, ἃ εἶπεν ὁ ἀντίδικός σου. [b 18] διὸ δεῖ σε μαχέσασθαι πρὸς ἐκεῖ|να καὶ ἀνατρέψαι ἢ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρὰ ἢ τὰ εὐέλεγκτα. f. 79r [b 21] ʻτοῖς θεοῖς πρῶτα σύμμαχος γενήσομαιʼ. τὶς ὕβρισέ [f. 77r] τινα ὡς μοιχὸν καὶ ὁ ὑβρισθεὶς κατηγορεῖ τοῦ ὑβρίσαντος ὡς ἀσεβοῦς· φησὶ γὰρ ʻὁ ὑβρίσας ἐμὲ ὕβρισε τὴν Ἀφροδίτην· αὕτη γὰρ αἰτία τῆς συνουσίαςʼ. εἶτα ὁ κατηγορηθεὶς ἀπαντῶν πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι οὐχ ὑβρίζει τοὺς θεούς, ἀλλὰ σύμμαχος αὐτοῖς ἐστι· ʻτιμῶ γάρ, φησί, μᾶλλον τὴν Ἥραν ὡς αἰτίαν γάμου καὶ οὐ μοιχείαςʼ. [b 23] πρῶτον οὗτος ταῦτα λέγων ἥψατο τοῦ εὐηθεστάτου καὶ εὐελέγκτου ἐπιχειρήματος τοῦ δεικνύοντος αὐτὸν ἀσεβῆ. εἰς δὲ τὸ δεικνύειν τὸ οἰκεῖον ἦθος ἐπιεικὲς καὶ ἀγαθὸν ἕτερον χρὴ παράγειν λέγοντα, ὡς ʻαἰσθάνομαι ἑτέρων λεγόντων περὶ ἐμοῦ χρηστάʼ, ἐπειδὴ τὸ λέγειν τινὰ περὶ ἑαυτοῦ καὶ συνιστᾶν τὸ οἰκεῖον ἦθος ἐπιεικὲς ἢ ἐπίφθονον καὶ μεμπτὸν ἢ ἔχει μακρολογίαν, ἤτοι ἢ μακρολόγος καὶ περιττολόγος δοκεῖ ὁ ἀφεὶς λέγειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἐπαινῶν ἑαυτόν, ἢ ἔχει ἀντιλογίαν· ἀντιπέσῃ γὰρ ἕτερος καὶ δείξει αὐτὸν ψευδόμενον καὶ μὴ ὄντα χρηστόν, ὡς αὐτὸς λέγει. [b 25] ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλου εἰ λέγεις, ὡς φαῦλος κατὰ τὸ ἦθός ἐστιν, ἢ λοίδορος δόξεις ἢ ἄγροικος καὶ μὴ γινώσκων, τίς ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἢ ἡ κακία· ὥστε δεῖ ἄλλον παρεισάγειν λέγοντα ʻἀκούω ἄλλων λεγόντων περὶ τοῦ δεῖνος, ὡς φαῦλός ἐστινʼ· οὕτω γὰρ οὐ δόξεις φορτικός. ἄλλος εἶχε θυγατέρα δυσειδῆ καί τις διέβαλεν αὐτὸν ὡς κακὴν θυγατέρα ἔχοντα· [b 28] ποιεῖ γοῦν ὁ Ἀρχίλοχος τὸν πατέρα αὐτῆς ἐν ἰαμβικοῖς στίχοις

---

1 τὰ addidi προοι$^{\mu}$ V 1. 2 καὶ ἐνστῆναι om. n 3 συλλογιζόμενον Vn Arist. ATr.: ἀντισυλλογιζόμενον Arist. vulg. ἂν Arist. 4 ἐκβάλλῃς n 7 γὰρ ἄνθρωπον προδιαβεβλημένον οὐ Arist. 8 λόγον ἤτοι post οὐδὲ add. n, cf. Arist. 9 ἔστ' om. n δοκεῖ n 11 ῥηθεῖναι n ἂν Arist. 12 μαχέ| finis versus; charta agglutinata quaedam tecta sunt |σθαι V: μάχεσθαι n 13 τὰ εὐέλεγκτα Vn Arist. vulg.: τὰ om. Arist. A 14 τοῖς θεοῖς Vn Arist.: θεαῖσι vel ταῖς θεαῖσι Eurip. Troad. 969 πρῶτα Arist., Eurip.: per comp. V: πρῶτον n 18 ἐστιν τιμᾷ n μᾶλλον om. n 19 πρῶτος n ἥψατο πρῶτον Arist. 20 ὁ ταῦτα n 22 παρεισάγειν n 23 αὐτοῦ Arist. 26 ἀντιλογίαν ἔχει Arist. ἀντιπέσει n 29 δόξεις n: δείξεις V καὶ V: ἢ n ἐστι n 31 ἐστι n 33 γοῦν V: οὖν n ὁ om. n Ἀρχίλοχος] fr. 74 Bergk.

λέγοντα οὕτω περὶ τῆς θυγατρός· 'οὐδὲν τῶν χρημάτων ἤτοι τῶν πραγ- f. 79r μάτων ἄελπτον οὐδ' ἀπώμοτον καὶ ἀνέλπιστον· τί γοῦν καινόν, εἰ καὶ ἐμοὶ [f. 77r] δυσειδὴς θυγάτηρ ἐπεγένετο;' σχόλιον· παρεισάγει πατέρα ὑπισχνούμενον περὶ προικὸς τῆς οἰκείας θυγατρὸς καὶ λέγοντα πρός τινα ἀντιλέγοντα μηδὲν ἔχειν ὡς οὐδὲν ἀνέλπιστον. [b 30] καὶ τὸν Χάρωνα. καὶ τοῦτο τοῦ Ἀρχιλόχου. ὁ Γύγης πλούσιος ἦν· διὰ γὰρ τῆς σφενδόνης πολλὰ συνῆξε χρήματα. "οὔ μοι τὰ Γύγεω," ἤτοι οὐχ οὕτως ἐγὼ πλούσιος ὡς ὁ Γύγης, ὥς τινὲς λέγουσιν. [b 32] ὁ Αἵμων ἀνὴρ ἦν τῆς Ἀντιγόνης· ἵνα δὲ μὴ δόξῃ ὁ Αἵμων ἐπαινῶν τὴν οἰκείαν γυναῖκα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κρέοντος ὑβρισμένην, παρεισάγει τὸν ἔπαινον ὡς ἀπ' ἄλλων λεγόντων καὶ ἐπαινούντων αὐτήν, λέγων οὕτω

"ἐμοὶ δ' ἀκούειν ἔσθ' ὑπὸ σκότῳ τάδε,
τὴν παῖδα ταύτην οἷ' ὀδύρεται πόλις,
πασῶν γυναικῶν ὡς ἀναξιωτάτη
κάκιστ' ἀπ' ἔργων εὐκλεεστάτων φθίνει·
ἥτις τὸν αὑτῆς αὐτάδελφον ἐν φοναῖς
πεπτῶτ' ἄθαπτον μήθ' ὑπ' ὠμηστῶν κυνῶν
εἴασ' ὀλέσθαι μήθ' ὑπ' οἰωνῶν τινος·
οὐχ ἥδε χρυσῆς ἀξία τιμῆς λαχεῖν;
τοιάδ' ἐρεμνὴ σῖγ' ἐπέρχεται φάτις."

[b 33] δεῖ δὲ καὶ μεταβάλλειν τὰ ἐνθυμήματα καὶ ποιεῖν γνώμας· οἷον γνώμη ἐστὶ τὸ 'χρὴ δὲ τὰς διαλλαγὰς ποιεῖν τοὺς νοῦν ἔχοντας εὐτυχοῦντας' ἤτοι 'δεῖ δὲ τοὺς φρονίμους, ἐὰν ἔχωσιν ἔχθραν μετά τινων, καταλλάττεσθαι αὐτοῖς καὶ φιλιοῦσθαι, ἔστ' ἂν εὐτυχῶσιν'· οὕτω γὰρ μάλιστα ἐὰν πλεονεκτοῖεν ἤτοι τὸ πλέον ἔχοιεν. ἐνθυμηματικῶς δ' ἂν ῥηθῇ, εἰ οὕτω ῥηθῇ 'εἰ γὰρ δεῖ οὕτω καταλλάττεσθαι, ὅταν ὠφελιμώταται ὦσι καὶ πλεονεκτικώταται αἱ καταλλαγαί, δεῖ τότε καταλλάττεσθαι, ὅταν εὐτυχῶσι'.

18. Περὶ δὲ ἐρωτήσεως εὔκαιρόν ἐστι μάλιστα ποιεῖσθαι, ὅταν τὸ ἕτερον ἤτοι τὴν μίαν πρότασίν ἐστιν εἰρηκὼς ὁ προσδιαλεγόμενός σοι· δεῖ σε τότε μίαν πρότασιν ἐρωτῆσαι καὶ οὕτω συνάξαι τὸ ἄτοπον. [1419a3] σώτειραν λέγει τὴν Δήμητραν. οἷον ὁ Περικλῆς ἐπήρετο τὸν Λάμπωνα, τίς ἐστιν ἡ τελετὴ καὶ τὰ μυστήρια τῶν ἱερῶν τῆς σωτείρας· ὁ γοῦν Λάμπων ἐπεὶ εἶπε τὴν μίαν πρότασιν ἤτοι 'οὐχ

2 ἀπόμωτον n γοῦν V: οὖν n 3 σχόλιον om. n πρα ὑπισχνούμενον V: πρᾶγμα ὑπισχούμενον n 4 ἀντιλέγοντα om. n ἔχειν V: ἔχοντα n 5 Ἀρχιλόχου] fr. 25 Bergk. 6 post σφενδόνης cr. VI litt. eras. V 8 δὲ om. n 9 οἰκείαν V: ἰδίαν n πατέρος n 11 οὕτως n 12 ἐμοὶ δ' κτλ.] Soph. Antig. 692 sq. σκότου Soph. 21 γνώμας ποιεῖν Arist. 25 μάλιστα ἐὰν Vn: ἂν μέγιστα Arist. 26 εἰ οὕτω ῥηθῇ om. n 27 ὠφελιμώτατοι n (per comp. V) ὦσιν n πλεονεκτικώτατοι n (per comp. V) 28 τότε Vn Arist. vulg.: τὸ δὲ Arist. A 29 ἐστὶν n ποιεῖσθαι μάλιστα μὲν Arist. 30 εἰρηκὼς V Arist.: ἐρωτηκὼς n 32 σώτηραν n 34 σωτείρας V Arist. A: σωτήρας n: σωτηρίας Arist. vulg. εἶπεν n

οἷόν ⟨τέ⟩ ἐστιν ἀκοῦσαί σε περὶ τοιούτων ὄντα ἀτέλεστον', ὁ Περικλῆς f. 79r ὀφείλει ἐρωτῆσαι τὴν ἑτέραν πρότασιν, οἷον 'τί δέ; οἶδας ταῦτα αὐτός;' [f. 77r] τοῦ δὲ εἰπόντος τὸ 'ναί' συνῆξεν ὁ Περικλῆς τὸ ἄτοπον 'καὶ πῶς σὺ ἀτέλεστος ὢν ταῦτα μεμάθηκας;' [a 5] δεύτερον δὲ εἶδος ἐρωτήσεως, ὅταν τὸ μὲν ἤτοι ἡ μία πρότασις φανερὰ ᾖ καὶ ὁμολογουμένη παρὰ πάντων, οἷον ἡ λέγουσα, ὅτι οἱ παῖδες τῶν θεῶν θεοί, τὸ δὲ ἤτοι τὴν ἑτέραν πρότασιν δῆλον ὅτι δώσει ὁ ἀποκρινόμενος ταύτην, εἰ ἐρωτήσει αὐτήν. [a 6] καὶ γὰρ πυθόμενον καὶ ἐρωτῶντά σε δεῖ μὴ ἐρωτᾶν τὴν μίαν πρότα|σιν τὴν φανερὰν καὶ ὁμολογουμένην, ἀλλ' εὐθὺς λέγειν f. 79v καὶ συμπέρασμα, οἷον τοῦ Μελήτου λέγοντος τὸν Σωκράτην μὴ [f. 77v] νομίζειν θεοὺς ἀλλὰ δαιμόνια καινὰ σέβειν, ἠρώτησεν ὁ Σωκράτης 'ἆρά γε δοξάζω δαιμόνιόν τι;' τοῦ δὲ Μελήτου ὁμολογήσαντος 'ναί' πάλιν ὁ Σωκράτης ἤρετο 'τί δέ; οὐχὶ οἱ δαίμονες ἢ παῖδες θεῶν εἰσιν ἢ θεῖόν τι;' τοῦ δὲ Μελήτου φήσαντος 'ναί' ὁ Σωκράτης ἀφεὶς ἐρωτῆσαι, εἰ οἱ παῖδες τῶν θεῶν θεοί, συνεπέρανε 'καὶ τίς ἐστιν, ὃς παῖδας μὲν λέγει θεῶν, θεοὺς δὲ μή;' [a 12] ἔτι τρίτον εἶδος ἐρωτήσεως, ὅταν μέλλῃ ὁ ἐρωτῶν δεικνύειν τὸν ἐρωτώμενον λέγοντα ἐναντία ἑαυτῷ ἢ παραδοξολογοῦντα. τέταρτον δὲ εἶδος ἐρωτήσεως, ὅταν μὴ ἓν ᾖ τὸ ἐρωτώμενον, ἤτοι ὅταν ὁμώνυμον ᾖ, καὶ ἔστι τὸν ἀποκρινόμενον λῦσαι αὐτὸ σοφιστικῶς, οἷον 'ἔστι μέν, ὡς ὁ κοιμώμενος ὁρᾷ, ἔστι δέ, ὡς οὔ', εἰ ᾖ τὸ ἐρωτώμενον τοιοῦτον 'ἆρα ὁ κοιμώμενος ὁρᾷ;' καὶ πάλιν, εἰ ἔροιτό τις 'ἆρά γε ὁ Σωκράτης καὶ δίκαιός ἐστι καὶ σώφρων καὶ ἀκόλαστος καὶ δειλός;' ἀποκριθήσῃ οὕτως ὅτι 'τὰ μὲν ἔστιν' ἤτοι δίκαιος καὶ σώφρων, 'τὰ δὲ οὐκ ἔστιν' ἤτοι ἀκόλαστος καὶ δειλός· ἢ πῇ μέν, ⟨οἷον⟩ ὁ Αἰθίοψ λευκός ἐστι κατὰ τοὺς ὀδόντας, πῇ δὲ οὐκ ἔστιν. εἰ γοῦν οὕτως ὁ ἀποκρινόμενος ἀποκρίνεται, θορυβεῖ τοὺς ἀκροατὰς καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ἐπαπορεῖν καὶ συζητεῖν, τί ἐστι τὸ τάδε μέν, τὰ δ' οὔ, καὶ πῇ μέν, πῇ δ' οὔ. [a 16] ἄλλως δέ, ἤτοι εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, οὐκ ἐγχειρητέον τῇ ἐρωτήσει· καὶ γὰρ δοκεῖ κεκρατῆσθαι καὶ ἡττᾶσθαι ὁ μὴ οὕτως ἐρωτῶν, οὕτως δὲ ἡττᾶται, εἴ γε ἐνστῇ τις ἤτοι ἔνστασιν προκομίσει. ἢ καὶ οὕτως· εἰ γὰρ ἐνστῇ ὁ ἀποκρινόμενος λέγων 'ἔστι μὲν ὡς,

1 οἷόν τέ scripsi ex Arist. vulg.: οἷον Vn: οἴονται Arist. A   ἐστι n   3 σὺ om. Arist.   3. 4 ἀτέλεστος V Arist.: ἀτελέστερος n   7 δῆλον ᾖ Arist.   ταύτην V: ταῦτα n   ἐρωτήσῃ n   8 πυθόμενον Vn Arist. AC: πυθομένους Arist. Yb: πυθόμενος Arist. cet.   9 τὴν V: καὶ n   10 μελίτου Vn   11 ἠρώτησε n   Σωκράτης] cf. Plat. Apol. 27 C   12 et 14 μελίτου Vn   17 λέγοντα ἐναντία ἑαυτῷ V: ἐναντία λέγειν n   17. 18 παραδοξολογοῦντα V: παράδοξα n (cf. Arist. vulg.)   18 ἓν ᾖ V Arist.: ἐνῇ n (Arist. Tr.)   18. 19 τὸ ἐρωτώμενον om. n   19 τὸν V: τὸ n   22 ο (litterae ο sinistra pars cognoscitur; margo abscissus est; in charta agglutinata manu posteriore ι scriptum est) | finis versus | σωκράτης V: ὁ ἰσοκράτης n   24 τὰ δὲ — ἤτοι V: καὶ n   οἷον add. n   25 οὐκ ἔστι n   27 δ' V: δὲ n   28 ἔστι n   οὐκ om. n   29 κεκρατῆσθαι scripsi ex Aristotele (κεκρατῆσθαι δοκεῖ), cf. infra p. 258, 1: καὶ κρατεῖσθαι V: κεκρατεῖσθαι n   30. 31 προκομίσῃ n

ἔστι δ' ὡς οὔ' ἢ 'τὰ μέν, τὰ δ' οὔ,' δοκεῖ τοῖς ἀκροαταῖς κεκρατῆσθαι· f. 79v οὐ γὰρ δυνατόν ἐστι πολλὰ ἐρωτᾶν τὸν ἐρωτῶντα (οἷον 'ἆρά γε [f. 77v] ὁ Σωκράτης σώφρων καὶ δίκαιός ἐστι;') διὰ τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀμαθὲς τῶν ἀκροατῶν· καὶ διὰ τοῦτο ἔστιν ἀναγκαῖον ἐρωτᾶν κἂν ἓν τῷ προφορικῷ λόγῳ, σημαῖνον δὲ πολλὰ ἤτοι ὁμώνυμον. [a 19] διὸ καὶ τὰ ἐνθυμήματα ὅτι μάλιστα δεῖ συστρέφειν ἤτοι συνεστραμμένως λέγειν καὶ συντόμως· οὐ γὰρ δύνανται οἱ ἀκροαταὶ ταῖς μακροκωλίαις ἕπεσθαι. εἰπὼν περὶ ἐρωτήσεως νῦν λέγει καὶ περὶ ἀποκρίσεως. ἀλλ' εἴ με διέλαθε, δεῖ εἶναι τὰ ἐνθυμήματα συνεστραμμένα· οἷον ἐπὶ τίσι με κρίνεις; εἰ μὲν ἐπὶ τοῖς ὕστερον πραχθεῖσιν, οὐ δεῖ ἐφ' οἷς ἄλλοι ποιοῦσιν εὐθύνεσθαι, εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἐξ ἀρχῆς συνεβούλευσα ἢ ἔπραξα, τότε ἔδει ἀντιλέγειν· καὶ εἰ μὲν ἀντειπὼν ἡττήθης, βιάζῃ νῦν, εἰ δ' οὐκ ἀντεῖπες, ἐλέγχῃ νῦν δύσνους. [a 19] ἀποκρίνεσθαι δεῖ πρὸς μὲν τὰ ἀμφίβολα διαιροῦντα τῷ λόγῳ, οἷον 'ἔστι μὲν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ', καὶ μὴ συντόμως· καὶ πάλιν ἤρετό τις 'ποταπὴν λήψομαι γυναῖκα;' ὁ δ' ἔφη 'εἰ μὲν καλήν, κοινήν, εἰ δὲ κακήν, ποινήν'. [a 21] πρὸς δὲ τὰ δοκοῦντα ἐναντία δεῖ εὐθὺς φέρειν καὶ προκομίζειν τὴν λύσιν πρὸ τοῦ ἐπερωτῆσαι καὶ συλλογίσασθαι καὶ συνάξαι τὸ ἐπιὸν ἄτοπον, οἷον εἰ ἔροιτό τις 'ἆρά γε ὁ τραγέλαφος μὴ ὄν;' 'ναί'. 'τί δέ; ὁ τραγέλαφος δοξαστόν;' 'ναί'. δεῖ γοῦν σε πρὸ τοῦ συνάξαι, ὅτι τὸ μὴ ὂν ἔστιν, ἀπαντῆσαι καὶ λῦσαι αὐτὸ οὕτως ὅτι 'οὐχί, εἰ ὁ τραγέλαφος δοξαστόν ἐστιν, ἀνάγκη καὶ τὸ μὴ ὂν εἶναι· ἀλλ' εἴη ἂν τὸ μὴ ὂν ὡς δοξαστόν, οὐ μέντοι γε δὲ ὡς πρᾶγμα'. [a 23] οὐ γὰρ χαλεπόν ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις προορᾶν, ἐν τίνι ὁ λόγος καὶ ἡ ἀπάτη. καὶ τοῦτο, ἤτοι πῶς δεῖ ἐρωτᾶν, καὶ αἱ λύσεις τούτων φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν Τοπικῶν. καὶ δεῖ τὸν ἀποκρινόμενον εἰπεῖν τὴν αἰτίαν πρὸς τὸν συμπεραινόμενον, εἴ γε ποιήσει τὸ συμπέρασμα ὡς ἐρώτημα, καὶ ἐρωτηματικῶς προτείνειν. [a 28] πρόβουλοι ἐλέγοντο οἱ βουλευόμενοι πρὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀποβάσεως· ὅθεν ἐβουλεύσαντο καταστῆσαι τετρακοσίους ἄρχοντας εἰς τὸ τὴν πόλιν διευθύνειν. ὁ δὲ Σοφοκλῆς καὶ αὐτὸς πρόβουλος ἦν, ὃς καὶ ἠρωτήθη 'ἆρά γε ἔδοξε καὶ σοὶ ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις προβούλοις καταστῆσαι τετρακοσίους ἄρχοντας διευθύνοντας τὴν πόλιν;' ὁ δὲ ἔφη 'ναί'. 'τί δέ; οὐ πονηρόν σοι ἔδοξε τετρακοσίους ἄρχοντας καταστῆσαι; ἐπὶ λύμῃ γὰρ τῆς πόλεως γεγόνασιν.' ὁ δὲ ἔφη 'ναί'. εἶτα τὸ συμπέρασμα ἐρωτηματικῶς προήχθη

---

1 ἢ — οὐ om. n 1. 2 κεκρατῆσθαι δοκεῖ Arist. 4 ἓν V: ἐν n 6 συστρέφειν δεῖ Arist. 7 μακρολογίαις n ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ ante εἰπὼν add. n ex Aristotele εἰπὼν — ἀποκρίσεως (8) fort. ante ἀποκρίνεσθαι (13) ponenda sunt 8 εἰ n: ἢ V διέλαχε n 9 τίσι V: τί σύ n 13 ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ Arist. 14 οἷον om. n 15 γυναῖκα, κα evan., V εἰ μὲν καλήν κτλ.] cf. Antisth. apophth. XVII Winckelmann. (Laert. VI 3) 16 πρὸς δὲ τὰ δοκοῦντα om. n 17 προκομίζειν V: προοιμιάζειν n καὶ Vn: ἢ Arist. 19 τί n: evanuit V 21 ἐστι n 22 εἴη ἂν V: εἰ κἂν n μέντοι V: μέν n 23 ἐστι n 25 ἐστιν V: ἐστι n: ἔσται Arist. DEYb: ἔστω Arist. cet. 26 πρὸς τὸν V Arist. C: πρὸς τὸ n: om. Arist. cet. 31 τοὺς τετρακοσίους Arist. 32 fort. διευθυνοῦντας

παρὰ τοῦ Πεισάνδρου ʻοὐκοῦν καὶ σὺ ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔπραξας;ʼ f. 79v ὁ δὲ ἀπεκρίθη ʻναίʼ, ἐπειπὼν καὶ τὴν αἰτίαν ʻοὐ γὰρ ἦν ἄλλα | [f. 77v] βελτίω ποιῆσαι ἢ τὸ τετρακοσίους ἄρχοντας καταστῆσαιʼ. εὗρον σχόλιον f. 80r τοιοῦτον· [a 28] τετρακόσιοί τινες κατεῖχον τὴν πόλιν τὰς Ἀθήνας· τῆς δὲ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίας γενομένης καὶ τῶν τριάκοντα παραλαβόντων τὴν πόλιν ἐξέπεσον οἱ τετρακόσιοι, εἶτα καταλυθέντων τῶν τριάκοντα ὑπὸ Θρασυβούλου αὖθις γίνεται σκέψις περὶ τοῦ εἰ δεῖ καταστῆσαι τοὺς τετρακοσίους. ἢ οὐ πονηρά σοι ταῦτα, τὰ τῶν τριάκοντα. [a 31] ἔφοροι ἐλέγοντο οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες. Λάκων τις ἐδίδου εὐθύνας καὶ λόγους, ὧν ἔπραξε κατὰ τὸν τῆς ἐφορείας καιρόν, καθʼ ὃν ἔφορος ἦν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἔφοροι κακῶς δράσαντες καὶ ἐπὶ λύμῃ τῆς πόλεως γεγονότες ἐτιμωρήθησαν· ἠρωτᾶτο γοῦν ὁ Λάκων ʻἆρά γε δικαίως ἀπολωλέναι καὶ τιμωρηθῆναι δοκοῦσί σοι οἱ ἕτεροι ἄρχοντες;ʼ ὁ δὲ ἔφη ʻναίʼ. καὶ πάλιν ʻτί δέ; οὐχὶ καὶ σὺ ταὐτὰ τούτοις ἔθου καὶ ἔδρασας;ʼ καὶ ὃς ἔφη ʻναίʼ. εἶτα τὸ συμπέρασμα ἐρωτηματικῶς προήχθη ʻοὐκοῦν καὶ σὺ δικαίως ἀπόλοιο ὡς ταῦτα δράσας;ʼ καὶ ὃς ʻοὐ δῆταʼ ἔφη, ἐπειπὼν καὶ τὴν αἰτίαν ʻοἱ μὲν γὰρ χρήματα λαμβάνοντες καὶ δωροδοκούμενοι τὰ κακὰ ταῦτα ἔπραξαν, ἐγὼ δὲ οὐ δῶρα λαμβάνων ταῦτα ἐποίουν ἀλλὰ γνώμῃ οἰκείᾳ ἀγνοῶν τὸ βέλτιονʼ. [a 36] διὸ μετὰ τὸ συμπέρασμα οὐ δεῖ ἕτερόν τι ἐρωτᾶν, ἀλλʼ οὐδὲ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα δεῖ ἐρωτᾶν, εἰ μὴ τὸ πολὺ περιῇ ἤτοι εἰ μὴ περισσοτέρα ἐστὶν ἡ ἀλήθεια καὶ πολλή τίς ἐστιν ἡ τῆς ἀληθείας περιουσία· ὅτε γὰρ τὸ συμπέρασμα ᾖ φανερῶς ἀληθές, τότε δεῖ ἐρωτᾶν, ὡς ἂν μὴ δύνηται ἀρνεῖσθαι αὐτὸ ὁ ἀποκρινόμενος διὰ τὸ εἶναι φανερῶς ὁμολογούμενον. [b 2] ἐπεὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἤτοι ταῖς ἀποδείξεσι χρώμεθα τοῖς γέλωσι, καὶ ὁ Γοργίας ἔφη τὴν μὲν σπουδὴν ἤτοι τὰ σπουδαῖα καὶ γενναῖα ἐπιχειρήματα τῶν ἐναντίων ἤτοι τῶν ἀντιδίκων διαφθείρειν ἐν τῷ κινεῖν τοὺς ἀκροατὰς εἰς γέλωτα· ὅταν γὰρ ἴδῃς, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀντιδίκου εἰσὶ γενναῖα, κίνει γέλωτα τοῖς ἀκροαταῖς, ἵνα οἱ ἀκροαταὶ ἀσχολούμενοι ἐν τῷ γελᾶν μὴ προσέχωσι τοῖς λεγομένοις ἐπιχειρήμασι. [b 4] τὸν δὲ γέλωτα διαφθείρειν· εἰ δὲ ἴδῃς τοὺς ἀκροατὰς γελῶντας καὶ μὴ προσέχοντας, δεῖ διαλύειν τὸν γέλωτα ἐν τῇ σπουδῇ ἤτοι διὰ τῶν σπουδαίων ἐπιχειρημάτων καὶ γενναίων, ἵνα τούτοις προσέχοντες μὴ ἐνασχολῶνται τῷ γελᾶν. ὀρθῶς λέγων ὁ Γοργίας. εἴρηται, πόσα εἰσὶν εἴδη,

---

3. 4 εὗρον σχόλιον τοιοῦτον om. n 5 ναυσιμαχίας n 5. 6 παραλαβόντων — τριάκοντα om. n 7 σκῆψις n 8 τετρακοσίους V: τριακοσίους n fort. ἢ ⟨οὕτως⟩· οὐ 9 ὡς ὁ λάκων post ἄρχοντες add. n ex Aristotele 10 ἐφορείας V Arist. BCYb: ἐφορίας n Arist. cet. 12 ἐτιμωρήθησεν n ἠρώτα n 13 δοκοῦσίν n 14 τούτοις ταὐτὰ Arist. 16 δικαίως ἄν, ἔφη, καὶ σὺ ἀπόλοιο Arist. 17 λαβόντες Arist. 18 κακὰ V: καὶ n 19 οἰκίᾳ n 26 Γοργίας] fr. 12 Sauppe 28 γὰρ V: δὲ n 29 εἰσὶν n 30 ἐπιχειρήμασιν n 32 τῇ om. n 33. 34 ἀνασχολῶνται n 34 ὀρθῶς — εἴρηται om. n εἴδη εἰσὶν n

καθ' ἃ κινήσει τις τοὺς ἀκροατὰς εἰς γέλωτα, ἐν τῷ Περὶ ποιη- f. 80r τικῆς. σχόλιον· [b 3] ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ ἐν ταῖς ἀποδείξεσι τῶν ἐναντίων γέλωτι, ὥσπερ ὁ Δημοσθένης τὰ σπουδαῖα τοῦ Αἰσχίνου διὰ τοῦ μισθωτοῦ διέφθειρε· τὸν δὲ γέλωτα ἤτοι τὰ γελοῖα τοῦ Αἰσχίνου ἐν σπουδῇ διὰ τοῦ 'τότε τοίνυν ὁ Παιανιεὺς ἐγὼ βάταλος Οἰνομάου τοῦ Κωθωκίδου πλείστων ἄξιος ἐφάνην τῇ πόλει'. βάταλος λέγεται ὁ βδελυρός, ὁ αἰσχρός, ὁ λάγνος. ὁ γοῦν Δημοσθένης, ἔστ' ἂν ἦν νέος, ἐλέγετο βάταλος ὡς λάγνος, ὕστερον δὲ γηράσας καὶ ἀκίνητος ὢν περὶ τὰς συνουσίας ἐλέγετο ἀργός. ὠ* τῶν εἰδῶν τοῦ γέλωτος ἄλλο μὲν ἁρμόττει τῷ ἐλευθέρῳ ἄλλο δὲ τῷ βωμολόχῳ. [b 7] εἰρωνεία ἐστίν, ὅταν τις κατειρωνευόμενος λέγῃ πρός τινα πονηρὸν 'ὁ χρηστός, ὁ ἀγαθός'. καὶ ὁ μὲν ἐλευθέριος κινεῖ τὸν γέλωτα ἕνεκα ἑαυτοῦ, ἤτοι ἢ ἵνα αὐτὸς γελᾷ ἢ κινῇ γέλωτα ἄλλοις χάριν ἑαυτοῦ, ἤτοι ἐλαττῶν ἑαυτόν, ὁ δὲ βωμολόχος ἄλλους κινεῖ εἰς τὸ γελᾶν καὶ ἕτερον γελᾷ, οὐχ ἑαυτόν. ὁ δὲ ἐλευθέριος ἑαυτὸν γελᾷ ὡς ταπεινῶν ἑαυτὸν δι' εἰρωνείαν.

19. Ἐκ τοῦ κατασκευάσαι τὸν ἀκροατὴν πρὸς ἑαυτὸν εὖ ἔχειν ἤτοι ἐκ τοῦ κατασκευάζειν καὶ δεικνύειν ἑαυτὸν πρὸς τοὺς ἀκροατάς, ὅτι ἐστὶν ἀγαθὸς καὶ ὡς οὐχὶ δι' ἔχθραν † καὶ λέγει καὶ διὰ τοῦτο ἵνα προσέχωσιν αὐτῷ, καὶ τὸ δεικνύειν τὸν ἐναντίον ἤτοι τὸν ἀντίδικον κακὸν καὶ διὰ τοῦτο κινεῖν τοὺς ἀκροατὰς εἰς μῖσος αὐτοῦ. [b 12] δεύτερον τὸ αὐξῆσαι μὲν τὰ τοῦ ἀντιδίκου καὶ δεῖξαι, ὡς μεγάλα κακά εἰσι, καὶ ταπεινῶσαι καὶ ἐλαττῶσαι τὰ οἰκεῖα κακὰ καὶ δεῖξαι, ὅτι ἐλάττω κακά εἰσι. τρίτον ἐκ τοῦ καταστῆσαι τὸν ἀκροατὴν καὶ διεγεῖραι εἰς πάθη ἤτοι ὀργὴν ἢ λύπην ἢ φόβον. καὶ ἐξ ἀναμνήσεως ἤτοι καὶ τέταρτον δι' ἀνάμνησιν, ὡς ἀνακεφαλαίωσιν ἔχοντες τῶν ῥηθέντων ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἱ ἐπίλογοι. [b 14] μετὰ γὰρ τὸ δεῖξαι ἑαυτὸν μὲν ἀληθῆ, τὸν δὲ ἐναντίον καὶ τὸν ἀντίδικον μὴ ἀληθῆ, καὶ μετὰ τὸ ἐπαινεῖν f. 80v ἑαυτὸν καὶ ψέξαι τὸν ἀντίδικον ἤτοι μετὰ τὰς ἀποδείξεις πέφυκε τὸ ἐπιχαλκεύειν ἤτοι τὸ ἐπικατασκευάζειν καὶ δεικνύειν, ὅτι μέγα ἐστὶ τὸ ἔγκλημα καὶ τὸ ἀναμιμνήσκειν. ὥσπερ ὁ χαλκεὺς πρῶτον ἐργάζεται τὸν ξέστην ἔχοντα ἐξοχὰς καὶ ἀνώμαλον, εἶτα χρῆται τῷ τόρνῳ καὶ ἐπιχαλκεύει αὐτὸν ἤτοι ἰσάζει, οὕτω καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ πρῶτον ἀποδεῖξαι τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐγένετο, εἶτα χρήσασθαι τῇ αὐξήσει ἢ τῇ μειώσει ἢ τῇ ἀναμνήσει. [b 16] ἑνὸς γὰρ ἀπὸ τῶν δύο δεῖ στοχάζεσθαι, ἢ δεῖξαι,

---

1 κινῆσαί n εἴρηται post γέλωτα add. n ex Aristotele ἐν τοῖς περὶ Arist. 2 σχόλιον om. n ἀγῶσιν n 3 γέλωτα n διαφθείρειν ante ὥσπερ add. n ex Aristotele Δημοσθένης] 18, 52 (cf. p. 232, 15) 4 fort. διὰ τοῦ 'μισθωτός' 5 τότε τοίνυν κτλ.] Demosth. 18, 180 6 ἐφάνη n 8 γεράσας n 9 post ἀργὸς sub charta agglutinata ώ cognoscitur, tum IV—V litterae evanuerunt, | finis versus | τῶν V: ὥστε τῶν n: ὡς τινὰ τῶν cod. Paris. gr. 1869 12 αὐτοῦ ἕνεκα Arist. ἢ om. n 13 κινεῖ n 18 καὶ (ante ὡς) om. n καὶ (post ἔχθραν) om. n 19 fort. τοῦ δεικνύειν 23 εἰσιν n 24 πάθη V: πάθος n: τὰ πάθη Arist. 26 αὐτὸν Arist. 29 τὸ κατασκευάζειν n 32 αὐτόν post ἰσάζει add. n

ὅτι τούτοις ἐστὶν ἀγαθὸς ἤτοι τοῖς ἀκροαταῖς, οὐ μὴν δὲ ἁπλῶς καὶ f. 80v πᾶσιν, ἢ ὅτι ἁπλῶς ἤτοι πᾶσι δοκεῖ ἀγαθός· ὅδε δέ, ὁ κατήγορος, πάλιν δείξει, ὅτι κακός ἐστι τούτοις τοῖς ἀκροαταῖς ἢ ὅτι ἁπλῶς ἤτοι πᾶσι δοκεῖ κακός. εἴρηνται δὲ οἱ τόποι, ἐξ ὧν δεῖ κατασκευάζειν καὶ δεικνύειν, ὅτι ὅδε σπουδαῖός ἐστιν ἢ φαῦλος. [b 19] τὸ δὲ μετὰ τοῦτο δεδειγμένον, ἤτοι ἀφ' ὅτου δὲ δειχθῇ τόδε, ὅτι ἀγαθὸν ἢ κακόν, κατὰ φύσιν ἤτοι τοῦ φυσικοῦ ἐστι λόγου αὔξειν, ὅτι μέγα κακόν ἐστιν ἢ μέγα ἀγαθόν, ἢ ταπεινοῦν, ὅτι ἔλαττον ἀγαθόν ἐστιν ἢ κακόν· εἶτα δείκνυσι, πῶς ἐστι κατὰ φύσιν τὸ † οὕτως, καί φησιν, ὅτι δεῖ πρῶτον ὁμολογηθῆναι καὶ ἀποδειχθῆναι τὸ πρᾶγμα, εἶτα δεῖξαι τὸ ποσὸν αὐτοῦ, εἴτε μέγα ἐστὶν εἴτε μικρόν, ἤτοι εἴ τις μέλλει δεῖξαι τὸ ποσὸν τοῦ πράγματος, ὅτι μέγα ἐστὶν ἢ μικρόν, δεῖ πρῶτον ἀποδεῖξαι τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐγένετο, εἶτα δεῖξαι αὐτὸ τοσόνδε ἤτοι μέγα ἢ μικρόν. [b 22] καὶ γὰρ πρῶτον γίνεται καὶ πλαστουργεῖται τὸ σῶμα, εἶτα αὔξεται· ὄντος γάρ ἐστιν ἡ αὔξησις, οὐχὶ μὴ ὄντος· προγενομένοις γὰρ τοῖς σώμασιν ἕπεται ἡ αὔξησις τρεφομένοις. μετὰ δὲ ταῦτα δήλων ὄντων ἤτοι μετὰ δὲ τὸ ποιῆσαι αὐτὰ δῆλα, ὅτι ἐγένοντο, καὶ μετὰ τὸ δεῖξαι, οἷά εἰσιν, ἤτοι εἴτε ἀγαθὰ εἴτε κακά, καὶ μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτά, ἡλίκα, ἤτοι εἴτε μεγάλα εἰσὶν εἴτε μικρά, τότε δεῖ παρακινῆσαι τοὺς ἀκροατὰς εἰς πάθη. [b 27] οἱ δὲ τόποι εἴρηνται ἡμῖν, ἐξ ὧν δεῖ τούτους εἰς ταῦτα παρακινεῖν. ὥστε λοιπὸν ἤτοι ἐπίλοιπόν ἐστιν ἀναμιμνήσκειν τοὺς ἀκροατὰς τῶν προειρημένων ἐν τῷ ποιῆσαι ἀνακεφαλαίωσιν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ἤτοι τὸ ἀναμνῆσαι δεῖ ποιεῖν οὕτως, ὥσπερ καί τινες λέγουσιν, οὐ καλῶς δὲ λέγουσιν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς προοιμίοις δεῖ λέγειν τὸ πρᾶγμα δι' ἀνάμνησιν· [b 30] καὶ λέγουσι γὰρ τὸ πρᾶγμα πολλάκις εἰπεῖν, ἤτοι καὶ ἐν προοιμίοις καὶ διηγήσει καὶ ἐν ἀγῶσιν. ἵνα ἡ ὑπόθεσις, περὶ ἧς ὁ λόγος, ᾖ εὐμαθὴς ἤτοι εὐμνημόνευτος. [b 31] ἐκεῖ μὲν ἐν προοιμίοις δεῖ τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἀκροατάς, περὶ τίνος ἐστὶν ὁ λόγος, ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιλόγων οὐ λέγομεν τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα λέγομεν, δι' ὧν δέδεικται τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐγένετο, πλὴν λέγομεν ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἤτοι συντετμημένως δι' ἀνάμνησιν. [b 33] ἀρχὴ δὲ τοῦ ἐπιλόγου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀναμνήσεως τῶν προρρηθέντων, ὅτι ἤδη ἀποδέδωκα καὶ ἀπέδειξα, ἃ ὑπεσχόμην ἀποδεῖξαι, ὡς τὸν Αἰσχίνην ψευσάμενον καὶ παραπρεσβεύσαντα. ὥστε λεκτέον ἐν τῷ ἐπιλόγῳ δι'

---

1 μὴν V: μὲν n καὶ om. n 2 ἢ — πάλιν (3) om. n 3 ἐστιν n 6 δεδειγμένον Vn Arist. vulg.: δεδειγμένων Arist. A 7 ἤτοι V: ἢ n ἐστιν λόγου n 8 δεικνύειν n 9 ἐστιν n τὸ — φησιν om. n 11 ἤτοι — μικρόν (12) om. n 13 καὶ γὰρ ἡ τῶν σωμάτων αὔξησις ἤτοι post μικρόν add. n, cf. Arist. πρῶτα n 14 τὸ om. n ὄντος n: ὄντως V 17 ἐγένετο n εἰσιν om. n 18 εἰσὶν om. n 19 εἰς τὰ πάθη Arist. 24. 25 καὶ λέγουσι V: καὶ λέγουσιν n: κελεύουσι cod. Paris. gr. 1951 et Arist. 25 γὰρ om. n προο^{μ}ι V 26 ἐν διηγήσει n εὐμαθὴς Vn Arist. A: εὐμαθῆ Arist. vulg. 27 μὲν οὖν Arist. ἐν τοῖς προοιμίοις n

ἀνάμνησιν, ἅ τε ἤτοι τίνα εἰσίν, ἃ ὑποσχεθεὶς ἀποδεῖξαι ἀπέδειξα, καὶ δι' f. 80v ὃ ἤτοι καὶ διὰ τί ἀπέδειξα, ἵνα δείξω τὸν Αἰσχίνην ἐχθρὸν τῆς πόλεως καὶ διὰ τοῦτο τιμωρίας ἄξιον. [b 34] λέγεται ἐξ ἀντιπαραβολῆς καὶ ἐξ ἀντιθέσεως καὶ συγκρίσεως τοῦ ἐναντίου ἤτοι τοῦ ἀντιδίκου, οἷον 'ἐγὼ μὲν εἶπον τόδε, ὁ δὲ ἀντίδικός μου τόδε, καὶ ἐγὼ μὲν τόδε ἔδειξα, ἐκεῖνος δὲ τόδε'. παραβάλλειν δὲ ἢ ὅσα εἶπον ἀμφότεροι περὶ τὸ αὐτὸ ἢ μὴ κατὰ ἀντιπαραβολὴν ἤτοι ἐκ παραβολῆς λέγειν αὐτά, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν λέγειν σε, ὅσα εἶπας, ἰδίᾳ δέ, ὅσα ὁ ἀντίδικός σου περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. [1420a1] καὶ διὰ ταῦτα εἶπον τόδε ἤτοι διὰ τὸ δεῖξαι τὸν Αἰσχίνην ἐχθρὸν τῆς πόλεως. ἢ ἐξ εἰρωνείας λέγειν αὐτά, ὅτι οὗτος, ὁ ἀντίδικος, εἶπε τάδε, ἐγὼ δὲ τάδε. εἶτα εἰρωνευτικῶς· καὶ τί ἂν ἐποίει ὁ ἀντίδικός μου ἢ ἔλεγεν, εἰ ἔδοξε τάδε ποιῆσαι ἤτοι χρηστὰ καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῆς πόλεως, ἀλλὰ μὴ ταδὶ ἤτοι ἀλλὰ μὴ φαῦλα καὶ πρὸς βλάβην τῆς πόλεως. [a 3] ἢ ἐξ ἐρωτήσεως λέγειν αὐτά· τί οὐ δέδεικται, ἐξ ὧν ὑπεσχόμην ἀποδεῖξαι; ἢ οὗτος τί ἔδειξεν, ὧν ὑπέσχετο; πάντως οὐδέν. ἢ οὖν ἐκ παραβολῆς δεῖ λέγειν καὶ ἐκ συγκρίσεως, ἃ εἶπας αὐτὸς καὶ | ἃ εἶπεν ὁ ἀντίδικός σου, ἢ f. 81r κατὰ φύσιν, ὡς ἐλέχθησαν, ἤτοι ἄνευ παραβολῆς, ἤτοι πρῶτον λέγειν τὰ τοῦ κατηγόρου πάντα καὶ οὕτως πάλιν ἰδίᾳ λέγειν τὰ ἑαυτοῦ ἐπιχειρήματα ἤτοι τὰ οἰκεῖα, ἐὰν βούλῃ ἄνευ παραβολῆς, χωρὶς ἤτοι ἰδίᾳ. [b 2] τελευτὴ δὲ καὶ τέλος τῆς λέξεως καὶ τοῦ ἐπιλόγου ἁρμόττει τὸ ἀσύνδετον καὶ κομματικόν, οἷον 'ἀκηκόατε· ἔχετε· κρίνατε'· εἰ γὰρ ἀσύνδετα εἴπῃς, ἔσται ἐπίλογος, ἀλλὰ μὴ λόγος· τὸ γὰρ μετὰ συνδέσμου λέγειν ἔχει τάσιν. ὁ λόγος ὁ μετὰ συνδέσμου καὶ μακροκωλία ἐστίν· ἡ δὲ μακροκωλία οὐκ ἐπιλόγῳ ἁρμόττει ἀλλὰ λόγῳ· ὁ γὰρ ἀσύνδετα λέγων ἔοικε κεκμηκότι καὶ καμόντι τῷ λέγειν δεδειγμένον ἤδη σπουδαῖον ἢ φαῦλον. [1419b34] καὶ δι' ὃ ἤτοι διότι ἀπέδειξε, λεκτέον. [1420a4] ἢ ἐκ παραβολῆς, τὸ ἤ παρέλκον.

---

3 δὲ ἐξ Arist. 7 κατ' n παραβολῶν n 8 αὐτῆς V: τοιαύτης n
9 διὰ Vn Arist. vulg.: ἅδε καὶ Arist. A 11 τάδ' εἶπεν Arist. 12 ἔδοξε Vn: ἔδειξεν Arist.: *opinabatur* Arist. Tr. 13 ταδὶ V: τάδε n 15 οὕτως n
19 οὕτω n αὐτοῦ Arist. 20 καὶ πάλιν, ἐὰν βούλῃ, χωρὶς τὰ τοῦ ἐναντίου λόγου Arist. ἤτοι om. n 24 ὁ δὲ λόγος n μακροκω$^{λ'}$ V: μακρόκωλός n
25 μακροκω$^{λ'}$ V 28 subscr. τέλος n

ΕΤΕΡΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ed. Crameri
Anecd. Paris. I

2. [1357a22] Ἐπεὶ δ' ἔστιν ὀλίγα τὰ ἀναγκαῖα. ἅπαξ εἰπὼν 245 τὰ κατὰ τὴν ῥητορικὴν παρεοικέναι τῇ φιλοσοφίᾳ (συλλογισμός τε γὰρ ἐκεῖ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ ῥητορικῇ ἐνθύμημα· ἐπαγωγὴ ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ ῥητορικῇ παράδειγμα) νῦν πάλιν καὶ ἄλλην τινὰ φιλοσοφίας κοινωνίαν καὶ ῥητορικῆς πολυπραγμονεῖ καὶ λέγει 'ὥσπερ παρὰ τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ συλλογισμοῖς ἡ γένεσις αὐτῶν ἐστιν ἢ ἐξ ἀναγκαίων καὶ γίνεται ὁ ἀποδεικτικὸς ἢ ἐξ ἐνδεχομένων καὶ γίνεται ὁ διαλεκτικός, οὕτως εὑρήσεις λοιπὸν καὶ παρὰ τῇ ῥητορικῇ προτάσεις οἷον ἐνδεχομένας τὰ εἰκότα, οἷον δὲ ἀναγκαίας τὰ τεκμηριώδη σημεῖα'· τριχῶς γὰρ τὸ σημεῖον.

[1357a28] Ἐκ τοιούτων ἀνάγκη καὶ ἑτέρων. καλῶς προσέθηκε τὸ ἑτέρων· ὁ μὲν γὰρ ἀναγκαῖος συλλογισμὸς ὁ περὶ τοῦ ἡ ψυχὴ | φέρε εἰπεῖν ἀθάνατος ἐκ τῶν αὐτῶν ἀεὶ προτάσεων γίνεται καὶ 246 οὐχὶ ἐξ ἑτέρων νῦν καὶ πάλιν ἐξ ἑτέρων καὶ αὖθις ἐξ ἑτέρων (οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ἀναγκαῖος, ἄλλοτ' ἄλλως ἔχων), ὁ δὲ ἐνδεχόμενος συλλογισμὸς ὁ περὶ τοῦ ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν ἢ φαῦλον ἐξ ἄλλων καὶ ἄλλων καὶ ἑτεροίων πολλάκις πολυειδῶς συλλογισθήσεται.

[1357a33] Ὥστ' ἀνάγκη τούτων ἑκάτερον ἑκατέρῳ. ἤγουν τὸ εἰκὸς καὶ τὸ σημεῖον ἔσται ταὐτὸν τὸ μὲν ταῖς ἐνδεχομέναις προτάσεσι, τὸ δὲ ταῖς ἀναγκαίαις, ἀλλ' οὐκ ἀπολύτως καὶ ἀορίστως πᾶν, μόνον δὲ τὸ ἄλυτον, ὃ καὶ τεκμήριον λέγεται. τὸ μὲν οὖν ἐξ εἰκότων ἐνθύμημα ἀναλογεῖ τῷ ἐνδεχομένῳ συλλογισμῷ, τὸ δὲ ἐκ σημείων τῷ ἀναγκαίῳ.

[1357a34] Οὐχ ἁπλῶς δέ, καθάπερ ὁρίζονταί τινές. οἱ Στωικοί, ὡς καὶ ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας, εἰ σὺν προσοχῇ ἀναγινώσκεις, εὑρήσεις, τὸ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐταύτιζον τῷ ἀναγκαίῳ· πάντα γὰρ κατὰ τὸ

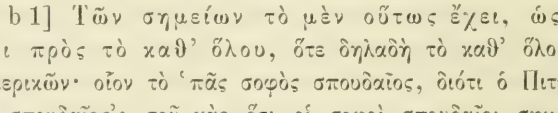
---

1 superscript. ἕτερα σχόλια τοῦ κυροῦ στεφάνου V: σχόλια τοῦ κυρίου στεφάνου εἰς ἀριστοτέλους τέχνην ῥητορικήν c   2 τὰ ἀναγκαῖα Vc: *quidem necessaria* Arist. Tr.: τῶν ἀναγκαίων Arist. cet.   7 αὐτῶν cod. Paris. gr. 1951: αὐτῆς Vc: αὐτοῖς Brandis   10 γὰρ Vc: exspectes δὲ   11 καὶ om. Arist.   12 et 16 pro ἡ exspectes εἰ   15 ἄλλος c   23 οὐκ c   24 προχ (ῆ superscript) V

ἀναγκαῖον γινόμενα δογματίζοντες ἀνῄρουν τὸ ἐνδεχόμενον ἤγουν τὸ ὁπότερ' 246 ἔτυχε, τὸ ἐπ' ἴσης ἐνδεχόμενον. λέγεται οὖν ὧδε, ὅτι τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ ἐνδεχόμενόν ἐστι (διακόπτεται γὰρ ποτέ), οὐχ ἁπλῶς δὲ ἤγουν ἀεὶ καὶ ἀναγκαίως γινόμενον, ὡς οἱ Στωικοὶ ἴσως ὡρίζοντο. διαιρεῖ οὖν τὸν λόγον καὶ λέγει τοιοῦτον 'λέγω ἐπὶ πολύ τὸ εἰκὸς οἷον ἄρα τὸ ἐπ' ἴσης ἐνδεχόμενον, οὐ μὴν δὲ ὡς τὸ ἀναγκαῖον, ὡς τινὲς ἔλεγον'.

[1357a36] Οὕτως ἔχον πρὸς ἐκεῖνο, πρὸς ὃ εἰκός, ὡς τὸ καθ' ὅλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος. τὸ εἰκὸς πρός τι λέγεται εἰκός, οἷον εἰκὸς λέγεται τὸ τὸν νύκτωρ πλανώμενον κλέπτην εἶναι Ἀλκιβιάδην· ἐξ εἰκότος ἐστὶν οὗτος ἐνθυμηματικὸς συλλογισμός. ἴδε οὖν ὧδε, τί τὸ εἰκὸς καὶ πρὸς τί λέγεται εἰκός· οἷον ἐξ εἰκότος τινὸς κρίνω τὸν δεῖνα κλέπτην εἶναι· ποίου εἰκότος; τοῦ νύκτωρ πλανᾶσθαι· εἰκὸς οὖν τὸ νύκτωρ πλανᾶσθαι. πρὸς ὃ δὲ ἤτοι πρὸς τὸ κλέπτην εἶναι τὸν δεῖνα. καθολικώτερον ἄρα τὸ εἰκὸς τοῦ πρὸς ὅ· οὐδὲ γὰρ πᾶς ὁ νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης, ἀλλὰ ἢ μεμηνὼς ἢ ξένος καὶ ἀγνοῶν τὴν εὐθεῖαν λεωφόρον. ἐπεὶ οὖν τὸ νύκτωρ πλανᾶσθαι λέγεται κατὰ τριῶν ἴσως, τοῦ μεμηνότος, τοῦ ἀγνοοῦντος ξένου, τοῦ κλέπτου, σὺ δὲ κατὰ μόνου ὁ ῥήτωρ τοῦ | κλέπτου τοῦτο 247 ἐξελάβου, καθολικώτερον ἄρα ἐστὶ τὸ εἰκὸς τοῦ κλέπτου, ὡς τὰ τρία τοῦ ἑνός εἰσι πλείω· οὐ γὰρ πᾶς ὁ νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης.

[1357b1] Τῶν σημείων τὸ μὲν οὕτως ἔχει, ὡς τῶν καθ' ἕκαστά τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου, ὅτε δηλαδὴ τὸ καθ' ὅλου δεικνύεται ἀπὸ τῶν μερικῶν· οἷον τὸ 'πᾶς σοφὸς σπουδαῖος, διότι ὁ Πιττακὸς σοφὸς ὢν ἦν καὶ σπουδαῖος'· τοῦ γὰρ ὅτι οἱ σοφοὶ σπουδαῖοι σημεῖόν ἐστιν ὁ Πιττακὸς μερικόν τι ὤν. τοῦτο τὸ σημεῖον λυτόν ἐστιν· ἀσυλλόγιστος γὰρ ὁ συλλογισμὸς οὗτος ὁ φαινόμενος, ὅτι ἀπὸ δύο μερικῶν συνήχθη, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι συλλογισμός. ἀλλὰ καὶ τὸ συμπέρασμα ψευδὲς καὶ κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ εἶδος· ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ σχήματι μερικὰ συνάγεις. τοῦτο μὲν οὖν τὸ σημεῖόν ἐστιν ὡς τῶν καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου. τίθησι δὲ καὶ ἕτερον ἐνθυμηματικὸν συλλογισμὸν τεκμηριώδη καὶ ἀναγκαῖον ἐν πρώτῳ σχήματι συναγόμενον καὶ αὐτὸν τοιοῦτον ἔχοντα τὸ σημεῖον ὡς τῶν καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου [1357b15] 'αὕτη τέτοκε· γάλα γὰρ ἔχει· τὸ γάλα ἔχειν σημεῖόν ἐστι τοῦ τετοκέναι'. ἄλυτόν ἐστι τοῦτο· ἀληθής τε γάρ ἐστιν ὁ συλλογισμὸς καὶ καλῶς ἔχων κατά τε ὕλην κατά τε εἶδος·

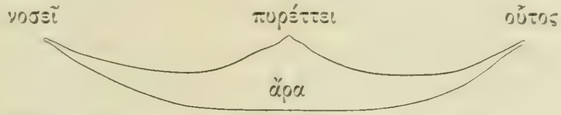

καὶ αὖθις οὗτος νοσεῖ· πυρέττει γάρ· σημεῖον ὁ πυρετὸς τῆς νόσου.

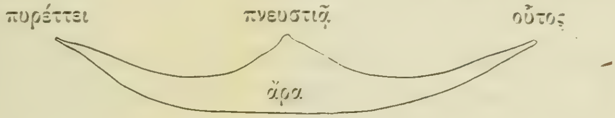
1 fort. γίνεσθαι 15 ἀλλ' c 20 τῶν δὲ σημείων Arist. 21 ἕκαστόν Arist. (cf. infra v. 28 et 31) δεικνύται c

τεκμήριον τοῦτο καὶ ἄλυτον, ὡς δὴ καὶ τὸ γάλα ἔχειν· καλῶς γὰρ καὶ 247 οὗτος ὁ συλλογισμὸς ἔχει καὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὸ εἶδος·

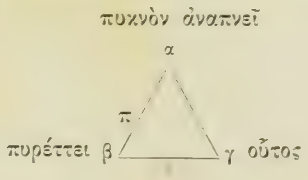

νόησον οὖν ὧδε· πῶς ταῦτα τὰ δύο σημεῖα, ἃ καὶ τεκμήρια καὶ ἄλυτα. 248 ὡς μερικά εἰσι πρὸς καθ' ὅλου τὸ πυρέττειν, ὃ σημεῖον μερικώτερόν ἐστι τοῦ νοσεῖν; πῶς; ὅτι πᾶς μὲν πυρέττων νοσεῖ, οὐ μὴν δὲ πᾶς νοσῶν πυρέττει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεραι νόσοι παρὰ τὸν πυρετόν. καὶ αὖθις· τὸ γάλα ἔχειν σημεῖον ὂν τοῦ σημειωτοῦ ἤτοι τοῦ τετοκέναι μερικώτερόν ἐστι τοῦ τετοκέναι· πᾶσα μὲν γὰρ γάλα ἔχουσα καὶ τέτοκεν, οὐ μὴν δὲ πᾶσα τετοκυῖα καὶ γάλα ἔχει. καλῶς ἄρα τοῦτο ἐξήγηταί μοι σὺν θεῷ, τῶν ἄλλων ἀποπλανηθέντων ὅλῳ πήχει τῆς ἀληθείας.

[1357 b 3] Τὸ δ' ὡς τῶν καθ' ὅλου τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος· ὅταν δηλαδὴ τὸ σημεῖον εὑρίσκηται τὸ τάχα λαμβανόμενον καθολικώτερον τοῦ σημειωτοῦ· οἷον εἴ τις εἴπῃ 'ὁ παρὼν πυρέττει, πνευστιᾷ γάρ'. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι οὕτως αὐτὸ συνελογίσαντο πάντες ἐν πρώτῳ σχήματι

ἐγὼ δὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι τοῦτο συνελογισάμην ἀκολουθῶν Ἀριστοτέλει ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τῶν Προτέρων ἀναλυτικῶν λέγοντι μόνα τὰ ἄλυτα τεκμήρια ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογίζεσθαι, τὰ δὲ ἄλλα σημεῖα ἃ μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ, ἃ δὲ ἐν τῷ τρίτῳ, ἃ καὶ λύσιμα ἢ ὡς ψευδῆ καὶ κατὰ τὸ εἶδος ἡμαρτημένα ἢ καθ' ἕν τι τούτων. ποῖον; τὸ κατὰ τὸ εἶδος ἡμαρτῆσθαι δηλαδή, κἂν κατὰ τὴν ὕλην ἀληθῶς ἔχῃ·

τοῦτο εἰ οὕτως σχηματισθῇ, συλλογισμός ἐστιν, οὐ μὴν ἐνθυμηματικός. σχημάτισον οὖν αὐτὸ ἐνθυμηματικῶς καὶ ῥητορικῶς, τὴν αβ εὐθεῖαν περιελὼν καὶ οὕτως ἐνθυμηματισάμενος· ἡ γὰρ μείζων πρότασις ἐνθυμηματικῶς σοι νοεῖται. εἰ οὖν τὸ ἐνθύμημα τέλειον συλλογισμὸν ποιήσεις,

12 τῆς ἀληθείας ὅλῳ πήχει c 20 τοῦ δευτέρου τῶν προτέρων (cf. Anal. pr. B 27 p. 70a29) cod. Paris. gr. 1951: τῶν δευτέρων τῶν προτέρων V: τῶν δευτέρων (om. τῶν προτέρων) c λέγοντε c 23 τοῦτο c τὸ (ante εἶδος) om. c 27 οὕτω c

λυτὸν τοῦτον εὑρήσεις. 'οὗτος | πυρέττει· καὶ γὰρ πυκνὸν ἀναπνεῖ'· ψευ- 249
δῶς τέως εἶπας. ἔχει δὲ ἔμφασιν οὗτος ὁ συλλογισμὸς πρώτου σχήματος καί τι καινόν· τὰ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογιζόμενα διὰ τοῦ πρώτου τελειοῦνται. εἰ μὲν οὖν οὕτως ὡς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τελειῶν εἴπῃς 'οὗτος πυκνὸν ἀναπνεῖ, πᾶς ὁ πυκνὸν ἀναπνέων πυρέσσει', ψευδὴς εὑρίσκεται ἡ μείζων πρότασις· εἰ δὲ οὕτως εἴπῃς ὡς ἐν δευτέρῳ σχήματι, ἵνα ἡ ὕλη φανῇ ἀληθής, 'οὗτος πνευστιᾷ, πᾶς ὁ πυρέττων πνευστιᾷ, οὗτος ἄρα πυρέττει', ἀληθὴς μὲν ὁ συλλογισμὸς κατὰ τὴν ὕλην, κατὰ δὲ τὸ εἶδος ἠχρείωται· ἐν γὰρ τῷ δευτέρῳ σχήματι ἀπὸ δύο καταφατικῶν καταφατικὸν συνήγαγες· λυτὸν ἄρα· καταφατικῶς γὰρ συνάγεται ἀεὶ τὰ διὰ σημείων ἀποδεικνύμενα.

[1357 b 17] Μόνον γάρ, ἂν ἀληθὲς ᾖ, ἄλυτόν ἐστι. τοῦτο εἶπεν, ἐπεὶ τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογισθὲν τὸ 'οὗτος πυκνὸν ἀναπνεῖ, πυρέττει ἄρα' τελειωθὲν ἐν πρώτῳ σχήματι οὐ φαίνεται ἀληθὲς καὶ λοιπὸν οὐκ ἔστι τεκμήριον.

[1357 b 19] Λυτὸν γὰρ καὶ τοῦτο, κἂν ἀληθὲς ᾖ· κἂν γὰρ ἀληθὲς ᾖ τὸ 'οὗτος πυρέττει ὁ νῦν ὁρώμενός μοι πνευστιῶν', ἀλλὰ λύσιμος ὁ συλλογισμός, ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι ἀπὸ καταφατικῶν τῶν δύο προτάσεων καταφατικὸν συνήγαγες.

Ἰστέον καὶ ἐπὶ τινῶν πὴ μὲν τὰ σημεῖα προηγοῦνται ὧν εἰσι σημεῖα, οἷον ἡ ἶρις τοῦ ὑετοῦ, ὃ καὶ πολλάκις καὶ διαψεύδεται (φαίνεται γὰρ ἡ ἶρις, ὑετὸς δὲ οὐ γίνεται), πῇ δὲ τὸ οὗ σημεῖον προηγεῖται, ὡς τὸ πῦρ τῆς τέφρας, πὴ δὲ ἅμα τὸ σημεῖον καὶ τὸ σημειωτόν, ὃ καὶ κυρίως τεκμήριον, οἷον ἅμα πῦρ καὶ καπνός· ἐὰν οὖν εἴπῃς, ὅτι σημεῖον τοῦ εἶναι ἐνταῦθα πῦρ τὸ εἶναι ἐνταῦθα τέφραν, ψεῦδος· ἔστι γὰρ τέφρα ἔν τινι τόπῳ καὶ οὐκ ἐγένετο ἐνταῦθα πῦρ, ἀλλ' εἰκὸς ἦν μετενηνέχθαι ἀλλαχόθεν ἐνταῦθα τὴν τέφραν.

[1357 b 26] Ἔστι δὲ τὸ παράδειγμα οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον·
ἦν γὰρ ἂν | σημεῖον, ὃ ἦν ὡς τῶν καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθ' ὅλου. 250
ἀλλ' οὐδὲ ὡς ὅλον πρὸς μέρος· ἦν γὰρ ἂν ὡς τὸ ἕτερον αὖθις σημεῖον ἢ καὶ ὡς τὸ εἰκός, ὅπερ ἦν ὡς τῶν καθ' ὅλου τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος. τὸ δὲ οὔτε ὡς ὅλον πρὸς ὅλον εἶπε δηλῶν, ὅτι οὐδὲ συλλογισμός ἐστι. διὰ μὲν οὖν τῶν ἀνώτερον δυεῖν ἔδειξεν, ὅτι τὸ παράδειγμα οὐκ ἔστιν ἐνθύμημα (τὸ γὰρ ἐνθύμημα ἦν ἐξ εἰκότων καὶ σημείων, ἃ ἀνήρηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ παράδειγμα), διὰ δὲ τοῦ τρίτου τοῦ οὐθ' ὡς ὅλον πρὸς ὅλον ἀνήρηκεν, ὅτι οὐδὲ συλλογισμός ἐστιν, ἀπὸ τῶν καθ' ὅλου ἢ καὶ ἀντιστρεφόντων συνάγων τὸ καθ' ὅλου.

---

4 ὡς om. c   5 πυρέσει c   7 ἡ om. c   13 εἶπας c   16 γὰρ (ante καὶ) Vc Arist. Tr.: δὲ Arist. cet.   ᾖ V: ἦν c   19 καταφατικὸν V: καταφατὸν c   20 καὶ Vc: δὲ ὡς καὶ cod. Paris. gr. 1951: fort. ὅτι   τίνων c   21 καὶ (post πολλάκις) om. cod. Paris. gr. 1951   28 ἑκα^{στ} V: ἕκαστά c   29 οὐθ' ὡς Arist.   31 ἢ καὶ ὡς τὸ εἰκός in marg. V: ὃ καὶ ὡς τὸ εἰκός c   31 οὔτε ὡς ὅλον πρὸς ὅλον scripsi ex Aristotele: οὔτε πρὸς ὅλον | fin. vers. | πρὸς ὅλον V: οὔτε πρὸς ὅ ἐστι πρὸς ὅλον c   32 ἀνωτέρω c

[1358 a 2] Τῶν δὲ ἐνθυμημάτων μεγίστη διαφορά. ὥσπερ 250 εἰσὶ διαλεκτικοὶ συλλογισμοὶ παρὰ τῇ διαλεκτικῇ, ἀλλὰ εἰσὶ καὶ περὶ φυσικῶν παρ' αὐτῇ καὶ περὶ ἠθικῶν διαλέξεις, ἀλλὰ ὅσα μὲν ἀπὸ κοινῶν τόπων δείκνυνται, κἂν φυσικὰ εἶεν, κἂν ἠθικά, οὐ μὴν μόνον διαλεκτικά, οἷον ἀπὸ τοῦ μᾶλλον, ἀπὸ τοῦ ἧττον, ἀπὸ ἴσου, ἀπὸ δυνατοῦ, ἀδυνάτου, ἐνδόξου, ἀδόξου, ταῦτα λέγονται διαλεκτικά, ὅσα δὲ τῶν ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ τεχνῶν, ἤγουν φυσικῆς, ἰατρικῆς, ἠθικῆς, δείκνυνται ἀπὸ ἰδίων καὶ οἰκείων αὐταῖς καὶ μόναις προτάσεων, ταῦτα λέγονται οὐ διαλεκτικὰ ἀλλ' ἢ ἠθικὰ ἢ φυσικὰ ἢ ἰατρικά (αἱ γὰρ προτάσεις τῆς ἰατρικῆς οὐκ ἐφαρμόσουσι τῇ ἠθικῇ οὐδ' αἱ τῆς ἠθικῆς ἐφαρμόσουσι τῇ φυσικῇ), οὕτω καὶ ἐν τῇ ῥητορικῇ εἰσιν ἐνθυμηματικοὶ συλλογισμοὶ καὶ ποτὲ μὲν λέγονται τὰ προβλήματα ῥητορικά, ὅταν ἀπὸ κοινῶν τινων ῥητορικῶν τόπων δεικνύωνται, οἷον ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ, τοῦ μᾶλλον καὶ τοιούτων τινῶν, ποτὲ δὲ οὐ λέγονται ῥητορικὰ ἀλλὰ ἢ συμβουλευτικὰ ἢ δικανικὰ ἢ ἐπιδεικτικὰ ἢ περὶ εἰρήνης ἢ περὶ πολέμου ἢ περὶ πόρων ἢ περὶ φυλακῆς χώρας ἢ νομικά, εἰ περὶ πολιτειῶν εἶεν καὶ νόμων. εἰ οὖν τὰ τρία τῆς ῥητορικῆς εἴδη μετιὼν καὶ συμβουλευόμενος ἢ καὶ δικανευόμενος ἢ καὶ πανηγυρίζων ἀπὸ τοῦ μᾶλλον ἐν τοῖς τρισὶν ἐπιχειρήσεις ἢ τοῦ ἧττον ἢ τοῦ δυνατοῦ, ῥητορικὰ | ταῦτα εἰπὲ τὰ προβλήματα· ἀπὸ γὰρ τῶν κοινῶν τῆς ῥητορικῆς 251 τόπων ὥρμησας. εἰ δὲ τὸ συμβουλευτικὸν μόνον νῦν μεταχειρισάμενος καὶ τούτου τὸ περὶ πόρων εἶδος μόνον ἐπιχειρήμασιν οἰκείοις αὐτῷ καὶ μόνῳ τῷ περὶ πόρων προβλήματι χρᾷ, τὸ τοιοῦτον ῥητορικὸν εἴπῃς, ἀλλὰ ἢ συμβουλευτικὸν μερικεύσας ἐκεῖνο ἢ περὶ πόρων ἢ οὕτω πως μερικῶς καὶ εἰδικῶς.

[1358 a 7] Τὰς δὲ οὔπω κατειλημμένας, οἷον περὶ τοῦ τετραγωνίζεσθαι τὸν κύκλον ἢ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς θεία γραφὴ μεγίστη ἐπιστήμη καὶ καλὴ καὶ τιμία καὶ ἀκριβὴς ἀκριβῶς.

[1358 a 7] Διὸ καὶ λανθάνουσι τοὺς ἀκροατάς, εἰ εἶεν διαλεκτικοί· καλῶς γὰρ τὴν ἠθικὴν μεταχειριζόμενοι ἢ τὴν ἰατρικὴν καὶ μεταβαίνοντες ἀπὸ τῶν κοινῶν τῆς διαλεκτικῆς τόπων, τὰ δὲ ἠθικὰ ἢ τὰ ἰατρικὰ δεικνύντες ἀπό τινων ἰδίων καὶ οἰκείων ἰατρικῇ ἢ ἠθικῇ ἰατροὶ μᾶλλον δοκοῦσιν ἄριστοι ἢ ἠθικοὶ φιλόσοφοι.

[1358 a 14] Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἔσται ἐκ τούτου τοῦ κοινοῦ τόπου ἤγουν τοῦ μᾶλλον περὶ φυσικῶν εἰπεῖν παρ' ὃ περὶ δικαίων.

[1358 a 30] Τῶν ἐνθυμημάτων τά τε εἴδη, λέγω δέ, φησί, τὰς καθ' ἕκαστον γένος ἰδίας προτάσεις. γένος ἢ τὸ ὑποκείμενον εἶπε ἢ τὸ εἶδος· εἶδος γὰρ τῆς ῥητορικῆς τὸ συμβουλευτικόν, εἶδος τῆς

1 μεγίστη Vc Arist. ATr.: μεγάλη Arist. vulg. 2 ἀλλ' c 4 δείκνυται c μὴν V: μὲν c 7 δείκνυται c 8 μόναις scripsi: μόνων Vc ἢ om. c 12 δείκνυνται c 14 ἀλλ' c 15 χώρης c 18 τοῖς γ̄ V: ε τοῖς γῆς c 19 εἰπ V: εἰ περὶ c 21 ἐπιχειρήμασι c 22 τοιοῦτο c 27 λανθάνουσί τε τοὺς Arist. 34 εἴδη καὶ τοὺς τόπους ἐξ ὧν ληπτέον· λέγω δ' εἴδη μὲν τὰς καθ' Arist. 36 εἰπὲ Vc

ῥητορικῆς τὸ δικανικόν. γίνωσκε οὖν τοὺς οἰκείους καὶ ἰδίους τῇ συμ- 251 βουλῇ τόπους, ἀφ' ὧν οὐδέποτε δείξαις τὰ δικανικὰ προβλήματα, γίνωσκε εἰδικῶς τοὺς οἰκείους τῷ δικανικῷ μερικοὺς τόπους, ἀφ' ὧν οὐδέποτε τὰ συμβουλευτικὰ κατασκευάσαις. τόπους δὲ λέγει τοὺς κοινούς, ἀφ' ὧν κοινῶς μέν, οὐ μὴν ἐπιχειρήσεις ἰδίως περὶ τοῦδε ἢ τοῦδε οἰκείως καὶ εἰδικῶς καὶ αὐτάρκως.

3. [1358 b 7] Τρία γένη τῆς ῥητορικῆς· ἀλλὰ μὴν ἄνω εἴδη εἶπε. γένη οὖν τὰ ὑπάλληλα ἄκουσον· διαιρεῖται γὰρ τὸ δικανικὸν εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη τὰ δύο.

[1358 b 17] Κυριώτατος μὲν ὁ παρὼν χρόνος τῷ πανηγυρικῷ. ἴδε τὸν μέγαν Θεολόγον πανηγυρίζοντα "Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε". |

[1359 a 6] Φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων. δεῖ, φησίν, ἰδίας καὶ 252 ἰδίας ἔχειν τὰς προτάσεις τὸν ἐνθυμηματικὸν ῥήτορα, οἰκείας τῇ συμβουλῇ τὸν συμβουλευτικόν, οἰκείας τῇ δίκῃ τὸν δικανικόν, οὐ μὴν κοινάς· οὐ γὰρ συμβουλεύσει καλῶς περὶ τοῦδέ τινος ὁ ἀπὸ κοινῶν μελετῶν.

[1359 a 11] Ἐπεὶ δ' οὔτε πραχθῆναι. νῦν φησιν, ὅτι μετὰ τὸ εὑρεῖν σε εἰδικῶς τὰς ἰδίας καὶ ἰδίας περὶ ἑκάστου προτάσεις καὶ οἰκείας ἑκάστῳ τῷδέ τινι δεῖ σε, φησί, καὶ κοινούς τινας ἔχειν τόπους, οἳ δράσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ ἐν συμβουλῇ καὶ δίκῃ καὶ πανηγύρει· οἷός ἐστιν ὁ τοῦ δυνατοῦ καὶ [οὐκ] ἀδυνάτου, ὁ τοῦ ἐνδόξου, ἀδόξου, ὁ τοῦ εἰ ἐγένετο ἢ οὔ, ὁ τοῦ μικροῦ.

4. [1359 b 5] Οὐ δεῖ τὸν παρόντα καιρόν, καθ' ὃν τὴν ῥητορικὴν διαγράφω, ζητεῖν ἐμὲ ὑμᾶς εἰπεῖν, μέχρι τίνος καὶ ὅπως τὰ πάντα πραχθήσεται· οὐ γὰρ ῥητορικῆς τὸ τὰ τοιαῦτα τελέως πολυπραγμονεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον φιλοσοφίας καὶ τῆς λογικῆς. ὑμεῖς οὖν, ὦ οἱ περὶ Πῶλον καὶ Γοργίαν, πολλὰ τιμῶντες τὴν ῥητορικήν, εἰ τὰ πάντα αὐτῇ χαριεῖσθε, λήσεσθε ἀπολέσαντες αὐτήν· γενήσεται γὰρ φιλοσοφία ἢ μισεῖτε φιλοσοφίαν καὶ πάνθ' ὑμῖν ἀπολεῖται τὰ τίμια.

[1359 b 20] Τὰ πέντε ταῦτα, περὶ ὧν τῇ πόλει συμβουλεύσεται ὁ δημηγόρος, καὶ ὁ καθ' ἕνα ὑμῶν συμβουλευέτω τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ καλοῦ χωρήσοι.

[1359 b 33] Τὸ δὲ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης τοῦτο δηλοῖ, τίσι δεῖ πολεμεῖν ἡμᾶς καὶ πρὸς οὓς εἰρηνεύειν.

[1359 b 39] Ἐπίδοξον πολεμεῖν ἢ τὸ ἔνδοξον ἢ μᾶλλον τὸ προσδοκήσιμον εἰπέ.

[1360 a 1] Πρὸς δὲ τοὺς ἥττους ἐπ' αὐτοῖς ἢ τὸ πολεμεῖν. οὐ προτρέπεταί σε πολεμεῖν τοῖς ἥττοσιν ὁ φιλόσοφος ὢν ἀγαθός, ἀλλὰ τότε, φησί, πολέμει αὐτοῖς, ὅταν ἐκεῖνοι ἄρχωνται κατὰ σοῦ.

---

7 ἄνω] p. 1358a36 12. 13 καὶ ἰδίας om. c 20 ἀδυνάτου, om. οὐκ, cod. Paris. gr. 1951: οὐκ, ἀδυνάτου Vc: οὐ δυνατοῦ Brandis καὶ post ἐνδόξου add. codd. Paris. gr. 1869 et 1951 22 δεῖ κατὰ τὸν Arist. 23 διαγράφω Brandis: διαγράφων Vc 32 περὶ δὲ Arist. 36 ἐπ' αὐτοῖς Vc Arist. vulg. (αὐτῆς Zb): ἐφ' αὐτοῖς Arist. A

[1360a11] Καὶ τοὺς ἐπιτηδείους τόπους φυλάττειν δεῖ ἢ τοὺς 252 ἀνοχύρους καὶ ἀναγκαίους φυλάττεσθαι ἤ, ὃ καὶ μᾶλλον, τοὺς βοηθοῦντάς σοι τόπους, οἷον τὰς ἰδιωτικῶς παρὰ πολλοῖς λεγομένας κλεισούρας, οἷον τὴν τῆς Κερκύρας κορυφαίαν ἀκρό|πολιν, ἵνα μὴ τὰ τοιαῦτα προκατα- 253 λαβὼν ὁ πολέμιος ὡς ἀπὸ ἐρυμνῶν κρησφυγίων ὁρμώμενος βλάβης σοι μυρίας πρόξενος γίνοιτο.

[1359b19] Ἐπισκευάζων αὐτὰς ἤγουν τὴν διαλεκτικὴν καὶ τὴν ῥητορικὴν εἰς ἐπιστήμας ὑποκειμένων ἤτοι ὡρισμένων τινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ μόνων λόγων· ἡ γὰρ διαλεκτικὴ καὶ ἡ ῥητορικὴ ποριστικαί εἰσι λόγων κοινῶν. εἴπωμεν οὖν ὧδε τῇ ἀναλυτικῇ τῇ ῥητορικῇ, τὰ λοιπὰ ἐπισκέψασθαι δόντες τῇ πολιτικῇ· ἐκείνης γὰρ τὸ περὶ πάντων τούτων αὐτάρκως εἰπεῖν.

[1360a14] Ἵνα πρὸς τούτους καὶ αἱ συμβολαί. ἁρμόζει, φησίν, ἡμᾶς ἔχειν φίλους τοὺς κρείττονας ἡμῶν καὶ τοὺς χρησίμους ἡμῖν ὡς τοὺς ἀγχιαλίτας διὰ τὸ πολὺ τοῦ σίτου. συμβολαὶ δὲ λέγονται οἱ ὅρκοι, οἱ ὅμηροι, αἱ εἰρηνικαὶ συμφωνίαι καὶ φιλίαι.

[1360a22] Καὶ οἰκείων τῆς πολιτείας. φθείρεται τὸ φθειρόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ οἰκείου· ὡς τὸ πῦρ φθείρεται καὶ ὑπὸ τοῦ ὕδατος σβεννύμενον, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τοῦ πνιγέως καταμαραινόμενον. ἡ δημοκρατία αὖθις φθείρεται ὑπὸ τοῦ ἐναντίου (τῆς μοναρχίας δηλαδή), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτάσεως αὐτῆς· ἢν γὰρ καὶ οἱ χυδαῖοι καὶ οἱ ἀγοραῖοι πάντη πάντες κρατῶσι, λυποῦνται οἱ ἄριστοι καὶ κρατήσουσιν ἴσως τῆς πόλεως καὶ γενήσεται ἀριστοκρατία καὶ ἡ δημοκρατία ἀναιρεθήσεται. ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως αὐτοῦ φθείρεται τὸ φθειρόμενον. βελτίστη δὲ πολιτεία ἢ ἡ βασιλεία ἢ ἐκείνη, ἐν ᾗ συντρέχει τὸ καὶ βασιλείαν εἶναι καὶ δημοκρατίαν καὶ ἀριστοκρατίαν· ἄρχει γὰρ ὁ βασιλεύς. ἀλλὰ καὶ οἱ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν παραδυναστεύουσιν αὐτῷ φρόνιμοι ὄντες καὶ τὰ συμφέροντα ὑποτιθέμενοι. ἀλλὰ καὶ δημοκρατίαν ἔστιν ἰδεῖν· παρὰ γὰρ τῷ ἐπάρχῳ τάξις τις παραδυναστεύει καὶ ἄρχει τῆς πόλεως.

[1360a34] Αἱ τῆς γῆς περίοδοι. ἀναγκαῖον γὰρ περιιέναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὡς τοὺς νόμους πάντων μαθεῖν τῶν ἐθνῶν.

5. [1360b6] Ἐναντία τῇ εὐδαιμονίᾳ ἡ κακοδαιμονία. εἰς ἣν συντείνουσι λύπη, νόσος, γῆρας.

[1360b7] Τὸ δὲ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἢ τοῦτο δηλοῖ | τὸ συντετμη- 254 μένως ἢ τὸ παχυλῶς καὶ οὐ πρὸς ἀκρίβειαν.

---

9 μόνων Vc: μόνον Arist. 10 κοινῶν λόγων c 13 καὶ αἱ συμβολαί Vc: καὶ συμβολαί Anon. in Rhet. p. 15, 33: καὶ συνθῆκαι καὶ συμβολαί Arist.
19 καὶ (ante ὑπὸ) om. c 20 αὖθις — δημοκρατία (24) V: om. c in textu, praebet in annotatione ex solo codice Paris. gr. 1951 (sed leguntur etiam in Paris. gr. 1869) 22 καὶ (post γὰρ) om. c καὶ (post χυδαῖοι) om. c
24 utrum V praebeat ἀναιρεθήσεται an ἀναιρηθήσεται, dubium est 26 ἢ (ante ἡ) om. c 31 περϊέναι c

[1360 b 12] Μεῖζον ἀντ' ἐλάττονος ποιοῦντα, οἷον ἡ ὑγεία 254 μόριον οὖσα τῆς εὐδαιμονίας μεῖζον γίνεται, εἰ προσλάβῃ καὶ πλοῦτον.

[1360 b 13] Φθείρει τὴν εὐδαιμονίαν ἡ κακία, ἡ Πριαμικὴ συμφορά, ἐμποδίζει δὲ ἡ ἔνδεια καὶ τὸ μὴ πλουτεῖν. ἐν μὲν τοῖς Ἠθικοῖς ὡρίσατο ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τὴν πρακτικὴν εὐδαιμονίαν, ἐν δὲ τῷ Κ τὴν θεωρητικήν, ἐνταῦθα δὲ τὴν πολιτικήν· διὸ καὶ περὶ εὐγενείας καὶ εὐτεκνίας λέγει πόλεων καὶ ἐθνῶν. λέγει οὖν ἐνταῦθα τὰ δοκοῦντα περὶ εὐδαιμονίας πᾶσι πολλῇ σπουδῇ σοφοῖς.

[1360 b 15] Ἡδὺς βίος μετ' ἀσφαλείας, ὅταν πλούσιος ὢν οὐ δεδίττηται ὀργὴν βασιλέως ἢ ἐθνῶν ἐπιδρομὴν καὶ πολεμίων ἔφοδον.

[1360 b 16] Εὐσθένεια σωμάτων καὶ κτημάτων μετὰ δυνάμεως τὸ κτήματα ἔχειν εὐσθενῆ καὶ μεγάλα καὶ σῶμα εὐσθενές, ἀλλὰ καὶ δύναμιν καὶ πλῆθος καὶ δυναστείαν ὑπηκόων τὴν μέλλουσαν ταῦτα συντηρεῖν, ὥστε μὴ ταῦτα διάρπαγμα γίνεσθαι παρὰ πολεμίων ἢ ἄλλως δυναστῶν. εἶπε δὲ καὶ δύναμιν πρακτικὴν τὸ ἔχειν δούλους γεωργούς, κηπωρούς, ποιμένας καὶ τοιούτους πολλοὺς χειροκμῆτας.

[1360 b 31] Αὐτόχθονας εἶναι καὶ μὴ μετανάστας καὶ ἀποίκους ἄλλης χώρας ἤ, κἂν ἀπὸ ἄλλης χώρας ἦλθον, ἀλλ' οὖν χρόνους πολλοὺς ἐπιμεῖναι ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἵνα εἶεν ἀρχαῖοι καὶ κατὰ τοῦτο πλησίον τῶν αὐτοχθόνων, ὡς οἱ πλησίον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

[1361 a 11] Ἀτυχεῖς περὶ γυναῖκας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ποτὲ γὰρ αὐτῶν πολεμούντων τοῖς ἐχθροῖς ἔνδον αἱ γυναῖκες ἐθορυβοῦντο· αἰσθόμενοι δὲ οὗτοι τοῦ θορύβου καὶ ὑποπτεύσαντες τοὺς πολεμίους ποθὲν εἰσελθεῖν τὴν πόλιν ἔδωκαν νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ὡς εἰς τὴν πόλιν φεύγοντες, ἵν' ἴδωσι τοῦ θορύβου τὸ αἴτιον, καὶ οὕτως ἡττήθησαν κατὰ κράτος καὶ κατεσφάγησαν.

[1361 a 15] Ἀσφαλῆ κτήματα ἔχειν ἤγουν πλησίον τῆς αὐτῶν πόλεως καὶ μὴ ἐν Περσίᾳ ἢ Αἰγύπτῳ, ἵν', ὅταν ἐθέλωσιν, ἐξῇ ἀπολαύειν αὐτῶν· ἐλευθέρια δὲ ὡς αἱ μυρίναι, ἐξ ὧν κἂν καρπὸς γένηται, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀξιόλογος, ἀλλ' ἄγαν εἰς τιμὴν μικρό|τατος· πόσος γὰρ καρπὸς 255 ἐκ μυρσινῶν συναχθήσεται, ὥστε κέρδος ἐκεῖθεν γενέσθαι, ὅτι καὶ ἄξιον ἤτοι ἀξιόλογον;

[1361 a 27] Τιμὴ δὲ ἔστι μὲν σημεῖον· τιμῶ γὰρ τόνδε τινὰ ἢ ὡς εὐεργετήσαντά με ἢ ὡς εὐεργετῆσαι δυνάμενον· ἐλπίζω γὰρ ὅτι, ὅτε δεήσομαι αὐτοῦ, εὐεργετηθήσομαι. ἡ τιμὴ οὖν ἐν τῷ εὐεργετεῖν θεωρεῖται· ὥστε ὁ μὲν τιμώμενος καὶ δοξάζεται· ἔνθα γὰρ τιμή, ἐκεῖ καὶ δόξα, οὐ μήν, ἔνθα δόξα ἐστίν, ἐκεῖ καὶ τιμή· ὡς μὲν γὰρ ἔχοντές τινες πλοῦτον δοξάζονται, ὡς δὲ μὴ εὐεργετοῦντες οὐ τιμῶνται.

[1361 a 32] Ὧν μὴ ῥᾳδία ἡ κτῆσις ἢ ὅλως ἤγουν μηδ' ὅλως ῥᾳδίως κτᾶται ἡ φιλοσοφία ἢ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ῥᾳδία ἡ κτῆσις, ὡς ἐν

1 ὑγιεία c 9 ὁ βίος Arist. Zb: ὁ βίος ὁ Arist. cet. 11 εὐσθένεια V Arist. vulg.: εὐθενία Arist. ATr.: εὐσθένειαν c κτημάτων καὶ σωμάτων Arist. 14 παρὰ V: om. c 18 πολλοὺς χρόνους c 28 fort. μυρσίναι (cf. p. 270,30. 271,1) 32 σημεῖον δόξης Arist. vulg.: σημεῖον εὐδοξίας Arist. A 39 fort. ⟨ὡς⟩ ἡ φιλοσοφία

Αἰγύπτῳ οἱ καρποὶ τῶν μυρσινῶν ἢ τὰ φύλλα τῆς δάφνης, ἢ ποτέ, οἷον 255
εἴ τις εἴη ἐν εἱρκτῇ λιμαγχονούμενος καὶ ἐγὼ δώσω αὐτῷ ἄρτον λαθὼν εἰσελθεῖν, ἄρτον ὀλίγον.

[1361 a 35] Τέμενος ἢ ὁ ναὸς λέγεται ἢ καὶ ἡ ἀποτετμημένη χώρα καὶ διδομένη τοῖς ἀριστεῦσι.

[1361 a 36] Τῶν βαρβάρων ἴδιον τὸ προσκυνεῖν, οὐχὶ τῶν Ἑλλήνων· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι οὐ προσεκύνουν· διὸ καὶ εἴρηται παρ' Ἕλληνος 'ἐγώ σε προσκυνήσω, βάρβαρε'.

[1361 b 3] Ὥστε ἀνόσους εἶναι χρωμένους τοῖς σώμασιν· εἰσὶ γάρ τινες ὑγιαίνοντες μέν, οὐ χρώμενοι δὲ τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων λουόμενοι, οὐδὲ βαδίζοντες, ἀλλ' ἐπὶ σκίμποδος ἢ θρόνου φερόμενοι· οἷος ἦν καὶ ὁ Ἡρόδικος, ὃς ὑγιὴς μὲν ἦν, ἀλλ' οὔποτε τῷ σώματι πρὸς ὑπηρεσίαν ἐχρᾶτο, ἀλλὰ παρ' ἄλλων τῷ στόματι αὐτοῦ ἡ τροφὴ ἐδίδοτο, φοράδην ἐφέρετο, οὐδὲ τὴν ἀμίδα ὥστε οὐρῆσαι ταῖς οἰκείαις χερσὶ κατεῖχεν, ἀλλ' ἄλλοις καὶ αὐτὴ ὑπεκρατεῖτο. διὰ τοῦτο εἶπε τόδε ἀνθρωπίνων· ἀνθρώπινα γάρ ταῦτά εἰσι τὰ ἀναγκαῖα ἡμῖν, ὡς τὸ περιπατεῖν, τὸ ἐσθίειν, τὸ λούεσθαι, τὸ ζώννυσθαι.

[1361 b 10] Πένταθλόν ἐστι πυγμή, πάλη, δίαλμα, δίσκος καὶ δίφρος.

[1361 b 11] Ὁ δὲ ἀκμάζων ἡδὺς δοκείτω μετὰ φοβερότητος· μὴ γὰρ ἔστω γυναικοειδὴς καὶ τεθηλυμένος, ἀλλ' οἷος ὁ Ἀχιλλεύς· διὸ καὶ Πρίαμος αὐτὸν ἰδὼν ἐθαμβήθη. ἐμβριθὴς οὖν, φησίν, ἔστω μετὰ ἡδύτητος. |

[1361 b 17] Πιέζειν ἐστὶ τὸ λαβεῖν τι ἓν μόριον καὶ καταθλῖψαι 256
αὐτό, οἷον ἢ σιαγόνα ἢ οὖς ἢ χεῖρα, συνθλίβειν δὲ τὸ συσφίγξαι τὸ ὅλον τινὸς σῶμα τὰς δυὸ χεῖρας περιπλεξάμενον καὶ μέσον αὐτῶν τὸν συνθλιβόμενον κατασχεῖν καὶ ἄγξαι τὰ μέλη αὐτοῦ καὶ τὰ νεῦρα, οἷον καὶ τὰ ὀστᾶ, ὃ δὴ ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν παλαιστῶν.

[1361 b 28] Ἔστιν εὐγηρία καὶ ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν. ἀρετὴ σώματος ἡ εὐκρασία· εἰ δὲ καὶ εἴδομέν ποτέ τινα μακρόβιον μὲν κατάνοσον δὲ ἀεί, ἀλλ' οὐ χρὴ περὶ τοιούτων σπανίων ἡμᾶς ἀκριβολογεῖσθαι νῦν ἄλλης ὑποθέσεως ἐχομένους.

[1361 b 36] Φίλος ἐστίν, ὃς τῷ φίλῳ βούλεται ὑπάρχειν τόδε καὶ τόδε τῶν ἀγαθῶν, εἶτα καὶ αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ πραγματεύεται καὶ ἐργάζεται παντὶ τρόπῳ, οὐχ ἵνα αὐτὸς ταῦτα ἔχῃ, ἀλλ' ἵνα ὁ φιλούμενος. ὁ γοῦν τοιούτους πολλοὺς φίλους ἔχων πολύφιλος. εἰ δὲ καὶ ἐνάρετοι οὗτοι εἶεν καὶ σπουδαῖοι καὶ ἄγαν χρηστοί, χρηστόφιλος ὁ τοιοῦτος λέγεται· πολλάκις γάρ εἰσί τινος φίλοι τινὲς ὑπὲρ ἐκείνου τὰ πάντα καὶ ποιοῦντες καὶ μηχανώμενοι, εἰσὶ δὲ ὅμως τὸ ἦθος ἀνάγωγοι καὶ ἄλλως ἀπαίδευτοι.

---

2. 3 fort. ἄρτον ⟨ὀλίγον⟩ λαθὼν εἰσελθεῖν [ἄρτον ὀλίγον] 6 ἴδιον V: ἴδων c 13 ἐχρᾶτο V: ἐχρῆτο c 15 χερσὶν c fort. ἄλλαις 16 τὸ δὲ Vc: τῶν Arist. δὲ ἀνθρωπίνον c 18 εἰσὶ c δίφρος Vc: exspectes δρόμος 21 αὐτὸν om. c Πρίαμος] cf. Hom. Ω 483, quamquam contrarium ibi legitur (ὡς Ἀχιλεὺς θάμβησε ἰδὼν Πρίαμον θεοειδῆ) 23 συσφίγξαι V: σφίγξαι c 25 ἄγξαι V: ἆξαι c

[1361 b 39] Εὐτυχία δέ ἐστι τὸ γίνεσθαι πάντα τά, ὧν αἰτία ἡ 256 τύχη, οἷον γεωργημάτων ἀφθονίαν παντοίων, πλούτου πλησμονήν, χρημάτων αὔξησιν, νομισμάτων πλεονασμόν, δυναστείας εὐημερίαν.

[1362 a 2] Αἰτία δέ ἐστιν ἡ τύχη καὶ τῶν τοιῶνδε πολλάκις, ὧν ἡ φύσις αἰτία, οἷον εἰ ἐγέννα τις μήτηρ ἀεὶ ἑξαδάκτυλα βρέφη, εἶτα ποτὲ ἐγέννησε καὶ πενταδάκτυλον.

[1362 a 3] Ἐνδέχεται δὲ καὶ παρὰ φύσιν γενέσθαι ἀπὸ τύχης, οἷον ἐάν τις ἀεὶ ἐγέννα πενταδάκτυλα, εἶτα ποτὲ ἐγέννησε καὶ ἑξαδάκτυλον.

[1362 a 4] Κάλλους δὲ καὶ μεγέθους φύσις, οἷον εἰ ἀεὶ ἔτικτέ τις μέλανα βρέφη καὶ πυγμαῖα, εἶτα ἐγέννησε καὶ παιδίον καλὸν καὶ μεγέθους ἀξιολόγου ὕστερον καταστάν· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα εἰσὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μετειληχότα, φύσεώς εἰσι καὶ κατὰ φύσιν γινόμενα, τὰ δὲ ἀμβλώματα παρὰ φύσιν. τέως οὖν ἐπικρίνει κυρίως ἐκεῖνα λέγεσθαι | τυχηρά, ἐφ' οἷς ὁ φθόνος ἐκβάλλεται. 257

[1362 a 7] Παρὰ λόγον. γράφεται καὶ μικρὸν ἤγουν τῶν παρὰ τὴν ἀκολουθίαν· οἷον εἰ Αἰθιόπισσα τέξει ποτὲ Νιρέα.

[1362 a 10] Ἢ εἰ μὴ ἦλθε μόνος ἀεὶ φοιτῶν, οἷον εἰ ὁ Πλάτων ἀεὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπήρχετο μονώτατος εἰς τόνδε τὸν τόπον ἐπὶ ἐνιαυτοὺς πεντήκοντα, εἶτα κατὰ τὴν τρίτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον κατὰ τὸ ἔθος, ἄνδρες δὲ ἑκατὸν ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ χάσμα γέγονε γῆς καὶ κατεπόθησαν ἁπαξάπαντες, εὐτυχὴς ὁ Πλάτων, ὅτι ἀεὶ ἐρχόμενος σήμερον οὐκ ἦλθεν ἢ οὐ συνῆλθε κἂν ἐκείνοις τοῖς ἀπολομένοις ἀνθρώποις.

6. [1362 a 15] Ὧν μὲν οὖν δεῖ στοχάζεσθαι. ἐτελείωσεν ὃ προὔθετο θεώρημα· εἶπε γὰρ ἀνώτερον "περὶ ὧν μὲν οὖν ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα συμβουλεύειν, τὰ μέγιστα τοσαῦτ' ἐστίν" ἤγουν πέντε, εἶτα ἐπιλέγει "ἐξ ὧν δὲ δεῖ καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλλων προτρέπειν, λέγωμεν" καὶ εἶπε περὶ εὐδαιμονίας καὶ περὶ τῶν μερῶν αὐτῆς· οὐ γὰρ περὶ τῶν πέντε μόνων ἐκείνων ἐρεῖ ὁ συμβουλευόμενος ἐν πόλει, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν, οἷον περὶ εὐγενείας, εὐτεκνίας, πολυφιλίας, χρηστοφιλίας, ἀγωνιστικῆς δυνάμεως, πάλης, πυγμῆς, δίσκου βολῆς καὶ τῶν ἄλλων, ἃ εἴρηκε· νῦν οὖν φησιν ὅτι, ὧν δεῖ στοχάζεσθαι τὸν συμβουλευόμενον, ταῦτά εἰσι τά τε πέντε καὶ τὰ λοιπὰ ἤγουν ἡ εὐδαιμονία καὶ τὰ μέρη αὐτῆς· προτρέπεται γὰρ τὴν πόλιν, ἵνα φυλάττῃ τοὺς νέους αὐτῆς τοιῶσδε, ὡς ἂν ᾖ παρ' αὐτῇ εὐτεκνία, εὐεργετεῖν, ὃ μάλα τιμᾶται, φίλους ἔχειν, ἵνα δι'

1 τά V: καλῶς c   5 ἀεὶ om. c   14 οἷς ἐστιν ὁ Arist.   19 ἐνιαυτὸν c   20 ἔθος c: ἦθος V   23 συνῆλθεν ἐκείνοις cod. Paris. gr. 1951   24 οὖν V Arist.: οὐ c   25 ἀνώτερον] p. 1360a38   ἀνωτέρω c   26 ἐπιλέγει] p. 1360b1   27 περὶ τῶν ἄλλων προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, λέγωμεν πάλιν Arist.   29 μόνον cod. Paris. gr. 1951   ἐν om. c   32 εἴρηκε c: εἴρηκα V   34 πόλιν scripsi: post τὴν IV—V litterae evanuerunt V: lacuna VII litterarum c   35 ὃ μάλα scripsi (cf. Arist. p. 1361a28 τιμῶνται δὲ δικαίως μὲν καὶ μάλιστα οἱ εὐεργετηκότες): post εὐεργετεῖν IV—V litterae evanuerunt V

ἐκείνων ὁ φιλούμενος καὶ κοιμώμενος, ἵν' οὕτως εἴπω, κτᾶται πάντα καὶ 257 θαυμάσια, ὧν ἐπιθυμεῖ καὶ ὀρέγεται· τὰ γὰρ ἐναντία τούτων ἐστίν, ἃ ἀποτρεπόμεθα, οἷον τὸ ἀσύμφορον, τὸ βλάβερόν.

[1362 a 21] Ἔστω δὴ ἀγαθόν. ὥσπερ ἀνώτερον τὴν εὐδαιμονίαν διωρίσατο, οὕτω καὶ νῦν λέγει διορισμούς τινας τοῦ ἀγαθοῦ, ἵνα τούτους μαθὼν εὐχερῶς ἔχῃς δεικνύειν τόδε ἢ τόδε ἀγαθὸν ἢ ὡς ποιητικὸν ἀγαθοῦ ἢ ὡς φυλακτικὸν ἢ ὡς καθ' αὑτὸ ἢ ὡς δι' ἕτερον ἀγαθόν.

[1362 a 24] Καὶ ὅσα ὁ νοῦς ἑκάστῳ ἀποδοίη, ἢ ὁ δημι- | ουργικὸς νοῦς ἢ ὁ ἐν ἡμῖν θεωρητικὸς ἢ πρακτικός. καὶ μή τις εἴποι 258 ὅτι 'εἰ δὲ ὁ νοῦς σοι ὁ θεωρητικὸς ἀποδώῃ κακόν τι, ἆρα ἐκεῖνο ἀγαθόν;' φημὶ οὖν· ὁ νοῦς ἐκεῖνος ἀποδοίη ἄν τι φαῦλον ὁ βυθισθεὶς θυμῷ ἢ ἐπιθυμίᾳ, ὁ δὲ μᾶλλον λογίσας τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς νοῦς τέ ἐστι καὶ ἄρχων καὶ ὀρθῶς ἀποδιδούς.

[1362 a 28] Καὶ ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα. τοῦτο τινὲς οὕτως εἶπον, ὅτι καὶ ἐκεῖνο ἀγαθόν, ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα ἤγουν τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ φυλακτικόν· εἶτα ὡς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς εἰς τὸ τὰ τοιαῦτα στίξαντες ἀναγινώσκουσιν οὕτω δυνάμει, ὅτι καὶ ἐκεῖνα ἀγαθὰ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων καὶ τὰ φθαρτικά. ἐγὼ δὲ ταῦτα ἀποδέχομαι, λέγω δὲ καὶ οὕτως ὡς ἓν ἀναγινώσκων ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων καὶ τὰ φθαρτικὰ ἤγουν ἓν πρὸς ἓν τιθεὶς τὸ ποιητικὸν τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ φθαρτικὸν τῶν ἐναντίων, τὸ φυλακτικὸν τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ κωλυτικὸν τῶν ἐναντίων. εἰς δὲ τὴν τοιαύτην ἐνάγομαι ἔννοιαν ἀπ' αὐτοῦ ποδηγούμενος τοῦ Ἀριστοτέλους· φησὶ γὰρ μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ δὲ διχῶς· οὐκ ἂν γὰρ μεταξὺ ἔθηκε τὸ καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων καὶ τὰ φθαρτικά, εἶτα εἶπε τὸ [1362 a 29] ἀκολουθεῖ δὲ διχῶς, εἰ ἄλλος τόπος ἦν ὁ καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων καὶ τὰ φθαρτικά.

[1362 a 37] Καὶ ἡ ἀντ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ μείζονος. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ὑποκειμένου τὸ λεγόμενον ἐνταῦθα χρωμάτισον. ἔστω· ὁ Χαβρίας σήμερον ὤφειλε λαβεῖν μὲν ἀπὸ τοῦ βασιλείου δύο νομίσματα, δοῦναι δὲ ὡς εἰσφορὰν χάριν ναυπηγίας τριήρεων δέκα νομίσματα. εἰ οὖν ὁ βασιλεὺς οἰκτείρας αὐτὸν ἀντὶ τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ δύο νομισμάτων δέκα νομίσματα ἐπιδοίη φιλοτιμίαν, ἀντὶ δὲ τῶν δέκα νομισμάτων τῆς εἰσφορᾶς κελεύει δοῦναι τὸν Χαβρίαν μόνα δύο νομίσματα, ἄρα τὰ ὀκτὼ νομίσματα, καθ' ἃ ὑπερέχει ὁ δέκα τοῦ δύο. εἰσὶ λῆψις μὲν τοῦ ἀγαθοῦ (δέον γὰρ δύο λαβεῖν, ὁ δὲ δέκα ἔλαβεν), ἀποβολὴ δὲ τοῦ κακοῦ τῷ αὐτῷ Χαβρίᾳ (δέον γὰρ δοῦναι ζημίαν ἑαυτοῦ δέκα νομίσματα, ὁ δὲ δύο μόνα ἔδωκε).

δὲ
1 πάντα καὶ Vc: fort. πάντα τὰ 2 γὰρ Vc: γὰρ Arist. A: δὲ Arist. vulg. 4 ἀνώτερον] p. 1360b14 8 νοῦς ἂν Arist. AC: ἂν om. Arist. cet. 9 ἢ ὁ πρακτικὸς cod. Paris. gr. 1951 10 εἰ δὲ V: οὐδὲ c 15 ἤγουν V: ἤτοι c 19 ἀναγινώσκειν c 28 μείζονος λῆψις Arist. 33 νομίσματα per comp. V: νομισμάτων c νομισμάτων per comp. V: ἤτοι c

[1362 a 30] Περὶ δὲ τοῦ 'ᾧ ἀκολουθεῖ, ἢ ὕστερον ἢ ἅμα', ὃ πρὸ 258 μικροῦ ἀνώτερον εἴρηται, ἀνάγνωθι ἐν τοῖς Τοπικοῖς τόπον κ' τοῦ τρίτου βιβλίου ἀναγκαῖον πάνυ ὡς τεχνικώτατον.

[1362b2] Καὶ τὰς ἀρετὰς δὲ ἀνάγκη ἀγαθὸν εἶναι. εἰπὼν ἄνω τόπους στοιχειώδεις τοῦ ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἢ τόδε ἐστὶν ἢ τόδε | νῦν πάλιν 259 οἷον δι' ὑποδειγμάτων ἐκεῖνα μεταχειρίζεται. αἱ ἀρεταί, φησίν, ἀγαθόν εἰσιν. ἀλλ' ἀπὸ ποίου τόπου ὁρμᾶται τὸ ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἀγαθόν; ἀπὸ τοῦ πέμπτου δηλαδὴ καὶ τοῦ ἕκτου. [1362 b 5] καὶ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι πόθεν δείξεις; ἀπὸ τοῦ τρίτου τόπου. καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀπὸ ποίου τόπου; ἀπὸ τοῦ πρώτου, δευτέρου καὶ ἕκτου. καὶ οὕτως ἐφίστανε περὶ τῶν ἀγαθῶν.

[1363a1] Καὶ οὗ μὴ ἔστιν ὑπερβολή, τοῦτο ἀγαθόν, ἤγουν τὸ σύμμετρον· ἡ γὰρ σύμμετρος ἀσπὶς ἀγαθόν, ἡ δὲ καθ' ὑπερβολὴν μεγάλη βλαβερόν.

[1363 a 7] Ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. οἱ μὲν εἰπόντες τοῦτο εἶπον, ὡς ἄρα καὶ εἶπον, καὶ ἀνάγνωθι καὶ αὐτό· ἐγὼ δὲ λέγω οὕτως· εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τὸ κοπιᾶσαί τινας ἐπί τινι πράγματι πολὺν χρόνον ὡς τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἴλιον καὶ πρὸ τοῦ φθάσαι τὸ τέλος τὸ δι' ὃ ὁ πολὺς πόνος καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἀναλωμάτων θελῆσαι ὑποχωρῆσαι οὕτω μηδὲν ἀνύσαντας φορτικόν ἐστιν, ὥσπερ καὶ εἴ τις μακρόθεν ὑδρευσάμενος καὶ πολλὰ κεκοπιακώς, ὥστε τὸ ὕδωρ ἀγαγεῖν, καὶ πολλὴν ὁδὸν ἐξανύσας ἐν τῇ θύρᾳ γεγονὼς ἐξ ἀπροσεξίας θραύσει τὸ ἀγγεῖον τοῦ ὕδατος· μάτην γὰρ ἐκεῖνος ἐκακοπάθησεν ἐν αὐτῷ σχεδὸν τῷ τέλει ῥαθυμήσας καὶ ἀπροσεκτήσας.

[1363 a 26] Ἐὰν ἢ λανθάνῃ ἡ τιμωρία ἢ μικρὰ ᾖ. ἐν γὰρ πολέμῳ κἂν τραυματίζωνται οἱ μαχόμενοι, ἀλλ' οὖν ἀποκρύπτονται αὐτοῖς τὰ τραύματα ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ἀναρρήσεων καὶ ἀξιωμάτων καὶ φιλοτιμιῶν.

[1363a27] Καὶ τὰ ἴδια καὶ ἃ μηδείς. οὕτως ἐγὼ ὡς ἓν ταῦτα νοῶ· ἡ γὰρ βασιλεία ἰδία ἐστὶ μόνῳ τῷ βασιλεῖ, ἄλλος δὲ οὐδέτις ἔχει αὐτήν.

7. [1363 b 9] Καὶ μεῖζον μὲν ἀεὶ καὶ πλεῖον ἀεὶ πρὸς ἔλαττον. ὡς λήμματα ταῦτα προλαμβάνει· τέως δὲ κατὰ ἀκρίβειαν ἔχε τὸ μεῖζον μὲν πρὸς μεῖζον λεγόμενον, τὸ δὲ πλεῖον πρὸς ἔλαττον.

[1363 b 17] Αὐτῷ δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸν ταῦτα πεπονθός. γράφεται καὶ οὕτως· αὐτὸ δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸ ταῦτα πεπονθός, 260 ἤγουν ὁ μέλλων γενέσθαι εὐδαίμων πρῶτον γίνεται σώφρων, δίκαιος, πολύπαις, καλλίπαις, πλούσιος, εἶτα πάντα τὰ ψυχικά, τὰ σωματικά, τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ εὐτυχήσας φθάνει εἰς τὸ τέλος τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἔστιν εὐδαίμων. ἑαυτῷ οὖν ἀγαθόν ἐστιν ὁ εὐδαίμων ὁ δι' ἑαυτὸν ταῦτα πάντα πεπονθὼς τὰ

3 τεχνικώτατος c   4 ἄνω] p. 1362a21   12 κατ' c   15 ὅτι om. c

ad v. 16sq. in marg. [Arist. p. 1363a16] κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ ἴλιον: ζη^{τ} ἔμπροσθεν τὸ σημεῖον ὅτι περὶ τούτου V, vide infra p. 294,34 cum annot.   17 ἀνύσαντες c

19 ἀναγεῖν c   22 λαν^{θ} V   26 οὐδέ τις V: οὐδεὶς c   27 μὲν αἰεὶ c   μὲν ἂν ἀεὶ Arist. BDQZb: ἂν om. Arist. cet.   ἀεὶ (post πλεῖον) om. Arist.   30 αὐτῷ (αὐτωι, τω corr., A) δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸν (sic A man. pr., EZb; αὐτὸ A man. rec. et ceteri) Arist.   32 μέλλων γενέσθαι V: μείζων γενόμενος c

ἀπηριθμημένα· ἔπαθε γὰρ τοιῶσδε δρῶν τὸ σωφρονίζεσθαι, τὸ σωφρονεῖν, 260 τὸ δικαιοπραγεῖν, ἐπάλαισε πρὸς ἡδονάς, ἐνίκησεν, ἔμαθεν ἐπιστήμας, ἐν πολέμοις πολλὰ ἐπόνησεν, ἠνδρίσατο. ἐγὼ μὲν ἐπὶ τοῦ τὰς ἕξεις ἔχοντος ἐποιησάμην τὸν λόγον, σὺ δὲ καὶ ἐπὶ ἑκτοῦ ὁμοίως εἰπέ. ἀγαθὸν οὖν ἐστιν ἑαυτῷ τὸ πεπονθὸς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸ ἤτοι τὸ ἔχον τὰ ἄλλα ἀφορῶντα καὶ νεύοντα πρὸς αὐτό· ἡ γὰρ εὐδαιμονία ἀγαθὸν ἡ παθοῦσα τὰ προειρημένα ἀγαθά. σαφέστερος δὲ ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ εὐδαίμονος.

[1363 b 18] Μεῖζον ἀγαθόν ἐστι τὰ πλείω τοῦ ἑνός, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς συναριθμουμένου τοῖς πλείοσι· καὶ μεῖζον ἀγαθὸν τὰ πλείω τῶν ἐλαττόνων συναριθμουμένων τοῖς πλείοσι καὶ τῶν ἐλαττόνων καὶ μὴ ἀπολύτως λεγομένων· εἰ γὰρ μὴ συναριθμήσεις, ψευδὴ εὑρεθήσῃ λέγων· οἷον τί φημι; τὸ κάλλος, ἡ ποδώκεια, ὁ πλοῦτος, ἡ δικαιοπραγία, ἡ εὐγένεια μεῖζον ἀγαθόν εἰσι μετὰ τῆς εὐδαιμονίας παρ' ὃ ἡ εὐδαιμονία μόνη καὶ ἡ εὐγένεια πάλιν καὶ τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀνδρία μετὰ τῆς βασιλείας μεῖζον ἀγαθόν εἰσι παρ' ὃ ἡ βασιλεία μόνη. συναρίθμει οὖν καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῖς· εἰ γὰρ μή, ἁμαρτήσεις· οὐ γὰρ εἰ πλειόνά εἰσι ταῦτα τοῦ ἑνός, τῆς βασιλείας δηλαδή, ἤδη καὶ ταῦτα ἰδίᾳ τὰ πλείονα μεῖζον ἀγαθὸν τῆς βασιλείας εἰσίν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἓν ἤγουν ἡ βασιλεία μεῖζόν ἐστι τῶν πολλῶν αὐτῶν ἀγαθόν. τοῦτο δὲ εἰπὲ καὶ ἐπὶ εὐδαιμονίας.

[1364 b 11] Καὶ ὃ κεκρίκασιν οἱ φρόνιμοι ἢ οἱ πάντες φρόνιμοι ἢ οἱ πλείονες ἢ οἱ κράτιστοι, τοῦτο μεῖζον ἀγαθὸν παρὰ τὸ κριθὲν ἢ παρὰ οὐ φρονίμων ἢ οὐ πάντων καὶ τὰ ἑξῆς· κεκρίκασι δέ, φησίν, οἱ φρόνιμοι ἢ ἁπλῶς ἢ κατὰ φρόνησιν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτό ἐστι· πολλάκις οἱ φρόνιμοι κρίνουσιν ἁπλῶς ὡς ἄνθρωποι, πολλάκις οὐ μόνον καθ' ὃ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καθ' ὃ | φρονιμώτατοι· οἷον τί λέγω; ὅταν λέγωσι 'τίμα τὸν θεόν', 261 'ἀγάπα τοὺς φίλους σου', 'σέβου γονέας', ταῦτα ἂν ὡς ἁπλῶς ἄνθρωποι εἴποιεν· οὐδὲ γὰρ δυσκολίαν ἔχει τὸ λεγόμενον οὐδὲ ἀνάγκης δεῖται ἀποδεικτικῆς αὐτοφυῶς ἔχον παρ' ἡμῖν. ὅταν δὲ λέγωσι 'τὸ ἀδικεῖσθαι κρεῖττόν ἐστι τοῦ ἀδικεῖν', τότε κατὰ φρόνησιν τοῦτο καὶ ὡς φρονιμώτατοι λέγουσι.

[1364 b 15] Καὶ γὰρ τὶ ἤγουν οὐσίαν καὶ ποσὸν καὶ ποιόν, ἤτοι εἴ τις οὐσία τοῖς φρονίμοις δόξει μεῖζον ἀγαθόν, ἢ ὃ σύμμετρον αὐτοῖς φανείη, τότε καὶ ἡμῖν ᾗ τοιοῦτον στερχθήσεται.

[1364 b 17] Ἀγαθόν ἐστιν, ὃ λαβόντα τὰ ὄντα πάντα νοῦν καὶ φρόνησιν, ἤγουν ὁ λίθος, τὸ φυτόν, ὁ βοῦς, ἕκαστον τούτων (τῶν ὄντων δηλαδή) ἕλοιτο· τὸ γὰρ ἕκαστον ἐπὶ τῶν πραγμάτων λαμβάνω, οὐ μὴν ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ· εἰ δὲ καὶ οὕτως, οὐ διαμαρτήσεταί τις.

[1364 b 19] Καὶ τὸ τοῖς βελτίστοις ὑπάρχον ἢ ἁπλῶς ἢ ᾗ βελτίοσιν. εἰ δὲ βέλτιστοι οἱ στρατηγοὶ παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς ἁπλῶς

12 τί V: τίς c 14 ἀνδρεία c (per comp. V) 20 κρίνειαν (κρίνειεν BDEYb) ἂν ἢ post ὃ add. Arist. 20. 21 ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ ἢ οἱ πλείους Arist. 23 ἢ εἰ κατὰ τὴν φρόνησιν ἔκριναν Arist. τοιοῦτο c ex cod. Paris. gr. 1869: τοιοῦτον cod. Paris. gr. 1951: τοῦτο V 25 καὶ post ἀλλὰ add. c 28 τὸ ἀδικεῖσθαι κτλ.] cf. p. 1364b22 32 δειχθήσεται c 34. 35 ἕλοιτ' ἂν ἕκαστον Arist. 37 τοῖς βελτίοσιν Arist. 37. 38 ᾗ βελτίους Arist.

στρατιώτας, εἰσὶ δὲ καὶ τῶν βελτίστων ἤτοι τῶν στρατηγῶν βελτίους ἢ οἱ 261 στρατηγικώτεροι ἢ οἱ ἀνδρειότεροι, ἡ οὖν ἀνδρία ὑπάρχει καὶ ἐνθεωρεῖται τοῖς στρατηγοῖς ἢ τοῖς στρατηγικωτέροις, μεῖζον ἄρα ἀγαθὸν τῆς ἰσχύος. καὶ ἀντιστρέψας αὖθις εἰπέ. καὶ ὃ ἕλοιτο πάλιν ὁ βελτίων ἁπλῶς ἢ ἡ ὁ βελτίων τοῦ ἁπλῶς βελτίονος, ἤτοι ὅπερ ἕλοιτ' ἂν ἢ ὁ δίκαιος ἢ ὁ δικαιότερος, ἐκεῖνο μᾶλλον ἀγαθόν, οἷον τὸ ἀδικεῖσθαι ἴσως ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ἕλοιτο· τοῦ γὰρ ἴσου ἐστὶ φύλαξ, τοῦ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι δηλαδή· τοῦτο δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι ὁ δικαιότερος τῶν δικαίων ἕλοιτο, ὑπὲρ τὸ δίκαιον ζῶν, ὡς οἱ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου παρ' ἡμῖν.

[1365 a 8] Καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους· ἐπὶ τοῦ ἀπολέσαντος χρυσὸν παρ' ὃ ἄροτρον ἢ χαλκόν.

[1365 a 10] Ἡ πολιορκία κακόν, ἀλλ' ἔτι δοκεῖ μεῖζον κακόν, εἰ διαιρεθείη εἰς τὰ μόρια, ἐξ ὧν σύγκειται. μόρια δὲ αὐτῆς τὸ τὴν πόλιν ἐμπρησθῆναι, τὸ αἰχμαλώτους ἀχθῆναι τοὺς πολίτας, τὸ δεσμίους, τὸ παρανάλωμα ξίφους πάντας γενέσθαι. [1365 a 16] καὶ ἡ σύνθεσις δὲ τὰ αὐτὰ τῇ διαιρέσει δύναται· ὑπεροχὰς γὰρ καὶ | αὕτη ποιεῖ, οἷον ἐπὶ πολιορκίας ἢ 262 μᾶλλον ἐπὶ ἁλώσεως οὐ μόνον τὸ πῦρ ἀμαθύνει τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λαοὶ φθινύθουσι, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα δέσμια ἄγονται καὶ αἰχμάλωτα, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς πολεμίοις δοῦλαι.

[1365 a 28] Ἐξ ὧν ὑπῆρξε ταῦτα, ἤγουν ἐξ οἵων γονέων εὐτελῶν ὧν ὑπῆρξεν ὁ Ἰφικράτης ταῦτα ἤγουν τὸ στρατιώτης, τὸ ἀνδρεῖος, τὸ ὑπερπολεμῶν τῆς πατρίδος.

[1365 a 30] Ὁ ποιητὴς Πίνδαρος ἦν αὐτοδίδακτος, ἤτοι 'ἐκ γενετῆς εἰμι σοφός', φησί, 'καὶ οὐκ ἀπὸ διδασκάλου τοιοῦτος γέγονα'.

[1365 a 12] Ὁ Μελέαγρος ἐγεννήθη τῷ Οἰνεῖ ἀπὸ τῆς Ἀλθαίας. τούτου δ' ὄντος ἡμερῶν ἑπτὰ παραγενομένας τὰς Μοίρας φασὶν εἰπεῖν ὅτι 'τότε τελευτήσει Μελέαγρος, ὅταν ὁ καιόμενος οὗτος ἐπὶ τῆς ἐσχάρας δαλὸς κατακαῇ'. τοῦτο ἀκούσασα τὸν δαλὸν ἀνείλετο ἀπὸ τῆς πυρᾶς ἡ Ἀλθαία καὶ κατέθετο ἐν λάρνακι θησαυρίσασα. γέγονεν ὁ Μελέαγρος γενναῖος. ἐτησίων οὖν καρπῶν τοῖς θεοῖς παρὰ τοῦ Οἰνέως ἀνατεθειμένων οὐκ ἐδόθη θυσία καὶ τῇ Ἀρτέμιδι. ἐμήνισεν ἡ θεὸς καὶ ἐπαφῆκε κατὰ Αἰτωλίας καὶ Καλυδῶνος κάπρου τι χρῆμα ἐξαίσιον, ὃς τήν τε γῆν ἄσπορον ἐποίει καὶ τὰ δένδρα ἐξέταμε καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπέκτεινε. συνήχθησαν οὖν οἱ ὁμοροῦντες γενναῖοι ἄνδρες τοῦ Οἰνέως συγκαλεσαμένου, ὃς ἔθετο καὶ τῷ ἀποκτενοῦντι τὸν σῦν ἀριστεῖον τὸ δέρμα. ὁ γοῦν Μελέαγρος ἀποκτείνας τὸν κάπρον ἔλαβε τὴν δοράν, ἣν καὶ τῇ αὐτοῦ ἐρωμένῃ Ἀταλάντῃ συγκυνηγετούσῃ αὐτῷ ἐδωρήσατο. ἐλυπήθησαν οὖν καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς

2 ἀνδρεία c (per comp. V) 4 ἕλοιτ' ἂν Arist. 4. 5 ἢ ἁπλῶς ἢ ἣ βελτίων Arist. 8 ἂν ἕλοιτο Arist. A: ἕλοιτ' ἂν Arist. vulg. 9 δίκαιος c τοῦ (post καὶ) V: ἁγίου c 11 exspectes ἄργυρον 13 utrum V praebeat διαιρεθείη an διαιρηθείη, dubium est αὐτῆς scripsi: αὐτοῖς Vc 20 εὐτελὴς c 23 Πίνδαρος] cf. infra p. 278,22 25 sq. cf. Apollod. Bibl. I 8,2 27 ὅταν V: ὅτε c οὗτος om. Apollod. 30 ἀναθειμένων c 36 ἐρωμένῃ ἀταλάντῃ V: ἀταλάντῃ τῇ ἐρωμένῃ c

Ἀλθαίας κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτῶν Μελεάγρου ὡς μὴ αὐτοῖς συγκυνηγέταις 262 οὖσι δωρησαμένου τὴν δοράν, ἀλλὰ τῇ παλλακῇ, καὶ συνάραντες λόγους ἀπεκτάνθησαν παρὰ Μελεάγρου. οἱ γοῦν Καλυδώνιοι (τῆς γὰρ Καλυδῶνος ἦρχον οἱ φονευθέντες) ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Αἰτωλίας. ὁ γοῦν Μελέαγρος ἀναγκαζόμενος παρὰ τῆς μητρὸς ἐξελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἤκουσεν αὐτῆς οἷα φθασάσης αὐτὸν ὑβρίσαι ὡς ἀναιρέτην τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, ἀλλ' ἡ γυνὴ τὰ τῆς ἁλώσεως προθεμένη τοῦτον εἰς τὸν πόλεμον ἀνέστησε.

[1365 b 2] Τὸ εὖ πάσχειν αἱρήσεται πᾶς, κἂν μέλλῃ λαθεῖν· πρὸς ἀλήθειαν γὰρ ἀφορᾷ· οὐκ ἂν δὲ ἕλοιτό τις λαθεῖν, εἴ τινα | εὖ ποιήσει. 263 διὸ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς οἷα Οὖτις τυφλώσας τὸν Κύκλωπα καὶ ἐντὸς τῆς νηὸς αὐτοῦ γεγονὼς οὐκ ἠνέσχετο τὸ ἔργον αὐτοῦ λαθεῖν, ἀλλ' ἐν μέσῳ γεγονὼς τῷ πελάγει ἐβόησε τὸ 'Κύκλωψ, ἐγώ εἰμι Ὀδυσσεὺς ὁ τυφλώσας σε'.

[1365 b 6] Πᾶς, κἂν ἄδικος εἴη κἂν δίκαιος, αἱρεῖται δοκεῖν καὶ πᾶσι φαίνεσθαι δίκαιος παρ' ὃ εἶναι· πῶς γὰρ ὁ ἄδικος ἂν εἴη δίκαιος; εἰ δὲ καὶ δίκαιος εἴη τις, ἀγαπᾷ τὸ παρὰ πᾶσιν ᾄδεσθαι δίκαιος καὶ κρεῖττον ἔχει τοῦ εἶναι τὸ φαίνεσθαι.

[1365 b 16] Γράφεται καὶ οὕτως· καὶ τὸ ἀγαπητὸν τοῖς μὲν μόνον, τοῖς δὲ μετ' ἄλλων. γράφεται καὶ οὕτως· ἀγαπητὸν γὰρ ἂν εἴη μᾶλλον, εἰ μόνον εἴη ἢ μετ' ἄλλων.

8. [1365 b 31] Ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἕνα ἐκλέγονται ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρας, οἳ καὶ κρίνουσι, καὶ οὐχὶ πάντας. διὰ τοῦτο εἶπε 'μόριον τούτων τι ἂν εἴη', εἶτα εἶπεν "ἢ ὅλον τούτων", ὡς ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατίας ὅλον τὸ ἄρχον κρίνει ἤτοι οἱ ἄριστοι καὶ οἱ φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας τὸ ὅλον κρίνει ἤτοι οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἱ ἄρχοντες καὶ ἐπὶ τῆς μοναρχίας ὁ εἷς. τὸ δὲ κλήρῳ καὶ οὕτως ἑρμηνεύεται ἀντὶ τοῦ κατὰ γενεὰν καὶ οἷον κλήρῳ πατρῴῳ· τελευτήσαντος γὰρ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς διαδέχεται αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰβήρων ἔχει καὶ τῶν Κελτῶν βασιλέων. περὶ δὲ τῶν τοιούτων πολιτειῶν ἀνάγνωθι τὰ ἐν τοῖς Ἠθικοῖς μου σχόλια, ἀλλὰ καὶ τὸ ξυλοχάρτιον κοντάκιον τὸ ἐν τῇ περὶ μεθόδου δεινότητος.

[1366 a 1] Ἡ μὲν κατὰ τάξιν βασιλεία ἤγουν ἡ ὡρισμένη, ἐν ᾗ ὁ δῆμος καὶ οἱ στρατιῶται ἐκλέξονται βασιλέα τόνδε· ἢ τὸ κατὰ τάξιν ἔνιοι λέγουσιν ἀντὶ τοῦ κατὰ γένος καὶ κατὰ διαδοχήν, ὡς τὸ τοῦ πατρὸς βασιλέως θανόντος βασιλεύειν τὸν υἱόν.

[1366 a 2] Ἡ δ' ἀόριστος τυραννίς, οἷον εἴ τις οὐ προβληθεὶς παρὰ τοῦ δήμου καὶ τῶν στρατιωτῶν ἄρχει παραλαβὼν τὴν βασιλείαν μετὰ πολέμου καὶ αἵματος.

7 ἀνέστησεν c 10 οὖτιν δὲ ἐκάλεσεν ἑαυτὸν ὡς μεγάλα (τὰ ins. c ex cod. Paris. 1869) ὦτα ἔχοντα in marg. V 12 Κύκλωψ κτλ.] cf. Hom. ι 502 sq. 13 πᾶς V: πῶς c 15 καὶ (post δὲ) om. c 17 τοῖς μὲν Vc Arist. C: καὶ τοῖς μὲν Arist. cet. 21 δ' V: τέσσαρες c πάντας scripsi: πάντες Vc 29 ξυλοχάρτιον κοντάκιον c: ξυλοχόρτιον κον^τ V 30 κατὰ τάξιν τινὰ Arist. (A in marg. κατ' ἀξίαν τινὰ) ἤγουν V: ἣν c 31 ἐκλέγονται c 35 ἄρχει scripsi: ἄρχειν Vc

[1366 a 6] Τυραννίδος δὲ τέλος φυλακὴ ἤγουν αἱ λεγόμεναι παρα- 263
μοναί, Πέρσαι, ξιφηφόροι.

[1366 a 8] Ἥπερ αἱροῦνται πρὸς τοῦτο ἐπαναφέροντες ἤγουν ἀναφέροντες πάντα, ὅσα ἂν καὶ συμβουλευώμεθα, πρὸς τοῦτο τὸ τέλος, οἷον αἱρούμεθα καὶ ᾗ (ἀντὶ τοῦ ὅπου) αἱρούμεθα, εἴτε ἀριστοκρατία εἴη, τὸ οἰκεῖον αὐτῇ τέλος ζητοῦντες, εἴτε ἄλλη τις πολιτεία. |

[1366 a 12] Δέοι ἂν τὰ ἤθη ἑκάστης πολιτείας μιμεῖσθαι καὶ 264
ἔχειν τὸν συμβουλευόμενον, οἷον ἐν μὲν δημοκρατίᾳ μὴ ἐπηρμένον ἑαυτὸν δεικνύειν, ἀλλὰ κοινωνικὸν καὶ δημοτικὸν καὶ εὐλαβῆ καὶ μέτριον τὸ ἦθος, ἵνα μὴ τυραννικώτερος φανείη ὑποπτευθείς, ἐν ἀριστοκρατίᾳ ἐμβριθὴς καὶ ὑψηλὸς ἀπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν τῶν πολιτικῶν λαμβάνων τὸ παρρησιάζεσθαι, ἐν δημοκρατίᾳ ἐπηρμένος διὰ τὸν πλοῦτον καὶ ἀλαζονικώτερος, μὴ τοῖς πρέσβεσι τοῖς ποθὲν ἀπαντήσασι πειθόμενος τὰ πολλὰ καὶ αὐτοῖς ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑπενδιδούς, ἀλλὰ τὸν Σθενελαΐδαν μιμούμενος ἐπὶ μάχην κινοῦντα, ἀλλὰ τὸν Περικλέα ζηλῶν πρεσβείαν Λακωνικὴν ἀτιμάζοντα.

[1366 a 14] Ταῦτα δὲ ἤτοι τὰ ἤθη μιᾶς ἑκάστης πολιτείας ληφθήσεται διὰ τῶν αὐτῶν ἤτοι τῶν πολιτειῶν.

[1366 a 14] Τὰ μὲν γὰρ ἤθη φανερὰ γίνεται κατὰ τὴν προαίρεσιν ἤτοι ἐκ τῆς προαιρέσεως· ἀφ' ὧν γὰρ προαιρεῖταί τις καὶ συμβουλεύει, φαίνεται τὸ ἦθος αὐτοῦ. ἡ δὲ προαίρεσις ἀναφαίνεται ἢ καὶ ἀναφέρεται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος.

[1365 a 29] Ἐν ὕμνῳ Θήρωνος Ἀκραγαντίνου φησὶν ὁ λυρικὸς Πίνδαρος ἑαυτὸν ἐπαινῶν ὡς αὐτοφυῆ σοφὸν οὕτως

"σοφὸς ὁ πολλὰ εἰδὼς φυᾷ· μαθόντες δὲ λάβροι
παγγλωσσίᾳ, κόρακες ὥς, ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον".

λέγει οὖν 'ὥσπερ κόρακες πρὸς ἀετὸν φιλονεικοῦσιν οἱ διδακτοὶ πρὸς τοὺς φύσει αὐτοδιδάκτους'. αἰνίττεται δὲ εἴς τε ἑαυτὸν τοῦτο καὶ εἰς Σιμωνίδην. τὸ δὲ [1365 a 30] "αὐτοδίδακτος δ' εἰμί" ἐν τῷ χ' Ὀδυσσείας Ὅμηρος λέγει περὶ τοῦ κιθαρῳδοῦ Φημίου παρακαλοῦντος Ὀδυσσέα μὴ κτανθῆναι. τέως δ' οὖν τὰ εἰρημένα εἶπεν ὁ Πίνδαρος πρὸς Βακχυλίδην τάχα ἀποτεινόμενος τρόπον τινὰ ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ γεγονότα.

9. [1366 a 29] Τὸ ἐπαινεῖν μετὰ σπουδῆς τινὲς τὸ μετὰ τέχνης εἶπον καὶ κανόνων ῥητορικῶν, τῶν ἐγκωμιαστικῶν δηλαδὴ κεφαλαίων. τὸ δὲ χωρὶς σπουδῆς ἤτοι ἐκ τοῦ παρατυχόντος.

[1366 a 27] Δευτέρα πίστις τὸ ἦθός ἐστι, πρώτη δὲ τὰ ἐνθυμήματα· εἴρηκε γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου τὸ "αἱ γὰρ πίστεις ἔντεχνόν ἐστι μόνον, τὰ δ' ἄλλα προσθῆκαι". ἴδωμεν δέ, εἰ δοκεῖ, τῶν πίστεων τὴν διαίρεσιν· καὶ ἔστιν αὕτη· |

---

3 εἴπερ Arist. ἐπαναφέροντες Vc Arist. AC: ἀναφέροντες Arist. cet. 5 ᾗ V: ἢ c εἴτι c 7 δέον c τῶν πολιτειῶν ἑκάστης Arist. 9 δημοτικόν, pr. ο ex ω corr., V 10 sqq. haec vix sana sunt 22. 23 Πίνδαρος] Olymp. 2,86 29 Ὅμηρος] χ 347 33 μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν Arist. 36 δὲ om. c 37 εἴρηκε] p. 1354a13

τῶν πίστεων 265

αἱ μὲν ἔντεχνοι

αἱ μὲν ἐν τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος

αἱ δὲ ἐν τῷ τὸν ἀκροατὴν διαθεῖναί πως, ὃ ἔφεῦρον οἱ νῦν ὡς ἔφησαν τεχνολόγοι

αἱ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ

παράδειγμα, ὃ ῥητορικὴ ἐπαγωγή

ἢ ἐξ εἰκότος καὶ τῶν δύο σημείων τῶν ἀναλογούντων ταῖς ἐνδεχομέναις προτάσεσιν[1], ἐξ ὧν τὸ οἷον ἐνδεχόμενον ἐνθύμημα καὶ συμπέρασμα τὸ λυτόν, ὃ ἐν δευτέρῳ ἢ[2] ἐν τρίτῳ σχήματι γίνεται

ἢ ἐκ σημείου τοῦ ὡς τεκμηρίου ἐξ[3] ἀναλογοῦντος τῇ ἀναγκαίᾳ προτάσει, ἐξ ἧς τὸ ἀναγκαῖον ἐνθύμημα συμπεραίνεται τὸ ἄλυτον ἐν πρώτῳ δεικνύμενον[4] σχήματι

ἐνθύμημα, ὃ ῥητορικὸς συλλογισμός

αἱ δὲ ἄτεχνοι

νόμοι

μάρτυρες

συνθῆκαι

βάσανοι

ὅρκοι

[1] ἐνδεχομέναις προτάσεσιν V: ἐνδεχομένας προτάσεσι c
[2] καὶ post ἢ add. c
[3] τεκμηρ(ίου ίου man. post. in charta agglutinata) | finis versus | ἐξ V: τεκμηρία τοῦ c
[4] δεικνύμενον V: δεικνυμένῳ c

[1366 a 33] Καλὸν ἐκεῖνο τὸ ἀγαθὸν λέγεται τὸ καὶ ἡδύ, τὸ μεθ' 265 ἡδονῆς. ὥστε εἴ τι μὲν καλόν, καὶ ἀγαθόν ἐστιν, οὐ μὴν εἴ τι ἀγαθόν, καὶ ἡδύ· ἡ γὰρ ἐπίδειξις τῆς ἀνδρίας καὶ τὸ μανθάνειν ἡμᾶς ἀγαθὰ μέν εἰσιν, οὐ μὴν ἡδέα· πικρία γὰρ καὶ τραύματα ἔνεισι τούτοις.

[1366 b 3] Μεγίστη ἀρετή ἐστιν ἡ μὴ ἑνί τινι περιοριζομένη, ἀλλ' εἰς πολλῶν ὠφέλειαν χεομένη. οὕτως ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία μεγίστη ἀρετή, σμικρὰ δὲ ἡ σωφροσύνη· παρὰ γὰρ μόνῳ ἐστὶ τῷ ἔχοντι αὐτήν. ὥστε ὃ εἶπεν ἄνω, ὅτι καλόν ἐστιν, ὃ ἂν δι' αὑτὸ αἱρετὸν ὂν ἐπαινετόν ἐστι, τοιοῦτον ἔχει τὸν νοῦν· ἐκεῖνό | ἐστι καλόν, φησί, δι' ὃ 266 ἐπαινεῖταί τις ἤγουν τιμᾶται, προσκυνεῖται, ἀγαλματοποιεῖται. ἄρα ἡ ἀνδρία ἐστὶ τοιοῦτον, οὐ μὴν ἡ σωφροσύνη· διὰ γὰρ τὴν ἀνδρίαν τοῦδέ τινος πάντες αὐτῷ ὑπεξιστάμεθα, προσκυνοῦμεν αὐτόν, ἀνδριάντας αὐτῷ χαλκεύομεν. ὥστε ἡ ἀνδρία ἐπαινετὸν μέν, οὐ μὴν ἡδύ. διὰ τοῦτο πολλοὺς τόπους καὶ διαφόρους δίδωσιν ὁ φιλόσοφος καὶ περὶ τοῦ καλοῦ νῦν, ὃ τέλος σκοπιμώτατον καὶ σκοπὸς δοκεῖ τελικώτατος τῷ πανηγυρίζοντι, ὡς δὴ ἔναγχος καὶ περὶ τοῦ συμφέροντος ἤτοι τοῦ ἀγαθοῦ πολυχουστέρους τόπους ἐξέδωκε τῷ συμβουλεύοντι.

[1366b29] Σημεῖόν ἐστι τῆς ἀνδρίας τὸ μὴ ταράττεσθαι ἐν πολέμῳ, πάθος δὲ ἀνδρίας τὸ θυμοῦσθαι, τὸ σφάττεσθαι δὲ μᾶλλον ὧδε ἐγὼ λέγω, τὸ τραυματίζεσθαι, τὸ κατακόπτεσθαι. τὸ δὲ δικαίως πάσχειν, τὸ δικαίως τραυματίζεσθαι, τὸ δικαίως θνήσκειν κακόν· τῶν γὰρ κακούργων τὸ οὕτω πάσχειν· ὃ καὶ Σωκράτης ἐν τῇ εἱρκτῇ φρουρούμενος πρὸς τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ δακρύοντα καὶ λέγοντα 'ἀδίκως ἀποθνήσκεις, ὦ Σώκρατες' παρέδειξεν εἰπὼν 'οἴει δέ με δικαίως ἀποθνήσκειν;' τοῦτο γὰρ τῶν κακούργων ἐστί.

[1366 b 38] Καὶ ἃ μὴ αὑτῷ ἀγαθά· οἷον ἐκεῖνά εἰσι καλὰ ἤτοι ἐπαινετά, ἃ ποιοῦμεν χάριν ἄλλων, οἷον εἰ σκέπω πτωχούς, εἰ τροφὰς αὐτοῖς δίδωμι· εἰ γὰρ ἑαυτοῦ χάριν τραπέζας πολυτελεῖς ἱστῶ, οὐκ ἔστι τοῦτο ἐπαινετὸν καὶ τιμώμενον καὶ ὑμνούμενον.

[1367 a 8] Εἴτε ὁ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς ἤρα κόρης τινὸς ἢ ἄλλος τις ἤρα, παράγει οὖν ὅμως ἡ Σαπφὼ διάλογον· καὶ λέγει ὁ ἐρῶν πρὸς τὴν ἐρωμένην 'θέλω τι εἰπεῖν πρὸς σέ, ἀλλὰ ἐντρέπομαι, αἰδοῦμαι, αἰσχύνομαι', εἶτ' αὖθις ἀμοιβαδὶς ἡ κόρη λέγει πρὸς ἐκεῖνον 'ἀλλ' ἐὰν ἦς ἀγαθὸς καὶ ὃ ἔμελλες πρὸς μὲ εἰπεῖν ἦν ἀγαθόν, οὐκ ἂν ᾐδοῦ καὶ ᾐσχύνου οὕτως, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας ἔλεγες ἂν βλέπων πρὸς μὲ ἀνερυθριάστως'.

[1367 a 34] Λέγε πολλάκις τὸν ἠλίθιον σώφρονα καὶ τὸν εὐλαβῆ δειλόν. οὕτω καὶ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ "τόλμα μὲν | γὰρ ἀλόγιστος 267

---

2 μὲν V: ἡδὺ c 3 ἀνδρείας c (per comp. V) 6 ἀνδρεία c (per comp. V) 8 ἄνω] p. 1366a33 9 ἐστι (post ἐπαινετόν) Vc: ᾖ Arist. 10 et 13 ἀνδρεία c (per comp. V) 11 ἀνδρίαν V: ἀνδρείαν c 16 ἔναγχος] p. 1362a17 18 et 19 ἀνδρείας c (per comp. V) 24 μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἢ ἀδίκως ἀποθνήσκοντα Xenoph. Apol. 28 28 ἑαυτοῦ V: ἐμαυτοῦ c 32 θέλω κτλ.] cf. Alcaei fr. 55 Bergk. 33 ἀλλ' ἐὰν κτλ.] cf. Sapph. fr. 28 Bergk. 37 παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ] III 82

ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθὴς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ 267 σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα".

[1367 b 7] Σκοπὸν δὲ καὶ παρ' οἷς· εἰ γάρ τις ἐπαινεῖ Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις, εὐπαράδεκτα καὶ καλὰ ἔσονται τὰ λεγόμενα ὡς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀκροατὰς διαβαίνοντα· εἰ δέ τις ἐπαινεῖ Ἀθηναῖον ἐν Λακεδαιμονίοις καὶ εἰσὶν εὐπαράδεκτα τὰ λεγόμενα Λακεδαιμονίοις καὶ ταῦτα ἀλλοτρίοις οὖσι καὶ ἐχθροῖς, καλὰ ἄρα ταῦτά εἰσι. σκώπτοντος δὲ τοῦ Σωκράτους οἶμαι τοὺς Ἀθηναίους ὡς συκοφάντας ὁ λόγος· δυνάμει γὰρ τοῦτο λέγει 'οὐκ ἔστι θαυμαστόν, ἐὰν ἐπαινῆτε τοὺς Ἀθηναίους, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐάν τις ἐπήνει τοὺς Ἀθηναίους παρ' ἄλλῃ πόλει καὶ ἄλλοις ἀκροαταῖς'· τότε γὰρ ἠλέγχθησαν ἂν παρ' ἐκείνων τῶν ξένων οἱ ἐπαινοῦντες τοὺς Ἀθηναίους ὡς ψευδόμενοι· συκοφάντας γὰρ ἐπαινοῦσι καὶ ἀπανθρώπους καὶ σκληροὺς ἀνθρώπους καὶ μηδεμίαν πρός τινας ἀνθρώπους φιλίαν ἔχοντας.

[1367 b 9] Δεῖ δὲ τὸ παρ' ἑκάστοις τίμιον καὶ ὂν καὶ εὐαπόδεκτον φαινόμενον λέγειν, ὅτι ἔχουσι τοῦτο οὗτοι· οἷον ἐπεὶ Λακεδαιμονίοις τὸ κομᾶν ζηλωτόν, εἰπὲ 'ὑμεῖς εὐχάριτες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἐστέ, ἐμπρέποντες τῇ κόμῃ', ἐπεὶ Σκύθαις τὸ τοξεύειν, ἐπανατίθου τούτοις αὐτὸ εἰπὼν ὅτι 'ὃ θαυμαστόν ἐστιν ὄντως, παρ' ὑμῖν καὶ μόνοις ὑπάρχει οὕτω καλῶς τε καὶ εὐτυχῶς'.

[1367 b 11] Πᾶν μὲν καλὸν καὶ τίμιον ἀγαθόν, οὐ μὴν πᾶν ἀγαθὸν καλόν.

[1367 b 19] Καὶ τὸ τοῦ Σιμωνίδου. ἔνιοι ἔφασαν ὡς τῆς Ἑκάβης ταῦτα τὰ ἔπη

"ἣ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὖσα τυράννων
δυσδαίμων γενόμαν πασῶν οἰκτροτάτα."

[1367 b 26] Ἔστι δὲ ἔπαινος. ἐπεὶ περὶ πανηγυρικοῦ λόγου ἐνταῦθα τεχνολογεῖ, ὁ δὲ πανηγυρικὸς διαιρεῖται εἰς ἐγκώμιον | καὶ ψόγον, 268 νῦν τέλειόν τι ποιῶν διδάσκει. τί διαφέρει ἐγκώμιον, ἔπαινος, μακαρισμός, ὡς δὴ καὶ ὁ ῥήτωρ ἐδίδαξεν ἡμᾶς διαφορὰν ἐγκωμίου, ὕμνου, ἐπαίνου. ἐνταῦθα οὖν λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ πρώτου τῶν Ἠθικῶν εἶπεν, ὅτι ὁ μὲν ἔπαινός ἐστι λόγος μέγεθος δεικνύων ἕξεώς τινος ἀρίστης, οἷον ἀνδρίας, δικαιοσύνης· ὡς ἐὰν εἴπῃς 'δίκαιός ἐστιν ὁ Ἀριστείδης· τί λέγω δίκαιος; δικαιότατος ὑπὲρ ἅπαντα δίκαιον'. 'ἀνδρεῖος ὁ δεῖνα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἀνδρειότατος καθ' ὑπεροχὴν ἔχων τήνδε τὴν ἀρετήν'. διὰ τοῦτο εἶπε μέγεθος· ὁ γὰρ λέγων 'ὁ δεῖνα ἀνδρεῖος' οὐκ εἶπε μέγεθος

---

1 ἀνδρία (per comp.) V, cf. Thuc.: ἀνδρείας c μέλλησις c Thuc.: μέλησις V
3 σκοπεῖν Arist. 6 ἐν post λεγόμενα add. c 8 Σωκράτους] cf. Plat. Menex. 235 D
11 ἠλέγχθησαν scripsi: ἠλέχθησαν V: ἐλέχθησαν c 15 τίμιον Arist. vulg. τίμιον ὂν Arist. A 16 οὗτοι V: καὶ c 23 Σιμωνίδου] cf. fr. 111 Bergk. 25 ἀδελφῶν τ' οὖσα scripsi ex Aristotele: οὖσ' ἀδελφῶν τε Vc 30 ὁ ῥήτωρ] Aphthon. Progymn. II 35,27 Sp. 31 ἐν τῷ τέλει τοῦ πρώτου τῶν Ἠθικῶν] Eth. Nic. A 12 p. 1101b10 sq.
33 ἀνδρείας c (per comp. V)

ἀρετῆς, ἀλλ' ἀρετὴν μόνον, ὁ δὲ εἰπὼν "μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκιν- 268 δυνεύσαντας" καὶ ἀνδρείους ἐδήλωσε καὶ διὰ τὸν ὅρκον ηὔξησε σφίσι τὸν ἔπαινον τῆς ἀνδρίας· οἷα γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ἐπῄνεσεν· εἰς γὰρ θεοὺς ὀμνύειν ἐστί. τοιοῦτον μὲν ὁ ἔπαινος. [1367 b 28] τὸ δὲ ἐγκώμιον, ὅταν καὶ τὰς πράξεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πράξεων ἤγουν τὰ ἔργα ἐξαίρῃς τῷ λόγῳ. τὰ δὲ κύκλῳ, φησίν, οἷον προγόνους, ἔθνος, πατρίδα, ἀνατροφήν, παιδείαν, πίστεις ἔχε τοῦ τοιοῦτον εἶναι κάλλιστον τὸν ἐγκωμιαζόμενον, ὅτι καὶ ἐκ τοιούτων προγόνων ὥρμητο καὶ οὕτως ἐτράφη καὶ ἐπαιδεύθη. ὥστε ὅρα τί ἔμαθες παραλαμβάνειν ἐγκωμιάζων ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Προγυμνασμάτων προγόνους, πατέρας, πατρίδα, ἔθνος, ἀνατροφήν, πράξεις, σύγκρισιν. αἱ μὲν οὖν πράξεις εἰσὶ τὸ συνεκτικώτατον αἴτιον τοῦ ἐγκωμίου, τὰ δὲ λοιπὰ πίστεις τῶν πράξεων. ἡ δὲ αὔξησις ἤγουν ὁ ἔπαινος ἢ ἀπὸ τῆς συγκρίσεως παραλαμβάνεται ἢ ὁ ὑπέρ τινος κοινὸς λεγόμενος τόπος· οὕτως ὑπέγραψεν αὐτὸν καὶ ὁ ῥήτωρ εἰπὼν "κοινὸς τόπος ἐστὶ λόγος αὐξητικὸς τῶν προσόντων τινὶ καλῶν".

[1367 b 31] Τὰ δ' ἔργα σημεῖα τῆς ἕξεώς εἰσιν. οὕτω γραπτέον καὶ μὴ πράξεως, ὡς παρ' ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων φέρεται.

[1367 b 33] Μακαρισμὸς δὲ καὶ εὐδαιμονισμός, ὁ ὕμνος, ἐστὶ τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων τῶν πᾶσαν ἀρετὴν συλλαβόντων.

[1368 a 7] Ὥσθ' ὅταν ἐπαινέσαι βούλῃ, ἤτοι ὅρα τί ἂν συμβουλεύσῃς τῷ νῦν προκειμένῳ εἰς ἔπαινον, εἰ ἔλθοι καιρός, ὥστε αὐτῷ ταῦτα ἢ ἄλλῳ συμβουλεύσασθαι τὰ τοιαῦτα· καὶ | ὅταν μέλλῃς τινὶ συμ- 269 βουλεύσασθαι καὶ συμβουλεύῃς, ὅρα πῶς ἂν αὐτὸν εἰς ταῦτα καὶ διὰ ταῦτα ἐπῄνεσας, εἰς ἃ νῦν αὐτὸν προτρεπόμενος συμβουλεύεις.

[1368 a 8] Ἡ λέξις, φησίν, ἔστω ἀντικειμένη, ἐκεῖ μὲν κωλύουσα καὶ ἀποτρεπομένη τὸ πρᾶγμα, ἐνταῦθα δὲ οὐ κωλύουσα· ἐκεῖ μὲν γὰρ λέγεις "οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις", ἐκεῖ δὲ 'οὐκ ἐμοίχευσεν, οὐκ ἔκλεψεν' ἢ 'οὐ μοιχεύει, οὐ κλέπτει'. εἶπεν ὅτι [1367 b 37] μετατεθέντα τῇ λέξει καὶ πάλιν εἶπε [1368 a 3] μετατιθέναι δεῖ, εἶτ' εἶπε καὶ στρέφειν, εἶτ' ἐπὶ τούτοις εἶπεν ἡ δὲ λέξις ἀντικειμένη ἔσται ἐξ ἀνάγκης. μετάθεσιν οὖν καὶ στροφὴν οἶμαι λέγεις, ὅτε οὕτως εἴπῃς 'οὐ δεῖ σε μέγα φρονεῖν ἐπὶ τῷ πλούτῳ' συμβουλεύων. καὶ αὖθις ἐπαινῶν οὕτω μεταθήσεις τὸ οὔ λέγων 'μέγα φρονῶν Ἀλκιβιάδης οὐκ ἐπὶ τῷ πλούτῳ'. ἀντικειμένη δὲ ἡ λέξις τότε σοι νοεῖται, ὅταν ὧδε μὲν κωλύῃς

1 μὰ τοὺς κτλ.] Demosth. 18,208 3 ἀνδρείας c (per comp. V) 10 τοῦ ἀφθονίου post προγυμνασμάτων add. c ex cod. Paris. gr. 1951 (praeter necessitatem, cf. p. 281,30) πατρίδα scripsi ex Aphthon. II 36,10 Sp.: πατρίδας Vc 14 ὁ ῥήτωρ] Aphthon. Progymn. II 32,20 Sp. κοινός ἐστι τόπος αὐξητικὸς τῶν προσηκόντων τινὶ καλῶν ἢ κακῶν (καλῶν ἢ in quibusdam codicibus desunt) 16 πράξεως Arist. C: ἕξεως Arist. cet. εἰσὶν Arist. vulg.: ἐστιν Arist. A 20 ἐπαινεῖν Arist. 21 τῶ νῦν προκειμένω V: τῶν νῦν προκειμένων' c 25 ἡ δὲ Arist. ἔστω V: ἔσται c Arist. (cf. infra v. 30) 27 οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις] Septuag. Exod. 20,14. 15. 29 δεῖ Vc Arist. AC: om. Arist. cet. εἶτ' scripsi: ἤτ' V: ἤτοι c 30 ἔσται ἀντικειμένη Arist. 31 ὅτε Vc: fort. ὅταν 33 μεταθέσεις c οὔ V: ὄν c

τὴν πρᾶξιν, ἐκεῖ δὲ οὐ κωλύεις. τὸ δὲ κωλύειν καὶ οὐ κωλύειν τόδε 269 ἀντίθεσις.

[1368 a 12] Καὶ τὰ ἐκ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, πῶς ταῦτα ἄλλα καὶ ἄλλα καὶ οὐχὶ τὰ αὐτά εἰσιν ἐνθυμήματα. ἢ τῶν καιρῶν μὲν εἰπὲ ὡς 'ἐν καιρῷ πολέμου, λιμοῦ, χειμῶνος, θερινοῦ καύματος ὁ δεῖνα ἠνδρίσατο μὴ φεισάμενος ἑαυτοῦ', τῶν δὲ χρόνων εἰπὲ 'καὶ τότε ὁ δεῖνα ἠνδρίσατο ἐν τοιούτοις καιροῖς νέος ὤν, παιδίον ιε' ἐνιαυτῶν'.

[1368 a 19] Κἂν μὴ καθ' αὑτὸν εὐπορῇς ἤτοι κἂν ὁ ἐπαινούμενος οὐδὲν ἀγαθὸν πώποτε ἔπραξεν οὐδ' ἐπιχειρημάτων ἀφορμάς σοι ἐπιχορηγῇ, πρὸς ἄλλους αὐτὸν ἀντιπαράβαλλε λέγων ὅτι 'τῶν ἄλλων πάντων φυγόντων τῶν ἐν τῷ πολέμῳ οὗτος μόνος οὐκ ἔφυγε'. τὸ δὲ ἀντιπαραβάλλειν καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐποίει. ἡνίκα ὑπερηγόρει τινὸς ἐν δικαστηρίῳ· ἀδέξιος γὰρ ὢν δικάζεσθαι οὗτος ὁ πανηγυρικώτατος ἄνθρωπος, ὅτε ὑπερεμάχει τινός, παρέβαλλε τοῦτον τὸν αὐτῷ προσφυγόντα ἢ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἢ καὶ μετ' ἄλλων τινῶν.

[1368 a 26] Ὅλως δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασι. κοινὰ εἴδη μὴ νοήσῃς τὰ τρία τῆς ῥητορικῆς εἴδη, ὡς ἔνιοι εἶπον, ἀλλὰ γνῶθι, ὅτι 270 εἰσί τινα πᾶσι τοῖς ῥητορικοῖς λόγοις κοινὰ καὶ χρήσιμα ἤγουν δικανικοῖς, συμβουλευτικοῖς, πανηγυρικοῖς. ποῖα ταῦτα τὰ κοινά; τὸ ἐνθύμημα, τὸ παράδειγμα, ἡ αὔξησις, οἱ ἀπὸ τοῦ μᾶλλον τόποι καί τινα τοιαῦτα· ἔστι γὰρ ἐν πανηγυρικῷ λόγῳ χρήσασθαί σε καὶ παραδείγμασι καὶ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ αὐξήσει, ἔστι τοῖς τοιούτοις χρήσασθαί σε καὶ ἐν δικανικῷ λόγῳ καὶ συμβουλευτικῷ· ἀλλὰ νῦν φησιν, ὅτι πλεονάζει ἕκαστον ἐν τῷ οἰκείῳ, οἷον ἐν μὲν τῇ ἐπιδείξει καὶ τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ μᾶλλον ἡ αὔξησις χρήσιμος παρ' ὃ ἐν τοῖς ἄλλοις εἴδεσι. πῶς δὲ ἡ αὔξησις χρήσιμος; ὅτιπερ τὰς πράξεις ἐγκωμιάζεις τοῦ ἐπαινουμένου, αἱ δὲ ἀληθεῖς εἰσι πάντως κατεργασθεῖσαι παρὰ τοῦ ἐγκωμιαζομένου, λοιπόν, κἄν τε θέλῃ, κἄν τε μὴ θέλῃ ὁ ἐγκωμιάζων, αἱ πράξεις εἰσίν, οἷαι εἰσὶ καὶ οἷαι ἐγένοντο. ἁρμόζει οὖν τῷ πανηγυρίζοντι μὴ οἷαι εἰσὶ ταύτας εἰπεῖν, ἀλλ' αὐξῆσαι αὐτὰς καὶ λαμπρῦναι, ὡς ὁ μέγας Θεολόγος ἐν τῷ Ἐπιταφίῳ μεγαλύνει· "τίς εἶδε; τίς ἤκουσε τοιοῦτον θήραμα; ἔλαφοι τῶν λόφων ποθὲν ὑπερφανέντες" καὶ τὰ ἑξῆς.

10. [1369 b 16] Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες καὶ τὸ ἐθιστὸν ἐν τοῖς ἡδέσι. σύνηθες λέγεται τὸ ἀποπερατωθὲν καὶ φθάσαν τὸ τέλος, ἐθιστὸν δὲ τὸ ἔτι ἐθιζόμενον καὶ οὔπω φθάσαν. ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι σύνηθες.

11. [1371 a 25] Καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ· εἰς φύσιν γάρ. τὸ προσκορὲς ἀεὶ φορτικόν ἐστι καὶ οὐ φίλιον τῇ φύσει, οἷον τὸ ἐσθίειν ἀεὶ κρέα ἀλεκτορίδων προσκορὲς γεγονὸς ἀνόρεκτόν ἐστι τῷ ἐσθίοντι καὶ ὁ

1 κωλύῃς (post οὐ) cod. Paris. gr. 1951 3 τὰ Vc: 'τὸ vel τὰ' (sic Roemer) Arist. A: τὸ Arist. vulg. 6 μὴ φεισάμενος—ἠνδρίσατο (7) om. c 9 οὐδ' V: οὐδὲ c 14 παρέβαλε c 16 ἃ πᾶσι V 17 τὰ om. c 20 τόποι scripsi: τόπου Vc 29 ἁρμόζ῾ V: ἁρμόζουσιν c

ἐσθίων αὐτὰ οὐδὲ δοκεῖ ἐσθίειν· ἄφιλον γὰρ βρῶσιν ἡ φύσις εἰς ἀναπλή- 270 ρωσιν τοῦ σώματος οὐ προσίεται· διὸ μεταβληθήτω ἡ τροφή, ἵνα τὸ πρόσαρμα δέξηται ἡ φύσις καὶ τραφῇ τὸ σῶμα. ἡδὺ οὖν, φησίν, ἡ μεταβολὴ τοῦ βρώματος· εἰς γὰρ φύσιν ἤγουν εἰς τὴν κατὰ φύσιν πλήρωσιν τοῦ σώματος ὁρᾷ· τὸ γὰρ αὐτὸ ὀρνίθειον κρέας ἀεὶ προσλαμβανόμενον κόρον | καὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ καὶ διὰ τοῦτο κακίαν τῆς καθεστηκυίας ἕξεως. 271

[1371 b 10] Καὶ αἱ περιπέτειαι ἡδύ. περιπέτειαί εἰσιν αἱ ἀνωμαλίαι τῆς τύχης· γέγονέ τις ἰδιώτης καὶ ταπεινὸς βασιλεὺς ἢ στρατηγὸς ἢ πλούσιος, εἶτα ἐκεῖθεν αὖθις ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας, καθηρέθη τῆς ἀρχῆς, ἐν πενίᾳ διόλωλε. περιπέτειά ἐστι καὶ τὸ ἀνελπίστως συμβάν, ὥσπερ ὁ μάρτυς Εὐστάθιος ὁ πολύαθλος θαυμασίως εὗρε παῖδάς τε καὶ γυναῖκα.

12. [1372 a 10] Τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον κοινά ἐστι τοῖς τρισὶν εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς· ὃν γὰρ ἐπαινεῖ ὁ πανηγυρικὸς ῥήτωρ, δείκνυσι δύναμιν ἔχοντα ποιῆσαι τόδε κατόρθωμα καὶ ποιήσαντα, ὅντινα δ' αὖθις ψέγει, δείκνυσι δύναμιν ἔχοντα τόδε ποιῆσαι ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ μὴ ποιήσαντα ἢ ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρήσαντα καὶ ἐντεῦθεν τὴν πόλιν βλάψαντα.

[1372 a 32] Ἀδικοῦσι καὶ οἷς κρύψις ἐστὶν ἢ τρόπος, ὡς ὁ Σίσυφος ἐκεῖνος ἐποίει περὶ τὰ σύσσημα τῶν ζῴων βλέπων αὐτὰ καὶ μετασχηματίζων· καὶ ἴδε τὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου.

[1372 a 33] Καὶ εἰ εἰσὶν ἰδίᾳ που θέσεις εὔποροι, ἤγουν εἰ εἶεν λαβύρινθοί τινες καὶ κρύψεις ἐν αὐτοῖς τὰ φώρια. γράφεται καὶ διαθέσεις εὔποροι ἤτοι μηχαναὶ εὐφυεῖς καὶ πλούσιαι καὶ ποικίλαι τρόπων.

[1372 b 8] Ἐναντίοι τοῖς ἤθεσιν εἰσὶν οἱ διὰ χρήματα ὀνείδη καὶ ἀτιμίας ὑφιστάμενοι καὶ οἱ ὑπὲρ γονέων καὶ φίλων ἑαυτοὺς κινδύνοις διδόντες καὶ διὰ τὴν ἐπ' ἐκείνοις ἀγάπην καὶ αἰκιζόμενοι καὶ ζημιούμενοι καὶ ἐξοριζόμενοι· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ φαύλου ἤθους εἰσὶ καὶ μικρόψυχοι, οὗτοι δὲ σπουδαίου τε ἤθους καὶ μεγαλόψυχοι.

[1372 b 28] Ἀδικοῦσι καὶ τοὺς μὴ εὐλαβεῖς ἤγουν τοὺς μὴ φοβουμένους ἢ μὴ προσέχοντας, ὥστε μὴ ἀπολεσθῆναι τὰ πράγματα αὐτῶν, ἀλλὰ καταπιστεύοντας παντὶ ἀνθρώπῳ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν, ὅπου βιβλία ἢ εἰκόνες ἢ νομίσματα κεῖνται. οὕτως ἐγώ ποτε ἀπώλεσα βιβλίον μου, τὸν Φιλόστρατον τὸν νῦν ἐν Ἐφέσῳ, κοντάκιόν μου εἰς τὴν γεωμετρίαν καὶ εἰς ἄλλ' ἄττα, καταπιστευόμενος μαθηταῖς καὶ φίλοις. ῥᾴδιον γάρ ἐστι λαθεῖν τοὺς τοιούτους πάντας τοὺς ἀφυλάκτους. |

[1372 b 37] Καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν. ἀδικοῦσι καὶ 272 ἐκείνους, εἰς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, λέγοντες ὅτι 'ἀπὸ τῶν προγόνων ὑμῶν

9 utrum V praebeat καθηρέθη an καθηρήθη, dubium est 18 τρόπος Vc Arist. vulg.: τρόποις Arist. A 19 σύσσημα V: σίσσημα c 20 Homerus id non narrat 21 ἰδίᾳ — θέσεις Vc: διαθέσεις Arist. A: διάθεσις Arist. vulg. et A marg. man. 2 εὔποροι Arist. A: εὔπορος Arist. vulg. 22 φρούρια c 27 ἐκεῖνοι c: ἐκεῖνα V 34 εἰς om. c ἄλλαττα V 35 ῥᾴδιον — ἀφυλάκτους om. c γὰρ πάντας λαθεῖν Arist.

ἢ ὑφ' ὑμῶν ἢ ὑπὸ συμμάχων καὶ φίλων ὑμῶν ἐζημιώμεθα ἢ ἐμέλλησαν 272 καὶ ἐφρόντισαν οἱ ὑμέτεροι βλάψαι ἡμᾶς ποτε, κἂν οὐκ ἠδυνήθησαν'.

[1373 a 7] Καὶ οἷς μὴ λυσιτελεῖ. ἀδικοῦσι ξένους, Αἰγυπτίους φέρε εἰπεῖν ἢ Κορινθίους, οἳ οὐ δύνανται ἐπιμεῖναι τῇ Κωνσταντίνου καὶ ἐπιτηρῆσαι δίκαια κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος καὶ ζητῆσαι ἀπ' αὐτοῦ ποινὰς καὶ ἐκτίσεις ὑπὲρ ὧν ἠδικήθησαν, διότι πολλάκις καὶ μέχρι δύο ἐνιαυτῶν οὐ τελειωθήσεται τὰ δικαστήρια αὐτῶν· καὶ τί ἂν ποιήσωσι ξένοι ὄντες; ἀλλὰ καὶ οἱ γεωργοὶ συντόμως συμβιβάζονται· οὐδὲ γὰρ δύνανται καθ' ἡμέραν παρίστασθαι τῷ δικαστηρίῳ καὶ ἕλκειν τὸν ἀδικήσαντα· τίς γὰρ αὐτοῖς τὴν ἄμπελον ἢ τὰ λήια ἐργάζοιτο καὶ φυλάττοι ἕτερος;

[1371 a 21] Καὶ τοὺς ὑπ' ἄλλων μέλλοντας, ἂν μὴ αὐτοί. ἀδικοῦσι καὶ τοὺς Βενετικοὺς τοὺς ὑπὸ τοῦ Σικελοῦ μέλλοντας ἀδικηθῆναι Ῥωμαῖοι· ἂν γὰρ μὴ οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοὺς ἀνδραποδίσωνται, προφθάσας ὁ Σικελὸς ληίζεται τούτους.

[1373 a 21] Ὡς οὐκέτι ἐνδεχόμενον βουλεύσασθαι. τὸ ἐνδεχόμενον ἀντὶ γενικῆς κατὰ Ἀττικὸν ἀρχαϊσμὸν ἐξενήνεκται ἀντὶ τοῦ ἐνδεχομένου.

[1373 a 23] Τὰ δὲ κοττάβια οἱ μέν φασιν, ὡς ἐν τῇ Σούδα εὕρηται, τύμπανα ἢ σκυλάκια ἢ ἐκπώματα ἢ κωμύδρια οὕτω λεγόμενα. "κότταβος γάρ ἐστι", φασίν, "ἡ λάταξ χαλκῆ φιάλη, ἣν μεταξὺ τοῦ οἴνου ἐτίθεσαν οἴνου πεπληρωμένην, εἶτα εἰς μικρὰ ποτήρια ἐμβαλόντες ἀπὸ ὕψους ἐρρίπτουν ἐπὶ τῷ ψόφον ἀποτελέσαι, ὃς ἐκαλεῖτο κότταβος· ἐπῃνεῖτο δὲ ὁ μείζονα ψόφον ποιῶν καὶ μεθυσοκότταβοι ἐλέγοντο οἱ τοῦτο ἐργαζόμενοι." "κοτταβίζει ἤτοι ποτήριον ἀναρριπτεῖ, ὃ ἐποίουν οἰνιζόμενοι." "κοτταβίζειν· παίζειν εἰς χαλκᾶς φιάλας." καὶ φησὶν ὁ κωμικὸς

'συνεπινομέν τε ἀλλήλοις καὶ συνεκοτταβίζομεν'. |

ὥσπερ ὁ Αἰνεσίδημος Γέλωνι τῷ Συρρακουσίων τυράννῳ ἔπεμψε 273 σκυλάκια Μολοττικὰ λεγόμενα θηροκτόνα ἀνδραποδισαμένῳ τὴν Γέλαν, οὐ μὴν αὐτὴν κατασχόντι. ἔπεμψε ταῦτα ὡς χάρισμα, ὅτι ἔφθασεν ἤτοι προέλαβε τὸν Γέλωνα καὶ κατέσχε τὴν Γέλαν, ὡς καὶ αὐτὸς μέλλων ἤτοι ὁ Γέλων, εἰ ἠδυνήθη. τινὲς δὲ τὸ ἀνάπαλιν εἶπον ἐπὶ Αἰνεσιδήμου καὶ Γέλωνος. τὸ δ' ἀληθέστατον τῆς ἱστορίας γραφήσεται κάτω ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου. ὁ Αἰνεσίδημος εἰδώς, ὅτι μέλλει αὐτῷ ὁ Γέλων διὰ τὰ κοττάβια ἀδικεῖν, ἔφθασεν αὐτῷ ταῦτα προπέμψαι.

---

1 ἐμέλλησαν scripsi, cf. Arist.: ἐμέλησαν Vc 12 σικελοῦ, post λ II litterae erasae, V (σικελικοῦ cod. Paris. gr. 1951) 14 ληΐσεται c 18 σούδα V: σουίδα c 19 τύμπανα—λεγόμενα apud Suidam non leguntur σαυλάκια c 19 sq. apud Suidam hoc ordine leguntur: Κοτταβίζει· οἶνον ποτηρίῳ ἀναρριπτεῖ, ὃ ἐποίουν οἱ (οἱ om. Suidae codex V) οἰνιζόμενοι (οἰωνιζόμενοι V). — Κοτταβίζειν· παίζειν. εἰς χαλκᾶς δὲ φιάλας, αἳ ἐκαλοῦντο λαταγεῖα, ἀνερρίπτουν ἐμβάλλοντές τι πόμα κτλ. — Κότταβος· λάταξ· χαλκῆ φιάλη, ἣν μεταξὺ κτλ. 20 οἴνου V: δείπνου c ex Suida 21 ἐμβάλλοντες Suid. 23 ἐλέγοντο om. Suid. 25 ὁ κωμικὸς] anon. fr. 74. IV 623 Meineke (om. Kock) 26 ἀλλήλοις om. Etym. Magn. 533,14 28 et 30 γέλαν c: γέλλαν V 31 γέλων, ante λ littera erasa, V 33 κάτω] p. 296,7 αὐτῷ mihi suspectum

13. [1374 a 1] Ἐπίγραμμα λέγεται ἡ ἐπιτίτλωσις ἤγουν ἡ αἰτίασις καὶ ἡ κατηγορία. διὸ καὶ ὁ Πιλάτος, φασίν, ἔθηκε τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ἤγουν τὸ ἐπίγραμμα. 273

[1374 a 2] Πολλάκις ὁμολογοῦμεν λαβεῖν τὰ βιβλία σου, ἀρνούμεθα δὲ τὴν αἰτίασιν, ἣν καθ' ἡμῶν ἐνάγεις λέγων, ὅτι ταῦτα ἐκλέψαμεν· λέγομεν οὖν 'τὰ βιβλία σου ἀνελαβόμην οὐχ ὡς κλέψας, ὡς σὺ λέγεις, ἀλλ' ὡς ἐνέχυρα, ἐφ' οἷς σε ἐδάνεισα'. ἢ πολλάκις τὴν μὲν αἰτίασιν καταδέχομαι, τὸ δὲ ποσὸν ἀρνοῦμαι, ὃ λέγεις· οἷον λέγω οὕτως 'ἀληθῶς ὑφήρηκα νομίσματά σου, ἀλλὰ τρεῖς λίτρας μόνας, οὐ μὴν ὅσας σὺ λέγεις', τὰς ἓξ δηλαδή. [1374 a 3] 'συγγενέσθαι τῇ Ξανθίππῃ ταύτῃ ὁμολογῶ, ἀλλὰ νόμῳ πορνείας, οὐ μὴν μοιχείας· ἀπολελυμένην γὰρ αὐτὴν ὑπελάμβανον καὶ ἠγνόουν ἄνδρα ἔχειν τὸν Σωκράτην.'

14. [1374 b 24] Ἀδίκημα μεῖζόν ἐστι τὸ ἀπὸ μείζονος ἀδικίας· ὁ γὰρ τρεῖς ὀβολοὺς κλέψας ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τί ἂν οὐκ ἐποίησε κακὸν οὗτος μέγα, εἰ ἠδύνατο; μέγα δὲ δικαίωμα ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἐστὶ τὸ ἀπὸ μείζονος δικαιοσύνης· ἐναντίον γὰρ δικαιοσύνῃ ἀδικία· οἷον ἡ χήρα ἡ δοῦσα τῇ γάζῃ τρεῖς ὀβολοὺς ἢ τὰ δύο λεπτὰ μείζονα δικαιοσύνην ἐποίησεν· εἰ γὰρ δύο λεπτὰ ἔχουσα ταῦτα ἔδωκε τῷ θεῷ, πόσα ἂν καὶ ποῖα ἀναθήματα προσέφερεν, εἰ πολύολβος ἡ τοιαύτη ἦν καὶ βαθύπλουτος;

[1374 b 27] Ἔστι δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ὑπερέχειν τῇ δυνάμει· | εἰ γὰρ τὸ τριωβόλιον μικρόν ἐστι κατὰ τὴν περιγραφὴν καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἀλλά γε τῇ δυνάμει τῆς φαύλης προαιρέσεως ὑπέρκειται· καὶ εἰ τὰ δύο λεπτὰ τῆς ἱερᾶς χήρας μικρά εἰσι τῷ σταθμῷ, ἀλλ' ὑπερβάλλει τῇ ἀγαθῇ προαιρέσει καὶ τῇ δυνάμει τῆς ἀρετῆς. 274

[1375 a 1] Ἢ οὗ ὁ παθὼν ἐτίμησεν ἑαυτόν. τὸ ἐτίμησεν ἀντὶ τοῦ ἀπετιμήσατο νόει.

[1375 a 15] Καὶ ὁ περὶ τὰ ἄγραφα δίκαιος πολλῷ μᾶλλον περὶ τὰ ἔγγραφα· ὁ γὰρ περὶ τὰ ἔθη, οἷς οὐκ ἔστι νόμος, φυλάττων μὴ παραβαίνειν τὰ δίκαια τὰ ἔθιμα πολλῷ μᾶλλον ἔσται δίκαιος περὶ τοὺς ἀναγκαστικοὺς νόμους, οὓς οὐ δεῖ τὸν φρονοῦντα παραβαίνειν· ἀμείνονος γὰρ (ἢ ἀνθρώπου ἢ ἔθνους ἀκουστέον) τὸ μὴ δι' ἀνάγκην δίκαιον εἶναι, ὃ περὶ τοὺς νόμους ἐστίν, ἀλλὰ παρὰ τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ κεῖσθαι καὶ τῇ προαιρέσει ἀγαθὸν καὶ δίκαιον εἶναι, ὃ περὶ τὰ ἔθη φαίνεται.

2 φασὶν V: φησὶν c (Evang. Ioann. 19,19; cf. Evang. Matth. 27, 37. Marc. 15, 26. Luc. 23, 38) 7 σοι cod. Paris. gr. 1951 9 νομίσματα V: παρά c 13 ἀδίκημα δὲ μεῖζον, ὅσῳ ἂν ἀπὸ μείζονος ᾖ ἀδικίας Arist. A: ἀδικήματα δὲ μείζονα, ὅσα ἂν ἀπὸ μείζονος ᾖ ἀδικίας Arist. vulg. 16 δικαιοσύνη ἀδικία V 16. 17 ἡ χήρα κτλ.] cf. Evang. Marc. 12,42. Luc. 21,2 19 ἡ τοιαύτη ἦν V: ἦν ἡ τοιαύτη c 21 ὑπερέχειν Vc Arist. vulg.: ἐνυπάρχειν, superscr. man. alt. ὑπερέχειν, Arist. A 22 τριωβόλιον, ὁ casu ut videtur a latere recto damnum fecit, V: τριωβέλιον c 26 ἢ οὗ ὁ παθὼν ἐτίμησεν ἑαυτόν Vc Arist. vulg.: ἢ ὁ παθὼν ἑαυτῷ ἐτίμησεν Arist. A 28 περὶ (post ὁ) V Arist. AQYbZb Tr.: πρὸς c: παρὰ Arist. cet. 29 ἔστιν c 32 ἔθνους scripsi: ἔθους Vc

[1375 a 17] Ἄλλον δὲ τρόπον, εἰ παρὰ τὰ γεγραμμένα. ἀνώτερον μὲν ἔδειξε μᾶλλον δίκαιον εἶναι τὸν τὰ ἔθη φυλάττοντα· πολλῷ γὰρ μᾶλλον οὗτος φυλάξει τὰ τοῦ νόμου· νῦν ὧδε τοὐναντίον ἀπὸ τοῦ ἀδικεῖν ἐπιχειρεῖ· εἰ γὰρ περὶ τοὺς νόμους ἀδικεῖ μὴ φοβούμενος αὐτοὺς διὰ τὰ ἐπικείμενα ἐπιτίμια, πολλῷ μᾶλλον ἀδικήσει οὗτος περὶ τὰ ἄγραφα, οἷς οὐ κεῖνται ἐπιτίμια καὶ ποιναί. 274

15. [1375 a 27] Ἐὰν μὲν ἐναντίος ᾖ τῷ πράγματι ἤγουν τῇ ὑποθέσει σου ὁ γεγραμμένος νόμος, ὃν ὁ ἀντίδικος προβάλλεται κατὰ σοῦ, κάκιζε καὶ ἀναίρει αὐτὸν ἐπιχειρῶν ὅτι ‘ὁ φυσικὸς νόμος κρείττων ἐστὶ καὶ διὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου θέλω δικασθῆναι’· οἷον ἐδάνεισάς τινι ἑκατὸν νομίσματα, διῆλθε τριακονταετία, ζητεῖς αὐτὸν τὰ νομίσματά σου, ὁ δὲ χρώμενος τῷ νόμῳ τῷ γεγραμμένῳ περὶ οὐσουκαπτίωνος παραγράφεταί σε λέγων ‘διῆλθεν ἡ τριακονταετία· καὶ ἐὰν καὶ ἀληθῶς ἐχρεώστουν σοι, οὐ δώσω σοί τι’· εἰπὲ οὖν σὺ ‘ἀλλ’ ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου ἔνοχος εἶ δοῦναί μοι τὸ χρέος· δι’ οὗ φυσικοῦ νόμου θέλω δικάζεσθαι’, | καὶ πολλὰ ἂν εἴποις ἐπιχειρῶν πρὸς τὴν τοῦ γεγραμμένου νόμου ἀναίρεσιν πρῶτον μέν, ὅτι ὁ φυσικὸς νόμος κοινὸς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, δεύτερον, ὅτι, εἰ τοῖς ἐπιεικέσι πιστεύομεν, διαπίπτει ὁ γραπτὸς νόμος, τρίτον, ὅτι προτροπὴ κοινή ἐστιν, ὅτι δεῖ τὸν δικαστὴν γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ χρώμενον δικάζειν· ἐπεὶ οὖν ὀφείλει ὁ δικάζων γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ δικάζειν, λοιπὸν ὀφείλει, ὃ νοήσει δίκαιον, ἐκεῖνο προτιθέναι· ἀναιρήσει ἄρα οὗτος τὸν νόμον φορτικὸν ὄντα καὶ ἄδικον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτ’ ἔμελλε ποιεῖν ὁ δικαστὴς ποτέ, οὕτως ἂν ἦν ἡ κοινὴ προτροπή, ὅτι δεῖ τὸν δικαστὴν κατὰ τοὺς κειμένους ἐγγράφους νόμους ἀεὶ δικάζειν καὶ μηδέποτε παραβαίνειν αὐτούς. διαπίπτει ἄρα καὶ οὕτως ὁ γραπτὸς νόμος καὶ ἐκ τῶν εἰκότων δικάσει ὁ δικαστὴς ποτὲ τὸν νόμον παρακρουσάμενος. 275

[1375 b 11] Καὶ εἰ ἀμφίβολός ἐστι νόμος, ὥστε στρέφεσθαι εἰς τὸ νοεῖσθαι καὶ κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου οὕτως καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἄλλως καὶ ὁρᾶν, εἰς ποίαν διαγωγὴν δικαιοτέρως νοεῖται ἢ συμφερόντως, εἶτα τούτῳ χρᾶσθαι καὶ τοῦτον προβάλλεσθαι. ῥιπτέσθω καὶ οὗτος ὁ νόμος διὰ τὸ ἀμφίβολον· βλάπτει γὰρ ἐνίους κακῶς ἐκλαμβανόμενος, οἷός ἐστιν οὗτος ὁ νόμος ἀμφίβολος ‘δεῖ τὸν ξένον εὖ ποιεῖν τὴν πόλιν’· διχῶς γὰρ νοεῖται καὶ χρήσαιο τούτῳ καὶ ὑπὲρ τοῦ ξένου καὶ κατὰ τοῦ ξένου. καὶ αὖθις καὶ οὗτος ὁ νόμος ‘ἑταίρα χρυσία εἰ φοροίη, δημόσια ἔστω’ ἢ ‘δημοσία ἔστω’.

[1375 b 16] Ἐὰν δὲ ὁ γεγραμμένος. ἔμαθες ὅτι, ἐάν σε βλάπτῃ ὁ γεγραμμένος νόμος εἰς τὸ πρᾶγμά σου ἤτοι εἰς τὴν ὑπόθεσίν σου, σπεῦδε αὐτὸν ἀναιρεῖν, αἷς ἔγνως ἐπιχειρήσεσιν· ἐὰν δὲ τὸ ἀνάπαλιν

7. 8 ᾖ ὁ γεγραμμένος τῷ πράγματι Arist. 8 ὁ (post ὃν) om. c 10 ἐδάνεισεν c 11 νομίσματα (ante σου) V: παρά c δὲ V: γὲ c 12 οὐσουκαπτίονος Vc 13 καὶ (post ἐὰν) om. c 18 ἐπιεικέσιν Vc Arist. vulg.: ἐπιεικεστέροις Arist. A 20 ὀφείλειν (post λοιπὸν) c 21 αὔτος c 29 διαγωγὴν Vc: ἀγωγὴν Arist. 30 χρᾶσθαι V: χρῆσθαι c Arist. ῥιπτέσθω c ex cod. Paris. gr. 1951: ῥιπτέτω V 38 αὐτὴν c

ὠφελῇ σε μᾶλλον ὁ γεγραμμένος, βλάπτῃ δὲ τὸν ἀντίδικόν σου καὶ ὁρμᾷ 275 ἐκεῖνος κατασεῖσαι τὸν νόμον, σὺ μᾶλλον ἐπιστήριζε τὸν νόμον δι' ἐπιχειρήσεών τινων· καὶ ἐὰν προβάληται ὁ ἀντίδικός σου εἰς τὴν ἀναίρεσιν τοῦ νόμου τὴν κοινὴν προτροπήν, ἥτις ἐστίν, ὅτι δεῖ τὸν δικαστὴν γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ | χρώμενον δικανίζειν, ὥσπερ δὴ καὶ σὺ προεβάλου πρὸ μικροῦ 276 εἰς τὴν τοῦ νόμου ἀναίρεσιν, ἀντίστηθι γενναίως εἰπὼν πρὸς τὸν ἀντίδικον 'οὐ νοεῖς, ὡς ἔχει ἡ προτροπή, οὐδὲ συνίης, τί βούλεται τὸ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ· οὐδὲ γὰρ τοῦτο προτρέπεται ἡ προτροπή, ὅτι, ὦ δικαστά, ἐνίοτε καὶ παρὰ τὸν γεγραμμένον νόμον δίκαζε, ἀλλὰ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι, ὦ δικαστά, πολλάκις ἀγνοεῖς τὸ τί λέγει ὁ νόμος περὶ ταύτης ἢ ταύτης τῆς ὑποθέσεως. μὴ οὖν ἀμαθῶς δίκαζε θαρρῶν εἰς τὸ ἀξίωμά σου καὶ αἴρων τὴν ὀφρῦν καὶ δικάζων, ὡς θέλεις· μὴ τοῦτο ποίει, ἀλλὰ γνώμῃ τῇ ὀρθῇ χρώμενος δίκαζε ἤγουν, ἐὰν ἀγνοῇς τὸν νόμον, ψηλάφα τὰς βίβλους τῶν νόμων, τὸν ἔγγραφον νόμον ἀνέλιττε καὶ τοῦτον εὑρὼν κατ' ἐκεῖνον δίκαζε καὶ οὐκ ἂν ἐπιορκήσῃς, εἰ λέγεις, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς δίκαια ἐδίκασα ὑμῖν, ὦ οὗτοι. εἰ μὲν οὖν ἀναγνοὺς τὸν νόμον δικάσεις, οὐκ ἂν ἐπίορκος φανείης λέγων, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς ἀληθῶς μέλλω δικάσειν (ὅρκοι γὰρ τὸ παλαιὸν προέβαινον καὶ παρὰ τῶν δικαστῶν) ἢ ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς ἀληθῶς ἐδίκασα. εἰ δὲ μὴ ἀναγνοὺς αὐτὸν δικάσεις, εἶ δὲ ἀμαθὴς τοῦ νόμου, οὔτε οὖν γνώμῃ ἀρίστῃ ἔκρινας, ἀλλὰ καὶ ἐπίορκος ὀπτάνῃ.'

[1375 b 20] Καὶ ὅτι οὐδὲν διαφέρει μή. 'ἄνθρωπε σὺ ὁ ἀναιρῶν τὸν γεγραμμένον τοῦτον νόμον, κακῶς λέγεις, ἵνα μὴ χρώμεθα τῷ νόμῳ τούτῳ τῷ τεθέντι παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ σοφωτάτων νομοθετῶν. εἰ οὖν κεῖται, δεῖ αὐτῷ χρᾶσθαι ἡμᾶς· εἰ γὰρ οὐκ ἐμέλλομεν αὐτῷ χρᾶσθαι, οὐδ' ἂν ἔκειτο. ἐὰν οὖν κεῖται μέν, ὡς καὶ κεῖται κεκυρωμένος τοῖς ἀρχαίοις, οὐ χρώμεθα δὲ αὐτῷ, ἔστι λοιπόν, ὡς οὐδὲ κεῖται· οὐδὲν γὰρ διαφέρει τοῦ μηδὲ ὅλως κεῖσθαι τὸ μὴ χρᾶσθαι ἡμᾶς. καὶ πάλιν κακῶς λέγεις σοφιστικῶς ἀναιρῶν τὸν κείμενον νόμον· τὸ δὲ σοφίζεσθαι ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις κακόν· ὥσπερ γὰρ εἰ ἄρρωστος ὢν καὶ παρά τινος ἰατροῦ θεραπευόμενος προσετάττου ὑπ' ἐκείνου μὴ φαγεῖν ὑείων κρεῶν, σὺ δὲ κατήσθιες ἐκείνων, εἶτα ἐψεύδου καὶ παρελογί|ζου καὶ παρε- 277 σοφίζου τὸν ἰατρόν, μᾶλλον ἑαυτὸν ἔβλαπτες, οὕτω καὶ σήμερον διὰ σοφιστικῶν ἐπιχειρημάτων τὸν κείμενον νόμον παρασοφιζόμενος καὶ παραλογιζόμενος μᾶλλον ἑαυτὸν βλάπτεις, παρ' ὃ ἐὰν ἠρρώστεις τὸ σῶμα, ποιῶν ἑαυτὸν ἀπειθῆ τῷ ἄρχοντι ἤτοι τῷ νόμῳ· [1375 b 22] οὐ γὰρ τοσοῦτον βλάπτει ἡ ἁμαρτία τοῦ ἰατροῦ ἤτοι ἡ εἰς τὸν ἰατρόν σου ἀνηκοΐα σου καὶ ἁμαρτία σου καὶ ἀπείθειά σου καὶ ἀπροσεξία σου, ὅσον τὸ

16 δικάσῃς c 20 fort. ⟨τῇ⟩ ἀρίστῃ 21 διαφέρει ἢ μὴ κεῖσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι Arist. 25 ἂν ἔκειτο cod. Paris. gr. 1951: ἂν ε (vix τ), tum cr. III litterae evanuerunt, tum το, V: αὐτό c οὖν V: αὖ c 26 ἔστι scripsi (fort. ἔσται): ἔ, tum cr. III litt. evanuerunt, V: ἤτοι c εἰ post ὡς add. c 27 τὸ V: τοῦ c χρᾶσθαι Vc: χρῆσθαι Arist. fort. post ἡμᾶς aliquid evanuit V 31 παρελογίζου V: ἐπιλογίζου c 34 ἠρρωστῆς c 35. 36 τοσοῦτο Arist.

τὴν ψυχήν σου κινδυνεῦσαι εἰς τὴν τῶν νόμων ἀπείθειαν. μὴ ζήτει οὖν 277 εἶναι τοῦ νόμου σοφώτερος ἢ τοῦ κανόνος ὀρθότερος καὶ εὐθύτερος.'

[1376 a 18] 'Ἐκ τῶν εἰκότων δεῖ κρίνειν' εἰπέ, εἰ ἀπορεῖς μαρτύρων. οὕτω καὶ Αἰσχίνης εἶπεν ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου ὅτι 'καὶ τοὺς ξένους οὐκ ἀπὸ τῶν μαρτύρων ἐν τοῖς δήμοις, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀληθείας εὑρίσκετε.'

[1376 b 20] Οὔκουν τοῦτο σκεπτέον, ἤγουν μὴ τὰς συνθήκας δέχου, ἀλλ' ὡς ἔνι τὸ δικαιότερον ποίει, ἤγουν ὡς ὁ δικαστὴς ὀρθῶς δικάσει.

[1377 a 7] Περὶ δὲ ὅρκων τετραχῶς ἔστι διελεῖν. ἄξιόν ἐστι πρὸ τοῦ ἐπεξιέναι τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους ῥητοῖς περὶ τῶν ἐνταῦθα χρησιμευόντων ὅρκων τεχνολογίαν διαλαβεῖν ἤγουν τοῦ ἐπακτοῦ καὶ τοῦ ἀντεπακτοῦ καὶ τοῦ συκοφαντικοῦ νομιζομένου καὶ λεγομένου καὶ αὐτοῦ ὅρκου. ἐνήγαγεν ὁ Πέτρος κατὰ τοῦ Παύλου διὰ χρέος ἑκατὸν νομισμάτων. ἠρνεῖτο ὁ Παῦλος, ἀπελύετο ὁ Πέτρος εἰς ἀποδείξεις (ὁ λέγων γάρ, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος ἀποδείκνυσιν). ἠτόνησε περὶ τὰς ἀποδείξεις. ὁ ἐνάγων τότε λέγει πρὸς τὸν εναγόμενον 'ἐπάγω σοι ὅρκον τὸν νεκεσσάριον παρὰ Ῥωμαίοις λεγόμενον ἤγουν τὸν τέλειον ὡς πληροφορητικὸν καὶ τμητικόν, ἐπεὶ ἀτονῶ περὶ τὰς ἀποδείξεις, καὶ ὄμοσόν μοι ὅτι 'μὰ τοὺς θεοὺς οὐ χρεωστῶ τὰ ἑκατὸν νομίσματα τῷ Πέτρῳ' καὶ ἐγώ σοι, εἰ βούλει, ὀμόσω πρώτως τὸν συκοφαντικὸν (οὗτος δὲ οὐ κυρίως ὅρκος, ἀλλὰ περιεκτικὸς μόνον τῆς ὑπολήψεως τοῦ ἐνάγοντος, οὐ μὴν τελειοῖ ὑπόθεσιν· οὐ γὰρ τῆς ὑποθέσεώς ἐστιν ὁ ὅρκος, ἀλλὰ τοῦ | προσώπου) καὶ εἴπω 'μὰ τὴν θείαν χάριν ταύ- 278 την οὐ συκοφαντικῇ γνώμῃ ἐνάγω σοι τὸν ὅρκον''. ἰδοὺ ἔμαθες περὶ τοῦ ἐπακτοῦ καὶ περὶ τοῦ συκοφαντικοῦ· ὁ γὰρ ἐνάγων ἐνάγει τῷ ἐναγομένῳ τὸν ὅρκον, ὁ δὲ ἐναγόμενος ἀπαιτεῖ τὸν συκοφαντικὸν ἀπὸ τοῦ ἐνάγοντος. εἶτα τῶν τοιούτων λόγων κροτηθέντων πολλάκις, εἰ βούλεται ὁ ἐναγόμενος, στρέφεται πρὸς τὸν ἐνάγοντα καὶ λέγει 'οὔτε ἐγὼ ὀμόσω τὸν παρὰ σοῦ μοὶ ἐπαγόμενον τέλειον οὔτε σὲ ἀπαιτῶ τὸν συκοφαντικόν, ἀλλ' ἀντεπάγω σοι ὅρκον τὸν καὶ ἀντεπακτὸν λεγόμενον, ἐπεὶ τὸ τὸν συκοφαντικὸν ᾑρετίσω ὀμόσαι, ὁμοῦ δὲ μέλλεις οὕτως εἰπεῖν 'μὰ τὴν θείαν χάριν, οὐ συκοφαντικῇ σοι γνώμῃ ἐπάγω τὸν ὅρκον'· πεπληροφόρησαι πάντως ἐν τῇ ψυχῇ σου, ὅτι ἀληθῶς ἐδάνεισάς μοι τὰ ἑκατὸν νομίσματα; καὶ λοιπὸν μὴ τὸν συκοφαντικόν, ἀλλὰ τὸν ἀντεπακτὸν ὄμοσον, ὃς καὶ αὐτὸς νεκεσσάριος ἤτοι τμητικὸς τῆς ὑποθέσεως ὅρκος ἐστί, καὶ εἰπὲ 'ὦ Πέτρε, μὰ τὴν θείαν χάριν ταύτην, ἐδάνεισα σοὶ τῷ Παύλῳ, ἃ λέγω, ἑκατὸν νομίσματα' καὶ τότε ἀποδώσω σοι ταῦτα.' ἐὰν μὲν οὖν ὁ

---

4 Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου] cf. § 91 12 ἐπακτικοῦ c 12. 13 ἀντεπακτικοῦ c 17 νεκεσάριον Vc 20 ἑκατὸν om. c 25 ἐπακτικοῦ c 27 εἶτα scripsi: εἴτε c: praeter $'\overset{\varepsilon}{\gamma}$ vel $'\overset{\varepsilon}{\tau}$ nil cognoscitur in V 29 σὲ απαιτῶ, pr. α incert., V: σὺ ἐπ' αὐτῷ c 30 ἀντεπακτικὸν c τὸ om. c 32 οὐ om. c 34 ἀντεπακτικὸν c 35 νεκεσάριος Vc

ἀντεπακτὸς γένηται, οὔτε συκοφαντικὸς οὔτε ἐπακτὸς γίνεται· εἰ δὲ ἐπακτὸς 278 γένηται, προήγηται ὁ συκοφαντικός. διὰ τοῦτο γράφεται ἐν τῷ παρεκβολαίῳ παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὸ ʽχώραν ἔχοντος καὶ τοῦ ἀντεπακτοῦʼ. ἴδε οὖν μετὰ ταῦτα τὸν Ἀριστοτέλη· φησὶ γὰρ ὡς συλλήβδην ἐρεῖν τὴν ἅπασαν τοῦ φιλοσόφου διάνοιαν· ἢ γὰρ δίδωσιν ὁ ἐνάγων τὸν ἐπακτὸν τῷ ἐναγομένῳ καὶ λαμβάνει καὶ οὗτος ὁ ἐνάγων ἢ τὸν συκοφαντικόν, ὡς εἴπομεν, ἢ τὸν ἀντεπακτόν, ἢ οὔτε δίδωσιν οὔτε λαμβάνει, ἀλλ' ἢ ἄμφω συμβιβάζονται ἢ στέργουσιν ἄμφω τὸ δόξαν τοῖς δικασταῖς, ἢ οὐ δίδωσι μέν, λαμβάνει δὲ φοβούμενος ὅτι, ἐὰν ἐπαγάγῃ, ἴσως ὀμόσει ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ψευδῶς (ὁ ἐναγόμενος δηλαδή) καὶ ἀπολέσει ἐντεῦθεν τὰ πράγματα αὐτοῦ· διὰ τοῦτον τὸν φόβον μᾶλλον αὐτὸς αἱρεῖται ὀμόσαι τὸν ἀντεπακτὸν παρ' ὃ δοῦναι τὸν ἐπακτὸν τῷ ἐναγομένῳ. ἢ δίδωσι μέν, οὐ λαμβάνει δέ, ὁ εὐσεβὴς δηλονότι καὶ δεισιδαίμων καὶ μὴ τοὺς ὅρκους ἐσθίων ὡς | λάχανα, μᾶλλον αἱρετισάμενος ἀπολέσαι τὰ πράγματα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπι- 279 ορκίας τοῦ ἀντιδίκου ἢ αὐτὸς ὀμόσαι ἀπηγορευμένου ὄντος τοῦ ὅλως ὀμνύειν παρὰ τοῖς σπουδαίοις· οὗτος ὁ εὐσεβὴς τοιγαροῦν ἐνάγων ἔχει τὸν ὅρκον τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (τοῦ ἐναγομένου δηλαδή) καὶ τὸ γενέσθαι τὸ θεῖον τιμωρὸν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἀντὶ τῶν χρημάτων αὐτοῦ. τετραχῶς οὖν περὶ τοὺς ὅρκους ἡ διαίρεσις ἐγένετο· ἢ δίδωσι καὶ λαμβάνει, ἢ οὔτε δίδωσιν οὔτε λαμβάνει, ἢ λαμβάνει μέν, οὐ δίδωσι δέ, ἢ δίδωσι μέν, οὐ λαμβάνει δέ. καὶ ἐσαφηνίσαμεν ταῦτα, ὡς δύναμις, παραλελοιπότες παντάπασι τὰς ἐνταῦθα τοῦ χωρίου τούτου παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοσόφων ἐκδεδομένας ἐξηγήσεις.

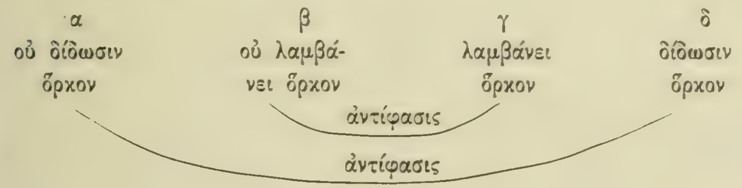
[1377 a 10] Ἔτι καὶ ἄλλως παρὰ ταῦτα, εἰ ὀμώμοσται. τὰ ἐπιχειρήματα, δι' ὧν δείξει τις, † ὅταν λάβω ὅρκον, ὅτι οὐ λάβω ὅρκον, ἢ ὅτι δώσω ὅρκον ἢ οὐ δώσω ὅρκον, καὶ δι' ὧν κατασκευάσει τὸ αὐτὸ καὶ ἓν καὶ αὖθις ἀνασκευάσει, εἴπῃ μὲν ὅσον οὐδέπω καὶ ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' οὖν καὶ ἐγὼ προέφθασα ταῦτα ἐκφῆναι ἐν τῇ τέτραχα γεγονυίᾳ περὶ τῶν ὅρκων διαιρέσει· νῦν δὲ ὃ λέγει ἄλλο τί ἐστι περὶ ὅρκους σκέμμα. ὃ δέ ἐστιν, ἄκουε. σήμερον ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, ἐνάγων καὶ ἐναχθείς, λαβεῖν ἢ δοῦναι ὅρκον διισχυρίζοντο, εἶτα ἀλλήλους διαβάλλουσιν ὡς ποτὲ ψευδορκήσαντας ἐπὶ ἄλλαις καὶ ἄλλαις ὑποθέσεσιν· εἰ γὰρ ποτὲ ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑφ' αὐτοῦ (τοῦ ἐνάγοντος δηλαδή) ὠμόθη ὅρκος (ὁ συκοφαντικὸς δηλαδὴ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ ἀντεπακτός, ὃς καὶ κυρίως ὅρκος ἐστί) καὶ ἀπηνέχθη ψευδὴς ἐκεῖνος ὁ ὅρκος τότε καὶ ἐπιορκήσας ἐφωράθη ὁ Πέτρος, σήμερον, εἰ ζητεῖ λαβεῖν τὸν ἀντεπακτόν, οὐκ ἐπιτεύξεται τούτου· ἀκούσει γὰρ τοῦ Παύλου λέγοντος ʽοὐ δώσω σοί ποτε τὸν ἀντεπακτόν, διότι ἐπίορκος εἶ καὶ ψευδῶς καὶ πάλιν ὀμόσεις καὶ ἀπολέσω τά, ἃ μέλλω καταβαλεῖν σοιʼ.

---

1 ἀντεπακτικὸς c ἐπακτικὸς c 3 ἀντεπακτικοῦ c 4 ἀριστοτέλη V: ἀριστοτέλην c 5 ἐπακτικὸν c 7 et 11. 12 ἀντεπακτικόν c 12 ἐπακτικὸν c 15. 16 cf. Evang. Matth. 5, 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως 32 ψευδο[ρ]κήσαντας V 34 ἀντεπακτικὸς c 36 ἀντεπακτικὸν c 37 ἀντεπακτικόν c

ἢ εἰ ἐφωράθη ποτὲ ψευδορκήσας ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ τῷ ἐπακτῷ ὅρκῳ, σήμερον δὲ ζητεῖ λαβεῖν τὸν ἐπακτόν, οὐ δώσει αὐτῷ | τοῦτον ὡς ἐπιόρκῳ 280 ἀποδειχθέντι. εἶπον ἂν ἐγὼ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς δικαιολογίας, δι' ὧν ὁ καθ' ἕνα τούτων ἐπὶ τῷ φανέντι ἐκείνῳ ψευδεῖ ὅρκῳ ὑπεραπελογήσαντο ἑαυτῶν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ φιλόσοφος μέλλει παρὰ πόδας ἐρεῖν τὰ τοιαῦτα, ἐκεῖ καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἐκθήσομαι τὴν σαφήνειαν.

[1377 a 11] Οὐ δίδωσι μὲν οὖν, ὅτι ῥᾳδίως ἐπιορκοῦσι καὶ τὰ ἑξῆς. συνδυάσας ἄνω τὰ κατὰ τὴν λῆψιν ἢ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου ὡς ἐν προθεωρίᾳ συνόλως καὶ παχυλῶς νῦν ἄρχεται τῆς τῶν ἐπιχειρημάτων δείξεως· καὶ ἐπεὶ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς συζεύξεως καὶ συνθέσεως προήγηται τὸ ἁπλοῦν, ἐπὶ τῶν ἁπλῶν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκτίθεται· οὐδὲ γὰρ λέγει, πῶς ἐπιχειρήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ οὐ διδοὺς μὲν τῷ ἀντιδίκῳ ὅρκον, λαμβάνειν δὲ ἀξιῶν, ἀλλὰ ὅθεν κἀκ τίνων ἐπιχειρήσει ὁ οὐ διδοὺς ὅρκον τῷ ἐναντίῳ, εἶτα ἀπ' ἄλλης αὖθις ἀρχῆς, ὅθεν κἀκ τίνων ἐπιχειρήσει ὁ οὐ λαμβάνων ὅρκον, εἶτα αὖθις, ὅθεν ἐπιχειρήσει ἰδίᾳ μὲν ὁ λαμβάνων, ἰδίᾳ δὲ ὁ διδούς· τέσσαρα γὰρ ταῦτα λαμβάνει· οὐ δίδωσιν ὅρκον, οὐ λαμβάνει ὅρκον, λαμβάνει ὅρκον, δίδωσιν ὅρκον. ὅταν δὲ συνδυασθῶσι, γίνονται συζυγίαι ἕξ, ὧν αἱ μὲν τέσσαρες συνίστανται, αἱ δὲ δύο ἀσύστατοι, ἥ τε λέγουσα 'δίδωσιν ὅρκον, οὐ δίδωσιν ὅρκον' καὶ 'λαμβάνει ὅρκον, οὐ λαμβάνει ὅρκον'.

[1377 a 11] ⟨Οὐ⟩ δίδωσι μὲν οὖν. οὕτως ἐπιχειρήσει ὁ μὴ ἐπάγων ὅρκον τῷ ἐναγομένῳ 'οὐκ ἐπάξω σοι ὅρκον κακῷ ὑπειλημμένῳ παρὰ πάντων· ἐπιορκήσεις γὰρ ῥᾳδίως καὶ ἀπολέσω τὰ πράγματά μου· ὁ γὰρ ὀμνύων οὐκ ἀποδίδωσι μετὰ ταῦτα. † ἐπεὶ δὲ μὴ ὀμόσαντας ἐλπίζω καταδικάσαι ἀπὸ δικαστηρίου ἢ ἐλπίζω μετ' αὐτῶν ἐμβιβασθῆναι· καὶ ὅτι κρεῖττον ἡγοῦμαι καταδικασθέντα με | παρὰ τῶν δικαστῶν ἀπολέσαι τὰ 281 χρήματά μου, ἅ σοι δεδάνεικα, ἢ οὕτω γελασθῆναί με παρὰ σοῦ ψευδορκήσαντος'. οὕτω μὲν οὖν καὶ τοσαῦτα τὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ μόνου τοῦ 'οὐ δίδωσιν' εὕρηται. ἴδε, πῶς ἐπιχειρήσει αὖθις καὶ ὁ οὐ λαμβάνων ὅρκον ἤγουν τὸν ἀντεπακτόν, ὁ εὐσεβὴς δηλαδὴ ἄνθρωπος· 'οὐκ ὀμόσω

---

1 ἐπακτικῷ c 2 ἐπακτικὸν c 5 ὑπεραπελογίσαντο c 8 δίδωσι Vc Arist. AC: δίδωσι χρήματα Arist. cet. 17 λαμβάνει uncis inclusit c 22 numeros α, β, γ, δ om. c 27 οὐ addidi ex Aristotele (cf. infra v. 35) 30 ὀμόσαντας V et Aristotelis codices: ὀμόσαντά σε c ex cod. Paris. gr. 1951 31 καταδικάσειν Arist. 35 ἴδε δὲ πῶς cod. Paris. gr. 1951

ποτέ, ὃν ἀντεπάγεις μοι ὅρκον, ἀλλὰ σὺ ὄμοσον· κρεῖττον γὰρ ἔχω ἀπολέσαι με τὰ πράγματά μου μὴ ὀμόσαντα καὶ τὸ σοὶ εἶναι τὸ θεῖον ἐχθρόν τε καὶ τιμωρόν. ἔχω οὖν τὸν ὅρκον σου ἀντὶ τῶν χρημάτων μου'.

[1377 a 16] Καὶ ὅτι, εἰ ἦν φαῦλος, κατωμόσατο ἄν. ἔνστασίν τινα λύει ὁ φιλόσοφος· ἐπεὶ γὰρ ὁ ἐναγόμενος ἀντεπάγει τῷ ἐνάγοντι ὅρκον, ὁ δὲ ἐνάγων οὐ λαμβάνει τὸν ὅρκον ὡς εὐσεβής, τάχα ὑποπτεύει ὁ ἐναγόμενος, ὅτιπερ οὐχ ὡς εὐσεβὴς ὁ ἐνάγων εὐλαβεῖται τὸν ὅρκον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς κακός τε καὶ ἄδικος φοβεῖται ὀμόσαι, εὖ εἰδώς, ὅτι ψεύδεται, εἰς ἃ λέγει κατ' ἐμοῦ. ἀπαντᾷ οὖν πρὸς τοῦτο ὁ εὐσεβὴς ἐνάγων καί φησιν ὅτι 'ὦ οὗτος, εἰ ἤμην ἄδικος καὶ πονηρός, καὶ κατωμοσάμην ἄν, ἤτοι οὐκ εἰς μόνα τὰ ἑκατὸν νομίσματα ὤμοσα, ἀλλ' εἰς ἑκατὸν λίτρας ὤμοσα ἄν· ἐπεὶ γὰρ ἄδικος ἤμην, ὡς λέγεις, καὶ ἔμελλον ὀμόσαι, καὶ εἰς πλείω ἂν ὤμοσα· ὃ μᾶλλον κατομόσαι ἐστίν· κρεῖττον γὰρ ἦν ἐπὶ μείζοσι καὶ πολλοῖς φαῦλον εἶναί με καὶ ἐπίορκον παρ' ὃ ἐν ὀλίγοις· ἔμελλον γὰρ ἀσεβῆσαι ἐπιορκήσας. κἂν οὖν εἶχον ἀντὶ τῆς ἀσεβείας τὸν πολὺν πλοῦτον, ὃν ἔμελλον ἀπὸ σοῦ ἀναλαβεῖν κατομοσάμενος· ὥστε δι' ἀρετὴν μᾶλλον καὶ εὐσέβειαν ἐγὼ προκρίνω τὸ μὴ ἤτοι τὸ οὐ λαβεῖν με τὸν παρὰ σοῦ μοι ἀντεπαγόμενον ὅρκον'.

[1377 a 19] Καὶ τὸ τοῦ Ξενοφάνους. καὶ τοῦτο ἔνστασίν τινα ἀνακύπτουσαν λύει· εἶπε γὰρ ἂν ὁ ἐναγόμενος ὅτι 'σὺ προκαλεῖς ἐμὲ εἰς τὸ ὀμόσαι με, ἐγὼ προκαλοῦμαι σὲ εἰς τὸ ὀμόσαι· σὺ δέδοικας ὀμόσαι· λοιπὸν ἄρα τὸ συνειδός σου κεκαυτηρια|σμένον φέρεις· ἄρα ψευδῆ, ἐν οἷς ἐνάγεις κατ' ἐμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλαβῇ ὀμόσαι. ἐγὼ δὲ ὀμόσω· λοιπὸν ἀπὸ τούτου τοῦ μὴ δεδιέναι με περὶ τῷ ὅρκῳ φαίνομαι ἀληθεύων.' πρὸς ταύτην τὴν ἔνστασιν τὸ τοῦ Ξενοφάνους προβάλλεται ὁ ἐνάγων καὶ λέγει 'οὐκ ἔστιν ἴσον, ἐὰν σὺ προκαλῇς ἐμὲ εἰς ὅρκον καὶ ἐὰν ἐγὼ σέ· σὺ μὲν γὰρ ἔοικας ἰσχυρῷ παγκρατιαστῇ εἰς τὸ ὀμνύειν πολλάκις καὶ πολλάκις καὶ μυριάκις ὀμόσας, ἐγὼ δὲ ἔοικα ἀμαθεῖ καὶ δειλῷ καὶ ἄρτι τὴν κονίστραν εἰσιόντι· διὸ καὶ δέδοικα.'

[1377 a 20] Ἀλλ' ὁμοία. μὴ οὕτως ἀνάγνωθι "ὅτι οὐκ ἴση ἡ πρόκλησις αὕτη εὐσεβεῖ πρὸς ἀσεβῆ, ἀλλ' ὁμοία", μὴ οὖν ὧδε στίξῃς· ἀδιανόητος γάρ σοι ὁ λόγος ἀποβήσεται· ἀλλ' οὕτως εἰπὲ "ἀλλ' ὁμοία καὶ εἰ ἰσχυρὸς ἀσθενῆ πατάξαι ἢ πληγῆναι προκαλέσαιτο". οὐκ ἔστι, φησίν, ἴση κατὰ πάντα ἡ τοῦ ἀσεβοῦς πρὸς εὐσεβῆ καὶ ἡ τοῦ εὐσεβοῦς πρὸς ἀσεβῆ πρόκλησις, ἀλλ' ὁμοία, εἰ καὶ ἰσχυρὸς ἀθλητὴς προκαλεῖται εἰς μονομάχιον τὸν ἀσθενῆ, ὥστε ἢ πατάξαι ἢ παταχθῆναι ἢ πλῆξαι ἢ πληγῆναι· προκαλού-

1 μοι V: μου c 11 ὅτι om. c 14 καὶ post ὃ add. c 15 με V: μὲν c 16 εὐσεβείας c 17 κατωμοσάμενος c 23 κεκαυτηριασμένον scripsi: κεκαυτηριαμένον Vc 25 τῷ ὅρκῳ V: τὸν ὅρκον c 32 ἡ om. Arist. πρόκλησις Vc Arist. ABD: πρόσκλησις Arist. cet. ἀσεβεῖ πρὸς εὐσεβῆ Arist. 35 προκαλέσαιτο Vc Arist. A: προσκαλέσαιτο Arist. vulg. 38 πληγῆναι c ex cod. Paris. gr. 1951, cf. Arist.: πνιγῆναι V

μενος γὰρ οὕτω λέγει ‘ἐλθὲ μονομαχήσων με, καὶ ἢ ἐγὼ σὲ πατάξω 282 ἢ σὺ ἐμὲ πατάξεις’, τουτέστιν ‘ἢ ἐκδράσω ἢ πείσομαι’. διὸ τὸ μὲν πατάξω ἐπὶ τοῦ δρᾶσαι ἔθηκε, τὸ δὲ πληγῆναι ἐπὶ τοῦ παθεῖν.

[1377 a 21] Εἰ δὲ λαμβάνει, ὅτι πιστεύει αὐτῷ. ὁ λαμβάνων τὸν ἀντεπακτὸν ἀπὸ τοῦ ἐναγομένου, μὴ διδοὺς δὲ ἐκείνῳ τὸν ἐπακτὸν ἐπιχειρήσει ὅτι ‘σὲ οἶδα ἐπίορκον καὶ οὐκ ἂν δῴην σοι ὅρκον· ἐγὼ δὲ ὀμόσω· θαρρῶ γὰρ ἑαυτῷ’.

[1377 a 22] Καὶ ἐντεῦθεν μεταβλητέον τὸ τοῦ Ξενοφάνους καὶ ῥητέον, ὅτι ἴσον ἐστὶ καὶ προσφυὲς τὸ διδόναι μὲν τὸν ἀσεβῆ πρὸς τὸν εὐσεβῆ ὅρκον, ἐκεῖνον δὲ (τὸν εὐσεβῆ δηλαδή) λαμβάνειν. εἶπεν ἓν ἐπιχείρημα ὁ ἐνάγων τὸν ἀντεπακτὸν καταδεξάμενος τὸ ὅτι ‘σοί, ὦ ἐναγόμενε, οὐ πιστεύω τὸν ὅρκον, ἀλλ’ ὡς ἑαυτῷ’· τίθησι καὶ δεύτερον ἐπιχείρημα ὅτι ‘ὀμόσω καὶ καλῶς ποιήσω καὶ οὐκ ἀποφύγω τὸν ὅρκον ὡς κακόν τι· μάταιος γὰρ ἂν εἴην ἐγώ, εἰ τοὺς | δικαστὰς ἀναγκάζω ὀμνύειν ἀπὸ τοῦ 283 νόμου, ἵνα δίκαια κρίνωσιν, ἐγὼ δὲ τὸν ὅρκον παραιτοῦμαι’. οἱ γὰρ δικασταὶ ὤμνυον τὸ παλαιόν, καὶ οἱ παρ’ ἡμῖν κειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐδίκαζον, ἀλλὰ καὶ οἱ συνήγοροι· ‘δεινὸν οὖν’, φησί, ‘τὸ μὴ θέλειν αὐτὸν τὸν ἐνάγοντα ὀμόσειν, ὑπὲρ ὧν τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς συνηγόρους ἀναγκάζει ὀμνύειν.’

[1377 a 25] Εἰ δὲ δίδωσιν, ὁ εὐσεβὴς ἐπιχειρεῖ λέγων ‘οὐ λαμβάνω τὸν ἀντεπακτόν, ὦ ἐναγόμενε, ἀλλὰ δικασάτωσαν οἱ θεοὶ καὶ ὄμοσον καὶ γίνωσκε ὅτι, εἰ ψεύσῃ, οἱ θεοὶ τιμωρήσουσί σε, ἐμὲ δὲ πλουτίσουσιν.’

[1377 a 27] Ἔνια οὖν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσιν αὐτῷ γὰρ δίδωσι κρίνειν, ἄλλα δὲ ἔχουσιν αὐτοῖς γὰρ δίδωσι κρίνειν. τὸ μὲν οὖν αὐτοῖς νόει ἀντὶ τοῦ ‘τοῖς θεοῖς’ τὸ δὲ αὐτῷ νόησον οὕτω· λέγω ὁ ἐνάγων ‘οὐκ ὀμόσω, ὦ ἐναγόμενε, ποτὲ ἐγώ, ἀλλὰ σὺ ποίησον τὴν κρίσιν· δίκασον ἐν τῷ συνειδότι σου καὶ ὄμοσον καὶ ἕπομαί σοι· εἰ γὰρ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ἐξετάσεις, οὐκ ἂν ὀμόσῃς πάντως, ἀλλὰ δώσεις μοι, ἅ μοι χρεωστεῖς, εἰ δὲ ὀμόσεις, ἕξεις τὸ θεῖον τιμωρόν’.

[1377 a 29] Ἐπεὶ δὲ καθ’ ἕκαστον δῆλον. διδάξας τὰ ἁπλᾶ τέσσαρα νῦν συνδυάζει ταῦτα καὶ ποιεῖ ἓξ συζυγίας, ὧν αἱ δύο ὡς ἀντιφατικοὶ ἀσύστατοι. καὶ πρῶτον μὲν συνδυασμὸν τίθησιν ἀπολαμβάνειν καὶ μὴ διδόναι, δεύτερον τὸ διδόναι καὶ μὴ λαμβάνειν, τρίτον τὸ λαμβάνειν καὶ διδόναι (λαμβάνει γὰρ ὁ ἐνάγων τὸν συκοφαντικὸν καὶ δίδωσι τὸν ἐπακτόν), τέταρτον τὸ οὐδὲ λαμβάνειν οὐδὲ διδόναι· καὶ ἐσαφήνισα ταύτας τὰς συζυγίας ἐν ἀρχῇ τῆς τοιαύτης θεωρίας καὶ ἐν τῷ τετραγώνῳ σχηματισμῷ· ἐκ τῶν εἰρημένων

---

1 με Vc: μοι cod. Paris. gr. 1951 5 ἀντεπακτικὸν c ἐπακτικὸν c 6 ἐπιχειρ[ή ει] V σὲ om. c δῴην σοι Vc: λάβοιμι παρὰ σοῦ cod. Paris. gr. 1951 7 ἑαυτῷ V: ἐμαυτῷ c 21 ἀντεπακτικὸν c 23. 24 αὐτῷ γὰρ δίδωσι κρίνειν Arist. vulg.: τούτῳ γὰρ δίδωσι κρίσιν Arist. A: *ipsis enim dat iudicium* Arist. Tr. 25 λέγω Vc: fort. λέγει 28 δώσῃς c 31 ἀντιφατοὶ c 32 τίθησιν V: συντίθησιν c 34 τὸν (ante συκοφαντικὸν) V: τὸ c ἐπακτικόν c 35. 36 ἐν ἀρχῇ τῆς τοιαύτης θεωρίας] p. 290,5 36 ἐν τῷ τετραγώνῳ σχηματισμῷ] p. 291,23 ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων Arist.

γὰρ ἁπλῶν ὀνομάτων ἀνάγκη συγκεῖσθαι τὰς τοιαύτας συζυγίας, ὡς 283 καὶ τοὺς λόγους ἤτοι τὰς ἐπιχειρηματικὰς δικαιολογίας, οἵας ἐν τοῖς ἁπλοῖς ἐποίεις, ποίησον ἐνταῦθα συνδυαζόντως.

[1377 b 3] Ἐὰν δ' ᾖ γεγενημένος. ὅπερ ἀνώτερον εἶπεν "ἔτι ἄλλως παρὰ ταῦτα, εἰ ὀμώμοσται", τοῦτο νῦν διεξοδικῶς κατασκευάζει 'ἐὰν ᾖ γεγενημένος ποτὲ ὅρκος παρὰ τοῦ ἐνάγοντος, | ἐφάνη δὲ ὁ ὅρκος 284 ἐναντίος ἤτοι ψευδὴς καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐπίορκος σήμερον ὁ ἐνάγων διαβάλλεται καὶ παρὰ τοῦτο οὐδὲ παραδεκτέος εἰς τὸ ὀμόσαι τῷ ἐναγομένῳ νομίζεται, πῶς ἐπιχειρήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ ὑπεραπολογήσεται τοῦ μὴ ἐπίορκος εἶναι;' καίτοι εἴπῃ 'εἰ καὶ ψευδής, ὡς λέγεις, ὁ ὅρκος μου ἐκεῖνος ἐφάνη, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιώρκησα· τὸ γὰρ ἐπιορκεῖν ἀδικεῖν ἐστι, τὸ δὲ ἀδικεῖν ἐστι τὸ ἑκουσίως καὶ εἰδότα τινὰ ἀδικεῖν, ἐγὼ δέ, εἰ καὶ ὤμοσα τότε, ἀλλ' ἄκων καὶ βιασθεὶς ἢ παρὰ τυράννων ἢ παρὰ δικαστῶν παρανόμων· τοῦτο δὲ οὐδὲ ὀμόσαι ἐστίν'. 'ἐγὼ δέ, εἰ καὶ ὤμοσα τότε, ἀλλ' ἁπλούστερος τὴν ψυχὴν ὢν ἠπατήθην ἢ παρὰ δικαστῶν ἢ παρ' ὡντινωνοῦν'. 'ἐγὼ δέ, εἰ καὶ ὤμοσα τότε, ἀλλ' οὐκ ᾔδειν τὴν δύναμιν τοῦ ὅρκου ἢ τὸ πῶς δεῖ ὀμνύειν.' καὶ συνάγαγε, ὅτι ἐπιορκεῖν ἐστιν οὐ τὸ στόματι μόνον λέγειν τὸν ὅρκον, ἀλλὰ καὶ εἰδότα, ἀλλὰ καὶ μὴ βιασθέντα· 'ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν, ἀλλὰ καὶ ἐβιάσθην, ἀλλὰ καὶ ἠπατήθην· οὐκ ἄρα ἐπιώρκησα, οὐκ ἄρα ἠδίκησα'.

[1377 b 7] Ἐὰν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ ᾖ. ἐὰν δὲ ὁ ἐναγόμενος σήμερον ὤμοσέ ποτε καὶ ἐψεύσατο, καταδρομὴν κατ' αὐτοῦ ποιήσει ὁ ἐνάγων ὅτι 'οὐ δέχομαι αὐτὸν σήμερον μέλλοντα ὀμόσαι· ὁ γὰρ ἐπίορκος πάντα ἀναιρεῖ, δικαστήρια, πολιτείαν, νόμους· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ δικασταὶ πρῶτον ὀμόσαντες εἶτα δικάζουσι, τοῖς νόμοις χρώμενοι καὶ ὅταν ὀμνύωσιν (ὁ νόμος γὰρ αὐτοῖς τοῦτο προσέταξε) καὶ ὅταν δικάζωσι, καὶ ἀπὸ τῶν νόμων ὁρμώμενοι οἱ δικασταὶ μετὰ τὴν περὶ τὰς ἀποδείξεις ἀτονίαν ἀπολύουσιν εἰς ὅρκους τοὺς ἀμφισβητοῦντας'. εἶτα πρὸς τοὺς δικαστὰς ὁ ἐνάγων στραφεὶς λέγει 'καὶ ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦμεν πρῶτον ὀμνύειν, εἶτα δικάζειν, καὶ τῷ ὅρκῳ ἐμμένοντες δικαίως κατὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς ὅρκους ὑμῶν δικάζετε, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐμμενοῦμεν οἱ ὑμῖν εἴκοντες, ἀλλὰ ψευδῶς ὀμόσομεν; καὶ τίς ἡμῖν ἔσται συγγνώμη; ἀσύγγνωστος ἄρα καὶ ὁ ἀντίδικός μου ἐπίορκος πολλάκις ἐλεγχθείς.'

6. [1363 a 16] "Κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον." οἶδας | μέν, ὃ δηλοῦται. μάταιος δὲ ἦν ὁ οὕτως αὐτὸ ἐξηγησάμενος, 285 ὅτι οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον τοῖς Κορινθίοις· οὐδὲ γὰρ συνεμάχησαν τοῖς Ἕλλησιν οἱ Κορίνθιοι κατὰ τῶν Τρώων· καὶ γὰρ τοῖς Ἀχαιοῖς Εὐχήνωρ Κορίνθιος, υἱὸς Πολυΐδου τοῦ μάντεως, ἐπεκούρησε· καί φησιν Ὅμηρος

4 ὅπερ V: ὥσπερ c ἀνώτερον] Arist. p. 1377a10 8 παρὰ V: διὰ c 15 παρὰ V: παρὰ τῶν c παρ' V: παρὰ c 18 τὸ V: τῷ c Arist. 29 ἀξιοῦμεν Vc Arist. vulg.: ἀξιοῦσιν Arist. A 31 ἐμμενοῦμεν Vc Arist. vulg.: ἐμμένουσιν Arist. A
33. 34 ἐλεγχθείς: — ⁘ κορινθίοις V (vide supra p. 274,16 annot.) 34 Κορινθίοις κτλ.] Simonid. fr. 50 Bergk. 38 Ὅμηρος] N 663

"ἦν δέ τις Εὐχήνωρ, Πολυΐδου μάντιος υἱός, 285
ἀφνειός τ' ἀγαθός τε, Κορινθόθι οἰκία ναίων".

ὃ γοῦν ὁ Σιμωνίδης λέγει, τοῦτο ἐστίν, ὅτι Κορινθίοις οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον ὡς τάχα πολεμήσασιν αὐτοῖς διὰ τοῦ Εὐχήνορος, ὡς εἰρήκαμεν, ἀλλὰ ἑτέρωθεν καὶ εὐχαριστεῖ αὐτοῖς μᾶλλον ὡς συμμαχήσασι τῇ Ἰλίῳ διὰ Γλαύκου τοῦ εἰς Βελλεροφόντην τὸν Κορίνθιον τὸ γένος ἀναφέροντος τὸν Γλαύκου τοῦ Σισύφου, ὃς ἀνεγνώρισε Διομήδην. κάλλιστα δὲ τὴν θεωρίαν ταύτην ἐξαπλοῖ ὁ λυρικὸς Πίνδαρος ἐν τῷ εἰς Ξενοφῶντα Κορίνθιον σταδιοδρόμον ἐπινίκῳ, ὅτε λέγει

"τὰ δὲ καί ποτ' ἐν ἀλκᾷ
πρὸ Δαρδάνου τειχέων ἐδόκασαν
ἐπ' ἀμφότερα μαχᾶν τέμνειν τέλος,
τοὶ μὲν γένει φίλῳ σὺν Ἀτρέος
Ἑλένην ἀνακομίζοντες, οἱ δ' ἀποπάμπαν
εἴργοντες· ἐκ Λυκίας δὲ Γλαῦκον ἐλθόντα τρόμεον Δαναοί. τοῖς μὲν
ἐξεύχετ' ἐν ἄστεϊ Πειράνας σφετέρου πατρὸς ἀρχὰν
καὶ βαθὺν κλᾶρον ἔμμεν καὶ μέγαρον."

οὕτω δὲ καὶ Σιμωνίδης ἐποίησε

"Κορινθίοις δ' οὐ μανίει οὐδὲ Δαναοῖς",

τὸ Ἴλιον δηλαδή.

7. [1365 a 12] Οἱ Θεστιάδαι, οὓς Μελέαγρος ἀνεῖλεν, οὗτοί εἰσιν οἱ αὐτοῦ μητράδελφοι οὕτως ὠνομασμένοι· Πλήξιππος, Ἴφιτος, Εὐρύπυλος, Πολυφόντης, Φάνης. οὗτοι Θεστίου παῖδες· ὧν ἀδελφαὶ Λήδα, Ἀλθαία, Ὑπερμνήστρα, † Πολύξενος καὶ ἄλλαι. αἱ δὲ Μελεάγρου ἀδελφαὶ αὗται· Φοίβη, Ἀντιόπη, Ἐρατώ, Μενεσθώ, Εὐρυδίκη, Ἱπποδάμεια, αἳ καὶ μετεβλήθησαν εἰς ὄρνιθας τὰς λεγομένας Μελεαγρίδας.

12. [1373 a 23] Λάταξ ὁ ἦχος τῶν κοτταβίων παρὰ τοῖς ἀττικισταῖς ὠνό|μασται. τὰ δὲ κοττάβια ἀγγεῖα ἐτύγχανον πλατέα χάλκεα ἢ 286 κεράμεια, οἷς ἔχουσιν ἔνδον ὕδωρ ἐνέβαλλον οἱ βουλόμενοι σφαιρικοὺς λίθους, ὅσοι τε ἢ ἐρῶντες ἦσάν τινων ἢ ἁπλῶς ποθοῦντές τινας ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντας· ὧν κοτταβίων ποικίλως περιαγομένων ἐντὸς ἐκινοῦντο πολυειδῶς καὶ οἱ βόλοι κἀντεῦθεν ποιός τις ἦχος ἐτελεῖτο, ὃς ἐκαλεῖτο λάταξ, οἶμαι ποιά τις φωνὴ τῆς ἐκείνων συγκροτήσεως καὶ συγκρούσεως· ἐδήλου

---

6 κόρινθον c 7 τὸν V: τοῦ c 8 ἐξαπλοῦ c Πίνδαρος] Olymp. 13,55 11 ἐδόκησαν Pind. 12 τέμνειν aut τάμνειν Pindari codices 13 ἀτρέος V: ἀτρέως c: ἀτρέος aut ἀτρέως Pindari codices 14 Ἑλέναν Pind. ^{ἀνα}κομίζοντες V: ἀνακομίζοντες c: κομίζοντες Pind. 15 τοῖσι Pind. 16 not. marg. πειρήνη ὄρος περὶ κόρινθον V (παρὰ pro περὶ c) 18 Σιμωνίδης] fr. 50 Bergk. 22 fort. Ἴφικλος scrib., cf. Apollod. Bibl. I 7,10. schol. Ven. A in Il. Θ 567 cet. 23 ἀδελφὴ^{αἰ} cod. Paris. gr. 1951: ἀδελφὴ Vc 24 πολύξεν^{ο} sic V: utrum aliunde irrepserit hoc nomen an corruptum sit, nescio 27 ὁ λάταξ ὁ c 30 καὶ ante ἐν add. c

δέ τινα περὶ τῶν ἀποδημούντων σημεῖα. ἐκαλοῦντο δὲ κότταβοι οὐ μόνον 286 τὰ ἀγγεῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐμβαλλόμενα βόλια· οἷα καὶ νῦν ἐν τοῖς ἱππικοῖς θεάτροις δημοσιεύεται παρὰ τῷ ἀγγείῳ τῶν κλήρων τοῖν ἀντιθέτοιν μεροῖν ἢ καὶ ἐν ξυλίνοις κλιμακοειδέσι λαβυρίνθοις παιδιᾶς χάριν παρά τισι τρυφῶσιν οἴκοι τελεῖται. ἐκλήθη δὲ κότταβος, ὥς γε μοὶ δοκεῖ, παρὰ τὸν κόττον τὸν ἐν τοῖς κλήροις τυχηρῶς ἀποβαίνοντα.

Θήρων υἱὸς Αἰνεσιδήμου ὁ τῆς Ἀκράγαντος κρατῶν θυγατέρα αὐτοῦ ἐξέδοτο Δημαρέτην, ἀφ' ἧς καὶ τὸ Δημαρέτειον νόμισμα, πρὸς γάμον Γέλωνι τῷ ἀδελφῷ Ἱέρωνος τοῦ βασιλέως τῶν Αἰτναίων, λαβὼν καὶ αὐτὸς γυναῖκα τὴν θυγατέρα Πολυζήλου τοῦ ἀδελφοῦ Γέλωνος. ἀποθνήσκοντος δὲ Γέλωνος διάδοχος καὶ τῆς στρατηγίας αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πολύζηλος ἐχρημάτισε κατὰ τὰς τοῦ Γέλωνος προστάξεις· ὥστε τὸ Θήρωνος εἰς Γέλωνα κῆδος εἰς Πολύζηλον μετατεθεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ τοῦ Ἱέρωνος ἐγκοτοῦντος τῷ ἀδελφῷ Πολυζήλῳ ὑπεραγανακτήσας θυγατρὸς ἅμα καὶ γαμβροῦ ὁ Θήρων συνέρραξε μάχην Ἱέρωνι περὶ Γέλαν τὸν Σικελικὸν ποταμόν, ἐν τῇ πόλει Γέλᾳ πάλιν ἐγένοντο αἱ καταλλαγαὶ τούτων ὑποθήκαις τοῦ λυρικοῦ Σιμωνίδου· ὅτε καὶ γυναῖκα ἠγάγετο ἑαυτῷ ὁ Ἱέρων τὴν ἀδελφὴν Θήρωνος. Αἰνεσίδημος οὖν ὁ τῶν Ἀκραγαντίνων οἰκιστὴς τὴν Γέλαν ὑπέταξεν, ἧς ἦσαν ἄποικοι οἱ Ἀκραγαντῖνοι ἀνέκαθεν. ταῦτα ἀκριβέστερον ἂν γνοίης ἐντυχὼν Πινδάρῳ τὸν ὀλυμπιονίκην ἐπίνικον συγγεγραφότι ἐπὶ Θήρωνι τῷ υἱῷ Αἰνεσιδήμου.

15. [1375 b 30] Βουλόμενος δεῖξαι Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι ἄνωθεν | ἡ Σαλαμὶς ὑπὸ Ἀθηναίους ἦν, ἔγραψεν εἰς τὴν δίκην καὶ στίχους 287 ἀπὸ τῆς Βοιωτίας Ὁμήρου

"Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
στῆσε δ' ἄγων, ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες."

ταῦτα οὕτω παρασημειοῦται καὶ Πλούταρχος ἐν τῷ τοῦ Σόλωνος παραλλήλῳ. [1375 b 31] καὶ Περίανδρος δὲ ὁ Κορίνθιος, οὗ καὶ αὐτοῦ πολὺν λόγον ποιεῖται οὗτος ὁ Χαιρωνεὺς ἐν τῷ τῶν ἑπτὰ σοφῶν Συμποσίῳ, σοφώτατος ἦν χιλίων ἐλεγείων ποιητὴς Σόλωνι συνακμάσας.

[1377 a 7] Νεκεσσάριος ὅρκος λέγεται ὁ τέλειος ἤγουν ὁ ἐπακτὸς καὶ ἀντεπακτός. δεύτερος ὅρκος ὁ ἰουδικιάλιος, ὃς ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ δίδοται. τρίτος ὁ βολουντάριος, ὁ θελήματι ἰδίῳ τῶν μερῶν ἀμφοῖν συνιστάμενος καὶ βουλήματι. τέταρτος ὁ ἰν λίτεμ, ὁ ποίνιμος, ὁ μονομερής· ὁ γὰρ ἐπηρεαστικὸς ὅρκος ὁ καλουμνίας, ὁ λεγόμενος παρ' Ἕλλησι συκοφαντικός, κυρίως ὅρκος οὐκ ἔστιν.

---

3 τῷ κλήρῳ c 5 γέ V: τε c 7 Θήρων scripsi: θήρωνος Vc (θήρων ὅς υἱὸς ἦν cod. Paris. gr. 1951) [interlinear: ὁ ὃς] 12 ὁ ἀδελφὸς c: ἡ ἀδελφὴ cod. Paris. gr. 1951: ἡ ἀδελφὴ V 16 γέλᾳ c: γελλα V 19 γέλαν c: γέλλαν V 23 ἀθηναίους V: ἀθηναίοις c 24 ἀπὸ τῆς Βοιωτίας Ὁμήρου] B 557 26 ἵνα c 27 Πλούταρχος ἐν τῷ τοῦ Σόλωνος παραλλήλῳ] c. X 31 νεκεσάριος Vc 32 ἰουδικάλιος Vc 33 βουλουμπάριος Vc 34 ἰλιτ, tum II litterae evanuerunt, ὁ V: ἰλίτεμ καὶ ὁ c 34 ὁ μονομερὴς V: ὁμοιομερὴς c

Εἶπεν ἐν τῷ πρώτῳ ὁ φιλόσοφος, ὅτι 'αἱ πίστεις ἔντεχνόν ἐστι μόριον ῥητορικῆς μόνον, τὰ δ' ἄλλα προσθῆκαι' ἤγουν τὰ προοίμια καὶ τὰ περὶ αὐτά, καὶ ὅτι 'τὰ ἐνθυμήματα σῶμα τῆς πίστεως· διαβολὴ γὰρ καὶ ἔλεος καὶ ὀργὴ καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη τῆς ψυχῆς οὐ περὶ τοῦ πράγματός ἐστι' καὶ τὰ ἑξῆς. εἶπε δὲ καὶ περὶ νομοθεσίας ἐκεῖ, ὅτι 'αἱ νομοθεσίαι ἐκ πολλοῦ χρόνου σκεψαμένων γίνονται'· ὁ γὰρ Λυκοῦργος ἐν ἐννέα ὅλοις χρόνοις ἐσκέπτετο τοὺς οἰκείους νόμους, ἐρήμοις μόνος ἐνδιαιτώμενος χώραις, ὡς καὶ Πλούταρχος παρασημειοῦται καὶ Πλάτων ὁ μέγας ἐν Νόμοις παραδίδωσιν. οὕτω πρὸ Λυκούργου καὶ Μίνως τὰς νομοθεσίας συνετίθετο παρὰ τοῦ πατρὸς Διὸς διδασκόμενος· καὶ Ὅμηρος περὶ τούτου φησὶν

"ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου δαριστής". | 288

εἶπε δὲ πάλιν ἐν τῷ πρώτῳ, ὅτι 'ἔντεχνοι πίστεις εἰσίν, ὅπως γένοιτό τις ἐνθυμηματικός', καὶ ὅτι 'τῶν διὰ λόγου ποριζομένων πίστεων (εἰσὶ γὰρ καὶ ἄλλαι πίστεις, αἱ ἄτεχνοι) τρία εἴδη ἐστίν· αἱ μὲν γάρ εἰσιν ἐν τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος, αἱ δὲ ἐν τῷ τὸν ἀκροατὴν διαθεῖναί πως, αἱ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ'. καὶ πάλιν εἶπε "πάντες δὲ τὰς πίστεις ποιοῦνται διὰ τοῦ δεικνύναι, ἢ παραδείγματα λέγοντες ἢ ἐνθυμήματα". "τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἐξ εἰκότων καὶ σημείων." 'εἰσὶ δὲ καὶ κοινὰ ἐνθυμήματα, ὧν εἰσιν οἱ τόποι κοινοί, οἷον ὁ ἀπὸ τοῦ μᾶλλον, ὁ ἀπὸ τοῦ ἧττον καὶ τῶν τοιῶνδε. εἰσὶ δὲ καὶ ἴδια ἐνθυμήματα τὰ φυσικοῖς μόνοις φέρε εἰπεῖν προσήκοντα καὶ ἄλλα ἴδια τὰ ἠθικοῖς.' εἶπε καὶ ταῦτα ἐκεῖ 'διαιρετέον τῶν ἐνθυμημάτων τά τε εἴδη καὶ τοὺς τόπους, ἐξ ὧν ληπτέον· λέγω δὲ εἴδη μὲν τὰς καθ' ἕκαστον γένος ἰδίας προτάσεις, τόπους δὲ τοὺς κοινοὺς ὁμοίως ἁπάντων. πρῶτον δὲ λάβωμεν τὰ γένη τῆς ῥητορικῆς, εἶτα χωρὶς τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς προτάσεις.' εἶπεν ὅτι 'τὰ δὲ τεκμήρια καὶ τὰ εἰκότα καὶ τὰ σημεῖα προτάσεις

---

2 ἐν τῷ πρώτῳ] p. 1354a13   2. 3 μόριον ῥητορικῆς om. Arist.   5 οὐ Arist. et ut videtur V (latere videtur sub charta agglutinata): om. c   6 αἱ νομοθεσίαι κτλ.] p. 1354b2   αἱ μὲν Arist.   8 μόναις c   9 Πλούταρχος] Lycurg. c. IV   9. 10 Πλάτων ἐν Νόμοις] erravit Stephanus   11 Ὅμηρος] τ 179   13 ἔντεχνοι κτλ.] cf. p. 1354b21   ὅθεν ἄν τις γένοιτο Arist.   14 τῶν διὰ κτλ.] p. 1356a1   τῶν δὲ διὰ τοῦ λόγου Arist.   γὰρ om. c   17 πάντες δὲ κτλ.] p. 1356b5   18 τὰ δὲ ἐνθυμήματα κτλ.] p. 1357a32   19 καὶ ἐκ σημείων Arist.   εἰσὶ δὲ καὶ κοινὰ κτλ.] cf. p. 1358a11 sq.   22 διαιρετέον κτλ.] p. 1358a29   24 κοινοὺς (κοινῶς BQYbZb) ὁμοίους Arist.   ὁμοίους c   26 τὰ δὲ τεκμήρια κτλ.] p. 1359a7

εἰσὶ ῥητορικαί, καὶ ὁ ἐκ τούτων δὲ συλλογισμὸς ἐνθύμημα λέγεται.᾿ εἰ 288 τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ οὐ τοσοῦτον ἐφρόντισε τῶν προοιμίων ταῖς ἐνθυμηματικαῖς πίστεσι τὸ ἐνδύναμον κυρώσας τῶν ἀποδείξεων, ἀλλ᾿ οὖν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ μέλει τῷ φιλοσόφῳ καὶ τούτου τοῦ μέρους, ὅπως ποιόν τινα θήσεις τὸν κριτὴν καὶ τὸν ἀκροατήν.

1. [1377 b 16] Ἐκ τίνων μὲν οὖν δεῖ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν· περὶ γὰρ ὧν βουλεύονται πάντες οἱ συμβουλεύοντες, πέντε εἰσίν, ὡς ἔμαθες ἐν τῷ πρώτῳ· ταῦτα δὲ αἱρούμεθα δι᾿ εὐδαιμονίαν.

[1377 b 18] Καὶ ποῖαι δόξαι. δόξαι περὶ εὐδαιμονίας πολλαί· οἱ μὲν γάρ φασιν αὐτὴν εὐπραξίαν μετ᾿ ἀρετῆς ἢ αὐτάρκειαν ζωῆς καὶ τὰ προηριθμημένα· μέρη δὲ αὐτῆς εὐγένεια, πολυφιλία καὶ τὰ προειρημένα. ἴδε δὲ καὶ δόξας περὶ ἀγαθοῦ, τί ἐστι τὸ ἀγαθόν, κἀντεῦθεν ὁρμώμενος ὡς ἀπὸ λημμάτων προτάσεις ποιήσεις τοῦ ἐνθυμήματος. ὁ περὶ πανηγυρικοῦ λέγων περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας εἴπῃ | τὰ δέοντα, ἐξ ὧν καὶ ποιός τις κατὰ 289 τὸ ἦθος φανεῖται· ἥπερ ἦν δευτέρα πίστις. οὗτος οὖν ἐρεῖ τὰς δόξας τὰς περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ καλλίονος. ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῦ δικανικοῦ εἴποι, τί ἐστι τὸ ἀδικεῖν καὶ τίνες ἀδικοῦσι καὶ οἵους καὶ ὅσων χάριν.

[1377 b 19] Περὶ γὰρ τούτων καὶ ἐκ τούτων τὰ ἐνθυμήματα λέγονται· περὶ γὰρ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς τὰ ἐνθυμήματα λέγεται καὶ ἐκ τούτων, τῶν τριῶν δηλαδὴ δοξῶν καὶ τῶν τοιῶνδε προτάσεων· καὶ γὰρ τὰς συμβουλὰς κρίνομεν καὶ τὴν συμφέρουσαν ἐκλεγόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἡ δίκη κρίνεται. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμογένης εἴρηκεν "ἐν προβλήμασι γὰρ ἢ κρίνομεν ἢ βουλευόμεθα" καὶ αὖθις "περὶ ὧν ἡ βουλὴ ἢ τὸ δικαστήριον συνέστηκε"· καὶ πάλιν ἐν ταῖς Ἰδέαις φησὶν ὅτι "πολιτικὸν λέγομεν ἄνδρα καὶ ῥήτορα λέγομεν μόνον τὸν συμβουλευτικὸν ἢ δικανικόν, τὸν δὲ πανηγυρικὸν λογογράφον."

2. [1380 a 2] Δῆλον δ᾿ ἄν, ὡς δέοι κατασκευάζειν τῷ λόγῳ τοὺς τοιούτους ἐν τῷ τέλει περὶ τῆς ὀργῆς· ἀποδείξει γάρ τις ἐχθρὸν τὸν κεκρυμμένον ἐχθρὸν ἀπὸ τῶν παραδοθέντων περὶ ἐχθροῦ τόπων καὶ αὖθις ἀποδείξει φίλον τῇ πόλει ἢ τῷδέ τινι ἢ τῷ δικαστῇ τὸν μὴ ὑπολαμβανόμενον φίλον· ἀφ᾿ ὧν τόπων ὁρμώμενος ποιήσεις τὸν Ἀλκιβιάδην μὴ ὄντα ἐχθρὸν ἐχθρόν· ‛τί γάρ, ὅτι δι᾿ ὀργήν, οὐ μὴν δι᾿ ἔχθραν ἔλεγε κατὰ τοῦ Περικλέους σπεύδων ἀντιλυπῆσαι αὐτὸν προλυπήσαντα;᾿ ἢ πάλιν τὸν μὴ ὄντα φίλον τοῦδε ποιήσεις φίλον αὐτοῦ διά τινος τῶν ἀποδοθέντων τόπων· ‛πῶς γὰρ σοῦ, ὦ Περίκλεις, ἐχθρὸς ἂν νομισθείη Ἀλκιβιάδης ὁ

6. 7 καὶ προτρέπειν καὶ Arist. 8 ἐν τῷ πρώτῳ] p. 1359b20 10 εὐπραξίαν κτλ.] cf. p. 1360b14 11 μέρη κτλ.] cf. p. 1360b19 12 περὶ ἀγαθοῦ] cf. p. 1362a21 ὡς om. c 13 ἀπὸ λημμάτων c ex codd. Paris. 1869 et 1951: ἀπὸ | fin. vers. | , tum cr. II litterae evanuerunt, μάτων V 15 ἦν c ex codd. Paris. gr. 1869 et 1951: evanuit V 18. 19 ἐνθυμήματα λέγεται Arist. vulg.: λέγεται om. Arist. A 22 Ἑρμογένης] π. εὑρ. A p. 177,13 Sp. 23 ὧν Vc: οὗ Hermog. π. εὑρ. A p. 177,12 Sp. 24 ἐν ταῖς Ἰδέαις] cf. Hermog. π. ἰδ. B p. 403,5 sq. Sp. 27 δ᾿ ἂν om. c δ᾿ ὡς δέοι ἂν αὐτὸν Arist. vulg.: δ᾿ ὅτι δέοι ἂν Arist. A 28 τοὺς om. Arist.

πάντας ἀεὶ τοὺς δημαγωγοὺς ἀγαπῶν καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς πόλεως;' καὶ αὖ 289 φάσκοντος ὅτι 'ἐχθρός εἰμι τοῦ Περικλέους' διαλύσεις λέγων ὅτι 'οὐ πιστευτέος σύ· πῶς γὰρ ὁ ἀεὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς δημαγωγοὺς καὶ ζηλῶν καὶ θαυμάζων τῆς πόλεως;' καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν, εἰ λέγει φίλος εἶναι τοῦ Περικλέους, διαλύσεις ὡς 'οὐχί· πῶς γὰρ ὁ ἔχων τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Περικλέους φίλους; ἐχθρὸς ἄρα σύ.' ἀπὸ τοῦδε τοῦ τόπου καὶ μεταβαλεῖς, εἰ βούλει, τὰ τῆς ἔχθρας εἰς ὀργὴν καὶ τὰ τῆς | ὀργῆς εἰς ἔχθραν 290 συναρπάζων τὸν ἀκροατὴν ἀπὸ τῆς οἷον ὁμοιότητος 'ὁ μὲν γὰρ δι' ὀργὴν λυπούμενος συγγνωστός, ὁ δὲ δι' ἔχθραν ματαίαν οὐχί'· ὅταν γὰρ ὦσι περὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς διάφοροι τόποι, τὸ αὐτὸ καὶ ἀνασκευάσεις δι' ἄλλου καὶ κατασκευάσεις δι' ἑτέρου, ὡς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἔγνως· δείξεις γὰρ αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθόν, τὸ μὲν διὰ τοῦ 'οὗ πάντα ἐφίεται', τὸ δὲ διὰ τοῦ 'κίνησιν ταύτην εἶναι καὶ λέγεσθαι.'

11. [1388 b 5] Ὡς γὰρ προσῆκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι· ζηλοῦσι γὰρ οἱ ζηλοῦντες τοὺς τὰ ἀγαθὰ ἔχοντας ἀγαθούς, ὅτι καὶ ἑαυτοῖς ἀγαθοῖς οὖσι προσῆκεν αὐτὰ ἔχειν. συντακτέον οὖν καὶ οὕτως, εἰ βούλει, διὰ τὸ σαφέστερον· 'ζηλοῦσι γάρ', λείπει 'τοὺς τὰ ἀγαθὰ εὐτυχήσαντας ἔχειν', 'ὡς προσῆκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι'· διὰ τοῦτο γὰρ ζηλοῦσιν ὡς ἀγαθοὶ καὶ αὐτοί· εἶτα εἰπὲ 'ὅτι προσῆκε τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν' ἤγουν τὰ ζηλωτά.

12. [1389 a 16] Ὥσπερ ἔχει τὸ τοῦ Πιττακοῦ πρὸς Ἀμφιάραον. ὁ Πιττακός, ὡς ἔοικε, τραγῳδίαν ἐμελέτησεν εἰς Ἀμφιάραον ἐκεῖνον τὸν στρατηγικώτατον καὶ μαντικώτατον· οὗτος γὰρ ἔγνω, ὡς ἐν τῷ Θηβαϊκῷ ἀναιρεθήσεται πολέμῳ, ὡς μάντις· διὰ τοῦτο μηνυόμενος παρὰ τοῦ Ἀδράστου ἐλθεῖν εἰς τὸν πόλεμον οὐχ ὑπήκουεν, ἕως τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Ἐριφύλῃ ἔστειλε χρυσέους κόσμους καὶ χρήματα πρὸς Ἀμφιάραον· ὁ δὲ ταῦτα οὐκ ἐδέξατο. τοῦτο γοῦν μελετῶν ὁ Πιττακὸς ἀπεφθέγξατο περὶ τοῦ χρυσοῦ.

19. [1392 b 11] Ὥσπερ καὶ Ἰσοκράτης ἔφη δεινὸν εἶναι, εἰ ὁ μὲν Εὐθύνους. ἐν τῇ τυραννίδι τῶν τριάκοντα ὡς ἐχθρὸς αὐτῶν διαβληθεὶς ὁ Νικίας τοὺς οἰκέτας ἔξω τῆς γῆς ἐξέπεμψε, τὰ δὲ ἔπιπλα πρὸς Ἰσοκράτην ἐκόμισε, τρία δὲ τάλαντα ἀργυρίου Εὐθύνῳ παρέθετο τῷ ἀνεψιῷ, αὐτὸς δὲ εἰς ἀγρὸν διῃτᾶτο. ὕστερον ὁ Εὐθύνους τὰ μὲν δύο ἀπέδοτο τάλαντα, τοῦ δὲ ἑνὸς ἔξαρνος ἐγένετο. συνηγορεῖ τοίνυν ὁ Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ τῷ Νικίᾳ κατ' Εὐθύνου (γράφεται καὶ Εὔθυμος, ὄνομα κύριον) εἰπὼν 'οὐ δύνασαί τι εὑρεῖν.'

21. [1394 a 19] Ἡ γνώμη καθολικῶς ἐξήνεκται· οἷον πονηρὸν ὁ | συκοφάντης, οὐ μὴν ὁ Αἰσχίνης. 291

[1394 a 22] Ἀπόφανσις. οὕτω καὶ ὁ Ἀφθόνιος ὡρίσατο.

---

4 καὶ (ante ἐκ) V: σὺ c   11 ὁδὸν V   14 ἀγαθοῖς εἶναι, ὅτι προσῆκε τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι, ζηλοῦσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν Arist.   19 ἔχουσι, ζηλοῦσι τὰ Arist.   21 τὸ om. c   ὥσπερ τὸ Πιττακοῦ ἔχει ἀπόφθεγμα εἰς Ἀμφιάραον Arist.   πρὸς Vc: εἰς Arist.   25 ὑπήκουσεν c   29 εὔθυνος vel εὔθυμος Aristotelis codices; cf. Isocr. 21,2. 3   36 ἐξενήνεγκται cod. Paris. gr. 1951   38 Ἀφθόνιος] II 25,8 Sp.

[1394a27] Τὰ συμπεράσματα γνῶμαί εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ἡ μείζων 291
πρότασις, ἣ ἐνθυμηματικῶς παρείληπται. διὰ τοῦτο καὶ ἀρχὴν εἶπε ταύτην ἀφαιρεθέντος τοῦ συλλογισμοῦ· κυρίως γὰρ συλλογισμὸς τότε, ὅταν καὶ ἡ μείζων ληφθῇ καὶ ὅταν μέσος ᾖ· ὧδε δὲ ἐπὶ τῶν ἐνθυμημάτων οὐκ ἔστιν.

οὐ ποιεῖ σοφοὺς περιττῶς καὶ κομψούς — οὐ θέλει τοὺς παῖδας ἀργοὺς τρέφειν καὶ φθονουμένους ὑπὸ τοῦ δήμου — ὁ ἀρτίφρων πατήρ

ἐνθύμημα μετὰ τοῦ μέσου

οὐ πάντα εὐδαιμονεῖ — ἔχει τινὰ δυστυχήματα — ὅδε

ἐνθύμημα μετὰ[1] τοῦ μέσου

οὐκ ἐλεύθερος — ἢ χρημάτων δοῦλος ἢ τύχης — ὅδε

ἐνθύμημα μετὰ τοῦ μέσου

[1394 b 7] Τῶν γνωμῶν

- αἱ μὲν μετ' ἐπιλόγου, ὡς αἱ ἀποδείξεως δεόμεναι
  - αἱ μὲν ἐνθυμηματικαὶ αἱ καὶ τὸ αἴτιον ἔχουσαι
  - αἱ δὲ ἐνθυμήματός εἰσι μέρος· λείπει γὰρ ἐν αὐταῖς τὸ αἴτιον
- αἱ δὲ ἄνευ ἐπιλόγου, ὡς αἱ μὴ παράδοξοι
  - αἱ μὲν προεγνωσμέναι
  - αἱ δὲ ἅμα τῷ λέγεσθαι γινωσκόμεναι

[1] ἐνθύμημα μετὰ V: ἐνθυμήματα c

[1394 b 13] Τὸ "ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστον" Σιμωνίδου ἐστὶν 291
ἀπὸ τῶν σκολιῶν αὐτοῦ ἐπῶν· οἱ δ' Ἐπιχάρμου. σκολιὸν δὲ ἐλέγετο τὸ ᾆσμα διὰ τὴν περίοδον τὴν μεταξὺ τῶν κλινῶν, ἐν αἷς ἀνέκειντο οἱ φίλοι εὐωχούμενοι, ἄλλος ὧδε καὶ ἕτερος ὧδε. οὕτως ὁ Πλάτων ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ.

[1395 a 15] Τὸ "ξυνὸς Ἐνυάλιος" εἴποι τις πρός τινα ἡττη- |
θέντα ἐν τῇ μάχῃ καὶ σήμερον δειλαινόμενον ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον μετὰ 292
ἐλαττόνων.

[1395 a 18] Ἀττικὸς πάροικος. ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν κακουργούντων.

22. [1395 b 29] "Παρ' ὄχλῳ μουσικωτέρους λέγειν". φησὶν ὁ παρ' Εὐριπίδῃ Ἱππόλυτος πρὸς τὸν πατέρα Θησέα

"ἐγὼ δ' ἄκομψος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγους,
εἰς ἥλικας δὲ κὠλίγους σοφώτερος.
ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ'· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν."

[1396 b 17] Ὁ Κύκνος υἱὸς ἦν Ποσειδῶνος καὶ Χερρονήσου ἐβασίλευε, κυκνόθρεπτος γεγονώς· διὸ καὶ Κύκνος ἐκλήθη παρὰ τῶν ἁλιέων "αἰθυόθρεπτος πορκέων λιναγρέτης". βασιλεύων δὲ ἦν σὺν τῷ υἱῷ Τένῃ τῆς Τενέδου. ἄμφω οὖν, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, ἀπέκτεινεν Ἀχιλλεύς.

23. [1397 b 5] Ἡ Ἀλφεσίβοια ἢ γυνὴ ἦν Ἀλκμαίωνος ἢ ἀδελφὴ ἴσως. λυπουμένη οὖν ἐρωτᾷ τὸν Ἀλκμαίωνα, πῶς ἡ πόλις κατέκρινε τὴν Ἐριφύλην δικαίως ἀποκτανθῆναι· κατέκρινε δὲ 'καὶ σὲ θανεῖν ὡς ἀποκτείναντα ταύτην.' λύει οὖν ὁ Ἀλκμαίων ὡς 'οὐχ ὑπ' ἐμοῦ ἐχρῆν τὴν μητέρα μου θανεῖν, ἀλλὰ παρ' ἑτέρου.'

[1397 b 18] "Καὶ σὸς μὲν οἰκτρός." οἶμαι ταῦτα πρὸς τὴν Ἀλθαίαν λέγειν τὸν Οἰνέα λυπουμένην δι' ἀδελφὸν αὐτῆς ἀναιρεθέντα παρὰ Μελεάγρου καὶ διὰ τὸν πατέρα αὐτῆς λυπούμενον. φησὶ γοῦν 'εἰ λυπεῖται ὁ πατήρ σου διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὐ δεῖ κἀμὲ πάνυ λυπεῖσθαι ὡς ἀπολέσαντα τὸν υἱόν μου Μελέαγρον;'

[1397 b 17] Ἔτι εἰ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον, ἀλλ' ὁμοίως δηλαδή.

[1398 a 15] Τὸ δαιμόνιον ἆρα θεὸς ἢ θεοῦ ἔργον; οἷον ὁ Σωκράτης κατηγορούμενος, ὅτι οὐκ οἴεται εἶναι θεούς, ἀλλὰ καινὰ καταγγέλλει δαιμόνια, ἐπεχείρησεν ἀπὸ ὅρου δεικνύων ἐντεῦθεν, ὅτι ἔστι θεός.

---

1 ἀνδρὶ κτλ.] scol. 8 Bergk. 3 φίλοι V: φίλῳ c 4. 5 Πλάτων ἐν τῷ Πρωταγόρᾳ] immo Gorg. 451 E 6 ξυνὸς Ἐνυάλιος] Hom. Σ 309 11 μουσικωτέρους Vc Arist. A: μουσικωτέρως Arist. BCTr. Y^{b} man. pr.: μουσικώτερον Arist. E 12 παρ' Εὐριπίδῃ] Hipp. 986 13 λόγον Eurip. 14 κὠλίγους scripsi ex Euripide: κὀλίγους Vc 15 μ^{οῖ} V (μοῖραν Eurip.): μοι c 17 χερροννήσου V 19 αἰθυόθρεπτος vel αἰθυιόθρεπτος Lycophr. Alex. 237 21 τοῦ post ἦν add. c 26 καὶ σὸς κτλ.] adesp. fr. 81. F. T. G.^{2} p. 855 N. 30 μου V: σου c 32 ἆρα V: ἄρα c: fort. ἆρ' οὐ, cf. Arist. τί τὸ δαιμόνιόν ἐστιν; ἆρ' οὐ θεὸς ἢ θεοῦ ἔργον; 32. 33 Σωκράτης] Plat. Apol. 27 C

[1399 a 4] Πατὴρ Νικοκλέους ἦν ὁ Εὐαγόρας. ἐπιτάφιον οὖν τῷ Εὐαγόρᾳ ποιήσας ὁ Ἰσοκράτης πέπομφε τῷ Νικοκλεῖ· ὑμνεῖ δ' ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸν ἄνδρα, πρὸς ὃν καὶ Κόνων ἀρχηγὸς Ἀθηναίων κατέφυγε, τῶν Λακεδαιμονίων τυραννησάντων, οὓς | Εὐαγόρας καταστρεψάμενος κατήγαγε πάλιν εἰς τὴν πατρίδα τὸν Κόνωνα. 292 293

[1399 a 25] Τὸ ἕλος καὶ τὸ ἅλας, παροιμία ἐπὶ τῶν δυσὶν ἐναντίοις περιπεσόντων. αἱ ἁλυκαί εἰσιν ἀναγκαῖαι καὶ χρήσιμοι, κἄν τε ὀρυκτῶν ἁλῶν εἰσι, κἄν τε θαλαττίων. ἐπίπρασκεν οὖν τις ἁλυκήν, πλησίον δὲ ταύτης εἶχε καὶ τόπον ἑλώδη ἄχρηστον πάντως· βιάζεται γοῦν τὸν ἀγοράζοντα τοὺς ἅλας, τὸν εὔχρηστον δηλαδὴ τόπον, ἀγοράσαι καὶ τὸ ἕλος, τὸν ἄχρηστον· μονώτατα γὰρ ἄν τις οὐ πρίαιτο τὸν ἑλώδη τόπον. [1399 a 26] τὸ μὲν οὖν ἓν λέγεται ἔσω, τὸ δὲ ἕτερον ἔξω, τὸ δημοκοπούμενον παροιμιῶδες, ὃ καὶ βλαίσωσις λέγεται.

[1399 b 11] ʽΕἴτε γὰρ τὸν Ξέρξην βασιλέα ὑμῶν ἡγεῖσθε, εἴτε τὴν αἴτησιν αὐτοῦ πληρώσετε, τὸ δοῦναι αὐτῷ γῆν καὶ ὕδωρ, τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ὑμῖν ἀποτέλεσμα, τὸ δουλεύειν αὐτῷʼ. ληπτέον δέ, ὁποῖον χρήσιμον· εἰ γὰρ βούλει δεῖξαι μὴ καλὸν εἶναι τὸ δοῦναι γῆν καὶ ὕδωρ, λέγε, ἅπερ εἴπομεν, εἰ δὲ τοὐναντίον, ὅτι σύμβολον τοῦτο φιλίας μᾶλλόν ἐστιν. ἐζήτει δὲ ταῦτα ἐκεῖνος ἢ τῆς χώρας ἁπάσης καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν κυριεύειν μηχανώμενος ἐκ τῆς ἐκείνων θελήσεως ἢ καὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν· ἅπασι γὰρ ἡ γένεσις ἐκ γῆς καὶ ὕδατος· διὸ καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν εἶπεν "ὕδωρ καὶ γαῖα γίνοισθε", ὁ δὲ "γαῖαν ὕδει φύρειν". καὶ πάλιν, εἰ τὴν εἰρήνην βούλει κωλῦσαι, εἰπέ, ὃ εἴρηται κατὰ Φιλίππου, εἰ δὲ μή, ὅτι τὸ ζητεῖν τὸν Φίλιππον εἰρήνην σημεῖον μᾶλλον ἀγάπης.

[1399 b 19] Τὸ οὗ ἕνεκα εἰ μὴ γένοιτο· ὡς ὁ Αἴας ἔλαβέ ποτε παρὰ τοῦ Ἕκτορος τὸ ξίφος, ὁ δὲ παρὰ τοῦ Αἴαντος τὸν ζωστῆρα, καὶ εἰς κακὸν ἀμφοῖν ταῦτα τὰ δῶρα γεγόνασι· ʽἐχθρῶν γὰρ ἄδωρα δῶραʼ.

[1399 b 30] Ἄλλος τόπος κοινὸς καὶ τοῖς δικανικοῖς καὶ τοῖς συμβουλευτικοῖς σκοπεῖν τά, δι' ὧν προτρέπονται οὗτοι εἰς τὸ ἐρ- | γάσασθαι, καὶ τά, δι' ὧν κωλύονται τόδε ποιῆσαι· οἷον εἰ ῥᾴδιον, εἰ δίκαιον τόδε τι, προτρεπόμεθά σε αὐτὸ ποιῆσαι. καὶ χάριν τίνος, οἷον φυλακῆς πόλεως. 294

[1399 b 35] Ἢ ἐλάττων ἡ ζημία παρὰ τὸ πρᾶγμα τὸ πραχθέν, ὡς ἐπὶ τῆς ἀντιστάσεως ἔχει τὸ κόψαι τὸν στρατηγὸν τὸ τεῖχος, ἵν' ἐξέλθοιεν οἱ στρατιῶται καὶ ἄκοντες καὶ συμμίξωσι τοῖς πολιορκοῦσι καὶ νίκην ἐργάσωνται.

---

1 ὁ πατὴρ c 2 Isocr. 9,51 sq. 6 τὸ ἕλος (ABCY^b; ἕλκος D; ἔλαιον cet.) πρίασθαι καὶ τοὺς (vulg.; τὰς A) ἅλας Arist. τῶν cod. Paris. gr. 1951: τοῖς Vc
7 ὀρυκτῶν c ex cod. Paris. gr. 1951: ὀρεκτῶν V 8 εἰσὶ κἄν cod. Paris. gr. 1951: εἰσὶν ἂν Vc 13 βλαίσσωσις Vc 22 ὕδωρ κτλ.] Hom. H 99 γένοισθε Hom. γαῖαν κτλ.] Hesiod. Op. 61 25 ἕνεκ' ἂν εἴη εἰ μὴ (ἢ pro εἰ μὴ C) γένοιτο Arist.
27 ταυτὰ V γεγόνεισαν ex γεγόνασι corr. V: γεγόνεισαν c ex cod. Paris. gr. 1869: ἐγεγόνεισαν cod. Paris. gr. 1951 ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα Soph. Aiac. 665 γὰρ Vc: om. Soph.

[1400 a 2] Ἐκ μὲν τῶν ἀποτρεπόντων ἀπολογοῦνται, ἐκ δὲ 294 τῶν προτρεπόντων κατηγοροῦσι· κατηγορῶ γάρ τινος λέγων ‘διὰ τί τόδε τι οὐκ ἐποίησας, καίτοι ῥᾴδιον καὶ συμφέρον;’ πάλιν ἀπολογοῦμαι ὑπέρ τινος λέγων ‘δικαίως οὐκ ἐποίησεν ὅδε τόδε· ἀδύνατον γὰρ ἦν καὶ ἀσύμφορον’.

[1400 b 23] Ἀφροδίτη ἐξ ἀφροσύνης κέκληται. ἐν τῷ δράματι τῶν Τρωάδων ὑπὲρ ἑαυτῆς δημηγορησάσης τῆς Ἑλένης πρὸς Μενέλαον ἀπολογεῖται ἡ Ἑκάβη πρὸς αὐτὴν καὶ δείκνυσιν αὐτὴν ψευδομένην.

[1400 b 18] Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς τῶν θεῶν ἐπαίνοις, ὡς ὁ Ζεὺς ὀνομάζεται ὡς ζωῆς ἡμῖν αἴτιος· τὴν δὲ αἰτιατικὴν Δία λέγομεν διὰ τὸ προνοητικὸν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ φυλακτικὸν διὰ τὴν διά πρόθεσιν· δι' αὐτοῦ γὰρ συντηρούμεθα.

24. [1401 a 1] Τὰ παρὰ τὴν λέξιν σοφίσματα ἑξαχῶς συμβαίνει. αὐτὸς δὲ ἓν μέρος τούτων τίθησι τὸ μὴ συλλογισάμενον συμπερασματικῶς εἰπεῖν τὸ τελευταῖον· ὡς ὁ Παρμενίδης ‘τὸ παρὰ τὸ ὂν οὐκ ὄν, τὸ οὐκ ὂν οὐδέν, ἓν ἄρα τὸ ὄν’. τελευταῖον δὲ εἶπε καὶ οὐ συμπέρασμα, ὅτι κυρίως συμπέρασμα τότε ἐστίν, ὅτε καὶ προτάσεις.

[1401 a 5] Φαινομένως δὲ ἐνθύμημά ἐστι καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐνθυμήμασι τὴν μείζονα πρότασιν καὶ παραλελειμμένην, ἣν καὶ ἀντικεῖσθαί φησι τῇ ἀληθεῖ, ἀντικειμένως, τουτέστι ψευδῶς, εἰπεῖν· ψευδοῦς γὰρ ὄντος τοῦ ὅτι ‘πᾶς ὁ νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης’ ἡ πρότασις καὶ μείζων καὶ παρελείφθη ἡ ἀντικειμένη ἀληθὴς ἡ ‘οὐ πᾶς’.

[1401 a 4] Καὶ τὸ τοῖς ἐνθυμήμασι συνεστραμμένως. συνεστραμμένον τὴν μείζονα πρότασιν λέγει ὡς παραλειφθεῖσαν μέν, συστρέφουσαν δὲ καὶ ἐνάγουσαν τοὺς δικαστὰς πρὸς εὕρεσιν ἑαυτῆς. διὸ καὶ ἐν τῇ Ἀποδεικτικῇ εἶπε ‘συμπείθουσι’· σὺν τῇ καθ' ὅλου γὰρ τῇ παραλελειμμένῃ ἐκείνῃ ὅλον τὸν συλλογισμὸν οἷον ἀπαρτίσαντες ἐν ἑαυτοῖς οἱ δικασταὶ 295 ἢ παρεῶσιν ἢ πείθονται. διὸ καὶ εἶπε πάλιν, ὅτι ἡ μείζων αὕτη καὶ παραλειφθεῖσα ψευδὴς οὖσα χώρα ἐστὶν ἐνθυμήματος, οὐ μὴν ἐνθύμημα, ἀλλὰ τόπον οἷον ἐνθυμήματος ἀποπληροῖ.

[1401 a 7] Τὸ δὲ ‘καὶ ἔοικε δὲ τὸ τοιοῦτον παρὰ τὸ σχῆμα εἶναι τῆς λέξεως’ τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἐσχημάτισται κατὰ τὴν λέξιν ὁμοίως τῷ ἀληθεῖ, οὐ μὴν ἀληθῶς οὕτως ἔχει· ὥσπερ εἴ τις εἴπῃ ‘τὸ θῆλυ οὐδέτερον, τὸ ἄρρεν οὐδέτερον, τὸ ἄρρεν ἄρα θῆλυ’.

[1401 a 9] Ὅτι τοὺς μὲν ἔσωσε. κεφάλαιον ὧδε εἶπε τὰ προβλήματα δεόμενα τῆς τῶν οἰκείων ἑκάστῳ προτάσεων δείξεως.

ται
3 ἀπολογοῦμαι cod. Paris. gr. 1951: ἀπολογοῦμ V: ἀπολογοῦνται c   6. 7 ἐν τῷ δράματι τῶν Τρωάδων] Eurip. Troad. 990   8 ἡ om. c   9 ἀλλὰ καὶ V: *et* Arist. Tr.: καὶ ὡς Arist. cet.   14. 15 συμπερασματικὸν Arist. DEQZb: συμπερασματικῶς Arist. cet.   15 τὸ τελευταῖον εἰπεῖν Arist.   23 τὸ συνεστραμμένως Arist. vulg.: τὸ συνεστραμμένον Arist. A   24 παραλειφθεῖσαν scripsi: παραληφθεῖσαν Vc   25. 26 ἐν τῇ Ἀποδεικτικῇ] Anal. pr. A 1 p. 71a9   26 συμπείθουσι V Arist.: συμπείθουσα c   31 δὲ (post ἔοικε) om. Arist.   31. 32 εἶναι παρὰ τὸ σχῆμα Arist.

[1401 a 11] Τὸ δὲ ʽἐξ ἄλλων ἀπεδείχθη᾽ ἀντὶ τοῦ ʽἀποδειχθῆναι 295 ἐχρῆν᾽ εἴρηται.

[1401 a 16] Τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ ἤτοι τὸν κύναστρον ἢ τὸν τράγον ἐγκωμιάζων τὸν Πᾶνα τὸν θεὸν τὸν τραγοσκελῆ καὶ γενειήτην καὶ κερασφόρον εἰς τὸ ἐγκώμιον φέροι τοῦ χιμάρου. τὸ δὲ τοῦ Πινδάρου ᾆσμα οἱ μὲν εἰς τὸν Πᾶνα ἐκδεδώκασι κυνοειδῆ θεὸν ὄντα, ὡς ἔφησαν· παντοδαπὸν δὲ εἶπον ὡς συμμιγέντων πάντων τῶν θεῶν τῇ Ῥέᾳ ἢ τῇ Ἥρᾳ καὶ γεννηθέντος οὕτω τερατώδους τοῦ Πανός. ἐγὼ δὲ τὸν κύναστρον λέγω ὡς κύνα ἄλλον ἢ τῆς Ἀρτέμιδος ἢ ἄλλως· καὶ ἀνάγνωθι τὰ Φαινόμενα τοῦ Ἀράτου καὶ εὑρήσεις περὶ τοῦ κυνός. τινὰ δὲ τῶν βιβλίων κοινὸν μῖγμα καλέουσιν ἔχουσι· τότε γάρ, εἰ οὕτω γράφεται, τὸν Πᾶνα νόησον.

[1401 a 18] Ἢ τὸ μηδένα εἶναι κύνα. ἢ τὸ τῶν φιλοσόφων κυνικὸν καὶ αὐστηρὸν καὶ φυλακτικὸν τῶν ὀρθῶν δογμάτων δηλοῖ ἢ τοῦ ζῴου φιλητικόν· κύω γὰρ τὸ φιλῶ λέγεται· φιλεῖ γὰρ τοὺς οἰκείους, καθυλακτεῖ δὲ τῶν ἀλλοτρίων.

[1401 a 22] Οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἀξιοχρήματοι λέγονται ἀλλ᾽ ἀξιόλογοι.

[1401 a 24] Ἄλλος τὸ διῃρημένον. καὶ οὗτος ὁ τόπος τῶν παρὰ τὴν λέξιν ἐστὶ σοφισμάτων· ἃ γὰρ ἐδίδαξεν ἐν τοῖς Σοφιστικοῖς ἐλέγχοις, ταῦτα, ἅ ἐστιν ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, σύνθεσις, διαίρεσις, προσῳδία, σχῆμα λέξεως.

[1401 a 29] Καὶ ἐπεὶ τὸ δὶς τοσοῦτον νοσῶδες. τὰ μὲν εἰρημένα παρὰ τὴν σύνθεσιν ἦσαν σοφίσματα, τὸ παρὸν δὲ παρὰ τὴν διαίρεσιν· εἰ γὰρ τὰ εἴκοσι κεράτια τῆς ἐντεριόνης βλαβερὸν φάρμακον τῷ προσιε|μένῳ, 296 οὐδὲ τὸ ἥμισυ τούτων ἤγουν τὰ δέκα ἀβλαβὲς καὶ ὑγιεινόν· πῶς γάρ, ἐπεὶ τὰ εἴκοσιν ἐδόθησαν βλαβερά; εἰ γὰρ τὰ δέκα τούτων ὑγιεινόν, λοιπὸν οὐχὶ τὰ εἴκοσιν ἐδόθησαν βλαβερόν. ἀλλὰ μὴν ἐδόθησαν· εἰ γὰρ τὰ δύο νομίσματα καλόν τι, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ ἓν τούτων τοιοῦτον.

[1401 a 31] Ἄτοπον γάρ, εἰ τὰ δύο ἀγαθὰ ἓν κακόν ἐστι. τοῦτο πολλὰ πράγματα παρέσχε τοῖς διδασκάλοις ἡμῶν καὶ ἐξηγηταῖς· ἐγὼ δὲ ὡς ἔνι τὸ παρόν, ὡς οἶμαι, σαφηνίζω. ἀλλὰ πρῶτον ἄξιον προκατα-

---

2 ὡς ante ἐχρῆν add. c 3. 4. 5 ἢ εἴ τις (τὸν ins. vulg.) κύνα ἐγκωμιάζων τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ συμπαραλαμβάνοι ἢ τὸν Πᾶνα Arist. 4 τῶν θεῶν c 5 φέρει c 9 καὶ ante ἄλλως add. c 9. 10 τὰ φαινόμενα bis V τὰ Φαινόμενα τοῦ Ἀράτου] v. 325 13 ἢ ὅτι τὸ Arist. ἢ (post κύνα) V: om. c τὸ τῶν φιλοσόφων scripsi: τὸ, tum cr. III litterae evanuerunt, φιλοσο$^{φ'}$ V: τὸ πρὸς φιλοσο$^{φ'}$ cod. Paris. gr. 1869: τὸ πρὸς φιλοσοφίαν c ex cod. Paris. gr. 1951: τὸ πρὸς φιλόσοφον Brandis 14 fort. ⟨τὸ⟩ τοῦ 19 ἐν τοῖς Σοφιστικοῖς ἐλέγχοις] Arist. p. 162a22 sq. 20 ἅ om. cod. Paris. gr. 1951 ἀμφιβολία scripsi ex Arist. Soph. el. p. 162a22: ἀμ, tum cr. IV litterae evanuerunt, V: ἀμελειότης c 22 ἐπεὶ Vc Arist. vulg.: ἐπὶ Arist. A νοσῶδες scripsi ex Aristotele: cr. III litterae evanuerunt, tum δες, V: ὅσον εἶδες c 23 δὲ παρὰ scripsi: post δὲ cr. III litterae evanuerunt V: δὲ (om. παρὰ) c 24 ἐντεριόνης V (ο ex ω corr.): ἐντεριώνης c 25 καὶ om. c 31 fort. σαφηνίσω

στῆσαι τὸ νόημα τοῦ προτέρου σοφίσματος τοῦ καὶ ἐπεὶ ⟨τὸ⟩ δὶς τοσοῦτον 296 νοσῶδες, μηδὲ τὸ ἓν φάναι ὑγιεινὸν εἶναι. ἀντίστροφόν ἐστι τόδε· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπὶ δύο ἐδόθη ὁ λόγος βλαβερῶν καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἡμίσεος τοιούτου, ὧδε δὲ ὡς ἐπὶ δύο ἀγαθῶν καὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἡμίσεος τούτων τοιούτου ἤγουν ἀγαθοῦ· εἰ γὰρ τὰ δύο ἀγαθά, καὶ τὸ ἓν τούτων ἀγαθόν· οὐ γὰρ τὰ δύο λοιπὸν ἀγαθὰ δέδονται· ἀλλὰ μὴν δέδονται. συντακτέον οὖν οὕτως 'ἄτοπον γάρ ἐστι καὶ ἀτόπαστον καὶ οὐδενὶ ὑποληπτὸν τὸ ἓν κακόν, εἰ τὰ δύο εἰσὶν ἀγαθά'. ὑποδιαστολὴν οὖν τίθει εἰς τὸ δύο καὶ ἑτέραν εἰς τὸ ἀγαθά καὶ ἑτέραν εἰς τὸ ἓν καὶ ἑτέραν εἰς τὸ κακόν, τοῦ ἐσχάτου δηλαδὴ τοῦ ἔστι τῷ 'ἄτοπον γάρ' συνταττομένου. ἐμιμήσατο οὖν ὡς ἔοικεν ὁ δαιμόνιος τὸ παρὰ τὴν διαίρεσιν τοῦτο σόφισμα καὶ τοῖς πολλοῖς τούτοις διαιρετικοῖς σχήμασι ταῖς λεγομέναις ὑποδιαστολαῖς.

[1401 a 27] Τὸ δὲ 'τριήρης ἐν Πειραιεῖ' σόφισμα παρὰ τὴν σύνθεσίν ἐστιν, ἡ δὲ λύσις τούτου παρὰ τὴν διαίρεσιν γίνεται. ὁμοίως καὶ τὸ 'τὸ ἔπος οἶδεν ὁ καὶ τὰ στοιχεῖα.' τὸ δὲ 'ἐπεὶ τὸ δὶς τοσοῦτον νοσῶδες' καὶ τὰ ἑξῆς παρὰ τὴν διαίρεσιν μὲν ὡς σόφισμα, ἡ δὲ λύσις τούτου λοιπὸν παρὰ σύνθεσιν· εἰ γὰρ τὰ εἴκοσι κεράτια τὸ φάρμακον νοσοποιόν, τὸ ἥμισυ τούτων ἤγουν τὰ δέκα ὑγιεινόν· ἀλλὰ μὴν τὰ εἴκοσιν ἐδόθησαν νοσοποιόν· οὐκ ἄρα τὰ δέκα ὑγιεινόν. ὁρᾷς, πῶς ὁ ταῦτα λέγων σοφίζεται διαιρῶν τὰ εἴκοσιν εἰς δέκα καὶ δέκα καὶ τὴν μὲν μίαν δεκάδα τῆς εἰκοσάδος ἀγαθὸν τὴν δὲ ἑτέραν βλαβερὸν θέμενος· ὃ ἄτοπον, ὥς φησι· τὰ γὰρ εἴκοσι νοσερὸν ἐδόθησαν. ἀλλ' οὐ δεῖ διαιρεῖν. ὦ οὗτος. τὰ εἴκοσιν. ἀλλὰ μενέτωσαν | τὰ εἴκοσιν ἀδιαίρετα ὡς μέρος ἕν, εἶτα τίθει ἕτερα 297 δέκα κεράτια ὑγιεινόν, ὡς ὁμοῦ τά τε βλαβερὰ τά τε ὑγιεινὰ τριάκοντα ἀριθμεῖσθαι· σὺ δὲ εἴκοσι τὰ πάντα ποιεῖς, ἀλλ' οὐ τοῦτο. ἔστω οὖν ἡ σύνθεσις τῶν εἴκοσι σῶα καὶ ἀδιαίρετος, τεθείσθω δὲ καὶ ἥμισυ τούτων ἕτερα δέκα καὶ μὴ ἡ ἐν αὐτοῖς δεκάς· ἡ γὰρ εἰκοσὰς σῶα τηρείσθω, ὡς εἶπον· ὧδε δὲ δεικτέον.

[1401 a 32] Οὐ γάρ ἐστιν ἓν κακὸν δύο ἀγαθά. καὶ τοῦτο τὸ ῥητὸν ταραχὴν πεποίηκε τοῖς ἐξηγηταῖς· ἀλλ' οὕτω καὶ τοῦτο ὡς οἶμαι κατορθωθήσεται. 'τὰ δύο', φησίν, 'ἀγαθὰ οὐκ ἔστιν ἓν κακόν'· καὶ τοῦτο παρὰ τὴν διαίρεσιν, ὡς εἴρηται, τὸ σόφισμα. καὶ ἐὰν μὲν εἶχε τὸν εἰ συναπτικὸν σύνδεσμον, οὐκ εἶχεν ὄχλησιν τὸ ῥητόν, ἵνα ᾖ οὕτω 'οὐ γάρ ἐστιν ἓν κακόν, εἰ δύο ἀγαθά'· εἰ γὰρ τὸ διπλάσιον ἀγαθόν, οὐκ ἄρα κακὸν τὸ αὐτοῦ ἥμισυ ἤγουν τὸ ἓν τῶν δύο· τὰ γὰρ δύο δέδοται ἀγαθά· καὶ ἐπελυσάμεθα ἀνώτερον. ἰδοὺ τὸ σόφισμα διὰ τῆς συνθέσεως σόφισμα μένον ἀπὸ τῆς διαιρέσεως. νῦν δέ, ἐπεὶ οὐκ ἔχει τὸν σύνδεσμον, δυσκο-

1 τὸ addidi ex Aristotele 16 οἶδεν, εν ex α corr., V 19 κ̄ V: εἴκοσι c 22 τι ante θέμενος eras. V 23 κ̄ (ante ἀλλὰ) Vc 30 *non enim est unum malum duo bona* Arist. Tr.: οὐ γάρ ἐστιν ἓν ἀγαθὸν δύο κακά Arist. cet. 33 μὲν, εν ex corr., cod. Paris. gr. 1951: μὴ Vc 34 οὕτως c 35 ἐστιν ἓν V: ἐστι, om. ἕν, c

λίαν φέρει τὸ ῥητόν· οὐ γάρ ἐστι κακὸν δύο ἀγαθά. φημὶ οὖν, ὡς οὐκ 297 ἔστι τὰ δύο ἀγαθὰ διαιρούμενα πάντως εἰς ἓν καὶ ἓν ἓν κακόν (προσυπάκουε ‘καὶ ἓν ἀγαθόν’)· οὐ δεῖ γὰρ τὴν δυάδα τὸ ἀγαθὸν διαιρῆσαι εἰς ἓν κακὸν καὶ εἰς ἓν ἀγαθόν, ὅ, εἰ καὶ σεσιώπηται, ἀλλ' οὖν τῷ προσέχοντι εἴρηται· τὰ γὰρ δύο δέδοται ἀγαθὸν ἤγουν τὸ ἓν καὶ τὸ ἓν τῆς δυάδος ἀγαθόν, ὡς καὶ δέδοται. καὶ λοιπὸν ψεύδη λέγων τὸ ἥμισυ κακὸν ἢ τὸ ἓν καὶ τὸ ἓν τῆς δυάδος κακά, καὶ λοιπὸν καὶ πάλιν ψεύδη· τὰ γὰρ δύο δέδοται ἀγαθόν. κἂν τοίνυν τὸ ἓν τῆς δυάδος φυλαττέσθω ἀγαθόν, τὸ δὲ ἕτερον ἔστω κακόν, καὶ πάλιν ψεύδη· τὰ γὰρ δύο δέδοται ἀγαθόν. τοῦτο γοῦν τὸ μέρος τῆς διαιρέσεως ἐνταῦθα παρέλαβεν εἰπὼν ὁ φιλόσοφος οὐ γάρ ἐστιν ἓν κακὸν δύο ἀγαθά· ὥστε λυτέον καὶ τοῦτο, ὡς ἄνω παρ' ἐμοῦ λέλυται· τὰ δύο φυλαττέσθωσαν κεράτια σῶα καὶ ἀδιαίρετα, εἶτα ἑτέρωθεν ἰδίᾳ λάμβανε ἕν, ἵν' ᾖ, εἰ τὰ δύο ὑγιεινόν, τὸ ἕτερον ἓν ἐκεῖνο νοσῶδες, εἰ δὲ τὰ δύο νοσῶδες, τὸ ἕτερον ἓν ἐκεῖνο ὑγιεινόν. παρὰ τὴν διαί|ρεσιν οὖν τὸ ἁμάρτημα, λέλυται δὲ ἀπὸ τῆς συνθέσεως· ὃ ἔδει δεῖξαι. 298

23. [1397 b 20] Καὶ ὅτι εἰ μὴ Θησεὺς ἠδίκησεν. ὄπισθεν εἴρηται τοῦτο εἰς τὸν τέταρτον τόπον. ἡρπάγη γὰρ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ Ἑλένη ὑπὸ Θησέως, Ἕλληνος σώφρονος καὶ μεγάλου, υἱοῦ Αἰγέως τῷ φαινομένῳ, τῇ δ' ἀληθείᾳ Ποσειδῶνος, οὔπω μὲν ἀκμάζουσα, εἴδει δὲ τῶν ἄλλων ἀκμάζουσα. εἰς Ἄφιδναν δὲ πόλιν τῆς Ἀττικῆς ταύτην ἐκόμισε παραθέμενος τὴν κόρην Αἴθρᾳ, τῇ Πιτθέως μὲν θυγατρί, μητρὶ δὲ ἑαυτοῦ· ὅτε καὶ οἱ Διόσκουροι λαφυραγωγοῦσι τὰς Ἀθήνας μὴ τυχόντες Θησέως, αἰχμαλωτίζουσι δὲ καὶ Αἴθραν τὴν αὐτοῦ μητέρα.

[1397 b 21] Καὶ εἰ μὴ Τυνδαρίδαι, οὐδ' Ἀλέξανδρος. Τυνδάρεως καὶ Ἀφαρεὺς καὶ Λεύκιππος ἀδελφοί. ὁ δὲ Λεύκιππος εἶχε θυγατέρας δύο, Φοίβην καὶ Ἱλάειραν, ἃς οἱ Διόσκουροι ἔτι παρθένους οὔσας ἐξήρπασαν. εἰ γοῦν μὴ οἱ Τυνδαρίδαι πρῶτοι περὶ τὰς ἐξαδέλφας αὐτῶν ἐμάνησαν, οὐδ' ἂν Ἀλέξανδρος περὶ τὴν αὐτῶν ἀδελφήν. οὕτως ἐν τῷ γάμμα τὸ λεξικὸν τοῦ Ὁμήρου λέγει, εἰ καὶ ὁ Λυκόφρων ἄλλως λέγει περί τε τούτων ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν τοῦ Ἀφαρέως υἱῶν, Ἴδου καὶ Λυγκέως.

[1400 b 6] Περὶ δὲ τῆς Λευκοθέας τῆς ἐν τῷ κϛ' τόπῳ μάνθανε, ὅτι ἡ Ἰνὼ Κάδμου θυγάτηρ ἦν, ἡ καὶ Λευκοθέα, ἣ καὶ Νηρηὶς γέγονε· περὶ ἧς καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ

"ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
νῦν δ' ἁλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξέμμορε τιμῆς"

καὶ Πίνδαρος ἐν τῷ ἐπινίκῳ Θήρωνος Ἀκραγαντίνου.

24. [1401 a 33] Πάλιν τὸ Πολυκράτους εἰς Θρασύβουλον, ὅτι τριάκοντα τυράννους κατέλυσεν, ὅμοιον εἴ τις εἴπῃ, ὅτι ὁ ὦμος

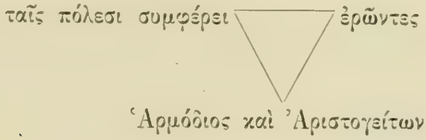

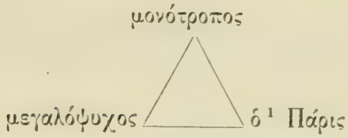
6 ψεύδειν c 12 ἀδιαίρετα V: ἀνελλιπῆ c 13 ἓν om. c 16 μὴ Vc Arist. vulg.: μὴ δὲ Arist. A 21 τῇ V: τῆς c θυγατρὶ V: θυγατρὸς c 24 καὶ — ἀλέξανδρος Arist. ABC Tr.: om. Arist. cet. μὴ Vc Arist. ATr.: μηδ' Arist. BC οἱ Τυνδαρίδαι Arist. 29 τοῦ ὁμήρου V: τὸ ὁμηρικὸν c Λυκόφρων] Alex. 546 sq. 33 Ὅμηρος] ε 334 35 πελάγεσι c 36 Πίνδαρος] Olymp. 2,30

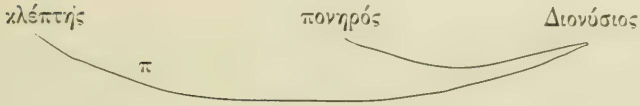
ἑκατὸν μεδίμνους ἐβάστασεν· οὐ γὰρ ἅμα, ἀλλὰ διῃρημένως ἀνὰ τέσσαρας 298 ἢ ἀνὰ τρεῖς. τὸ δὲ σόφισμα γέγονε παρὰ τὴν σύνθεσιν.

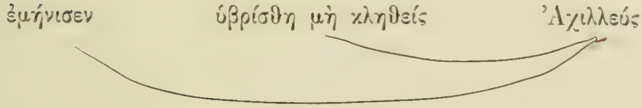
[1401 b 11] Οὗτοι γὰρ διὰ τὸν ἐπ' ἀλλήλοις πόθον ὁμονοήσαντες ἀπέκτειναν τὸν τύραννον Ἵππαρχον. |

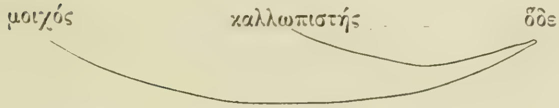
299

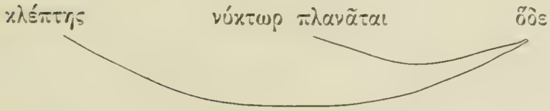

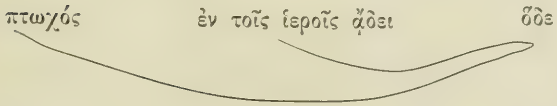

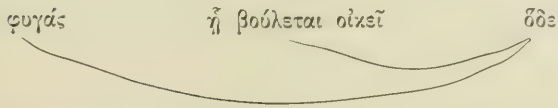

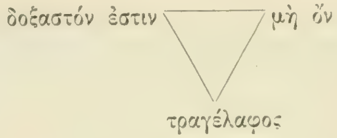

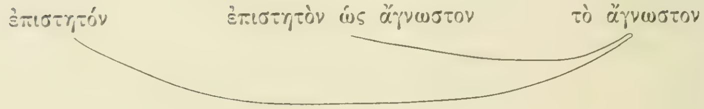

3. 4 ὁ γὰρ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἔρως κατέλυσε τὸν τύραννον Ἵππαρχον Arist.
[1] ὁ om. c

299

*[1] ——— παρὰ τὸ εἰκὸς ἤτοι τὸ μὴ εἰκός

γίνεται[2]

[1402 a 10] Εἰκός ἐστι πολλάκις καὶ τὸ μὴ εἰκὸς γίνεσθαι· οἷον τὸ μισεῖν τοὺς κακῶς πεπονθότας τὸν κακῶς ποιήσαντα εἰκός, ἀλλὰ πολλάκις ὁ κακῶς παθὼν ἀγαπᾷ τὸν κακῶς ποιήσαντα· 'ἀγαπᾶτε' γάρ φησι τὸ λόγιον 'τοὺς κακῶς ποιήσαντας ὑμᾶς'. πολλάκις οὖν (ὑπὸ τοῦ ἐναρέτου δηλαδή) καὶ τὸ μὴ εἰκὸς γίνεσθαι γίνεται· τὸ δὲ μὴ εἰκὸς παρὰ τὸ εἰκός· τὸ παρὰ τὸ εἰκὸς ἄρα εἰκός, ἀλλὰ πῄ καὶ ποτέ, οὐ μὴν ἁπλῶς· εἰ γὰρ τὰ πλεονάκις οὕτω, τοῦτ' ἔστιν εἰκὸς μᾶλλον· οἷον εἴ τις εἴπῃ 'εἰκὸς τὸν εὖ παθόντα μισεῖν τὸν εὖ ποιήσαντα', εἰπὲ 'οὐκ εἰκὸς τοῦτο, ὃ λέ|γεις 300 σύ, ἀλλὰ μᾶλλον, ὃ λέγω ἐγώ, ἐκεῖνό ἐστιν εἰκὸς τὸ τὸν εὖ παθόντα φιλεῖν τὸν εὖ ποιήσαντα· διότι καὶ τῷ χρόνῳ τῷ μακρῷ οὕτως ὃ λέγω γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτοῦ τοῦ πράγματος αὐτὸ ὅ φημι ἀπαιτεῖ'.

Γ 1. [1403 b 6] Ἐπεὶ δὲ τρία ἐστίν. ἓν μὲν ἐδιδάχθημεν κεφάλαιον τὸ περὶ γνωμῶν, ἐνθυμημάτων, παραδειγμάτων καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, περὶ ὧν ἐμάθομεν ἐν ταῖς ἰδέαις τῆς Ἑρμογένους ῥητορικῆς ἐννοιῶν· ἃς ἐννοίας ὧδε ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τὴν διάνοιαν κέκληκε· τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ διδαχθησόμεθα, ἅ ἐστι περὶ λέξεως. τοῦτο δεύτερον κεφάλαιον, καὶ τρίτον τὸ περὶ τάξεως, ὃ ἔοικε τῇ παρὰ Ἑρμογένει μεθόδῳ.

---

[1] schematis sinistra pars abscissa est

[2] γίνεται c: γ evanuit, ἱνετ sub charta agglutinata cognoscuntur, V

3 ἀγαπᾶτε κτλ.] Evang. Matth. 5,44 (ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν) 4 ὑμᾶς cod. Paris. gr. 1951: ἡμᾶς Vc 7 τοῦτο ἐστὶν c 12 ἐπεὶ δὲ V Arist. Q: *quoniam autem* Arist. Tr.: ἐπειδὴ c Arist. cet. 14 τῆς V: τοῦ c

1. [1403 b 9] Καὶ ἐκ πόσων, ὅτι ἐκ τριῶν, περὶ ὧν εἴρηκε καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου βιβλίου· τρία γὰρ ταῦτα καὶ ἐκεῖ λέγει, τό τε ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα ῥήτορα ἤγουν σπουδαῖον, εὐλαβῆ, εὔνουν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτοὺς τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἀκροατὰς ποιοὺς εἶναι ἤγουν ἢ πρὸς ἔλεον παρακεκινημένους ὑπὸ τῶν προοιμίων ἢ πρὸς ὀργὴν καὶ τὰ τοιάδε πάθη, καὶ τρίτον τὸ καλῶς ἀποδεικνύειν τὰ περὶ ὧν λέγει πράγματα καὶ πιθανῶς· ἃ καὶ ἐν ⟨τῷ⟩ παρόντι παρασημειοῦται τρίτῳ βιβλίῳ.

[1403 b 14] Εἴδη μὲν ἐνθυμημάτων τὸ δεικτικόν, τὸ ἐλεγκτικόν, τόποι δὲ ἐνθυμημάτων οἵ τε κη′ ἀλλὰ καὶ οἱ δέκα.

[1403 b 22] Ἡ ὑπόκρισις μέγιστόν ἐστιν ἔν τε ποιήσει καὶ ἐν πεζοῖς λόγοις· ὡς ὁ Χρυσόστομος τὰ κατὰ τὸν Ἀβραὰμ μελετήσας ἐμιμήσατό τε τοῦτον ἄριστα καὶ τὴν Σάρραν καὶ Ἰσαὰκ καὶ τοὺς δούλους καὶ τοὺς Ἰσμαηλίτας· ὡς καὶ ἐκ τῶν περὶ Αἰσχίνην καὶ Δημοσθένην δεδήλωται· ἐτραγῴδησε μὲν γὰρ παρὰ Φίλιππον ἰὼν Αἰσχίνης καὶ καλῶς ὑπεκρίθη καὶ νενίκηκε καὶ ἐστεφάνωται, ὁ δὲ Δημοσθένης μὴ ἔχων εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἡττήθη κἀντεῦθεν αὐτοῖς ἡ διαμάχη ξυνέπεσεν. | 301 [1403 b 27] ἔστιν οὖν ὑπόκρισις τὸ ἑκάστῳ πάθει κατάλληλον τὴν ἐξαγγελίαν διὰ τῆς ποιᾶς φωνῆς ποιεῖσθαι· εἰ μὲν γὰρ τύραννον ἢ Πολυμήστορα μιμοῖτο, δεῖ μεγάλῃ χρῆσθαι φωνῇ, εἰ δὲ γυναῖκα οἷον Ἑκάβην ἢ Πολυξένην, μικρᾷ καὶ οἷον ὑπὸ τοῦ πάθους διακοπτομένῃ. ἀλλὰ καὶ τοῖς τόνοις χρηστέον ἁρμοζόντως. διὰ τοῦτο καὶ οἱ τὰ ἅγια εὐαγγέλια ἀναγινώσκειν μανθάνοντες μυοῦνται πρῶτον τοὺς τόνους, ὀξεῖαν καὶ συρματικὴν καὶ βαρεῖαν καὶ λείαν ἐκπαιδευόμενοι. ἔστι μὲν οὖν ἁρμονία φθόγγος ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος· ῥυθμοῦ δὲ ἴδιον τὸ ταχὺ καὶ βραδύ.

---

1 ἀπὸ V: ἐκ c 3 ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου βιβλίου] p. 1377 b 26 8 τῷ c ex codd. Paris. gr. 1869 et 1951: om. V 10 ἐλεγκτικὸν V: λεκτικόν c 11 ἀλλὰ om. c 15 καὶ (post ὡς) om. c δημοσθένη c 17 εὖ post ἔχων add. Brandis 18 συνέπεσεν c 25 λείαν scripsi: τελείαν Vc

[1403 b 32] Τὰ μὲν οὖν ἆθλα οἱ σκηνικοὶ ἐλάμβανον καλῶς ὑπο- 301 κρινόμενοι, οὐ μὴν οἱ ποιηταί· ὥσπερ καὶ σήμερον οἱ ᾄδοντες τὰς περισσὰς ταύτας ᾠδὰς ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν ἑορταῖς λαμβάνουσι τὰς τιμάς, οὐ μὴν οἱ στιχουργήσαντες ταύτας, ἀλλ' οἱ μελίσαντες.

[1404 a 1] Ὅτι δὲ ἡ τῶν λέξεων ἐπιτήρησις οὔτ' ἀναγκαῖον καὶ ὅτι ὕστερον οἱά τις λώβη τῷ λόγῳ ἐπεισεφθάρη καὶ ὅτι δεινὸς ῥήτωρ ὁ τὰ ἀληθῆ λέγων ἐστὶ μᾶλλον παρ' ὃ ὁ διὰ λέξεων ἐξαπατῶν, ὁ Σωκράτης δηλοῖ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους ἀπολογίᾳ περὶ τῶν κατηγορησάντων αὐτοῦ λέγων "μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα καλοῦσιν αὐτοὶ δεινὸν λέγειν τὸν τἀληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ· οὗτοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν, ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, οὐ μέντοι, μὰ Δί', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω". καὶ μετ' ὀλίγα "τοῦτο ὑμῶν, ὦ ἄνδρες, δέομαι, ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, | μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν 302 τούτου ἕνεκα". καὶ πάλιν μετὰ μικρὸν 'δικαστοῦ μὲν γὰρ ἀρετὴ προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή, ῥήτορος δὲ τἀληθῆ λέγειν'.

[1404 a 12] Ἐκείνη μὲν οὖν ὅταν ἔλθῃ, ἡ τοιάδε λέξις καὶ ποιητική, ἐν τῷ πεζῷ ταὐτὸν δύναται τῇ ὑποκριτικῇ· ἀμφότερα γὰρ παρὰ τοῖς μοχθηροῖς ἀκροαταῖς εὐδοκιμοῦσιν. ἢ οὕτως· ἡ ἔντεχνος ὑποκριτική, ὅταν ἔλθῃ εἰς γνῶσιν ἡμῶν καὶ τεχνωθῇ, ταὐτὸν ποιήσει τῇ ἀτέχνῳ.

[1404 a 19] Ἤρξαντο μὲν οὖν. οὕτω σύνταξον 'ἤρξαντο οἱ ποιηταὶ μετακινῆσαι καὶ μεταβαλεῖν τὸ πρῶτον, ὡς πέφυκε'· συνάμα τοῦτο ἀναγνωστέον ἤγουν τὸ πρῶτον πεφυκὸς καὶ παρὰ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ὄν· τὸ γὰρ φλοῖσβος καὶ τὸ δοῦπος παρὰ τοῖς πράγμασι μόνοις πρῶτον ἐπεφύκει, ὕστερον δὲ ἐμιμήσαντο ταῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ διὰ τῆς γλώττης· μιμητικωτάτη γὰρ ἡ γλῶττα μιμουμένη καὶ μουσικὴν καὶ

---

4 μελήσαντες c 6 ἐπεισεφθάρη scripsi: ἐπεισεφθάρρη V: ἐπεισεφάνη c ex cod. Paris. gr. 1951 7 Σωκράτης] Plat. Apol. 17 A 13 ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι (codd. BDP; αὐτοὶ E) λέγειν Plat. 14 μὲν ex μὴ corr. V 15 μὲν οὖν ὥσπερ ἐγὼ λέγω ἢ τὶ ἢ οὐδὲν Plat. 17 γε ante λόγους add. Plat. 19 καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι, ἐὰν Plat. 22 οἱ om. Plat. 23 τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος κτλ. Plat. 26 ταὐτὸ Arist. 28 καὶ τεχνωθῇ — p. 313,18 κεφαλαλγίας om. c (unum enim folium in cod. Paris. gr. 1869 intercidit; cf. Praef.) 35 μιμητικῶ$^{\tau'}$ γὰρ ἡ γλῶ$^{\tau\tau'}$ V

σάλπιγγα καὶ κώδωνα Λατινικὸν καὶ ἀηδόνας καὶ βατράχους, ὡς σήμερον παρ' ἡμῖν οἱ ψάλται καὶ τότε ὁ κωμῳδὸς 'βρεκεκεκὲξ' καὶ τὸ 'κοὰξ κοάξ' καὶ τὸ 'τίο τίο' καὶ τὸ 'θρεττανελό' καὶ τὸ 'ὂ ὄ' καὶ ἄλλα μυρία τοιάδε.

[1404 a 26] Γοργίας ἢ καὶ ποιητὴς ἦν ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ῥήτωρ· καὶ τότε γὰρ οἱ μοχθηρότεροι τῶν ἀκροατῶν τὰς Γοργιακὰς λέξεις ἐθείαζον. ἀλλ' οὐ δεῖ τὰς ποιητικὰς λέξεις συνάπτειν τῷ πεζῷ λόγῳ· ἀνοίκειοι γὰρ αὗται τούτῳ. [1404 a 28] δηλοῖ δὲ ὃ λέγω τὸ συμβάν· εἰ γὰρ αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ τὰ οἰκεῖα ἔθη παρεῖδον (εἴασαν γὰρ τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν τρόπον τὰ τετράμετρα καὶ νῦν ἐπετηδεύσαντο τὰ ἰαμβικὰ ὡς λογοειδέστερα καὶ σαφέστερα καὶ ταῖς ὁμιλίαις ταῖς ἀνὰ χεῖρα συνήθη), πολλῷ μᾶλλον δεῖ ἡμᾶς τοὺς λογογράφους ἐᾶν τὸ ποιητικεύεσθαι ὡς οὐδὲ οἰκεῖον ἡμῖν τοῖς πεζοῖς.

[1404 a 32] Οὕτω καὶ τῶν ὀνομάτων ἀφείθη παρὰ τῶν εὐδοκιμούντων σήμερον δηλαδὴ ῥητόρων, οἷον φέρε εἰπεῖν τῶν περὶ Πλάτωνα, ὅσα παρὰ τὴν διάλεκτόν εἰσι, τὴν τοῦ πεζοῦ δηλαδὴ λόγου. ἢ καὶ οὕτως· ὥσπερ οἱ τραγῳδοὶ τὰ ἀρχαῖα μέτρα κατέλειψαν, οὕτω καὶ τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα κατέλειψαν οὗτοι, ὅσα ἦσαν παρὰ τὴν διάλεκτον, δηλαδὴ τήν, ᾗ χρῶνται σήμερον. ἐὰν δὲ τὴν παρά πρόθεσιν ἀντὶ τῆς διά προθέσεως εἴπῃς, ἔσται καὶ οὕτως· ἀφῆκαν λοιπὸν οὗτοι καὶ τὰ ὀνόματα, ἀρχαῖα ὅσα ἦσαν διὰ τὴν διάλεκτον, τὴν ἀρχαίαν δηλαδή.

[1404 a 31. 34] Τετράμετροί εἰσιν οἱ ἔχοντες ὀκτὼ πόδας, τρίμετροι δὲ οἱ ἔχοντες ἕξ, ἑξάμετροι οἱ ἔχοντες δώδεκα.

[1404 a 35] Διὸ γελοῖον μιμεῖσθαι ἡμᾶς τοὺς λογογράφους ἐκείνους τοὺς καὶ τὰ οἰκεῖα καταργήσαντας. ἐμφαντικὸν δὲ τὸ οἱ αὐτοί, ἤτοι αὐτοὶ αὐτότατοι.

2. [1404 b 3] Εἶπεν ἄν τις ὡς 'ἐπεὶ οὐ ταπεινὴν δεῖ λέξιν ἐντίθεσθαι τῷ πεζῷ, οὐ ταπεινὴ δὲ ἡ ποιητική, πῶς αὐτὴν διώκεις;' λύων οὖν τὴν ἔνστασίν φησιν, ὅτι ταῦτα ὀφείλει ἔχειν ἡ πεζὴ λέξις καὶ τοσαῦτα· τὸ σαφές, τὸ οὐ ταπεινόν, τὸ μὴ ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ πρέπον· ὥστε λοιπὸν ἡ ποιητικὴ οὐ πρέπουσά ἐστι τῷ πεζῷ.

[1404 b 8] Τὸ ἐξαλαπάξαι ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τῆς λαπάθου· κενωτικὴ δὲ αὕτη βοτάνη χυμῶν.

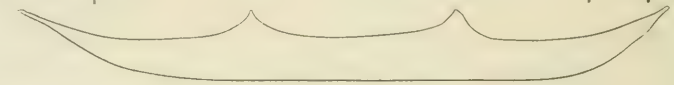
[1404 b 9] Ὥσπερ τοὺς ξένους τῶν ἀνθρώπων περιεργότερον ὁρῶμεν παρὰ τοὺς ἐθάδας πολίτας, οὕτω καὶ τὴν ποιητικὴν ὡς ξενίζουσαν

---

2 fort. κωμῳδὸς ⟨τὸ⟩ 2. 3 βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ] Aristoph. Ran. 209 cet. 3 τίο τίο] Aristoph. Av. 237 cet. θρεττανελό] Aristoph. Plut. 490 ὂ ὄ] Aristoph. Plut. 895 5 ἢ (post Γοργίας) evanuit praeter accentum V 21 τ' ἀρχ supra τ litteram praeter accentum ligatura incerta, V 25 τοὺς superscr. V 32 ἐξαλαπάξαι V Arist. (ἐξαπαλάξαι Victorii cod. p): ἐξαλλάξαι Anon. in Rhet. p. 51,41 cf. Etym. Magn. p. 57,17 ἀλαπάζειν· λάπαθός ἐστι βοτάνη κενωτικὴ τῆς γαστρός

λέξιν μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι ἀποδέχονται καὶ ἐκπλήττονται· καὶ ἐνταῦθα συλλογισμὸς πλέκεται

ἡδὺ καὶ θαυμαστόν ἀπόν ξενίζουσα λέξις ἡ ποιητικὴ λέξις.

[1404 b 18] Διὸ δεῖ τοὺς λογογράφους ποιοῦντας ἤτοι ποιητικῶς φθεγγομένους μὴ δοκεῖν, ὅτι δι' αὐτὸ τὸ θέλειν ποιητικεύεσθαι εἶπον τὴν ποιητικὴν λέξιν, ἀλλὰ πεφυκότως, ὅτι κατὰ φύσιν καὶ ὡς ἔχουσιν ἔθος ποιεῖν περὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἀπαγγέλλουσι συνέπεσε τὸ τοιόνδε ποιητίκευμα· καὶ πολλάκις λανθάνει τοῦτο τοὺς πολλούς, ὡς τὸ παρὰ τῷ Θεολόγῳ "ἔφεπε κλονέων τῷ λόγῳ τοὺς γεννάδας"· εἰς πεζὸν γὰρ κατέληξε· καὶ τὸ τοῦ Λιβανίου ἐπὶ Ἰουλιανῷ "ὢ πόποι, ἦ μέγα πένθος οὐκ Ἀχαΐδα γαῖαν" καὶ τὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον "ὢ χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν" καὶ τὸ τοῦ Λιβανίου πρὸς Ἰουλιανὸν "ἤλυθας, Τηλέμαχε, γλυκερὸν φάος· μέχρι τούτου μοι χρηστέον τῷ ἔπει" καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πολλὰ τοιαῦτα εὑρήσεις παρὰ τῷ Θεολόγῳ· καὶ Ἑρμογένης πῶς ποτε χρηστέον τοῖς ἔπεσιν ἐν πεζῷ λόγῳ διδάσκει.

[1404 b 20] Ἐπιβουλεύοντας ἤτοι ἐπιβουλευομένους λέγει.

[1404 b 24] Κλέπτεται δ' εὖ, ἐάν τις ἐκ τῆς εἰωθυίας τῷ προσώπῳ ἐκείνῳ ὃ μιμεῖται διαλέξεως τινὰς φωνὰς ἐκείνῳ καταλλήλους συνθήσει, ὡς εἴ τις ἀναγινώσκων τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου καὶ ταῖς Ἀρμενίων φωναῖς μιμούμενος τὸν μέγαν Μαρδάριον χρήσαιτο, ὡς καὶ ὁ κωμικὸς τὸ τοῦ Σκύθου πρόσωπον ὑποκρινόμενος πολλὰ Σκυθικὰ καὶ βαρβαρικὰ εἶπεν, ἢ ἐὰν Ἀττικὸς ἀνὴρ λογογραφῶν πολλὰ τῆς Ἀτθίδος διαλεκτικὰ εἴπῃ· ἑρμήνευε γὰρ καὶ οὕτως.

[1404 b 29] Διπλᾶ ὀνόματα τὸ ἀεροβάμων, αἰθεροβάμων.

[1405 a 9] Τὴν μεταφορὰν οὐκ ἔστι λαβεῖν παρ' ἄλλου, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἢ τοῦ εἴδους ἢ τοῦ γένους· ἀπὸ ἐμψύχου γὰρ εἰς ἔμψυχον ὁρμητέον μᾶλλον ἢ εἰς ἄψυχον· εἰπὲ γὰρ 'ὡς ὁ λέων ἐβρυχήσατο καὶ ὁ βασιλεὺς ὀργισθείς'· ὅ τε γὰρ λέων τὸ θηρίον ἔμψυχον καὶ ὁ βασιλεὺς ἔμψυχον, καὶ ὁ λέων βασιλεὺς θηρίων καὶ ὁ βασιλεὺς βασιλεὺς ἀνθρώπων. οὕτω καὶ ὁ Ἑρμογένης ἐν τῷ περὶ τροπῆς εἶπε "κοινὸν εἶναι δυνάμενον καὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἔξωθεν ἐμφαινομένου, ὃ κα-

4 ποιοῦντας V Arist. vulg.: ποιοῦντος Arist. A 9 ἔφεπε κτλ.] cf. Hom. X 188 10 Λιβανίου ἐπὶ Ἰουλιανῷ] I 507 R. (cf. Hom. A 254) 11 ἦ V Hom.: ὢ Liban. Ἀχαιΐδα Hom. γαῖαν V Hom.: γῆν Liban. Ἰουλιανοῦ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον] epist. 12. p. 381 (cf. Aristoph. Plut. 268) 12 Λιβανίου πρὸς Ἰουλιανόν] I 451 R. (cf. Hom. π 23. ρ 41) 13 ἤλυθας V: ἦλθες Liban., Hom. μοι scripsi ex Libanio: με V 13. 14 τῷ ἔπει χρηστέον Liban. 15 Ἑρμογένης] περὶ μεθ. δειν. p. 450,21 Sp. 16 ἐπιβουλεύοντας V Arist. CTr.: ἐπιβουλεύοντα Arist. cet. 18 διαλέκτου Arist. 21 ὁ κωμικός] Aristoph. Thesm. 1001 sq. 27 ὁ superscr. V 30 Ἑρμογένης] περὶ εὑρ. p. 254,19 Sp.

λεῖται καὶ μεταφορά". δεῖ γοῦν τὴν μεταφορὰν ἐκ τοῦ ἀνάλογον οἰκονομεῖν καὶ μὴ εἰς ἀπρέπειαν ὁρᾶν.

[1405 a 13] Ὡς νέῳ φοινικίς. μὴ εἴπῃς 'καὶ γέροντι φοινικὶς προσήκει'· ὡς γὰρ νεότης καὶ γῆρας ἐναντία, οὕτω καὶ φοινικὶς καὶ μέλαινα ἐσθὴς ἀντίκειται· τὸ μὲν γὰρ λαμπρόν, τὸ δὲ σκοτεινόν.

[1405 a 14] Καὶ ἐάν τε κοσμεῖν. "ἡμέρας ἄρτι διαγελώσης" εἶπεν ὁ Ἡλιόδωρος· ἐτίμησε τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ περιθεῖναι αὐτῇ ἀνθρώπου ἰδίωμα τὸ γελᾶν. 'ὡς ἡ θάλασσα κυμαίνεται, οὕτω καὶ ἡ τοῦδέ τινος ἀνθρώπου ψυχὴ ταράττεται'· ὕβρισε τὸν ἄνθρωπον οὕτως εἰπών.

[1405 a 18] Τὸν πτωχεύοντα εὔχεσθαι. εἰσέρχονται τοὺς ναοὺς καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ὁ μὲν χάριν τοῦ αἰτεῖσθαι, ὁ δὲ χάριν τοῦ προσεύξασθαι· τὸν οὖν πτωχὸν ἐὰν θέλω ἀτιμῆσαι, λέγω 'εἰσῆλθε χάριν τοῦ αἰτῆσαι', ἐὰν δὲ θέλω τιμῆσαι, λέγω 'εἰσῆλθε χάριν τοῦ εὔξασθαι'.

[1405 a 20] Ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Θεσμοφορίων τῇ Δήμητρι οἱ δουλεύοντες ἄλλοι μὲν λαμπάδας καὶ δᾷδας ἀνῆπτον αὐτῇ, ἄλλοι μιτραναδέσμους ἐπώλουν ὡς τῇ θεῷ τετελεσμένους τοῖς βουλομένοις εἰς ἀποτροπὴν φέρε εἰπεῖν κεφαλαλγίας ἢ ἄλλης νόσου. 302

[1405 a 23] Τὸν Σικελὸν τύραννον Διονύσιον οἱ μὲν ἐκολάκευον ἄγαν λέγοντες αὐτὸν σοφὸν καὶ τραγικὸν ἄριστον καὶ ἀνδρεῖον, οἱ δὲ κακῶς ἔλεγον αὐτὸν ὡς τύραννον· οὓς καὶ ἀπέκτεινε καὶ ἐπίπρασκεν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὡς ἀληθεῖς τάχα καὶ ἐνάρετοι ἔσκωπτον τοὺς διονυσιοκόλακας, οἱ δὲ ἐπαινοῦντες ἑαυτοὺς ἔλεγον ὅτι 'ἡμεῖς μᾶλλον παρ' ὑμᾶς ἐσμεν τεχνῖται τέχνῃ τιθασσεύοντες τὸν τοιοῦτον θῆρα, ὑμεῖς δὲ μωροὶ μὴ εἰδότες οἰκονομεῖν τοὺς καιρούς'.

[1405 a 26] Ἀδικεῖν ἐστι τὸ ἑκόντα τινὰ κατὰ προαίρεσιν ποιῆσαι τόδε τὸ κακόν, ἁμαρτεῖν δὲ τὸ ἀκουσίως· ὡς εἴ τις κατὰ κυνὸς ῥίψας λίθον ἐκείνου μὲν ἀποτύχῃ, βάλῃ δὲ ἄνθρωπον. ἐὰν οὖν τινα ἀδικήσαντα μέλλῃς τάχα τιμᾶν, εἴποις ἂν ὅτι 'ἥμαρτεν οὗτος καὶ δεῖ τάχα συγγνώμην λαβεῖν'· καὶ ἐάν τινα ἁμαρτήσαντα μέλλῃς βλάψαι, εἴποις ὡς 'ὁ παρὼν ἠδίκησε'. πολλάκις κλέπτει τις καὶ λέγω ὅτι 'ὁ παρὼν ἔλαβεν', ὃ τάχα οὐ τοσαύτη ὕβρις· ἐὰν δὲ εἴπω ὅτι 'ὁ παρὼν ἐπόρθησεν', ὕβρις τοῦτο.

[1405 a 29] Διὰ τὸν Ἀχιλλέα λέγει τὸ 'κώπης ἀνάσσων ἦλθεν'.

[1405 a 31] Ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς συλλαβαῖς. ὥσπερ ὁ Ἑρμογένης κατὰ πολλοὺς τοὺς τρόπους τὸ κακόζηλον λέγει γίνεσθαι, ἢ διὰ τὸ αἰσχρὸν ἢ διὰ τὸ εὐτελὲς ἢ τὸ ἀνακόλουθον καὶ τὰ λοιπά, καθ' ὅσα τὸ προγύμνασμα ἡ

---

3 νέῳ V Arist. vulg : νέοι Arist. A φοινικὶς V Arist. BCTr.Yb corr.: φοίνικες Arist. cet. 7 Ἡλιόδωρος] Aethiop. I 1 16 μιτρανδέσμους V (cf. Athen. XII 523 d μιτροχίτωνες) 22 τοὺς Vc: fort. αὐτοὺς διονυσοκόλακας Arist. (διονυσοκόλακες DEZb) 27 τις c: τϊ V 34 κώπης ἀνάσσων] Eurip. Teleph. fr. 705. F. T. G.² p. 583 N. 35. 36 Ἑρμογένης] περὶ εὑρ. Δ p. 256,27 Sp.

ἀνασκευὴ γίνεται, οὕτω καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὧδε περὶ μεταφορᾶς διδάσκων 302 καλῆς τε καὶ φαύλης λέγει, ὅτι οὐ μόνον ἐν ὀνόμασι καὶ ῥήμασι γίνεται φαυλότης ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συλλαβῆς τραχείας καὶ σκληρᾶς καὶ | ἀνηδόντου· οἷον καὶ ἐν τοῖς ἐλεγείοις τῆς χαλκῆς στήλης τοῦ τυράννου 303 Διονυσίου εὕρηται· τοῦ γὰρ προσαγορεύει ἡ προ συλλαβὴ φαύλην ποιεῖ τὴν μεταφορὰν διὰ τὴν τραχύτητα τῆς φωνῆς, ἣν ἐποίησεν ἡ ἐπαλληλία τῶν συμφώνων τοῦ π καὶ τοῦ ρω· μεταφορὰ δέ ἐστι τὸ προσαγορεύει· ἐπὶ γὰρ τοῦ ἀσπαζομένου καὶ χαιρετίζοντός τινας τοῦτο λέγεται, ἄνθρωπος δὲ ὁ προσφθεγγόμενος, ἡ δὲ χαλκῆ στήλη ἄψυχος. [1405 a 33] ἀλλὰ καὶ 'κραυγὴ Καλλιόπης', ἡ ποίησις, μεταφορικόν ἐστιν· ἡ γὰρ κραυγὴ ζῴου ἐστὶ κραυγή, ἡ δὲ Καλλιόπη μουσικῆς ποιὰ δύναμις. μυθικῶς δὲ καὶ οὐκ ἀληθῶς ὡς θεὰ σωματοποιεῖται, ἀσώματον δὲ ἡ θεός, κἂν εἰ δοθείη αὕτη θεός. καὶ ἡ κραυ συλλαβὴ οὐκ ἔστιν ἡδεῖα ἀλλὰ τραχεῖα. [1405 a 34] ὅτι ἄμφω φωναί, καὶ ἡ προ καὶ ἡ κραυ, ἃς νῦν φωνάς, ἀνώτερον δὲ συλλαβὰς κέκληκε· φαύλη δὲ ἡ μεταφορὰ αὕτη διὰ τὸ ἄσημον καὶ δύσηχον τῆς φωνῆς. ἐν τῇ στήλῃ γοῦν οἶμαι τοῦ Διονυσίου ἐγράφησαν ἐλεγεῖα τοιόνδε ἔχοντα νοῦν ὅτι 'ὦ ξένε, ὦ ὁδῖτα, προσαγορεύω σε ἐγὼ ὁ χαλκοῦς Διονύσιος· ἐρωτᾷς δέ με, τίς εἰμι, ὦ ξένε· ἐγὼ ὁ βασιλεὺς Σικελῶν, τιμήσας καὶ τοὺς λόγους καὶ τὸν ποιητήν'· ἀπέστελλε γὰρ οὗτος κατὰ τὸν νενομισμένον καιρὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ δράματα αὐτοῦ τραγικὰ καὶ σκηνὴν ἀξιόλογον καὶ ἀνεγινώσκοντο· ὅθεν καί ποτε ὑποβρύχιος γέγονεν ἡ λέμβος ἡ τὴν σκηνὴν φοροῦσα καὶ ἀπέσκωψαν εἰς τὸ πρᾶγος τινὲς εἰπόντες ὡς, ἐπεὶ ἀναξία ἦν καὶ ἀπροσφυὴς ἡ δραματουργία τοῦ τυράννου, διὰ τοῦτο ἅμα αὐτοῖς καὶ τοῖς χοροῖς καὶ τοῖς σκεύεσι καὶ ἡ τραγῳδία ἀπώλετο. φορτικοὶ δέ εἰσιν οἱ γράφοντες διὰ τῶν ι ι τὸ ἰδίας καὶ μὴ νοοῦντες καλῶς τὸν δαιμόνιον. ἄσημος λέξις ἐστὶ καὶ ἡ προ καὶ ἡ τρη καὶ ἡ τρα ἐν τῷ προσέβη, τρηχεῖ, ἀτραπόν, καὶ τὸ ἔπλαγξεν, ἔγναμψεν, ἔμαρψε.

[1405 a 36] Μεταφέρειν δὲ δεῖ, φησί, καὶ τὰ ἀνώνυμα ὠνομασμένως, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ὀνοματοποιεῖν ἐν Κατηγορίαις εἶπεν, ἵνα ἀπὸ τοῦ συγγενοῦς εὑρίσκωμεν καὶ ὀνοματοποιῶμεν τὰ ἀνώνυμα· ἀπὸ γὰρ τοῦ πηδαλίου γνωρίμου ὄντος τὸ πηδαλιωτὸν ὀνοματοποίησον καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ κεφαλωτόν. οὕτω δὴ καὶ ἀπὸ τῆς | δήλης προσθέσεως 304 μετάφερε τὴν κόλλησιν ἐπὶ τῆς σικυιάσεως· πρόσθεσις γάρ τις καὶ ἡ κόλλησις.

[1405 b 6] Τὸ κάλλος τῆς λέξεως καὶ τὸ αἶσχος ἢ ἐν τοῖς ψόφοις φησὶν εἶναι ἢ ἐν τῷ σημαινομένῳ· τὸ φλοῖσβος γὰρ καὶ τὸ ῥοῖζος, ὃ ἐπὶ πυρὸς λέγεται ἠχοῦντος, καὶ τὸ δοῦπος ἐν μὲν τοῖς ψόφοις καὶ ταῖς

---

4 καὶ V: τὸ c   οἷον Διονύσιος προσαγορεύει ὁ Χαλκοῦς ἐν τοῖς ἐλεγείοις κραυγὴν Καλλιόπης τὴν ποίησιν Arist.   7 ρω V: $\overline{\rho}$ c   10 κραυγὴ Καλλιόπης] Dionys. Chalc. fr. 7 Bergk.   11 καὶ V: ἡ c   14 $\overline{\pi\rho o}$ V: $\overline{\pi\rho o\varsigma}$ c   22 τινὲς εἰς τὸ πράγος c   25 ἰδίας] ἡδείας Arist. p. 1405a32   26 δαιμόνιον V: φιλόσοφον c   27 cf. Hermog. περὶ ἰδ. p. 300,3 Sp.: ἀταρπός, ἔμαρπτεν, ἔγναμψε   28 δεῖ superscr. V   καὶ φησὶ c   29 ἐν Κατηγορίαις] Arist. Categ. 7 p. 7a5

ἐκφωνήσεσιν αἰσχρά (σκληρὰ γὰρ καὶ τὴν ἀκοὴν ἀποκναίοντα), ἀλλ' ὅμως 304 πάνυ σημαντικά εἰσι τῶν πραγμάτων, ἃ δηλοῦσι. [1405 b 9] ματαίως δὲ ἔλεγεν ὁ Βρύσων, ὡς οὐκ ἔστιν αἰσχρολογεῖν· ἀντὶ γὰρ τῆσδε τῆς λέξεως εἰ εἴπω ἑτέραν λέξιν τὸ αὐτὸ δηλοῦσαν, οὐκ αἰσχρολογῶ. καλῶς δὲ ἐν τοῖς περὶ μεταφορᾶς λόγοις συνέταξε καὶ τὸ αἶσχος καὶ τὸ κάλλος τῆς λέξεως ὁ φιλόσοφος· σὺ μὲν γάρ, ὦ Βρύσων, εἰ εἴπῃς γελῶσαν θάλασσαν καὶ γαληνιῶσαν, ταὐτὸν δύνασθαι τὰς λέξεις εἴπῃς· ἀλλὰ τὸ μὲν γαληνιῶσαν οἰκειότερον ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ γελῶσαν πορρώτερον ἔχει τὸ μεταφορικὸν καὶ οὐχὶ πρὸ ὀμμάτων καὶ ἔγγιστα καὶ φανερόν.

[1405 b 15] Ἄμφω μὲν γὰρ αἱ λέξεις, τὸ ἡδὺ καὶ τὸ γλυκύ, τὸ αὐτό σοι δοκοῦσι σημαίνειν· ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ αὐτό· τὸ μὲν γὰρ καλόν, εἰ δοκεῖ, τὸ δὲ κάλλιον· τὸ δὲ καλὸν ὡς πρὸς τὸ κάλλιον οὐ καλὸν ἀλλ' αἰσχρόν πως· τὸ γὰρ γλυκὺ ἔχει τὴν αἰσχρότητα οἷον ἐν τῷ ψόφῳ. καὶ τὸ πρᾶον οὕτω καὶ τὸ ἥμερον· τὸ πρα τραχὺ καὶ οἷον κατὰ τόδε αἰσχρόν. τὸ ὀπύειν καὶ τὸ συμφθείρεσθαι αἰσχρὰ καὶ ἄμφω, ἀλλὰ τὸ μὲν καλὸν κατὰ τὴν ἐκφώνησιν (οὐ γὰρ ἔχει συγκρούσεις συμφώνων ἢ φωνηέντων, ἵνα ἢ χασμῳδία ἢ σκληρότης φανῇ), τὸ δὲ αἰσχρὸν καὶ κατὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ κατὰ τὸ σημαινόμενον, ὥστε τὸ ἔχον τὸ αἰσχρὸν κατὰ δύο αἰσχρότερον τοῦ κατὰ ἕν τι.

[1405 b 18] Ἀπὸ τῶν καλῶν αὕτη ἡ μεταφορὰ μετενήνεκται ὡς τὸ ῥόδον ἡδύ, καὶ τὸ κάλλος ἄρα καλόν. τῇ δυνάμει δέ·

"ὡς λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας",

οὕτω καὶ ὁ βασιλεὺς ἐχάρη τόνδε τὸν Πέρσην κατασχὼν καὶ τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ἄγχων. ἔστι δὲ καὶ τὸ "ἀποβὰς εἰς Μυσίαν" ἀπρεπές· ἀνώτερον εἴρηται τοῦτο περὶ τοῦ Ἀχιλλέως· ἀπρεπὲς | δέ ἐστι διὰ τὸ τὴν ἀπόβασιν 305 γίνεσθαι τότε, ὅταν τις ἀπὸ τῆς νεὼς πρῶτος ἐκβὰς πατήσῃ τηνικαῦτα εἰς τὸν αἰγιαλόν. ἡ δὲ Μυσία πορρωτάτη τῆς θαλάσσης ἐστίν.

1. [1404 a 30] Ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῶν τετραμέτρων εἰς τὸ ἰαμβεῖον μετέβησαν. τοῦτο ἀνώτερον εἴρηται, ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι ποιηταὶ τροχαϊκοῖς ἐχρῶντο, ἃ λέγεται τετράμετρα διὰ τὸ μέχρις ὀκτὼ ποδῶν βαίνειν κατὰ διποδίαν μετρούμενα· ὧν τετραμέτρων ἀρετή ἐστι τὸ εἶναι τροχαϊκὸν τετράμετρον καταληκτικόν, οἷόν ἐστι παρὰ τῷ Ἑρμογένει παραμυθηθὲν τὸ "οὗτος ἀστράτευτος ἑάλω καὶ κέχρηται συμφορᾷ". 'οὗτος ἀστρά' διποδία τροχαϊκὴ ὡς ἓν μέτρον εἰλημμένη. 'τευτος ἑάλω' ἑτέρα καὶ τοῦτο διποδία ὡς ἓν καὶ αὐτὴ μέτρον ἀπὸ τοῦ τροχαίου καὶ ἀντιδα-

---

20 μετενήνεγκται codd. Paris. gr. 1869 et 1951 22 ὡς λέων κτλ.] Hom. Γ 23 ὥς τε λέων Hom. 24 ἀποβὰς κτλ.] Eurip. Teleph. fr. 705. F. T. G.[2] p. 583 N.

ἀνώτερον] p. 1405a30 (ubi legitur κἀποβὰς) 26 πρῶτον c 27 πορρω (superscr. πτ) V: πορρωτάτη c 28 καὶ ante ἐκ add. Arist. (praeter Tr.) 29 ἀνώτερον] p. 311, 9. 22 32 παρὰ τῷ Ἑρμογένει] περὶ ἰδ. p. 280,10 Sp. 33 οὗτος κτλ.] Demosth. 21, 58 ἀστρατείας Hermog., Demosth. ἑάλω Vc Hermog.: ἥλω Demosth.

κτύλου ἤγουν ἀναπαίστου (οὗτος γὰρ καὶ ἀντιδάκτυλος λέγεται). ʽκαὶ κέ- 305
χρηται' ἑτέρα καὶ τοῦτο διποδία ἀπὸ τροχαίου καὶ σπονδείου. ἰδοὺ τὸ πᾶν τρίμετρόν ἐστι τὸ "οὗτος ἀστράτευτος ἑάλω καὶ κέχρηται", τὸ δὲ ʽσυμφορᾷ' ἑτέρα διποδία τάχα λειπομένη μιᾶς συλλαβῆς ἀπὸ τροχαίου συνισταμένη καὶ μιᾶς συλλαβῆς τροχαίου, τῆς ρᾷ δηλαδὴ συλλαβῆς· διὰ τοῦτο καὶ καταληκτικὸν λέγεται τὸ ὅλον τετράμετρον τροχαϊκόν. εἰ δὲ εἶχε καὶ * τὴν ἑτέραν συλλαβήν, ἐλέγετο ἂν τροχαϊκὸν τετράμετρον ἀκατάληκτον· ἀλλ' ἀρετὴ τοῦ τελείου τροχαίου αὕτη ἐστὶ τὸ εἶναι τροχαϊκὸν τετράμετρον καταληκτικόν, ὥσπερ καὶ τοῦ ἰάμβου ἀρετὴ τὸ ἰαμβικὸν τρίμετρον ἀκατάληκτον, ὡς τὸ

"ὦ παντὸς ἔργου καὶ θεηγόρου λόγου"·

τρίμετρα γάρ εἰσι τὰ ἰαμβικά· οἷς καὶ οἱ νέοι ποιηταὶ χρῶνται, ὥς φησιν.

[1404 a 34] Οἱ τὰ ἑξάμετρα ποιοῦντες. ἑξάμετρον τὸ ἡρωικόν ἐστι. τοῦτο οὐ κατὰ διποδίαν μετρεῖται. ἀρετὴ δὲ καὶ τούτου τὸ μὴ εἰς τέλειον ἡρωικὸν καταλήγειν, ἀλλὰ ἡρωικὸν ἑξάμετρον καταληκτικόν, ὡς πάντα σχεδὸν τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου ἔχουσι· τὸ ⟨δὲ⟩ ἡρωικὸν ἑξάμετρον ἀκατάληκτον γίνεσθαι σπάνιόν ἐστιν, ὡς τὸ "καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα".

3. [1406 a 1] Τὸ κατευορκήσαντας τινὲς οὕτω λέγουσι ʽτοὺς κατά τινος εὐορκήσαντας ἤτοι ἀληθεύσαντας | ἐν τῷ κατὰ τοῦδέ τινος 306
εἰπεῖν'.

[1406 a 9] "Ἄθυρμα τῇ ποιήσει", οἷον Θερσίτης.

[1406 a 29] Ἀντίμιμον εἶπε, διότι τοῦ θυμικοῦ τὸ ἦθος καὶ ἡ τοῦ σώματος ἐμφαίνει διάθεσις· εἰ γάρ τις ἀνδρεῖός ἐστιν, ἀντιμιμεῖται καὶ ἡ ψυχὴ τὸ ἦθος τούτου.

4. [1407 a 1] Οἱ Σάμιοι, ὡς ἔοικεν, ὑπόφοροι ὄντες τοῖς Ἀθηναίοις ἐλυποῦντο, εἰ καὶ πολλάκις εὐεργεσίας ἐκεῖθεν ἐλάμβανον.

5. [1407 b 2] Τύχοι γὰρ ἄν τις ἐν τοῖς ἀρτιασμοῖς. ἀρτιασμὸς καὶ τὸ ἀρτιάζειν ἐστὶ τὸ δραξάμενον ἀστραγάλων ἤ τινων ἄλλων ἐξετάζειν τὸν συμπαίζοντα, πότερον ἀρτίους ἢ περιττοὺς κατέχει. οὕτω καὶ Πλάτων ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ Λύσιδος λέγει.

6. [1408 a 1] Καὶ τὸ Ἀντιμάχου χρήσιμον. τοῦτο εἶπε καὶ οὕτως κατ' ἐμέ· τὸ ἐξ ὧν μὴ ἔχοι λέγειν τοιοῦτόν ἐστιν ἤτοι ἀφαιρε-

7 ante τὴν littera (τ ut videtur) cum ligatura incerta evanuit V 13 φασιν c 15 οὐ κατὰ διποδίαν scripsi: οὐ, tum cr. II litterae evanuerunt, διπο$^{δ'}$ V: κατὰ διποδίαν (om. οὐ) c ex codd. Paris. gr. 1869 et 1951 16 ἀλλὰ c: ἀλ, tum II litterae evanuerunt, V 17 δὲ addidi: in V nihil cognoscitur, sed fortasse sub charta agglutinata aliquid latet 18 καὶ πὺξ κτλ.] Hom. Γ 237 20 κατευορκήσαντας scripsi ex Aristotele: κατευορκήσαντες Vc 23 ἄθυρμα κτλ.] Alcidam. fr. 14 Sauppe 24 ἀντίμιμον Vc Arist. C et var. lect. Y^b: τίμιον Arist. cet. 27 τοῖς ἀθ^{ν} V: τῶν ἀθηναίων c 29 ἐν Vc Arist. vulg.: μᾶλλον ἐν Arist. ATr. 32 Πλάτων ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ Λύσιδος] p. 206 E 34 ἔχοι V: ἔχει c Arist.

ματικῶς ἢ ἐξ ἀναιρέσεως καὶ ἐκ τῶν στερήσεων λέγειν· οἷον εἴ τις εἴπῃ 306 ἄλυρον τὸ μέλος τῆς σάλπιγγος καὶ τὸ τοῦ κώδωνος ἄχορδον, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πάλιν εἴποι τις ἀπὸ τῆς στερήσεως τὴν λύραν ἔχειν μέλος ἀσάλπιγκτον καὶ ἀκώδωνον. πῶς δὲ τοῦτο εἴποις ἐπὶ τοῦ Τευμησσοῦ; οἷον τὸ ὀλίγος στερητικόν ἐστι καὶ ἐξ ὧν οὐκ ἔχει· οὐ γὰρ πολύς ἐστι· στέρησις οὖν τις δοκεῖ τοῦ πολλοῦ τὸ ὀλίγος.

7. [1408 a 16] Γράφεται καὶ πότνια σύ· τὸ γὰρ πότνια μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ θεῖον ὄνομα, τὸ δὲ σύ ἐφύβριστον καὶ εὐτελὲς ἄγαν. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις ὁ Χριστὸς λέγει ‛ὁ εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ’· τὸ γὰρ ὄνομα τοῦτο τὸ ῥακά κατ’ ἐνίους τῶν ἐξηγητῶν τὸ σύ δηλοῖ προσφώνημα μὴ καταδεχομένου κἂν τῷ οἰκείῳ ὀνόματι καλέσαι τὸν ἀδελφόν.

[1408 b 9] Ἐὰν οὖν τὰ μαλακὰ σκληρῶς. ἔνστασίν τινα λύει· εἶπε γὰρ ἀνώτερον ὅτι ‛τὰ ὑβριστικὰ κατά τινος ῥήματα ἀπάγγελλε κἂν ἱλαρῶς’· εἶτα εἶπεν ἴσως ἄν τις ‛καὶ λοιπὸν ἄρα γε καὶ τὰ μαλακὰ καὶ προσηνῆ ῥήματα ἀπαγγελῶ ἐναντίως’ ἤγουν τραχείᾳ καὶ ὀργίλῳ τῇ ἐκφωνήσει. λύει οὖν τὸν λόγον ὁ | φιλόσοφος· ‛οὐχί’, φησί, ‛μελάγχολος γὰρ 307 καὶ ἀνακόλουθος ὀφθήσῃ’. παρακαλεῖ οὖν τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι τραχύν, κἂν καὶ τὰ ὀνόματα ᾖ τραχέα· εἰ δὲ τὰ ὀνόματα ᾖ προσηνῆ, πολλῷ μᾶλλον καὶ προσηνῶς ταῦτα ἐκφωνήσεις.

8. [1408 b 36] Τρία εἴδη ὀρχήσεων· σίκινις ἡ ἱερά, ᾗ χρῶνται ἐν τοῖς θείοις ναοῖς οἱ χειρονομοῦντες ἐρρωμένοι, πυρρίχη ἡ ἐνόπλιος, ᾗ χρῶνται οἱ στρατιῶται κατὰ ξιφῶν καὶ μετὰ ξιφῶν κυβιστῶντες καὶ οἱ ἐν ταῖς γαμηλίοις παιδιαῖς παίζοντες μετὰ σπάθης, τρίτη ὁ κόρδαξ, ᾧ οἱ ἀγοραῖοι ὀρχησταὶ κέχρηνται. ὁ τροχαῖος οὖν κορδακικώτερος τοῦ ἰάμβου ἐστὶν ἤγουν εὐκινητότερος ὡς ἀρχόμενος ἀπὸ μακρᾶς.

[1409 a 1] Λείπεται δὴ παιάν. τέσσαρές εἰσιν οἱ παιᾶνες ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῆς μακρᾶς παρωνομασμένοι· πρῶτος ὁ ἔχων τὴν πρώτην μακρὰν καὶ τὰς λοιπὰς τρεῖς βραχείας, δεύτερος ὁ ἔχων τὴν δευτέραν μακράν, τὴν δὲ πρώτην καὶ τὰς τελευταίας δύο βραχείας, τρίτος ὁ ἔχων τὴν τρίτην μακράν, τὰς δὲ πρὸ αὐτῆς δύο καὶ τὴν τελευταίαν βραχείας, τέταρτος ὁ ἔχων τὴν τετάρτην μακράν, τὰς δὲ πρὸ αὐτῆς τρεῖς βραχείας, ὡς Στησίχορος, Ὀνήσιμος, Φιλόδημος, Ἐπιγένης.

[1409 a 3] Ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν· πρῶτος γὰρ ὁ ἡρῷος, δεύτερος ὁ τροχαῖος, ὧν ἐχόμενος ἤτοι ἐφεξῆς κείμενος ὁ παιάν, ὃς πεντάχρονός ἐστιν ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ θεωρούμενος· ὡς τρία γὰρ πρὸς δύο

---

2 μέλος Vc Arist. vulg.: μέρος Arist. A 4 εἴποις V: εἴπῃς c 5 στερητικόν scripsi: στερητικ[ό] V: στερητικός c 7 σύ Vc Arist. vulg.: συκῆ Arist. ATr. 9 λο[γ'] V: λόγοις c: fort. λογίοις ὁ εἰπὼν κτλ.] Evang. Matth. 5,22 11 κἂν V: ἂν c 14 ἀνώτερον] p. 1408b6 20 ἐκφωνήσεις cod. Paris. gr. 1951: ἐκφωνή, tum cr. II litterae evanuerunt, ς V: ἐκφωνήσῃ c 27 δὴ Vc: δὲ Arist. 33 α, β, γ, δ nominibus superscr. V 36 γὰρ Vc Arist. BCYbTr.: δὲ Arist. cet.

ἐστίν, ὡς αἱ τρεῖς βραχεῖαι τοῦ πρώτου παιᾶνος πρὸς τὴν πρώτην τὴν 307 μακράν, ἢ δύο χρόνων ἐστίν. ἐκείνων δὲ τῶν δύο ὁ μὲν ἡρῷός ἐστιν ἓν πρὸς ἓν ἤγουν ἴσον πρὸς ἴσον· αἱ γὰρ δύο βραχεῖαι συλλαβαὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχουσιν, ὃν καὶ ἡ πρώτη ἡ δύο χρόνων οὖσα· τετράχρονος γὰρ ὁ ἡρῷος, δύο πρὸς δύο, ἴσον πρὸς ἴσον· ὃ ἐδήλωσε διὰ τοῦ εἰπεῖν ἓν πρὸς ἕν. ὁ δὲ τροχαῖός ἐστιν ἐν λόγῳ διπλασίῳ· δύο γὰρ χρόνοι πρὸς ἕνα χρόνον. [1409 a 5] ἔχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος ἤγουν ὁ παιὰν ἔχει παρ' ἑαυτῷ καὶ τοὺς δύο τούτους λόγους –◡◡ ἤγουν τὴν ἰσότητα, ἣν ἀνώτερον εἶπεν ἓν πρὸς ἕν, ἥτις ἐστὶ τοῦ ἡρῴου· δύο γὰρ πρὸς δύο· ἀλλὰ καὶ τὸν διπλάσιον, ὃν ἀνώτερον εἶπε δύο πρὸς ἕν, ὅς ἐστι τοῦ τροχαίου· ἡ | μὲν γὰρ μακρὰ καὶ αἱ τρεῖς βραχεῖαι 308 παιάν, ἡ δὲ μακρὰ καὶ αἱ δύο βραχεῖαι ἡρῷος, ἡ δὲ μακρὰ καὶ ἡ βραχεῖα ὁ τροχαῖος, αἱ δὲ τρεῖς βραχεῖαι μόναι χορεῖος. τοσαῦτα μέτρα ὁ παιὰν περιέχει.

[1409 a 14] 'Δαλογενὲς' πρῶτος παιάν. 'ἥ τε Λυκί' πρῶτος παιάν. 'αν καὶ' σπονδεῖος. 'χρυσεοκό' παιάν. 'μα ἕκατε' παιάν. 'παῖ Διός' δάκτυλος. ἑξάπους ὁ στίχος. εἴς τε τὴν Ἄρτεμιν ἢ καὶ τὴν Λυκίαν ἔχει ὁ ὕμνος εἴς τε τὸν Ἀπόλλω.

[1409 a 16] 'Μετὰ δὲ γᾶν' τέταρτος παιάν. 'ὕδατά τ' ὠ' τέταρτος παιάν. 'κεανὸν ἠ' τέταρτος παιάν. 'φάνισε νύξ' καὶ τοῦτο ὁμοίως.

9. [1409 a 24] Εἰρομένη λέξις ἡ τῷ συνδέσμῳ μία. σύνδεσμος λέγεται, ὡς καὶ ὄπισθεν ἔμαθες, καὶ ἡ ἀπόδοσις, ἥτις, εἰ μὴ αὐτόθεν ῥηθείη ἀλλὰ μακρόθεν, καὶ ἀναβολὴ λέγεται. καὶ παρὰ τοῖς διθυράμβοις δῆλον τὸ ὄνομα· τότε γὰρ τελειοῦται ἡ ἑλληνίζουσα φράσις, ὅταν ἡ ἀπόδοσις τεθῇ, ὡς τὸ "Ἡροδότου Θουρίου"· μέχρι τούτου ὁ λόγος ἔτι ἀτελής· εἰ δὲ προστεθείη καὶ τὸ "ἥδ' ἱστορίης ἀπόδειξις", γέγονέ τε τῷ λόγῳ σύνδεσμος καὶ ἑνοειδεία. τοιοῦτον καὶ τὸ "ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην πάντα πράττων" καὶ τὰ ἑξῆς· ἡ γὰρ πρότασις καὶ ἡ ἀπόδοσις ὡς ἕν τι γίνεται. λέγονται δὲ τὰ τοιαῦτα ἀναβολαί, ἢ διότι ἀναβάλλεται καὶ ὁ λέγων ἀλλὰ καὶ ὁ ἀκροατής, ὁ μὲν καὶ ἔτι τὴν ἀπόδοσιν, ὁ δὲ τὴν τοῦ λείποντος ἄκουσιν.

[1409 a 26] Στροφὴ καὶ ἀντίστροφος καὶ ἐπῳδὸς παρὰ τοῖς λυρικοῖς λέγεται. ὀφείλει οὖν ἡ ἀντίστροφος ἢ ἐλάττων εἶναι τῆς στροφῆς ἢ συντομωτέρα. οὕτω καὶ ὁ Ἑρμογένης περὶ κώλων λέγων εἴρηκε.

---

2 ἢ β' V: β' om. c 3 πρὸς ἓν om. c 6 α post διπλασίῳ add. c 8 –◡◡ scripsi: –◡◡◡ V: ◡◡◡ c 9 ἀνώτερον] p. 1409a5 10 ὃν scripsi: ἣν Vc: ἣν ex ὃν corr. cod. Paris. gr. 1951 15 Δαλογενὲς κτλ.] Simonid. fr. 26b Bergk. ἥ τε Vc Arist. DEQYbZb: εἴτε Arist. A 19 μετὰ δὲ κτλ.] cf. Simonid. fr. 26b annot. Bergk. 21 τῷ συνδέσμῳ Vc Arist. vulg.: τῶν συνδέσμων Arist. A: *coniunctionibus* Arist. Tr. 22 ὄπισθεν] p. 1407a20 25 'Ηροδότου κτλ.] Herod. I 1
26 ἥδ' ἱστορίης ἀπόδειξις Vc Arist. (ἱστορίης om. DEZb; ἱστορίης ἀπόδειξις om. Q): ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε Herod. 27 συνδέσμῳ c ὁ γὰρ κτλ.] Demosth. 9,17
28 πάντα Vc: ταῦτα Demosth. 29 τι V: τε c ἢ mihi suspectum
34 'Ερμογένης] cf. περὶ εὑρ. Δ p. 240,11 sq. Sp.

8. [1409a17] "Μετὰ δὲ γᾶν ὕδατά τ' ὠ." ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν 308
ἔρεβος καὶ χάος· καὶ ὡς ὁ θεολόγος Μωσῆς φησιν, ὅτι ἐγένετο ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ μετὰ τῶν ὑδάτων καὶ σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· ὃ δηλοῖ ὁ Ὀρφεὺς οἶμαι ἐνταῦθα νύκτα.

9. [1409a31] Ἔστι δὲ ἡ εἰρομένη λέξις, φησίν, ἀηδὴς διὰ τὸ ἄπειρον, διότι οὐκ ἔχει τὸ πέρας αὐτῆς τηνικαῦτα ἤτοι τὴν ἀπόδοσιν.

[1409b13] Ἀφελὴς λέγεται περίοδος ἡ μονόκωλος, ὡς ἡ παρὰ 309
τῷ Δημοσθένει "εἶτα οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;" ἡ δέ ἐστι περίοδος ἐν κώλῳ, οἷον ἡ δίκωλος, ἡ τρίκωλος, ἡ τετράκωλος, καὶ περαιτέρω ἑτέρα οὐκ ἔστιν· ἥτις ὀφείλει εἶναι τετελειωμένη, τῇ τε προτάσει δηλαδὴ καὶ τῇ ἀποδόσει, καὶ διῃρημένη, φησί, κατά τε τὴν πρότασιν κατά τε τὴν ἀπόδοσιν, καὶ εὐανάπνευστος διὰ τὸ σύντομον ἀμφοῖν· οὐδὲ γὰρ σχοινοτενής ἐστιν. οὐκ ὀφείλει δὲ διαιρεῖσθαι διὰ τῆς σῆς ἐν τῷ ἄσθματι στενοχωρίας, ἀλλὰ τῷ πράγματι καὶ τῇ ἀληθείᾳ αὐτῇ, ὁποία ἡ σύντομος περίοδος.

[1409b29] 'Ἡ δὲ μακρὰ ἀναβολὴ τῷ ποιητῇ κακίστη.' αὕτη ἡ ἀντιπαρῴδησις τοῦ Ἡσιοδείου στίχου ἐστὶ τὸ σκῶμμα τοῦ Χίου. ἁρμόττει δὲ τὸ τοιοῦτον σκῶμμα καὶ εἰς τὴν μακροκωλίαν λέγειν 'ἡ δὲ μακροκωλία τῷ ποιήσαντι κακίστη'.

[1409b33] "Ἐθαύμασα πολλάκις', φησὶν ἐν τῷ προοιμίῳ ὁ Ἰσοκράτης τοῦ Πανηγυρικοῦ, 'τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι τούτοις οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν' ἤγουν τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἐκείνοις. [1410a4] καὶ γὰρ ἐναντίον ἡ ὑπομονὴ ἡ ἐν οἴκῳ, ἡ ἀκολούθησις ἡ εἰς πόλεμον καὶ τὸ ἱκανόν· ὀλίγον γὰρ τῷ πλείονι τῆς περιουσίας. πάλιν ἦν ὅμοιον καὶ τοῦτο· [1410a5] 'ὥστε καὶ τοὺς χρημάτων δεομένους ὤνησαν ἤγουν τοὺς πτωχοὺς ἀκολουθήσαντας εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς μὴ ἀναγκασθέντας ἀκολουθῆσαι ὤνησαν ἐάσαντες αὐτοὺς οἴκοι ἀπολαύειν τῶν χρημάτων'· οἱ μὲν οὖν ἐκτήσαντο, οἱ δὲ ἀπήλαυσαν, κτῆσις δὲ ἐναντίον τῇ ἀπολαύσει, εἴπερ

1 μετὰ δὲ κτλ.] cf. Simonid. fr. 26b annot. Bergk. 2 ἔρεβος καὶ χάος scripsi: ἔρεβ (finis versus tectus est charta agglutinata, in qua ε̄ manu posteriore scriptum est) | χάος V: ἔρεβε χάος c ex cod. Paris. gr. 1869: ἔρεβος χάος cod. Paris. gr. 1951 Μωσῆς] Genes. 1,1—2 5 εἰρημένη c ἀηδὴς Vc Arist. ACTr.: ἀηδὲς Arist. cet. 8. 9 παρὰ τῷ Δημοσθένει] 1,24 11 ἐν κώλοις Arist. 13 φησὶν c 18 τῷ ποιήσαντι Arist. (cf. infra v. 21) 19 τοῦ Ἡσιοδείου στίχου] Op. 266 (ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη) 20 δὲ Vc: *autem* Arist. Tr.: γὰρ Arist. cet. 22 ἐθαύμασα κτλ.] Isocr. 4,1 πολλάκις ἐθαύμασα Arist., Isocr. 24 εὐεξίας Vc: εὐτυχίας Isocr. 26 ἤγουν V: ἢ c 26. 27 καὶ γὰρ ἐναντίον κτλ.] haec spectant ad Isocr. 4,35 28 post ἱκανόν lacunam statuit c; cf. Arist. ἐναντία ὑπομονή, ἀκολούθησις, ἱκανόν, πλεῖον 29 ὥστε κτλ.] Isocr. 4,41 τοῖς — δεομένοις Arist., Isocr. 31 ἐάσαντι c

ἡ μὲν τοῖς πένησι προσεγένετο, τοῖς δὲ πλουσίοις ἡ ἀπόλαυσις· καὶ ταῦτα 309 δὲ ἀπὸ τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἰσοκράτους. ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ φησὶν Ἰσοκράτης 'ὁρῶσα περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις ἡ πόλις ἡμῶν οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας, | ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς 310 ἀνοήτους κατορθοῦν' καὶ τὰ ἑξῆς. ἐνταῦθα τὸ ἐναντίον ἐδόθη τῷ ἐναντίῳ καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ· τὸ τοὺς φρονίμους γὰρ ἀτυχεῖν ἐναντία τὰ δύο καὶ τὸ τοὺς ἄφρονας κατορθοῦν ἐναντία τὰ δύο. τὰ δὲ προλαβόντα παραδείγματα οὐχὶ τοιαῦτα, ἀλλὰ δυσὶν ἐναντίοις τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἐπέζευκται· ἀμφοτέρους γὰρ ὤνησαν, καὶ τοὺς πένητας καὶ τοὺς πλουσίους. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τὸ 'τῆς ἠπείρου, ἀλλὰ καὶ τῆς θαλάσσης παρὰ πάντων Ἑλλήνων ἔλαβον τὴν ἀρχὴν οἱ ἡμῶν πρόγονοι', δυσὶν ἐναντίοις κώλοις ἕν τι ἀποδέδοται ἡ ἀρχή· ἐναντίον γὰρ ἤπειρος καὶ θάλασσα καὶ τὸ εὐθύς καὶ τὸ οὐκ εὐθύς ἤγουν τὸ οὐ πολὺ ὕστερον. καὶ πάλιν [1410 a 10] 'ὁ Ξέρξης ἔνδοξος ἐγένετο πεζεύσας διὰ τῆς ὑγρᾶς καὶ πλεύσας διὰ τῆς ξηρᾶς', δυσὶν ἐναντίοις κώλοις τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἀπεδόθη. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦτο λόγου [1410 a 12] 'φύσει γὰρ ὄντες πολῖται οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι νόμῳ τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πολέμου ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως ἐστρατοπέδευον σφαττόμενοι καὶ προκινδυνεύοντες,' καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου· τὰ δύο κῶλα ἐναντία, τὸ πολίτας εἶναι καὶ ἔχοντας ἐξουσίαν καὶ τὸ ἐξορίζεσθαι παρ' ἑαυτῶν· φησὶ γὰρ ἀνώτερον ὁ Ἰσοκράτης "ἔτι δὲ κοινῆς τῆς πατρίδος οὔσης τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν", εἶτα τὸ προειρημένον ἐπέθηκεν· ἐναντίον δὲ φύσις καὶ νόμος· ἀπόδοσις δὲ ἄλλη καὶ ἄλλη, ὡς οἶμαι· οἱ μὲν γὰρ ἀποικοῦντες καὶ ἐξορίζοντες ἑαυτοὺς ἦσαν θαυμαστοὶ καὶ γενναῖοι, οἱ δὲ ἀπομένοντες ἢ καὶ τυραννοῦντες κακοί. [1410 a 13] "οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώλοντο"· ἀπὸ ἄλλου χωρίου τοῦτο. ἐναντίοις κώλοις μία ἀπόδοσις, ἡ δυστυχία. [1410 a 14] 'καὶ ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις.' καὶ γάρ φησιν 'αἰσχρὸν μὲν ἰδίᾳ τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας'· ἀπὸ τοῦ Πανηγυρικοῦ καὶ τοῦτο λόγου. ἄτοπόν φησιν ἡμᾶς ἔχειν οἰκέτας βαρβάρους, παρορᾶν δὲ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἡμῖν Ἑλλήνων δούλους εἶναι τῶν βαρβάρων· ἄξιον οὖν πολεμεῖν ἡμᾶς τοῖς Πέρσαις τοῖς δουλαγωγοῦσι τοὺς | Ἕλληνας. ἐναντία οὖν ἐνταῦθα τὸ ἰδίᾳ, τὸ κοινῇ, τὸ βαρβάρους, 311 τὸ Ἕλληνας.

[1410 a 17] Ὥσπερ ὁ Λασθένης ῥήτωρ ἦν ἀλλὰ καὶ προδότης Ὀλυνθίων εἰς Φίλιππον καὶ ὁ Τιμόλαος Θηβῶν, οὕτω φέρε εἰπεῖν καὶ ὁ Πειθόλαος καὶ ὁ Λυκόφρων τινῶν Ἑλληνίδων πόλεων ὑποφόρων ταῖς Ἀθήναις.

2 ὁ post φησὶν add. c 3 ὁρῶσα κτλ.] Isocr. 4,48 10 τῆς ἠπείρου κτλ.] cf. Isocr. 4,72 13 ὁ Ξέρξης κτλ.] cf. Isocr. 4,89 14 ἔκδοξος c 16 φύσει κτλ.] Isocr. 4,105 20 ἔτι δὲ κοινῆς κτλ.] Isocr. 4,105 24 ἀπομενοῦντες c οἱ μὲν γὰρ κτλ.] Isocr. 4,149 25 κακῶς αὐτῶν c 27 αἰσχρὸν κτλ.] Isocr. 4,181 οἰκέταις Vc Arist. A, Isocr.: ἱκέταις Arist. vulg. et Anon. in Rhet. p. 199,28 35 ὁ Τιμόλαος scripsi cf. Dem. 18,48: ὅτι μύλαι Vc 36 ὑποφόρων c ex codd. Paris. gr. 1869 et 1951: evanuit V

ὄντες οὖν ἐν ταύταις ταῖς πόλεσιν ἐπώλουν τοὺς ἐγχωρίους διὰ προδοσίας 311 τοῖς ἐχθροῖς τῶν πόλεων, εἶτα οἱ πολέμιοι τοὺς πολίτας ὡς φίλοι ἀπατῶντες ἐχειροῦντο καὶ ᾐχμαλώτιζον. ἀπέστελλον οὖν τοὺς ἁλόντας οἱ πολέμιοι πρὸς τὴν μητρόπολιν τὰς Ἀθήνας, ἵν' ἀγορασθεῖεν. πάλιν οὖν ἐρχόμενοι εἰς Ἀθήνας οἱ προδόται ἐκεῖνοι τὰ λήια ἠγόραζον ἐκείνους τοὺς αἰχμαλώτους, ἵνα καὶ πάλιν πλείω παρ' ἐκείνων κερδήσωσι. τὶς οὖν ἐν δικαστηρίῳ παρὰ Ἀθηναίοις ὁρῶν τὰ δρώμενα εἶπεν ὅτι 'οἱ ῥήτορες οὗτοι καὶ πωλοῦσιν ὑμᾶς οἴκοι καθήμενοι καὶ εἰς ὑμᾶς νῦν ἐλθόντες πάλιν ἀγοράζουσιν ὑμᾶς'.

[1410 a 21] Καὶ ὅτι ἔοικε συλλογισμῷ. ὥσπερ γὰρ ὁ ἔλεγχος τὸ ἀντικείμενον συνάγει τῷ συμπεράσματι, οὕτω καὶ ὁ παρὼν συλλογισμὸς ὥσπερ ἐν τρίτῳ σχήματι 'οὗτοι πωλοῦσιν ὑμᾶς, οὗτοι ἀγοράζουσιν ὑμᾶς· ἅμα οὖν οἱ πωλοῦντες ὑμᾶς ἀγοράζουσιν ὑμᾶς καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὑμᾶς ἅμα καὶ πωλοῦσιν ὑμᾶς'.

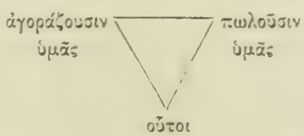
[1410 a 23] Πάρισόν ἐστιν, ἐὰν ἴσα τὰ κῶλα, οἷον τὸ Δημοσθενικόν· "τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα", ἐννεασύλλαβον, "ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι", καὶ τοῦτο ἐννεασύλλαβον, "τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι", καὶ τοῦτο ὡσαύτως, εἶτα κομμάτιον "παρανόμων γράφῃ". παρόμοιον δέ, ἐὰν ἔχῃ ὁμοιότητα κατὰ τὰς ἀρχὰς ἢ ὁμοιοτέλευτα ᾖ· κατ' ἀρχὰς μέν, οἷον "προσήκει προθύμως" καὶ τὸ παρὰ Πλάτωνι | ἀπὸ τοῦ Συμποσίου "Παυ- 312 σανίου παυσαμένου"· πρὸ μὲν γὰρ τοῦ Παυσανίου ἔλεγεν ὁ Φαῖδρος, μετὰ δὲ Παυσανίαν Ἀριστόδημος ἐπιλέγει· ὁ δὲ λόγος τούτοις περὶ ἔρωτος ἦν.

[1410 a 24] Εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης "ἐὰν ὅμοια τὰ ἔσχατα", ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ ἔσχατον λέγεται καὶ τὸ τέλος, ὅρα σημειοῦται πάλιν περὶ ἀμφοῖν.

[1410 a 26] Καὶ ἀρχὴ μὲν τὰ ὀνόματα ἢ ταὐτὰ τῇ ψοφήσει, ὡς τὸ ἀργὸν καὶ τὸ ἀγρόν, ἢ ταὐτὰ καὶ πάντῃ, ὡς τὸ "Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε"·

---

1 προδοσίας oblitteratum V 4 ἵνα c 5 λήια c ex codd. Paris. 1869 et 1951: evanuit V δηλαδὴ ante τοὺς add. c 8 ὑμᾶς (ante οἴκοι) scripsi, cf. infra v. 12 sq. (Arist. A): ἡμᾶς Vc (Arist. vulg.) ὑμᾶς (post εἰς) cod. Paris. gr. 1951 (Arist. A): ἡμᾶς Vc (Arist. vulg.) 9 ὑμᾶς V: ἡμᾶς c 12 V in marg.:

16 τὸ λαβεῖν κτλ.] Demosth. 18, 119 19. 20 προσήκει προθύμως] Demosth. 1, 1 20 παρὰ Πλάτωνι ἀπὸ τοῦ Συμποσίου] p. 185 C 27 μὲν ἀεὶ τὰ Arist. ταῦτα c 28 Χριστὸς κτλ.] verba sunt Gregorii Nazianzeni

ἰδοὺ Χριστός, Χριστός, Χριστός, ἃ ὁ Ἑρμογένης καὶ ἐπαναφορὰς λέγει. 312
ἐν δὲ τῷ τέλει αἱ ἔσχαται συλλαβαί εἰσιν ὅμοιαι, ὡς τὸ δοξάσατε ἀπαντήσατε καὶ τὸ "τῇ τε πόλει βοηθεῖν οἴεται δεῖν καὶ δίκην ὑπὲρ αὐτοῦ λαβεῖν, τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν" καὶ τὸ τετοκέναι γεγονέναι, φροντίσιν ἐλπίσιν· ἢ ἡ πτῶσις τοῦ αὐτοῦ, ὡς τὸ [1410 a 33] χαλκοῦς καὶ τὸ χαλκοῦ· τὸ γὰρ χαλκοῦ πτῶσις

1 Ἑρμογένης] περὶ ἰδ. 335, 8 Sp. 3 τῇ τε πόλει κτλ.] Demosth. 22, 1

FRAGMENTVM COMMENTARII IN ARISTOTELIS RHETORICA

ed. Spengelii
(Arist. Ars rhet., vol. I)

15. [1416a28] Ὁ Εὐριπίδης τὸν Ὑγιαίνοντα ἠνάγκασε δοῦναι ἀντί- 155
δοσιν. ἡ δὲ ἀντίδοσις λειτούργημα ἦν ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰς τριηραρχίας, εἰς σιτίσεις, εἰς ἐκστρατείας, εἰς πλωίμους, ἵνα ἀνθ' ἑαυτοῦ δώσει τις τόσους ἢ τόσους. διὰ τοῦτο τοίνυν κατηγόρησε τοῦ Εὐριπίδου οὗτος ὁ Ὑγιαίνων ὡς ἀσεβοῦς γράψαντος ἐν τῷ δράματι Ἱππολύτου τὸ "ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρήν". καὶ γὰρ ἡ θεράπαινα ἡ τροφὸς τῆς Φαίδρας περὶ τοῦ τῆς δεσποίνης μὲν αὐτῆς μητρυιᾶς δὲ τοῦ νεανίσκου • μέλλουσα εἰπεῖν αὐτῷ περὶ ἔρωτος ὅρκοις αὐτὸν προεκράτησε, μὴ πρός τινα εἰπεῖν τὸ λαληθησόμενον· ὁ δὲ ὑπέσχετο ὁρκώσας· εἶτα ὡς ὕστερον εἶπεν ἐκείνη τὸν ἔρωτα πρὸς Ἱππόλυτον, ὁ δὲ ἠγανάκτησεν, ἀνέμνησεν ἐκείνη περὶ τοῦ ὅρκου· ὁ δ' εἶπεν "ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρήν" ἤτοι 'οὐκ ἐπιώρκησα, ὦ τροφέ· τότε γὰρ γίνεται ἐπιορκία, ὅταν ὁ νοῦς συμφωνήσῃ καὶ ἡ γλῶττα· ἐγὼ δὲ πρὸ τοῦ μαθεῖν τὴν φρένα μου τὸ λαληθησόμενον συνηρπάγην κατὰ μόνην τὴν γλῶτταν ὀμόσας· καὶ λοιπὸν οὔτε ὤμοσα, εἰ δὲ καὶ ὤμοσα, οὐκ ἐπιώρκησα'. 'ἀσεβὴς ἄρα ἐστὶν ὁ Εὐριπίδης', φησὶν ὁ Ὑγιαίνων, 'διδάξας ἀπὸ τούτου τοῦ ἰαμβείου ὁρκωμοτεῖν τοὺς ἀνθρώπους'. πάλιν δὲ καὶ οὗτος ὁ Εὐριπίδης οἷον ἀσεβῆ αὐτὸν λέγει, 'διότι', φησίν, 'εἰ καὶ ἠδίκησά τι, ἐν Διονυσίοις ἐκρίθην ἂν παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐξάρχοις τῆς ἑορτῆς. νῦν δὲ κακῶς ποιεῖς, ὦ Ὑγιαίνων, κατηγορῶν μου ἐν τοῖς δημοσίοις δικαστηρίοις· τὰ γὰρ ἐν τῇ τελετῇ τοῦ θεοῦ Διονύσου παρ' αὐτοῖς τοῖς τελετάρχαις δικάζονται'.

16. [1417 a 6] Φησὶν Ἡρόδοτος περὶ Αἰγυπτίων ἐν τῷ λόγῳ τῆς μούσης Εὐτέρπης, ὅτι τὸν Ψαμμήτιχον ἀπεδίδρασκον τὸν βασιλέα αὐτῶν τινὲς Αἰγύπτιοι· οὗτοι δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ | πάλιν ἐκαλοῦντο ἀναμνήσαντος 156

---

5 et 11 ἡ γλῶσσ' κτλ.] Eurip. Hipp. 612 8 fort. περὶ delendum 14 οὔτε V: οὐκ cod. Paris. gr. 1951: οὔτι s 18 ἂν scripsi: ἀλλὰ Vs ("ἀλλὰ abundat, fort. post φησὶν ponendum" s); cf. etiam Anon. in Rhet. p. 238,18 22 Ἡρόδοτος] II 30

αὐτοὺς παίδων καὶ γυναικῶν· τῶν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον 156 εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖς καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα.

[1417a12] Ὅσα μὴ πραττόμενα ἢ οἶκτον ᾖ. ἐὰν γὰρ πράξῃς τινὰ εἰς οἶκτον κινοῦντα τοὺς δικαστάς, πάντως ἐκεῖνα κακά εἰσιν, οἷον εἰ πέπρακταί σοι φόνος ἤ τι ἕτερον τῶν ἀπειρημένων, τότε οἰκτίζονται ἐπὶ σοὶ οἱ ἀκροαταί. σίγα οὖν περὶ τῶν τοιούτων. ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν, ὅσα δείνωσιν φέρει ἢ ἀγανάκτησιν ἢ δεικνύουσί σε δεινὸν ῥήτορα· δεινὸς γὰρ οὐχ ὁ φρόνιμος καὶ ἀγαθός, ἀλλ' ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος καὶ εὐφυὴς τὰ πράγματα μεταχειρίσασθαι καὶ τοιῶσδε καὶ τοιῶσδε· οἷος ἦν τὰ πολλὰ ὁ Ὀδυσσεύς, περὶ οὗ Κύκλωψ εἶπε πρὸς τοὺς Κύκλωπας 'Οὖτις με βιάζεται δόλῳ ἠδὲ βίηφι' καὶ εὐθὺς ἀκούσαντες ἐκεῖνοι ἀπηλλάγησαν.

[1417 a 13] Ἡ Ἀλκίνου παραδιήγησις. μέμνηται τούτου ὁ Πλάτων ἐν τῷ ι λόγῳ τῶν Πολιτειῶν. ἔνθα περί τε τοῦ Ἀρμενίου Ἠρὸς λέγει ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Ἀριδαίου τοῦ ἐπὶ ἀσπαλάθων κναμπτομένου, περὶ οὗ ὁδῷ προϊόντες ἐροῦμεν.

17. [1418 b 29] 'Χρημάτων ἃ ἔλιπον οὐδὲν ἔτι.' τί γάρ, ὅτι ἴσως ὁ πατὴρ ταύτης ἦν ἐν τῇ οἰκείᾳ πατρίδι πλούσιος, ἐπεὶ δὲ πολιορκουμένης τῆς αὐτοῦ πόλεως ἔφυγεν, 'ἃ ἔλιπον', φησίν, 'ἐκεῖ χρήματα, νῦν οὐδέν εἰσι. καὶ μή μοι ἀπιστήσητε· οὐδὲ γὰρ ἀπώμοτόν ἐστιν ὃ λέγω καὶ ἀνέλπιστον, ἀλλ' οἱ σωφρονέστεροι πιστεύουσί μοι.'

18. [1418 b 39] Περὶ δὲ ἐρωτήσεως. τότε ποίει τὴν ἐρώτησίν σου, ὦ ῥῆτορ, ὅτε εἰς ἀτοπίαν εὐφυῶς κατακυλίσεις τὸν ἐρωτώμενον, ἐκ μιᾶς ἠρωτημένης προτάσεως καὶ ἑτέρας ἢ ὁμολογουμένης ἢ δοθείσης· ὁμολογουμένου γὰρ εἰλημμένου ὡς παρὰ πάντων γινωσκομένου τοῦ ὅτι ὁ Λάμπων ἀτέλεστος ἦν ἢ δοθέντος παρ' αὐτοῦ τοῦ Λάμπωνος ἐρωτηθέντος οὕτω συλλόγισαι· |

οἶδε τὰ μυστήρια   ὁ Λάμπων   καὶ πάλιν 157

ἐξ ἀνάγκης τετελεσμένος   ἀτέλεστος

τὸ συμπέρασμα ἄρα ἄτοπον.

σεται
2 ἔσεσθαι scripsi ex Herodoto: ἔσται V: ἔσται s   καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας Herod.
3 ἢ οἶκτον ἢ δείνωσιν φέρει Arist.   10 Οὖτις κτλ.] Hom. ι 408   βιάζεται Vs: κτείνει Hom.   ἠδὲ Vs: οὐδὲ Hom.   12 Πλάτων] Reip. X 614 B. 615 E
14 Ἀρδιαῖον — εἶλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κνάπτοντες Plat.   16 χρημάτων κτλ.] Archiloch. fr. 74 Bergk.   ἃ ἔλιπον Vs Arist. A: δ' ἄελπτον Arist. vulg. οὐθέν ἐστιν Arist.   22 κατακυλίσῃς s   27—29 schema sic dedit s:

τετελεσμένος   ἀτέλεστος

τὸ συμπέρασμα ἄρα ἄτοπον

οἶδε τὰ μυστήρια ὁ λάμπων

καὶ πάλιν ὡς ὡμολογημένου εἰλημμένου τοῦ 'οἱ δαίμονες ἢ θεοὶ ἢ παῖδες 157 θεῶν' πλέκε τὸν συλλογισμὸν

θεοὺς εἶναι δοξάζει κατὰ ἀλήθειαν	δαιμόνια δοξάζει, ὡς ὁ Μέλητος εἶπεν	ὁ Σωκράτης.

κατηγορήθη δὲ ὅτι τὰ δαιμόνια σέβεται Σωκράτης, ἐπεὶ πολλάκις ἔλεγεν, ὅτι σύνεστιν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον θείᾳ μοίρᾳ παραπεμπόμενον ἐκ παιδὸς αὐτῷ. "ἔστι δὲ τοῦτο φωνή, ἣ ὅταν γένηται αἰεί μοι σημαίνει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, τοῦτο ἀποτρέπειν, προτρέπει δὲ οὐδέποτε. καὶ ἐάν τίς μοι τῶν φίλων ἀνακοινῶται καὶ γένηται ἡ φωνή, ἀποτρέπει." ταῦτα καὶ Πλάτων ἐν Θεάγει. τρίτον εἶδος ἐρωτήσεως τὸ εἰς ἐναντία ἄγον, ὡς τοῦτο· ὁμολογουμένου γὰρ τοῦ τὴν ἀνδρίαν ἀρετὴν εἶναι συνάγεται ἡ ἀνδρία κακία. ἀλλὰ καὶ τὸ εἰς παραδοξολογίαν, ὃ παρὰ τὰς διαφόρους γίνεται αἱρέσεις, ὡς καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἔμαθες. οἱ Στωικοὶ εὐδαίμονα λέγουσι τὸν τὰς Πριαμικὰς συμφορὰς ὑπομένοντα, οἱ δὲ Περιπατητικοὶ τὸν μηδ' ὅλως συμφοραῖς περιπίπτοντα. συλλόγισαι οὖν

δυσδαίμων	Πριαμικαῖς συμφοραῖς περιπεσὼν καὶ ὑπομείνας αὐτάς	ὁ εὐδαίμων

17. [1418 b 27] Ἀνώτερον εἴρηται τὸ ὅπερ Ἰσοκράτης ποιεῖ ἐν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἐν τῇ Ἀντιδόσει· ἔγραψε γὰρ μετὰ τὴν γεγονυῖαν εἰρήνην μεταξὺ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Ἀθηναίων παρ' Αἰσχίνου καὶ Δημοσθένους τῷ Φιλίππῳ ὡς φίλῳ καὶ παραινεῖ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ νῦν διαλλάξαντα τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τὰς μεγάλως στασιαζούσας πρὸς ἑαυτὰς στρατεῦσαι κατὰ Περσῶν. εἰ καὶ ὁ Φίλιππος οὐκ ἐπείσθη αὐτῷ, ἀλλ' ὕστερον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος ἀναγνοὺς τὸν λόγον· ἐστράτευσε γὰρ οὗτος κατὰ Δαρείου τοῦ καὶ Ὤχου λεγο|μένου. ἡ στάσις τοῦ λόγου πραγματικὴ καὶ 158 ἐν τῇ Ἀντιδόσει. περὶ τριηραρχίας ἔμελλε γενέσθαι ἀντίδοσις πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἰσοκράτους. ὁ γοῦν ἐχθρὸς τοῦ Ἰσοκράτους ὁ Λυσίμαχος ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους ἀντιδοῦναι παρὰ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ συγγενεῖς αὐτὸν τὸν Ἰσοκράτην ὡς πλούσιον κατὰ πολὺ γεγονότα ἀπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἐντεῦθεν δυνατὸν εὑρισκόμενον εἰς τὸ λειτούργημα· τοὺς γὰρ ἥττους λόγους ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς κρείττους ποιεῖν· δεινοπαθήσας οὖν ἐφ' οἷς

---

1 ὁμολογουμένου s cf. Plat. Apol. 27 C 4 μέλιτος Vs 6. 7 ἔστι γάρ τι θείᾳ μοίρᾳ παρεπόμενον ἐμοὶ ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον δαιμόνιον· ἔστι δὲ κτλ.. Plat. 8 τούτου ἀποτροπήν Plat. 9 φωνή, ταὐτὸν τοῦτο ἀποτρέπει Plat. 10 Πλάτων ἐν Θεάγει] p. 128 D 11 ἀνδρείαν et ἀνδρεία s (per comp. V) 12 παραδοξολο^γ V: παραδοξολόγον s: λέγοντα — παράδοξον (A; παράδοξα vulg.) Arist. 17 καὶ V: ἢ s 23 μεγάλως cod. Paris. gr. 1951: με^γλ V: μέγα s

τε κατ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ ἀντίδικος καὶ ἐπὶ τῇ τριηραρχίᾳ (πολλὰ γὰρ δαπα- 158 νήματα ἀντεδίδου ἐν τῇ ἐπιζημίῳ ταύτῃ ἀρχῇ) τὸν παρόντα γέγραφεν πβ' γεγονὼς ἐτῶν λόγον.

18. [1419 a 25] Καὶ συμπεραινόμενον. ἐὰν ἐρωτήσῃ τις τὸ συμπέρασμα, μὴ ἀποκρίνου τηνικαῦτα 'ναί', ἀλλὰ λέγε μὲν καὶ τὸ 'ναί', προστίθει δὲ συνάμα καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ μεγάλως βλαβῇς. καὶ πλέκε τὸν συλλογισμὸν μετὰ τοῦ συμπεράσματος καὶ τῆς αἰτίας οὕτως

πονηρὰ ἔπραξας ἀπεδέξω τοὺς τετρακοσίους καὶ σύ, Σοφόκλεις;

'ναί· οὐ γὰρ ἦν ἄλλα βελτίω.' ὁρᾷς, πῶς εὐθὺς ἐτέθη ἐν τῷ συμπεράσματι ἡ αἰτία, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς τιμωρηθῇ, εἰ ταύτην ἐσίγησεν.

[1419 a 31] Καὶ ὡς ὁ Λάκων. ἴδε καὶ τὸν τοῦ Λάκωνος συλλογισμόν, ὅπως ἀφορῶντος τοῦ συμπεράσματος εἰς βλάβην αὐτοῦ ὁ δὲ ἀπέφησεν αὐτὸ θεὶς τὴν αἰτίαν

δικαίως ἀπώλοντο τούτοις τοῖς ἀποσφαγεῖσιν ἐφόροις συνέπραξας καὶ σὺ * ἔφορος ὤν;

'οὐ δῆτα· γνώμῃ γὰρ οἰκείᾳ ἔπραξα καὶ οὐ χρήμασιν, ὡς οὗτοι.'

[1419 a 28] Πρόβουλοι δὲ παρ' Ἀθηναίοις ἦσαν ὥσπερ οἱ παρὰ Ῥωμαίοις λεγόμενοι ὕπατοι.

[1419 b 1] Ἐὰν μὴ πολὺ περιῇ τοῦ ἀληθοῦς· ὅταν γὰρ ἀληθέστερον ᾖ τὸ συμπέρασμα, τότε καὶ χωρὶς αἰτίας τίθει.

[1419 b 2] Περὶ δὲ γελοίων. δεῖ πονηρεύεσθαί σε, ὦ ῥῆτορ· καὶ | ἐὰν μὲν ὁρᾷς τὸν ἀντίδικόν σου κατὰ σοῦ λέγοντα καὶ γενναῖα καὶ πιθανὰ 159 καὶ ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν προσεκτικῶς ἀκουόμενον, τότε κίνησον γέλωτας, ἵνα συγχεθεῖεν καὶ ὁ λέγων ἅμα καὶ οἱ ἀκούοντες, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐποίησε κατ' Αἰσχίνου· εἶπε γὰρ 'ὁ Αἰσχίνης μισθωτός ἐστι καὶ προδότης', οἷον βαρβαρίσας τάχα ἀπὸ περιπετείας τῆς γλώττης, καὶ ὁ δῆμος ἅπας διωρθώσατο ὥσπερ τὸν λόγον ἀνακαγχάσας καὶ ἀναβοήσας 'ὁ Αἰσχίνης μισθωτός ἐστι καὶ προδότης', τότε ἀνθυποστρέψας ὁ Δημοσθένης τὸν λόγον πρὸς Αἰσχίνην εἶπεν 'ἀκούεις, Αἰσχίνη, πῶς ὁ δῆμος ἅπας βοᾷ, ὡς ὁ Αἰσχίνης προδότης ἐστὶ καὶ μισθωτός;' εἶτα δὲ πάλιν, εἰ ὁ ἀντίδικός σου κατὰ σοῦ ἐκίνησε γέλωτα, ἔνδειξαι σὺ σπουδὴν εἰπὼν 'οὐκ ἔστι νῦν καιρὸς γέλωτος· περὶ σπουδαίων γάρ μοι ὁ λόγος καὶ ἀναγκαίων τῇ πόλει'.

ω
2 ἐπιζημί V: ἐπιζημίᾳ s   ἀρχῇ ex ἑορτῇ corr. V   7 τῆς V: τὰς s   8 Σοφοκλῆς s   14 post σὺ in fine versus λέ non certo legitur, tum quaedam litterae prorsus evanuerunt, V: σὺ λέγεις s   19 μὴ τὸ πολὺ Arist.   21 δὲ τῶν γελοίων Arist.   24 συγχεθεῖεν (vix συγχηθεῖεν) V: συγχυθεῖεν s   Δημοσθένης] 18,52; cf. schol. (Anon. in Rhet. p. 232,14. 260,4)

[1419 b 5] Εἴρηται δὲ καὶ ἐν τοῖς Περὶ ποιητικῆς, πόσα εἴδη 159 γελοῖα, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Νικομαχείοις Ἠθικοῖς περὶ τὸ τέλος που τοῦ Δ, ἔνθα λέγει περὶ τῆς ἀληθευτικῆς ἕξεως καὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς, ἀλαζονείας καὶ εἰρωνείας· ἀληθὴς μὲν γάρ ἐστιν ὁ τὰ ἀληθῆ καὶ οἰκεῖα αὑτῷ ἐπιμαρτυρῶν, ὡς εἰ ὁ πολλοῦ ἄξιος πολλῶν ἑαυτὸν ἀξιοῖ καὶ μεγάλων, ἀλαζὼν δὲ ὁ, εἰ μικρῶν ἄξιος εἴη, μεγάλων ἑαυτὸν ἀξιῶν, εἴρων δὲ ὁ ἀνάπαλιν ὁ, εἰ μεγάλων ἄξιος εἴη, μικρῶν ἢ οὐδενὸς ἑαυτὸν ἀξιῶν. λέγει δὲ ἐκεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι ἔστι καὶ δι' ἀνάπαυσιν ἡμῶν εὑρημένη οἷον μεσότης, ἡ οὕτως ὀνομαζομένη εὐτραπελία καὶ ἐπιδεξιότης. ἄκρα δὲ αὐτῆς τὸ ἄγριον, ἀλλὰ καὶ τὸ βωμολόχον, οἷοι οἱ θυμελικοὶ καὶ ἑαυτοὺς κατὰ παρειῶν βάλλοντες ἢ κατὰ τῆς ἑαυτῶν πυγῆς λακτίζοντες καὶ ἄσεμνα πολλὰ καὶ καθ' ἑαυτῶν καὶ κατ' ἄλλων πραγματευόμενοι, ἵνα κινήσωσι γέλωτα διὰ τῶν τοιῶνδε ψόφων ἢ παροινήσεων ἢ σκωμμάτων. μεσότης δ' ἐν τούτοις ἡ ἐπιδεξιότης, ᾗ χρᾶται καὶ ἡ παλαιὰ κωμῳδία καὶ ὁ ἐλευθέριος καὶ πεπαιδευμένος.

[1419 b 7] Ἔστι δὲ εἰρωνεία. | ἄλλως μεσότητος ἄκρον ἡ εἰρω- 160 νεία κακία τις οὖσα καὶ ἄλλως ἡ βωμολοχία. ἀλλὰ καὶ τὰ τάχα ἀστεῖα, ὧν μνήμην ποιεῖται ἐν τῇ Περὶ παίδων ἀναγωγῆς ὁ Χαιρωνεὺς Πλούταρχος, βωμολοχίας ἄντικρύς εἰσιν, οὐκ εὐτραπελίας· ἅπαντες γὰρ οἱ ταῦτα εἰπόντες καὶ τοῖς, δι' οὓς εἶπον, λύπην προὐξένουν καὶ καθ' ἑαυτῶν φθόνους.

19. [1419 b 33] Ἀρχὴ μὲν τοῦ ἐπιλόγου ὀφείλει εἶναι τοιαύτη ὅτι 'ἃ ὑπεσχόμην ἢ ἐν τῷ προοιμίῳ ἢ ἐν τῇ διηγήσει εἰπεῖν κατὰ τοῦδε, ἀπέδειξα ἐν τοῖς ἀγῶσι διὰ τῶνδε καὶ τῶνδε τῶν ἐπιχειρημάτων'. [1419 b 33] καὶ δι' ὅ· 'ταῦτα δὲ εἶπον διὰ τὸ δεῖξαι τὸν Αἰσχίνην δύσνουν εἶναι κατὰ τῆς πόλεως καὶ μὴ θαρρεῖν αὐτῷ ὑμᾶς'· [1420 a 1] ἢ ἐξ εἰρωνείας, οἷον 'οὗτος μὲν ὁ ἀντίδικός μου εἶπε τὰ μεγάλα ἐκεῖνα καὶ θαυμαστὰ οὐδὲν ὄντα, ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα καὶ ἀγεννῆ ἐξ ἐναντίας τοῖς λαληθεῖσι'. [1420 a 2] καὶ τί ἂν ἐποίει· 'πάντως ἐκενοδόξει καὶ ἐβρενθύετο καὶ ἐνεκαυχᾶτο ταῖς ἀποδείξεσιν, εἰ καλῶς εἶπε'· τοῦτο ἕτερος τόπος τοῦ ἐξ εἰρωνείας ἐπιχειρῆσαι. [1420 b 2] τέλος δὲ τοῦ ἐπιλόγου τοιοῦτον αὖθις ὀφείλει ὡς ἐπὶ τοῖς ἄνω λόγοις εἰρημένον 'εἴρηκα, παρακατέχετε, μιμνήσκεσθε, φυλάττετε'.

14. [1415 a 4] Ὄπισθεν πρὸ δύο ἴσως τετραδίων περὶ ἐπιδεικτικῶν προοιμίων λέγων ἐμνήσθη ὁ Ἀριστοτέλης ἔπους τοῦ Χοιρίλλου. ἡ δὲ ὑπόθεσις τούτου τοιάδε· δάκνεται ἐπὶ τοῖς ποιητικοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀκμά-

---

2 γελοίων Arist. ἐν τοῖς Νικομαχείοις Ἠθικοῖς] Δ 13 p. 1127a13 sq. 8 ἐκεῖ] Eth. Nic. Δ 14 p. 1127b33 sq. 14 χρᾶται V: χρῆται s 16 δὲ Vs: δ' ἡ Arist. 18 ἀναγωγῆς scripsi: ἀναγωγῇ Vs: ἀγωγῆς Plut.: ἀγωγῇ cod. Paris. gr. 1951 18. 19 Πλούταρχος] De lib. educ. p. 10F sq. 6C sq. 29 τί V Arist.: τίς s ἐκενοδόξει ex corr. cod. Ambros. B 3 inf.: ἐκαινοδόξει Vc 34 πρόδυο s τετρα δ' V: τετράδια s 35 Χοιρίλου s (cf. Arist.)

ζουσιν ὡς ἔοικεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ οὕτω χαλεπαίνων ἀποφθέγγεται 160
ταῦτα τὰ ἔπη

"ἆ μάκαρ, ὅστις ἔην κεῖνον χρόνον ἴδρις ἀοιδῆς,
μουσάων θεράπων, ὅτ' ἀκήρατος ἦν ἔτι λειμών·
νῦν δ' ὅτε πάντα δέδασται, ἔχουσι δὲ πείρατα τέχναι,
ὕστατοι ὥστε δρόμου καταλειπόμεθ' οὐδέ πῃ ἔστι
πάντῃ παπταίνοντα νεοζυγὲς ἅρμα πελάσσαι"

καὶ τὰ ἑξῆς. αἰτιᾶται οὖν τὴν σύγχυσιν τῶν ποιητῶν καὶ ἀποδύρεται διὰ τὴν ποιητικὴν κοινωθεῖσαν καὶ συγχυθεῖσαν καὶ ὡσανεὶ μοιρασθεῖσαν παρὰ συγκλύδων καὶ ἀγελαίων καὶ βωμολόχων ἀνδρῶν, οἳ ὡς ἔοικεν ἐθρασύνοντο κατὰ τοῦ ἀνδρός. |

[1415 b 20] "Ἄναξ, ἐρῶ μὲν οὐχ ὅπως τάχους ὕπο 161
δύσπνους ἱκάνω κοῦφον ἐξάρας πόδα."

ὁ Κρέων ἐπεὶ ἔπεμψέ τινα ὥστε ἰδεῖν, εἰ ἄθαπτος ὁ Πολυνείκης, ὁ δὲ εὗρεν ἐκεῖνον τεθαμμένον, ἀνεπτερωμένος τὴν ἀκοὴν ἵστατο. ἔρχεται οὖν ὁ ἄγγελος καὶ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖά φησιν 'οὐ τοσοῦτον εἴπω σοι τὸ πῶς ὀλίγα — ὁ δὲ ἐλθὼν δύσπνους εἰμὶ διὰ τὸ πολὺ τάχος —, ἀλλ' ὅτι οὐδέν σοι μέλλω εἰπεῖν ἤτοι οὐχ ὃ ἀποδεκτόν σοι μέλλω ἐρεῖν, ἀλλ' ὃ εἰς λύπην μᾶλλόν σοί ἐστιν, τὸ μαθεῖν σε δηλαδή, ὅτι παρά του τέθαπται Πολυνείκης'. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τίθησι καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ βραχεῖαν μὲν εἶναι τὴν μεταξὺ ὁδόν, δύσπιστον δὲ αὐτὸν φαίνεσθαι διὰ τὸ ἀργεῖν κατὰ τὴν ὁδὸν καὶ βουλεύεσθαί με καθ' ἑαυτὸν ὑποχωρῆσαι καὶ φυγεῖν, ἵνα μή σοι ἄγγελος γένωμαι τοῦ λυπηροῦ· εἶτά φησι 'χοὕτως ὁδὸς βραχεῖα γίνεται μακρά· τέλος δὲ ἐνίκησέ με ὁ λογισμὸς τὸ ἐλθεῖν εἰς σὲ καὶ παθεῖν με τὸ μόρσιμον. διὰ γοῦν τὸ βραδύνειν με πολλὰ διὰ τὴν ἀνέλιξιν τῶν λογισμῶν ὕστερον ὀξέως ἐβάδισα καὶ διὰ τοῦτο πλήρης ἱδρώτων γέγονα'. τὸ δὲ 'τί φροιμιάζῃ' τοῦ Κρέοντός ἐστι λέγοντος 'τί προφέρεις τὰ κύκλῳ καὶ τὰ ἔξω τῆς ἀποστολῆς; τάχιον οὖν εἰπὲ τά, ἐφ' οἷς ἀπεστάλης, καὶ μὴ φοβοῦ.'

16. [1417 a 13] Φησὶν ὁ Πλάτων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Πολιτειῶν "ἀλλ' οὐ μέντοι σοι, ἦν δ' ἐγώ, Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρός, Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν ἤδη διεφθαρμένων ὑγιὴς μὲν ἀνηρέθη, κομισθεὶς δ' οἴκαδε μέλλων θάπτεσθαι δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω." οὕτως ὡς παροιμίᾳ τινὶ ὁ Πλάτων χρῆται τῷ ἀπολόγῳ Ἀλκίνου. |

---

3 κεῖνον Victorius: ἐκεῖνον Vs 10 οἳ V: οἷον s 12 ἄναξ κτλ.] Soph. Ant. 223 τάχους Vs Soph.: σπουδῆς Arist. 17 haec vix sana sunt 23 χοὕτως κτλ.] Soph. Ant. 232 27 τί φροιμιάζει Eurip. Iphig. Taur. 1162 30 Πλάτων] Reip. X 614 B 31 μέντοι V Plat.: μήν τι s ἀλκίμου scripsi ex Platone: ἀλκίνου Vs 33 utrum V praebeat ἀναιρεθέντων et 34 ἀνηρέθη an ἀναιρηθέντων et ἀνηρήθη, dubium est νεκρῶν V Plat.: ἀνδρῶν s

14. [1415 b 21] Τὸ δὲ 'τί φροιμιάζῃ' ἐν τισὶ τῶν ἀντιγράφων 162 οὐ κεῖται.

16. [1417 a 19] Ἐν οἷς ἀνώτερον περὶ προδιηγήσεως ἔλεγε καὶ ἤθους, εἶπεν, ὅτι οὐκ ἔχουσι τὰ μαθηματικὰ ἦθος, ὅτι οὐδὲ προαίρεσιν οὐδὲ τὸ προαιρετὸν τέλος. φησὶν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ἠθικῶν, ὅτι τὸ προαιρετὸν βουλευτόν ἐστι καὶ ἐφ' ἡμῖν, οὐδεὶς δὲ βουλεύεται περὶ διαμέτρου ἢ κύκλου οὐδὲ περὶ τῶν καθ' εἱρμὸν γινομένων οἷον τροπῆς ἰσημερίας, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτῶν. "ὄντος δὲ τοῦ προαιρετοῦ βουλευτοῦ ὀρεκτοῦ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ προαίρεσις ἂν εἴη βουλευτικὴ ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῖν." ἡ δὲ μαθηματικὴ ζήτησιν μὲν ἔχει, οὐ μὴν βούλευσιν· πᾶσα μὲν γὰρ βούλευσις ζήτησις, οὐ μὴν δὲ πᾶσα ζήτησις βούλευσις· καθολικωτέρα γὰρ ἡ ζήτησις.

[1417 a 13] Ὃν ὁ Πλάτων λέγει ἐν τῷ μύθῳ τῆς νεκυίας αὐτοῦ περὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Ἠρὸς καὶ περὶ τῶν ἐν Ἅιδου κολαστηρίων ἀπόλογον τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς Ἀλκίνοον τὸν Φαίακα, τοῦτον ὧδε ὁ Ἀριστοτέλης λέγει παραδιήγησιν· ἠρώτα γὰρ ἐν Ἅιδου ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν Τειρεσίαν περὶ τῶν οἴκοι καὶ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα περὶ Πηνελόπης καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ εἰ ἔγημέ τις αὐτοῦ τὴν γυναῖκα ἢ οὔ, καὶ ἐν ὀλίγοις ἔπεσιν Ὅμηρος τὴν τοιαύτην παραδιήγησιν γράφει. φησὶν ὁ Πρόκλος 'κατὰ δή τινα ζῆλον τῶν παρ' Ὁμήρῳ νεκυιῶν μετάγεται καὶ ὁ Πλάτων ἐπὶ μύθους, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς ἀφηγούμενον ποιεῖ τὸν Ὀδυσσέα ⟨τὰ⟩ ἐν Ἅιδου θεάματα πρὸς τὸν Ἀλκίνουν'.

---

1 v. supra p. 328,27 4 οἱ μαθηματικοὶ λόγοι ἤθη Arist. 5 ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ἠθικῶν] Eth. Nic. Γ 4—5 6 καὶ ἐφ' V: παρ' s - - οὐδεὶς κτλ.] Eth. Nic. Γ 5 p. 1112a21 sq. 8 ὄντος κτλ.] Eth. Nic. Γ 5 p. 1113a9 9 τῶν scripsi ex Aristotele: τοῦ Vs 10 μαθηματικὴ] cf. Eth. Nic. Γ 5 p. 1112b22 13 Πλάτων] Reip. X 614 B (v. supra p. 324,12. 328,30) 16 ἠρώτα κτλ.] cf. Hom. λ 90 sq. 18 Ὅμηρος] ψ 310—341 19 Πρόκλος] similis locus est Procl. in Plat. Remp. p. 61,5 sq. Schoell. (p. 16,9 sq. Pitra) ὁ μὲν οὖν Ἀλκίνου ἀπόλογος δηλοῖ τὴν ἐν Ἀλκίνου τοῦ Ὀδυσσέως νέκυιαν, οὗ δὴ τὰ ἐν Ἅιδου διηγεῖται θεάματα καὶ ὅσα εἶδεν κτλ. 21 τὰ inserui, cf. Procl. θεάματα s Paris. gr. 1869: τα deletum (an casu?) V

FRAGMENTVM PARAPHRASIS IN ARISTOTELIS RHETORICA

ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΗΣΕΩΣ

ed. Spengelii
(Arist. Ars rhet., vol. I)

18. Ἐρώτα δὲ αὐτὸν τετραχῶς· τοσοῦτοι γάρ εἰσι τῶν ἐρωτήσεων 147 οἱ τρόποι· πολλάκις γὰρ αὗται κατὰ καιρὸν † μὴ γινόμεναι καὶ ὤνησαν καὶ ἔβλαψαν. εἰσὶ δὲ οἱ τρόποι οἵδε· τὸ εἰς ἄτοπον ἀπάγειν, τὸ τὰ ὁμολογούμενα ἐρωτᾶν, καὶ τὸ ἐρωτᾶν τότε, ὅταν μέλλῃς εἰς τοὐναντίον περιτρέπειν, καὶ τὸ ἀληθέσι ψευδῆ συμπλέκοντα πυνθάνεσθαι.

[1419 a 1] Εἰς μὲν οὖν τὸ ἄτοπον ἐμβάλλεις τὸν ἀντίδικον ἐρωτήσας οὕτως, ὡς Περικλῆς Λάμπωνα ἤρετο ‘τί ταῦτά ἐστιν’ εἰπὼν ‘τὰ δρώμενα ἐν τοῖς μυστηρίοις;’ εἰπόντος δὲ τοῦ Λάμπωνος ὡς ‘οὐχ οἷόν τε ταῦτα τοῖς ἀμυήτοις ἐξαγγέλλειν’, ἀνήρετο ὁ Περικλῆς, εἰ αὐτὸς οἶδεν· † οὐ συμφήσαντος δὲ τοῦ Λάμπωνος ἐν τοῖς ‘οὐχ οἷόν τε ταυτὶ τοῖς ἀμυήτοις ἐξαγγέλλειν’, ‘καὶ πῶς’ εἶπεν ‘ἀτέλεστος ὤν;’

[a 5] ‘Ὁμολογούμενα δὲ ἐρωτήσεις, εἰ τὰ ἐξ ἀνάγκης δοθησόμενα ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων πυνθάνοιο, καὶ ὧν ῥηθέντων ἐπὶ τὸ συμπέρασμα εὐθὺς † οὐ χωρήσεις, τὰ ὁμολογούμενα εὐθὺς παραλιπών, ὡς Πλάτων ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογίᾳ· λεγόντων γὰρ τῶν κατηγόρων, ὡς Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζει καὶ καινὰ δαιμόνια εἰσάγει, ἀνήρετο αὐτοὺς περὶ τῶν δαιμονίων,

2 ἐρώτα Séguier s: ἐρωτᾶι P 3 γὰρ αὗται Ps: δὲ αὐταὶ Schneidewin ἢ post καιρὸν add. Séguier s γινόμεναι P: γενόμεναι s (καιρὸν γενόμεναι ἢ μὴ γενόμεναι malit Spengel; melius Séguier κατὰ καιρὸν ἢ μή, scil. κατὰ καιρόν) 6 ψευδῆ P: ψεύδη s 7 ἐμβάλλεις P: ἐμβαλεῖς s 8 ἐπήρετο Arist. 9 ταῦτα P: ταυτὶ s 10 ἤρετο Arist. οὐ om. Arist. (φάσκοντος δὲ), del. Schneidewin s 11 ἐν— ἐξαγγέλλειν praeter necessitatem del. Schneidewin, qui notam marginalem (ἐν ἐνίοις οὐχ οἷόν κτλ.) irrepsisse putat, et Spengel, qui verba falso repetita esse dicit 14 καὶ del. Finckh 15 οὐ del. Schneidewin s (cf. Arist.) εὐθὺς del. Schneidewin s; fort. iungenda sunt ὁμολογούμενα εὐθύς, ut infra p. 331,2. 3 τὸ αὐτόθεν ὁμολογούμενον Πλάτων ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογίᾳ] p. 27 C 16 λεγόντων, λε margine abscisso perierunt, P θεοὺς Arist. s: θεάς, ut mihi videtur, P 17 δαιμονίων, δα absciss., P: δαιμόνων Finckh s, cf. Arist.

εἰ μὴ θεοὺς ἢ θεῶν παῖδας ἡγοῦνται αὐτούς· ὡς δὲ συνέφησαν, 'ἔστι δέ, ὅστις θεοὺς οὐ νομί|ζει θεῶν παῖδας νομίζων;' παρέλιπε γὰρ τὸ αὐτόθεν ὁμολογούμενον, ὅτι ὁ δαιμόνια νομίζων θεοὺς νομίζει.

[a 12] Εἰς τὸ ἐναντίον δὲ περιστήσεις, ὡς Λυσίας ἐν τῷ Ἐρατοσθένους· ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγει μὲν ἀπάγειν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πολέμαρχον διὰ τὸ προστάξαι τοὺς τριάκοντα, ὧν εἷς ἦν καὶ αὐτός, ἐρωτηθεὶς δέ, εἰ παρῆν καὶ αὐτὸς προτεθείσης περὶ αὐτοῦ βουλῆς καὶ εἰ ἀντέλεγεν ἢ ἐπῄνει τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις, ὡς δὲ ἔφη καὶ παρεῖναι καὶ ἀντιλέγειν τοῖς ἄλλοις, προσηρώτησεν, εἰ ἄδικα πάσχειν ἡγεῖτο αὐτόν, καὶ συγχωρήσαντος ἐπήγαγεν "εἶτα, ὦ σχετλιώτατε πάντων, ἀντέλεγες μέν, ἵνα σώσειας, συνελάμβανες δέ, ἵνα ἀποκτείνῃς;"

[a 13] Τελευταῖος δὲ τοῦ ἐρωτᾶν καιρός, ὅταν μὴ ἐγχωρῇ λῦσαι τὴν ἐρώτησιν † σοφιστικῶς ἀποκρινόμενον· οἷον 'τὰ μὲν ἔστι, τὰ δὲ οὔ' ἢ 'πῇ μὲν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, πῇ δὲ ψεῦδός ἐστι'· πρὸς γὰρ τοὺς οὕτως ἀποκριναμένους οἱ ἀκροώμενοι θορυβοῦσιν ὡς ἀποροῦντας καὶ οὐκ ἔχοντας ἀντειπεῖν.

[a 16] Δεῖ δὲ παρὰ ταῦτα μηδένα ἄλλον τρόπον ἐρωτήσεων τῶν πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐπινοεῖν· ἐνστάντος γὰρ τοῦ ἐρωτωμένου πρὸς ὁτιοῦν, οὐ πρὸς ὁτιοῦν ἡττῆσθαι δόξει.

[a 19] Δεῖ δὲ † ὁμοίως ἐρωτᾶν μηδὲ διὰ πολλῶν ἐρωτημάτων περαιοῦσθαι τὰ ἐνθυμήματα· ἀσθενὴς γὰρ ὁ ἀκροατής.

Φεύγοντος τοῦ ἐρωτωμένου τὴν ἀπόκρισιν καὶ ἀνάγκαζε αὐτὸν ἀποκρίνεσθαι· οἵ τε γὰρ φεύγοντες τὰς ἀποκρίσεις ἐγνωκέναι δοκοῦσι

---

2 αὐτό P   4 Λυσίας ἐν τῷ Ἐρατοσθένους] 25—26   κατ᾽ post τῷ add. Séguier   5 ἀπάγειν P (cf. infra v. 8 παρεῖναι, ἀντιλέγειν): ἀπαγαγεῖν Séguier s (ἀπήγαγες Lysias)   6 τοὺς Séguier s: τοῖς P (τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προσταχθέντα δεδιὼς ἐποίουν Lysias)   8 δὲ P: del. Schneidewin s   9 προσηρώτησεν P: προσηρώτα s   αὐτόν s (ἡμᾶς Lysias): αὐτόθεν P   10 μὲν Lysias s: ἐν non cognovi in P   11 ἀποκτείνῃς P et Lysiae cod. Palat.: ἀποκτείνοις s   12 ἐρωτᾶν Schneidewin s: ἔρωτ P   12. 13 τὴν ἐ| finis versus |, tum cr. VI litt. evan., tum σοφιστικῶς P: τὴν ἐρώτησιν, ἀλλ᾽ ἢ σοφιστικῶς Schneidewin ex Aristotele, s: εἰ μὴ pro ἀλλ᾽ ἢ add. Séguier (ὅταν μὴ ἐνῇ ἀλλ᾽ ἢ σοφιστικῶς ἀποκρινάμενον λῦσαι Arist.)   13 ἀποκρινόμενον P: ἀποκρινάμενον s Arist.   δὲ P: δ᾽ s   14 οὕτως P: οὕτω s   17 δεῖ, εῖ man. post. in charta agglutinata, P   18 ἐρωτωμένου (ου man. post.) πρὸς (π cognoscitur et pars litterae ρ) P   πρὸς ὁτιοῦν del. Bake   19 οὐ πρὸς ὁτιοῦν del. s   *si enim institerit, obtinere videtur* Arist. Tr.: ἐὰν γὰρ ἐνστῇ, κεκρατῆσθαι δοκεῖ Arist. cet.   20 ὁμοίως Ps: συντόμως Schneidewin: συντόνως Bake   ἐρωτημάτων Finckh: ῥημάτων Ps   περαίνεσθαι Finckh   cf. p. 332,17 ἐρωτήσεων συμπεραίνειν   21 ἐνθυμήματα scripsi ex Aristotele (infra p. 332,17 τὸν συλλογισμόν): ἐν, tum cr. IV (plures utique quam tres) litterae evanuerunt, | finis versus |ματα P manu priore, manu posteriore in lacuna scripta sunt οήμα (legitur igitur ἐνοήμα|ματα): ἐννοήματα s   22 ἐρωτωμένου Schneidewin s: ἐρωτουμένου P   καὶ certo legitur in P: om. s: μὴ Finckh   ἀνάγκαζε Finckh: ἀναγκάζει Ps   23 τε γὰρ man. post. P   ἐγνωκέναι Ps: ἀπεγνωκέναι Bake

καὶ τάχα ἂν εὕροιέν τινα διάλογον βιασθέντες ἀπαντῆσαι πρὸς τὴν 148
ἀπόκρισιν.

Ἔστι δὲ ἄλλος τρόπος ἔξω τῶν πρὸς τὸν ἀντίδικον τοῦ | ἐρωτᾶν †· 149
τοῦτο δὲ ποιεῖν δεῖ, ὅταν ἴδωμεν τοὺς δικαστὰς συμπεριφερομένους ἡμῖν καὶ ἃ ἡμεῖς ἂν βουληθείημεν ἀποκριναμένους πυνθάνεσθαι καὶ τούτων· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἔστιν ἄνευ κινδύνου πάντα συλλογίζεσθαι· ὡς γὰρ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἔχοντος τἀληθὲς οἱ ἀκούοντες καὶ τοῖς ἐξ ἐναντίας † τοῖς ἐρωτῶσι προσομολογεῖν.

Δεῖ δὲ καὶ τὰς αἰτίας ἐπιφέρειν ταῖς ἐρωτήσεσι [καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν], αἷς αὐτο * ἐρωτῶμεν, οἷον 'εἰ δέ τίς σε ἔροιτο· τί δήποτε; τοῦτο γὰρ εὔλογον ἢ φύσιν ἔχον ἐστὶ † τοῦ ἀποκρίνασθαι ἢ τοῦ εὐνοϊκῶς ἔχοντος τῇ πόλει· καὶ γὰρ ἡδὺ καὶ ἀκριβέστερον οὕτω φαίνεται.' χρήσῃ δὲ καὶ τούτῳ τῷ ὀργάνῳ πανταχοῦ.

Εἰσὶν οὖν τῶν ἐρωτήσεων οὗτοι οἱ τρόποι· τὸ τὰ ὁμολογούμενα ἐρωτᾶν, τὸ εἰς ἄτοπον ἐμβαλεῖν τὸν ἐρωτώμενον, καὶ τὸ ἐρωτᾶν τότε, ὅτε εἰς τοὐναντίον μέλλῃς περιστήσειν, καὶ ἀληθέσι ψευδῆ συμπλέκοντα ἐρωτᾶν, καὶ μὴ διὰ πολλῶν ἐρωτήσεων συμπεραίνειν τὸν συλλογισμόν, καὶ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὅταν ἴδωμεν καὶ τοὺς δικαστὰς συμπεριφερομένους ἡμῖν, καὶ τὸ μετὰ προσθέσεως τῆς αἰτίας ἐρωτᾶν.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΡΙΣΕΩΣ.

[1419 a 19] Τρόποι δὲ αὐτῶν ἢ διώσασθαι τὰς ἀποκρίσεις τέλεον ἢ
φθάσαντες αὐτοὺς ἐρωτήσομεν· εἰ ἄρα δὲ ἀποκρίνα|σθαι δεῖ, τὴν αἰτίαν 150

---

1 διάλογον Ps: λόγον Finck   βιασθέντες, τες per ligat. man. post., P   1. 2 τὴν ἀπό| finis versus |κρισιν, τὴν ἀπό man. post., P   3. 4 alius ille interrogandi modus necessario ante pronomen τοῦτο iam commemoratus erat; fort. ἄλλος τρόπος — τοῦ ἐρωτᾶν ⟨τὸ τοὺς δικαστὰς ἐρωτᾶν⟩· τοῦτο aut ἄλλος τρόπος — τὸ ἐρωτᾶν ⟨τοὺς δικαστάς⟩· τοῦτο κτλ.; ceterum cf. infra v. 18   4 δικα| fin. vers. |στάς, δικα man. post., P   συμπεριφερομένους Séguier s (cf. v. 18): συμφέρον P   5 ἀποκριναμένους P: ἀποκρινομένους s ("fort. ἀποκρινουμένους" s)   7. 8 καὶ τοῖς ἐρωτῶσι προσομολογοῦσιν coni. Schneidewin   8 τοῖς del. Bake s   προσομολογεῖν P: προσομολογοῦσιν Schneidewin s   9 ἐρωτήσεσιν Schneidewin s   καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν del. Schneidewin s (cf. p. 333, 12. 13)   10 αὐτο ` ἐρωτῶμεν P manu priore, ι μὲν suppleta man. post. (unde αὐτοὶ μὲν s); sed μὲν manu priore vix scriptum erat; utrum αὐτοὶ an αὐτοὺς scriptum fuerit, dubium est   11 τοῦ P: del. s: fort. τὸ   ἀποκρίνασθαι P: ἀποκρίνεσθαι s   12 φαίνεται P: φαίνεσθαι s   13 καὶ del. s   15 ἐμβαλεῖν P: ἐμβάλλειν s   16 ὅτε Ps: fort. ὅταν scrib. ex p. 330,5   μέλλῃς P: μέλλεις Schneidewin s   ψευδῆ P: ψεύδη s   18 αὐτὸν P: exspecto τοὺς δικαστάς: ἑαυτὸν Bake: "num αὖ τὸ?" s   cf. supra v. 4   συμπεριφερομένους ἡ|fin. vers.|μῖν, ένους ἡ man. post., P   21 δὲ P: δ' s: τέτταρες Schneidewin   διωσόμεθα Schneidewin (cf. p. 333,6)   22 "scrib. εἰ δ' ἄρα" s   δεῖ man. post. P   22 sq. cf. Arist. ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ πρὸς μὲν τὰ ἀμφίβολα διαιροῦντα λόγῳ καὶ μὴ συντόμως, πρὸς δὲ τὰ δοκοῦντα ἐναντία τὴν λύσιν φέροντα εὐθὺς τῇ ἀποκρίσει, πρὶν ἐπερωτῆσαι τὸ ἐπιὸν ἢ συλλογίσασθαι

προσθέντες ἀποκρινούμεθα, καὶ τὰ ἀμφίβολα ἐξαπλώσομεν καὶ τῷ λόγῳ 150
καὶ πρὸ τοῦ συμπεράσματος. † ὅταν εἰς τοὐναντίον ἡ ἐρώτησις περιάγοι, εἰ φέροι εὐθὺς τὴν λύσιν καὶ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα αὐτὸς ἔχων λῦσαι, μὴ προσποιούμενος, ὅτι αὐτὸς ἀντερωτᾷ τὸ συμπέρασμα.

Τρόποι μὲν οὖν οὗτοι· παραδείγματος δὲ ἕνεκα ὑποτάξω καθ' ἕκαστον. ἔφην γὰρ 'τὰς ἀποκρίσεις ἤτοι διωσόμεθα καθάπαξ', ἂν ἔχωσί τι δυσχερές, οἷον ὡς Καλλίας ποτὲ λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀποκρίνεται, εἰ τοσοῦτον αὐτῷ δοίη χρόνον ⟨ὁ⟩ ἐρωτῶν, ὅσον αὐτὸς ἐμελέτα τὴν ἐρώτησιν, 'ἢ φθάσαντες ἐρωτῶμεν αὐτούς', ἃ ῥᾴδιά ἐστιν ἀποκρίνασθαι, οἷον ἐπειδὰν ἐρωτᾷ με. τί ⟨ἂν⟩ ἐποίησα· 'οὐκ ἂν τόδε, ἀλλὰ τόδε', οἷον 'οὐκ ἂν ἐσυκοφάντουν τοὺς φίλους, ἀλλ' εἰργαζόμην'.

[a 25] Ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ πάντως ἀποκρίνασθαι. αἰτίαν τινὰ χρὴ προστιθέναι τῇ ἀποκρίσει, οἷον ὡς Ὑπερίδης ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Ἀριστογείτονος, εἰ ἔγραφε τοὺς δούλους ἐλευθέρους εἶναι, ἔφη, ἵνα μὴ οἱ ἐλεύθεροι δουλεύωσι.

[a 20] Τά γε μὴν ἀμφίβολα οἷον τὸ 'πῇ μὲν ἔπραξα, πῇ δὲ οὔ' ἐξαπλοῦν τῷ λόγῳ καὶ τὰς αἰτίας προστιθέναι. οἷον 'τόδε μὲν ἔπραξα διὰ τόδε', καὶ ὅλως τὰς βραχυλογίας καὶ συντομίας παρέχεσθαι ἐπὶ ταῖς ἀποκρίσεσι. † τὰ δὲ προσδιορισμοῦ φευκτέον. |

[a 21] Εἰ δὲ εἰς ἐναντίον ἡ ἐρώτησις ἀπάγει, τὴν λύσιν φέρειν χρὴ ἤτοι 151
πρὸ τοῦ ἐπιόντος ἐρωτήματος ἢ ἁπλῶς πρὸ τοῦ συμπερανθῆναι τὸν συλλογισμὸν τῷ ἐρωτῶντι· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄδηλον εὐθὺς ἐρωτῶντος, ὅτι βούλεται ὁ λόγος· ὥστε φθάσαντα τὴν αἰτίαν ἐπενεγκεῖν, ἢ ἀφαιρήσει τὸν τόπον.

[a 25] Ἔστι δὲ καὶ τῷ συμπεράσματι ὡς ἐρωτήματι χρῆσθαι μὴ προσποιούμενον, ὅτι ὁ ἐρωτῶν συμπέρασμα ἐπήγαγεν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς ἄλλας προτάσεις ἀποκρίνασθαι καὶ πρὸς τὸ συμπέρασμα ὡς ἐρωτῶντος.

[a 31] Ἔτι ἀπομνημονεύουσι περὶ τοῦ τῆς ἐφορείας εὐθυνομένου Λάκωνος· ἑαλωκότων ἔτι τῶν συναρχόντων ἐρωτηθείς, εἰ δοκήσει † δικαίως

1 καὶ (ante τῷ) del. s (cf. v. 17) 2 ὅ|fin. vers.|ταν, ὅ man. post., P ὅταν δ' εἰς Schneidewin (cf. v. 20) περιάγοι P: περιάγῃ Schneidewin s 3 εἰ φέροι εὐθὺς τὴν scripsi: εἰ φέροιετὴν P: φέρειν δεῖ τὴν s 4 προσποιούμενος ο, tum II—III litt. evan., αὐτὸς ἀντερῶτᾶι P οὔτε τὸ συμπέρασμα ἐπερωτᾶν Arist. p. 1419b1 5 τρόποι Schneidewin s: τόποι P 6 ἔφην] cf. p. 332,21 7 ἀποκρίνεται P: ἀποκρινεῖται Schneidewin s τοσοῦτον, τον man. post., P 8 ὁ add. Séguier 9 ἐρωτῶμεν P: ἐρωτήσομεν Schneidewin s (cf. p. 332,22) 10 ἂν add. s (cf. Gregor. Cor. VII 1204,6 Walz. τί ἂν ἐποίησας) οὐκ ἂν (ante τόδε) P: "fort. οὐ" s οὐκ ἂν ἐσυκοφάντουν s Bake ex Gregor.: ἐσυκοφάντουν οὐκ ἂν P 11 εἰργαζόμην, ρ man. post., P 13 αἰτίάν τινα P 13 ὑπερι, evan. ceterae litt., ἐρωτηθεὶς P Hyperid. fr. 32 Sauppe 14 ἔγραφε P: γέγραφε Bake: ἔγραψε Greg. Cor. VII 1204,9 Walz. 14. 15 δουλεύωσιν s 17 ἐξαπλοῦν δεῖ Séguier 19 τοὺς δὲ προσδιορισμοὺς Finckh: fort. τὰ δὲ προσδιορισμοῦ ⟨δεόμενα⟩ 20 εἰς | fin. vers. | ἐναντίον (in margine certe nil scriptum erat) P: εἰς τοὐναντίον s 23 fort. ἀναιρήσει τὸ ἄτοπον 25 προσποιούμενον, οσ absciss., P 26. 27 ἐρωτῶντος· ἔτι ἀπομνημονεύουσι P: ἐρωτῶντος ἔτι, * ἀπομνημονεύουσι s ("suppleas οἷον" s) 28 "fort. Λάκωνος ὅς" s ἔτι P: ἤδη Schneidewin: del. s δοκήσει P: del. Schneidewin s: δοκήσει ὅτι Séguier (cf. Arist. εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ δικαίως ἀπολωλέναι ἅτεροι)

ἀπήχθησαν οἱ ἔφοροι, ἔφη· πάλιν δὲ ἀναπυνθανομένων, εἰ τῆς πράξεως 151
κεκοινώνηκεν αὐτοῖς, ‘κεκοινώνηκα’. ‘οὐκοῦν’ λεγόντων ‘καὶ σὺ δικαίως
ἂν ἀπόλοιο;’ ‘οὐ δῆτα’, ἔφη· ‘οἱ μὲν γὰρ χρήματα λαμβάνοντες ταῦτα
ἔπραξαν, ἐγὼ δὲ ἀπὸ γνώμης.’ μὴ προσποιηθείς, ὅτι συμπέρασμα ἐπή-
γαγεν, ἔλυσε καὶ λογικῶς τὸν συλλογισμόν. ὅθεν καὶ τὸ αὐτὸ τοῖς ἐρωτῶσι
παραφυλακτέον, * πολύς τις τῇ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ περιείη μάλιστα,
ὡς μήτε αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἄλλα τινὰ συ * | συλλογισαμένου ἅπαξ· εἰ 152
γὰρ μετὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ἐφόρου τουτουὶ τὴν δευτέραν ὁ συλλογισμὸς
ἐπήχθη τῷ κατηγόρῳ αφο * ‘δῆλον τοίνυν, ὅτι καὶ σὲ τεθνάναι χρή’, οὐκ
ἂν ἔσχεν ἀποκρίνασθαι καὶ σωθῆναι.

---

1 εἰ Séguier s: ἢ P 2 κεκοινώνηκα Schneidewin s: κοινωνήσω P 3 λαβόντες Arist. 4 προσποιηθ, tum εις man. post.; num aliarum quoque litterarum vestigia adsint (de ἄρα aut δὲ cogitare possis), dubito | fin. vers. | ὅτι P 6 cf. Arist. διὸ οὔτ᾽ ἐπερωτᾶν δεῖ μετὰ τὸ συμπέρασμα οὔτε τὸ συμπέρασμα ἐπερωτᾶν, ἐὰν μὴ τὸ πολὺ περιῇ τοῦ ἀληθοῦς παραφυλακτέον (ακτέ man. post.), tum litterae vestigium (fort. ει), | fin. vers. | vestigia I—II litterarum incertarum, πολύς τις τῆι τῶν πραγμάτων ἀληθεί (αι superscr.), tum certa vestigia litterarum π (ε superscr.) (i. e. περι; manu posteriore in margine scriptum est ἴσως ἐπαχθείη, de quo nequit cogitari), tum είη μάλιστά· ὡς P: παραφυλακτέον εἰ μὴ πολλή τις τῶν πραγμάτων ἀλήθεια περιείη μάλιστα, ὡς s 7 ἄλλ^ τιν P (ά superscr.) (terminatio post ἄλλ non α esse videtur, sed fort. ην, pro qua etiam paucis aliis codicis locis arcus adhibitus est, plerumque sane angulus ^; accentus supra τινὰ fortasse manu posteriore positus est; de accentu ἄλλήν τινα cf. p. 333,12 annot.): ἀλλά τινα s συ iam manu priore scriptum fuisse certum est, tum prior pars litterae γ aut μ (ν? λ??) cognoscitur, tum cr. VI—VIII litterae evanuerunt (manu posteriore suppletum est γχωρ̂ ά, ut sit συγχωρεῖν ά; iam manu priore ʹʹ, i. e. εῖν, scriptum fuisse verisimile duco, de ά dubito. supra γχ duo arcus ʿʿ priore manu scripti leguntur, qui quid significent nescio; post ά spatium est duarum fere litterarum, quarum priori me iudice spiritus lenis ᾽ priore manu superscriptus erat; hanc ob causam scriptum ibi fuisse αὐ8 aut αὐτ̂ — vix αὐτ (οὺς superscr.) — veri non est dissimile) | fol. 146v συλλογϊσαμένου ἅπαξ· P: συγχωρεῖν ά . . . . . τοῦ συλλογισαμένου ἅπαξ s: exspecto μήτε αὐτὸ τὸ συμπέρασμα μήτε ἄλλα τινὰ ἐπαχθῆναι, αὐτοῦ συλλογισαμένου ἅπαξ "excidit alterum membrum propter ὁμοιοτέλευτον ex Aristotele sic fere reddendum ὡς ⟨μήτε μετὰ τὸ συμπέρασμα ἐπερωτᾶν,⟩ μήτε αὐτὸ τὸ συμπέρασμα, vel sic μάλιστα ὡς μήτε αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ⟨ἐπερωτᾶν, μήτε μετὰ τὸ συμπέρασμα⟩ ἄλλα τινὰ συγχωρεῖν αὐτοὺς συλλογισαμένους ἅπαξ" s 9 αφο (ο fortasse prior pars litterae ω est), tum I—II litt. perierunt, quibus aperte ligatura superscripta erat (in charta margini superiori agglutinata man. post. ad αφο male suppletum est ορμὴν), | fin. vers. | δῆλον P: ἀφ᾽ οὗ δῆλον s: ἀφορίζων ‘δῆλον κτλ. vel tale quid scribendum censeo τεθνᾶναι, ᾶναι man. post., P 9. 10. οὐκ ἀνέσχεν P

INDICES

I INDEX VERBORUM*)

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis.

---

*) A Anonymus
C Commentarii fragmentum
P Paraphrasis fragmentum
S Stephanus

ἀλλά. ἀλλ' ἤ A 70,13 79,8 153,23 ἀλλὰ μήν A 135,6 S 304,27 305,6. 19 ἀλλ' ὅμως A 8, 31 ἀλλὰ καί A 12,35 13,1 S 263,4 267,2 269,27 270,12 277,23. 28 293,17 300,1 C 327,10. 17 καὶ — ἀλλὰ καί A 29,31 S 269,18. 19 298,21 308, 11 318,8. 10 318,31 καὶ — καὶ — ἀλλὰ καί A 4,20 οὐ μόνον — ἀλλὰ καί A 12, 12 saep. καὶ — ἀλλὰ γὰρ καί S 264,27 τε — ἀλλὰ καί S 306,30 309,11 C 324,13 τε — ἀλλὰ καὶ — καὶ τρίτον S 309,5 οὔτε — ἀλλὰ καί S 288,20 οὐ μὴν ἀλλὰ καί A 9,27 μὲν — ἀλλά A 19,7 26,1. 16 ἀλλὰ — ἀλλά S 278,14 ἀλλ' οὖν S 290, 28 εἰ — ἀλλά γε S 286,23 εἰ καὶ — ἀλλά γε A 106,34 εἰ καὶ — ἀλλά A 109,13 250,15 εἰ καὶ μὴ — ἀλλά A 3,27 26,33 C 325,24 εἰ — ἀλλ' οὖν A 221,32 222,21 εἰ καὶ — ἀλλ' οὖν A 26,26 162,26 163,3 211,10 S 306,4 εἰ μὴ — ἀλλ' οὖν A 82, 26 103,25 113,24 S 298,3 κἂν — ἀλλ' οὖν A 108,31 193,26 S 270,18 274,23 κἂν μὴ — ἀλλ' οὖν A 65,22 127,1 143,18 187,10

ἀλλάττεσθαι (coni. μεταπίπτειν) A 79,31

ἀλλαχόθεν S 266,26

ἀλλαχοῦ A 164,7 172,16 ἀλλαχοῦ μὲν — ἀλλαχοῦ δέ A 159,27

ἀλληλουχία. τάξιν ἀρίστην τηρεῖ καὶ ἀλληλουχίαν A 58,6

ἀλλοδαπός. οἱ ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν A 73,4

ἀλλοιοῦν A 69,25 74,14 88,34 119,16 120,12 221,33 222,2 242,20

ἄλλος. ἑτέρους ἄλλους συνδέσμους A 180,35 ἄλλος παρά τι A 163,4 193,31 212,5 238,24 P 331,17 οὐκ ἄλλο τι — ἤ A 157,22 οὐκ ἄλλο τι — ἀλλ' ἤ A 70,13 cf. 153,23 ἄλλα ἀριστοκρατίας ἔθη καὶ νόμιμα ἄλλα δὲ δημοκρατίας καὶ ἕτερα συμφέροντα ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ ἄλλα ἄλλῃ A 44,10 ἄλλος ἐν ἄλλῃ πολιτείᾳ ἄρχων καὶ ἄλλος ἐν ἄλλῃ A 44,15 ἄλλα ἄλλῃ πολιτείᾳ τέλη A 45,19 ἄλλο ἢ ἄλλο A 165,30 ἄλλος καὶ ἄλλος A 64,25 98, 9 148,18 196,6 214,33 222,1. 25 223, 18. 19 244,32 253,10 S 290,32 320,22 ἡ ἄλλη καὶ ἄλλη διάστιξις A 196,9 ἄλλα καὶ ἄλλα καὶ οὐχὶ τὰ αὐτά εἰσιν S 283,4 ἄλλων καὶ ἄλλων καὶ ἑτεροίων S 263,16 ἄλλος — ἄλλος A 159,23 187,15. 27 214, 19 ἄλλαι — ἄλλαι — ἄλλαι A 225,22 ἄλλοι μὲν — ἄλλοι S 313,16 ἄλλος μὲν — ἄλλος δέ A 175,20 187,22 260,9 ἄλλος ὧδε καὶ ἕτερος ὧδε S 301,4 ἄλλος μὲν — καὶ ἕτερος A 8,7 ἄλλος μὲν — καὶ ἑτεροῖος A 8,8 ἄλλος μὲν — ἕτερος δὲ — ἕτερος δέ A 9,21 εἷς — ἄλλος A 199,6 ἕτερος — καὶ ἄλλος — ἕτερος δέ A 10,4 οὗτος μὲν — ἄλλος δέ A 241,8 — ἄλλως A 57,17 S 304,9 (opp. οὕτως) S 287,29 ἀνάγωγοι τὸ ἦθος καὶ ἄλλως ἀπαίδευτοι S 271,38 διάρπαγμα γίνεσθαι παρὰ πολεμίων ἢ ἄλλως δυναστῶν S 270,14 ἄλλως ἔχειν A 13,6 ἄλλοτ' ἄλλως ἔχων S 263,15 ἄλλως καὶ ἄλλως A 223,8 ἄλλως — ἄλλως C 327,16 ἄλλως τε καὶ A 85,33 μὴ ἄλλως — εἰ μή A 128,10 150,32 223,21

ἄλλοτε A 85,29 ἄλλοτ' ἄλλως S 263,15

ἀλλότριος A 71,28 214,21. 22. 30. 31 ἀ. γυνή A 96,21 ἀ. κτῆμα A 104,31 ἀ. λέξις A 165,33 ἀ. φράσις A 166,5 ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγειν S 295,30

ἀλλόφυλος A 25,37 26,2

ἀλόγιστος (coni. κακός) A 108,1

*ἀλογομυῖαι (syn. κυνοραϊσταί) A 125,10

ἄλογος A 47,24 ἄ. ζῷα A 47,11 τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς S 273,12

ἅλς. dativ. ἅλατι A 139,28 ἁλυκαὶ ἁλῶν ὀρυκτῶν (ὀρεκτῶν V), θαλαττίων S 302,8

ἁλυκή S 302,7. 8

ἀλυπία A 43,3

ἄλυπος A 65,24 — ἀλύπως A 65,23 ἀ. λούεσθαι A 19,3

ἀλυσιτελεῖν. ἀλυσιτελοῦντα (opp. λυσιτελοῦντα) A 179,14

ἄλυτος A 55,28 S 263,21 279

ἄλφιτα A 205,15

ἅλωσις A 52,19 S 276,17 277,7

ἅμα A 21,19 37,8 69,7. 9 98,8. 10 100,22 127,1 S 314,24 (opp. διῃρημένως) S 307,1

ἀμαθής παγκρατιαστής S 292,29 τοῦ νόμου S 288,19 τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀμαθὲς τῶν ἀκροατῶν A 258,3 — ἀμαθῶς S 288,11

ἀμαθύνειν. τὸ πῦρ ἀμαθύνει τὴν πόλιν S 276,17

ἁμαρτάνειν S 275,16 μέγα ἀδίκημα A 78,26 κατὰ τὸ εἶδος ἡμαρτημένα S 265,23. 24 aor. I ἁμαρτήσαντα S 313,30 aor. II ἥμαρτε S 313,29. 27 A 78,26

ἁμάρτημα A 27,27 ἁ. ἐπανορθώσασθαι

λόγῳ, σημαῖνον δὲ πολλά A 258,4 μὴ καταδεχομένου κἂν τῷ οἰκείῳ ὀνόματι καλέσαι τὸν ἀδελφόν S 317, 11 τὰ ὑβριστικὰ κατά τινος ῥήματα ἀπάγγελλε κἂν ἱλαρῶς S 317, 14 κἂν καί c. ind. praes. A 78,5 c. coni. κἂν καὶ μὴ οὕτως ἔχωσιν (εἰ καὶ μὴ οὕτως ἔχει vel ἔχειν vel ἔχοι Arist.) A 187,4 cf. 172,19. 22 235,13 246,14 S 317, 19 — κἂν εἰ A 68,30 S 314,12 — ἐάν τε — κἂν A 153,3. 7 — κἂν τε — κἂν τε A 104,4 S 283,27 302,7

ἀνὰ χεῖρας (syn. ἐγγύς) A 70, 2 ταῖς ὁμιλίαις ταῖς ἀνὰ χεῖρα S 311,11 διῃρημένος ἀνὰ τέσσαρας ἢ ἀνὰ τρεῖς S 307, 1

ἀναβάλλεσθαι S 318,30 ποιεῖ ὑπερθέσεις καὶ ἀναβάλλεται τὸ δικαστήριον A 69,30

ἀναβίωσις C 329,14

ἀναβοᾶν A 232,16 C 326,27

ἀναβολή explic. A 69,29 S 318,24. 30

ἀνάγειν A 250,4 μετὰ ἰατρῶν ἀνήχθη τις A 27, 10 — ἃ τῆς ἡμετέρας εἰσὶ προαιρέσεως καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸν ἀρχηγὸν νοῦν ἀνάγονται A 13,11 cf. 62,4 156,33 ἀ. ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος A 168,2. 13. 18 202,21 cf. 180,1 ἀ. τὸν λόγον εἰς ὅρκον A 245,11

ἀναγινώσκειν A 21,20 76,1 158,23 sq. S 263,24 273,17. 19 288,16 292,31 310,32 314,21 οἱ τὰς μεταφράσεις ἀναγινώσκοντες ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ A 220,25 cf. 224,27 οἱ τὰ ἅγια εὐαγγέλια ἀναγινώσκειν μανθάνοντες μυοῦνται πρῶτον τοὺς τόνους, ὀξεῖαν καὶ συρματικὴν καὶ βαρεῖαν καὶ λείαν (τελείαν V) ἐκπαιδευόμενοι S 309,23

ἀναγκάζειν A 204,20 207,24 S 277,5 293,14. 19 C 323,1 P 331,22

ἀναγκαῖος πρός τι A 59,36 τὸ ἀνενδεὲς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις A 21,14 τὰ ἀναγκαῖα ἡμῖν, ὡς τὸ περιπατεῖν, τὸ ἐσθίειν, τὸ λούεσθαι, τὸ ζώννυσθαι S 271, 16 τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιότατα A 98,1 — (opp. ὡς ἐπὶ πολύ) A 23,10 (ὅρος; coni. οὐσιώδης) A 63,33 πρότασις, ἐνθύμημα S 279 — ἀναγκαίως A 31,13. 14. 16 (coni. ἁπλῶς, ἀεί) S 264,4

ναγκαστικὸς λόγος A 2,23 συλλογισμός A 250,23 νόμος S 286,30 ἀναγκαστικωτάτη τῶν πίστεων A 6,7

ἀνάγκη. ἐν χρόνῳ ἀνάγκης καὶ πολιορκίας A 39,16 56,16 — ἀνάγκη c. inf. A 81, 31 ἀνάγκην ἔχει διηγήσασθαι τὸ πρᾶγμα A 226,13. 16 ἐξ ἀνάγκης A 31,33 C 324, 28 P 330,13 οὐδὲ ἀνάγκης δεῖται ἀποδεικτικῆς αὐτοφυῶς ἔχον παρ' ἡμῖν S 275,27

ἀναγνωρίζειν S 295,7

ἀνάγνωσις A 158,21 sq. 162,8

ἀναγνώστης A 221,9

ἀναγράφειν A 76,10 144,17. 18 169,26

ἀνάγωγος τὸ ἦθος S 271,38

ἀναδιδάσκειν τινὰ περί τινος A 57,24 τινά τι A 241,23

ἀνάθημα A 75,21 S 286,19

ἀναιρεῖν. τὸν δαλὸν ἀνείλετο ἀπὸ τῆς πυρᾶς S 276,28 — ἀναιρεῖν νόμον S 287, 9. 21. 38 288,21. 28 δημοκρατίαν S 269, 24 πάντα ἀναιρεῖ, δικαστήρια, πολιτείαν, νόμους S 294,23 τὸ εἰκός, τὸν τοῦ ἀντιδίκου λόγον, τὸ ἐνδεχόμενον A 155, 1. 3 156,3. 7 S 264,1 266,33. 35 — *interficere* A 32,22 135,3 146,31 S 295,21 299,24 301,27

ἀναίρεσις νόμου S 287,16 288,3 ἐξ ἀναιρέσεως λέγειν (syn. ἀφαιρεματικῶς, ἐκ τῶν στερήσεων) S 317,1

ἀναιρέτης τῶν ἀδελφῶν S 277,6

ἀναιρετικὸς τοῦ συλλογισμοῦ A 153,26 τοῦ εἰκότος A 154,32

ἀναισθησία (comp. ἀκολασία) A 8,18

ἀναίσθητος A 47,23 95,11 106,19

ἀναισχυντεῖν A 27,7 118,16 209,16

ἀναίσχυντος A 177,11 209,16 210,8 (def.) 104,5

ἀναίτιος γνώμη A 127,16

ἀνακαγχάζειν A 232,17 C 326,27

ἀνακεῖσθαι ἐν ταῖς κλίναις S 301,3

ἀνακεραννύναι. ἀναμίξει καὶ ἀνακεράσει A 225,18

ἀνακεφαλαιοῦσθαι A 240,35 241,4

ἀνακεφαλαίωσις A 227,27 260,25 261, 22

ἀνακόλουθος (coni. μελάγχολος) S 317,18

ἀνακόπτειν (coni. ἀναχαιτίζειν) A 197,15. 16

ἀνακρίνειν A 79,32 141,18

ἀνακυκλεῖν τὴν ὑπόθεσιν A 245,9

ἀνακύπτειν. ἔνστασιν ἀνακύπτουσαν λύει S 292,21 ἡ ζημία ἡ ἐκ τοῦ λαβεῖν τόδε ἀνακύψασα A 70,3

ἀναλαμβάνειν πλοῦτον ἀπό τινος S 292,17

ἀνωμαλίαι τῆς τύχης (syn. περιπέτειαι) S 284,7
ἀνώμαλος (coni. ἔχων ἐξοχάς) A 260,31
ἀνωφελής (coni. περιττός) A 14,20
ἀξιόλογος S 270, 29. 31 272, 11 314, 21 (coni. μέγας) A 90,9 (dist. ἀξιοχρήματος) S 304,17
ἄξιος λόγου A 1,4 τὸ νόημα — τῆς ἐκείνου συνέσεως καὶ μεγαλονοίας ἄξιον A 3, 12 τῆς σῆς ἀπορίας ἡ ἐπίλυσις ἀξία A 10,18 πολλοῦ, μεγάλων, μικρῶν ἄξιος C 327, 5 sq. ἄξιον vel ἄξιόν ἐστι c. inf. S 289, 10 304,31 320,31 — ἀξίως A 113,4
ἀξιοῦν τινά τινος A 78,18. 20 C 327,5.6 cf. 77,19 — c. inf. A 135,25 S 291,14 — *rogare* Φίλιππος ἠξίου αὐτοὺς τοῦτο A 136,2 ὃ ἤθελον ἀξιῶσαι αὐτὸν ποιῆσαι A 99,6 οἱ νικῶντες κατηνάγκαζον αὐτὸν (sc. Simonidem) καὶ ἠξίουν στιχίζειν — καί τις — ἠξίωσεν αὐτὸν ἐπαινέσαι διὰ στίχων τοὺς ὀρεῖς A 174,5
*ἀξιοχρήματος (dist. ἀξιόλογος) S 304, 17
ἀξίωμα. ἡ σεμνότης ἐστὶ μαλακὴ βαρύτης ἤγουν τὸ ἀξίωμα A 121,11 μεγεθύνει τὸ πρᾶγμα καὶ ἀξίωμα τούτῳ ἐπιτίθησι A 166, 19 — τιμὴ μεγάλη δίδοται οἷον ἀξιώματος ὄγκος A 50,25 ἀρχῆς τινος ἢ ἀξιώματος A 52, 2 ὁ πλούσιος διὰ τῆς τῶν χρημάτων δόσεως ἀγοράζει — ἀξιώματα μεγάλα A 120, 15 τὸ ἀνάσσειν ἐπὶ βασιλέως λέγεται καὶ ἔστιν ἀξίωμα μεῖζον — τοῦ ἀξιώματος τοῦ δεκάρχου καὶ ναυάρχου A 169, 18 τῶν βασιλικῶν ἀναρρήσεων καὶ ἀξιωμάτων καὶ φιλοτιμιῶν S 274, 24 θαρρῶν εἰς τὸ ἀξίωμά σου S 288, 11 εἰ κόψειέ τις τέλεον τὰ πάλαι τοῖς ἀξιώμασι διδόμενα κατ᾽ ἔτος (sc. δαπανήματα) A 14, 28 — logice (coni. λῆμμα) A 27,31
ἀξίωσις *sententia* κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὑποτεθεῖσαν ἀξίωσιν A 36, 10 — *preces* ἀδικοῦσι θαρροῦντες δόσεσιν ἀθῳωθῆναι ἢ φίλων ἀξιώσεσι A 68,27
ἀόκνως ἰατρεύειν A 18,4
ἄοπλος A 15,18
ἄορ (coni. ξίφος, φάσγανον) A 166,33
ἀόριστος A 14,1 190,31 191,3. 6 — ἀορίστως A 182, 8. 12. 20 (coni. ἀπολύτως) S 263,20
aoristi coniunctivus pro futuro: στρατιῶται μὲν γὰρ καὶ χωρὶς βασιλέως ἐπιζήσονται στρατεύοντες καὶ διατρεφόμενοι, βασιλεία δὲ χωρὶς στρατιωτῶν οὐδαμοῦ συστῇ A 31, 11 εἰ πόνοις ἐμαυτὸν ἐπιδώσω — εἰ ἐμπορικῶς σταλῶ — εἰ φιλέρημος γενήσομαι A 61,2 ἀδικοῦσιν ἐν τῷ θαρρεῖν, ὡς οὐδὲν ἧττον ἀτιμωθῶσι A 71,34 φαντάζονται, ὡς βασιλεύσουσιν ἢ πάθωσί τι ἕτερον ἀγαθόν A 116,26 μὴ εὐθὺς ἀποδώσει — ἀλλὰ μεταξὺ ἐπεμβάλῃ τὸ κτλ. A 183,35 ἀντιπέσῃ γὰρ ἕτερος καὶ δείξει αὐτὸν ψευδόμενον A 255, 26 ὀμόσω καὶ καλῶς ποιήσω καὶ οὐκ ἀποφύγω τὸν ὅρκον S 293,13 ἄδικος φανῇ A 79, 13 cf. 82,1 85,4 100,28 107,21. 24 112,30 124,35 148,22 161,28 182,6. 8 S 289,23 — infinitivus aoristi pro infinitivo futuri: ἀδικοῦσι θαρροῦντες δόσεσιν ἀθῳωθῆναι A 68, 27 συγγνωμονηθῆναι γὰρ οἴονται ὡς ἀδικήσαντες A 74, 8 cf. 70, 6 72, 25 103, 9 — [cf. etiam A 92,4 εἰ καταφρονήσει μου —, ὀργισθῶ ἂν κατ᾽ αὐτοῦ] — aoristus medii pro passivo: λέγηται ἤτοι ἀπαγγείληται A 186,8
ἀπαγγελία S 312,7
ἀπαγγέλλειν A 16,27 158,17. 20 165,31 S 312,7 317,14. 16 (syn. λέγειν) A 165, 24 — aoristus medii pro aoristo passivi εἴ γε τὰ εὔογκα — μὴ αὐτοκιβδήλως — λέγηται ἤτοι ἀπαγγείληται A 186,8
ἀπαγγελτικός (coni. ὑποκριτικός) A 158, 21
ἀπάγειν *iudicio arcessere* εἰ δικαίως ἀπήχθησαν P 334,1 cf. 331,5 — ἀ. εἰς ἄτοπον P 330,4 εἰς ἐναντίον P 333,20 ἐνθυμήματα τὰ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ἀπάγοντα A 253,24
ἀπαγορεύειν A 74,27 S 290,15
ἀπαγωγή. ἡ εἰς ἀδύνατον ἀ. A 132, 31 200, 22 ἐνθυμήματα τὰ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν ἀπάγοντα A 253,24
ἀπαθανατίζειν. ἀπηθανατίσθη A 145, 26. 27
ἀπαίδευτος A 94, 8 105, 3. 4 107, 26 S 271,38
ἀπαίρειν. ἀπῆρα τὸ βιβλίον A 75, 34 76, 1
ἀπαιτεῖν A 14,4 63,33 166,27 172,9. 12 S 308, 11 ἀ. τινά τι S 289, 29 ἀ. τι ἀπό τινος S 289,26 ἀπαιτεῖν τὸν κλέπτην εἰς τὸ τετραπλάσιον, εἰς τὸ διπλοῦν

Α 62, 33 ἴδε τὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου S 284, 20 Σόλων — ἔγραψεν εἰς τὴν δίκην καὶ στίχους ἀπὸ τῆς Βοιωτίας Ὁμήρου S 296, 24 τὸ παρὰ Πλάτωνι ἀπὸ τοῦ Συμποσίου S 321, 20 ἀπὸ τοῦ τρίτου βιβλίου (superscriptio) S 309, 1 ταῦτα ἀπὸ τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἰσοκράτους S 320,2 cf. 320,9. 15. 18. 25. 28 παρεισάγει τὸν ἔπαινον ὡς ἀπ᾿ ἄλλων λεγόντων καὶ ἐπαινούντων αὐτήν Α 256,10 ἐν ἀπ᾿ αὐτῶν λείψει Α 88,23 cf. 89,2 260, 34 ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἔφησε καταλειφθῆναι πεντήκοντα Α 149,14 τινὰ ἀπ᾿ αὐτῶν Α 244, 31 τὸν ἕτερον ἀπ᾿ αὐτῶν Α 249,14 μόνος — ἀπὸ πάντων Α 163, 8 192,29 ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μάλιστα φιλοῦμεν τοὺς ἀγαθοὺς εἰς τὸ φιλεῖν Α 98,29 cf. 191,23 τοιοῦτοί δέ εἰσι — καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοί (ἀπὸ om. Arist.) Α 96, 19 ἀπὸ τῶν πάλαι γνωρίμων οἱ μηδὲν καθ᾿ ἡμῶν συνειδότες κακὸν αἰσχύνονται ἡμᾶς (ἀπὸ om. Arist.) Α 107, 3 cf. 97,7 211,24 (ubi Arist. ἀπὸ om.) 220,29 (ἀπὸ om. Arist.). 15 ἔστι δὲ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ κτλ. Α 110,25 ἐποίησαν τὸν Χίλωνα ἀπὸ τῶν γερόντων (ἀπὸ om. Arist.) Α 137,34 — δεικνύω — ἀπὸ λόγων ἀκριβῶν Α 46, 29 διδάξας ἀπὸ τούτου τοῦ ἰαμβείου ὁρκωμοτεῖν τοὺς ἀνθρώπους C 323, 16 ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου — δόξειεν κτλ. Α 42, 18 cf. 129,17 210,19 S 292,25 τὸν ἐχόμενον καὶ κρατούμενον εἰς τὴν χεῖρα ἤτοι ἀπὸ τῆς χειρός· ὥσπερ εἴ τις κρατήσει τινὰ διὰ τῆς χειρός κτλ. Α 230, 32 ἀφ᾿ ἧς δυνάμεως καὶ τεχνῶν σώσει τις τὸ πλοῖον, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἂν τέχνης ἀπολέσῃ αὐτό Α 123,3. 6 οὐκ ἀπὸ διδασκάλου τοιοῦτος γέγονα S 276,24 Ἰσοκράτην ὡς πλούσιον — γεγονότα ἀπὸ τῶν μαθητῶν S 325, 30 ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου ἔνοχος εἰ κτλ. S 287,14 τοὺς δικαστὰς ἀναγκάζω ὀμνύειν ἀπὸ τοῦ νόμου S 293, 14 ἀπὸ γνώμης (opp. χρήματα λαμβάνων) P 334,4 τοὺς ἀμφὶ Τρωάδα κατοικοῦντας ἀπὸ χρησμῶν τινων τοὺς ἐπιχωρίους μῦς σέβεσθαι Α 151, 14 cf. etiam Α 187, 11 223,14 290,14 S 313,7 C 326,26

ἀποβαίνειν *exsistere* Α 71,3 S 296,6 (coni. γίνεσθαι) Α 124, 13 καλῶς ἀποβῆναι Α 117,25. 26 ἀδιανόητος γάρ σοι ὁ λόγος ἀποβήσεται S 292,33 τὸ ἐκ τούτων ἀποβησόμενον Α 65,12

ἀποβάλλειν τὸν ἐρείπιον τόπον τὸν μὴ θεμέλιον ἔχοντα Α 217,12 ἀ. τὸ κακόν Α 22,3

ἀπόβασις ex nave S 315, 25 — *eventus* ἀ. τῶν ἐσομένων Α 250,17 τῶν πραγμάτων Α 258,28

ἀποβλέπειν εἰς Α 129, 29 130,16 132,2 πρός τι Α 77, 11. 13 83, 33 136, 18 232,8

ἀπογεννᾶν Α 80,13 115,14 120,9

ἀπογεύεσθαι τῆς γλυκύτητος Α 46, 33 οἰκείων βρεφῶν Α 60,29

ἀποδεικνύειν Α 2,12 241,9 251,10 S 309, 7 ἀποδεικνύναι Α 232,31. 34 S 289,16

ἀποδεικτικός (ἀνάγκη) S 275, 27 — ἀποδεικτικῶς ἔχει ἡ φιλοσοφία Α 34, 22 ἐνθυμηματικῶς καὶ ἀ. κατασκευάζειν τὸ λεγόμενον Α 45,32 (coni. πιθανῶς) Α 47, 4 (coni. ἀγωνιστικῶς) Α 221,26

ἀπόδειξις S 289,15. 16. 19 C 327,30 (coni. λόγος) Α 33,10 121,30 (coni. βεβαίωσις) Α 124,29

ἀποδέχεσθαί τινα *benigne audire*, *probare* Α 129,23. 33 190,1 220,27 221,10 C 326, 8 τι Α 220,17 S 273,18 312,1 οἱ ὑποκριταὶ — τὰ τοιαῦτα δράματα ἀποδέχονται ὑποκρίνεσθαι Α 220,16 ἀ. ἀκούειν Α 233, 5 — passive ἵνα — ἀληθὴς δοκῇς καὶ ἀποδεχόμενος τοῖς ἀκροαταῖς Α 248, 24 ἀποδέχεσθαι παρὰ τῶν ἀκροατῶν Α 129, 22 130,4 131, 13. 15 ἀποδεκτός τινι C 328,18

ἀποδημεῖν S 296,1

ἀποδιδόναι *reddere* ἀ. τὸ χρέος Α 63,9 S 289, 37 τὰ ἴσα Α 92, 17 τὴν ἀντίχαριν Α 93, 14 med. ἀπέδοτο τὰ δύο τάλαντα S 299, 32 — *dare* οἰκίαν ἀποδώσει δωρεαστικῶς Α 18,5 — *referre ad* πρὸς τὰ ἄνω ἀποδοτέον Α 50, 20 ἀ. εἰς Α 90,7 cf. Α 12,16 ἀναλόγως τοῖς τρισὶν εἴδεσι τοὺς τρεῖς χρόνους ἀπέδωκεν Α 12, 16

ἀποδιδράσκειν τινά C 323,23

ἀποδιωθεῖν. ἀποδιῶσαι (ἀποδιῶξαι V) ἀφ᾿ ἑαυτῶν τὸ ἐκτῖσαι καὶ ἀπαιτηθῆναι Α 69,31

ἀποδιώκειν τινὰ τῆς αὐτοῦ διατριβῆς Α 160,31

ἀπόδοσις (coni. χάρις) Α 109, 24 —

ἀποσείειν τὴν δίκην A 69,28
ἀποσεμνύνειν εὐτελῆ πράγματα (coni. ἐξαίρειν) A 177,32
ἀποσκευάζειν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ (coni. ἀπορρίπτειν) A 236,20
ἀποσκευή (syn. ἀπόκτανσις) A 145,32
ἀπόσκωμμα πρός τινα A 217,30
ἀποσκώπτειν τινά A 81,18 177,25 πρός τινα A 219, 19 εἰς τὴν ἰδέαν A 92,5 εἰς τὸ πρᾶγος S 314,22
ἀποσπερμαίνειν. πάντες συνεδοιάσθησαν τῇ Ῥέα καὶ ἀπεσπέρμηναν (ἀπεσπήρμηναν V) A 148,31
ἀπόστασις A 223,26
ἀποστατεῖν τινος A 74,30
ἀποστέλλειν A 106,32 S 314,19 321,3 εἰπὲ τά, ἐφ᾽ οἷς ἀπεστάλης C 328,28
ἀποστερεῖν A 59,14
ἀποστολή C 328,28
ἀποστρέφειν. ἀπεστραμμένως (opp. ἀναλόγως) A 187,8
ἀποσυλᾶν (τοὺς ἐμοὺς μαθητάς) A 98,2
ἀποσφάττειν A 78,29 C 326,15
ἀποτείνειν. ἀπόδοσιν διὰ μακροῦ ἀποδοθεῖσαν καὶ ἀποταθεῖσαν A 194,12 μέγεθος — μὴ ὂν ἐπὶ μακρὸν ἀποτεταμένον A 194,31 — med. εἶπεν — πρὸς Βακχυλίδην ἀποτεινόμενος S 278,31
ἀποτελεῖν. ἡ ψόφον ἀποτελοῦσα λέξις A 177,5 ἀ. ῥυθμόν A 192,4 ῥυθμός ἐστι τὸ ἐκ τούτων ἀποτελούμενον A 225, 20
ἀποτέλεσμα A 55,26 140,12. 17 241,25 242,6 S 282,5 302,16
ἀποτέμνειν. ἀποτετμημένη χώρα (i. e. τέμενος) S 271,4
ἀποτιθέναι τι ἐν A 205,14
ἀποτιμᾶν. τὸ ἐτίμησεν ἀντὶ τοῦ ἀπετιμήσατο νόει S 286,27
ἀποτρέπειν τοῦ χείρονος (opp. εἰς βέλτιον προτρέπειν) A 11,7 ἀ. τοὺς ἀκροατὰς τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι A 230,11
ἀποτροπὴ κεφαλαλγίας S 313,17
ἀποτυγχάνειν A 169,5 τοῦ κυνός S 313,28 τοῦ τέλους A 24,4 τοῦ τιμωρῆσαι τὸν λυπήσαντα A 66,8 cf. 101,30
ἀποτυχία (opp. εὐτυχία) A 63,5
ἀποφαίνειν τὴν προαίρεσιν ἐν τῇ λέξει A 129,10 med. ἀποφαίνεσθαι ὀρθῶς A 82,1 88,35 περί τινος A 79,25 129,31 130,2.4 pass. ἀπεφάνθην ἀμαθής A 107,36
ἀποφάναι. ἀπέφησεν C 326,13 (opp. κατέφησεν) A 214,15
ἀπόφασις *negatio* A 214,6. 13. 16 — (coni. κρίσις) A 238,8. 24
ἀποφάσκειν (opp. καταφάσκειν) A 214,10
ἀποφατικός (opp. καταφατικός) A 154,26
ἀποφέρειν. κλέπτου ἔγκλημα ἀποφερόμενος A 59,13 ἀπηνέχθη ψευδὴς ὁ ὅρκος S 290,34
ἀποφεύγειν τι A 103,9. 10 142,12 τὸν ὅρκον S 293,13
ἀποφθέγγεσθαι περὶ τοῦ χρυσοῦ S 299,27 ἔπη C 328,1
*ἀπόφλησις τοῦ χρέους A 206,3
ἀποφυγὴ τῶν κακῶν A 63,31
ἀποχαρίζεσθαί τινι A 13,26
ἀπρέπεια S 313,2
ἀπρεπής A 215,5. 7
ἀπροαιρέτως (coni. κατὰ τύχην) A 237,2
ἀπροσδιόριστος πρότασις A 147,25. 29
ἀπροσεκτεῖν A 232,11 (coni. ῥαθυμεῖν) S 274,21
ἀπροσεξία S 274,20 288,37
ἀπροσκόπως διελθεῖν A 230,33
ἀπρόσφορος δικαστής A 69,29
ἀπροσφυής. ἀναξία ἦν καὶ ἀ. ἡ δραματουργία S 314,23
ἅπτεσθαι κρεάτων ἀνοσίων A 60,27 ἐνθυμημάτων ἠθικῶν καὶ φυσικῶν A 8,2 ἁπτός A 61,7
ἀπωθεῖν. ἀπωθεῖται ὡς πρὸς ἀπάτην ἀφορῶν A 166,5
ἀπώλεια τῆς χώρας A 211,29
ἄρα primo loco S 273,34 280,10 292,23 — in apodosi post εἰ A 24,28 S 273,34 281,7 post ἐπεί S 264,18 — λοιπὸν ἄρα S 292,23 καὶ λοιπὸν ἄρα A 150,11 154,7 237,31 καὶ λοιπὸν ἄρα γε S 317, 15 λοιπὸν ἄρα in apodosi post εἰ A 178,20 post ἐπεί A 242,18 — ὡς ἄρα καὶ εἶπον S 274,14 — εἰ ἄρα δὲ ἀποκρίνασθαι δεῖ P 332,22
ἆρα in interrogatione directa A 172,11 257,21 S 273,10 ἆρά γε A 257,11 258, 18. 30 — ἆρά γε in interrogatione indirecta A 15,15 240,29 (dubium est, utrum sit interrogatio directa an indirecta, A 257,22 258,2)
ἀργεῖν κατὰ τὴν ὁδόν C 328,21 ὁ νόμος ἤργησεν A 80,18
ἀργός. Δημοσθένης — γηράσας καὶ ἀκίνη-

τείχους A 108,34 ξύλα —, ὧν ἐπάνω τινὲς ἱστάμενοι βαδίζουσι δι' αὐτῶν A 212, 26 τριήρεις εἰς τὸν διὰ θαλάττης πόλεμον ἑτοιμασθήτωσαν A 35,37 ἡ τοῦ πράγματος διὰ μακροῦ ἀφήγησις A 3,11 προσδοκῶ αὐτὸν ἐλθεῖν διὰ χρόνων ἢ βραδέως A 70,6 cf. 39,26. 27. 28 πλοῦτον διὰ χρημάτων εὐφθάρτων A 36,35 διὰ τούτων εἴρηκε τὸ —, διότι κτλ. A 90, 30 — διὰ τό, sequente infinitivo: τύπτει τινὰ διὰ τὸ σωφρονίσαι αὐτόν A 76,36 cf. 28,4 70,23. 24 77,2. 3 C 327,25 ὁ δὲ εἰπὼν ʻμὰ τοὺς κτλ.ʼ καὶ ἀνδρείους ἐδήλωσε καὶ διὰ τὸν ὅρκον ηὔξησε σφίσι τὸν ἔπαινον τῆς ἀνδρίας S 282,2, ubi exspectes διὰ τοῦ ὅρκου. cf. εἰ — μακροαπόδοτος διὰ τὸ ὥς γένηται A 202,35 δεῖ — ποιητικῶς λέγοντας λανθάνειν τοὺς ἀκροατάς, ὅτι ποιητικῷ στίχῳ ἐχρήσαντο, διὰ τὸ καταφθείρειν τὸν ποιητικὸν στίχον A 165, 15 τὰ παρὰ γράμμα σκώμματα ποιεῖ γελοῖα διὰ τὸ λέγειν καὶ σημαίνειν οὐχὶ καθ' ὃ λέγονται ἐκ προχείρου κατὰ τὸ φαινόμενον κτλ. A 212,31 — (de Iove) τὴν αἰτιατικὴν Δία λέγομεν διὰ τὸ προνοητικὸν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ φυλακτικὸν διὰ τὴν διά πρόθεσιν· δι' αὐτοῦ γὰρ συντηρούμεθα S 303,10

διαβαίνειν. διέβη A 209,26 καλὰ ἔσονται τὰ λεγόμενα ὡς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀκροατὰς διαβαίνοντα S 281,5

διαβάλλειν A 212,30 255,32 S 290,31 294,7 299,30 νόμον A 80,29 pass. διαβαλλόμενος (coni. κλέπτης) A 136,12 διαβάλλεσθαι ἐπὶ μοιχείᾳ A 143,29

διαβιβάζειν (coni. διιέναι, πέμψαι) A 135, 31 136,1 sq.

διαβολὴ τῶν μαρτύρων (opp. σύστασις) A 83,1

διάγειν ἐν ἀλλοτρίᾳ S 295,31

διαγινώσκειν. διαγνῶναι A 223,22. 24 25,20

διάγνωσις A 203,15

διαγορεύειν. τῷ νόμῳ διαγορευόμενα A 117,5. 6

διαγράφειν τὴν ῥητορικήν S 268,23

διάδετον. κεφαλοδεσμίων καὶ διαδέτων (διαδετῶν V) A 169,23

διαδέχεσθαι τοῦ πατρὸς τὴν βασιλείαν S 277,26

διάδηλος. διαδηλότερα A 57,12

διαδιδράσκειν. inf. aor. I διαδρᾶσαι A 168,10

διαδοχή S 277,32

διάδοχος καὶ τῆς στρατηγίας αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικός S 296,11

διάθεσις. οἵαν διάθεσιν ἔχω πρὸς αὐτούς A 97,24 δ. φέρουσα εἰς νόσον A 33,20 (comp. ἕξις, coni. γένεσις) A 33,12

διαιρεῖν A 74,21 S 264,4 281,28 306,2 — διῃρημένως A 119,9 (opp. συνημμένως) A 149,10. 19 διῃρημένως ἀνὰ τέσσαρας (opp. ἅμα) S 307,1 — διῃρημένως (sic V; scrib. διῃρμένως, ex verbo διαίρειν) καὶ ὀγκηρῶς A 186,10. 11

διαίρεσις A 38,19 60,21 61,15. 18 S 278, 39 290,19. 29 306,10

διαιρετικός. δ. σχῆμα S 305,12

δίαιτα A 21,16. 35 66,32 δ. ὑγρά A 64,10

διαιτᾶσθαι εἰς ἀγρόν S 299,32

διακατοχή (coni. ἀχρησία) A 17,37

διακεῖσθαι A 94,19 πρός τι A 70,20. 21

διάκενος σοφία A 7,33

διακοπὴ τῶν ἐνθυμημάτων A 250,29

διακόπτειν S 264,3 (opp. συνημμένως λέγειν) A 250,27 φωνῇ μικρᾷ καὶ οἷον ὑπὸ τοῦ πάθους διακοπτομένῃ S 309,22

διακοσμεῖν (syn. διατάττειν) A 248,22

διακρίνειν A 223,26

διαλαμβάνειν περί τινος A 122,32 161,28 230,21. 28 δ. τεχνολογίαν περὶ τῶν ὅρκων S 289,12

διαλανθάνειν τινά A 188,11 258,8

διαλέγεσθαι (coni. ἀγωνιᾶν) A 51,32 Σωκράτης φιλοσοφεῖ καὶ Πλάτων διαλέγεται καὶ Ἀριστοτέλης περιπατεῖ A 222,31 223,1

διαλεκτικὸς δεινός A 1,21 ὅτι ὁ μὲν δ. (sc. συλλογισμὸς) τέλειός ἐστι, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμὸς ἀτελής, ἢ ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς συλλογισμὸς περὶ παντὸς προτεθέντος γίνεται, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμός ἐστι περὶ τὰ πολιτικὰ μόνα θεωρούμενος A 130,19 — πολλὰ τῆς Ἀτθίδος διαλεκτικά S 312,23 — λέγεται καὶ ἡ σοφιστικὴ διαλεκτική τις A 147,21 cf. 210,24 — διαλεκτικῶς συλλογίσασθαι A 8, 33

διάλεκτος ποιητική A 163,10 225,19 τὸ χρῆσθαι γλώτταις ἤτοι διαλέκτοις ποιητικόν ἐστι A 175,7 cf. 177,4. 6 189,13 202,13 225,19 τὸ ἰαμβικὸν τῆς κοινῆς διαλέκτου ἐστί A 192,9

διάλεξις A 132,9. 11 152,15 S 267,3

τοῖς ἐχθροῖς S 270,24 τὰ λοιπὰ ἐπισκέψασθαι δόντες τῇ πολιτικῇ S 269,11 οἱ Ἠλιεῖς — φαύλους ἐκείνους ἡμῖν ὑπονοεῖσθαι δεδώκασιν A 24,34 τὰ ἐν τῷ λιβέλλῳ γραφέντα καὶ δοθέντα A 75,15. 20 ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπὶ δύο ἐδόθη ὁ λόγος βλαβερῶν S 305,3 cf. 6. 19 *percutere alqm (lapide)* ἔπεμψέ τις λίθον καὶ ἔδωκε τὸν Σίσυφον· ὁ δὲ λίθος πλήξας τὸν Σ. κτλ. A 209,19 *facere* ἀσώματον δὲ ἡ θεός, κἂν εἰ δοθείη αὕτη (sc. Καλλιόπη) θεός S 314,12 *concedere* A 6,11 140,14. 15

διδράσκειν. τὰ ἐπιχειρήματα — δράσουσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν A 255,6 δεῖ σε καὶ κοινούς τινας ἔχειν τόπους, οἳ δράσουσιν ἐπὶ σέ S 268,18 inf. aor. δρᾶσαι S 293,3

διεγείρειν A 233,22. 24. 32 aor. διεγεῖραι A 260,23 διεγερθῆναι εἰς τὸ μαθεῖν A 67,21

διεξοδικῶς S 294,5

διέρχεσθαι A 108,33 τὰς χώρας A 206,10 ἀπνευστὶ διελθεῖν τὸ κῶλον A 196,31 διῆλθον τὸν νενομισμένον καιρὸν τοῦ γάμου A 206,1 — διῆλθε τριακονταετία S 287,11

διευθύνειν τὴν πόλιν A 258,29. 32

διευκρινεῖν A 60,1

διηγεῖσθαι σαφῶς A 11,5 16,28 passive τὸ διηγούμενον A 248, 21. 22

διήκειν. κῶλον ἐκτεταμένον καὶ διῆκον ἐπὶ πολύ A 196,24

διθύραμβοι λέγονται οἱ λυρικοὶ ὡς ὁ Πίνδαρος καὶ ἁπλῶς οἱ πρὸς τὸν Διόνυσον ὕμνοι· ὁ γὰρ Διόνυσος διθύραμβος ἐλέγετο, καθ᾽ ὃ εἶχε καὶ αἰδοῖον ἀνδρὸς καὶ αἰδοῖον γυναικὸς καὶ ἐτέλει καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν. οἱ δὲ εἶπον διθύραμβα τὰ ἔχοντα ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις A 176,31

διίστασθαι. πάντῃ διεστηκότας A 23,18 πολὺ vel κατὰ πολὺ δ. A 210,26. 29. 31

δισχυρίζεσθαι S 290,31

δικάζειν A 12,33 13,2 143,9 224,13 S 287,19 sq. C 323,21 οἱ παρ᾽ ἡμῖν δικασταὶ κειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐδίκαζον S 293,17 δικασάτωσαν οἱ θεοί S 293,21 δίκασον ἐν τῷ συνειδότι σου S 293,27 διὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου θέλω δικασθῆναι S 287,10. 15 — med. δικάζεσθαι (syn. ἀμφισβητεῖν) A 141,34 220, 8 233,10 252,23 S 283,13 (coni. δικανίζειν) A 226,13 μετά τινος A 79,26 135,4

δικαιολογεῖσθαι A 254,33

δικαιολογία A 254,24. 27. 28. 29 S 291,3 δικαιολογίαι ἐπιχειρηματικαί S 294,2

δικαιοπραγεῖν S 275,2

δικαιοπραγία S 275,12

δίκαιος. τοῦ οἰκείου καταφρονῆσαι δικαίου A 73,24 — δικαιοτέρως S 287,29

δικαιοσύνη A 6,9 μείζονα δικαιοσύνην ἐποίησεν S 286,17

δικαιοῦσθαι. δίκην λαβεῖν ἤτοι δικαιωθῆναι A 78,10

δικαίωμα S 286,15

*δικανεύεσθαι S 267,17

δικανίζειν *iudicare* S 288,5 — *litigare* (coni. δικάζεσθαι) A 226,13

δικανικός A 141,34 δ. λόγοι A 12,30 87, 8. 14 S 283,18 ῥήτωρ S 268,14

*δικασίματα. Ἰσοκράτης ἔβλεπε τοὺς Ἀθηναίους ἀπερχομένους εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ διαλύοντας τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις ἐν τῷ ποιεῖν δικασίματα A 206,35. de litibus agi certum videtur; sed δικασίματα unde derivatum sit, explicare nequeo; a verbo δικάζειν potius * δικάσματα ductum exspectes

*δικασπολεῖον. εἰ πολλοῖς ἐτρίβη πράγμασί τις καὶ δίκαις ἐνετράφη καὶ δικασπολείοις, θᾶττον γενήσεται νομικὸς κτλ. A 27,8

δικαστήριον A 11,26 72,17 187,32 S 283, 12 321,7 (syn. ἀγών) A 68,25 (syn. κρίσις) A 249,1 (opp. αἱρετὸς δικαστής) A 77,29 δημόσια δ. C 323,19 ἕλκειν τινὰ εἰς τὰ δικαστήρια A 238,16 cf. 70,5 72,16. 29 73,6 S 285,9 πολλάκις καὶ μέχρι δύο ἐνιαυτῶν οὐ τελειωθήσεται τὰ δικαστήρια αὐτῶν S 285,7 ἐν δικαστηρίῳ ψευδομαρτυρεῖν, ὅπου τὸ ψεῦδος κολάζεται A 78,35

δικαστὴς αἱρετός (opp. δικαστήριον) A 77, 28 (syn. διαιτητής) A 77,32 δ. ἀπρόσφορος A 69,29

δίκη (coni. συμβουλή, πανήγυρις) S 268,14. 19 ἑλκύειν εἰς δίκην, εἰς δίκας A 72,8. 11 73,8 — δίκας διδόναι A 44,27 — adverbialiter δίκην αὐλοῦ A 174,28

δίκτυον A 168,9

δίκωλος περίοδος S 319,11

διολλύναι. ἐν πενίᾳ διόλωλε S 284,10

διονυσοκόλακες explic. A 168,28 διονυσιοκόλακες explic. S 313,19 sq.

δύναμις εὖ ποιῆσαι A 40,1 cf. S 284,14. 16 ἡ Καλλιόπη μουσικῆς ποιὰ δύναμις S 314, 11 οὐκ ᾔδειν τὴν δύναμιν τοῦ ὅρκου S 294,16 συνιᾶσιν οἱ ἀκροαταὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐνθυμημάτων A 147,8. 13 δυνάμει τοῦτο λέγει S 281,8 ἀναγινώσκουσιν οὕτω δυνάμει, ὅτι κτλ. S 273,17 τὸ μακρὸν δύναμιν ἔχει δύο βραχέων A 192,17. 23 — αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῇ πόλει A 211,11

δυναστεία A 101,11 121,7 S 272,3 δ. ὑπηκόων (coni. δύναμις, πλῆθος) S 270, 13

δυνάστης (coni. ἔνδοξος ἀνήρ) A 102,6 (opp. ἀδικούμενοι) A 211,8 (coni πολέμιοι) S 270,15

δυνατός S 267,5. 13 268,20 εἰς τὸ λειτούργημα C 325, 31 εἰπεῖν A 68,33 τοῦ παθεῖν A 102, 22 δυνατώτεροι (syn. κρείττους) A 16,1

δύο. gen. δυεῖν S 266,32

δύσβατος τόπος A 39,29. 31 χώρα A 103, 23

δυσδαίμων C 325,16

δυσειδής A 20,8 69,8 111,20 255,32 256,3

δυσεύρετος A 18,22

δύσηχος. τὸ δύσηχον τῆς φωνῆς S 314, 16

δυσκολία. ποία δ. ἐστὶ τὸ γινώσκειν κτλ. A 252,19 οὐδὲ δυσκολίαν ἔχει τὸ λεγόμενον S 275,27 δυσκολίαν φέρει τὸ ῥητόν S 305,38

δύσκολος A 125,12 183,18 235,7 — δυσκόλως A 18,7 (coni. ἐπιπόνως) A 25, 21

δύσμορφος (coni. τερατώδης) A 20,13

δύσνους κατὰ τῆς πολέως C 327,26

δύσπεπτος A 21,22

δύσπιστος C 328,21

δυσπραγεῖν A 112,18

δυστυχεῖν A 107,32

δυστυχήματα ἔχειν S 300

δυστυχία A 234,19

δυσχεραίνειν A 179,5 222,16

δυσχέρεια περὶ τὴν ἐκφώνησιν A 183,6. 10

δυσχερές τι ἔχειν P 333,6

δωρεά A 70,12 108,10

δωρεαστικῶς ἀποδιδόναι A 18,5

δωρεῖσθαι S 276,37 277,2

δωρητικῶς (δωρετικῶς V) ἐκδιδόναι A 17, 32

δωροδοκεῖν A 59,22

Ἐάν cf. ἄν

ἐᾶν. τὴν μείζονα (sc. πρότασιν) ἔασον A 3, 2 cf. 148,7 εἴασαν τὸν ἀρχαῖον τρόπον S 311,9 τὰ τέκνα ἐάσαντες A 244,5 ἐᾶν τὸ ποιητικεύεσθαι S 311, 12 cf. A 204,14 237,16 τοῦτο — ἐάσθω A 7,37 ἔα γοῦν, μὴ ζήτει κτλ. A 13,23 δι᾽ ἐμὲ ἐάσαντά σε ἐν τῷ πολέμῳ μόνον A 101, 27 cf. 67,30 208,22 οὐκ ἐᾷ αὐτοὺς κρίσιν — ἐκφέρειν A 238,23

ἑαυτοῦ, ἑαυτῷ, ἑαυτόν, ἑαυτούς ad primam personam referuntur A 36,30 61,1 109, 8 115,11 S 280,28 293,7. 12 C 328,22 cf. etiam A 63,29 — ad secundam personam A 45, 30. 34. 35 109, 14. 17. 18 143,8 187,29 188,12 232,7 235,31 252,25 S 288,32. 34. 35 cf. etiam A 254,9

ἐγγίζειν A 101,18 111,25 τινί A 100,14 110,16 136,28. 30. 31 163,8 165,35

ἐγγίνεσθαι A 203,16. 20

ἔγγραφος S 286,29 νόμος S 287,24 288, 14 — νόμον ἐγγράφως τεθέντα A 58,20

ἐγγυμνάζειν. εὐφυὴς καὶ ἐγγυμνασθεὶς εἰς A 202,7

ἐγγύς A 194,34 c. genit. A 194,24 ἐγγύτερος A 41,14. 16 — ἔγγιστα S 315,9

ἐγγύτης (coni. ὁμοιότης) A 171,7

ἐγείρειν ἐν πόλεσι ζωστῆρας τειχῶν καὶ προβολὰς στοῶν A 51,12 — ἐγείρεσθαι ἐπί τι A 210,17. 19

ἐγκαλεῖν A 239,13. 19 ἐγκαλοῦμαι παρ᾽ αὐτοῦ A 141,14 τὸ ὃ ἐγκαλεῖται ἔγκλημα A 239,18

ἐγκατάσκευος λόγος A 180,31 220,33

ἐγκαυχᾶσθαι ταῖς ἀποδείξεσιν (coni. βρενθύεσθαι) C 327,30

ἔγκλημα A 93,25 106,11 238,2 239,18 ἔ. τῆς παραπρεσβείας A 38,24 κλέπτου ἔ. ἀποφερόμενος A 59,13 ἔ. προστρίβειν τινί A 32,26

ἐγκοτεῖν τινι S 296,14

ἐγκράτεια (comp. σωφροσύνη) A 23,21 31, 19 ἡ ἐγκράτεια πρὸς τὴν σωφροσύνην ὁδός A 30,37

εἰρηνεύειν intrans. A 15,11 16,1 22,33. 35 μετά τινος A 140, 27 πρός τινα S 268,33

εἰρηνικός (συμφωνία) S 269, 16

εἱρκτή S 270,2 280,22

εἰρωνευτικός A 190, 5 — εἰρωνευτικῶς A 262,11

εἰς Ἀφρικὴν κατοικεῖν, εἶναι A 70,6 72,7 ἵσταται καὶ τρέμει εἰς τὸ δικαστήριον A 237,8 ἀπελύετο εἰς ἀποδείξεις S 289, 15 εἰς μόνα τὰ ἑκατὸν νομίσματα ὤμοσα S 292, 12 ἀπαιτεῖν τὸν κλέπτην εἰς τὸ τετραπλάσιον, εἰς τὸ διπλοῦν A 76,8. 9 τὴν ψυχήν σου κινδυνεῦσαι εἰς τὴν τῶν νόμων ἀπείθειαν S 289,1 λειτούργημα—εἰς τριηραρχίας, εἰς σιτίσεις κτλ. C 323,2 κρατηθέντες εἰς κλοπήν A 234,15 ἐάν σε βλάπτῃ ὁ γεγραμμένος νόμος εἰς τὸ πρᾶγμά σου S 287,37 ψεύδεται εἰς ἃ λέγει κατ' ἐμοῦ S 292,10 εἰς τιμὴν μικρότατος S 270,29 εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἠσκημένον ἔργον A 26,16 cf. 52,26 εἰς χρήματα εὐεργετεῖν A 96,13. 15 τῶν ἐμποδιζόντων αὐτὸν εἰς τὸ ἐκπληρῶσαι τὸν ἔρωτα A 91,19

εἷς. ἀναπαύεσθαι ἐν ἑνὶ τόπῳ A 36, 25 ἄρχειν ἕνα χρόνον A 45,8 εἰ δημοκρατία ἐστίν, ἑαυτὸν δείκνυε — τὸν ἕνα πάντας νομίζοντα καὶ τοὺς πάντας ἕνα A 46,1 ἓν πρὸς ἓν τιθεὶς τὸ κτλ. S 273, 20 διαιρούμενα εἰς ἓν καὶ ἓν S 306,2 ὁ καθ' ἕνα τούτων S 291,4 τις εἷς A 30,15 S 271,22 εἷς τις S 280,5 εἷς ἕκαστος A 122,23. 30 240,15 241,5. 13 S 278,16 ὁ αὐτὸς καὶ εἷς cf. αὐτός εἷς—ἕτερος A 196,16 198,19 199,1 257,5 S 306,8 C 324,23 εἷς—ἄλλος A 199,5

εἰσάγειν μάρτυρα A 32,20 82,34 ἐπιχειρήματα A 253,31 254,10 ἀντιθέσεις A 122, 14 γνώμας A 126,29 εἰσάγει τὴν Ἑκάβην λέγουσαν κτλ. A 146,25 cf. 134,21 cf. etiam 209,28 210,21

εἰσβολαὶ τῶν ἐμπόρων (coni. πραγματεῖαι) A 15,34

εἰσέρχεσθαι A 187,32 206,12 τοὺς ναούς S 313,11 τὴν πόλιν S 270, 23 εἰς τὴν θάλασσαν A 145,24 βίᾳ εἰσελθεῖν εἰς τὸ κτῆμα A 77,27

εἰσιέναι τὴν κονίστραν S 292,30

εἰσφέρειν. τὴν ἐπιστήμην εἰσφέρει τὸ μεμαθηκέναι A 29,25 cf. 29

εἰσφορά S 273,31. 33

εἶτα A 3,18 22,11 38,19 47,20 64, 1. 32 90,6. 16 108,1. 32 133,32 saep. S 271, 32 272,5. 19 273,16. 25 277,22 288,31 290, 31 saep. C 323, 9 εἶτα ὕστερον A 131, 32 εἶτα δὲ πάλιν C 326, 30 εἶτ' αὖθις S 280, 33 εἶτα — αὖθις S 284, 9 291,15. 16 εἶθ' οὕτως A 138,19 πάλιν — εἶτα — εἶτ' ἐπὶ τούτοις S 282, 30 πρῶτον μὲν—εἶτα A 3,5 6,31 πρῶτον—εἶτα A 47,28 61,8 85,22 159,24 226,5 S 274,33 294,29 πρῶτον — εἶθ' οὕτως A 80,27 180,17 post partic. πρῶτον ὀμόσαντες εἶτα δικάζουσι S 294,25

εἴτε. ὁ δικαζόμενος κατηγορῶν εἴτε ἀπολογούμενος A 10,21 cf. 250,13 ἄχρι μιᾶς εἴτε καὶ δευτέρας γενεᾶς A 120,3 cf. 78,7 224,16. 17 εἴτε—ἤ S 280,30 εἴτε—εἴτε A 49,22. 25 75,26 77,35 84,5 93,11 99, 22 100,6 105,9 109,29 122,8 134,18 140,30 168,8 189,21 S 302,14 εἴτε—εἴτε cum duplici apodosi A 140,14. 32 cf. etiam S 278,5 εἴτε - εἴτε—εἴτε cum triplici apodosi A 16, 7 — in interrog. obliquis εἴτε (post εἰ) A 159,27 εἴτε καί A 236,29 εἴτε—εἴτε A 10,11 63,15 81, 34 82, 1 117, 29 121,27. 28 122, 21 130,8. 10 131,13 135,15 137,13 249,13 261, 10

εἰωθέναι A 19,4 162,6 164,15 221,26 cet.

ἐκ. αἱ ἐξ ἀρχῆς κείμεναι συλλαβαί A 193,5 αὐτὸν κατέχει ἐκ τῶν τριχῶν A 89,22 — pro genitivo partitivo ἥκιστα ἤτοι οὐδαμῶς ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν τοῦτο τὸ εἶδος κτλ. (ἥκιστα πάντων Arist.) A 252,33 τί οὐ δέδεικται ἐξ ὧν ὑπεσχόμην ἀποδεῖξαι; A 262,15 — causam vel instrumentum significat ἀσάφειαν ἐκ τῆς πολυλογίας ποιεῖ A 225,13 τοῦτο βούλεται λέγειν ἐκ τοῦ εἰπεῖν κτλ. A 1,15 εἰς ἀντίφασιν ἐμπεσεῖν ἐκ τοῦ εἰπεῖν κτλ. A 214,1 μνήμην πεποίηκε τοῖς ἀκροαταῖς ἐκ τοῦ πολλάκις εἰπεῖν τὸ Νιρεύς A 223, 15 cf. 19, 12 46, 6 71, 13 72, 26 90, 19 94, 11 113, 3 221, 11 225, 24 239, 6 — εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐκ προοιμίου A 230,25. 29 ἐκ γενετῆς S 276, 23 ἐκ βρέφους A 61,27 πάλαι καὶ ἐκ χρόνων πολλῶν A 119,27

ἕκαστος. εἷς ἕκαστος cf. εἷς ὁ, τὰ καθ' ἕκαστα A 13,14. 16 27,16

ἐνευδοκιμεῖν A 19,16
ἐνέχειν. κατὰ τὸν νόμον ἐνέχεται ὡς ἄδικος A 76,23
ἐνέχυρον ἐπί τινι S 286,7
ἐνήχησις A 228,14. 15
ἐνθένδε A 252,22
ἐνθεωρεῖν. ἡ ἀνδρία ὑπάρχει καὶ ἐνθεωρεῖται τοῖς στρατηγοῖς S 276,2
ἐνθυμεῖσθαι. ἐνεθυμήθη προσθεῖναι κτλ. A 76,25 — *concitari* A 219,17
ἐνθύμημα (coni. ἐπαγωγή) A 2,23 (syn. πολιτικὸς συλλογισμός) A 131,33 ἐνθυμήματα (coni. πίστεις, τόποι) A 9,32. 36 ἐ. μετὰ τοῦ μέσου S 300 ἐ., ὃ ῥητορικὸς συλλογισμός S 279 ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς συλλογισμὸς τέλειός ἐστι, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμὸς ἀτελής, ἢ ὅτι ὁ μὲν διαλεκτικὸς συλλογισμὸς περὶ παντὸς προτεθέντος γίνεται, τὸ δὲ ἐνθύμημα συλλογισμός ἐστι περὶ τὰ πολιτικὰ μόνα θεωρούμενος A 130,18
*ἐνθυμηματίζεσθαι. ἐνθυμηματισάμενος S 265, 29
ἐνθυμηματικὸς ῥήτωρ S 268,13 — ἐνθυμηματικῶς A 16,26 S 265,28. 29 300,2 (coni. ἀποδεικτικῶς) A 45,31
ἔνι. ὡς ἔνι S 289,8 304,31
ἐνιαυτός A 70,1 S 272,19 283,7 saep.
ἑνικός A 183,4 — ἑνικῶς A 183,4
ἐνίοτε A 11,23 S 288,8
ἐνιστάναι τὴν συμβουλήν A 121,36 — med. ἐνίστασθαι A 143, 3 153, 28. 32 236, 24 244,19 — ἐνεστὼς χρόνος A 144,30
ἐννεασύλλαβος S 321,16. 17
ἐννοεῖν καθ᾽ ἑαυτόν A 61,1
ἔννοια S 273,23 308,14
ἐννόμως ἐπιστατεῖν A 45,21
*ἑνοείδεια (coni. σύνδεσμος) S 318,28
ἑνοῦν A 23,17
ἐνοχοποιεῖν. ἠνοχοποιήθην ἐπὶ μοιχείᾳ A 237,25 cf. 238,1
ἔνοχος ἐγκλήμασιν A 93,25 ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου ἔνοχος εἶ δοῦναί μοι τὸ χρέος S 287,14
ἔνστασις A 257, 30 S 292, 5. 20 311, 29 317,13 (coni. ἀντίθεσις) A 122,7
ἐνταῦθα—ἐκεῖ cf. ἐκεῖ (opp. ἄνω) A 22,29 ἐνταῦθα μὲν — ἐνταῦθα δέ A 195, 27 — *huc* ἀποκομίσαι αὐτὴν ἐνταῦθα ἀπὸ ἄλλου τόπου A 156,19 cf. S 266,26 — ἐνταῦθα ἀρκοῦσιν ἑκατὸν εὐφυλάκτῳ ὄντι A 15,24
ἐντεριόνη (pro ἐντεριώνη) A 149, 27. 28 S 304,24
ἐντεῦθεν ἀναγκαῖον, δῆλον sim. A 2, 21 5,27 8,35 10,36 27,9 224,23 239,25 saep. S 284,17 290,10 293,8 295,32 298,12 301,34 309,18 C 325,31
ἔντεχνος δύναμις A 10,31 πίστις S 279 ὑποκριτική S 310,27 — ἐντέχνως A 7,34 10,11
ἐντιθέναι A 186,4 — med. ἐντίθεσθαι τῷ πεζῷ οὐ ταπεινὴν λέξιν S 311,27
ἔντιμος A 137,24. 25 (coni. ἔνδοξος) A 119, 22
ἐντιμότης A 119,30
ἐντὸς συνέχειν A 184,25 ἐνδομυχεῖν A 101, 23 ἡ ἐντὸς κατάστασις A 50,2 — c. genit. A 108,34 229,7 S 277,10 295,31
ἐντρέπεσθαι (syn. αἰδεῖσθαι, αἰσχύνεσθαι) S 280,32 A 93,12
ἐντρέφειν. δίκαις ἐνετράφη A 27,8 νόμῳ καὶ παιδείᾳ ἐντραφέντες καὶ ἐνεθισθέντες A 45,12
ἐντροπή (syn. αἰδώς) A 106,4
ἐντυγχάνειν A 121, 13 c. dat. A 4, 5. 6 55,13 60, 24 129,27. 32 — ταῦτα ἀκριβέστερον ἂν γνοίης ἐντυχὼν Πινδάρῳ S 296,20
ἐνυπάρχειν A 30,3. 4 64,18
ἐξαγγελία. ἑκάστῳ πάθει κατάλληλον τὴν ἐξαγγελίαν διὰ τῆς ποιᾶς φωνῆς ποιεῖσθαι S 309,19
ἐξαγγέλλειν A 158,3 165,20. 22. 30 P 330, 10. 12 (coni. ἐκφράζειν) A 158,16
ἐξάγειν (coni. ἀποποιεῖσθαι) A 15,32
ἐξάγιον A 149,27. 28
ἑξαδάκτυλος S 272,5. 8
ἐξαδέλφη S 306,27
ἐξαίρειν A 10,32 46,27. 33. 36 48,3 177,32 191,26 225,11 S 282,6 τὰ εὔογκα ἤτοι τὰ ἐξηρμένα καὶ μεγάλα πράγματα A 186,7
ἐξαίρετος. κατ᾽ ἐξαίρετον A 53,26
ἐξαίσιος. κάπρου τι χρῆμα ἐξαίσιον S 276, 32
ἐξαίφνης A 132,11 167,19. 21
ἐξαλλαγὴν ποιεῖν (syn. ἐξαλλάττειν) A 166, 14
ἐξαλλάττειν A 159,25
ἑξάμετροι οἱ ἔχοντες δώδεκα (sc. πόδας) S 311,23
ἐξανάπτειν A 167,21

θρόνος S 271,11 ὑπεξίστασθαι τοῦ θρόνου A 18,19 cf. 54,30
θρύπτειν A 179,7
θρύψις. θρύψεις — χλιδάς A 59,10
θύειν A 128,11
θυμελικός A 221,20 C 327,10
θυμήρης A 248,24
θυμικός S 316,24
θυμός A 118,21 251,16 sq. S 273,11
θυμοῦσθαι A 75,13 118,20 219,18 220,23 S 280,19 indic. praes. secunda persona θυμοῦσαι A 251,15
θυμώδης A 118,24. 26
θύρα A 71,21 θ. συμβαλτή A 184,26
θυσία ἐδόθη τῇ Ἀρτέμιδι S 276,31

Ἰαμβεῖος. ἰ. μέτρον A 191,11. 24. 32 — τὸ ἰαμβεῖον *versus* C 323,16 328,16
ἰαμβικός S 311,10 ἰ. στίχος τῇ διποδίᾳ μετρεῖται A 190,35
ἴαμβος A 192,21 sq. S 316,9
ἰᾶσθαι A 78,9 τὴν πενίαν A 91,16
ἰατρικός A 35,28 — ἰατρική A 8,14 S 267, 7. 9. 28. 30
ἰατρός A 35,31 80,34 S 267,30 288,30
ἰδιοποιεῖσθαι (coni. σφετερίσασθαι) A 76,1
ἴδιος c. genit. A 9,10 13,18 206,28 S 271,6 309,26 c. dat. A 9,29 ἴδιος καὶ ἴδιος S 268,12. 17 — ἰδίως (opp. κοινῶς) A 225,27 S 268,5 — ἰδίᾳ A 150,12 262, 19. 20 S 275,17 306,13 ἰδίᾳ — ἰδίᾳ A 134,24 ἰδίᾳ μὲν — ἰδίᾳ δέ A 262,7 S 291,16 ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ A 87,9 150,18 215,27 (syn. χωρίς) A 215,27 (opp. ἅμα) A 215,32 τῶν ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ τεχνῶν ἤγουν φυσικῆς, ἰατρικῆς κτλ. S 267,6
ἰδιότης τῶν πραγμάτων A 162,18 τῶν ἤχων A 171,11
ἰδίωμα τῆς γραφῆς A 175,26 ἀνθρώπου ἰ. τὸ γελᾶν S 313,8 βλέμμα καὶ κίνημα καὶ ἰδίωμα ἄγριον A 188,27
ἰδιώτης (coni. ταπεινός) S 284,8 ἰ. ἀκροατής (opp. σοφὸς ἀκροατής) A 234,3
ἰδιωτικῶς. τὰς ἰδιωτικῶς παρὰ πολλοῖς λεγομένας κλεισούρας A 269,3
ἰδού cf. ὁρᾶν
ἰδριεύς. ἰδριέα (ἰδνέα V) ἤτοι συκοφάντην ... ἢ τὸ Ἰδριεύς ληπτέον ὡς ὄνομα κύριον A 178,15 sq.
ἱδρώς. πλήρης ἱδρώτων C 328,26 ἀπὸ κόπων καὶ ἱδρώτων πολλῶν ὑπῆρξε τοιοῦτος A 40,20
ἱερᾶσθαι. ἱερώμενος A 69,28 (dist. μοναχός) A 26,20
ἱέρεια A 143,29 144,1
ἱερεύς A 128,2
ἱερός (χήρα; cf. Evang.) S 286,24 ἐν τοῖς ἱ. λόγοις S 317,9 — τὸ ἱερόν S 286,14
ἱεροσυλία A 8,21 12,20. 22 33,27
ἱερόσυλος A 122,1 226,1 252,24
ἱκανὸς ἐν λόγοις A 10,30 — ἱκανῶς ἐχέτω A 13,27
ἱκετεύειν A 201,14 207,32
ἱλαρός. ἱ. πρόσωπον A 188,29. 31 189,2 — ἱλαρῶς S 317,15
ἰλιγγιᾶν (syn. ναυτιᾶν) A 179,9
ἱμάτιον ῥυπαρόν A 97,15 πορφυροῦν A 167,30
ἵνα *ubi* A 127,25 215,01 — *ut* finale c. coni. A 28,3 63,27 saep. S 270,24. 27 271,34 saep. c. opt. A 136,17 S 269,4 270,19 278,10 302,34 321,4 c. indic. praes. A 60,1 239,12 c. indic. fut. A 27,21 C 323,3 c. coni. praes. et indic. fut. A 69,35 post καταναγκάζειν A 140,25 εὐλαβεῖσθαι A 184,20 συμβουλεύειν A 207,29 προτρέπεσθαι S 272,34 — ἵνα τί A 147,4 204,18 — ἵνα ὅτι A 159,34 — consecutivum A 91,30 cf. etiam S 305,34 315,17 — conditionale κἂν μὴ μεγάλως δύνανται ὠφελεῖν, ἀλλ' οὖν ἵνα δύνωνται ὠφελεῖν ἄνευ λύπης A 65,22
ἰν λίτεμ (ἰλιτ V) *iuramentum in litem* (ὁ ποίνιμος, ὁ μονομερής) S 296,34
*ἰουδικιάλιος (ἰουδικάλιος V) ὅρκος, ὃς ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ δίδοται S 296,32
ἱππεία A 37,25
ἱππεύς A 103,25
ἱππηλάσια (coni. γυμνάσια) A 43,11
ἱππηλάτης A 15,18
ἱππικός. ἱ. δύναμις A 15,2 παρασκευή A 41,24 θέατρα S 296,2 — ἱππικῶς A 15,6
ἵππος δρομικός A 14,21 στασιάρις A 110,9
ἱππότης A 14,35
ἶρις S 266,21
ἰσάζειν A 211,5 260,32
ἰσῆλιξ A 26,37
ἰσθμὸς στενοπόρος λέγεται A 174,27 ἐστὶν ἡ στενοτάτη γῆ καὶ δίκην αὐλοῦ ἐπιταθεῖσα στενοῦ μεταξὺ δύο γαιῶν A 174,28

11 S 301,33 οὐδὲν καινόν c. inf. A 36,6 47, 36 οὐ, τί καινόν, εἰ κτλ. A 92, 1 256,2
καίριος. τὰ καιριώτερα A 49,13
καιρός A 18,9 24,4 39,9 42,9 65,10 91,22 98, 29 100, 31 104, 10 109, 2. 35 110, 1 240, 17. 18 S 283, 5. 7 313, 25 314, 20 C 326,31 P 331,12 κατὰ καιρόν P 330,3
καῖσαρ (comp. βασιλεύς) A 38, 16
καίτοι A 13, 25 42, 2 144, 7 S 294, 10 c. partic. A 7,10 cf. S 303,3
κακία. πᾶσα κ. βλάπτει τὴν ψυχήν A 6,16 φθείρει τὴν εὐδαιμονίαν ἡ κ. S 270,3 κ. τῆς καθεστηκυίας ἕξεως S 284,6 κ. τῆς παραθέσεως A 167,30
κακίζειν A 198,8 202,33 226,11 S 287,9
κακοδαιμονία (opp. εὐδαιμονία) S 269,33
κακόζηλος S 313,36
κακοήθως A 239,32
κακοπαθεῖν S 274,20
κακοπραγεῖν A 112,16
κακός. κακῶς λέγειν S 288, 22. 28 τινά S 313,20
κακοτεχνία τοῦ ζωγράφου A 223,26
κακουργεῖν S 301,9
κακοῦργος A 50,19 S 280,21. 24
κακόφωνος A 160,4 216,24
κάκωσις A 26,6
καλάθιον (syn. τάλαρον) A 218,19
*καλαθίσκιον μικρόν A 108,30
καλαθίσκος A 109,3 205,14. 15
καλαμάριον A 69,10
καλίγιον A 123,21
καλλιέπεια A 160,24 165,1
καλλίπαις S 274,33
κάλλος A 18,30 sq. 30,12 36,27 τὸ φυσικόν (opp. τὸ περίαπτον, νόθον) A 50,34
καλλωπίζεσθαι A 4,1 λέξεις κεκαλλωπισμέναι A 186,14. 15. 17. 20
καλὸς ναύτης A 103, 14 ταῦτα — συμβουλευέτω — καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ καλοῦ χωρήσοι S 268, 31 — κάλλιον A 28, 32 35, 34 S 315,12 καλλιώτερον A 173, 1 — κάλλιστον νόημα A 3, 11 μάθημα A 18, 5 — καλῶς λέγειν, διαλέγεσθαι, ἐξηγεῖσθαι sim. A 23,7 35,7 52,2 261,23 S 265,11 κ. ἔχειν S 265,1 κάλλιστα S 295,7
*καλουμνίας ὅρκος ὁ λεγόμενος παρ' Ἕλλησι συκοφαντικὸς κυρίως ὅρκος οὐκ ἔστιν S 296,35
καμμύειν A 217,5
κάμνειν. κεκμηκότι καὶ καμόντι A 262,26
κανδῆλα A 211,2
κανών S 289, 2 μετὰ τέχνης καὶ κανόνων ῥητορικῶν S 278,34
καπηλεῖον A 60,34
κάπηλος αἰσχυνθῇ ἂν τὸν μὴ ὄντα κάπηλον, κάπηλος δὲ κάπηλον οὐδέποτε αἰσχύνεται A 106,9
καπνός S 266,24
κάπρος S 276,32
*καπτρίον. οἷον εἰ ἀργυροῦν ἔκπωμά ἐστι, μετασχηματίσει τις αὐτὸ καὶ ποιήσει καπτρίον A 74,11
καρπός A 175,4 S 270,28 276,30
καρποῦσθαι δόξαν A 40,23
κάστρον. χωρῶν καὶ κάστρων A 205,5
κατά. κατὰ ξιφῶν καὶ μετὰ ξιφῶν κυβιστῶντες S 317,23 — παραταττέσθω κατὰ κύκλον A 7,11 ἡ καθ' ἡμᾶς θεία γραφή S 267, 25 λέγων καθ' ἑαυτόν A 26, 26 κατ' ἔτος A 14,28 καθ' ἑκάστην A 18, 28 οὕτω ἡ ἀλήθεια κατ' ἐμὲ διαφαίνεται A 3,3 κατὰ ἀνάλυσιν A 7,36 καθ' ὑπόθεσιν A 14, 36 κατὰ πολύ A 66, 23 68,17 καθ' ὅσον A 66,32 78, 5 ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδην αἰκισθῇς A 54,2
καταβάλλειν A 79,29 τινί τι S 290,38 ἡ καταβαλλομένη ἔξοδος A 77,31 — med. καταβάλλεσθαι νομίσματα A 142,8 cf. 89, 33
καταβιβάζειν. κατεβιβάσθη τὸ πνεῦμα τοῦ ε εἰς τὸ α A 177,7
καταβλάπτειν A 178, 18
καταγγελεὺς καινῶν δαιμονίων A 136,23
καταγγέλλειν καινὰ δαιμόνια S 301,33
κατάγειν εἰς τὴν πατρίδα S 302,4
καταγίνεσθαι περί τι A 3,15 9,9 114,20 157,5 162,14. 16 250,20. 22
καταγινώσκειν δειλίαν A 25,8
καταγράφειν ἐν A 144,14
καταγραφὴ ἐν τῇ σανίδι A 161,24
καταδαπανᾶν A 117,17 244,29
*καταδείρειν. ταπεινωθῆναι καὶ καταδαρῆναι πολλά A 117,35
καταδέχεσθαί τι S 286,7 293,11 c. inf. A 240,7 S 317,11
καταδικάζειν S 291,31. 32
καταδιώκειν A 71,23 217,28
καταδουλοῦν A 133,15. 16 135,3 204,13 — med. καταδουλοῦσθαι A 11,28

πράγματι πολὺν χρόνον S 274, 15 πολλὰ κεκοπιακώς A 274,18
κόπος A 174,8 (coni. ἱδρῶτες) A 40,19
κόπρος (syn. περίττωμα) A 177,23
κόπτειν τὸ τεῖχος S 302, 34 ἄσταχυν A 202,23 δαπάνην A 14,20. 28
κορδακίζειν (εἶδος ἀνειμένης ὀρχήσεως . . . ὃ οἱ Σθλάβοι ὀρχοῦνται, τὸ εὐκίνητον) A 191,29 sq.
κόρδαξ, ᾧ οἱ ἀγοραῖοι ὀρχησταὶ χρῶνται S 317,24
κορεννύναι. κεκορεσμένοι ἐσμέν A 94,20 ἆσαι καὶ κορέσαι χροός A 209,25
κόρη A 146,7 S 280,30. 33 306,21 — (i. q. ὀφθαλμός) A 78,30
κορμίον A 106,3
κόρος (coni. ὑπερβολή) S 284,6
κορυφαῖος. κ. ἀκρόπολις S 269,4
κορυφή A 174,25
κορώνη A 5,25
κοσμεῖν ἵππον A 42,17 λόγον A 40,37
κόσμοι χρύσεοι S 299,26
κοττάβιον explic. A 73,34 S 285,18 295, 27
κόττος S 296,6
κουρσεύειν τινά A 204,34 (coni. ἁρπάζειν) A 205,2
κοῦφος. τὸ μᾶλλον κοῦφον ἄνω φέρεται μᾶλλον, τὸ δ᾽ ἧττον φέρεται μὲν ἄνω, ἧττον δέ A 8,13
κρᾶσις A 64,10 (syn. διάθεσις) A 91,29
κοχλίας A 67,16
κρατεῖν *praestare* c. genit. A 53,24 207,4 *regnare* S 269,22 c. genit. A 213, 30 S 296,7 *potiri* c. genit. S 269, 23 c. acc. A 74,1. 5 204,11 237, 15. 16 *tenere* c. acc. ἐν χερσί A 69,10 ἡ ἄγκυρα κρατεῖ τὸ πλοῖον A 211, 1 210, 34 παρὰ τοῦ βασιλέως δέσμιος ἐκρατεῖτο A 108, 19 cf. 230, 32 247,9 *capere* ἀδικήσαντες καὶ κρατηθέντες A 70, 30 κρατηθέντες εἰς κλοπήν A 234, 15 cf. 71,3. 13. 35 83,21 101, 30 141, 29 143, 13 *vincere* τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα A 40, 35 *valere* νόμος — ἔτι κρατεῖ A 80,16
κράτιστος A 41,10
κράτος φέρομαι A 40,33 ἡττήθησαν κατὰ κράτος S 270,25
κρέας ὀρνίθειον S 284. 5 κρέα ἀλεκτορίδων S 283,39 φαγεῖν ὑείων κρεῶν S 288,31 κρεάτων ἀνοσίων ἅπτεσθαι A 60, 27
κρειττόνως A 177,23
κρέμασθαι. κρεμαμένη A 211,1 — *κρεμᾶν. κρεμώμενον A 211,2. 4
κρεμαστάριον τῆς κανδήλας A 211,2
κρήνην θολοῦν A 91,7
*κρησφύγιον S 269,5
κρίνειν δίκας A 238,21 τινά C 323,18 ἐπὶ τίσι με κρίνεις A 258, 9 ἀσεβὴς ἐκρίνετο A 139,4 παρ᾽ αὐτοῦ ᾑρετίσαντο αἱ θεαὶ κρίνεσθαι καὶ ἔκρινε τῇ καλῇ τὸ μῆλον A 138,24 αἱ Ἐριννύες ἐκρίθησαν μετὰ τοῦ Ὀρέστου ἐν Ἀρείῳ πάγῳ A 138,10
κρίσις A 138,8 S 293,26
κριτικὸς λογισμός A 117,14
κροτεῖν. τῶν τοιούτων λόγων κροτηθέντων πολλάκις S 289, 27 πόλεμος κροτηθεὶς παρὰ τοῦ Ξέρξου A 23,16
κρότος A 171,19. 22
κρύπτειν ἑαυτούς A 229, 21 κρύπτεσθαι A 229,24 κεκρυμμένος ἐχθρός S 298,29
κρυφίως (syn. λάθρα) A 75,34
κρύψις S 284,22
κτᾶσθαι. κτήσασθαι A 25,35 26,2 119,26 δόξαν ἀπό A 66, 23 ἐπηρμένον ἦθος A 119,17 κτᾶταί τίς τινα εὔνουν A 234, 19 — passive A 48,7 24,11 25,30 88, 18. 20 S 270,39
κτείνειν. aor. pass. κτανθῆναι S 278,30
κτῆμα A 77,27 104,31
κτῆσις A 97,29 142,9
κτίζειν A 121,2
κύαμος A 182,4
κυανίζειν A 175,6
κυβιστᾶν κατὰ ξιφῶν καὶ μετὰ ξιφῶν S 317,23
κύημα A 175,4
κυκλικῶς A 7,12
κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον, οὗ αἱ ἐκ τοῦ μέσου ἐκβληθεῖσαι περιφέρειαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν A 184,14 πολυχωρητότατος A 7,11 (comp. τρίγωνον) A 8,24 τετραγωνίζεσθαι τὸν κύκλον S 267,25 — τὰ κύκλῳ καὶ τὰ ἔξω τῆς ἀποστολῆς C 328,27
κυκνόθρεπτος S 301,18
κῦμα A 178,27 179,8
κυμαίνεσθαι (θάλασσα) S 313,8
κύναστρος S 304,3. 8
κυνηγέσια A 36,25 43,3 66,13
κυνικός (coni. αὐστηρός, φυλακτικὸς τῶν ὀρθῶν δογμάτων) S 304,14

τριῶν S 264,16 εἴρηταί μοι ζητεῖν ταῦτα A 17,22 τῶν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν κτλ. C 324,1 ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν A 24,15 25,1 ἁπλῶς, μᾶλλον, φέρε εἰπεῖν cf. ἁπλῶς μᾶλλον φέρε fut. act. λέξω A 37,29 249,25 ἐρῶ A 37,27 pass. λεχθήσομαι A 59, 1 aor. pass. ἐλέχθην A 37,32 262,18 ἐρρήθην A 215, 27 ἐρήθην (?) A 180, 23 ἐρρέθην (?) A 143,17 ῥηθείς A 178,25. 30 251,23 254,31 260,25 saep.

λεῖος (τελείαν V) S 309,25

λείπειν intrans. A 148,4. 5 199,23 S 299, 17 τὸ λεῖπον S 318,32 διποδία λειπομένη μιᾶς συλλαβῆς S 316,4

λειποτακτεῖν A 77,18. 20

λειποτάκτης A 75,4 77,21

λειτούργημα C 323,2 325,31

λειτουργίαι φυσικαί A 19,34

λέμβος S 314,22

λέξις A 4,30 10,14 61,14 ἄσημος S 314,26 λέξεις S 310, 7 Γοργιακαί S 311, 6 κεκαλλωπισμέναι A 186,14 sq. ποιητικαί S 311,7

λεπτομερῶς A 138, 14 λεπτομερέστερον (syn. ἐπαγγελτικώτερον) A 138,13

λεπτός A 217, 23. 25 — τὸ λεπτόν (sc. νόμισμα) S 286, 17. 24

λεπτύνειν A 179,16. 19

λευκαίνεσθαι A 210,13

λευκός A 253,28

λέων S 312,27 δεικνὺς τὸν κώνωπα ἴσον τῷ λέοντι A 18,25 cf. 13,30

λεωφόρος. ἀγνοῶν τὴν εὐθεῖαν λ. S 264, 15

λήγειν εἰς μακρόν, βραχύ A 193,10. 13

λήθη. εἰς λήθην τινὸς ἔρχεσθαι A 180,22 254,31

λήια S 285,10 321,5

ληίζειν A 237, 16. 18 med. ληίζεσθαι A 237,17 τινά A 72,21 237,15 S 285,14

λῆμμα logice A 10,1 28,4 29,9 58,23 S 274,28 298,13 (coni. ἀξίωμα) A 27, 31

ληστής A 60,24

λῆψις (syn. λῆμμα) A 70, 13. 19 ἡ δόσις τῆς λήψεως κρείττων A 30,21 λ. τῶν ἐλαττόνων κακῶν ἀντὶ τῶν μειζόνων A 63,31 τοῦ ὅρκου S 291,9

λίαν A 175,17 213,35

λίβελλος A 75,15. 16. 18. 20. 21

λίθος S 275, 34 313, 28 (coni. μάργαρος) A 120,21 σφαιρικός S 295,30 ὁ λίθος ὁ πολυτίμητος A 26,14

λιμαγχονεῖν S 271,2

λιμήν A 47,11

λιμός A 96,6 143,12 S 283,5

λιμώττειν A 60,27

λιτός A 236,10

λίτρα A 109,32 S 286,9 292,12 χρυσίου A 89,33

λογαριάζειν. εὐθύνας δοῦναι ἤτοι λογαριασθῆναι ἐφ᾽ οἷς ἐνήργησαν A 204, 17.19

λογίζειν S 273,12 pass. ἵνα μὴ τὸ τρόπαιον λογισθῇ τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτῷ A 141,33 — med. λογίζεσθαι A 64,24 206, 27 τι A 64,19 110,33 c. inf. A 124,8

λογικός A 35,28 47,23 168,11 ἐπιστῆμαι λ. A 56,27 — λογική S 268,25 — λογικώτεραι τέχναι (comp. πρακτικαὶ καὶ βάναυσοι) A 34, 25 — λογικῶς ἔλυσε τὸν συλλογισμόν P 334,5

λογισμός C 328,24 ἐξεστηκὼς τὸν λ. A 94, 11 ἐξίστησι τὸν ἀκροατὴν τοῦ οἰκείου λ. A 190,10

λογογραφεῖν A 26,12 27,20 37,9 164,9. 12 S 312, 22 ἕπεται τῇ δυνάμει τοῦ ῥητορεύειν τὸ λογογραφεῖν A 29,34

λογογράφος. δεῖ ἡμᾶς τοὺς λογογράφους ἐᾶν τὸ ποιητικεύεσθαι ὡς οὐδὲ οἰκεῖον ἡμῖν τοῖς πεζοῖς S 311,12. 24 cf. 312,4

λογοειδής. λογοειδέστερος S 311,10 λογοειδῶς A 40,38

λόγος. ποιεῖσθαί τινος πολὺν λόγον S 296, 29 ἐποίησεν ἀπόλογον πρὸς τὸν Ὀδυσσέα λόγῳ τῆς Πηνελόπης A 244, 30 λ. ἐν Ἀθήναις τιμᾶται A 52,33 53,23. 28 54,5 Ἑρμῆς λέγεται ὁ λόγος A 149,6 ἐν τοῖς περὶ μεταφορᾶς λόγοις S 315, 5 *liber* S 285, 33 C 323, 22 324, 13 πονεῖν ἐν λόγοις A 27,5 λόγοι πεζοί S 309,13 ‘ἡσύχῳ ποδὶ’ τὸ τοῦ λόγου (ex Euripide) A 1,19 — σπέρμα λόγον ἐπέχει ἀρχῆς A 167, 11 ὁ τροχαῖός ἐστιν ἐν λόγῳ διπλασίῳ S 318, 6 cf. 317, 36 318, 4 ἀφανίσει τὸν λόγον τῆς σιμότητος A 13, 34 cf. 31, 25 ἐδίδου εὐθύνας καὶ λόγους A 259, 10 — ἡ πρᾶξις ἐνέργεια μετὰ λόγου A 55,26 (coni. ἀπόδειξις) A 33,10 ἕτερος λόγος ἀληθέστερος πείθει πάλιν ἕτερον ἐννοεῖν τὸ τοῦ Ἰφικράτους A 40, 16

ναυτικός A 15, 2 — ναυτικόν A 205, 12 τριήρεων τετρακοσίων A 14,23
νεάνισκος C 323,7
*νεκεσσάριος (νεκεσάριος V). ὅρκον τὸν νεκεσσάριον παρὰ Ῥωμαίοις λεγόμενον S 289,17. 35 cf. 296,31
νεκρὸν σῶμα A 78,24
νέκυια C 329,13
νέμειν χάριν A 133,20 νέμων καὶ καταναλίσκων ἐνταῦθα τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας A 68,8
νεμεσητικός A 112,22
νεόπλουτος A 119,25
νέος ὢν δεκαετὴς ἠρίστευσε A 56,20 οἱ νέοι A 39,26 S 272,34 ἡ νέα Ῥώμη A 52,29 νεώτερος (i. q. πρόσφατος) A 81,4 — ἐκ νέου A 113, 12 — νέον (opp. πάλαι) A 119,26
νεοσφαγής (σῶμα) A 2,16. 17
νεότης (opp. γῆρας) S 313,4
νεύειν (coni. ἀφορᾶν) πρός τι S 275,6
νεῦρον (coni. μέλος) S 271,25
νεωστί A 119,28
νεωτερίζειν (coni. ἀτακτεῖν) A 205,7. 9
νήθειν νήματα A 17,17
νήματα νήθειν A 17,17
νηπιώδης (coni. ἄφρων) A 16,8
νηστεία (coni. προσευχή) A 104,10
νικᾶν ἐν τῷ δραμεῖν μετὰ τῶν ὀρέων ἡμιόνων A 174,7 v. Ὀλύμπια A 3,1 ῥήτωρ νικῶν A 10,37
νίπτειν A 247,14
νοεῖν *cognoscere* A 98, 26 106, 25 (coni. δοξάζειν) A 88,26 (coni. κρατεῖν) A 71,3 ν. τι δίκαιον A 287,21 — *subaudire* A 3,2 S 265, 30 *interpretari* A 85,12 180,4 S 265,5 νοεῖται τοῦτο πρὸς τὸ κτλ. A 204,2. 4 c. dupl. acc. νόησον πράξεις τὰς ἐνεργείας A 241,30 cf. 132,26 S 274, 25 283,17 εἰς ποίαν διαγωγὴν ὁ νόμος δικαιοτέρως νοεῖται S 287,29 cf. 28 διχῶς νοεῖται S 287,33
νόημα A 28,25 53,31 225,14. 16 S 305,1 ν. φυσικά, ἠθικά A 9,3
νόησις A 203,34
νόθος A 137,13. 14 — κάλλος τὸ φυσικόν, ἀλλὰ μὴ τὸ περίαπτον καὶ νόθον A 50,34
νομίζειν. μή πως νομισθῶσιν, ὅτι εἰσὶ φαῦλοι A 107,10 διῆλθον τὸν νενομισμένον καιρὸν τοῦ γάμου A 206,2 cf. S 314,20
νομικός. ν. προβλήματα S 267,15 — νομική A 25,32 34,21 38,5 σοφιστική τίς ἐστιν ἐφ᾿ ἑκάτερα βοηθοῦσα A 34,23
νόμιμος A 54,9
νόμισμα Δημαρέτειον S 296,8 νομίσματα A 83,22 104,20 141,13 sq. 142,8 143,15 150,1. 2 S 272,3 273,30 sq. 284,32 287, 11 289,20 sq. 304,28
νομοθέτης A 58,20 131,13 S 288,23
νόμος (πίστις ἄτεχνος) S 279 ν. ἀναγκαστικός S 286,31 φυσικός S 287, 10 sq. γεγραμμένος S 287,8 sq. νόμους θεῖναι ἐπί τινων πραγμάτων A 76,12 ψηλάφα τὰς βίβλους τῶν νόμων, τὸν ἔγγραφον νόμον ἀνέλιττε καὶ τοῦτον εὑρὼν κατ᾿ ἐκεῖνον δίκαζε S 288, 14 συγγενέσθαι τῇ Ξανθίππῃ — νόμῳ πορνείας, οὐ μὴν μοιχείας S 286,11
νοσάζεσθαι A 18,28 27,10 159,18 (comp. νόσος) A 33, 0
νοσεῖν. ὁ ἀναίσχυντος κακίαν νοσεῖ τὸ ὀλιγωρεῖν δόξης A 59,30. 33
νοσερός S 305,23
νόσημα τῆς πλεονεξίας A 38,5
νοσοκομεῖον A 52,21
νοσοποιός. ν. φάρμακον S 305,18. 20
νόσος S 269, 34 πᾶσα νόσος βλάπτει τὸ σῶμά A 6,15 ἀφ᾿ ἧς ἂν τέχνης ποιήσῃ ὑγείαν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἂν ποιήσῃ καὶ νόσον A 123,6 νόσον θεραπεύειν A 91,14 ἡ ν. χείρων καὶ μείζων τοῦ νοσάζεσθαι καὶ τῆς φερούσης εἰς νόσον διαθέσεως A 33,20
νοῦς. ἀρχηγὸς ν. A 13,11 — (coni. διάνοια, opp. τὸ κάλλος καὶ τὸ ἀνθηρὸν τῆς λέξεως) A 162,12 ἐλεγεῖα τοιόνδε ἔχοντα νοῦν S 314, 17 cf. 280, 9 ἡ μεταφορὰ ἡ τὸν νοῦν βλάπτουσα A 203,35
νύκτωρ πλανᾶσθαι A 4, 1 71, 21 117, 12 S 264,9
numerus mutatur A 2,2 et 4 114,6. 7 114, 13. 14 117,25. 28 187,12 235,25 et 26
νῦν S 305,38 C 323,19 (opp. πάλιν, αὖθις) S 263, 14 ἀπὸ τοῦ νῦν C 325, 22 νῦν τὴν νομικὴν διὰ τὸ τῆς πλεονεξίας νόσημα τιμῶσιν οἱ πολλοὶ καὶ οἴονται τῶν ἐπαινετῶν καὶ τιμίων αὐτήν A 38,5 ἡ τῶν νῦν ᾀσμάτων διδασκαλία A 25,24 νῦν ἐν τοῖς ἱππικοῖς θεάτροις κτλ. S 296,2
νωθής (coni. βραδύς, ἀκίνητος) A 19,7
νωθρός (coni. ἀβέλτερος, μωρός) A 120,24
νῶτα διδόναι τοῖς ἐχθροῖς S 270,24

λέγω A 40,11 S 275,25 — οἷα θεοὺς αὐτοὺς ἐπῄνεσεν S 288,3 cf. 277,6. 10 310,6
οἷόσπερ A 162,6
ὀλιγάκις A 175,25 178,11. 12
ὀλιγαρχία A 16,10
ὀλίγος. καὶ μετ᾽ ὀλίγα S 310,19 ὀλιγώτερος A 128,15 183,3
*ὀλιγοχώρητος A 7,16
ὀλιγωρεῖν τοῦ οἰκείου συμφέροντος A 11,34 δόξης A 59,30
ὁλκὴ τοῦ αἵματος A 170,8. 14
ὁλόκυκλος ἀσπίς A 35,36
ὅλος. ἐν ἐννέα ὅλοις χρόνοις S 297,7 ὅλοι γενόμενοι τοῦ λέγοντος A 189,33 cf. 111, 10 251,22 ὁ καθ᾽ ὅλου ἄνθρωπος (opp. ὁ μερικός) A 95,5 — ὅλως A 65,31 69, 19 71,37 75,14 88,14 100,1 101,32 165,11 168,7 251,22 253,8 C 325,15 P 333,18
ὁλοσχερῶς A 44,1
ὀλυμπιονίκης ἐπίνικος S 296,20
ὁμαλός A 211,10 217,26
ὁμῆλιξ A 114,24 115,1. 9
ὅμηρος (coni. ὅρκος, συμφωνία) S 269,16
ὁμιλεῖν τινι μετὰ φειδοῦς A 92,13. 14
ὁμιλία A 105,30 τὰ ἰαμβικὰ — ταῖς ὁμιλίαις ταῖς ἀνὰ χεῖρα συνήθη S 311,11
ὀμνύειν A 245,19 247,1 ψευδῆ A 85,14 ψευδῶς S 290,9. 38 294,32 εἰς μόνα τὰ ἑκατὸν νομίσματα, εἰς ἑκατὸν λίτρας S 292, 12 εἰς πλείω S 292,13 εἰς θεοὺς ὀμνύειν ἐστί S 282,4 ἀπηγορευμένου ὄντος τοῦ ὅλως ὀμνύειν παρὰ τοῖς σπουδαίοις S 290,16 ὀμώμοται A 84,27 ὀμώμοσται A 84,28 ὀμοσθείς A 84,29 ὠμόθη A 86, 4. 5 S 290,33
ὁμογενής A 135,7
ὁμοειδής A 170,5. 12 171,1. 10
ὅμοιος εἰ S 292,37 306,38 — ὁμοίως A 8, 24 32,4 183,28 S 275,4 305,15 318,21
ὁμοιοτέλευτος A 200,25 201,24 S 321, 19
ὁμοιότεχνος A 114,34
ὁμοιότης A 125,14 210,25. 28 S 299,8 321,19 πρός τινα A 171,7 210,7
ὁμοίωσις A 203,6
ὁμολογεῖν. κοινὸς νόμος ὁ ἄγραφος καὶ πᾶσιν ὁ αὐτὸς ὁμολογούμενος A 58,22 — ὁμολογουμένως A 10,33 36,26 150,33
ὁμονοεῖν τινι A 97,4
ὁμορεῖν S 276,34
ὁμότεχνος A 113,24 115,9
ὁμοῦ A 22,31 149,19 S 289,31 305,25
ὁμόφυλος A 114,34 164,4
ὁμόχωρος A 114,25
ὁμωνυμεῖν τινι A 3,31
ὁμωνυμία A 2,4 171,24 214,9
ὁμώνυμος A 4,19 171,23. 24 181,17. 18. 21 182,20 214,11. 16. 19 258,5 — ὁμωνύμως A 181,27
ὅμως A 54,24 S 271,38 280,31 ἀλλ᾽ ὅμως A 8,31 S 315,1
ὀνειδίζειν A 70,13 133,32
ὀνειδισμὸς πρός A 212,21 εἰς A 213,10
ὄνειδος. ὀνείδη καὶ ἀτιμίας ὑφιστάμενοι S 284,24
ὀνινάναι P 330,3
ὄνομα A 45,14 ὄ. κύριον A 178,19 179,14 S 299,34
ὀνομάζειν A 45,14 211,18. 22. 23 227,29 S 295,28 ἡ οὕτως ὀνομαζομένη εὐτραπελία C 327,9 οἱ αὐτοῦ μητράδελφοι οὕτως ὠνομασμένοι S 295,22
ὀνοματοποιεῖν (coni. εὑρίσκειν) S 314,30. 31 ὠνοματοπεποίηνται A 162,17· ὠνοματοποιήθη A 162,19
ὀξύς A 186,5 φωνεῖν ὀξέα A 183,26 ὀξέως βαδίζειν C 328,26
ὀπή A 206,5. 6
ὄπισθεν. κατὰ τὰ ὄπισθεν (opp. κατὰ τὸ ἐμπρόσθιον, κατὰ τὰ πλάγια) A 36,2 — *supra* ὄπισθεν πρὸ δύο ἴσως τετραδίων C 327,34 cf. A 52,27 122,32 159,9 211, 33 S 306,16 318,23
ὀπίσω A 209,20
ὁπλίτης A 15,27
ὁποῖος A 7,24 10,36 18,2 21,10 24,18 25, 26 39,31 40,5 45,6 saep. S 302,16 319,16 ὁποῖος δήποτε A 17,33 ὁποῖός τις A 11,36
ὁπόσος A 44,31
ὁπότε A 61,1
ὁπότερος. τὸ ἐνδεχόμενον ἤγουν τὸ ὁπότερ᾽ ἔτυχε S 264,1 — ὁποτέρως A 32,10 149,12
ὀπτάνειν. ἐπίορκος ὀπτάνῃ S 288,20
ὀπτικός (coni. ἀνάλγητος τὴν κεφαλήν) A 20,4
ὀπύειν (comparatur συμφθείρεσθαι) S 315, 15
ὅπως. δεῖ λοιπὸν καὶ ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ὅπως φροντίζωμεν, πῶς κτλ. A 135,

S 275,38 — intrans. παραβαλεῖν εἰς τὸ δικαστήριον A 90,2 cf. 1
παραβολή A 262,7 (syn. εἰκών) A 202,26 210,9 218,33 sq. cf. (ex Arist.) 262,7. 16. 20
παράγγελμα A 236,19
παράγειν A 161,10 255,22 διάλογον S 280, 31
παραγίνεσθαι S 276,26
παραγράφειν στιγμήν A 193,16 — med. παραγράφεσθαι *exceptione uti* S 287, 12
παράδειγμα A 214,31 εἰς A 40,18 ὃ ἐν διαλεκτικῇ ἐπαγωγή, τοῦτο ἐν ῥήτορσι παράδειγμα A 5,21 cf. S 279 π. τιθέναι, ἐπιφέρειν A 4,32 51,22 59,6 παραδείγματα προσφυῆ καὶ κατάλληλα A 32,31 εἰ καὶ μὴ σῴζουσιν ἀκριβῶς A 32,8 πάλιν ἑτέρῳ παραδείγματι A 30,27 ὡς ἐν παραδείγματι A 36,34 παραδείγματος χάριν, ἕνεκα A 7,3 P 333,5
παραδεικνύειν A 243,31 S 280,23
παραδέχεσθαι τὴν ἀπολογίαν A 255,9 παραδεκτέος εἰς τὸ ὀμόσαι S 294,8
παραδηλοῦν A 50,2 129,14
παραδιδόναι A 9,28. 34 10,14 22,23 56,6 58,4. 10. 12 125,16 146,6 cet. S 297,10 περί τινος A 6,30 132,22
παραδιήγησις Ἀλκίνου A 245,2 C 324,12 329,16. 19
παραδοξολογία C 325,12
παραδοξολογεῖν A 257,17
παράδοξος A 53,9 166,28 διαβολή A 143, 17 παραδοξότατος A 53,14
παραδρομὴ χρόνων A 65,15 cf. 69,35
παραδυναστεύειν τινί A 100,22 S 269,28 παρά τινι S 269,30
παραθαρρύνειν A 111,15 128,15
παράθεσις A 167,30 ἐν παραθέσει (coni. παρ' ἄλληλα) A 147,5 167,24. 29 253, 27
παραινεῖν A 242,34 τινι C 325,22
παραίνεσις A 56,10 242,23. 25. 33 243,2
παραιτεῖσθαι (opp. ποιεῖν) A 174,6 τὸν ὅρκον S 293,15
παρακαθίζειν. παρακαθισάντων τῶν πολεμίων τὴν Ῥώμην A 143,24
παρακαλεῖν A 94,8 201,14 τινας ἐξελθεῖν A 128,11. 13 cf. 141,1 204,23 207, 21 229,31. 34 S 317,18 ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν A 128,17 παρακαλεῖ (sc. εὐχόμενος πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν) φίλος φανῆναι τοῖς Φαίαξιν A 234,24 Φημίου παρακαλοῦντος Ὀδυσσέα μὴ κτανθῆναι S 278,30 aor. pass. παρακαλεσθέντες A 109,26
*παρακαταλήγειν εἰς A 165,16
παρακατέχειν (coni. οὐ λέγειν) A 179,13 (coni. μιμνήσκεσθαι) C 327,33
παρακελεύεσθαι A 164,18
παρακινεῖν τινα πρὸς φόβον A 89,4 εἰς ὀργήν sim. A 93,28 94,22 158,9 232,9. 11 235,19 261,19. 20 ὑπ' ὀργῆς παρακινηθείς A 94,13
παρακμάζειν A 119,12
παρακολουθεῖν A 64,25 71,7. 10
παρακούειν πατρός A 81,19
παρακρούεσθαι τὸν νόμον S 287,26
παραλαμβάνειν πόλιν A 259,5 τὴν βασιλείαν μετὰ πολέμου καὶ αἵματος S 277, 35 πρότασιν, αὔξησιν sim. S 282,9. 13 300,2 306,10 fut. παραλήψεται A 47,32
παραλείπειν A 76,11 S 290,21 303,19. 22. 29 P 330,15 331,1
παραληρεῖν A 19,22
παραλιμπάνειν A 4,11
παραλλάσσειν A 128,34 129,2. 24 175,27 παρηλλαγμένως A 129,9
παράλληλος A 189,31. 34 Πλούταρχος ἐν τῷ τοῦ Σόλωνος παραλλήλῳ S 296,27 — ἐκ παραλλήλου A 166,21
παραλογίζεσθαι ἑαυτούς A 152,12 (coni. ἐξαπατᾶν) τὸν ἀκροατήν A 211,16 213,3 (coni. παρασοφίζεσθαι) ἰατρόν, νόμον S 288,31. 33
παραλογισμός A 152,13. 31
παραμένειν A 71,12. 16
παραμονή. φυλακὴ ἤγουν αἱ λεγόμεναι παραμοναί, Πέρσαι, ξιφηφόροι S 278,1
παραμυθεῖσθαι. aor. pass. παραμυθηθέν S 315,32
παρανάλωμα πολέμου A 14,17 ξίφους S 276,14
παράνομος συμφωνία A 80,9 δικαστής S 294,14
παράξενος A 162,23 164,12. 13 167,13 175,27 190,15 212,3
παραπέμπειν C 325,6 τι τῇ φαντασίᾳ A 64,31. 33
παραπρεσβεύειν A 261,34
παραρρεῖν. καιροῦ πολλοῦ παραρρυέντος A 65, 10 πολλοῦ χρόνου παραρρεύσαντος A 94,22
παρασημειοῦσθαι A 49,13 S 296,27 297, 9 309,8

πόρισμα A 5,27 46,25
ποριστικὸς λόγων κοινῶν S 269,10
πορνεία (dist. μοιχεία) S 286,11
πορνεῖον A 128,2
πορνεύειν A 71,1 79,1 117,4 — pass. εἰ δώσει τὸ ἑαυτοῦ σῶμα εἰς τὸ πορνεύεσθαι παρ' ἄλλων A 105,7 πορνευθείς A 78, 17
πορνοβοσκός A 7,18 104,12
πόρνος A 4,1 108,7
πόρος εὔλογος A 48,33
πόρρω ὠθεῖν A 19,5 μεταφορὰ ἀπὸ τῶν π. καὶ ἀνομοειδῶν A 170,10 171,5 177, 20 — πορρωτέρω A 7,12 223,23 ἡ π. νόησις A 198,16 οἱ πορρωτέρω γονεῖς (syn. πρόγονοι) A 54,10 πορρώτερον ἔχει τὸ μεταφορικόν S 315,8 — ? S 315,27
πόρρωθεν A 82,2
πορφύρα A 167,31
πορφυροῦς. π. ἱμάτιον A 167,30
πόσις. ὁ π. A 150,14 ἡ π. A 146,11
ποσός. τέσσαρές εἰσιν οἱ παιᾶνες ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῆς μακρᾶς παρωνομασμένοι S 317, 28
ποταπός A 81,33 258,15
ποτέ. ὀψέ ποτε A 70,37 ταὐτόν ποτε A 35,21 ποτέ — ποτέ A 128,16 ποτὲ μὲν — ποτέ A 190,35 191,6 ποτὲ μὲν — ποτὲ δέ A 6,34 158,22 162,10 188,6 S 267,11 ποτὲ μὲν — ποτὲ δὲ — ποτὲ — ποτέ A 190,31 ποτὲ μὲν — ὁτὲ δέ A 30,5 32,11
πούς. μέλλει παρὰ πόδας ἐρεῖν τὰ τοιαῦτα S 291,6
πρᾶγμα (coni. ἔργον) A 34,20 (coni. ἀλήθεια) S 319,16 ἀπολέσαι τὰ πράγματα S 284,30 290,10. 14 291,29 τοῦτο πολλὰ πράγματα παρέσχε τοῖς διδασκάλοις ἡμῶν S 304,30 ἀπήλλαξεν ἂν πραγμάτων τὸν ἀκροατήν A 60,20
πραγματεία ἠθική, διαλεκτική A 8,30 λογική, φυσική, ῥητορική cet. A 9,10. 11 διάφοροι π. A 6,32 (coni. μέθοδοι) A 7,1 ἐν τῇ Περὶ τῆς ποιητικῆς π. A 163,21 πραγματεῖαι καὶ εἰσβολαὶ τῶν ἐμπόρων (syn. συμβολαί) A 15,33
πραγματεύεσθαι ἄσεμνα κατά τινος C 327, 12 ἀγαθά (coni. ἐργάζεσθαι) S 271,32
πραγματικός (στάσις τοῦ λόγου) C 325, 26
πρᾶγος S 314,22
πραίτωρ (coni. ὕπατος) A 17,6
πρακτικός. π. τέχνη (coni. βάναυσος) A 34,25 νοῦς S 273,9
πρᾶξις. τὸ ἔργον ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων, ἡ δὲ πρᾶξις ἐνέργεια μετὰ λόγου A 55,26
πράττειν. εὖ ποιεῖν καὶ πράττειν A 51,15 πρακτός A 126,14
πραΰνεσθαι A 94,35
πρέπον A 166,15
πρεσβεία S 278,15
πρεσβεύειν (coni. τιμᾶν) A 53,28
πρέσβις A 201,12
πρέσβυς A 106,32 cf. S 278,13
πρὸ πολλοῦ A 18,23 μικροῦ S 288,5 πρὸ τοῦ πληρῶσαι τοὺς κήρυκας τὴν ἀναφώνησιν A 190,21 αἱρεῖσθαι πρὸ τῶνδε A 25,17
προάγειν. τὸ συμπέρασμα ἐρωτηματικῶς προήχθη A 258,34 259,15 τὸ ἀναγκαῖον προαχθῆναί τινι A 20,24 προήχθην τύψειν τὸν δεῖνα A 75,13
προαιρεῖσθαι. οὐ προῃρήσατο τοῦτο γενέσθαι A 76,34 (coni. βούλεσθαι) A 130, 13 (coni. συμβουλεύειν) S 278,19 — προαιρετός A 245,23. 26. 27 C 329,5
προαίρεσις φαύλη, ἀγαθή A 128,35 245,22 S 286,23. 25 ~ἃ τῆς ἡμετέρας εἰσὶ προαιρέσεως A 13,10 ἀδικεῖν ἐστι τὸ μετὰ π. καὶ προβουλεύσεως καὶ σκέψεως A 71,25 κατὰ προαίρεσιν (opp. ἀκουσίως) S 313,26 (opp. κατὰ τύχην) A 237,13 παρὰ τὴν οἰκείαν π. A 108,6
προαιρετικός (opp. ἀκούσιος) A 55,4
προαναιρεῖν A 146,31
προαναφωνεῖν A 190,20
προαποδεικνύναι. inf. aor. προαποδεῖξαι A 151,2. 4
πρόασμα (coni. μέλος) A 228,10
προαύλιον (def.) A 228,9
προβαίνειν. ὅρκοι προέβαινον παρὰ τῶν δικαστῶν S 288,18
προβάλλειν ἀντιθέσεις A 122,12 *commendare* S 277,34 cf. A 213,30 — προεβλήθη i. q. προδιεβλήθη A 143,15 et 17 — med. προβάλλεσθαί τινα A 160,5 αἰτίαν τὴν ἄγνοιαν A 249,11. 16. 19. 22 A 59,22 νόμον κατά τινος S 287,8 cf. 287,30 288, 3. 5 292,26
πρόβατον A 5,24 171,3 173,25
πρόβλημα (coni. φρούρημα) A 37,24 — logice A 131,20 149,17 157,5 S 303,36

σύνθεσις S 305,27 τῶν προτάσεων A 132, 24. 26 (coni. σύνταξις) A 173,15 (coni. συνδυασμός, σύζευξις) S 291,11
σύνθετον ὄνομα A 166,9 174,22
συνθήκη (syn. συμφωνία) A 83,3. 15 (syn. ἁρμονία) A 159, 27 (πίστις ἄτεχνος) S 279
συνθλίβειν S 271,23. 24
σύνθλιψις A 20,21
συνιέναι A 95,20 163,4 S 288,7
συνιστᾶν τὸ οἰκεῖον ἦθος ἐπιεικές (coni. λέγειν) A 255,24 (coni. ἀποδεικνύναι) A 232,31. 34 συνέστησα τὸ δικαστήριον τοῦτο κατ' αὐτοῦ A 231,31 med. συνίστασθαι νίκας A 242,1 intrans. συνίστασθαι S 296, 33 ἀπό S 316, 4 ὧν αἱ μὲν τέσσαρες συνίστανται, αἱ δὲ δύο ἀσύστατοι S 291,19 τοῦ πολέμου συστάντος A 204,16
συνναύτης A 103,15
συννοεῖν A 117,16 211,26. 28 212,8
συνοικεῖν τινι A 214,29
συνόλως (coni. παχυλῶς) S 291,10
συνομιλεῖν A 121, 34 (coni. διαλέγεσθαι) A 75,24 166,25 (coni. συνδιάγειν, συνδιημερεύειν) A 96,28 (coni. συγκαθῆσθαι) A 121,13
συνομνύναι. συνώμοσας τοῖς τριάκοντα τυράννοις καὶ ἐσπείσω A 143,6
συνορᾶν A 125,13 οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν (ἰδεῖν Arist.) A 49,32
συνουσία A 255,17 260,9 (dist. ὁμιλία) A 105,30
συνοχὴ τῶν σανίδων A 184,25
συνταγματικός (coni. γεωμετρικός) A 7, 16
σύνταξις A 120,19 172,27. 28. 34 (coni. σύνθεσις) A 173,15 καὶ τὰ περιττὰ καλά, ὡς τὸ εἰδέναι γεωμετρίαν, μεγάλην σύνταξιν, ἀστρονομίαν, μουσικήν A 52,24
συνταράττειν τὴν ἀλήθειαν (coni. συστρέφειν) A 239,20
συντάττειν τινί τι S 305,10 συνέταξε— καὶ τὸ αἶσχος καὶ τὸ κάλλος τῆς λέξεως S 315,5 συντακτέον οὖν οὕτως S 299,16 305,7 οὕτω σύνταξον S 310,30
συντείνειν τινί A 56,3 222,2 229,35 εἰς A 239,9. 10. 11. 17 S 269,33 μεγάλα A 221,6 πρός τι A 195,4 238,4
συντελεῖν τινι A 84,28 πρός τι A 41,21
συντέμνειν. λόγος, πρόλογος συντετμημένος *concisus* A 2,24 245,11 συντετμημένως A 127,21 261,31 S 269,35
συντηρεῖν A 119,31 121,6 S 270,14 303, 12
συντηρητικός A 21,29
συντίθεσθαι τὰς νομοθεσίας S 297, 10 — *assentiri* A 11, 24. 29 37, 19. 21 τινί A 21,11
συντομία A 2,28 221,26 τὰς βραχυλογίας καὶ συντομίας P 333,18
σύντομος A 127,23 ἀπόδοσις A 182,17 215,10 (σύντονον V) 203,8 διήγησις A 243,7 λόγος A 184,15 συντομώτερος A 191,30 S 318,34 — συντόμως εἰπεῖν A 127,21 147,36 148,4 *statim* παρέρχεσθαι, θυμοῦσθαι, ἐρᾶν sim. A 71,11. 14 73,5 77,30 116,16. 17 118,20 180,19 181,11 229,7 231,13 S 285,8
σύντονος. συντονωτέρᾳ χρῆσθαι τῇ σπουδῇ A 43,13 (σύντονον ἀπόδοσιν cod. A 203,8; scripsi σύντομον)
συντρέχειν τινί A 197, 31 πολιτεία—ἐν ᾗ συντρέχει τὸ καὶ βασιλείαν εἶναι καὶ δημοκρατίαν καὶ ἀριστοκρατίαν S 269,26 ὅπερ συντρέχει τῇ ὑπερβολῇ A 23, 28 τῆς ἐπιστήμης εἰς ταὐτόν ποτε τῇ φρονήσει συντρεχούσης A 35,22
συντρίβειν. ταπεινοῦν καὶ σ. τοὺς γειτνιῶντας A 128,29
συντυγχάνειν A 121,8
σύρειν βέλος A 71,17 75,8 φορμόν A 109, 20
συρματικός S 309,24
συρρηγνύναι. συνέρραξε μάχην Ἱέρωνι S 296,15
σῦς Ἐρυμάνθιος A 141,25 cf. S 276,35
σύσσημα τῶν ζῴων S 284,19
σύστασις τῶν πανηγύρεων (opp. κατάλυσις) A 206, 33 μαρτύρων (opp. διαβολή) A 83,2 συνθηκῶν A 83,25
συστέλλειν τὸν λόγον (coni. ταπεινοῦν) A 165,9
συστολή A 210,5. 6
συστρέφειν καὶ συνταράττειν τὴν ἀλήθειαν A 239,20 μικρὰ καὶ συνεστραμμένη περίοδος A 198, 4 ἐνθυμήματα συνεστραμμένα A 258, 9 συνεστραμμένως λέγειν A 258,6
συσφίγγειν τὸ ὅλον τινὸς σῶμα S 271,23
συχνῶς A 175, 22 — συχνότερος A 67, 1 συχνότερον (coni. ἀεί) A 66,35

ὑπό c. gen. κατὰ τὴν ὑπὸ νόμου κειμένην (sc. πολιτείαν) A 44,17 ἐπιζευγνύναι τὰ δύο ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἄρθρου A 184,29 c. acc. ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι A 6,19 cf. 31,25 ἀνάγειν A 168,2. 13. 18 180,1 τελεῖν A 32, 5 ἔχειν ὑφ᾽ ἑαυτόν τι A 32,6 ὁ ὑπὸ χεῖρα A 51,3 138,6 τὸ Σίγειον ἦν ὑπ᾽ αὐτούς A 81,12 cf. S 296,23

ὑποβαίνειν. τὸ ἐλαττούμενόν τινος καὶ ὑποβεβηκός A 27,34 ἐμπεριέχονται καὶ ὑποβεβηκότα εἰσὶ πρὸς τὸν μακαρισμόν A 55,35

ὑποβρύχιος γέγονεν ἡ λέμβος S 314,21

ὑπογαργαλίζειν τὰς τῶν ἀκροατῶν ἀκοάς A 160,21

ὑπογράφειν S 282,14

ὑπόδειγμα S 274,6 ὑποδείγματος χάριν A 28,9

ὑπόδειξις (syn. πίστις) A 248,29

ὑπόδημα A 30,20. 25 69,15 120,21 123, 22

ὑποδιαιρεῖν A 61,18

ὑποδιαστολή A 53,33 S 305,8. 13

ὑποδιπλάσιος A 14,30

ὑπόθεσις δράματος A 231,8. 11 cf. C 327, 36 — καθ᾽ ὑπόθεσιν A 14,36 22,20 122,10 καθ᾽ ὑπόθεσιν καὶ χάριν γυμνασίας πλάττειν ὑπόθεσιν ἢ δικανικὴν ἢ συμβουλευτικήν A 122,3 *res, causa* (syn. πρᾶγμα) S 287,8. 37 cf. 80,21. 28 προκαταλλαγῆναι — πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν τὴν ὑπόθεσιν A 69,4 (opp. πρόσωπον) S 289,22

ὑποθήκη. ἐγένοντο αἱ καταλλαγαὶ τούτων ὑποθήκαις τοῦ Σιμωνίδου S 296,17

ὑποιστός A 21,1

ὑποκάμισον A 123,20 τὰ μανίκια τῶν ὑ. ποιοῦσι καὶ καθαρὰ καὶ ψιλά A 106,1

ὑποκάτω. χαμαὶ γίνεται καὶ ὑ. A 192,1

ὑποκεῖσθαι *in potestate alicuius esse* A 79, 19. 20 — τῷ συμβουλευτικῷ πρὸς σκέψιν A 14,6 τῇ ὄψει ὑπόκεινται τὰ χρώματα A 183,24 cf. 23. 27 ὑποκείμενον (coni. εἶδος) A 8,37 cf. S 267,30

ὑποκορίζειν (coni. ψέγειν) A 174,15

ὑποκόρισις A 174,19. 20

ὑποκορισμός A 174,15. 21

ὑποκρατεῖν ἀμίδα S 271,15

ὑποκρίνεσθαι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν A 162,8 πρόσωπα, πράγματα A 162,9 159,33 160, 1 S 312,21 (coni. ἀπομιμεῖσθαι) A 161, 25 Αἰσχίνης καλῶς ὑπεκρίθη S 309,16 καὶ τὰ σχήματα τῶν πασχόντων καὶ τὰς φωνάς A 112,6 ὀργήν, φόβον A 220,8. 13 τὴν φιλίαν A 101,20 ἀγαθά, ἃ ὑποκρινόμεθα καὶ δοκοῦμεν ἔχειν A 97,8 passive παρεισάγεσθαι παρὰ τῶν ὑποκρινομένων τὰ ὑποκρινόμενα πρόσωπά τε καὶ πράγματα A 221,19

ὑπόκρισις A 159,14 sq. (def.) S 309,19

ὑποκριτικός (coni. ἀπαγγελτικός) A 158,21 (syn. στομφαστικός) A 162,4 — ὑποκριτικῶς (coni. μιμητικῶς) A 220,26 — ὑποκριτικὴ ἔντεχνος S 310,27 ἄτεχνος S 310, 29

ὑπολαμβάνειν τι A 142,18 (coni. λογίζεσθαι) A 64,19 (coni. δοξάζειν) A 130, 1 ἀπολελυμένην αὐτὴν ὑπελάμβανον S 286,12 αὐτὸ ἔλαττον A 235,23. 25 cf. 90,8 S 291,28 298,30 λελοιδορῆσθαι ὑπέλαβον ὑπὸ Σιμωνίδου A 25,6 — ὑποληπτὸς οὐδενί (coni. ἀτόπαστος) S 305,7

ὑπολείπειν τινὶ σκέψιν A 14,5 οὐδέποτε ὑπολείψει με ὁ λόγος A 253,9 (cf. Arist.) ὑπολείψει μοι τὸ λέγειν A 253,14 (cf. ib. 18 ἐπιλείψει μοι)

ὑπόληψις S 289,22 (syn. δόξα) A 87,2

ὑπομένειν A 18,27 220,20 221,7 C 325, 14. 17

ὑπομονητός A 214,12. 14

ὑπονοεῖν. φαύλους ἐκείνους ἡμῖν ὑπονοεῖσθαι δεδώκασιν A 24,34

ὑπόνοια. τὰ παρ᾽ ὑπόνοιαν A 212,16

ὑποπίπτειν μέτρῳ τινί A 191,1

ὑποπτεύειν A 112,25 S 270,23 278,10 292,7 ὑποπτεύονται τοῖς ἀκροαταῖς ὡς πονηροί A 88,27

ὕποπτος τοῖς ἀκροαταῖς A 189,3

ὑπόσαθρος. τῶν τειχῶν τὸ ὑπόσαθρον καὶ εὐεπιβούλευτον A 15,25

ὑποσημαίνειν A 188,35 196,6

ὑπόστασις A 246,3

ὑποστίζειν ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἀναπνεῖν A 196,28

ὑποστράτηγος A 25,38

ὑποστρέφειν. εἰ ἀπῆρα τὸ βιβλίον, ἵνα ἀναγνώσω αὐτὸ καὶ πάλιν ὑποστρέψω, τοῦτο οὐ κλοπή A 76,1

ὑποτάσσειν. aor. ὑποτάξαι A 94,29 S 296, 19 fut. ὑποτάξω καθ᾽ ἕκαστον P 333,5

ὑποτελής A 14,18 τινι A 81 10

ὑποτίθεσθαί τι A 13,14 45,24 S 269,29 ἐν τοῖς ὑποτεθεῖσι λήμμασι A 29,9

II INDEX NOMINUM

III LOCI PLATONICI

IV LOCI ARISTOTELICI

CORRIGENDA ET ADDENDA

p. 4,6 cf. Philop. Phys. p. 269,2
p. 19,6 l. ὑπερέχειν
p. 21,1 l. ὑποιστὰ
p. 23,28 restitue ἀπελαθέν
p. 39,8 comma pone post ἄνωθεν
p. 108,33 comma dele
p. 119,17 120,29 121,8 l. ἐπηρμένον
p. 125,5 127,25 adde notam ‘cf. Bergk III p. 233’
p. 125,9 l. κυνοραϊσταί
p. 125,10 l. ῥαΐζειν
p. 136,8.9 adde notam ‘Ἀντιφῶν Vc, cf. Arist. C: Ἀριστοφῶν Arist. cet.’
p. 174,26 l. στενόπορον
p. 174,27 l. στενόπορος
p. 178,31 l. εὐμόρφους, in notis adde ‘εὐμόρφους scripsi: ἀμόρφους Vc’
p. 186,7 l. ἐξηρμένος
p. 186,10. 11 annot. l. ‘exspectes διηρμένως’
p. 194,9 in notis adde ‘Greg. in Theophan. (or. 38), ed. Ben. I 2 p. 663 A’
p. 211,27 annot. l. III 233
p. 251,22 annot. l. ‘καὶ (post ἐνθυμήματι) Vn’
p. 268,11 321,28 in notis adde ‘Greg. in Theophan. (or. 38), ed. Ben. I 2 p. 663 A’
p. 283,30 in notis adde ‘Greg. in laudem Basilii (or. 43) c. 7, ed. Ben. I 2 p. 775 A’
p. 309,13 in notis adde ‘cf. Chrysost. hom. in Genes. or. 31—47’